

PETRI LAMBECII HAMBURGENSIS, SACRÆ CÆSAREÆ MAIESTATIS CONSILIARII, HISTORIOGRAPHI AC BIBLIOTHECARII, COMMENTARIORUM DE AUGUSTISSIMA BIBLIOTHECA CÆSAREA VINDOBONENSI LIBER OCTAVUS.

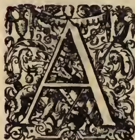

VINDOBONÆ, Typis Joannis Christophori Cosmerovij, Sac. Cæs. Majest. Typographi Aulici,

ANNO M DC LXXIX.

IMP. CÆS.
LEOPOLDO I,
DIVI FERDINANDI III F.
AVGVSTO:
PIISSIMO FORTISSIMOQVE PRINCIPI:
VICTORI AC TRIVMPHATORI
INVICTISSIMO:
PATRI PATRIÆ
ET
VIGILANTISSIMO SALVTIS PVBLICÆ CONSERVATORI:
GERMANIÆ, HVNGARIÆ, BOHEMIÆ, DALMATIÆ, CROATIÆ ET SCLAVONIÆ
REGI:
ARCHIDVCI AVSTRIÆ; &c.
PETRVS LAMBECIVS HAMBVRGENSIS,
NVMINI MAIESTATIQVE EIVS
DEVOTISSIMVS,
SALVTEM ET PROSPERITATEM PERPETVAM.

ADsum denuò, SACRATISSIME POTENTISSIMEQVE IMPERATOR, & octavum Bibliothecariatûs mei pensum consuetâ fidelitate ac diligentiâ humilimè offero. Debuisset quidem hoc aliquanto maturiùs fieri; sed ita sunt res humanæ, ut sæpè etiam certissima quæq; proposita & consilia inexspectatis contrariorum casuum interventibus variari possint aut retardari. Compensabitur itaque hæc tarditas, volente DEO, tanto majori acceleratione proximi Libri noni, & Recensio Codicum

cum manuſcriptorum Græcorum Hiſtoricorum PROFANORUM, quæ, neceſſitate cogente, aliquantùm intermittenda & differenda fuit, abundantiſſimo fœnore cumulabitur. Quod interim ſupereſt, Gratiæ & Clementiæ CÆSAREÆ ſupplex me commendo; ſimul etiam, & quidem ante omnia, DEVM OPTIMVM MAXIMVM ardentiſſimis votis oro & precor, ut SAC. CÆS. MAJESTATEM, TOTAMQVE AVGVSTISSIMAM DOMVM AVSTRIACAM, perpetuò ſalvam conſervet, atque incolumem; ac publicam quoque aëris inſalubritatem, quæ plerumque calamitates & miſerias bellicas comitari vel ſubſequi ſolet, paternâ miſericordiâ prævìè avertat, aut jam exortam, omnipotenti difflatu quamprimùm diſſipet. Dabam Vindobonæ ex Muſeolo meo die XVIto Auguſti A. C. M DC LXXIX.

S. AVGVSTINVS

Libri primi de S. Trinitate capite quarto:

Nec pigebit me, ſicubi hæſito, quærere; nec pudebit, ſicubi erro, diſcere. Proinde, quisquis hæc legit, ubi pariter certus eſt, pergat mecum; ubi pariter hæſitat, quærat mecum; ubi errorem ſuum cognoſcit, redeat ad me; ubi meum, revocet me.

IDEM IN EPISTOLA CXmi,

cùm in ſeceſſu ſolus Eccleſiaſticis Libris ſcribendis vacaret:

Nemo invideat Otio meo, quia meum Otium magnum habet Negotium.

PETRI LAMBECII HAMBVRGENSIS COMMENTARIORVM DE AVGVSTISSIMA BIBLIOTHECA CÆSAREA VINDOBONENSI

LIBER OCTAVVS,

quo continetur

Catalogus Manuſcriptorum Codicum Græcorum *Hiſtoricorum Eccleſiaſticorum*, ſecundùm præſentem collocationis eorum ſeriem, & novum ordinem numerorum, quibus ijdem nunc notati ſunt.

I.

PRimus (1) Codex manuſcriptus *Hiſtoricus Græcus Eccleſiaſticus* eſt *chartaceus* antiquus & bonæ notæ in quarto, conſtátq; nunc folijs *centum nonaginta quatuor*, & primùm quidem ad (2) *Georgium Comitem Corinthium*, deinde autem ad *Joannem Sambucum*, ut ipſi ſolitis inſcriptionibus ſuis teſtantur, olim pertinuit. Continentur eo hæc.

Primò, & quidem à fol. 1 pag. 1 uſque ad fol. 106 pag. 2, *Philonis Judæi*, patriâ Alexandrini, de genere Sacerdotum, qui legatus à ſuis Romam miſſus eſt ad *Imp. Cajum Caligulam* A. C. 40, & ſecundâ vice ad ſucceſſorem ipſius ac patruum *Imp. Claudium*, *Libri tres de Vitâ Moyſis*, quorum primus inſcribitur atque incipit hoc modo: Φίλωνος περὶ τοῦ βίου Μωυσέως λόγος α. Μωσέως, τοῦ κατὰ μέν τινας νομοθέτου τῶν Ἰουδαίων, κατὰ δέ τινας νόμων ἱερῶν ἑρμηνέως, τὸν βίον ἀνα-

(1) *Fuit is olim inter Codices MStos Philoſophicos & Philologicos Græcos* trigeſimus ſeptimus.

(2) *Ipſa ejus verba ſunt hæc:* Τὸ παρὸν βιβλίον κτῆμά ἐστι Γεωργίου Κόμιτος τοῦ Κορινθίου. *Plura de eo vide Lib. VII horum Commentar. pag.* 20, 93, 182. 236, 237.

ἀναγράφειν ἐδιονήθην, &c. In fine autem Libri *tertij* ob unius folij defectum paucula aliquot verba desunt. Vide *Philonis* Opera, Lutetiæ Parisiorum A. 1640 græcè & latinè in folio edita, à pag. 602 usque ad pag. 696.

Secundò, & quidem à fol. 107 pag. 1 usque ad fol. 149 pag. 2, ejusdem *Philonis Liber de Vitâ Viri civilis, sive, Josephi Patriarchæ*; qui in suprà citatâ Operum *Philonis* editione græco-latinâ Parisinâ pag. 526 inscribitur atque incipit hoc modo: Βίος Πολιτικοῦ, ὅπερ ἐστὶ περὶ Ἰωσήφ. Τρεῖς μὲν εἰσιν ἰδέαι, δι' ὧν τὸ ἄριστον τέλος, μάθησις, φύσις, ἄσκησις· τρεῖς δὲ &c. In hoc autem Codice manuscripto *Cæsareo* ob unius folij defectum titulus & exigua principij particula desunt usque ad hæc verba: - - - τοῖς ἀδελφοῖς ἀνέφλυεν. ᾤετο γὰρ ἥλιον καὶ σελήνην &c.

Tertiò, & quidem à fol. 150 pag. 1 usque ad fol. 194 pag. 2, ejusdem *Philonis Liber de Vitâ Abrahami, tanquam Viri per doctrinam perfecti, sive, de Legibus non scriptis*; cujus titulus & principium: Φίλωνος βίος κατὰ διδασκαλίαν τελειωθέντος, ἢ νόμος ἀγράφων. Τῶν ἱερῶν νόμων ἐν πέντε βίβλοις ἀναγραφέντων &c. Vide suprà citatam Operum *Philonis* editionem græco-latinam pag. 349, ubi ejusdem Libri titulus est talis: Φίλωνος Ἰουδαίου βίος σοφοῦ τοῦ κατὰ διδασκαλίαν τελειωθέντος, ἢ περὶ νόμων ἀγράφων, ὅ ἐστι περὶ Ἀβραάμ.

Quartò, & quidem sparsim diversis folijs atque paginis, anonymi cujusdam antiqui Autoris *ad suprà memoratos Philonis Judæi de Vitâ Moysis, Josephi & Abrahami Libros Annotationes quædam græcæ marginales.*

II.

Secundus (1) Codex manuscriptus *Historicus Græcus Ecclesiasticus* est *membranaceus* pervetustus & optimæ notæ in folio, constatq; folijs *trecentis triginta sex*, & est unus ex illis *Joannis Sambuci* libris, quos à reliquâ ipsius Bibliothecâ avulsos, *Sebastianus Tengnagelius* redemit, & *Augustissimæ Bibliothecæ Cæsareæ* legavit. Continentur eo celeberrimi Historici *Flavij Josephi Judæi, Hierosolymitani Sacerdotis, sectâ Pharisæi*, qui (2) anno primo *Imp. Caij Caligulæ*, sive anno Æræ Christianæ vulgaris 37 vel 38 natus, sexagesimo autem octavo jam memoratæ Æræ Christianæ anno à Romanis in Bello Judaico in Castro *Jotapatâ* captus, cúmque *Vespasiano* mortem *Imp. Neronis* atque Imperium prædixisset, Romam ductus, ibique perbenignè ac perhonorificè

(1) *Fuit & olim inter Codices MStos Historicos Græcos* quadragesimus octavus.

(2) *Vide ipsum* Josephum *in principio Libri de Vitâ suâ. Cœpit autem* Cajus Caligula *imperare anno Æræ Christianæ vulgaris* 37 *d.* 16 *Martij.*

ficè habitus eſt,) *Antiquitatum Judaicarum, viginti Libris comprehenſarum*, quas (1) decimo tertio Imperij *Domitiani* anno, ſive anno Æræ Chriſtianæ vulgaris nonageſimo tertio vel nonageſimo quarto, abſolvit, *Libri decem priores, cum Periochis Capitum cujuſque Libri, & accuratâ ſupputatione temporis.* Principium ejus Codicis ita ſe habet: ΤΆΔΕ ἘΝΕΣΤΙΝ ἘΝ ΤΗ͂Ι ΠΡΏΤΗΙ ΤΩ͂Ν ἸΩΣΉΠΟΥ ἹΣΟΡΙΩ͂Ν ΤΗ͂Σ ἸΟΥΔΑΪΚΗ͂Σ ἈΡΧΑΙΟΛΟΓΊΑΣ. ΠΡΟΟΊΜΙΟΝ ΠΕΡῚ ΤΗ͂Σ ὍΛΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΕΊΑΣ. Α'. Ἡ τοῦ κόσμου σύστασις καὶ ἡ διάταξις τῶν στοιχείων. Β'. Περὶ τοῦ γένους Ἀδάμου, &c. Finito *Indice Capitum*, novus ſequitur hic titulus: ἸΩΣΉΠΟΥ ἸΟΥΔΑΪΚΗ͂Σ ἈΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΒΙΒΛΊΟΝ ΠΡΩ͂ΤΟΝ. ΠΡΟΟΊΜΙΟΝ ΠΕΡῚ ΤΗ͂Σ ὍΛΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΕΊΑΣ. Τοῖς τὰς ἱστορίας συγγράφειν βουλομένοις, &c. *Primus* hic Liber *novendecim* conſtat Capitibus, ita ut *Proœmium* non habeatur pro *primo Capite*. Suffragatur ergò hâc in re Codex hic manuſcriptus editioni latinæ Baſileenſi anni 1548. Nam in græcâ editione anni 1544, & in editione græco-latinâ Genevenſi Petri de la Roviere anni 1611, Proœmium eſt Caput primum; uti & in editione latinâ Baſileenſi anni 1567. Notatu quoque dignum eſt, Indicem Capitum, uti in impreſſis editionibus, ita etiam in hoc Codice manuſcripto cuique Libro præmitti; in ipſo autem contextu nullum diviſionis Librorum in Capita exſtare indicium. Hinc enim elucet, diviſionis iſtius autorem non eſſe ipſum *Flavium Joſephum*, ſed ſingulos Libros continenti ſcripturâ initio comprehenſos fuiſſe. Finito Indice Capitum Libri *ſecundi*, hæc ſequitur notatio temporis, tanquam novus titulus: ΠΕΡΙΈΧΕΙ Ἡ ΒΊΒΛΟΣ ἜΤΗ ΔΙΑΚΌΣΙΑ ΕἼΚΟΣΙ. Quod ſupereſt, pertinuit olim præſtantiſſimus hic Codex, priuſquam eum Joannes Sambucus emeret, primùm quidem ad *Monaſterium Conſtantinopolitanum S. Georgij Martyris in Manganis*, ut teſtantur hæc verba, recentiori manu paginæ ſecundæ folij primi inſcripta: Ἡ βίβλος αὕτη τῆς μονῆς τῶν Μαγγάνων: deinde autem venit in manus cujuſdam *Dionyſij Zacynthij*, cujus pater illum ſibi comparaverat *Conſtantinopoli* A. 1581 d. 11 Maij, teſte hâc inſcriptione: Νῦν δὲ Διονυσίου Ἱεροδιακόνου Καπλιανοῦ Ζακυνθίου καὶ τῶν φίλων. Ταύτην τὴν βίβλον ὠνήσατο ὁ ἐμὸς πατὴρ ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὸ ,αφπα', μαΐου ια'. De *Manganis* autem, loco Vrbis Conſtantinopolitanæ, qui inſtrumen-

(1) *Vide* Photij *Patriarchæ* CPni *Bibliothecam Librorum à ſe lectorum in fine Recenſionis Codicis LXXVIti, & ipſum* Joſephum *in fine Libri vigeſimi Antiquitatum Judaicarum. Cœpit autem* Imp. Domitianus *imperare anno Æræ Chriſtianæ vulgaris 81 d. 13 Septembris.*

tis bellicis & materijs mechanicis adſervandis inſervijt, conſulendus eſt *Georgij Codini* Liber de Ædificijs Conſtantinopolitanis pag. 38, & numero marginali 81 editionis meæ Pariſienſis græco-latinæ in Magno Corpore Hiſtoriæ Byzantinæ in folio. Vide etiam *Petri Gyllij* Topographiam Conſtantinopoleos lib. 4 cap. 6, ubi non ſolùm de ipſis *Manganis* generaliter agit, verùm etiam de ſuprà memorato *Monaſterio* ſpeciatim addit, illud fuiſſe ab *Imp. Conſtantino Monomacho*, qui A. C. 1042 cœpit imperare, à fundamentis ſplendide atque amplè conditum, & dedicatum *S. Georgio Martyri.*

III.

Tertius (1) Codex manuſcriptus *Hiſtoricus Græcus* eſt *chartaceus* antiquus & bonæ notæ in folio, principio mutilus, & in fine partim à blattis ac tineis eroſus, partim aquâ marinâ adeò perfuſus, ut minùs ſit legibilis, conſtátque nunc folijs *trecentis ſeptendecim*, & ab *Augerio Busbeckio*, ut ipſe ſolitâ propriæ manûs inſcriptione teſtatur, olim fuit comparatus *Conſtantinopoli.* Continentur eo *Flavij Joſephi Antiquitatum Judaicarum Libri viginti*, ob magnam *variantium lectionum* diverſitatem collatu & conſideratu digniſſimi, incipiúntque ibi ab his *Capitis decimi quarti Libri primi* verbis: - - - (2) Μώριον ὄρος ἀναγαγόντα ὁλοκαυτῶσαι. οὕτως μὲν &c. Libro *decimo octavo* earundem Antiquitatum, & quidem folio hujus Codicis ducenteſimo quinquageſimo quarto, exſtat celeberrimũ illud, & omnibus in Hiſtoriâ Eccleſiaſticâ vel mediocriter verſatis notiſſimum, *Joſephi Teſtimonium de Chriſto* his verbis: Γίνεται (3) δὴ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἸΗΣΟΥ͂Σ, (4) σοφὸς ἀνὴρ, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή· ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκαλος ἀνθρώπων, τῶν (5) σὺν ἡδονῇ τἀληθῆ δεχομένων· καὶ πολλοὺς μὲν Ἰουδαίους, πολλοὺς δὲ καὶ (6) τοῦ ἑλληνικοῦ ἐπηγάγετο. ὁ ΧΡΙΣΤῸΣ οὗτος ἦν. καὶ αὐτὸν, ἐνδείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ᾽ ἡμῖν, σταυρῷ ἐπιτετιμηκότος Πιλάτου, οὐκ (7) ἐπαύσαντο (8) οἱ τὸ πρῶτον αὐτὸν ἀγαπήσαντες· ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν, τῶν θείων Προφητῶν ταῦτά (9) τε καὶ ἄλλα μυρία περὶ αὐτοῦ θαυμάσια εἰρηκότων. (10) εἰσέτι τε νῦν τῶν ΧΡΙΣΤΙΑΝΩ͂Ν, ἀπὸ

(1) *Fuit is olim inter Codices MStos Hiſtoricos Græcos* decimus quintus.

(2) *Vide ſuprà citatam Operum* Flavij Joſephi *editionem græco-latinam Genevenſem Petri de la Roviere pag.* 22.

(3) *Ita in Codice illo MSto Cæſareo hîc legitur, nempe* δὴ, *non autem* δὲ, *ut legitur in ſuprà citatâ editione Rovierianâ, & apud Euſebium. Eſt nempe particula* δὴ *hoc loco* μεταβατικὴ *ſive* particula tranſitionis, *ita ut verus horum verborum ſenſus ſit:* Fuit porrò circa hoc tempus *&c. Sic enim Teſtimonium hoc de Chriſto cum præcedenti narratione optimè ac convenientiſſimè connectitur. Tolerari tamen hîc poteſt etiam particula* δὲ, *quia & hæc uſurpatur pro* δὴ *ſive* porrò. (4) *Apud Euſebium legitur* Ἰησοῦς τις σοφὸς ἀνὴρ *&c.* (5) *In editione Rovierianâ deeſt* σὺν, *propoſitio* (6) *Apud Euſebium legitur*, καὶ ἀπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ, *in editione autem Rovierianâ* καὶ ἑλληνικοὺς. (7) *Apud Euſebium legitur* ἐξεπαύσαντο. (8) *Sic & apud Euſebium rectè legitur; at in editione Rovierianâ*, οἵγε πρῶτον ἀγαπήσαντες. (9) *In edit. Rovier. deeſt* τε. (10) *Sic & apud Euſebium rectè legitur; at in edit. Rovier.* εἰς τε νῦν *&c.*

ἀπὸ τοῦδε ὠνομασμένων, οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον. Hoc eſt, *Sigiſmundo Gelenio* interprete: *Eodem tempore fuit JESVS, Vir ſapiens, ſi tamen Virum eum fas eſt dicere. Erat enim mirabilium operum patrator, & doctor eorum, qui libenter vera ſuſcipiunt; plurimósque tàm de Judæis, quàm de Gentibus ſectatores habuit. CHRISTVS hic erat. Quem accuſatum à noſtræ Gentis Principibus, Pilatus cùm addixiſſet cruci, nihilominùs non deſtiterunt eum diligere, qui ab initio cœperant. Apparuit enim eis tertiâ die vivus, ita ut divinitùs de eo Vates hoc & alia multa miranda prædixerunt; & uſque in hodiernum CHRISTIANORVM genus, ab hoc denominatum, non defecit.* Genuinitatem hujus Teſtimonij manifeſtiſſimè demonſtrant *omnes antiqui Codices manuſcripti Græci incorrupti*, qui ubique terrarum etiamnunc exſtant, & ſine ullo dubio ſucceſſivâ deſcriptione promanârunt ex vetuſtiſſimis illis Codicibus manuſcriptis, quibus olim *Euſebius Pamphili, S. Hieronymus, Iſidorus Peluſiota, Hermias Sozomenus, Anonymus antiquus Antiquitatum Judaicarum Interpres latinus*, & *Suidas* uſi ſunt. Ipſa *Euſebij* verba Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ lib. 1 cap. 11, quibus Teſtimonij iſtius meminit, ſecundùm V. CL. *Henrici Valeſij* editionem græco-latinam Pariſienſem, ſunt hæc: Ταῦτα περὶ τοῦ Ἰωάννου διελθὼν ὁ Ἰώσηπος, καὶ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν κατὰ τὴν αὐτὴν συγγράμματος ἱστορίαν ὧδέ πως μέμνηται. Γίνεται δὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον Ἰησοῦς τις σοφὸς ἀνὴρ, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή· ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητὴς· διδάσκαλος ἀνθρώπων τῶν σὺν ἡδονῇ τἀληθῆ δεχομένων. καὶ πολλοὺς μὲν τῶν Ἰουδαίων, πολλοὺς δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ ἐπηγάγετο. ὁ Χριστὸς οὗτος ἦν. καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν σταυρῷ ἐπιτετιμηκότος Πιλάτου, οὐκ ἐξεπαύσαντο οἱ τὸ πρῶτον αὐτὸν ἀγαπήσαντες. ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν, τῶν θείων Προφητῶν ταῦτα τε καὶ ἄλλα μυρία περὶ αὐτοῦ θαυμάσια εἰρηκότων. εἰσέτι τε νῦν τῶν Χριστιανῶν, ἀπὸ τοῦδε ὠνομασμένων, οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον. ταῦτα τοῦ ἐξ αὐτῶν Ἑβραίων συγγραφέως ἀνέκαθεν τῇ ἑαυτοῦ γραφῇ, περί τε τοῦ βαπτιστοῦ Ἰωάννου καὶ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν παραδεδωκότος, τίς ἂν ἔτι λείποιτο ἀποφυγὴ, τοῦ μὴ ἀναισχύντους ἀπελέγχεσθαι τοὺς κατ' αὐτῶν πλασαμένους ὑπομνήματα; Hoc eſt: *Hæc de S. Joanne Baptiſtâ in decimo octavo Antiquitatum Judaicarum libro Joſephus narrans, etiam Servatoris noſtri in eodem libro mentionem facit hoc modo: Circa idem tempus fuit Jeſus quidam Vir ſapiens, ſi tamen Virum eum appellare fas eſt. Erat quippe*

mirabilium operum effector, doctórque eorum, qui veritatem libenti animo complectebantur. Multos ille partim ex Judæis, partim ex gentilibus sectatores sibi adjunxit. Hic erat Christus. Quem à Gentis nostræ Primoribus delatum, cùm Pilatus crucis supplicio addixisset, hi tamen, qui illum dilexerant, eum deinceps colere non destiterunt. Tertio enim die vivus ac spirans eis apparuit, prout divini Prophetæ hæc & alia quamplurima de illo mirifica prædixerant. Abhinc porrò Christianorum genus, qui ab eo nomen sumpsere, ad nostram usque ætatem continuatum manet. Hæc igitur cùm Scriptor ille ex Hebræis oriundus de Joanne Baptistâ & de Servatore nostro in Libris suis commemoraverit, quod jam effugium relinquitur his, qui adversus eos supposititia Acta confinxerunt, quominùs impudentissimi esse convincantur? Hæc *Eusebius* in Historiâ suâ Ecclesiasticâ; eadémque etiam in Opere doctissimo de Demonstratione Evangelicâ, & quidem Libri tertij capite quinto, pag. 124 & 125 editionis græco-latinæ Parisinæ A. 1628 in folio, repetit hoc modo: Ἀυτάρκης μὲν οὖν καὶ ἡ τῶν Ἀποστόλων καὶ Εὐαγγελιστῶν τυγχάνει περὶ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν μαρτυρία. οὐδὲν δὲ οἷον ἐκ περιουσίας καὶ τῷ ἐξ Ἑβραίων Ἰωσήπῳ μάρτυρι χρήσασθαι, ὃς ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ τῆς Ἰουδαϊκῆς Ἀρχαιολογίας, τὰ κατὰ τοὺς Πιλάτου χρόνους ἱστορῶν, μέμνηται τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐν τούτοις. Γίνεται (1) δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον Ἰησοῦς σοφὸς ἀνήρ, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή. ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκαλος ἀνθρώπων (2) τ' ἀληθῆ σεβομένων. Καὶ πολλοὺς μὲν τοῦ Ἰουδαϊκοῦ, πολλοὺς δὲ καὶ Ἑλληνικοῦ ἐπηγάγετο. ὁ Χριστὸς οὗτος ἦν. καὶ (3) αὐτῶν ἐνδείξει τῶν παρ' ἡμῖν ἀρχόντων σταυρῷ ἐπιτετιμηκότος Πιλάτου, οὐκ ἐπαύσαντο οἱ τὸ πρῶτον (4) ἀγαπήσαντες. ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἡμέραν πάλιν ζῶν, τῶν θείων Προφητῶν ταῦτά τε καὶ ἄλλα μυρία περὶ αὐτοῦ (5) εἰρηκότων. ὅθεν εἰσέτι νῦν ἀπὸ τοῦδε (6) τῶν Χριστιανῶν οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον. Hoc est: *Licet igitur Apostolorum & Evangelistarum de Servatore nostro testimonium sufficiat, at tamen, (7) non nisi tanquam superfluè, Hebræi quoque Josephi testimonio utar; qui in decimo octavo Antiquitatum Judaicarum libro, res Pilati temporibus gestas referens, de Salvatore nostro mentionem facit his verbis: Eodem tempore fuit Jesus, sapiens Vir, si modò Virum eum appellare fas est. Erat enim mirabilium*

(1) Δὲ pro δὴ sive porrò, *particula transitionis*.

(2) *Culpâ negligentium librariorum omissa hic sunt verba*, τῶν σὺν ἡδονῇ, & *pro* δεχομένων *perperàm scriptum est* σεβομένων.

(3) *Perperàm hic pro* αὐτὸν *legitur* αὐτῶν.

(4) *Deest hic* αὐτὸν. (5) *Deest hic* θαυμάσια. (6) *Deest hic* ὠνομασμένων. (7) *Locus notabilis, unde manifestè apparet*, Eusebium *non esse auctorem Testimonij Josephi de Christo. Sensus enim horum verborum est*: ea, quæ ab Apostolis & Evangelistis de Christo referuntur, etiam absque illo Josephi testimonio, licet genuino, verissima esse atque certissima, ideóque supposititiam ejus fictionem non fuisse necessariam.

rabilium operum patrator, & doctor eorum, qui veritatis erant studiosi; multósque tàm de Judæis, quàm de Gentibus, sectatores habuit. Christus hic erat. Quem accusatum à nostræ Gentis Principibus, Pilatus cùm addixisset cruci, nihilominùs non destiterunt eum diligere, qui ab initio cœperant. Apparuit enim eis tertio die iterùm vivus, quemadmodum divini Prophetæ & hæc & quamplurima alia miranda de illo prædixerant: unde ad hunc usque diem Christianorum ab eo denominatorum genus non defecit. Hucusque *Eusebius*. Quòd autem ipse Testimonium illud finxerit, & *Josephi* Operi Antiquitatum Judaicarum per fraudem inseruerit, ut nostrâ primùm ætate quidam impudentissimè calumniari cœperunt, nec verum est, nec verisimile, utpote cùm nullâ ratione sufficienter probari possit, cur is falsitatem hanc committere voluerit, nullâ (1) necessitate urgente, vel potuerit, (2) reclamante amplissimo numero & manifestissimâ concordiâ incorruptorum vetustissimorum Codicum manuscriptorum, qui inde ab ipsis *Flavij Josephi* temporibus in diversis diversarum Regionum publicis ac privatis Bibliothecis diligenter asservati, in tanti momenti controversiâ, siqua esset orta adulteratæ genuinitatis suspicio, tùm à *Christianis*, tùm à *Judæis* potuissent inspici ac consuli. His certè antiquissimis Codicibus manuscriptis Græcis incorruptis usus fuit *vetus* ille *Antiquitatum Judaicarum Interpres Latinus*, vulgò perperàm pro (3) *Rufino Aquilejensi Presbytero* habitus, qui suprà memoratum de Christo Testimonium, ut in antiquis duobus Augustissimæ Bibliothecæ *Cæsareæ* Codicibus manuscriptis membranaceis, inter Codices MStos Theologicos Latinos 497mo & inter Historicos primo, videre est, versioni suæ inseruit his verbis: *Fuit autem hisdem temporibus JESVS, sapiens Vir, si tamen Virum eum nominare fas est. Erat enim mirabilium operum effector, & doctor omnium eorum hominum, qui audiunt libenter, quæ vera sunt; & multos quidem Judæorum, multos etiam ex Gentibus sibi adjunxit. Christus hic erat. Hunc accusatione primorum nostræ Gentis Virorum cùm Pilatus in crucem agendum decrevisset, non deseruerunt hi, qui ab initio eum dilexerant. Apparuit enim eis tertiâ die iterùm vivus, secundùm quod divinitùs inspirati Prophetæ vel hæc vel alia de eo innumera miracula futura esse prædixerant. Sed & in hodiernum Christianorum, qui ab ipso nuncupati sunt, & nomen perse-*

(1) *Hoc enim ipse Eusebius suprà clarissimè testatur ac fatetur.*

(2) *Hoc argumento utitur ipse* Josephus *capite ultimo Libri ultimi Antiquitatum Judaicarum, dum ait:* Ἴσως δὲ οὐκ ἂν ἐπίφθονον γένοιτο περὶ καὶ γένους τοὐμοῦ, καὶ περὶ τῶν κατὰ τὸν βίον πράξεων βραχέα διεξελθεῖν, ἕως ἔχω ζῶντας ἢ τοὺς ἐλέγξοντας ἢ τοὺς μαρτυρήσαντας. *Hoc est:* Fortassis autem nullâ invidiâ prohibet, etiam de meo genere, & rebus per totam vitam gestis pauca referre, dum adhuc supersunt, qui vel coarguere possunt, vel attestari. (3) *Fuit enim* Interpres *ille unus ex amicis* Cassiodori, *qui Consulatum solus gessit A. C.* 514, *& post annum Christi* 562 *nonagenario major obijt. Quâ de re vide ipsum* Cassiodorum *Libri de Divinis Lectionibus capite* 17, *ubi expressè testatur*, Flavij Josephi Antiquitatum Judaicarum Libros usque ad suam ætatem noudum fuisse translatos, sed se primùm illos ab amicis suis fecisse converti in Latinum.

perseverat & genus. Similiter quoque *S. Hieronymus* in Libro suo de Scriptoribus Ecclesiasticis, cap. 13, idem de Christo Testimonium, non tanquam ex *Eusebij* tantùm Historiâ Ecclesiasticâ, sed tanquam ex ipsis *Flavij Josephi* Antiquitatum Judaicarum Codicibus manuscriptis Græcis incorruptis deprompt um, & secundùm mentem potiùs *Josephi* ac verùm sensum, quàm secundùm nuda verba, à se *latinè* interpretatum, exhibet hoc modo: *Josephus Matthathiæ filius, ex Hierosolymis Sacerdos, à Vespasiano captus, cum Tito filio ejus relictus est. Hic Romam veniens, septem Libros Judaicæ captivitatis Imperatoribus patri filióque obtulit, qui & Bibliothecæ publicæ traditi sunt; & ob ingenij gloriam, statuam quoque meruit Romæ. Scripsit autem & alios viginti Antiquitatum Libros ab exordio Mundi usq; ad decimum quartum annum Domitiani Cæsaris, & duos* Ἀρχαιότητος *adversùm Appionem Grammaticum Alexandrinum, qui sub Caligulâ Legatus missus ex parte Gentilium, contra Philonem etiam Librum, vituperationem Gentis Judaicæ continentem, scripserat. Alius quoque Liber ejus, qui inscribitur* Περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ, *valdè elegans habetur, in quo & Machabæorum digesta sunt martyria. Hic in decimo octavo Antiquitatum Libro manifestissimè confitetur, propter magnitudinem signorum Christum à Pharisæis interfectum, & Joannem Baptistam verè Prophetam fuisse, & propter interfectionem Jacobi Apostoli dirutam Hierosolymam. Scripsit autem de Domino in hunc modum: Eodem tempore fuit JESVS, Vir sapiens, si tamen Virum oportet dicere. Erat enim mirabilium patrator operum, & doctor eorum, qui libenter vera suscipiunt. Plurimos quoque tàm de Judæis, quàm de Gentibus, sui habuit sectatores, & CREDEBATVR ESSE CHRISTVS. Cúmque invidiâ nostrorum Principum cruci eum Pilatus addixisset, nihilominùs, qui eum primùm dilexerant, perseveraverunt. Apparuit enim eis tertiâ die vivens; multa & hæc & alia mirabilia carminibus Prophetarum de eo vaticinantibus, & usque hodie Christianorum gens, ab hoc sortita vocabulum, non defecit.* Hæc *S. Hieronymus*; & quidem rectissimè atque verissimè. Fuit enim *Josephus* natione ac religione *Judæus*, & in religione *Judaicâ* semper constans permansit, ut clarissimè apparet ex his ipsis verbis, dum ait, (1) *Christianorum gentem usque ad id tempus, quo ipse scribebat, non defecisse:* ideóque verba hæc, ὁ Χριστὸς οὗτος ἦν, hoc est, *Christus hic erat*, non sunt simpliciter accipienda, quasi *Josephus* Christum habuerit pro *vero Christo* seu *promisso Messiâ*, quia hoc modo sibi ipsi contra-

(1) *Si enim ipse fuisset* Christianus, *quomodo potuisset admirari*, Christianam *gentem suis temporibus nondum defecisse!*

contradixiſſet; ſed laborant ea ellipſi ſive defectu vocis λεγόμενος, ita ut integra eorum ſcriptura atque lectio ſit, Ὁ λεγόμενος Χριστὸς οὗτος ἦν, pro, Οὗτος ἦν ὁ Ἰησοῦς, ὁ λεγόμενος Χριστός; hoc eſt, *Hic erat ille Jeſus, qui appellabatur Chriſtus.* Eâdem enim loquendi formulâ utitur idem iſte *Joſephus* etiam Antiquitatum Judaicarum Libri vigeſimi capite octavo, ubi de *S. Apoſtoli Jacobi*, cognomine *Juſti* vel *Minoris*, vulgò *Fratris Domini* dicti, lapidatione agens, eum appellat τὸν ἀδελφὸν Ἰησοῦ τοῦ λεγομένου Χριστοῦ hoc eſt, *fratrem Jeſu cognomento Chriſti.* His igitur *Joſephi* verbis *Divinitas Chriſti* non magis probatur, quàm illis *Pilati* apud S. Matthæum cap. 27 verſ. 17: Τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν; Βαραββᾶν, ἢ Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν; h. e: *Quem vultis dimittam vobis? Barabbam, an Jeſum, qui dicitur Chriſtus?* Et verſ. 22: Τί οὖν ποιήσω Ἰησοῦν, τὸν λεγόμενον Χριστόν; h. e: *Quid igitur faciam de Jeſu, qui dicitur Chriſtus?* Hæc quippe verba, *qui dicitur Chriſtus*, non adduntur nomini Jeſu *Divinitatis* ipſius demonſtrandæ causâ, quaſi *Jeſus* ille, Servator noſter, vel à *Pontio Pilato*, vel à *Flavio Joſepho*, fuerit creditus *verus Chriſtus*, ſive *promiſſus Meſſias*; ſed tantùm ad differentiam aliorum multorum, qui *nomen Jeſu*, tanquam apud Judæos admodùm vulgare, eodem ævo habuerunt: inter quos inprimis celebres atque illuſtres ſunt Summi Pontifices Ἰησοῦς ὁ τοῦ Δαμναίου, ſive *Jeſus Damnei filius*, & Ἰησοῦς ὁ τοῦ Γαμαλιὴλ, ſive *Jeſus Gamalielis filius*, quorum *Joſephus* eodem ſuprà memorato Libri vigeſimi capite octavo meminit. Verba itaque translationis *S. Hieronymi, & credebatur eſſe Chriſtus*, ſupplenda ſunt hoc modo: *Plurimos quoque tàm de Judæis, quàm de Gentibus, ſui habuit ſectatores, & AB IIS* (nempe ſui ſectatoribus) *credebatur eſſe Chriſtus*; ita videlicet, ut horum verborum, Ὁ Χριστὸς οὗτος ἦν, verus atque integer ſenſus ſit talis: *Hic erat ille Jeſus, qui vulgò cognominabatur Chriſtus, quoniam à ſui ſectatoribus is eſſe credebatur.* Cæterùm quamvis *Euſebij Pamphili* & *S. Hieronymi* autoritas ad demonſtrandam ac defendendam *genuinitatem Teſtimonij Flavij Joſephi de Chriſto* abundè ſufficiat, ut tamen nemo dubitare poſſit, quin ſequentium quoque temporum antiqui claſſici atque idonei Scriptores idem jam memoratum *Joſephi Teſtimonium* ſimiliter pro *genuino* & *ſincero* habuerint, exhibebo hîc eâ de causâ etiam alia *tria* inſignia & non exigui ponderis loca, quorum *primus* apud *Iſidorum Peluſiotam*, Presbyterum vel Abbatem Ægyptium, qui *S. Joannis Chryſoſtomi* fuit diſcipulus, & ſeculo poſt Chriſtum quinto ſub Imp. *Arcadio* ejúſque

B filio

filio Imp. *Theodosio Juniore* floruit, in Libro quarto Epistolarum editionis græco-latinæ Commelinianæ Conradi Rittershusij A. 1606 in folio, & quidem num. 225, exstat his verbis: Εὐδαίμονι Διακόνῳ. Ἐπειδὴ καὶ Ἕλλησι καὶ Βαρβάροις, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἡ τῶν ἐχθρῶν μαρτυρία εἰκότως δοκεῖ ἀξιόχρεως εἶναι, Ἰουδαῖοι δὲ πᾶσαν ὑπερβαλλόμενοι κακίαν, οὐ μόνον τοῖς Προφήταις οὐκ ἐπίστευσαν, ἀλλ' οὐδὲ αὐτῷ τῷ Θεῷ· ἐγένετο δέ τις Ἰώσηπος, Ἰουδαῖος ἄκρος καὶ τοῦ νόμου ζηλωτὴς, καὶ τὴν παλαιὰν Διαθήκην μετ' ἀληθείας παραφράσας, καὶ ὑπὲρ Ἰουδαίων ἄριστα ἀνδρισάμενος, καὶ πάντα τε τὰ ἐκείνων κρείττονα λόγου ἀποφαίνων, τῇδε τῶν πραγμάτων ἀληθείᾳ παραχωρῆσαι ἀξιώσας· οὐ γὰρ ἐζήλωσε τῶν ἀσεβῶν τὴν γνώμην· ἀναγκαῖον οἶμαι τὰς ἐκείνου παραθέσθαι ῥήσεις. τί οὖν φησι; Γίνεται (1) δὲ κατ' (2) ἐκεῖνον τὸν χρόνον Ἰησοῦς, σοφὸς ἀνὴρ, εἴγε αὐτὸν ἄνδρα λέγειν χρή. ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητὴς· διδάσκαλος ἀνθρώπων, τῶν (3) ἡδονῇ τἀληθῆ δεχομένων· καὶ πολλοὺς μὲν Ἰουδαίους, πολλοὺς δὲ καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐπηγάγετο. ὁ Χριστὸς οὗτος ἦν. καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν σταυρῷ ἐπιτετιμηκότος Πιλάτου, οὐκ ἐπαύσαντο οἱ τὸ πρῶτον (4) ἀγαπήσαντες. ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν, τῶν θείων Προφητῶν ταῦτά τε περὶ αὐτοῦ καὶ ἄλλα μυρία θαυμάσια εἰρηκότων. (5) ἴδε τοίνυν τῶν Χριστιανῶν, ἀπὸ τοῦδε ὠνομασμένων, οὐκ (6) ἐξέλιπε τὸ φῦλον. Ἐγὼ δὲ λίαν θαυμάζω τἀνδρὸς ἐν πολλοῖς μὲν τὸ φιλάληθες· μάλιστα δὲ, ἐν οἷς εἶπε, Διδάσκαλος ἀνθρώπων, τῶν ἡδονῇ τἀληθῆ δεχομένων. εἰσὶ γὰρ οἱ ἀνυπέρβλητοι ῥαθυμίαν νοσήσαντες, καὶ οἱ ἀπιστήσαντες Ἰουδαῖοι, καὶ τὰ λίαν σαφῆ καὶ θεῖα περιγραφόμενοι, ἀπὸ τῆς οἰκείας ῥαθυμίας, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τῆς τῶν πραγμάτων εἰσαφείας φέροντες τὴν ψῆφον. εἰ τοίνυν καὶ οἱ ἐχθροὶ τῇ ἀληθείᾳ ἀντιβλέψαι οὐκ ἐτόλμησαν, τίς ὁ ἀπιστήσων τοῖς ἡλίου φανερωτέροις πράγμασιν; Hoc est, *Conrado Rittershusio* interprete: *Eudæmoni Diacono. Quoniam & Græcis & Barbaris, & omnibus omninò hominibus videtur, & jure quidem, hostium testimonium fide dignum; Judæi verò omnem excedentes improbitatem, non solùm Prophetis fidem non habuerunt, sed ne quidem ipsi Deo: exstitit autem Josephus quidam, Judæus summus, & acerrimus Legis propugnator, quiq; Vetus Testamentum ex fide veri paraphrasticè exposuit, & pro Judæis strenuissimè fortissiméque se gessit, ac per omnia ipsorum res meliores, quàm dici possit, ostendit, rerum autem veritati cedere dignatus est, (non enim impiorum sententiam*

(1) In Cod. MS. Cæs. δή.
(2) In Cod. MS. Cæs. τοῦτον.
(3) Deest σύν.
(4) Deest αὐτόν.
(5) Ἴδε τοίνυν corruptè pro εἰσέτι τε νῦν.
(6) In Cod. MS. Cæs. ἐπέλιπε.

secutus

ſecutus eſt,) neceſſarium eſſe arbitratus ſum, ipſius verba apponere. Quid igitur ait? Eodem tempore fuit Jeſus, ſapiens Vir, ſi tamen Virum eum fas eſt dicere. Erat enim mirabilium operum patrator, & doctor eorum, qui libenter vera ſuſcipiunt; plurimóſque tàm de Judæis, quàm de Gentibus, ſectatores habuit. Chriſtus hic erat: quem accuſatum à noſtræ Gentis Principibus Pilatus cùm adfixiſſet cruci, nihilominùs non deſtiterunt eum diligere, qui ab initio cœperant. Apparuit enim eis tertiâ die iterùm vivus, ita ut divinitùs de eo Vates hoc & alia multa miranda prædixerunt. Et uſque in hodiernum Chriſtianorum genus, ab hoc denominatum, non defecit. (Hactenùs Joſephus.) *Ego verò cùm multis alijs in rebus valdè miror hominis veritatem, tùm verò vel maximè in illis verbis, cùm ait, Doctor hominum, qui libenter veritatem ſuſcipiunt. Sunt enim, qui extremâ laborantes ſocordiâ, & infideles Judæi, qui etiam valdè perſpicua atque divina reijcientes, ex ſuâ potiùs vecordiâ, quàm ex rerum ipſarum obſcuritate ferunt calculum. Si igitur etiam hoſtes veritati ſe opponere auſi non fuerunt, quis ille erit tàm obſtinatus, qui nolit deinceps fidem habere rebus Sole clarioribus?* Hucuſq; *Iſidorus Peluſiota. Secundus* autem *trium* ſuprà memoratorum locorum, quibus, poſt *Euſebium Pamphili* & *S. Hieronymum, genuinitas Teſtimonij Flavij Joſephi de Chriſto* confirmatur, exſtat apud *Hermiam Sozomenum* capite primo Libri primi Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, Imp. *Theodoſio Juniori* dicatæ, pag. 399 editionis græco-latinæ Pariſinæ *Henrici Valeſij* A. 1668 in folio, hoc modo: Καὶ Ἰώσηπος δὲ ὁ Ματθίου ὁ Ἱερεύς, ἀνὴρ παρά τε Ἰουδαίοις καὶ Ῥωμαίοις ἐπιδοξότατος γενόμενος, ἀξιόχρεως ἂν εἴη μάρτυς τῆς περὶ Χριστοῦ ἀληθείας. ἄνδρα μὲν γὰρ αὐτὸν ἀποκαλεῖν ὀκνεῖ, ὡς παραδόξων ἔργων ποιητὴν, καὶ διδάσκαλον λόγων ἀληθῶν· Χριστὸν δὲ περιφανῶς ὀνομάζει, καὶ τῷ σταυρῷ καταδικασθῆναι, καὶ τριταῖον ζῶντα φανῆναι, καὶ ἄλλα μυρία θαυμάσια περὶ αὐτοῦ προειρῆσθαι τοῖς θείοις Προφήταις οὐκ ἀγνοεῖ· πολλοὺς δὲ ὄντας, οὓς ἐπηγάγετο, Ἕλληνάς τε καὶ Ἰουδαίους, ἐπιμεῖναι, ἀγαπῶντας αὐτὸν μαρτυρεῖ, καὶ τὸ ἀπ' αὐτοῦ ὠνομασμένον μὴ ἐπιλεῖψαι φῦλον· καί μοι δοκεῖ ταῦτα ἱστορῶν μονονουχὶ βοᾷν ἀναλόγως τοῖς ἔργοις, Θεὸν εἶναι τὸν Χριστόν. ὑπὸ δὲ τοῦ παραδόξου πράγματος καταπλαγεὶς, ὡδέπως μέσως παρέδραμε, μηδὲν τοῖς εἰς αὐτὸν πιστεύσασιν ἐπισκήψας, μᾶλλον δὲ καὶ συνθέμενος. Ταῦτά μοι λογιζομένῳ θαυμαστὸν εἰκότως κατεφαίνετο, μὴ σὺν Ἑβραίους φθάσαι, καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων εἰς Χριστιανισμὸν μεταβαλεῖν. Hoc eſt, *Hen-*

rico Valesio interprete: *Sed & Josephus, Matthiæ filius, Sacerdos, Vir cùm apud Judæos, tùm apud Romanos celeberrimus, veritatis de Christo testis est locupletissimus. Eum enim* (1) *hominem quidem appellare detrectat, utpote mirabilium operum effectorem, veræque doctrinæ magistrum: Christum verò disertè* (2) *nominat, & supplicio crucis addictum, tertiâ die vivum apparuisse, & alia plurima miracula à divinis Vatibus de illo prædicta esse* (3) *testatur. Multos præterea, quos ille ad se pertraxerat, tàm Judæos, quàm Græcos, in illius amore perseverâsse affirmat, gentémque ejus nomine appellatam neutiquam defecisse. Ac mihi quidem* (4) *videtur dum ista scribit, propemodùm clamare Christum Deum esse, operibus ipsius id evincentibus; verùm rei novitate perterritus, mediâ quâdam viâ prætergressus est, eos, qui in Christum crediderant, minimè insectatus, immò potiùs cum illis* (5) *consentiens. Hæc igitur mihi cogitanti non immeritò mirari subit, cur Hebræi ante reliquos mortales ad Fidem Christi non accesserint.* Hactenùs *Hermias Sozomenus. Tertius* denique *trium* suprà memoratorum locorum, quibus post *Eusebium Pamphili* & *S. Hieronymum genuinitas Testimonij Flavij Josephi de Christo* confirmatur, exstat apud *Suidam Lexicographum*, qui sub litera I de *Josepho* Historico agens, secundùm *Æmilij Porti* editionem græco-latinam Genevensem A. 1619 in folio, sic scribit: Ἰώσηππος, Ἰουδαῖος φιλαλήθης, λέγων περὶ τοῦ Προδρόμου, καὶ περὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ, (6) Ματθίου παῖς Ἱερέως ἐξ Ἱεροσολύμων· ὁ γράψας τὴν Ἰουδαϊκὴν ἀρχαιολογίαν ἐν βιβλίοις κʹ. οὗτος ἁλοὺς παρὰ Οὐεσπασιανοῦ καὶ Τίτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἐπὶ τῇ τῶν Ἱεροσολύμων ἁλώσει κατελείφθη, καὶ σὺν αὐτοῖς εἰς Ῥώμην ἐλθὼν, ἑπτὰ λόγους τῆς Ἱεροσολύμων ἁλώσεως τοῖς Βασιλεῦσι προσήνεγκεν, οἵτινες τῇ δημοσίᾳ Βιβλιοθήκῃ παρεδόθησαν· καὶ διὰ τὴν δόξαν τῆς συγγραφῆς ἀνδριάντος ἠξιώθη. ἔγραψε δὲ καὶ τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας λόγους κʹ, ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου ἀρχῆς ἕως τεσσαρεσκαιδεκάτου ἔτους Δομιτιανοῦ Καίσαρος, καὶ βʹ βίβλους ἑτέρας ἀρχαιότητος κατὰ Ἀππίωνος Γραμματικοῦ Ἀλεξανδρέως· ὃς ἐπὶ Καλλιγόλα πρεσβευτὴς ἀπεστάλη παρὰ τοῦ μέρους τῶν Ἑλλήνων, κατηγορήσων Φίλωνος διὰ λόγου τινὸς, κατάγνωσιν περιέχοντος τοῦ Ἰουδαίων ἔθνους. ἔστι καὶ ἄλλος αὐτοῦ λόγος περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ ἐνάρετος πάνυ, ἐν ᾧ καὶ τοῦ πάθους τῶν Μακαβαίων ἐμνήσθη. οὗτος ἐν τῇ ὀκτωκαιδεκάτῃ τῆς ἀρχαιο-

(1) *Malim verti*: Eum enim Virum quidem appellare vereretur, utpote &c. (2) *Ita quidem est; sed nominat tantùm, non autem credit. Alioqui enim* Josephus *non fuisset* Judæus, *sed* Christianus. (3) *Malim verti*, non ignorat. *Aliud enim est, μὴ ἀγνοεῖν, sive rem ab aliis memoriæ proditam non ignorare, aliud autem μαρτυρεῖν sive veritatem alienæ narrationis testimonio suo confirmare.* (4) *Rectè ac prudenter* Sozomenus *hîc utitur verbo δοκεῖ sive* videtur *& adverbio μονονουχὶ sive* propemodùm. *Reverâ enim* Josephus, *ut* Judæus *& in religione Judaicâ constans*, Christum *pro* Deo *nec habuit, nec habere potuit.* (5) *Nempe nudis tantùm verbis, non autem verâ fide; ut paulò pòst accuratiùs demonstrabitur.* (6) *Pro* Ματθίου *perperàm ibi legitur* Ματθαίου.

ἀρχαιολογίας βίβλῳ φανερῶς ὁμολογεῖ, διὰ τὸν ὄγκον τῶν σημείων τὸν Χριστὸν ἐσφάχθαι παρὰ Ἰουδαίων· καὶ Ἰωάννην τὸν Βαπτιστὴν ἀληθῶς γεγενῆσθαι Προφήτην· καὶ διὰ τὴν σφαγὴν Ἰακώβου τοῦ Ἀποστόλου τὰ Ἱεροσόλυμα πεπορθῆσθαι. γράφει δὲ περὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ οὕτως. Γίνεται δὲ κατὰ τοῦτον χρόνον Ἰησοῦς, σοφὸς ἀνὴρ, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή· ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητὴς· διδάσκαλος ἀνθρώπων τῶν (1) ἡδονῇ τἀληθῆ δεχομένων· καὶ πολλοὺς μὲν τῶν Ἰουδαίων, πολλοὺς δὲ καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐπηγάγετο. ὁ Χριστὸς οὗτος ἦν. καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν σταυρῷ ἐπιτετιμηκότος Πιλάτου, οὐκ ἐπαύσαντο οἱ τὸ πρῶτον αὐτὸν ἀγαπήσαντες. ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν, τῶν θείων Προφητῶν ταῦτά τε καὶ ἄλλα μυρία (2) θαυμαστὰ περὶ αὐτοῦ εἰρηκότων. (3) εἴς τε νῦν (4) τὸ τῶν Χριστιανῶν, ἀπὸ τοῦδε (5) ὠνομασμένον, οὐκ (6) ἀπελείπετο φῦλον. Τοσαῦτα Ἰώσηπος περὶ Χριστοῦ ἐν τῷ ιη' λόγῳ. Hoc est, *Æmilio* Porto interprete: *Josephus, Judæus veritatis amans, qui de Joanne Baptistâ Præcursore, & de Domino nostro & Deo & Servatore Jesu Christo, loquitur, Matthiæ, Sacerdotis Hierosolymitani, filius; qui Antiquitates Judaicas Libris viginti conscripsit. Hic à Vespasiano & Tito ejus filio captus, usq; ad Hierosolymorum expugnationem apud ipsos est relictus, & cum ipsis Romam profectus, septem Libros Hierosolymitana expugnationis Imperatoribus obtulit, qui in publicam Bibliothecam sunt relati; & ob illius Scripti celebritatem statuâ dignus est judicatus & donatus. Scripsit autem etiam Antiquitatum Judaicarum Libros viginti, ab exordio Mundi usque ad decimum quartum annum Domitiani Cæsaris: item duos alios Antiquitatum Libros contra Appionem Grammaticum Alexandrinum, qui sub Caligulâ à parte Græcorum Legatus missus est, ut oratione quâdam Philonem accusaret, quæ Gentis Judaicæ condemnationem continet. Est & alius ejus Liber omni virtute refertus de Dictaturâ summóque Principatu Rationis, in quo etiam supplicij Macabæorum meminit. Hic decimo octavo Antiquitatum libro apertè fatetur, ob miraculorum pondus & magnitudinem inusitatam Christum à Judæis interfectum fuisse, & Joannem Baptistam verè fuisse Prophetam, & propter cædem Jacobi Apostoli Hierosolyma vastata fuisse. Scribit autem de Domino nostro Jesu Christo sic: (7) Nascitur autem hoc tempore Jesus, Vir sapiens, si modo vir est dicendus.*

(1) Deest σὺν.

(2) Scrib. θαυμάσια.

(3) Scrib. εἰσέτι τε νῦν.

(4) Particula hæc τὸ delenda est.

(5) Scrib. ὠνομασμένων.

(6) Scrib. οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον.

(7) Verbum Γίνεται non significat hic Nascitur; sed generaliter vertendum est: Fuit autem hoc tempore &c. Agitur enim ibi de tempore Prædicationis, Passionis, & Resurrectionis Christi, non autem Nativitatis.

cendus. Erat enim admirabilium operum effector; doctor hominum veritatem cum voluptate sive libenter accipientium. Ac multos quidem Judæos, multos etiam de Græcis sibi adjunxit, vel, ad se adduxit. Hic fuit Christus. Ipsum autem, ob delationem à primarijs nostræ Gentis factam, cùm Pilatus ad crucem damnâsset, qui ipsum initiò dilexerant, diligere non desierunt. Apparuit enim ipsis tertio die pòst redivivus, cùm divini Prophetæ hæc & alia infinita admiranda de eo dixissent. Et ad hoc usque tempus Gens Christiana, quæ ab eo est denominata, non defecit. Hæc Josephus Libro 18 de Christo dicit. Hucusque etiam *Suidas*. Accedat nunc *Eusebio Pamphili, S. Hieronymo, Isidoro Pelusiotæ, Hermiæ Sozomeno* & *Suidæ* etiam *Photius Patriarcha Constantinopolitanus*; qui quidem respectu ætatis & dignitatis fuisset *Suidæ* præponendus, ultimo tamen hîc memoratur loco, quia *mentio Testimonij Flavij Josephi de Christo* apud illum non æquè clarè exstat, ac apud præcedentes. Meminit is in Bibliothecâ Librorum à se lectorum, & quidem in recensione Codicis XLVIIIvi, Operis alicujus Περὶ τοῦ Παντὸς, sive, *de Universo*; ac simul monet, à nonnullis quidem *Flavio Josepho* illud attribui, rectiùs autem tribuendum esse *Cajo*, Romanæ Ecclesiæ Presbytero, sub Summis Pontificibus (1) *S. Victore* & (2) *S. Zephyrino* viventi, quoniam in eo Opere Servator noster non solùm expressè fuit appellatus *Christus*, verùm etiam *inenarrabilis Ejusdem ex Patre generatio* accuratè fuit descripta. Ipsa *Photij* verba sunt hæc: Διέξεισι καὶ περὶ τῆς κοσμογονίας κεφαλαιωδῶς. Περὶ μέν τοι ΧΡΙΣΤΟΥ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν ὡς ἔγγιστα θεολογεῖ· κλῆσίν τε αὐτὴν ἀναφθεγγόμενος ΧΡΙΣΤΟΥ, καὶ ΤΗ'Ν 'ΕΚ ΠΑΤΡΟ'Σ "ΑΦΡΑΣΤΟΝ ΓΕ'ΝΝΗΣΙΝ ἀμέμπτως ἀναγράφων. ὃ τινὰς ἴσως καὶ ἀμφιδοξεῖν, ὡς ἸΩΣΗ'ΠΟΥ εἴη τὸ συνταγμάτιον, ἀναπείσειεν. οὐδὲν δὲ τὸ τῆς φράσεως αὐτοῦ πρὸς τὰ ὑπόλοιπα τοῦ ἀνδρὸς ἀποδεῖ. εὗρον δὲ ἐν παραγραφαῖς, ὅτι οὐκ ἔστιν ὁ λόγος ἸΩΣΗ'ΠΟΥ, ἀλλὰ ΓΑΪΟΥ τινὸς Πρεσβυτέρου ἐν Ῥώμῃ διατρίβοντος, ὃν φασι συντάξαι καὶ τὸν Λαβύρινθον· οὗ καὶ Διάλογος φέρεται πρὸς Πρόκλον τινὰ ὑπέρμαχον τῆς τῶν Μοντανιστῶν αἱρέσεως. ἀνεπιγράφου δὲ καταλειφθέντος τοῦ λόγου, φασὶ, τοὺς μὲν ἸΩΣΗ'ΠΟΥ ἐπιγράψαι, τοὺς δὲ Ἰουστίνου τοῦ Μάρτυρος, ἄλλους δὲ Εἰρηναίου· ὥσπερ καὶ τὸν Λαβύρινθόν τινες ἐπέγραψαν Ὠριγένους. ἐπεὶ ΓΑΪΟΥ ἐστὶ πόνημα, τῇ ἀληθείᾳ αὐτοῦ συντεταχότος τὸν Λαβύρινθον ὡς καὶ

αὐτὸς

(1) *Electus est Kalendis Junij A. C. 192, & d. 28 Julij A. 201 cruento martyrio vitam finijt sub Imp.* Septimio Severo.

(2) *Electus est d. 28 Augusti A. C. 201. & d. 26 Augusti A. 219 incruentâ morte obijt sub Imp.* Antonino Heliogabalo.

αὐτὸς ἐν τῷ τέλει τοῦ Λαβυρίνθου διεμαρτύρατο, ἑαυτοῦ εἶναι τὸν περὶ τῆς τοῦ Παντὸς οὐσίας λόγον, εἰδ᾽ ἕτερος καὶ οὐχ οὗτός ἐστιν, οὔπω μοὶ γέγονεν εὔδηλον. τοῦτον τὸν ΓΑΪΟΝ Πρεσβύτερόν φασι γεγενῆσθαι τῆς κατὰ Ῥώμην Ἐκκλησίας ἐπὶ Οὐίκτορος καὶ Ζεφυρίνου τῶν Ἀρχιερέων. Hoc est, R.P. *Andreâ Schotto* S. I. interprete: *De Mundi quoque generatione per compendium disserit. De CHRISTO autem vero DEO nostro aptissimè loquitur, quando & ipsam CHRISTI appellationem illi attribuit, & INENARRABILEM EX PATRE GENERATIONEM citra reprehensionem describit. Quæ res ambigendi fortasse cuipiam causam præbeat, sitne hoc JOSEPHI Opusculum, etsi nihil dicendi genere à reliquis ejusdem Scriptis discedit. Comperi autem annotatum fuisse, non esse JOSEPHI hoc Opus, sed CAII cujusdam Presbyteri Romæ agentis, quem & autorem faciunt Labyrinthi; cujus etiam Dialogus est adversus Proclum quendam, hæresis Montanistarum defensorem. Cùm enim sine Titulo Opus relictum esset, alij quidem JOSEPHO inscriptum referunt, alij Justino Martyri, nonnulli Irenæo; quemadmodum & Labyrinthum Origeni quidam tribuêre. Alioqui CAII est Opus ejusdem reverà, qui Labyrinthum composuit, quando ille ipse in extremo Labyrintho testatum reliquit, esse se Libri de Vniversi naturâ autorem. Verùm hic ne Liber ille sit, de quo agitur, an alius, nondum mihi liquet. Hunc CAIVM Presbyterum Romanæ Ecclesiæ fuisse affirmant sub Victore & Zephyrino Pontificibus.* Hæc ibi *Photius.* Vnde manifestè apparet, absurdum illi esse visum, *Josephum*, natione ac religione *Judæum*, talis Libri autorem haberi, in quo *Christi*, tanquam *Filij Dei*, fieret mentio, & *æterna ejusdem ex Patre generatio* secundùm Fidem Christianam Catholicam & orthodoxam verè ac rectè describeretur. Hâc igitur *Photij* de *Josepho* verissimâ opinione præsumptâ, minimè mirum est, ipsum in recensione Codicum *septuagesimi sexti* & *ducentesimi trigesimi octavi*, ubi de ejusdem *Josephi* Antiquitatum Judaicarum Libris agit, *Testimonij de Christo*, quod Libri decimi octavi capite quarto exstat, adeò obscuram facere mentionem, ut non solùm Vir doctissimus *Gerardus Joannes Vossius*, verùm etiam post [illegible]sum plures alij eruditissimi Viri, eam prorsùs omissam existimaverint, atque etiam nunc existiment. Cùm enim *Testimonium* illud primo intuitu totum videatur esse pro *Christo*, tanquam Deo & vero promisso Messiâ, valdè hîc hæsit *Photius*, ne ipse sibi contradiceret. Credidit itaque se difficultatem hanc in Excerptis suis non meliùs posse superare, quàm si, ipsa Testimonij

Teſtimonij iſtius de Chriſto verba conſultò omittens, nudam tantùm faceret mentionem *Paſſionis Chriſti* his verbis: Κατὰ τοῦτον (Ἡρώδην τὸν Τετράρχην Γαλιλαίας καὶ Περαίας, παῖδα Ἡρώδου τοῦ Μεγάλου) καὶ τὸ ΣΩΤΗΡΙΟΝ ἐγεγόνει ΠΑΘΟΣ. Hoc eſt: *Sub hoc (Herode, Tetrarchâ Galilææ & Peraæ, Herodis Magni filio) etiam SALVATORIS contigit PASSIO.* Vnde probabiliter concluditur, cùm *Joſephus Paſſionis Chriſti* nuſquam fecerit mentionem, niſi in illo Teſtimonio, quod Libri decimi octavi capiti quarto inſertum eſt, Teſtimonium illud *Photio* fuiſſe cognitum. Cur autem is clariorem & accuratiorem *Teſtimonij Joſephi de Chriſto* non fecerit mentionem, ſuprà jam indicatum eſt; nempe quoniam ea, quæ in Codicis XLVIIIvi recenſione ſcripſerat de *Libro Caij Presbyteri*, quem *Flavio Joſepho* nonnulli perperàm attribuerunt, *genuino Joſephi de Chriſto Teſtimonio*, quod in Antiquitatum Libro decimo octavo exſtat, conciliare non potuit. Poſtquam igitur hucuſque demonſtravi, *Teſtimonium Flavij Joſephi de Chriſto* non ſolùm ab *Euſebio Pamphili, S. Hieronymo, Iſidoro Peluſiotâ, Hermiâ Sozomeno, Anonymo vetere Antiquitatum Judaicarum Interprete Latino*, & *Suidâ Lexicographo*, pro genuino & ſincero habitum eſſe, verùm etiam quòd & *Photius* in ſuis Antiquitatum Judaicarum Excerptis ejuſdem Teſtimonij, ſed admodum generaliter & nimis obſcurè, meminerit, & quænam affectatæ iſtius obſcuritatis cauſa ſit, ſupereſt ut nunc porrò oſtendam, *Flavium Joſephum* in ſuis Antiquitatum Judaicarum Libris, etſi maximè voluiſſet, non tamen potuiſſe *mentionem Chriſti & Paſſionis ejus* omittere, eámque mentionem *convenientiſſimo loco* inſertam eſſe, & cum alterâ illâ narratione, quæ ibidem proximè præcedit, optimè congruere. Quod primùm enim ad ipſam *Vitæ & Paſſionis Chriſti Hiſtoriam* attinet, ea illo tempore, (1) quo *Joſephus* ſuos Antiquitatum Judaicarum Libros compoſuit, adeò adhuc fuit recens, celebris, & per totum Terrarum Orbem nota, ut, ſi *Joſephus* voluiſſet eam ſilentio præterire, ſummo jure pro ineptiſſimo habitus fuiſſet Hiſtorico, nec tantùm à *Judæis*, verùm etiam à *Romanis* tùm *Gentilibus*, tùm *Chriſtianis*, Hiſtoria ejus tanquam manifeſtè mutila & imperfecta potuiſſet reprehendi. Quid enim *Judæis* potuiſſet videri abſurdius, quàm *Judæum* ex profeſſo *Antiquitates Judaicas* uſque ad ætatem ſuam ſcribentem, ſilentio prætergredi mentionem tàm inſignis & memorabilis casûs, qui totius Reipublicæ Judaicæ invertendæ maximam præbuiſſet cauſam & occaſionem? Quid perverſius potuiſſet videri

(1) *Vide ſuprà pag.* 3.

Romanis

Romanis Gentilibus, quàm (1) *C. Cornelium Tacitum* & (2) *C. Suetonium Tranquillum*, Res Romanas ſcribentes, *Chriſti*, tanquam Reipublicæ Judaicæ turbatoris, mentionem facere, contrà autem *Judæum* ferè (3) ſynchronum in peculiari Antiquitatum Judaicarum Opere ejuſdem non meminiſſe? Quid *T. Flavio Clementi*, Imp Domitiani fratri patrueli, & *Flaviæ Domitillæ*, aliiſque *Romanis Chriſtianis*, unà cum ipſo *Flavio Joſepho* in *Imp. Domitiani* Aulâ viventibus, & (4) adhuc florentibus, inconvenientius potuiſſet videri, quàm Antiquitatum Judaicarum Opus eâ potiſſimùm labore rei neceſſariò narrandæ lacunâ, unde *Chriſtianiſmi origo* dependeret? Atenimverò optimè hæc omnia prævidit verſutiſſimus Scriptor *Joſephus*; qui ſi *Libri decimi octavi* Antiquitatum Judaicarum *capite quarto* prorsùs nullam *Chriſti & Paſſionis* ejus feciſſet aut voluiſſet facere mentionem, quid opus habuiſſet *capite octavo Libri vigeſimi* earundem Antiquitatum *S. Apoſtolum Jacobum*, cognomine *Juſtum* vel *Minorem*, expreſsè appellare τὸν ἀδελφὸν ΙΗΣΟΥ͂ τοῦ λεγομένου ΧΡΙΣΤΟΥ͂, hoc eſt, *fratrem JESV, cognomine CHRISTI?* Hæc enim verba ſine ullo dubio ibi adjunxit, tanquam ad ea reſpiciens, quæ ſuprà lib. 18 cap. 4 de *Chriſto* jam narraverat. Summo itaque ſtudio *Joſephus* capiti quarto Libri decimi octavi Antiquitatum Judaicarum *Teſtimonium* illud *de Chriſto* inſeruit; ut videlicet quaſi de eâdem fideliâ tres parietes dealbans, ſimul & *Judæis*, & *Gentilibus*, & *Chriſtianis*, ſubtiliſſimè ingenioſiſſiméque ſatisfaceret, vel ſaltem ſatisfacere videretur, quemadmodum paulo pòſt accuratiùs & clariùs demonſtrabitur. Cæterùm quòd *Teſtimonium* illud *de Chriſto* eo loco, ubi etiam nunc exſtat,

C

(1) *Annalium lib. 15 cap. 44. ubi poſt narrationem Incendij Vrbis Romæ ſub* Imp. Nerone *ſic ſcribit:* Sed non ope humanâ, non largitionibus Principis aut Deûm placamentis, decedebat infamia, quin juſſum incendium crederetur. Ergò abolendo rumori Nero ſubdidit reos, & quæſitiſſimis pœnis affecit, quos per flagitia inviſos, vulgus CHRISTIANOS appellabat. Autor nominis ejus CHRISTVS, qui Tiberio imperitante, per Procuratorem Pontium Pilatum ſupplicio affectus erat. Repreſſáque in præſens exitiabilis ſuperſtitio rursùs erumpebat, non modò per Judæam, originem ejus mali, ſed per Vrbem etiam: quò cuncta undique atrocia aut pudenda confluunt celebrantúrque. Igitur primò correpti qui fatebantur; deinde indicio eorum multitudo ingens, haud perinde in crimine incendij, quàm odio humani generis convicti ſunt. Et pereuntibus addita ludibria, ut ferarum tergis contecti, laniatu canum interirent; aut crucibus affixi, aut flammandi, atque ubi defeciſſet dies, in uſum nocturni luminis urerentur. Hortos ſuos ei ſpectaculo Nero obtulerat, & Circenſe ludicrum edebat, habitu aurigæ permixtus plebi, vel curriculo inſiſtens. Vnde quanquam adversùs ſontes, & noviſſima exempla meritos, miſeratio oriebatur, tanquam non utilitate publicâ, ſed in ſævitiam unius abſumerentur. (2) *In Vitâ Imp. Claudij cap. 25:* Judæos, impulſore CHRESTO aſſiduè tumultuantes, Româ expulit. *Vbi notandum eſt, pleroſq. Romanos gentiles* Chriſtum *per inſcitiam appellâſſe* Chreſtum, *quaſi* Χρηστὸν: *neque ipſam* Chriſti *perſonam hoc loco intelligendam eſſe, ſed tantùm* Doctrinam Chriſti *poſt ipſius Paſſionem, Reſurrectionem & Aſcenſionem in Cœlum per Sanctos* Apoſtolos *diſſeminatam.* (3) *Natus enim eſt* Flavius Joſephus *anno primo* Imp. Caij Caligulæ *ſive anno Æræ Chriſtianæ vulgaris trigeſimo ſeptimo vel octavo. Vide ſuprà pag. 2.* (4) *Abſolvit enim* Joſephus *Antiquitatum Judaicarum Opus* decimo tertio Imperij Domitiani anno, *qui reſpondet anno Æræ Chriſtianæ vulgaris partim 93. partim 94. Sequenti autem anno Æræ Chriſtianæ 95 fuit* T. Flavius Clemens *Conſul cum ipſo* Imp. Domitiano, *in eóque Conſulatu propter Chriſtianam Religionem juſſu* Imp. Domitiani *occiſus eſt.*

exſtat, *convenientiſſimè* collocatum ſit, res ipſa clariſſimè indicat. Poſtquam enim *Joſephus* jam memorati Libri decimi octavi capite *tertio* memoravit, *Pontium Pilatum* ab *Imp. Tiberio Valerij Grati* loco *Procuratorem* in *Judæam* miſſum eſſe, anno videlicet Æræ Chriſtianæ vulgaris vigeſimo ſexto, proximo deinde capite *quarto* (1) *duas* narrat diverſas *Judæorum contra Pilatum ſeditiones*, nempe propter *Imagines Cæſaris* noctu clanculum in Vrbem Hieroſolymitanam illatas, & propter erogationem *Sacri Theſauri*, (2) *Corban* dicti, in exſtructionem *Aquæductûs*. Harum (3) *prima* ſecundùm *Euſebij Pamphili* Chronicon, à *S. Hieronymo* ex Græcâ in Latinam linguam translatum, contigit *ipſo Paſſionis Chriſti anno*, ſive anno Æræ Chriſtianæ vulgaris *trigeſimo tertio*, non tamen ante, ſed *poſt Paſſionem, Reſurrectionem & Aſcenſionem Chriſti in Cœlum*, cùm jam non ſolùm ejuſdem anni feſto die Pentecoſtes ex adyto Templi audita eſſet vox illa prodigioſa: Μεταβαίνωμεν ἐντεῦθεν, hoc eſt, *Migremus hinc*; verùm etiam cùm jam *ingruente hyeme* (4) *milites in hyberna mitterentur*, & longitudo noctis adeò creviſſet, ut ea *Pilato* ad propoſitum ſuum celandum potuerit inſervire. Ipſa *S. Hieronymi*, tanquam Interpretis Latini, verba ſunt hæc: *Argumentum autem hujus rei, quòd Salvator iſto anno paſſus ſit, Evangelium præbet Joannis; in quo ſcribitur, poſt decimum quintum annum Tiberij tribus annis Dominum prædicâſſe. Joſephus etiam, vernaculus Judæorum ſcriptor, circa hæc tempora die Pentecoſtes Sacerdotes primùm commotiones locorum & quoſdam ſonitus ſenſiſſe teſtatur: deinde ex adyto Templi repentinam ſubitò erupiſſe vocem dicentium, TRANSMIGREMVS EX HIS SEDIBVS. Scribit autem ſupradictus Vir, quòd eodem anno Pilatus Præſes ſecreto noctis IMAGINES CÆSARIS in Templo ſtatuerit, & hæc prima ſeditionis & turbarum Judæis cauſa exſtiterit.* Hæc *Euſebij* Interpres *S. Hieronymus* de primâ illâ Judæorum contra Pilatum ſeditione. *Secunda* autem earundem ſeditionum, ſecundùm idem Chronicon, contigit biennio circiter pòſt, nempe anno

(1) *Eaſdem duas ſeditiones narrat idem* Joſephus *etiam Libri ſecundi de Bello Judaico capite ſecundùm Græcam diſtinctionem decimo quarto, & quidem, ſimiliter ut hoc loco* conjunctim.

(2) *Vide* Carolum Sigonium *de Republicá Hebræorum lib. 4 cap. 16.*

(3) Joſephus Scaliger *in Animadverſionibus ſuis in Chronologiam* Euſebij *pag.* 187 *contendit*, Pilatum Imagines Cæſaris in Vrbem Hieroſolymitanam intuliſſe, ſimul ac is in Judæam venit: *ſed nullam hujus aſſertionis ſuæ idoneam addit rationem. Cardinalis quoque* Baronius *Annal. Eccleſiaſt. Tom.* I *ſub anno Chriſti* XXVIII *idem* Pilati *factum narrat, ut & alterum de Sacro Theſauro; ſed prudenter ſubjungit hanc clauſulam:* Hæc itaque ipſo Pilati ingreſsûs initio recitata ſunt, non quòd eodem primo ſui Magiſtratûs anno facta eſſe contendamus; ſed cùm incertum planè ſit tempus, quo eadem ſunt perpetrata, hìc maluimus recenſere, ut quale fuerit ingenium hominis, & quibus moribus comparatum, ex his faciliùs innoteſcat. *Hæc Card.* Baronius. *Verum enim verò major fides* Euſebio *&* S. Hieronymo, *quàm* Baronio *&* Scaligero *hìc habenda eſt, nec dubitandum, quin* illatio Imaginum Cæſaris in Vrbem Hieroſolymitanam poſt Paſſionem Chriſti *contigerit, cùm earum inferendarum novitas ex ipſá Chriſti Paſſione orta ſit, ut teſtimonio* S. Joannis Evangeliſtæ *ſolidè atque perſpicuè hìc à me demonſtratur.*

(4) *Vide ipſa* Joſephi *verba Antiquitatum lib.* 18 *cap.* 4, *paulo pòſt citanda & illuſtranda.*

no Æræ Christianæ vulgaris *trigesimo quinto*, atque memoratur ibi his verbis: *Pilatus post supradictam seditionem, quæ ob Cæsaris Imagines fuerat concitata, Sacrum Thesaurum, quem Corban Judæi vocant, in Aquæductum Hierosolymorum expendens, secundæ seditionis præbuit semina.* His ergò *duabus Judæorum contra Pilatum seditionibus*, propter connexionem materiæ *conjunctim* narratis, convenientissimè porrò *Josephus* subjungit *mentionem Passionis Christi*, quoniam ea non solùm sub eodem Pilato, eodémque suprà memoratæ primæ seditionis Judæorum anno contigit, verùm etiam *Imaginum Cæsaris* in Vrbem Hierosolymitanam primùm inferendarum, & consequenter totius subsecuti *Belli Judaici* primam & præcipuam causam præbuit. Nam quòd nullus eorum, qui ante *Pilatum* Procuratores Judææ fuerunt, sed ipse *primus* omnium contra Judæorum Legem *Imagines Cæsaris* in Vrbem Hierosolymitanam intulerit, expresse indicat ipse *Josephus* in principio ejusdem capitis quarti his verbis: Πιλάτος δὲ ὁ τῆς Ἰουδαίας Ἡγεμὼν, στρατιὰν ἐκ Καισαρείας ἀγαγὼν, καὶ (1) μεθοδεύσας χειμαδιοῦσαν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐπὶ καταλύσει τῶν νόμων τῶν Ἰουδαϊκῶν (2) εἰσφρῆσαι, προτομὰς Καίσαρος, αἳ τοῖς σημείοις προσῆσαν, εἰσαγόμενος εἰς τὴν πόλιν, εἰκόνων ποίησιν ἀπαγορεύοντος (3) ἩΜΙ͂Ν τοῦ νόμου· καὶ διὰ τοῦτο (4) οἱ πρότερον Ἡγεμόνες ταῖς μὴ μετὰ τοιῶνδε κόσμων σημαίαις ἐποιοῦντο εἴσοδον τῇ πόλει· πρῶτος δὲ Πιλάτος ἀγνοίᾳ τῶν ἀνθρώπων, διὰ τὸ νύκτωρ γενέσθαι τὴν εἴσοδον, ἱδρύεται τὰς εἰκόνας φέρων εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. Hoc est, ut ego interpretor: *Cæterùm Pilatus, Judææ Procurator, exercitum Cæsareâ adducens, eúmque insidiosè studens cum eversione Legum Judaicarum Hierosolymis hybernatum immittere; utpote Imagines Cæsaris, quæ militaribus Signis adjunctæ erant, in Vrbem introducens: (cùm tamen* (4) *NOSTRA Lege cautum sit, ne hujusmodi faciamus Imagines, ideóque omnes, qui ante eum fuerunt, Procuratores cum Signis militaribus absque tali Imaginum ornatu Vrbem ingressi fuerint) primus ille, ignaris omnibus, quia* (5) *noctu introitus fieret, illatas Imagines Hierosolymis statuit.* Hæc *Josephus*. Vera autem causa, cur *Pilatus* hâc novitate libertatem Judæorum gravare cœperit, ipsis *Judæis* imputanda est, quippe qui *tempore Passionis Christi*, ut *S. Joannes Evangelista* cap. 19 vers. 12 & 15 refert, cùm viderent *Pilatum* de Christo, propter manifestissimam ejus innocentiam, etiam post flagellationem & coronationem spineam, sine crucifixione dimittendo, valdè anxium & solicitum esse, rabiosâ insolentiâ clamârunt: Ἐὰν τοῦτον ἀπολύσῃς, ΟΥΚ ΕΙ

(1) *Vulgò hîc perperam legitur* μεθοδεύσας, *sed ex sequenti infinitivo* εἰσφρῆσαι *satis clarè patet, legendum esse* μεθοδεύσας.

(2) *Vulgò hîc mendosè legitur* εἰσφῆσαι.

(3) *Hoc est*, NOBIS; *nempe* Judæis.

(4) *Nempe* Judaicâ.

(5) *Idem* Josephus *Lib. 2 de Bello Judaico cap.* 14 *expressè addit*, Imagines *illas* Cæsaris *fuisse* κεκαλυμμένας, *sive*, coopertas.

ΈΙ ΦΙ'ΛΟΣ ΤΟΥ͂ ΚΑΙ'ΣΑΡΟΣ· πᾶς ὁ Βασιλέα αὐτὸν ποιῶν, ἀντιλέγει τῷ ΚΑΙ'ΣΑΡΙ. Hoc est secundùm vulgatam versionem: *Si hunc dimittis, NON ES AMICVS CÆSARIS. Omnis, qui se Regem facit, contradicit CÆSARI.* Et paulo pòst: Ὀυκ ἔχομῳ Βασιλέα, εἰ μὴ ΚΑΙ'ΣΑΡΑ, hoc est, *Non habemus Regem, nisi CÆSAREM.* Hâc igitur *Judæorum* comminatione territus *Pilatus*, ne apud Imp. *Tiberium*, tanquam hominis seditiosi & Regnum affectantis fautor, accusaretur, *Christum* quidem illis sine morâ tradidit, ut crucifigeretur; injuriosas autem minas altâ mente reponens, & ulciscendæ tàm obstinatæ pertinaciæ opportunam & speciosam occasionem aucupans, nullam censuit meliorem esse, quàm si *Imagines Cæsaris* inter Signa militaria in Vrbem Hierosolymitanam inferendo, simul & re ipsâ ostenderet SE ESSE AMICVM CÆSARIS, & ad ejusdem *Imagines* suscipiendas atque colendas armatâ manu eos adigeret, qui *Christi* crucifixionem injustissimè efflagitantes, publicè clamaverant, SE NON HABERE REGEM, NISI CÆSAREM. Neque verò mirum videri debet, *Josephum* Passionis Christi mentionem narrationi suprà memoratarum duarum seditionum non præposuisse. Cùm enim is suam Ἀρχαιολογίαν Ἰουδαϊκὴν, sive *Antiquitatum Judaicarum Libros viginti*, non scripserit tanquam *Annales*, præcipuam videlicet accuratæ recensionis annorum ex professo habens rationem, sed, prout materiarum circumstantiæ visæ sunt requirere, narrationes rerum conjunxerit aut disjunxerit, atque itidem præposuerit aut postposuerit, satis clarè hinc apparet, eum in sæpiùs citato Libri decimi octavi capite quarto, quo de rebus sub Procuratore Judææ *Pontio Pilato* in Vrbe Hierosolymitanâ gestis principaliter agitur, debito differentiæ inter *publicas* atque *privatas* causas respectu, priùs memorandas existimâsse *duas* illas ςάσεις sive *seditiones*, quæ *totum Populum Judaicum*, tanquam *Cæsari* publicè rebellem, concernerent, quàm θόρυβον sive *tumultum*, qui propter *unum* tantummodò *hominem*, Primoribus Populi Judaici suspectum atque invisum, privatim ortus esset. Certò itaque constat, nec ampliori probatione indiget, verba hæc, Γίνεται δὲ κτ̀ τοῦτον τὸν χρόνον Ἰησοῦς, hoc est, *Fuit autem eodem tempore Jesus*, &c, cum proximè præcedenti duarum seditionum Judaicarum narratione benè congruere & rectè cohærere; quia idem prorsùs significant, ac si *Josephus* scripsisset, Γίνεται δὲ κτ̀ τὴν αὐτὴν Πιλάτου ἡγεμονίαν τῆς Ἰουδαίας Ἰησοῦς, hoc est, *Fuit autem sub eâdem Pilati Procuratione Judææ Jesus*, &c.

Tota

Tota enim *Vita Christi* huc non pertinet, sed tantùm *posterior* illa *pars*, quæ *Pilato*, Procuratori Judææ existenti, fuit synchrona. Hoc videlicet tempore, (1) cùm *Pilatus* annum Procurationis suæ in Judæâ quartum, *Tiberius* autem decimum sextum Imperij sui annum ageret, anno Æræ Christianæ vulgaris *trigesimo*, die sexto Januarij, *Christus* à *S. Joanne* in Jordane baptizatus est, & *primum Prædicationis suæ annum* inchoavit. Sub *Pilato* igitur *Christus* potissimùm claruit, & *septimo* Procurationis ejusdem anno, Imperij autem *Tiberij* decimo nono, sive anno Æræ Christianæ vulgaris *trigesimo tertio*, d. 3 Aprilis, crucifixus est; eóque respectu *Josephus* congruum censuit, *primam Christi mentionem* facere inter eas res, quæ sub *Pilato* gestæ sunt. Et sic quidem *Testimonium Josephi de Christo* proximè præcedenti duarum seditionum Judaicarum narrationi luculentâ ratione conjungitur. Quòd autem idem Testimonium etiam cum proximè sequenti narratione *de Paulinâ & Fulviâ* cohæreat, æquè clarè apparet ex hâc connexionis formulâ: Καὶ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἕτερόν τι δεινὸν ἐθορύβει τοὺς Ἰουδαίους, hoc est, *Circa eadem quoque tempora aliud aliquod grave malum Judæos turbavit*, &c. Vt enim suprà per verba κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον significatur tempus illud, quo *Pilatus* fuit Procurator Judææ, & *Christus* à Baptismo usque ad Ascensionem in Cœlum se manifestavit, ita hîc per verba, καὶ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, intelligitur *prior Vitæ Christi pars* à Nativitate usque ad Baptismum; ideóque expressè additur conjunctionis particula καὶ, ut integer hujus loci sensus sit: *Iisdem quoque temporibus, quibus jam memoratus Jesus, cognomine Christus, vixit, aliud aliquod grave malum Judæos turbavit.* Nec temerè ibidem usurpatur vox ἐθορύβει, quippe quæ cum præcedenti voce γίνεται comparata, *antiquius tempus* haud obscurè indicat; simul etiam confirmat, ijs rebus, quæ propter *Passionem Christi* sub *Pilato* Hierosolymis contigerunt, θορύβου sive *Tumultûs* nomen convenire; quemadmodum etiam apud *S. Matthæum* cap. 27 vers. 23 & 24 legitur: Οἱ δὲ περισσῶς ἔκραζον, λέγοντες· σταυρωθήτω. Ἰδὼν δὲ ὁ Πιλάτος, ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖ, ἀλλὰ μᾶλλον ΘΟΡΥΒΟΣ γίνεται, λαβὼν ὕδωρ, &c; hoc est: *At illi magis clamabant, dicentes; Crucifigatur. Videns autem Pilatus, quia nihil proficeret, sed magis TVMVLTVS fieret, acceptâ aquâ*, &c. Quæ autem hinc porrò narrantur *de Paulinâ & Fulviâ*, & *de Isiacis atque Judaicis Sacris Româ pulsis, quatuórque millibus Judæorum in Sardiniam missis*, ea integris circiter *octo* annis antè contigerunt, quàm *Pilatus* Procurator cœpit esse Judææ; anno videlicet

(1) *Vide* R.P. Dionysij Petavij S.I. *Opus de Doctrinâ Temporum* lib. 13; R.P. Joan. Bapt. Riccioli S.I. *Chronologiam Reformatam* Tom I lib. 8 cap. 10, & Tom. II pag. 33, 34; ut & R.P. Philip. Labbæi S.I. *Concordiam Chronologicam* pag. 11, 12, & ejusdem *Chronologiam Historicam* Part. I à pag. 145 usque ad pag. 149.

videlicet Æræ Christianæ vulgaris *decimo nono*, Imp. *Tiberij* autem sexto, M. Junio Silano & L. Norbano Flacco Consulibus, ut expressè testatur *Tacitus* Annal. lib. 2 cap. 85 his verbis: *Actum & de Sacris Ægyptijs Judaicisq; pellendis; factúmque Patrum Consultum, ut quatuor millia libertini generis, eâ superstitione infecta, queis idonea ætas, in Insulam Sardiniam veherentur, coercendis illic latrocinijs, & si ob gravitatem cœli interijssent, vile damnum: cæteri cederent Italiâ, nisi certam ante diem profanos ritus exuissent.* Cur autem *Flavius Josephus* hanc de *Paulinâ* & *Fulviâ* narrationem *Testimonio* suo *de Christo* immediatè subjunxerit, & rebus sub *Pilati* Procuratione Judææ gestis præposterè inseruerit, suo deinceps loco indicabitur, cùm priùs ipsum illud jam memoratum *Testimonium* contra vetustissimam & maximè vulgarem de eo conceptam bonitatis opinionem ex ambiguâ obscuritate suâ evolvero, & secundùm veram hactenúsque incognitam *Josephi* mentem atque intentionem, quantum quidem summo studio investigare potui, optimâ fide explanavero. Hoc ergò facturus, etiam atque etiam indubitanter affirmo, *Flavium Josephum*, ut ex omnibus ejus Scriptis luce meridianâ clariùs apparet, non solùm natione, verùm etiam religione *Judæum* fuisse, & usque ad finem vitæ in *Judaismo* constanter perseverâsse, ideóq; *Christum* nec pro *Prophetâ*, nec pro promisso à Prophetis *Messiâ*, & multo minùs pro *Filio Dei*, aut ipso *Deo* habuisse. Quo præsumpto, quis non videt, quàm singulari prudentiâ ei opus fuerit, qui in Antiquitatum Judaicarum Opere mentionem *Christi* prorsùs omittere haud posset, nec tamen ita inserere vellet, ut aut *Judæos*, aut *Gentiles*, aut *Christianos* offenderet. Hæc itaq; *Josephus* satis considerans, mediam hanc solerter elegit viam, ut nihil ipse suis verbis de *Christo* scriberet, sed solummodò, tanquam relata referens, & liberum judicandi arbitrium cuique relinquens, propriam *Christianorum* de *Christo* traditionem ex ipsis eorum publicis probatissimisque monumentis succinctè excerperet, & ad propositum suum accommodaret. Quamvis enim *S. Joannes Evangelista* anno Imp. *Domitiani* decimo tertio, quo *Josephus* Antiquitates suas Judaicas absolvit, *Evangelium* suum nondum scripsisset, sed illud demùm scripserit anno Æræ Christianæ vulgaris *nonagesimo sexto*, quo post Imp. *Domitiani* interitum ex *Pathmo*, Ægæi maris Insulâ, in quam à *Domitiano* relegatus fuerat, *Ephesum* redijt, exstiterunt tamen jam *Evangelia S. Matthæi, S. Marci*, & *S. Lucæ*, nec non *Acta SS. Apostolorum*, & alia *Scripta Apostolica*; quæ cùm *Romæ* propter multitudinem Christianorum illic degentium fuerint notissima, & in com-

plurium

plurium ipsam Imp. *Domitiani* Aulam frequentantium manibus, minimè dubium est, quin & *Josephus* eorum legendorum non minorem habuerit occasionem ac copiam, quàm curiositatem. Quomodo autem is hâc notitiâ ad concinnandum *Testimonium* suum *de Christo* abusus sit, ex subjunctâ explicatione ejus particulari luculenter videre est.

ΓΙ'ΝΕΤΑΙ ΔΕ' ΚΑΤΑ' ΤΟΥ~ΤΟΝ ΤΟ'Ν ΧΡΟ'ΝΟΝ
FVIT AVTEM HOC EODEM TEMPORE

Nempe *cùm Pontius Pilatus Procurator Judææ esset*, & quidem præcipuè ab anno Procurationis ejus *quarto* usque ad *septimum* Procurationis ejusdem annum, sive, ab anno Æræ Christianæ vulgaris *trigesimo*, quo Christus die sexto Januarij à S. Joanne baptizatus est, & Prædicationem suam inchoavit, usque ad ejusdem Æræ annum *trigesimum tertium*, quo idem die tertio Aprilis passus est, die quinto Aprilis resurrexit, die decimo quarto Maij ascendit in Cœlum, & die vigesimo quarto ejusdem mensis Spiritum Sanctum in Discipulos misit, ipso illo die festo Pentecostes, quo ex adyto Templi Hierosolymitani audita est suprà memorata prodigiosa vox: Μεταβαίνωμεν ἐντεῦθεν, sive, *Migremus hinc;* velut præsignificans, *Veteris Testamenti Leges atque Caremonias Novi Testamenti Legibus atque Caremonijs jus suum & locum cedere.*

ἸΗΣΟΥ~Σ, ΣΟΦΟ'Σ ἈΝΗ'Ρ,
JESVS, SAPIENS VIR,

Inter alia varia suprà memoratorum trium Evangeliorum loca, quæ *Flavio Josepho* ad conflandum *Testimonium* suum *de Christo* maximè idonea visa sunt, præcipuus est ille apud *S. Lucam* capite 24, ubi *discipuli duo Emmauntem euntes*, introducuntur cum Salvatore nostro, quem pro peregrino habebant, de ipsius Personâ, Passione & Resurrectione colloquentes his verbis: *Σὺ μόνος παροικεῖς ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ οὐκ ἔγνως τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις; Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ποῖα; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· τὰ περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου, ὃς ἐγένετο* ἈΝΗ'Ρ ΠΡΟΦΗ'ΤΗΣ, *δυνατὸς ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ ἐναντίον τοῦ Θεοῦ καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ· ὅπως τε παρέδωκαν αὐτὸν οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Ἄρχοντες ἡμῶν εἰς κρίμα θανάτου, καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν· ἡμεῖς δὲ ἠλπίζομεν, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ μέλλων λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραήλ· ἀλλά γε σὺν*

πᾶσι

πᾶσι τούτοις, τρίτην ταύτην ἡμέραν ἄγει σήμερον ἀφ' οὗ ταῦτα ἐγένετο. Ἀλλὰ καὶ γυναῖκές τινες &c. Hoc est secundùm vulgatam versionem: *Tu solus peregrinus es in Jerusalem, & non cognovisti quæ facta sunt in illâ his diebus? Quibus ille dixit: Quæ? Et dixerunt: De Jesu Nazareno, qui fuit VIR PROPHETA, potens in opere & sermone coram Deo & omni populo; Et quomodo eum tradiderunt Summi Sacerdotes & Principes nostri in damnationem mortis, & crucifixerunt eum. Nos autem sperabamus quia ipse esset redempturus Israel: & nunc super hæc omnia, tertia dies est hodiè quod hæc facta sunt. Sed & mulieres quædam* &c. Ex hoc igitur Evangelij *S. Lucæ* loco desumpsit *Josephus* prima Testimonij sui de Christo verba, sed interpolatè, cùm, tanquam *Judæus*, aliter non posset. Appellatur enim ibi *Christus* à discipulis istis Ἀνὴρ Προφήτης, hoc est, *Vir Propheta; Josephus* autem elogium hoc nimium esse credens, maluit (1) *Christum* tantummodò appellare σοφὸν ἄνδρα, hoc est, *sapientem Virum:* & quidem ambiguo adhuc sensu, quippe cùm in ipso *Novo Testamento* vocabulum σοφὸς sive *sapiens* non solùm in *bonam* partem, sed sæpè etiam in (2) *malam* partem usurpetur.

ΕἼΓΕ ἌΝΔΡΑ ἈΥΤῸΝ ΛΕΓΕΙΝ ΧΡΉ.
SI MODO' VIRVM EVM APPELLARE OPORTET.

Hæc sunt illa verba, in quibus maxima totius hujus *Testimonij de Christo* latet obscuritas & ambiguitas. Si enim *Josephus* dubitavit, an *Christus* appellandus esset Ἀνὴρ sive *Vir*, (quæ quidem vox idem hîc significat atque (3) ἄνθρωπος sive *homo*) consequens fuisset, ut ipse porrò indicâsset, quomodo eum potiùs quàm *Virum* sive *Hominem* appellandum censeret. Cùm autem ille hoc de industriâ expressè non addiderit, sed alijs divinandum reliquerit, hinc pervetustus ille & vulgaris ortus est error, post verba Josephi εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρὴ, hoc est, *si modò virum sive hominem eum appellare oportet*, subaudiendum esse ἢ οὐ μᾶλλον (4) ΘΕΟ'Ν, hoc est, *aut non potiùs DEVM:* ut in celeberrimo illo *Apollinis Pythij* Oraculo, *Lycurgo* Lacedæmoniorum Legislatori dato, quod apud *Herodotum* lib. 1 cap. 65 exstat hoc modo:

Ἥκεις

(1) *Nempe alludens ad id, quod S. Matthæi cap. 13 vers. 54 de* Christo *legitur:* Πόθεν τούτῳ ἡ σοφία αὕτη; Vnde huic sapientia hæc? *& S. Marci cap. 6 vers. 2:* Τίς ἡ σοφία ἡ δοθεῖσα αὐτῷ; Quæ est sapientia, quæ data est illi? (2) *Vide* Xysti Betuleij *Concordantias Græcas Novi Testamenti.* (3) *Varia eius significationis exempla vide in suprà citatis* Betuleij *Concordantijs; ut & insigne illud in* Apollinis Pythij Oraculo, *quod hîc paulo pòst sequitur.* (4) *Vide locum* Hermiæ Sozomeni, *citatum suprà pag.* 11, *&* Joannem Sarisberiensem *Policratici, sive, De Nugis Curialium lib.* 2 *cap.* 9, *ubi Testimonij Flavij Josephi de Christo meminit his verbis:* Et quidem hæc omnia rectissimè passi sunt Judæi, qui in filium Dei manus sacrilegas extendere præsumpserunt, cùm testimonijs Scripturarum, & virtute mirabilium operum, ipsum Christum DEVM esse constaret. Vnde JOSEPHVS: Fuit autem ijsdem temporibus JESVS, sapiens Vir; si tamen Virum eum appellare fas est. Erat enim mirabilium operum effector, *&c.*

Ἥκεις ὦ Λυκόεργε ἐμὸν ποτὶ πίονα νηὸν,
Ζηνὶ φίλος, καὶ πᾶσιν ὀλύμπια δώματ᾽ ἔχουσι.
Δίζω ἤ σε ΘΕΟΝ μαντεύσομαι, ἤε καὶ (1) ἌΝΔΡΑ.
Ἀλλ᾽ ἔτι καὶ μᾶλλον ΘΕΟΝ ἔλπομαι ὦ Λυκόεργε.

Hoc eſt ad verbum:

Venis ò Lycurge meam ad pinguem Ædem,
Jovi charus, & omnibus cœleſtes domos incolentibus.
Ambigo utrum te DEVM vaticiner, an & VIRVM;
Sed jam & magis DEVM te exiſtimo ò Lycurge.

(1) *Idem* Apollinis Pythij Oraculú *cum* Oenomai *Philoſophi Cynici confutatione exſtat apud* Euſebium Pamphili *Præparationis Evangelicæ lib.* 5 *cap.* 27 *&* 28; *ſed ibi ineptus aliquis interpolator pro* ἤε καὶ ἌΝΔΡΑ *perperam ſubſtituit* ἤ ἌΝΘΡΩΠΟΝ, *quia videlicet* Oenomaus *in Refutatione ſuâ vocem* ἄνδρα *interpretatur* ἄνθρωπον.

Verumenimverò jam memorata opinio vulgaris à verâ *Joſephi* mente longiſſimè diſcrepat, quippe cùm is *Chriſtum* ne pro (2) *Prophetâ* quidem, nedum pro *Deo* aut *Dei Filio* habuerit. Quamobrem perſuaſiſſimum habeo, poſt verba hæc εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρὴ, hoc eſt, *ſi modò virum ſive hominem eum appellare oportet*, ſubaudiendum eſſe Ἢ ΟΥ ΜΑ͂ΛΛΟΝ ΦΆΝΤΑΣΜΑ, hoc eſt, AVT NON POTIVS PHANTASMA SIVE SPECTRVM. Hoc enim vocabulum *Phantaſma Joſephus* apud ipſos Sanctos Evangeliſtas de *Chriſto* uſurpatum reperit: nempe apud *S. Matthæum* cap. 14 verſ. 26, ubi Chriſtum ſuper mare ambulâſſe referens, ſic ſcribit: Καὶ ἰδόντες αὐτὸν οἱ μαθηταὶ ἐπὶ τὴν θάλασσαν περιπατοῦντα, ἐταράχθησαν λέγοντες, ὅτι ΦΆΝΤΑΣΜΆ ἐστι· καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου ἔκραξαν. Hoc eſt ſecundùm verſionem vulgatam: *Et videntes eum diſcipuli ſuper mare ambulantem, turbati ſunt, dicentes: Quia PHANTASMA eſt; & præ timore clamaverunt.* Item apud *S. Marcum* cap. 6 verſ. 49 in narratione ejuſdem miraculi: Οἱ δὲ, ἰδόντες αὐτὸν περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ἔδοξαν ΦΆΝΤΑΣΜΑ εἶναι, καὶ ἀνέκραξαν. Hoc eſt ſecundùm verſionem vulgatam: *At illi, ut viderunt eum ambulantem ſupra mare, putaverunt PHANTASMA eſſe, & exclamaverunt.* Quibus duobus *S. Matthæi* & *S. Marci* locis *Phantaſma* ſive *Spectrum* idem eſt atque Πνεῦμα ſive *Spiritus* apud *S. Lucam* cap. 24 verſ. 37, ubi *Chriſtum* poſt Reſurrectionem ſuam per fores clauſas ad diſcipulos veniſſe referens, ſic ſcribit: Πτοηθέντες δὲ καὶ ἔμφοβοι γενόμενοι ἐδόκουν ΠΝΕΥ͂ΜΑ θεωρεῖν. Hoc eſt: *Conturbati verò, & conterriti, exiſtimabant ſe SPIRITVM videre.* Integer itaque ellipticorum illorum verborum Joſephi, ex jam exhibitis Novi Teſtamenti locis ab eo abuſivè deſumptorum, ſenſus eſt talis: *Si modò Virum ſive hominem* eum

(2) *Vide ſuprà pag.* 24.

eum appellare oportet, aut non potiùs PHANTASMA sive SPECTRUM, quandoquidem ab ipsis discipulis suis, propter φάσεις sive apparitiones, naturalem humanæ potentiæ modum excedentes, pro tali fuit habitus.

ἮΝ ΓᾺΡ ΠΑΡΑΔΌΞΩΝ ἜΡΓΩΝ ΠΟΙΗΤΉΣ·
ERAT ENIM MIRABILIUM OPERUM PATRATOR;

Verba hæc desumpsit *Josephus* ex Evangelij *S. Lucæ* capite quinto, vers. 25 & 26, ubi paralytici, per tegulas cum lecto ante *Christum* summissi, miraculosam sanationem narrans, sic scribit: Καὶ παραχρῆμα ἀναστὰς ὁ παραλελυμένος ἐνώπιον αὐτῶν, ἄρας ἐφ' ᾧ κατέκειτο, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ δοξάζων τὸν Θεόν. Καὶ ἔκστασις ἔλαβεν ἅπαντας, καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεόν· καὶ ἐπλήσθησαν φόβου, λέγοντες, ὅτι εἴδομεν ΠΑΡΆΔΟΞΑ σήμερον. Hoc est secundum versionem vulgatam: *Et confestim consurgens paralyticus coram illis, tulit lectum, in quo jacebat, & abijt in domum suam, magnificans Deum. Et stupor apprehendit omnes, & magnificabant Deum; & repleti sunt timore, dicentes: Quia vidimus MIRABILIA hodie.* Cicero *Paradoxa* vertit *admirabilia contràque opinionem omnium.* Et certè talia re verâ fuerunt miracula à *Christo* edita. Valdè tamen vereor, ne *Josephus* ambiguitate vocabuli παράδοξος abutens, per παράδοξα ἔργα intelligat ἔργα (1) ἄπιστα sive *opera incredibilia.*

(1) *Differentia inter παράδοξον & ἄπιστον apparet ex his Isocratis verbis in Oratione ad Nicoclem:* ἐν οἷς οὔτε παράδοξον, οὔτε ἄπιστον, οὔτε ἔξω τῶν νομιζομένων οὐδὲν ἐστιν εὑρεῖν.

ΔΙΔΆΣΚΑΛΟΣ ἈΝΘΡΏΠΩΝ, ΤΩ͂Ν ΣΥΝ ἩΔΟΝΗ͂Ι Τ' ἈΛΗΘΗ͂ ΔΕΧΟΜΈΝΩΝ·
DOCTOR HOMINUM, CUM VOLUPTATE VERA SUSCIPIENTIUM;

Quemadmodum *Josephus* proximè præcedentibus verbis *veritatem mirabilium Christi operum* latenter vellicat, ita his sequentibus æquè malignè ac subtiliter eundem Salvatorem nostrum sugillat, tanquam *Doctorem* sive *Magistrum piscatorum, publicanorum, mulierculrum aliorumque rudium ac levium hominum*, quævis paradoxa dogmata, & quascunque absurdas promissiones, non tantùm simplici credulitate, verùm etiam *cum voluptate*, pro veris suscipientium. Integer enim horum atque præcedentium verborum sensus secundùm veram *Josephi* mentem est talis: *Erat enim incredibilium operum patrator, & Doctor sive Magister hominum credulorum, qui omnia, quæ ipse*

ijs

ijs tanquam vera prædicabat & promittebat, cum voluptate suscipiebant. Cùm igitur maxima posteriorum horum verborum obscuritas consistat in eo, quid *Josephus* intelligat per τ' ἀληθῆ sive *vera*, minimè dubito, quin is respiciat ad suprà citata duorum discipulorum, Emmauntem euntium, verba illa: Ἡμεῖς δὲ ἠλπίζομεν, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ μέλλων λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραήλ· hoc est: *Nos autem sperabamus, quòd ipse esset redempturus Israel.* Certò quippe constat, discipulos Christi, ante illius Passionem, Resurrectionem & Ascensionem in Cœlum, ea, quæ Ipse *de cœlesti* suo *Regno æterno*, & *de generali Redemptione totius Generis humani* locutus est, perperàm intellexisse de (1) *terreno* aliquo *Regno temporali*, & *de speciali Judæorum liberatione à jugo Gentium*; ideóque *Josephus* hanc discipulorum Christi falsam opinionem ironicè appellat τ' ἀληθῆ sive *vera*: nempe alludens, partim quidem ad horrendum Vrbis Hierosolymitanæ excidium, & statum Judæorum sub Imp. *Domitiano* sine ullâ controversiâ & comparatione multipliciter longè pejorem, quàm ante Christi passionem sub Imp. *Tiberio*; partim autem ad varia illa Novi Testamenti loca, ubi *Mysteria Christianæ Religionis* passim ab ipso *Christo* ejusque Apostolis & Evangelistis κατ' ἐξοχὴν sive per excellentiam vocantur ἡ ἀλήθεια sive *Veritas*, & ὁ λόγος τῆς ἀληθείας sive *Verbum Veritatis*. Veram enim τῆς ἀληθείας sive *Veritatis* significationem Christianam æquè ignoravit *Josephus*, quàm *Pilatus*; qui, ut refert *S. Evangelista Joannes* cap. 18 vers. 37 & 38, cùm *Christum* interrogâsset: Οὐκοῦν Βασιλεὺς εἶ σύ; *Ergò Rex tu es?* atque *Christus* respondisset: Σὺ λέγεις ὅτι Βασιλεύς εἰμι ἐγώ· ἐγὼ εἰς τοῦτο γεγέννημαι, καὶ εἰς τοῦτο ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον, ἵνα μαρτυρήσω τῇ ΑΛΗΘΕΙΑ· πᾶς ὁ ὢν ἐκ τῆς Ἀληθείας, ἀκούει μου τῆς φωνῆς· *Tu dicis, quia Rex sum ego. Ego in hoc natus sum, & ad hoc veni in Mundum, ut testimonium perhibeam VERITATI; omnis, qui est ex VERITATE, audit vocem meam:* mirabundus exclamavit: Τί ἐστιν ἀλήθεια; hoc est, ut ego interpretor: *Quid est illud, quod tu appellas VERITATEM?* Vt igitur *Josephus* dubitavit, utrum Christus appellandus esset *homo*, an non potiùs *Phantasma*, ita similiter videtur dubitâsse, utrum *Veritas*, quam is prædicavit, solida fuerit, an *phantastica* sive *imaginaria*. Cæterùm quod attinet ad ipsam hanc phrasin σὺν ἡδονῇ τ' ἀληθῆ δέχεσθαι, hoc est, *cum voluptate vera suscipere*, ea hîc apud *Josephum* idem prorsùs significat, atque illa apud *S. Lucam* cap. 8 vers. 13 μετὰ χαρᾶς τὸν λόγον δέχεσθαι, hoc est secundùm versionem vulgatam, *cum gaudio verbum suscipere*; eâdemque

(1) *Hinc apud S. Matthæum cap. 20 vers. 20 & 21 mater filiorum Zebedæi pro filijs suis Jacobo & Joanne petit sessionem ad dexteram & ad sinistram* Christi *in ipsius Regno.*

loquendi formulâ græcâ σὺν ἡδονῇ etiam *Cicero* eodem sensu latinè utitur in Libro quinto de Finibus bonorum & malorum, sic scribens: *Fictas quoque fabulas, è quibus utilitas nulla duci potest, CVM VOLVPTATE legimus.*

ΚΑΙ ΠΟΛΛΟΥΣ ἸΟΥΔΑΙΟΥΣ, ΠΟΛΛΟΥΣ ΔΕ ΚΑΙ ἙΛΛΗΝΙΚΟΥΣ ἘΠΗΓΑΓΕΤΟ.

ET MVLTOS QVIDEM JVDÆOS, MVLTOS AVTEM ET GENTILES SEQVACES NACTVS EST.

Præcipua hujus loci difficultas consistit in verâ explicatione verbi ἐπάγεσθαι: quod quidem generaliter significat *ad se allicere atque attrahere*; hîc tamen, respectu differentiæ inter *Judæos* & *Gentiles*, duplicem habet sensum ellipticum, ita ut post ἐπηγάγετο, hoc est, ut ego interpretor, *sequaces nactus est*, subaudiendum sit hoc supplementum: *nempe Judæos quidem, per prædicationem Evangelij expressè ac primariò vocatos; Gentiles autem, quorum nomine etiam* (1) *Samaritani hîc comprehenduntur, partim solâ curiositate propter famam miraculorum, partim & necessitate propter indigentiam auxilij, ultrò se offerentes.* Certò enim constat, quòd *Christus* ab initio prædicationis suæ usque ad Passionem & Resurrectionem suam *Judæos*, tanquam *filios Abrahami*, quibus à Deo specialiter promissus esset *Messias*, præcipuè ac singulari quâdam prærogativâ ad agnitionem appropinquationis Regni Cœlorum tùm ipse vocaverit, tùm per Apostolos suos vocari voluerit; ut manifestè indicat *S. Matthæus* Evangelista cap. 10, vers. 5, 6, 7, his verbis: Τούτους τοὺς δώδεκα ἀπέστειλεν ὁ Ἰησοῦς, παραγγείλας αὐτοῖς, λέγων· εἰς ὁδὸν ΕΘΝΩΝ μὴ ἀπέλθητε, καὶ εἰς πόλιν ΣΑΜΑΡΕΙΤΩΝ μὴ εἰσέλθητε. Πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ. Πορευόμενοι δὲ κηρύσσετε, λέγοντες· ὅτι ἤγγικεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν Hoc est secundùm versionem vulgatam: *Hos duodecim misit Jesus; præcipiens eis, dicens: In viam GENTIVM ne abieritis, & in civitates SAMARITANORVM ne intraveritis; sed potiùs ite ad oves, quæ perierunt, domûs Israel. Euntes autem prædicate, dicentes: Quia appropinquavit Regnum Cœlorum.* Similiter etiam apud eundem *S. Matthæum* cap. 15 vers. 24, ubi gentilis quædam mulier *Chananæa* sive (2) *Syrophœnissa*,

(1) *Nam* & Samaritani *non solùm origine fuerunt* Gentiles, *sed insuper, licet* Dominum, *hoc est, verum Deum Judæorum colerent,* Dijs quoque suis servierunt juxta ritum Gentium, de quibus translati fuerant in Samariam; *ut Libri quarti Regum capite decimo septimo fusiùs memoratur. Quamobrem Judæis valdè incommoda semper fuit nimia* Samaritanorum *vicinitas, quòd scilicet in Provinciam suam* Galilæam *euntes, aut inde redeuntes, per* Samariam, *ob idololatriam sibi invisam, transire cogerentur. Notabile ejus rei exemplum vide apud ipsum* Flavium Josephum *Antiquit. Judaic. lib. 20 cap. 5.* (2) *Vide S. Marcum cap. 7 vers. 26.*

phœnissa, cujus filia à dæmonio vexabatur, *Christi* opem implorat, patientiæ ac fidei illius tentandæ atque alijs ostentandæ causâ, *Christus* sic respondet: Οὐκ ἀπεστάλην εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα, οἴκου Ἰσραήλ. Hoc est: *Non sum missus nisi ad oves, quæ perierunt, domûs Israel.* Et ibidem paulo pòst: Οὐκ ἔστι καλὸν, λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων, καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις. Hoc est: *Non est bonum, sumere panem filiorum, & mittere canibus.* Atenimverò quòd, salvâ hâc Judæorum temporariâ prærogativâ, *Christus* tamen etiam *Gentiles* & *Samaritanos*, ultrò se offerentes, haud arcuerit vel aversatus sit, clarissimè apparet ex historiâ *sanationis servi Centurionis gentilis* apud *S. Matthæum* cap. 8 & apud *S. Lucam* cap. 7; item ex historiâ *mulieris gentilis Hæmorrhousæ, Paneade* sive *Cæsareâ Philippi* oriundæ, per attactum fimbriæ Christi sanatæ, apud *S. Lucam* cap. 8, & apud *Eusebium Pamphili* Historiæ Ecclesiasticæ lib. 7 cap. 17 & 18;ptætereà quoque ex historiâ *colloquij Christi cum Samaritanâ muliere* ad fontem Patriarchæ *Jacobi* apud S. Evangelistam *Joannem* cap. 4, vers. 39, 40, 41 & 42, ubi expressè legitur: Ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐκείνης ΠΟΛΛΟΙ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν τῶν ΣΑΜΑΡΕΙΤΩΝ, διὰ τὸν λόγον τῆς γυναικὸς, μαρτυρούσης· ὅτι εἶπέ μοι πάντα, ὅσα ἐποίησα. Ὡς οὖν ἦλθον πρὸς αὐτὸν οἱ ΣΑΜΑΡΕΙΤΑΙ, ἠρώτων αὐτὸν μεῖναι παρ' αὐτοῖς· καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ δύο ἡμέρας. Καὶ ΠΟΛΛΩ ΠΛΕΙΟΥΣ ἐπίστευσαν διὰ τὸν λόγον αὐτοῦ. Τῇ τε γυναικὶ ἔλεγον· ὅτι οὐκέτι διὰ τὴν σὴν λαλιὰν πιστεύομεν. αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν, καὶ οἴδαμεν, ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου, ὁ Χριστός. Hoc est secundùm versionem vulgatam: *Ex civitate autem illâ MVLTI crediderunt in eum SAMARITANORVM, propter verbum mulieris testimonium perhibentis: Quia dixit mihi omnia, quæcunque feci. Cùm venissent ergò ad illum Samaritani, rogaverunt eum, ut ibi maneret. Et mansit ibi duos dies. Et MVLTO PLVRES crediderunt in eum propter sermonem ejus. Et mulieri dicebant: Quia jam non propter tuam loquelam credimus; ipsi enim audivimus, & scimus, quia hic est verè Salvator Mundi, Christus.* Idem quoq; luculenter patet ex ejusdem *S. Joannis* capite duodecimo, vers. 20, 21, 22 & 23, ubi *Gentilium curiositas videndi Christum*, & Christi eâ de re gaudium spirituale, narratur his verbis: Ἦσαν δέ τινες ἝΛΛΗΝΕΣ ἐκ τῶν ἀναβαινόντων, ἵνα προσκυνήσωσιν ἐν τῇ ἑορτῇ. Οὗτοι οὖν προσῆλθον Φιλίππῳ τῷ ἀπὸ Βηθσαϊδὰ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἠρώτων αὐτὸν, λέγοντες· κύριε,

θέλομεν τὸν Ἰησοῦν ἰδεῖν. Ἔρχεται Φίλιππος, καὶ λέγει τῷ Ἀνδρέᾳ· καὶ πάλιν Ἀνδρέας καὶ Φίλιππος λέγουσι τῷ Ἰησοῦ. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς, λέγων· ἐλήλυθεν ἡ ὥρα, ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ἡμῖν, &c. Hoc eſt ſecundùm verſionem vulgatam: *Erant autem quidam GENTILES ex his, qui aſcenderant ut adorarent in die feſto. Hi ergò acceſſerunt ad Philippum, qui erat à Bethſaidâ Galilææ, & rogabant eum, dicentes: Domine, volumus Jeſum videre. Venit Philippus, & dicit Andreæ; Andreas rursùm & Philippus dixerunt Jeſu. Jeſus autem reſpondit eis dicens: Venit hora, ut clarificetur Filius hominis. Amen amen dico vobis*, &c. Iſti enim Ἕλληνες haud fuerunt, ut nonnulli perperàm exiſtimant, *Judæi Helleniſtæ*, qui Biblijs Græcis in ſuis Synagogis utebantur, ſed *homines extranei verè gentiles*; quibus, licet nec *Judæi*, nec *Proſelyti* eſſent, in Templo tamen Hieroſolymitano, ſed loco peculiari & à ſtatione Iſraelitarum ſeparato, Deum adorare licuit, ut videre eſt Libro tertio Regum, cap. 8 verſ. 41, 42, 43, ubi *Salomon* Deum orans, inter alia ſic ait: *Inſuper & ALIENIGENA, qui non eſt de Populo tuo Iſrael, cùm venerit de terrâ longinquâ propter Nomen tuum (audietur enim Nomen tuum magnum, & Manus tua fortis, & Brachium tuum extentum ubique) cùm venerit ergò, & oraverit in hoc loco, Tu exaudies in Cœlo, in firmamento habitaculi tui, & facies omnia, pro quibus invocaverit Te ALIENIGENA, ut diſcant univerſi populi terrarum nomen tuum timere, ſicut Populus tuus Iſrael, & probent, quia Nomen tuum invocatum eſt ſuper Domum hanc, quam ædificavi.* Verba igitur *Chriſti, Venit hora, ut clarificetur*, vel, ut ad verbum vertendum eſt, *glorificetur Filius hominis*, rectè interpretatur R. P. *Cornelius Cornelij à Lapide* S. I. in Commentario in Evangelium *S. Joannis* hoc modo: *Nolite, ò Apoſtoli mei, GENTILES arcere à me, ſed eos ad me adducite. Quod enim dixi olim, In viam GENTIUM ne abieritis, vobis dixi initio prædicationis meæ, quâ ad Judæos ſolos à Deo deſtinabar; nunc autem cùm finitur prædicatio æquè ac vita mea, cùmque Judæi prædicationem meam repellant, ego illam per vos transferam ad Gentes. Inſtat ergò nunc hora, id eſt, tempus, quo ego poſt mortem meam, (& per eam,) quæ mihi imminet, ac per meam è morte reſurrectionem, aſcenſionem in Cœlum, & miſſionem Spiritus Sancti, non tantùm à Judæis, ſed & à Gentilibus per totum Orbem clarificer, id eſt, velut Meſſias Salvator agnoſcar, colar & adorer per veſtram, ò Apoſtoli mei, ubique prædicationem.* Hucuſque R. P. *Cornelius Cornelij à Lapide*. Quam interpretationem confirmat ipſe

Chriſtus

Christus apud *S. Matthæum* cap. 28 verſ. 19, ubi jam jam aſcenſurus in Cœlum Apoſtolis ſuis univerſalem Evangelij prædicationem ſine differentiâ inter *Judæos* & *Gentiles* injungit his verbis: Πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε ΠΑ'ΝΤΑ ΤΑ' ἜΘΝΗ, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Hoc eſt: *Euntes ergò docete OMNES GENTES, baptizantes eos in nomine Patris & Filij & Spiritûs Sancti.* Cæterùm ut minimè dubitandum eſt, quin ἐν τῷ πλήθει πολλῷ τῶν περὶ Τύρον καὶ Σιδῶνα, ſive, *in magnâ illâ multitudine hominum circa Tyrum & Sidonem*, qui ut *S. Marcus* cap. 3 verſ. 8, 9, 10, & *S. Lucas* cap. 6 verſ. 17 & 18 referunt, cùm audiviſſent, quæ *Christus* faceret, ad ipſum venerunt, ut audirent eum, & à languoribus ſuis ſanarentur, multi quoque fuerint Gentiles, itaque æquè certum videtur, quòd *Flavio Joſepho* cognita etiam fuerit hiſtoria rerum geſtarum inter *Christum* & *Abgarum*, *Regulum Edeſſenorum*, nempe ex vulgari famâ ſui ævi, non autem ex *Euſebij Pamphili* Hiſtoriâ Eccleſiaſticâ, utpote quæ plus quàm integris duobus ſeculis poſt *Joſephi* ætatem ſcripta eſt. Si quis tamen eum, unà cum ipſis *Abgari* atque *Christi epiſtolis mutuis*, ex ipſo *Edeſſæ* Archeio ſive Archivo deſumptis, apud *Euſebium* legere deſideret, is conſulat Libri primi caput decimum tertium, ubi Narratio illa incipit his conſideratu digniſſimis verbis: Ἡ τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ θεότης, εἰς πάντας ἀνθρώπους τῆς παραδοξοποιοῦ δυνάμεως ἕνεκεν βοωμένη, (1) μυρίους ὅσους καὶ τῶν ἐπ' ἀλλοδαπῆς πορρωτάτω τε τῆς Ἰουδαίας, νόσων τε καὶ παντοίων παθῶν ἐλπίδι θεραπείας (2) ἐπήγετο. ταύτῃ τοι Βασιλεὺς Ἄβγαρος, (3) ἑνὸς τῶν ὑπὲρ Εὐφράτην ἐθνῶν ἐπισημότατα δυναστεύων, πάθει τὸ σῶμα δεινῷ καὶ οὐ θεραπευτῷ ὅσον ἐπ' ἀνθρωπείᾳ δυνάμει καταφθειρόμενος, ὡς καὶ τοὔνομα τοῦ Ἰησοῦ πολὺ καὶ τὰς δυνάμεις συμφώνως πρὸς ἁπάντων μαρτυρουμένας ἐπύθετο, ἱκέτης αὐτοῦ πέμψας δι' ἐπιστολοφόρου, τῆς νόσου τυχεῖν ἀπαλλαγῆς ἀξιῶν. Hoc eſt: *Domini ac Servatoris noſtri Jeſu Christi Deitas cùm propter admiranda illius opera ubique jam celebris eſſet, innumerabiles ab externis & à Judæâ remotiſſimis regionibus, morbis & cujuſquemodi doloribus afflictos ſpe recuperandæ ſalutis attraxerat. Itaque Rex Abgarus, qui uni* (4) *ex gentibus trans Euphratem poſitis laudabiliter præerat, cùm gravi morbo, & qui humanâ ope curari non poterat, conſumeretur, ſimulátque de Jeſu nomine ubique diffuſo ac de ſtupendis ejus miraculis, quæ omnium teſtimonio firmabantur, accepit, miſſis per tabellarium*

(1) Apud *Joſephum* legitur πολλούς.

(2) Apud *Joſephum* legitur ἐπηγάγετο.

(3) Hæc vox ἑνὸς vulgò perperàm deeſt in editionibus impreſſis.

(4) Nempe Edeſſenæ.

um literis, supplex eum rogavit, ut se morbo liberaret. Cætera, ut nimiùm prolixa, vide apud ipsum *Eusebium*.

'Ο ΧΡΙΣΤΟ'Σ 'ΟΥΤΟΣ 'ΗΝ· CHRISTVS HIC ERAT:

(1) *Vide suprà pag. 9.* Verus horum verborum sensus, ut (1) suprà jam fusiùs indicavi, secundùm *Josephi* mentem Judaicam est talis: 'Ο λεγόμενος Χριστὸς οὗτος ἦν, sive, Οὗτος ἦν ὁ Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Χριστός. Hoc est: *Hic erat ille JESVS, qui ad differentiam aliorum multorum, qui nomen Jesu, tanquam apud Judæos admodùm vulgare, eodem tempore habuerunt, vulgò cognominabatur CHRISTVS, quoniam à discipulis & sectatoribus suis promissus Judæis MESSIAS falsò credebatur.*

ΚΑΙ 'ΑΥΤΟ'Ν, 'ΕΝΔΕΙ'ΞΕΙ ΤΩ'Ν ΠΡΩ'ΤΩΝ 'ΑΝΔΡΩ'Ν ΠΑΡ' 'ΗΜΙ'Ν, ΣΤΑΥΡΩ' 'ΕΠΙΤΕΤΙΜΗΚΟ'ΤΟΣ ΠΙΛΑ'ΤΟΥ, 'ΟΥΚ 'ΕΠΑΥ'ΣΑΝΤΟ 'ΟΙ ΤΟ' ΠΡΩ'ΤΟΝ 'ΑΥΤΟ'Ν 'ΑΓΑΠΗ'ΣΑΝΤΕΣ· EVMQVE, ACCVSATVM A PRIMARIIS VIRIS NOSTRIS, CV'M CRVCI ADDIXISSET PILATVS, NON TAMEN CESSARVNT, QVI AB INITIO EVM AMAVERANT.

His verbis insultat *Josephus* salutiferæ *Crucifixioni Christi*, quasi ea *Personæ ac Titulo veri Messiæ*, qui collapsum Regnum Israelis restaurare debuisset, minimè convenerit; simul & *discipulos Christi* deridet, quòd, licet ipsi viderint, & scriptis suis publicè consignaverint, *Christum* à *Pilato* crucifixum esse, nihilo tamen minùs etiam post mortem adeò ignominiosam pro vero *Messiâ* eum habere perseveraverint.

(2) *Vide suprà pag. 23.* Respicit autem cùm ad (2) suprà memoratos *duos discipulos Emauntem euntes*, & cum *Christo*, velut peregrino quodam, colloquentes; tùm maximè ad ipsos *undecim Apostolos, & alios quoque discipulos*, in *Monte Oliveti* congregatos, quos *S. Lucas* in Actis Apostolorum cap. 1 vers. 6, refert *Christum* paulo ante ascensionem suam in Cœlum interrogâsse: Κύριε, εἰ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστάνεις τὴν βασιλείαν τῷ Ἰσραήλ; hoc est ad verbum: *Domine, an in tempore hoc restitues Regnum Israeli?* paraphrasticè autem: *Domine, an, quod ante Passionem tuam non fecisti, id nunc facturus post tuam Resurrectionem, tanquam promissus Messias, quem te esse credimus, Regnum perditum Israelis in-*

in integrum restitues, & sicut (1) *Archangelus Gabriel Matri tuæ promisit, Sedem Davidis recuperabis?* Nam etiam illo adhuc tempore Apostoli & cæteri discipuli falsò putârunt, *Christi* Regnum, tanquam *Davidis* & *Salomonis*, temporale futurum, ideòque Christus ijs, ut adhuc incapacibus, non nisi indirectè respondet, eos brevi per virtutem supervenientis *Spiritûs Sancti* veram ac plenam Regni sui spiritualis notitiam accepturos, & per totum terrarum Orbem propagaturos esse. Cæterùm observatu dignum est, *Josephum* in jam exhibitis Testimonij sui de Christo verbis non modò *Judæum* se palàm profiteri, verùm etiam callidè anniti, ut præcipuam crucifixionis Christi invidiam à *Judæis* amovens, in *Pilatum* & *Romanos* transferat. *Judæum* enim se manifestè profitetur, dum eos, qui *Christum*, tanquam affectati Regni Judaici reum, apud *Pilatum* accusârunt, expressè appellat τῶν πρώτους ἄνδρας παρ' ἩΜΙ͂Ν, hoc est, *Primarios Viros NOSTROS.* Mentionem autem Ἀρχιερέων sive *Summorum Sacerdotum* de industriâ omisit, ut eorum parceret honori, quia & ipse *Sacerdos* fuit *Hierosolymitanus*. Vtitur itaque generali titulo τῶν πρώτων ἀνδρῶν sive *Primariorum Virorum*, tùm ad depellendam privati eorum erga *Christum* odij suspicionem, tùm ad persuadendum, à Primarijs totius Reipublicæ Viris nihil eo in negotio fuisse actum, nisi quòd salus totius Populi necessariò requisiverit; utpote cùm (2) secundùm *Caiphæ* consilium expedierit, *ut unus homo moreretur pro Populo, & non tota Gens periret.* Illis nempe Primarijs Viris Judæorum tribuit *Josephus* solam ἔνδειξιν sive *indicationem*; quasi non potuerint, quin *Pilato* Procuratori Judææ indicarent, quòd *Jesus Nazarenus* contra Imperatorem & Imperium Romanum tanquam Rex Judæorum res novas moliretur: ipsam autem *crucifixionem* imputat soli (3) *Pilato*, cùm tamen is eam non permiserit, nisi post multam tergiversationem, territus tandem & coactus adjectâ ad rabiosam Judæorum clamationem (4) Σταύρωσον, σταύρωσον αὐτὸν, *Crucifige, crucifige eum*, ultimâ illâ eorundem comminatione accusandi ejus apud Cæsarem, velut faventis homini seditioso ac rebelli; ideòque, licet etiam (5) coacta voluntas sit voluntas, minùs tamen circa crucifixionem *Christi* peccavit *Pilatus*, quàm *Judæi*. De reliquo certissimum est, per eos, qui *Christum* ab initio Prædicationis suæ amaverunt, & post Mortem, Resurrectionem atque Ascensionem Ipsius in Cœlum non cessârunt, in primis intelligi *Sanctos Apostolos*; quippe de quibus in Actis Apostolorum cap. 5 vers. 40, 41 & 42 expressè legitur: Καὶ προσκα-

F λεσάμενοι

(1) *Evangel. S. Lucæ cap. 1 vers. 32.*

(2) *Evangel. S. Joannis cap. 11 vers. 50.*

(3) *At discipuli duo Emmauntem euntes Evangel. S. Lucæ cap. 24 vers. 20, & S. Petrus in Actis Apostolorum cap. 2 vers. 36 ipsis Judæis crucifixionem Christi immediatè attribuunt.*

(4) *Evangel. S. Lucæ cap. 23 vers. 21.*

(5) *l. Si mulier. ff Quod metûs causâ.*

λεσάμενοι (ὁ Ἀρχιερεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ) τοὺς Ἀποστόλους, δείραντες παρήγγειλαν μὴ λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἀπέλυσαν αὐτούς. Οἱ μὲν οὖν ἐπορεύοντο χαίροντες ἀπὸ προσώπου τοῦ Συνεδρίου, ὅτι ὑπὲρ ὀνόματος αὐτοῦ κατηξιώθησαν ἀτιμασθῆναι. Πᾶσάν τε ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ κατ᾽ οἶκον ΟΥΚ ἘΠΑΥΟΝΤΟ διδάσκοντες, καὶ εὐαγγελιζόμενοι Ἰησοῦν τὸν Χριστόν. Hoc eſt ſecundùm vulgatam verſionem: *Et convocantes (Princeps Sacerdotum, & qui cum eo erant) Apoſtolos, cæſis denunciaveruut, ne omninò loquerentur in nomine Jeſu, & dimiſerunt eos. Et illi quidem ibant gaudentes à conſpectu Concilij, quoniam digni habiti ſunt pro nomine Jeſu contumeliam pati. Omni autem die NON CESSABANT, in Templo & circa domos docentes, & evangelizantes Chriſtum Jeſum.*

ἘΦΑΝΗ ΓΑΡ ἈΥΤΟΙΣ ΤΡΙΤΗΝ ἜΧΩΝ ἩΜΕΡΑΝ ΠΑΛΙΝ ΖΩΝ ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΠΡΟΦΗΤΩΝ ΤΑΥΤΑ ΤΕ ΚΑΙ ἌΛΛΑ ΜΥΡΙΑ ΠΕΡΙ ἈΥΤΟΥ ΘΑΥΜΑΣΙΑ ΕἸΡΗΚΟΤΩΝ.

APPARVIT ENIM EIS TERTIO DIE ITERVM VIVVS, PROVT DIVINI PROPHETÆ ET HÆC ET ALIA MVLTA DE IPSO MIRANDA PRÆDIXERANT.

Quæcunque hîc *Joſephus* refert *de apparitione Chriſti poſt Reſurrectionem ſuam*, & *de divinorum Veteris Teſtamenti Prophetarum de illo Prædictionibus*, ea minimè ſic accipienda ſunt, quaſi ipſe vel *Reſurrectionem Chriſti* crediderit fuiſſe veram, vel *Prædictiones iſtas Prophetarum* re verâ ad eundem pertinuiſſe. Contrarium enim ſatis clarè apparet, tùm ex ijs, quæ de conſtanti ejus Judaiſmo (1) ſuprà jam aliquoties dicta ſunt, tùm quoque non minùs ex eo, quòd hîc non ſimpliciter ait, Ἐφάνη γὰρ τρίτην ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν, hoc eſt, *Apparuit enim tertio die iterùm vivus*; ſed, Ἐφάνη γὰρ ἈΥΤΟΙΣ τρίτην ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν, hoc eſt, *Apparuit enim ILLIS tertio die iterùm vivus.* Vt igitur hanc de *Chriſto* traditionem conſultò ex ipſis Chriſtianorum publicis ac probatiſſimis Scriptis ferè ad verbum excerpſit & deſcripſit, ita illis quidem relationum, aſſertionum atque expli-

(1) *Vide ſuprà pag.* 8, 22, 24, 32 & 33.

explicationum suarum probandarum relinquit onus, lectoribus autem suarum Antiquitatum liberum permittit de toto hoc negotio in utramque partem judicandi arbitrium. Inter præcipua verò Novi Testamenti loca, ad quæ *Josephus* hæc scribens respexit, est sine dubio ille apud *S. Marcum* cap. 16 vers. 9: Ἀναστὰς δὲ ὁ Ἰησοῦς πρωῒ πρώτη σαββάτου, ἘΦΑΝΗ πρῶτον Μαρίᾳ τῇ Μαγδαληνῇ, &c; hoc est, *Surgens autem Jesus mane, primâ Sabbati, APPARVIT primùm Mariæ Magdalenæ*, &c. Item iste apud *S. Lucam* Evangelij ejus cap. 24 vers. 25, 26, 27: Καὶ αὐτὸς εἶπε πρὸς αὐτούς· ὦ ἀνόητοι καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ τοῦ πιστεύειν ἐπὶ πᾶσιν, οἷς ἐλάλησαν οἱ ΠΡΟΦΗΤΑΙ. Οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν Χριστὸν, καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ; καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ Μωσέως, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν ΠΡΟΦΗΤΩΝ, διηρμήνευεν αὐτοῖς ἐν πάσαις ταῖς γραφαῖς τὰ περὶ αὐτοῦ. Hoc est secundum vulgatam versionem: *Et ipse dixit ad eos* (nempe discipulos duos Emmauntem euntes): *O stulti, & tardi corde ad credendum in omnibus, quæ locuti sunt PROPHETÆ. Nonne hæc oportuit pati CHRISTVM, & ita intrare in gloriam suam? Et incipiens à Moyse, & omnibus PROPHETIS, interpretabatur illis in omnibus Scripturis, quæ de ipso erant.* Et ibidem vers. 44, 45, 46: Εἶπε δὲ αὐτοῖς· οὗτοι οἱ λόγοι, οὓς ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς ἔτι ὢν σὺν ὑμῖν, ὅτι δεῖ πληρωθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ Μωσέως, καὶ ΠΡΟΦΗΤΑΙΣ, καὶ Ψαλμοῖς περὶ ἐμοῦ. Τότε διήνοιξεν αὐτῶν τὸν νοῦν, τοῦ συνιέναι τὰς γραφάς· καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ὅτι οὕτω γέγραπται, καὶ οὕτως ἔδει παθεῖν τὸν Χριστὸν, καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ κηρυχθῆναι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀρξάμενον ἀπὸ Ἱερουσαλήμ. Hoc est: *Et dixit ad eos* (nempe ad undecim Apostolos, & eos qui cum illis erant): *Hæc sunt verba, quæ locutus sum ad vos, cùm adhuc essem vobiscum, quoniam necesse est impleri, quæ scripta sunt in lege Moysi, & PROPHETIS, & Psalmis de me. Tunc aperuit illis sensum, ut intelligerent Scripturas; & dixit eis; Quoniam sic scriptum est, & sic oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis tertiâ die, & prædicari in nomine ejus pœnitentiam & remissionem peccatorum in omnes gentes; incipientibus ab Hierosolymâ.* Nec non apud eundem *S. Lucam* in Actis Apostolorum cap. 2 & 3, ubi Princeps Apostolorum *S. Petrus* eandem materiam tractat peculiaribus duabus Orationibus.

ἜΙΣΕ'ΤΙ ΤΕ ΝΥ͂Ν ΤΩ͂Ν ΧΡΙΣΤΙΑΝΩ͂Ν, 'ΑΠΟ ΤΟΥ͂ΔΕ 'ΩΝΟΜΑΣΜΕ'ΝΩΝ, 'ΟΥΚ 'ΕΠΕ'ΛΙΠΕ ΤΟ' ΦΥ͂ΛΟΝ.

ADHVC ETIAM NVNC CHRISTIANORVM, AB HOC DENOMINATORVM, NON DEFECIT GENVS.

His verbis *Josephus* non tantùm numero *Christianorum* se manifestè eximit, verùm etiam æquè clarè indicat, se mirari, quòd ullus Christianus eo tempore, quo ipse hæc scripsit, adhuc superfuerit. Respicit enim ad *primam* illam *Christianorum persecutionem sub Imp. Nerone*; quam adeò gravem fuisse censuit, ut eâ totum Christianorum (1) φῦλον sive *genus* omninò exstingui atque deleri potuerit. Per particulam autem ΝΥ͂Ν sive NVNC intelligitur annus Æræ Christianæ vulgaris *nonagesimus*, qui proximè antecessit initium *secundæ* persecutionis Christianorum per *Imp. Domitianum*, & tertius fuit ante annum (2) *Imperij Domitiani decimum tertium*, anno Æræ Christianæ vulgaris partim *nonagesimo tertio* partim *nonagesimo quarto* respondentem, quo *Josephus* Antiquitatum suarum Judaicarum Librum vigesimum absolvit, ut ipse in fine jam memorati Libri expresse testatur his verbis: Ἐπὶ τούτοις δὲ καταπαύσω τὴν Ἀρχαιολογίαν, βίβλοις μὲν εἴκοσι περιειλημμένην, ἓξ δὲ μυριάσι στίχων. κἂν τὸ Θεῖον ἐπιτρέπῃ, κατὰ περιδρομὴν ὑπομνήσω πάλιν τοῦ τε πολέμου, καὶ τῶν συμβεβηκότων ἡμῖν, μέχρι τῆς ΝΥ͂Ν ἐνεστώσης ἡμέρας, ἥτις ἐστὶ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑ'ΤΟΥ μὲν ἜΤΟΥΣ ΤΗ͂Σ ΔΟΜΕΤΙΑΝΟΥ͂ ΚΑΙ'ΣΑΡΟΣ 'ΑΡΧΗ͂Σ, ἐμοὶ δὲ ἀπὸ γενέσεως πεντηκοστοῦ καὶ ἕκτου. Hoc est: *Hîc itaque concludam scriptionem Antiquitatum Judaicarum, Libris quidem viginti, versuum autem sexaginta millibus comprehensam; atque si Divinum Numen permiserit, compendiariò iterùm memorabo, & bellum Romanorum cum Judæis, & quæ nobis evenerunt usque ad NVNC præsentem diem, qui incidit in DECIMVM TERTIVM quidem ANNVM IMPERII DOMITIANI CÆSARIS, mea autem ætatis quinquagesimum & sextum.* Scripsit itaque *Josephus* hoc suum *de Christo* *Testi-*

(1) *Appositissimè profectò & congruentissimè usurpat hîc* Josephus *vocabulum* φῦλον; *quippe quo, ut* Etymologici Magni Græci Autor *monet, significatur* ἡ ἐκ πολλῶν ἄθροισις, *hoc est, ut ego respectu præsentis materiæ interpretor*, Societas variorum hominum diversæ originis, nationis ac conditionis, circa Religionem aliáque Instiruta consentientium. *Simili modo, non tamen eodem sensu, apud* Homerum *atque* Hesiodûm *legitur* φῦλα ἀνθρώπων, *hoc est*, Genera hom intum. (2) *Primus Imperij* Domitiani *annus cœpit d. 13 Septembris anni Æræ Christianæ vulgaris octogesimi primi.*

Testimonium integrâ adhuc sub *Imp. Domitiano* pace Ecclesiæ Christianæ, anno videlicet Æræ Christianæ *nonagesimo*; proximè autem sequenti anno *nonagesimo primo* cœpit *secunda Christianorum persecutio*, quæ ipsius Summi Pontificis *S. Cleti* cruento martyrio, velut maximè glorioso principij sui charactere, d. 26 Aprilis insignita est.

Cùm igitur hactenùs *Testimonium Flavij Josephi de Christo* contra communem atque inveteratam de eo conceptam bonitatis opinionem ex obscuris ambiguitatis suæ involucris evolverim, & secundùm veram ipsius mentem atque intentionem Judaicam fidelissimè explanaverim, consequenter nunc, ut (1) suprà pollicitus sum, ostendam ac declarabo, cur idem *Josephus* jam memorato Testimonio de Christo historiam duplicem *de Paulinâ & Fulviâ*, & *de Isiacis atque Judaicis Sacris Roma pulsis, quatuórque millibus Judæorum in Sardiniam missis*, quæ tamen, ut *Taciti* testimonio jam (2) suprà demonstravi, integris circiter *octo annis* Procuratione Judææ per *Pilatum* antiquior est, præpostero ordine, velut auctarium sive additamentum aliquod, immediatè subjunxerit. Quod quò accuratiùs & solidiùs fiat, ante omnia ipsum *Josephi* locum, qui consideratione atque explicatione indiget, totum hic fideliter exhibeo. Exstat autem is Libri decimi octavi Antiquitatum Judaicarum capite quarto & quinto secundùm editionem græcolatinam Genevensem Roverianam his verbis: ΚΑΙ' ΥΠΟ' ΤΟΥΣ ΑΥΤΟΥ'Σ (3) ΧΡΟ'ΝΟΥΣ ἕτερόν τι δεινὸν ἘΘΟΡΥ'ΒΕΙ τοὺς Ἰουδαίους, καὶ περὶ τὸ ἱερὸν τῆς Ἴσιδος τὸ ἐν Ῥώμῃ πράξεις αἰσχυνῶν οὐκ ἀπηλλαγμέναι συντυγχάνουσι. καὶ ΠΡΟ'ΤΕΡΟΝ τοῦ τῶν Ἰσιακῶν τολμήματος μνήμην ποιησάμενος, οὕτω (4) μεταβιβῶ τὸν λόγον ἐπὶ τὰ ἐν τοῖς Ἰουδαίοις γεγονότα. ΠΑΥΛΙ'ΝΑ ἦν τῶν ἐπὶ Ῥώμης, προγόνων τε ἀξιώματι (5) τὸν καθ' ἑαυτὸν ἐπιτηδεύοντι κόσμον ἀρετῆς ἐπὶ μέγα προϊοῦσα τῷ ὀνόματι· δύναμίς τε αὐτῇ χρημάτων ἦν· καὶ γεγονυῖα (6) τὴν ὄψιν εὐπρεπὴς, καὶ τῆς ὥρας, ἐν ᾗ μάλιστα ἀγάλλονται αἱ γυναῖκες, εἰς τὸ σωφρονεῖν ἀνέκειτο ἡ ἐπιτήδευσις τοῦ βίου. ἐγεγάμητο δὲ Σατορνίνῳ (7) τῶν εἰς τὰ πάντα ἀντισουμένων τῶν περὶ αὐτὴν ἀξιολόγων. ταύτης ἐρᾷ Δέκιος Μοῦνδος τῶν τότε Ἱππέων ἐν ἀξιώματι μεγάλῳ. καὶ (8) μείζων γὰρ ἦν ἢ ὥστε ἁλῶναι δώροις, διὰ τὸ (9) καὶ πεμφθέντων εἰς πλῆθος (10) περιϊδεῖν, ἐξῆπτο μᾶλλον,

(1) Vide suprà pag. 21 & 22.

(2) Vide suprà pag. 21 & 22.

(3) In Augustissimæ Bibliothecæ Cæsareæ antiquo & bonæ notæ Codice manuscripto, inter Codices MStos Historicos Græcos olim quidem decimo quinto, nunc autem tertio, de quo in præsens ex professo agitur, inter αὐτοὺς & χρόνους inserta est particula δὲ. (4) In eodem Codice MSto Cæs. legitur οὕτως μεταγάγω τὸν λόγον. (5) In eodem Codice MSto legitur καὶ τῷ καθ' ἑαυτὴν ἐπιτηδεύματι ἀρετῆς εἰς μέγα προϊοῦσα· δύναμις τε &c. (6) In eodem Codice legitur τῇ ὄψει. (7) In eodem Codice rectiùs legitur εἰς τὰ πάντα ἀντισουμένῳ. (8) In eodem Codice legitur καὶ μείζονος γὰρ ὥστε ἁλῶναι δώροις. (9) In eodem Codice legitur καταπεμφθέντων. (10) In eodem Codice legitur ὑπεριδεῖν.

ὥστε καὶ εἴκοσι μυριάδας δραχμῶν (1) αὐτῇ δώσειν ὑπισχνεῖται εὐνῆς μιᾶς. καὶ μηδὲ ὣς ἐπικλωμένης, οὐ φέρων τὴν ἀτυχίαν τοῦ ἔρωτος, ἐνδείᾳ σιτίων θάνατον ἐπιτιμᾶν αὐτῷ καλῶς ἔχειν (2) ἐνόμιζεν ἐπὶ Παυλίνῃ κακοῦ τοῦ κατειληφότος. καὶ ὁ μὲν ἐπεψήφιζέ τε τοιούτῳ τελευτῇ, καὶ πράσσειν οὐκ ἀπηλλάσσετο. ἦν δὲ Ἴδη πατρῷος ἀπελευθέρα τῷ Μούνδῳ, παντοίων ἴδρις κακῶν, (3) ἣ δεινῶς φέρουσα τοῦ νεανίσκου τὸ ψήφισμα τοῦ θανεῖν· (4) οὐ γὰρ ἀφανὴς ἦν ἀπολλύμενος. ἀνεγείρει τε αὐτὸν ἀφικομένη διὰ λόγου, πιθανή τε ἦν ἐλπίδων τινῶν (5) ὑποσχέσει ὡς διαπραχθησομένων ὁμιλιῶν πρὸς τὴν (6) Παυλίνην αὐτῷ. καὶ δεχομένου τὴν ἱκετείαν ἡδονῇ, πέντε μυριάδων δεήσειν αὐτῇ (7) μόνον ἔλεγεν ἐπὶ (8) ἁλώσει τῆς γυναικός. καὶ ἡ μὲν ἐπὶ τούτοις ἀνεγείρασα τὸν νεανίσκον, καὶ τὸ αἰτηθὲν λαβοῦσα ἀργύριον, οὐ τὰς αὐτὰς ὁδοὺς ἐστέλλετο τοῖς προδεδιακονημένοις, ὁρῶσα τῆς γυναικὸς τὸ μηδαμῶς χρημάτων ἁλισκόμενον. εἰδυῖα δὲ αὐτὴν θεραπείᾳ τῆς Ἴσιδος σφόδρα ὑπηγμένην, τεχνᾶται (9) τοιόνδε. τῶν ἱερέων τισὶν ἀφικομένη (10) διὰ λόγων ἐπὶ πίστεσι μεγάλαις, τὸ δὲ μέγιστον δόσει χρημάτων, τὸ μὲν παρὸν, μυριάδων δυοῖν καὶ (11) ἥμισυ, λαβόντος δὲ ἔκβασιν τοῦ πράγματος ἑτέρῳ τοσῷδε, διασαφεῖ τοῦ νεανίσκου τὸν ἔρωτα αὐτοῖς, κελεύουσα παντοίως (12) ἐπὶ τῷ ληψομένῳ τὴν ἄνθρωπον σπουδάσαι. οἱ δ' ἐπὶ (13) πληγῇ τοῦ χρυσίου προαχθέντες ὑπισχνοῦντο. καὶ αὐτῶν ὁ γεραίτατος ὡς τὴν Παυλίναν ὠσάμενος, γενομένων εἰσόδων, (14) κατὰ μόνας τε διὰ λόγων ἐλθεῖν ἠξίου, καὶ (15) συγχωρηθὲν, πεμπτὸς ἔλεγεν ἥκειν ὑπὸ τοῦ Ἀνούβιδος, ἔρωτι αὐτῆς ἡσσημένου τοῦ Θεοῦ, κελεύοντός τε ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν. τῇ δὲ εὐκτὸς ὁ λόγος ἦν, καὶ ταῖς τε φίλαις ἐνεκαλλωπίζετο τῇ ἐπὶ (16) τούτοις ἀξιώσει τοῦ Ἀνούβιδος, καὶ φράζει πρὸς τὸν ἄνδρα, δεῖπνόν τε αὐτῇ καὶ εὐνὴν τοῦ Ἀνούβιδος εἰσηγγέλθαι. συνεχώρει δὲ ἐκεῖνος, τὴν σωφροσύνην τῆς γυναικὸς ἐξεπιστάμενος. χωρεῖ οὖν εἰς τὸ τέμενος, καὶ δειπνήσασα, ὡς ὕπνου καιρὸς ἦν, κλεισθεισῶν τῶν θυρῶν ὑπὸ τοῦ ἱερέως ἔνδον ἐν τῷ ναῷ, καὶ τὰ λύχνα ἐκποδὼν ἦν, καὶ ὁ Μοῦνδος, προεκέκρυπτο γὰρ τῇδε, οὐχ ἡμάρτανεν ὁμιλιῶν τῶν πρὸς αὐτήν. παννύχιόν τε αὐτῷ διηκονήσατο ὑπειληφυῖα Θεὸν εἶναι. καὶ ἀπελθόντος πρότερον ἢ κίνησιν ἄρξασθαι τῶν ἱερέων, οἷς τὴν ἐπιβουλὴν ᾔδεσαν. (17) Παυλῖνα πρωῒ ὡς τὸν ἄνδρα ἐλθοῦσα, τὴν ἐπιφάνειαν ἐκ-

διηγεῖται

(1) In eodem Codice post δραχμῶν additur ἀττικῶν: duae autem voces αὐτῇ δώσειν ibidem desunt.

(2) In eodem Codice legitur ἐνόμιζεν. Reliqua autem verba ἐπὶ Παυλίνῃ & caetera usque ad ἀπηλλάσσετο inclusive, ibidem desunt.

(3) In eodem Codice legitur κακῶν αὕτη δεινῶς &c.

(4) In eodem Codice desunt haec verba οὐ γὰρ ἀφανὴς ἦν ἀπολλύμενος.

(5) In eodem Codice legitur ὑποσχέσει.

(6) In eod. Cod. legitur Παυλίναν.

(7) In eod. Cod. legitur μόνων.

(8) In eod. Cod. legitur ἐπὶ δόσει τῆς γυναικός. (9) In eod. Cod. legitur τεχνᾶταί τι τοιόνδε. (10) In eod. Cod. legitur διελέχθη. (11) In eod. Cod. legitur ἡμισείᾳ. (12) In eod. Cod. legitur ἐπιλήψεσθαι τῆς ἀνθρώπου σπουδάσαι. (13) In eod. Cod. legitur ἐπὶ πλήθει. (14) In eod. Cod. legitur κατὰ μόνας διὰ λόγων. (15) In eod. Cod. legitur καὶ συγχωρηθῆναι. (16) In eod. Cod. legitur τοιούτοις. (17) In eod. Cod. legitur ἡ Παυλῖνα πρωῒ εἰς τὸν ἄνδρα.

διηγεῖται τοῦ Ἀνούβιδος, καὶ πρὸς τὰς φίλας ἐνελαμπρύνετο λόγοις τοῖς ἐπ' αὐτῷ. αἱ δέ, τὰ μὲν ἠπίστουν εἰς τὴν φύσιν τοῦ πράγματος ὁρῶντες, τὰ δ' ἐν θαύματι καθίσαντο, οὐκ ἔχοντες, (1) ὡς χρὴ ἄπιστα αὐτὰ κρίνειν, ὁπότε τὴν σωφροσύνην καὶ τὸ ἀξίωμα ἀπίδοιεν αὐτῆς. τρίτῃ δὲ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν πρᾶξιν ὑπαντιάσας αὐτὴν ὁ Μοῦνδος, Παυλῖνα φησίν, ἀλλά μοι καὶ εἴκοσι μυριάδας διεσώσω δυναμένη οἴκῳ προσθέσθαι τῷ (2) ἑαυτῆς, διακονεῖσθαί τε ἐφ' οἷς (3) προσεκαλέμην οὐκ ἐνέλιπες. ἃ μέν τοι εἰς Μοῦνδον ὕβρει διεχρῶ μηδέν μοι μελῆσαν τῶν ὀνομάτων, ἀλλὰ τῆς ἐκ τοῦ πράγματος ἡδονῆς, Ἄνουβιν ὄνομα ἐθέμην (4) ἐμαυτῷ. καὶ ὁ μὲν ἀπῄει ταῦτα εἰπών· ἡ δέ, εἰς ἔννοιαν τότε πρῶτον ἐλθοῦσα τοῦ τολμήματος, περιρρήγνυταί τε τὴν στολήν, καὶ τἀνδρὶ δηλώσασα τοῦ παντὸς ἐπιβουλεύματος τὸ μέγεθος, ἐδεῖτο μὴ περιῶφθαι βοηθείας τυγχάνειν. ὁ δὲ τῷ Αὐτοκράτορι (5) ἐπεσήμηνε τὴν πρᾶξιν. καὶ ὁ Τιβέριος, μαθήσεως ἀκριβοῦς αὐτῷ γενομένης ἐξετάσει τῶν ἱερέων, ἐκείνους τε ἀνεσταύρωσε, καὶ τὴν Ἴδην, ὀλέθρου γενομένην αἰτίαν, καὶ τὰ πάντα ἐφ' ὕβρει συνθεῖσαν τῆς γυναικός, τόν τε ναὸν καθεῖλε, καὶ τὸ ἄγαλμα τῆς Ἴσιδος εἰς τὸν Θύβριν πόταμον ἐκέλευσεν ἐμβαλεῖν. (6) Μοῦνδον δὲ φυγῆς ἐτίμησε, κώλυμα τοῦ (7) μὴ μειζόνως κολάζειν, τὸ μετ' ἔρωτος αὐτῷ ἡμαρτῆσθαι τὰ ἡμαρτημένα, ἡγησάμενος. (8) καὶ τὰ μὲν περὶ τὸ ἱερὸν τῆς Ἴσιδος τοῖς ἱερεῦσιν ὑβρισμένα, τοιαῦτα ἦν. ἐπάνειμι δὲ ἐπὶ τὴν ἀφήγησιν τῶν ἐν Ῥώμῃ Ἰουδαίοις κατὰ τοῦτον (9) χρόνον συντυχόντων, ὥς μοι καὶ (10) προεσήμανεν ὁ λόγος. Ἦν ἀνὴρ Ἰουδαῖος, (11) φυγὰς μὲν τῆς αὐτοῦ, κατηγορίᾳ τε παραβάσεως νόμων, δέει τιμωρίας τῆς ἐπ' αὐτοῖς, πονηρὸς δὲ εἰς τὰ πάντα. καὶ (12) δὴ τότε ἐν τῇ Ῥώμῃ διαιτώμενος, προσεποιεῖτο μὲν ἐξηγεῖσθαι σοφίαν νόμων τῶν (13) Μωυσέως, προσποιησάμενός τε τρεῖς ἄνδρας εἰς τὰ πάντα ὁμοιοτρόπους. τούτοις ἐπιφοιτήσασαν ΦΟΥΛΒΙ'ΑΝ τῶν ἐν ἀξιώματι γυναικῶν, καὶ νομίμοις προσεληλυθυῖαν τοῖς Ἰουδαϊκοῖς, πείθουσι πορφύραν καὶ (14) χρυσὸν εἰς τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις ἱερὸν διαπέμψασθαι καὶ λαβόντες, (15) ἐπὶ χρείας τοῖς οἰκείοις ἀναλώμασιν αὐτὰ ποιοῦνται, ἐφ' ὅπερ καὶ τὸ πρῶτον ἡ αἴτησις ἐπράσσετο. καὶ ὁ Τιβέριος, ἀποσημαίνει γὰρ πρὸς αὐτὸν φίλος ὢν Σατορνῖνος τῆς Φουλβίας ἀνὴρ ἐπισκέψει τῆς γυναικός, κελεύει πᾶν

τὸ

(1) In cod. Cod. legitur οὐκ ἔχοντες ἄπιστα αὐτὰ κρίνειν, ὁπότε τὴν σωφροσύνην &c.

(2) In cod. Cod. legitur τῷ ἑαυτῆς.

(3) In cod. Cod. legitur προσεκαλέμην.

(4) In cod. Cod. legitur αὐτῷ.

(5) In cod. Cod. legitur ἐπεσήμανε.

(6) In cod. Cod. legitur Μοῦνδον δέ.

(7) In cod. Cod. legitur κώλυμα τοῦ μειζόνως κολάσαι, τὸ &c., omissa videlicet particula μή.

(8) In cod. Cod. legitur καὶ ταῦτα μὲν οὕτως. ἐπάνειμι δὲ &c.

(9) In cod. Cod. legitur τοῦτον τὸν χρόνον. (10) In cod. Cod. legitur προαπεσήμανεν. (11) In cod. Cod. legitur φυγὰς τῆς αὐτοῦ κατηγορίᾳ παραβάσεων νόμων τινῶν, καὶ &c. (12) In cod. Cod. legitur καὶ δήποτε ἐν &c. (13) In cod. Cod. legitur Μωυσέως, προσποιησάμενος τρεῖς ἄνδρας &c. (14) In cod. Cod. legitur καὶ τὸ χρυσὸν εἰς &c. (15) In cod. Cod. legitur καὶ λαβόντες ἀνάλωμα ταῦτα ἐπὶ χρείαις οἰκείαις ποιοῦνται. καὶ ὁ Τιβέριος ταῦτα μαθὼν ἐκ Σατορνίνου τοῦ τῆς Φουλβίας ἀνδρὸς ἐπισκήψει ταύτης κελεύει πᾶν τὸ Ἰουδαϊκὸν τῆς Ῥώμης ἀπελθεῖν. οἱ δὲ Ὕπατοι &c.

τὸ Ἰουδαϊκὸν τῆς Ῥώμης ἀπελαθῆναι. οἱ δὲ Ὕπατοι τετρακισχιλίους (1) ἀνθρώπων ἐξ αὐτῶν στρατολογήσαντες, ἔπεμψαν εἰς (2) Σαρδὼ τὴν νῆσον. πλείστους δὲ ἐκόλασαν, μὴ θέλοντας στρατεύεσθαι διὰ φυλακὴν τῶν πατρίων νόμων. καὶ οἱ μὲν (3) διὰ κακίαν τεσσάρων ἀνδρῶν ἠλαύνοντο τῆς πόλεως. Hoc est secundùm suprà memoratam editionem græco-latinam Genevensem Roverianam: *CIRCA EADEM TEMPORA etiam aliud Judæos TVRBAVIT incommodum, & Romæ in Sacris Isidis summa turpitudo deprehensa est. Dicam igitur PRIVS de Isiacorum nefando scelere, ac tùm demùm res Judæorum prosequar. Erat Romæ PAVLINA, mulier non minùs probitate morum, quàm natalium claritate illustris; adhæc opulenta & formosa, ut quæ esset in ipso ætatis flore, sed in primis ornata pudicitiâ. Nupta autem erat Saturnino, viro tali conjuge dignissimo. Hujus amore captus est Decius Mundus, juvenis non obscurus in equestri Ordine: &, quia major erat fœmina, quàm quæ posset corrumpi muneribus, eo magis accendebatur amantis insania, ita ut offerret ei pro unicâ nocte ducenta drachmarum millia; ac ne sic quidem valens eam flectere, non ferens amoris impotentiam, decrevit morbum simul & vitam finire inediâ. Hoc ejus propositum non fefellit Iden, libertam Mundi paternam, variis instructam, sed non probatis artibus; quæ indignè ferens obstinationem juvenis, blandâ oratione conventum animare conata est, spem ei faciens, effecturam se, ut potiatur Paulinæ complexibus. Cumq; ille preces ejus libenter acciperet, ait sibi opus quinquaginta tantùm drachmarum millibus ad expugnandam mulieris pudicitiam. Ita refocillato juvene, & acceptâ, quantam petierat, pecuniâ, novam doli viam ingressa est, videns Paulinam non capi pecuniis. Sciens porrò eam vehementer addictam Isidis cultui, tale quiddam comminiscitur. Conventis aliquot ex ejus Sacerdotibus, acceptâ fide silentij, &, quod efficacissimum est, ostentato præmio, in præsens viginti quinq; millibus, & alteris totidem post novatam operam, indicat eis amorem juvenis, rogans ut omnibus modis adniterentur eum reddere voti compotem. Illi auri cupidine tacti, benignè sunt polliciti; quorum natu maximus properè se ad Paulinam contulit, & admissus, impetratóq; absq; arbitris colloquio, venire se ait missum ab Anubide, capto ipsius formâ, & jubente ut ad se veniat. Illa libenti animo accepit nuncium, móxq; jactabat se apud familiariter notas mulieres, quòd dignata sit amore Anubidis; marito quoq; indicat, condictam sibi cœnam & cubile Anubidis. Ideò faciliùs concessum est, quòd cognita & probata esset viro pudicitia conjugis. Itaq; in Templum profi-*

(1) In eodem Cod. legitur ἄνδρας ἐξ αὐτῶν.
(2) In eod. Cod. scribitur Σαρδώ.
(3) In eod. Cod. legitur καὶ ὁ μὲν δὴ διὰ &c.

proficiſcitur, & poſt cœnam, inſtante ſomni tempore, incluſa per Sacerdotem, tenebris conciliantibus, in latentem ibi Mundum incidit, totámq; eam noctem obſecuta eſt juveni, Deo ſe gratificari exiſtimans. Eo deinde abeunte, priuſquam Sacerdotes doli conſcij ſurgerent, Paulina mane ad maritum reverſa, congreſſum cum Anubide prædicat, & idem apud amicas quoq; magnificis verbis exaggerat. Illis nec credere libebat rei naturam conſiderantibus, non mirari tamen non poterant ob inſignem mulieris pudicitiam & dignitatem. Die deinde poſt rem patratam tertiâ Mundus adamatæ forte fortunâ obvius, O factum benè Paulina, inquit, quòd & ducenta illa millia mihi ſervâſti, quæ potuiſſes tuis facultatibus addere, & morem nihilominùs meæ voluntati geſſiſti. Nihil enim meâ refert, quòd Mundum contempſiſti, quandoquidem prætextu Anubidis optatâ voluptate expletus ſum. Atq; his dictis abijt. At mulier tùm primùm deprehenſo flagitio, veſtem ſibi lacerat, &, re totâ ad maritum delatâ, obſecrat, ne tàm inſigne ludibrium impunitum ſinat. Maritus porrò Imperatori totum ſignificat. Tiberius poſtquam accuratiſſimâ inquiſitione didicit omnia, ſacrificos illos impoſtores in crucem egit, unâque Iden, inventricem hujus ſceleris, cujus præcipua opera fuit in corrumpendâ pudicitiâ mulieris; dirutóque Templo, ſtatuam Iſidis juſſit mergi in Tyberim. Mundum autem mitiori pœnâ exilij caſtigâſſe contentus fuit, crimen ejus in cupidinis impotentiam referens. Et Iſiacorum quidem facinus hujuſmodi exſtitit. Nunc, quod promiſi, reddetur de Judæorum per id tempus Romæ degentium adverſitatibus. Erat quidam Judæus, qui, ne legibus pœnas daret, metu ſolum verterat, vir modis omnibus peſſimus. Is tùm Romæ agens, gerebat ſe pro Moſaicæ Legis interprete, aſcitis in ſocietatem tribus alijs per omnia ſibi ſimilibus. His cùm ſe in diſciplinam dediſſet FVLVIA, mulier nobilis, amplexa Legem Judaicam, perſuaſerunt ei, ut purpuram & aurum in Hieroſolymitanum Templum mitteret. Quæ accepta in proprios uſus verterunt, quò jam antè deſtinaverant. Id poſtquam Tiberius ex amico ſuo Saturnino, ipſius Fulviæ marito, de injuriâ conjugi factâ queſto, cognovit, juſſit univerſos Judæos ex Vrbe pelli. Ex quibus Conſules, delectu habito, quatuor millia militum miſerunt in Sardiniam; plurimos etiam, qui patriâ religione detrectabant militiam, affecerunt pœnis graviſſimis. Ita propter quatuor ſceleratos omnes Judæi coacti ſunt Vrbe cedere. Hucuſque ipſa *Joſephi* verba; quorum illuſtrandorum causâ præcipuè notandum eſt, inter duplicem hanc *de Paulinâ & Fulviâ* hiſtoriam, quæ *Teſtimonio de Chriſto* proximè ſubjungitur, & alteram

illam *de duabus Judæorum contra Pilatum seditionibus*, quæ idem *de Christo Testimonium* proximè præcedit, neque respectu temporis, neque respectu aliarum circumstantiarum, ullam esse connexionem, si jam memoratum *Testimonium de Christo*, quod illas dirimit, tollatur è medio tanquam suppositititium, *Prior* enim narratio de duabus Judæorum contra Pilatum seditionibus pertinet, ut (1) suprà jam demonstravi, ad annum Æræ Christianæ vulgaris *trigesimum tertium* & *trigesimum quintum*; *posterior* autem narratio duplex de Paulinâ & Fulviâ, quæ incipit, Καὶ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, h. e., *Circa eadem tempora*, pertinet, ut itidem (2) suprà jam demonstravi, ad annum Æræ Christianæ vulgaris *decimum nonum*, qui fuit *octavus*, antequam Pilatus cœpit esse Procurator Judææ. Atenimvero si *Testimonium de Christo*, tanquam re verâ genuinum, inter duas istas narrationes relinquitur in medio, connexio tùm præcedens tùm subsequens certa & perspicua est. Nam per verba, quibus illud inchoatur, Γίνεται δὲ ΚΑΤᾺ ΤΟΥ͂ΤΟΝ ΤῸΝ ΧΡΌΝΟΝ, h.e., *Fuit autem HOC EODEM TEMPORE*, significatur *posterior Vitæ Christi pars* à Baptismo usque ad Ascensionem in Cœlum, cùm *Pilatus* esset Procurator Judææ; per verba autem, quibus eidem Testimonio narratio duplex de Paulinâ & Fulviâ annectitur, ΚΑῚ ὙΠῸ ΤΟῪΣ ΑΥ̓ΤΟῪΣ ΧΡΌΝΟΥΣ, h.e., *ET CIRCA EADEM TEMPORA*, significatur *prior Vitæ Christi pars* à Conceptione & Nativitate usque ad Baptismum; ita ut plenus elliptici hujus loci sensus sit talis: *IISDEM QVOQVE TEMPORIBVS, quibus jam memoratus JESVS, cognomine CHRISTVS, vixit, priùs tamen quàm Pilatus cœpit esse Procurator Judææ, aliud aliquod grave malum Judæos turbavit.* Sequuntur deinde (3) suprà exhibitæ insignes duæ narrationes de duabus Illustribus Fœminis *Paulinâ* & *Fulviâ*, non tàm propter gravem adversitatem, quam ex injuriâ ijs illatâ Judæi perceperunt, quàm ut earum exemplis demonstretur, *posse etiam maximè pudicas maximéq; prudentes fœminas ab improbis & astutis hominibus specie atq; prætextu religionis per nimiam credulitatem circumveniri ac decipi.* Respicit enim *Josephus* ad *Conceptionem Christi de Spiritu Sancto & Nativitatem ex Mariâ Semper-Virgine*; quod utrumque Christianorum dogma ille pro merâ absurdissimâ fabulâ habuit, ideóque in superiori suo de Christo Testimonio ne minimam quidem illius mentionem facere dignatus est, sed satis esse credidit, si, subjuncto hoc additamento, rem adeò incredibilem cum notissimo scelere Isiaco tacitè conferret. Hinc ergò patet,

(1) *Vide suprà pag.* 18 & 19.

(2) *Vide suprà pag.* 21, 22.

(3) *Vide suprà pag.* 37, 38, 39, 40 & 41.

(4) Nisi *fortè is ibi sub intellexerit*, Christum *etiam respectu traditionis de* Conceptione & Na*tivitate ipsius supernaturali habendum esse* pro Phantasmate *ἀνθρωπομόρφῳ sive* humanâ formâ prædito.

tet, cur *Josephus*, cùm historiam *Fulviæ* primò referre debuisset, ordiri tamen maluerit ab historiâ *Paulinæ*; nempe tanquam intentioni suæ magis conveniente. Verumenimverò licet is impijssimâ cogitatione *Beatissimam Virginem Deiparam* cum *Paulinâ*, & *Spiritum Sanctum* cum *Pseudo-Anubide Mundo* comparaverit, æquè tamen vafrè horrendam hanc suspicionem suam texit, quàm illam superiori Testimonio insertam dubitationem, *utrum Christus homo, an non potiùs Phantasma appellandus esset*. Et hæc quidem mea est de celeberrimo ac controversiosissimo *Flavij Josephi Testimonio de Christo* sententia; quam si quis approbare noluerit, nemini invito obtrusurus sum, sed libentissimè permittam, ut (1) *unusquisq; in suo sensu abundet*. Hoc unicum duntaxat adhuc addo, *Testimonium* illud *de Christo*, quamvis malignâ & malitiosâ affectione Judaicâ scriptum sit, summo tamen jure in *Josephi* Operibus pro pretiosissimâ & vix æstimabili gemmâ habendum esse, quia per illud Sacrorum Bibliorum Novi Testamenti veritas ac genuinitas etiam hostili attestatione confirmatur.

(1) S. Paulus Epist. ad Rom. cap. 14 vers. 5.

IV.

Quartus (2) Codex manuscriptus *Historicus Græcus* est *chartaceus* antiquus & bonæ notæ in folio, principio & fine mutilus, constátque nunc folijs *centum viginti sex*, & ab *Augerio Busbeckio*, ut ipse solitâ propriæ manûs inscriptione testatur, olim fuit comparatus *Constantinopoli*. Continetur eo *Flavij Josephi Historia Belli Judaici à decimi tertij capitis Libri primi his verbis* πρεπόυδρ@ ἅπαντας διώκει, *usque ad capitis septimi Libri septimi hæc verba*, τῷ Καίσαρι θαυμασιώτερον, ὥτε τοῖς. Vide suprà citatam Operum *Flavij Josephi* editionem græco-latinam Genevensem Roverianam pag. 739 & 947.

(2) Fuit is olim inter Codices MStos Historicos Græcos vigesimus quartus.

V.

Quintus (3) Codex manuscriptus *Historicus Græcus* est *chartaceus* antiquus in quarto, constátque nunc folijs *centumviginti quinque*, & ad *Stephanum Nigrum Mediolanensem* olim pertinuit, ut ipse suâ manu paginâ primâ indicat. Continentur eo hæc:

Primò, & quidem à fol. 1 pag. 1 usque ad fol. 93 pag. 1, anonymi cujusdam Autoris græco-barbari *Epitome Historiæ Veteris Testamenti à Creatione Mundi usque ad Regnum Davidis*; cujus principium: Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν &c.

Secundò, & quidem à fol. 93 pag. 1 usque ad fol. 105 pag. 2, Διάλεξις sive *Disputatio inter Judæum & Christianum*; cujus principium: Ἐρώτησεν ὁ Ἰουδαῖ@ τὸν Χριστιανὸν &c.

(3) Fuit is olim inter Codices MStos Theologicos Græcos decentesimus quinquagesimus.

Tertiò, & quidem à fol. 106 pag. 1 uſque ad fol. 107 pag. 2, *Expoſitio quarundam Parabolarum Christi;* cujus principium: Ἔιπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν γυναικὶ, ἥτις εἶχεν ἀμνάδας δέκα, καὶ &c.

Quartò, & quidem à fol. 108 pag. 1 uſque ad fol. 115 pag. 2, *S. Joannis Apoſtoli & Evangeliſtæ Apocalypſis ſuppoſititia, in quâ etiam agitur de Anti-Chriſto.* Inſcribitur ea atque incipit hoc modo: Ἀποκάλυψις τοῦ ἁγίου ΙΩΑΝΝΟΥ τοῦ Θεολόγου, καὶ περὶ τοῦ Ἀντιχρίστου. Μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ παρεγενόμην ἐγὼ ΙΩΑΝΝΗΣ μόνος ἐπὶ τὸ Θαβὼρ, &c.

Quintò, & quidem à fol. 116 pag. 1 uſque ad fol. 125 pag. 2, anonymi cujuſdam Autoris *Carmen græco-barbarum de ſecundo Chriſti Adventu;* cujus titulus & principium: Δευτέρα παρουσία διὰ στίχου. Τὰ μέλλοντα γῶν ἀνάστασις &c.

VI.

(1) *Fuit is olim inter Codices MStos Philoſophicos & Philologicos Græcos centeſimus quinquageſimus.*

Sextus (1) Codex manuſcriptus *Hiſtoricus Græcus* eſt *chartaceus* antiquus in quarto, conſtátque folijs *centum quinquaginta quatuor*, & ad *Joannem Sambucum*, ut ipſe ſuâ manu paginâ primâ indicat, olim pertinuit. Continentur eo hæc:

Primò, & quidem à fol. 1 pag. 1 uſque ad fol. 61 pag. 2, *Sibyllinorum Oraculorum Libri octo, cum Præfatione græcâ Marci Antonij Antimachi;* quæ abſque illius mentione inſcribitur atque incipit hoc modo: Ὁι Σιβυλλιακοὶ Χρησμόι. Ἐι τὸ περὶ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν Ἑλληνικῶν γραφῶν ἐκπονεῖν, &c; deſinit autem ἐξηγήσατο τόνον περὶ τοῦ ἀνάρχου Θεοῦ τάδε. Sequitur hinc novus titulus: Περὶ τοῦ ἀνάρχου Θεοῦ· & porrò ipſum Carmen:

Εἷς Θεὸς, ὃς μόνος ἄρχει, ὑπερμεγέθης, ἀγένητος·
Ἀλλὰ Θεὸς μόνος, &c.

Incipit deinde Liber primus: Ἐκ τοῦ πρώτου λόγου.

Ἀρχόμενοι πρώτης γενεῆς μερόπων ἀνθρώπων
Ἄχρις ἐπ' ἐσχατίησι προφητεύσω τὰ ἕκαστα, &c.

Libri autem octavi finis eſt talis:

Μνηστὴν εὐφροσύνης ἐπὶ θρησκείην κατέχοντες.

Edidit

Edidit hæc *Sibyllina Oracula* accuratè & eleganter Lutetiæ Parisiorum A. 1599 in octavo *Joannes Opsopœus* Brettanus cum eruditis Notis suis & versione latinâ *Sebastiani Castalionis*, nec non cum *Imaginibus Sibyllarum* ære incisis, & veterum Autorum Græcorum atque Latinorum de ijs *Testimonijs*. Cæterùm quòd jam memorati *Sibyllinorum Oraculorum Libri octo* supposititij sint, & versus, si qui in ijs supersunt genuini, adeò interpolati & transformati sint, ut ab adulterinis discerni nequeant, quódque hoc Opus seculo post Christum *secundo* circa Imperatorum *Antoninorum Pij, Philosophi* & *Commodi* tempora confictum esse videatur, indicavi jam ante integros septendecim annos satis fusè in *Prodromo* meo *Historiæ Literariæ*, Lib. 1 cap. 4 § 43; cúmque locum, quia exemplaria istius Operis mei valdè rara & inventu difficilia sunt, totum hîc exhibeo, minimè dubitans, quin id candidus Lector in bonam partem accepturus sit. Verba itaque mea cum Annotationibus meis marginalibus sunt ibi hæc:

Eodem ante initium Æræ Christianæ seculo XXIII, in quod diluvium universale incidit, non vixisse tantùm, sed & tanquam nurus Noæ unà cum ipso in arcâ servata fingitur, antiquissima Sibyllarum Σαμβήθη sive *Sambethe*, quæ secundùm Suidam v. Σίβυλλα & Marcum Antimachum in præfatione græcâ εἰς τοὺς Σιβυλλιακοὺς χρησμοὺς, *Chaldæa*, *Persica* & *Hebræa* promiscuè olim appellata & à Patriarchâ Noâ genus ducere credita fuit. Integer Suidæ locus, ubi de ipsâ & scriptis ejus agitur, hic est: Σίβυλλα Χαλδαία, ἡ καὶ πρός τινων Ἑβραία ὀνομαζομένη, ἡ καὶ Περσὶς, ἡ κυρίῳ ὀνόματι καλουμένη Σαμβήθη, ἐκ τοῦ (γένους οὖσα τοῦ) μακαριωτάτου Νῶε, ἡ περὶ τῶν κατὰ Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα λεγομένων προειρηκυῖα, ὧν μνημονεύει Νικάνωρ ὁ τὸν Ἀλεξάνδρου βίον ἱστορήσας· ἡ περὶ τοῦ δεσπότου Χριστοῦ μυρία προθεσπίσασα, καὶ τῆς αὐτοῦ παρουσίας, ἀλλὰ καὶ αἱ λοιπαὶ συνᾴδουσιν αὐτῇ, πλὴν ὅτι ταύτης εἰσὶ βιβλία κδʹ περὶ παντὸς ἔθνους καὶ χώρας περιέχοντα. (1) ὅτι δὲ οἱ στίχοι αὐτῆς ἀτελεῖς καὶ ἄμετροι εὑρίσκονται, οὐ τῆς προφήτιδός ἐστιν ἡ αἰτία, ἀλλὰ τῶν ταχυγράφων, οὐ συμφθασάντων τῇ ῥύμῃ τοῦ λόγου, ἢ καὶ ἀπαιδεύτων γενομένων καὶ ἀπείρων γραμματικῆς. ἅμα γὰρ τῇ ἐπιπνοίᾳ ἐπεπαύετο ἡ τῶν λεχθέντων μνήμη. καὶ διὰ τοῦτο εὑρίσκονται οἱ στίχοι ἀτελεῖς καὶ ἡ διάνοια σκάζουσα. εἴτε κατ' οἰκονομίαν Θεοῦ τοῦτο γέγονεν, ὡς μὴ γινώσκοιντο ὑπὸ πολλῶν καὶ ἀναξίων οἱ χρησμοὶ αὐτῆς. εἴτε δὴ καὶ ὁ μακρὸς χρόνος, ὡς καὶ ἄλλων πολλῶν, αἴτιος τούτου ὑπῆρξεν; οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡ ἀσάφεια τῶν ὑπὸ τῆς προφήτιδος εἰρημένων, καὶ τὸ πλεονάκις ἴσως ἀντιγραφῆναι τὰ βιβλία. οὐδὲν θαυμαστὸν, εἰ σύγχυσιν τῆς τε διανοίας καὶ τῶν μέτρων ἐμπεποιήκεσαν. h. e. *Sibylla Chaldæa, quæ à nonnullis etiam Hebræa & Persica dicitur, proprio appellata fuit nomine Sambethe, & à beatissimo Noë generis sui duxit originem. Vaticinata autem est de rebus gestis Alexandri Magni: unde & Nicanor, qui vitam conscripsit Alexandri, illius meminit. De Domino etiam nostro Christo ejusque adventu plurima prædixit, quæ & à reliquis Sibyllis itidem præcenta sunt, præterquàm quod hæc illa viginti quatuor libris, quibus de omnibus ferè populis & regionibus varia vaticinia continentur, inseruit. Quod autem versus ejus imperfecti & vitiosi reperiuntur, non Prophetidis culpa est, sed notariorum, qui orationis celeritatem assequi non potuerunt, vel etiam indocti fuere & imperiti Grammatices. Unà enim cum afflatu eorum etiam, quæ dicta erant, memoria desinebat; eaque de causâ & versus imperfecti reperiuntur & sententiæ claudicant. Fortè etiam certo Dei consilio hoc factum est, ne à multis & ijs quidem indignis oracula ejus cognoscerentur; aut longum tempus, ut & aliarum multarum, hujus rei causa fuit. Quin etiam obscuritas eorum, quæ à Prophetide dicta sunt & crebra librorum descriptio, nihil mirum est, si & sententiæ confusionem & versuum perturbationem attulerunt.* Hæc Suidas. Atenimverò ex viginti quatuor Sibyllæ Sambethæ libris, quorum is meminit, unus tantùm hodiè superest, qui inter octo Sibyllinorum oraculorum libros primum obtinet locum & quadringentis septem constat versibus. Principium ejus hoc est:

(1) Eadem ferè ad verbum extant in fine præfationis græcæ Marci Antimachi; qui quidem ibi affirmat, se hunc locum ex Lactantij Firmiani operibus desumpsisse.

Εἷς θεὸς, ὃς μόνος ἄρχει, ὑπερμεγέθης, ἀγένητος
Ἀλλὰ θεὸς μόνος εἷς πανυπέρτατος, ὃς πεποίηκεν
Οὐρανὸν ἠέλιόν τε καὶ ἀστέρας ἠδὲ σελήνην
Καρποφόρον γαῖάν τε, καὶ ὕδατος οἴδματα πόντου.
Ὃς μόνος ἐστὶ θεὸς κτίστης, ἀκράτητος ὑπάρχων.
Αὐτὸς στηρίξεν ἀνθρώπων μορφῆς τύπον τε
Αὐτὸς μίξε φύσιν πάντων γενετῆς βιοτοῖο.
Ἀρχομένη πρώτης γενεῆς μερόπων ἀνθρώπων
Ἄχρις ἐπ' ἐσχατίης προφητεύσω τὰ ἕκαστα.
Ὁππόσα πρὶν γέγονεν, πόσα τ' ἐστὶν, ὁπόσα τε μέλλει
Ἔσσεσθαι κόσμῳ διὰ δυσσεβίας ἀνθρώπων
Πρῶτον δή κέλεταί με λέγειν θεὸς, ὡς ἐγενήθη
Ἀτρεκέως κόσμος. σὺ δὲ &c.

h. e. interprete Sebastiano Castalione:

Unus qui solus regnat, Deus unus & idem,
Non genitus, rerum summus, super omnia magnus
Qui cœlum, solem, stellas lunamque creavit
Frugiferam terram pontiq; fluenta tumentis:
Qui solus Deus est incomprensusq; creator.
Hic hominum formam & speciem construxit, & idem
Viventem generis naturam miscuit omnem.
Aggredior primo generis mortalis ab ævo
Usque ad supremum divinè pandere cuncta;
Quæ fuerint Mundo, quæ sint, quæ deinde sequantur
Ob scelus humanum. Primùm quænam sit origo
Mundi, dicere me Deus imperat. Ergo &c.

Huic principio subjungitur deinceps narratio, non obscura, perplexa & ambigua, qualis furibundæ vati convenit, sed simplex & perspicua, & quasi in scholâ per summum otium elaborata, de creatione Mundi, lapsu Adami & Evæ, eorumque ex Paradiso expulsione, de causâ diluvij sive improbitate hominum antediluvianorum, de extructione arcæ Noæ, de contemptu prædictionis diluvij & adhortationis ad pœnitentiam, de ingressu Noæ in arcam, & denique de ipso diluvio. His usque ad versum 289 expositis, fit inde transitus ad instaurationem orbis post diluvium & historiam adventus & passionis Christi & mox subsecuturæ eversionis urbis Hierosolymitanæ & dispersionis Judæorum. Prioribus autem octo versibus ex quindecim & centum, quibus hæc usque ad finem libri recensentur, introducitur Sibylla de antiquitate suâ & conjugio ita glorians:

Ἔνθ' αὖθις βιότοιο νέη ἀνέτειλε γενέθλη,
Χρυσείη πρώτη, ἥτις πέλετ' ἕκτη ἀρίστη
Ἐξ οὗ πρωτόπλαστος ἀνὴρ γένετ', οὔνομα δ' αὐτῇ
Οὐρανίη, ὅτι πάντα θεῷ μεμελημένη ἔσται.
Ὦ γενεῆς ἕκτης πρώτων γένος, ὦ μέγα χάρμα,
Ἧς ἔλαχον, μετέπειτ' ὅτε ἔκφυγον αἰπὺν ὄλεθρον
Πολλὰ κλυδωνισθεῖσ' ἅμ' ἐμῷ πόσει ἠδὲ δαέρεσσιν
Ἠδ' ἑκυρῷ θ' ἑκυρῇ, ὁμονύμφοισίν τε παθοῦσα.

h. e. interprete Sebastiano Castalione:

Hinc nova progenies, hinc ætas aurea prima
Exorta est hominum, quæ venit in ordine sexta:
Optima post homines natos, & nomine fertur
Cœlestis, quòd eam cura Deus unus habebit.
O ævi sexti stirps prima, o gaudia magna,
Quod sortita fui, postquam discrimina mortis
Effugi, jactata meo cum conjuge multum,
Nec non cum levris glossis socerôque socrûque.

Hæc ibi de se Sibylla. Verumenimverò rudis omnino & absque naso sit necesse est, qui persuaderi sibi patiatur, antiquiorem Moyse ullam unquam Sibyllam extitisse, vel

vel qui non odoretur, græcum illud Sibyllinorum Oraculorum Opus, ex quo suprà adscriptos versus deprompsi, ætatem non dico diluvij, sed ne Homeri quidem redolere, nec ab illo profectum esse spiritu, quo salutis nostræ per Christum instaurandæ mysteria in veteri Testamento prædicuntur. Quod ne quis existimet à me dictum temerè & in contumeliam vel primitivorum Christianorum, qui, teste Origine lib. 5 contra Celsum, ob frequentem Sibyllinorum Oraculorum lectionem *Sibyllistæ* appellati fuerunt, vel Sanctorum Patrum Justini Martyris, Theophili Antiocheni, Clementis Alexandrini, Lactantij Firmiani, Hieronymi, Augustini & complurium aliorum, qui jam dictis Oraculis, ad convincendos & refutandos Gentilium errores, in scripris suis passim utuntur, operæ pretium me facturum arbitror, si hic inseruero eruditissimam Dissertationem, quam Vir doctissimus Joannes Opsopœus optimæ Oraculorum Sibyllinorum editioni græco-latinæ, quæ Lutetiæ Parisiorum anno 1599 in formâ, ut vulgò loquuntur, octavâ cum ipsius Notis prodijt, sub titulo Præfationis ad Lectorem præfixit. Solidissimis enim ibi demonstrat argumentis, octo Sibyllinorum libros, qui nunc extant, spurios & supposititios esse, versúsque, si qui in ijs supersunt, genuinos adeò interpolatos & transformatos esse, ut ab adulterinis discerni nequeant. En tibi nunc ipsam Dissertationem, cui majoris claritatis causâ necessarias quasdam Annotationes in margine apposui: *Fuisse fœminas fatidicas, quas Chaldæi (1) Sambethas, Græci & Latini (2) Æolico more Sibyllas appellarunt, adeò certum est, ut nullus in dubium vocare possit aut debeat. Sed quot fuerint, quæ singularum patria sit, qui parentes, quæ nomina, quæ ætas, quæ oracula, planè incertum est & controversum, ut facilè colligitur è sequenti (3) Onuphrij libello & ex testimonijs (4) Græcorum & (5) Latinorum auctorum in unam synopsin in (6) hac editione collatis.*

(1) Secundùm Suidam loco supra citato Sambetha non In *fuit generale omnium Sibyllarum nomen apud Chaldæos, sed proprium tantùm illius, quæ antiquissima omnium creditur & promiscuè Chaldæa, Persica & Hebræa cognominatur. (2) Σιὸς enim Æolicâ dialecto pro Θεὸς, βυλὴ autem pro βυλὴ dicitur. Sibyllæ igitur appellatæ sunt quasi Θεοβύλαι à denunciandis Dei consilijs. Vid. Lactant. Divin. Institut. lib. 1 cap. 6 & Baron. Apparat. ad Annal. Eccles. § 18. (3) De Sibyllis & carminibus Sibyllinis scripsit Onuphrius Panvinius singularem libellum, qui cum ipsius Fastis alijsque operibus editus est Heidelbergæ typ. Commelin. in fol. an. 1588. Eundem Joannes Opsopœus Sibyllinis Oraculis à se editis integrum præfixit. (4) Nempe Platon. in Theage & Phædro: Aristot. Problem. sect. 30 quæst. 1 & libr. de mirabil. auscultat: Diod. Sicul. Biblioth. Hist. lib. 4: Dionys. Halicarnas. lib. 1. 3. 4 & 10: Strabon lib. 14 & 17: Plutarch. lib. cur Pythia non reddat ampliùs oracula carmine; ut & in Theseo, Poplicola, Fabio Maximo, Mario, Cæsare, Cicerone, Demosthene, & lib. de ijs, qui tardè à Numine puniuntur: Ælian. var. histor. lib. 12: Lucian. in epist. de mort. Peregrini: Pausan. in Achaicis & Phocicis: Dion. Cass. in Tiber. & Neron: Justin. Martyr. in Paraenet. ad gentes & Apologetico: Theophil. Antiochen. lib. 2 ad Autolycum: Clement. Alexandrin. Stromat. lib. 1: Euseb. in Orat. Constantin. ad Sanctor. cœtum cap. 18: Jamblich. ad Porphyr: Stephan. de urbib. v. Γέργις & Μερμησσὸς: Eustath. Comment. in β Iliad. pag. 351 edit Rom. an. 1542, & Comment. in Dionys. Alexandrin. Periegesin: Scholiast. Aristophan. Comment. in Aves: Herm: Philosoph. lib. 2 Comment. in Platon. Phædrum: Zosim. Hist. lib. 2: Procop. Cæsariens. lib. 1 de bell. Goth. Agath. lib. 1: Georg. Cedren: Zonar. lib. 3: Nicet. Choniat: Joann. Curopalat: Glyc. Suid. v. Sibylla, Herophila, Ilium, Prometheus & Liberna: Joan. Tzetz. Chiliad. Hist. 7. 9. 10: Laonic. Chalcocondyl. lib. 8 de reb. Turcicis. (5) Nempe Varron. de LL. lib. 5 & lib. 1 de re rustic: Ciceron. de divinat. lib. 1 & 2, & in Verrin. ult. & Epist. 7 lib. 1 ad famil: Virgil. lib. 3 Æneid: Ovid. lib. 14 Metamorph: Livius lib. 1. 3 & aliàs passim: Valer. Maxim. lib. 1 cap. 1 & 9: Tacit. Annal. lib. 4: Plin. Hist. natur. lib. 3 cap. 17, lib. 7 cap. 33, lib. 13 & lib. 34 cap. 5: Solin. Polyhist. cap. 7 & 8: Juvenal. Sat. 3: Sueton. in Cæsar. cap. 79 & in August. cap. 31: A. Gell. lib. 1 cap. 19: Arnob. advers. gent: lib. 1: Lactant. Divin. Institut. lib. 1 cap. 6, lib. 7 cap. 16. 18. 19. 20 & lib. de Ira Dei cap. 22: Æl. Spartian. in Hadrian: Jul. Capitolin. in Gordian. iunior: Trebel. Pollion. in Gallien: Fl. Vopisc. in Aureliano: Aurel. Victor. in Claudio: Ammian. Marcellin. lib. 21, 22. 23: Macrob. Saturnal. lib. 1 cap. 17: Ambros. Comment. in epist. 1 ad Corinth. cap. 2: Hieronym. lib. 1 advers. Jovinian. & in Chronicis: Augustin. de Civit. Dei lib. 3 cap. 17, lib. 18 cap. 23. 24. 27 & lib. 13 contra Faustum Manichæum cap. 15; & epist. 156 ad Martian: & lib. singul. de Grammat: Rutil. Numatian. Itiner. lib. 2 Martian. Capell. lib. 2 de nupt. Philolog: Serv. & Donat. Comment. in Virgil: Isidor. Hispal. Origin. lib. 8 cap. 8 & lib. 9 cap. 2. (6) Ante hanc enim Opsopœi editionem prodierunt eadem Sibyllina Oracula græcè cum annotationibus Xysti Betuleij Basileæ typ. Joan. Oporin. an. 1545 in 8, atque ibidem eâdem formâ ijsdemque typis carmine heroico reddita à Sebastiano Castalione an. 1546. Prodierunt etiam Basileæ græcè & latinè an. 1555. Magna quoq; eorundem oraculorum pars græcè & latinè edita est in Sylloge Apocryphorum monumentorum, quæ à Michaele Neandro conjunctim publicata sunt Basil. typ. Joan. Oporin. in 8 an. 1567. Insuper & Oppenheimij opusculum de Vaticinijs Sibyllarum prodijt in 4to, cujus Joan. Jacob. Fris. in Bibliothecâ suâ an. 1592 Tiguri impressâ meminit.*

In quibus quoniam, quæcunque de Sibyllis dici poterant, sub suis auctoribus consignantur, ampliore enarratione supersedebo. Nunc tantùm quod ad rem præsentem attinet, duo capita inquiram in hujus libri vestibulo & Lectori dijudicanda proponam: I, an Oraculorum istorum Sibyllarum nomine publicatorum & octo libris comprehensorum Sibyllæ sint auctores; II, an omnia sint unius Sibyllæ, an verò plurium. Novi equidem me in multorum reprehensionem incursurum, quod rem certam & omnibus confessam convellere, & incertam facere ausim. Sed ij mihi, ut spero, æquiores erunt, ubi, quas habeam dubitandi causas, perspexerint. Hactenùs libri isti, de quibus quæstionem instituo, communi ferè omnium hominum consensu Sibyllis adscripti, & pro (1) veris Sibyllarum Oraculis habiti sunt, propter crebra testimonia, quæ passim ex illis apud antiquos Ecclesiæ scriptores (2) Justinum Martyrem, Theophilum Antiochenum, Athenagoram, Clementem Alexandrinum, Firmianum Lactantium, & alios contra gentiles citata leguntur. A quo consensu recedere nefas duxissem, nisi tempus, ordo, dictio, & res ipsa horum Oraculorum auctoritatem elevare viderentur. Nam si ætatem Sibyllarum, quâ vixerunt, consideremus, & Justino Martyri, Tatiano, Clementi Alexandrino, Eusebio, cæteris denique Ecclesiasticis scriptoribus credimus, nulla Sibylla Moyse prior fuit. Quomodo ergò nostra Sibylla lib. 3 pag. 236 de Moyse vaticinari, quomodo diluvium prædicere, quomodo pag. 183 unà cum Noë in arcâ esse potuit? ait enim se cum suo marito, cum socero & socru, cum leviribus & glossibus in undis tempore diluvij fuisse jactatam: quod ipsum auditu insolens & à nemine hactenùs proditum est. Sin Sibyllæ plus quàm illis credimus, Oracula hæc conscripta sunt mille quingentis annis post Græcorum Imperium, ut patet ex pag. 261. Incertum quidem est, quodnam Græci Imperij initium statuat Sibylla: sed undecunque illud sumatur, sive ab (3) Argivorum, sive à (4) Sicyoniorum, sive ab (4) Atheniensium Regno; de Mose, de Regno Salomonis, de Imperio Macedonico, de quatuor Monarchijs vana Sibyllæ vaticinia erunt, utpote post res gestas prolata. Quod si post Mosen demùm Græcorum Regnum cœpit, versibus istis multo minùs auctoritas sua constabit. Nam ab exitu Mosis ex Ægypto usque ad ultimam Politiæ Judaicæ destructionem sub Vespasiano, numerantur mille quingenti (6) octoginta duo anni. Et certè, ut plurima ex istis Oraculis post Christum conscripta esse credam, triplici causâ moveor: unâ, quia lib. 5 pag. 332 asserit Sibylla se alterum incendium ædis Vestalis vidisse. Hoc autem, teste Eusebio in Chronicis, contigit anno Domini (7) CXCIX sub Imp. Commodo: quo non modò ipsa Vestæ ædes, sed etiam Palatium & plurima urbis pars solo coæquata sunt. Nam primum incendium fuit Olympiade CXXXIV; alterâ, quia circa Antonini Pij & Commodi tempora innotescere, in vulgus efferri, & à scriptoribus ejus ætatis citari cœperunt ista vaticinia Sibyllina antea ignota, nec ab ullo, quem sciam, adducta. Eo autem magis in hâc opinione confirmor, quòd ultra Commodum non extendantur; quippe post Adrianum tres Imperatores (id est, Antoninum Pium, Antoninum Philosophum & Commodum) regnaturos lib. 5 pag. 304 & lib. 8 pag. 367, & tunc tempora finem habitura esse scribitur; tertiâ, quia video opiniones nonnullas post Christum demùm à Christianis excogitatas, hisce libris insertas esse. Impios post aliquot secula ex æterno supplicio liberatum iri, sententia est Origenis, ut docet Augustin. lib. 21 de Civit. Dei cap. 17: & (8) Neronem in vigore ætatis subtractum & occultatum, suo tempore revelatum iri & Antichristum fore, suspicio fuit nonnullorum, orta ex dicto Pauli ad Thessal: Mysterium iniquitatis jam operatur, ut idem Augustinus tradit lib. 20 de Civit. Dei cap. 19. Atqui prior extat pag. 212, & reprehenditur in Græco quodam scholio oræ veteris codicis apposito, quod infrà in Notis retuli: posterior passim inculcatur, ubi de Nerone mentio fit, quemadmodum notatum est ad pag. 368. Unde non levis suspicio me tenet, Oracula ista à quodam opinionibus illis imbuto potius quàm à Sibylla concinnata fuisse. Hæc de tempore. Sed & ordo ipse multum Sibyllinis libris detrahere videtur. Sibyllæ carmina, ut Justinus refert, sunt inconcinna, (9) obscura, mutila, ne ab ipsâ quidem intellecta, quia cum furore quodam effusa: ita ut proverbio locum dederint, quo rem perplexam folijs Sibyllæ obscuriorem esse dicimus. At nostri libri Sibyllini, etsi metri ratio interdum claudicet, ferè perpetuum rerum ordinem servant. In primo de Mundi creatione & ætatibus, de Noë, de diluvio, eâ serie, quâ in Genesi: in tertio de Saturno & Titanibus, de Mose, de Lege, de Babylonicâ captivitate: in quarto de quatuor Monarchijs: in quinto de rebus gestis XV Imperatorum, integra historia contexuntur: ita concinnè denique & perspicuè omnia referuntur, ut historiæ potiùs quàm oraculi, animi sedati potius quàm furoris, perspicuitatis potius quàm obscuritatis indicia de se præbeant. His consentit dictio ipsa, sive voces, sive phrases spectemus.

(1) Vid. Onuphr. Panvin. lib. de Sibyllis & carm. Sibyllin. pag. 23 edit. Heidelberg. an. 1588 in fol: Card. Baron. Apparat. ad Annal. Ecclesiast: & Caspar. Barth. Adversar. l. 7 cap. 2 & lib. 13 cap. 1. (2) Vid. loca veterum græcorum Auctorum paulo ante citata. (3) h. e. ab an. M. 2093: ante Æ. C. 1857, quo cœpit Inachus primus Argivorum Rex. (4) h. e. ab an. M. 1861: ante Æ. C. 2089, quo cœpit Ægialeus primus Sicyoniorum Rex. (5) h. e. ab an. M. 2394: ante Æ. C. 1556, quo cœpit Cecrops primus Atheniensium Rex. (6) At secundùm Scaligeri, Calvis. Emm. & Helvic. supputationem, quam hìc sequor, numerantur anni mille quingenti sexaginta sex: quippe cùm in annum Mundi 2453 exitus Israelitarum ex Ægypto, in annum autem ejusdem Æra 4019 seu Æ. C. vulg. 70, excidium Hierosolymitanum sub Imp: Vespasiano inciderit. (7) Secundùm Calvis. an. Æ. C. vulg. 191, Cassio Aproniano, M. Atilio Metilio Bradua II Consulibus. (8) De eodem errore vid. Sulpic. Sever. Histor. sacræ lib. 2 & Dialog. II de virtutibus B. Martini c. 16. (9) Vid. locum Suidæ suprà citatum, & Lactant. in græc. præfat. Marci Antimachi sub finem.

spectemus. Voces partim insolentes & novæ sunt, partim è sacris literis & scriptoribus desumptæ, partim ineptis etymologijs offusæ. Insolentes, ut αὐδήσει in audiendi significatione pag. 188. 9. παχὺς in genere fæminino pag. 279. 20. Novæ, ut οἰκυμβικὸς 195. 23. χελιπανὸν 316. 19. κελπηγὴ 356. 12. E sacris literis & scriptoribus desumpta, ut σιτόβρωτα 156. 2. περιοχθίζων 236. 3. θεόχελσαι 307. 3. Istas forsan aliquis furori divino adscribendas dixerit: sed an quoque nominum rationes & derivationes eidem tribuentur, qualis est (1) ἀλφηστήρων 167. Βαβυλῶνος 224. 3. Διὸς 227. 15. Δία, inquit, Jovem nominarunt, ὅτι δι᾽ διεπέμφθη, quia illuc missus est. O bellum etymon, Græcis auribus dignum, illi planè simile, quo Δευκαλίων deducitur παρὰ τοῦ δεῦρο καλεῖν! O præclarum inventum, quo τετραγράμματος Ἀδὰμ pag. 216. (2) quatuor mundi plagas designare dicitur. Quasi verò istud furoris sit & non potiùs otiosi ingenij: quemadmodum & illud, quod legitur pag. 388 de quatuor vestigijs clavorum. Phrases verò, stylus, tota denique lectio, paucis exceptis, nihil animi numine afflati spirant, nihil impetûs & stimuli divini præ se ferunt: imò ne quidem Homericam majestatem attingunt, quod magno indicio est nos veris Sibyllinis carere, illorum siquidem tanta fuerit gravitas, tanta excellentia, tanta venustas, ut Homerus, (3) Diodoro teste, plurimos versus ex Sibyllæ oraculis in sua opera transtulerit. At in nostris hodiè vix sex vel septem hemistichia Homericis similia reperias. Carmina nostra Sibyllina, si verum fateri volumus, maxima ex parte sibi multum dissimilia, dura, coacta, & ex sacris literis, (4) Orpheo, Hesiodo, (5) Oraculis Apollinis, Phocylide & cæteris gnomicis Poetis consarcinata sunt, ut passim in notis observavi. Venio nunc ad res ipsas in Sibyllinis expositas, quarum pleraque adeò plenè, copiosè & apertè describuntur, ut vel inde tantum conjicere liceat, illas non prædictas, sed prius visas, auditas aut lectas, ita perspicuè recitatas fuisse. Vaticinia alioqui non solent omnibus suis circumstantijs limitari, multo minùs nomina propria personarum in illis designari, ut constare potest ex scriptis Prophetarum. Esaias indefinitè prædixit, Ecce virgo pariet puerum. At Sibylla nominatim, Ecce Virgo Maria pariet puerum Jesum in Bethlehem. Quasi verò Prophetæ minùs instinctu divino agitati futura prædixerint quàm Sibyllæ, aut quasi nomen Jesu ante Angeli in Evangelio annuntiationem à Sibyllis publicatum fuerit. Christi baptismum in Jordane nullus Prophetarum prædixit: at Sibylla lib. 6 & baptismum illum, & Spiritus sancti apparitionem in columba specie, multo antè, si credere fas est, præsignificavit. Si ita est, cur non plus Sibyllis, quàm Prophetis tribuimus? sed quicunque istorum Sibyllinorum auctor est, suo se indicio sicuti sorex prodit, cùm in historiâ de Christo, tùm in descriptione XV Imperatorum Romanorum statim ab initio lib. 5. ubi singulorum nomina & facta ita perspicuè & graphicè tanquam in breviario quodam referuntur, ut ab Historico aliter narrari non potuerint. Ne tamen fraus animadvertatur, non integra nomina exprimuntur, sed numeri tantùm, quot (6) primæ seu capitales singulorum nominum literis Græcis designant: ut, si Dijs placet, mera ænigmata videantur. Sed cur non eâdem serie subsequentium Imperatorum nomina similibus ænigmatibus & gryphis involvit? An quia imperio jam defunctorum & regnantium nomina nota erant, posterorum Imperatorum primæ literæ & numeri ignoti. Sibylla autem hæc de præteritis & notis vaticinatur. Quod si interdum de futuris loqui velit, ex numeris, qui ex nominum propriorum literis exsurgunt, hariolatur: ut pag. 375 prædicit Romam perituram, postquam numerum nominis sui compleverit. Plura hìc addere possem, si minuta omnia, quæ in Notis attigi, hìc persequi vellem. Verùm prudenti hæc sufficere arbitror, ut intelligat judicium meum de Sibyllinis libris satis probabilibus rationibus esse suffultum. Quod ne veteribus Ecclesiæ scriptoribus, qui Sibyllas frequenter laudant, aliquid detraxisse videar, & ne camarinam, ut Sibylla nostra monet, agitem, quam præstat non agitare; hàc interpretatione temperabo. In libris istis hactenùs vulgatis aliquot vera Sibyllarum oracula, pauca integra, sed multa depravata & interpolata contineri; at reliqua omnia nova, supposititia, ex varijs auctoribus comportata, ex eventu composita, in eum, quo leguntur hodiè, ordinem redacta, & subinde versibus aliquot adaucta esse: quemadmodum sæpiùs in Notis monui, & jam uno & altero exemplo ostendam. Libro secundo mentio fit agonis Iselastici. Vt verò ex (7) Plinij epistolis constat, Trajani tempore certamina Iselastica instituta & celebrata fuere, ut suspicio sit eum locum post Trajanum conscriptum fuisse. Nero cùm Romam excitato incendio inflammasset, ejus criminis invidiam in Judæos & Christianos derivavit. Quod ut videretur à Sibyllis prædictum, à bono quodam viro versus iste insertus fuit, ὡς ἔαν ἡμετέρην τυχὸν ἄστατα ταῦτα περιβάλλει. Clemens, Lactantius, Theophilus,

(1) *Vid. Magn. Etymologicon græc. v. ἀλφηστὴς, Hesych. Lexic. v. ἀλφεῖν & Eustath. Comment. in Σ & Φ Iliad. Homer. in A Odyss. pag. 1166. 1224 & 1422 edit. Rom. an. 1542.*

(2) *Nempe A ἀνατολὴν sive Orientem, Δ δύσιν sive Occidentem, secundum A ἄρκτον sive Septentrionem & M μεσημβρίαν sive Meridiem.*

(3) *Diod. Sicul. Biblioth. Histor. lib. 4 pag. 269 edition. Wechel. Laurent. Rhodoman.*

(4) *Quæ sub Orphei nomine etiamnunc circumferuntur poemata, supposititia sunt.* (5) *Hæc Apollinis aliorumque falsorum Numinum Oracula metrica collecta sunt à Joan. Opsopæo, & græcè atque latinè edita in Sibyllinorum Oraculorum Apendice.* (6) *Simile ferè exemplum vaticinationis per primas nominum propriorum literas vide apud Nicet. Chon. lib. 5 & Imp. Leon. Sapient. primæ de Imperio Constantinop. oraculo, ubi per vocem αἷμα Alexius, Joannes, Manuel & Alexius secundus significantur. Quâ de re invenies plura in Annotationibus meis ad Imp. Leonis Oracula, & in testimonijs veterum Auctorum, quæ ijs præfixa sunt: pag. 237, 238. 241, 242 & 281 edit. Paris. an. 1655 in fol.* (7) *Lib. 10 epist. 119 & 120; ubi vide Buchneri Notas.*

Pausanias & alij multa citant ex Sibyllinis, quæ aut non extant in his nostris, aut multum variant, & vel verbis, vel versibus integris interpolata sunt, ut diligenter suis locis infrà notavi. Quæ omnia eò spectant, ut doceant Sibyllina nostra maximam partem esse spuria, pauca legitima. Vtinam verò, ut notâ Ciceronis voce utar, tàm facile vera invenire possem, quàm falsa redarguere. Sed quia id præstare non licet, falsa cum veris, & mala cum bonis erunt toleranda, ut saltem aliqua Sibyllinorum Oraculorum vestigia conservemus. Atque hæc de priore capite satis. Sequitur alterum, an omnia ista unius sint Sibyllæ, aut scriptoris. Hoc, ne quidpiam de styli & rerum discrepantia dicam, breviter ex Lactantio expediri potest. Ille namque lib. 1 de falsa relig. cap. 6 singularum Sibyllarum singulos libros esse scribit: unius tamen credi, quia Sibyllæ nomine circumferuntur: neque discerni, ac suum cuique propter confusionem assignari posse, nisi Erythrææ, quæ & nomen suum verum carmini inseruit, & Erythræam se nominat. Erythræa autem est is, qui in libris nostris tertium ordinem tenet. Primi libri auctor dicit se nurum Noë fuisse. (1) Secundum, ut & septimum adscribit sibi scortum quoddam adeo impudicum, ut (si rectè verba mendosa pag. 360 accipio) cum patre incestum commiserit: quale pecus ne quidem Ethnici inter Sibyllas castas & Deo plenas agnoscerent. Quintum librum sibi vendicat Isidis soror. Cæteri sub incertis auctoribus feruntur. Hæc Oplopœus: cujus quidem de octo Sibyllinorum Oraculum libris, qni nunc extant, judicium Vir magnus Gerardus Joannes Vossius libri de Poetis Græcis capite primo non tantùm summopere probat, & debitâ laude extollit, verum etiam dilucidâ explanatione illustrat & validissimis aliquot argumentis auget atque corrobotat. Inter ea vel præcipuum illud est, quod his ipsius verbis continetur: *Quæ hodiè & à multis retro seculis inscribuntur Sibyllina Oracula, planè diversa sunt ab ijs, quorum Livius & alij ante Christianæ per orbem religionis notitiam meminerunt. Quod primo evincitur ex argumento planè dispari, cùm gentilium illa non Christianismum, sed gentilem suaserint idololatriam. Quale est Æsculapium ab Epidauro, matrem Idæam à Pessinunte Romam esse arcessendam: præterea ad ædem Saturni esse immolandum ac lectisternium habendum: Jovi ludos magnos & ædes Veneri Erycinæ vovendas: humanas esse hostias immolandas, Gallis & Gallæ, Græci & Græca, ac similia. At Sibyllina, quæ extant, invehuntur in Deorum cultum, & contra unius veri Dei filijque ejus Jesu Christi cultum suadent. Alia igitur sunt hæc ab illis, quæ Romæ à (2) Decemviris consuli solebant usque ad Theodosij senioris Imperium, ac imperante ejus filio Honorio à Stilicone combusta sunt, idque magno cum dolore gentilium: quod vel ostendunt (3) versus Rutilij Numatiani in Gall. Itiner. lib. 2:*

Nec tantum Geticis grassatus proditor annis,
Ante Sibyllinæ fata cremavit opis.
Odimus Althæam consumpti fœdere torris,
Nisæum crimen flere putantur aves.
At Stilicho æterni fatalia pignora libri
Et plenos voluit præcipitare colus.

Et anteà scripserat idem:

Quod magis est facinus diri Stilichonis acerbum,
Proditor arcani qui fuit Imperij.

Non ità indignè tulisset Stilichonis factum tantus religionis Christianæ hostis, si ij libri continuissent mysteria omnia religionis Christianæ. Imò neque, id si esset, ea Christiani concremassent. Huc accedit, quod ab eodem doctissimo Viro ibidem rectè observatum est, secundo post Æ. C. seculo circa Antoninorum Pij, Philosophi & Commodi tempora, cùm primùm ea, quæ nunc extant, Sibyllina Oracula à Sanctis Patribus citari cœperunt, non tantùm ab hæreticis, sed & à Catholicis & pijs hominibus præ nimio de Christianâ religione benè merendi studio supposititios confictos fuisse libros, quorum speciosis titulis vel gentiles convetterent vel recens conversos in fide confirmarent. Cujus perversi zeli plurima exempla exhibent Concilium Romanum sub Pontifice Gelasio habitum distinct. 15 cap. Sancta Romana, & Vossius lib. 2 de Hist. gr. cap. 9. Inter ea autem præ cæteris notatu dignissimum est, quod de Ψευδεπιγράφοις Actis S. Pauli & Theclæ Tertullianus lib. de Baptismo cap. 17 refert his verbis: *Quod si, quæ Pauli perperam scripta legunt, exemplum Theclæ ad licentiam mulierum docendi tingendique defendunt: sciant in Asia presbyterum, qui eam scripturam construxit, quasi titulo Pauli de suo cumulans, convictum atque confessum, id se*

(1) Hanc opinionem magis probo, quàm alteram, secundùm quam primus & secundus liber ab uno atque eodem auctore scripti creduntur. Videsis ipse novem posteriores libri secundi versus & de utrâque opinione judica.

(2) De Duumviris & Quindecimviris Sacrorum faciundorum, penes quos cura fuit custodiendi & inspiciendi libros, Sibyllinos vide præter Auctores antiquos, quos hic longum foret recensere, Joan. Rosin. Antiquit. Roman. lib. 3 cap. 24 & Thom. Dempsteri Paralipomena. (3) Extant pag. 30 edit. Rom. quæ cum notis Josephi Castalionis an. 1582 in lucem prodijt. Ijdem citantur à Baronio Annal. Eccl. Tom. V ad an. Chr. 399, ubi de conbustione Sibyllinorum Oraculorum per Stilichonem agit, pag. 98 edit. Plantin.

amore

amore Pauli fecisse, loco decessisse. Idem confirmat S. Hieronymus lib. de script. Eccles. cap. 7, ubi de S. Luca agitur, inquiens: *Igitur περιόδους Pauli & Theclæ, & totam baptizati Leonis fabulam inter apocryphas scripturas computamus. Quale enim est, ut individuus comes Apostoli, inter cæteras ejus res hoc solùm ignoraverit? Sed & Tertullianus, vicinus eorum temporum, refert Presbyterum quendam in Asia, σπουδαστὴν Apostoli Pauli, convictum apud Joannem, quod auctor esset libri, & confessum se hoc Pauli amore fecisse, & ob id de loco excidisse.* Hinc ergo haud absurdè colligitur, simili Gentiles convertendi & corroborandæ authoritatis religionis Christianæ studio, sub Sibyllarum nominibus Oracula illa, quæ nunc extant, & merum Christianismum sapiunt, conficta & falsò divulgata fuisse. Cui sententiæ præter Opsopœum & Vossium adstipulatur Vir doctissimus & judicij absque controversia limatissimi Samuel Bochartus Geograph. sacr. part. 1 lib. 1 cap. 3, ubi agit de loco in quo arca Noæ substitit, & rectè concludit, montes Ararat, quorum Genes. cap. 8 vers. 4 in verbis, ותנח התבה על הרי אררט mentio fit, perperam in Phrygia collocari libro primo Sibyllinorum Oraculorum his versibus:

Ἔστι δέ τι Φρυγίης ἐπὶ ἠπείροιο μελαίνης
Ἠλίβατον τανύμηκες ὄρος, Ἀραρὰτ δὲ καλεῖται,
Ὅττι ἄρα σωθήσεσθαι ἐπ' αὐτῷ πάντες ἔμελλον.
Ἐν τούτῳ μεγάλη δὲ πόθη κατατεθύμιος ἦεν.
Ἔνθα φλέβες μεγάλαι ποταμοῦ Μαρσύου πέφυκαν.

sive, ut versum hunc emendat Bochartus:

Μαρσύου ἔνθα φλέβες μεγάλαι ποταμοῖο πέφυκαν.
Τοῦ δὲ κιβωτὸς ἔμεινεν ἐν ὑψηλοῖο καρήνῳ
Ληξάντων ὑδάτων.

h. e. Sebastiano Castalione interprete:

Assurgit Phrygiæ mons quidam in finibus atræ,
Arduus, alta petens, Ararat quem nomine dicunt,
Quod fatale fuit illic evadere cunctis,
Optatáque frui tandem charáque salute.
Fluminis unde alti Marsyæ manat origo.
Hujus in excelso postquam cessantibus undis
Constitit arca jugo, &c.

Revera autem per montes *Ararat* significantur montes Gordyæi in Armeniâ majore siti, ut accuratissimè demonstrat jam memoratus Bochartus, qui simul etiam de Sibyllinis Oraculis judicium suum eodem loco his verbis exprimit: *Mihi & alijs, quorum judicio multum tribuo, hæc Sibyllarum Oracula multis nominibus pridem fuere suspecta, adeoque in hoc ipso argumento, de quo agitur. Nam, ut cætera taceam, Sibylla Noæ σύγχρονος quomodo meminit Marsyæ amnis, cum Marsyas, unde amni nomen, vixerit post Regem Midam, à quo idem amnis ante Marsyam vocabatur Midæ fons, ut scribunt Plutarchus de fluminibus & Eustathius in Dionysium Periegeten.* Hæc ille. Frustra autem hîc quis objecerit, Sibyllinorum Oraculorum lectionem commendari ab ipso etiam S. Apostolo Paulo apud Clementem Alexandrinum Stromat. 6 pag. 636 edit. Paris. ubi hæc leguntur: ἐπεὶ ὅτι καθάπερ Ἰουδαίους σώζεσθαι ἐβούλετο ὁ Θεὸς, τοὺς προφήτας διδοὺς, οὕτως καὶ Ἑλλήνων τοὺς δοκιμωτάτους, οἰκείους αὐτῶν τῇ διαλέκτῳ προφήτας ἀναστήσας, ὡς οἷοί τε ἦσαν δέχεσθαι τὴν παρὰ Θεοῦ εὐεργεσίαν, τῶν χυδαίων ἀνθρώπων διέκρινεν. δηλώσει πρὸς τῷ Πέτρου κηρύγματι ὁ Ἀπόστολος λέγων Παῦλος. Λάβετε καὶ τὰς Ἑλληνικὰς βίβλους· ἐπίγνωτε Σίβυλλαν, ὡς δηλοῖ ἕνα Θεὸν καὶ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι· καὶ τὸν Ὑστάσπην λαβόντες, ἀνάγνωτε· καὶ εὑρήσετε πολλῷ τηλαυγέστερον καὶ σαφέστερον γεγραμμένον τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ καθὼς παράταξιν ποιήσουσι τῷ Χριστῷ πολλοὶ βασιλεῖς, μισοῦντες αὐτὸν, καὶ τοὺς φοροῦντας τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ τοὺς πιστοὺς αὐτοῦ, καὶ τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν παρουσίαν αὐτοῦ: h. e: *Quod enim, quemadmodum Judæos Deus salvos esse voluit, dans eis Prophetas, ita etiam Græcorum spectatissimos propria suæ linguæ Prophetas excitatos, prout poterant capere Dei beneficentiam, à vulgo secrevit, præter Petri prædicationem declarabit Paulus Apostolus dicens: Libros quoque Græcos sumite, agnoscite Sibyllam, quomodo unum Deum significet, & ea, quæ sunt futura: & Hystaspen sumite & legite, & invenietis Dei filium multo clariùs & apertiùs esse scriptum, & quemadmodum adversus Christum multi Reges instruent aciem, qui eum habent odio, & eos, qui nomen ejus gestant, & ejus fideles, & ejus toleran-*

tiam & adventum. Hoc enim prædicationis S. Pauli fragmentum meritò ut adulterinum rejicitur, nec Sibyllinis Oraculis quidquam auctoritatis potest conciliare; quippe quod in epistolis ipsius non extet, & ab auctore citetur, qui, ut aliàs accuratiùs demonstrabo, ab orthodoxo Catholicæ Ecclesiæ consensu in scriptis suis sæpiùs recedit, & in allegandis apocryphis monumentis tàm frequens est, ut ijs delectari videatur. Quo nomine etiam ab Eusebio Pamphili Histor. Eccles. lib. 6 cap. 13 & 14 distinctionis græcæ reprehenditur. Plura de Sibyllis & Sibyllinis Oraculis vide apud Auctores antiquos, paulo superiùs ad Opsopœi Dissertationem in margine annotatos, & Flav. Joseph. de Antiquit. Judaicis lib. 1 cap. 5: quibus adde Baron. Apparat. ad Annal. Eccl. à § 18 usque 23, & Tom. V: ad an. Chr. 399: Sixt. Senens. Biblioth. Sanct. lib. 2: Caspar. Peucer. de Theomantia & Erasm. Schmidij Opusculum de Sibyllis, libris Sibyllinis & eorum auctoritate, quod Wittebergæ an. 1618 in 8 impressum est.

Secundò, & quidem à fol. 63 pag. 1 usque ad fol. 79 pag. 1, *S. Jacobi Apostoli*, cognomine *Minoris* & *Fratris Domini*, *Protevangelium* sive *Narratio supposititia de Nativitate Beatissimæ Virginis Deiparæ*; cujus titulus & principium: Τὸ Γενέθλιον τῆς ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν. Λόγος Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου. Ἐν ταῖς ἱστορίαις τῶν δώδεκα φυλῶν τοῦ Ἰσραὴλ ἦν Ἰωακεὶμ, &c. Plura de hâc Narratione supposititiâ vide Libri quarti horum Commentariorum pag. 130 & 131.

Tertiò, & quidem à fol. 79 pag. 2 usque ad fol. 87 pag. 1, *S. Germani, Archiepiscopi Constantinopolitani*, qui circa annum Christi 740 obijt, *Oratio encomiastica in Sanctissimæ Virginis Deiparæ Præsentationem in Templo Hierosolymitano*; cujus titulus & principium: Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν ΓΕΡΜΑΝΟΥ, Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, Ἐγκώμιον εἰς τὴν παναγίαν Θεοτόκον, ὅτε προσηνέχθη ἐν τῷ ναῷ Κυρίου. Ἰδοὺ καὶ πάλιν ἑτέρα πανήγυρις τῆς μητρὸς τοῦ Κυρίου· ἰδοὺ πρόοδος τῆς ἀμωμήτου νύμφης· ἰδοὺ &c. Edidit quidem hanc Orationem *Franciscus Combefisius*, Monachus Dominicanus Parisiensis, in Tomo primo Auctarij Bibliothecæ Patrum græco-latinæ Parisinæ à columnâ 1411 usque ad col. 1423; propter *variantes* tamen *lectiones* operæ pretium fuerit, eam editionem cum hoc Augustissimæ Bibliothecæ Cæsareæ exemplari manuscripto diligenter conferri. Vide etiam Librum *quartum* horum Commentariorum pag. 129, ubi indicatur, eandem Orationem exstare in Codice manuscripto Theologico Græco CLImo, num. 25, non tamen sub nomine *S. Germani, Archiepiscopi Constantinopolitani*, sed velut Autoris cujusdam *anonymi*.

Quartò, & quidem à fol. 87 pag. 2 usque ad fol. 95 pag. 1, *S. Joannis Chrysostomi Oratio in Circumcisionem Christi & in S. Symeonem*; cujus titulus & principium: Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου λόγος εἰς τὴν περιτομὴν, καὶ εἰς τὸν Συμεῶνα. Οὐ μόνον

φορεῖ

φορεῖ σάρκα ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ἀλλὰ καὶ κατὰ νόμον περιτέμνεται, ἵνα &c. Vide Operum *S. Joannis Chrysostomi* editionem græcam Savilianam Tom. V pag. 872, ubi ea habetur *dubiæ fidei*. Consule etiam Librum *quartum* horum Commentariorum pag. 111.

Quintò, & quidem à fol. 95 pag. 2 usque ad fol. 101 pag. 1, *S. Joannis Chrysostomi Oratio in Annunciationem Beatissimæ Virginis Deiparæ;* cujus principium: Πάλιν χαρᾶς εὐαγγέλια· &c. Vide suprà citatam Operum *S. Joannis Chrysostomi* editionem græcam Savilianam Tom. VII pag. 537, ubi ea habetur pro *suppositìtia*.

Sextò, & quidem à fol. 101 pag. 2 usque ad fol. 114 pag. 2, *S. Germani, Archiepiscopi Constantinopolitani, Oratio encomiastica in Obdormitionem Beatissimæ Virginis Deiparæ;* cujus principium: Ὁ χρεωστῶν πάντοτε τὸν ἴδιον εὐεργέτην ὑμνεῖ· &c. Vide suprà citatum Bibliothecæ Patrum græco-latinæ Parisinæ Auctarium Tom. I colum. 1445.

Septimò, & quidem à fol. 114 pag. 2 usque ad fol. 123 pag. 2, *S. Joannis Chrysostomi Oratio in decollationem S. Joannis Baptistæ & in Herodiadem;* cujus principium: Πάλιν Ἡρωδιὰς μαίνεται, &c. Vide suprà citatam Operum *S. Joannis Chrysostomi* editionem græcam Savilianam Tom. VII pag. 545, ubi ea habetur pro *suppositìtiâ*.

Octavò, & quidem à fol. 123 pag. 2 usque ad fol. 128 pag. 2, *S. Joannis Chrysostomi Oratio in Transfigurationem Christi;* cujus principium: Δεῦτε φίλοι, καὶ σήμερον τῶν εὐαγγελικῶν ἀόκνως ἐφαψώμεθα θησαυρῶν, &c. Vide suprà citatam Operum *S. Joannis Chrysostomi* editionem græcam Savilianam Tom. VII pag. 332, ubi ea habetur pro *suppositìtiâ*.

Nonò, & quidem à fol. 28 pag. 2 usque ad fol. 151 pag. 1, *S. Gregorij Nazianzeni Oratio in Nativitatem Christi*, cujus principium: Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε· Vide Operum *S. Gregorij Nazianzeni* editionem græco-latinam Parisiensem, à *Jacobo Billio* adornatam, & typis Regijs A. 1609 duobus Tomis in folio impressam, Tom. 1 pag. 613. Consule etiam Tibrum *tertium* horum Commentariorum pag. 179.

Decimò, & quidem à fol. 151 pag. 2 usque ad fol. 154 pag. 2, *Officium Festi Beatissimæ Virginis Deiparæ*, cognomine τοῦ Ἀκαθίστου, cujus titulus & principium: Ἀκολουθία τοῦ Ἀκαθίστου. Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια, &c; cum subjuncto *Canone*, qui inscribitur atque incipit his verbis: Ὁ Κανὼν τοῦ Ἀκαθίστου. Χριστοῦ

 βίβλον

βίβλον ἔμψυχον, ἐσφραγισμένην σε Πνεύματι, &c. Plura de Festo τῆς Ἀκαθίστου vide Libro *tertio* horum Commentariorum pag. 126 & 150. Consule etiam *Menaa Gracorum* d. 10 Martij; ubi hæc leguntur: Μνήμη τῆς ἈΚΑΘΙΣΤΟΥ, ἥτις εὐχαριστήριος ἐστὶν ἑορτὴ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, λυτρωσάσης τὴν πόλιν ἐκ τῶν ἐθνῶν.

Ὕμνοις ἀΰπνοις εὐχαρίστως ἡ πόλις
Τὴν ἐν μάχαις ἄϋπνον ὑμνεῖ προστάτιν.

VII.

Septimus (1) Codex manuscriptus *Historicus Gracus* est *membranaceus* antiquus, perelegans, & optimæ notæ in folio, constátque nunc folijs *quadringentis nonaginta octo*, & primò quidem pertinuit ad præstantissimam celeberrimámque *Bibliothecam Budensem Regis Hungaria Matthia Corvini*. (2) Ex quâ cùm furtivè surreptus esset, latuit aliquamdiu apud privatum quendam hominem, donec A. 1526, in miserabili *Hungaria* per milites Turcicos direptione, inter reliquam prædam *Constantinopolim* deportatus est; cúmque porrò *Constantinopoli* in foro scrutario vænalis expositus, à Christiano quodam, & eo quidem erudito, emptus esset, postliminio in *Hungariam* redijt; nec multo pòst dominum nactus est *Georgium Logum*, natione *Silesium*, Jurisconsultum, & Ecclesiarum S. Crucis & S. Joannis apud Vratislavienses Præpositum ac Canonicum, atque insuper Regis Romanorum, Hungariæ & Bohemiæ, Ferdinandi I Consiliarium; quâ occasione post tàm longas ambages tandem pervenit in *Augustissimam Bibliothecam Cæsaream*. Continentur eo (3) *Nicephori*, *Callisti filij*, cognomine *Xanthopuli*, *Historia Ecclesiastica*, Imp. (4) *Andronico Palæologo I* sive *Seniori* dedicatæ, *Libri octodecim*, à Nativitate Christi usque ad interitum *Phoca* & initium Imp. *Heraclij* sive annum Christi 610, ex *viginti tribus Libris*, quibus olim integrum illud Opus constitit, nostrâ hâc ætate superstites. Hic videlicet est ille ipse authenticus, & forsan in toto terrarum Orbe unicus *Historia Ecclesiastica Nicephori* Codex, ex quo jussu & liberalitate suprà memorati Gloriosissimi *Ferdinandi I*, tunc temporis nondum Imperatoris, sed tantùm Romanorum, Hungariæ & Bohemiæ Regis, Majestatis Ipsius Regiæ Consiliarius *Joannes Langus*, natione *Silesius*, patriâ *Freistadiensis*, religione *Lutheranus*, eos octodecim Libros primus ex Græcâ in Latinam linguam transtulit, & (5) Basileæ typis Joannis Oporini A. 1553 in

(1) *Fuit is olim inter Codices manuscriptos Historicos Gracos primus.*

(2) *Refert hoc* Joannes Langus *in Præfatione, Versionis latina Historia Ecclesiastica Nicephori præfixâ, cujus fragmentum præcipuè huc pertinens vide Libri* primi *horum Commentariorum pagina* 108.

(3) *Perperàm is à nonnullis vocatur* Nicephorus Callistus, *cùm re verâ appellandus sit* Nicephorus Callisti, *scilicet filius, cognomine* Xanthopulus. (4) *Capit is imperare A. C.* 1282 *d.* 11 *Decembris; dejectus autem est Imperio A.* 1328 *à nepote suo* Adronico Juniore, *& demùm in Monasterio obijt A.* 1332. *Quâ de re vide plura in Appendice Libri* quarti *horum Commentariorum, & quidem in Additamento quarto.* (5) *Ipsum primæ hujus editionis exemplum dedicatorium, in merâ membranâ elegantissimè impressum, & in duo Volumina divisum, exstat etiamnunc in Augustissimâ Bibliothecâ Cæsareâ.*

in lucem edidit in folio; sed *latinè* tantùm. *Græcè* autem, cum ejusdem *Langi* versione latinâ recognitâ, edidit eosdem octodecim Libros R. P. *Fronto Ducæus*, Societatis Jesu Theologus; Lutetiæ Parisiorum sumptibus Cramosiorum fratrum Sebastiani & Gabrielis A. 1630 duobus Voluminibus in folio; & quidem ex eodem illo rarissimo ac pretiosissimo Codice manuscripto *Augustissimæ Bibliothecæ Cæsareæ*, de quo in præsens ex professo agitur. Is enim hanc ob causam A. 1614 sub initium mensis Septembris clementissimâ *Imp. Matthiæ* permissione à V. CL. *Sebastiano Tengnagelio*, tunc temporis Summo Bibliothecæ Præfecto, ad Illustrissimum (1) *Jacobum Augustum Thuanum*, Summum Parlamenti Parisiensis Præsidem, Vindobonâ Lutetiam missus est; ubi integros ferè duodecim annos hæsit, nempe à d. 29 Aprilis A. 1615 usque ad Kalendas Februarias A. 1627; quo post tàm longam & litigiosam cunctationem vix tandem *Augustissimæ Bibliothecæ Cæsareæ* restitutus est. Integram hujus rei narrationem, cum adjunctis jam memorati Illustrissimi Præsidis *Jacobi Augusti Thuani*, & duorum doctissimorum Patrum Societatis Jesu *Frontonis Ducæi* & *Jacobi Sirmondi*, nec non Reverendissimi eruditissimique Viri *Roberti Scheilderi*, Canonici Atrebatensis & Cameracensis, ad *Sebastianum Tengnagelium* literis, eâ de causâ scriptis, vide (2) Libri *primi* horum Commentariorum pag. 62, 63, 108, 109, 152 & deinceps usque ad pag. 165. Cæterùm præter ea, quæ ibi memoratâ sunt, auctarij loco hîc monendum restat, Codicem hunc manuscriptum Historiæ Ecclesiasticæ *Nicephori* à suprà memorato Illustrissimo Præside *Thuano*, (3) ut R. P. *Fronto Ducæus* in Epistolâ suâ ad Tengnagelium expressè testatur, fuisse habitum vel pro ipso Nicephori *autographo*, vel pro exemplari dedicatorio, quod is ex suo autographo purè describendum curaverit, & Imperatori obtulerit. Hinc enim sequeretur, Codicem hunc initiò pertinuisse ad ipsam Imperatorum Constantinopolitanorum Bibliothecam seu publicam seu cubicularem, atque inde porrò, quâ nescio ratione, aut ante aut post Vrbis Constantinopolitanæ expugnationem Muhammedanam in potestatem Regis Hungariæ *Matthiæ Corvini* pervenisse. Quâ quidem conjecturâ in medio relictâ, hoc tamen certissimum est, *Historiam Ecclesiasticam Nicephori*, cùm ea, ut ipse in Præfatione suâ indicat, *viginti tribus Libris* constiterit, & usque ad mortem *Imp. Leonis Philosophi* sive annum Christi 911 pertigerit, propter membranam, in quâ etiam nunc scripta cernitur, tantæ fuisse spissitudinis ac molis, ut uno Volumine non potuerit commodè compingi, ideóque necessarium fuisse, ut in *duo* divideretur *Volumina*, quorum primum comprehenderit

(1) Obijt d. A. 1617 d. 7 Maij. Vide Gabriel. Barthol. Gramondi Histor. Galliæ lib. 3 pag. 191, 192, & Martini Zeileri Recensionem alphabeticam celebrium Historicorum Part. II pag. 148.

(2) Notandum hâc occasione est, Libri ipsius primi paginâ 63, vers. 2 & 3, pro & ab solutâ impressione in Bibliothecam Cæsaream redijt, legendum esse, & post integros ferè duodecim annos in Bibliothecam Cæsaream redijt.

(3) Vide Lib. 1 horum Commentar. pag. 157.

henderit *octodecim libros priores*, qui adhuc ſuperſunt, alterum autem *quinque Libros poſteriores*, de quibus nondum conſtat, utrum omninò perierint, an fortè adhuc alicubi latitent. Quod denique ad *Joannem Langum* attinet, ſilentio haud prætereundum eſt, Vitam ejus, ſatis eleganter conſcriptam, exſtare inter *Vitas Germanorum Jureconſultorum & Politicorum*, à *Melchiore Adamo* Heidelbergæ A. 1620 in octavo editas, pag. 78 & deinceps uſque ad pag. 82; eáque omnia, quæ in jam memorato *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Nicephori* Codice manuſcripto Græco in margine *latinè* annotata ſunt, propriâ ipſius *Langi* manu ſcripta eſſe.

VIII.

(1) *Fuit is olim inter Codices manuſcriptos Theologicos Græcos* centeſimus ſexageſimus octavus.

Octavus (1) Codex manuſcriptus *Hiſtoricus Græcus* eſt *chartaceus* antiquus & bonæ notæ in quarto, principio ac fine mutilus, conſtátque nunc folijs *centum quadraginta quatuor*, & ab *Augerio Busbeckio*, ut ipſe ſolitâ propriæ manûs inſcriptione teſtatur, olim fuit comparatus *Conſtantinopoli*. Continentur eo hæc:

Primò, & quidem à fol. 1 pag. 1 uſque ad fol. 17 pag. 1, *Nicephori*, *Calliſti* filij, cognomine *Xanthopuli*, *Acoluthia* ſive *Officium Feſti Dedicationis Templi Beatiſſimæ Virginis Deiparæ*, cognomine *Fontis* ſeu *ad Fontem*, uno circiter ſtadio à terreſtribus Vrbis Conſtantinopolitanæ mœnibus diſſiti, cujus principium: Χαίρεις ἡ ζωηφόρος Πηγὴ &c. Exſtat ibidem, inter alia *varia Cantica ſacra cum antiquis Græcis Notis muſicis*, ejuſdem quoque *Nicephori Canon*, qui inſcribitur atque incipit hoc modo: Ὁ κανὼν, οὗ ἡ ἀκροστιχίς· Νικηφόρου Καλλίστου τοῦ Ξανθοπούλου. Ὠδὴ ά. Νῦν πηγάσαις μοι παρθένε Πηγὴ, χάριν δοῦσα λόγου, ὡς ἀνυμνήσω σου πηγὴν, &c. Eidem Acoluthiæ inſertum etiam eſt ejuſdem Nicephori Synaxarium ſive Narratio ſuccincta de origine, incremento & miraculis iſtius Templi: quomodo nempe (2) Leo, cognomine Macelles ſive Macellarius, nondum Imperator, ſed adhuc privatus, occaſione ſingularis ſuæ miſericordiæ erga cæcum aliquem à rectâ viâ aberrantem, Fontem quendã, Beatiſſimæ Virgini Deiparæ inde ab antiquo ſacrum, ſed longitudine temporis partim cæno, partim denſitate arborum obſtructum & obſcuratum, in umbroſo luco repererit, &, cùm à jam memoratâ Sanctiſſimâ Semper-Virgine, futuram promotionem ad Imperium Conſtantinopolitanum ſibi prædicente, monitus eſſet, ut cæci oculos limo cænoſo iſtius Fontis inungeret, viſum illi miraculosè reſtituerit; ideóque, poſtquam ad Imperiale Faſtigium evectus eſt, ſupra ipſum illum Fontem, non minùs miraculorum, quàm pellucidæ aquæ perenni ſcatebrâ exuberantem,

primus

primus Templum exstruxerit, quod posteà à *Justiniano Magno, Basilio Macedone, Leone Sapiente*, alijsq; sequentibus Imperatoribus, propter plurima ibi edita miracula, diversis temporibus amplificatum, exornatum atque restauratum est. Quandoquidem igitur hæc Narratio varias non vulgares & vix alibi inveniendas Antiquitatum Constantinopolitanarum notitias continet, integram eam hîc exhibeo.

ΤΗ͂Ι ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ͂Ι ΤΗ͂Σ ΔΙΑΚΑΙΝΙΣΙΜΟΥ τὰ ἐγκαίνια ἑορτάζομεν τοῦ ναοῦ τῆς ὑπεραγίας ἡμῶν Δεσποίνης καὶ Θεομήτορος τῆς ζωηφόρου ΠΗΓΗ͂Σ· ἔτι δὲ καὶ μνείαν ποιούμεθα τῶν ἐν τούτῳ τελεσθέντων ὑπερφυῶς θαυμάτων παρὰ τῆς Θεομήτορος. ὁ μὲν οὖν ναὸς οὗτος τὸ καταρχὰς συνέστη παρὰ τοῦ Βασιλέως ΛΕΌΝΤΟΣ τοῦ Μεγάλου, ὃς καὶ ΜΑΚΈΛΛΗΣ ὠνόμαστο. χρηστὸς γὰρ ὢν ὁ ἀνὴρ καὶ ἐπιεικέστατος διὰ γνώμης συμπάθειαν πρὶν ἢ τὸν βασίλειον ἀναβῆναι θρόνον, εἰς ἰδιώτας ἔτι ταττόμενος, ἐκεῖσέ πη παριὼν, ἄνδρα τινὰ πηρὸν τὰς ὄψεις εὑρὼν παραπαίοντα, ἐχειραγώγει· καὶ δὴ πλησίον τοῦ τόπου τούτου γενομένων, δίψει ἀπείρῳ συνέχεται ὁ πηρὸς, καὶ ἱκέτης τῷ Λέοντι γίνεται, ὕδατι ἀναψύξαι αὐτόν· καὶ ὃς ἐκεῖσε συνηρεφὲς εἰσιὼν, ἀνεζήτει· ἦν γὰρ τότε ὁ τόπος οὗτος δένδροις μὲν παντοίοις κατάφυτος, καὶ εὐθαλεῖ τῇ πόᾳ κομῶν. ἐπεὶ οὖν τὸ ὕδωρ μὴ εὕρισκε, σκυθρωπάζων ἀνέστρεφε, καὶ, ὑποστρέφων, φωνῆς ἄνωθεν ἐν μεθέξει γίνεται, οὐ χρεὼν σε, λεγούσης, Λέον ἀγωνιᾶν· τὸ γὰρ ὕδωρ ἐγγύς. ὑποστραφεὶς οὖν πάλιν ἐζήτει, καὶ πολλὰ καὶ αὖθις καμὼν, πάλιν τῆς ἴσης φωνῆς ἐν μεθέξει γίνεται· φησὶ γάρ· ΛΈΟΝ ΒΑΣΙΛΕΥ͂, εἰσιὼν τὸ ἐνδότερον συνηρεφὲς τουτοὶ, καὶ τοῦ θολεροῦ ὕδατος μετὰ χεῖρας λαβὼν, θεράπευσον τῷ πηρῷ τὴν δίψαν, καὶ τὰς πεπηρωμένας ἐπιχρίσας ὄψεις ἐκείνῳ, γνώσῃ αὐτίκα, ἥτις εἰμὶ ἐκ πολλοῦ τόνδε κατοικοῦσα τὸν χῶρον. πράσσει οὖν ὡς ἡ φωνὴ διεσάφησε, καὶ παραυτίκα βλέπων ἦν ὁ πηρός. μετὰ δὲ τὴν τῆς Θεομήτορος πρόρρησιν τοῦ Λέοντος βασιλεύσαντος, ὁ ἐπὶ τῆς πηγῆς ναὸς ἀνεγείρεται φιλοτίμῳ χειρὶ, ὁποῖος ὁρᾶται σήμερον. θαυμάτων δὲ πλείστων ἐν τούτῳ ἐπιρρεόντων, ἐπεὶ μετὰ χρόνους καὶ Ἰουστινιανὸς, ὁ Ῥωμαίων μέγιστος Αὐτοκράτωρ, τῇ δυσουρίᾳ πιεζόμενος, ἐντεῦθεν ἔσχε τὴν ἰατρείαν, ἀντιφιλοτιμούμενος τῇ τοῦ Λόγου Μητρὶ, τὸν μέγιστον ἀνεγείρει νεών. ὃν ὑπὸ σεισμῶν διαφόρων διαρραγέντα, ὕστερον Βασίλειος ὁ ἐκ Μακεδόνων περιεποιήσατο, καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Λέων ὁ Σοφὸς· ἐφ᾽ ὧν καὶ πλεῖστα ἡ πηγὴ ἐνήργησε θαύματα. ἀποστήματα γὰρ καὶ δυσουρίας, καὶ ἐκπτα,

καὶ ἄλλα μυρία τεθεράπευκε· καρκίνων πάθη, καὶ αἱμοῤῥοίας διαφόρους Βασιλίδων καὶ ἄλλων γυναίων· καὶ πυρετῶν διαφόρων ἑσμόν, τριταϊκῶν τε καὶ ἄλλων ἐμπύων, καὶ στειρώσεις διέλυσε. δώρημα τῆς Πηγῆς ταύτης καὶ ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος, τῇ Βασιλίδι Ζωῇ γεννηθείς. Ἀνήγειρε δὲ καὶ νεκρὸν ἡ Πηγή· ἦν δὲ ἐκεῖνος ἐκ Θεσσαλίας. κατερχόμενος γὰρ πρὸς αὐτήν, τελευτᾷ καθ' ὁδόν. θνήσκων καὶ πνέων τὰ λοίσθια, ἐπισκήπτει τοῖς ναύταις, ἐκεῖσέ μιν πρὸς τὸν ναὸν τῆς Πηγῆς ἀγαγόντας, καὶ κάδδους τρεῖς αὐτῷ τοῦ ἐκεῖθεν πηγάζοντος ὕδατος ἐπιχέαντας θάψαι. γίνεται τοῦτο, καὶ ὁ νεκρὸς, τοῦ ὕδατος ἐπιχυθέντος, ἀνίσταται. Μετὰ δὲ χρόνους τὸν μέγαν νεὼν πεσεῖν μέλλοντα, φανεῖσα ἡ Θεοτόκος ὑπανεῖχεν ἕως τοῦ τὸ προσῤῥεῦσαν πλῆθος ἐκφορηθείη. Δαίμονας διαφόρους τὸ ὕδωρ τοῦτο ποθὲν, ἀπήλασε· καὶ ἐν φυλακῇ δεσμίους ἀπέλυσε. τῷ Βασιλεῖ Λέοντι τῷ Σοφῷ λιθίασιν ἐξιᾶται, καὶ τῇ γυναικὶ Θεοφανοῖ λαυρότατον πυρετὸν σβέννυσι· τὸν δὲ ἀδελφὸν Στέφανον τὸν Πατριάρχην τῆς ἐκτικῆς διαθέσεως ἀπολύει· καὶ Ἰωάννῃ τῷ Ἱεροσολύμων Πατριάρχῃ τὴν ἀκοὴν ἐκτραπεῖσαν ἰᾶται. θεραπεύει πυρετὸν σφοδρότατον καὶ τοῦ Πατρικίου Ταρασίου, καὶ τῆς αὐτοῦ μητρὸς Μαγιστρίσσης· καὶ τὸν υἱὸν Σπλιανοῦ δυσεντεροῦντα, ἰᾶται· ῥίζιναν δέ τινα γυναῖκα τῆς δυσεντερίας λυτροῦται. Ὁ δὲ Βασιλεὺς Ῥωμανὸς ὁ ἐκ Λακάπης καὶ λύσιν καὶ δέσιν γαστρὸς τῷ ὕδατι θεραπεύει, ὡσαύτως καὶ ἡ αὐτοῦ γυνή. ἐν χαλδίᾳ τὸν μοναχὸν Πέπερον, καὶ τὸν μαθητὴν θεραπεύει ἡ Θεομήτωρ δι' ἐπικλήσεως· ὡσαύτως καὶ τὸν μοναχὸν Ματθαῖον τε καὶ Μελέτιον πρὸς Βασιλέα διαβληθέντας, Πατρικίους δὲ καὶ Πρωτοσπαθαρίους, καὶ ἄλλους μυρίους τίς ἂν διηγήσαιτο; λαγχάνει τῆς ἐπὶ τῷ ἰσχίῳ θεραπείας καὶ ὁ ἐπὶ τοῦ θυμιάματος Στέφανος· καὶ ποία γλῶσσα, ὅσα τὸ ὕδωρ τοῦτο ἐνήργησε, καὶ εἰς δεῦρο δὴ ἐνεργεῖ διηγήσαιτο; ὑπὲρ γὰρ ἄμμον, ὑπὲρ σταγόνας ὑετοῦ, καὶ ἄστρων καὶ φύλλων πλῆθος τὰ θαύματα, ἃ δὴ καὶ ἡμεῖς ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις κατείδομεν. φαγέδαιναν γὰρ καὶ γάγγραιναν, καὶ διατρήσεις, καὶ θανάσιμα φύματα ἕτερα, καὶ ἄνθρακας, καὶ λέπραν, καὶ λώβην ὑπερφυῶς ἐθεράπευσε, καὶ ἄλλας ὀγκώσεις γυναικῶν, καὶ ψυχῆς πάθη τὸ πλέον ἰάσατο, καὶ ὀφθαλμῶν ἐπιχύσεις τε καὶ λευκώματα καὶ ὑέλωπας· ἔτι δὲ καὶ νόσημα ὕδρωπος τῷ Βαράγγῳ Ἰωάννῃ, καὶ τῷ ἑτέρῳ Βαράγγῳ πονηρὰ ἐθεράπευσεν ἕλκη, καὶ τῷ Ἱερομονάχῳ Μάρκῳ ἐξανθοῦσαν τῆς ἐπιφανείας δριμύτητα, καὶ τὴν ἐπὶ πεντεκαίδεκα ἔτεσι δύσπνοιαν

ὑπερ-

ὑπερβάλλουσαν ἐν ταύτῃ δὲ καὶ ἰάσεσιν τοῦ μοναχοῦ Μακαρίου, καὶ ἄλλα πλεῖστα, ἅπερ ἀριθμῆσαι λόγῳ ἀδύνατον, ἃ δὴ καὶ ἐνήργησε, καὶ ἐνεργεῖ, καὶ οὔποτε παύσεται ταῖς τῆς σῆς Μητρὸς πρεσβείαις Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐλέησον ἡμᾶς. Hucusq; *Nicephori Callisti Synaxarium* ſive *Narratio ſuccincta de Feſto Encaniorum & Miraculis Templi Beatiſſimæ Virginis Deiparæ ad Fontem.* Cujus illuſtrandi causâ primò notandum eſt, *Synaxarium* hoc non exſtare inter ea ejuſdem *Nicephori* Synaxaria, quæ Libro Eccleſiaſtico Græcorum, (1) *Triodio* dicto, à Dominicâ Septuageſimæ, quam Græci *Dominicam Publicani & Phariſæi* appellant, uſq; ad Sabbatum Sanctum inſerta ſunt, nec inter ea, quæ ultra jam memoratum *Triodium*, in (2) Auguſtiſſimæ Bibliothecæ Cæſareæ antiquo Codice manuſcripto Theologico Græco *trecenteſimo vigeſimo ſecundo* deinceps ſequuntur à Feſto Paſchatos ſive Dominicâ Reſurrectionis Chriſti uſq; ad (3) Dominicam primam poſt Pentecoſten, quam Græci vocant *Dominicam Omnium Sanctorum;* atq; inſuper diverſum eſſe ab illâ de eodem Templo narratione, quam idem *Nicephorus* Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ lib. 15 cap. 25 & 26 inſeruit: (4) videri tamen idem *Synaxarium* editum eſſe in *Pentecoſtario Græcorum*, Venetijs apud Jacobum Leoncinum A. 1579 impreſſo in quarto, quoniam *Leo Allatius* in ſecundâ Diſſertatione de Libris Eccleſiaſticis Græcorum pag. 230 expreſsè teſtatur, totum iſtud *Officium* ibi exſtare ſub hoc titulo: Τῇ πέμπτῃ ἑσπέρας τῆς διακαινισίμου ψάλλομεν τὴν παροῦσαν ἀκολουθίαν τὴν γεγονυῖαν παρὰ κυρίου Νικηφόρου Καλλίστου τοῦ Ξανθοπούλου εἰς τὴν ὑπεραγίαν Κυρίαν καὶ Δέσποιναν Θεοτόκον, τὴν ζωοδόχον Πηγήν. οὐ γὰρ εὕρομεν ὑπὸ Τυπικοῦ τὴν τοιαύτην ἀκολουθίαν ἀλλ' ἐτέθη δι' ἀγάπην τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου. Hoc eſt: *Veſperâ quintæ feriæ hebdomadis Diacæniſimæ ſive Renovativæ cantamus præſens Officium, compoſitum à Domino Nicephoro Calliſti Xanthopulo in Sanctiſſimam Dominam Deiparam, tanquam Fontem vivificum. Non enim invenimus à Typico ordinatum tale Officium; ſed poſitum illud hîc eſt amore Sanctiſſimæ Deiparæ. Secundò* notandum eſt, quòd in principio hujus Synaxarij expreſsè indicatur, *Feſtum Encæniorum* Templi Beatiſſimæ Virginis Deiparæ ad Fontem fuiſſe celebratum τῇ παρασκευῇ τῆς διακαινισίμου, hoc eſt, *feriâ ſextâ* ſive *die Veneris Hebdomadis Paſchalis*, quæ à Græcis appellatur Διακαινίσιμος ſive (5) *Renovativa*, à verbo διακαινίζειν ſive *renovare*,

(1) *Plura de hoc* Triodio *vide apud* Leonem Al*latium in primâ Diſſertatione de Libris Eccleſiaſticis Græcorum à pag. 69 uſque ad pag. 77, & in Diſſertatione ſecundâ à pag. 113 uſque ad pag. 228. Ultima hujus* Triodij *editio græcâ, quâ ipſe hæc ſcribens utor, impreſſa eſt Venetijs A. 1672 in folio.* (2) *Vide Librum* quintum *horum Commentariorum pag.* 282 & 283. (3) *Deſunt tamen ibi pauca aliquot folia in fine.* (4) *Ipſum enim illud* Pentecoſtarium *in præſens mihi ad manum non eſt.* (5) *Sic apud Sex. Pompejum Feſtum de Verborum ſignificatione legitur* Renovativum fulgur.

vare, quia videlicet per Triumphum Paſchalem Reſurrectionis Chriſti omnia inſtaurata & renovata ſunt; idoóque in hoc Codice rectè ſcriptum eſſe διακαινίσιμος per αι & ι in tertiâ & quartâ ſyllabâ, non autem, ut à nonnullis corruptè ac perperàm ſcribitur διακινήσιμος, vel διακοινίσιμος, vel διακενίσιμος; quâ de re vide plura apud R.P. *Jacobum Gretſerum* in Obſervationibus ad *Georgij Codini* caput decimum quartum de Officijs Magnæ Eccleſiæ & Aulæ Conſtantinopolitanæ, apud *Joannem Meurſium* in Gloſſario Græco-barbaro, & apud *Leonem Allatium* in Diſſertatione de Dominicis & Hebdomadibus recentiorum Græcorum § 23, columnâ 1455 & 1456. *Tertiò* notandum eſt, tàm in hoc Synaxario, quàm in Hiſtoriâ Eccleſiaſticâ Nicephori, miraculoſam iſtius Fontis inventionem, & primam Templi ſuper eum exſtructi originem, rectè ac verè attribui *Imp. Leoni Macellæ* ſive *Macellario*; ideóque corrigendas eſſe R. P. *Jacobi Goar* Ord. Prædicat. Notas in *Georgij Codini* caput vigeſimum ſecundum de Officijs Conſtantinopolitanis, quippe ubi (1) id, quod re verâ ad *Imp. Leonem Macellarium* pertinet, falsò tribuitur *Imp. Marciano*. *Quartò* notandum eſt, meminiſſe quidem *Georgium Codinum* in Libro de Ædificijs Conſtantinopolitanis Templi Beatiſſimæ Virginis Deiparæ ad Fontem, pag. 55 editionis meæ græco-latinæ Pariſienſis in Corpore Hiſtoriæ Byzantinæ in folio, his verbis: Τὴν Θεοτόκου τὴν καλουμένην Πηγὴν ὁ μέγας Ἰουστινιανὸς ἔκτισε· ἀπερχόμενος γὰρ εἰς Θρᾴκην ἐπὶ τῷ κυνηγῆσαι, &c; hoc eſt: *Templum S. Deiparæ, quod cognominatur ad Fontem, Juſtinianus Magnus condidit. Cùm enim aliquando in Thraciam venatum iret*, &c; ſed mentionem illam eſſe imperfectam & non ſatis accuratam, quia non ſolùm *Imp. Leo Macelles*, qui primus illud fundavit, ſilentio ibi prætéritur, verùm etiam vera reticetur cauſa beneficentiæ *Imp. Juſtiniani Magni* erga eundem Fontem, nempe *liberatio à dyſuriâ ſive difficultate urinæ*. *Quintò* notandum eſt, veriſſimè in hoc Synaxario prædictum eſſe, quòd miracula iſtius Templi ac Fontis nunquam ceſſatura ſint, quoniam & noſtro adhuc tempore Templum ipſum ſupereſt, cùm propter antiquitatem ſuam ſpectabile, tùm propter mirandum Fonten, quem *Turcæ* pariter ac *Chriſtiani* tantâ veneratione dignum experti ſunt, ut Χρυσοπηγὴ ſive *Aureus Fons* vulgò appellari meruerit; ut teſtatur *Martinus Cruſius* in Annotationibus ad Librum ſeptimum Turco-Græciæ pag. 507, ubi refert Patriarcham Conſtantinopolitanum in eo Templo, tanquam præcipuo, con-

(1) *Paginâ videlicet 145 editionis græco-latinæ Pariſienſis in Corpore Hiſtoriæ Byzantinæ in folio.*

concionari tempore Quadragesimæ; ut & R. P. *Jacobus Goar* in Notis ad suprà citatum Georgij Codini locum de Constantinopolitanæ Magnæ Ecclesiæ & Aulæ Officijs.

Secundò, & quidem à fol. 17 pag. 1 usq; ad fol. 144 pag. 2, *Nicephori, Callisti filij, cognomine Xanthopuli, Liber de Origine, Structurâ & Miraculis suprà memorati Templi Beatissimæ Virginis Deiparæ ad Fontem*, in fine paucis aliquot folijs mutilus; cujus titulus & principium: Λόγος, διαλαμβάνων τὰ περὶ τῆς συστάσεως τοῦ σεβασμίου οἴκου τῆς ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου τῆς ἀειζώου Πηγῆς· ἔτι δὲ καὶ περὶ τῶν ἐν αὐτῷ τελεσθέντων ὑπερφυῶς θαυμάτων κατὰ μέρος διήγησις, ἀφ' οὗ συνέστη μέχρι τῆς σήμερον συγγραφεὶς παρὰ Νικηφόρου Καλλίστου τοῦ Ξανθοπούλου. Εἴ γε πηγῆς μὲν ἡδύ τι καὶ ψυχρὸν πιεῖν περιβαλλομένης τὸ ῥεῖθρον, οὐκ ἄν τις ἕλοιτ' ἂν ἀποσχέσθαι, ὑφ' ἡλίῳ, καὶ ταῦτα φλέγοντι, τὴν ὁδὸν διανύων, ἀλλ' ἐθελήσει δὴ πάντως καὶ παρ' αὐτὴν ἐφιζῆσαι, καὶ πρὸς κόρον ἐμφορηθῆναι τοῦ ῥεύματος, καὶ ἀδεῶς τῷ ὕδατι χρήσασθαι ἀναψύξαι τέ τὴν ὄψιν, καὶ τὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ κάματον ἐπαφεῖναι τῷ ῥεῖθρῳ, νεαρός τε αὖ καὶ εὔζωνος ἐκεῖθεν ἀναχωρῆσαι· ἴσως δὲ καὶ παρὰ τὸ καλὸν τοὺς πόδας ἀνακληθῆναι, καὶ ταῖς αὔραις εἴπου προσβάλλοιεν ἐκπετάσαι τὸ πρόσωπον, καὶ ταῦτα τοῦτ' αὐτὸ ῥεύματος ἄλλως ὄντως καὶ διαῤῥέοιτος. Ἡμεῖς δὲ οὕτως ἀποσταίημεν τῆς ζωηφόρου καὶ οὐρανίου Πηγῆς, ἣν οὐκ ὄμβροι καὶ χείμαρροι καὶ ὑπόγειοι σήραγγες σχεδιάζουσιν, ἀλλ' ἡ ἐκ τῶν ἄνω ἡσυχῆ καταῤῥυεῖσα σταγὼν &c. Nec multo pòst, nempe folij 19 pag. 2, sequitur ibidem elegantissimum & lectu dignissimum *Encomium Vrbis Constantinopolitanæ*, quod incipit his verbis: Ἀλλὰ βαβαὶ πέλαγος ἕτερον ἡμῖν ὑπαντᾷ· δότε γάρ μοι ἐμφιλοχωρῆσαι τοῖς τῆς πόλεως προτερήμασιν· ἣν οὐ μᾶλλον τἆλλα ἔχει κοσμεῖν πόλιν γε οὖσαν Θεοῦ, ἢ τὰ ἐντεῦθεν ἀφθόνως πηγάζοντα, διάπινα ὁρμήματα ποταμοῦ. ἀρκτέον δὲ οὕτω. Τίς οὐκ οἶδε τὸν τῆς οἰκουμένης ὀφθαλμὸν, τὴν Κωνσταντίνου φημὶ, τὸν ὀμφαλὸν τῆς γῆς, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τὴν καρδίαν ταύτης· τὸ καιριώτατον, ποιητὴς δ' ἂν εἴπε, τὸ τῆς ἀρούρας οὖθαρ· τὸν κοινὸν ἑώας καὶ ἑσπερίου λήξεως σύνδεσμον· ἣ σχεδὸν ἐρίζει μὲν περὶ κάλλους τῷ οὐρανῷ· ἀμιλλώμενα δ' ἔστιν ἐνταῦθα μόνον βλέπειν, κάλλος ἅμα καὶ μέγεθος· ἐφ' ἣ συῤῥεῖ μὲν τὰ τῶν ἄκρων ὅσα χρηστά· αὐτὴ δὲ πάλιν ὡς ἀπὸ κέντρου ἤ τινος καρδίας ἀπανταχοῦ δίεισιν, ὅσα καὶ μήτηρ ταῖς ὑπ' αὐτὴν ἐπιχορηγοῦσα. ἣ θέσεως μὲν οὕτως ἔλαχεν εὐφυῶς, καὶ τῆς

γῆς ἐπικαίρως ἵδρυλαι, ὡς εὐθὺς ἄν τις ἰδὼν ἐρεῖ, ὡς &c. Meminit hujus Libri sui, hactenùs nondum editi, ipse *Nicephorus* Historiæ Ecclesiasticæ lib. 15 cap. 26, simul & testatur, se, quæcunque de eodem Fonte ac Templo ibi breviter narrat, inde desumpsisse. Ipsa ejus verba sunt hæc: Ταύτης δὴ τῆς Πηγῆς ἃ διαφόρως ἐνήργησε θαύματα, ἩΜΕΙ͂Σ ἘΝ ἸΔΙ͂Ω ΣΥΝΤΆΓΜΑΤΙ διελάβομεν, ἀνδρῶν τινῶν φιλοθέων εἰς τοῦτο διερεθισάντων ἡμᾶς· ἐξ οὗ καὶ τὰ περὶ τῆς Πηγῆς ἐπίτομοι λελεγμένα ἀπολεμόντες, τῇ παρούσῃ συνετάξαμεν πραγματείᾳ. Hoc est: *Hujus nempe Fontis miracula, varijs modis edita, NOS PECVLIARI SYNTAGMATE comprehendimus; à pijs quibusdam viris, ut hoc faceremus, excitati; ex quo & ea, quæ de eodem Fonte jam narrata sunt, excerpentes, præsenti inseruimus Operi.* Hæc ipse *Nicephorus.* Hic igitur est ille præstantissimus atq; rarissimus Codex manuscriptus, cujus R.P. *Jacobus Gretserus* S.I. in Observationibus suis ad *Georgij Codini* caput vigesimum secundum de Constantinopolitanæ Magnæ Ecclesiæ & Aulæ Officijs, pag. 264 edicionis Parisiensis in Corpore Historiæ Byzantinæ in folio, mentionem facit his verbis: Πηγὴ *sive Ad Fontem, Templum fuit celeberrimum Constantinopoli extra moenia, cujus summus amator, admirator & encomiastes fuit Nicephorus* (1) *Callistus, ut constat ex Libro decimoquinto Historiæ Ecclesiasticæ cap. 25 & 26; qui de Miraculis ad Fontem editis integrum se Commentarium scripsisse dicit. Extat Viennæ in Cæsareâ Bibliothecâ, fortassis VNICVM totius Europæ exemplar; cui nisi citò succurratur, (vidi enim & percurri allatum Monachium, & huc Ingolstadium) penitùs à blattis tineisq; corrodetur: & jam nunc aliquot locis ab aquis pessimè acceptus est, ita ut multa legi nequeant, præsertim sub finem.* Hæc R.P. *Gretserus.* Quòd autem exemplar hoc manuscriptum Augustissimæ Bibliothecæ Cæsareæ non sit *unicum*, ut ipse conjecturavit, *totius Europæ exemplar*, sed etiam aliud ejusdem Libri exemplar manuscriptum adservetur *Romæ in Bibliothecâ Vaticanâ*, indicavi jam ante integros viginti septem annos in Animadversionibus meis in *Georgij Codini* suprà citatum Librum de Ædificijs Vrbis Constantinopolitanæ, numero marginali 116, paginâ autem 199; eóq; exemplari manuscripto *Vaticano* usus est *Leo Allatius* in componendâ Diatribâ de Symeonum Scriptis, ubi ejusdem Libri meminit paginâ octogesimâ octavâ. Cùm igitur Historiæ Ecclesiasticæ & Constantinopolitanæ intersit, Opusculum hoc *Nicepori* non perire, idcircò A. 1663, cùm primùm Augustissimæ Bibliothecæ Cæsareæ in novum ordinem redigendæ manum cœpi admovere, ultrò

(1) *Immò* Callisti, *nempe filius. Hoc enim ipse* Nicephorus *clarè & expressè indicat, dum primum Historiæ Ecclesiasticæ Librum orditur his verbis:* ΝΙΚΗΦΟ΄ΡΟΣ Ὁ ΚΑΛΛΙ΄ΣΤΟΥ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν συντάξειν, ἀρξάμενος &c.

ultrò ac perlubenter illud commodavi R. P. *Reinoldo Dehnio* S. I, ut, quod ipse tunc per nimias occupationes alias facere non poteram, in Latinam linguam transferret, & *Græcè* simul ac *Latinè* publicaret; sed, quousq; is in hoc labore pervenerit, & an eundem ante mortem suam absolverit, id mihi prorsùs est incognitum.

IX.

Nonus (1) Codex manuscriptus *Historicus Græcus* est *chartaceus* mediocriter antiquus in *quarto*, constatq; nunc folijs *decem*, & ad *Joannem Sambucum* olim pertinuit. Continentur eo hæc:

(1) *Fuit is olim extra numerum.*

Primò, & quidem à fol. 1 pag. 1 usq; ad fol. 4 pag. 1, *ex Hippolyti Thebani, qui circa finem seculi post Christum decimi claruit, Syntagmate Chronologico Libellus de Genealogiâ Sanctissimæ Virginis Deiparæ*; cujus titulus & principium: ἹΠΠΟΛΥΤΟΥ ΤΟΥ ΘΗΒΑΙΟΥ ἐκ τοῦ Χρονικοῦ αὐτοῦ Συντάγματος περὶ Γενεαλογίας τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου. Ἀπὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μέχρι τῆς τῶν Μάγων παρουσίας ἔτη δύο· (2) περὶ τοῦ γεννηθῆναι γὰρ αὐτὸν ἐφάνη ὁ ἀστὴρ αὐτοῖς ἐν Περσίδι, καθὼς φησὶν ὁ (3) Ἀφροδιτιανός. Καὶ ἀπὸ τῆς εἰς Αἴγυπτον ἀναχωρήσεως μέχρι τῆς τελευτῆς Ἡρώδου υἱοῦ Ἀντιπάτρου ἔτη τρία. ἐν Ἡλιουπόλει γὰρ τῇ κατὰ Μέμφιν παρῴκησεν ὁ Κύριος σὺν Ἰωσὴφ τῷ μνήστορι καὶ Μαριὰμ τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἔτος α΄. μετὰ δὲ τὴν ἐξ Αἰγύπτου ἐπάνοδον αὐτῶν &c. Primus hunc Libellum ex hoc Codice suo manuscripto Græco latinè vertit, & in lucem edidit ipse *Joannes Sambucus* Trinaviensis Pannonius Patavij typis Gratiosi Perchacini A. 1556 in octavo, sed tantùm *latinè*, eúmque Illustrissimis Liberis Baronibus *Joanni Friderico* & *Ferdinando Hoffmannis* fratribus dedicavit. Posteà autem *græcè* simul & *latinè* edidit eundem Libellum *Henricus Canisius* I C. & SS. Canonum in Academiâ Ingolstadiensi Professor ordinarius in Parte Primâ Tomi tertij Antiquæ Lectionis A. 1603 in quarto, & quidem ex Codice manuscripto Bibliothecæ Bavaricæ Monacensis. Plura de hoc *Hippolyti Thebani* Libello vide Libri tertij horum Commentariorum pag. 45, 46, 47, 98, 99, Libri quarti pag. 150, Libri quinti pag. 109, 110, & Libri septimi pag. 341.

(2) *Verba hæc* περὶ *usq.* Ἀφροδιτιανὸς *desunt in editione græco-latinâ Canisianâ.*

(3) *Ita ibi perperàm scriptum est, nempe* Ἀφροδιτιανὸς *pro* Ἀφροδισιανός. *Plura de hoc* Aphrodisiano Persâ, *qui scripsit* Historiam Nativitatis Beatissimæ Virginis Deiparæ *vide Libri quarti horum Commentariorum pag.* 132, *& Libri quinti pag.* 12, 234 *&* 235.

Secundò, & quidem fol. 5 pag. 1, *Imp. M. Antonini Philosophi Epistola ad Euxinianum Pomplionem*, Præsidem Phrygiæ Minoris, quâ illi injungit, ut *Abercium Hierapoleos Episcopum*, sanctitate vitæ & miraculis celeberrimum, filiæ suæ *Lucillæ* à cacodæmone liberandæ causâ, cum omni reverentiâ & honore quamprimùm ad se mittat.

Inscri-

Inscribitur ea atque incipit hoc modo: Ἀντωνίνε Αὐτοκράτορος ἐπιστολή. Ἀντωνῖνος Αὐτοκράτωρ Σεβαστὸς Εὐξεινιανῷ Πομπηλίωνι χαίρειν. Ἐγὼ εἰς πεῖραν τῆς σῆς ἀγχινοίας ἔργοις αὐτοῖς καταστὰς, &c; Exstat eadem *Epistola* in *Vitâ S. Abercij* à *Symeone Metaphraste* græcè conscriptâ, quam in Latinum sermonem versam R. P. *Laurentius Surius* Carthusianus inseruit Tomo quinto de probatis Sanctorum Historis d. 22 Octobris, quo tàm à Græcis quàm Romanis memoria ejus colitur. Vide etiam Eminentissimi Cardinalis *Baronij* Annalium Ecclesiasticorum Tomum secundum A. C. 163.

Tertiò, & quidem à fol. 6 pag. 1 usque ad fol. 10 pag. 2, *Æsopicæ quædam Fabulæ*, in principio & fine mutilæ.

X.

Decimus (1) Codex manuscriptus *Historicus Græcus* est *chartaceus* antiquus, elegans, & bonæ notæ in *quarto*, constátque folijs *centum ac sedecim*, & ad *Joannem Sambucum*, ut ipse solitâ propriæ manûs inscriptione testatur, olim pertinuit. Continentur eo hæc:

(1) *Fuit is olim extra numerum.*

Primò, & quidem à fol. 1 pag. 1 usque ad fol. 10 pag. 2, *Nicephori Gregoræ*, qui Historiam suam Byzantinam usque ad annum Christi 1341 perduxit, *Oratio de Beatissimæ Virginis Deiparæ Nativitate, Præsentatione in Templo & educatione*; cujus titulus & principium: Τοῦ σοφωτάτου Νικηφόρου τοῦ Γρηγορᾶ Λόγος εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον, διαλαμβάνων πάντα γέννησιν αὐτῆς καὶ τὴν εἰς τὰ ἅγια (2) εἴσοδον καὶ ἀνατροφὴν. Ἀκούω Μωσέα τὸν μέγαν, τὸ ξένον ἐκεῖνο θαῦμα τοῦ βάτου πάλαι περιεργάζεσθαι θέλοντα, &c. Meminit hujus Orationis *Leo Allatius* in Diatribâ de Symeonum Scriptis pag. 82.

(2) *In Codice manuscripto Allatiano additum fuit τῶν ἁγίων.*

Secundò, & quidem à fol. 11. pag. 1 usque ad fol. 18 pag. 2, ejusdem *Nicephori Gregoræ Oratio in Annunciationem Beatissimæ Virginis Deiparæ*, cujus titulus & principium: Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸν εὐαγγελισμὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου. Ἐμοὶ δὲ τῶν ζωγράφων πολλάκις ἐκείνους ἐπῄει θαυμάζειν καὶ τῶν ἀνδριαντοποιῶν, ὁπόσοι τῆς χρονικῆς περιόδου τὸ τάχος μιμεῖσθαι διὰ τῆς τέχνης ἐθέλοντες, &c. Hujus quoque Orationis meminit *Leo Allatius* in Diatribâ de Symeonum Scriptis pag. 88.

Tertiò, & quidem à fol. 19 pag. 1 usque ad fol. 52 pag. 2, ejusdem *Nicephori Gregoræ Oratio encomiastica, prolixa & perelegans, in Imp. Constantinum Magnum*; quæ inscribitur atq; incipit hoc modo: Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸν ἐν Βασιλεῦσι μέγιστον καὶ ἅγιον Κωνσταντῖνον τὸν ἰσαπόστολον.

Τὸ

Τὸ μὲν κεφάλαιον τῆς ἐνταῦθα σπουδῆς καὶ φιλοτιμίας ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι, οὐ τὴν ἀξίαν ἐστὶν ἀποδοῦναι φωνὴν τῷ μεγάλῳ Βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ, ἀλλὰ τὸ προσῆκον ἐκτίνειν ἐθέλοντας χρέος, μὴ τελέως ἐκπεσεῖν τῆς προθέσεως, &c. Dignissima profectò est hæc Oratio, ut *Supplemento Corporis Historiæ Byzantinæ* aliquando inseratur. Interim nunc moneo (1) exstare in eâ valdè notabilem de *Eutropio* mentionem; nempe quòd is, licet (2) *gentilis & à Christianâ religione alienus*, simul etiam *Imp. Juliano Apostatæ* addictissimus, vi tamen veritatis & conscientiæ *Imp. Constantinum Magnum* laudare coactus fuerit. Ipsa *Gregoræ* verba à fol. 32 pag. 2, usque ad fol. 33 pag. 2, sunt hæc: Οὕτω τοίνυν (ὁ Κωνσταντῖνος) τὰ τῶν μεγάλων ἐκείνων καὶ ἀντιτύπων ἐθνῶν ταπεινώσας φρονήματα, οὕτω δὲ καὶ τυράννων ἁπάντων καθαρὰν καταστήσας τὴν οἰκουμένην, τῇ τοῦ σωτηρίου σταυροῦ δυνάμει τὸ πᾶν τῆς αἰτίας ἀνετίθει, καὶ Θεῷ τὰς ἀπαρχὰς τῆς εὐχαριστίας ἐκ μέσης ἀνέπεμπε τῆς ψυχῆς. ἐγὼ δὲ μάρτυρας ἔχων τῶν λεγομένων μακρὰς ἱστορίας ἔκ τε τῶν τῆς ἡμετέρας αὐλῆς ἀρχαίας καὶ πάνυ τοι πλείστας, ἔκ τε τῶν θύραθεν σοφῶν, Ἑλλήνων δηλαδὴ καὶ Αἰγυπτίων, καὶ ὅσοι τῆς πάλαι Ῥώμης ἐγένοντο θρέμματα, μήκους ἕνεκα παρίημι· μνησθήσομαι δ' ἑνὸς τοὔνομα ΕΥΤΡΟΠΙΟΥ, βραχυλογίᾳ χρωμένου τὰ μάλιστα, οὗ δὴ καὶ πρότερον μετρίως ἐμνήσθην, καὶ ταῦτα ἀπεχθῶς ἔχοντος πρὸς ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΝ, ΔΙΑ ΤΕ ΤΟ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ ἈΚΟΙΝΩΝΗΤΟΝ, καὶ πρόσγε, ΔΙΑ ΤΟ ἩΛΙΚΙΩΤΗΝ ὉΜΟΥ ΚΑΙ ΑἹΡΕΣΙΩΤΗΝ ἸΟΥΛΙΑΝΟΥ ΓΕΓΕΝΕΣΘΑΙ, ἵνα μᾶλλον πιστότερα τὰ λεχθησόμενα ᾖ, διὰ τὸ τὰς τῶν ἐχθρῶν μαρτυρίας ἔχειν τι πρὸς ἀξιοπιστίαν ἐχέγγυον βεβαιότερον. ἄλλως τε καὶ ἱστορίαν συγγράφων καθολικήν τε καὶ μακροτέραν ἐκεῖνος, οὐ δύναται τὴν τῆς ἀληθείας κρύπτειν ἐνάργειαν. φησὶ τοίνυν ἐκεῖνος πρόσγε τοῖς ἄλλοις, ὡς (3) Κωνσταντῖνος δὲ

(1) *Vide etiam Librũ* quartum *horum Commentariorum pag.* 56 *in margine.*

(2) *Sunt, qui* Eutropium *fuisse* Christianum *colligunt ex eo, quòd, ubi de* Imp. Juliano *agit, in nonnullis exemplaribus manuscriptis & impressis legitur:* NIMIUS religionis Christianæ insectator; perinde tamen, ut cruore abstineret. *Sed adjectivum illud* Nimius *supposititium ibi & superfluũ est.*

Cùm enim proximè præcedant hæc verba: Gloriæ avidus, ac per eam animi plerumque immodici; *explicandi vocabuli hujus* IMMODICI *causâ addidit ibi aliquis marginale vel interlineare glossema* NIMII: *quod posteà ab imperitis librarijs mutatum in* NIMIUS, *ipsi* Eutropij *contextui perperàm insertum est. Prioribus quippe verbis accusat* Eutropius Imp. Julianum, *quòd nimiâ gloriæ aviditate inconsultiùs prælijs se inserens, mortem sibi accersiverit; posterioribus autem eundem laudat, quod insectator quidem fuerit Christianæ religionis, non tamen* NIMIUS, *sed perinde, ut cruore abstineret.* (3) *Ipsa* Eutropij *verba* latina *secundùm antiquum Codicem manuscriptum membranaceum Augustissimæ Bibliothecæ Cæsareæ sunt hæc:* Constantinus tamen Vir ingens, & omnia efficere nitens, quæ animo præparâsset, simul Principatum totius Orbis affectans, Licinio bellum intulit, quamquã necessitudo; nam soror Constantia nupta Licinio erat. *Quæ* Pæanias Sophista, *à* Friderico Sylburgio *editus, nimis liberâ metaphrasi in Græcum sermonem transtulit hoc modo:* Κωνσταντῖνος γὰρ, στρατηγεῖν τε ἀγαθὸς ὤν, καὶ ἀνδρειότατος ἐν ταῖς μάχαις, δυνατώτατός τε ἤδη ἐν ταῖς προσθήκαις γεγενημένος, ἐπήγαγεν αὐτῷ πόλεμον, ἐπιθυμίᾳ τῆς τοῦ παντὸς ἀρχῆς, περὶ φαῦλον ποιούμενος τὴν ἀπὸ τοῦ γάμου συγγένειαν· κηδεστὴς γὰρ ἦν αὐτῷ Λικίνιος ἐπ' ἀδελφῇ Κωνσταντίᾳ.

δὲ στρατηγεῖν τε ἀγαθὸς ὢν, καὶ ἀνδρειότατος ἐν ταῖς μάχαις, δυνατώτατός τε ἤδη ἐν ταῖς προσθήκαις γεγενημένος, σφοδρὸν ἐπήγαγε καὶ Λικινίῳ τὸν πόλεμον, παρὰ φαῦλον ποιησάμενος τὴν ἀπὸ τοῦ γάμου συγγένειαν. (1) δόξης τε γὰρ ἐπεθύμει πολεμικῆς, καὶ πρὸς (2) ἀριστείας ἕτοιμος ἦν· τύχη δὲ ἠκολούθει μὲν αὐτοῦ τοῖς ἐγχειρήμασι δεξιὰ, τὰς ἀρετὰς δὲ οὐκ ἔκρυπτεν, (3) ἀλλ᾽ ἐκείνων ἐνομίζετο, καὶ ταύτης ἦν. Σκύθας τε κατεπολέμησε, σπονδάς τε κατ᾽ ἐξουσίαν ἐποιήσατο· πολύς τε ἦν αὐτοῦ παρὰ τοῖς βαρβάροις λόγος, ὥστε τοὺς πλείστους ἀμοιβὰς ἐποφείλειν αὐτῷ νομίζειν (4) τῆς τε ἄλλης βασιλικῆς μεγαλοπρεπείας, καὶ τῆς ἐλευθέρου παιδείας, καὶ τῶν λογικῶν ἐπιστημῶν. (5) καὶ γὰρ τοῦ παρὰ πάντων φίλτρου καὶ αὐτὸς, οὔτε δωρεᾶς, οὔτ᾽ ἄλλης σπουδῆς, ἦν μετὰ τοῦ σεμνοῦ φειδόμενος. (6) τῶν φίλων δὲ, καὶ οἷς ἐπίστευε, καὶ οἷς μὴ, μεγάλως πάντας ἐθεράπευεν, οὐδεμίαν καταλιμπάνων ὑπερβολήν. ἐνταῦθα καὶ οὗτος ἀνδρειότατόν τε ἐν ταῖς μάχαις εἶναί φησι Κωνσταντῖνον, καὶ στρατηγεῖν ἀγαθὸν, καὶ ἅμα δυνατώτατον ἐν ταῖς τῆς ἡγεμονίας αὐξήσεσι· μεγαλοδωρότατόν τε καὶ σεμνὸν τὸν βίον, καὶ λόγων σοφῶν ἐπιστήμονα, καὶ ἅμα τοῖς πᾶσιν ἐντεῦθεν ποθεινὸν καὶ ἐπέραστον, καὶ πάσαις ἀρεταῖς περιβεβληθόντα. ἝΛΛΗΝ Δ᾽ ὪΝ (Ὁ ἘΥΤΡΌΠΙΟΣ) ΚΑῚ ἈΛΛΟΦΎΛΟΥ ΘΡΗΣΚΕΊΑΣ ΤΡΌΦΙΜΟΣ, παρέμιξε τοῖς λεγομένοις καὶ λέξεις, αἳ τὸν μὲν νοῦν ὑγιαίνουσι, τὸ δὲ φαινόμενον ἀπόζουσιν ἙΛΛΗΝΙΚΗ͂Σ ΠΙΚΡΊΑΣ· ὃ καὶ μᾶλλον ποιεῖ πιστοτέρας τὰς μαρτυρίας αὐτοῦ· μήτε γὰρ ἐξεπίτηδες, μήτ᾽ ἀπὸ φίλης ὁρμᾶσθαι γνώμης καὶ γλώττης τὰ εἰρημένα. ὅτε γὰρ τύχην ἐπακολουθεῖν αὐτοῦ τοῖς ἔργοις φάσκοι δεξιὰν, τὸν τῶν πάντων αἴτιον εἶναι λέγει Θεὸν, καὶ τὴν τοῦ σωτηρίου σταυροῦ δύναμιν· τύχην γὰρ ὀνομάζουσιν Ἕλληνες καὶ τὸν Θεόν· ὅτε δὲ καὶ δόξης ἕνεκα, παρὰ φαῦλον ποιησάμενον

(1) *Ipsa Eutropij verba latina secundùm editiones Basileenses Antonij Schonhovij & Henrici Glareani sunt hæc:* Militaris gloriæ appetentissimus, fortunâ in bellis prosperâ fuit; verùm ita, ut non superaret industriã. Nam etiam Gothos, post civile bellum, variè profligavit, pace his ad postremum datâ; ingentémque apud barbaras Gentes memoriam gratiæ collocavit: civilibus artibus & liberalibus studijs deditus; affectator justitiæ & amoris; quæ omninò sibi & liberalitate & docilitate quæsivit: sicut in nonnullos amicos dubius, ita in reliquos egregius; nihil occasionum prætermittens, quo opulentiores eos clarioresque præstaret. *In alijs nonnullis editionibus, ut & in* Pauli Diaconi *Historiâ Miscellâ, pro* affectator justitiæ & amoris *legitur* affectator justi amoris, quem omnem sibi &c. *In suprà citato autem antiquo Codice manuscripto membranaceo Augustissimæ Bibliothecæ Cæsareæ legitur,* adfectatur justitiam oris, quam omni & liberalitate & docilitate quæsivit; *in quâ lectione an præter vocem* omni *aliud aliquid boni latitet, alijs dijudicandum relinquo.* *In eodem Codice manuscripto, pro* Militaris gloriæ appetentissimus, fortunâ in bellis prosperâ fuit, *legitur,* Militaris gloriæ appetentissimo, fortuna in bellis prosperis affuit; verum ita, ut non superaret industriam. (2) *In suprà citatâ editione Sylburgianâ legitur* ἀριστείαν. (3) *In editione Sylburgianâ perperàm legitur:* ἀλλ᾽ ἐκείνων ἐνομίζετο. καὶ ταύτης ἦν Σκύθας τοι κατεπολέμησε, &c. (4) *Verba hæc,* τῆς τε ἄλλης βασιλικῆς μεγαλοπρεπείας, *in editione Sylburgianâ perperàm omissa sunt.* (5) *In editione Sylburgianâ perperàm legitur:* καὶ τοῦ παρὰ πάντων φίλτρου, μήτε δωρεᾶς ὑπὲρ τούτων, μήτ᾽ ἄλλης σπουδῆς, μετὰ τοῦ σεμνοῦ φειδόμενος. (6) *In editione Sylburgianâ legitur:* τῶν φίλων δὲ τοὺς μὲν ἠπίστει τοὺς δὲ ἀναμφισβητήτως ἐθεράπευεν, οὐδεμίαν καταλιπὼν ὑπερβολήν.

ησάμενοι τὴν συγγένειαν, Λικινίῳ τὸν πόλεμον ἐπενεγκεῖν λέγοι, διπλᾶ-φρονεῖν ἡμᾶς ἀναγκάζει περὶ αὐτοῦ. ἢ γὰρ ἠγνόησε τὴν οὖσαν αἰτίαν, ὅτι διώκτῃ γενομένῳ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩ͂Ν Λικινίῳ τὸν πόλεμον ἐκεῖνον ἐπήνεγκεν, ἢ γινώσκων, ἑκὼν σεσιώπηκε διὰ τὴν ἔχθραν τὴν ἀπὸ τῆς θρησκείας· οὐ γὰρ ἦν εἰκὸς σιωπᾶν Κωνσταντῖνον, οὕτω περιφανῶς Λικινίου μανέντος κατὰ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩ͂Ν. ὁ γὰρ ἐνὸν κατασβέσαι ῥᾳδίως ἀπωθῆρα, μέχρι οὐρανοῦ περιπέμψειν βλαπτούσης φλογὸς κορυφὴν ὑπεριχόμενον, σιωπήσας ἑκὼν, αὐτὸς ἂν εἴη ἀτεχνῶς ὁ τὴν τῆς τοσαύτης φλογὸς μητέρα παρεχόμενος ὕλην. Hoc est, ut ego interpretor: *Sic igitur Constantinus magnarum illarum & immansuetarum Nationum feroces animos frangens, sic etiam à Tyrannis Orbem terrarum purgans, salutaris Crucis potentiæ totam attribuebat causam, & Deo primitias gratiarum ex animæ suæ meditullio offerebat. Ego verò quamvis eorum, quæ à me dicta sunt, testes habeam longas Historias, tùm Scriptorum nostri ovilis antiquas & plurimas, tùm quoque exterorum Sapientûm, Græcorum scilicet & Ægyptiorum, & quotquot olim Vrbis Romæ fuerunt alumni, prolixitatis causâ eas prætereo. Mentionem autem unius tantùm faciam, nomine EVTROPII, compendiariâ narrationis brevitate quàm maximè utentis, cujus & anteà jam aliquatenùs memini. Cùm enim is infensum erga CONSTANTINVM gesserit animum, cùm PROPTER DIFFERENTIAM RELIGIONIS, tùm QVOD JVLIANI FVERIT ÆQVALIS ET SECTATOR, majorem ejus verba merebuntur fidem, quia testimonia bona, ab hostibus profecta, digniora & validiora censentur aliis. Hic itaq; generalem & rebus gestis Constantini longiorem scribens Historiam, non potest veritatis efficaciam occultare, sed inter alia ait, quòd Constantinus peritissimus existens militandi, & in præliis fortissimus, simul etiam in rebus suis augendis acerrimus, grave bellum Licinio intulerit, nihili faciens (1) affinitatem, quâ ipsi conjunctus esset. Gloriæ enim militaris appetens, & ad præclara facinora bellica propensus erat; comitante illius conatus fortunâ prosperâ, ita tamen ut virtutes ejusdem non obscuraret, sed gloriosa ipsius acta non minùs virtutum ejus haberentur effectus, quàm re verâ essent fortunæ. Scythas etiam debellavit, & fœdera pepigit liberâ potestate; multáq; ejus erat apud Barbaros existimatio, adeò ut plurimi eorum cùm ob reliquam Magnificentiam Regiam, tùm quoque ob liberalium Artium & rationalium Scientiarum studium remunerationes ipsi se debere profiterentur; utpote qui & donis, & aliâ omni officiorum exhibendorum sedulitate, tanquam benevolentiæ omnium conciliandæ*

(1) *Habuit enim* Licinius *in matrimonio* Constantiam *Imp. Constantini Magni sororem.*

I 2 liandæ

liandæ philtris, debitâ tamen gravitate servatâ, haud parcè uteretur. Amicos porrò, non solùm probatæ, verùm etiam suspectæ fidei, nullâ ijs benè faciendi occasione prætermissâ, omnes summopere locupletavit. Hoc igitur loco & ille testatur, Constantinum fuisse fortissimum in prælijs, & militandi peritissimum, simul etiam acerrimum in augendo suo Imperio; adhæc munificentissimum æquè ac gravitatis vitæ observantem, & eruditæ sapientiæ consultum, atque insuper omnibus exoptatum & peramabilem, cunctisq; virtutibus refertum. Cæterùm GENTILIS EXISTENS (EUTROPIUS) ET ALIENÆ RELIGIONIS ALUMNUS, permiscuit narrationi suæ nonnullas loquendi formulas, quæ quidem secundùm rectum sensum sanæ sunt, redolere tamen videntur AMARULENTIAM ETHNICAM; quod quidem ipsius attestationes reddit majori fide dignas, tanquam non superficiarias, nec ab amicâ sententiâ & linguâ profectas. Dum enim ait, Fortunam prosperam acta Constantini comitatam esse, idem hoc est, ac si dicat, Deum, supremum omnium rerum Autorem, per potentiam salutaris Crucis Christi, Constantinum in rebus gerendis adjuvisse; quoniam Gentiles etiam Deum nomine Fortunæ indigitant. Dum porrò autem dicit, Constantinum respectu gloriæ affinitatem nihili facientem, Licinio bellum intulisse, ipse nos cogit duplicem de se habere opinionem. Nam aut ignoravit veram belli causam, nempè quòd Licinio illud illatum sit tanquam persecutori CHRISTIANORUM, aut, si eam novit, de industriâ reticuit, nempe propter odium Religionis Christianæ. Minimè enim consentaneum fuisset, Licinio tàm manifestè contra Christianos furente, Constantinum silere; quippe cùm is, qui scintillam aliquam, futuræ suæ noxiæ flammæ apicem ad Cœlum usque protendere minantem, facilè, si velit, potest exstinguere, non tamen hoc facit, sed consultò silet, æquè sit in culpâ, ac si ipse negligentiâ suâ primam tantæ flammæ præbuisset materiam. Hæc ibi de *Eutropio Nicephorus Gregoras*; usus, cùm ea scriberet, non ipso (1) *Eutropij Historiæ Romanæ Breviario latino*, sed, ut cuilibet conferenti videre licet, interpolatitiâ illâ *Metaphrasi græcâ Pæanij*, seu

(1) Eutropij *hoc Breviarium Historiæ Romanæ latinum, separatim & absque* Pauli Diaconi Aquilejensis *interpolatione ac continuatione, optimè ediderunt* Antonius Schonhovius *A. 1546 & 1552 Basileæ typis Joan. Oporini in octavo*, Elias Vinetus *Pictavij apud Enguilbertum Marnefium A. 1553 in octavo*, Henricus Glareanus *Friburgi Brisgoæ A. 1554 & Basileæ typis Joan. Oporini A. 1559 in octavo, &* Christophorus Heidmannus *Helmestadij typis Jacobi Lucij A. 1621 in octavo. Simile etiam ejusdem Breviarij Exemplar* purum, *ante quingentos circiter annos in membranâ scriptum, exstat in* Augustissimâ Bibliothecâ Cæsareâ. *In quo, ut & in alijs ibidem exstantibus à* Paulo Diacono *interpolatis Exemplaribus manuscriptis, si* Lectiones variantes *alicujus momenti, & ab alijs antehac non observatas, invenero, haud gravatim eas commodiori posthac tempore & loco publicabo; cùm videlicet in continuatione horum Commentariorum ad recensionem* Codicum Manuscriptorum Historicorum Latinorum *pervenero.*

ſeu potiùs (1) *Pæaniæ. Sophiſtæ*, quam primus omnium *Fridericus Sylburgius* in Græco-latino Scriptorum Hiſtoriæ Romanæ Syntagmate, Francofurti ad Moenum A. 1589 in folio impreſſo, in lucem edidit. Cæterùm quandoquidem *Nicephorus Gregoras* expreſsè indicat, ſi ejuſdem *Eutropij* in eâdem Oratione jam anteà aliquatenùs meminiſſe, libet mihi majoris lucis & confirmationis causâ eam quoq; mentionem huc apponere. Illa igitur exſtat folij vigeſimi quarti hujus Codicis manuſcripti paginâ primâ & ſecundâ his verbis: Τῷ γάρ τοι γενναίῳ καὶ θαυμαστῷ Κωνσταντίνῳ πατέρες ἐγένοντο, τὰς τοῦ γένους ῥίζας ἐκ βασιλικῶν κατάγοντες αἱμάτων, καὶ ἀρετῆς μεταποιούμενοι τῆς βελτίστης. καὶ ἵνα τὰς τῶν ἀκριβέστερον τὰ ἐκείνου γινωσκόντων μαρτυρίας εἰς μέσον ἀγάγωμεν, φησὶν Ὁ (2) ΣΟΦΟΣ ΕΥΤΡΟΠΙΟΣ· ὃς Οὐάλεντι μὲν σύγχρονος γεγονώς, ΕΛΛΗΝ δ' ὢν τὴν θρησκείαν, ἔπειτα τὴν ἀρχαίαν Λατινικῇ διαλέκτῳ Ῥωμαϊκὴν ἱστορίαν ἀγώνισμα γλώττης ποιούμενος, τοὺς ἀπὸ Ῥωμύλου διέξεισι Βασιλέας, καὶ Στρατηγοὺς, καὶ Αὐτοκράτορας, καὶ ὅσοι μεταξὺ τὰς Ὑπατικὰς καὶ Δημαρχικὰς ἐξουσίας διαλαχόντες, εἰς Καίσαρας καὶ Αὐγούστους ὀψὲ τὴν ἡγεμονίαν μετήνεγκαν τῆς ἐπωνυμίας· οὗτος τοίνυν φησιν, (3) ὡς ὁ τοῦ Κωνσταντίνου πατὴρ Κωνστάντιος, πάσης μέτοχος ὢν ἀρετῆς τε καὶ σωφροσύνης, πάντας παρῄει τῇ κοινότητι. οἰκεῖον γὰρ ἡγούμενος πλοῦτον τὴν τῶν ὑπηκόων (4) εὐδαιμονίαν, τὰς μὲν ἐκείνων συνεκρότει κτήσεις, τὰς δ' οἰκείας καὶ βασιλικὰς παρὰ φαῦλον (5) ἐτίθει· ἄμεινον παρὰ τοῖς ἰδιώταις εἶναι λέγων τοῦ Βασιλέως εὐπορίαν, ἢ μικρῷ περικεκλεῖσθαι χωρίῳ (6) τῶν βασιλικῶν ταμείων. Hoc eſt: *Huic enim generoſo & admirando Conſtantino parentes fuerunt, originem generis ex* (7) *Imperatorio ſanguine*

I 3

(1) *Teſte Suida his verbis:* Παιανίας, ὄνομα κύριον· *h.e.:* Pæanias, nomen proprium. *Notabile porrò eſt, ab eodem* Suidâ *Metaphraſin græcam Breviarij Hiſtoriæ Romanæ Eutropij non attribui* Pæaniæ, *ſed* Capitoni, *Lycio Hiſtorico. Ipſa ejus verba ſunt hæc:* ΚΑΠΙΤΩΝ, Λύκιος Ἱστορικός. οὗτος ἔγραψεν Ἰσαυρικὰ βιβλία η΄. Μετάφρασιν τῆς Ἐπιτομῆς ΕΥΤΡΟΠΙΟΥ, ῥωμαϊστὶ ἐπιτεμόντος Λίβιον τὸν Ῥωμαῖον· καὶ περὶ Λυκίας καὶ Παμφυλίας. *Hoc eſt:* CAPITO, Lycius Hiſtoricus. Hic ſcripſit Iſaurica libris octo; Metaphraſin Epitomes EVTROPII, qui Livium, Scriptorem Latinum, latinè abbreviavit; item de Lyciâ & Pamphyliâ. *Hæc* Suidas. *Mihi autem veriſimile videtur, quòd Metaphraſtes hic Eutropij ſimul habuerit & Romanum cognomen adſcititium* CAPITO, *& Græcum agnomen vernaculum* PÆANIAS, *atque conjunctim appellatus fuerit* CAPITO PÆANIAS; *ita videlicet, ut ante cognomen* Capito *ſubaudiendum ſit* prænomen *aliquod cum* nomine *Gentis Romanæ, vel* Afiniæ, *vel* Attejæ, *vel* Coſſutiæ, *vel* Egnatiæ, *vel* Fontejæ, *vel* Herenniæ, *vel* Oppiæ, *vel* Siſinniæ, *vel* Titinniæ, *vel* Vellejæ; *utpote quibus omnibus cognomen* Capitonum *fuit familiare. Exempla varia veterum Scriptorum Græcorum, ſimili nomenclatione Græco-Latinâ inſignium, vide Libri* ſecundi *horum Commentariorum pag.* 591, 592, *& apud* Suidam *Lexicographum paſſim.* (2) Σοφὸς *pro* Σοφιστής. *Vide* Suidam *in explicatione vocum* Σοφιστὴς *&* Σοφὸς, *atque* R. P. Ludovici Creſollij *Theatrum veterum Rhetorum lib.* 1 *cap.* 11 *& lib.* 2 *cap.* 2. (3) *Vide* Eutropij *editionem græco-latinam Sylburgianam initio Libri decimi, pag.* 128; *ſed ibi pro* παρῄει *legitur* παρελθών. (4) *Hæc vox* εὐδαιμονίαν *deeſt in editione Sylburgianâ; item paulo pòſt pro* τὴν τῶν ὑπηκόων εὐδαιμονίαν *legitur* τὸν τῶν ὑπηκόων *ſcilicet* πλοῦτον. (5) *In editione Sylburgianâ legitur:* παρὰ φαῦλον ἐποιεῖτο. φασὶ γοῦν αὐτὸν λέγειν, ὡς ἄμεινον *&c.* (6) *Hæc verba* τῶν βασιλικῶν ταμείων *deſunt in editione Sylburgianâ.* (7) *Verba* Eutropij *circa finem libri noni, pag.* 126 *ſuprà citatæ editionis Sylburgianæ, ad quæ* Nicephorus Gregoras *hîc reſpicit, ſunt hæc:* Conſtantius per filiam nepos Claudij traditur. *Quæ* Pæanias *Sophiſta ibidem ſic vertit:* Ἦν δὲ Κωνστάντιος μὲν Κλαυδίου τοῦ βασιλεύσαντος ἀπὸ θυγατρὸς ἔγγονος. *Quantum autem hâc in re ab* Eutropio *&* Pæaniâ Trebellius Pollio *diſſentiat, vide apud ipſum* Trebellionem *in Vitâ* Imp. Claudij II.

ſanguine ducentes atque optimis virtutibus præditi ; & , ut eorum, qui ad ipſum pertinentia accuratiùs noverunt, teſtimonia in medium producam, ait EVTROPIVS SOPHISTA, (qui, Valenti quidem ſynchronus, GENTILIS autem Religione, eloquentiæ ſuæ Latino ſermone exercendæ materiam ſibi ſumens antiquam Hiſtoriam Romanam, omnes inde à Romulo recenſet Reges, Tribunos militares, Dictatores, & quotquot intermedijs temporibus Conſulares atque Plebejas nacti Poteſtates, tandem in Cæſares & Auguſtos Principatum cognominem tranſtulerunt ;) hic igitur ait, (1) *quòd Conſtantini pater Conſtantius, omnis virtutis & prudentiæ particeps, omnes civilitate ſuperaverit. Subditorum enim felicitatem pro divitijs proprijs habens, illorum quidem facultatibus applaudebat, peculiares autem & Imperatorias floccifaciebat ; quippe dicens, Imperatorias opes meliùs apud privatos adſervari, quàm exiguo circumcludi loco Imperialis Ærarij.* Hucuſque de *Eutropio Nicephorus Gregoras.* Vnde luculenter patet, *Eutropium* hunc, *Sophiſtam Gentilem*, qui *Imp. Valenti* Breviarium Hiſtoriæ Romanæ dedicavit, à *Joanne Trithemio* in Libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis, *Conrado Geſnero* in Bibliothecâ Vniverſali, R. P. *Antonio Poſſevino* in Apparatu Sacro, & à compluribus alijs, perperàm confundi cum *Eutropio, Monacho & Presbytero*, qui *S. Auguſtini* fuit diſcipulus, & Epiſtolas duas ſcripſit conſolatorias ad duas ſorores, ancillas Chriſti, quæ ob devotionem pudicitiæ, & amorem religionis, à parentibus exhæredatæ fuerant ; ut teſtatur *Gennadius Maſſilienſis* in Libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis capite quadrageſimo nono.

Quartò, & quidem à fol. 52 pag. 2 uſque ad fol. 61 pag. 2, *Maximi Planudis, Monachi Conſtantinopolitani*, qui circa annum Chriſti 1353 claruit, *Oratio in Sepulturam Chriſti, & in Beatiſſimæ Virginis Deiparæ Planctum funebrem ;* cujus titulus & principium: Μαξίμου Μοναχοῦ τοῦ Πλανούδη εἰς τὴν θεόσωμον ταφὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ εἰς τὸν ἐπιτάφιον θρῆνον τῆς Θεοτόκου. Ἃ μὲν ἄν τις εἰκάσῃ τεκμήριον τὴν παροῦσαν ἔχων κατάστασιν &c. Primus hanc Orationem græcè edidit *Andreas Wechelus* Lutetiæ Pariſiorum A. 1557; latinè autem verſa à *Joachimo Axonio Graviano* exſtat eadem ia Tomo primo Auctarij Bibliothecæ Veterum Patrum; ut refert R. P. *Hippolytus Maraccius Lucenſis* in Bibliothecâ Marianâ, ſub literâ M, ubi agitur de *Maximo Planude*.

Quintò, & quidem à fol. 61 pag. 2 uſque ad fol. 90 pag. 2, ejuſdem *Maximi Planudis Oratio in Sanctos Apoſtolos Petrum & Paulum ;*

(1) *Ipſa* Eutropij *verba latinâ ſecundùm ſuprà citatum antiquum* Codicem *manuſcriptum membranaceum Auguſtiſſimæ Bibliothecæ Cæſareæ ſunt hæc.* Conſtantius, Vir egregius & præſtantiſſimæ civilitatis, divitijs provincialium ac privatorum ſtudens, fiſci commoda non admodùm affectans; dicénsq;, melius publicas opes à privatis haberi, quàm intra unum clauſtrum reſervari.

lum; cujus titulus & principium: Τοῦ αὐτοῦ εἰς τοὺς ἁγίους ἐνδόξους πανευφήμους καὶ κορυφαίους τῶν Ἀποστόλων Χριστοῦ Πέτρον καὶ Παῦλον. Ἐδόκει μοι λέγειν τι περὶ τῶν Ἀποστόλων προθυμουμένῳ, μηδὲν εἶναι πόνου πολλοῦ πρᾶγμα, μηδὲ χαλεπὸν ἐγχειρῆσαι, &c. De hâc Oratione, quam R. P. *Jacobus Gretserus* S. I. perperàm sub nomine *S. Gregorij Nysseni* edidit, ut & de vero ejus autore *Maximo Planude*, vide plura Libri *quarti* horum Commentariorum pag. 54, 55, 56 & 57.

Sextò, & quidem à fol. 91 pag. 1 usque ad fol. 104 pag. 2, *Gregorij Cyprij*, Patriarchæ Constantinopolitani, qui ante Patriarchalem Dignitatem *Georgius* fuit appellatus, *Oratio in Sanctum Magnum Martyrem Georgium*; cujus titulus & principium: Γρηγορίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Κυπρίου εἰς τὸν ἅγιον ἔνδοξον μεγαλομάρτυρα Γεώργιον. Ἔθος τοῦτο τῶν λόγοις ἀγωνιζομένων σχεδὸν ἑκάστῳ, τοὺς καθ' ἑαυτὸν ἀγῶνας μεγάλους οἴεσθαι ἀξιοῦν, καὶ λαμπροὺς καὶ δυσχερεῖς ἀνῦσαι, &c. Meminit hujus Orationis *Leo Allatius* in Diatribâ de *Georgijs*, ubi de hoc *Georgio* sive *Gregorio Cyprio* à pag. 420 usque ad pag, 425 satis fusè agit; item in Diatriba de *Symeonum* Scriptis pag. 87.

Septimò, & quidem à fol. 104 pag. 2 usque ad fol. 116 pag. 1, ejusdem *Gregorij Cyprij Oratio in Sanctam Martyrem Marinam*; cujus titulus & principium: Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν ἁγίαν ἔνδοξον μεγαλομάρτυρα τοῦ Χριστοῦ Μαρίναν. Καὶ τὴν ἐκκλησίαν ἀρα, ἧς ὁ Χριστὸς κεφαλὴ, παράδεισον κατανοοῦμεν &c. Meminit & hujus Orationis *Allatius* in suprà citatis duabus Diatribis.

XI.

Vndecimus (1) Codex manuscriptus *Historicus Græcus* est *membranaceus* pervetustus, elegans & optimæ notæ in folio, ut vocant, super regali, constátq; folijs *trecentis nonaginta*, paginatim in binas columnas divisis, & primùm quidem ad *Marcum Mamunam Cretensem*, posteà autem ad *Joannem Sambucum*, ut ambo proprijs inscriptionibus suis testantur, olim pertinuit. Continetur eo *Magni Menologij Græcorum mensis Februarius* hoc ordine:

(1) *Fuit is olim inter Codices manuscriptos Theologicos Græcos centesimus vigesimus.*

Primò, & quidem à fol. 1. pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 6 pag. 2 colum. 2, *Vita S. Tryphonis Martyris*, in *Phrygiæ* vico *Campsado*, Civitati (2) *Apameæ* vicino, nati, & *Nicææ* in *Bithyniâ* A. C. 250 sub Imperatore quidem *Decio*, Præfecto autem Orientis *Aquilino*, passi, à *Sy-*

(2) *Hinc idem S.* Tryphon *ab* Aquilino *in sententiâ mortis contra ipsum prolatâ, impropriè vocatur* Τρύφων ὁ Ἀπαμεὺς, *hoc est*, Tryphon Apameensis, *cùm is reverà fuerit* Campsadensis.

à *Symeone Metaphraste græcè* conscripta: cujus titulus aureis olim literis scriptus jam adeò evanuit, ut haud ampliùs sit legibilis; principium autem est tale: Τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τὴν θεανδρικὴν αὐτοῦ πρὸς ἀνθρώπους ἐπιφάνειαν, καὶ τὴν ἐκ νεκρῶν τριήμερον ἔγερσιν, καὶ πρὸς τὸν Πατέρα μετὰ δόξης ἀνάληψιν, &c. Exstat eadem Vita, itidem ut hîc, die primo Februarij, in R. P. *Laurentij Surij* Carthusiani Tomo primo de probatis Sanctorum Historijs, à pag. 789 usque ad pag. 794, sed tantùm *latinè*; incipitque ibi hoc modo: *Cùm Dominus & Deus & Servator noster Jesus Christus, postquam Deus & homo ad homines advenisset, & tertio die à mortuis surrexisset, & ad Patrem cum gloriâ esset assumptus*, &c. In *Menæis* autem Græcorum, ubi ejusdem *S. Tryphonis* die primo Februarij fit mentio his verbis: Οὗτος ὑπῆρχεν ἐκ ΛΑΜΨΑ'ΚΟΥ τῆς κώμης τῶν Φρυγῶν ἐπαρχίας &c, minimè dubium est, quin hoc narrationis principium crasso ac prorsùs intolerabili laboret mendo, & pro ἐκ ΛΑΜΨΑ'ΚΟΥ τῆς κώμης legendum sit ἐκ ΚΑΜΨΑ'ΔΟΥ τῆς κώμης. Ita enim in principio suprà memoratæ Vitæ, à *Symeone Metaphraste* conscriptæ expresse legitur: Ὅς (scilicet Τρύφων) γῆς μὲν τὸ πρῶτον ἀνεδόθη Φρυγῶν· κώμης δὲ ΚΑΜΨΑ'ΔΟΥ, Ἀπαμείᾳ τῇ πόλει γειτνιώσης. Item in fine ejusdem Vitæ: Ἐπειδὰς δὲ ὄναρ ὁ ἅγιος (Τρύφων), εἰς τὴν αὐτοῦ κώμην ΚΑ'ΜΨΑΔΟΝ μετακομίζειν (τὸ λείψανον) παρήγγειλε, ὃ καὶ πεποιήκασιν. Corrigendus ergò hâc occasione est etiam *Abrahami Ortelij Thesaurus Geographicus*, ubi Vicus ille perperàm appellatur Καμψὰς, tanquam casum genitivum habens Καμψάδος, cùm is reverâ nominativè appellatus fuerit Κάμψαδος, & genitivè Καμψάδου: ideóque etiam Libri *septimi* horum Commentariorum pag. 247, vers. 12 & 28, pro *Campsade* legendum est *Campsado*.

Secundò, & quidem à fol. 6 pag. 2 colum. 2, usq; ad fol. 12 pag 2 colum. 1, ejusdem suprà memorati *S. Tryphonis Campsadensis Vita*, ab anonymo quodam Autore conscripta, & ab altera illâ præcedente longè diversa; quæ inscribitur atque incipit hoc modo: Βίος καὶ Θαύματα τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου Μάρτυρος τοῦ Χριστοῦ τοῦ Τρύφωνος. Ὁ βίος τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου Μάρτυρος τοῦ Χριστοῦ Τρύφωνος ἀπὸ διετοῦς χρόνου μέχρι τέλους τίμιος καὶ ἐνάρετος ὑπῆρχεν· καὶ τὸ μὲν μαρτύριον αὐτοῦ ἐν Νικαίᾳ τῇ πόλει ἐτελέσθη· ἡ δὲ ἀρχὴ τῶν ἄθλων αὐτοῦ γέγονεν ἐν ΚΑΜΨΑ'ΔΟΥ κώμῃ, ὅπου καὶ ὁ στέφανος αὐτῷ δέδοται,

καὶ

καὶ φυλαχθεὶς τετήρηται ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Οὗτος τοίνυν ὁ ἅγιος &c. Vide *Martyrologium Romanum* die decimo Novembris: ubi memoria *S. Tryphonis* celebratur; simul & ab Eminentissimo Card. *Baronio* rectè monetur, Acta hujus Sancti Martyris exstare diversa, & inter se adeò discrepare, ut de *tribus diversis Tryphonibus* intelligenda esse videantur. Atenimverò omnis illa discrepantia facilè potest tolli, si ea, quæ inscitiâ & negligentiâ Scriptorum, loca & tempora malè confundentium, perperàm tradita sunt, secundùm ipsam rei veritatem corrigantur.

Tertiò, & quidem à fol. 12 pag. 2 colum. 2, usq; ad fol. 13 pag. 2 colum. 2, *S. Tryphonis Martyris exorcismus supposititius Insectorum aliorumq; animalium, quæ vineis, agris & hortis noxam ac perniciem inferunt*; cujus titulus & principium: Προσευχὴ τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Τρύφωνος ἐπὶ πᾶσαν ἄμπελον, χώραν τε καὶ κῆπον. Ὄντος μου ἐν Καμψάδου κώμῃ καὶ τὰς χώρας ἐπιμελουμένου μου καὶ βόσκοντος, ἐγὼ κατῆλθεν ἐκ Θεοῦ παντοκράτορος, οὐκ εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς κύκλῳ περιχώρους· τοῦτ' ἔστιν, ὀργὴ πρὸς πᾶσαν ἄμπελον, &c. Plura de supposititio hoc *S. Tryphonis Exorcismo* vide Libri *septimi* horum Commentariorum paginâ 246 & 247.

Quartò, & quidem à fol. 13 pag. 2 colum. 2 usque ad fol. 17 pag. 1 colum. 1, *S. Joannis Chrysostomi Oratio in Festum* τῆς Ὑπαπαντῆς *sive Occursûs Christi & Purificationis Beatissimæ Virginis Deiparæ, & in Symeonem Justum*; cujus principium: Οὐ μόνον φορεῖ σάρκα ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ἀλλὰ καὶ τῷ νόμῳ περιτέμνεται, &c. Vide Librum *quartum* horum Commentariorum pag. 111.

Quintò, & quidem à fol. 17 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 26 pag. 1 colum. 2, *S. Gregorij, Nysseni in Cappadociâ Episcopi, Oratio in Festum Occursûs Christi & Purificationis Beatissimæ Virginis Deiparæ, & in Symeonem Justum*; cujus titulus & principium: Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου, Ἐπισκόπου Νύσσης, λόγος εἰς τὴν ὑπαπαντὴν τοῦ Κυρίου, καὶ εἰς τὴν Θεοτόκον, καὶ εἰς τὸν δίκαιον Συμεῶνα. Ὁ τῇ φρονήσει τῶν οὐρανίων μετέωρος, ὁ τῇ καταφρονήσει τῶν ἐπιγείων μετάρσιος, Παῦλος ὁ θεόληπτος νοῦς, ἡ χειροκίνητος γλῶττα, &c. Vide operum *S. Gregorij Nysseni* editionem græco-latinam Parisinam anni 1615 in folio Tom. II pag. 876.

Sextò, & quidem à fol. 26 pag. 1 colum. 2 usque ad fol. 30 pag. 1 colum. 2, *Amphilochij, Iconij in Lycaoniâ Episcopi, Oratio in Occursum*

Christi & Purificationem Beatissimæ Virginis Deiparæ, & in Symeonem Justum; cujus titulus & principium: Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἀμφιλοχίου Ἐπισκόπου Ἰκονίου λόγος εἰς τὴν ὑπαπαντὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ εἰς τὴν Θεοτόκον, καὶ εἰς τὸν Συμεῶνα. Πολλοὶ τῶν μεγάλων ἀνθρώπων τὴν παρθενίαν θαυμάζουσι· καὶ γὰρ &c. Vide Magnam Bibliothecam Veterum Patrum græco-latinam Parisinam anni 1654 in folio Tom. XIII pag. 837, & Operum *Amphilochij* editionem græco-latinam Parisinam Combefisianam anni 1644 in folio pag. 23.

Septimò, & quidem à fol. 30 pag. 1 col. 2 usque ad fol. 33 pag. 1 col. 2, *S. Cyrilli Archiepiscopi Hierosolymitani Oratio in Occursum Christi & Purificationem Beatissimæ Virginis Deiparæ, & in Symeonem*; cujus titulus & principium: Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Κυρίλλου Ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμων λόγος εἰς τὴν ὑπαπαντὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ εἰς τὸν Συμεῶνα τὸν Θεοδόχον. Χαῖρε σφόδρα, θύγατερ Σιών· &c. Vide Librum *quartum* horum Commentariorum pag. 134.

Octavò, & quidem à fol. 33 pag. 2 colum. 1 usque ad fol. 37 pag. 1 colum. 1, *Timothei Presbyteri Hierosolymitani Oratio in Prophetam Symeonem Dei susceptorem, & in illud, Nunc dimittis servum tuum Domine secundùm verbum tuum in pace*; cujus titulus & principium: Τιμοθέου Πρεσβυτέρου Ἱεροσολύμων λόγος εἰς τὸν Προφήτην Συμεῶνα τὸν Θεοδόχον, καὶ εἰς τό, Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλον. Φέρε ἀγαπητὲ τὸν τελευταῖον δίκαιον τῷ λόγῳ καπδωμεν. &c. Vide Magnam Bibliothecam Veterum Patrum editionem græco-latinam Parisinam anni 1654 in folio Tom. XIII pag. 844.

Nonò, & quidem à fol. 37 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 45 pag. 1 colum. 1, *Historia Poenitentiæ & Conversionis S. Theophili*, (1) *Oeconomi sive Vicedomini Ecclesiæ Episcopalis Adanensis in Ciliciâ Tracheâ sive Secundâ*, [qui cùm ab Episcopo suo injustè abdicatus esset, & recuperandæ pristinæ dignitatis causâ ex desperatione cacodæmoni se addicens, abnegationem Christi ac Beatissimæ Ipsius Matris scripto mandatam, & cerâ obsignatam, velut syngrapham, illi tradidisset, posteà autem veram & sinceram tàm horrendi facinoris egisset pœnitentiam, & misericordiam Beatissimæ Virginis Deiparæ dies noctesq; cum lachrymis, jejunijs & vigilijs instantissimè implorâsset, tandem benignissimè exauditus est, & Illius ope non solùm à Deo admissi sceleris veniam impetravit, verùm etiam à cacodæmone nefandam suam recepit

(1) *De officio* Oeconomi *sive* Vicedomini Episcopalis *vide Decretum Gratiani distinct.* 89 c. 2, 3, 4.

recepit syngrapham,] *conscripta ab Eutychiano, ipsius S. Theophili perpetuo famulo ac comite, & Ecclesiæ Adanensis Clerico.* Inscribitur ea atque incipit hoc modo: Μετάνοια καὶ ἀνάκλησις πρὸς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, γενομένη παρά τινος Οἰκονόμου ὀνόματι Θεοφίλου ἐκκλησίας τῆς ἀνατολῆς χώρας τοὔνομα Ἄδανα διὰ μεσιτείας τῆς ἁγίας ὑπερενδόξου Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας. Ἐγένετο κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, πρὶν ἢ τὴν ἐπιδρομὴν γενέσθαι τῶν ἀθέων καὶ ἀλιτηρίων Περσῶν ἐν τῇ τῶν Ῥωμαίων πολιτείᾳ ἐν μιᾷ τῶν πόλεων ὀνόματι Ἄδανα, τῆς τῶν Κιλικῶν δευτέρας ἐπαρχίας, οἰκονόμον γενέσθαι ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ τοῦ Θεοῦ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ὀνόματι Θεόφιλον· ὅστις οἰκονόμος πάνυ καλῶς καὶ θεοπρεπῶς οἰκονομῶν &c. Exstat hæc Narratio apud R. P. *Laurentium Surium* Carthusianum Tomo primo de probatis Sanctorum Historijs, die quarto Februarij; sed tantùm *latinè*, atque ibi incipit hoc modo: *Accidit illo tempore, priusquam fieret incursio impiorum & sceleratorum Persarum in Rempublicam Romanorum, ut in unâ civitate, nomine Adana, secundæ Cilicum Provinciæ, esset Oeconomus in sanctissimâ Dei catholicâ Ecclesiâ, nomine Theophilus. Qui Oeconomus pulchrè admodùm & divinè dispensans* &c. Quod autem *Eutychianus* historiã hanc literis consignaverit, indicat ipse in fine his verbis: Ἐγὼ δὲ ΕΥΤΥΧΙΑΝΟΣ, ταπεινὸς καὶ ἁμαρτωλὸς, οἰκογενὴς γενόμενος τοῦ τρισμακαρίστου τούτου ἀνδρὸς Θεοφίλου, λοιπὸν δὲ καὶ κληρικὸς τῆς αὐτῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, παρακολουθήσας τῷ ἐμῷ δεσπότῃ, καὶ ὑπουργήσας αὐτῷ ἐν τῇ θλίψει αὐτοῦ, ἅπερ ἑώρακα τοῖς ὀφθαλμοῖς μου, καὶ ἀκήκοα ἀπὸ τῆς μακαρίας αὐτοῦ γλώσσης, τὰ εἰς αὐτὸν συμβάντα βεβαίως ἀνεγραψάμην, καὶ πιστοῖς φίλοις καὶ εὐλαβέσιν ἀνδράσιν ἐξεθέμην, εἰς δόξαν Θεοῦ παντοκράτορος καὶ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ δοξαζομένου ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ. Hoc est, secundùm suprà memoratam editionem latinam Surianam: *Ego autem EVTYCHIANVS, humilis & peccator, qui fui natus in ædibus hujus beatissimi Theophili, & deinde Clericus hujus catholicæ Ecclesiæ, cùm secutus meum dominum ei inservîssem in afflictione, quæ vidi oculis meis & auribus audivi à beatâ ejus linguâ, securè & certò scripsi, quæ ei contigerant, & exposui fidelibus amicis & pijs viris, ad gloriam Dei omnipotentis & Domini nostri Jesu Christi, qui glorificatur in Sanctis suis.* Plura de hoc *S. Theophilo Pœnitente* vide in RR. PP. *Joannis Bollandi* & *Godefridi Henschenij* S. I. Tomo primo de Actis Sanctorum Mensis Februarij, die quarto, à pag. 480 usque ad pag.

 491,

491, ubi inter alia multa lectu dignissima satis accuratè demonstrant, contigisse celeberrimam hanc *S. Theophili* pœnitentiam sub *Imp. Justiniano Primo* sive *Magno* circa annum Christi *quingentesimum trigesimum octavum*, ejusdémque mirandæ conversionis plurimos illustres Scriptores meminisse, nempe *S. Petrum Damianum*, *S. Bernardum*, *S. Bonaventuram*, *B. Albertum Magnum*, *Fulbertum Carnotensem*, *Honorium Augustodunensem*, *S. Antoninum Florentinum*, & alios. Exhibent etiam ibidem antiquam Historiæ istius versionem latinam prosaicam *Pauli Diaconi Neapolitani*, cujus principium: *Factum est, priusquam incursio fieret in Romanam Rempublicam execrandæ Persarum gentis*, &c; ut & alteram versionem metricam *Marbodi*, ut creditur, *Episcopi Redonensis*, quæ incipit hoc modo:

Quidam magnorum Vice-domnus erat meritorum,
Theophilus nomen; tenuit quoque nominis omen.
Quippe malum cavit, &c.

Prioris illius versionis *Pauli Diaconi Neapolitani*, sed absque ejus nomine, eximium exstat exemplar manuscriptum in *Augustissimæ Bibliothecæ Cæsareæ* pervetusto Codice manuscripto membranaceo, inter Codices manuscriptos Historicos Latinos secundùm antiquum numerum vigesimo quarto, quod inscribitur atque incipit his verbis: *Incipit de quodam Vice-domino. Factum est, priusquam incursio fieret* &c. Quòd autem exemplar hoc Cæsareum respectu variantium lectionum dignissimum sit, ut cum suprà memoratâ editione Bollando-Henscheniana diligenter conferatur, primo apparet intuitu, dum statim in principio pro vulgari depravatâ lectione, *quendam Vice-dominum sanctæ Dei Ecclesiæ, nomine Theophilum, moribus & CONVERSATIONIBVS præcipuum, QVI QVIETA AC omnimodâ moderatione pertinentes Ecclesiæ res & Christi rationabile ovile optimè regebat*, rectè legitur: *quendam Vice-dominum sanctæ Dei Ecclesiæ, nomine Theophilum, moribus & CONVERSATIONE præcipuum; QVI ETIAM omnimodâ moderatione pertinentes AD SE res Ecclesiæ & Christi rationabile ovile optimè regebat.* Similiter quoq; circa finem ejusdem Historiæ pro vulgari lectione impressâ, *& annuens manu Episcopus ut tacerent, ait, Pax VOBIS; & coepit SOLENNIA Missarum CELEBRARE*, haud mediocri differentiâ legitur: *& annuens manu Episcopus ut tacerent, ait, Pax VOBISCVM; & cœpit* (1) *INGRESSA Missarum FACERE.* Notabile autem inprimis est, præstantissimum illum *Augustissimæ Bibliothecæ Cæsareæ* Codicem manuscriptum, in quo jam memoratæ Histo-

(1) *Prima illa Missæ pars, quæ ritu Romano* Introitus *dicitur, Ambrosiano appellatur* Ingressa. *Quâ de re vide Eminentiss. Card.* Joannis Bonæ *Rerum Liturgicarum Librum secundum capite tertio.*

Hiſtoriæ converſionis *S. Theophili* tranſlatio latina proſaica exſtat, olim pertinuiſſe ad *Hermannum Abbatem Altaichij Inferioris*, vetuſtiſſimi & celeberrimi in Bavariâ Inferiore ad Danubium ſiti Monaſterij Benedictini: qui eundem A. C. 1263 donavit *Anshelmo*, primo Abbati Monaſterij Ciſtercienſis in Bavariâ ad Ambram fluvium, germanicè dicti *in Fürſtenfeld*, latinè autem *in Campo Principum*. Ad cujus donationis perpetuam memoriam legitur in eodem Codice folij nonageſimi tertij paginâ primâ hæc coætanea Inſcriptio: *Liber Sanctæ Mariæ in Fürſtenveld ſive in Campo-principum. Iſtum Librum & prædiolum in Smidheim apud Snaitſe dedit HERMANNUS Abbas de Altha Inferiori & Conventus ſuus Domino ANSHELMO primo Abbati in Vürſtenveld & fratribus ejuſdem Eccleſiæ Ordinis Ciſtertienſis* (1) *anno Domini milleſimo ducenteſimo ſexageſimo tertio, ut legentes in ipſo fundant orationes ad Dominum pro eiſdem.* Item fol. 185 pag. 2: *Liber Sanctæ Mariæ in Fürſtenvelt, quem dedit nobis Abbas HERMANNUS de Altach Inferiori anno M CC LXIII.* Hic videlicet eſt *Hermannus* ille, *Abbas Altaichij Inferioris*, Vir prudentiſſimus & diligentiſſimus, qui compoſuit *Chronicon Altaichienſe*, maximam partem ex meris Diplomatibus coætaneis coagmentatum: quod *Joannes Aventinus* in Prolegomenis Libri tertij Annalium Bojorum laudat inter Monumenta domeſtica, quorum beneficio ipſe multùm adjutus eſt; *Chriſtophorus* autem *Gewoldus* in Epiſtolâ dedicatoriâ, *Chronico Monaſterij Reicherſpergenſis* præfixâ, valdè deplorat tanquam deperditum, & quo omnis deinceps poſteritas careat. Atenimverò ipſum præſtantiſſimi hujus Chronici autographum Exemplar membranaceum exſtat etiam nunc in *Auguſtiſſimâ Bibliothecâ Cæſareâ*, & eſt ibi inter Codices manuſcriptos Hiſtoricos Latinos ſecundùm antiquum numerum *centeſimus nonageſimus ſextus*. Inſcribitur atque incipit ibi illud Chronicon hoc modo: *Subſcripta de Inſtitutione Monaſterij Althahenſis HERMANNUS Abbas ex Vitâ* (2) *S. Godehardi, Chronicis ac Privilegijs Eccleſiæ*

(1) *Hinc certò liquet, Monaſterium* Fürſtenfeldenſe *jam fuiſſe fundatum A. C. 1263, ideóque à* Wigulejo Hundio *in Metropoli Salisburgenſi, & à* Gabriele Bucelino *in Germania Sacra Parte ſecundâ, fundationem ejuſdem Monaſterij minùs rectè referri ad annum Chriſti 1266.*

(2) *Hic eſt* S. Godehardus *ſive* Gothardus, *decimus quintus Abbas Altaichij Inferioris; qui A. C. 1022 electus eſt* Epiſcopus Hildesheimenſis, *& in eo Epiſcopatu A. C. 1038 obijt. Relatus is eſt in numerum Sanctorum A. 1131, coliturq; memoria ejus die quarto Maij; ut videre eſt apud* Laurentium Surium *in Tomo ſeptimo de probatis Sanctorum Hiſtorijs: ubi quidem* Vita S. Godehardi *exſtat, ſed mutato ſtylo valdè interpolata & corrupta.* Vera *autem illa &* genuina antiqua S. Godehardi Vita, *cujus hic fit mentio, & quidem illud ipſum perveſtuſtum exemplar manuſcriptum membranaceum in quarto, quo* Hermannus Abbas Altaichij Inferioris *olim uſus eſt, exſtat etiam nunc in* Auguſtiſſimæ Bibliothecæ Cæſareæ *eximio Codice, inter Hiſtoricos Latinos manuſcriptos ſecundùm antiquum numerum centeſimo ſexageſimo ſecundo; qui jam aliâ quoque de cauſâ Libri ſecundi horum Commentariorum pag. 343, 344 & 345 laudatus eſt. Præfatio iſtius Vitæ incipit ibi hoc modo:* Domno ſuo ac Præceptori diſerto A., ſepteni Pneumatis generalitate ſpecialiter referto, conformiſq; liberalitatis coruſcamine pluraliter amphiſepto, W. humilis Levita *&c. Ipſius autem Narrationis principium eſt tale:* Divinæ potentiæ ſemper eſt laudabiliter admiranda mirabiliterq; laudanda diſpoſitio, quæ *&c. Quod porrò hoc ipſo Codice ſuprà memoratus Altaichij Inferioris Abbas* Hermannus *olim uſus ſit, id cùm ex alijs varijs certiſſimis apparet indicijs, tùm præcipuè ex eo, quòd ibidem expreſſè & luculenter in margine annotatum eſt.* Iſte Liber eſt S. Mauricij in Altah.

compilavit. Monasterium Altahense ex consilio (1) *S. Pirminij, Metensis Episcopi, ab Vtilone Duce in honore S. Mauricij sub monachicâ professione construitur anno ab incarnatione Domini DCC XL primo, Pontificatûs Domini Zachariæ Papæ* (2) *anno VIto; ultimo autem anno*(3) *Leonis Imperatoris, qui in Chronicis ob sui malitiam Impius appellatur;* (4) *Karolo primo Majore Domûs in Regno Francorum existente; cujus filium Pippinum* &c. Quod porrò ad ætatem Abbatis *Hermanni* attinet, indicat ipse ibi tempus electionis suæ his verbis: *Ego HERMANNVS, Dei gratiâ Abbas Ecclesiæ Altahensis, cùm, mortuo ac sepulto Domino & antecessore meo bonæ memoriæ DIETMARO*(5) *Abbate, concordi electione Fratrum, permissione Dei, in Vigiliâ Apostolorum Simonis & Judæ, anno ab Incarnatione Domini millesimo ducentesimo XLII, Indictione primâ, præsentibus, Domino Vlrico Venerabili Abbate Superioris Altah, de Alderspach & de Osterhofen Prioribus, Fratribus Prædicatoribus & Minoribus, & alijs honorabilibus Ecclesiasticis secularibúsq; Personis, qui ad hoc fuerant evocati, de me indigno electio facta esset, videns, quòd, peccatis exigentibus, à tempore lamentabilis interfectionis Domini Philippi Romanorum Regis, quæ facta fuit anno Domini millesimo CC VIII, diversis persecutionibus, maximè tamen per tyrannidem Alberti Comitis de Bogen, Ecclesia nostra in distractione hominum & possessionum, ac oblivione censûs & juris eorundem, nec non contractibus diversis esset multiformiter disturbata, cùm jam clamor & fletus viduarum, & orphanorum, Monachorum, aliorúmq; pauperum Christi, sæpè ac sæpiùs per captivitates, incendia & rapinas in alienas Provincias propulsorum, in aures Domini Sabaoth introisset, & per misericordiam Dei priori anno subtracto de hoc medio Comite supradicto, per Ducem gloriosum Dominum Ottonem, Principem Christianissimum, reddita fuisset toti Provinciæ pax optata, utile fore putavi, si omnia, quæ tempore Regiminis mei per me vel per alios fierent, ad Ecclesiam spectantia, vel etiam dependentia, quæq; à Prædecessoribus meis incoepta, quorum finis vel determinatio me respicere videbatur, scriptis commendarem, ad præsentium & futurorum notitiam transfundenda. Nec mirari quis debet, quòd statim post sepulturam prioris Abbatis electio sit de alio celebrata, cùm ipse Dominus DIETMARVS Abbas infirmitate gravi*

(1) *Quamvis etiam* Joannes Aventinus *Annalium Bojorum libro tertio,* Wigulejus Hundius *in Metropoli Salisburgensi, &* Philippus Ferrarius *d. 3 Novembris in Catalogo Sanctorum, qui in Martyrologio Romano non sunt, hujus* S. Pirminij *mentionem faciant, mihi tamen de eò nondum satis liquet; sed quid ipse sentiam, tunc, volente Deo, indicabo, cùm in continuatione horum* Commentariorum *ad Codices manuscriptos Historicos Latinos pervenero.*

(2) *Ita quidem ibi expressè & clarè scriptum est, nempe* Zachariæ *Papæ* anno VI; *sed perperàm: quoniam re verâ scribendum fuisset* Gregorij III Papæ anno undecimo. *Is enim A. C. 741, cùm jam* Imp. Leo Isauricus *&* Carolus Martellus *eodem anno obijssent, adhuc fuit superstes, & d. 28 Novembris mortuus est. Primus autem successoris ejus* Zachariæ *Papæ annus cœpit sine ullâ controversiâ eodem anno 741, & quidem d. 2 vel 6 Decembris, secundùm accuratissimam Chronologiam R. P* Philippi Labbei *S. I., quem hâc in re potissimùm sequor.* (3) *Hic est Imp.* Leo Iconomachus, *ex Isauriá oriundus, ideóq; cognominatus* Isauricus, *qui obijt A. C. 741 d. 18 Junij.* (4) *Hic est* Carolus Martellus, *Major Domûs Regni Francorum, qui obijt A. C. 741 d. 22 Octobris.* (5) *Tertio istius nominis.*

gravi corporis præventus, & extra spem recuperandæ sanitatis positus, ante plures jam dies cessionem sui Regiminis fecisset, ac ipsâ cessione canonicè adprobatâ, in prædictâ Vigiliâ Apostolorum electionis terminus sit indictus, & sic deficientibus viribus suis, eos, qui vocati fuerant ad electionem, morti & sepulturæ dicti Abbatis, sicut Domino placuit, contigit interesse. Igitur à Venerabili Domino RUDGERO, Pataviensis Ecclesiæ Episcopo, apud (1) *WIENNAM in Ecclesiâ* (2) *S. Antonij confirmatione & benedictione susceptâ, quinto Idus Novembris primùm administrare cœpimus, hæc in Austriâ ordinantes. Vicariam Ecclesiæ in Spitze, nondum alicui commissam, ad consilium religiosorum Virorum, honesto cuidam contulimus Sacerdoti; cui postmodùm tale dedimus Instrumentum: HERMANNUS, Dei Gratiâ Abbas, Wernherus Decanus, totúsq; Conventus Ecclesiæ Altahensis, dilecto in Christo Chunrado Presbytero salutem in Domino. Cùm Ecclesia in Spitze, ex Indulgentiâ Papali & Domini nostri Pataviensis Episcopi, nostris debeat usibus deservire*, &c. Hæc ipse Abbas *Hermannus* de tempore electionis suæ & principio regiminis. Præfuit autem is *Altaichio Inferiori* usque ad annum Christi 1273, quo illi successit ALBINUS. Quæcunque igitur in eodem Codice de rebus sub jam memorato ALBINO, ejúsq; successore VOLCHMARO, ut & sub *Imp. Rudolpho I* gestis, referuntur, ea post tempus regiminis aut mortis Abbatis *Hermanni* adjecta sunt. Quod enim *Hermannus* ille A. C. 1273, & quidem feriâ tertiâ post Dominicam, ab introitu Missæ olim appellatam *Exsurge*, quæ nunc vocatur *Sexagesima*, Abbatiam Altaichij Inferioris adhuc administraverit, luculenter apparet ex ipsius Diplomate, quod exstat in jam memorato ejus Chronico manuscripto fol. 111 pag. 1, atque incipit his verbis: *Anno ab Incarnatione Domini M CC LXXIII feriâ tertiâ post Exsurge, cùm Nos HERMANNUS Abbas plenè fuissemus experti, quòd divortium matrimonij factum inter Wilhelmum de Orberch & uxorem suam Gerdrudam esset omnimodis contra Jura*, &c. Quòd autem idem *Hermannus* eodem anno 1273 *die S. Laurentij* Abbatiam istam non ampliùs administraverit, sed ALBINUS tunc re verâ jam fuerit Abbas, manifestè liquet ex Diplomate jam memorati *Albini*, quod in eodem Chronico exstat ejusdem folij 111 pag. 2 hoc modo: *ALBINUS, Dei Gratiâ Abbas in Altah', omnibus præsentes literas inspecturis salutem in Domino. Testimonio veritatis veri Christi dicuntur discipuli, qui verbo & opere mutuò se diligunt; & alterutratis obsequijs invicem alligantur. Verùm cùm Dominus Henricus, venerabilis Abbas Ecclesiæ de* (3) *Malhartstorf tempore Prædecessoris nostri ob dilectionem*

(1) *Ita ibi rectè scriptum est; nempe WIENNAM per W, non autem VIENNAM per V. Vide Librum secundum horũ Commentariorum pag. 1, 2, & deinceps.*

(2) Wolfgangus Lazius in *Rerum Wiennensium Commentarijs lib. 3 cap. 6, pag.* 128, Ecclesiam *hanc* S. Antonij *vocat* Commendaturam, *eámque A. C. 1529 propter obsidionem Urbis Wiennensis per Turcas, cum alijs varijs in* Suburbio Wiennensi *sitis Templis, Cœnobijs & Sacellis, destructam fuisse memorat.* (3) *Ita ibi in ipso Diplomate nomen hoc bis scriptum est, nempe* Malhartstorf; *in margine autem ibidem manu aliquanto recentiori annotatum est* Molhensdorf.

lectionem Ecclesiæ nostræ in suo ordinavit Conventu, ut historia Sanctorum Thebæorum Martyrum, ac etiam historia Sancti Godehardi, Patronorum nostrorum, annis singulis decantentur; ipse quoque Antecessor noster, videlicet Dominus HERMANNUS Abbas, de consensu & voluntate Conventûs gratiam licet sibi parvam fecerit proinde, videlicet ut de Molendino nostro in Sebach in quolibet prædictorum Festorum LX denarij ad Fratrum (1) pitanciam illius Ecclesiæ in Refectorio debeant ministrari; Nos, qui eidem immediatè successimus, eandem gratiam prædicto Domino H. Abbati in Conventu de Malbartstorf tenore præsentium stabilimus, sigilli nostri munimine denuò roborantes, ita tamen ut à Cellario nostro, & non à Molendino, dicti denarij exigantur. Scriptum anno Domini millesimo CC LXX tertio, in die Sancti Laurentij. Hucusque integrum illud Diploma. In quo cùm Abbas *Albinus* Antecessorem suum *Hermannum* simpliciter appellet *Antecessorem*, non autem addat *bonæ memoriæ*, ut (2) suprà Abbas *Hermannus*, ubi Antecessoris sui *Dietmari III* mentionem facit, rectè hinc colligitur, Abbatem *Hermannum* A. C. 1273 die festo S. Laurentij adhuc fuisse in vivis, cúmque itidem, ut Abbas *Dietmarus III* fecerat, propter morbum vel nimiam senectutem regimine Abbatiæ ante Festum S. Laurentij spontè se abdicâsse. Confirmat hoc *Wigulejus Hundius* in Catalogo Abbatum Altaichij Inferioris, Metropoli Salisburgensi inserto, pag. 183 his verbis: *Hermannus cessit Abbatiæ A. 1273.* Cæterùm quod idem Abbas *Hermannus* eodem A. 1273 post voluntariam regiminis sui cessionem etiam (3) mortuus sit, testatur *Gaspar Bruschius* in hactenùs nondum edito, editu tamen dignissimo, Chronico de varijs Monasterijs ac Episcopatibus A. 1551 & 1552 in Peregrinatione Pannonicâ collecto, quod manuscriptum adservatur in *Augustissimâ Bibliothecâ Cæsareâ*. Meminit is ibi Abbatis *Hermanni* fol. 24 his verbis: *Trigesimus septimus Altaichij Inferioris Abbas HERMANNUS, Chronographus sui Cœnobij, substituitur Dietmaro. Præfuit annis 30, mensibus 4, diebus sedecim. Is anno Domini 1262 B. Virginis Sacellum Hengersbergense, in superioribus tumultibus direptum & vastatum, præclarè renovavit, & denuò consecrari fecit per Ansbelmum Legatum quendam Pontificium consensu Othonis Episcopi Pataviensis. Decessit ex hâc miserâ vitâ anno Christi 1273. Sepelitur splendido Mausoleo marmoreo in apside Chori meridionali.* Hæc *Bruschius* secundùm antiquum

(1) Pitancja, *quasi* Pietantia, *vocabulum est latino-barbarum, significans hîc extraordinariam monachorum refectionem, quæ illis pietatis seu pij alicujus operis causâ conceditur. Plura de hoc vocabulo, ejusq; origine & usu, vide apud* Willielmum Watsium *in Glossario, Operibus* Matthæi Parisiensis *subjuncto; apud* Ger. Joan. Vossium *de Vitijs Sermonis Latini lib. 3 cap. 35; apud* Henricum Spelmañum *in Glossario Archaiologico lit. P; & apud* Ægidium Menagium *in Originibus Linguæ Gallicæ, ubi agitur de explicatione vocabuli* Pitance. (2) *Vide suprà pag. 78.* (3) *Hinc certò constat, Viri doctissimi* Gerardi Joannis Vossij *Opus de Historicis Latinis corrigendum esse libri secundi capite sexagesimo, ubi is refert,* tempore Rudolphi I Imperatoris Hermannum Altaichij Inferioris Antistitem scriptis suis celebrâsse res Bavaricas. *Deposuit enim* Hermannus *regimen Abbatiæ Altaichij Inferioris A. C. 1273, priusquam* Imp. Rudolphus I *electus esset, eodemque anno idem* Hermannus *jam valdè senex obijt.*

quum Catalogum Abbatum Altiachij Inferioris; quem sibi, ut ipse fatetur, ejusdem Monasterij cœnobitæ humaniter communicaverant.

Decimò, & quidem à fol. 45 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 47 pag. 2 colum. 2, *Martyrium S. Isidori Alexandrini Martyris*, cujus titulus & principium: Μαρτύριον τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου μάρτυρος τοῦ Χριστοῦ Ἰσιδώρου. Κατὰ τὴν τιμίαν καὶ ἔνθεον διδασκαλίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὴν πρὸς τὸν ἀξίους αὐτοῦ &c. Exstat illud apud *Laurentium Surium* Tomo primo de probatis Sanctorum Historijs, d. 5 Februarij, sed tantùm *latinè*, & attribuitur ibi *Symeoni Metaphrastæ*. Vide etiam Em. Card. *Baronij* Notas ad Martyrologij Romani diem quintum Februarij, & RR. PP. *Bollandi* & *Henschenij* S. I. Acta Sanctorum Mensis Februarij Tom. 1 pag. 594, ubi Martyrium hoc reijciunt in diem decimum quintum Maij.

Vndecimò, & quidem à fol. 48 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 53 pag. 1 colum. 2, *Martyrium S. Agathæ Virginis & Martyris autore Symeone Metaphraste*; cujus titulus & principium: Μαρτύριον τῆς ἁγίας καὶ ἐνδόξου μάρτυρος τοῦ Χριστοῦ Ἀγάθης. Βασιλεύοντος Δεκίου τοῦ παρανόμου Καίσαρος κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ἡγεμονεύοντος δὲ Κυντιανοῦ τῆς Σικελῶν νήσου τῆς Ἰταλῶν ἐπαρχίας, ἐξῆλθε παρ' αὐτῶν ἄδικον καὶ παράνομον πρόσταγμα, &c. Exstat illud apud *Laurentium Surium* d. 5 Februarij, sed tantùm *latinè*. Vide etiam suprà laudatorum Patrum *Bollandi* & *Henschenij* Acta Sanctorum Mensis Februarij eodem die, ubi de *S. Agathâ* doctissimè accuratissiméque differitur.

Duodecimò, & quidem à fol. 53 pag. 1 colum. 2 usque ad fol. 56 pag. 2 colum. 1, *Martyrium Sanctorum Martyrum Faustæ, Evelasij & Maximini, autore Symeone Metaphraste*; cujus titulus & principium: Μαρτύριον τῶν ἁγίων καὶ ἐνδόξων τοῦ Χριστοῦ μαρτύρων Φαύστας, Εὐηλασίου καὶ Μαξιμίνου. Κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς ἦν ἡ ἁγία μάρτυς τοῦ Χριστοῦ Φαύστα ἐπὶ Μαξιμιανοῦ τοῦ Βασιλέως ἐν Κυζίκῳ τῇ πόλει, &c. Exstat illud, uti hîc, ita quoque apud *Surium* d. 6 Februarij. Vide etiam Martyrologium Romanum d. 20 Septembris.

Decimo tertiò, & quidem à fol. 56 pag. 2 colum. 2 usq; ad fol. 61 pag. 2 colum. 2, *Martyrium S. Theodori* τοῦ Στρατηλάτου sive *Ducis exercitûs, Heracleæ* sub *Imp. Licinio* post multa tormenta die septimo Februarij, quo etiam nunc memoria ejus colitur, capite truncati, conscriptum jussu ipsius *S. Theodori* ab *Augaro*, seu potiùs *Abgaro*, *Tachygrapho* sive *Notario*, qui rebus gestis interfuit. Principium ejus est: Ὥσπερ φαίνει ὁ ἥλιος τοῖς ὁρῶσιν, &c. Plura de hoc Martyrio vide Libri *quarti* horum Commentariorum pag. 124, 125 & 126.

Decimo quartò, & quidem à fol. 62 pag. 1 colum. 1 uſque ad fol. 69 pag. 2 colum. 1, *Vita S. Parthenij*, *Epiſcopi Vrbis Lampſaci in Aſiâ ad Helleſpontum*, qui ſub *Imp. Conſtantino Magno* floruit, conſcripta à *Criſpino Lampſaceno*, ipſius diſcipulo; cujus titulus & principium: Μηνὶ Φευρουαρίῳ ζ΄. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Παρθενίου Ἐπισκόπου Λαμψάκου. Πόθῳ καὶ ἀγάπῃ κινούμενος ἐγὼ ὁ ἁμαρτωλὸς ΚΡΙΣΠΙ'ΝΟΣ, ἔσπευσα γράψαι τὴν θαυμασίαν τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἔνδοξον πολιτείαν, καὶ τὴν ἐκ παιδὸς διαγωγὴν τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν καὶ Ἐπισκόπου γενομένου Λαμψάκου, ΠΑΡΘΕΝΙ'ΟΥ· ψυχικῆς γὰρ &c. Exſtat hæc Vita apud *Surium*, ut & apud *Bollandum* atque *Henſchenium*, d. 7 Februarij, ſed utrobiq; tantùm *latinè*. Vide etiam Em. Card. *Baronij* Annales Eccleſiaſticos Tomo tertio in actis anni Chriſti 337, num. 38, ubi eadem *Parthenij Vita* laudatur, quòd candido & puro ſtylo conſcripta ſit.

Decimo quintò, & quidem à fol. 69 pag. 2 colum. 2 uſque ad fol. 73 pag. 2 colum. 1, *Vita Beati Eugenij & Mariæ ejus filiæ*, quæ cum patre ſuo in virili Cœnobio ſub habitu virili & ſub nomine Marini ſanctiſſimè vixit, nec niſi poſt obitum fœmina deprehenſa eſt, à *Symeone Metaphraſte* conſcripta; cujus titulus & principium: Μηνὶ Φευρουαρίῳ η΄. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ μακαρίου Εὐγενίου καὶ Μαρίας τῆς αὐτοῦ θυγατρός. Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἦν τίς ἀνὴρ ἐν τῇ Βιθυνίᾳ ὀνόματι Εὐγένιος. οὗτος εἶχεν γυναῖκα πάνυ σεμνὴν καὶ φοβουμένην τὸν Θεόν· ἥτις ἐγέννησεν θυγάτριον ἕν, καὶ ἐκάλεσεν τὸ ὄνομα αὐτῆς Μαρίαν. τελευτησάσης δὲ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, &c. Plura de hâc *Eugenij* & *Mariæ* Vitâ vide in Appendice Libri *ſexti* horum Commentariorum pag. 305. RR. PP. *Bollandus* & *Henſchenius* memoriam eorum reijciunt in diem decimum ſeptimum Julij, ſequentes hâc in re Martyrologium Romanum.

Decimo ſextò, & quidem à fol. 73 pag. 2 colum. 2 uſque ad fol. 76 pag. 2 colum. 2, *Martyrium S. Nicephori Martyris Antiochiæ in Syriâ, à Symeone Metaphraſte conſcriptum, quod continet notabile exemplum vindictæ divinæ ob nimiam memoriæ illati mali tenacitatem.* Inſcribitur illud atque incipit ibi hoc modo: Μηνὶ Φευρουαρίῳ θ΄. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου μάρτυρος τοῦ Χριστοῦ Νικηφόρου, καὶ περὶ μνησικακίας. Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἦν τίς πρεσβύτερος ἐν Ἀντιοχείᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς Συρίας, ὀνόματι Σαπρίκιος, &c. Exſtat idem Martyrium apud *Surium* d. 9 Februarij, ſed tantùm *latinè*. Vide etiam Menæa Græcorum & Martyrologium Romanum, nec non *Bollandi* & *Henſchenij* Acta Sanctorum menſis Februarij eodem die.

Decimo ſeptimò, & quidem à fol. 77 pag. 1 colum. 1 uſque ad fol. 86 pag. 1 colum. 2, *Martyrium S. Charalampij Presbyteri*, qui A. C. 202 ſub *Imp. Septimio Severo Antiochia in Piſidiâ* paſſus eſt, ab anonymo quodam Autore conſcriptum; cujus titulus & principium: Μηνὶ Φευρουαρίῳ ι΄. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου ἱερομάρτυρος Χαραλαμπίου. Βασιλεύοντος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πᾶσα δαιμονικὴ λατρεία πέπαυται, &c. Exſtat illud apud *Bollandum* & *Henſchenium* inter acta Sanctorum d. 10 Februarij, ſed tantùm *latinè*, *Joanne Davide Henxtovio* interprete.

Decimo octavò, & quidem à fol. 86 pag. 1 colum. 2 uſque ad fol. 91 pag. 1 colum. 2, *Vita & Martyrium S. Martyris Blaſij, Epiſcopi Sebaſtiæ in Cappadociâ, & ſociorum ejus, autore Symeone Metaphraſte*; cujus titulus & principium: Μηνὶ Φευρουαρίῳ ια΄. Βίος καὶ μαρτύριον τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου ἱερομάρτυρος Βλασίου Ἐπισκόπου Σεβαστείας, καὶ τῆς συνοδίας αὐτοῦ. Ἡνίκα ὁ καιρὸς τῶν εἰδώλων ἐπεκράτει, &c. Exſtat hæc S. Blaſij Vita apud Surium d. 3 Februarij, ſed tantùm latinè. Vide etiam *Bollandi* & *Henſchenij* Acta Sanctorum menſis Februarij eodem die tertio; ubi diverſa *Martyrij S. Blaſij Acta latina* exhibentur cum eruditiſſimis Annotationibus.

Decimo nonò, & quidem à fol. 91 pag. 1 col. 2 uſq; ad fol. 95 pag. 2 col. 2, *S. Joannis Chryſoſtomi, Archiepiſcopi Conſtantinopolitani, Oratio in laudem S. Meletij Archiepiſcopi Antiocheni, qui A. C. 381 obijt, & in laudem ſtudij eorum, qui convenerant*; cujus titulus & principium: Μηνὶ Φευρουαρίῳ ιβ΄. Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Χρυσοστόμου ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Μελέτιον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀντιοχείας, καὶ εἰς τὴν σπουδὴν τῶν συνελθόντων. Πανταχοῦ τῆς τιμίας καὶ ἱερᾶς ταύτης ἀγέλης περιφέρων τοὺς ὀφθαλμοὺς &c. Vide *Surij*, ut & *Bollandi* atque *Henſchenij* Acta Sanctorum d. 12 Februarij.

Vigeſimò, & quidem à fol. 95 pag. 2 colum. 2 uſque ad fol. 109 pag. 2 colum. 1, *Nicephori Philoſophi & Rhetoris Oratio funebris ſeu Narratio encomiaſtica Vitæ S. Antonij cognomento Cauleæ, Patriarchæ Conſtantinopolitani, qui* (1) *A. C. 890 ſub Imp. Leone Philoſopho ſeu*

(1) *Sequor hic Chronologiam* Card. Baronij *Annal. Eccleſiaſt. Tom. X A. C. 890; ut & R. P.* Philipi Labbei *S. I. Chronologiam Hiſtoricam Part. II pag. 162, atque R. P.* Joan. Bapt. Riccioſij *S. I. Chronologiam Reformatam Tom. III pag. 21. Reverendi autem Patres* Bollandus *&* Henſchenius *in Actis Sanctorum d. 12 Februarij aſſerunt eundem S. Antonium obijſſe A. C. 895; ſimul etiam refutant* Marquardi Freheri *Chronologiam, Juri Græco-Romano præfixam, ubi ejuſdem* S. Antonij *obitus perperàm refertur ad annum Chriſti 901: quem errorem etiam* Card. Baronius *in Notis ad Martyrologium Romanum anteà ſecutus fuerat, ſed in Annalibus Eccleſiaſticis loco ſuprà citato retractavit. Quamobrem corrigendum quoque eſt* Gerardi Joannis Voſſij *eximium Opus de Hiſtoricis Græcis lib. 2 cap. 26, ubi itidem legitur,* S. Antonium *deceſſiſſe A. C. 901.*

seu Sapiente obijt; cujus titulus & principium: Νικηφόρου τοῦ μακαριωτάτου Φιλοσόφου καὶ Ῥήτορος Ἐπιτάφιος ἤτοι Βίος ἐγκωμίῳ συμπεπλεγμένος εἰς τὸν μέγαν ἐν Ἀρχιερεῦσιν Θεοῦ καὶ θαυμαστὸν ἐν Πατριάρχαις Ἀντώνιον. Οὐκ ἦν ἄρα τῶν παραλαβόντων καλῶν εἰς πίστιν &c. Exstat eadem Oratio seu Vita apud *Surium*, ut & apud *Bollandum* atque *Henschenium* in Actis Sanctorum d. 12 Februarij, sed utrobique tantùm *latinè*. Quod porrò ad *Nicephorum*, Orationis seu Vitæ istius scriptorem attinet, is sub eodem *Imp. Leone Sapiente* vixit, ut ipse satis clarè indicat, dum expressè ait, *plerarumque rerum de S. Antonio Patriarchâ narrandarum magistram SIBI non multo antè tempore fuisse ipsam INSPECTIONEM ET EXPERIENTIAM.* Verba ejus Græca sunt hæc: καὶ τὴν μὲν ἀνελλιπῆ τὴν μνήμην, ὧν ὌΨΙΣ ΜΟΙ ΚΑΙ ΠΕΙΡΑ ΧΡΟΝΟΙΣ ΟΥ ΣΥΧΝΟΙΣ διδάσκαλος ἦν. Minimè igitur confundendus est *Nicephorus* hic Philosophus & Rhetor cum *Nicephoro Gregorâ*, integris aliquot seculis recentiori, qui Historiam suam Byzantinam usque ad obitum *Imp. Andronici Junioris* sive annum Christi 1341 perduxit. Nam & de eo Vir doctissimus *Leo Allatius* in Diatribâ de Symeonum Scriptis pag. 87 refert, quòd ejusdem *S. Antonij Patriarchæ* scripserit Vitam; cujus titulum & principium ibi exhibet hoc modo: *Nicephori Gregoræ* Βίος τοῦ ἐν ἁγίοις Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως ἈΝΤΩΝΙΟΥ τοῦ τὴν μονὴν τοῦ Καλέως συστησαμένου. Εἰ δὲ καὶ θνητὴν ψυχὴν ὁ χρόνος, καὶ πάντων ἐστὶ πατὴρ ὁπόσα φθορὰ καὶ γένεσις βόσκει &c.

Vigesimo primò, & quidem à fol. 109 pag. 2 colum. 1 usque ad fol. 121 pag. 2 colum. 1, *Vita S. Martiniani Eremitæ in Palæstinâ, qui seculo post Christum quarto sub Imp. Theodosio Magno ejúsque filijs Arcadio & Honorio floruit, ab Autore synchrono conscripta*; cujus titulus & principium: Μηνὶ Φευρουαρίῳ ιγʹ. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Μαρτινιανοῦ. Ἔγγιστα τῆς πόλεως Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης ὄρος ἐστὶν καλούμενον τόπος κιβωτοῦ. ἐν τούτῳ οὖν &c. Exstat eadem Vita apud *Surium*, ut & apud *Bollandum* & *Henschenium* in Actis Sanctorum d. 13 Februarij, sed utrobique tantùm *latinè*.

Vigesimo secundò, & quidem à fol. 121 pag. 2 colum. 1 usque ad fol. 145 pag. 2 colum. 2, *Vita & Miracula S. Auxentij Presbyteri & Archimandritæ sive Abbatis in Bithyniâ, qui sub Imp. Leone Thrace circa annum Christi 470 obijt, ab Autore synchrono conscripta*; cujus titulus & principium: Μηνὶ Φευρουαρίῳ ιδʹ. Βίος καὶ πολιτεία καὶ θαύματα τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Αὐξεντίου. Τῶν ἀρχαιοτέρων πατέρων

ἔργοις

ἔργοις καὶ λόγοις διαπρεψάντων, &c. Exſtat ea Vita apud *Surium*, ut & apud *Bollandum* atque *Henſchenium* in Actis Sanctorum d. 14 Februarij, ſed utrobique tantùm *latinè*; & in editione latinâ Surianâ circa finem perperàm legitur, *S. Auxentium obijſſe ſub Imperio ZENONIS*. In ipſo enim contextu Græco expreſsè ſcriptum eſt ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ εὐσεβοῦς καὶ φιλοχρίστου ΛΕΟΝΤΟΣ, hoc eſt, *ſub Imperio pij & Chriſtum amantis LEONIS.*

Vigeſimo tertiò, & quidem à fol. 145 pag. 2 colum. 2 uſque ad fol. 150 pag. 1 colum. 2, *Martyrium S. Oneſimi Epiſcopi Epheſini, S. Apoſtoli Pauli diſcipuli, qui A.C. 109 Romæ lapidatus eſt*; cujus titulus & principium: Μηνὶ Φεβρουαρίῳ ιε΄. Ἄθλησις τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Ὀνησίμου, μαθητοῦ τοῦ ἁγίου Παύλου τοῦ κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων. Χαίρε καὶ γένος ἱκετικὸν ἐπ' εὐσεβείας γνωριζόμενοι, ὅταν &c. Exſtat hoc Martyrium apud *Surium*, ſed tantùm *latinè*; nec die 15, ſed die 16 Februarij: eodémque die exſtat etiam apud RR. PP. *Bollandum* & *Henſchenium* inter Acta Sanctorum menſis Februarij eruditiſſimus Commentarius hiſtoricus de eodem *S. Oneſimo*.

Vigeſimo quartò, & quidem à fol. 150 pag. 1 colum. 2 uſque ad fol. 156 pag. 1 colum. 1, *Martyrium Sanctorum Martyrum (1) Pamphili, Valentis, Pauli, Seleuci, Porphyrij, Theoduli, Juliani, & ſociorum, initiò quidem, (2) ab Euſebio, ipſius S. Pamphili amico intimo & Cæſareæ in Palæſtinâ Epiſcopo, conſcriptum, (3) multis autem poſt ſeculis à Symeone Metaphraſte interpolatum, & Syntagmati ſuo de Sanctorum Vitis inſertum*; cujus titulus & principium: Ἄθλησις τῶν ἁγίων μαρτύρων Παμφίλου, Οὐάλεντος, Παύλου, Σελεύκου, Πορφυρίου, Θεοδούλου, Ἰουλιανοῦ, καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς. Καιρὸς δὴ καλεῖ πρὸς ἅπασι τὸ μέγα καὶ περιβόητον ἀνιστορῆσαι θέατρον Παμφίλου τοῦ ἁγίου μάρτυρος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ τελειωθέντων θαυμασίων ἀνδρῶν, &c. Exſtat hoc Martyrium apud *Surium* die primo Junij; in quem etiam RR. PP. *Bollandus* & *Henſchenius* memoriam Paſſionis *S. Pamphili* reijciunt; ibidémque ſe & de *SS. Valente* ac *Paulo*, *S. Pamphili* ſocijs, acturos promittunt. De reliquis autem S. Pamphili novem ſocijs, nempe de Sanctis Martyribus *Eliâ*, *Jeremiâ*, *Eſaiâ*, *Samuele* & *Daniele Ægyptijs*, item *Porphyrio* famulo *S. Pamphili*, & *Seleuco Cappadoce*, conſule eoſdem ſuprà laudatos RR. Patres die XVI Februarij, & porrò de *SS. Theodulo* ac *Juliano* die XVII ejuſdem menſis Februarij.

(1) *Hic S.* Pamphilus, *Presbyter Cæſarienſis doctiſſimus, cujus inſignem Bibliothecam* S. Hieronymus *ſæpè laudat, poſt biennij carcerem juſſu* Firmiliani *Præſidis in perſecutione* Imp. Galerij Maximiani *decollatus eſt A. C.* 308 *Calendis Junij. Vide Martyrologium Romanum eo die, & Notas ibi additas à Card.* Baronio; *ut & ejuſdem Annal. Eccleſiaſt. Tom.* III *A.* 308. (2) *Vide Hiſtoriam ejus Eccleſiaſticam lib.* 8 *cap.* 21. (3) *Floruit enim* Symeon Metaphraſtes *ſeculo poſt Chriſtum decimo; quippe qui Syntagma ſuum de Vitis Sanctorum componere orſus eſt ſub* Imp. Conſtantino Porphyrogenito. *Vide Librum tertium horum Commentariorum pag.* 45, *&* RR. PP. Bollandum *atq;* Henſchenium *in Præfatione generali ad Acta Sanctorū, menſi Januario præfixâ, cap.* 1 *§* 3, *& in Actis* S. Agathæ *d.* 5 *Februarij, pag.* 601.

Vigesimo quintò, & quidem à fol. 156 pag. 1 colum. 2 usque ad fol. 160 pag. 2 colum. 1, *Martyrium S. Theodori cognomine Tironis vel Teronis, qui sub Impp. Maximiano & Maximino passus est, cujúsque memoria celebratur in Martyrologio Romano d. 9 Novembris, conscripta ab anonymo quodam autore, qui, ut ipse testatur, rei gestæ* αὐτόπτης *interfuit*. Inscribitur illud atque incipit hoc modo: Μηνὶ Φευρουαρίῳ ιζʹ. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος τοῦ Χριστοῦ Θεοδώρου τοῦ Τήρωνος. Μαξιμιανὸς καὶ Μαξιμῖνος οἱ Βασιλεῖς ἐξαπέστειλαν δόγμα εἰς πᾶσαν γῆν τὴν ὑπὸ τὴν βασιλείαν αὐτῶν, ὥστε πάντα τὰ ἔθνη τὰ πιστεύοντα τῇ εὐσεβεῖ θρησκείᾳ τῶν Χριστιανῶν ἐπὶ τὸ τῶν μιαρῶν ἀπογευσαμένους βρωμάτων σώζεσθαι, τοὺς δὲ ἀντιλέγοντας &c. Plura de his Actis Martyrij *S. Theodori Tironis* vel *Teronis* vide Libri *quarti* horum Commentariorum pag. 96 & 97. Vide etiam ibidem pag. 64 & 65.

Vigesimo sextò, & quidem à fol. 160 pag. 2 colum. 1 usque ad fol. 166 pag. 1 colum. 1, *S. Gregorij Nysseni Episcopi Encomium in S. Martyrem Theodorum*; cujus titulus & principium: Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου Ἐπισκόπου Νύσσης ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον μεγαλομάρτυρα τοῦ Χριστοῦ Θεόδωρον. Ὑμεῖς ὁ τοῦ Χριστοῦ λαὸς ἡ ἁγία ποίμνη· &c. Vide Librum *quartum* horum Commentariorum pag. 26 & 114.

Vigesimo septimò, & quidem à fol. 166 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 173 pag. 2 colum. 1, *Nectarij Archiepiscopi Constantinopolitani Narratio, quam ob causam in primo sabbato sanctorum Jejuniorum celebremus memoriam S. Theodori Martyris*, (1) *cum annexâ Admonitione de conjungendis Jejunio & Eleemosynâ*; cujus principium: Ὡς πολὺ τὸ πλῆθος τῆς χρηστότητός σου Κύριε· &c. Plura de hâc *Nectarij* Diegesi sive Narratione vide Libri *quarti* horum Commentariorum pag. 97, 124, 125, 126.

(1) Nempe τοῦ Στρατηλάτου, non autem τοῦ Τήρωνος.

Vigesimo octavò, & quidem à fol. 173 pag. 2 colum. 2 usque ad fol. 177 pag. 1 colum. 2, *Martyrium Sanctorum Matyrum Leonis & Paregorij Pataris in Lyciâ*; cujus titulus & principium: Μηνὶ Φευρουαρίῳ ιηʹ. Μαρτύριον τῶν ἁγίων καὶ ἐνδόξων τοῦ Χριστοῦ μαρτύρων Λέοντος καὶ Παρηγορίου, μαρτυρησάντων ἐν Πατάροις τῆς Λυκίας. Ποικίλαι μὲν τοῦ διαβόλου αἱ μηχαναὶ κατὰ τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ, &c. Exstat hoc Martyrium apud *Surium*; ut & apud RR. PP. *Bollandum* & *Henschenium* in Actis Sanctorum d. 18 Februarij cum eruditissimis Annotationibus, sed utrobique tantùm *latinè*.

Vigesimo

Vigesimo nonò, & quidem à fol. 177 pag. 1 colum. 2 usque ad fol. 186 pag. 1 colum. 2, *Vita S. Auxibij, Episcopi Soliorum in Cypro;* cujus titulus & principium: Μηνὶ Φευρουαρίῳ ιθ'. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου καὶ θαυματουργοῦ Πατρὸς ἡμῶν Αὐξιβίου Ἀρχιεπισκόπου (1) Σολίων, μαθητοῦ γεγονότος τοῦ ἁγίου καὶ πανευφήμου Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου. Βούλομαι διηγήσασθαι ὑμῖν, Πατέρες καὶ ἀδελφοὶ ἀγαπητοὶ, τὴν θαυμαστὴν καὶ φαιδρὰν πολιτείαν τοῦ τιμίου καὶ ὁσίου Πατρὸς καὶ Ἀρχιεπισκόπου τῆς (2) Σολιῶν πόλεως γενομένου Αὐξιβίου τοῦ θαυματουργοῦ, καὶ δειμῶ τοῦτο πρᾶξαι διὰ τὸ ἀνάξιον καὶ εὐτελὲς καὶ ταπεινὸν τοῦ λόγου. Πρῶτος γὰρ οὗτος, ὥσπερ ἥλιος φαιδρὸς ἀνέτειλεν ἐν τῇ πόλει ΤΑΥΤΗ, φωτίζων &c. Vide *Surium*, ut & RR. PP. *Bollandum* atque *Henschenium* d. 19 Februarij.

(1) Ita ibi scriptum est.

(2) Ita ibi scriptum est.

Trigesimò, & quidem à fol. 186 pag. 2 colum. 1 usque ad fol. 188 pag. 2 colum. 2, *Martyrium S. Sadoth Episcopi & centum viginti octo ejus sociorum in Perside sub Rege Persarum Sapore Juniore A. C. 344;* cujus titulus & principium: Μηνὶ Φευρουαρίῳ κ'. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Σαδὼθ Ἐπισκόπου καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ ρκη' μαρτυρησάντων ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει τοῦ διωγμοῦ. Μετὰ τὸ τελειωθῆναι τὸ μαρτύριον τοῦ ἁγίου Σωμεῶνος, &c. Vide *Surium*, ut & RR. PP. *Bollandum* atque *Henschenium* d. 20 Februarij. Consule etiam eosdem posteriores duos doctissimos Viros d. 4 Februarij, ubi agitur de *S. Abramino*, qui anno quinto ejusdem persecutionis passus est.

Trigesimo primò, & quidem à fol. 188 pag. 2 colum. 2 usque ad fol. 195 pag. 2 colum. 2, *Martyrium S. Mauricij & septuaginta cum eo militum ac discipulorum Apameæ in Syriâ;* cujus titulus & principium: Μηνὶ Φευρουαρίῳ κα'. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος τοῦ Χριστοῦ Μαυρικίου καὶ τῶν ο' στρατιωτῶν, τῶν καὶ μαθητῶν αὐτοῦ ὄντων. Μαρτύρων μνήμη φιλοθεΐας καθέστηκεν ἔνδειξις, &c. Vide *Surium* d. 18 Julij; ut & RR.PP. *Bollandum* atque *Henschenium* d. 21 Februarij, ubi de ijsdem Sanctis Martyribus ex professo accuratè agitur.

Trigesimo secundò, & quidem à fol. 195 pag. 2 colum. 2 usque ad fol. 200 pag. 2 colum. 2, *Martyrium Sanctorum Martyrum Eugenij & Macarij, fratrum germanorum;* cujus titulus & principium: Μηνὶ Φευρουαρίῳ κβ'. Μαρτύριον τῶν ἁγίων καὶ ἐνδόξων τοῦ Χριστοῦ μαρτύρων Εὐγενίου καὶ Μακαρίου γνησίων αὐταδέλφων ὄντων. Πολλὰ μὲν ἀδελφοὶ, καὶ παράδοξα τὰ τῶν ἁγίων μαρτύρων ἀνδραγαθήματα,

ματα,

ματα, καὶ μεγάλα καὶ θαυμαστὰ τῆς ὑπομονῆς αὐτῶν διὰ Χριστὸν κατορθώματα, &c.

Trigesimo tertiò, & quidem à fol. 200 pag. 2 colum. 2 usque ad fol. 205 pag. 1 colum. 2, *Smyrnensis in Asiâ Ecclesiæ Epistola encyclica de Martyrio S. Polycarpi Episcopi Smyrnensis* (1) *A.C. 167*; cujus titulus & principium: Μηνὶ Φευρουαρίῳ κγ'. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου ἱερομάρτυρος Πολυκάρπου Ἐπισκόπου Σμύρνης τῆς Ἀσίας· Ἡ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ, ἡ παροικοῦσα Σμύρναν, τῇ παροικούσῃ ἐν ΦΙΛΟΜΗΛΙΩ, καὶ πάσαις ταῖς κατὰ πάντα τόπον τῆς ἁγίας καθολικῆς ἐκκλησίας παροικίαις, ἔλεος, εἰρήνη καὶ ἀγάπη ἀπὸ Θεοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πληθυνθείη. Ἐγράψαμεν ὑμῖν, ἀδελφοὶ, τὰ κατὰ τοὺς μαρτυρήσαντας, καὶ τὸν μακάριον Πολύκαρπον· ὅστις &c. Finis hujus Epistolæ, ab editionibus latinis hactenùs impressis differens, est talis: Τοιαῦτα τὰ κατὰ τὸν μακάριον Πολύκαρπον· ὃς, σὺν τοῖς ἀπὸ Φιλαδελφίας, δωδέκατος ἐν Σμύρνῃ μαρτυρήσας, μόνος ὑπὸ πάντων μνημονεύεται· ὥστε καὶ ὑπὸ τῶν ἐθνῶν ἐν παντὶ τόπῳ λαλεῖσθαι. οὐ μόνον γὰρ διδάσκαλος γενόμενος ἐπίσημος, ἀλλὰ καὶ μάρτυς τίμιος καὶ ἐξοχώτατος· οὗ τὸ μαρτύριον πάντες ἐπιθυμοῦσιν μιμεῖσθαι, κατὰ εὐαγγέλιον Χριστοῦ γενόμενον, διὰ τῆς ὑπομονῆς καταγωνισάμενος τὸν ἄδικον Ἄρχοντα, καὶ οὕτως τὸν τῆς ἀφθαρσίας στέφανον ἀπολαβὼν· σὺν τοῖς Ἀποστόλοις καὶ μάρτυσι, καὶ πᾶσι δικαίοις ἀγαλλιώμενος, δοξάζει τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα καὶ εὐλογεῖ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν κηδέμονα καὶ σωτῆρα τῶν ψυχῶν ἡμῶν, καὶ κυβερνήτην τῶν σωμάτων ἡμῶν, καὶ ποιμένα τῆς κατὰ τὴν οἰκουμένην καθολικῆς ἐκκλησίας· καὶ τὸ πανάγιον, καὶ ζωοποιὸν Πνεῦμα. Ὅθεν καὶ ἡμεῖς ἅπαντες τὸν μὲν Χριστὸν προσκυνοῦμεν, ὡς Υἱὸν ἀληθινὸν ὄντα τοῦ Θεοῦ· τοὺς δὲ μάρτυρας, ὡς μιμητὰς καὶ μαθητὰς τοῦ Κυρίου, ἀγαπῶμεν ἀξίως· ὧν γένοιτο καὶ ἡμᾶς πάντας συγκοινωνοὺς αὐτῶν γενέσθαι, καὶ ἐπιτυχεῖν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν σὺν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν. Plura de hâc Ecclesiæ Smyrnensis Epistolâ, & de Vitâ atque Martyrio *S. Polycarpi*, vide in RR. PP. *Bollandi* & *Henschenij* Actis Sanctorum die 26 Januarij, quo jam memorati Sancti Martyris memoria celebratur in Martyrologio Romano.

(1) *Sequor hic* RR.PP. Petavium & Labbeum *S.I.*

Trigesimo quartò, & quidem à fol. 205 pag. 2 colum. 1 usque ad fol. 211 pag. 1 colum. 1, *Narratio traditionis de Inventione Capitis S. Joannis Baptistæ & Præcursoris Domini Hierosolymis, ejúsq; Revelatione in Emesenâ Phœniciæ Vrbe*; cujus titulus & principium:

Μηνὶ

Μηνὶ Φευρουαρίῳ κδ'. Ἐξήγησις παραδώσεως, ὅπως ἡ τιμία κεφαλὴ τοῦ ἁγίου Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου εἰς τὴν (1) Ἐμεσινῶν ἀπεδέχθη πόλιν. Μοναχοὶ δύο ἐκ τῆς ἑώας ὁρμώμενοι, τοῦ τιμίου σαυροῦ τὸν τόπον, καὶ τοῦ διὰ τὸν περὶ ἡμᾶς οἶκτον ἐνανθρωπήσαντος, καὶ θάνατον ἀθανασίας πρόξενον ὑπομείναντος, Χριστοῦ τὸν τάφον, τῆς τε ἀναστάσεως καὶ τῆς ἀναλήψεως τὸν χῶρον αὐτοψὶ κατιδεῖν ποθήσαντες, τὰ Ἱεροσόλυμα κατειλήφασιν. τούτων τῷ ἑνὶ &c. Meminit hujus Narrationis *Leo Allatius* in Diatribâ de Symeonum Scriptis pag. 100. his verbis: Μοναχοὶ δύο ἐκ τῆς ἑώας ὁρμώμενοι (2) σαυροῦ τὸν τόπον &c. *MARCELLI Archimandritæ* περὶ τῆς εὑρέσεως τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ. *Auctor Narrationis colligitur ex eâdem narratione.* Hæc *Allatius.* Cui quidem haud gravatim concedo, traditionem Narrationis hujus à *Marcello, Monasterij alicujus juxta Vrbem Emesenam Archimandritâ sive Abbate,* primùm profectam esse, ideóque eum ibi introduci de seipso loquentem hoc modo: Ἀπεκαλύφθη δὲ ἘΜΟῚ τῷ ἐλαχίστῳ ΜΑΡΚΈΛΛΩ ἐν εἴδει ἀστέρος πυρίνου, &c; & ibidem paulo pòst: Ὁ τὰ πάντα δημιουργήσας Θεὸς &c. κατηξίωσεν ἘΜῈ ΜΆΡΚΕΛΛΟΝ τὸν ἐλάχιστον αὐτοῦ δοῦλον θεατὴν γενέσθαι τῆς ὑποκειμένης ὁράσεως· ἰδὸν τοίνυν ἐν ὁράματι τῆς νυκτὸς, καὶ ἰδοὺ αἱ θύραι πᾶσαι τῆς ἡμετέρας μονῆς ἀνεωγμέναι, &c. Atenimverò quòd ipse tamen *Marcellus* Narrationem hanc literis non mandaverit, sed alius aliquis *anonymus coævus*, prout sibi Marcellus eam vivâ voce tradiderat, eam conscripserit, luculenter apparet ex his ibidem præcedentibus verbis: Ὅθεν, πολλῶν διαδεξαμένων τὸ προρηθὲν μοναστήριον, τέλος ἐπὶ ΜΑΡΚΈΛΛΟΥ ΤΟΥ͂ ἘΥΛΑΒΕΣΤΆΤΟΥ ἈΡΧΙΜΑΝΔΡΊΤΟΥ ηὐδόκησεν ἡ τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ χάρις τὸ τοῦ Γαβριὴλ εὐαγγέλιον &c. ἀποκαλύψαι· ἣν ὁ προειρημένος Ἀρχιμανδρίτης ΜΆΡΚΕΛΛΟΣ ἐξηγήσατο κατὰ τὴν ὑποτεταγμένην σημείωσιν· ἐπεφάνη τοίνυν ὁ μέγας Πρόδρομος &c. Huic igitur Capitis S. Joannis Baptistæ Revelationi Emesenæ, quæ A. C. 453 contigit, celeberrimus Chronographus *Marcellinus Comes* in Chronico suo, à R. P. *Jacobo Sirmondo* S. I. Parisijs A. 1619 in octavo, & à V. CL. *Josepho Scaligero* in Thesauro Temporum Eusebiano in folio, optimè accuratissiméque edito, non solùm adstipulatur, verùm etiam eam abbreviatam ibidem refert his verbis: *IND. VI. Vincomalo & Opilione Coss. Joannes Præcursor Domini & Baptista Caput suum, quod olim Herodias impiâ nefandâq;*

(1) *Ita quidem ibi scriptum est; sed malim* Ἐμεσηνῶν: *sequens Stephanum* de Vrbibus, *cujus eâ de re hæc sunt verba:* Ἔν τισι καὶ Ἐμεσα εὑρηται, ἀφ' οὗ Ἐμεσηνός.

(2) *Omissa hîc sunt verba* τοῦ τιμίου.

postu-

postulatione ab humeris amputatum, & *in disco positum accepit, proculq; à truncato ejus corpore sepelivit, duobus orientalibus Monachis, ob adorandam apud Hierosolymam Christi Domini Resurrectionem introeuntibus revelavit, ut ad Herodis quondam Regis habitaculum accedentes, admoniti requirerent, fideliterq; humo extollerent. Hoc ergò Caput fide repertum, suâq; hispidâ in manticâ conditum, dum ad propria remeantes habitacula pervehunt, quidam Emisenæ figulus civitatis, diutinam imminentémq; sibi fugiens paupertatem, sese his exhibuit comitem: quique dum nescius peram sibi creditam cum sacro Capite portat, ab eo, cujus Caput vehebat, noctu admonitus, utrumque comitem fugiens dereliquit, statimque Emisenam urbem cum sancto leviq; onere introgressus est; ibique dum advixit, Præcursoris Christi veneratus est Caput, moriénsq; sorori suæ rerum nesciæ signatum in vasculo tradidit recolendum. Illa verò successori suo repositum signatúmque, ut erat, dereliquit. Porrò (1) Eustochius quidam, occultus Arrianæ perfidiæ Presbyter, talem tantúmque thesaurum indignus obtinuit; gratiámque, quam Christus Dominus per Joannem Baptistam infirmo populo tribuebat, is eam, ac si suam duntaxat, in vulgo disseminabat. Hinc pravitate suâ detectâ, Emisenâ civitate expulsus est. Hoc inde antrum, in quo Beatissimi Joannis Caput in urnam missum, sub terrâque reconditum erat, quidam Monachi pro habitaculo habere cœperunt. MARCELLVS demùm Presbyter, totiúsque Monasterij Præsul, dum in eodem specu vitâ irreprehensibili habitat, idem B. Joannes Christique Præcursor sese eidem suúmq; ostendit Caput, ibidémq; sepultum multis præfulgens virtutibus patefecit. Hoc igitur venerabile Caput sub (2) Vranio, memoratæ Episcopo Civitatis, per præfatum Marcellum Presbyterum constat inventum Vincomalo* & *Opilione Coss., mense Februario, die XXIIII, mediâ Jejuniorum Paschalium septimanâ, Imperatoribus verò Valentiniano* & *Marciano regnantibus. Pulcheria Augusta, Marciani Principis Vxor, B. Laurentij atrium inimitabili opere consummavit, beatúmq; vivendi finem fecit.* Hucusque *Marcellinus Comes.* Meminit quoque ejusdem Emesenæ inventionis Capitis S. Joannis Baptistæ *Autor Chronici Alexandrini* sub ijsdem Consulibus hoc modo: Ἰνδ. ϛʹ, γʹ, ὑπʹ. Βινκομάλου καὶ Ὀπιλίωνος. (3) Ἐπὶ τούτων τῶν Ὑπάτων, βασιλευόντων Οὐαλεντινιανοῦ καὶ

(1) *In ipsis Actis Græcis Codicis istius manuscripti Cæsarei, de quo in præsens ex professo agitur, appellatur is* Eustathius, *nec* Arianus, *sed tantùm generaliter* heterodoxus. *Ipsa verba græca sunt hæc:* Τελευταῖον ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ τις ὀνόματι, μονάζων καὶ πρεσβύτερος, ἑτερόδοξος ὤν, *&c.*

(2) *In ipsis Codicis manuscripti Cæsarei Actis Græcis vocatur Vranius iste, non* Episcopus Civitatis Emesenæ, *sed* Archiepiscopus Constantinopoleos. *Ipsa verba græca sunt hæc:* Ἐπὶ τοῦ τιμιωτάτου καὶ ὁσιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως ΟΥΡΑΝΙΟΥ *&c. De quâ lectionis diversitate alio commodiori loco fusiùs agam.* (3) *Ita hic* Chronici Alexandrini *locus re verâ legendus & vertendus est, ut hoc loco à me exhibetur, non autem, ut perperàm legitur in R. P.* Matthæi Raderi *S. I. editione græco-latinâ Monachiensi A. 1615 in quarto, pag. 740 & 741.*

καὶ Μαρκιανοῦ Αὐγούστων, μηνὶ Περιτίῳ πρὸ ιβ´ καλανδῶν Μαρτίων, τῇ μέσῃ ἑβδομάδι τῶν νηστειῶν, ἔτους Συρομακεδόνων ψξγ´, Ἀντιοχέων φά, καὶ υκέ ἔτους, ἀφ' οὗ ἀπετμήθη ὁ ἅγιος Πρόδρομος, Προφήτης καὶ Βαπτιστὴς Ἰωάννης, ηὑρέθη ἡ τιμία αὐτοῦ κεφαλὴ ἐν τῇ Ἐμεσίων πόλει. Ἐπὶ τῶν προκειμένων Ὑπάτων Βινκομάλου καὶ Ὀπιλίωνος ἐτελεύτησεν ἡ Δέσποινα Πουλχερία. Hoc est: *Indictione sextâ, Imp. Marciani anno tertio, Vincomalo & Opilione Coss., imperantibus Valentiniano & Marciano Augustis, mense Peritio, duodecimo Calendas Martias, mediâ hebdomade Jejuniorum, anno Syromacedonum 763, Antiochenorum 501, & anno 425, postquam S. Præcursor, Propheta & Baptista Joannes decollatus fuerat, inventum est venerandum ipsius Caput in Emesiorum sive Emesenorum Urbe. Sub iisdem quoque suprà memoratis Consulibus Vincomalo & Opilione obijt Domina Pulcheria.* Hucusque Autor *Chronici Alexandrini.* Cæterùm quantæ fidei & autoritatis Traditio illa *Emesena* sit, indicat *S. Gelasius I. Papa* in Concilio Romano A. C. 494 habito, quo ab ipso & septuaginta Episcopis Libri sacri & authentici ab apocryphis discreti sunt. Ibi enim inter alia & hoc legitur: *Item Scripta de Inventione Crucis Dominicæ, & alia SCRIPTA de Inventione Capitis S. Joannis Baptistæ, novellæ* (1) *quædam Relationes sunt, & nonnulli eas Catholici legunt. Sed cùm hæc ad Catholicorum manus pervenerint, B.* (2) *Pauli Apostoli præcedat sententia: Omnia probate; quod bonum est, tenete.* In quibus *S. Gelasij* verbis præcipuè notandum est, non singulari numero dici, *& aliud SCRIPTUM de Inventione Capitis S. Joannis Baptistæ,* sed pluraliter, *& alia SCRIPTA;* quia videlicet non solùm intelligitur jam memorata Ecclesiæ *Emesenæ* Relatio de Inventione & Translatione Capitis *S. Joannis Baptistæ* secundùm traditionem *Marcelli Archimandritæ,* verùm etiam antiquior illa Ecclesiæ *Constantinopolitanæ* Relatio de ejusdem Capitis *S. Joannis Baptistæ* Inventione & Translatione secundùm Cyzicenam Macedonianorum hæreticorum traditionem; cujus meminit idem suprà memoratus Chronici Alexandrini Autor pag. 708 his verbis: ὈΛΥΜΠΙΑΣ σϟβ´. ἸΝΔ. δ´, ιγ´, ὑπ. Ταπανοῦ καὶ Συμμάχου. Ἐπὶ τούτων τῶν ὑπάτων Θεοδόσιος Αὔγουστος εὑρὼν τὴν κεφαλὴν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ παρά τινι γυναικὶ Μακεδονικῇ ἐν Κυζίκῳ διαγούσῃ ταύτην ἀνακομισάμενος, καὶ ἐν Χαλκηδόνι τέως ἀποθέμενος, τελευταῖον ἐκ βάθρων οἶκον οἰκοδομήσας ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ ἁγίου ἐν τῷ λεγομένῳ Ἑβδόμῳ

(1) In Decreto Gratiani Distinct. XV c. Sancta Romana pro, novellæ quædam Relationes sunt, *legitur,* novellæ quidem Revelationes sunt. *Potest tamen utraq; lectio diverso verborum græcorum* διηγήσεως *&* ἀποκαλύψεως *respectu defendi; & forsan initiò conjunctim scriptum fuit:* novellæ quidem quædam Relationes & Revelationes sunt, &c.

(2) *Epist. 1 ad Thessalonicenses cap. 5, vers. 21.*

δόμῳ Κωνσταντινουπόλεως, ἐν αὐτῷ τὴν τιμίαν κεφαλὴν τοῦ Βαπτιστοῦ ἀπέθετο, μηνὶ Περιτίῳ πρὸ ιβ' Καλανδῶν Μαρτίων. Hoc est; *Olympiadis CCXCII annus quartus; Indictio quarta; Imperij Theodosij Magni annus decimus tertius; Tatiano & Symmacho Consulibus. His Consulibus Theodosius Augustus Caput S. Joannis Baptistæ, apud fœminam quandam sectæ Macedonianæ, Cyzici degentem, inventum, inde transtulit, & primùm quidem Chalcedone deposuit; tandem autem exstructo à fundamentis in Suburbio Constantinopolitano, Hebdomo dicto, peculiari Templo in honorem S. Joannis Baptistæ, jam memoratum ipsius venerandum Caput in eo collocavit, mense Peritio, XII Kal. Martias.* Hæc anonymus ille Autor Chronici Alexandrini. Prolixiùs verò de eâdem Capitis *S. Joannis Baptistæ* Inventione & Translatione agit *Hermias Sozomenus* Historiæ Ecclesiasticæ lib. 7 cap. 21: ubi necessariò etiam Viri doctissimi *Henrici Valesij* pereruditæ Annotationes consulendæ sunt. Vide insuper Em. Cardinalem *Baronium* Annalium Ecclesiasticorum Tomo quarto, in actis anni Christi 391; ubi (1) in primis notabile est, quod inter alia expressè scribit: *Caterùm quod spectat ad ejusdem venerandi Baptistæ Capitis inventionem, nulla est ferè historia, quæ tot obvolvatur ambagibus & variarum dubitationum complicata sit nodis. Etenim* &c. Hæc Em. Card. *Baronius*. Videtur ergò olim inter *Ecclesiam Constantinopolitanam* & *Ecclesiam Emesenam* de possessione *veri Capitis S. Joannis Baptistæ* tanta fuisse controversia, ut ipse *S. Gelasius Papa* eam de industriâ sine certâ decisione reliquerit in medio.

(1) *Editionis Plantinianæ Antverpiensis pag.* 642.

Trigesimo quintò, & quidem à fol. 211 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 233 pag. 2 col. 2, *Vita & Miracula S. Tarasij Patriarchæ Constantinopolitani*, qui A. C. 784 d. 25 Decembris electus est, & A. 806 d. 25 Februarij obijt, conscripta ab ipsius discipulo *Ignatio*, primùm *Monacho*, deinde autem *Diacono & Sceuophylace Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ*, ac tandem *Metropolitâ Nicææ*; qui, ut ipse ibi indicat, morienti adfuit. Ipsa tituli græci verba cum principio Procemij sunt hæc: Μηνὶ Φευρουαρίῳ κε'. ΙΓΝΑΤΙΟΥ Μοναχοῦ μικροῦ Ἐξήγησις εἰς τὸν βίον καὶ τὰ θαύματα τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν ΤΑΡΑΣΙΟΥ, Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως. Μέλλων ἀπείρῳ μεγέθει πελάγους ἀρετῶν διανήξασθαι Πατρὸς ἀοιδίμου, καὶ &c. Exstat hæc *S. Tarasij Vita* apud *Surium* de probatis Sanctorum Historijs d. 25 Februarij: ut & apud RR. PP. *Bollandum* & *Henschenium* inter Acta Sanctorum ejusdem diei cum eruditissimis Annotationibus; sed utrobique tantùm *latinè*. Meminit ejusdem Vitæ etiam *Suidas Lexicographus*

cographus ſub literâ I, ubi de *Ignatio* ejus ſcriptore agit his verbis: ἸΓΝΆΤΙΟΣ, Διάκονος καὶ Σκευοφύλαξ τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, καὶ γεγονὼς Μετροπολίτης Νικαίας, (1) Γραμματικὸς, ἔγραψε ΒΊΟΥΣ ΤΑΡΑΣΊΟΥ καὶ Νικηφόρου, τῶν ἁγίων καὶ μακαρίων Πατριαρχῶν· Ἐπιτυμβίους Ἐλέγους, Ἐπιστολὰς, Ἰάμβους εἰς Θωμᾶν τὸν Ἀντάρτην· ἅπερ ὀνομάζουσι τὰ κατὰ Θωμᾶν· καὶ ἄλλα πολλά. Hoc eſt: *IGNATIVS, Diaconus & Cuſtos vaſorum Magnæ Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ; deinde autem Metropolita Nicææ; Grammaticus, ſcripſit VITAS TARASII & Nicephori, ſanctorum & beatorum Patriarcharum; Epitymbios ſive Sepulchrales Elegos; Epiſtolas; Jambos in Thomam Antarten; & alia multa.* Hucuſque Suidas. Vide etiam Libri *ſexti* horum Commentariorum Partem primam pag. 50.

(1) *Quo ſenſu titulus Grammatici hîc accipiendus ſit, vide libri ſeptimi horum Commentariorum pag. 132 & 133.*

Trigeſimo ſextò, & quidem à fol. 234 pag. 1 colum. 1 uſque ad fol. 261 pag. 2 colum. 1, *Vita S. Porphyrij, Epiſcopi Gazæ in Palæſtinâ*, qui ſecundùm R. P. *Godefridi Henſchenij* ſupputationem Epiſcopus factus eſt A. C. 396 & A. 421 obijt, conſcripta à *Marco Diacono*, ipſius diſcipulo & familiari. Inſcribitur ea atque incipit his verbis: Μηνὶ Φευρουαρίῳ κϛ′. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Πορφυρίου Ἐπισκόπου Γάζης. Τῶν ἁγίων ἀνδρῶν τοὺς ἄθλους, καὶ τὸν θεϊκὸν αὐτῶν ζῆλον τε καὶ πόθον, &c. Exſtat hæc *S. Porphyrij* Vita apud *Surium* de probatis Sanctorum Hiſtorijs d. 26 Februarij; ut & apud RR. PP. *Bollandum* & *Henſchenium* inter Acta Sanctorum ejuſdem diei, cum conſuetis Annotationibus.

Trigeſimo ſeptimò, & quidem à fol. 261 pag. 2 colum. 1 uſque ad fol. 264 pag. 2 colum. 2, *Vita Sanctorum Andronici & uxoris ejus Athanaſiæ, conſcripta à Symeone Metaphraſte*; cujus titulus & principium: Μηνὶ Φευρουαρίῳ κζ. Βίος καὶ πολιτεία τῶν ἁγίων Ἀνδρονίκου καὶ τῆς συμβίου αὐτοῦ Ἀθανασίας. Ἐν ταῖς ἡμέραις Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου Βασιλέως ἦν τις ἀργυροπράτης ἐν Ἀντιοχείᾳ τῇ μεγάλῃ νεώτερος ὀνόματι Ἀνδρόνικος. ἔλαβεν δὲ γυναῖκα &c. Exſtat hæc Vita apud *Surium* de probatis Sanctorum Hiſtorijs d. 27 Februarij, ſed tantùm *latinè*; *Bollandus* autem & *Henſchenius* promittunt ſe de iiſdem Sanctis acturos ſecundùm *Martyrologium Romanum* d. 9 Octobris. Vide etiam Librum *quartum* horum Commentariorum pag. 184 & 268; ſed ibi errore typographico pro *Athanaſiâ* bis perperàm ac mendosè legitur *Anaſtaſiâ*.

Trigeſimo octavò, & quidem à fol. 265 pag. 1 colum. 1 uſque

ad

ad fol. 390 pag. 2 colum. 1, *Historia supposititia Vitæ & Martyrij S. Pancratj, discipuli S. Petri Apostoli, & ab eodem ordinati Episcopi Tauromenij in Siciliâ, conscripta sub nomine EVAGRII tanquam ipsius S. Pancratij discipuli & comitis, qui ibi passim de seipso loquens introducitur.* Adeò verò prolixa hæc Historia est, ut constet integris centum viginti sex folijs in folio, ut vocant, superregali; inscribiturq; ea ibi, & incipit hoc modo: (1) Μηνὶ Φευρουαρίῳ κη'. Βίος καὶ πολιτεία καὶ μαρτύριον τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου καὶ Ἱερομάρτυρος Παγκρατίου. Ἐγένετο μετὰ τὸ ἀναληφθῆναι τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ καθεσθῆναι ἐν δεξιᾷ τοῦ Πατρὸς, ὅθεν οὐκ ἐχωρίσθη, ἦλθον οἱ Ἀπόστολοι οἱ αὐτοῦ μαθηταὶ ἀπὸ τοῦ ὄρους τοῦ καλουμένου ἐλαιῶνος εἰς Ἱερουσαλήμ· καὶ ὤφθη αὐτοῖς Ἄγγελος Κυρίου ἐντελλόμενος αὐτοῖς ἀπὸ Ἱεροσολύμων μὴ χωρίζεσθαι, ἀλλὰ περιμένειν τὴν εὐαγγελίαν τοῦ Πνεύματος &c. Meminit hujus Historiæ *Leo Allatius* in Diatribâ de Symeonum Scriptis pag. 86 his verbis: Ἐγένετο μετὰ τὸ ἀναληφθῆναι τὸν Κύριον. Evagrij Monachi, βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Παγκρατίου. Hæc *Allatius*. Nec alia intelligenda est Historia apud *Theophanem Cerameum* in Homiliâ quinquagesimâ septimâ, dictâ *Tauromenij* in Festo *S. Pancratij*; ubi verba ejus, ad rem præsentem maximè pertinentia, sunt hæc: Μιμησώμεθα τοῦτον τὸν ἀληθῆ ποιμένα, καὶ μιμητὴν τοῦ Δεσπότου Παγκράτιον, οὗ τὸν ἄριστον βίον ἐπιτροχάδην διεξελθόντες ὑποδείξομεν ὑμῖν, ὡς οὐκ ἔστιν ἀμήχανον τοῦτον μιμήσασθαι. Ὁ ἱερὸς τοίνυν Παγκράτιος, καθὼς Ο ΤΑ ΚΑΤ' ΑΥΤΟΝ ΙΣΤΟΡΗΣΑΣ ΕΥΑΓΡΙΟΣ ἠκριβώσατο, ἀνατολῆθεν ὁρμώμενος, καὶ ὑπὸ τῶν ἱεροτελεστικῶν χειρῶν τοῦ κορυφαίου τῶν μαθητῶν ἀρχιερεὺς γεγονὼς, ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ταύτῃ νήσῳ ἐκπέμπεται, καὶ πρὸς ταύτην τὴν πόλιν ταύρου καὶ μυρίας πεφοιτηκὼς, πρότερον μὲν τὰ τῶν δαιμονίων ἐκκαθαίρει βδελύγματα, καὶ τὰ βέβηλα συντρίβει ἀγάλματα, ὧν ἐξόχως ἐτιμῶντο Φάλκων, καὶ Λύσσων, καὶ Σκάμανδρος· εἶτα μετάγει πρὸς τὴν εὐσέβειαν τὸν Ἡγεμόνα τῆς πόλεως Βονιφάτιον, θείους τε ναοὺς καὶ ἱερὰ δειμάμενος καταγώγια, καὶ πολλοὺς πρὸς τὴν ἀληθῆ πίστιν μεταγαγὼν, ἐπισφραγίζει μαρτυρίῳ τὸ τέλος· καὶ τούτῳ τὸν οἰκεῖον Δεσπότην μιμούμενος, καὶ τὴν τῆς ἀρχιερωσύνης στολὴν αἵματι φοινίξας μαρτυρικῷ, πρὸς οὐρανὸν ἀνατρέχει χερσὶν Ἀγγέλων αἰρόμενος. Hoc est, R.P. *Francisco Scorso* Panormitano S.I. interprete: *Imitemur Pastorem hunc verum,*

(1) *Hoc est:* Die Februarij vigesimo octavo. *At in* Menæis *Græcorum celebratur memoria S. Pancratij die nono Julij, & in* Martyrologio Romano *d. 3 Aprilis.*

verum, & Domini imitatorem Pancratium; cujus sanctissimam vitam, postquam cursim exposuero, ostendam non esse omninò difficile imitari. Sanctus igitur Pancratius, sicuti memoria prodidit, QVI DE EJVS REBVS GESTIS HISTORIAM SCRIPSIT EVAGRIVS, ab Anatoliâ sive Oriente profectus, & Principis discipulorum Christi manibus sacris initiare potentibus Episcopus creatus, in nostram hanc Insulam missus est; cúmque ad hanc civitatem Tauromenium advenisset, primùm omnium abominationibus dæmonum eam expurgat, & profana conterit simulacra; ex quibus præcipuo colebantur honore Phalcon, & Lysson, & Scamandrus; posteà ad veram religionem Præfectum Civitatis Bonifacium traducit, ac Templa in Dei cultum & sacras ædes ædificat. Demùm cùm multòs convertisset ad veram fidem, vitæ finem martyrio consignavit, atque in hâc etiam Dominum suum imitatus, & sui purpurâ sanguinis Pontificatûs dignitate decoratâ, in Cœlum Angelorum manibus sublatus est. Hucusque *Theophanus Cerameus.* Ad quem locum suprà memoratus R. P. *Franciscus Scorsius* hæc annotat: *Fuit hic EVAGRIVS S. Pancratij discipulus & comes, idémq; Magistri sui scripsit historiam; sed EA VTINAM EXTARET! liceret sanè à fabulis vera secernere; à fabulis, inquam, quæ in* (1) *Historiâ Græcè manuscriptâ, supposito ejusdem EVAGRII nomine, habentur: quam ex Græco in Latinum vertit Jacobus Sirmondus Societatis Jesu Vir doctissimus Octavij Caëtani rogatu; quam si legeris, quod ego feci, fabulam legeris. Damnat eam, itidem atq; ego, idem Caëtanus.* Hæc R.P. *Scorsius.* Cui assentitur R.P. *Godefridus Henschenius* S. I.; qui in Actis Sanctorum diei tertiæ mensis Aprilis, ubi secundùm (2) *Martyrologium Romanum* de eodem *S. Pancratio* agens, & eundem suprà citatum *Theophanis Cerami* locum latinè exhibens, sic porrò scribit: *Hæc Theophanes. Qui ab eo citatur EVAGRIVS, traditur S. Pancratij discipulus & comes fuisse, & Magistri sui scripsisse Historiam: QVA DEPERDITA, supposito EVAGRII hujus nomine, conficta sunt, & forsan post depulsos è Siciliâ Saracenos, quædam Acta S. Pancratij, meris fabulis & mendacissimis relationibus conferta; quæ olim in Latinum converterat Jacobus Sirmondus rogatu Octavij Cajetani, sed* (3) *indigna prelo visa sunt, & enormia ejus menda à Cajetano pluribus indicantur atque exploduntur Tomo I de Vitis Sanctorum Siculorum pag. 9 & 10, in Vitâ, quam dictus Cajetanus de S. Pancratio collegit.* (4) *Verioris Historiæ, quam EVAGRIVS scripsit, potest*

(1) *Vtinam R. P.* Franciscus Scorsus *nobis indicâsset, quodnam hujus Historiæ Græcæ, vel saltem Versionis latinæ R. P.* Sirmondi *fuerit principium. Sic enim sciremus, an eadem esset atque illa, quæ exstat in hoc Codice manuscripto Cæsareo.*

(2) *In Græcorum autem* Menæis *colitur memoria S. Pancratij die nono Julij.* (3) *Quamvis Historia hæc sine dubio supposititia sit, & multis scateat fabulis, propterea tamen non omninò est indigna prælo, sed passim varias continet Antiquitates Ecclesiasticas, nec non alias, quæ observatu dignissima sunt.* (4) *Immò ejusdem supposititiæ.*

potest fragmentum censeri, quod ex Theophane Cerameo dedimus. Aliud est à S. Theodoro Studitâ citatum libro 2 epistolâ 8, inscriptâ Omnibus propter Christum dispersis fratribus, & ijs, qui in carceribus & exilijs detinentur propter cultum sacrarum Imaginum. Refertur ea epistola à Baronio ad annum 814; ubi (1) *num. 48 ista habentur:* Petri Apostoli vox est in Historiâ S. Pancratij: Fili Joseph, adfer Imaginem Domini nostri Jesu Christi, & imprime illam in (2) Pyrgisco, ut videat populus, qualem formam sumpserit Filius Dei, ut videntes ampliùs credant, formæ typum intuentes, & reminiscantur eorum, quæ per nos eis annunciata sunt. *Hæc S. Theodorus Studita. Cui addi posset auctoritas Simeonis Metaphrastæ in Commentario de SS. Petro & Paulo, per Lipomanum & Surium edito, si, quod hi prætendunt, esset Metaphrastæ lucubratio; sed hoc meliùs negat Leo Allatius in suâ de Simeonum Scriptis Diatribâ, dum inter ea non recenset. In dicto Commentario, cujuscunque Græci fuerit, dicitur S. Petrus, Domini Apostolus, cùm multas Antiochiæ fecisset curationes, ordinâsse Episcopos, Marcianum Syracusis in Siciliâ, & Pancratium Tauromenij. Deinde, varijs interpositis, traditur navigâsse in Siciliam, & cùm venisset Taurомenium, diversatus apud Pancratium, Virum sapientissimum, Romam appellit.* Hucusque R.P. *Henschenius.* Verumenimverò, ut sponte meâ libenter concedo, minimè dubium esse, quin *Historia Vitæ & Martyrij S. Pancratij*, de quâ in præsens ex professo agitur, *supposititia* sit, & quin olim alia *genuina* ejusdem S. Episcopi & Martyris exstiterint Acta, supposititijs hisce multo antiquiora, sic facere non possum, quin debitâ modestiâ significem, hanc quoque supposititiam Historiam, fabulis licet atque nugis scatentem, vetustiorem mihi videri (3) *S. Theodoro Studitâ*, (4) *Theophane Cerameo*; &

(1) *In edit. Plantin. Antverp. num. 68.*

(2) *Ita ibi apud ipsum Card. Baronium rectè legitur, nempe in* Pyrgisco; *non autem in Pyrgisio, ut mendosè impressum est in Actis Sanctorum Antverpianis. Πυργίσκος enim sive* Pyrgiscus *est hic* nomen proprium alicujus loci Regionis Ponti in Asiâ, *ubi* S. Pancratius *in quâdam speluncâ solitariam egit vitam, & à* S. Petro *Apostolorum Principe inventus est. Ipsa Historiæ supposititiæ* Evagrij *verba græca, eò præcipuè pertinentiâ sunt hæc:* Ὁ δὲ Παγκράτιος ἦν ἐν τῷ λεγομένῳ ΠΥΡΓΙΣΚΩ θείᾳ μελέτῃ ἐξασκούμενος. ἐγένετο δὲ τὸν ἅγιον Πέτρον διέρχεσθαι τὰς πόλεις καὶ χώρας κηρύσσοντα τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ βαπτίζειν εἰς ὄνομα Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος· ὃς ἐλθὼν ἐπὶ τὰ μέρη τοῦ ΠΟΝΤΟΥ, ἔνθα ἦν ὁ μακάριος ΠΑΓΚΡΑΤΙΟΣ ἡσυχάζων, ὁρμήσας ἐπὶ τὸν στύλον τοῦ ΠΥΡΓΙΣΚΟΥ, ἔστη ἐν αὐτῷ, καὶ ἐδίδασκεν τὸν λόγον. *Et paulo post:* Ὁ οὖν μακάριος Πέτρος ὁ Ἀπόστολος προσελθὼν ΕΝ ΤΟΙΣ ΠΡΟΑΥΛΙΟΙΣ ΤΟΥ ΠΥΡΓΙΣΚΟΥ, ἐποίησεν τὴν ἐν Χριστῷ σφραγῖδα, καὶ εἰσιὼν ὁ μακάριος Πέτρος ἔσω, καὶ εὑρὼν τὸν ἅγιον ΠΑΓΚΡΑΤΙΟΝ, λέγει αὐτῷ· καλῶς εὗρον τὸ τέκνον τῆς ἐκκλησίας. ὁ δὲ *&c. Ibidem quoque appellatur deinde idem ille locus* Κώμη, *hoc est,* Vicus, *vel* Pagus, *vel* Oppidum, *in his verbis:* Βαπτίσας οὖν τὸν ὄχλον, ἐπιλεξάμενος ἄνδρα εὐλαβῆ, πάνυ πεπαιδευμένον τὰ τῆς φιλοσοφίας γράμματα, χειροτονεῖ Ἐπίσκοπον ἐν τῇ ΚΩΜΗ ὀνόματι Μαξιμῖνον. διατρίψαντος οὖν τοῦ μακαρίου Ἀποστόλου Πέτρου ἐν τῇ ΚΩΜΗ ἡμέρας τεσσαράκοντα, *&c. Addendus igitur est locus hic* Pyrgiscus *Thesauro Geographico* Abrahami Ortelij, *ubi nulla ejus fit mentio. Illud quoque obiter moneo, per τὸν στύλον τοῦ Πυργίσκου sive* Columnam Pyrgisci, *cujus suprà fit mentio, videri significari* Columnam milliariam. *Quâ de re vide plura in Appendice Libri* tertij *horum Commentariorum pag.* 380. (3) *Obijt is A.C.* 826. (4) *Habuit is* Tauromenij *in Siciliâ A.C.* 1140 *Dominicâ die Palmarum Orationem sacram coram* Rogerio *Rege Siciliæ; ut jam pridem prolixiùs indicavi Libri* quinti *horum Commentariorum pag.* 55, 56, 57 *&* 328.

& anonymo Autore Commentarij de SS. Apostolis Petro & Paulo, *Symeoni Metaphrastæ* perperàm attributi; simul etiam affirmare ausim, quæcunque à jam memoratis Autoribus de S. Pancratio referuntur, non aliunde, quàm ex supposititijs hisce Actis excerpta esse. Nihil enim ab illis narratur, quod similiter non exstet in supposititiâ hâc Historiâ. Præ cæteris autem notabilis est locus iste à *S. Theodoro Studitâ* citatus de verbis *S. Petri Apostoli* ad *Josephum pictorem: Fili Joseph, adfer Imaginem Domini nostri Jesu Christi, & imprime illam in* (1) *Pyrgisco, ut videat populus, qualem formam sumpserit Filius Dei, ut videntes ampliùs credant, formæ typum intuentes, & reminiscantur eorum, quæ per nos eis annunciata sunt.* Ut igitur clarè appareat, quomodo hæc verba cum supposititiâ illâ, *Evagrij* nomine insignitâ, Historiâ conveniant, exhibeo hîc optimâ fide partem aliquam Narrationis ejusdem supposititiæ, eò præcipuè pertinentem; quæ in suprà laudato Codice manuscripto Græco *Cæsareo*, de quo in præsens agitur, fol. 267 pag. 2 & fol. 268 pag. 1 exstat hoc modo: Ταῦτα οὖν λαλήσας ὁ μακάριος Ἀπόστολος Πέτρος, προσκαλεσάμενος ἸΩΣΗ͂Φ ΤΟ͂Ν ΖΩΓΡΆΦΟΝ, λέγει αὐτῷ· ποίησόν μοι τὴν εἰκόνα τοῦ Κυρίου μου Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα ἰδόντες ἐπιπλέον πιστεύσωσιν, ὁρῶντες τὸν τύπον τῆς μορφῆς, καὶ ὑπόμνησιν λαμβάνωσιν τῶν παρ' ἡμῶν εἰς αὐτοὺς κηρυχθέντων. ὁ οὖν ζωγράφος, λαβὼν ἐγκηρώτατα χρώματα, ἐζωγράφησεν τὴν εἰκόνα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ὁ δὲ Ἀπόστολός φησι· ζωγράφησον ΤΈΚΝΟΝ καὶ τὴν ἐμὴν, καὶ τὴν τοῦ ἡμετέρου ἀδελφοῦ Παγκρατίου, ἵνα λέγωσιν οἱ εἰς ὑπόμνησιν λαμβάνοντες· οὗτος ἦν, ὁ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ κηρύξας ἐν ἡμῖν ὁ Ἀπόστολος Πέτρος· καὶ διὰ τὸν ἀδελφὸν Παγκράτιον· οὗτος ἐστὶν ὁ οἰκοδομήσας τὸν πῦργον τοῦ σκευοφυλακίου. ὁ οὖν παῖς ὁ ζωγράφος καὶ ταύτας ἐπετέλεσεν, ἐπιγράψας ἑκάστην εἰκόνα τὸ ἴδιον ὄνομα. Hoc est: *Hæc cùm dixisset Beatus Apostolus Petrus, vocavit ad se JOSEPHUM PICTOREM, eique dixit: Fac mihi Imaginem Domini mei Jesu Christi, ut videntes ampliùs credant, intuentes typum formæ, & reminiscantur eorum, quæ à nobis ijs annunciata sunt. Pictor igitur sumens colores valdè ceratos, pinxit Imaginem Domini nostri Jesu Christi. Apostolus autem dixit: Pinge FILI & meam imaginem & fratris nostri Pancratij, ut dicant, qui eas reminiscentiæ causâ accipiunt: Hic erat, qui verbum Dei nobis annunciavit Apostolus Petrus; & de fratre Pancratio: Hic est, qui ædificavit turrim Sceuophylacij. Puer itaque pictor etiam has absolvit Imagines, & unicuique Imagini proprium*

(1) Vide suprà pag. 96.

prium nomen inscripsit. Hucusque particula illa Historiæ supposititiæ de *S. Pancratio* sub nomine *Evagrij;* ex quâ, tanquam ex ungue, de reliquâ Narratione quilibet pro arbitrio suo judicet.

XII.

Duodecimus (1) Codex manuscriptus *Historicus Græcus* est *membranaceus* pervetustus, elegans & optimæ notæ in *quarto*, constátque folijs *ducentis & uno*, atque ab *Augerio Busbeckio*, ut ipse solitâ propriæ manûs inscriptione testatur, olim fuit comparatus *Constantinopoli*. Continentur eo *Canones* sive *Cantica sacra in Sanctos totius mensis Aprilis;* nempe, quantum obiter & cursim nunc indicare licet, die Imo Aprilis in S. *Mariam Ægyptiacam;* d. II in Sanctos Martyres *Amphianum* & *Ædesium;* d. III in S. *Nicetam*, Abbatem Monasterij Mediciensis in Bithynia; d. IV in SS. Martyres *Theodulum* & *Agathopodem;* d. V in Sanctos Martyres *Claudium, Nicephorum, Diodorum, Victorem, Victorinum, Papiam* & *Sarapionem;* d. VI in S. *Eutychium* Patriarcham Constantinopolitanum; d. VII in S. *Georgium* Archiepiscopum Mitylenæ seu Mytilenæ; d. VIII in Sanctos Apostolos *Herodionem, Aabum, Rufum*, & eorum socios; d. IX in S. *Eupsychium* Martyrem; d. X in Sanctos Martyres *Terentium, Pompejum, Africanum, Maximum, Macarium*, & eorum socios; d. XI in S. Martyrem *Antipam*, Episcopum Pergami in Asiâ; d. XII in S. Confessorem *Basilium*, Episcopum Parij in Mysiâ minore; d. XIII in S. Martyrem *Artemonem;* d. XIV in S. Confessorem *Martinum*, Papam Urbis Romæ; d. XV in Sanctos Apostolos *Aristarchum, Pudentem*, & *Trophimum;* d. XVI in Sanctas Martyres *Agapen, Irenen*, & *Chioniam;* d. XVII in S. *Symeonem* Episcopum in Perside, & in S. *Acacium* Episcopum Melitenensem in Cappadociâ; d. XVIII in S. *Joannem*, discipulum S. *Gregorij Decapolitæ;* d. XIX in SS. Martyres *Leonidem, Chariessam, Nunechiam, Basilissam*, & socios ac socias; d. XX in S. *Theodorum Trichinatem* sive *Pilosum*, Eremitam in Thraciâ prope Constantinopolim; d. XXI in S. Martyrem *Januarium* & socios; d. XXII in S. *Theodorum Syceotam*, Episcopum Anastasiopolitanum in Galatiâ; d. XXIII in S. Magnum Martyrem *Georgium;* d. XXIV in S. *Sabam Stratelaten* sive *Ductorem militum;* d. XXV in S. *Marcum Evangelistam;* d. XXVI in S. *Basileum*, Episcopum Amaseæ in Cappadociâ; d. XXVII in S. Martyrem *Symeonem, Cognatum Domini;* d. XXVIII in S. *Jasonem*, unum ex septuaginta Apostolis; d. XXIX in Sanctos *Novem Martyres in Cyzico*, & in S. *Memnonem Thaumaturgum*, Episcopum Ephesi; d. XXX in

(1) *Fuit is olim inter Codices manuscriptos Theologicos Græcos* ducentesimus octogesimus secundus.

in S. Apoſtolum *Jacobum*, fratrem S. Joannis Apoſtoli & Evangeliſtæ, dicti Theologi. Clauditur denique totus ille menſis Aprilis hâc miniatâ ſubſcriptione:

Θεοῦ τὸ δῶρον, καὶ ΘΕΟΚΤΙΣΤΟΥ πόνος
Κἀνταῦθα δόξα τῇ σεβαστῇ Τριάδι

hoc eſt ad verbum:

Dei hoc donum, & THEOCTISTI labor:
Hîc quoque gloria veneranda Trinitati.

Ex quâ clauſulâ patet, *Theoctiſtum*, cujus hîc fit mentio, Codicis iſtius Canonum ſive Canticorum ſacrorum in Sanctos menſis Aprilis vel *autorem*, vel *collectorem*, vel ſaltem *deſcriptorem* fuiſſe. At quis ille *Theoctiſtus?* Si veriſimili conjecturæ locus conceditur, haud alius is eſt, quàm *Theoctiſtus* ille, S. *Euthymij*, Archimandritæ ſive Abbatis in Palæſtinâ, (1) qui A. C. 472 obijt, ſocius familiariſſimus; de quo vide plura apud R. P. *Simonem Wangnereckium* S. I. in Pietatis Græcorum Marianæ Prolegomenis num. 15. Forſan idem *Theoctiſtus* etiam autor eſt *Sententiarum parӕneticarum*, quarum Libri *ſeptimi* horum Commentariorum pag. 143 fit mentio.

(1) *Vide Lib. V horum Commentariorum pag. 157, atque ibi citatum locum Diarij Sacri Itineris Cellenſis.*

XIII.

Decimus tertius (2) Codex manuſcriptus *Hiſtoricus Græcus* eſt *membranaceus*, pervetuſtus quidem, ſed valdè mendoſus in *folio*, conſtâtque nunc folijs *centum ſexaginta quatuor*, paginatim in binas columnas diviſis, & ad *Joannem Sambucum*, ut ipſe ſolitâ propriæ manûs inſcriptione teſtatur, olim pertinuit. Continentur eo hæc:

Primò, & quidem à fol. 1 pag. 1 uſq; ad fol. 33 pag. 2, (3) *Leontij Neapoleos*, ſive, ut in hoc Codice manuſcripto Cæſareo legitur, *Hagiapoleos in Inſulâ Cypro Epiſcopi*, qui circa (4) annum Chriſti 620 vel potiùs 630, obijt, *Hiſtoria Vitæ S. Symeonis Abbatis*, cognomine *Sali*, hoc eſt *Stulti*; qui, ut in *Martyrologio Romano* die primo Julij de eo legitur, *ſtultus propter Chriſtum factus eſt: ſed altam ejus ſapientiam Deus magnis miraculis declaravit.* Inſcribitur atque incipit ea Hiſtoria in præſenti Codice manuſcripto Cæſareo his verbis: Βίος καὶ πολιτεία τοῦ Ἀββᾶ Συμεὼν τοῦ διὰ Χριστὸν ἐπωνομασθέντος Σαλοῦ, συγγραφεὶς ὑπὸ Λεοντίου τοῦ μακαριωτάτου καὶ ὁσιωτάτου Ἐπισκόπου τῆς ἉΓΙΑΣ ΠΟΛΕΩΣ. Οἱ τὸ διδασκαλικὸν πρὸς ἀλλήλους σπεύδοντες μεταδιώκειν ἀξίωμα, &c. Exſtat hæc Vita apud R. P.

(2) *Fuit is olim inter Codices MStos Theologicos Græcos ducenteſimus quadrageſimus quartus.*

(3) *Vide* R. P. Philippum Labbeum *S. I. de Scriptoribus Eccleſiaſticis lit.* L.

(4) *Vide* RR. PP. Bollandum *&* Henſchenium *S. I. Tomo II Sanctorum menſis Januarij pag. 496, d. 23 Januarij in Prolegomenis ad Vitam* S. Joannis Eleemoſynarij, *Patriarchæ Alexandrini in Ægypto, ab eodem* Leontio *conſcriptam; ubi de illo multa obſervatu digniſſima invenies.*

R. P. *Laurentium Surium* Tomo quarto de probatis Sanctorum Historijs d. 1 Julij; sed tantùm *latinè*, incipitque ibi hoc modo: *Qui alios docendi student exercere authoritatem*, &c.

Secundò, & quidem à fol. 34 pag. 1 usque ad fol. 164 pag. 2, *Historia Martyrij trium puerorum ac fratrum Alphei, Philadelphi & Quirini;* qui primò martyrium sustinuerunt *Romæ*, deinde autem *Puteolis;* ac tandem ad *Tertullum* missi in *Siciliam, Leontij* illud consummârunt sub *Imp. Valeriano*. Ipsa illa verba græca, quibus ea Martyrij Historia in hoc Codice manuscripto Cæsareo inscribitur atq; incipit, sunt hæc: Μαρτύριον τῶν ἁγίων καὶ πανευφήμων τριῶν παίδων, Ἀλφείου, Φιλαδέλφου, καὶ Κυρίνου, μαρτυρησάντων πρῶτον μὲν ἐν Ῥώμῃ, δεύτερον δὲ ἀνακομισθέντων ἐν Ποτιόλοις, τὸ δὲ τρίτον πεμφθέντων πρὸς Τέρτυλλον ἐν τῇ Λεοντίνων (1) μεσοπόλει τῆς Σικελῶν ἐπαρχίας, ὑπὸ τοῦ ἀθέου καὶ αἱμοβόρου Οὐαλεριανοῦ, κἀκεῖσε τελειωθέντων ὑπ' αὐτοῦ. Ἡ μὲν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ προαιώνιος καὶ ἀυταίτιος βασιλεία, οὔτε ἀρχὴν ἡμερῶν, οὔτε ζωῆς τέλος ἔχει &c. Celebratur eorundem Sanctorum Martyrum memoria, ut in *Menæis Græcorum*, ita etiam in *Martyrologio Romano* d. 10 Maij.

(1) *Ita ibi perperàm scriptum est pro* μητροπόλει.

XIV.

Decimus quartus (2) Codex manuscriptus *Historicus Græcus* est *membranaceus* pervetustus, elegans, & optimæ notæ in *folio*, sed injuriâ temporis aliquot folijs in fine mutilus; constátque nunc folijs *trecentis ac tredecim*, paginatim in binas columnas divisis, & ab *Augerio Busbeckio*, ut ipse solitâ propriæ manûs inscriptione testatur, olim fuit comparatus *Constantinopoli*. Continetur eo *Magni Menologij Græcorum mensis Augustus* hoc ordine:

(2) *Fuit is olim inter Codices manuscriptos Theologicos Græcos* centesimus vigesimus secundus.

Primò, & quidem à fol. 1 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 5 pag. 2 colum. 1, *S. Joannis Chrysostomi, Patriarchæ Constantinopolitani, Encomium in Sanctos Machabæos;* cujus titulus & principium: Μηνὶ Αὐγούστῳ α'. Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου, Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, Ἐγκώμιον εἰς τοὺς ἁγίους Μακκαβαίους. Ὡς φαιδρὰ καὶ περιχαρὴς ἡμῖν ἡ πόλις, &c.

Secundò, & quidem à fol. 5 pag. 2 colum. 1 usque ad fol. 8 pag. 2 colum. 2, *ejusdem S. Joannis Chrysostomi Encomium secundum in Sanctos Machabæos;* cujus titulus & principium: Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Τοῦ αὐτοῦ Ἐγκώμιον εἰς τοὺς αὐτοὺς ἁγίους β'. Ἅπαντας μὲν οὖν ἐγκωμιάσαι τοὺς ἁγίους μάρτυρας οὐ δυνατὸν μιᾷ γλώττῃ, ἀλλὰ &c.

Tertiò,

Tertiò, & quidem à fol. 8 pag. 2 colum. 2 usque ad fol. 9 pag. 2 colum. 2, *ejusdem S. Joannis Chrysostomi Encomium tertium in eosdem Sanctos Machabæos*; cujus titulus & principium: Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Τοῦ αὐτοῦ εἰς τοὺς ἁγίους Μακκαβαίους Ἐγκώμιον γ΄. Καὶ τοῖς μάρτυσιν ὁρῶν τὴν τῶν ἔργων εὐφημίαν ὀφειλομένην, &c. Exstant jam memoratæ *S. Joannis Chrysostomi Orationes tres encomiasticæ in Sanctos Machabæos* Tomo quinto Operum ejusdem, ab *Henrico Savilio* Etonæ in Angliâ editorum A. 1612 in folio à pag. 633 usque ad pag. 641, sed tantùm græcè; græcè autem & latinè Tomo primo Operum ejusdem *Chrysostomi*, à R. P. *Frontone Ducæo* S. I. Parisijs A. 1621 editorum in folio, à pag. 581 usque ad pag. 589, & à pag. 622 usque ad pag. 628.

Quartò, & quidem à fol. 9 pag. 2 colum. 2 usque ad fol. 26 pag. 1 colum. 2, *Flavij Josephi Liber de Machabæis, sive, de Imperio Rationis*; cujus titulus: Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Μαρτύριον τῶν ἁγίων Μακκαβαίων ἐκ τῆς Ἰωσήπου ἱστορίας. Principium ejus ac finis impressis editionibus congruunt. Incipit enim: Φιλοσοφώτατον λόγον ἐπιδείκνυσθαι μέλλων &c; definit autem: ψυχὰς ἁγνὰς καὶ ἀθανάτους ἀπειληφότες παρὰ Θεοῦ· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

Quintò, & quidem à fol. 26 pag. 2 colum. 1 usque ad fol. 32 pag. 2 colum. 2, *S. Gregorij Nazianzeni Encomium in eosdem Sanctos Machabæos*; cujus titulus & principium: Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου Ἐγκώμιον εἰς τοὺς αὐτοὺς ἁγίους. Τί δαὶ οἱ Μακκαβαῖοι· τούτων γὰρ ἡ παροῦσα πανήγυρις· &c. Vide Librum *tertium* horum Commentariorum pag. 178.

Sextò, & quidem à fol. 32 pag. 2 colum. 2 usque ad fol. 41 pag. 2 colum. 2, *Oratio encomiastica simul & historica de translatione venerandi Corporis Sancti Protomartyris Stephani in Urbem Constantinopolitanam*; cujus titulus & principium: Μηνὶ Αὐγούστῳ β΄. Λόγος ἐγκωμιαστικὸς ἅμα καὶ ἱστορικὸς περὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐλεύσεως τοῦ τιμίου λειψάνου τοῦ ἁγίου Πρωτομάρτυρος Στεφάνου. Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ σωτὴρ πάντων τῶν ἐλπιζόντων ἐπ' αὐτὸν, ἐν ἔργοις θέμενος τῆς αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς διὰ σώματος ἐπιφανείας τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν, &c. Meminit hujus Orationis *Leo Allatius* in Diatribâ de Symeonum Scriptis pag. 102, ubi eam *Michaeli Psello* attribuit his verbis: Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ (1) πατὴρ πάντων τῶν ἐλπιζομένων.

(1) *Ita ibi perperàm legitur pro σωτήρ.*

γενομένων. *Michaelis Pselli* λόγος εἰς τὴν ἀνακομιδὴν τοῦ τιμίου λειψάνου τοῦ ἁγίου Πρωτομάρτυρος Στεφάνου ἐκδοθεὶς αὐτοσχέδιος. Hæc *Allatius*. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die ſecundo Auguſti, & *Theodori Lectoris* Collectaneorum Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ librum ſecundum in fine.

Septimò, & quidem à fol. 41 pag. 2 colum. 2 uſque ad fol. 45 pag. 1 colum. 2, *Vita S. Dalmati ſeu potiùs Dalmatij, Archimandritæ ſive Abbatis Conſtantinopolitani*; cujus titulus & principium: (1) Μηνὶ Αὐγούστῳ γ΄. Βίος ἐν συντόμῳ τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Δαλμάτου. Οὗτος ὁ ὅσιος (2) Δαλμάτος σχολάριος ὑπῆρχεν, στρατευόμενος ἐν τῇ δευτέρᾳ σχολῇ τῶν σχολαρίων ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ Βασιλέως, ζῶν εὐσεβῶς καὶ ἐνάρετος· &c. Meminit hujus S. *Dalmati*, ſeu potiùs (3) *Dalmatij*, Em. Card. *Baronius* in Notis ad Martyrologij Romani diem quintum Decembris, ubi de *S. Dalmatio Epiſcopo & Martyre Papienſi* agens, hæc ſubjungit: *Fuit ejuſdem nominis, & fidei Catholicæ defenſione celebris* DALMATIVS ARCHIMANDRITA *Conſtantinopoli tempore* (4) *Concilij Epheſini, de quo Cyrillus ad Potamium, & Acta Epheſina ſæpè.* Vide etiam ejuſdem doctiſſimi Cardinalis Annales Eccleſiaſticos Tomo V, A. C. 431, pag. 599 edit. Antverp. Plantinianæ, ubi ex Actis publicis Concilij Epheſini hæc latinè refert: *Erat autem inter alios Archimandritas Sanctus* DALMATIVS*, qui annis plus minùs quadraginta octo pietatis ſtudio recluſus, extra Monaſterij ſui ſepta nunquam pedem extulerat, nec ab ullo unquam, ut aliquando egrederetur, adduci potuerat, cùm tamen ob frequentes terræ motus Conſtantinopolim concutientes, crebris piiſſimi Imperatoris noſtri precibus, qui ad illum accedebat, ad egreſſum communémque aliorum ſupplicationem jam anteà provocatus fuiſſet. Cæterùm dum de hâc controverſiâ Neſtorianâ, quid facto opus eſſet, Deum precando conſuleret, vox cælitùs ad eum delapſa, ut egrederetur, imperavit:* &c. Ipſa autem eorundem Actorum verba græca ſunt hæc: Ἦν δὲ ὁ ἅγιος ΔΑΛΜΆΤΙΟΣ εἷς τῶν Ἀρχιμανδριτῶν, ἔτη τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ ἔχων, μὴ ἐξελθὼν τοῦ μοναστηρίου αὐτοῦ, ἀλλ᾽ ἔσω ὢν ἀποκεκλεισμένος. ὁ δὲ εὐσεβέστατος ἡμῶν Βασιλεὺς ἀπήρχετο πρὸς αὐτὸν, καὶ ἔβλεπεν αὐτόν· ὡς καὶ σεισμῶν πολλάκις γενομένων ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ πολλάκις παρακαλέσαντος τοῦ Βασιλέως, ὥστε αὐτὸν ἐξελθεῖν, καὶ λιτανεῦσαι, μηδέποτε ἐξελθεῖν καὶ λιτανεῦσαι, ἐπειδὴ. εὐξαμένου δὲ αὐτοῦ περὶ τούτου, φωνὴ ἐξ οὐρανοῦ αὐτῷ κατῆλθε, λέγουσα ὥστε ἐξελθεῖν· &c. Vide Conciliorum Generalium

&

(1) *Vide etiam* Menæa Græcorum *eodem die tertio Auguſti.*

(2) *Ita in hoc Codice manuſcripto Cæſareo conſtanter legitur; nempe* Δαλμάτος, *non autem* Δαλμάτιος.

(3) *Ita ìs rectiùs appellatur in Actis Concilij Epheſini.*

(4) Epheſinum Concilium Oecumenicum ſive Generale tertium *celebratum eſt A. C. 431 ſub Impp. Theodoſio II & Valentiniano III.*

& Provincialium editionem græco-latinam Colonienſem *Severini Binij* Tom. I Part. II pag. 289 & 290.

Octavò, & quidem à fol. 45 pag. 1 colum. 2 uſque ad fol. 48 pag. 2 colum. 2, *Martyrium S. Doſæ Presbyteri & S. Jæ Virginis in Perſide ſub Rege Sapore*; cujus titulus & principium: (1) Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Μαρτύριον ἐν συντόμῳ τῶν ἁγίων Μαρτύρων Δωσᾶ πρεσβυτέρου καὶ Ἴας τῆς παρθένου, μαρτυρησάντων ἐν Περσίδι. Ἐν τῷ πεντηκοστῷ τρίτῳ ἔτει τῆς βασιλείας Σαβωρίου, τοῦ Περσῶν Βασιλέως, ἀπῆλθεν ὁ αὐτὸς Σαβώριος εἰς τὰ κάστρα καὶ εἰς τὰ μεθόρια τῶν Ῥωμαίων, καὶ &c. Vide etiam *Menæa Græcorum*, ſed d. 4 Auguſti; ut & *Martyrologium Romanum* eodem die; ubi hæc leguntur: *In Perſide ſanctarum Martyrum JÆ & ſociarum; quæ, cum novem millibus Chriſtianis captivis, ſub Sapore Rege diverſis pœnis afflictæ, martyrium ſubierunt.*

(1) Hoc eſt, eodem die tertio Auguſti.

Nonò, & quidem à fol. 48 pag. 2 colum. 2 uſque ad fol. 53 pag 2 colum. 2, *Martyrium S. Eleutherij ſub Imp. Maximiano*; cujus titulus & principium: Μηνὶ Αὐγούστῳ δ΄. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἐλευθερίου, μαρτυρήσαντος ἐπὶ Μαξιμιανοῦ βασιλέως. Ἡ τῶν μαρτυρικῶν ἀγώνων δόξα &c. Vide *Menæa Græcorum* eodem die quarto Auguſti; ut & *Martyrologium Romanum*; ubi hæc leguntur; *Conſtantinopoli S. Eleutherij Martyris, Ordinis Senatorij, qui pro Chriſto in perſecutione Maximiani gladio cæſus eſt.*

Decimò, & quidem à fol. 53 pag. 2 colum. 2 uſque ad fol. 59 pag. 2 colum. 2, *Hiſtoria ſuppoſititia Martyrij S. Euſignij Antiocheni*, qui, cùm ſub *Imp. Conſtantio Chloro*, ejúſque filio *Imp. Conſtantino Magno*, ac porrò ſub hujus quoque filio *Imp. Conſtantio*, integros *ſexaginta* annos cum ſingulari laude militâſſet, & A. C. 362 *centeſimum decimum* jam ætatis annum agens, *Imp. Julianum*, tanquam pietatis Imp. Conſtantini Magni atque veræ Religionis deſertorem, coram toto exercitu liberrimè redarguiſſet, ipſius juſſu *Cæſareæ in Cappadociâ* decollatus eſt; conſcripta ſub nomine *Euſtochij, Diaconi Eccleſiæ Antiochenæ*, quaſi ipſius *S. Euſignij cognati & comitis*, qui toti rei geſtæ ubique interfuerit. Inſcribitur ea atque incipit hoc modo: Μηνὶ Αὐγούστῳ ε΄. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου μάρτυρος ΕΥΣΙΓΝΙΟΥ. Ἐπὶ τῆς ὑπατείας Ἀρβητίωνος καὶ ΔΙΟΚΛΗΤΙΑΝΟΥ ἀνῃρέθη ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Καῖσαρ, ὁ υἱὸς τοῦ ἁγίου καὶ μεγάλου Κωνσταντίνου, καὶ ἐβασίλευσεν Ἰουλιανὸς τῇ πρὸ ὀκτὼ εἰδῶν νοεμβρίων· καὶ ἦν διατρίβων ἐν τῷ παλατίῳ Ἀντιοχείας, καὶ διοικῶν ἀσεβῶς τὰ τῆς βασιλείας· ὀφρῦν δὲ καὶ αὐχένα ἐπαίρων κατὰ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ κατὰ

τῶν

τῶν δουλευόντων αὐτῷ ἐν εὐσεβείᾳ. ὅθεν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις ᾤκει ἐν τῇ Ἀντιοχέων πόλει ΕΥΣΙΓΝΙΟΣ τις ἀποστρατιωτῶν, ἀνὴρ γέρων ὡσεὶ ἑκατὸν δέκα ἐτῶν &c. Hoc est: *Mensis Augusti die quinto. Martyrium S. Martyris EVSIGNII. Sub Consulatu Arbetionis & DIOCLETIANI sublatus est CONSTANTINVS Cæsar, filius Sancti & Magni Constantini; & imperare cœpit Julianus octavo Idus Novembris, sive die sexto Novembris. Degebat autem is in Palatio Antiocheno, & res Imperij impiè administrabat; supercilium & cervicem attollens contra Dominum nostrum Jesum Christum, & contra eos, qui ipsi piè servirent. In illis itaque diebus habitabat Antiochiæ EVSIGNIVS miles emeritus, vir senex centum circiter & decem annorum;* &c. Verumenimverò notandum est, in hoc tàm exiguo Narrationis istius principio *quatuor* magnos inesse errores. *Primò* enim certò constat, *Arbetionem*, qui Consul fuit A.C. 355, non habuisse Collegam *Diocletianum*, sed *Lollianum*; ideóq; hîc pro Ἐπὶ τῆς Ὑπατείας Ἀρβητίωνος καὶ ΔΙΟΚΛΗΤΙΑΝΟΥ legendum esse Ἐπὶ τῆς Ὑπατείας Ἀρβητίωνος καὶ ΛΟΛΛΙΑΝΟΥ: ut videre est non solùm in omnibus Fastis Consularibus *Latinis*, verùm etiam *Græcis* illis Thesauri Temporum Eusebiani, à *Josepho Scaligero* editi, pag. 282, & Chronici Alexandrini, à R. P. *Matthæo Radero* S. I. editi pag. 680; quo tamen posteriori loco pro Λολλιανοῦ perperàm legitur Λουλλιανοῦ. *Secundò* æquè certum est, pro ἀνῃρέθη ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Καῖσαρ, ὁ ΥΙΟΣ τοῦ ἁγίου καὶ μεγάλου Κωνσταντίνου legendum esse ἀνῃρέθη ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ Καῖσαρ ὁ ΑΔΕΛΦΙΔΟΥΣ τοῦ ἁγίου καὶ μεγάλου Κωνσταντίνου: quia videlicet hîc non intelligitur *Imp. Constantinus Secundus* sive *Junior*, *Imp. Constantini Magni filius natu maximus*, qui A. C. 340 à fratre suo *Imp. Constante* juxta Aquilejam fuit occisus; sed *Constantius Gallus Cæsar*, Constantij, fratris consanguinei Imp. Constantini Magni, filius, qui A. C. 354 ab *Imp. Constantio* Antiochiâ accersitus, in *Iso* secundùm Chronicon Alexandrinum, seu potiùs *Issâ*, Sinûs Liburnici in Mari Hadriatico Insulâ, peremptus est. Is enim non tantùm *Gallus*, sed & *Constantius* fuit appellatus, ut apparet ex his suprà citati loci Chronici Alexandrini verbis: ὈΛΥΜΠ. σπγ΄. ἸΝΔ ιγ΄· ιη΄· υπ΄. Ἀρβητίωνος καὶ (1) Λουλλιανοῦ. Τούτῳ τῷ ἔτει ΓΑΛΛΟΣ, Ὁ ΚΑΙ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ, Καῖσαρ ὢν, ἐκ διαβολῆς, ὡς παρὰ γνώμην Κωνσταντίου τοῦ Αὐγούστου ἀποκτείνας τὸν Ἔπαρχον Πραιτωρίων καὶ Κοιαίστωρα, μετασταλεὶς ἀπὸ τῆς Ἀντιοχέων ὑπὸ Κωνσταντίου τοῦ Αὐγούστου, ἐν Ἴσῳ τῇ νήσῳ

(1) *Imò ut suprà jam indicatum est*, Λολλιανοῦ.

νήσῳ ἀνῃρέθη. καὶ ὁ αὐτὸς Κωνστάντιος ὁ Αὔγουστος Ἰουλιανὸν τὸν ἀδελφὸν τοῦ αὐτοῦ ΓΑΛΛΟΥ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΥ πορφύραν ἐνέδυσεν, καὶ Καίσαρα προεχειρίσατο πρὸ η' Ἰδῶν (1) Ὀκτωβρίων, δοὺς αὐτῷ πρὸς γάμον τὴν ἑαυτοῦ ἀδελφὴν Ἑλένην καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἐν Γαλλίαις. Hoc est: *OLYMP. CC LXXXIII, IND. 13, Constantij Augusti anno 18, Arbetione & Lolliano Consulibus. Hoc anno GALLVS, QVI ET CONSTANTIVS, Cæsar existens, per calumniam, quasi præter voluntatem Constantij Augusti Præfectum Prætorio & Quæstorem interfecisset, accersitus Antiochiâ, à Constantio Augusto, in Iso insulâ sublatus est. Idem quoque Constantius Augustus Julianum, fratrem ejusdem GALLI CONSTANTII, purpurâ insignitum, Cæsarem declaravit octavo Idus* (2) *Octobris, dans ipsi in matrimonium sororem suam Helenam, eósque in Gallias ablegavit.* Hucusque Chronicon Alexandrinum. *Tertiò*, etsi tàm in jam citatis Chronici Alexandrini verbis, quàm in suprà exhibito Historiæ supposititiæ Martyrij S. Eusignij principio, *cædes Constantij Galli Cæsaris* & *promotio Juliani ad Cæsaream Dignitatem* sub ijsdem Consulibus *Arbetione* & *Lolliano* conjungantur, multo tamen pluribus probatissimorum Autorum validissimis testimonijs, nec non solidissimâ demonstratione astronomicâ, (3) à Parasceve Magnâ, eo anno, quo *Gallus Cæsar* occisus est, in V Kal. Februarij incidente, desumptâ, firmissimè probari potest, (4) cædem *Constantij Galli Cæsaris* accidisse A. C. 354, Imp. Constantio septimùm & ipso Constantio Gallo Cæsare tertiùm Consulibus; *Juliani* autem promotionem ad Cæsaream Dignitatem contigisse proximè sequenti anno 355, *Arbetione & Lolliano Consulibus:* & quidem octavo Idus (5) Novembris, sive die sexto Novembris, non autem octavo Idus Octobris, ut in suprà exhibito Chronici Alexandrini fragmento, ut & in Josephi Scaligeri Thesauro Temporum Eusebiano mendosè legitur. Tunc igitur *Julianus* ab Imp. Constantio Mediolani declaratus fuit *Cæsar*, hoc est, *Designatus Imperator*, sive, ut nunc loquimur, *Rex Romanorum;* nec alio majori sensu accipiendum est verbum ἐβασίλευσεν, quod suprà in Historiæ suppositiæ Martyrij S. Eusignij principio nimis generaliter usurpatur. *Quartò* falsum prorsùs est, *Julianum*, cùm ab Imp. Constantio Cæsar fuisset declaratus, commoratum deinceps esse *in Palatio Antiocheno*, & Christianam Religionem manifestâ insultatione oppugnâsse. Contrà enim ex suprà citato

O Chronici

(1) *Imò* Νοεμβρίων.

(2) *Imò Novembris A. C. 355; ut* Ammianus Marcellinus *lib. 15, postquam Juliani promotionem ad Cæsaream Dignitatem fusè narravit, testatur his verbis:* Hæc die octavo Iduum Novembris gesta sunt, cùm Arbetionem Consulem annus haberet & LOLLIANVM. *Similiter ergò etiam corrigendus est* Josephi Scaligeri *Thesaurus Temporum Eusebianus pag. 282, ubi itidem perperàm legitur* πρὸ η' Ἰδῶν Ὀκτωβρίων. (3) *Vide Josephi Scaligeri Animadversiones in Chronologica Eusebij pag. 255 editionis Amstelodamensis Janssonianæ.* (4) *Describit eam prolixè Ammianus Marcellinus lib. 14.* (5) *Vide Ammiani Marcellini locum, suprà citatum in margine.*

Chronici Alexandrini loco, ut & ex Ammiani Marcellini libro decimo quinto & vigesimo primo, aliorúmque variorum probatiſſimorum Autorum, inter quos & ipſe *Julianus*, incorruptis monumentis, luculenter & indubitatè patet, *Julianum*, poſtquam ab Imp. Conſtantio Cæſar fuit declaratus, Mediolano miſſum eſſe *in Gallias*, à Germanis vaſtatas, & magnâ ex parte occupatas: *Chriſtianum* autem ſe fraudulenter ſimulâſſe uſque ad obitum Imp. Conſtantij, adeò ut Viennæ, quæ in Galliâ ad Rhodanum ſita eſt, ſolenniter adhuc in Eccleſiam proceſſerit ipſo ſacro Epiphaniorum die anni Chriſti 361, quo Imp. Conſtantius d. 3 Novembris obijt. Quod enim ad Juliani Cæſaris ablegationem in Gallias attinet, memorabilia inprimis ſunt apud Ammianum Marcellinum in libro decimo quinto hæc ipſius Imp. Conſtantij verba, quibus poſt publicationem collatæ Dignitatis Cæſareæ Julianum ſic alloquitur: *Recepiſti primævus originis tuæ ſplendidum florem, amantiſſime mihi omnium Frater* (1)*: auctâ gloriâ meâ confiteor, qui tàm juſtus in deferendâ ſuperiori Poteſtate Nobilitati mihi propinquæ, quàm ipsâ Poteſtate videor eſſe ſublimis. Adeſto igitur laborum periculorúmque particeps, & TUTELAM MINISTERII SUSCIPE GALLIARUM, omni beneficentiâ partes levaturus adflictas;* &c. Hinc & ipſe Julianus in Epiſtolâ ad Senatum Populumq; Athenienſem & in Miſopogone conqueritur, *ſe poſt adeptam Dignitatem Cæſaream,* (2) *mediâ jam hyeme, miſſum eſſe ad Gallos, Germanos, & Hercyniam ſylvam, & multo tempore cum illis vixiſſe, tanquam venatorem cum feris bellando.* (3) Ἐμοὶ δὲ, inquit, ΚΕΛΤΟῚ, καὶ ΓΕΡΜΑΝΟῚ καὶ ΔΡΥΜΟ`Σ ῾ΕΡΚΎΝΙΟΣ ἔμελλε ἄρτι πρῶτον εἰς ἄνδρας τελοῦντι καὶ διέτριψα πολὺν ἤδη χρόνον, ὥσπερ τις κυνηγέτης ἀγρίοις πολεμῶν καὶ συμπλεκόμενος θηρίοις &c. Simulationis autem Chriſtianiſmi meminit idem ſuprà citatus Ammianus, quamvis ſuperſtitioni ethnicæ, æquè ac ipſe *Julianus*, deditus, in Libro vigeſimo primo his verbis: *Agebat itaque Julianus apud Viennam, nihil interim de ſtatu rerum præſentium mutans, ſed animo tranquillo & quieto incidentia cuncta diſponens, paulatimque ſeſe corroborans, ut Dignitatis augmento virium quoque congruerent incrementa. Utq; omnes, nullo impediente, ad ſui favorem illiceret, adhærere CULTUI CHRISTIANO fingebat, à quo jampridem occultè deſciverat, arcanorum participibus paucis, aruſpicinæ augurijsq; intentus, & cæteris, quæ Deorum ſemper fecere cultores. Et ut hæc interim celarentur, feriarum die, quem celebrantes menſe Januario Chriſtiani EPIPHANIA dictitant, progreſſus in eorum Eccleſiam ſolenniter,*

(1) Nempe patruelis.

(2) Μεσοῦντος ἤδη χειμῶνος. *Vide Operum Imp. Juliani; editionem græco-latinam Petavianam Pariſienſem pag. 509 & 510 in Epiſtolâ ad S. P. Q. Athenienſem.*

(3) *Vide eandem ſuprà citatam editionem pag. 92 in Miſopogone.*

ter, Numine orato discessit. Hucusque Ammianus Marcellinus. Indicatis igitur hactenùs & solidè refutatis *quatuor* magnis erroribus, qui in Historiæ suppositititiæ Martyrij S. Eusignij suprà exhibito principio latitant, operæ pretium arbitror, etiam alia quædam ejusdem Historiæ suppositititiæ loca hîc recensere, quæ præ cæteris partim observatu digna sunt, partim necessariâ animadversione indigent. Porrò nempe observatu digna ibi sunt S. Eusignij de ætate & militiâ suâ hæc ad Imp. Julianum verba: Δέομαι τοῦ Κράτους σου θειότατε Βασιλεῦ, μὴ κελεύσῃς τὸν ἐξυπηρετησάμενον τοῖς πρὸ σου Βασιλεῦσιν, καὶ ἀγωνισάμενον ἐν πολλοῖς πολέμοις, τὸν τῶν κακούργων θάνατον ὑπομεῖναι. ΈΞΗΚΟΝΤΑ γὰρ ΈΤΗ ἐστρατευσάμην, καὶ ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου Βασιλέως, καὶ ἐπὶ (1) Κώνστα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ οὐδαμοῦ εὑρέθην μὴ ἀρέσας, ἢ (2) δισεκτώρεια πράξας, ἀλλὰ καὶ ἀρέσας ἀπεδείχθην. καὶ νῦν τίνος ἕνεκεν γέρων ἄνθρωπος ρί ἐτῶν ὑπάρχων, ὡς κακοῦργος, αἰκιζόμενος ἀποθνήσκω ἀδίκως; Hoc est: *Rogo Majestatem Tuam (3) Divinissime Imperator, ne jubeas eum, qui alijs ante Te Imperatoribus deservijt, & multorum bellorum prælijs interfuit, maleficorum mortem oppetere. SEXAGINTA enim ANNOS militavi, & sub Imp. Constantino Magno, & sub ipsius patre Constantio, nec unquam deprehensus sum inobsequens, aut desertorio crimine maculatus; sed è contrario etiam probatæ virtutis exemplar declaratus sum. Et nunc cujus rei causâ, senex homo centum ac decem annorum existens, tanquam maleficus, verberatus moriar injustè?* Hæc ibi de ætate & militiâ suâ ipse S. Eusignius. At in Menæis Græcorum, eodem die quinto Augusti, traditur is militâsse annos *sexaginta septem*, his verbis: Ἐν δὲ τῇ στρατείᾳ γενόμενος διαπρέψας ΈΤΗ ΈΞΗΚΟΝΤΑ ἘΠΤΑ, κατέστη τῷ Ἰουλιανῷ εἰς ἐξέτασιν, &c. Secundò observatu dignum ibi est, eidem Historiæ suppositititiæ Martyrij S. Eusignij sub ipsius S. Eusignij narrantis personâ insertam esse mendacissimam fabulam de nativitate Imp. Constantini Magni ex (4) illegitimo concubitu Constantij Chlori, adhuc Tribuni militum, cum Helenâ in publico quodam diversorio. Quam eandem impudentissimam fabulam etiam *Nicephorus Callisti* refert Hist. Ecclesiast. lib. 7 cap. 18; ideóque eam Em. Cardinalis *Baronius* Annalium Ecclesiasticorum Tomo tertio sub anno Christi 306 prolixè ac solidè refutat. Ipsa Pseudo-Eusi-

(1) *Ita ibi mendosè scriptum est pro* Κωνσταντίνου.

(2) *Ita ibi perperàm scriptum est pro* δεσερτώρεια. *Est autem hoc vocabulum græco-barbarum, uti* δεσερτώρευειν; *de quo vide Joannis Meursij Glossarium Græco-barbarum.*

(3) *Superlativo* Divinissimus *utitur ipse Cicero Lib. 2 de Legibus, apud Platonem* θειότατα δῶρα *vertens* divinissima dona. *Quemadmodùm autem* Imp. Julianus *fœdâ adulatione hîc appellatur* Θειότατος Βασιλεὺς *sive* Divinissimus Imperator, *sic infrà in ijsdem hisce Actis simili catachresi sive abusione tribuitur* Imp. Constantio Chloro *titulus* Θειότητος *sive* Divinitatis. *Quâ de re vide ibidem plura in margine.* (4) *Hinc* Imp. Constantinus Magnus *nefandâ calumniâ & injuriâ ibi appellatur* πόρνης υἱὸς *&* πορνογέννητος, *hoc est,* meretricis filius: *item* νοθογέννητος, *hoc est,* spurius; *&* υἱὸς τῆς ἁμαρτίας, *hoc est,* filius peccati.

Eusignianæ antiquæ narrationis verba (ut ea cum multo recentiore *Nicephori* narratione, quam, unde is hauserit, silentio dissimulat, à quovis pro lubitu possint conferri,) in Codice manuscripto Cæsareo, de quo in præsens ex professo agitur, sunt hæc: Ἄκουσον Καῖσαρ, καὶ πᾶς δῆμος Ῥωμαίων· ἘΓΩ' γὰρ ΑΥΤΟ'Σ ΠΑΡΗ'ΜΗΝ τότε, ἐφ' οἷς νῦν διηγοῦμαι. (1) Κώνσας ὁ ποτὲ Τειβοῦνος, μετὰ δὲ ταῦτα Βασιλεὺς γενόμενος· ὄντος αὐτοῦ Τειβούνου, συμπαρήμην αὐτῷ, καὶ ἐξέλθομεν εἰς πόλεμον τῶν Σαρματῶν, καὶ ἐνικήσαμεν αὐτοὺς κατακράτως, καὶ ὑποστρέψαμεν μετὰ χαρᾶς μεγάλης καὶ λαφύρων πολλῶν. ἐπανιόντων οὖν ἡμῶν ἐκ τοῦ πολέμου, εὕραμεν κατά τινα συγκυρίαν πανδοχεῖον ἐν τῇ ὁδῷ· καὶ ἦν ἐν αὐτῷ κόρη τις ἑλληνὶς ὀνόματι Ἑλένη, εὔοπτος καὶ ὡραιοτάτη τῷ κάλλει πάνυ. ὥσδε ἐπήξαμεν ἐκεῖ τὸ (2) σέδετον ἡμῶν, κεκμηκότες διαναπαύσασθαι, εὐφραινομένων ἡμῶν, ἠράσθη τῆς Ἑλένης ὁ Τειβοῦνος, καὶ ἐκοιμήθη μετ' αὐτῆς τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ· καὶ ὄρθρου ἀναστὰς, ἐχαρίσατο αὐτῇ (3) στιχάριον πορφυρόβαφον (4) ἔμπλουμον ἕνεκεν τῆς κοίτης αὐτῆς. καὶ ἀπάρας ἐκεῖθεν μετὰ τῶν στρατιωτῶν ὁ (5) Κώνσας, ἦλθεν εἰς τὴν Ῥώμην, τὰ ἐπινίκια τοῦ πολέμου διαγγέλλων. ἔδοξεν δὲ τῇ Συγκλήτῳ καὶ τῇ πόλει, στέψαι τὸν Κώνσαν εἰς Βασιλέα διὰ τὴν ἀνδραγαθίαν αὐτοῦ. εἶχεν δὲ ὁ Κώνσας γυναῖκα ἐν τῇ πόλει, ἐξ ἧς ἔτεκεν υἱὸν μωρὸν, καὶ ἦν περίλυπος σφόδρα περὶ τούτου, ὅτι οὐκ ἦν αὐτῷ ἕτερος υἱός. συμβούλιον δὲ ποιησάμενος μετὰ τῆς Συγκλήτου, φησίν· ζητήσατέ μοι παῖδα εὔμορφον καὶ φρόνιμον, καὶ ἀγάγετέ μοι ἐν τῷ παλατίῳ, ἵνα ὡς διὰ τῶν (6) μηρῶν μου ἐκβάλω αὐτὸν, καὶ

(1) *Κώνσας pro Κωνστάντιος.*

(2) *Σίδετον sive* Sedetum *vocabulum est castrense græco-barbarum, significans locum interquiescendi in itinere militari; nempe à græco-barbarâ voce σίδα pro* sedes. *Quia autem hujusmodi* sedes, *etsi temporaria ac brevis, contra insidiosas hostium irruptiones* fossa *muniebatur, hinc* Suidas *Lexicographus Σίδετον interpretatur τὸ Φωσσάτον, sive* Fossatum: *quod vocabulum latinum, tanquam haud ineptum, egregiè defendit Godescalcus Stewechius in Commentario ad Vegetium de Re militari lib. 2 cap. 10 & lib. 4 cap. 16. Vide etiam Joannis Meursij Glossarium Græco-barbarum in explicatione vocabulorum Σίδα & Σίδετον. Cùm porrò hujusmodi* Sedeta *militaria non tantùm fossis, sed &* sudibus, *vulgò nunc* Palisaden *dictis, majoris munitionis causâ circumdarentur, idcircò à vocabulo græco-barbaro σοῦδα, pro* sude *usurpato, etiam Σουδάτα appellabantur; ut, præter suprà citatum Joannem Meursium, Nicolaus quoque Rigaltius indicat in Glossario Tactico Mixobarbaro circa explicationem vocabulorum Σίδετα & Σοῦδα. Quamvis autem ibidem ab ijsdem etiam nonnulla allegantur testimonia græco-barbara, in quibus σοῦδα videtur usurpari pro* fossa, *re verâ tamen* Sudatum *&* Fossatum *non sunt confundenda, sed dicendum potiùs est, σοῦδαν istis locis impropriè nuncupari* fossam sudibus munitam. (3) *Apud Nicephorum Callisti Hist. Eccles. lib. 7 cap. 18 legitur:* μισθὸν τῆς συνουσίας ΠΕ'ΠΛΟΝ τι ποικίλον πορφύρᾳ διειλημμένον τῇ γυναικὶ ἐχαρίζετο: *& ibidem paulò pòst:* παρεδίδου τὸ ΠΕ'ΠΛΟΝ, πορφύρᾳ διεσκευασμένον. *Στιχάριον ergò idem hîc est atque* Peplum muliebre. *De usu autem* Sticharij *in sacris, quatenùs* vestis sacerdotalis *est, vide Joan. Meursij Glossarium græco-barbarum in explicatione vocabuli Στιχάριον.* (4) *Vide jam citatum Meursij Glossarium in explicatione vocabulorum græco-barbarorum Πλουμμαρικὸν, Πλουμμίζειν, Πλούμμιον, Πλούμμιν, Πλουμμιστὸν, & Πλουμμωδία.* (5) *Κώνσας perperàm pro Κωνστάντιος, ut jam suprà, & deinceps quoq; sæpiùs. Similiter etiam corrigendus est* Nicephorus. (6) *Alluditur ad phrasin Sacræ Scripturæ Testamenti Veteris secundùm græcam Septuaginta Interpretum versionem, ubi* liberi dicuntur egredi ex patris femoribus; *ut Genes. cap. 46 vers. 26:* Πᾶσαι δὲ ψυχαὶ αἱ εἰσελθοῦσαι μετὰ Ἰακὼβ εἰς Αἴγυπτον, οἱ ἐξελθόντες ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, χωρὶς τῶν γυναικῶν υἱῶν Ἰακὼβ, πᾶσαι αἱ ψυχαὶ, ἑξηκοντάεξ. *Hoc est ad verbum:* Omnésq; autem animæ, quæ ingressæ sunt cum Jacob in Ægyptum, qui egressi sunt ex femoribus illius, absq; mulieribus filiorum Jacob, omnes animæ sexaginta sex. *Item ibidem cap. 49. vers. 10, & Judic. cap. 8 vers. 30.*

καὶ ὀνομάσω υἱόν μου πρωτότοκον, καὶ διάδοχον τῆς βασιλείας μου δείξω αὐτόν. Οἱ δὲ εὐθέως συνέθεντο ἅπαντες, καὶ ἐξελθόντες εἰς τὸ (1) πρεσβούλιον, συμβουλεύονται εἰς ἑαυτοὺς λέγοντες· ὅτι οὐ δυνατόν ἐστιν, ἀπὸ Ῥώμης ἐπαρθῆναι παῖδα τοιοῦτον, φθονοῦντες ἀλλήλοις. εἶτα εἷς ἐξ αὐτῶν συγκλητικὸς ἔφη· ἐπάρωμεν ἐνθεῦτεν παῖδα τοιοῦτον, ἵνα μὴ μελέτη γένηται ἀνταρσίας, ἀλλὰ δεῦτε συμβουλεύσαντες ἀποστείλωμεν (2) Προτίκτορας ἐπὶ τὴν ἀνατολήν, κἀκεῖθεν ἐπάρουσι παῖδα καὶ ἀγάγωσιν, καὶ οὗτος ἀκούσει υἱὸς Βασιλέως. καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος Κρίσπου τοῦ Ἰλλουστρίου ἐνώπιον πάντων· καὶ ἐξῆλθον οἱ Προτίκτορες, οἱ ὀφείλοντες ἀναζητεῖν τὸ παιδίον. ἔρχονται οὖν παριόντες διʼ ἐκείνης τῆς λεωφόρου, ἔνθα ἩΜΕΙ͂Σ ἐκ τοῦ πολέμου διήλθομεν, καὶ κατέλυσαν ὁμοίως κἀκεῖνοι ἐν τῷ πανδοχείῳ πρὸς τὴν Ἑλένην· προσδήσαντες οὖν τοὺς ἵππους αὐτῶν ἔξω τοῦ (3) ταβερνίου, καὶ εἰσελθόντες ἔσω, εὐωχοῦντο εὐφραινόμενοι. τὸ δὲ παιδίον Κωνσταντῖνος, ὁ υἱὸς τῆς Ἑλένης, δεκαετὴς ὢν τότε, ὡς ὅτι ηὐφραίνοντο οἱ Προτίκτορες τερπόμενον, προσήλλατο τοῖς ἵπποις, καὶ ἐκαθέσθη ἐπὶ ἑνὶ αὐτῶν. εἷς δὲ τῶν Προτικτόρων ἐξῆλθεν σκοπεῦσαι τὰ ζῶα, καὶ εὑρὼν τὸ παιδίον Κωνσταντῖνον καθήμενον ἐπὶ τοῦ ἵππου, καὶ ἐμβριμησάμενος, δίδωσιν αὐτῷ (4) κόσσον, καὶ λέγει αὐτῷ· μὴ ἀτάκτει παιδίον. ὥσδε κλαῖον εἰσῆλθεν τὸ παιδίον, καὶ ἐνέτυχεν τῇ μητρὶ αὐτοῦ, αὕτη ἐθεράπευσεν αὐτό· εἶτα λέγει τῷ δείραντι αὐτό· ἔπαιξε, μὴ δαίρε αὐτό· υἱὸς γὰρ Βασιλέως ἐστίν. οἱ δὲ Προτίκτορες ἔφησαν· γύναι παίζεις, ἢ τὴν ἀλήθειαν λέγεις; ἡ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς· μὰ τοὺς θεούς, υἱὸς Βασιλέως ἐστίν. οἱ δὲ λέγουσιν αὐτῇ· πῶς. ἡ δὲ ἔφη· ὁ νῦν Βασιλεὺς Κώνστας, ὡς ὅτι ἦν Τριβοῦνος, ἐκοιμήθη μετʼ ἐμοῦ, παριὼν ἐκ τοῦ πολέμου τῶν Σαρματῶν, καὶ λαβοῦσα κατὰ γαστρὸς, ἐγέννησα αὐτόν. εἰ δὲ ἀκριβῶς θέλετε πεισθῆναι, ὅτι ἀλήθειαν λέγω, δείξω ὑμῖν καὶ τὸν μισθὸν τῆς κοίτης μου, ὃν ἐδωρήσατό μοι· καὶ ἐνέγκασα εὐθέως, ἔδειξεν αὐτοῖς τὸ πορφυρόβαφον στιχάριον. οἱ δὲ ἰδόντες, ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα· καὶ ἐπιβιβάσαντες τὸ παιδίον ἐφʼ ἵππῳ, ἐξῆλ-

(1) Πρεσβούλιον significat hîc Ante-Conclave sive Ante-Cameram Consilij Intimi coram ipso Principe. Aliàs enim significatur eodem vocabulo etiam ipsum Ante-consilium, sive ipsa Prædeliberatio. Insigne hujus significationis exemplum vide Libri tertij horum Commentariorum paginâ 366.

(2) Προτίκτορες sive Protectores græco-barbarè appellantur Stipatores seu Satellites Imperatoris, qui corporis ipsius custodes sunt, & à Menandro in Excerptis de Legationibus vocantur Βασίλειοι προσκεπασταί. Vide etiam Joan. Meursij Glossarium Græco-barbarum in explicatione vocis Προτίκτωρ.

(3) Ταβέρνιον vel Ταβερνεῖον pro Tabernâ seu Cauponâ, vocabulum græco-barbarum, de quo vide plura in suprà citato Meursij Glossario.

(4) Κόσσος pro colapho sive alapâ. Vide jam citatum Meursij Glossarium Græco-barbarum.

θον μετὰ σπουδῆς, ἄραντες καὶ τὸ σιχάριον μετ' ἑαυτῶν. ἐλθόντων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ, εὐηγγελίσαντο τῷ Βασιλεῖ, λέγοντες ὅτι υἱὸς τοῦ Κράτους σου γεγέννηται, καὶ ηὕρηται· καὶ ἐπιδείξαντες αὐτῷ τὸ σιχάριον, παρέστησαν καὶ τὸ παιδίον λέγοντες· δεόμεθα τοῦ Κράτους σου, ἐπίγνωθι τὸν (1) χιτῶνα τοῦτον, ὃν ἡ Θειότης σου ἐχαρίσατο κόρῃ τινὶ ἐν πανδοχείῳ. καὶ ἰδὼν αὐτὸ ὁ Βασιλεὺς, εὐθέως ἐπέγνω. οἱ δὲ Πραίπικτορες λέγουσιν· τοῦτο τὸ παιδίον ἐκ τῶν λαγόνων ὑμῶν τοῦ κράτους ἐτέχθη. καὶ ἐναγκαλισάμενος τὸ παιδίον Κώνστας ὁ Βασιλεὺς, ἠσπάσατο αὐτὸ, καὶ ἐχάρη χαρὰν μεγάλην σφόδρα· καὶ διδάξας αὐτὸν τὰ ἱερὰ γράμματα, προσεχαρίσατο αὐτὸν εἰς τὴν τοῦ Καίσαρος ἀξίαν, παραδοὺς αὐτῷ (2) νούμερα ιε'· ἐν οἷς ΚΑΓΩ ἤμην ἐν τῷ ἀριθμῷ τοῦ ἐμοῦ νουμέρου. Hoc eſt: *Audi Cæſar, & omnis Popule Romanorum: EGO enim IPSE interfui tunc ijs rebus, quas nunc narraturus ſum. (3) Conſtantius, qui quondam Tribunus militum, poſteà autem Imperator fuit, cùm adhuc Tribunus eſſet, adfui* *EGO*

(1) *Notandum hîc obiter eſt,* σιχάριον *ſive* πίταλον *etiam appellari* χιτῶνα.

(2) Νούμερα, Cohortes. *Vide ſuprà citatum Meurſij Glossarium.*

(3) *Veriſimilimum videtur, mendaciſſimam hanc fabulam de illegitimâ Imp. Conſtantini Magni nativitate confictam fuiſſe ab Idololatris gentilibus ſub imperio* Juliani *Apoſtatæ, cùm primùm in publicum Chriſtianæ Religionis deſertorem ſe profeſſus eſſet; quamvis ipſe* Julianus*, ut in his ijſdem Actis videre eſt, doloſè ſimulaverit, tàm injurioſam contumeliam ſibi haud placere. Adeò quippe antiqua ea fabula eſt, ut etiam* S. Ambroſius *Archiepiſcopus Mediolanenſis in Oratione funebri, A. C.* 395 *in* Imp. Theodoſum Magnum *habitâ illius mentionem faciat his verbis:* Temporibus Conſtantini, qui primus Imperatorum credidit, & poſt ſe hæreditatem fidei Principibus dereliquit, completum eſt illud Propheticum (*Zachariæ cap.* 14): In illo die erit, quod ſuper frenum equi eſt, ſanctum Domino omnipotenti. Quod illa ſanctæ memoriæ HELENA mater ejus, infuſo ſibi Dei ſpiritu, revelavit. Beatus Conſtantinus tali parente, quæ imperanti filio divini muneris quæſivit auxilium, quo inter prælia quoque tutus aſſiſteret & periculum non timeret. Magna fœmina, quæ multo amplius invenit, quod Imperatori offerret, quàm quod ab Imperatore acciperet. Anxia mater pro filio, cui Regnum Orbis Romani ceſſerat, feſtinavit Hieroſolymam, & ſcrutata eſt locum Dominicæ Paſſionis. STABVLARIAM hanc primò fuiſſe aſſerunt, SIC COGNITAM CONSTANTIO SENIORI, qui poſteà Regnum adeptus eſt. Bona STABVLARIA, quæ tàm diligenter præſepe Domini requiſivit. Bona STABVLARIA, quæ STABVLARIVM non ignoravit illum, qui vulnera curavit à latronibus vulnerati, (*S. Lucæ cap.* 10). Bona STABVLARIA, quæ maluit æſtimari ſtercora, ut Chriſtum lucrifaceret; (*ſecundùm S. Paulum Epiſt. ad Philippenſes cap.* 3). Ideò illam Chriſtus de ſtercore levavit ad Regnum, ſecundùm quod ſcriptum eſt, (*Pſal.* 112): Quia ſuſcitat de terrâ inopem, & de ſtercore erigit pauperem. *Hæc* S. Ambroſius *de S. Helenâ. Quem locum inſigniter illuſtrat, & in bonam partem rectè explicat Em. Card.* Baronius *Annal. Eccleſiaſt. Tomo* III, *ſub anno Chriſti* 306, *num.* 20 *&* 21. *Ad eandem quoque fabulam reſpicit* Zoſimus *Hiſtoriar. lib.* 2, *ubi ſcribit,* Κωνσταντῖνον ἐξ ὁμιλίας γυναικὸς ΟΥ ΣΕΜΝΗΣ οὐδὲ κατὰ νόμον συνελθούσης Κωνσταντίῳ τῷ Βασιλεῖ γεγεννημένον, *hoc eſt*, Conſtantinum Imp. Conſtantio fuiſſe natum ex concubitu cum muliere INHONESTA, nec legitimâ ipſius uxore. *Item ibidem paulo pòſt dicitur Conſtantinus* ἐξ ἈΣΕΜΝΟΥ μητρὸς γεγονὼς, *hoc eſt*, natus ex matre INHONESTA.

EGO ipsi; (1) & exivimus in bellum contra Sarmatas, iisq; vehementer victis, reversi sumus cum gaudio magno & multâ pradâ. Redeuntes igitur nos ex bello, invenimus fortuitò in viâ (2) diversorium aliquod, in quo erat puella quadam ethnica nomine HELENA, valdè speciosa & pulchra. Cùm itaque ibi fixissemus sedem, ut defatigati interquiesceremus, ideóque essemus læti, amore HELENÆ Tribunus captus est, & cum illâ concubuit eâ nocte. Manè autem surgens, donavit illi pro concubitu peplum purpureum plumatum; atque inde cum militibus proficiscens, venit Romam, victoriam belli annuncians. Placuit igitur Senatui Populóq; coronare Constantium ob res benè & fortiter gestas in Imperatorem. Habebat autem Constantius in

(1) *Multo aliter hoc narrat* Nicephorus Callisti *Histor. Ecclesiast. lib. 7. cap.* 18 *(secundùm Joannis Langi versionem latinam, à R. P. Frontone Ducæo S.I. recognitam, sic scribens:* Tyranni, quos diximus, cùm irreconciliabilem prorsùs furorem suum in Christum satis ostendissent, continuò variæ gravésque divinâ vindictâ plagæ Imperium Romanum obruerunt. Nam Persæ, Parthi, Sarmatæ quoque, & plerique alij finitimi populi, Varacho duce, Romanam ditionem vastârunt. Ad quem per fœdera pacta placandum, Imperatores, qui tùm rerum potiebantur, Constantium Româ Legatum misere, ut cùm pacem eum eo componeret, tùm annua ei dona, redimendi scilicet belli gratiâ polliceretur. Is ab Occidente Orientem versus navigans, ad locum, qui Drepanum dicitur, applicat. Situm autem est Drepanum ad Nicomediæ sinum, in altum mare longiùs prominens. Ibi Constantio desiderium concubitûs incessit. Quod ubi cognovit hospes ejus, magnificentiâ & splendore cohortis ejus regio permotus, filiam ei suam, venustâ formâ ætatisq; flore jam nubilem puellam conciliat. Ille cum eâ rem habet, concubitûsq; mercedem peplum ei purpurâ intextum donat. Nocte eâ Constantio mirifica visio est oblata, quæ eum rimore quodam perculit. Quapropter & puellæ patrem est cohortatus, ut filiam, quæ insigne quoddam donarium gereret, impollutam diligentiùs asservaret, &, quod ex eâ natum esset, accuratiùs educaret. Vidisse quippe se eâ, quâ dictum est, nocte ajebat, in tabernaculo suo præter naturam ab occidentali Oceano orientem Solem. Cæterùm Legatione rectè obitâ, Constantius alio itinere Romam reversus, unà eum Galerio Maximino, Cæsar est creatus; nec ita longè pòst uterq; Augustus factus est: & Diocletianus, Herculio Imperatore Romæ relicto, ipse Nicomediam se recepit. Accidit deinceps, ut Oratores alij ad Parthos mitterentur, qui & ipsi Drepânum diverterunt; &, qui Constantio ex hospitis filiâ Helenâ progenitus erat, infantulus, puerilem ludens ludum, à quodam ex Oratorum comitum numero offenderetur, ideóque admodùm ei succenseret, & objurgationes illius indignissimè ferret: ibi tùm mater Constantij eum esse filium indicavit, eámq; rem, peplum illud purpurâ exornatum proferens, confirmavit; cùm simul etiam facies ipsa indolésque generosa filium illius esse satis testaretur. Eâ re Constantius ex Legatorum sermone cognitâ, posteà comitatu regio puerum unà cum matre Romam adduci curavit. Veritus autem ne illis adversi quidquam à Theodorâ legitimâ uxore suâ per zelotypiam & coujugalem æmulationem accideret, Constantinum filium Nicomediam ad Diocletianum, qui ibi cum Galerio Maximino genero erat, misit. Atque ibi ille benignè susceptus, in palatio apud Imperatorem vixit; & Domesticus scholarum electus, Græcas disciplinas addidicit, simúlq; Christianismum est complexus. *Hæc* Nicephorus. *Quibus refutandis ac corrigendis in præsens mihi non licet diutiùs immorari, nec permittit marginalis spatij angustia.*

(2) *Græcè πανδοχεῖον. Exstat hoc vocabulum eodem sensu capite decimo Evangelij S. Lucæ, vers.* 34, *atque ibi ab autore vulgatæ translationis Latinæ vertitur* Stabulum. Stabulum *enim à varijs antiquis classicis Autoribus Latinis usurpatur pro* Diversorio, *sive loco, ubi itinerantes pretio recipiuntur. Hinc &* Stabularius *dicitur ipse πανδοχεύς, qui* stabulum exercet, *hoc est, itinerantes pretio recipit. Hinc quoque S. Ambrosius suprà citato loco refert, S. Helenam Imp. Constantini Magni matrem appellatam fuisse* Stabulariam, *quasi* Stabularij *alicujus fuerit filia, aut saltem in* Stabulo *commorata sit eo tempore, quo illam primùm cognovit Constantius. Fuerunt certè hujusmodi* Stabula *sive* Diversoria *olim etiam appellata* Meritoria, *quòd plerumq; meretrices in ijs solerent degere; quemadmodùm nec nunc prorsùs inusitatum est.*

in Vrbe uxorem, ex quâ genuerat filium stultum; ideóq; valdè erat mæstus, quod aliũ filium non haberet. Quare consilium cum Senatu iniens, dixit: Quærite mihi puerum formosum & prudentem, & adducite eum ad me in Palatium, ut illum tanquam ex femoribus meis egressum, appellem filium meum primogenitum, & successorem Imperij mei declarem. Hi autem omnes statim consenserunt, & ad (1) Ante-Consilium exeuntes, deliberantes inter se dixerunt, impossibile esse, ut Romæ talis puer inveniretur; nempe invidentes sibi invicem. Dixit deinde unus eorum Senatorum: Hîc quidem talis pueri intermittamus quæsitionem, ne inde oriatur rebellio; ablegemus autem communi consensu Protectores in Orientem, ut inde hujusmodi puerum huc adducant, qui filius Imperatoris nominetur. Placuit hic sermo Crispi Viri Illustris omnibus: profectiq; Protectores ad investigandum talem puerum, & eandem viam publicam ingressi, quâ NOS olim ex bello redieramus, diverterunt similiter & illi in diversorio apud Helenam. Cùm igitur, equis suis extra tabernam alligatis, intrâssent, & læti epularentur, puer CONSTANTINVS, filius HELENÆ decem tunc annorum, quasi delectatus Protectorum hilaritate, assilijt equis, & uni eorum insedit. Vnus autem Protectorum exivit ad observanda jumenta, & inveniens puerum CONSTANTINVM sedentem in equo, indignatus inflixit ei alapam, dicens: Noli petulanter te gerere, puer. Quo facto, cùm is plorans domum intrâsset, & in matrem suam incidisset, hæc filium quidem consolata est; deinde ad illum conversa, qui eum verberaverat: Amice, inquit, noli eum verberare; filius enim Imperatoris est. Cui responderunt Protectores: Mulier iocaris ne, an verum loqueris? Hæc autem dixit illis: Per Deos; filius Imperatoris est. Illi autem responderunt: quomodo? Hæc autem dixit: Constantius, nunc Imperator, cùm adhuc esset Tribunus, concubuit mecum, revertens ex bello Sarmatico; & gravida facta, peperi hunc filium. Quod si accuratè vobis persuaderi desideratis, me veritatem dicere, ostendam vobis & mercedem concubitûs, quam dedit mihi. Afferens ergò statim, ostendit ijs purpureum Peplum. Quo viso, valdè illi gavisi sunt, & puerum equo imponentes, festinanter inde discesserunt, sumpto secum etiam peplo. Romam deinde reversi, annunciârunt Imperatori, dicentes: Filius Majestati Tuæ natus, & inventus est; simul etiam ostenderunt peplum, & puerum præsentârunt, addentes: Rogamus Majestatem Tuam, ut agnoscat amiculum hoc, quod (2) Divinitas Tua donavit cuidam puellæ in diversorio.

Imperator

(1) *Ante-ritatem singularis usûs vocabuli hujus* Ante-consilium *vide Libri tertij horum Commentariorum pag.* 366.

(2) *Græcè* ἡ Θειότης. *Vide suprà pag.* 107, *ubi etiam* Imp. Julianus Apostata *vocatur* Θειότατος Βασιλεὺς, *sive* Divinissimus Imperator. *Mirandum autem, & intolerandum ferè est, nonnullos quoq; Imperatores Christianos titulum* Divinitatis *sibi arrogâsse. Quâ de re inprimis consulendus est* Joannes Filesacus, *Theologus Parisiensis, in Commentario doctissimo* de Idololatriâ Politicâ & Legitimo Principis Cultu, *Parisijs apud Bartholomæum Macæum A.* 1615 *in octavo edito, capite primo.*

Imperator ergò, cùm illud vidisset, statim agnovit. Protectores autem subjunxerunt: Verè hìc puer ex Majestatis Tuæ lumbis natus est. Amplexus proinde Imp. Constantius puerum, eúmque deosculatus, maximum percepit gaudium. Docuit deinde eundem sacras literas, & promovit ad Cæsaream Dignitatem, tradens illi quindecim Numeros sive Cohortes; in quibus etiam EGO eram in numero meæ Cohortis. Hucusque narratio illa Pseudo-Eusigniana; quam, ut (1) suprà indicavi, Eminentissimus Cardinalis *Baronius*, *Nicephorum* refutando, pariter jam pridem refutavit. Hoc igitur tantùm addo, in eâdem Martyrij S. Eusignij Historiâ suppositiâ notatu digna quoque esse loca illa, ubi *Eustochij*, tanquam autoris istius Historiæ, fit mentio. Eorum primus est talis: ʼΕΥΣΤΟ΄ΧΙΟΣ δέ τις ΔΙΑ΄ΚΟΝΟΣ ΤΗ͂Σ ʼΑΝΤΙΟΧΕ΄ΩΝ ΠΟ΄ΛΕΩΣ, ΣΥΓΓΕΝΗ͂Σ τυγχάνων τοῦ ἁγίου Εὐσιγνίου, ἀνὴρ εὐλαβὴς καὶ φοβούμενος τὸν Θεὸν, ἠκολούθει λαθρέως τῷ μάρτυρι, συμπάσχων τοῖς δεσμοῖς τοῦ ἁγίου γέροντος. προσκαλεσάμενος δὲ αὐτὸν ἐγγύτερον ὁ ὅσιος γέρων, παρεκάλει λέγων· οἶδα ἐγὼ κύριέ μου ʼΕΥΣΤΟ΄ΧΙΕ ΔΙΑ΄ΚΟΝΕ, δοῦλε τοῦ Χριστοῦ, ὅπερ Ἰουλιανὸς, παραβὰς καὶ ἀποστὰς τοῦ Χριστοῦ, κἀμὲ ἀναγκάσαι ἔχει θῦσαι τοῖς εἰδώλοις· μάλιστα δὲ ἐν Καισαρείᾳ ἀνυπερτέρως προσερχόμενος τῇ εἰδωλομανίᾳ. ἐγὼ δὲ, οὔτε ἐὰν μυριάκις ἀποθάνω ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ, ὑφορῶμαί τι, ἢ διστάζω, ἀλλὰ καὶ χαίρω ἐπὶ τούτῳ· πλὴν τοῦτο μόνον λυποῦμαι, ὅτι ἐκέλευσεν ὁ Βασιλεὺς τοῦ μὴ γράφεσθαι ΤΑ` ʽΥΠΟΜΝΗ΄ΜΑΤΑ΄ ΜΟΥ, καὶ εὑρίσκομαι ἀσήμως διεξάγων τὸν βίον. παρακαλῶ οὖν τὴν σὴν εὐσέβειαν, ἐὰν ἔστι δυνατὸν, μισθώσασθαί σε ἕνα τῶν ταχυγράφων λάθρα τοῦ Τυράννου, ὅπως συγγράψηται ΤΑ` ΠΡΑΤΤΟ΄ΜΕΝΑ μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τοῦ Βασιλέως, ἵνα καιροῦ ποτέ τις τῶν Χριστιανῶν ἐντυχὼν ΤΟΙ͂Σ ʽΥΠΟΜΝΗ΄ΜΑΣΙ΄ ΜΟΥ ὠφεληθῇ καὶ προσέλθῃ τῷ Χριστῷ· ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ʼΕΥΣΤΟ΄ΧΙΟΣ, λέγει αὐτῷ· ἴσχυε καὶ ἀνδρίζου μόνον ὁμολογῆσαι τὸν Δεσπότην ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐπὶ τοῦ βήματος Ἰουλιανοῦ, καὶ μαρτυρῆσαι ὑπὲρ αὐτοῦ· περὶ δὲ τῶν μελλουσῶν ΠΡΑ΄ΞΕΩΝ ἀφρόντιστος ἔσο. ʼΕΓΩ` γὰρ ποιῶ, μετὰ πάσης ἀκριβείας γραφῆναι τὰ ʽΥΠΟΜΝΗ΄ΜΑΤΑ΄ σου· πλὴν ἴσχυε καὶ ἀνδρίζου, ἀνακαινιζόμενος ὡς ἀετοῦ τὴν νεότητά σου. Hoc est: *EVSTOCHIVS autem aliquis DIACONVS ANTIOCHENÆ VRBIS, COGNATVS existens Sancti Eusignij, vir pius & Deum timens, se-*

(1) Vide suprà pag. 107.

quebatur Martyrem clanculùm, compatiens vinculis ſancti Senis. Vocavit autem eum propiùs ad ſe beatus Senex, exhortánſque dixit: Novi ego Domine mi EVSTOCHI DIACONE, ſerve Chriſti, quòd Julianus, cùm ipſe transgreſſus à Chriſto defecerit, etiam me cogere conabitur ad ſacrificandum Idolis, utpote imprimis Cæſareæ furorem idololatricum ſeveriùs exerciturus; ego verò, etſi decies millies pro Chriſti nomine mihi moriendum ſit, non ſolùm non contriſtor aut vacillo, verùm etiam propterea gaudeo. At hoc unum doleo, quòd Imperator Acta mea ſcribi prohibuit, ut turpiter vitam traduxiſſe videar. Rogo igitur pietatem tuam, ut, ſi poſſibile ſit, inſcio Tyranno mercede conducas unum aliquem ex Notarijs, qui conſcribat ea, quæ inter me & Imperatorem geſta ſunt, ut poſthac aliquis aliquando Chriſtianus in illa Acta mea incidens, inde percipiat utilitatem, & accedat ad Chriſtum. Reſpondens autem EVSTOCHIVS, dixit ei: Corrobora te modò, & virum præſta ad confitendum Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum coram tribunali Juliani, & ad ſuſtinendum martyrium; de futuris autem Actis ne ſis ſolicitus. EGO enim curabo, ut cum omni diligentiâ conſcribantur Acta tua. Proinde corrobora te, & viriliter age, renovans juventutem tuam velut aquila. Alter autem locus, ubi idem *Euſtochius* introducitur de ſeipſo loquens, exſtat ibidem in fine totius Hiſtoriæ hoc modo; ἘΓῺ οὖν ὁ ἁμαρτωλὸς ἘΥΣΤΌΧΙΟΣ, ὁ καὶ ΣΥΓΓΕΝῊΣ τοῦ ἁγίου καὶ μακαρίου Ἐυσιγνίου, ἐξ ἀρχῆς παρακολουθήσας, ἔγραψα τὰ ὙΠΟΜΝΉΜΑΤΑ αὐτοῦ, μηδὲν προσθέμενος· ἅπερ καὶ ὉἘΠΊΣΚΟΠΟΣ ἩΜΩ͂Ν Ὁ ἍΓΙΟΣ ΒΑΣΊΛΕΙΟΣ ἀναγνοὺς μετὰ ἀκριβείας, εἰσήνεγκεν εἰς τὴν Βιβλιοθήκην· συνέστειλεν δὲ καὶ τὸ λείψανον αὐτοῦ, καὶ ἀπέθετο αὐτὸ ἐν γλωσσοκόμῳ. ἐμαρτύρησεν δὲ ὁ ἅγιος Ἐυσίγνιος μηνὶ Ἀυγούστῳ έ, βασιλεύοντος Ἰουλιανοῦ τοῦ παραβάτου· κατὰ δὲ ἡμᾶς βασιλεύοντος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν. Hoc eſt: *EGO igitur peccator EVSTOCHIVS, qui & COGNATVS ſum Sancti ac Beati Euſignij, inde à principio eum ſequens, ſcripſi ſine ullâ additione hæc ipſius ACTA; quæ etiam* (1) *EPISCOPVS NOSTER SANCTVS BASILIVS, cùm diligenter ea relegiſſet, Bibliothecæ inſeruit. Idem etiam*

(1) *Si hoc de* S. Baſilio Magno, *Cæſareæ in Cappadociâ Archiepiſcopo, intelligendum eſt, nonniſi per conjecturalem quandam conciliationem congruit hiſce verbis* ὁ Ἐπίσκοπος ἩΜΩ͂Ν, *ſive*, Epiſcopus NOSTER, *quod idem* Euſtochius *ſuprà manifeſtè indicat, ſe fuiſſe* Diaconum Vrbis Antiochenæ; *ſimul etiam notandum eſt*, S. Baſilium Magnum *A.* C. 362, *quo* S. Euſignius *d.* 5 *Auguſti martyrium Cæſareæ in Cappadociâ conſummavit, nondum fuiſſe ejuſdem Vrbis Archiepiſcopum, ſed demùm A.* C. 369 *d.* 14 *Junij Archiepiſcopum ibi creatum eſſe.*

etiam collegit ejusdem Sancti Martyris Reliquias, easque in (1) *thecâ ijs dicatâ reposuit. Consummavit autem S. Eusignius Martyrium mensis Augusti die quinto: imperante apud ethnicos quidem Juliano Apostatâ; apud nos autem Domino nostro Jesu Christo; cui Gloria & Potestas in secula seculorum, Amen.* Si quis jam hîc quæsierit, cur supposititia hæc Historia sub *Eustochij* cujusdam potiùs, quàm alterius alicujus nomine fuerit conficta & publicata, facile & in promptu responsum est, causam ejus rei videri, quòd sub *Imp. Constantio*, Imp. Constantini Magni filio, *Eustochius* aliquis floruerit natione *Cappadox*, professione autem *Sophista & Historiographus*, cujus *Suidas* in Lexico suo Græco meminit his verbis: ʼΕΥΣΤΟʹΧΙΟΣ Καππαδόκης, Σοφιστὴς, ἔγραψε κατὰ (2) Κώνσαντα τὸν Βασιλέα καὶ ἀρχαιολογίαν Καππαδοκίας καὶ λοιπῶν ἐθνῶν. Hoc est: *EVSTOCHIVS Cappadox, Sophista, scripsit Constantij Imperatoris tempore Cappadociæ & reliquarum Gentium Antiquitates.* Credidit ergò verus, sed incognitus, supposititiæ istius Historiæ Autor, *Eustochij* illius nomen optimè ad hanc fabulam accommodari posse, quia *S. Eusignius* martyrium consummavit Cæsareæ in Cappadociâ, & quidem sub Imp. Juliano, qui Imp. Constantio proximè successit. Cæterùm ut ex Martyrologio Romano & Menæis Græcorum certò constat, verissimum esse, quod in suprà exhibito Actorum S. Eusignij supposititiorum fine legitur, eum martyrium consummâsse *die quinto mensis Augusti*, sic contrà, quod ad annum Æræ Christianæ attinet, in quem idem martyrium incidisse traditur, fides ijsdem Actis haud habenda est. Alloquitur enim ibi *Imp. Julianus S. Eusignium* his verbis: Πείσθητί μοι Εὐσίγνιε, καὶ ἀπόστηθι τῆς αἱρέσεως τοῦ πρὸ τριακοσίων μη΄ ἐτῶν τεθνεῶτος ἀνδρός· λάτρευσον δὲ τοῖς παντοκράτορσι θεοῖς, ἵνα εὖ σοι γένηται. Hoc est: *Crede mihi Eusigni, & desere sectam hominis ante trecentos quadraginta octo annos mortui: cole autem Deos omnipotentes, ut benè tibi fiat.* Quâ concessâ temporis supputatione, alterutrum necessariò sequitur, aut Servatorem nostrum Christum passum esse anno Æræ Christianæ vulgaris *decimo quarto*, aut S. Eusignium passum esse anno ejusdem Æræ Christianæ *trecentesimo octogesimo primo*, cùm jam Imp. Julianus octodecim annis antè perijsset. Vtrumque autem sine ullâ controversiâ absurdissimum & manifestè falsum est. Nam Servator noster pro humani Generis salute crucifixus est anno vulgaris Æræ Christianæ

P 2 *trigesimo*

(1) *Græcè* ἐν γλωσσοκόμῳ. *De cujus vocabuli significatione, huic loco conveniente, vide eruditissimam* Claudij Salmasij *Observationem in Exercitationibus Plinianis in Solinum, Part. II pag. 1208; ubi inter alia insigniter explicat, quod* Aetius Amidenus *Syntagmatis Medicinæ contractæ libro decimo sexto scribit, Ægyptios* corpora defunctorum non condidisse sepulcris, sed ea servâsse ἐν γλωσσοκόμοις *sive* thecis. *Vide etiam* Phrynichi *Eclogam sive Epitomen Dictionum Atticarum, editionis græco-latinæ Augustanæ Petri Joannis Nunnesij & Davidis Hœschelij A. 1601 in quarto paginâ 16 & 17; ubi* Phrynichus *monet, antiquos probatos autores, non* γλωσσόκομον, *sed* γλωττοκομεῖον *dixisse.* (2) Κώνσαντα *perperàm pro* Κωνστάντιον, *ut suprà jam sæpiùs monui. Vide pag.* 107 *&* 108.

trigesimo tertio; Sanctus autem Eusignius cruentum pro Ipso subijt ac consummavit martyrium anno ejusdem Æræ Christianæ vulgaris *trecentesimo sexagesimo secundo*, currente adhuc anno Imperij Juliani Apostatæ *primo* à proximè præcedentis anni Æræ Christianæ die tertio Novembris, quo Imp. Constantius mortuus est, & Imp. Julianus illi in Imperio legitimè successit. Hinc ergò patet, in suprà citatis Historiæ suppositititiæ Martyrij S. Eusignij verbis pro πρὸ τριακοσίων μη' ἐτῶν hoc est, *ante trecentos quadraginta octo annos*, scribendum esse πρὸ τριακοσίων κη' ἐτῶν, hoc est, *ante trecentos viginti octo annos*.

Vndecimò, & quidem à fol. 60 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 67 pag. 2 colum. 1, *S. Joannis Chrysostomi Oratio in Transfigurationem Christi in monte Tabor, ex illius Expositione in Evangelium S. Matthæi desumpta*; cujus titulus & principium: Μηνὶ Αὐγούστῳ ς'. Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Χρυσοστόμου ἐκ τῆς ἑρμηνείας τοῦ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγελίου ὁμιλία εἰς τὴν μεταμόρφωσιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐπειδὴ πολλὰ περὶ κινδύνων διελέχθη καὶ θανάτου &c. Vide etiam Librum *quartum* horum Commentariorum pag. 134, & Em. Card. *Baronij* Annotationes in Martyrologium Romanum die sexto Augusti.

Duodecimò, & quidem à fol. 67 pag. 2 colum. 1 usque ad fol. 77 pag. 2 colum. 1, *Andreæ, Archiepiscopi Cretensis*, patriâ quidem *Damasceni*, cognomine autem *Hierosolymitani*, ob monasticam vitam Hierosolymis initam, qui circa annum Christi 720 vel 723 obijt, *Oratio in Christi Transfigurationem*; cujus titulus & principium:

(1) Nempe d. 6 Augusti. (1) Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἀνδρέου Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης ὁμιλία εἰς τὴν μεταμόρφωσιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὅσοι τῇ κενώσει τοῦ Λόγου τὸ ἀλογίας περιαιρεθέντες τὸ κάλυμμα, &c. Exstat ea græcè & latinè inter Opera *Andreæ Archiepiscopi Cretensis*, cum *Amphilochij Iconiensis* & *Methodij Patarensis* Operibus, Parisijs A. 1644 in folio edita, à pag. 38 usque ad pag. 56.

Decimo tertiò, & quidem à fol. 77 pag. 2 colum. 1 usque ad fol. 80 pag. 2 colum. 1, *S. Basilij, Seleuciæ in Isauriâ Episcopi*, qui A. C. 451 Concilio Generali Chalcedonensi interfuit, *Oratio in Transfigurationem Christi*; cujus titulus & principium:

(2) Nempe d. 6 Augusti. (2) Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Τοῦ μακαριωτάτου Βασιλείου, Ἀρχιεπισκόπου Σελευκείας, λόγος εἰς τὴν μεταμόρφωσιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἥλιος ἄρτι κατὰ γῆν ἐπαφιεὶς τὰς ἀκτῖνας, &c. Exstat quidem hæc Oratio in *Laurentij Surij* Syntagmate de probatis Sanctorum Historijs d. 6 Augusti, sed

tantùm

tantùm *latinè;* atque incipit ibi hoc modo: *Sol in terram modò emittens radios,* &c.

Decimo quartò, & quidem à fol. 80 pag. 2 colum. 1 uſque ad fol. 83 pag. 2 colum. 1, anonymi cujuſdam Autoris *Oratio in Transfigurationem Chriſti;* cujus titulus & principium: Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Λόγος εἰς τὴν μεταμόρφωσιν τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἠκούσατε ἀρτίως ἀγαπητοὶ τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ λέγοντος· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἰσί τινες τῶν ὧδε ἑστηκότων, &c. Vide Librum *quartum* horum Commentariorum pag. 134, ubi hæc Oratio tribuitur *S. Joanni Chryſoſtomo.*

Decimo quintò, & quidem à fol. 83 pag. 2 colum. 1 uſque ad fol. 88 pag. 2 colum. 2, *S. Anaſtaſij Sinaitæ, Patriarchæ Antiocheni,* qui A. C. 599 obijt, *Oratio in Transfigurationem Chriſti;* cujus titulus & principium: Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Ἀναστασίου Ἀρχιεπισκόπου Ἀντιοχείας εἰς τὴν μεταμόρφωσιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὁ φιλάνθρωπος Ἰησοῦς ἐπιφανεὶς τῷ κόσμῳ διδάσκαλος ἀγαθὸς, &c. Exſtat quidem hæc Oratio in Magnæ Bibliothecæ Veterum Patrum græco-latinæ Auctario novo *Combefiſiano,* Pariſijs A. 1648 duobus Tomis in folio edito, Tomi primi columnâ 865 & deinceps uſque ad columnam 882, deprompta ex Codice manuſcripto *Bibliothecæ Regiæ Pariſinæ;* ſed eſt ea ibi mutila in fine, & pertingit tantùm uſque ad hæc verba incluſivè: ἀκούετε γὰρ αὐτοῦ φησὶ, καὶ νόμον βέβαιον νομίζετε πᾶν τὸ παρ' αὐτοῦ λεγόμενον. ἀναγκαίως οὖν - - -. Reliqua igitur, quæ ibi deſunt, exſtant in præſtantiſſimo hoc Codice manuſcripto *Cæſareo,* & ſunt hæc: Ἀναγκαίως οὖν ἐνετείλατο τοῖς μαθηταῖς σιωπῆσαι τὰ ὁραθέντα, μέχρις οὗ φθάσας αὐτὸς καταπαλαίσει τὸν θάνατον, ἵνα μὴ γένωνται ἐν ἔθει τοῦ ἀπιστεῖν τοῖς παρ' αὐτῶν λεγομένοις οἱ ἀκούοντες. μετὰ γὰρ τὴν ἀνάστασιν τοῦ πρωτοτόκου σὺν παρρησίᾳ τὴν πάντων ἐδημοσίευον ἀνάστασιν, καὶ εἰς τὴν ἀπὸ τῶν παχυτέρων ἐπὶ τὰ πνευματικὰ σώματα μεταστοιχείωσιν, ἐντελλόμενοι ἅπασιν, ὅτι, ὥσπερ ὁ Χριστὸς ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν, οὐκ ἔτι ἀποθνήσκει, καὶ θάνατος αὐτοῦ οὐ κυριεύει, οὕτως καὶ ἡμᾶς συμμόρφους ποιήσει τῆς δόξης αὐτοῦ, καὶ μετασχηματίσει τὰ σώματα ἡμῶν ἐπὶ τὸ πνευματικὸν καὶ ἄφθαρτον· καὶ εἰ ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν, ἁρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἀέρα, καὶ οὕτως πάντοτε σὺν Κυρίῳ ἐσόμεθα· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

Decimo sextò, & quidem à fol. 89 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 98 pag. 1 colum. 1, *Certamen Sanctorum decem Martyrum Gregorij, Juliani, Marciani, Joannis, Jacobi, Alexij, Demetrij, Leontij, Photij, Petri, & beatæ atq; venerandæ Mariæ Patriciæ, sub Imp. Leone Isauro, propter Imaginem Domini nostri Jesu Christi Constantinopoli in Portâ æneâ;* cujus titulus & principium: (1) Μηνὶ Αὐγούστῳ η΄. Ἄθλησις τῶν ἁγίων ι΄ μαρτύρων τοῦ Χριστοῦ Γρηγορίου, Ἰουλιανοῦ, Μαρκιανοῦ, Ἰωάννου, Ἰακώβου, Ἀλεξίου, Δημητρίου, Λεοντίου, Φωτίου, Πέτρου, καὶ τῆς ἁγίας καὶ σεβασμιωτάτης Μαρίας τῆς Πατρικίας, τῶν καὶ μαρτυρησάντων ἐν τοῖς χρόνοις Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου διὰ τὴν ἐν τῇ χαλκῇ πύλῃ εἰκόνα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τοῦ τῆς πανυμνήτου καὶ παντουργοῦ ζωαρχικῆς Τριάδος ἑνὸς Χριστοῦ, τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ἄνωθεν μὲν καὶ ἔξω χρόνου παντὸς, ἀπαθῶς καὶ ἀρρεύστως ἐκ τῶν πατρικῶν ἐκλάμψαντος κόλπων, &c. Agitur de ijsdem Sanctis Martyribus etiam in *Menæis Græcorum* & in *Martyrologio Romano;* sed utrobique die *nono* Augusti, & omittitur perperàm mentio primi Martyris, nempe *S. Gregorij.* Fuerunt enim *decem Martyres* præter *S. Mariam Patriciam*, quippe quæ re verâ fuit *undecima.* Consulendus quoque est Em. Card. *Baronius* Annalium Ecclesiasticorum Tomo nono, ubi in actis anni Christi 726, num. 12 & 13, eorundem Sanctorum Martyrum memoria fusiùs celebratur; sed, ut paulò antè monui, omissâ mentione *S. Gregorij*, qui eorum fuit primus, & circa finem ejusdem Historiæ appellatur ὁ ἐνδοξότατος ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ὁ Πρωτοσπαθάριος. Non solùm igitur in Menæis Græcorum, verùm etiam in Martyrologio Romano nomen illud *Gregorij* suo loco restituendum est.

(1) *Mensis Augusti die octavo.*

Decimo septimò, & quidem à fol. 98 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 99 pag. 1 colum. 2, *Epitome Historiæ obsidionis Urbis Constantinopolitanæ per Persas & (2) Abăres seu Abăros, atque liberationis ejusdem auxilio Beatissimæ Virginis Deiparæ;* cujus titulus & principium:

(2) *Appellantur ij aliàs quoq;* Ἄβαρες, *sive* Avăres; *ut sæpè apud* Corippum *in Poemate de Laudibus Imp. Justini Junioris.* *Exempli gratiâ in Præfatione:* Illa colubrimodis AVARUM gens dura capillis. *Item in Libro primo:* En AVARES, Franciq; truces, Gypidésq; Getæ'q;; *& in Libro tertio:* Effera gens AVARUM proprias defendere terras Non potuit, sedésq; suas fugitiva reliquit; *& ibidem paulo pòst:* Crudus & asper AVAR dictis sic cœpit acerbis: REX AVARUM CAGAN, debellans intima Mundi. *Ac porrò:* Ergò signa meis CAGAN contraria signis Ferre parat, lituósq; mihi campúmq; minatur Gens AVARUM, ni pacta damus? *Item ibidem:* Cognoscant AVARES, quoniam Deus omnibus hic est. *Et tandem circa finem ejusdem Libri:* Indignis præbemus opem, CAGANq; timeri Se putat, & bello mea signa lacessere tentat? Ite licet; campos, acies & castra parate, Signorúmq; duces certos sperate meorum. Contremuit stupefactus AVAR, magnóque timore Diriguit; siccis vox humida faucibus hæsit. *Hæc* Corippus. *Ad quæ jam citata loca vide Annotationes* Michaelis Ruizij *&* Thomæ Dempsteri, *à quibus illud Poema Antverpiæ A.* 1581 *& Parisijs A.* 1610 *editum est in octavo.*

pium: Ἱστορία σύντομος περὶ τῆς ἐλεύσεως τῶν Περσῶν καὶ ἈΒΑ'ΡΩΝ. Ἐν τοῖς χρόνοις Ἡρακλείου τοῦ βασιλέως τῶν Ῥωμαίων Χοσρόης ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς ἀπέστειλε ΣΑ'ΡΒΑΡΟΝ τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ μετὰ δυνάμεως βαρείας· καὶ κατέστρεψε πᾶσαν τὴν Ῥωμαϊκὴν πολιτείαν, ἐλθὼν ἄχρι Καλχηδόνος, βουλόμενος ἑλεῖν Κωνσταντινούπολιν. ταῦτα ἰδὼν Ἡράκλειος εἴασε τὰ τέκνα αὐτοῦ Κωνσταντῖνον καὶ Ἡράκλειον Σεργίῳ τῷ Πατριάρχῃ καὶ Βόνῳ τῷ Πατρικίῳ, καὶ ἐξῆλθε τοῦ πλοὸς ἐπὶ τὴν Περσίδα. τοῦτο μαθὼν Χαγάνος ὁ τῶν ἈΒΑ'ΡΩΝ Δυνάστης, ἦλθε καὶ αὐτὸς διὰ τῆς Θράκης μετὰ ἀναριθμήτου πλήθους ἐν μικροῖς μονοξύλοις πλοίοις κατὰ τῆς αὐτῆς θεοφυλάκτου Κωνσταντινουπόλεως· καὶ κυκλώσαντες αὐτὴν οἱ ἄθεοι ἌΒΑΡΟΙ, ἐπολιόρκουν ἐν ἰσχύϊ, παραλαβεῖν αὐτὴν οἰόμενοι· &c. Vide Librum *tertium* horum Commentariorum pag. 125 & 126, ubi agitur de *Antonij Monachi Studitæ cognomine Tripſychi* Oratione, ob eandem Conſtantinopoleos liberationem habitâ in Blachernis in laudem Beatiſſimæ Virginis Deiparæ; ut & Librum *quintum* pag. 142 & 143, ubi agitur de anonymi cujuſdam Autoris Narratione ejuſdem obſidionis & liberationis. Quamvis autem Narratio illa, reſpectu principij ibi exhibiti, eadem eſſe videatur, atq; hæc, de quâ in præſens agitur, re verâ tamen valdè diverſa eſt, ut ex ulteriori collatione manifeſtò liquet. Adhæc *Tituli* quoque ſive *Inſcriptiones* plurimùm à ſe invicem diſcrepant; nec poſſum hâc occaſione non monere, quòd olim minùs rectè exiſtimaverim, verba hæc alterius iſtius Inſcriptionis, ἡνίκα Πέρσαι καὶ ΒΑ'ΡΒΑΡΟΙ, interpretanda eſſe, *cùm Perſæ & BARBARI, hoc eſt, Scythæ.* Nunc enim, poſtquam beneficio præſtantiſſimi Codicis manuſcripti, de quo in præſens agitur, veram iſtius loci ſcripturam verúmque ſenſum reperi, aſſeveranter affirmo, legendum ibi eſſe, ἡνίκα Πέρσαι καὶ ἌΒΑΡΟΙ, hoc eſt, *cùm Perſæ & ABĂRI ſive Avăres.* Similiter itaque corrigenda etiam eſt ejuſdem Narrationis editio græco-latina *Combefiſiana*, quæ exſtat in Tomo ſecundo Auctarij novi Bibliothecæ Veterum Patrum græco-latinæ Pariſinæ à columnâ 805 uſq; ad columnam 826. Latitat prætereà etiam alius aliquis magnus ac minimè tolerabilis error in ejuſdem editionis *Combefiſianæ* primis hiſce verbis: Ἐν τοῖς χρόνοις Ἡρακλείου, τοῦ τῶν Ῥωμαίων βασιλέως, Χοσρόης ὁ τῶν Περσῶν ἀρχὴν ἔχων, ἀπέστειλε ΒΑ'ΡΒΑΡΟΝ αὐτοῦ στρατηγὸν μετὰ δυνάμεως βαρείας, πᾶσαν τὴν ὑπὸ Ῥωμαίους ἑῴαν καταδραμεῖν, &c. Hoc eſt, ſecundùm *Franciſci Combefiſij* è regione adjunctam verſionem latinam:

nam: *Administrante Heraclio rem Romanam, Chosroes Persarum Rex BARBARUM EXERCITUM suum cum gravi misit virtute, ut orientales omnes Romani Imperij Provincias excurreret*, &c. Sed falsa prorsùs atque perabsurda hæc est translatio, adeò ut, si quis puer in scholasticis ex Græco in Latinum vertendi exercitijs στρατὸν & στρατηγὸν, hoc est, *exercitum* & *Ducem exercitûs* tam enormiter confunderet, ferulâ dignus haberetur. Et tamen Magnus ille Orbilius, *Franciscus Combefisius*, qui promiscuè in quoscunque Viros doctos, ex quorum Scriptis plagiariè compilandis putidam gloriolam sibi quæsivit, loco gratiarum actionis insanâ maledicentiâ debacchatur, præ nimiâ philautiâ suâ tantam differentiam non animadvertit; utpote (1) *in alieno oculo videns festucam, trabem autem non videns in suo.* Vera igitur istius loci lectio & translatio est hæc: Ἐν τοῖς χρόνοις Ἡρακλείου, τοῦ τῶν Ῥωμαίων Βασιλέως, Χοσρόης ὁ τῶν Περσῶν τὴν ἀρχὴν ἔχων, ἀπέστειλε ΣΑ΄ΡΒΑΡΟΝ τὸν αὐτοῦ στρατηγὸν μετὰ δυνάμεως βαρείας, πᾶσαν τὴν ὑπὸ Ῥωμαίους ἑώαν καταδραμεῖν, &c. Hoc est, ut ego interpretor: *Temporibus Heraclij, Romanorum Imperatoris, Chosroes Persarum Imperium obtinens, misit SARBARUM Ducem suum exercitûs cum gravibus copijs, ut omnem Romanis subjectam orientalem Regionem percurreret*, &c. Ita enim hic locus rectè legitur in antiquo Codice manuscripto Cæsareo, inter Codices manuscriptos Theologicos Græcos ducentesimo quadragesimo nono, de quo Libri *quinti* horum Commentariorum pag. 141, 142, 143, 144 & 145 à me actum est; nec minùs expressè atque clarè exstat nomen ΣΑ΄ΡΒΑΡΟΣ in longè antiquiori hoc Codice manuscripto Cæsareo, de quo in præsens ex professo agitur. Consulendum insuper est *S. Nicephori Patriarchæ Constantinopolitani* Breviarium Historicum de rebus gestis à cæde *Imp. Mauricij* usque ad *Imp. Constantinum Copronymum*, à R. P. *Dionysio Petavio* S. I. Parisijs A. 1616 in octavo editum; ubi pag. 48, 49, 50 & 51 suprà memorati SARBARI fit mentio his verbis: Χοσρόης τοίνυν ἀκούσας τά τε ἄλλα πάντα, καὶ ὡς Τοῦρκοι συμμαχοῦσιν Ἡρακλείῳ, δῆλα ἐποίει πάντα διὰ γραφῆς τῷ ΣΑΡΒΑ΄ΡΩ, καὶ ὡς ταχέως πρὸς αὐτὸν ἐκ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἀναζευγνῦναι, καὶ Ἡράκλειον ἀμύνασθαι μηδὲ γὰρ δύνασθαι τῷ πλήθει τῷ ἐκείνου ἀντικαθίστασθαι. τὸ δὲ γράμμα περιτραπὲν Ἡρακλείῳ ἐγχειρίζεται. ὁ δὲ τοῦτο ἀναγνοὺς, ταῦτα μὲν ἐξηφάνισε· ἑτέραν δὲ γραφὴν ὡς ἀπὸ Χοσρόου σκηψάμενος τῷ ΣΑΡΒΑ΄ΡΩ ἐκπίθεται, τῇ ἐκείνου σφραγῖδι σημηνάμενος, ἔχουσαν οὕτως· [---] καὶ ΣΑ΄ΡΒΑΡΟΣ

(1) Evangel. S. Matth. cap. 7 vers. 3.

μὲν

μὲν τὸ γράμμα δεξάμενος, τῆς προσεδρείας εἴχετο· οἱ δὲ ἈΒΑΡΟΙ ἐπεὶ τὰς σπονδὰς διέλυσαν, [- - -] καὶ αὐτοὶ ἐκστρατεύοντες, τῷ τείχει τοῦ Βυζαντίου πελάζουσιν. Hoc eſt, ſuprà laudato R. P. *Petavio* interprete: *Poſtquam Choſroes cùm alia omnia comperit, tùm Turcos ab Heraclio in ſocietatem receptos, de his certiorem per literas SARBARUM reddit; ac quàm celerrimè ex Romanorum finibus ad ſe reverti jubet, & Heraclio copias ſuas opponere: neque enim illius exercitum ſuſtinere poſſe. Hæ porrò literæ, in itinere interceptæ, ad Heraclium delatæ ſunt; quibus ille perlectis & ſuppreſſis, alias tanquam à Choſroë miſſas ſuppoſuit, & illius ſigillo obſignatas, ad SARBARUM miſit, quibus ea continebantur:* [- - -] *Quibus acceptis literis, SARBARUS eodem in loco ſubſtitit. At ABARI, diſſolutâ jam pace,* [- - -] *etiam ipſi, expeditione factâ, caſtra ad Conſtantinopolim admovent.* Hæc *S. Nicephorus.*

Decimo octavò, & quidem à fol. 99 pag. 1 colum. 2 uſque ad fol. 100 pag. 1 colum. 2, *Martyrium S. Marini Senis, Anazarbo in Ciliciâ oriundi*; cujus titulus & principium: (1) Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. (1) Nempe d. 8 Augusti.
Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Μάρτυρος Μαρίνου. Ὁ ἅγιος Μάρτυς Μαρῖνος, ὁ Γέρων, ἦν ἐπὶ Διοκλητιανοῦ τοῦ Βασιλέως, ἡγεμονεύοντος τῆς τῶν Κιλίκων χώρας Λυσίου· ὑπῆρχε δὲ ἐκ τῆς Ἀναζαρβαίων μητροπόλεως. οὗτος κρατηθεὶς, &c. Celebratur ejuſdem S. Martyris memoria in Martyrologio Romano eodem die his verbis: *Anazarbi in Ciliciâ S. MARINI SENIS, qui ſub Diocletiano Imperatore & Lyſiâ Præſide flagris cæſus, in ligno ſuſpenſus ac laniatus, feris tandem objectus interiit.* Vide etiam Em. Card. *Baronij* Annal. Eccleſiaſt. Tom. II, A. C. 285, num. 14; ubi rectè monet, hunc *S. Marinum Senem* non eſſe confundendum cum altero ejuſdem nominis ſancto Martyre, qui in eâdem perſecutione *Imp. Diocletiani* Romæ paſſus eſt.

Decimo nonò, & quidem à fol. 100 pag. 1 colum. 2 uſque ad fol. 101 pag. 1 colum. 2, *Epitome* (2) *Martyrij Sanctorum Martyrum Xyſti ſive Sixti, Secundi ejus nominis Papæ Romani, Laurentij Diaconi, & Hippolyti Tribuni*; cujus titulus & principium: Μαρτύριον ἐν συντόμῳ τῶν ἁγίων μαρτύρων Ξύστου Πάπα Ῥώμης, Λαυρεντίου Διακόνου, καὶ Ἱππολύτου Τριβούνου. Οὗτοι οἱ ἅγιοι γεγόνασιν ἐπὶ Δεκίου τοῦ Βασιλέως· καὶ ὁ μὲν ἅγιος Ξύστος Ἀθηναῖος ὑπῆρχε, καὶ τὸν τῆς φιλοσοφίας λόγον ἐν Ἀθήναις ἠσκήθη, παρ᾽ αἷς καὶ γεγέννηται. οὗτος παραγενόμενος ἐν τῇ Ῥώμῃ, χειροτονεῖται Ἐπίσκοπος τῆς αὐτῆς πόλεως

(2) Reſpectu ordinis pertinet ibi hoc Martyrium ad diem octavum Auguſti, Omiſſa tamen ibi ſunt hæc verba: Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ.

Ῥώμης μετὰ τὸ μαρτυρῆσαι τὸν ἁγιώτατον Στέφανον. μέλλοντος τοίνυν Δεκίου εἰσιέναι ἐν τῇ πόλει, κελεύει ὁ ἅγιος Ξύστος Λαυρεντίῳ τῷ Ἀρχιδιακόνῳ &c. Vide *Menæa Græcorum* d. 10 Augusti; ubi similis quidem exstat Narratio compendiaria, sed non prorsùs eadem, ut ex jam exhibiti principij collatione satis patet. Vide etiam *Martyrologium Romanum* d. 6 Augusti, ubi de *S. Sixto II* agitur his verbis: *Romæ viâ Appiâ in cœmeterio Callisti natalis Beati Sixti Papæ & Martyris, qui in persecutione Valeriani, gladio animadversus, martyrij coronam accepit. Item sanctorum Martyrum Felicissimi & Agapiti, ejusdem B. Sixti Diaconorum; Januarij, Magni, Vincentij, & Stephani Subdiaconorum, qui omnes cum eo pariter decollati sunt, atque in cœmeterio Prætextati sepulti.* De *S. Laurentio* autem agitur ibidem d. 10 Augusti hoc modo: *Romæ viâ Tiburtinâ natalis Beati Laurentij Archidiaconi, qui in persecutione Valeriani post plurima tormenta carceris, verberum diversorum, scorpionum, fustium & plumbatarum, & laminarum ardentium, ad ultimum in craticulâ ferreâ assatus, martyrium complevit; cujus corpus à Beato Hippolyto & Justino Presbytero sepultum fuit in Cœmeterio Cyriacæ in agro Verano.* Consule quoque ibidem ad utrumque jam citatum locum doctissimas Annotationes Em. Card. *Baronij*, ubi solidè demonstrat Sanctos illos Martyres non sub *Imp. Decio* passos esse, sed sub *Imp. Valeriano*.

Vigesimò, & quidem à fol. 101 pag. 1 colum. 2 usque ad fol. 102 pag. 1 colum. 2, *Vita S.* (1) *Myronis, Episcopi Rhauci seu Rhauciæ Vrbis in Insulâ Cretâ;* cujus titulus & principium: (2) Μηνὶ Αὐγούστῳ θ΄. Τοῦ ἁγίου (3) ἱερομάρτυρος Μύρωνος, Ἐπισκόπου Κρήτης. Ὁ ἅγιος καὶ θαυματουργὸς, καὶ τοῦ Χριστοῦ Ἱεράρχης ΜΥΡΩΝ γεννᾶται ἐν Κρήτῃ τῇ νήσῳ ἐν ΡΑΥΚΙΑ τῇ πόλει πλησίον Κνώσου ἐπὶ Δεκίου τοῦ Βασιλέως ἐξ εὐγενῶν φὺς γονέων· καὶ πάσῃ ἀρετῇ &c. Celebratur ejusdem *S. Myronis* memoria etiam in *Martyrologio Romano*, sed die *octavo* Augusti, his verbis: *In Cretâ S. Myronis Episcopi miraculis clari.* Multo autem prolixiùs de eodem agitur in *Menæis Græcorum*, & quidem similiter die *octavo* Augusti; incipitq; ibi compendiaria de eo Narratio his verbis: Οὗτος γεννᾶται ἐν ΑΥΡΑΚΗ τῇ πόλει, τῇ κατὰ τὴν Κρήτην, πλησίον Κνωσοῦ· τῇ κατὰ Θεὸν εὐσεβείᾳ τὸ γένος κοσμηθείς. ἐν ἀρχῇ δὲ &c. Vbi notandum est, pro corruptissimâ lectione

(1) *Diversus hic est à* S. Myrone, Metropolitâ Ephesi, *de quo vide Librum quintum horum Commentariorum pag. 198: ut & à S. Myrone, Presbytero & Martyre in Achaiâ; de quo vide plura in eodem hoc Codice manuscripto infrà num. 45.* (2) *Hoc est: Mensis Augusti die nono.* (3) *Competit hic titulus* Hieromartyris S. Myroni *voluntate tantùm, non autem etiam actu: An fortè igitur is, qui Codicem hunc scripsit, per inadvertentiam erravit, pro* Ἱεράρχου*, qui titulus* S. Myroni *in principio ipsius Narrationis rectè tribuitur, perperàm scribens* Ἱερομάρτυρος? *Similiter enim ibidem etiam hæc verba,* Βίος ἐν ἐπιτομῇ καὶ θαύματα*, malè omissa sunt. Vide eundem hunc Codicem infrà num. 44.*

ctione ἐν ᾽ΑΥΡΑΚΗ᾽ τῇ πόλει scribendum esse ἐν ῾ΡΑΥΚΙ΄Α τῇ πόλει. Intelligitur enim *Rhaucus* sive *Rhaucia*, *Vrbs mediterranea Insulæ Cretæ*, cujus *Stephanus Byzantinus* in Onomastico Vrbium alphabetico meminit his verbis: ῾Ραῦκος, πόλις ἐν μεσογείῳ τῆς Κρήτης· τὸ ἐθνικὸν, ῾Ραυκιος καὶ ῾Ραυκία. Hæc videlicet est illa ipsa Vrbs, ad quam pertinet vetustissimum Numisma Græcum, quod *Hubertus Goltzius* in Thesauro Rei Antiquariæ pag. 143 refert, insignitum fuisse inscriptione ῾ΡΑΥΚΙ΄ΩΝ, hoc est, RHAVCIORVM. Cæterùm quod ad titulum *Hieromartyris*, qui *S. Myroni* ibi tribuitur, attinet, impropriè is ibi usurpatur, quia in ipsâ illâ Vitâ expresse legitur, *eum obijsse in pace*. Ipsa verba sunt hæc: κατακλιθεὶς τοίνυν ἐν νόσῳ, καὶ διαθέμενος τὰ ὑπολειφθέντα αὐτῷ τῆς χρείας πράγματα, δοθῆναι πτωχοῖς, ἘΝ ἘΙΡΗ΄ΝΗ, ̓ΑΝΕΠΑΥ΄ΣΑΤΟ, παραδοὺς τὸ πνεῦμα τῷ Κυρίῳ. Voluntas igitur ibi accipitur pro actu, & significatio tituli *Hieromartyris* latitat in his, quæ ibidem leguntur, verbis: μαρτυρησάντων δὲ κατὰ τὸν ἐκεῖνο χρόνους Φλαβιανοῦ ̓Επισκόπου ῾Ρώμης, καὶ Βαβυλᾶ ̓Αντιοχείας, καὶ ̓Αλεξάνδρου Καισαρείας, καὶ τῶν ἐν Κρήτῃ ἁγίων δέκα, καὶ ἑτέρων πολλῶν, αὐτὸς ταῖς ἐκκλησίαις ἐσχόλαζεν, ἤδη πρεσβύτερος ὑπὸ τῶν ̓Επισκόπων κατασταθεὶς· προτρεπόμενος πάντας εἰς τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ μαρτύριον. Fuit ergo *S. Myron Martyr* eâdem ratione, quâ *S. Anscharius, primus Archiepiscopus Hamburgensis*; de quo successor ejus *S. Rembertus* in ipsius Vitâ, Libro primo Originum mearum Hamburgensium subjunctâ, scribit hoc modo: *Martyrij duo esse genera constat, unum in pace Ecclesiæ occultum, alterum persecutionis articulo ingruente manifestum: utrumque (S. Anscharius) voluntate tenuit; ad alterum effectu pervenit. Quia enim quotidie semper lacrymas, vigilias, jejunia, carnis macerationem, & desideriorum carnalium mortificationem in arâ cordis Deo mactabat, martyrium profectò, quod pacis tempore non potuit, voto consecutus est. Quia verò ad apertum corporis martyrium persecutoris gladij sibi animus non defuit, quod opere minùs potuit, voluntate adeptus est. Quamvis hoc quoque martyrium opere eum habuisse omninò negare nequeamus, si tantos ejus pro Domino labores, juxta* (1) *Apostolum, attendamus. In itineribus sæpè periculis fluminum, periculis latronum, periculis ex genere, periculis ex gentibus, periculis in civitate, periculis in solitudine, periculis in mari, periculis in falsis fratribus; in labore & ærumnâ, in vigilijs multis, in fame & siti, in jejunijs multis, in frigore & nuditate. Præter illa, quæ extrinsecùs erant, instantia ejus*

(1) Epist. II ad Corinth. cap. 11 vers. 26 & deincept.

Q 2 quoti-

(1) Nempe totius Septentrionis.

quotidiana, solicitudo omnium (1) Ecclesiarum. Quis infirmabatur, & ipse non fuit infirmus? Quis scandalizabatur, & ipse non urebatur? Qui ergò tot ac tantis est pro Domino & corporis adversitatibus & animi æstibus excoctus, quomodo Martyr esse jure negabitur? Nam si sola vita per passionem terminata martyrio deputaretur, nequaquam Sanctum Evangelistam Joannem calicem suum Dominus bibiturum esse testaretur, quem minimè vitam martyrio finisse scimus. Proinde si illum juxta Dominicam sententiam inter Martyrum numerum adscribendum esse non dubitamus, de eo quoq; , quem præmisimus, sancto planè ac beato admodùm Viro (S. Anschario) omninò ambigere non debemus. Martyr enim fuit, quia, juxtà (2) Apostolum, & ipsi Mundus, & ille Mundo crucifixus erat. Martyr fuit, quia inter Diaboli tentamenta, inter carnis illecebras, inter persequentes Paganos, inter obsistentes Christianos, semper imperterritus, semper immobilis, semper invictus in Christi confessione usque ad exitum vitæ permansit. Martyr fuit, quia, dum Martyr testis dicatur, ipse Divini semper Verbi & Christifici nominis exstitit testis. Quâ in re nemo miretur, eum ad hoc, quod summo ipse desiderio optabat, & sibi repromissum putabat, Martyrium non pervenisse; quia nec hoc sibi pollicitum juxta hujus nominis interpretationem probatur. Et certè poterat in aperto corporis martyrio aliqua fortè suæ menti elatio subrepere: quod ut caveretur, hoc Divina Providentia & spopondit & concessit, unde & meritis suis nihil minueretur, & humilitati, quæ omnium est custos virtutum, provideretur. Hæc de *S. Anschario* successor ejus *S. Rembertus.*

(2) Epist. ad Galatas cap. 6 vers. 14.

Vigesimo primò, & quidem à fol. 102 pag. 1 colum. 2 usque ad fol. 107 pag. 1 colum. 2, *Oratio encomiastica in S. Apostolum Matthiam*; cujus titulus & principium: (3) Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Πῶς δαὶ ἄρα τὸν ἱερὸν Ματθίαν ὑπερείδωμεν· πῶς διὰ ἥττονος λόγου παρὰ τῶν ἕνδεκα καταξιώσαιμεν· εἰ γὰρ μιᾷ &c.

(3) Nempe die nono Augusti.

Vigesimo secundò, & quidem à fol. 107 pag. 1 colum. 2 usque ad fol. 110 pag. 2 colum. 1, *Certamen Sanctorum Hieromartyrum Xysti sive Sixti, Secundi ejus nominis Papæ Romani, & Laurentij Diaconi; nec non socij eorum Martyris Hippoliti*; cujus titulus & principium: (4) Μηνὶ Αὐγούστῳ ι'. Ἄθλησις τῶν ἁγίων Ἱερομαρτύρων Ξύστου Πάπα Ῥώμης, Λαυρεντίου Διακόνου, καὶ τοῦ σὺν αὐτοῖς Μάρτυρος Ἱππολύτου. Τὰς μεγάλας τῶν Μαρτύρων καὶ ἐνδόξους ἀρετὰς μᾶλλον μειοῖ ὁ ταπεινὸς λόγος, ἤπερ αὔξειν εἴωθεν· οὐδὲν γὰρ ἐκ τῶν ἔξωθεν προσλαβεῖν δύναται· αἱ γὰρ πράξεις τῶν ἁγίων Μαρτύρων &c.

(4) Mensis Augusti die decimo. Vide etiam suprà pag. 121; ubi de iisdem agitur Sanctis Martyribus d. 8 Augusti, sed diverso respectu.

Vigesimo

Vigesimo tertiò, & quidem à fol. 110 pag. 2 colum. 1 usque ad fol. 114 pag. 2 colum. 2, *Martyrium S. Martyris Vrsicini*, cujus titulus & principium: (1) Μηνὶ Αὐγούστῳ ια΄. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Μάρτυρος Οὐρσικίνου. Μαξιμῖνος ὁ μετὰ Μαξιμιανὸν τὸ κράτος τῆς βασιλείας ἀναδεξάμενος, τοσαύτην καθ' ἡμῶν τῶν πιστῶν ὠμότητα ἐπεδείξατο, ὡς &c. In fine autem significatur ibidem tempus hujus Martyrij hoc modo: ἐτελειώθη δὲ ὁ ἔνδοξος καὶ πολυύμνητος τοῦ Χριστοῦ μάρτυς Οὐρσικῖνος μηνὶ Αὐγούστῳ (2) ι΄, Ἰνδικτίωνος θ΄, ἐν ὑπατείᾳ Δαλμάτου τὸ πέμπτον καὶ Μαξεντίου τὸ δεύτερον. Verumenimverò notandum est, sanctum Martyrem, qui in his Actis constanter appellatur, *Vrsicinus*, vocari in Martyrologio Romano *Vrsicium*, ejúsque memoriam ibi die (3) *decimo quarto* Augusti celebrari his verbis: *In Illyrico sancti VRSICII Martyris, qui sub Maximiano Imperatore & Aristide Præside, post multa & diversa tormenta, pro Christi nomine gladio cæsus est.* Vide etiam ibidem Em. Card. *Baronij* Annotationem, & ejusdem Annalium Ecclesiasticorum Tomum tertium A. C. 308, num. 27: ubi similiter nominatur *Vrsicius*. Notanda quoque est in suprà exhibitis Actorum Græcorum verbis mentio *Consulatûs Dalmati quintùm & Maxentij secundùm*; quippe qui in ordinariorum Consulum Fastis haud reperitur. Similiter enim fit mentio æquè obscuri *Consulatûs Maxentij & Maximi* in Epistolâ *S. Marcelli Papæ* ad ipsum *Maxentium*; de quâ Em. Card. *Baronius* Annalium Ecclesiasticorum Tomo tertio, & quidem suprà memorato anno Christi trecentesimo octavo, num. 24, obiter agens, rectè subjungit: *Quòd verò diversi ab ordinarijs in eâ Epistolâ Consules scripti leguntur, civile inter Imperatores conflatum bellum potuit esse in causâ, ut quisque trium Imperatorum ex sententiâ Consules sponte crearet, nec eâ in re cum alijs consentiret. Nam & SECVNDI, immò & QVARTI Consulatûs Maxentij in Libro de Romanis Pontificibus mentio habetur, cùm tamen NVLLVS Maxentij Consulatus scriptus reperiatur in Fastis. Sed his non immoramur, quòd alijs testificationibus Acta Marcelli sarta tecta confirmatáque habeantur.* Hæc ibi Card. *Baronius*. Consule prætereà *Severini Binij* editionem Conciliorum Generalium & Provincialium Tom. I Part. 1 pag. 187, 188 & 189, ubi exstat suprà citata *S. Marcelli ad Maxentium Epistola*; ut & pag. 208, ubi exstat *Vita S. Melchiadis Papæ*, in quâ expresse memoratur *Maxentij Consulatus secundus*.

Vigesimo quartò, & quidem à fol. 114 pag. 2 colum. 2 usque ad fol.

(1) *Mensis Augusti die undecimo.*

(2) *Ita ibi scriptum est; nempe* ι΄ *non autem* ια΄, *ut suprà.*

(3) *Similiter quoque in* Menæis Græcorum *memoria ejus celebratur d. 14 Augusti, atque itidem, ut in* Martyrologio Romano, *ibi appellatur* Οὐρσίκιος, *non autem* Οὐρσικῖνος. *Cæterùm quod semel ibidem nominatur* Οὐρσίλιος, *manifestum est mendum typographicum.*

fol. 115 pag. 2 colum. 2, *Epitome Martyrij Sancti Martyris Eupli*; cujus titulus & principium: (1) Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Μαρτύριον ἐν συντόμῳ τοῦ ἁγίου Ἱερομάρτυρος Εὔπλου. Ὁ ἅγιος μάρτυς Εὔπλος ὢν ἐπὶ Διοκλητιανοῦ τοῦ Βασιλέως, ἐκ τῆς πόλεως Κατάνης, τῆς Σικελῶν ἐπαρχίας, Διάκονος τῆς ἐκκλησίας τῆς αὐτῆς πόλεως· ὅστις τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον κατέχων, ἐδίδασκε τοὺς λαοὺς ἀφίστασθαι τῆς τῶν εἰδώλων πλάνης, &c: Agitur de eodem *S. Euplo* in *Menæis Græcorum* eodem die undecimò Augusti; at in *Martyrologio Romano* die duodecimo ejusdem mensis: ubi, mutato nomine *Euplus* in *Euplius*, hæc de eo leguntur: *Catanæ in Siciliâ natalis Sancti EVPLII Diaconi, sub Diocletiano & Maximiano Augustis; qui cùm diutissimè pro confessione Domini torqueretur, tandem martyrij palmam gladio cadente percepit.* Ad quæ verba vide ibidem lectu dignissimam Em. Card. *Baronij* Annotationem; simul etiam consule ejusdem Annalium Ecclesiasticorum Tomum secundum A. C. 303, num. 146 & deinceps, ubi exstant ejusdem *S. Eupli seu Euplij antiqua Acta Latina*, breviter quidem, sed fideliter scripta, ut ipso martyrij tempore à notarijs publicè excepta sunt. Vide insuper *Joannis Baptistæ Cotelerij*, celeberrimæ Societatis Sorbonicæ Parisinæ Theologi, Tomum primum Monumentorum Ecclesiæ Græcæ, Parisijs typis Francisci Muguet A. 1677 in quarto editum; ubi à pag. 192 usque ad pag. 200 *duplex* exstat *Martyrij S. Eupli Narratio græco-latina*, ex duobus diversis Codicibus manuscriptis Græcis; Regio videlicet atque Colbertino, deprompta. Quod autem in Notis, eidem Tomo subjunctis, & quidem columnâ 713 atque 714 monetur, in horum Commentariorum meorum Libro *quinto*, pag. 156 vers. 27, pro φοιτηταῖς perperàm legi φυτηταῖς, hoc neq; pervetusti istius Codicis manuscripti, neq; meum est mendum, sed merè typographicum; ideóq; etiam in fine Appendicis Libri hujus octavi à me ipso indicatur inter *Errata residua Libri quinti.*

(1) *Nempe mensis Augusti die undecimo.*

Vigesimo quinto, & quidem à fol. 115 pag. 2 col. 2 usque ad fol. 117 pag. 1 col. 2, *Epitome Martyrij Sanctorum Martyrum Aniceti & Photij*; cujus titulus & principium: (2) Μηνὶ Αὐγούστῳ ιβ΄. Μαρτύριον ἐν συντόμῳ τῶν ἁγίων Μαρτύρων Ἀνικήτου καὶ Φωτίου. Διοκλητιανοῦ τοῦ Βασιλέως ἐν Νικομηδείᾳ τῇ Συγκλήτῳ δημηγοροῦντος κατὰ Χριστιανῶν, καὶ βασανιστηρίων πλῆθος εἰς μέσον προτεθέντων, καὶ πάντων κλονηθέντων, καὶ φόβῳ συγχυθέντων, ὁ ἅγιος Ἀνίκητος ἀδελφιδοῦν ἔχων τὸν ἅγιον Φώτιον, &c. Agitur de ijsdem SS. Martyribus eodem die etiam in *Menæis Græcorum*; ut & in *Martyrologio Romano*: sed

(2) *Mensis Augusti die duodecimo.*

sed ibi *Photius* appellatur *Photinus*, nec ἀδελφιδοῦς sive *filius fratris Aniceti*, sed ἀδελφὸς sive *frater*; súntq; ipsa verba, quibus memoria eorum ibi celebratur hæc: *Nicomediæ sanctorum martyrum Aniceti Comitis & PHOTINI ejus fratris, cum alijs pluribus sub Diocletiano Imperatore.* Vide etiam Em. Card. *Baronij* Annal. Ecclesiast. Tom. III, A. C. 311, num. 17, ubi is itidem discrepat à Menologio & Menæis Græcorum; quibus ego tamen potiùs assentior.

Vigesimo sextò, & quidem à fol. 117 pag. 1 colum. 2 usque ad fol. 119 pag. 1 colum. 2, *Epitome Certaminis S. Maximi Confessoris*; cujus titulus & principium: (1) Μηνὶ Αὐγούστῳ ιγ΄. Ἄθλησις ἐν ἐπιτόμῳ τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ. Ὁ ὅσιος καὶ τρισμακάριος Πατὴρ ἡμῶν Μάξιμος ὁ Ὁμολογητὴς ἦν ἐπὶ τῆς βασιλείας Κώνσταντος, υἱοῦ Κωνσταντίνου, ἐγγόνου δὲ Ἡρακλείου· ὅστις Κώνστας διὰ τὸ βουληθῆναι αὐτὸν τὴν βασιλείαν ἐν Σικελίᾳ μεταθεῖναι ὑπὸ τῶν οἰκείων ἀνθρώπων αὐτοῦ, λουόμενος ἐν αὐτῇ τῇ νήσῳ, ἀνῃρέθη. ὁ οὖν μακάριος Μάξιμος &c. Agitur de eodem etiam in *Menæis Græcorum* eodem die; ut & in *Martyrologio Romano*, ubi hæc de eo leguntur: *Constantinopoli S. Maximi monachi, doctrinâ & zelo Catholicæ veritatis insignis; qui cùm adversus Monothelitas strenuè decertaret, à Constante Imperatore hæretico, præcisis manibus ac linguâ, in Chersonesum relegatus, reddidit spiritum. Tunc etiam duo Anastasij, ejus discipuli, alijque plures diversa tormenta & dura exilia sunt experti.* Ad quæ verba vide ibi Annotationem Em. Card. *Baronij*; atque insuper consule ejusdem Annalium Ecclesiasticorum Tomum octavum, ubi ab A. C. 640 usque ad A. 657 de eodem S. Maximo fusè agit, & antiqua, ab ipsius discipulo *Anastasio*, conscripta, *Acta Græca*, ex tribus Codicibus manuscriptis Vaticanis deprompta, atque à *Petro Morino*, Theologo Parisiensi, in Latinum sermonem translata, inserit ac publicat. Cæterùm, quòd absque tanti, & de Ecclesiâ Catholicâ tàm benè meriti Cardinalis injuriâ dictum sit, perperàm ibi *obitus S. Maximi* refertur ad annum Christi *sexcentesimum quinquagesimum septimum*, quippe cùm certò constet, eum re verâ obijsse anno Christi *sexcentesimo sexagesimo secundo*, ut clarè ac solidè demonstrat doctissimus Societatis Jesu Theologus *Jacobus Sirmondus* in Synopsi Chronicâ, quæ *Anastasij, S. Sedis Apostolicæ Bibliothecarij, Collectaneis*, Parisijs typis Nivellianis A. 1620 in octavo editis, præfixa est. Vide ibi in primis *Anastasij Apocrisiarij*, ipsius *S. Maximi* discipuli, Epistolam ad *Theodosium Presbyterum Gangrensem* pag. 196, & *Hypomnesticum*

(1) *Mensis Augusti die decimo tertio.*

sticum Theodosij ac Theodori Monachorum, fratrum germanorum, ijsdem temporibus viventium, pag. 264. Idem quoque confirmat R. P. *Philippus Labbeus* S. I. in Chronologiâ Technicâ A. C. 662, & in Chronologiâ Historicâ eodem anno: item in Dissertatione Historicâ & Philologicâ de Scriptoribus Ecclesiasticis Tomi secundi paginâ 72 & aliquot sequentibus, ubi de *S. Maximo* ejúsq; varijs Scriptis agitur. Pervolve etiam præcedentes horum Commentariorum meorum Libros, & sæpè ibi ejusdem S. Maximi atque Scriptorum ejus mentionem invenies.

Vigesimo septimò, & quidem à fol. 119 pag. 1 colum. 2 usque ad fol. 123 pag. 1 colum. 1, *Vita & Martyrium S. Marcelli Episcopi Apameæ in Syriâ*; cujus titulus & principium: (1) Μηνὶ Αὐγούστῳ ιδʹ. Βίος καὶ πολιτεία καὶ ἄθλησις τοῦ ἁγίου Ἱερομάρτυρος Μαρκέλλου, Ἐπισκόπου γενομένου Ἀπαμείας τῆς ἐν Συρίᾳ. Νενόμισαι πολλάκις καὶ τοῖς ἀπὸ τῆς γῆς ὡραίοις ἄνθεσιν εἴτουν καρποῖς τὰς τῶν μαρτύρων θήκας τιμᾶν, μόνον δὲ ὡς ἔοικεν ὡραῖον τούτοις προσάγειν λόγους· τὰ μὲν γὰρ τῶν ὡρῶν ἄνθη &c. Vide *Menæa Græcorum* eodem die decimo quarto Augusti; ut & *Martyrologium Romanum*; ubi de eodem *S. Marcello* hæc leguntur: *Apameæ in Syriâ sancti Marcelli Episcopi & Martyris; qui cùm Jovis delubrum diruisset, à furentibus Gentilibus occisus est.* Ad quæ verba Em. Card. *Baronius* hæc annotat: *De eodem S. Marcello hâc die Græci in Menologio. Ejus Acta describit Sozomenus Hist. lib. 7 cap. 15, Theodor. lib. 5 cap. 21, Nicephor. lib. 12 cap. 26, Cassiod. in Tripart. & alij. Passus est Gentilium factione anno undecimo Theodosij Imperatoris eâ de causâ, quòd delubrum illud famosissimum Jovis Apameæ, divino fultus præsidio, est demolitus. In dicto Græcorum Menologio nonnulla de eo habentur, quæ desiderantur in prædictis Historicis, ut de munere Præfecturæ, quâ idem functus est ante Episcopatum, & alia.* Hucusque Card. *Baronius*. Vide etiam ejusdem Annalium Ecclesiasticorum Tomum quartum, A. C. 389.

Vigesimo octavo, & quidem à fol. 124 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 139 pag. 2 colum. 1, *Theodoreti, Cyri Urbis in Provinciâ Syriæ, Augustâ Euphratesiâ dictâ, Episcopi*, qui A. C. 431 S. Concilio Generali Ephesino interfuit, nec multo post S. Concilium Generale Chalcedonense, A. 451 celebratum, obijt, *Expositio in S. Michæam Prophetam*; cujus titulus & principium: (2) Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Τοῦ μακαριωτάτου Θεοδωρήτου Ἐπισκόπου Κύρου προθεωρία εἰς τὴν προφητείαν Μιχαίου τοῦ θείου Προφήτου. Τῆς τοῦ θεσπεσίου Μιχαίου προφητείας ἀψά-

(1) *Mensis Augusti die decimo quarto.*

(2) *Nempe die decimo quarto mensis Augusti. Vide etiam Menæa Græcorum eodem die.*

ἐκψάμβο; &c. Et finito hoc argumento: Τοῦ αὐτοῦ Ἑρμηνεία εἰς τὸν αὐτὸν Προφήτην. Ἀκούσατε λαοὶ πάντες, καὶ προσεχέτω ἡ γῆ, καὶ &c. Exſtat ea *Expoſitio* ſive *Enarratio in Michæam Prophetam* inter Opera *Theodoreti*, à R. P. *Jacobo Sirmondo* S. I. Lutetiæ Pariſiorum typis Cramoſianis A. 1642 Tomis quatuor in folio edita, Tomo ſecundo à pag. 809 uſque ad pag. 834.

Vigeſimo nono, & quidem à fol. 140 pag. 1 colum. 1 uſque ad ejuſdem folij pag. 2 colum. 1. *Orationis alicujus de Beatiſſimæ Virginis Deiparæ Dormitione ſive Aſſumptione*, quæ d. 15 Auguſti, tàm à Græcis, quàm Latinis, celebratur, *unicum*, ex pluribus, quæ olim præceſſerunt, deperditis folijs *reſiduum folium*; incipiens his verbis: τῶν οὐρανῶν τῷ παρεστῶτι λαῷ παρεγένετο καὶ ὁ Κύριος μετὰ πλήθους στρατιᾶς οὐρανίου &c; deſinens autem hoc modo: ὅτι αὐτὴν ἀνέδειξεν ἐπὶ γῆς θρόνον αὐτοῦ Χερουβικὸν καὶ οὐρανὸν ἐπίγειον· ἐλπίδα τε καὶ καταφυγὴν καὶ παῤῥησίαν τοῦ γένους ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν· ἵνα κοινωνοῦντες μυστικῶς τῆς ἁγίας καὶ θείας μνήμης αὐτῆς καὶ πιστεύοντες εἰλικρινῶς τῇ κατὰ παντὸς τοῦ κόσμου χάριτι Χριστοῦ θεοπρεπεῖ αὐτῆς ἐπισκιάσει καὶ ἐπιστασίᾳ πρὸς τοὺς ἀξίους τῶν αὐτῆς οἰκτιρμῶν ἐλέους καὶ φιλανθρωπίας καταξιωθῶμεν, καὶ ὧδε, καὶ ἐν τῇ φοβερᾷ παρουσίᾳ καὶ φρικτῇ παραστάσει τῆς ἀδεκάστου καὶ ἀπροσωπολήπτου κρίσεως τοῦ Υἱοῦ αὐτῆς καὶ Θεοῦ ἡμῶν, τῆς αἰωνίου κολάσεως ἐξαιρούμενοι, τῆς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ μεγάλης κλήσεως κληρονόμοι ἀναδειχθείημεν· ὅτι τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ἐστὶν ἡ δόξα, καὶ τὸ κατὰ πάντων κράτος, σὺν Υἱῷ τῷ μονογενεῖ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, τῆς ἁγίας καὶ ζωοποιοῦ καὶ ὁμοουσίου Τριάδος· ἥτις ἐστὶν ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἀπ' ἀρχῆς, καὶ νῦν, καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

Trigeſimo, & quidem à fol. 140 pag. 2 colum. 2 uſque ad fol. 146 pag. 2 colum. 1, *Andreæ Archiepiſcopi Cretenſis, cognomento Hieroſolymitani, Oratio prima in Dormitionem ſive Aſſumptionem Beatiſſimæ Virginis Deiparæ*; cujus titulus & principium: (1) Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἀνδρέου Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης, τοῦ Ἱεροσολυμίτου, λόγος εἰς τὴν πάνσεπτον κοίμησιν τῆς ὑπερενδόξου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας. Μυστήριον ἡ παροῦσα πανήγυρις, ὑπόθεσιν ἔχουσα τῆς Θεοτόκου τὴν κοίμησιν, καὶ λόγων ὑπεραίρουσα δύναμιν &c. Vide Operum ipſius editionem græco-latinam Pariſienſem A. 1644 in folio à pag. 131 uſque ad pag. 142. Sed ibi hæc Oratio ex tribus ejuſdem argumenti Orationibus *ſecunda* eſt, non autem *prima*, ut in præſtantiſſimo hoc Codice manuſcripto Cæſareo.

(1) *Nempe menſis Auguſti die decimo quinto.*

R *Trigeſimo*

Trigesimo primò, & quidem à fol. 146 pag. 2 colum. 2 usque ad fol. 154 pag. 2 colum. 2, *ejusdem Archiepiscopi Cretensis Andreæ Oratio secunda in Dormitionem sive Assumptionem Beatissimæ Virginis Deiparæ;* cujus titulus & principium: Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν κοίμησιν τῆς Θεομήτορος λόγος β'. Ὅσοι τὸ σεπτὸν τοῦτο τῆς Θεοτόκου κατειλήφατε τέμενος, δεῦρό μοι λιπαρῶ &c. Vide suprà citatam Operum ipsius editionem à pag. 115 usque ad pag. 131. Sed ibi hæc Oratio ex tribus ejusdem argumenti Orationibus *prima* est, non autem *secunda*, ut in præstantissimo hoc Codice manuscripto Cæsareo.

Trigesimo secundò, & quidem à fol. 155 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 161 pag. 1 colum. 2, *ejusdem Archiepiscopi Cretensis Andreæ Oratio tertia in Dormitionem sive Assumptionem Beatissimæ Virginis Deiparæ;* cujus titulus & principium: Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν κοίμησιν τῆς Θεομήτορος λόγος γ'. Καλεῖ πάλιν ἡμᾶς τὸ συνεχὲς τοῦ λόγου πρὸς τὴν πανήγυριν· καὶ δεῖ γε πάντας ἡμᾶς &c. Vide suprà citatam Operum ipsius editionem à pag. 143 usque ad pag. 155.

Trigesimo tertiò, & quidem à fol. 161 pag. 1 colum. 2 usque ad fol. 164 pag. 2 col. 1, *S. Germani Archiepiscopi Constantinopolitani Oratio prima in Dormitionem sive Assumptionem Beatissimæ Virginis Deiparæ;* cujus titulus & principium: Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Γερμανοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως ἐγκώμιον εἰς τὴν κοίμησιν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου. Ὁ χρεωστῶν πάντοτε τὸν ἴδιον εὐεργέτην ἀνυμνεῖν ὁ σωζόμενος οὐκ ἀγνοεῖ &c. Exstat hæc Oratio Tomo primo Auctarij *Combefisiani* Magnæ Bibliothecæ Veterum Patrum græcolatinæ, Parisijs A. 1648 in fol. editi, à columnâ 1445 usque ad colum. 1456. Quoniam autem in istâ editione, & quidem columnâ 1449, lacuna aliqua punctis notata est hoc modo: ὧν μὲν ἄγγελοι καταβατικοὶ - - - - - - - - - - - - - πρὸς τὴν ἄνω τοῦ Θεοῦ καὶ δεδοξασμένην ὑψωθέντες ἀξίαν· obiter hâc occasione moneo, eam ex præstantissimo hoc Codice manuscripto Cæsareo ita supplendam esse: καὶ ὧν μὲν ἄγγελοι καταβατικοὶ πρὸς τὴν συγκατάβασιν τῆς κάτω φημὶ κινήσεως τοῦ Θεοῦ γεγονότες· ὧν δὲ ποιμένες, ἀναβατικοὶ πρὸς τὴν ἄνω τοῦ Θεοῦ καὶ δεδοξασμένην ὑψωθέντες ἀξίαν.

Trigesimo quartò, & quidem à fol. 164 pag. 2 colum. 2 usque ad fol. 167 pag. 2 colum. 2, *ejusdem S. Germani, Archiepiscopi Constantinopolitani, Oratio secunda in Dormitionem sive Assumptionem Beatissimæ*

Beatissimæ Virginis Deiparæ; cujus titulus & principium: Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Τοῦ αὐτοῦ ἐγκώμιον εἰς τὴν κοίμησιν τῆς Θεομήτορος β΄. Παυσάτωσαν τῶν αἱρετικῶν ἢ ἀμαθεῖς καὶ ἐμβρόντητοι λόγοι ἐμφραττέτωσαν τὰ τούτων ἄδικα χείλη· &c. Exstat hæc Oratio in suprà citato Tomo primo Auctarij Magnæ Bibliothecæ Veterum Patrum græco-latinæ Parisinæ à columnâ 1456 usque ad colum. 1462.

Trigesimo quintò, & quidem à fol. 168 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 172 pag. 2 colum. 2, *ejusdem S. Germani, Archiepiscopi Constantinopolitani, Oratio tertia in Dormitionem sive Assumptionem Beatissimæ Virginis Deiparæ*; cujus titulus & principium: Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Τοῦ αὐτοῦ ἐγκώμιον εἰς τὴν πάνσεπτον κοίμησιν τῆς Θεομήτορος γ΄. Φήμη καλὴ καὶ ἀγαθὴ λιπαίνει ὀστᾶ τὸ γεγραμμένον ἐστί· οὐδὲν δὲ ἡ περὶ τῆς σωματικῆς κοιμήσεως τῆς ζωοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας διήγησις; &c. Oratio hæc, quod ego sciam, nec græcè nec latinè hactenùs est edita.

Trigesimo sextò, & quidem à fol: 173 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 180 pag. 2 colum. 1, *S. Joannis Damasceni Oratio prima in Dormitionem sive Assumptionem Beatissimæ Virginis Deiparæ*; cujus titulus & principium: Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ ἐγκώμιον εἰς τὴν πάνσεπτον κοίμησιν τῆς Θεομήτορος. Μνήμη δικαίων μετ᾽ ἐγκωμίων γίνεται, φησὶν ὁ σοφώτατος Σολομῶν· τίμιος γὰρ ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τῶν ὁσίων αὐτοῦ ὁ θεοπάτωρ προέφη Δαβίδ· &c. Exstat hæc Oratio in Operum *S. Joannis Damasceni* editione *Billianâ* Parisinâ anni 1619 in folio, à pag. 580 usque ad pag. 585, sed tantùm *latinè*; incipitque ibi versio ista latina hoc modo: *Memoria Justorum cum laudibus, ut inquit sapientiæ laude præstantissimus Salomon. Pretiosa enim in conspectu Domini mors Sanctorum ejus, quemadmodùm à Dei Parente Davide antè dictum est*; &c. Mirandum autem est, *Jacobum Billium* primam hanc, ut & secundam ejusdem argumenti Orationem, tantùm *latinè* edidisse; quòd enim utramque Orationem *græcè* habuerit, indicat ipse ibidem his verbis: *GRÆCAS has duas Orationes ab Illustrissimo atque omni doctrinæ genere instructissimo & ornatissimo Cardinali Sirleto accepi. Eas porrò jampridem quidem verterat Raphael Volaterranus; sed, ne quid gravius dicam, suo more. Jam enim, quid de ipsius interpretationibus sentiret, abundè testatus est Erasmus.*

Trigesimo septimò; & quidem à fol. 180 pag. 2 colum. 1 usque ad fol. 191 pag. 1 colum. 1, *ejusdem S. Joannis Damasceni Oratio secunda in Dormitionem sive Assumptionem Beatissimæ Virginis Deiparæ*; cujus titulus & principium: Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Τοῦ αὐτοῦ ἐγκώμιον εἰς τὴν πάνσεπτον κοίμησιν τῆς Θεομήτορος β΄. Ἔστι μὲν ἀνθρώπων οὐδεὶς, ὃς κατ᾽ ἀξίαν τῆς Θεομήτορος τὴν ἱερὰν ἐκδημίαν εὐφημῆσαι δυνήσεται, οὐδ᾽ εἰ μυρίαι γλῶσσαι, τοσαῦτα δὲ αὐτῷ στόματα εἶη. Exstat hæc Oratio in suprà citatâ Operum ipsius editione *Billianâ* Parisinâ à pag. 577 usque ad pag. 584, sed tantùm *latinè*; incipitque ibi versio ista hoc modo: *Etsi nemo est mortalium, qui sacrosanctum Dei Genitricis è vitâ discessum pro dignitate laudare queat, ne si sexcentas quidem linguas, totidemq; ora habeat*, &c.

Trigesimo octavò, & quidem à fol. 191 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 194 pag. 1 colum. 2, *ejusdem S. Joannis Damasceni Oratio tertia in Dormitionem sive Assumptionem Beatissimæ Virginis Deiparæ*; cujus titulus & principium: Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Τοῦ αὐτοῦ ἐγκώμιον εἰς τὴν πάνσεπτον κοίμησιν τῆς Θεομήτορος γ΄. Ἔθος ἐστὶ τοῖς ἐρωτικῶς πρός τι διακειμένοις, ἐπὶ γλώσσης ἀεὶ τοῦτο φέρειν, καὶ τῷ νῷ νύκτωρ τε καὶ μεθ᾽ ἡμέραν φαντάζεσθαι· μή μέ τις οὖν εὐθυνέτω, εἰ τρίτον ἐπὶ τοῖς προλαβοῦσι δυσὶ τὸν παρὸν ἐπονησάμην ἐφύμνιον τῇ μητρὶ τοῦ Θεοῦ μου &c. Oratio hæc, quod ego sciam, nec græcè nec latinè hactenùs est edita. Quandoquidem igitur hucusque indicavi, quænam veterum Patrum Græcorum Orationes de Dormitione sive Assumptione Beatissimæ Virginis Deiparæ præstantissimo hoc Codice manuscripto Cæsareo contineantur, convenientissimum porrò arbitror, necessariæ illustrationis & explicationis loco meam quoque de eodem inclyto argumento subjungere Dissertationem: quam olim quidem (1) *Diario Sacri Itineris* (2) *Cellensis*, à Sacratissimo Imperatore ac Domino Nostro *Leopoldo I* A. C. 1665 peracti, à pag. 67 usque ad pag. 202 obiter inserui; nunc autem recognitam, & nonnullis locis, respectu horum Commentariorum posteà editorum, aliquantulùm mutatam, secundâ vice hîc exhibeo. Jamprimùm itaque certò constat, *Festum Dormitionis sive Assumptionis* omnium Beatissimæ Virginis Deiparæ Festorum celeberrimum esse, ideóque per excellentiam olim *Diem Dominæ* fuisse appellatum; ut testatur Episcopus *Chartuitius* seu *Chartuitus* in (3) Vitâ *S. Stephani* Hungarorum Regis his

(1) *Diarium hoc meum Sacri Itineris Cellensis impressum est Vindobonæ sive Viennæ Austriæ typis Matthæi Cosmerovij, S. Cæs. Maj. Typographi A. 1666 in quarto.*

(2) *Intelligitur hîc* Styriæ Superioris *locus, qui vulgò* MARIÆ-CELLA *appellatur, & propter frequentiam miraculorum, per Imaginem Beatissimæ Virginis Deiparæ ibi editorum, est celeberrimus.* (3) *Extat ea apud* Laur. Surium, *sed mutato stylo, Tomo IV de probatis Sanctorum Historijs, d. 20 Augusti, & in Corpore* Rerum Hungaricarum *Francofurti typis Wechelianis A. 1600 edito, à pag. 268 usque ad pag. 280.*

his (1) verbis: *Erat sanè Rex ille fidelis & integer in omnibus factis suis, DEO toto pectore deditus & addictus: seipsum quoq; & Regnum suum per votum & oblationem in perpetuæ Virginis MARIÆ tutelam assiduis precibus contulit. Cujus sacratissimæ Virginis honor & gloria tàm est celebris apud Hungaros, ut Festum Assumptionis ejus tacito proprio nomine suâ linguâ DIEM DOMINÆ appellent.* Et aliquanto (1) pòst, ubi de morte ejusdem Sancti Regis agitur; *Instabat*, inquit, *tunc præcipua Solennitas, celebris Angelis & hominibus, ASSVMPTIONIS Beatissimæ MARIÆ dies: in cujus gaudijs ut sui corporis fieret dissolutio precibus à Domino contendit, lachrymis & gemitibus impetravit, sperans cumulationis misericordiæ se spem habiturum. Aderat ergò felix ille dies, ejus obitu mox felicitatis aliquam accessionem habiturus: circumstabant cum Clero Episcopi, cum ministris Principes & Comites: Rex in medio jacens sacram percepit unctionem, sanctámq; animam, Corporis & Sanguinis CHRISTI recreatam viatico, anno Dominicæ Incarnationis millesimo trigesimo (2) quarto, in manus perpetuæ Virginis & sanctorum Angelorum, æternæ quietis beatitudini inferendam, tradidit.* Hæc *Chartuiteus* seu *Chartuitus* Episcopus Hungarus, qui jam citatam *S. Stephani* Vitam dicavit *octavo* Regi Hungariæ *Colomanno*, qui regnare cœpit A. 1095, & A. 1114 obijt. Memini etiam ego, ex parentibus meis me audivisse, avorum suorum memoriâ in *Saxoniâ* quoque nostrâ, priusquam ea à Catholicâ fide ad Lutheranismum deficeret, *Assumptionis B. Virginis Festum*, eâdem ratione atque apud *Hungaros*, vulgò appellatum fuisse *der Grosse Frauentag*, hoc est, *Magnum Diem Dominæ*. Prima quippe hujus Solennitatis institutio adeò antiqua est, ut origo ejus ignoretur, ideóque ipsorum *Christi Discipulorum*, qui *B. Virgini* superstites fuerunt, piæ, sed privatæ, devotioni verisimiliter possit attribui. Publica enim ejus confirmatio & præceptio institutione ipsâ recentior est, nec uno eodem tempore in omnibus Catholicæ Ecclesiæ provincijs fuit promulgata: sed *Romæ* quidem seculo Æræ Christianæ *quarto*, non multo post initium libertatis, Religioni Christianæ ab *Imp. Constantino Magno* concessæ; tardiùs autem *Constantinopoli*, nempe seculo *sexto* sub Imperatore *Mauricio*; ac demùm seculo nono sub Imperatore *Carolo Magno* in *Germaniâ* atque *Galliâ*. Certè quod ad jam memoratam hujus festi in Ecclesiâ *Romanâ* antiquitatem attinet, ne illi ipsi quidem, qui à Catholicâ fide sunt alieni, eam negare possunt; ideóque *Matthæus Dresserus*, impius hujus Festi calumniator, in Opusculo suo *de Festis* refert, à *S. Damaso* Papâ illud A. 364 institutum fuisse. Quæ traditio licet nullo, quod ego sciam,

(1) pag. 273.

(2) *Corrigenda itaq; est* Joannis Pistorij *Genealogia Regum Hungariæ, quæ extat in Corpore* Rerum Hungaricarum, *ubi paginâ* 551 *mendosè legitur*, S. Stephanum *Hungariæ Regem ex hâc vitâ migrâsse anno* millesimo trigesimo octavo.

idonei cujusdam antiqui scriptoris autoritate nitatur, atque insuper Chronologiæ successionis Summorum Pontificum manifestè repugnet; quia nimirùm A. 364. *S. Liberius* gessit Pontificatum, non verò *S. Damasus*, utpote qui A. 367 electus est: attamen inde, ut dixi, apparet, ne illos ipsos quidem, quibus *Festum Assumptionis* quàm maximè invisum & odiosum est, negare posse, quòd seculo post Christum *quarto Romæ* illud jam in usu fuerit. Nos autem primam hujus Festi institutionem seculo etiam *quarto* statuimus *antiquiorem*, & ab ipsorum *Christi discipulorum* privatâ devotione derivamus. Quis autem Romanorum Pontificum annuam ejus celebrationem publicâ promulgatione primus præceperit, id, tanquam nimiâ vetustate obliteratum, in medio relinquimus. Quamobrem rectè *S. Bernhardus* Epistolâ *centesimâ septuagesimâ quartâ*, *quam de Conceptione Beatissimæ Virginis* ad *Canonicos Lugdunenses* scripsit, *Festum Assumptionis* non aliunde se accepisse testatur, quàm *ab Ecclesiâ*. Ipsa ejus verba (1) hæc sunt: *Honora Matris Domini & Reginæ Virginum integritatem carnis; vitæ sanctitatem. Mirare fœcunditatem in virgine; prolem venerare divinam. Extolle nescientem vel in concipiendo concupiscentiam, vel in pariendo dolorem. Prædica reverendam Angelis, desideratam Gentibus, Patriarchis Prophetisq; præcognitam, electam ex omnibus, prælatam omnibus. Magnifica gratiæ inventricem, mediatricem salutis, restauratricem seculorum. Exalta denique exaltatam super choros Angelorum ad cœlestia Regna. Hæc mihi de illa cantat Ecclesia, & me eadem docuit decantare. Ego verò, quod ab illâ accepi, securus & teneo & trado, quod non scrupulosiùs fateor admiserim. Accepi sanè ab Ecclesiâ illum diem cum summâ veneratione colendum, quo ASSUMPTA de seculo nequam, Cœlis quoque intulit celeberrimorum Festa gaudiorum.* Hæc S. Bernhardus de primâ Festi *Assumptionis B. Virginis* origine. De dignitate autem & præstantiâ ejusdem Solennitatis integri *quinque* apud eundem extant *Sermones*, pleni Spiritus DEI & cœlestis gratiæ; in quorum primo, causam lætitiæ generis humani, huic Festo debitæ, commemorans, ita (2) exclamat: *Præcessit nos Regina nostra; præcessit, & tàm gloriosè suscepta est, ut fiducialiter sequantur Dominam servuli clamantes: Trahe nos post Te; in odore unguentorum tuorum curremus. Advocatam præmisit peregrinatio nostra, quæ tanquam Judicis Mater, & Mater Misericordiæ suppliciter & efficaciter salutis nostræ negotia pertractabit. Pretiosum hodiè munus terra nostra direxit in Cœlum, ut dando & accipiendo felici amicitiarum fœdere copulentur humana divinis, terrena cœlestibus, ima summis. Illò enim ascendit fructus terræ sublimis, unde data optima*

(1) *Tomo secundo, pag. 206 editionis Regiæ Parisinæ Operum S. Bernhardi A. 1586 in fol.*

(2) *Operum S. Bernhardi Tomo secundo, pag. 321 suprà citatæ editionis.*

& dona perfecta descendunt. Ascendens ergò in altum Virgo beata, dabit ipsa quoq; dona hominibus. Quidni daret? siquidem nec facultas ei deesse poterit, nec voluntas. Regina cœlorum est; misericors est: deniq; Mater est unigeniti Filij DEI. Nihil enim sic potest potestatis ejus seu pietatis magnitudinem commendare; nisi fortè aut non creditur DEI Filius honorare Matrem, aut dubitare quis potest omninò in affectum charitatis transisse MARIÆ viscera, in quibus Ipsa, quæ ex DEO est Charitas, novem mensibus corporaliter requievit. Hucusque *S. Bernhardus.* Cujus autoritate si quis nolit esse contentus, adeat *S. Gregorij Primi* sive *Magni*, qui A. 590 Pontificatum Romanum adeptus est, (1) *Librum Sacramentorum*, seu potiùs *Sacramentarium*, & inveniet ibi *solennes preces* in *Vigiliâ* & *Festo Assumptionis B. Virginis* seculo post Christum *sexto* secundùm antiquam Sedis Apostolicæ consuetudinem recitari solitas. Inspiciat *Anastasij* S.R.E. Bibliothecarij (2) *Historiam de Vitis Pontificum Romanorum*, & mirabitur insigne miraculum, quod in ejusdem Festi Solennitate sub *S. Leone IV* A. 847, quo is Pontifex Romanus electus est, Romæ contigit, & dignissimum profectò est, ut ipsis *Anastasij*, illius ævi scriptoris, verbis hîc inferatur. *Hic*, inquit, *præcipuus & insignis Præsul divinarum scripturarum scientiâ & eruditione probatissimus extitit prædicator, qui famâ tantæ beatitudinis atque sanctitatis claruit, ut in conspectu universæ istius in Christo fundatæ Ecclesiæ populi miracula operaretur. In primo quidem Pontificatûs sui anno juxta Basilicam B. Luciæ Martyris, quæ in* (3) *Orphea sita est, in quibusdam terris abditisque cavernis diri generis serpens, qui Basiliscus græcè, latinè Regulus dicitur, ortus est, qui flatu suo ac visione omnes, qui ad easdem properabant cavernas, celeriter necabat, mortisque tradebat periculo, ita ut omnes stupor ac timor invaderet, serpentis virtutes mirantes & cladem. Ipse verò beatissimus & præclarus Pontifex hanc populi necem, audiénsq; perniciem, ad orationes se convertit cum jejunijs, Dominum deprecari non cessans, ut ab hujusmodi omnes interitu liberaret. Dum hæc agerentur, præclarus & celeberrimus dies advenit, in quo Beatæ Dei Genitricis sempérq; Virginis MARIÆ ASSVMPTIO celebratur. Tunc præfatus & universalis Papa à Patriarchio cum hymnis & canticis spiritualibus sanctâ præcedente iconâ ad Basilicam S. Hadriani Martyris, sicut mos est, proprijs pedibus cum omni Clero perrexit. De quâ regressus, cum omni fidelium cœtu ad Basilicam Beatæ Genitricis Dei & Domini nostri JESV Christi, quæ ad Præsepe dicitur, cum Dei laudibus magnâ comitante catervâ populi properabat. Qui cùm pervenisset ad locum, in quo ipse sævissimus Basiliscus terris, ut jam superiùs diximus, jacebat cavernis,*

(1) *Extat Tomo Vto Operum* S. Gregorij Magni *Antverpiæ editorum A. 1615 apud Petrum & Joannem Bellerum in fol.*

(2) *Pag.* 178 *&* 179 *editionis Regiæ Parisinæ A.* 1649 *in fol.*

(3) *Apud* Platinam *legitur in* Orthea.

cavernis, omnem Clerum & populum stare præcepit, atque juxta easdem cavernas properans super foramen ipsius, ubi pestiferi flatus egrediebatur serpentis, intrepidus stetit, & oculos ad cœlum pariter tetendit & palmas, Christúmq;, qui est super omnia DEUS, profusis lachrymis deprecatus est, ut ab eodem loco diri serpentis genus suâ potentiâ effugaret. Et datâ super populum oratione, Dei laudes ad Basilicam, quam superiùs memoravimus, profectus est exhibere. Ab eodem verò die ipse pestifer Basiliscus ita effugatus, atque ab ipsis projectus est antris, ut ultrà in illis locis nulla læsionis ejus macula appareret. Hucusque Anastasius. Consulat denique Pontificis *Nicolai I*, qui A. 858 electus est, (1) *Responsa ad Consulta Bulgarorum*, & cognoscet, inter antiquissima Ecclesiæ Catholicæ *Jejunia* illud quoq; recenseri, quo etiam nunc *Vigilia Festi Assumptionis B. Virginis* honoratur. Ipsa Pontificis *Nicolai I* verba capite *sexto* hæc sunt: *Quot temporibus vel diebus in circuitu sit anni à carnibus abstinendum, nunc vobis, qui rudes estis, & in fide quodammodò parvuli, superfluè ducimus exponendum. In diebus jejuniorum, in quibus per abstinentiam & lamentum pœnitentiæ præcipuè Domino supplicandum est, modis omnibus est à carnibus abstinendum. Quoniam licet omnibus orare & abstinere conveniat, jejuniorum tamen temporibus ampliùs abstinentiæ inservire oportet, videlicet, ut qui se sciverit illicita perpetrâsse, secundùm sacra Decretalia in his etiam à licitis se quibusdam abstineat: Quadragesimali videlicet tempore, quod est ante Pascha; jejunio post Pentecosten; jejunio ante Solemnitatem ASSUMPTIONIS Sanctæ Dei Genitricis & semper Virginis Dominæ nostræ MARIÆ; nec non jejunio ante Natalis Domini nostri JESU Christi Festivitatem; quæ jejunia sancta Romana suscepit antiquitùs & tenet Ecclesia.* Hæc Pontifex *Nicolaus Primus*. Quod porrò ad ejusdem Festi Assumptionis B. Virginis celebrationem, publico Imp. *Mauricij*, qui A. C. 582 imperare cœpit, edicto promulgatam attinet, eâ de re apud *Nicephorum Callisti* Historiæ Ecclesiasticæ lib. 17 cap. 28 hæc leguntur: Τάττει δὲ [ὁ Βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς μετὰ τὴν ἁγίαν πέμπτην οἰκουμενικὴν Σύνοδον] καὶ τὴν τοῦ Σωτῆρος ὑπαπαντὴν ἄρτι πρώτως ἁπανταχοῦ τῆς γῆς ἑορτάζεσθαι· ὥσπερ Ἰουστῖνος τὴν τοῦ Χριστοῦ ἁγίαν γέννησιν· καὶ Μαυρίκιος οὐ πολλῷ ὕστερον τὴν τῆς (2) πανάγνου καὶ Θεομήτορος κοίμησιν κατὰ τὴν πεντεκαιδεκάτην τοῦ Αὐγούστου μηνός. Hoc est, ut ego interpretor: *Promulgavit etiam Imp. Justinianus tunc primùm, nempe post sanctum Concilium Constantinopolitanum II seu Universale Quintum, h.e., A.C. 553, edictum,*

(1) *Extant Tomi III Syntagmatis omnium Conciliorum, à Severino Binio editi, parte primâ, pag. 770.*

(2) Joannes Langus, *qui Nicephori Callisti Historiam Ecclesiasticam primus latinè vertit, pro* πανάγνου *sine dubio hic legit* παναγίας. *Vertit enim* sacrosanctæ.

edictum, ut Solennitas, quæ à Græcis quidem ἑορτὴ τῆς τοῦ Σωτῆρος ὑπαπαντῆς, *id est, Festum Occursûs Servatoris sive Festum Obviationis & Exceptionis Dominicæ, à Latinis autem Festum Simeonis & Annæ, Festum Præsentationis & Festum Purificationis B. MARIÆ Virginis appellatur, toto terrarum orbe celebraretur; quemadmodum Imp. Justinus sanctam Christi Nativitatem, & non multo pòst Imp. Mauricius castissimæ Virginis ac Dei-Genitricis Obdormitionem sive obitum decimo quinto die mensis Augusti præcepit celebrari.* Hæc Nicephorus Callisti. Quibus verbis *Rudolphus Hospinianus*, atque alij nonnulli à fide Catholicâ alieni, ut *Festum Assumptionis B. Virginis* tanquam novitium criminentur, perperàm confirmare annituntur, Solennitatem illam ab Imp. *Mauricio* primùm institutam, nec anteà unquam in usu fuisse. Sed manifestè reclamat jam citati loci contextus. Ut enim ibi nec de Imp. *Justiniano* simpliciter dicitur, ipsum primum omnium præcepisse, ut Festum *Hypapantes* sive *Purificationis* celebraretur, nec de Imp. *Justino*, ut celebraretur Festum *Nativitatis Christi*; utriusque enim Festi solennitas ante Imp. *Justinianum* & *Justinum* in Ecclesiâ Catholicâ tàm Orientali, quàm Occidentali fuit usitata; sed hoc tantùm illis *Nicephori* verbis significatur, jam memoratos duos Imperatores edixisse, ut duo illa Festa, nempe *Nativitatis* & *Purificationis*, quæ anteà nec omnibus locis, nec uno eodem tempore quotannis æqualiter celebrata fuerant, inposterùm πανταχοῦ τῆς γῆς, hoc est *toto terrarum orbe*, tùm respectu loci, tùm temporis, uniformiter celebrarentur: sic etiam ibidem de Imp. *Mauricio* non simpliciter traditur, quòd celebrationem Festi *Assumptionis B. MARIÆ Virginis* primus omnium publico edicto præceperit, sed quòd solennitatem ejus Festi, multò antè quidem institutam, non tamen ubivis, nec eodem tempore æqualiter observatam, novo edicto ita confirmaverit, ut deinceps & toto terrarum orbe, & uno eodem tempore, nempe *die decimo quinto Augusti*, perpetuùm celebraretur. Cæterùm notabile est, Festum *Assumptionis Beatissimæ Dei-Genitricis* tàm suprà citato *Nicephori Callisti* loco, quàm apud reliquos Græcos Scriptores Ecclesiasticos, Κοίμησιν, hoc est, *Festum Dormitionis* sive *Obdormitionis* vocari; nempe quia τὸ κοιμάομαι, quod propriè *dormio, obdormio, obdormisco, quiesco*, significat, in Novo Testamento metaphoricè etiam pro *morior* usurpatur: uti apud *S. Joannem Evangel.* cap. 11 vers. 11, 12, 13, 14: ταῦτα εἶπε ὁ Ἰησοῦς καὶ μετὰ τοῦτο λέγει αὐτοῖς. Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμηται· ἀλλὰ πορεύομαι, ἵνα ἐξυπνίσω

αὐτόν. Εἶπον οὖν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· Κύριε, εἰ κεκοίμηται, σωθήσεται. Εἰρήκει δὲ ὁ Ἰησοῦς περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ· ἐκεῖνοι δὲ ἔδοξαν, ὅτι περὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ ὕπνου λέγει. Τότε οὖν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς παῤῥησίᾳ· Λάζαρος ἀπέθανε. Hoc eſt ſecundùm vulgatam verſionem latinam: *Hæc ait JESVS, & poſt hæc dixit eis: Lazarus amicus noſter dormit: ſed vado ut à ſomno excitem eum. Dixerunt ergò diſcipuli ejus: Domine, ſi dormit, ſalvus erit. Dixerat autem JESVS de morte ejus: illi autem putaverunt, quia de dormitione ſomni diceret. Tunc ergò JESVS dixit eis manifeſtè: Lazarus mortuus eſt.* Item Epiſtolæ ſecundæ *S. Petri* cap. 3 verſ. 4: ποῦ ἐστιν ἡ ἐπαγγελία τῆς παρουσίας αὐτοῦ; ἀφ' ἧς γὰρ οἱ πατέρες ἐκοιμήθησαν, πάντα οὕτω διαμένει ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως. Hoc eſt ſecundùm vulgatam verſionem latinam: *Vbi eſt promiſſio aut adventus ejus? ex quo enim patrés dormierunt, omnia ſic perſeverant ab initio creaturæ.* Hinc etiam *Sepulchreta*, ſive loca circum templa mortuis ſepeliendis conſecrata, vocantur κοιμητήρια, *Cœmeteria*, hoc eſt, *Dormitoria. Quid enim*, ut in *Dialogo de Senectute* rectè ait *Cicero*, *tàm ſimile morti eſt, quàm ſomnus?* Quo quidem reſpectu & ipſe verbum *obdormiſcere*, æquè ac Græci κοιμᾶσθαι, *libro primo Tuſculanarum Quæſtionum* uſurpat pro *mori. Quid melius*, inquit, *quàm in medijs vitæ laboribus obdormiſcere, & ita conniventem ſomno conſopiri ſempiterno?* Quamvis itaq; Sancta Eccleſia Catholica tàm in *Oriente*, quàm *Occidente* beatiſſimam Sanctiſſimæ Dei-Genitricis *mortem*, & glorioſiſſimam Ejuſdem *Aſſumptionem in Cœlum* uno eodem die *decimo quinto Auguſti* celebret, *Græci* tamen hanc Solennitatem, quam Latini Feſtum *Aſſumptionis* appellant, maluerunt nominare ἑορτὴν τῆς κοιμήσεως, hoc eſt, *Feſtum Obdormitionis* ſive *Obitûs*; non quidem, quòd Beatiſſimæ Virginis ἀνάληψιν εἰς οὐρανὸν, h. e., *Aſſumptionem in Cœlum*, minùs quàm Ejuſdem *Obitum* vel crediderint, vel coluerint: contrarium enim docent *Joannes Damaſcenus*, *Andreas Cretenſis*, *Epiphanius Presbyter*, atque alij Græci Scriptores Eccleſiaſtici, quorum *Sermones* de eâdem celebritate habiti, etiamnunc extant: ſed ut κοιμήσεως, hoc eſt, *Obdormitionis* ſive *Obitûs* nomine indicarent, alienos ſe eſſe à *Collyridianorum hæreſi*, qui, ut *S. Epiphanius* in Opere ſuo adversùs octoginta Hæreſes teſtatur, Sanctiſſimæ Virgini *Deitatem* ſive *Divinam naturam* attribuentes, *mortis* eam prorsùs fuiſſe *expertem*, & inſtar *Henochi* ac *Eliæ* in Cœlum tranſlatam crediderunt; & ne Sacræ Scripturæ deeſſet autoritas, ſeu potiùs obtentus, traxerunt eò locum Apo-

Apocalypſeos S. Joannis cap. 12 verſ. 13 & 14, ubi legitur, *Draconem adversùs mulierem properâſſe, quæ marem pepererat, & datas illi eſſe pennas aquilæ, & translatam eſſe in deſertum, ne eam Draco comprehenderet.* Ipſa *Apocalypſeos* verba hæc ſunt: Καὶ ὅτε εἶδεν ὁ δράκων, ὅτι ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, ἐδίωξε τὴν γυναῖκα, ἥτις ἔτεκε τὸν ἄῤῥενα. Καὶ ἐδόθησαν τῇ γυναικὶ δύο πτέρυγες τοῦ ἀετοῦ τοῦ μεγάλου, ἵνα πέτηται εἰς τὴν ἔρημον εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, ὅπου τρέφεται ἐκεῖ καιρὸν καὶ καιροὺς, καὶ ἥμισυ καιροῦ ἀπὸ προσώπου τοῦ ὄφεως. Hoc eſt ſecundùm vulgatam verſionem latinam: *Et poſtquam vidit draco, quod projectus eſſet in terram, perſecutus eſt mulierem, quæ peperit maſculum: & datæ ſunt mulieri alæ duæ aquilæ magnæ, ut volaret in deſertum in locum ſuum, ubi alitur per tempus & tempora, & dimidium temporis à facie ſerpentis.* Hucuſque verba Apocalypſeos. Verumenimverò licet erroneam hanc opinionem *S. Epiphanius*, quod ad *Divinitatem* B. Virginis attinet, abundè refutet, de *morte* tamen *nihil certi* affirmare audet, ſed in medio eam relinquit his verbis: Ζητήτωσι τὰ ἴχνη τῆς γραφῶν, καὶ εὑρήσουσιν ἂν οὔτε θάνατον Μαρίας, οὔτε εἰ τέθνηκεν, οὔτε εἰ μὴ τέθνηκεν, οὔτε εἰ τέθαπται, οὔτε εἰ μὴ τέθαπται· οὐ πάντως δὲ ὁρίζομαι τοῦτο, καὶ οὐ λέγω ὅτι ἀθάνατος ἔμεινεν, ἀλλ' οὔτε διαβεβαιοῦμαι εἰ τέθνηκεν· ὑπερέβαλε γὰρ ἡ γραφὴ τὸν νοῦν τὸν ἀνθρώπινον, καὶ ἐν μετεώρῳ εἴασε διὰ τὸ σκεῦος τὸ τίμιον καὶ ἐξοχώτατον, ἵνα μή τις ἐν ὑπονοίᾳ γένηται περὶ αὐτῆς σαρκικῶν πραγμάτων. κἂν τε οὖν τέθνηκεν, οὐκ ἔγνωμεν· καὶ εἰ τέθαπται, οὐ σύνηπται σαρκί· μὴ γένοιτο. Hoc eſt: *Scrutentur veſtigia Sacrarum Scripturarum, & nullam in ijs de obitu MARIÆ mentionem invenient; nempe utrum mortua ſit, nec ne; utrum ſepulta, an non ſepulta fuerit. Non autem omninò definio hoc, neque dico, quòd immortalis permanſerit, neque affirmo, quòd ſit mortua. Supergreſſa quippe Scriptura Sacra humanæ mentis captum, rem in incerto reliquit propter vas illud pretioſum & excellentiſſimum, ne quis ullam de eâ carnalium rerum ſuſpicionem concipiat. An igitur mortua ſit, haud equidem novimus: ſi autem ſepulta eſt, abſit, ut eam carni copulatam fuiſſe arbitremur.* Hæc S. Epiphanius in refutatione ſeptuageſimæ octavæ hæreſeos *Antidicomarianitarum*, qui *Virginitatem* Sanctiſſimæ & ab omni labe puriſſimæ Dei-Genitricis infamare auſi ſunt. Vt enim omnem calumniandi cauſam illis adimeret, negavit (1) Beatiſſimam Virginem apud *S. Joannem*, cui à Chriſto commen-

(1) *Quæſtionem hanc, an* B. Dei-Genitrix *cum* S. Joanne *Evangeliſtâ in* Aſiam Minorem *profecta ſit, & apud eundem habitaverit* Epheſi, *affirmativè perſolvit Concilium Generale* Epheſinum *A.* 431 *celebratum, in cujus* Synodicâ *ad Clerum Conſtantinopolitanum* Epiſtolâ *expreſsè legitur,* S. Joannem Theologum *&* S. Virginem Deiparam *Civitatem* Epheſinorum *quandoque incoluiſſe, ideóque eo potiſſimùm loco Hæreſiarcham* Neſtorium, *qui* B. Virginem MARIAM *non* Dei-Genitricem, *ſed tantùm* Chriſti-Genitricem *appellandam cenſuit, meritò condemnatum eſſe. Vid. Em. Card.* Baron. *Annal. Eccleſ. Tom. I ad A. C.* 44, *&* Franciſci Bivarij *Commentar. ad* Fl. Lucij Dextri *Chronicon omnimodæ Hiſtoriæ, quod à* Gabriele Pennoto, Auberto Miræo, *& alijs creditur ſuppoſititium.*

data fuerat, perpetuò mansisse, eúmq; in *Asiam Minorem* proficiscentem comitâsse. Abutebantur enim nonnulli eo exemplo in occasionem peccati, dum *devotas Virgines*, quas συνεισάκτους καὶ ἀγαπητὰς, hoc est, *Contubernales* & *Dilectas* vocabant, apud se retinere concessum putarent. Ipsa *S. Epiphanij* verba hæc sunt: Λέγει δὲ τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἔλαβεν αὐτὴν πρὸς ἑαυτόν. εἰ δὲ εἶχεν ἄνδρα, εἰ εἶχεν οἶκον, εἰ εἶχε τέκνα, εἰς τὰ ἴδια ἀνεχώρει, καὶ οὐ πρὸς τὸν ἀλλότριον. Ἀλλὰ μὴ τοῦτο γραφῇ εἰς βλάβην τισὶ, καὶ δόξωσιν ἐν τούτῳ λαμβάνειν πρόφασιν, συνεισάκτους καὶ ἀγαπητὰς ἐπικαλουμένας ἑαυτοῖς ἐπινοεῖν, διὰ κακομήχανον ὑπόνοιαν. ἐκεῖσε γὰρ τὰ πράγματα ἐτελεῖτο, κατ' οἰκονομίαν δὲ διῃρημένων τῶν πραγμάτων ἀπὸ τῆς ἄλλης ἁπάσης κατὰ Θεὸν ὀφειλούσης φυλάττεσθαι ἀκριβείας. καὶ γὰρ ὅτε τοῦτο γεγένητο, καὶ παρείληφει αὐτὴν πρὸς ἑαυτὸν, οὐκέτι παρέμενε παρ' αὐτῷ. καὶ τοί γε τοῦ Ἰωάννου περὶ τὴν Ἀσίαν ἐνστειλαμένου τὴν πορείαν. καὶ οὐδαμοῦ λέγει, ὅτι ἐπηγάγετο μεθ' ἑαυτοῦ τὴν ἁγίαν Παρθένον· ἀλλ' ἁπλῶς ἐσιώπησεν ἡ γραφή. Hoc est, R. P. *Dionysio Petavio* interprete: *Ex illo die, inquit, Evangelium, accepit eam Discipulus ad sese. Atqui si & virum haberet, & domum, & liberos, ad sua potiùs, quàm ad alienum sese conferret. Vereor ne hoc ipsum, quod dicimus, fraudi sit aliquibus, ut ad Contubernales & Dilectas, quas vocant, fœminas retinendas, quod genus pessimo sibi animi errore machinati sunt, fucum inde aliquem & colorem arcessisse videantur. Verùm illic certâ quâdam providentiæ ratione administrata sunt omnia; ita ut totum hoc negotium ab aliorum omnium, quæ ex Dei mandato præstanda sunt, officiorum lege esset, ac necessitate sejunctum. Præterea, posteaquam illud ita gestum est, & ad sese illam accepit, non ampliùs apud ipsum permansit. Ac cùm Joannes interim in Asiam profectus sit, nusquam tamen B. Virginem itineris comitem secum illum habuisse significat, sed de eâ re penitus Scriptura conticescit.* Postquàm igitur *S. Epiphanius* jam citatis verbis negavit, Sacræ Scripturæ testimonio probari posse *B. Virginem*, licet eam *S. Joannes* ad se receperit, perpetuò apud eundem mansisse, transit eâ occasione ad alteram illam quæstionem, an de ejusdem Sanctissimæ Virginis *obitu* ulla in sacris literis extet mentio; cúmque ex illis, nec quòd mortem obierit, nec quòd absque morte in Cœlum assumpta sit, manifestè probari queat, ipse decisionem ejus dubij in medio relinquens, neutrum definit, sed contentus est, sublimem *Beatissimæ Dei-Genitricis* excellentiam, & ab omni corporis illecebrâ munditiem, *Antidicomarianitis* vel hoc ipso demonstrâsse, quòd, an

mortua

mortua fuerit, ex *divinis Scripturis* non poſſit elici. Atenimverò etſi *Scriptura Sacra* hîc ſileat, & *Epiphanius* dubitet, nos tamen ſine ullâ hæſitatione cum *Sanctâ Eccleſiâ Catholicâ* firmiter credimus & conſtanter profitemur, *Beatiſſimam Dei-Genitricem*, ut humanæ naturæ conſortem, humanam pariter re ipsâ ſubijſſe moriendi neceſſitatem; ſingulari autem Omnipotentis Filij ſui gratiâ è morte ſuſcitatam, & cum ſacratiſſimo illo corpore, in quo & ex quo DEVS carnem ſuſceperat, in Cœlum aſſumptam fuiſſe. Teſtantur enim hòc *vetuſtiſſimæ preces* in ſolennem memoriam beatiſſimi *Obitûs* & glorioſæ *Aſſumptionis* Sanctiſſimæ Virginis conceptæ, quarum duas ex *Auguſtiſſimæ Bibliothecæ Cæſareæ* perantiquo Codice membranaceo manuſcripto, inter Theologicos Latinos MStos trecenteſimo ſexageſimo, quo *S. Gregorij Magni*, qui A. 590 in Romanum Pontificem electus eſt, & A. 604 obijt, (1) *Liber Sacramentorum* continetur, ſpeciminis loco hîc ſubjungo:

Veneranda nobis, Domine, hujus eſt diei Feſtivitas, in quâ ſancta Dei-Genitrix mortem ſubijt temporalem, nec tamen mortis nexibus deprimi potuit, quæ filium tuum Dominum noſtrum de ſe genuit incarnatum: (2) *cujus interceſſione quæſumus ut mortem evadere poſſimus animarum; per Chriſtum Dominum noſtrum.*

Sub veniat Domine plebi tuæ Dei-Genitricis oratio, quam etſi pro conditione carnis migrâſſe cognoſcimus, in cæleſti gloriâ apud te pro nobis orare ſentiamus; per Chriſtum Dominum noſtrum.

Extat etiam in jam memorato pervetuſto Codice manuſcripto ejuſdem *S. Gregorij Magni Benedictionale*, ſive *Syntagmata ſolennium ſacrarum Benedictionum*, in Sanctâ Eccleſiâ Catholicâ ante *mille & ſeptuaginta quatuor* annos uſitatarum, inter quas etiam hæc eſt.

BENEDICTIO IN ASSVMPTIONE S. MARIÆ.

Deus, qui Beatiſſimam Virginem Mariam, Domini noſtri Jeſu Chriſti glorioſiſſimam Genitricem, hodiernâ die ad Cælos voluit evocare, & ſuper choros Angelorum ſublimiter exaltare, ſuæ vos benedictionis gratiâ per interceſſionem ejus & merita dignetur taliter ditare, qualiter à vitijs ad virtutes mereamini transmigrare; AMEN.

(1) *Vide Tomum V ſuprà citatæ Antverpienſis editionis omnium Operum* S. Gregorij Magni, *pag.* 142 *&* 143.

(2) *Hæc* clauſula *in utrâque editione, tàm* Romanâ, *quàm* Antverpienſi, *culpâ depravatorum Codicum manuſcriptorum perperàm omiſſa eſt.*

Concedátque vobis in hoc sæculo sic fide vigere, spe gaudere, & charitate pollere, castitatis jugiter eminentiâ fulgere, & humilitatis etiam excellentiâ splendere, quo ipsi per omnia bonis operibus adornati valeatis placere; A M E N.

Faciátque vos omnia præterita flagitia & facinora ità die noctúque gemitibus & fletibus expiare, præsentia & futura tàm salubriter evitare, quatenùs cum ipsâ possitis æternaliter in cælestibus emicare; A M E N.

Quod ipse præstare dignetur, cujus regnum & imperium sine fine permanet in sæcula sæculorum; A M E N.

Hactenùs igitur demonstrâsse sufficiat, errâsse *Collyridianos*, qui Sanctissimam *Dei-Genitricem* pro *Deâ* habentes, *morti* eam *non* fuisse *obnoxiam* falsò crediderunt, ideóque *Græcos*, ut ab eorum hæresi alienos se ostenderent, Solennitatem illam, quæ à *Latinis* Festum *Assumptionis* vocatur, ἑορτὴν τῆς κοιμήσεως, h. e., Festum *Obdormitionis* sive *Obitûs* maluisse appellare. Est insuper & alia causa, propter quam Ecclesia *Græca* nomine κοιμήσεως eâ in re uti voluerit; nempe quia κοίμησις *lenioris* significationis vox est, quàm θάνατος, &, strictè sumptâ metaphorâ, non quamlibet denotat *mortis* speciem, sed eam tantùm, quæ instar *somni* sive *obdormitionis* est *placidissima*. Fuerunt enim olim, qui, ut *S. Epiphanius* in suprà citatâ *Antidicomarianitarum* refutatione testatur, Sacrosanctam Virginem *Deiparam* crediderunt *cruentum* Christianæ fidei subijsse martyrium, & *gladio* occubuisse; idque apud *S. Lucam* Evangelistam cap. 2 vers. 34 & 35 significari, dum eam *S. Symeon* prophetico Spiritûs Sancti impulsu alloquitur his verbis: Ἰδοὺ οὗτος κεῖται εἰς πτῶσιν πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραὴλ, καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον. Καὶ σοῦ δὲ αὐτῆς ψυχὴν διελεύσεται ῥομφαία, ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί. Hoc est secundùm vulgatam versionem latinam: *Ecce positus est hic in ruinam & in resurrectionem multorum in Israël, & in signum, cui contradicetur: & tuam ipsius animam pertransibit gladius, ut revelentur ex multis cordibus cogitationes.* Vt itaque Ecclesia *Græca* hanc quoque falsam opinionem à se improbari innueret, meritò dulcissimam miniméque violentam Beatissimæ *Virginis* mortem significantissimo vocabulo κοίμησιν sive *Obdormitionem* appellandam censuit. Similiter etiam Ecclesia *Occidentalis* sive *Latina* eandem illam Solennitatem diei *decimæ quintæ Augusti*, quâ Beatissimæ *Dei-Genitricis* naturalis simul mors, & supranaturalis cum corpore in Cœlum receptio celebratur,

tur, non temerè nec sine certo consilio, sed duas potissimùm graves ob causas *Festum ASSVMPTIONIS* nuncupat: nempe primò quidem, ut hoc ipso nomine damnet eorum hæresin, qui Sanctissimæ *Dei-Genitricis* receptionem in Cœlum ad *animam* Ipsius tantùm, non verò simul etiam ad *corpus* pertinere existimant; secundò autem, ut differentiam indicet inter CHRISTVM, ut Θεάνθρωπον, hoc est, DEVM *& hominem*, cujus anima unà cum corpore non alienâ, sed propriâ virtute in Cœlum ascendit, unde & ea Solennitas propriè *Ascensio* dicitur: & inter Beatissimam Virginem MARIAM, ut Θεοτόκον ἀνθρωπείαν sive *Dei-Genitricem humanâ naturâ præditam*, quæ non suâpte virtute à mortuis resurrexit & conscendit Cœlum, sed à Filio suo & è morte suscitata, & in cœlum translata est. Quod denique ad ejusdem Festi *Assumptionis* celebrationem seculo post Christum *nono* sub Imp. *Carolo Magno* in *Germaniâ* & *Galliâ* publicâ autoritate confirmatam & præceptam attinet, ea præcipuè debetur *Concilio Moguntiaco primo* sub *Richolpho* Archiepiscopo Moguntiæ in Claustro Basilicæ *S. Albani* Martyris A. 813 jussu Imp. *Caroli M.* celebrato, in cujus *Statutis* capite 36 hæc leguntur: *Festos dies in anno celebrare sancimus; hoc est, diem Dominicum Paschæ cum omni honore & sobrietate venerari: similiter totâ hebdomadâ illâ observari decrevimus: diem Ascensionis Domini pleniter celebrare: item Pentecosten similiter ut in Paschâ: in natali Apostolorum Petri & Pauli diem unum: nativitatem S. Joannis Baptistæ: Assumptionem Sanctæ MARIÆ.* Hucusque verba *Concilij Moguntiaci primi*; cujus decreto omnis controversia, quæ ante annum 813 in *Germaniâ* & *Galliâ* de Festo *Assumptionis* B. Virginis fuerat, penitùs sublata est. Quòd enim Festi hujus celebrandi ratio usque ad illud tempus à nonnullis malignè impugnata fuerit, satis apparet ex libro *primo Capitulorum* sive Legum Ecclesiasticarum ac Civilium Imperatoris *Caroli Magni*, ubi capite 164 de Festivitatibus anni hæc traduntur: *Hæ sunt Festivitates in anno, quæ per omnia venerari debent: Natalis Domini, S. Stephani, S. Joannis Evangelistæ, Innocentûm, Octavæ Natalis Domini, Epiphania, Octavæ Epiphaniæ, Purificatio S. Mariæ, Paschæ dies octo, Letania major, Ascensio Domini, Pentecoste, S. Joannis Baptistæ, SS. Petri & Pauli, S. Martini, S. Andreæ. De Assumptione S. Mariæ interrogandum relinquimus.* Hæc ipse Imp. *Carolus Magnus.* Vbi notandum est, reliquorum quidem, quæ ibi commemorantur, Festorum solennem celebrationem non *simpliciter* tantùm præcipi, sed *per omnia*, hoc est, ut suprà citatis Nicephori Callisti verbis ego interpretor,

terpretor, πανταχοῦ τῆς γῆς sive *toto terrarum* orbe: Festi autem *Assumptionis B. Virginis* celebrationem, non improbari, præceptum tamen ejus *per omnia* sive *universaliter* d. XV Augusti celebrandi eousque differri, donec accuratior eâ de re instituta esset interrogatio. Hæc igitur interrogatio jussu Imp. *Caroli M.* in suprà memorato *Concilio Moguntiaco* A. 813 proposita est: in quo cùm definitum ac conclusum esset, Solennitatem *Assumptionis B. Virginis*, æquè ac solennissima quæque totius anni Festa, non pro lubitu tantùm privato, sed ex præcepto *ab omnibus* & *per omnia die* (1) *decimo quinto Augusti* celebrandam esse, lubens illud recepit Imp. *Carolus Magnus*, & suo quoque edicto confirmavit, ut jam citati Ecclesiasticarum & Civilium legum Syntagmatis libro *secundo*, capite *trigesimo quinto*, videre est. *Festos*, inquit, *dies in anno celebrare sanximus: hoc est, diem Dominicum Paschæ cum honore & sobrietate venerari: simili modo totam hebdomadam illam observare decrevimus: diem Ascensionis Domini pleniter celebrare: in Pentecoste similiter ut in Paschâ: in natali Apostolorum Petri & Pauli diem unum: nativitatem S. Joannis Baptistæ: Assumptionem S. MARIÆ.* Item lib. 6 cap. 186: *Diem Dominicum secundùm reverentiam colite. Opus servile, id est, agrum, pratum, vineam, vel si qua graviora sunt, in eo non faciatis, nec causas, nec calumnias inter vos dicatis, sed tantùm divinis cultibus serviatis: & à vesperâ usque ad vesperam dies Dominicus servetur. Has siquidem præcipuas Festivitates adnuntient Presbyteri, & diebus Dominicis sabbatizare: id est, in Natali Domini dies quatuor, VIII Kalen. Januariarum; in Circumcisione Domini Kalen. Januarij diem unum; in Epiphaniâ VIII Idus Januarij diem unum; in Purificatione S. MARIÆ IV Non. Februar. diem unum; in Paschâ Domini usque in octavas Paschæ, post Dominicam dies tres; in Ascensione Domini diem unum; in Natali S. Joannis Baptistæ VIII Kal. Jul. diem unum; in passione SS. Apostolorum Petri & Pauli III Kal. Julij diem unum: in ASSVMPTIONE Sanctæ MARIÆ XVIII Kalen. Septemb. diem unum.* Ex jam citatis itaque duobus locis satis elucet, Imp. *Carolum Magnum*, ejúsque filium Imp. *Ludovicum Pium*, antiquam Sacræ Ecclesiæ *Romanæ* traditionem de Festo *Assumptionis B. MARIÆ Virginis* simpliciter approbâsse, & consequenter non *animæ* tantùm, sed & *corporis* ejus translationem in Cœlum credidisse. Nec aliter interpretandus est *Vsuardi* sive *Husuardi* locus

(1) *Antea enim hoc Festum in* Germaniâ *&* Galliâ *à nonnullis celebratum est* medio mense Novembri, *ut testatur S.* Gregorius Turonensis *de Gloriâ Sanctorum Martyrum lib. 1 cap. 9 his verbis:* Hujus (*nempe Assumptionis B. Dei Genitricis*) Festivitas sacra mediante mense undecimo celebratur. *Hæc S. Gregorius Turonensis. Ab alijs idem Festum celebratum est,* die octavo Novembris; *ut videre est ex hoc* Albini Flacci Alcuini *disticho*: Virginis alma caro tumulata octo Novembris; Nec putet in tumulo Virginis alma caro. *Extat hoc in Poëmate ipsius XLVIII, cujus principium:* Alma DEVS Trinitas, &c. *pag. 1686 editionis Operum Alcuini Lut. Paris. typ. Nivell. apud Sebast. Cramoisy A. 1617 in fol.*

locus subdifficilis, qui extat in *Martyrologio* ipsius, quod jussu quidem Imp. *Caroli Magni*, sed ante *Concilium Moguntiacum primum*, sive A. 813, composuit. *Decimo octavo*, inquit, *Kalendas Septembris* [id est, die XV Augusti] *ASSVMPTIO Sanctissimæ Dei-Genitricis MARIÆ, ad cujus venerandas exsequias, sicut in libro de Divinis Nominibus legitur, Princeps Apostolorum Petrus, & alij Apostoli convenerunt. Affuit etiam Timotheus, Areopagita Dionysius, & magister ejusdem Dionysij Hierotheus, & quàmplures alij Viri sancti, divinam prosequentes laudibus bonitatem. Cujus quidem Sacratissimum Corpus, etsi non invenitur super terram, tamen pia mater Ecclesia venerabilem ejus memoriam sic Festivam agit, ut pro conditione carnis eam migrâsse non dubitet. Quò autem illud venerabile Spiritûs Sancti Templum nutu & consilio divino occultatum sit, plus eligit sobrietas Ecclesiæ nescire, quàm aliquid frivolum & apocryphum inde tenendo docere.* Hæc Vsuardus. Ubi *primò* notandum est, quòd clarè & expressè affirmat, Sacratissimum Beatissimæ Virginis Corpus non inveniri *super terram*, h.e. *in terrâ*, sed venerabile illud Spiritûs Sancti Templum nutu ac consilio divino occultatum esse. Notandnm *secundò* est, quòd itidem luculentè testatur, *piæ matris Ecclesiæ traditionem* se hâc in re sequi, & cum eâ non dubitare, quin Sanctissima Virgo pro conditione carnis ex hâc vitâ migraverit. His enim verbis respicit ad antiquam illam ejus Festi solennem precationem, quæ ex *Libro Sacramentorum S. Gregorij Magni* suprà quidem à me integrè jam est citata, sed necessariò tamen hîc repetenda est.

Subveniat, Domine, plebi tuæ Dei-Genitricis oratio; quam etsi pro conditione carnis migrâsse cognoscimus, in cœlesti gloriâ apud Te pro nobis orare sentiamus; per Christum Dominum nostrum.

Tertiò notandum est, quòd *Vsuardus* non simpliciter ait, Ecclesiam *nescire*, ubi Corpus B. Virginis, quod super terram non invenitur, nutu ac consilio divino occultatum sit, sed hoc tantùm dicit, Ecclesiam *eligere*, hoc est, malle, *PLVS nescire* de Assumptionis istius mysterio, quàm *frivolum ALIQVID* & *apocryphum* docere. Nam per illud *ALIQVID frivolum* & *apocryphum* intelligitur sine dubio *Liber de Transitu B. MARIÆ Virginis*, qui falsò attribuitur Melitoni Episcopo Sardensi, & Decreto *Romani Concilij*, cui Pontifex *Gelasius I* A. C. 494 præfuit, ut suppostitius, & multa insulsa, atque ipsis adeò Apostolorum Actis repugnantia continens, improbatus ac rejectus est. Sub finem istius spurij & apocryphi opusculi, capite videlicet 17 & 18,

T specia-

ſpeciatim memoratur, quomodo *Chriſtus Michaëli* Archangelo præceperit, ut animam *B. Virginis*, Corpori rursùs jungendam, deferret è Cœlo: quomodo Archangelus *Gabriel* revolverit lapidem ab oſtio monumenti: quibus verbis *Chriſtus* in ſuſcitandâ *Matre*, *Mater* verò poſt reſurrectionem gratias ipſi agens uſa ſit: quomodo *Chriſtus* Matrem oſculatus, ab eâ receſſerit, & Angeli juſſu Ipſius eandem adminiculo nubis in Paradiſum tranſtulerint: de his nimirùm Aſſumptionis B. Virginis in Cœlum & commorationis in Cœlo ſpecialibus circumſtantijs, quæ ſuprà memoratâ ſuppoſititiâ *de Tranſitu B. Virginis* narratione continentur; ut & de alijs ejuſdem generis apocryphis traditionibus, eâdem narratione non contentis, inter quas etiam hæc eſt, quòd Sanctiſſima *Dei-Genitrix S. Apoſtolo Thomæ*, tempore exſequiarum ſuarum (1) abſenti, cingulum, quo uſa fuerat, è Cœlo miſerit: de his, inquam, alijſque ejuſmodi Aſſumptionis B. Virginis in Cœlum & commorationis ejuſdem in Cœlo ſpecialibus circumſtantijs, *ſobrietas Eccleſiæ*, ut *Vſuardus* loqui amat, *PLVS eligit neſcire, quàm ALIQVID frivolum & apocryphum inde tenendo docere.* Credidit ergò *Vſuardus*, ut ex ipſius verbis manifeſtè apparet, ſacratiſſimum ſanctiſſimæ *Dei-Genitricis MARIÆ* Corpus & venerabile Spiritûs Sancti Templum, in quo & ex quo DEUS carnem ſuſcepit, non inveniri *ſuper terram*, hoc eſt, non extare & aſſervari in terrâ, ſed nutu & conſilio divino extra terram occultari. At ſi quis ex eo quærat, ubi illud à conſpectu noſtro occultatum ſit, ipſe quidem ſilet, at pro ipſo *Sancta Eccleſia Catholica*, cui ut *piæ matri* ſe aſſentiri profitetur, reſpondet, *in cœleſti gloriâ:* &, ſi quis porrò ex eodem quærat, in quânam parte Cœli & cœleſtis gloriæ, reſpondet eadem pro ipſo, *ſuper choros Angelorum.* Hæc certè vel ipſius *Vſuardi*, cùm ſuprà citatum *Martyrologij* locum ſcriberet, mens fuit, vel ſaltem ita locus iſte interpretandus eſt, ne irreprehenſibili S. Eccleſiæ Catholicæ autoritati adverſetur. Cæterùm quod ad *S. Dionyſij Areopagitæ* de exſequijs *B. Virginis* locum, ab *Vſuardo* ex Libro ipſius *de Divinis Nominibus* citatum, attinet, is non multo pòſt occaſione aliâ integrè in medium proferetur, & paucis illuſtrabitur. Interim neceſſariò hîc monendum eſt, *Adonem* Archiepiſcopum Viennenſem, qui ſub Rege Francorum *Ludovico* cognomine *Simplici* circa annum Chriſti 879 potiſſimùm floruit, &, præter *Chronicon* ab Orbe condito uſque ad jam memoratum Æræ Chriſtianæ annum, *Martyrologium* etiam & *Libellum de Feſtivitatibus SS. Apoſtolorum & reliquorum, qui diſcipuli aut vicini, ſucceſſoreſque ipſorum Apoſtolorum fuerunt*, compoſuit, cautè admodùm legendum eſſe, ubi *Aſſumptionis B. Virginis* meminit. Perperàm enim is contra unanimem

(1) *Vid. Niceph. Calliſt. Hiſt. Eccleſ. lib. 2 cap. 23.*

unanimem totius Ecclesiæ Catholicæ Occidentalis consuetudinem Festum *Assumptionis* B. Virginis cum *Græcis* Festum *Dormitionis* appellare amat, & falsò nobis persuadere conatur, S. Ecclesiam Catholicam de corporali *S. Virginis Assumptione in cœlum* nec scire quidquam, nec, ut quidquam sciret, unquam fuisse solicitam. Ipsa ejus verba in Libello de *Festivitatibus SS. Apostolorum* hæc sunt: *Sexto Idus* [id est, die octavo] *Septembris Natalis Beatissimæ Dei-Genitricis Mariæ, perpetuæ Virginis: cujus Dormitionem* XVIII *Kalend. Septembris* [id est, die XV Augusti] *omnis celebrat Ecclesia. Cujus* (1) *etsi sacrum Corpus non invenitur supra terram; sicut nec beati Moysis sepulchrum, quem Sacra Scriptura dicit à Domino sepultum: tamen pia mater Ecclesia, quæ suis observationibus integerrimâ fide fundata consistit, ejus venerabilem memoriam sic festivam agit, ut pro conditione carnis eam migrâsse non dubitet. Ubi autem venerabile Spiritûs Sancti Templum illud; id est, caro ipsius beatissimæ Virginis MARIÆ, divino nutu & consilio occultatum sit, MAGIS elegit sobrietas Ecclesiæ cum pietate nescire, quàm aliquid frivolum & apocryphum tenendo docere. Sufficiunt enim ei ad sanctitatem & vitam Virginis & Matris Domini commendandam Evangelistarum testimonia, nec de eâ quærere ultrà necessarium putat.* Hæc *Ado*: quæ quidem, ut res ipsa manifestè indicat, ex suprà citato *Usuardi Martyrologio* desumpta sunt, sed adeò interpolatè, ut ea *Usuardus* pro suis ampliùs non possit agnoscere. Utitur enim *Usuardus* cum *Latinis* vocabulo *Assumptionis*; *Ado* autem cum *Græcis*, *Dormitionis*. *Usuardus* simpliciter ait, sacratissimum B. Virginis Corpus non inveniri super terram; *Ado* autem de suo addit absurdissimam comparationem *Corporis B. Virginis* cum *sepulchro Moysis*. *Usuardus* per venerabile Spiritûs Sancti Templum intelligit *totam* B. Virginem cum animâ simul ac Corpore; *Ado* autem addit erroneum suum glossema, & per venerabile Spiritûs Sancti Templum solam B. Virginis *carnem* significari asserit. *Usuardus* ait, Ecclesiam *eligere* de Assumptione B. Virginis *PLUS nescire*, quàm *ALIQUID frivolum & apocryphum docere*; *Ado* autem, vel non assequens verum verborum Usuardi sensum, vel malè dissimulans, mutat *PLUS* in *MAGIS*, & præsens *ELIGIT* in præteritum *ELEGIT*, & corruptâ hâc ratione totâ istius loci sententiâ, Ecclesiam scribit *MAGIS elegisse nescire Assumptionem B. Virginis*, hoc est, superioribus jam seculis maluisse nihil omninò de eâ scire, quàm aliquid frivolum & apocryphum docere. Addit deinde hujus falsæ assertionis rationem, quæ apud *Usuardum* non legitur, de suo, & errorem errore augens, non erubescit affirmare, S. Ecclesiam Catholicam non

(1) *In Antverpiensi editione Heriberti Rosweidi A. 1613 in fol.* pro etsi *perperàm legitur* &; *item paulo pòst* aquè *depravatè* sic pro sicut.

tantùm nihil omninò ſcire de corporali Aſſumptione B. Virginis in Cœlum, ſed nec voluiſſe ſcire, aut neceſſarium putâſſe de eâ ultrà quærere, utpote cùm ad commendandam Matris Domini ſanctitatem & vitam teſtimonia Evangeliſtarum ei ſufficerent. Hinc itaque apparet, inter ſuprà citata duo *Vſuardi* & *Adonis* loca, quamvis primo intuitu ſimilia videantur, magnam re verâ eſſe differentiam, & *Vſuardi* quidem verba qualitercunque, *Adonis* autem non itidem in bonam partem poſſe explicari. Minimè porrò dubium eſt, quin & *Ado* & *Vſuardus*, ſi is ſuprà citata verba ſua ſecundùm *Adonis* interpretationem intelligi voluit, erroneam illam dubitationem de *corporali B. Virginis Aſſumptione in Cœlum* hauſerint ex ſuppoſititio illo ac ſpurio de Aſſumptione B. Virginis ſermone, à nonnullis *S. Hieronymo*, ab alijs autem *Sophronio*, qui Librum ipſius de *Scriptoribus Eccleſiaſticis* in Græcum ſermonem tranſtulit, perperàm attributo; cujus exordium, licet ſatis ſit prolixum, quia tamen ad rem præſentem quàm maximè pertinet, & ad detegendam Autoris, qui eum compoſuit, impoſturam, aliquoties deinde citabitur, integrum hîc inſero.

Cogitis me, ô Paula & Euſtochium, imò charitas Chriſti me compellit, qui vobis dudum tractatibus loqui conſueveram, ut novo loquendi genere ſanctis, quæ vobiſcum degunt virginibus, latino utens eloquio, exhortationis gratiâ ſermonem faciam de Aſſumptione beatæ & glorioſæ ſemper Virginis MARIÆ, *more eorum, qui declamatoriè in Eccleſijs ſolent loqui ad populum, quod utique genus docendi necdum attigeram. Sed quia negare nequeo quicquid injungitis, nimiâ veſtrâ devictus dilectione, experiar quæ hortamini, affectu infantium more balbutientium, qui, quæcunque audierint, fari geſtiunt, cùm necdum poſſint ad plenum verba formare: maximè quia propter ſimpliciores quaſque id me depromere compellitis, ut habeant ſermone latino, quibus ſe occupent laudibus eâdem die, quibúſve divinis vacent lectionibus, præſertim cùm & eadem in multis feſtivitatibus multorum ſanctorum Patrum ſtudia miro cuderint eloquio, quæ de hâc quidem uberiùs ubique in Scripturis divinis prædicata leguntur. Quid enim aliud ſonant Evangelia, niſi naſcentem Dominum ex* MARIA *virgine? & omnia incrementa ejus, quouſque fuit in mundo duntaxat, divinis efferunt præconijs. Porrò ab exordio ſancti Evangelij Gabrielem Archangelum colloquentem* MARIÆ *audiſtis & deinceps reliqua omnia pleniùs legiſtis. Ad præſepe quoque, ô Paula, te teſte, nato puero, multitudinem Angelorum inter crepundia novi partûs, & querelas neſcij ploratûs, pro feſcenninis (1) Gloria in excelſis* DEO *& in terrâ pax hominibus bonæ voluntatis,*

(1) Luc. cap. 2.

luntatis, cantantem audîsti, & radiantem stellam vidisti, pastoribus insuper evangelizantibus credidisti. Magos præterea tria deferentes munera in visione beatis oculis conspexisti, ipsa eadem munera benè intelligendo, votis omnibus fide DEO *obtulisti. Nam & cum eisdem Magis* DEUM *puerum in præsepi adorâsti. Sed fortè conquesta, me delatorem, quòd te prodiderim, clamabis: Ad quod ego: Si celatum esse volebas teste conscientiâ, mihi narrare ante præsepium, ubi plurimùm lachrymata es, non deberes: quòd, ut verum fatear, Christi præconia, etsiamsi voluero adjuratus, neque tuas laudes, omninò tacere queo. Idcircò tuæ te interrogent filiæ, quas lacte nutris; tu ea meliùs reserabis, quæ nescio si per speciem aliquam, aut certè in spiritu vidisti. Unde vos, ô filiæ, pulsate matrem precibus, pulsate ad ostium invitantis amici, si quo modo vobis tandem aperiantur, quæ reserata sunt matri. Veruntamen de his quid plura dicam. Omnia Salvatoris gesta & beata* MARIÆ *obsequia, nec non & actus vitæ ex Evangelio didicistis. Et nunc quid superest, ut ab aliquo doctorum requiratis? De assumptione tamen ejus, qualiter assumpta est, (quia vestra id deposcit intentio) præsentia absens scribere vobis curavi, quæ absentia præsens devotus obtuli: ut habeat sanctum collegium vestrum in die tantæ Solennitatis munus latini sermonis, in quo discat tenera infantia lactis experiri dulcedinem, & de exiguis eximia cogitare; qualiter favente* DEO, *per singulos annos tota hæc dies expendatur in laudem, & cum gaudio celebretur: ne fortè si venerit vestris in manibus illud apocryphum de Transitu ejusdem Virginis, dubia pro certis accipiatis: quod multi Latinorum pietatis amore, studio legendi chariùs amplectuntur; præsertim cùm ex his nihil aliud experiri possit pro certo, nisi quòd hodiernâ die gloriosa migravit à Corpore. Monstratur autem sepulchrum ejus cernentibus nobis usq; ad præsens in vallis Josaphat medio, quæ vallis est inter montem Sion, & montem Oliveti posita; quam & tu Paula oculis conspexisti: ubi in ejus honorem fabricata est Ecclesia miro lapideo tabulatu, in quâ sepulta fuisse, ut scire potestis, ab omnibus ibidem prædicatur, sed nunc vacuum esse Mausoleum cernentibus ostenditur. Hæc idcircò dixerim, quia multi nostrorum dubitant, utrum assumpta fuerit simul cum Corpore, an objerit relicto Corpore. Quomodo autem, vel quo tempore, aut à quibus personis sanctissimum Corpus inde ablatum fuerit, vel ubi transpositum, utrùmve resurrexit, nescitur: quamvis nonnulli astruere velint eam jam resuscitatam, & beatâ cum Christo immortalitate in cœlestibus vestiri. Quod & de beato Joanne Evangelistâ, ejus ministro, cui virgini à Christo (1) Virgo commissa est, plurimi asse-* (1) Joan. cap. 19.

 verant,

verant, quia in ſepulchro ejus, ut fertur, non niſi manna invenitur, quod & ſcaturire cernitur. Veruntamen quid horum verius cenſeatur ambigimus, meliùs tamen D E O *totum, cui nihil impoſſibile eſt, committimus, quàm aliquid temerè definire velimus authoritate noſtrâ, quod non probamus: ſicuti & de his, quos cum Domino, teſte Evangelio, reſurrexiſſe credimus; ſed utrum redierint in terræ pulverem, certum non habemus: niſi quod legimus, quia* (1) *multa corpora ſanctorum, qui dormitant, ſurrexerunt, ac venerunt in ſanctam Civitatem, ſcilicet Hieruſalem, & apparuerunt multis. De quibus profectò nonnulli doctorum ſenſerunt, etiam & in ſuis reliquerunt ſcriptis, quòd jam in illis perpetua ſit completa reſurrectio. Fatentur enim, quòd veri teſtes non eſſent, niſi & vera eſſet eorum reſurrectio. Unde & B. Petrus* (2) *dixiſſe legitur, cùm de David loqueretur in teſtimonium: Et ſepulchrum, inquit, ejus apud nos eſt: quaſi non ſit auſus dicere; quòd ipſe, aut corpus ejus apud nos eſt, ſed tantùm ſepulchrum, quo conditus fuerat. Hinc ajunt reſurrexiſſe & ipſum cum cæteris ſanctis, & ideò vacuum remanſiſſe Mauſoleum, uti nunc Beatæ* M A R I Æ *cernitur. Quod ſanè factum & de alijs quibuslibet locis Scripturarum affirmare conantur, quòd hi jam cum Chriſto regnent, reſuſcitati in æternâ ſocietate. Quod quia* D E O *nihil eſt impoſſibile, nec nos de Beatâ* M A R I A *factum abnuimus; quanquam propter cautelam, ſalvâ fide, pio magis deſiderio opinari oporteat, quàm inconſultè definire, quod ſine periculo neſcitur. Unde de his, ex quibus certi ſumus, tantiſper loquamur, ad exhortationem veſtram qualicunque ſermone ad ædificationem & laudem Nominis* D E I, *ut & religio conſervetur pro famulatu, & devotio augeatur pro affectu: quoniam hæc eſt Virgo, quæ ſola interemit univerſam hæreticam pravitatem; ſola poſt* D E U M, *quæ nos confirmet in omni veritate, ſuiſque commendet meritis, & precibus auxilietur, ut & ipſi digni inveniamur ejus laudibus.* Hucuſque exordium ſuppoſititij iſtius Sermonis, qui (3) *Adoni*, & fortè etiam *Vſuardo*, de corporali Aſſumptione B. Virginis in Cœlum dubitationis anſam præbuit. Autor ejus olim creditus fuit *S. Hieronymus*, propter mentionem videlicet *Paulæ* & *Euſtochij*; ut in Auguſtiſſimæ Bibliothecæ Cæſareæ Codice

(1) Matthæi cap. 27.

(2) Actor. cap. 2.

(3) *Cùm hæc jam ſcripſiſſem, obſervavi poſteà, non ſolùm* Adonem, *& fortè etiam* Vſuardum, *ſed ante utrumque etiam* Venerabilem Bedam, *qui A.C. 735 obijt, eandem ob cauſam in eundem errorem incidiſſe; uti videre eſt cap. 7 Libelli* de Locis ſanctis, *ubi hæc leguntur:* In eâdem valle Joſaphat S. M A R I Æ rotunda eſt Eccleſia, lapideo tabulatu diſcreta; cujus in ſuperioribus quatuor altaria, in inferioribus unum habetur in Orientali plagâ, & ad ejus dexteram monumentum vacuum, in quo ſancta M A R I A aliquamdiu pausâſſe dicitur: ſed à quo, vel quando ſit ablata, neſcitur. *Hæc Beda: quæ profectò non ſcripſiſſet, niſi & ipſe ſuppoſititium iſtum Sermonem de Aſſumptione B. Virginis, qui* S. Hieronymo *vel* Sophronio *perperàm attribuitur, pro genuino habuiſſet. Ex iſtius enim Sermonis jam citato exordio ultima hæc verba;* Sed à quo, vel quando ſit ablata, neſcitur; *ſine ullâ controverſiâ deſumpta ſunt.*

Codice membranaceo, ante *ſexcentos* circiter annos ſcripto, & inter Codices Theologicos Latinos MStos *nonageſimo nono* videre eſt, ubi Inſcriptio ſive titulus ita ſe habet: *Epiſtola Hieronymi Presbyteri ad Paulam & Euſtochium de Aſſumptione Sanctæ MARIÆ.* Falſum autem hoc eſſe meridianâ luce clariùs apparet ex ipſo ſuprà citati Exordij principio; quippe ubi Autor ejus non *Latinum*, ſed *Græcum* ſe eſſe profitetur, dum & *Latinum eloquium ſibi* teſtatur *eſſe inconſuetum*, & in *Latinos* invehitur, quòd multi eorum *apocryphum de Tranſitu B. Virginis Libellum* ſtudiosè amplectantur. Item paulo pòſt, *Multi*, inquit, *NOSTRORUM*, hoc eſt, *Orientalium* ſive *Græcorum* dubitant, *utrum aſſumpta fuerit ſimul cum Corpore, an obierit relicto Corpore.* Cùm igitur certò hinc conſtet, *S. Hieronymum* Sermonis iſtius autorem non eſſe, placuit nonnullis, & inter eos *Eraſmo* etiam *Roterodamo*, attribuere illum *Sophronio*, qui & *S. Hieronymo* fuit æqualis, & Librum ipſius *de Scriptoribus Eccleſiaſticis* in *Græcam* linguam tranſtulit. Nam quòd huic quoque cum *Paulâ* & *Euſtochio* familiaritas fuerit, vel ex eo patet, quòd teſte ipſo *S. Hieronymo*, peculiare aliquod Opuſculum *de Virginitate* ad *Euſtochium* compoſuit. Atenimverò rectè jam pridem animadvertit Eminentiſſimus Cardinalis (1) *Baronius*, ne *Sophronium* quidem Sermonis iſtius autorem eſſe, ſed verum ejus autorem poſt Concilia Generalia *Epheſinum* & *Chalcedonenſe*, in quibus A. 431 & 451 *Neſtorij* atque *Eutychetis* hæretica dogmata damnata ſunt, vixiſſe, &c, ut Homiliæ ſuæ autoritatem concilians, vel pro *S. Hieronymo*, vel pro *Sophronio* haberetur, dolo malo finxiſſe, ſe illam ſcribere ad *Paulam* & *Euſtochium*. Elucet enim hoc inprimis ex hiſce verbis: *Alia eſt natura, quâ DEUS Pater ſecundùm ſe honoratur, alia, quâ idem parentibus ſubditur. In utrâq; tamen unus idémq; Chriſtus rectè creditur, eo quòd Verbum caro factum eſt, & habitavit in nobis, unus* (2) *Emanuel, quod eſt, Nobiſcum DEUS. Hanc quippe unitionem divinitatis atq; humanitatis inconfuſam atq; indiviſam fides Catholica ſervat, quam ſanè intelligendo cognoſcit naturalis, atque ſecundùm ſubſtantiam conventio unitatis, ut neque converſio in alterutram duarum ſubſtantiarum partem recipiatur, nec diviſio. Sic namque credere eſt honorare Matrem Domini, quæ & DEUM nobis genuit & hominem, neque hominem ſine DEO, neque ſine homine DEUM, ſed DEUM & hominem, unum & verum JESUM Chriſtum; alioqui Dei-Genitrix dici non poſſet* [QUOD MULTI HÆRE-

(1) *Annal. Eccleſ. Tom. I ad an. 48, & in Annotat. ad Martyrolog. Roman. d. XV Auguſti.*

(2) *Ita appellatur* Chriſtus Eſaiæ *capite ſeptimo. Quem locum Hæreſiarcha* Neſtorius *non hoc ſenſu interpretatus eſt, quòd Chriſtus ſimul & verus* DEUS *ſit & verus homo, ſed quia in humanitate divinitas habitaret: quare etiam Chriſtum appellavit* hominem. θεοφόρον, *h. e.* Deiferum, *non ſignificatione Catholicâ, quâ Sancti Patres ante* Neſtorianam *hæreſin eâ voce uſi ſunt, ſed abuſu hæretico, propter quem SS. Patres poſt* Neſtorianam *hæreſin ab eâ voce, tanquam ambiguâ abhorruerunt; ut pluribus docet* S. Cyrillus Alexandrinus *in Libro* de Incarnatione Unigeniti *cap. 22 & 23.*

HÆRETICORUM NEGARE CONATI SVNT] *nisi* D*EUM verè genuisset incarnatum: & propterea duas in Christo rectè confitemur Nativitates; unam videlicet de Patre sine initio, & sine tempore, sempiternam & coæternam* D*EO Patri; alteram de Matre cum tempore, quando miserationem induens & misericordiam, spontaneâ voluntate ad nos descendit homo natus* D*EUS, ac per hoc juxta veritatem & matris gestatur utero, qui semper* D*EUS agnoscitur. Hinc etiam* THEOTOCON *eam veraciter confitemur,* D*EI scilicet Genitricem, nec non &* CHRISTOTOCON, *non quòd Verbum carnem secum detulerit, neque olim præfatæ carni copulatum sit; sed tunc quando Verbum caro factum est ex carne Virginis, divinitatis atque humanitatis substantia in utero ita inconfusè unitur, ut una persona sit* D*EUS & homo Christus.* Item aliquanto pòst: *Intelligendæ,* inquit, *sunt ipsorum Christi operum qualitates, contemplandúmque semper, ad quæ provehatur humilitas carnis, & ad quæ inclinetur altitudo divinitatis; ita ut per omnem textum sancti Evangelij videatur nihil caro sine Verbo agere, neque Verbum sine carne quidquam efficere. Unde quod concipit & parit Virgo, sicut non sine potentiâ Verbi est, ita non sine veritate carnis, quod nascitur, quod pannorum fascijs jacet involutum, & in præsepio reclinatur. Porrò quod stellâ duce à Magis adoratur, sicut Deitatis est, ita & humanitatis, cùm in Ægyptum per fugam, ne capiatur, abducitur. Sic itaque omnia virtutum opera consideranda sunt, ut reddamus* D*EO, quæ* D*EI sunt, & homini, quæ sunt hominis. Quoniam sicut est unus, qui Lazarum verbo potentiæ suæ vocat, ut exeat foràs à monumento; sic idem ipse unus est, qui flevit humanitatis affectu. Sic quippe cuncta oportet considerare quatenùs & plena divinitas in Christo intelligatur homini unita, & plena humanitas in* D*EUM assumpta. Hæc idcircò dixerim tantisper de fide* INCARNATIONIS *Christi, Carissimæ, quia, quòd* PLURES ORIENTALIUM *circumeunt suis* FÆCIBUS OBVOLUTI, *moneri debuistis; ne suo obnubilare vos velint* OBSCURITATIS *eloquio, vel* GRÆCO *turbine* LATINAM *confundere puritatem.* Hucusque suppostitij istius Sermonis verba, quæ præ cæteris hìc inserere mihi libuit, quoniam *Nestorij* simul & *Eutychetis* hæresis conjunctim ibi refellitur. Etenim nemo in Historiâ Ecclesiasticâ vel leviter versatus ignorat *Nestorium* docuisse, Christum duabus à se invicem separatis constare personis, divinâ nempe & humanâ; & respectu quidem divinitatis, quæ propter inculpatam vitæ ipsius sanctitatem in eo habitare dignata sit, appellari *Filium Dei*, respectu autem

autem humanitatis *filium hominis*: ideóque MARIAM *Χριςοτόκον*, hoc est *Christiparam* sive *Christigenitricem* tantùm, non autem *Θεοτόκον*, hoc est *Deiparam* sive *Deigenitricem* nominandam esse. Similiter etiam de *Eutychete* notissimum est, quòd Christum crediderit unicâ tantùm naturâ, nempe Divinâ, præditum esse, Corpúsque ipsius, quod è Cœlo in uterum Virginis detulisset, ipso Incarnationis momento in Divinitatem mutatum fuisse asseruerit. Quandoquidem igitur jam memoratæ duæ hæreses, *Nestoriana* videlicet & *Eutychiana*, in supposititio illo sermone non tantùm evidenter, sed & satis prolixè refutantur, rectissimè profectò Eminentissimus Card. *Baronius* inde collegit, nec *S. Hieronymum*, nec *Sophronium*, autorem ejus esse, utpote cùm uterque ante duo illa Concilia Generalia, quæ A. C. 431 & 451 contra *Nestorium* & *Eutychetem* celebrata sunt, decesserit. Autor autem supposititiæ istius Homiliæ, quiscunque demùm fuerit, post illa vixit & scripsit Concilia. Idcircò enim, ubi hæreticorum meminit, qui *B. Virginem Θεοτόκον* appellandam esse negârunt, non utitur verbo præsentis temporis, dicendo, quosdam hoc CONARI negare, sed, tanquam de re vetustâ loquens, MULTOS ait *hæreticorum id negare* CONATOS *esse*. Cæterùm, quod ad me attinet, persuasissimum habeo, supposititiam illam Homiliam compositam fuisse seculo post Christum *septimo*, & quidem paulo ante annum 681, quo sub *Agathone* Papâ & Imp. *Constantino Pogonato* ejúsque filijs hæresis *Monothelitarum*, qui aliàs etiam *Monophysitæ* & *Theopaschitæ* dicebantur, in Concilio *Generali VI*, sive *Constantinopolitano III*, damnata est. Tribuebant illi Christo unam tantùm voluntatem & unam actionem, nempe *Divinam*, sine voluntate & actione humanâ; ita videlicet ratiocinantes: si duas in Christo voluntates esse concedatur, necessariò etiam duas esse statuendas naturas; si verò duæ naturæ statuantur, pari necessitate concedendas esse duas personas, & duas virtutes operatrices inter se prorsùs contrarias. Hos ergò *Monothelitas*, ut novam *Eutychianorum* progeniem, refellit incognitus ille autor in dissertatione suâ de Incarnatione Christi, quam Homiliæ suæ de *Assumptione B. Virginis* inseruit; summo studio admonens, ne voluntates & actiones Christi Θεανθρώπου confundantur, sed omnium operum ejus qualitates, & omnia virtutum ejus opera ita considerentur, ut reddantur DEO, quæ sunt DEI, & homini, quæ sunt hominis. Neque verò simpliciter hoc monet, sed & rationem reddit, cur hunc de duplici voluntate & actione Christi articulum adeò diligenter in-

V culcet;

culcet; nempe quòd *Monothelitæ* illo ipso tempore, cùm Homiliam istam scriberet, non tantùm in *Orientali* sive Græcâ Ecclesiâ valdè crescerent, sed & *Occidentalem* sive *Latinam* Ecclesiam eâdem hæreticâ pravitate clanculùm inficere anniterentur. Ipsa ejus verba, suprà quidem jam citata, sed necessariò hìc repetenda, hæc sunt: *Hæc idcircò dixerim tantisper de fide Incarnationis Christi, Charissimæ, quia, quòd* PLURES ORIENTALIUM CIRCUMEUNT SUIS FÆCIBUS OBVOLUTI, *moneri debuistis, ne suo obnubilare vos velint obscuritatis eloquio, vel* GRÆCO *turbine* LATINAM *confundere puritatem.* Ubi primò quidem notandum est, quòd, tanquam de re præsenti loquens, CIRCUMIRE ait *Orientales illos hæreticos*; innuitur enim hâc ratione, eos, cùm hæc scriberentur, in Concilio *Constantinopolitano III*, sive *Generali VI*, quod contra illos A. C. 680. & 681 ex professo celebratum est, nondum fuisse condemnatos: secundò autem notandum est, quòd eosdem ait *circumire suis* FÆCIBUS OBVOLUTOS. Quænam enim illæ FÆCES, nisi *Manetis*, *Apollinaris*, *Eutychetis*, *Dioscori*, *Petri Cnaphæi*, & aliorum ejus generis ab Ecclesiâ Catholicâ jampridem damnatorum Hæresiarcharum reliquiæ sive excrementa residua? Cur *fæcibus* SUIS, *non* autem *alienis* dicuntur *circumire obvoluti*, nisi quia jam memorati *Monothelitarum* primi & antiquissimi Antesignani æquè fuerunt *Orientales* sive *Græci*, quàm recentiores illi *Monothelitæ*, qui propter eandem hæresin in Concilio *Constantinopolitano III*, damnari meruerunt? Hæc itaque, ut dixi, mea est sententia, verum supposititij istius Sermonis de Assumptione B. Virginis autorem integris *duobus* post *S. Hieronymum* & *Sophronitum seculis*, nempe seculo Æræ Christianæ *septimo*, vixisse, & Homiliam suam scripsisse non multo ante annum Christi 681, quo nova *Monothelitarum* hæresis in peculiari eam ob causam institutoGenerali Concilio *sexto* FÆCIBVS SVIS EVOLVTA, & publicè condemnata est. Quæcunque ergò de *Paulâ* & *Eustochio* veluti adhuc viventibus scribit, mera figmenta sunt, quibus Homiliæ suæ, tanquam *S. Hieronymi* ævo scriptæ, apud imperitos falsam vetustatis autoritatem conciliare voluit. Quàm enim egregiè mentiatur, dum in suprà citato exordio refert, *sepulchrum sanctæ Dei-Genitricis* eo tempore, quo *Paula* & *Eustochium* vivebant, palàm & ante oculos omnium exstitisse in medio vallis *Josaphat*, & Ecclesiâ in honorem ejus fabricatâ fuisse conspicuum, solidissimè demonstrat Em. Cardinalis *Baronius* his verbis: *Quâ ratione S. Epiphanius, Hierosolymis sæpè versatus, (ut de eo tradit S. Hieronymus) se ambigere ait, an mortua fuerit,*

rit, si ejus sepulchrum ob oculos omnium positum, perspicuum omnibus factum esset? Vel quomodo de eo mentionem facere Hieronymus prætermisisset, qui relegens cuncta Palestinæ loca, quæ S. Paula Romam veniens invisit, & ut taceam de Christi sepulchro, alia cuncta, quæ ibi erant, memoriâ digna monumenta recenset, ut duodecim Patriarcharum, Josue, Eleazari filij Aaron, Elisæi, Abdiæ, Michææ, Joannis Baptistæ, Lazari, nec non & mausoleum Helenæ Adiabenorum Reginæ, quæ tempore Claudij populum fame laborantem pavit? Quis adduci potest, ut credat, unum tantùm Dei-Genitricis sepulchrum à Paulâ spretum, ut non inviserit, vel S. Hieronymo mente excidisse, ut non meminerit, cùm præsertim agens de Gethsemani in Libro de locis Hebraicis, unam tantùm illic erectam Ecclesiam, ubi Dominus in horto oravit, affirmet, nec de contiguo eidem loco Dei-Genitricis sepulchro vel verbum faciat? Ex his igitur manifestior redditur hominis impostura, qui nomine ejusdem S. Hieronymi dictam epistolam scribit ad Paulam, dum hæc ait: Monstratur autem sepulchrum ejus cernentibus nobis usque ad præsens in vallis Josaphat medio, quæ est vallis inter montem Sion & montem Oliveti posita; quod tu, ô Paula, oculis adspexisti: ubi in ejus honorem fabricata est Ecclesia miro lapide tabulata, in quâ sepulta fuisse, (ut scire potestis) ab omnibus ibidem prædicatur, sed nunc vacuum esse mausoleum cernentibus ostenditur. Hæc egregius ille mendaciorum concinnator, qui non ex his tantùm, quæ diximus, arguitur patentis mendacij, sed etiam ex Eusebio, & alijs, qui egerunt de locis sanctis, Constantini temporibus repertis, & ædificijs illustratis, cùm nullus eorum vel levem saltem de sepulchro Virginis fecerit mentionem. Hucusque Em. Cardinalis *Baronius.* Judicet nunc unusquisque æquus rerum æstimator, utrum anonymo isti semi-græco & semi-latino tenebrioni, qui à tanto Viro jure ac meritò *mendaciorum concinnator* appellatur, major habenda sit fides de *corporali Assumptione B. Virginis* in Cœlum dubitanti, an *S. Gregorio Magno*, & antiquissimis S. Ecclesiæ Catholicæ publicis precibus, quibus ea solenniter confirmatur. Notabile enim inprimis est, quòd incognitus ille impostor *corporalem B. Virginis Assumptionem in Cœlum* non simpliciter negat, sed tantùm de eâ dubitat; & quidem adeò frivolè & inconstanter, ut vel ex illâ ipsâ dubitatione veritas antiquæ traditionis affirmativæ possit elici. *Multi*, inquit, N O S T R O R U M *dubitant, utrum assumpta fuerit simul cum Corpore, an obierit relicto Corpore.* Hìc certè si quæratur, quinam sint illi, quos N O S T R O S vocat, & responsi loco sive *Orientales*, hoc est, *Græci*, sive *Occidentales*, hoc est,

 Latini

Latini intelligantur, nemo negaverit, ex eo, quòd *multos* ait *dubitare*, rectè colligi, contrà etiam fuisse, qui *non dubitarent*, sed corporalem B. Virginis Assumptionem in Cœlum indubitanter crederent. Quare etiam ipse statim subjungit: *Quamvis* NONNULLI *adstruere velint eam jam resuscitatam, & beatâ cum Christo immortalitate in cœlestibus vestiri.* Recenset deinde quædam eorum argumenta, & tandem concludit his verbis: *Davidem ajunt resurrexisse & ipsum cum cæteris sanctis, & ideò vacuum remansisse mausoleum, uti nunc B. MARIÆ cernitur. Quod sanè factum & de alijs quibuslibet locis Scripturarum affirmare conantur, quòd hi jam cum Christo regnent, resuscitati in æternâ societate. Quod, quia* DEO *nihil est impossibile,* NEC NOS DE BEATA MARIA FACTUM ABNUIMUS: *quanquam propter cautelam,* SALVA FIDE, *pio magis desiderio opinari oporteat, quàm inconsultè definire, quod sine periculo nescitur.* Hæc ille. Vbi notandum est, quòd expresse ait, se NON ABNUERE idem factum de *B. MARIA*, hoc est, eam jam resurrexisse à mortuis, & cum Corpore in Cœlum assumptam esse. Si ergò *non abnuit* hoc factum esse, cur suprà dicit *se dubitare & nescire?* aut cur mox addit, *propter cautelam pio magis desiderio se opinari, quàm inconsultè definire.* Si enim, ut ipse *non abnuit*, de facto constat, quid opus est *cautelâ* dubiæ opinationis; aut quî potest *inconsulta* appellari *definitio*, si quis factum affirmet, quòd factum esse *non* potest *abnui?* Quid porrò opus est *privatâ definitione*, ubi S. Ecclesia Catholica solennibus suis precibus publicè aliquid testatur? aut quid prodest *privata dubitationis cautela*, ubi ea per apologeticam formulam SALVA FIDE, hoc est, *salvâ S. Ecclesiæ Catholicæ communi & vulgatâ sententiâ*, excusanda est? Profectò non dubitâsset tantùm impostor ille de *corporali B. Virginis Assumptione in Cœlum*, sed simpliciter eam negâsset, si id potuisset facere SALVA FIDE CATHOLICA, hoc est, nisi obstitisset S. Ecclesiæ Catholicæ autoritas. Valeat igitur is cum frivolâ suâ & inconstanti dubitatione; nos autem cum S. Ecclesiâ Catholicâ firmiter credimus & constanter profitemur, *Sanctissimam Dei-Genitricem* mortem quidem subijsse temporalem, mortis tamen nexibus non potuisse deprimi, sed ab omnipotenti Filio suo è morte suscitatam, & cum Corpore in Cœlum assumptam, super choros Angelorum in æternâ gloriâ residere, ac pro nobis indesinenter orare ac intercedere. Excellentissimum eâ de re exstat testimonium in vetustissimo illo Sermone de Sanctissimâ *Deiparâ*, qui *S. Athanasij Archiepiscopi Alexandrini* Operibus insertus est, sed ab Eminentiss. Cardinalibus *Bellarmino* ac *Baronio* propter refutationem *Nestorianismi*

nisimi S. Cyrillo Alexandrino potiùs, quàm ipsi *S. Athanasio* attribuitur. Verba istius Sermonis ad præsens argumentum præcipuè pertinentia sunt hæc: Ἐπεὶ αὐτὸς Βασιλεύς ἐστιν ὁ ἐκ τῆς παρθένου γεννηθεὶς, καὶ αὐτὸς Κύριος ὁ Θεὸς, δι' αὐτὸν καὶ ἡ τεκοῦσα αὐτὸν, Βασίλισσα, καὶ Κυρία, καὶ Θεοτόκος κυρίως καὶ ἀληθῶς δογματίζεται, καὶ ἐφαρμόζεται· κἀντεῦθεν λέγειν ὡς πρὸς αὐτὴν ἀφορῶντας ἡμᾶς, καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν ἐξ αὐτῆς τεχθέντα σαρκοφόρον υἱὸν αὐτῆς· νῦν παρέστη ἐκ δεξιῶν σου ἐν ἱματισμῷ διαχρύσῳ περιβεβλημένη πεποικιλμένη· καὶ γὰρ καθὸ γυνὴ ἐχρημάτισεν ἡ Βασίλισσα, καὶ Κυρία, καὶ μήτηρ τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸ γυναικεῖον αὐτῆς σχῆμα, καὶ νῦν ὡς Βασίλισσα παρισταμένη ἐκ δεξιῶν τοῦ Παμβασιλέως υἱοῦ αὐτῆς ἐν ἱματισμῷ διαχρύσῳ τῆς ἀφθαρσίας καὶ ἀθανασίας, περιβεβλημένη πεποικιλμένη ἱερολογεῖται ἀνθ' ὧν μὴ δὲ καθ' ἁπλότητα πνευματικὴν καὶ οἷον ἄσαρκον καὶ ἀσώματον παρίσταται, ἀλλὰ περιβεβλημένη μὲν κατὰ τὴν περιαγεστάτην αὐτῆς σάρκα, τὴν ἀφθαρσίαν καὶ ἀθανασίαν, καὶ πεποικιλμένη κατὰ τὰ ἐπερείδοντα αὐτῆς τὴν σάρκα περιαγιώτατα ὀστᾶ. καὶ γὰρ ἐκ τῶν σαρκῶν αὐτῆς καὶ ἐκ τῶν ὀστέων αὐτῆς, ὡς ἐκ τοῦ πάλαι Ἀδὰμ, ὁ νέος Ἀδὰμ κατ' ἀντιπρόσωπον πλάσας ἑαυτῷ τὴν ὡς πλευρὰν σάρκωσιν, φέρει αὐτὸν εἰς τὸ διηνεκές· καὶ ἐντεῦθεν ἡ νέα Εὔα μήτηρ τῆς ζωῆς ὀνομαζομένη, μένει περιβεβλημένη πεποικιλμένη, εἰς ἀπαρχὴν ζωῆς ἀθανάτου πάντων τῶν ζώντων. εἴπομεν τοίνυν καὶ αὖθις καὶ πάλιν καὶ ἀεὶ καὶ διὰ παντὸς, ὡς πρὸς αὐτὸν τὸν Βασιλέα, Κύριον καὶ Θεὸν, καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν Βασίλισσαν, Κυρίαν τε καὶ Θεοτόκον ἀποβλέποντες, κινήσει θεωρίας τοῦ κατὰ νοῦν ἡμῶν διορατικοῦ ὀφθαλμοῦ· παρέστη ἡ Βασίλισσα ἐκ δεξιῶν σου ἐν ἱματισμῷ διαχρύσῳ περιβεβλημένη πεποικιλμένη. Hoc est secundùm editionis Commelinianæ versionem latinam: *Quandoquidem ipse Rex est, qui natus est ex Virgine, idémque & Dominus & DEVS, eapropter & Mater, quæ eum genuit, & Regina, & Domina, & Deipara propriè & verè censetur, licebitque nobis ita congruenter dicere, dum ad ipsam & ad eum, qui ex eâ genitus est, carniferum Filium respicimus: Nunc scilicet adest Regina à dextris tuis vestitu deaurato circumamicta, variegata: eò quòd secundùm sexum fœmineum Regina, & Domina & Mater Dei appellari debeat. Eáque nunc ut Regina assistens à dextris Filij, ubique regnantis, quasi vestitu deaurato incorruptionis & immortalitatis circumamicta & variegata, sacris & solennibus verbis celebratur, non quidem secundùm spiritualem simplicitatem, aut quasi sine carne & corpore assistat, sed quòd induta sit, quantum spectat ad sanctissi-*

ſanctiſſimam ejus carnem, incorruptibilitate & immortalitate. Variegata rursùs eſt, quantum attinet ad oſſa ſanctiſſima, quæ ejus carnem ſuffulciunt. Nam ex carne ejus & ex oſſibus ejus, veluti ex veteri Adamo, novus iſte Adam, ut vicem ejus expleret, coſtam ſibi finxit, nimirùm iſtam Incarnationem, eámque ſemel indutam perpetuò geſtat. Ac proinde iſta nova Eva Mater vitæ appellatur, variegatáque permanet ad primitias vitæ immortalis omnium viventium. (1) *Dicimus igitur eam iterùm atque iterùm, & ſemper & undequaque beatiſſimam. Sicuti ergò cùm ad Ipſum reſpicimus, Regem, Dominum & DEVM appellamus: ita quoque cùm ad Eam oculos reijcimus, Reginam, Dominam & Deiparam eſſe animadvertimus, idque contemplatione oculi mentalis. Adeſt Regina à dextris tuis, veſtitu deaurato circumamicta, variegata.* Hæc *S. Athanaſius*, vel ſecundùm Eminentiſſ. Cardinales *Bellarminum* & *Baronium*, *S. Cyrillus Alexandrinus* de corporali B. Virginis Aſſumptione in Cœlum. Cui inſigni teſtimonio *Græco* aliud addam *Latinum*, quod exſtat in appendice Tomi *noni* Operum *S. Auguſtini*, Tractatu *octavo*, cujus principium: *Ad interrogata de Virginis & Matris Domini reſolutione temporali & aſſumptione perenni, quid intelligam, reſponſurus, &c.* Poſteaquam enim autor iſtius Tractatûs de nobiliſſimo hoc argumento in utramque partem ſatis prolixè diſſeruit, tandem, quid ipſe credat, epilogi loco his verbis profitetur: *Conſideratis igitur his univerſis, verâ ratione confitendum cenſeo, Mariam in Chriſto & apud Chriſtum eſſe. In Chriſto, quia in ipſo vivimus, movemur & ſumus: apud Chriſtum, glorioſè ad æternitatis gaudia aſſumptam, benignitate Chriſti honoratiùs ſuſceptam cæteris, quam hìc gratiâ honoravit præ ceteris, neque uſque ad communem humilitatem eſſe adductam poſt mortem, putredinis videlicet, & vermis, & pulveris, quæ ſuum & omnium genuit Salvatorem; in cujus ſi poteſtate eſt, Sanctorum de capite capillum non perire, eſt & illam animâ & corpore integram poſſe ſervare. De cujus poteſtate ſi nullus dubitet Eccleſiaſticorum, quin poſſit Matrem ſine corruptione in perpetuum ſervare, cur dubitandum eſt voluiſſe, quod attinet ad tantæ benignitatis gratiam? Si elegit divina voluntas ſolâ gratiâ inter crepitantes vehementium ignium flammas, non ſolùm puerorum corpora ſervare illæſa, verùm & ipſa veſtimenta ſervare inuſta, cur abnuat in Matre propriâ, quod elegit in veſte alienâ? Jonam ſervare in ventre ceti præter naturalem uſum voluit incorruptum ſola miſericordia, Mariam incorruptam præter naturam non ſervabit gratia? Servatus eſt Daniel ab intemperatiſſimâ fame leonum, non ſervanda eſt Maria tantis donata meritis dignitatum? Hæc cuncta, quæ diximus, quia naturam*

(1) *Aberrat hoc loco Interpres à vero contextûs Græci ſenſu, utpote qui hic eſt:* Dicamus igitur iterùm atq; iterùm, & ſemper & ubique ad Ipſum quidem, tanquam ad Regem, Dominum & Deum, ad illam verò tanquam ad Reginam, Dominam & Deiparam, contemplatione oculi mentalis reſpicientes: Adeſt Regina à dextris tuis, veſtitu deaurato circumamicta & variegata.

turam non servâsse cognoscimus, in Mariæ integritate plus potuisse gratiam, quàm naturam non dubitamus. Divinitatis enim sunt opera, quæ dicimus, & ideò possibilia, quia sunt ab omnipotentiâ. Christus autem Dei Virtus est & Dei Sapientia, cujus omnia, quæ Patris sunt, sua sunt & velle; velle autem omnia, quæ sunt justa & digna. Sic per hoc dignè videtur lætari Maria lætitiâ inenarrabili animâ & corpore, in proprio Filio, per proprium Filium, nec ullam sequi debere corruptionis ærumnam, quam nulla secuta est tantum Filium pariendo integritatis corruptio: at sit semper incorrupta, quam tanta perfudit gratia; sit integraliter vivens, quæ omnium integram perfectámq; genuit vitam, sit cum illo, quem in suo gessit utero; sit apud illum illa, quæ genuit, fovit & aluit illum, Maria Dei-Getritrix, Dei-Ministratrix, & Dei-Secutrix; de quâ, ut jam dixi, quia aliter sentire non audeo, aliter dicere non præsumo. Hæc ille. Vbi notandum est, Tractatum hunc vulgò quidem attribui *S. Augustino*, eámque opinionem etiam à *Laurentio Surio* Carthusiano, qui illum *Albini Flacci Alcuini Homiliario* primus inseruit, probari, rectiùs autem à *Theologis Lovaniensibus* in editione suâ Operum *S. Augustini*, nec non ab Em. Card. *Baronio* eidem abjudicari. Cui posteriori sententiæ ipse accedo; utpote qui persuasissimum habeo, scriptum esse hunc Tractatum sub finem seculi post Christum *octavi*; nempe eodem circiter tempore, quo *Carolus Magnus*, nondum *Imperator*, sed tantùm, ut ipse loqui amat, *Rex & Rector Regni Francorum*, Capitulorum suorum, sive Legum Ecclesiasticarum & Civilium Librum *primum* edidit. Quòd enim tunc (1) temporis *Festum Assumptionis B. Virginis* in Germaniâ & Galliâ publicâ autoritate nondum confirmatum & sancitum, sed partim negligenter ac inæqualiter cultum, partim impiè & malignè à nonnullis impugnatum fuerit, ipse indicat *Carolus Magnus*, dum cæteris, quas recenset, Festivitatibus anni hanc subjungit clausulam: *De Assumptione S. Mariæ interrogandum relinquimus.* Verisimilimum itaque est, *Carolum Magnum* interrogationem hanc primo omnium ac præ cæteris Præceptori suo *Albino Flacco Alcuino*, qui A. C. 804 obijt, privatim proposuisse, responsi autem loco hunc ab *Alcuino* compositum esse Tractatum, in cujus principio, tanquam ad jam citata *Caroli Magni* verba respiciens ac alludens, expressè testatur, se, quid de Virginis ac Matris Domini resolutione temporali & Assumptione perenni intelligat, non scribere proprio instinctu, sed *ad interrogata respondere.* Confirmant enim hanc conjecturam suprà citata *Caroli M.* verba, & principium hujus Tractatûs *Caroli M.* verbis respondens. Confirmant eandem *stylus Alcuini*, & *Quæstiones sacræ à Carolo Magno* eidem aliàs

(1) *Vide suprà pag. 143.*

aliàs propositæ. Confirmat eandem *assertio* de corporali B. Virginis Assumptione, in scriptis *Alcuini* aliàs occurrens, & *Index scriptorum Alcuini* apud *Joannem Baleum* Centuriâ secundâ Scriptorum *Britanniæ*, in quo per Librum, cui titulus, *Responsiones ad Interrogata*, hunc ipsum de Assumptione B. Virginis Tractatum significari existimo. Confirmat denique conjecturam istam *Homiliarium* ab *Alcuino* jussu *Caroli Magni* collectum, cui Tractatum illum sive Sermonem de Assumptione sine dubio inseruisset *Alcuinus*, si *S. Augustini* is fuisset, non autem proprius. Primus enim *Homiliarium Alcuini* Sermone isto auxit F. *Laurentius Surius* Carthusianus in editione Coloniensi in fol., quæ typis Materni Cholini A. 1576 in lucem prodijt. In omnibus enim antiquioribus ejusdem Homiliarij editionibus, nempe in primâ & antiquissimâ Lugdunensi typis Joannis Clein A. 1520 in fol., in Coloniensi typis Eucharij Cervicorni A. 1539 in fol., & in duabus Coloniensibus Materni Cholini A. 1557 & A. 1569 in folio, Tractatus hic, qui perperàm *S. Augustino* attribuitur, non reperitur. Suppostitius autem ille *S. Hieronymi* vel *Sophronij* Sermo de Assumptione in omnibus *Homiliarij* istius exstat editionibus: quem profectò ipse *Alcuinus* ei inseruit; nec inseruisset, nisi & ipse speciosis *Paulæ* & *Eustochij* nominibus deceptus, spurium hoc scriptum pro genuino habuisset. Quòd si tunc temporis alter ille Tractatus, qui vulgò perperàm *S. Augustino* tribuitur, inter Opera ejus jam exstitisset, inseruisset *Alcuinus* sine dubio etiam illum *Homiliario* suo, & dubitationi *S. Hieronymi* indubitatam *S. Augustini* affirmationem opposuisset. Hinc apparet, quantâ execratione dignus sit incognitus ille impostor, qui seculo, ut suprà demonstravi, post Christum *septimo*, privatam dubitationem suam de corporali Assumptione B. Virginis in Cœlum sub venerando *S. Hieronymi* nomine, tanquam ad *Paulam* & *Eustochium* scriptam, publicavit, & ipsi etiam *Carolo Magno* interrogationis ansam præbuit. Nondum enim detectis suppostitij istius sermonis fraudibus, tanti ponderis apud omnes fuit *S. Hieronymi* prætenta autoritas, ut ipse *Alcuinus*, ne tanto Ecclesiæ Doctori obloqui videretur, Tractatum illum responsorium, quo ad interrogationem *Caroli Magni* de corporali B. Virginis Assumptione affirmativam suam sententiam aperuit, non nisi *suppresso nomine suo* ediderit. Vnde porrò contigit, ut, cùm *Alcuinus* in componendo illo responso stylum *S. Augustini* de industriâ valdè imitatus esset, sequentibus semi-barbaris seculis ipsi *S. Augustino* Tractatus iste adscriptus sit. Quicquid autem in *Germaniâ* & *Galliâ* post *Alcuini* consultationem & responsum de corporali B. Virginis Assumptione in Cœlum, & solenni ejusdem celebratione

secun-

ſecundùm Eccleſiæ Romanæ conſuetudinem univerſaliter colendâ ſuperfuit dubitationis, id omne penitùs ſublatum & extinctum eſt, poſteaquam Imp. *Carolus Magnus* A. C. 813 eandem *Interrogationem* in *Concilio Mugintino* publicè curavit proponi, & *decretum Eccleſiaſticum Cæſareo edicto ſuo* confirmavit. Cùm igitur *Alcuinus Reſponſum ſuum* de Aſſumptione B. Virginis ſcripſerit propter *Interrogationem Caroli Magni, Carolus* autem *Magnus* Interrogationem illam propoſuerit propter *dubitationem* ſuppoſititij iſtius *S. Hieronymi* vel *Sophronij*, haud ab re quis porrò quæſierit, quam ob rem impoſtor ille, qui pro *S. Hieronymo* vel *Sophronio* haberi vult, ad componendum ſuppoſititium Sermonem, in quo de Reſurrectione B. Virginis & corporali ejuſdem Aſſumptione ſe *dubitare* profitetur, animum appulerit. Cauſam autem ejus rei in Exordio ipſe indicat his verbis: *Omnia Salvatoris geſta, & Beatæ Mariæ obſequia, nec non & actus vitæ ex Evangelio didiciſtis. Et nunc quid intereſt, ut ab aliquo doctorum requiratis? De Aſſumptione tamen ejus qualiter aſſumpta eſt, quia veſtra id depoſcit intentio, præſentia abſens ſcribere vobis curavi, quæ abſentia præſens devotus obtuli: ut habeat ſanctum Collegium veſtrum in die tantæ Solennitatis munus latini ſermonis, in quo diſcat tenera infantia lactis experiri dulcedinem, & de exiguis exigua cogitare: qualiter, favente Deo, per ſingulos annos tota hæc dies expendatur in laudem, & cum gaudio celebretur: ne fortè ſi venerit veſtris in manibus illud* APOCRYPHUM DE TRANSITU *ejuſdem* VIRGINIS, *dubia pro certis recipiatis: quod* MULTI LATINORUM *pietatis amore, ſtudio legendi chariùs amplectuntur: præſertim cùm ex his nihil aliud experiri poſſit pro certo, niſi quòd hodiernâ die glorioſa migravit à Corpore.* Hæc ipſe ille Anonymus tenebrio. Cauſa ergò ſcribendi hujus Sermonis, uti hinc diſcimus, fuit *apocryphum* illud *Scriptum de Tranſitu B. Virginis*, quod *Melitonis Epiſcopi Sardenſis* nomine falsò inſignitur. Vbi primò quidem notandum eſt, quòd Librum illum *de Tranſitu B. Virginis* vocat *apocryphum*; ſecundò autem, quòd non ſimpliciter ait *Latinos*, ſed *multos Latinorum* pietatis amore, ſtudio legendi chariùs eum amplecti. Hinc enim rectè colligitur, Autorem ejus Sermonis hæc ſcripſiſſe poſt annum Chriſti 494, quo Liber iſte *de Tranſitu B. Virginis* in *Concilio Romano*, cui *S. Gelaſius I* præfuit, in *apocryphorum* Librorum numerum relatus eſt. Ipſa *S. Gelaſij* Papæ verba in *Decreto Gratiani Diſtinct. XV cap. Sancta Romana*, hæc ſunt: *Liber, qui appellatur Tranſitus S. Mariæ, apocryphus.* Per *multos* autem *Latinorum*, quos ait eundem Librum, licet is à *Concilio Romano* & *S. Gelaſio* Papâ *apocryphus* declaratus eſſet, pietatis amore & ſtudio

legendi chariùs amplecti, arbitror tacitè significari *S. Gregorium Turonensem*, qui A.C. 594 obijt, & Libri *primi* de *Gloriâ sanctorum Martyrum* capite *quarto* Assumptionem B. Dei-Genitricis commemorat his verbis: *Post admirabilem Dominicæ Ascensionis gloriam, quæ contrito diabolicæ malignitatis capite, mentes fidelium ad contemplanda cœlestia animavit, sancti Apostoli Domini & Salvatoris nostri cum beatâ Mariâ Matre ejus in unam congregati domum, omnia ponebant in medio, nec quisquam suum aliquid esse dicebat, sed unusquisque cuncta possidebat in charitate, sicut sacer Apostolicæ Actionis narrat stylus. Post hæc dispersi sunt per Regiones diversas ad prædicandum Verbum Dei. Denique impleto à beatâ Mariâ hujus vitæ cursu, cùm jam vocaretur à seculo, congregati sunt omnes Apostoli de singulis Regionibus ad domum ejus. Cúmque audîssent, quia esset adsumenda de Mundo, vigilabant cum eâ simul: & ecce Dominus JESUS advenit cum Angelis suis, & accipiens animam ejus, tradidit Michaeli Archangelo, & recessit. Diluculo autem levaverunt Apostoli cum lectulo Corpus ejus, posuerúntq; illud in monumento, & custodiebant ipsum, adventum Domini præstolantes. Et ecce iterùm adstitit eis Dominus, susceptúmque Corpus sanctum in nube, deferri jussit in Paradisum, ubi nunc resumptâ Animâ cum electis ejus exultans, æternitatis bonis, nullo occasuris fine, perfruitur.* Hæc *S. Gregorius Turonensis*, quæ sine ullâ controversiâ ex suprà memorato Libro *de Transitu B. Virginis* abbreviatè desumpta sunt. Cùm igitur jam citatus *S. Gregorij Turonensis* locus seculo post Christum *sexto* apocryphæ isti narrationi, tàm in *Germaniâ*, quàm in *Galliâ*, novam conciliâsset autoritatem, ideóque ea à multis studiosè legeretur, arripuit incognitus ille Autor sequenti seculo *septimo* hanc occasionem dubitationis suæ de *corporali Assumptione B. Virginis* publicandæ, & cùm ipse non esset tantæ existimationis, ut *S. Gregorium Turonensem* apertè ac nominatim auderet reprehendere, suppositititum illum composuit Sermonem quasi ad *Paulam* & *Eustochium*, ut hâc ratione vel pro ipso *S. Hieronymo*, vel minimùm pro æquali ejus *Sophronio* haberetur. Velatus itaque specioso hoc alienæ autoritatis tegmine, non contentus fuit eos culpare, qui exemplo *S. Gregorij Turonensis* apocryphæ *de Transitu B. Virginis* narrationi nimiam haberent fidem, sed propter apocryphas illas corporalis Assumptionis Ejus circumstantias de Assumptione ipsâ dubitare, & dubitatione suâ alios quoque in eundem errorem inducere ausus est. De reliquo, quod ad *Melitonem*, sub cujus nomine sæpiùs memoratus apocryphus libellus editus est, attinet, fuit is *Sardium in Lyciâ*, *Asiæ Minoris Provinciâ*, *Episcopus* sub *Imp. M. Aurelio Vero Antonino Philo-*

Philoſopho, eidémque Apologiam pro Chriſtianâ religione obtulit; ut præter *Euſebium Pamphili* in Chronico ad annum Chriſti 170, & Hiſtor. Eccleſiaſticæ lib. 4 cap. 25, teſtatur *S. Hieronymus* Catalogi Scriptorum Eccleſiaſticorum capite vigeſimo quarto: ubi notandum inprimis eſt, quòd *Imp. M. Aurelius Antoninus Philoſophus* ibi appellatur *M. Antoninus Verus*. Ipſa *S. Hieronymi* verba hæc ſunt: *Melito Aſianus, Sardenſis Epiſcopus, Librum Imp. M. Antonino Vero, qui Frontonis Oratoris diſcipulus fuit, pro Chriſtiano dogmate dedit.* Quæ verba *Aubertus Miræus* in ſuo ad hunc locum *Scholio* ita interpretatur, quaſi ea non de *Imp. Antonino Philoſopho*, ſed de *Antonino Vero*, quem is Collegam Imperij habuit, intelligenda ſint. Sed manifeſtè reclamat differentia *prænominis*. Vti enim prior ſine ullâ controverſiâ *MARCUS Aurelius Verus Antoninus Philoſophus*, ſic poſterior æquè conſtanter in omnibus antiquis numiſmatibus *LUCIUS Aurelius Verus Antoninus* nuncupatur. Quamvis autem jam citatis locis tàm ab *Euſebio*, quàm *S. Hieronymo Melitonis* Opera ſtudiosè recenſentur, nulla tamen Libri de *Tranſitu B. Virginis*, vel tanquam genuini, vel tanquam apocryphi, inter ea fit mentio. Ex quo utriuſq; Autoris unanimi ſilentio ſatis, ut opinor, manifeſtè apparet, apocryphum iſtum de *Tranſitu B. Virginis* Librum non tantùm à *Melitone* non eſſe compoſitum, verùm etiam ætate *Euſebij Pamphili* & *S. Hieronymi* recentiorem eſſe. Confirmat hoc *Juvenalis* Archiepiſcopus Hieroſolymitanus Oratione ſuâ, quam A. C. 451 in *Concilio Chalcedonenſi* de Aſſumptione B. Virginis ad *Imp. Marcianum* ejúſque conjugem *Pulcheriam* habuit, utpote in quâ expreſsè ait, Hiſtoriam Aſſumptionis B. Dei-Genitricis non quidem exſtare in *Sacrâ Scripturâ*, attamen ἀρχαία τινι καὶ ἀληθεστάτῃ πάμπαν παραδόσει, hoc eſt, *antiquâ quâdam & veriſſimâ traditione* uſque ad illud tempus propagatam eſſe. Quis enim dubitet, ſi illâ ætate Liber aliquis ſub nomine *Melitonis*, vel alterius cujuſdam Diſcipuli SS. Apoſtolorum, aut ſub nomine alicujus ex ipſis SS. Apoſtolis eâ de re exſtitiſſet, quin ex eo *Imp. Marciano* & Conjugi ipſius *Pulcheriæ* B. Dei-Genitricis corporalis Aſſumptio in Cœlum fuiſſet cognita? aut quis ambigat, quin Archiepiſcopus *Juvenalis* relationem ſuam de corporali Aſſumptione B. Dei-Genitricis Teſtimonio hujuſmodi Scripti æquè ſtabiliviſſet, quam autoritate *S. Dionyſij Areopagitæ* ibidem probat, SS. Apoſtolos propter imminentem B. Virginis obitum ex diverſis Orbis terrarum Regionibus Hieroſolymam conveniſſe. Verumenimverò, quò hæc clariora ſint, neceſſitas poſtulat, ut Libri *decimi quinti* Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ *Nicephori Calliſti* caput *decimum quartum*, cui jam memorata

Juvenalis Archiepiscopi Hierosolymitani Oratio inserta est, integrum hìc exhibeam, & nonnulla, ad argumenti hujus illustrationem pertinentia, paulo accuratiùs, quàm ab alijs antehac factum fuit, considerem. Verba itaque istius capitis hæc sunt: Πουλχερία δὲ ἡ ἀοίδιμος Βασιλὶς, πολλὰ μὲν παρὰ πάντα τὸν βίον ἐποίησε κατορθώματα· πολλὰ δὲ καὶ κοινὰ ξένων καὶ πτωχῶν συνεστήσατο καταγώγια, ξενοτάφιά τε καὶ ἄλλα θεοφιλοῦς διανοίας τεκμήρια· ἐν οἷς καὶ ὁ τοῦ μάρτυρός ἐστι Λαυρεντίου ναός· τρεῖς δὲ ὑπερμεγέθεις δόμους καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ μητρὶ ἐξ αὐτῶν ἀνίστη κρηπίδων· ὧν εἷς ὁ τῶν Χαλκοπρατείων τῆς ἁγίας σοροῦ οἴκημα ἔχων, ᾧ τὴν ζώνην τῆς Θεομήτορος ἐθησαύριζε· περὶ οὗ μετρίως τῷ περὶ τούτου βιβλίῳ ἐν δευτέρῳ κεφαλαίῳ εἰρήκαμεν· ἐν ᾧ καὶ παννυχίδα καὶ λιτὴν κατὰ πᾶσαν τετράδα ἐθέσπιζε γίνεσθαι· καὶ αὐτῆς πεζῇ παριούσης, συνάμα φωτὶ ὃ πηγάζει λαμπάς. δεύτερος ὁ τῶν ὁδηγῶν ἐστίν· ἐν ᾧ τὴν ἐξ Ἀντιόχου σταλεῖσαν εἰκόνα τῆς τοῦ Λόγου μητρὸς ἐνετίθει· ἣν Λουκᾶς ὁ θεῖος Ἀπόστολος χερσὶ καθιστόρει, ζώσης ἔτι, καὶ τὸν τύπον ὁρώσης, καὶ τὴν χάριν τῇ μορφῇ ἐνιείσης. ἡ δή τις εἰκὼν ἐν τῷ τριβουναλίῳ λεγομένῳ πρώτως τὰ ἐς δεῦρο τελούμενον αὐτῇ διεπράξατο· ἐφ' ᾧ καὶ κατὰ τὴν τρίτην τῶν ἡμερῶν τὴν παννυχίδα καὶ τὴν λιτὴν ἐνομοθέτει τελεῖσθαι· ὃ δὴ καὶ ἐς δεῦρο ὁρᾶται τηρούμενον. τρίτον δ' ἕτερον κάλλει ἀμυθήτῳ καὶ παντοδαπαῖς ὕλαις κοσμούμενον, τῇ τοῦ Λόγου ἀφιέρου μητρὶ, ᾧ Βλαχέρναι ἐπώνυμον. ὃν διαρκῶς εἰς φιλότιμον κάλλος κοσμήσασα, Μαρκιανοῦ τὰ Ῥωμαίων σκῆπτρα διέποντος, σπουδὴν καὶ ἄμφω πᾶσαν ἐποιοῦντο, καὶ τὸ πάνσεπτον καὶ πανάχραντον καὶ θεοδόχον ἐκείνης σκῆνος εὑρεῖν, καὶ τούτῳ ἐναποθέσθαι· καὶ δῆτα παρόντα τηνικάδε τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἱεροσολύμων Ἰουβενάλιον, καὶ τοὺς ἐκ Παλαιστίνης ἥκοντας Ἐπισκόπους διὰ τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον, μεταστειλάμενοι ἐπυνθάνοντο, εἴ γε τὸ θεῖον τῆς Θεοτόκου κατὰ Παλαιστίνην τέμενος ἐξαίσιον μάλα γε ὂν, καὶ τὸ θεῖον ἐκείνης σκῆνος ἔπι τῇ σορῷ παραμένοι, ᾗ ἔθετο τὸ κατ᾽ ἀρχάς· βουλομένοις γὰρ εἶναι ἐκεῖθεν μετακομίζειν παρὰ τὸ ἐκείνοις ἀνεγερθὲν τέμενος, φυλακτήριον ἐσόμενον τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων. ταύτης γὰρ οὖσαν καὶ τὴν πόλιν καὶ τὸν νεὼν, χρῆναι ἔφασκον μηδὲ τοῦ ἱεροῦ σκήνους ἐκείνης ἄμοιρα καθεστάναι· πρὸς δὴ ταῦτα ὑπολαβόντα Ἰουβενάλιον, ἀποκρίνασθαι· τῇ μὲν ἱερᾷ καὶ θεοπνεύστῳ γραφῇ οὐδαμῶς τὰ κατὰ τὴν τελευτὴν τῆς ἁγίας καὶ ἀείπαιδος Θεοτόκου Μαρίας ἐμφέρεται· ἀρχαίᾳ δέ τινι καὶ ἀληθεστάτῃ πάμπαν παραδόσει πείθεσθαι, ὡς ἐπιστάσης ἐκείνῃ τῆς τελευτῆς, ἀθρόον ἐκ περάτων γῆς ἐπὶ τὸ κήρυγμα τοῖς Ἀποστόλοις διεσπαρμένοις,

μεταρ-

μεταρσίοις νεφέλαις ποθὲν, εἰς Ἱεροσόλυμα γεγόνασι· ὀπλασίᾳ δὲ κρείττονι, ὕμνος θείων δυνάμεων ἐξηχεῖτο· ἀψοφητὶ δὲ πάλιν ὑπερφυῶς τὸν Λόγον καὶ Υἱὸν αὐτῆς κατιόντα, τὸ θεῖον ἐκείνης πνεῦμα εἰς χεῖρας λαβεῖν· τὸ δ' ἐκείνης θεοειδέστατον σκῆνος ἀγγελικῇ καὶ ἀποστολικῇ συντάγματι ὑμνῳδίᾳ ἐκκομισθὲν, σορῷ τινὶ χώρῳ Γεθσιμανῆ κατετέθη, καὶ γενεὰς τρίτην ἡμέραν ὁ τῶν Ἀγγέλων ὕμνος τῷ χώρῳ διέμενεν ἀσιγήτοις ὑμνῳδίαις γεραίρων τὴν Θεομήτορα· ὡς δ' ἐκεῖνη ἐπαύετο, καί τις τοῦ χοροῦ τῶν Ἀποστόλων ἀπολειφθεὶς, ἐπανῆκε μετὰ τρίτην τῶν ἡμερῶν βιασάμενος τὸν ἱερὸν ἐκεῖνον χορὸν, ἀνοίγειν τὴν σορὸν ἐπειρᾶτο, καὶ τὸ εἰκὸς τῇ μητρὶ τοῦ Λόγου ἀφοσιοῦν. ἐπεὶ δὲ καὶ τῆς σφραγῖδος διαλυθείσης ἠνοίγετο, τὸ μὲν θεῖον ἐκείνης σῶμα παντάπασιν ἀνεύρετον ἦν· τά γε μὴν ἐντάφια σπάργανα μένοντα κατὰ χώραν ἀθιγῆ καὶ ἀπερίσψαυσα, ὥσπερ ἄρτι ἀπολελοιπότος ἐκεῖνα τοῦ σώματος, ἀρρήτῳ τινὶ εὐωδίᾳ ἀστράπτοντα· ἧς ἐς μᾶλλον ἐμφορηθέντες, σφραγῖδι αὖθις τὴν σορὸν ἐπισημηνάμενοι, ἀπηλλάττοντο, ἐκπεπληγμένοι τῷ παραδόξῳ τοῦ πράγματος· τοῦτο μόνον ὥς γε ἐχρῆν ἐπιλογισάμενοι, ὡς ἄρα ὁ ἐξ αὐτῆς ἰδίᾳ ὑποστάσει εὐδοκήσας ἀρρήτως καὶ ἀπερινοήτως σάρκα λαβεῖν καὶ γεννηθῆναι Θεὸς Λόγος, καὶ τῆς δόξης ὢν Κύριος· εἶτα καὶ μετὰ τὴν ἄρρητον κύησιν ἀλήμαντον τὴν παρθενίαν διατηρήσας, αὐτὸς ἠξίωσε καὶ μετὰ τὴν ἐνθένδε ἀπαλλαγὴν, τὸ ὑπερφυῶς ἄχραντον καὶ ἀμίαντον ἐκείνης καὶ πανάγιον σῶμα, καὶ πρὸ τῆς νενομισμένης καὶ κοινῆς ἅπασιν ἀναστάσεως ἀφθαρσίᾳ τιμῆσαι· καὶ μεταθέσει ἀγγελικῇ μεταστήσας, εἰς τινας ὑπερφώτους καὶ ἀφθάρτους χώρους τῶν ἐπουρανίων μονῶν, γέρας ὥσπερ τι ἐξαίσιον χαριζόμενος, τὸ μὴ τοῖς λοιποῖς τῶν ἀνθρώπων, καὶ τῶν μάλιστα εὐδοκιμησάντων, συνάμα καὶ ταύτην ἀνίστασθαι. συνῆσαν δὲ τηνικάδε τοῖς Ἀποστόλοις ὅ, τε ἁγιώτατος Τιμόθεος, Διονύσιός τε ὁ Ἀρεοπαγίτης, καὶ ὁ πολὺς τὰ θεῖα καὶ σοφὸς Ἱερόθεος· ὥσπερ αὐτός φησι Διονύσιος (1) ἐν τοῖς πρὸς Τιμόθεον ποιηθεῖσιν αὐτῷ, περὶ τοῦ μακαρίου Ἱεροθέου λέγων οὕτως· ἐπεὶ καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς θεολήπτοις ἡμῶν Ἱεράρχαις, ἡνίκα καὶ ἡμεῖς, ὡς οἶσθα, καὶ αὐτὸς, καὶ πολλοὶ τῶν ἱερῶν ἡμῶν ἀδελφῶν ἐπὶ τὴν θέαν τοῦ ζωαρχικοῦ καὶ Θεοδόχου σώματος συνεληλύθαμεν· παρῆν δὲ καὶ ὁ ἀδελφόθεος Ἰάκωβος, καὶ Πέτρος ἡ κορυφαία καὶ πρεσβυτάτη τῶν θεολόγων ἀκρότης· εἶτα ἐδόκει μετὰ τὴν θέαν, ὑμνῆ-

(1) Lib. de Divinis Nominibus cap. 3.

σαι σὺν ἱεράρχας ἅπαντας, ὡς ἕκαστος ἦν ἱκανὸς τὴν ἀπειροδύναμον ἀγαθότητα τῆς θεαρχικῆς (1) εὐσθενείας, πάντων ἐκράτει μετὰ τοὺς (2) θείους λόγους ὡς οἶδα τῶν ἄλλων ἱερομυστῶν, ὅλος ἐκδημῶν, ὅλος ἐξιστάμενος ἑαυτοῦ· καὶ τὴν πρὸς τὰ ὑμνούμενα κοινωνίαν πάσχων καὶ πρὸς πάντων (3) ἠκούετο καὶ ἐγινώσκετο καὶ ἑωρᾶτο θεόληπτος ὕμνος, καὶ θεῖος ὑμνολόγος κρινόμενος· καὶ τί ἄν σοι περὶ τῶν ἐκεῖ θεολογηθέντων λέγοιμι; καὶ (4) εἰ μὴ καὶ ἐμαυτοῦ ἐπιλέλησμαι, πολλάκις οἶδα παρὰ σοῦ καὶ μέρη τινὰ τῶν (5) ἐνθεωτικῶν ἐκείνων ὑμνῳδιῶν ἐπακούσας. ταῦτα διεξελθόντος Ἰουβεναλίου, οἱ Κρατοῦντες τὴν ἁγίαν ἐκείνην ἐδέοντο πέμπειν σορὸν, μετὰ τῶν ἱερῶν ἐκείνων ἀμφίων, ἀσφαλῶς τῇ σφραγίδι ἐσημειωμένον. ἣν δὴ καὶ πρὸς Ἰουβεναλίου ἀποσαλεῖσαν, ἐν τῷ παρ᾽ αὐτῶν οἰκοδομηθέντι μεγίστῳ νεῷ τῶν Βλαχερνῶν ὁσίαις κατεθέντο ταῖς χερσὶν, ἔγγιστα τῆς ἱερᾶς καὶ θείας τραπέζης, ἔτι τοῖς ζῶσι καταλελεγμένου Μαρκιανοῦ· ἡ γὰρ τιμία ἐσθὴς ἐπὶ Λέοντος οὐ πολλῷ ὕστερον ἐκομίζετο· ἣ δὴ καὶ ἐν τῷ περιφερεῖ ἀνετέθη νεῷ, ὃν Λέων ὁ μέγας ἐδείματο, ὡς ἐπ᾽ ἐκείνου γενόμενοι λέξομεν. Hoc est, *Joanne Lango* & *Frontone Ducæo* interpretibus: *Celeberrima hæc (6) Pulcheria multas per vitam præclarè res gessit: multa publica hospitum & pauperum condidit domicilia. Advenarum etiam sepulchra & alia ædificia construxit, piæ mentis ejus indicia: in quibus etiam est Martyris Laurentij Templum. Tria quoque Dei Matri ex ipsis fundamentis Templa erexit; quorum unum est in Chalcopratijs, Sacri Loculi nomen habens. In hoc, veluti thesaurum, Dei-Genitricis deposuit Zonam: de quâ paucis Libro proximo, capite secundo, mentionem fecimus. Hoc in Templo, ut quarto quoque hebdomadis die pervigilium & supplicatio ad lucernas & lampades fieret, constituit; quam & ipsa pedes frequentare solita erat. Secundum Templum Viæ Ducum est, ubi Antiochiâ missam Verbi Matris Imaginem dedicavit, quam divus Apostolus Lucas suis ipse manibus depinxit, illâ adhuc vivente, & tabulam ipsam vidente, gratiámque adeò illi formæ suæ immittente. Hæc Imago primùm in loco, qui Tribunal dicitur, fuit; ubi ea, quæ nunc quoque fiunt, miracula peracta sunt. Porrò in Templo isto, ut tertio quoque septimanæ die pervigilium*

(1) Ita quidem in antiquo & hactenus unico Historiæ Ecclesiasticæ Nicephori Callisti *Codice MSto Cæsareo, ex quo non solùm* Joannis Langi *latina versio, sed & ipse contextus Græcus primùm in lucem prodiit, scriptum legitur, minimè tamen dubium est, quin pro* εὐσθενείας *legendum sit* ἀσθενείας, *ut non multo post in explicatione hujus* Dionysiani *loci solidissimè demonstrabitur. Corrigendus etiam est idem* Nicephori *Codex lib. 2 cap. 22, ubi pro* ἀσθενείας *mendosè legitur* ἁγιαστείας. *(2) Ita quidem in Codice MSto Cæsareo hîc legitur, sed sine ullâ controversiâ scribendum est* μετὰ τοὺς θεολόγους. *Intelliguntur enim per* Theologos *antonomasticè Sancti duodecim* Apostoli*; ut paulo antè. Vide eundem* Nicephorum *lib. 2 cap. 22. (3) Locus corruptus. Legendum* καὶ πρὸς πάντων, ὃν ἠκούετο καὶ ἑωρᾶτο, καὶ ἐγινώσκετο, καὶ οὐκ ἐγινώσκετο, θεόληπτος εἶναι καὶ θεῖος ὑμνολόγος κρινόμενος. *(4) Leg.* καὶ γὰρ εἰ μὴ ἐγώ, *ut apud eund.* Nicephorum *lib. 2 cap. 22. (5) Pro* ἐνθεωτικῶν *sine controversiâ hîc legendum est* ἐνθουσιαστικῶν*; uti apud eundem* Nicephorum *lib. 2 cap. 22. (6) Imperatrix sive Augusta.*

vigilium itidem & supplicatio perageretur, curavit: quod ad hunc usque diem servatur. Tertium autem Verbi Matri incredibiliter pulchritudine & omnis generis materiâ ornatum consecravit Templum, cui Blachernæ cognomen est: quo abundè per ambitionem quandam & liberalitatem decorato, Marciano Romani Imperij sceptra tenente, magnoperè unà cum eo operam dedit, ut modis omnibus venerandum, immaculatum, Deiferúmque illius Corpus inveniret, & in Ecclesiâ eâ reponeret. Itaque Juvenalem Hierosolymorum Archiepiscopum & Palæstinos Episcopos, qui Concilij celebrandi causâ Chalcedonem venerant, accitos interrogavit, an divinum Deigenitricis (1) *Templum & sacrosanctum Corpus adhuc apud Palæstinos in eo tumulo, quo primùm repositum esset, reperiretur: velle se id inde translatum in Templum hoc ejus inferre, ut imperantis Urbis custodia esset & præsidium. Cùm enim & Urbs ipsa & Templum illi dicatum esset, æquum esse dixit, ut sacrum etiam ejus Corpus ab eis non abesset. Ad quæ verba Juvenalis respondit: In sacris divinitúsque inspiratis Scripturis obitum sanctæ sempérque Virginis Dei-Genitricis Mariæ minimè referri, antiquissimâ autem & verissimâ omninò traditione receptum esse,* (2) *instante illius obitu, Apostolos ex ipsis Orbis terrarum finibus, ubi ad prædicationem obeundam dispersi erant, sublimes in aëre Hierosolyma venisse, visione auspicatiore hymnos divinarum potestatum exauditos esse: & absque strepitu aliquo, mirifico modo, Verbum & Filium ejus advenisse, atque in manus suas divinum illius Spiritum suscepisse. Sacrosanctum autem Corpus illius Angelicâ simul & Apostolicâ hymnodiâ elatum in tumulo quodam, in regione Getzemani, repositum esse, & in tertium usque diem eo loco carmina Angelos perpetua in honorem & laudem Dei-Genitricis cecinisse. Et cùm eodem tertio die* (3) *is, qui in obitu Virginis Matris choro Apostolorum non adfuerat, advenisset, & sacrum illum cœtum, ut tumulum recluderet, quo & ipse Verbi Matri debitum supremúmque persolveret honorem, precibus summoperè sollicitâsset, atque sigillo ablato sepulchrum apertum esset, sacrum illius Corpus prorsùs repertum non esse, sed sepulchrales illius fascias tantùm suo loco intactas atque inviolatas, perinde atque Corpus ea paulo antè reliquisset, repertas, & quidem inenarrabili odoris suavitate redolentes; eâque illos abundè afflatos, signaculo rursùm tumulo imposito abiisse ad miraculum tantum consternatos, atque illud solùm pro eo atque decebat, animo secum meditatos, illum ipsum Deum Verbum & Dominum gloriæ, qui subsistentiâ suâ, pro beneplacito suo, eo quem neque verbis neque intelligentiâ assequi liceat modo, carnem ex eâ suscipere, & deinde post ineffabilem illam uteri gestationem & partum*

(1) *Explicationem hujus loci vide paulò post.*

(2) *Vide eandem* Nicephori Callisti *Historiam Ecclesiasticam lib. 2. cap. 21, 22, 23.*

(3) *Rectiùs verteretur* aliquis. *Creditur autem hic fuisse S.* Thomas *Apostolus. Vide* Nicephor. Callist. *Hist. Eccles. lib. 2. cap. 23.*

partum virginitatem illæsam conservare dignatus sit: illum, inquam, Ipsum, etiam post obitum & ex vitâ hâc migrationem mirificè immaculatum, impollutum, & modis omnibus sanctum Corpus ejus ante destinatam quoque & communem omnium resurrectionem immortalitate cohonestâsse, eóque per Angelorum ministerium in loca quædam cœlestium regionum lucidissima, & à corruptione alienissima translato, honore præcipuo prosecutum esse, ne unà cum reliquis vel celeberrimis laudatissimisque hominibus resurgeret. Porrò cum discipulis ibi tunc adfuisse addidit sanctissimum illum Timotheum, Dionysium Areopagitam, magnúmque, divinum & sapientem Hierotheum, quemadmodum hâc de re Dionysius ipse in (1) suis ad Timotheum de beato Hierotheo scriptis testatus sit his verbis; Congressus etiam est cum Hierarchis Divino Numine afflatis, cùm & ego & tu ipse, alijq; multi ex sanctis fratribus nostris ad spectaculum Corporis, quod autorem vitæ Deúmque suscepisset, convenissemus. Aderat ibi Jacobus quoque frater Domini, & item Petrus, supremum atque venerandum Theologorum fastigium. Deinde, post id spectaculum, visum est, ut Hierarchæ omnes, pro se quisque, ut posset, hymno cantato, infinitipotentem Divinæ (2) virtutis bonitatem concelebrarent. Meministi tu satis, ut ibi secundùm (3) Theologos ipsos, omnes alios sacros mystas longè superârit, totus à seipso secedens, totus mente extra seipsum degens, & prorsùs convenientia eis, quæ canebat, patiens, ita ut à quibus audiebatur & conspiciebatur, simul & cognosceretur & non cognosceretur: Numine afflatus & divinus hymnorum cantor judicatus. Sed quid tibi de ijs, quæ tùm sancti illi Viri theologati sint, dicam? cùm, nisi mei quoque ipsius sim oblitus, meminerim, me multos hymnos & partes quasdam divinitùs inspiratarum illarum laudum, te canente, audire. Hæc ubi Juvenalis dixit, Principes ipsi ab eo, ut sanctum eum tumulum, unà cum sacris vestibus probè obsignatum, ad se mitteret, rogârunt: eúmque ita à Juvenali transmissum, in maximo, quod ab eis constructum est, Blachernarum templo pijs consecrârunt atque deposuerunt manibus, proximè ad sacram divinámque mensam. Factum id Marciano adhuc superstite. Veneranda enim vestis Ejus aliquanto pòst sub Leone est allata, & in rotundo Templo, quod Leo Magnus ædificavit, collocata est, sicuti in historiâ ejus dicemus. Hucusque caput XIVtum Libri XVti Historiæ Ecclesiasticæ *Nicephori Callisti*, cui Archiepiscopi Hierosolymitani *Juvenalis* Oratio, quam is A. 451 de *Assumptione B. Dei-Genitricis* ad Imp. *Marcianum* habuit, inserta est. Quo loco præterquam quòd, ut (4) suprà monui, notandum *primò*

(1) *Libri* de Divinis Nominibus *capite secundo.*

(2) *Immò* Divinæ imbecillitatis. *Non enim* ἐυσθενείας *in Græco contextu, sed* ἀσθενείας *legendum est; ut in explicatione hujus loci paulò pòst solidissimè demonstrabitur.*

(3) *In Græco perperàm hîc apud* Nicephorum *legitur* μετὰ τοὺς θείους λόγους *pro* μετὰ τοὺς θεολόγους.

(4) *Vide suprà pag.* 163.

primò est, nullam vel ipsius *Melitonis*, vel istius *Libri de Assumptione B. Dei-Genitricis*, qui nunc sub nomine ejus exstat, mentionem fieri. Illud etiam *secundò* observatu est dignissimum, antiquam illam παράδοσιν sive *traditionem*, secundùm quam Archiepiscopus *Juvenalis* Historiam Assumptionis B. Virginis ibi refert, ab alterâ illâ narratione, quæ *Melitoni* falsò attribuitur, non mediocriter discrepare; uti vel ex hoc uno liquet, quod suppositititius *Melito* scribit, Christum ad preces Sanctorum Apostolorum, & in eorundem præsentiâ Beatissimam Matrem suam suscitâsse à mortuis, & unà cum Corpore in Cœlum transtulisse, cùm contrà *Juvenalis* referat, corporalem illam Assumptionem contigisse inscijs Apostolis, eósque tùm demùm mysterium hoc animadvertisse, posteaquam gloriosissimum B. Virginis Corpus in sepulchro non ampliùs invenerunt. Notandum *tertiò* est, quamvis antiqua illa *Juvenalis* traditio à suppositititiâ *Melitonis* narratione jam memorato modo discrepet, miraculosam tamen Sanctorum Apostolorum translationem in Vrbem *Hierosolymitanam*, quæ adminiculo *nubium* facta est, tàm à *Juvenale*, quàm à *Pseudo-Melitone* æquè recenseri, nec propterea orationi *Juvenalis* fidem derogandam, & totam Assumptionis B. Virginis historiam, tanquam fabulosam, reijciendam esse. Quòd enim Archiepiscopus *Juvenalis* traditioni isti, quam *antiquissimam & verissimam* vocat, miraculosam illam Apostolorum translationem in *nubibus* non de suo addiderit, nec addere potuerit, satis liquet, partim ex conditione vitæ & statûs ipsius, partim verò etiam ex præsentiâ reliquorum Episcoporum *Palæstinæ*, quam sine dubio esset reveritus, si mendacij ab illis convinci potuisset. Quòd autem *Nicephorus Callisti*, uti forsan quis suspicaretur, orationem illam sub nomine Archiepiscopi *Juvenalis* non finxerit, & consequenter etiam miraculosam illam Apostolorum translationem non commentus sit, abundè apparet, partim ex suppositititio *Melitonis* Libro, qui non tantùm *Nicephoro Callisti*, sed & *Concilio Romano*, cui anno 494 Pontifex *Gelasius primus* præfuit, sine controversiâ est antiquior, partim verò etiam ex *S. Joannis Damasceni* Oratione *secundâ*, in honorem ac memoriam *Assumptionis B. Dei-Genitricis* habitâ, ubi de supranaturali isto Sanctorum Apostolorum conventu *Hierosolymitano* hæc leguntur: (1) Τίνα δὲ τὰ ἐπ' αὐτῇ γέρα τότε τελέσματα πρὸς τοῦ γεραίρειν τοὺς τεκόντας θεσμοθετήσαντος; τοὺς μὲν ἁπανταχῆ γῆς πρὸς τὴν ἀνθρώπων ἁλείαν διασπαρέντας, ταῖς πολυαρμονίοις καὶ ποικίλαις γλώσσαις τοῦ Πνεύματος καὶ τῇ τοῦ λόγου σαγήνῃ

(1) Descripsi hunc locum ex Augustissima Bibliotheca Cæsareæ antiquissimo Codice manuscripto membranaceo, olim inter Theologicos Græcos centesimo vigesimo secundo, nunc autem inter Historicos Græcos decimo quarto, de quo in præsens ex professo agitur, fol. 183 pag. 2 colum. 2 & fol. 184 pag. 1 colum. 1.

σαγήνῃ τοὺς ἀνθρώπους ζωγροῦντας ἐκ τοῦ τῆς πλάνης βυθοῦ πρὸς τὴν πνευματικὴν ἐπουράνιον τράπεζαν τοῦ δείπνου τοῦ μυστικοῦ τῆς ἱερᾶς πανδαισίας τῶν πνευματικῶν τοῦ οὐρανίου νυμφίου γάμων, οὓς ὁ πατὴρ τῷ ἰσοσθενεῖ καὶ ὁμοφυεῖ Υἱῷ λαμπρῶς ἑστιᾷ καὶ λίαν βασιλικώτατα, θεῖον πρόσταγμα πρὸς Ἱερουσαλὴμ, ὥσπερ τις σαγήνη, ἢ νεφέλη κατήπειγεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς, οἷά τινας ἀετοὺς συνωθοῦσα καὶ συναθροίζουσα. ὅπου γὰρ τὸ πτῶμα Χριστὸς ἡ ἀλήθεια ἔφησε δεῖν ἀετοὺς συναχθήσεσθαι. εἰ γὰρ καὶ περὶ τῆς αὐτοῦ τοῦ ταῦτα λέξαντος δευτέρας μεγάλης καὶ ἐπιφανοῦς οὐρανόθεν καταφοιτήσεως ἡ ῥῆσις ἤδε προλέλεκται, ἀλλ᾽ οὐ κατόπως ὥσπερ ἥδυσμά τι τοῦ λόγου κἀνταῦθα παραληφθήσεται. παρῆσαν τοίνυν οἱ αὐτόπται τοῦ λόγου καὶ θεράποντες κατ᾽ ὀφειλὴν καὶ τῇ τούτου μητρὶ λειτουργήσοντες, καὶ, κλῆρον ὥσπερ πολυτελῆ καὶ ὑπέρτιμον, τὴν εὐλογίαν ἐξ αὐτῆς ἀρρυσόμενοι. Hoc eſt ſecundùm latinam verſionem,quæ exſtat apud *Laurentium Surium* Tomo quarto (1) de Probatis Sanctorum Hiſtorijs die xv Auguſti: *Quinam autem ei*(ſc.B.Dei-Genitrici) *habiti ſunt honores ab eo*,(ſc.Chriſto) *qui lege ſanxit eſſe honorandos parentes? Eos* (ſc. Apoſtolos) *quidem, qui diſperſi erant per univerſum Orbem terræ, multiplicibus & varijs linguis, Spiritûſque & verbi ſagenâ captos homines deducebant ex profundo erroris ad ſpiritualem, & cœleſtem menſam cœnæ myſticæ; ſacri, inquam, convivij ſpiritualium Sponſi cœleſtis nuptiarum, quas Pater Filio, qui eſt ejuſdem potentiæ & naturæ, ſplendidè celebrat & planè regiè; eos, inquam, ad Vrbem Hieroſolymitanam juſſus Divinus, nempe nubes, tanquam quoddam rete, urgebat ex finibus terræ, veluti quaſdam aquilas cogens, & congregans. Vbi enim cadaver, illic congregandas eſſe aquilas*, (2) *dixit Chriſtus Veritas ipſa. Nam etſi de ipſius, qui hæc dixit, magno & glorioſo ſecundo adventu id prædictum fuit, non abſurdè tamen, tanquam quoddam condimentum orationis, hîc quoque aſſumetur. Aderant ergò ij, qui Verbum & ipſi viderant, & ei ſervierant, ejus quoque Matri,ut debebant,miniſtraturi, & tanquam præclaram ac pretioſam hæreditatem ab eâ hauſturi benedictionem.* Huculq; S. Joannes Damaſcenus. *Germanus* autem *Patriarcha Conſtantinopolitanus* in ejuſdem argumenti Oratione non tantùm miraculoſæ iſtius translationis Sanctorum Apoſtolorum ſimpliciter meminit, ſed& eandem exemplo *Habacuci* confirmat ac tuetur. Ipſa ejus verba hæc ſunt: (3) οὐκ ἀμάρτυρος γὰρ, Θεοτόκε, ἡ μετάστασίς σου· (4) οὐ ψευδὴς

(1) Pag. 683.

(2) Matth. cap. 24.

(3) *Deſcripſi hunc locum ex Auguſtiſſimæ Bibliothecæ Cæſareæ antiquiſſimo Codice manuſcripto membranaceo, olim inter Theologicos Græcos centeſimo vigeſimo ſecundo, nunc autem inter Hiſtoricos Græcos decimo quarto, de quo in præſens ex profeſſo agitur, fol. 167 pag. 1 & 2. In Auctario Bibliothecæ SS. Patrum græco-latinæ, Pariſijs A. 1648 duobus Tomis in fol. editæ, Tomo I colum. 1465 legitur ibi.*

δὴς ἡ κοίμησις. ὁ οὐρανὸς τῶν ἐπὶ σοὶ τότε συνδραμόντων διηγεῖται (1) τὴν δόξαν· ἡ γῆ τὴν περὶ αὐτῶν παρίστησιν ἀλήθειαν· αἱ νεφέλαι τὴν ἐξ αὐτῶν σοι διακονηθεῖσαν βοῶσι τιμήν· καὶ Ἄγγελοι τὴν εἰς σὲ τότε γενομένην ἀπαγγέλλουσι (2) δορυφορίαν· τὸ πῶς φημὶ, κατὰ τὴν Ἱερουσαλὴμ οἱ Ἀπόστολοι (3) παραγεγόνασι πρὸς σέ. καθάπερ καὶ (4) Ἀμβακοὺμ ὁ προφήτης ἐκ μερῶν (5) τῆς Ἰουδαίας ἐν ὥρᾳ μιᾷ διὰ νεφέλης ἁρπαγεὶς, καὶ ἀγγελικῆς δεξιᾶς (6) ὑποβληθεὶς ἐν τῇ Περσικῇ Βαβυλῶνι (7) πρὸς τὸν λάκκον τοῦ Δανιὴλ παρέστη. Hoc est: *Non enim testibus caret, ô Deipara, tuus transitus; nec dormitio tua falsi quidquam habet. Enarrat Cœlum gloriam eorum, quæ in Te nunc concurrerunt; terra eorum repræsentat veritatem; nubes honorem, quem famulatu exhibuerunt, clamant; denique Angeli satellitium suum tunc tibi præstitum annunciant: ut nimirùm Apostoli ad Te Hierosolymam convenerint; quemadmodum etiam Habacuc Propheta horâ unâ in nube raptus, surripiente Angelicâ dextrâ, ex partibus Judææ Babylone Persidis ad lacum Danielis præsto fuit.* Hæc Germanus Patriarcha Constantinopolitanus. Neque verò *Habacuci* tantùm exemplo aeria illa Apostolorum transvectio ab insimulatione falsitatis vindicari potest, verùm etiam alijs compluribus Omnipotentiæ Divinæ miraculis, quæ in Scripturâ Sacrâ recensentur, & propter similitudinem quandam haud absurdè huc possunt accommodari, sed nimiæ prolixitatis vitandæ causâ consultò hîc omittuntur. Notandum *quartò* est, suprà citatam narrationem de Imp. *Marciano* ejúsq; Conjuge *Pulcheriâ* & Hierosolymitano Archiepiscopo *Juvenale*, quam *Nicephorus Callisti* capiti *decimo quarto libri decimi quinti* Historiæ Ecclesiasticæ inseruit, desumptam esse ex aliâ multo antiquiori Historiâ, quam *S. Joannes Damascenus* vocat *Euthymiacam*, non quidem, ut quis falsò crederet, quòd (8) ab *Euthymio* quodam composita fuerit, sed quia

 S. Euthymij

(1) Τὴν deest in editione Parisinâ. (2) In edit. Parisf. legitur δωρυφορίαν per ω in primâ syllabâ. (3) In edit. Parisf. legitur παραγένοντο. (4) In edit. Parisf. perperàm legitur Ἀμβερκούμ. (5) In edit. Parisf. pro τῆς Ἰουδαίας legitur τῆς Ὀρεινῆς; è regione autem hæc apposita est latina versio: ex partibus Orines Judææq; *In Codice igitur MSto, quem interpres ille secutus est, sine dubio scriptum fuit,* ἐκ μερῶν τῆς Ὀρεινῆς καὶ Ἰουδαίας; *sed perperàm. Nam aut delenda est particula* καὶ, *& legendum;* ἐκ μερῶν τῆς ὀρεινῆς Ἰουδαίας, *hoc est,* ex partibus montanæ Judææ, *sive* montanorum Judææ, *aut, omissâ voce* ὀρεινῆς; *simpliciter legendum est ut in Codice MSto Cæsareo* ἐκ μερῶν τῆς Ἰουδαίας, *hoc est,* ex partibus Judææ. *Quam lectionem alteri præfero, quia similiter apud* Danielem *cap. 12 vers. 32, ad quem locum autor hujus Orationis respicit; legitur:* καὶ ἦν Ἀμβακοὺμ ὁ προφήτης ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ; *nec addatur,* ὀρεινῇ. *Vide tamen de* Montanis Judææ *Annotationem* Christiani Adrichomij *in* Theatro Terræ Sanctæ, *ubi agitur de* Tribu Judâ. *num.* 174. *(6) In edit. Parisf. pro* ὑποβληθεὶς *legitur* ὑπολειφθεὶς. (7) *In edit. Parisf. pro* πρὸς *legitur* εἰς; *quam lectionem confirmat suprà citatus* Danielis *Prophetæ locus cap.* 12. (8) *Notabile hujus erroris exemplum exstat ad Eminentiss. Card.* Baronium *Annal. Eccles. Tom. I ad an. Chr. 48 pag. 366 edit. Plantinianæ: nec non apud R. P.* Martinum Delrium *in* Vindicijs Areopagiticis, *à R. P.* Balthasare Corderio, *Plantinianæ Operum* S. Dionysij Areopagitæ *editioni subjunctis; quippe ubi Tom. I I pag. 457 hæc leguntur:* Hoc B. Juliani testimonium profert Euthymius Historicus lib. 3 cap. 40, citatus à B. Joanne Damasceno Orat. de Dormitione Deiparæ; *Corrigendus enim est hic locus hoc modo:* Hoc B. Juvenalis testimonium profert Cyrillus Monachus in Historiâ suâ de Vitâ & rebus gestis S. Euthymij Abbatis lib. 3 cap. 40. *Notandum etiam est,* Juvenalem *Archiepiscopum Hierosolymitanum ibidem non semel tantùm, sed ter perperàm vocari* Julianum.

S. Euthymij Archimandritæ sive *Abbatis in Palæstinâ*, qui anno Christi 472 mortuus est, vitam & res gestas continuit. Persuasissimum autem habeo autorem *Euthymiacæ* istius *Historiæ* fuisse *Cyrillum Monachum, S. Sabæ Abbatis*, qui (1) A.C. 531 obijt, discipulum, cujus etiam nunc apud *Laurentium Surium* Tomo primo de Probatis Sanctorum Historijs ad diem xx Januarij exstat Narratio quædam de Vitâ & rebus gestis *S. Euthymij*. Titulus hujus Narrationis apud *Surium* hic est: *Vita & res gestæ S. Patris nostri, Magni illius Euthymij Abbatis, autore Cyrillo Monacho. Fortassis autem tota Historia à Metaphraste paraphrasticè reddita est.* Hæc Surius. Ego verò contrà pro certo habeo, *Historiam* illam *Euthymiacam Cyrilli* non tantùm à *Symeone Metaphraste* non *paraphrasticè* redditam, hoc est, latiori quâdam & copiosiori expositione auctam esse, sed vice versâ eam vel ab ipso jam memorato *Metaphraste*, vel ab aliquo alio *abbreviatam*, & in *Epitomen* redactam esse. Hoc enim vel ex ipso Narrationis istius, quæ nunc exstat, exordio patet; quippe quod, licet æquè ac Historia ipsa abbreviatum sit, pristinæ tamen amplitudinis suæ qualemcunque retinet umbram; nempe generalem Historici studij commendationem, quæ non qualicunque narrationi, sed justæ sive perfectæ Historiæ conveniat. Huc præter alia multa ejusdem generis argumenta accedit, quod ex *S. Joannis Damasceni* suprà citatâ Oratione certò constat, *Euthymiacam* illam *Cyrilli Monachi Historiam*, cùm integra adhuc esset, tantæ fuisse magnitudinis, ut non solùm in *capita*, sed & in *libros* divisa fuerit. Posteaquam enim ibi *S. Joannes Damascenus* satis prolixè & multo sententiarum ac verborum ornatu exposuit, quomodo quibúsque circumstantijs ipse credat gloriosissimam Beatissimæ Dei Genitricis Assumptionem contigisse, tandem narrationem illam claudit ac confirmat autoritate *Historiæ Euthymiacæ*; utpote ex cujus capite *quadragesimo* libri *tertij* ad verbum recitat totum illum locum, quo *Juvenalis* Archiepiscopi Hierosolymitani oratio de obitu & Assumptione B. Deiparæ coràm Imp. *Marciano* ejúsque Conjuge *Pulcheriâ* in Synodo *Chalcedonensi* habita, continetur. Quamvis enim in eâ, quæ nunc exstat, *abbreviatâ S. Euthymij Vitâ* jam memoratus locus non ampliùs inveniatur, minimè tamen dubium est, quin in *integrâ Historiâ Euthymiacâ* olim exstiterit, & culpâ abbreviatoris, tanquam ad *S. Euthymij* res gestas minùs pertinens, omissus sit. Vixit quippe *S. Euthymius* Archiepiscopi Hierosolymitani *Juvenalis* & Synodi *Calchedonensis* sive *Chalcedonensis* temporibus, ideóque haud mirum est, quòd *Cyrillus* amplissimæ illi, quam de *Vitâ S. Euthymij* scripsit, Historiæ multa quoque de rebus gestis *Juvenalis*, & de Synodo *Chal-*

(1) *Vide Baron. Annal. Eccles. Tom. VII an. 531, & ejusdem Notas ad Martyrologij Romani diem V Decembris.*

Chalcedonensi immiſcuerit. Vtinam autem ea Hiſtoria ad nos perveniſſet integra! nunc enim ſuprà memoratam tantùm habemus *Epitomen*, in quâ licet (1) nonnullis locis Archiepiſcopi *Juvenalis* & Synodi *Chalcedonenſis* obiter adhuc fiat mentio, pleraque tamen eôdem pertinentia omiſſa ſunt; & inter hæc eximius quoque ille locus de *Obitu & Aſſumptione B. Dei-Genitricis*, cujus conſervationem debemus *S. Joanni Damaſceno*, ex cujus ſuprà citatâ Oratione is neceſſariò hîc inſerendus eſt, ut ipſa *Euthymiacæ Hiſtoriæ* verba cum *Nicephori Calliſti* narratione, quæ, licet ſine ullâ *Euthymiacæ Hiſtoriæ* mentione, ex iiſdem tamen ejus verbis deſumpta eſt, conferantur, &, quam mutationis ſtyli licentiam *Nicephorus* ſibi arrogaverit, inde perſpiciatur. Ibi igitur antiquum illud *Euthymiacæ Hiſtoriæ* de eâdem re teſtimonium allegatur hoc modo: Ὁρᾶτε, φίλοι Πατέρες καὶ ἀδελφοὶ, διὰ τί πρὸς ἡμᾶς ὁ πανευκλεὴς ἀποτείνεται τάφος; Καὶ ὅτι ταῦτα οὕτως ἔχει, καὶ ἐν τῇ Εὐθυμιακῇ ἱστορίᾳ, τρίτῳ λόγῳ, κεφαλαίῳ τεσσαρακοστῷ, οὕτως αὐτολεξεὶ γέγραπται. Εἴρηται μὲν ἀνωτέρω, ὡς πολλὰς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἤγειρε τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ἡ ἐν ἁγίοις Πουλχερία· (2) μία δὲ τούτων ἐστὶ καὶ ἡ ἐν Βλαχέρναις οἰκοδομηθεῖσα ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας τοῦ τῆς θείας λήξεως Μαρκιανοῦ. οὗτοι τοιγαροῦν ἐκεῖσε σεβάσμιον οἶκον τῇ πανυμνήτῳ καὶ παναγίᾳ Θεοτόκῳ καὶ ἀειπαρθένῳ Μαρίᾳ οἰκοδομήσαντες, καὶ παντὶ κόσμῳ κοσμήσαντες τὸ ταύτης πανάγιον καὶ θεοδόχον σῶμα ἐζήτουν, καὶ μετακαλεσάμενοι Ἰουβενάλιον τὸν Ἐπίσκοπον Ἱεροσολύμων καὶ τοὺς ἀπὸ Παλαιστίνης Ἐπισκόπους, τότε τῇ βασιλευούσῃ ἐνδημοῦντας πόλει διὰ τὸ τηνικαῦτα ἐν Χαλκηδόνι γενομένην σύνοδον, λέγουσιν αὐτοῖς· Ἀκούομεν εἶναι ἐν Ἱεροσολύμοις τὴν πρώτην καὶ ἐξαίρετον τῆς παναγίας Θεοτόκου ἐκκλησίαν ἐν χωρίῳ Γεθσιμανῇ καλουμένῳ· ἔνθα τὸ ζωηφόρον αὐτῆς σῶμα κατετέθη ἐν σορῷ. βουλόμεθα τοίνυν τοῦτο τὸ λείψανον ἀγαγεῖν ἐνταῦθα εἰς φυλακτήριον τῆς βασιλευούσης ταύτης πόλεως. ὑπολαβὼν δὲ Ἰουβενάλιος ἀπεκρίθη. Τῇ μὲν ἁγίᾳ καὶ θεοπνεύστῳ γραφῇ οὐκ ἐμφέρεται τὰ κατὰ τὴν τελευτὴν τῆς παναγίας Θεοτόκου Μαρίας· ἐξ ἀρχαίας δὲ καὶ ἀληθεστάτης παραδόσεως παρειλήφαμεν, ὅτι ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐνδόξου κοιμήσεως αὐτῆς οἱ μὲν ἅγιοι σύμπαντες Ἀπόστολοι, ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν ἐθνῶν τὴν οἰκουμένην διαθέοντες, ἐν καιροῦ ῥοπῇ μετάρσιοι συνήχθησαν εἰς Ἱεροσόλυμα· καὶ πρὸς αὐτὴν οὖσιν, ὀπτασία αὐτοῖς ἀγγελικὴ γίνεται· καὶ θεία ὑμνῳδία ἠκούετο κρειττόνων δυνάμεων· καὶ οὕτω θείᾳ δόξῃ καὶ ἐπουρανίῳ εἰς χεῖρας τοῦ Θεοῦ τὴν ἁγίαν παρέθετο ψυχὴν, ἀρρήτῳ τινὶ λόγῳ·

(1) Apud Surium de Probatis Sanctorum Historiis Tom. I. d. XX Januar. pag. 460, 461, 467, 458, 472, 473.

(2) Vide ſuprà pag. 164 & deinceps uſque ad pag. 168.

λόγῳ· τὸ δὲ θεοδόχον αὐτῆς σῶμα μετὰ ἀγγελικῆς καὶ ἀποστολικῆς ὑμνῳδίας ἐκκομισθὲν καὶ κηδευθὲν ἐν σορῷ τῇ ἐν Γεθσιμανῇ κατετέθη· ἐν ᾧ τόπῳ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἡ τῶν Ἀγγέλων χοροστασία καὶ ὑμνῳδία διέμεινεν ἄπαυστος. μετὰ δὲ τὴν τρίτην ἡμέραν τῆς ἀγγελικῆς ὑμνῳδίας παυσαμένης, παρόντες οἱ Ἀπόστολοι, ἑνὸς αὐτοῖς ἀπολειφθέντος, καὶ μετὰ τὴν τρίτην ἐλθόντος, καὶ τὸ θεοδόχον σῶμα προσκυνῆσαι βουληθέντος, ἤνοιξαν τὴν σορὸν καὶ τὸ μὲν σῶμα αὐτῆς τὸ πανύμνητον οὐδαμῶς εὑρεῖν ἠδυνήθησαν· μόνα δὲ αὐτῆς τὰ ἐντάφια κείμενα εὑρόντες, καὶ τῆς ἐξ αὐτῶν ἀφάτου εὐωδίας ἐμφορηθέντες, ἠσφαλίσαντο τὴν σορὸν, καὶ τὸ τοῦ μυστηρίου θαῦμα ἐκπλαγέντες, τοῦτο μόνον εἶχον λογίζεσθαι, ὅπερ ὁ εὐδοκήσας κατ' ἰδίαν ὑπόστασιν σαρκωθῆναι καὶ ἐνανθρωπῆσαι ἐξ αὐτῆς, καὶ γεννηθῆναι σαρκὶ Θεὸς Λόγος, καὶ Κύριος τῆς δόξης, καὶ μετὰ τὸν τόκον τὴν αὐτῆς ἄφθαρτον παρθενίαν διαφυλάξας, αὐτὸς ηὐδόκησε καὶ μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἀποβίωσιν τὸ ταύτης ἄχραντον καὶ ἀμίαντον σῶμα τῇ ἀφθαρσίᾳ καὶ μεταθέσει τιμῆσαι πρὸ τῆς κοινῆς καὶ καθολικῆς ἀναστάσεως. Παρῆσαν δὲ τότε σὺν τοῖς Ἀποστόλοις ὅτε ἁγιώτατος Τιμόθεος ὁ Ἀπόστολος καὶ τῶν Ἐφεσίων πρῶτος Ἐπίσκοπος, καὶ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης· καθὼς αὐτὸς ὁ μέγας Διονύσιος μαρτυρεῖ (1) ἐν τοῖς περὶ τοῦ μακαρίου Ἱεροθέου, καὶ αὐτοῦ τότε παρόντος, πρὸς τὸν ῥηθέντα Ἀπόστολον Τιμόθεον πονηθεῖσι λόγοις, οὕτω λέγων· Ἐπεὶ καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς θεολήπτοις ἡμῶν Ἱεράρχαις, ἡνίκα καὶ ἡμεῖς, ὡς οἶσθα καὶ αὐτὸς, καὶ πολλοὶ τῶν ἱερῶν ἡμῶν ἀδελφῶν ἐπὶ τὴν θέαν τοῦ ζωαρχικοῦ καὶ θεοδόχου σώματος συνεληλύθαμεν. παρῆν δὲ καὶ ὁ ἀδελφόθεος Ἰάκωβος, καὶ Πέτρος, ἡ κορυφαία καὶ πρεσβυτάτη τῶν Θεολόγων ἀκρότης. εἶτα ἐδόκει μετὰ τὴν θέαν ὑμνῆσαι τοὺς Ἱεράρχας ἅπαντας, ὡς ἕκαστος ἦν ἱκανὸς; τὴν ἀπειροδύναμον ἀγαθότητα τῆς θεαρχικῆς (2) ἀσθενείας, πάντων ἐκράτει μετὰ τοὺς (3) Θεολόγους, ὡς οἶσθα, τῶν ἄλλων ἱερομυστῶν, ὅλος ἐκδημῶν, ὅλος ἐξιστάμενος ἑαυτοῦ, καὶ τὴν πρὸς τὰ ὑμνούμενα κοινωνίαν πάσχων, καὶ πρὸς πάντων, (4) ὧν ἠκούετο καὶ ἑωρᾶτο, καὶ ἐγινώσκετο καὶ οὐκ ἐγινώσκετο, θεόληπτος εἶναι καὶ θεῖος ὑμνολόγος κρινόμενος. καὶ τί ἄν σοι περὶ τῶν ἐκεῖ θεολογηθέντων λέγοιμι· καὶ (5) γὰρ, εἰ μὴ καὶ ἐμαυτοῦ ἐπιλέλησμαι, πολλάκις οἶδα παρά σου καὶ μέρη τινὰ τῶν (6) ἐνθεαστικῶν ἐκείνων ὑμνῳ-

(1) Lib. de Divinis Nominibus cap. 3.

(2) Apud Nicephorum Callisti lib. 15 cap. 14 pro ἀσθενείας perperàm legitur εὐσθενείας.

(3) Apud Nicephorum Callisti lib. 15 cap. 14 mendosè legitur μετὰ τοὺς θείους λόγους. (4) Apud Nicephorum Callisti lib. 15 cap. 14 perperàm & corruptè legitur: καὶ πρὸς πάντων ἠκούετο, καὶ ἑωρᾶτο θεόληπτος ὕμνος καὶ θεῖος ὑμνολόγος κρινόμενος. (5) Apud Nicephorum Callisti lib. 15 cap. 14 particula γὰρ perperàm omissa est. (6) Apud Nicephorum Callisti lib. 15 cap. 14 pro ἐνθεαστικῶν mendosè legitur ἐνθεωτικῶν.

διῶν ἐπαχύσας. Καὶ ταῦτα οἱ βασιλεῖς ἀκύσαντες ἠτήσαντο αὐτὸν τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἰυβενάλιον τὴν ἁγίαν ἐκείνην σορὸν μετὰ τῆς ἐν αὐτῇ τῆς ἐνδόξυ καὶ παναγίας Θεοτόκυ Μαρίας (1) σιδόνων καὶ ἱματίων (2) βεβυλλωμένην ἀσφαλῶς ἀποσαλῆναι αὐτοῖς· καὶ ταύτην ἀποσαλεῖσαν κατέθεντο ἐν τῷ ἐν Βλαχέρναις οἴκῳ τῆς παναγίας Θεοτόκυ. καὶ ταῦτα μὲν ὕτως. Hoc est secundùm versionem latinam, quæ exstat apud *Surium: Videtis amici Patres & fratres, quæ nobis porrigit sepulchrum gloriosissimum? Quòd autem hæc ita se habeant, in Euthymiacæ quoque Historiæ libro tertio, capite quadragesimo, his verbis scriptum est: Superiùs quidem dictum est, quòd Constantinopoli multas Christo erexit ecclesias sancta Pulcheria.* (3) *Ex his autem una est, quæ in Blachernis fuit ædificata in principio Imperij divinæ memoriæ Marciani. Ij ergò, scilicet Marcianus & Pulcheria, cùm illìc ædificâssent Domum venerabilem maximè celebrandæ & sanctissimæ Deiparæ & semper Virgini* M*ARIÆ*, *& eam omnibus exornâssent ornamentis, quærebant ejus sanctissimum Corpus, quod* D*EVM susceperat. Et cùm accersivissent Juvenalem Hierosolymitanum Archiepiscopum, & Palæstinæ Episcopos, qui in Regiâ Vrbe versabantur propter Synodum, quæ tunc facta est Chalcedone, dicunt eis: Audimus esse Hierosolymis primam & egregiam sanctissimæ Deiparæ & semper Virginis* M*ARIÆ Ecclesiam in prædio, quod vocatur Gethsemane, ubi ejus, quod Vitam portavit, Corpus fuit in loculo depositum. Volumus ergò ejus huc adduci reliquias ad custodiam hujus Regiæ Civitatis. Excipiens autem, respondit Juvenalis: In sanctâ quidem & divinitùs inspiratâ Scripturâ de decessu sanctæ Deiparæ* M*ARIÆ nihil traditur; ex antiquâ autem & verissimâ accepimus traditione, quòd tempore gloriosæ ejus dormitionis, universi quidem sancti Apostoli, qui Orbem terræ ad salutem Gentium obibant, momento temporis sublimè sublati, convenerunt Hierosolymis. Et cùm apud Ipsam essent, visio eis exstitit Angelica, & audita fuit divina hymnodia præstantiorum Potestatum; & sic cum divinâ super cœlesti gloriâ, in manus Dei sanctam tradidit Animam ratione quâdam ineffabili. Quod verò* D*EVM suscepit Corpus ejus, cum Angelicâ & Apostolicâ hymnodiâ elatum, justis ei factis, in loculo fuit depositum Gethsemane. Quo in loco Angelorum chorea & hymnodia mansit tres dies perpetuos. Post tres dies autem, cessante hymnodiâ, qui aderant Apostoli, cùm unus abfuisset, & post tertium diem venisset, & quod* D*EVM susceperat Corpus adorare voluisset, loculum aperuerunt, sed intemeratum quidem & omni ex parte laudandum Corpus nequaquam invenire potuerunt. Cùm ea autem sola invenissent,* in

(1) *Sic in MSto legitur* σιδόνων, *sive* σ *pro* σινδόνων.

(2) Βυλλδέον *sive* βυλλῶν, *hoc est* bullare, *vox græco-barbara* pro obsignare *sive* apposito sigillo occludere. *Vid. Matthiæ Martinij Lexicon Philologicum voce* Bulla; *Joan. Kirchman. de Annulis cap.* 8; *& Joan. Meursij Glossarium græco-barbarum v.* Βύλλα *&* Βυλλεύειν.

(3) *Vide suprà pag.* 164 *& deinceps.*

in quibus fuerat compositum & positum, & ineffabili, qui ex ijs proficiscebatur, essent odore repleti, loculum clauserunt. Qui mysterij obstupefacti miraculo, hoc solùm poterant cogitare, quòd, cui placuit in propriâ personâ carne indui, & ex sacrosanctâ Virgine homo fieri, & nasci in carne DEUS *Verbum & Dominus gloriæ, & post partum incorruptam ejus conservavit virginitatem, ei quoque visum esset, postquam ea è vivis excessit, intemeratum ejus & impollutum Corpus honorare incorruptibilitate & translatione ante communem & universalem resurrectionem. Tunc autem aderant cum Apostolis sanctissimus Timotheus Apostolus & primus Episcopus Ephesiorum, & Dionysius Areopagita, sicut hic ipse magnus testatur Dionysius in ijs, quæ de beato Hierotheo, qui ipse quoque tunc aderat, conscripsit ad ipsum Apostolum Timotheum, sic dicens: Nam etiam apud ipsos à* DEO *afflatos sacrorum Antistites, quando nos quoque, sicut ipse nôsti, & multi ex sacris nostris fratribus, ad spectaculum Corporis, quod Vitæ Principium dedit &* DEUM *suscepit, convenimus, (aderat autem & Domini frater Jacobus, & Petrus, suprema & antiquissima Theologorum summitas) & postquam illud vidissemus, visum fuit, ut omnes Sacerdotes hymnos canerent & laudarent, prout poterat unusquisque, infinitam bonitatem Divinarum (1) virium: post Theologos ille, ut scis, vicit omnes alios Mystas sacrorum, ut qui planè excederet & à se omninò abduceretur, & in eâ, quam hymnis celebrabat, afficeretur societate & comunione, & ab omnibus, à quibus audiebatur & videbatur, & cognoscebatur & non cognoscebatur, judicaretur esse à* DEO *afflatus & divinus Hymnologus. Et quid tibi ampliùs dixerim de ijs, quæ illîc divinè dicta sunt? Etenim, nisi mei quoque sum oblitus, scio me sæpiùs, multósque alios à te audiisse quosdam illorum* DEO *afflantium hymnorum. Hæc cùm audiissent Imperator & Imperatrix, petierunt ab ipso Archiepiscopo Juvenale, ut sanctus ille loculus cum vestibus clarissimæ & sanctissimæ Deiparæ* MARIÆ, *sigillo munitus, ad se mitteretur. Qui loculus cùm Constantinopolim missus esset, deposuerunt eum in venerandâ Æde, quæ ædificata fuerat in Blachernis. Et hæc quidem sic.* Hucusque *Euthymiacæ Historiæ* à *S. Joanne Damasceno* citatus locus, unde *Nicephorus Callisti* totam illam narrationem de Obitu & Assumptione B. Dei-Genitricis, quæ capite XIVto Libri XVti Historiæ Ecclesiasticæ ipsius exstat, mutuatus est. Notandum *quintò* est, in jam citato *Historiæ Euthymiacæ* fragmento per τὴν πρώτην καὶ ἐξαίρετον τῆς παναγίας Θεοτόκου ἐκκλησίαν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν χωρίῳ Γεθσιμανῆ καλουμένῳ, hoc est, per *primam illam & præcipuam Sanctissimæ Deiparæ Ecclesiam*, quam Imp. *Marcianus* ejusque Conjux *Pulcheria* audierant *Hiero-*

(1) *Immò* Divinæ imbecillitatis. *ἀσθενείας enim non autem εὐσθενείας in Græco* S. Dionysij Areopagitæ *contextu legendum est; ut paulo pòst solidè demonstrabo.*

Hierosolymis esse in villâ *Gethsemane*, non intelligendum esse Templum aliquod, vel ab Imp. *Constantino Magno*, vel à matre ipsius *S. Helenâ* supra sepulchrum B. Dei-Genitricis conditum; uti à *Nicephoro Callisti* Historiæ Ecclesiasticæ lib. 8 cap. 30 perperàm traditur: sed significari partim ipsam *speluncam* sive cryptam subterraneam, in quâ sacratissimum Beatissimæ Dei-Genitricis Corpus ab ipsis sanctis Apostolis fuit depositum, partim verò *fornicem sepulchralem*, qui communi veterum *Hebræorum* more supra speluncam sepulchri fuit exstructus. Quæ quidem primi hujus & antiquissimi sacelli sepulchralis *B. Deiparæ* pars super terram eminens permansit integra usque ad annum Æræ Christianæ vulgaris *septuagesimum*, quo Vrbs *Hierosolymitana* à *Tito* Imp. *Vespasiani* filio expugnata, & vallis *Josaphat* unà cum villâ *Gethsemane* Templi à Romanis combusti, aliorúmque ædificiorum ruinis adeò impleta & obruta est, ut simul etiam supraterraneum B. Dei-Genitricis monumentum æquatum solo, & subterranea ejusdem crypta sine ullius indicij vestigijs prorsùs cooperta sit. Testatur hóc *Burchardus Argentoratensis* in Descriptione *Terræ Sanctæ* A. 1283 compositâ, his verbis: *In valle Josaphat, non quidem in imâ profunditate, verùm in pede montis Oliveti, parùm tamen supra ipsam vallem, locatum fuit beatissimæ & Christiferæ Virginis sepulchrum, quod quidem ante subversionem Jerusalem per Romanos, supra terram eminens erat, nunc autem terrâ coopertum est, adeò quòd ecclesia, ibidem in honorem Virginis constructa, cùm sit sublimium parietum, nobilissiméque testudinata, sicut decens est tantam Virginem honorare, nunc sit tota subterranea, & repletionibus ruinarum Templi & atriorum, de quibus suprà diximus, omninò sit cooperta, vallisque Josaphat ibidem adeò repleta fuit, quòd exstat via publica transiens super prædictam Ecclesiam, jam sub terrâ absconditam.* Hæc *Burchardus* ille, qui ab alijs *Borchardus*, & corruptè *Brocardus* appellatur. Ab expugnatione igitur *Hierosolymorum* per *Romanos*, quæ in annum Christi *septuagesimum* incidit, latitavit sub Hierosolymitani excidij ruderibus *primum* illud & antiquissimum B. Dei-Genitricis *sepulchrale monumentum* subterraneum usque ad annum ejusdem Æræ Christianæ *quadringentesimum quinquagesimum primum*, quo Concilium generale *quartum Chalcedone* celebratum est, eâque occasione *Imp. Marcianus* ejúsque Conjux *Pulcheria* vehementissimum suum absconditi istius thesauri inveniendi desiderium Archiepiscopo Hierosolymitano *Juvenali*, cæterisque *Palæstinæ* Episcopis indicârunt. Quòd enim non tantùm Imp. *Constantini M.* & matris ipsius *S. Helenæ*, verùm etiam *S. Epiphanij*, Constantiæ sive Salaminis in Cypro insulâ Episcopi, & *S. Hieronymi* temporibus,

poribus, ſepulchrum *B. Dei-Genitricis*, prorsùs adhuc fuerit incognitum, ſolidiſſimè demonſtrat Eminentiſſ. Card. *Baronius* Annalium Eccleſiaſticorum Tomo primo ad annum Chriſti 48 pag. 370 edit. Plantin.: ubi merum eſſe mendacium oſtendit, quod *Pſeudo-Hieronymus*, vel ſecundùm alios *Pſeudo-Sophronius* in ſuppoſititiâ ſuâ de Aſſumptione B. Virginis ad *Paulam* & *Euſtochium* Epiſtolâ refert, ſepulchrum B. Dei-Genitricis eo tempore, quo *Paula* & *Euſtochium* vivebant, palàm & ante oculos omnium exſtitiſſe in medio vallis *Joſaphat*, & Eccleſiâ in honorem ejus fabricatâ fuiſſe conſpicuum. Quem Cardinalis *Baronij* locum cùm (1) ſuprà ad verbum integrè jam citaverim, ſuperfluum eſt, ut is hîc à me repetatur. Id tantùm nunc addo, ſi alia deeſſent argumenta, vel ex ſolo Archiepiſcopi *Juvenalis* ad Imp. *Marcianum* ejúſque Conjugem *Pulcheriam* reſponſo ſatis elucere, quòd non tantùm *ſepulchrum Dei-Genitricis* tunc temporis nondum fuerit inventum, ſed nec antiquiſſima illa traditio de corporali ipſius Aſſumptione in Cœlum pleriſque fuerit cognita. Reverſi itaque in *Terram Sanctam* Archiepiſcopus Hieroſolymitanus *Juvenalis* cæterique *Palæſtinæ* Epiſcopi, ſummâ diligentiâ maximóque ſtudio in eam curam incubuerunt, ut *Imp. Marciani* ejúſque Conjugis *Pulcheriæ* pio deſiderio quamprimùm ſatisfacerent; ideóque adhibitâ numeroſiſſimâ foſſorum manu repurgârunt eam vallis *Joſaphat* & villæ *Gethſemanæ* partem, in quâ ſecundùm ſuprà memoratam antiquiſſimam traditionem *ſepulchrum B. Dei-Genitricis* olim fuiſſe veriſimile viſum eſt, nec priùs à labore deſtiterunt, quàm felici perſcrutatione inæſtimabilem illum theſaurum, qui inde ab anno Æræ Chriſtianæ *ſeptuageſimo* uſque ad illud tempus per *trecentos octoginta annos* ſub terrâ delituerat, repererint. Quo reperto, confirmata fuit veritas antiquiſſimæ traditionis de *corporali Aſſumptione B. Dei-Genitricis in Cœlum;* quippe cùm ſepulchrum Ipſius, uti olim à *Sanctis Apoſtolis* vacuum inventum fuerat, ita tunc quoque à *Juvenale* Archiepiſcopo Hieroſolymitano, cæteriſque *Palæſtinæ* Epiſcopis vacuum deprehenſum ſit. Quamvis autem, ut *Hieroſolymis* etiam nunc videre eſt, ſepulchrum *B. Deiparæ*, inſtar ſepulchri *Chriſti*, in petrâ excíſum ſit, & tanquam nativus lapis immobiliter ſpeluncæ adhæreat, Corpus tamen Ipſius non jacuit in eo immediatè, ſed incluſum fuit alteri cuidam loculo *exemptili*, qui unà cum linteis Ejus ſepulchralibus ab Archiepiſcopo *Juvenale* Conſtantinopolim ad Imp. *Marcianum* ejúſque Conjugem *Pulcheriam* miſſus, atque ibidem in Templo *Blachernarum*, quod in honorem B. Dei-Genitricis à fundamentis exſtruxerant, debitâ veneratione repoſitus eſt. Quòd enim *nativo* B. Dei-Genitricis ſepulchro olim inſertus fuerit loculus *exem-*

(1) *Vide ſuprà pag. 154 & 155.*

exemptilis, non solùm constat ex *Euthymiacæ Historiæ Cyrilli* & Historiæ Ecclesiasticæ *Nicephori Callisti* suprà citatis locis, verùm etiam ex *Bernardi de Breydenbach*, Ecclesiæ Moguntinæ Decani & Camerarij, qui A. 1483 *Terram Sanctam* invisit, *Itinerario*; utpote in quo refert, sepulchrum B. Dei-Genitricis *latius* esse, quàm sepulchrum Domini; nempe haud aliam ob causam, quàm propter loculum *exemptilem* nativo lapidi insertum, quo monumentum Christi propter tumultuariam sepulturam caruit. Cæterùm uti Imp. *Marcianus* ejúsque Conjux *Pulcheria* pro singulari suâ pietate primò quidem ansam præbuerunt quærendi & inveniendi *Sepulchri Dei-Genitricis*, eo autem invento, loculum sacrum *interiorem*, qui sanctissimum gloriosissimæ Virginis Corpus immediatè continuerat, & unà cùm *linteis sepulchralibus* missus fuit *Constantinopolim*, tanquam pretiosissimum, immò inæstimabilem thesaurum, summâ reverentiâ & honore in celeberrimo Templo *Blachernensi* religiosissimè reposuerunt, sic quoque alteri illi *exteriori* loculo sepulchrali ex *nativo* lapide, qui *Hierosolymis* vacuus remansit, similem exhibuerunt honorem, & subterraneam cryptam, cui etiamnunc immobiliter inhæret, superexstructâ Ecclesiâ exornârunt. Meminit Hierosolymitani istius sepulchri *nativi Burchardus Argentoratensis*, &, quo in statu illud A. 1283 viderit, refert his verbis: *In valle Josaphat, non quidem in imâ profunditate, verùm in pede montis Oliveti, parùm tamen suprà ipsam vallem, locatum fuit beatissimæ & Christiferæ Virginis sepulchrum, quod quidem ante subversionem Jerusalem per Romanos, suprà terram eminens erat; nunc autem terrâ coopertum est, adeò quòd Ecclesia ibidem in honorem Virginis constructa, cùm sit sublimium parietum, nobilissiméque testudinata, sicut decens est tantam Virginem honorare, nunc sit tota subterranea, & repletionibus ruinarum Templi & atriorum, de quibus suprà diximus, omninò sit cooperta, vallisque Josaphat ibidem adeò repleta fuit, quòd exstat via publica transiens super prædictam Ecclesiam, jam sub terrâ absconditam. Est tamen ibidem in terræ superficie post Vrbis reparationem constructa Ecclesia vel ædificium per modum capellæ; quod cùm ingressus fueris, descendens per gradus plurimos sub terrâ in Ecclesiam præscriptam, & ad sepulchrum Beatissimæ Virginis; & credo, ni fallor, sunt gradus sexaginta. Est autem sepulchrum in medio chori ante altare marmoreum, & magnificè decoratum, quod & Saraceni devotissimè venerantur, osculantes prostrati, & sacra Virginis suffragia altâ voce suo more implorantes. Ego fui in sepulchro ipso, visúmque est mihi hortus aromatum ex fragrantiâ tantæ Virginitatis, & nesciens præ spiritu & admiratione, quid dicerem, decantare cœpi: Sicut cinamomum*

momum

momum & balsamum aromatizans odorem dedi; lachrymǽq; omnium adstantium comitum meorum ubertim effluebant, ac benè nobis erat cum eis. Nolo autem te ignorare studiose Lector, Ecclesiam quæ jam subterranea effecta est, valdè (1) *humilem esse, eo quod torrens Cedron repletionibus prædictis coopertus, sub ipsâ decurrit, & ex inundantiâ aquarum excrescit aliquando, ut scaturiens in tantum erumpat, quòd Ecclesiam replet aquis, & ascendens per omnes gradus, per ostium capellæ superioris extra fluit. In cæmeterio ejusdem non longè ab ejus ostio indigenæ hauriunt aquam ex fonte, qui apud Nehemiam Draconis fons appellatur, ante portam gregis sive vallis. Beatissimæ Virginis Ecclesia intùs illuminatur ex fenestris orientalibus, dispositis contra montem Oliveti.* Hæc *Burchardus* Argentoratensis, Ordinis Prædicatorum, quem doctissimus *Andreas Masius* in Comment. in Lib. Josuæ cap. 10 vers. 38 *scriptorem* vocat *diligentissimum.* Cautè tamen legendum est, quòd jam citato loco ait, Ecclesiam illam, quæ tempore ipsius visebatur supra sepulchrum B. Dei-Genitricis constructam fuisse *post Vrbis Hierosolymitanæ reparationem.* Quamvis enim hîc sine dubio intelligenda sit reparatio Vrbis, quæ tempore Imp. *Constantini M.* studio potissimùm & operâ matris ipsius *S. Helenæ* contigit, inventio tamen sepulchri B. Dei-Genitricis, & Ecclesiæ super illud ædificatæ structura, non ipsi Imp. *Constantino Magno*, vel matri ipsius *S. Helenæ*, sed Imp. *Marciano* ejúsque Conjugi *Pulcheriæ* attribuenda est. Meminit ejusdem Ecclesiæ B. Semper-Virginis etiam *Bernardus de Breydenbach*, in suprà citato *Terræ Sanctæ Itinerario* his verbis: *Hinc in vallem Josaphat descendimus ad torrentem Cedron, qui, æstivo quidem tempore aquis caret, sed verno tempore, & præsertim circa tempus quadragesimale, copiosè illis abundat. Pontem habet lapideum in eo loco, quem S. Helena construi fecit, ubi lignum illud jacuit, ex quo crux Christi facta fuit. Dicitur quòd lignum illud fuerit viale sive yta per ripam illam, quódque Regina Sabæ noluerit transire, neque pedibus suis ipsum contingere, eo quòd cognovisset in spiritu, Redemptorem Mundi in eo passurum. Inde non procul venimus ad quandam Ecclesiam B. Virginis titulo & sepulchro insignem, grandem & testudinatam; estque descensus in eâ per gradus quadraginta octo: & ibi sepulchrum Virginis gloriosæ ex albo marmore factum paulo latius Christi sepulchro, potéstque ibi celebrari, sicut & super sepulchro Christi: & habet duas januas, per quas ingrediatur vel egrediatur. Illic intemeratum Virginis gloriosæ Corpus pòst ejus mortem ab Apostolis honorificè traditum sepulturæ, sed tertiâ pòst die, ut piè creditur, assumptum fuit in Cœlum, Animæ Virginis beatâ resurrectione unitum.* Hæc Bernardus de Breydenbach; à quo

(1) *Existimo hîc pro* valdè humilem *legendum esse* valdè humidam. *Alioqui enim ipse sibi contradicit* Burchardus, *utpote qui paulo antè scribit, Ecclesiam hanc, licet subterraneam,* sublimes *tamen habere* parietes.

à quo licet fundator iſtius Eccleſiæ, in honorem ſepulchri B. Dei-Genitricis *Hieroſolymis* exſtructæ, non nominetur, haud alius tamen intelligendus eſt, quàm Imp. *Marcianus* cum Conjuge ſuâ *Pulcheriâ*. Contrà autem corrigendus eſt *Nicephorus Calliſti*, qui Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ lib. 8 cap. 30 ædificationem iſtius Eccleſiæ perperàm attribuit *S. Helenæ*, Imp. *Conſtantini M.* matri, his verbis: Ἡ δὲ Βασιλὶς Ἑλένη ὑπερφυῆ τινα ἕτερον ἐν τῷ χωρίῳ Γεθσιμανῆ νεὼν τῇ Θεοτόκῳ ἐγείρει· ἔνδον τοῦ θυσιαστηρίου τὸν ζωηφόρον ἐκείνης τάφον ἀσφαλῶς περιστείλασα. καταφεροῦς δὲ ὄντος τοῦ τόπου, ἀναβαθμοὺς ἐκ μαρμάρων ποιησαμένη, τὸν βουλόμενον ἐκ τῆς ἁγίας πόλεως πρὸς ἀνατολὰς κατάγει. λέγεται γάρ τοι καὶ στόμασι πολλῶν περιάγεται, ὡς ἐς τὸ κάταντες ἰὼν ὁ τόπος κοιλὰς κλαυθμῶνος καλεῖται· χειμάῤῥους τε τῶν κέδρων, καὶ κοιλὰς τοῦ Ἰωσαφάτ. Hoc eſt, *Joanne Lango* interprete: *Excitavit quoque Imperatrix Helena aliud mirificum templum in prædio Gethſemane Dei-Genitrici; atque in ſacrario ipſo vivificum ejus ſepulchrum firmiter incluſit. Cùm verò declivis is ſit locus, gradus marmoreos fieri curavit, viatores ex ſanctâ Urbe Orientalem plagam versùs ducentes. Multorum enim ſermonibus circumfertur, decliviorem eum locum, Vallem fletûs, & Torrentem Cedron, atque etiam Vallem Joſaphat dici.* Hæc Nicephorus Calliſti; falsò attribuens *S. Helenæ*, quæ ad Imp. *Marcianum* ejúſque Conjugem *Pulcheriam* pertinent. Teſtatur enim *S. Hieronymus* in Libro de *locis Hebraicis*, ſuâ ætate *unam* tantùm in villâ *Gethſemane* fuiſſe Eccleſiam, ubi Dominus in horto oravit; de contiguo autem *B. Dei-Genitricis ſepulchro* & *Eccleſiâ nullam omninò* facit mentionem; nempe quia ipſo adhuc ſuperſtite ſepulchrum illud nondum eſſet inventum: uti contra impoſtorem illum, qui ſub perſonâ *S. Hieronymi* vel *Sophronij* ſuppoſititiam de Aſſumptione B. Deiparæ Epiſtolam, quaſi ad *Paulam* & *Euſtochium* ſcriptam, compoſuit, ſuprà jam monui. Notandum *sextò* eſt inſignem illum *S. Dionyſij Areopagitæ* locum, quem Hieroſolymitanus Archiepiſcopus *Juvenalis* ad probandam antiquiſſimam traditionem de corporali B. Dei-Genitricis Aſſumptione in Cœlum coram Imp. *Marciano* ejúſque Conjuge *Pulcheriâ* publicè recitavit, deſumptum eſſe ex ſubtiliſſimi Libri de *Divinis Nominibus* capite *tertio*, & in tribus pervetuſtis Operum *S. Dionyſij Areopagitæ* Codicibus membranaceis MStis, qui in Auguſtiſſimâ Bibliothecâ Cæſareâ Vindobonenſi inter MStos Codices Theologicos Græcos ſecundùm novum numerum ſunt *quadrageſimus nonus*, *quinquageſimus*, & *quinquageſimus primus*, hujúſq; rei causâ ſummâ diligentiâ à me inſpecti,

 ac

ac tàm inter se, quàm cum impressis editionibus studiosissimè collati sunt, eodem prorsùs modo, uti in suprà citatâ *Joannis Damasceni* Oratione de Obitu Deiparæ legitur, sine ullâ vel minimâ discrepantiâ scriptum reperiri. Citatur quidem etiam idem locus bis in *Nicephori Callisti* Historiâ Ecclesiasticâ, nempe lib. 2 cap. 22, & lib. 15 cap. 14, sed utroque loco mendosè & corruptè; ut (1) suprà ad posteriorem locum paucis in margine jam monui. Est autem inter illa menda unum, quod non librarij negligentiæ attribuendum est, sed inscitiæ & temeritati ipsius *Nicephori*; utpote qui verum verborum *S. Dionysij Areopagitæ* sensum non assequens, vocem aliquam suo arbitratu immutare ausus est, & hâc ratione non tantùm ipse erravit, verùm etiam primo interpreti suo *Joanni Lango*, ejúsque interpolatori *Frontoni Ducæo* in versione latinâ errandi ansam præbuit. Refert nimirùm jam citato loco *S. Dionysius Areopagita*, placuisse sanctis Apostolis post contemplationem Corporis defunctæ Dei-Genitricis, quod ipsius DEI qui Autor & Princeps vitæ est, receptaculum fuerat, laudare omnes pro virili τὴν ἀπειροδύναμον ἀγαθότητα τῆς θεαρχικῆς ἀσθενείας, hoc est, *omnipotentem bonitatem Divinæ imbecillitatis*. Horum igitur verborum verum ac genuinum sensum cùm *Nicephorus Callisti* non potuerit assequi, sed absurdum crediderit τῇ ἀπειροδυνάμῳ θεαρχίᾳ, hoc est, *infinitæ Divini Numinis omnipotentiæ* conjungere τὴν ἀσθένειαν, hoc est, *imbecillitatem*, mutavit is Historiæ suæ Ecclesiasticæ lib. 2 cap. 22, vocem ἀσθενείας, tanquam de mendo sibi suspectam, in vocem ἁγιαστείας seu potiùs ἁγιασίας, hoc est, *sanctimoniæ*, vel *sanctificationis*; per τὴν θεαρχικὴν ἁγιασίαν, ni fallor, significari putans supranaturalem B. Dei-Genitricis per Spiritum Sanctum sanctificationem, & sanctissimam ejus tàm in partu, quàm post partum miraculosè conservatam virginitatem: deinde autem, cùm ita sibi nondum satis fecisset, propriam hanc ipse correxit emendationem lib. 15 cap. 14, & vocem ἀσθενείας mutavit in contrariam vocem εὐσθενείας; existimans, ut ego arbitror, per τὴν θεαρχικὴν εὐσθένειαν, hoc est, *Divini Numinis robur*, significari reconditissimum Divinæ Incarnationis mysterium, tanquam Omnipotentiæ Dei summum apicem & fastigium. Quàm posteriorem, sed æquè falsam ac præcedentem, Dionysiani istius loci emendationem secuti *Joannes Langus*, & *R. P. Fronto Ducæus* in translatione latinâ Historiæ Ecclesiasticæ Nicephori, tàm lib. 2 cap. 22, quàm lib. 15 cap. 14 τὴν θεαρχικὴν εὐσθένειαν verterunt *Divinam Virtutem*; eundémque errorem commisit interpres *Vitæ S. Abbatis Euthymij* apud *Laurentium Surium* Tomo primo de Probatis

(1) *Vide suprà pag. 166.*

Sancto-

Sanctorum Historijs ad diem xx Januarij, ubi τὴν ἀγαθότητα τῆς θεαρχικῆς ἐυσθενείας interpretatus est *bonitatem Divinarum Virium*. Verumenimverò reclamant pravæ huic *Dionysiani* contextûs immutationi non solùm omnes antiqui Codices MSti Græci; utpote in quibus constantissimè ἀσθενείας, non autem ἐυσθενείας vel ἁγιασίας legitur, sed & *ratio ipsa*, & omnium veterum Græcorum ac Latinorum Scriptorum, qui *S. Dionysij Areopagitæ* Librum de *Divinis Nominibus*, *Scholijs Græcis*, *Paraphrasi Græcâ*, & *Latinâ translatione* illustrârunt, unanimis autoritas. Ἀσθενείας enim sine ullâ discrepantiâ & varietate lectionis *R. P. Balthasar Corderius* Soc. Jesu scriptum reperit in omnibus antiquis Codicibus MStis Græcis, quibus ad ultimam & optimam Operum *S. Dionysij Areopagitæ* editionem græco-latinam, quæ A. 1634 Antverpiæ ex Officinâ Plantinianâ duobus Tomis in folio prodijt, adornandam usus est: nec aliter legitur in tribus, à me suprà memoratis, Codicibus MStis Græcis *Augustissimæ Bibliothecæ Cæsareæ*, quos eam ob rem ipse meis oculis consului. Eadem quoque lectio exstitit in Codice MSto Græco, ex quo jussu Regis Francorum *Caroli Calvi*, qui A. C. 875 Imperator evasit Romanorum, Opera *S. Dionysij Areopagitæ* à *Joanne* monacho Ordinis S. Benedicti, qui à *Sigeberto Gemblacensi* Lib. de Scriptor. Ecclesiast. cap. 94 (1) *Erigena* cognominatur, sed reverà *Ivernigena* seu *Hibernigena* appellandus est, in latinum sermonem translata sunt. In antiquæ enim hujus, & hactenùs, quod sciam, *nondum editæ* versionis latinæ duobus Codicibus membranaceis MStis, qui in *Augustissimâ Bibliothecâ Cæsareâ* adservantur, & inter MStos Codices Theologicos Latinos sunt *vigesimus secundus* & *quadringentesimus nonagesimus sextus*, legitur præclarus ille, de quo nunc agitur, locus hoc modo: *Quoniam & cum ipsis Deo acceptabilibus nostris summis Sacerdotibus, quando & nos, (2) ut æstimatur, & tu, & multi sanctorum nostrorum fratrum in visionem Vitam inchoantis & Deum recipientis Corporis convenimus. Aderat autem & Dei frater Jacobus, & Petrus, vertex & honorabilissimâ Theologorum summitas. Deinde placuit post visionem laudare summos Sacerdotes simul omnes, quomodo unusquisque erat idoneus, multùm potentem bonita-*

(1) *Idem à* R. P. Philippo Labbæo *in Dissertatione de Scriptoribus Ecclesiasticis vocatur* Erigena; *à R. autem P.* Antonio Possevino *in Apparatu Sacro nominatur* Eriginus *&* Erigina *Eundem testatur* Petrus Sifridus *in duobus Codicibus manuscriptis* Gemblacensi *&* Affliginensi *appellari* Eurigenam. *In uno Codice* Cæsareo *ipse scriptum reperi* Jerugena. *Sed omnes hæ appellationes corruptæ sunt ac mendosæ Verum enim illi cognomen fuit* Hibernigena *seu* Ivernigena, *vel* Jernigena, *quoniam oriundus fuit ex* Hiberniâ, *quæ à Ptolomæo* Ivernia, *à Strabone autem* Jerne *sive* Jernia, *& vulgò Germanicè* Irlandia *nuncupatur. Eadem ab* Isidoro *alijsque mediæ ætatis scriptoribus dicitur* Scotia; *eámque ob causam idem ille* Joannes *à Summo Pontifice* Nicolao I, *in Epistolâ ad Regem Francorum* Carolum Calvum, *& à* Joanne Trithemio *in Libro de Scriptoribus Ecclesiasticis* Scotus *vocatur, à* Conrado *autem* Gesnero *in Bibliothecâ Universali* Scotigena. *Ita enim ibi, non autem* Scotigina *legendum est; quod mendum etiam exstat apud* Joannem Jacobum Frisium. (2) Ὡς οἶσθα. ut nosti.

bonitatem Divinæ infirmitatis. Omnium dominabatur post Theologos, ut cognoscis, aliorum sanctorum Doctorum; totus (1) *ex populis, totus exsistens* (2) *semet ipso, &* (3) *ad laudandam societatem patiens, & ab omnibus, quibus auditus est & visus, & cognitus est & non cognitus, est Deo acceptabilis esse & divinus laudator judicatus.* Hucusque antiqua illa latina versio; ubi, uti videre est, τὴν ἀπειροδύναμον ἀγαθότητα τῆς θεαρχικῆς ἀσθενείας interpres reddidit *multùm potentem bonitatem Divinæ infirmitatis.* Quænam ergò hæc *infirmitas* sive *imbecillitas Divina*, cujus infinitâ potentiâ præditam bonitatem sancti Apostoli post contemplationem Corporis defunctæ Dei-Genitricis tantoperè laudârunt? Haud alia profectò, quàm incomprehensibilis & cuncta comprehendentis Divinæ Majestatis humilima in arctum contractio, quâ humanam infirmitatem & imbecillitatem imitari voluit, dum in utero *Beatissimæ Semper-Virginis MARIÆ* carnem assumpsit, & usque ad partum per novem menses tenerrimi instar infantis delituit. Quamvis enim per τὴν θεαρχικὴν ἀσθένειαν; hoc est, *Divinam imbecillitatem* sive *infirmitatem* tota Christi vita & passio rectè possit intelligi, respectu tamen Corporis defunctæ *Dei-Genitricis*, cujus contemplatio sanctos Apostolos ad omnipotentem Divinæ istius imbecillitatis bonitatem laudandam tunc impulit, Incarnationis potissimùm & Nativitatis mysterium, quod in utero *B. Semper-Virginis* contigit, hîc intelligendum est. Confirmat hoc S. *Maximus Martyr*, qui A. C. 662 obijt, in suo ad hunc locum *Scholio* his verbis: Θεαρχικὴν ἀσθένειαν ἐνταῦθα φησὶ τὴν ἑκούσιον τοῦ Υἱοῦ ἄχρι σαρκὸς, ἁμαρτίας δίχα, συγκατάβασιν. Ἁμαρτίαν γὰρ πάντη ἀγνοήσας, κατηξίωσεν ὑπὲρ ἡμῶν, μὴ ἐκστὰς τῶν οἰκείων, ἀναμαρτήτως ἁμαρτία γενέσθαι, ἵν᾽ ἡμᾶς τοὺς δουλωθέντας τῇ ἁμαρτίᾳ, διὰ τῆς δι᾽ ἑαυτοῦ ἡμῶν υἱοθεσίας εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐπαναγάγῃ ἐλευθερίαν. Πλούσιος γὰρ ὢν θεότητι, πτωχεύει τὴν πλουτοποιὸν πτωχείαν, ἀναλαβὼν ὑπερφυῶς τὴν ἡμῶν σάρκα, ἵνα ἡμεῖς τὴν ἐκείνου πλουτήσωμεν θεότητα· καὶ ἐν μορφῇ Θεοῦ, καὶ Θεὸς κατ᾽ οὐσίαν ὑπάρχων, τὴν τοῦ δούλου δι᾽ ὑπερεκχυσιν ἀγαθότητος ὑπέδυ μορφήν. Λόγος ἁπλοῦς ὢν, ἐνυπόστατος καὶ γεγονὼς ἀτρέπτως σάρξ. Hoc est: *Divinam imbecillitatem hîc vocat voluntariam condescensionem Filij Dei usque ad Corpus absque peccato. Cùm enim peccatum prorsùs ignoraret, dignatus est pro nobis, propria non deserens, sine peccato fieri peccatum, ut nos peccato mancipatos, per nostri adoptionem, quæ per ipsum facta est, in pristinam assereret libertatem. Nam cùm dives esset divinitate, locupletante*

nos

(1) *Interpres pro* ἐκδημῶν *perperàm legit* ἐκ δήμων. Ἐκδημεῖν ἑαυτοῦ Petronius Arbiter *elegantissimè* reddit à se exire. *Ipsa ejus verba hæc sunt:* Ego quoque sinum meum saxis onerabo, ut, quotiescunque cœperis à te exire, sanguinem tibi à capite mittam.

(2) Existens semetipso, *pro* extra se ipsum existens.

(3) *In altero Codice MSto Cæsareo legitur;* & laudanda societatem patiens. *Quare opinor reverà ibi olim scriptum fuisse,* & ad laudandam societatem patiens, ut in Græco καὶ τὴν πρὸς τὰ ὑμνούμενα κοινωνίαν πάσχων.

nos inopiâ fit pauper, excellenti quodam modo carnem nostram assumens; ut nos divinitate ejus ditaremur: & cùm in formâ Dei, ac secundùm essentiam Deus existeret, propter effusam bonitatem servi formam induit. Cùm simplex Verbum existeret, factus est immutabiliter subsistens caro. Hæc *S. Maximus* de Mysterio Incarnationis & Nativitatis Christi, quod per τὴν θεαρχικὴν ἀσθένειαν præcipuè hîc significatur. Eodem modo, sed aliquanto breviùs, explicat eundem locum *Georgius Pachymeres* in *Paraphrasi* Operum *S. Dionysij Areopagitæ*, quæ suprà memoratæ Plantinianæ editioni unà cum *S. Maximi Scholijs* græcè & latinè inserta est. Hinc itaque apparet duas illas *Nicephori Callisti* corruptas lectiones ἀγιασίας & εὐσθενείας meritò abolendas esse, antiquam autem illam Dionysiani contextûs lectionem ἀσθενείας non solùm verissimam esse, sed & elegantissimam, propter *implicationem contradictionis* sive contrarium in περισκειμένῳ, dum *Thearchiæ imbecillitas* sive *infirmitas* conjungitur. Quod (1) genus loquendi veteres Græci autores ὀξύμωρον & σιδηρόξυλον appellare consueverunt. Notandum *septimò* est, ex solâ hâc oratione, quam Archiepiscopus Hierosolymitanus *Juvenalis* coram Imp. *Marciano* ejúsque Conjuge *Pulcheriâ* A.C. 451 habuit, satis elucere, Librum de *Divinis Nominibus* genuinum esse *S. Dionysij Areopagitæ* fœtum, & à Sanctis Patribus, in Generali Concilio *Chalcedonensi* congregatis, indubitatè pro tali fuisse habitũ. Si enim tunc temporis ulla contra istum Librum, tanquam suppositititium & ψευδεπίγραφον, fuisset exceptio, quî ausus esset *Juvenalis* testimonio inde deprompto antiquam illam traditionem de obitu & Assumptione *B. Dei-Genitricis* palàm confirmare, & autorem ejus laudare nominatim veluti σύγχρονον & αὐτόπτην? Notandum *octavò* est, ex eâdem Archiepiscopi *Juvenalis* oratione liquere, quòd suprà citato *S. Dionysij Areopagitæ* loco per Corpus illud, quod ab ipso θεοδόχον, hoc est, *Deum recipiens* appellatur, nihil aliud intelligendum sit, quàm *Corpus Beatissimæ Dei-Genitricis*, ad cujus obitum sancti Apostoli Hierosolymam miraculosè convenerunt. Hujus enim antiquæ traditionis confirmandæ causâ locus ille *S. Dionysij Areopagitæ* ab Archiepiscopo *Juvenale* fuit citatus: quod profectò non fecisset, si quis cæterorum Patrum, qui *Chalcedonensi* Concilio tunc interfuerunt, de vero hoc & genuino *Dionysiani* istius loci sensu dubitâsset. Rectè igitur *S. Maximus Martyr* in suo ad illum locum *Scholio* τὸ ζωαρχικὸν καὶ θεοδόχον σῶμα eâdem ratione interpretatur, inquiens: τὸ τῆς ἁγίας Θεοτόκου λέγει, τότε κοιμηθείσης; hoc est: *De Corpore loquitur Sanctissimæ Deiparæ, quæ tunc obijt.* Eandem

(1) *Vide Athenæum Deipnosoph. lib. 10, Erasm. Roterodam. Prolegom. in Chiliades Proverbiorum, & Conrad. Ritterhus. Comment. in Oppiani Cynegeticorum lib. 1 pag. 19.*

interpretationem etiam *Georgius Pachymeres* in suâ ejusdem loci *Paraphrasi*, & *Joannes Damascenus*, *Andreas Cretensis*, ac *Epiphanius Presbyter* in suis de obitu B. Deiparæ *Homilijs*, meritò unanimiter confirmant ac tuentur. Contrà autem sunt corrigendi, qui *Dionysianum* illum locum aliter exposuerunt. *Joannes* enim monachus Ordinis S. Benedicti, cognomine (1) *Hibernigena*, in (2) præfatione ad Regem Francorum *Carolum Calvum*, quam Operibus *S. Dionysij Areopagitæ* à se latinè versis præfixit, per Corpus θεοδόχον, sive *Deum recipiens*, falsò credidit intelligi *carnem Christi*, quæ Divinitatis ipsius fuit receptaculum, ideòque perperàm hinc collegit, *S. Dionysium Areopagitam* præsentem fuisse, ubi Christus post resurrectionem suam Apostolis suis multisque alijs sanctis corporaliter apparuit. Ipsa *Joannis Hibernigenæ* verba, uti in duobus suprà laudatis *Augustissimæ Bibliothecæ Cæsareæ* Codicibus manuscriptis leguntur, hæc sunt: *Sanctus ergò Dionysius, ut prædiximus, Areopagita, ex vico videlicet Martis denominatus, (aris namque à Græcis bellum vocatur) primis juventutis suæ floribus Academiæ studijs eruditus; deinde divino atque ineffabili miraculo Solaris Eclipseos, quæ facta est confixo Domino nostro JESV Christo patibulo crucis, commotus, (ipse siquidem, ut in quâdam suarum epistolarum commemorat, dum esset juxta Heliopolim cum Polycarpo Episcopo cæterisque, qui tunc aderant Divinâ procurante providentiâ, mirabilem in modum conspexerat Lunam Soli subeuntem, ac per hoc Solem defecisse) moxque sanctissimum Virum, Apostolorum discipulum, Hierotheum videlicet Episcopum secutus, cujus in tertio hujus Operis libro memoriam facit, eundemque Magistrum suum venerabilem nominat, cæterisque tunc temporis Coepiscopis post Apostolos in Theologiâ præferre non dubitat: cum quo, multisque alijs sanctis in unum convenientibus, Christum post resurrectionem corporaliter est contemplatus; aderantque ibi, ut ipse ait, Jacobus frater Domini, & Petrus vertex Apostolorum.* Hæc *Joannes Hibernigena*. Summus autem Pontifex *Nicolaus I*, qui A. C. 858 electus est, & A. 867 obijt, cùm intellexisset, *Joannem Hibernigenam*, Opera *S. Dionysij Areopagitæ* in Latinum sermonem transtulisse, scripsit eâ de causâ ad Regem Francorum *Carolum Calvum*, &c; ut versio illa censuræ suæ subjiceretur, postulavit his verbis: *Relatum est Apostolatui nostro, quòd Opus B. Dionysij Areopagitæ, quod de Divinis Nominibus vel Cœlestibus Ordinibus Græco descripsit eloquio, quidam vir Joannes, (3) Scotus genere, nuper in Latinum transtulerit: quod juxta morem* [illegible] *nobis*

(1) *Vide suprà pag.* 183. (2) *Hanc* Joannis Hibernigenæ *Præfationem ad Francorum Regem* Carolum Calvum, *perperàm attribuit Em. Card.* Baronius Anastasio Bibliothecario *Annal. Eccl. Tom. I ad an.* 48 *pag.* 366. *editionis Plantinianæ. Errandi occasionem* Baronio *præbuit alia quadam Præfatio eidem antiquæ latinæ versioni præfixa, quæ reverà est* Anastasij Bibliothecarij, *& propter Scholia Operum* S. Dionysij Areopagitæ, *ab ipso in latinum sermonem translata, ad* Carolum Calvum *missa est* 10 *Kal. April. A. C.* 875, *Inductione octavâ. At* Joannes Hibernigena *Opera* S. Dionysij Areopagitæ, *jussu* Caroli Calvi, *transtulit sub Pontificatu* Nicolai I, *qui A. C.* 867 *obijt.* (3) *Imò reverà Hibernigena; hoc est, oriundus ex Hiberniâ: quæ ab Isidoro & alijs mediæ ætatis scriptoribus perperàm Scotia appellatur. Cujus rei etiam hîc exemplum habemus. Plura vide sis apud Abrah. Ortelium in Thesauro Geographico voce* Hibernia.

nobis mitti, & nostro judicio debuit approbari; præsertim cùm idem Joannes, licet multæ scientiæ esse prædicetur, olim non sanè sapere in quibusdam frequenti rumore dicatur. Hæc Nicolaus Papa. Cùm igitur is versionem istam accepisset, inter cæteros, quos in illâ reperit & improbavit, errores, simul etiam damnavit falsam istam interpretationem τοῦ θεοδόχου σώματος, hoc est, *Corporis Deum recipientis*, & per hæc verba non *carnem Christi resurgentis*, sed *Corpus defunctæ Dei-Genitricis* significari monuit; uti ex antiquo hoc *Scholio*, quod in *priori* Codice Cæsareo æquè antiquâ manu; ac ipse contextus, in margine scriptum legitur, videre est: *Noveris hìc translatorem non benè sensisse in eo, quòd Beatum Dionysium Christum post resurrectionem corporaliter contemplatum adstruit, ex verbis scilicet ipsius Sancti Dionysij, qui scribens ita loquitur: Quando & nos, ut æstimatur, & tu, & multi sanctorum nostrorum fratrum in visionem vitam inchoantis, & Deum recipientis Corporis, convenimus. Aderat autem & Dei frater Jacobus, &c. Nam non Corpus Christi, sed Beatæ Mariæ vult auctor intelligi, ad cujus obitum Apostoli, & ipse Dionysius, & alij sancti fratres convenerunt.* Hucusque antiquum illud *Scholion*; cui suffragatur ipsa *Scriptura Sacra*, utpote ex quâ certò constat, eo tempore, quo *Christus* crucifixus est & resurrexit, non tantùm *Dionysium Areopagitam* nondum fuisse conversum, sed ne ipsum quidem *S. Paulum*, à quo *Dionysius* conversus est. Reclamat insuper ipse *S. Dionysij Areopagitæ* contextus græcus. *Christi* enim *Corpus* non potest rectè appellari σῶμα θεοδόχον. hoc est, *Corpus Deum recipiens*, sed σῶμα θεανθρωπικὸν, hoc est, *Corpus Dei & hominis*; at *Corpus B. Dei-Genitricis* verè ac propriè σῶμα θεοδόχον, hoc est, *Corpus Deum recipiens* appellatur, quia nempe Deus carnem, quam de Cœlo non attulerat, ex ipsâ & in ipsius assumpsit utero. Vt meritò igitur *Joannes Hibernigena* à Summo Pontifice *Nicolao I* reprehensus est, quòd per σῶμα θεοδόχον ipsum *Christi Corpus* significari falsò crediderit, sic multo etiam magis corrigendi sunt *Hilduinus* S. Dionysij juxta Civitatem Parisiensem Abbas, & *Matthæus Galenus*, qui *S. Dionysij Areopagitæ* vitam, jussu Imp. Ludovici Pij ab *Hilduino* collectam, primus edidit. *Hilduinus* enim per σῶμα θεοδόχον existimavit significari *sepulchrum Christi*: *Matthæus* autem *Galenus* eadem verba rectiùs accipi posse arbitratur *de ædibus S. Joannis Evangelistæ*, in quas B. Dei-Genitrix recepta est, Sed utrumque egregiè refutat Eminentiss. Card. *Baronius* Annal. Eccles. Tom. I ad an. 48 his verbis: *Dicat velim uterque, quænam subfuerit ratio, ut non tantùm Hierotheus ac Dionysius,*

nysius,

nysius, sed & Apostoli anteà per Orbem dispersi, ad contuendum sepulchrum Dominicum, vel Joannis ædes convenerint, atque ad illa contuenda vel laudanda omne tunc studium & vim spiritûs adhibuerint? Numquid non aliàs sæpè viderant, atque uberiùs laudare potuerant? Esto quòd Hierotheus & Dionysius, vel si qui alij Apostolorum discipuli, qui nunquam hactenùs vidissent, eò convenerint, & ad ejus præconia fuerint divinitùs excitati: quid de Apostolis dixerimus, qui multos annos (ut vidimus) post ascensionem Domini Hierosolymis manentes, & sepulchrum Christi & ædes Joannis præ oculis semper habentes, tunc potissimùm ad ea contuenda advenerint, & ad laudanda recens excitati fuerint? Sed & in eo Galenus manifestissimè videtur errâsse, dum eundem Apostolorum & aliorum conventum tunc Hierosolymis factum existimat, quando Paulus, ut ipse scribit Galat. 2, assumpto Tito profectus est Hierosolymam: nam eo tempore nondum Paulus Athenas accesserat, nec Dionysium ad fidem converterat, ut ex jam dictis apparet. Immò consulat ipsa Acta à Lucâ conscripta, & manifestè videbit, post Dionysij conversionem nunquam Paulùm venisse Hierosolymam, nisi cum collectam deferens, illuc veniens, à Judæis detentus est atque ligatus. Hæc *Baronius.* Repugnat insuper falsis hisce *Dionysiani* loci interpretationibus ipse contextus Græcus. Præterquam enim quòd *sepulchrum* aut *ædificium* non nisi impropriè σῶμα sive *corpus* potest appellari, minimè etiam dubium est, quin *sepulchrum Christi* non θεοδόχον, sed θεανθρωποδόχον, *ædificium* autem, in quo *B. Dei-Genitrix* commorata est, non θεοδόχον, sed θεοτοκοδόχον cognominandum sit. Explosis ergò *Joannis Hiberngenæ*, *Hilduini Abbatis*, & *Matthæi Galeni* falsis interpretationibus, maximas Archiepiscopo Hierosolymitano *Juvenali* debemus gratias, quod ex ipsius oratione, quam coram Imp. *Marciano* ejúsque Conjuge *Pulcheriâ* habuit, certò nobis constet, suprà citata *S. Dionysij Areopagitæ* verba haud aliter, quàm de *Corpore defunctæ Dei-Genitricis* intelligenda esse. Cæterùm, ut ad ejusdem revertar *corporalem Assumptionem in Cœlum*, de eâ, ut suprà pluribus jam demonstravi, Imp. *Marciani* temporibus, vel sub nomine *Melitonis*, vel alterius cujusdam discipuli SS. Apostolorum, aut sub nomine alicujus ex ipsis SS. Apostolis, peculiaris aliquis Libellus, quo Archiepiscopus *Juvenalis* narrationem suam confirmare potuisset, nondum exstitit, sed memoria ejus rei partim vulgari quâdam *traditione*, partim extraordinariâ & supernaturali *revelatione Divinâ*, usque ad illam ætatem fuit propagata. Et quod quidem ad παράδοσιν sive *traditionem* illam attinet, eam ipse

Juvenalis

Juvenalis appellat ἀρχαίαν καὶ ἀληθεστάτην, hoc est, *antiquam & verissimam: revelationis* autem *supernaturalis*, quâ eadem traditio *divinitùs* confirmata est, meminit *Eusebius Pamphili* in *Chronico* suo ad annum Christi *quadragesimum octavum* his verbis: *MARIA Virgo, JESV Christi Mater, ad Filium in Cœlum assumitur, ut quidam sibi fuisse revelatum scribunt.* Qui Chronici Eusebiani locus in editione *Parisinâ* Henrici Stephani A. 1518 in 4to, ut & in editione *Basileensi* Henrici Petri A. 1529 in folio, ac in editione *Burdigalensi Arnaldi Pontaci* Episcopi Vazatensis A. 1604 in folio, eo, ut hîc à me citatus est, modo constanter legitur; à *Josepho* autem *Scaligero* in editione *Lugduno-Batavâ* Thomæ Bassoni A. 1606 in fol., de industriâ perperàm omissus est. Atenimverò posteaquam Archiepiscopus Hierosolymitanus *Juvenalis* in Concilio Chalcedonensi coram Imp. *Marciano* ejúsque Conjuge *Pulcheriâ*, quid sibi de Historiâ obitûs & Assumptionis *B. Dei-Genitricis* cognitum esset, publicè indicavit, nec multo pòst ejusdem Archiepiscopi *Juvenalis*, cæterorúmque *Palæstinæ* Episcoporum curâ & studio ipsum Gloriosissimæ istius Virginis *sepulchrum*, sub Vallis *Josaphat* & Villæ *Gethsemanæ* ruderibus feliciter investigatum & vacuum repertum est, haud defuit tàm apud *Latinos*, quàm apud *Græcos*, qui hâc occasione antiquam illam traditionem, cujus Archiepiscopus *Juvenalis* meminerat, novis, ut fieri solet, augeret additamentis, & in formam Libelli redactam, sub specioso vetusti cujusdam Autoris nomine publicaret. Apud *Latinos* enim in lucem prodijt *Liber de Transitu S. Mariæ Melitonis Episcopi Sardensis* nomine inscriptus, qui jure & meritò in *Concilio Romano*, cui Pontifex *Gelasius I* A. C. 494 præfuit, suppositítius declaratus, &, ut multa absurda continens, rejectus est. De quo *apocrypho* Scripto licet suprà diversis locis jam egerim, facere tamen non possum, quin hîc addam insignem locum ex *Venerabilis Bedæ Retractatione in Actorum Apostolicorum caput septimum*, ubi illud ipsum exagitatur his verbis: *Si dispersâ Ecclesiâ Apostoli remanserunt in Hierusalem, ut Lucas ait, constat, quia mendacium scripsit ille, qui ex personâ Melitonis Episcopi Asiæ, Librum exponens de obitu Beatæ Genitricis Dei, dicit, quòd secundo post Ascensionem Domini anno Apostoli fuerint omnes toto Orbe ad prædicandum in suam quisque Provinciam divisi: qui universi appropinquante obitu Beatæ Mariæ de locis, in quibus prædicabant Verbum Dei, elevati in nubibus, rapti sunt Hierosolymam, ac depositi ante ostium domûs ejus: inter quos etiam Paulus, nuper ex persecutore ad fidem Christi conversus, qui assumptus est cum Barnabâ in ministerium Gentium. Quæ scriptura etiam specialiter de Joanne Apostolo refert,*

quòd eo tempore Ephesi prædicaverit. Quæ cuncta verbis Lucæ apertè contradicunt, quibus narrat, Apostolos, cæteris fidelibus ab Hierosolymis propulsis, remansisse ibidem, & prædicâsse per omnia, donec Ecclesia per totam Judæam & Samariam & Galilæam pacem haberet. Quod in uno anno perfici non potuisse nulli dubium est. Qui etiam manifestè insinuat, Paulum non secundo post ascensionem Domini anno, sed longo pòst tempore in ministerium Gentium cum Barnabâ ordinatum. Absit autem, ut credamus, Joannem Apostolum, cui Dominus in cruce Matrem suam virginem virgini commendavit, post unum annum recessisse, & eam reliquisse solam, ac (1) tanto tempore dejectam, ut etiam Corpus suum defunctæ timeret ab hostibus esse comburendum, eúmque, propter quam raptus est in nubibus, ad se redisse velut oblitum sive incuriosum sui solicita precaretur dicens: Rogo te, fili Joannes, ut memor sis verbi Magistri tui, Domini mei JESV Christi, qui me commendavit tibi. Ecce enim vocata ingrediar viam universæ terræ. Audivi autem consilia Judæorum dicentium: Expectemus diem, quando moriatur, quæ portavit JESVM Nazarenum, & Corpus ejus comburamus. Nunc ergò fili curam habeto exsequiarum mearum. Hæc ideò commemorare curavi, quia (2) nonnullos novi contra autoritatem Beati Lucæ incautâ temeritate assensum præbere.

Hæc Venerabilis *Beda* de supposititio illo Libro, qui de *Transitu B. Dei-Genitricis* ab homine quodam *Latino* inter annos Christi *quadringentesimum quinquagesimum primum*, & *quadringentesimum nonagesimum quartum* compositus, & sub specioso *Melitonis Episcopi Sardensis* nomine publicatus est. *Manuscripta* ejus exemplaria, ut & hoc obiter addam, in *Augustissimâ Bibliothecâ Cæsareâ Vindobonensi* adservantur *duo*, quorum primum exstat in antiquo Codice membranaceo, inter MStos Codices Theologicos Latinos *centesimo nonagesimo tertio*, ubi *Melito* perperàm *Miletus*, nec Episcopus *Sardensis*, sed *Sardiniensis* corruptè appellatur: alterum verò exstat in antiquo Codice membranaceo, inter MStos Codices Historicos Latinos *quadragesimo*, ubi *Melito* perperàm *Mileto* vocatur, & ipse Libri contextus editionibus hactenùs impressis aliquanto est auctior, uti vel ex hoc ejus Exordio videre est: (3) *Melito servus Christi, Ecclesiæ* (4) *Sardensis Episcopus, venerabilibus in Christo fratribus Laodiceæ constitutis in pace* (5) *Christi salutem.* (6) *Cùm vobis de Vitâ Prophetarum, vel Incarnatione Dominicâ, duo Opuscula condidissem, denuò poposcitis, ut vobis de Ecclesiâ librum unum conderem, atque quid de obitu Genitricis*

(1) *Legendum hic videtur* tantoperè.

(2) *Inter quos etiam fuit* S. Gregorius Archiepiscopus Turonensis, *ut suprà jam monui, nempe pag.* 162.

(3) *In posteriori hoc Codice MSto perperàm legitur* Mileto, *in priori autem* Miletus. (4) *In priori Codice MSto perperàm legitur* Sardinensis. *in posteriori autem* Sardiensis. (5) Tò Christi *deest in impressis editionibus.* (6) *Omnia hæc à verbis,* Cùm vobis, *usq; ad verba,* Sæpè namque scripsisse, *desunt in impressis editionibus, ut & in priori Codice MSto Cæsareo.*

Genitricis Domini certum haberem, vobis literis indicarem: maximè ob hoc, quia sicut illa Christum pariens corporaliter Virgo permansit post partum, ita Ecclesia, Christo per fidem filios spirituales gignens, virginitatis meritum pariendo custodit. Sæpè namq; scripsisse me memini de quodam (1) *Lucio, qui nobiscum & cum Apostolis conversatus,* (2) *alieno sensu & animo temerario à viâ justitiæ* (3) *discedens, plurima de Apostolorum actibus in libris suis inseruit, & de virtutibus quidem eorum multa* (4) *vera dixit, de doctrinâ verò illorum plurima mentitus est, asserens eos aliter docuisse, & stabiliens quasi ex eorum verbis sua* (5) *nefaria commenta. Nec hoc solùm arbitratus est sibi sufficere, verùm etiam Transitum Beatæ semper Virginis Mariæ Genitricis Dei ita impio* (6) *depravavit stylo, ut in Ecclesiâ Dei non solùm* (7) *legi, sed etiam* (8) *ridiculum sit audire: Nos ergò petentibus vobis, quæ ab Apostolo Joanne audivimus;* (9) *hoc in brevi capite simpliciter scribentes, vestræ Fraternitati* (10) *dirigimus, credentes non* (11) *aliena dogmata ab Hæreticis pullulantia, sed* (12) *Patrem in Filio & Filium in Patre, Spiritum Sanctum, cum Patre & Filio unius Deitatis & individuæ Substantiæ, trinâ manente Personâ: neque* (13) *duas naturas boni vel mali conditas, sed unam tantùm bonam à Deo bono conditam, quæ dolo est* (14) *antiqui serpentis vitiata per culpam, sed Christi est reparata per gratiam.* Hucusque supposititij istius Libri Exordium; uti illud in suprà memorato Codice MSto Cæsareo impressis editionibus *auctius* legitur. Id quoque adjiciendum videtur, ex eodem hoc supposititio Libro *Jacobum* (15) *de Voragine* narrationem suam hausisse, quam de obitu & Assumptione B. Dei-Genitricis Historiæ Sanctorum, quæ *Lombardica* sive *Longobardica* vulgò vocatur, inseruit. Quoniam enim autor hujus Libri fingit, ea se scribere, quæ à *S. Joanne Apostolo & Evangelistâ* audiverit, hinc à jam memorato *Jacobo de Voragine* Liber iste ipsi *S. Joanni Apostolo* attribuitur his verbis: *Assumptio Beatæ Mariæ Virginis qualiter facta sit, ex quodam Libello apocrypho, qui Joanni Evangelistæ adscribitur, edocetur.* Hæc Jacobus de Voragine. Uti ergò apud *Latinos* tenebrio nescio quis sub nomine *Melitonis Episcopi Sardensis* Librum de obitu & Assumptione B. Dei-Genitricis edidit, sic quoque apud

(1) *In impressis editionibus & priori Codice MSto Cæsareo legitur* Leucio.

(2) *In posteriori Codice MSto legitur* alienus sensu.

(3) *In MSto perperàm legitur* descendens.

(4) *In impressis editionibus pro* vera *perperàm legitur* varia.

(5) *In impressis editionibus perperàm legitur* nefanda argumenta.

(6) *In MSto perperàm legitur* depravabat.

(7) *In impressis editionibus legitur.* legere. (8) *In impressis editionibus pro* ridiculum *legitur* nefas; *in priori autem Codice MSto* nefarium. (9) *Verba,* hoc in brevi capite, *desunt tàm in impressis editionibus, quàm in priori Codice MSto.* (10) *In impressis editionibus & priori Codice MSto legitur* direximus. (11) *In priori Codice MSto perperàm legitur* alieno dogmate ab hæreticis populanda. (12) *In impressis editionibus locus hic mutilatè & corruptè legitur hoc modo:* Patrem in Filio, Filium in Patre Deitatis, & indivisæ substantiæ. (13) *In impressis editionibus perperàm legitur*, neque duas hominis naturas conditas, bonam scilicet & malam. (4) Antiqui *deest in impressis editionibus.* (5) *Ita vulgò appellatur, cùm reverà vocandus sit* Jacobus de Viragine. *Claruit circa annum Christi* 1290, *& fuit Episcopus Genuensis.*

apud *Græcos* fuit, qui de eodem argumento componeret Libellum, & sub *S. Joannis Apostoli & Evangelistæ* nomine publicaret; ut testatur *Epiphanius monachus & presbyter* in principio Opusculi sui de Vitâ Sanctissimæ *Deiparæ* his verbis: Ἐγκωμιασαὶ δὲ αὐτῆς πολλοὶ ἐκ τῶν ἁγίων Πατέρων γεγόνασιν· οὐδεὶς δὲ ἐξ αὐτῶν περὶ τῆς βιώσεως αὐτῆς, καὶ τῶν χρόνων ἢ τῆς ἀνατροφῆς, ἢ τοῦ τέλους, ὀρθῶς καὶ εὐαποδέκτως ἐσήμανεν. ἀλλὰ καὶ οἱ ἐπιχειρήσαντες, καὶ μέρη τινα εἰπόντες οὐκ ὠρθοτόμησαν, ἀλλ' ἑαυτοῖς ἐγένοιτο κατήγοροι. οἷον Ἰάκωβος Ἑβραῖος, καὶ Ἀφροδισιανὸς Πέρσης, καὶ ἄλλοι τινες μόνον περὶ τῆς γεννήσεως αὐτῆς εἰπόντες, εὐθέως ἀπεσιώπησαν. περὶ δὲ τῆς κοιμήσεως αὐτῆς Ἰωάννης ὁ Θεσσαλονικεὺς πολυθρύλλητον ποιησάμενος λόγον, αὐτὸς ἑαυτὸν ἐπεσκίασεν· καὶ ἕτερος δὲ Ἰωάννης ἑαυτὸν Θεολόγον ἐπιχρώσας, τὸ τοῦ ψεύδους ἔγκλημα ἐφ' ἑαυτοῦ ἐπεσπάσατο. Hoc est: V. CL. *Leone Allatio* interprete: *Laudatores autem Ipsius* (sc. B. Dei-Genitricis) *multi ex Sanctis Patribus fuere, sed nullus de ejus vitâ, annis, educatione & vitæ fine certa assertáque pronunciavit: verùm ij ipsi, qui ad hoc manus admoverunt, & quædam singulatim narraverunt, non rectè rem peregerunt; immò alter alterum improbavit: qualis fuit Jacobus Hebræus, & Aphrodisianus Persa, & alij, qui principijs de ejus Nativitate prolatis, illicò sibi silentium indixerunt: de ejus autem* (1) *Dormitione sive obitu Joannes Thessalonicensis quanquam Orationem satis prolixam edidisset, non multam laudem consecutus est; & alius Joannes, qui Theologi nomen sibi vendicat, notam mendacis in se accepit.* Hæc Epiphanius. Opinor autem Historiam hanc de Obitu & Assumptione B. Dei-Genitricis, quæ *S. Joannis Apostoli & Evangelistæ* nomine falsò fuit inscripta; hactenùs nondum prodijsse in lucem, sed eandem esse, quæ in *Augustissimæ Bibliothecæ Cæsareæ* Codice manuscripto, inter Theologicos Græcos, *secundùm novum numerum, centesimo quinquagesimo primo S. Jacobo Apostolo*, qui Ἀδελφόθεος sive *Frater Domini* cognominari solet, attribuitur his verbis: Κοίμησις τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου Μαρίας, συγγραφεῖσα ὑπὸ Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου. Hoc est: *Obdormitio sanctissimæ Dominæ nostræ & Dei-Genitricis Mariæ, conscripta à Jacobo Fratre Domini.* Principium ejus hoc est: Τῆς ἁγίας ἐνδόξου Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας κατὰ τὸ εἰωθὸς ἐν τῷ ἁγίῳ μνήματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἐρχομένης θυμιάσαι, &c.

Quamvis

(1) *Notandum est, inter eos Auctores, qui de* Obitu B. Dei-Genitricis *ex professo scripserunt, nullam hîc fieri mentionem* Melitonis Episcopi Sardensis; *nempe quoniam is, qui sub nomine ipsius Librum de* Transitu B. MARIÆ *composuit, reverà* Latinus *fuit, licet* Græcum *se simulet.*

Quamvis enim hæc Narratio, quod ad titulum attinet, *S. Jacobo Apostolo & Fratri Domini* attribuitur, in ipsâ tamen Narratione *S. Joannes Evangelista* ita loquens introducitur, ut ipse potiùs, quàm *S. Jacobus*, autor ejus simuletur; quemadmodum ex hoc fragmento videre est: Παρεγενόμην ἐγὼ Ἰωάννης, τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου ἁρπάσαντός με διὰ νεφέλης ἀπὸ Ἐφέσου, καὶ στήσαντός με ἐν τῷ τόπῳ, ἔνθα ἀπέκειτο ἡ Μήτηρ τοῦ Κυρίου. εἰσελθὼν δὲ πρὸς αὐτὴν, δοξάσας τὸν ἐξ αὐτῆς τεχθέντα, εἶπον χαῖρε ὦ Μῆτερ τοῦ Κυρίου μου, ἡ γεννήσασα Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν· εὐφραίνου, ὅτι ἐν δόξῃ μεγάλῃ ἐξέρχῃ τοῦ βίου τούτου. καὶ ἐδόξασε τὸν Θεὸν ἡ ἁγία Μαρία, ὅτι ἦλθον ἐγὼ Ἰωάννης πρὸς αὐτήν. Hoc est: *Adfui ego Joannes, raptus à Spiritu Sancto in nube ex urbe Epheso, & collocatus in eo loco, ubi Mater Domini recumbebat. Ingressus autem, laudato eo, quem ipsa pepererat, dixi: Ave ò Mater Domini mei, quæ peperisti Christum Deum nostrum: lætare, quia cum magnâ gloriâ migras ex hâc vitâ. Et laudavit Sancta Maria Deum, quòd ego Joannes ad se venissem.* Hæc incognitus ille Narrationis istius autor sub personâ *S. Joannis Evangelistæ* sive *Theologi*. Verumenimverò sive *S. Joanni Evangelistæ*, sive *S. Jacobo Fratri Domini* ea Narratio titulotenùs abscribatur, minimè dubium est, quin æquè supposititia sit, quàm altera illa, quæ sub nomine *Melitonis* latinè circumfertur. Quanquam ergò *S. Ecclesia Catholica* hujusmodi *apocryphas* quisquilias meritò improbat ac reijcit, de ipsâ tamen *B. Dei-Genitricis corporali Assumptione in Cœlum* nequaquam dubitat, sed venerandam gloriosissimi istius mysterij memoriam festivâ Solennitate quotannis celebrat. Quàm vehementer autem DEO hæc erga *Matrem suam* pietas placeat, manifestè elucet ex ultionis Divinæ exemplis, quæ subinde in illius Festi contemptores edita sunt. Horum duo, quorum alterum *antiquum*, alterum *recens* est, inserere hîc mihi lubet, ut, quicquid de Assumptione B. Dei-Genitricis ejúsq; Festo disserui, hâc quasi coronide concludatur. Et prius quidem exemplum, quod *antiquum* appellavi, exstat in Vitâ *S. Othonis* Episcopi Bambergensis, ab *Andreâ* Abbate Cœnobij Benedictini S. Michaëlis Archangeli prope Bambergam conscriptâ, lib. 3 cap. 29, ubi de *Bocceo S. Othonis* Presbytero agitur, &, post expositam cœlestis vindictæ pœnam in eos, qui *S. Laurentij* Martyris Festum labore servili profanaverant, hæc subjunguntur: *Simile quiddam, eodem Presbytero per viam pergente, in Assumptione Beatæ sempérque Virginis MARIÆ factum comperimus, duobus, rustico videlicet & ejus uxore, in agro metentibus. Zelo etenim religionis Presbyter eos prohibebat*

hibebat dicens, huic diei propter Assumptionem Dei-Genitricis MARIÆ honorem deberi. Erat autem secunda feria. Dicebat ergò rusticus: Heri propter Dominicam operari non licuit, & iterùm hodie vacare jubemur. Quæ est hæc doctrina, quæ homines à rebus necessarijs & bonis jubet cessare? Quando ergò collectas videbimus fruges nostras? puto vos invidere utilitatibus nostris. Cúmque jam ad blasphemandum os aperire vellet, & falcem crebris tractibus messor vehemens in calamos vibraret, mirum dictu, subitò exstinctus, in sulcos cecidit, falcémque in dextrâ, segetem autem in sinistrâ, ut absecta erat, tàm fortiter mortuus tenebat, ut à nullo auferri posset. Mulier autem infelix, socia operis, morte quidem mulctata non est; puto quia sub viri obedientiâ posita fuit; sed tamen sine pœnâ & confusione non evasit. Nam corpus exanimi viri ad Ecclesiam secuta, falcem & segetem de manibus suis & ipsa excutere non potuit, quousque coram populo & Clero argumentum hoc illicitæ operationis probaretur. Sepulto ergò viro, & abeunte cum timore populo, mulier soluta est. Ex hoc autem facto populus majorem Dei-Genitricis reverentiam, majorémque alijs festis celebritatem doctus est exhibere. Posterius exemplum, quod *recens* vocavi, exstat apud *Tilmannum Bredenbachium* Collationum sacrarum libro 2, cap. 26 his verbis: *Anno 1556, ipso assumptæ Virginis Matris die, Terpati in Livoniâ Sacerdotes ex recepto Ecclesiæ more diem illum solennem habebant, & magno, ut solet, cum apparatu & crebro campanarum pulsu divinum cultum peragebant. Eam celebritatem & reverentiam Virgini Matri ad summi Numinis honorem exhibitam cùm matrona quadam Lutherana impendiò invideret, mandat pedissequæ, ut balneum apparet, caminum instruat, se cum marito lavari decrevisse. Illa solennis Festi dominam submonere, utque alium in diem transferat, rogare. Matrona repentè excandescens, Quid, inquit, de Mariâ narras? fuit illa mulier similis mihi, nec ullius potentiæ aut gratiæ prærogativam habet; tu jussa mea exsequere. Famula, ne dominam graviùs exacerbaret, imperata perficit. Ubi ad caminum ventum est, arida ligna, quæ alioqui haud difficulter flammam excipiunt, nullâ ope, nullis nutrimentis accendi potuerunt. Illa ubi se undique vertit, laboris frustranei pertæsa, tectum omne ardere conspicit, nec ullâ vi flammam exstinguere valet. Ignis primùm ipsum balneum vastat, mox duas contiguas ædes ingenti civium omnium terrore populatur. Confluit extemplò universum vulgus, & vix tandem latiùs serpere incendium prohibent. Postero die lignorum fasciculus, camino ingestus, omninò incombustus comperitur.* Hucusque Bredenbachius.

Trigesimo

Trigeſimo nonò, & quidem à fol. 194 pag. 2 colum. 1 uſque ad fol. 205 pag. 2 colum, 2, *Imp. Conſtantini Porphyrogeniti*, qui A. C. 912 cœpit imperare, & A. 959 obijt, *Oratio hiſtorica, narrationem continens de Non-manufactâ Imagine Domini noſtri Jeſu Chriſti, per quem, & quando, & quâ de causâ fuerit miſſa ad Agbarum ſeu Abgarum, & quomodo Divinâ Providentiâ translata ſit in Reginam Vrbium Conſtantinopolim* A. C. 944 d. 16 Auguſti. Inſcribitur atque incipit ibi ea Oratio hoc modo: (1) Μηνὶ Αὐγούστῳ ιϛʹ. Λόγος ἱστορικὸς, διήγησιν ἔχων περὶ τῆς Ἀχειροποιήτου μορφῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸ διὰ τίνος, καὶ πότε, καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν, ἀπεστάλη πρὸς (2) Ἄγβαρον, καὶ ὅπως θεία προμηθεία διεκομίσθη καὶ ἀπεδόθη πρὸς τὴν θεοφύλακτον καὶ βασιλίδα τῶν πόλεων. Οὐκ ἄρα μόνος αὐτὸς ἀκατάληπτος ἦν ὁ συναΐδιος τῷ Πατρὶ Θεὸς Λόγος, ἀλλὰ καὶ τὰ πλείω σχεδὸν ἢ πάντα τῶν ἔργων αὐτοῦ τῷ αὐτῷ τῆς ἀκαταληψίας γνόφῳ περικαλύπτεται· οὐ μόνον &c; definit autem ibidem his verbis: ἐκτενοῦς δὲ συνήθως γεγονυίας δεήσεως, ἤρθη μετὰ τὴν ταύτης συμπλήρωσιν ἐντεῦθεν πάλιν ἡ Θεία Εἰκὼν, καὶ ἐν τῷ προρρηθέντι τοῦ Φάρου ναῷ ἐν τῷ δεξιῷ πρὸς ἀνατολὰς ἀνιερώθη καὶ ἀνετέθη μέρει, εἰς δόξαν πιστῶν, εἰς φυλακὴν Βασιλέων, εἰς ἀσφάλειαν ὅλης τῆς πόλεως, καὶ τῆς τῶν Χριστιανῶν καταστάσεως. Exſtat quidem Hiſtorica hæc Oratio apud *Laurentium Surium* Tomo quarto de Probatis Sanctorum Hiſtorijs, eodem die decimo ſexto Auguſti, ſed tantùm *latinè*; incipitque ibi ea verſio hoc modo: *Non ſolùm comprehendi non poterat Patri coæternum Dei Verbum, ſed ejus quoque plurima, vel omnia potiùs ejus opera teguntur eâdem caligine incomprehenſibilitatis; neque ea ſolùm* &c; definit autem ibidem his verbis: *Intensâ autem de more factâ oratione, poſt eam impletam hinc ſublata fuit Divina Imago, & in prædicto Phari Templo, in dexterâ parte, quæ vergit ad Orientem, conſervata fuit & repoſita ad gloriam fidelium, ad cuſtodiam Imperatorum, & ad tutelam totius Civitatis, & ſtatûs Chriſtianorum.* Cæterùm, quæ porrò ibidem immediatè ſequitur, (3) *Apoſtrophe* ad Sanctam illam Non-manufactam Imaginem, incipiens hoc modo: *Sed ò Divina ſimilitudo ejus, quæ mutari non poteſt, Patris ſimilitudinis; ò character characteris Paternæ ſubſtantiæ; ò venerandum* &c; ea ad hanc *Imp. Conſtantini Porphyrogeniti* Orationem re verâ non pertinet, ſed deſumpta eſt ex fine *alterius alicujus Narrationis*

(1) Menſis Auguſti die decimo ſexto. Vide etiam Menæa Græcorum *eodem die; ut & Leonis Allatij Diatrib. de Symeonum Scriptis pag.* 103. *&* 104.

(2) De promiſcuâ ſcripturâ & uſurpatione nominis Agbarus *&* Abgarus, *quod omnibus Edeſſenorum Regulis fuit commune, conſule* Henrici Valeſij *eruditiſſimas Annotationes ad Euſebij Pamphili Hiſt. Eccleſiaſt. lib.* 1 *cap.* 13, *& ad Fragmenta Dionis Coccejani. Vide etiam Librum quartum horum Commentariorum pag.* 124, *ubi fit mentio promiſcuæ ſcripturæ* Augarus *&* Abgarus; *& Librum quintum pag.* 9 *&* 10, *ubi agitur* de Abgari & CHRISTI Epiſtolis mutuis.

(3) Similiter etiam corrigendus eſt Tomus decimus Annalium Eccleſiaſticorum Em. Card. Baronij *A. C.* 944, *num.* 13, *pag.* 716 *editionis Antverp. Plantinianæ: quippe ubi ſuprà memorata* Imp. Conſtantini Porphyrogeniti *Orationi hiſtoricæ eadem* aliena Apoſtrophe *itidem immediatè annectitur.*

rationis de eâdem Non-manufactâ Imagine Edeſſenâ, ab alio quodam anonymo Autore, qui ſub *Imp. Conſtantino Porphyrogenito* (1) vixit, ad ejus ſuprà memoratam Orationem inſtar Supplementi ſeu Additamenti adjectæ; de quâ paulo pòſt agetur ſeorsùm. Interim neque hoc tacitè prætereundum eſt, Em. Card. *Baronium* Annalium Eccleſiaſticorum Tomo decimo, & quidem A. C. 944, num. 13, pag. 717 editionis Antverpienſis Plantinianæ, poſtquam de eâdem Non-manufactæ Imaginis Edeſſenæ translatione in Vrbem Conſtantinopolitanam prolixam fecit mentionem, & magnam ſuprà memoratæ Orationis *Imp. Conſtantini Porphyrogeniti* partem latinè exhibuit, ſingularem hanc addere de ipſius *Imp. Conſtantini Porphyrogeniti* perſonâ dubitationem: *Cæterùm hæc Oratio, quæ nomine Conſtantini Porphyrogeniti Imperatoris habetur inſcripta, non patris, ſed filij ejuſdem nominis Imperatoris fuiſſe apparet. Filius enim quoque Porphyrogenitus Conſtantinus eſt dictus. Omnes enim, qui nati, purpurâ induebantur, vel in Porphyro palatio naſcebantur, Porphyrogeniti dicebantur.* Hæc *Baronius*. Cujus dubitationis meminit etiam R. P. *Jacobus Gretſerus* S. I. in (2) Syntagmate de Imaginibus Non-manufactis, déq; alijs à S. Lucâ pictis, capite decimo his verbis: *Putat autem Baronius, hanc Orationem non eſſe Conſtantini Porphyrogeniti patris, ſed ejuſdem nominis Conſtantini Porphyrogeniti filij; quod quàm probabile ſit, neſcio.* Hæc *Gretſerus*. Atenimverò præterquam quod certò conſtat, *Imp. Conſtantinum Porphyrogenitum* non habuiſſe filium & Imperij hæredem *Conſtantinum* cognomine *Porphyrogenitum*, ſed *Romanum Secundum* ſive *Juniorem*, alijs quoque ſolidiſſimis argumentis, ex ipsâ illâ Oratione & anonymi cujuſdam Additamento deſumptis, perſpicuè demonſtrari poteſt, autorem iſtius Orationis haud alium eſſe, quàm *Imp. Conſtantinum Porphyrogenitum*, Imp. Leonis Philoſophi ſeu Sapientis filium, & Imp. Baſilij Macedonis nepotem. In ipsâ enim hujus Imp. Conſtantini Porphyrogeniti Oratione expreſsè traditur, hominem quendam à cacodæmone vexatum, tempore illationis Non-manufactæ Imaginis Divinæ in Vrbem Conſtantinopolitanam inter alia varia etiam hoc prædixiſſe: Ἀπόλαβε Κωνςαντινέπολις δόξαν ϗ χάραν· ϗ σὺ Κωνςαντῖνε Πορφυρογέννητε τὴν Βασιλείαν σε· hoc eſt: *Accipe ò Conſtantinopolis gloriam & lætitiam; & tu, Conſtantine Porphyrogenite, tuum Imperium;* háncq; prædictionem paulo pòſt impletam eſſe; nempe dum *Imp. Conſtantinus Porphyrogenitus* circa initium ſequentis anni 945 tandem recuperavit Imperium ſuum, quod cum ſocero ſuo *Imp. Romano Lacapeno*, ejúſque filijs *Stephano* & *Con-ſtantino*

(1) *Nempe poſtquam in A. C. 945. exauctoratis jam* Romano Lacapeno *ejúſq; filijs* Stephano *&* Conſtantino, *ſolus cœpit imperare.*

(2) *Impreſſum eſt hoc Syntagma Lutetiæ Pariſiorum, typis Regijs, cum Georgio Codino Curopalatâ de Officijs Magnæ Eccleſiæ & Aulæ Conſtantinopolitanæ, A. 1648 in folio. Agitur ibi de* Sanctâ Imagine Chriſti Edeſſenâ Non-manufactâ *prolixè & accuratè à Capite primo uſq; ad Caput undecimum incluſivè; defenditúrque ea ibidem inſigniter contra hæreticorum calumnias.*

ſtantino adeò liberaliter ſeu potiùs prodigè communicaverat, ut ipſe tantùm inane Imperatoris nomen retinuiſſet, Quâ de re Em. Card. *Baronius* ſuprà memorato A.C. 944, num. 20, rectè ſic ſcribit: *Eodem anno 944, decimâ ſextâ Decembris, inchoatâ jam tertiâ Indictione, Romanus Lacapenus Imperator, qui cùm in honore eſſet, non intellexit, ex Collegâ, in quem à Conſtantino Porphyrogenito aſſumptus erat, jam in Dominum mutatus, ſibi filijſque ſuis aſſumens & tribuens Primatum Imperij, nomen tantùm inane Conſtantino, legitimo hæredi Leonis Auguſti relinquens, à Stephano ſuo filio, Imperatore ab ipſo pariter declarato, capitur, exuitur Imperio, & attonſus in monachum, relegatur in Inſulam, cùm vigeſimum ſextum annum in Imperio degiſſet. Sed poſt menſem elapſum & dies quinque, nempe vigeſimâ primâ Januarij ejuſdem tertiæ Indictionis, anni autem Chriſti 945, idem Romani filius Stephanus & Conſtantinus fratres, inter ſe mutuò de Imperij Primatu certantes, ambo in menſâ tenti, & in inſulas deportati ſunt; ſicque, ut priùs fuerat, uni Conſtantino Leonis filio eſt relictum Imperium. Præſtitit hoc illi in Imaginis ſuæ adventu Conſtantinopolim Jeſus Chriſtus, qui ſemper exaltavit humiles, ſuperbos è ſede deponens. Hæc pluribus Curopalates alijque Græcorum Hiſtorici, & ex Latinis Luitprandus lib. 5 cap. 9, 10, & 11 profuſiùs.* Hucuſque Card. *Baronius*. In anonymi autem Supplemento ſeu Additamento ejuſdem Orationis *Imp. Conſtantini Porphyrogeniti* eadem Aulæ Imperialis Conſtantinopolitanæ mutatio ibidem ſatis manifeſtè indicatur his ad Sanctam Chriſti Imaginem verbis: *σῶζε καὶ φρούρει ἀεὶ τὸν εὐσεβῶς καὶ πράως ἡμῶν βασιλεύοντα, καὶ τὴν τῆς σῆς ἐπιδημίας ἀνάμνησιν λαμπρῶς ἑορτάζοντα· ὃν τῇ παρουσίᾳ σου ἐπὶ τὸν παππῷον καὶ πατρῷον θρόνον ἀνύψωσας, φύλαττε τὸν τούτου βλαστὸν εἰς διαδοχὴν τοῦ γένους καὶ τῶν σκήπτρων ἀνώλεθρον.* hoc eſt: *Conſerva & protege ſemper eum, qui piè ac clementer nobis imperat, & adventûs tui memoriam [Oratione ſuâ] ſplendidè celebrat; cúmque ipſum præſentiâ tuâ ad Avitum & Paternum Thronum rursùs ſublimaveris, cuſtodi quoque ejus germen ad ſucceſſionem generis & ſceptrorum perpetuitatem.* Hic enim per *eum, qui piè ac clementer nobis imperat*, indubitatè intelligendus eſt *Imp. Conſtantinus Porphyrogenitus*, qui de adventu Sanctæ Imaginis Edeſſenæ in Vrbem Conſtantinopolitanam ſcripſit ſuprà memoratam inſignem Orationem hiſtoricam; gratiarum videlicet actionis loco, quòd beneficio præſentiæ illius, *Romano Lacapeno* ejúſq; filijs *Stephano* & *Conſtantino* Imperatoriâ Poteſtate exutis, ipſe *Thronum Avitum* & *Paternum*, nempe Avi ſui *Imp. Baſilij Macedonis* & Patris ſui *Imp.*

 Leonis

Leonis Philosophi seu *Sapientis*, iterùm obtinuisset, & secundùm solus cœpisset imperare. Verisimilimum ergò est, *Imp. Constantinum Porphyrogenitum* Orationem suprà jam sæpiùs memoratam, publicè recitâsse anni Christi 945 die decimo sexto Augusti, quo Introitum Sanctæ Imaginis Edessenæ in Vrbem Constantinopolitanam, qui sub *Romano Lacapeno* ejúsque filijs proximè præcedenti anno contigerat, ipse, jam solus imperans, primâ vice anniversarijs ritibus solenniter celebravit.

Quadragesimò, & quidem à fol. 205 pag. 2 colum. 2 usque ad fol. 208 pag. 1 colum. 1, *anonymi cujusdam Autoris, qui sub Imp. Constantino Porphyrogenito vixit, Additamentum ad illius Orationem de Sanctæ Non-manufactæ Imaginis Edessenæ translatione in Vrbem Constantinopolitanam, quo narratur, quibus cærimonijs jam memorata Sancta Imago Christi, priusquam ea Constantinopolim transferretur, ab incolis Vrbis Edessæ quotannis publicè culta fuerit.* Ipsa tituli & principij Additamenti seu Supplementi istius verba græca sunt hæc: Περὶ τῆς ἁγίας καὶ ἀχειροποιήτου θείας εἰκόνος Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ὅπως ἐτιμᾶτο ἐν (1) Ἐδέσσῃ τῇ πόλει παρὰ τῶν ἐν αὐτῇ κατοικούντων. Περὶ τῆς ἐν Ἐδέσσῃ ἀχειροποιήτου καὶ θείας μορφῆς Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν πολλαὶ μὲν καὶ διάφοροι δόξαι ἕως ἡμῶν πεφοιτήκασιν· ὅπως τε τὸ καταρχὰς ἀπεικόνιστο, καὶ τίνος αἰτήσαντος, καὶ τίνων διακονησάντων, καὶ πῶς μὲν ἀπολιόρκητος ἡ πόλις, ἐν ᾗπερ ἀπέκειτο, ἐφυλάττετο, πῶς δὲ καὶ κατὰ καιροὺς παρὰ πιστῶν ἀνδρῶν ἀποκρυπτομένη, θαυματουργοῦσα πάλιν ἀνεκαλύπτετο· ἅπερ οὐ παρέργως τῷ θειοτάτῳ καὶ μεγάλῳ ἩΜΩ͂Ν ΒΑΣΙΛΕΙ͂ ΚΩΝΣΤΑΝΤΊΝῼ Τῼ͂ ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΉΤῼ φιλοπονηθέντα, καὶ συλλεγέντα, καὶ βίβλοις ἐναπογραφέντα εἰς παραθήκην ἐπαινετῆς πράξεως μετὰ τῶν ἄλλων αὐτοῦ μεγίστων κατορθωμάτων, τῷ Χριστιανικῷ παραδέδωκε πολιτεύματι, καλῶς γε περὶ τούτου διανοηθεὶς, καὶ περὶ τῶν μεγίστων θεοπνεύστως καὶ ὑψηλῶς λογισάμενος. ἀλλ' ἐπειδὴ οὐ μέχρι τούτου ἔστη, παρεξέτεινε δὲ ἐπὶ τὸ τῆς ἐρεύνης καὶ μεθ' ὁποίας τιμῆς παρ' αὐτοῦ ἐν Ἐδέσσῃ χριστωνύμου λαοῦ ἤγετο, ἡ παροῦσα δηλώσει διήγησις. Λέγεταί τι τοιοῦτον περὶ αὐτῆς, ὡς τῇ πρωτευούσῃ κυριακῇ τῆς πρώτης τῶν ἁγίων νηστειῶν ἑβδομάδος, τοῦ τῆς πόλεως Ἀρχιερέως, μετὰ παντὸς τοῦ ἱερατικοῦ καταλόγου καὶ τοῦ πολιτικοῦ λαοῦ, ἐν τῷ τῆς ἐκκλησίας σκευοφυλακείῳ συναθροιζομένου, &c. Clauditur autem hæc Narratio *Apostrophe* illâ *ad Sanctam Imaginem*, (2) suprà jam fusiùs memoratâ & explicatâ,

(1) *Perperàm ibi scriptum est* Αἰδέσῃ.

(2) *Vide suprà pag.* 195 & 196.

catâ, cujus principium: Ἀλλ' ὦ θεῖον καὶ ἄχραντον ὁμοίωμα τοῦ ἀπαραλλάκτου τοῦ Πατρὸς ὁμοιώματος· ὦ χαρακτὴρ τοῦ χαρακτῆρος &c.

Quadragesimo primò, & quidem à fol. 208 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 213 pag. 1 colum. 2, *Oratio encomiastica in S. Martyrem Diomedem, professione Medicum, qui in persecutione Imp. Diocletiani Nicææ in Bithyniâ pro Christi fide gladio cæsus est*; cujus titulus & principium: (1) Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον τοῦ Χριστοῦ μάρτυρα Διομήδην. Χθὲς ἡμᾶς ἡ πανύμνητος τοῦ ὑπερυμνήτου ὑπερφυοῦς ἐξεναγώγησε κοίμησις· &c. Vide etiam Librum *quartum* horum Commentariorum pag. 57; ubi alterius cujusdam *Orationis encomiasticæ in eundem Sanctum Martyrem Diomedem* fit mentio: sed ejus Autor est *Maximus Planudes*, de quo ibidem prolixiùs agitur; inscribitúrque ac incipit ipsa illa Oratio hoc modo: Τοῦ σοφωτάτου κυροῦ Μαξίμου τοῦ Πλανούδη ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον μεγαλομάρτυρα Διομήδην. Ἄλλοις μὲν ἄλλως ἐπῃνέθη τὰ τῶν Μαρτύρων, καὶ ὡς ἑκάστοις ἡ παροῦσα τοῦ λόγου δύναμις ὑπηγόρευσεν· ἐμοὶ δ' ἀποχρήσει Διομήδην τὸν μέγαν ὑπόθεσιν προβεβλημένῳ τοῦ λόγου, τὸ μὴ μεγάλα &c.

(1) Nempe d. 16 Augusti. Vide etiam Menæa Græcorum & Martyrologium Romanum eodem die.

Quadragesimo secundò, & quidem à fol. 214 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 215 pag. 1 colum. 2, *anonymi cujusdam Autoris Narratio de irritâ Constantinopoleos obsidione per Agarenos sive Saracenos sub Imperio Leonis Isauri, cognomine Cononis & Iconomachi*; cujus titulus & principium: (2) Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Περὶ τῆς ἐλεύσεως καὶ ἀποσειρφῆς τῶν ἀθέων Ἀγαρηνῶν, ἐλθόντων κατὰ τῆς θεοφυλάκτου Κωνσταντινουπόλεως. Ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου, τοῦ καὶ Κόνωνος, ἀνῆλθε πλῆθος Σαρακηνῶν διὰ πολλῶν πλοίων κατὰ τῆς μεγίστης Κωνσταντινουπόλεως, βουλόμενοι πολιορκῆσαι, καὶ παραλαβεῖν αὐτήν &c. Vide Auctarij Novi Magnæ Bibliothecæ Veterum Patrum græcolatinæ Parisinæ Tomum secundum columnâ 818, ubi ejusdem rei Narratio incipit his verbis: Τοῦ δὲ Βασιλέως Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου, ἄρτι τῆς βασιλείας ἐπειλημμένου, &c. Consule insuper Librum *tertium* horum Commentariorum pag. 126, & Librum *quintum* pag. 142 & 143.

(2) Nempe eodem die decimo sexto Augusti. Vide etiam Menæa Græcorum eodem die.

Quadragesimo tertiò, & quidem à fol. 215 pag. 2 colum. 1 usque ad fol. 216 pag. 1 colum. 1, *Epitome Martyrij Sancti Martyris Diomedis*; cujus titulus & principium: (3) Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Μαρτύριον σύντομον τοῦ ἁγίου Μάρτυρος Διομήδους. Ὁ ἅγιος Μάρτυς Διομήδης

(3) Nempe eodem die decimo sexto Augusti.

μήδης ἦν ἐπὶ Διοκλητιανοῦ τοῦ βασιλέως, ἀπὸ Ταρσοῦ τῆς Κιλικίας, ἰατρὸς τὴν τέχνην. καταλείψας δὲ τὴν Ταρσὸν &c.

Quadragesimo quartò, & quidem à fol. 216 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 217 pag. 1 colum. 1, *Epitome Vitæ & Miraculorum S. Myronis Episcopi Rhauci seu Rhauciæ Urbis in Insulâ Cretâ*; cujus titulus & principium: (1) Μηνὶ Αὐγούστῳ ιζ'. Βίος ἐν ἐπιτομῇ καὶ θαύματα τοῦ ἁγίου (2) Μύρωνος Ἐπισκόπου Κρήτης. Ὁ ἅγιος καὶ θαυματουργὸς, καὶ τοῦ Χριστοῦ Ἱεράρχης Μύρων, ἐγεννᾶται ἐν Κρήτῃ τῇ νήσῳ ἐν Ῥαυκίᾳ τῇ πόλει πλησίον Κνώσου ἐπὶ Δεκίου τοῦ Βασιλέως, ἐξ εὐγενῶν φὺς γονέων καὶ πάσῃ ἀρετῇ &c. Eadem Narratio exstat etiam suprà in eodem hoc Codice, num. 20; sed refertur ibi ad mensis Augusti diem nonum.

(1) *Mensis Augusti die decimo septimo.*

(2) *Notabile est, omitti hic titulum* Ἱεροµάρτυρος. *Vide suprà pag. 122 & 123.*

Quadragesimo quintò, & quidem à fol. 217 pag. 1 colum. 2 usq; ad ejusdem folij pag. 2 colum. 2, *Epitome Martyrij S. Martyris Myronis, Presbyteri Achæi*; cujus titulus & principium: (3) Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Μαρτύριον ἐν συντόμῳ τοῦ ἁγίου Μάρτυρος Μύρωνος. Ὁ ἅγιος Μάρτυς τοῦ Χριστοῦ Μύρων ἦν ἐπὶ Δεκίου τοῦ Βασιλέως καὶ Ἀντιπάτρου Ἄρχοντος τῆς Ἀχαΐας, Πρεσβύτερος τῆς ἐκκλησίας, εὐγενὴς τῷ γένει, &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die 17 Augusti; ut & *Martyrologium Romanum*, ubi hæc de eo leguntur: *In Achaiâ Sancti Myronis Presbyteri & Martyris, qui sub Decio Imperatore & Antipatro Præside post multa tormenta Cyzici capite truncatus est.*

(3) *Nempe d. 17 Augusti.*

Quadragesimo sextò, & quidem à fol. 217 pag. 2 colum. 2 usq; ad fol. 219 pag. 1 colum. 2, *Martyrium Sanctorum Flori & Lauri*; cujus titulus & principium: (4) Μηνὶ Αὐγούστῳ ιη'. Μαρτύριον τῶν ἁγίων Λαύρου καὶ Φλώρου. Οἱ ἅγιοι τοῦ Χριστοῦ Λαῦρος καὶ Φλῶρος ὑπῆρχον ἀδελφοὶ δίδυμοι, λιθοξόοι τὴν τέχνην, μαθηταὶ γεγονότες Πρόκλου καὶ Μαξίμου τῶν μαρτύρων &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem d. 18 Augusti; ut & *Martyrologium Romanum*, ubi hæc de ijs leguntur: *In Illyrico Sanctorum Martyrum Flori & Lauri artis lapidicinæ; qui, consumptis martyrio eorum magistris* (5) *Proculo & Maximo, sub Licione Præside post multa tormenta in profundum puteum sunt demersi.*

(4) *Mensis Augusti die decimo octavo.*

(5) *Secundùm contextum Græcum* Proclo.

Quadragesimo septimò, & quidem fol. 219 pag. 2 colom. 1 & 2, *Martyrium Sanctorum Stratonis, Philippi, & Eutychiani*; cujus titulus & principium: (6) Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Μαρτύριον τῶν ἁγίων Στράτωνος, Φιλίππου καὶ Εὐτυχιανοῦ. Οὗτοι οἱ ἅγιοι ἐν Νικομηδείᾳ ὑπῆρχον,

(6) *Nempe d. 18 Augusti.*

ὑπῆρχον, καὶ τοῦ λαοῦ ὑπὸ τῷ ϑεωρίᾳ ἀπιόντος, &c. De ijsdem Sanctis Martyribus agitur etiam in *Menæis Græcorum* & in *Martyrologio Romano*; sed die *septimo* Augusti. Ipsa Martyrologij Romani de ijs verba sunt hæc: *Nicomediæ Sanctorum Martyrum Stratonis, Philippi, & Eutychiani; qui damnati ad bestias, & nihil læsi, per ignem martyrium consummârunt.*

Quadragesimo octavò, & quidem à fol. 219 pag. 2 colum. 2 usq; ad fol. 220 pag. 2 colum. 2, *Epitome Martyrij Sancti Martyris Andreæ*, (1) *Ducis exercitûs*; cujus titulus & principium: (2) Μηνὶ Αὐγούστῳ ιϑ΄. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Μάρτυρος Ἀνδρέου τοῦ Στρατηλάτου σύντομον. Ὁ ἅγιος μεγαλομάρτυς Ἀνδρέας ὑπῆρχεν ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ ἀσεβεστάτου Μαξιμιανοῦ &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die decimonono Augusti; ut & *Martyrologium Romanum*, ubi hæc de eo leguntur: *In Ciliciâ Natalis Sancti Andreæ Tribuni, & sociorum militum; qui, victoriâ de Persis divinitùs acceptâ, ad fidem Christi conversi, & hoc nomine accusati, sub Maximiano Imperatore in angustijs Tauri montis ab exercitu Seleuci Præsidis trucidati sunt.* Consule insuper Em. Card. *Baronij* Annal. Ecclesiast. Tomum secundum A. C. 301, num. 2 & deinceps.

Quadragesimo nonò, & quidem à fol. 220 pag. 2 colum. 2 usque ad fol. 221 pag. 1 colum. 2, *Epitome Martyrij Sanctorum Martyrum Hermæ, Serapionis & Polyæni*; cujus titulus & principium: (3) Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Τῶν ἁγίων Μαρτύρων Ἑρμοῦ, Σεραπίωνος καὶ Πολυαίνου. Οὗτοι οἱ ἅγιοι Μάρτυρες γεγόνασιν ἐν Ῥώμῃ διαβαλλονται δὲ ὑπὸ τῶν ἀπίστων ὡς Χριστιανοί &c. Agitur de ijsdem Sanctis Martyribus etiam in *Menæis Græcorum*; sed die *decimo octavo* Augusti; ut & in *Martyrologio Romano* eodem die decimo octavo his verbis: *Romæ Sanctorum Martyrum Hermæ, Serapionis & Polyæni, qui per angusta, saxosa, & aspera loca raptati, animas Deo reddiderunt.*

Quinquagesimò, & quidem à fol. 221 pag. 1 colum. 2 usque ad fol. 226 pag. 1 colum. 1, *Certamen Sancti & Gloriosi Magni-Martyris Andreæ, Ducis exercitûs, & bis mille quingentorum nonaginta trium cum eo pro Christi fide peremptorum*; cujus titulus & principium: (4) Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Ἄϑλησις τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου Μεγαλομάρτυρος Ἀνδρέου τοῦ Στρατηλάτου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ τελειωϑέντων διχιλίων πεντακοσίων ἐννενήκοντα τριῶν. Ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ τοῦ ἀσεβεστάτου Μαξιμιανοῦ βασιλείας διωγμὸς κατὰ Χριστιανῶν ἐγένετο μέγας, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς μέρεσι τῆς Συρίας· εἶχεν δὲ τότε τῆς ἐκεῖσε στρατηγικῆς τάξεως τὴν

(1) *Appellabatur* Dux exercitûs *non solùm is, qui toti præerat exercitui, verùm etiam ille, qui vel uni tantùm ab Imperatore præfectus erat legioni; ut testatur* Vlpianus l. Quod ait Prætor 2. § Exercitum autem 1. ff De his, qui notantur infamiâ.

(2) *Mensis Augusti die decimo nono.*

(3) *Nempe eodem die decimo nono Augusti.*

(4) *Nempe eodem die decimo nono Augusti. Vide etiam suprà Codicis hujus numerum quadragesimum octavum.*

τὴν ἀρχὴν Ἀντίοχός τις, δεισιδαίμων ἄνθρωπος ὢν &c. Exſtat quidem hæc Narratio apud *Laurentium Surium* Tomo quarto de Probatis Sanctorum Hiſtorijs d. 19 Auguſti, ſed tantùm *latinè;* tribuitúrque ibi *Symeoni Metaphraſtæ*. Inſcribitur atque incipit ea verſio hoc modo: *Martyrium S. Andreæ, Ducis exercitûs, & ſociorum, autore Symeone Metaphraſte. Vocatur autem hic Andreas etiam* (1) *Magnus. Imperante Maximiano, homine valdè impio, perſecutio quædam magna contra Chriſtianos commota eſt, præcipuè autem in regionibus Syriæ. Erat tempore illo Antiochus quidam, ſuperſtitioni plurimùm deditus, militares ordines ſub imperio ſuo regens,* &c.

Quinquageſimo primò, & quidem à fol. 226 pag. 1 colum. 2 uſq; ad fol. 233 pag. 1 colum. 2, *Narratio Vitæ & Miraculorum magni Prophetæ & Sacerdotis Samuelis;* cujus titulus & principium: (2) Μηνὶ Αὐγούστῳ κ´. Διήγησις περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν θαυμάτων τοῦ μεγάλου Προφήτου καὶ Ἱερέως Σαμουήλ. Οὗτος ὁ μακάριος Σαμουὴλ ὁ Προφήτης ὑπῆρχεν ἐξ (3) Ἀρμαθὲμ Σηφὰ, &c. Vide *Menæa Græcorum* eodem die vigeſimo Auguſti; ut & *Martyrologium Romanum*, ubi hæc leguntur: *In Judæâ Sancti Samuelis Prophetæ; cujus ſacra oſſa, ut Beatus Hieronymus ſcribit, Arcadius Auguſtus Conſtantinopolim tranſtulit, & prope Septimum collocavit.* Conſule quoque ibidem Annotationem Em. Card. *Baronij*, & ejuſdem Annal. Eccleſiaſt. Tomum quintum A. C. 406, num. 55 & 56.

Quinquageſimo ſecundò, & quidem à fol. 233 pag. 2 colum. 1 uſque ad fol. 236 pag. 2 colum. 1, *Acta & Obitus Sancti Apoſtoli Thaddæi, unius ex ſeptuaginta Chriſti diſcipulis;* quorum titulus & principium: (4) Μηνὶ Αὐγούστῳ κα´. Πράξεις καὶ κοίμησις τοῦ ἁγίου καὶ πανευφήμου Ἀποστόλου Θαδδαίου, ἑνὸς τῶν ἑβδομήκοντα. Ὁ μακάριος Λεββαῖος, ὁ καὶ Θαδδαῖος, ἦν μὲν ἀπὸ Ἐδέσσης τῆς πόλεως· μητρόπολις δὲ ὑπάρχει αὕτη, Ὀσροηνὴ καλουμένη, Ἀρμενοσύρων μεσόγειος· ἑβραῖος τῷ γένει, ἐξησκημένος τὰς θείας γραφὰς, καὶ λογιώτατος πάνυ. οὗτος ἦλθεν εἰς Ἱερουσαλὴμ προσκυνήσων ἐν ταῖς ἡμέραις Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ, καὶ ἀκούσας τὸ κήρυγμα αὐτοῦ, &c. Inſerta etiam eſt huic Narrationi *Epiſtola* (5) *Abgari* ſeu *Agbari*, Edeſſenorum Reguli, ad *Chriſtum* Servatorem noſtrum; ſed abſque *Chriſti* Epiſtolâ reſponſoriâ. Hujus enim loco, ſecundùm præſentem Narrationem,

(1) *Hoc non eſt intelligendum de nomine proprio* Magni, *quippe quod* S. Andreas Stratelates *non habuit; ſed tantùm de titulo* Μεγαλομάρτυρος *ſive* magni Martyris, *qui illi in hujus Narrationis Inſcriptione gratiâ honoris causâ tribuitur. Perperàm igitur & abſurdè in* Adonis Archiepiſcopi Viennenſis *Martyrologio die 19 Auguſti legitur:* Natalis Sancti MAGNI, ſeu Sancti ANDREÆ Martyris, cum ſocijs ſuis duobus millibus quingentis nonaginta ſeptem. *Idem quoque error exſtat in Martyrologijs* Venerabilis Bedæ *&* Vſuardi. (2) *Menſis Auguſti die vigeſimo.* (4) *Ita ibi ſcriptum eſt pro* Ἀρμαθαὶμ Σιφὰ, *ut legitur in verſione græcâ Septuaginta Interpretum Lib. 1 Regum cap. 1 verſ. 1. In vulgatâ autem verſione latinâ legitur* Ramathaím-Sophim. (4) *Menſis Auguſti die vigeſimo primo.* (5) *Ita ibi Edeſſenorum iſte Regulus promiſcuè appellatur, nempe* Ἄβγαρος *&* Ἄγβαρος. *Vide etiam ſuprà pag. 195.*

tionem, tradidit *Christus* Abgari Legato *Ananiæ* (1) *Imaginem suam* ἀχειροποίητον sive *non-manufactam*, cum *vivæ* tantùm *vocis* responsione seu mandato. Ipsa verba, quibus id ibi memoratur, sunt hæc: Ὁ δὲ Κύριος, ὡς ἅτε κρυφίων γνώστης, καὶ καρδιῶν καὶ μυελῶν ἐξεταστὴς, γνοὺς τὴν ἐνθύμησιν αὐτοῦ, ᾔτησε νίψασθαι· καὶ τούτου γενομένου, ἐπεδόθη αὐτῷ (2) ῥάκκος τετράδιπλον. καὶ νιψάμενος, ἀπεμάξατο τὴν ἄχραντον καὶ ἁγίαν αὐτοῦ ὄψιν ἐν αὐτῷ· ὅθεν ἐντυπωθείσης τῆς θείας αὐτοῦ μορφῆς καὶ προσόψεως ἐν τῇ σινδόνι, ὡς αὐτὸς μόνος οἶδεν, ἐπέδωκεν τῷ Ἀνανίᾳ εἰπών· Ἀπελθὼν, ἀπόδος αὐτὸ τῷ ἀποστείλαντί σε, καὶ ἀπάγγειλον αὐτῷ ταῦτα· Εἰρήνη σοι καὶ τῇ πόλει σου, (3) πρὸς τὸ μηδένα τῶν ἐχθρῶν κατισχῦσαι αὐτῆς πώποτε. ἐγὼ γὰρ διατοῦτο καταπέλθον ἐπὶ τῆς γῆς, παθεῖν ὑπὲρ τοῦ κόσμου βουλόμενος, ἀναστῆναί τε, καὶ ἀναστῆσαι σὺν προπάτορας· μετὰ δὲ τὸ ἀναληφθῆναί με εἰς οὐρανοὺς, ἀποστελῶ σοι τὸν μαθητήν μου Θαδδαῖον· ὅστις καὶ θεραπεύσει σε, καὶ φωτίσει σε, καὶ ὁδηγήσει σε εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν, καί σε, καὶ τὴν πόλιν σου. ὁ δὲ τοπάρχης Ἄγβαρος δεξάμενος περιχαρῶς τὸν Ἀνανίαν, &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die vigesimo primo Augusti, ubi similiter de *S. Thaddæo* agitur; atque insuper consule Em. Card. *Baronij* Annotationes ad Martyrologij Romani diem vigesimum octavum Octobris.

Quinquagesimo tertiò, & quidem à fol. 236 pag. 2 colum. 1 usque ad fol. 237 pag. 2 colum. 2, *Martyrium Sanctæ Martyris Bassæ & filiorum ejus Theognidis, Agapij, & Pisti sive Fidelis*; cujus titulus & principium: (4) Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Μαρτύριον τῆς ἁγίας μάρτυρος Βάσσης καὶ τῶν τέκνων αὐτῆς (5) Θεόγνιδος, Ἀγαπίου, καὶ Πιστοῦ. Ἡ ἁγία μάρτυς Βάσσα ἦν ἐπὶ Μαξιμιανοῦ τοῦ Βασιλέως, ἐν (6) Λαρίσσῃ πόλει τῆς Ἑλλάδος διακειμένῃ· ἥτις ἁγία Βάσσα Οὐαλέριον μὲν εἶχεν ἄνδρα, ἱερέα τῶν εἰδώλων. Χριστιανὴ δὲ οὖσα, &c. Agitur de ijsdem Sanctis Martyribus etiam in *Menæis Græcorum* eodem die vigesimo primo Augusti; sed ibi *primus Sanctæ Bassæ filius* pro Θεόγνις appellatur Θεόγνιος: & pro ἐν ΛΑΡΙ´ΣΣῌ πόλει τῆς Ἑλλάδος διακειμένῃ legitur ἐν Ἐ´ΔΕ´ΣΣῌ τῇ πόλει συνοικήσασα. Similiter etiam in *Martyrologio Romano* eodem die vigesimo primo Augusti eorundem

(1) *Plura de eâdem sanctâ Imagine non-manufactâ vide suprà pag.* 195 *& deinceps.*

(2) *Aliàs* ῥάκος *per unicum* κ.

(3) *Notabilis locus de promissione Christi*, Edessam à nullis hostibus unquam captum iri. *Vide* R. P. Jacobi Gretseri *S. I. Syntagma de Imaginibus non-manufactis cap. 3, ubi inter alia citat locum* Procopij, *in quâ ejusdem promissionis fit mentio, sed tanquam dubiæ.*

(4) *Nempe d. 21 Augusti.*

(5) *In Menæis Græcorum legitur* Θεόγνιος.

(6) *Plures olim in* Hellade *sive* Græciâ *fuerunt* Larissæ; *præcipuè autem* duæ *in* Thessaliâ: *quarum una mediterranea ad* Peneum fluvium, *altera verò maritima ad* Maliacum sinum, *cognominata* Κρεμαστὴ *sive* Pensilis. *De reliquis ejusdem nominis Vrbibus vide* Stephanum Byzantinum *in Onomastico Geographico, ubi etiam* Larissæ in Syriâ *meminit, quæ à* Syris *appellatur* Sizara. *Hoc loco autem videtur significari prima illa & primaria* Larissa Thessaliæ ad Peneum fluvium, *quia quasi per excellentiam simpliciter vocatur* Λάρισσα τῆς Ἑλλάδος; *simul etiam propter vicinitatem* Macedoniæ, *cujus in ijsdem Actis fit mentio.*

dem Sanctorum Martyrum celebratur memoria, nec ulla inter Menæa Græcorum & jam memoratum Martyrologium est discrepantia, præterquam quòd *Theognis* seu *Theognius*, primus Sanctæ Bassæ filius, ibi appellatur *Theogonius*. Ipsa verba Martyrologij sunt hæc: (1) *EDESSÆ IN SYRIA Sanctorum Martyrum Bassæ, & filiorum ejus THEOGONII, Agapij, & Fidelis; quos in persecutione Maximiani pia mater exhortans, martyrio coronatos præmisit ad palmam, & truncato capite gaudens secuta est cum victoriâ.* Verumenimverò ex integrâ Martyrij istius Narratione, quæ in præstantissimo hoc Codice manuscripto Cæsareo exstat, luculentissimè apparet, in *Menæis Græcorum* pro ἐν Ἐ´ΔΕΣΣΗ legendum esse ἐν ΛΑΡΙ´ΣΣΗ: & similiter in *Martyrologio Romano* pro EDESSÆ IN SYRIA legendum esse LARISSÆ IN THESSALIA. Postquam enim Autor istius Narrationis statim in principio indicavit, *S. Bassam* habitâsse *in Vrbe Helladis Larissâ*, quæ quidem videtur esse mediterranea illa *Thessaliæ ad Peneum* fluvium, mox subjungit, eam à marito suo *Valerio*, Sacerdote Idolorum, fuisse propter Christianismum oblatam τῷ ἐκεῖ Ἀνθυπάτῳ καὶ (2) Βικαρίῳ, (nempe τῆς Ἑλλάδος, ut aliquanto pòst expressè legitur,) hoc est, *Proconsuli Helladis ejúsq; Vicario, Larissæ* degentibus: & tres quidem illius filios ἐν τῇ αὐτῶν πόλει, hoc est, *in patriâ suâ Larissâ*, martyrium consummâsse & sepultos esse; ipsam autem *S. Bassam*, è carcere eductam, & *Vicarium Proconsulis*, quòd is in *Macedoniam* proficisceretur, jussam esse sequi: cúmque ibidem (nempe in *Macedoniâ*) denuò varijs modis ad sacrificandum Idolis frustrà fuisset coacta, tandem quadraginta à continenti *Macedoniæ* milliaribus præcipitatam quidem esse in *Mare Ægæum*, sed singulari auxilio Divino pervenisse salvam atque incolumem in Insulam Hellesponti *Halonem* sive *Proconnesum* è regione Vrbis *Cyzici*; cúmque & ibi à *Philippo*, Proconsulis Helladis Scriniario, qui ipsius cruciatibus in *Macedoniâ* interfuerat, cognita esset, isque eâ de causâ in *Macedoniam* profectus, Vicarium Proconsulis de ejus incolumitate certiorem reddidisset; ac porrò Vicarius *Leontio Consulari Cyzici* demandâsset, ut eam comprehenderet; eóque facto, tertiùm multis tormentis cruciata esset, sed semper in eâdem constantissimâ Fidei Christianæ confessione perseverâsset, confractis denique membris, in Insulâ *Halone* sive *Proconneso* decollatam esse, ejúsque sanctas Reliquias à *Sophronio* quodam Presbytero fuisse collocatas in eâdem Insulâ, loco

(1) *Meminit eorundem Sanctorum Martyrum etiam Em. Card.* Baronius *Annal. Ecclesiast. Tomo secundo, A. C.* 304, *num.* 75, *his verbis:* EDESSÆ verò Martyres, quorum memoria est illustris, sunt Bassa mater, & filij THEOGONIVS, Agapius, & Fidelis, quos pia parens exhortans, eosdem martyrio coronatos præmisit ad palmam; quos truncatos capite secuta est cum victoriâ. Hi enim tàm à Græcis, quàm Latinis, annuâ celebritate coluntur. *Hæc Card.* Baronius. *Atenimverò ibi quoque, non minùs quàm in ipso Martyrologio Romano, pro* EDESSÆ *legendum est* LARISSÆ, *&* THEOGNIS *pro* THEOGONIVS. *(2) Vide* Joan. Meursij *Glossarium Græco-barbarum in explicatione vocabuli* Βικάριος; *atque insuper consule* Notitiam Dignitatum Vtriusq; Imperij, *&* Wolfgangi Lazij *Opus de Rep. Romanâ in exteris Provincijs constitutâ lib. 2 cap. 4.*

loco adeò edito, ut (1) *Martyrium*, ſive Ædes ſacra, in honorem ejus ibi exſtructa, à prӕternavigantibus dextrâ lævâq; è longinquo potuerit conſpici, & prompta ipſius apud Deum interceſſio à periclitantibus implorari. Ipſa Actorum Græcorum præcipua eò pertinentia verba ſunt hæc: Ἐξάγεται οὖν τῆς φυλακῆς (ἡ ἁγία μάρτυς Βάσσα), καὶ ἀπερχομένῳ τῷ Βικαρίῳ ἐν ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ͂, ἐκελεύσθη ἀκολουθεῖν· κἀκεῖ πολλὰ ἀναγκασθεῖσα θῦσαι τοῖς εἰδώλοις, οὐκ ἐπείσθη· καὶ βάλλεται εἰς δοχεῖον μέγα ὕδωρ γέμον, &c; μετὰ δὲ τοῦτο ῥίπτουσιν αὐτὴν εἰς τὴν θάλασσαν ἀπὸ μιλίων τῆς γῆς τεσσαράκοντα· ἡ δὲ μάρτυς τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι στηριζομένη, διεπέρασεν τὴν ἀντιπέρας γῆν, καὶ εὑρέθη ἐν ἉΛΩ͂ΝΙ ΝΗ͂ΣΩ ΤΟΥ͂ ἙΛΛΕΣΠΟ͂ΝΤΟΥ· καὶ ἐθεάθη ὑπό τινος Φιλίππου, σκρινιαρίου τοῦ ἈΝΘΥΠΑ͂ΤΟΥ ΤΗ͂Σ ἙΛΛΑ͂ΔΟΣ, ὅστις παρῆν ἐν ταῖς τιμωρίαις αὐτῆς ἘΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙ͂Α. ἀπελθὼν οὖν εἰς ΜΑΚΕΔΟΝΙ͂ΑΝ, ἀπήγγειλε τῷ ΒΙΚΑΡΙ͂Ω, ζῆν αὐτήν· καὶ μηνύεται ΛΕΟ͂ΝΤΙΟΣ ΚΟΥΝΣΟΥΛΑ͂ΡΙΟΣ ΚΥΖΙ͂ΚΟΥ κρατῆσαι αὐτήν· κρατηθεῖσα τοίνυν ἠναγκάζετο ἀρνήσασθαι τὸν Χριστόν· &c; καὶ εὐξαμένης αὐτῆς, εὐθέως ἐτμήθη τὴν κεφαλήν. ΣΩΦΡΟ͂ΝΙΟΣ δέ τις πρεσβύτερος τὸ ἅγιον αὐτῆς λείψανον κατέθετο ἘΝ ἈΥΤΗ͂ ἉΛΩ͂ΝΙ ΝΗ͂ΣΩ, ὑψηλῷ τόπῳ; πρὸς τὸ τοὺς διαπλέοντας τὴν θάλασσαν δεξιᾷ τε καὶ ἀριστερᾷ τὸ ΜΑΡΤΥ͂ΡΙΟΝ αὐτῆς θεωρεῖν εἰς ἑτοίμην βοήθειαν τῶν ἐπικαλουμένων Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν διὰ τῶν πρεσβειῶν αὐτῆς.

(1) *De vocabulo* Martyrij, *quemadmodum hic uſurpatur pro Templo ſeu Sacello, in Martyris alicujus honorem & memoriam ædificato, vide* Julij Cæſaris Bulengeri *Librum de Templis Chriſtianorum cap.* 3, *&* Joannis Meurſij *Gloſſarium Græco-Barbarum, in explicatione vocis* Μαρτύριον. *Conſule inſuper l.* 13 C. *De Sacroſanctis Eccleſiis.*

Quinquageſimo quartò, & quidem à fol. 237 pag. 2 colum. 2 uſque ad fol. 238 pag. 2 colum. 2, *Epitome Martyrij S. Martyris Agathonici & ſociorum*; cujus titulus & principium: (2) Μηνὶ Αὐγούστῳ κβ΄. Μαρτύριον ἐν συντόμῳ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἀγαθονίκου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ. Ὁ ἅγιος μάρτυς τοῦ Χριστοῦ Ἀγαθόνικος ὑπῆρχεν ἐπὶ τῆς βασιλείας Μαξιμιανοῦ· ὅστις Μαξιμιανὸς ἀπέστειλε Κόμητά τινα ὀνόματι Εὐτόλμιον ἐκ Νικομηδείας ἐπὶ τὴν Ποντικὴν χώραν &c. Vide *Menæa Græcorum* & *Martyrologium Romanum* eodem die vigeſimo ſecundo Auguſti; ut & Em. Card. *Baronij* Annal. Eccleſiaſt. Tomum tertium, A. C. 311, num. 17.

(2) *Menſis Auguſti die vigeſimo ſecundo.*

Quinquageſimo quintò, & quidem à fol. 239 pag. 1 colum. 1 uſque ad fol. 245 pag. 2 colum. 1, *Oratio encomiaſtica in Sanctum Magnum-Martyrem Agathonicum*; cujus titulus & principium: (3) Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Μεγαλομάρτυρα τοῦ

(3) *Nempe eodem die* 22 *Auguſti.*

Χριστοῦ Ἀγαθόνικον. Λαμπρὰ μὲν τὰ τῆς ὑποθέσεως διηγήματα· λαμπρότερα δὲ καὶ τῆς κατ' αὐτὴν θείας πανηγύρεως τὰ προβλήματα. ἀθλοφορικὰ γὰρ &c.

Quinquagesimo sextò, & quidem fol. 245 pag. 2 colum. 1 & 2, *Martyrium Sancti Martyris Lucij*; cujus titulus & principium: (1) Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου μάρτυρος Λουκίου. Ὁ ἅγιος μάρτυς Λούκιος γέγονεν ἀπὸ Λιβύης τῆς κατὰ Κυρήνην, πρῶτος τοῦ ἐκεῖσε βουλευτηρίου ὑπάρχων, καὶ συγκάθεδρος τοῦ Ἡγεμόνος· τὴν θρησκείαν Ἕλλην &c. Agitur de eodem Sancto Mártyre etiam in *Martyrologio Romano*, sed die *vigesimo* Augusti, his verbis: *Eodem die Sancti Lucij Senatoris, qui, perspectâ constantiâ (2) Theodori Cyrenensis Episcopi in martyrio positi, ad fidem Christi conversus, ad eam etiam Dignianum Præsidem pertraxit: cum quo Cyprum profectus, cùm ibi alios Christianos pro confessione Domini coronari videret, ultrò seipsum obtulit, & eandem martyrij coronam capitis obtruncatione promeruit.* Vbi obiter notandum est, Præsidem, qui hîc vocatur *Dignianus*, in ipsis Actis Græcis appellari Διογνιανὸν, seu potiùs Διογενιανόν: eámque lectionem veram ac genuinam esse existimo.

Quinquagesimo septimò, & quidem à fol. 246 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 247 pag. 2 colum. 2, *Martyrium S. Martyris Irenæi, Episcopi Sirmij in Pannoniâ Inferiori*; cujus titulus & principium: (3) Μηνὶ Αὐγούστῳ κγ΄. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Ἱερομάρτυρος Εἰρηναίου. Ὅτ' ἂν (4) τις τρόποις ἀγαθοῖς εὐσεβείας συνασκηθῇ, τῶν κρειττόνων ἐφιέμενος, καὶ φόβον Θεοῦ προσλάβηται, τότε πάντων ἀθρόως τῶν ἐν τῷδε τῷ βίῳ καταφρονήσας, πρὸς τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν τὴν ἀπόλαυσιν ἐπείγεται· καὶ ἅπερ διὰ τῆς ἀκοῆς (5) τὰ μέλλοντα πίστει βεβαίᾳ θεώμενος ἐπεθύμησεν, ταῦτα θᾶττον διὰ τῆς αὐτοψίας ὑπολαβὼν ἔχειν, δοξάζει τὸν Κύριον· (6) τὰ δὲ παρόντα εἰς οὐδὲν ἡγεῖται, ὡς φθαρτὰ, καὶ οὐδενὸς ὄντα ἄξια. ὃ δὴ γέγονε καὶ περὶ τὸν ἀοίδιμον καὶ μακάριον Ἐπίσκοπον ΕΙΡΗΝΑΙ͂ΟΝ τῆς πόλεως τοῦ Σιρμίου. οὗτος γὰρ ὁ μακάριος καὶ ἀοίδιμος Εἰρηναῖος δι' ἐπιείκειαν καὶ χρηστότητα ὑπερβάλλουσαν, καὶ τὴν περὶ τὸ θεῖον εὐλάβειαν, τοῖς ἔργοις κυρῶν τὴν προσηγορίαν, καὶ νέος τῆς προεδρείας Σιρμίου πόλεως ἀξιωθεὶς, καταλαβόντος αὐτὸν τοῦ διωγμοῦ, τοῦ γενομένου ἐπὶ Διοκλητιανοῦ τοῦ βασιλέως, οὐχ' ὥσπερ ἔνιοι, τιμίῳ πράγματι ἑαυτῷ μόνῳ χρώμενος, καὶ προσεσθεικῶς τοῖς τῇδε μᾶλλον πράγμασι, λύπῃ τὴν παροῦσαν

(1) Nempe d. 22 Augusti.

(2) Vide Em. Card. Baronij Annal. Ecclesiast. Tom. III, A.C. 310, num. 25.

(3) Mensis Augusti die vigesimo tertio.

(4) In Codice manuscripto Regio Parisino deest τις, & pro εὐσεβείας legitur εὐσεβής.

(5) In eod. Cod. pro τὰ μέλλοντα legitur παρόντα, & paulo post ἀπολαβὼν pro ὑπολαβών.

(6) Hæc, & quæ deinceps sequuntur, in jam memorato Codice Regio partim desiderantur, partim mendosa sunt, ut quilibet collaturus deprehendet.

παρῦσαν χαρὰν ἠμαίρωσεν, ἀλλὰ ἀκάμπτῳ καὶ ἀνενδότῳ προθυμίᾳ χρώμενος, ἔσπευδεν ἐπὶ τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως. οὐκ ἐξέλυσαν γοῦν αὐτοῦ τὴν στερρότητα ὕβρεις &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die vigesimo tertio Augusti; ubi de eodem *S. Irenæo* agitur his verbis: Οὗτος ὁ ἅγιος ἦν ἐπὶ τῆς βασιλείας Διοκλητιανοῦ, Ἐπίσκοπος Σιρμίου· καὶ κρατηθεὶς ἀπὸ τοῦ Σιρμίου, ἤχθη εἰς Παιονίαν, καὶ παρέστη Πρόβῳ τῷ Ἡγεμόνι, &c. Sed ibi *Pannonia* perperàm appellatur *Pæoniâ*; (1) errore videlicet perantiquo plerorumque Græcorum, *Pannoniam* cum *Pæoniâ* Macedoniæ regione confundentium: quem luculenter refutat celeberrimus Historicus *Dio Cassius* Historiæ Romanæ libro quadragesimo nono, pag. 413 editionis græco-latinæ Wechelianæ Hanovianæ Joannis Leunclavij A. 1606 in folio. Cæterùm celebratur quidem etiam in *Martyrologio Romano* ejusdem *S. Irenæi*, Episcopi & Martyris Sirmiensis, memoriâ, sed *die Vigesimo quinto Martij*; ipsáque de eo verba sunt ibi hæc: *Sirmij passio Sancti Irenæi, Episcopi & Martyris, qui tempore Maximiani Imperatoris sub Præside Probo primùm tormentis acerrimis vexatus, deinde diebus plurimis in carcere cruciatus, novissimè abscisso capite consummatus est.* Ad quem locum vide Annotationem Em. Card. *Baronij*; ut & ejusdem Annal. Ecclesiast. Tomum tertium, A. C. 308, num. 27. Consule etiam RR. PP. *Godefridi Henschenij* & *Danielis Papebrochij* S. I. Acta Sanctorum Tomi tertij mensis Martij, eodem die vigesimo quinto, pag. 555, 556 & 557, ubi præter Commentarium prævium, in quo de eodem *S. Irenæo* accuratè agitur, vetusta quoque exstant *Acta* ejus *latina*, quorum principium: *Cùm esset persecutio sub Diocletiano & Maximiano Imperatoribus, diversis agonibus concertantes Christiani*, &c; & in ejusdem Tomi Appendice Græcâ pag. 23, ubi ex Codice quodam manuscripto Græco *Bibliothecæ Regiæ Parisinæ* exhibetur tota illa suprà memorata ejusdem Martyrij Narratio Græca, sed non-nullis locis à Codice manuscripto *Cæsareo* perperàm discrepans; ut partim ex Annotationibus, suprà exhibito ejus principio in margine adjunctis, videre est; partim etiam ex ejusdem fine, qui, prout in eodem Codice *Cæsareo* exstat, hîc subjungitur: Ταῦτα τοίνυν ἀκούσας ὁ Ἡγεμὼν, καὶ σφόδρα ὀργισθεὶς ἐπὶ τῇ παῤῥησίᾳ τοῦ ἁγίου Μάρτυρος Εἰρηναίου, ἐκέλευσεν ξίφει αὐτὸν ἀναλωθῆναι πρότερον, καὶ εἶθ' οὕτως ῥιφῆναι ἐπὶ τὸν ποταμόν. ὁ δὲ ἁγιώτατος Μάρτυς Εἰρηναῖος, ὥσπερ δευτέρου βραβείου ἐγκρατὴς γινόμενος, εἶπεν· Θεῷ χάριν ὁμολογῶ, τῷ διὰ ποικίλης θανάτου ὑπομονῆς λαμπρότερόν μοι στέφανον χαρισαμένῳ.

(1) *Vide* Strabonis *Geographi librum septimum in descriptione Illyridis, pag. 313 editionis græco-latinæ Parisinæ Isaaci Casauboni A. 1620 in folio: ut & ibidem jam memorati Casauboni Annotationes pag. 342. Vide quoque* Stephani Byzantini *Onomasticon Geographicum, lit. Σ: ubi* Σίρμιον *vocatur* πόλις Παιόνων *pro* Παννονίων.

σαμβύῳ. τότε λαβὼν τὴν ἀπόφασιν ὁ ἅγιος Εἰρηναῖος, ἐλθὼν, ἔστη εἰς τὸν τόπον τῆς γεφύρας ἐπάνω, ἥτις καλεῖται Ἄρτεμις, καὶ ἀποδυθεὶς τὰ ἱμάτια, ἀνατείνας τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν, ηὔξατο πρὸς Κύριον οὕτως εἰπών· Κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ, ἀνοιχθήτωσαν οἱ οὐρανοὶ, καὶ ὑποδεξάσθωσαν τὸ πνεῦμα τοῦ δούλου σου, ὑπέρ τε τοῦ λαοῦ σου, καὶ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, καὶ παντὸς τοῦ πληρώματος αὐτῆς· σοὶ γὰρ πιστεύων Κύριε, ταῦτα πάσχω ὑπὲρ ὀνόματός σου τοῦ ἁγίου. δὸς οὖν Δέσποτα καὶ τοῖς μνημονεύουσιν ἡμῖν πάντα τὰ πρὸς σωτηρίαν αἰτήματα, καὶ ζωὴν τὴν αἰώνιον· ὅτι σοὶ πρέπει ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. καὶ ταῦτα εἰπὼν ὁ μακάριος Εἰρηναῖος, πληγεὶς τῷ ξίφει ὑπὸ τοῦ (1) σπεκυλάτωρος, ἐῤῥίφη εἰς τὸν ποταμὸν τὸν λεγόμενον Σαὸν, τὸν ὄντα ἐν τῷ Σιρμίῳ. ἐτελειώθη δὲ ὁ ἅγιος καὶ ἔνδοξος τοῦ Χριστοῦ ἱερομάρτυς Εἰρηναῖος μηνὶ Αὐγούστῳ (2) κγ', βασιλεύοντος Διοκλητιανοῦ, καὶ ἡγεμονεύοντος Πρόβου· κατὰ δὲ ἡμᾶς, βασιλεύοντος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

(1) Σπικλάτωρ, vocabulum graeco-barbarum corruptum pro Σπικυλάτωρ. Spiculatores enim sunt satellites Principum, non à speculando sic dicti, sed à gestatione spiculorum. Graecè vocantur δορυφόροι seu potius ξυστοφόροι. Moris autem olim fuit, ut hujusmodi spiculatoribus etiam uterentur in sumendis suppliciis loco carnificum. Cujus rei insigne exstat exemplum apud S. Marcum Evangelistam cap. 6 vers. 27 & 28, ubi haec leguntur:

Quinquagesimo octavò, & quidem à fol. 247 pag. 2 col. 2 usq; ad fol. 248 pag. 1 col. 2, *Epitome Martyrij Sanctorum duorum Martyrum Irenaeorum, Sirmiensis in Pannoniâ & Lugdunensis in Galliâ;* quam certas ob causas integram hîc exhibeo: (3) Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Μαρτύριον τῶν δύο ἁγίων Μαρτύρων Εἰρηναίων. Οὗτος ὁ ἅγιος Ἱερομάρτυς Εἰρηναῖος Ἐπίσκοπος ἦν τοῦ Σιρμίου ἐπὶ τῆς βασιλείας Διοκλητιανοῦ, καὶ κρατηθεὶς ἤχθη εἰς Παννονίαν, καὶ παρέστη Πρόβῳ τῷ Ἡγεμόνι, ὁμολογῶν καὶ κηρύττων τὴν εἰς Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν πίστιν. διὸ κατακλείεται φρουρᾷ, καὶ πάλιν μαστίζεται· καὶ μετὰ ταῦτα λαβὼν τὴν ἀπόφασιν, ἔστη εἰς τὸν τόπον τῆς γεφύρας τοῦ ποταμοῦ Σάου, καὶ ἐκτείνας τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν, ηὔξατο οὕτως· Κύριε ὑπόδεξαι τὸ πνεῦμά μου, καὶ στῆσον τὸν πόλεμον, τὸν κατὰ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας σου γινόμενον. καὶ ταῦτα εἰπὼν, κρουσθεὶς τῷ ξίφει, ἐῤῥίφη εἰς τὸν ποταμόν. Γέγονε δὲ καὶ ἕτερός τις ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ, ἀρχαῖος ἀνὴρ, ἐν τοῖς χρόνοις Μάρκου Ἀντωνίνου τοῦ βασιλέως· διάδοχος τῶν αὐτοπτῶν τῶν μακαρίων Ἀποστόλων.

Καὶ εὐθέως ἀποστείλας ὁ Βασιλεὺς (Ἡρώδης) ΣΠΙΚΟΥΛΑΤΩΡΑ, ἐπέταξεν ἐνεχθῆναι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ (Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ) *Hoc est secundùm vulgatam versionem:* Misso SPICVLATORE, praecepit (*Rex Herodes*) afferri caput ejus (*sc. Sancti Joannis Baptistae*). *Similiter ergò etiam in* Joan. Meursij *Glossario Graeco-barbaro pro* Σπεκυλάτωρ *scribendum est* Σπικυλάτωρ. (2) *In editione graecâ impressâ Antverpiensi, ex Codice MSto Regio Parisino depromptâ, pro* μηνὶ Αὐγούστῳ εἰκάδι πρώτῃ *indubitanter legendum est* εἰκάδι τρίτῃ, *ut in hoc Codice Caesareo.* (3) *Nempe mensis Augusti die vigesimo tertio.*

Ἀποστόλων γενόμενος· ἐν ΛΟΥΓΔΟΥΝΩ πόλει τῆς Γαλλίας ἐπισκοπήσας· ὅστις φησὶ, Πολύκαρπον τὸν μαθητὴν Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου ἑωρακέναι νήπιος ὤν. οὗτος πολλὰ μνήμης ἄξια βιβλία καταλέλοιπε τῆς καθ' ἡμᾶς πίστεως· ἐξ ὧν οἱ μεταγενέστεροι τὰς ἀφορμὰς τῆς ἑρμηνείας τῶν θείων γραφῶν ἔλαβον. μετὰ Ποθεινὸν οὖν, Ἐπίσκοπον τῆς εἰρημένης πόλεως μαρτυρήσαντα, τῆς ἐκκλησίας τοὺς οἴακας λαβόμενος, καὶ πολλοὺς λόγοις καὶ παραινέσεσιν ἀφαρπάσας ἐκ τῆς πλάνης τῶν δαιμόνων, καὶ τῷ Χριστῷ μάρτυρας προσαγαγὼν, τελευταῖον καὶ αὐτὸς ὑπὸ τῶν διωκτῶν ξίφει τελειωθεὶς, στεφανοῦται παρὰ τῆς θείας χειρὸς Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. ταῖς πρεσβείαις αὐτῶν, Κύριε, ἐν εἰρήνῃ κυβέρνησον τὴν ζωὴν ἡμῶν, καὶ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης μηχανῆς τοῦ ἀντικειμένου.
Quod igitur ad *S. Irenæum, Sirmiensem in Pannoniâ Episcopum & Martyrem* attinet, de eo jam suprà satis fusè actum est. De altero autem *S. Irenæo, Lugdunensi in Galliâ Episcopo & Martyre*, agitur in *Menæis Græcorum* eodem die vigesimo tertio Augusti; in *Martyrologio* autem *Romano* die vigesimo octavo Junij his verbis: *Lugduni in Galliâ Sancti IRENÆI Episcopi & Martyris, qui, ut scribit S. Hieronymus, Beati Polycarpi, Smyrnensis Episcopi, discipulus fuit, & Apostolicorum temporum vicinus. Is cùm adversus hæreticos verbis ac scriptis plurimùm decertâsset, in persecutione Severi cum omni ferè Civitatis suæ populo coronatus est glorioso martyrio.* Hucusque Martyrologium Romanum. Vide etiam Em. Card. *Baronij* Annal. Ecclesiast. Tomum secundum A. C. 205, num. 28: item R.P. *Philippi Labbæi* S. I. Dissertationem de Scriptoribus Ecclesiasticis lit. I; & R.P. *Theophili Raynaudi* S. I. Indiculum Sanctorum Lugdunensium, Prolegom. IV, & lit. I.

Quinquagesimo nonò, & quidem à fol. 248 pag. 1 colum. 2 usq; ad fol. 258 pag. 1 colum. 1, *Martyrium Sanctæ Martyris Anthusæ, & duorum servorum ejus Neophyti & Charesimi; ut & S. Athanasij Episcopi Tarsensis in Ciliciâ, qui eos baptizaverat;* cujus titulus & principium: (1) Μηνὶ Αὐγούστῳ κδ'. Μαρτύριον τῆς ἁγίας Μάρτυρος Ἀνθούσης, καὶ τῶν παίδων αὐτῆς Νεοφύτου καὶ Χαρησίμου, καὶ Ἀθανασίου Ἐπισκόπου τοῦ βαπτίσαντος αὐτούς. Ἦν τις Ἐπίσκοπος ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ὀνόματι Ἀθανάσιος, ἅγιος ταῖς πράξεσιν ὑπάρχων, &c. (1) *Mensis Augusti die vigesimo quarto.*
Agitur de ijsdem Sanctis Martyribus etiam in *Menæis Græcorum* & in *Martyrologio Romano*, sed utrobique *die vigesimo secundo Augusti.* Vide quoque Em. Card. *Baronij* Annal. Ecclesiast. Tom. II, A. C. 260, num. 32.

Dd *Sexagesimò,*

Sexagesimò, & quidem à fol. 258 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 259 pag. 1 colum. 1, *Martyrium Sanctorum Martyrum Severi & Memnonis in Vrbe Thraciæ Bizyâ, & aliorum quorundam Sanctorum Martyrum Philippopoli*; cujus titulus & principium: (1) Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Τῶν ἁγίων Μαρτύρων Σεβήρου καὶ Μέμνονος μαρτυρησάντων ἐν Βιζύῃ τῆς Θρᾴκης, καὶ ἑτέρων Μαρτύρων μαρτυρησάντων ἐν Φιλιππουπόλει. Ὁ ἅγιος Σεβῆρος ἦν ἀπὸ Σίδης τῆς Παμφυλίας, υἱὸς ὑπάρχων Πετρωνίου τινὸς Θρᾳκὸς &c. Agitur de ijsdem Sanctis Martyribus etiam in *Menæis Græcorum* & in *Martyrologio Romano*, sed utrobique die *vigesimo* Augusti.

Sexagesimo primò, & quidem à fol. 259 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 260 pag. 1 colum. 2, *Commemoratio Callinici Patriarchæ Constantinopolitani; (2) qui A. C. 691 electus, & A. 703 ab Imp. Justiniano Secundo sive Rhinotmeto, cùm is Constantinopolim recuperâsset, effossis oculis Romam in exilium missus est; ubi in aliquo muro inclusus, miserè obijt.* Inscribitur ea atque incipit hoc modo: (3) Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Μνήμη τοῦ ἁγιωτάτου ΚΑΛΛΙΝΙ'ΚΟΥ Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως. Οὗτος ὁ μακάριος Καλλίνικος πρότερον μὲν ἦν Σκευοφύλαξ καὶ Πρεσβύτερος τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῶν Βλαχερνῶν, καὶ διὰ τὸν ἐνάρετον αὐτοῦ βίον ὑπὸ παντὸς τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει λαοῦ, ἀπό τε τοῦ Βασιλέως καὶ τοῦ Κλήρου Πατριάρχης τῆς πόλεως ἀνακηρύττεται. Ἰουστινιανὸς τοίνυν ὁ νέος, ὁ υἱὸς Κωνσταντίνου τοῦ ἐπικληθέντος Πωγωνάτου βασιλεύων, νεωτερικαῖς ἀταξίαις ἀγόμενος, ἐκκλησίαν ἔνδοθεν τοῦ παλατίου οὖσαν, ἐπονομαζομένην τοῦ Μητροπολίτου, καταλῦσαι ἐβούλετο· ὅθεν ἠνάγκαζε τὸν ἁγιώτατον Καλλίνικον εὐχὴν ἐπὶ τῇ καταστροφῇ τοῦ ναοῦ ποιῆσαι. ὁ δὲ Ἀρχιερεὺς εὐχὴν μὴ εἰδέναι ἐπὶ καταστροφῇ ἐκκλησιῶν, ἀλλ' ἐπὶ ἀνεγέρσει ἔλεγεν. Ἐπεὶ δὲ λέγοντος αὐτοῦ ταῦτα, οὐδὲν ἧττον ἐνέκειτο τὴν εὐχὴν ἐπιζητῶν, ἔφη· (4) ΔΟ'ΞΑ ΤΩ͂Ι ΘΕΩ͂Ι, ΤΩ͂Ι 'ΑΝΕΧΟΜΕ'ΝΩΙ· καὶ παραυτίκα καταστρέφεται ὁ ναός. καὶ &c. Hoc est: *Eodem die vigesimo quarto mensis Augusti. Memoria Sanctissimi Callinici Archiepiscopi Constantinopoleos. Hic Beatus Callinicus priùs quidem erat Sceuophylax & Presbyter Templi Sanctissimæ Deiparæ in Blachernis; propter vitam autem virtu-*

(1) *Nempe d. 24 Augusti.*

(2) *Vide R. P.* Joan. Bapt. Ricciolij *S. I. Catalogum Patriarcharum Constantinopolitanorum Tomo tertio Chronologiæ Reformatæ pag.* 20.

(3) *Nempe die vigesimo quarto mensis Augusti.*

(4) *In* Menæis Græcorum *d.* 23 *Augusti legitur:* Δόξα σοι Χριστὲ τῷ ἀνεχομένῳ πάντοτε. *In* Theophanis *autem Chronographiâ pag.* 307 *exstat eadem precatio hoc modo:* Δόξα τῷ Θεῷ ἀνεχομένῳ πάντοτε, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν. *Est verò hic locus valdè notabilis; quippe qui convenientissimè ac verissimè accommodari potest impiæ ac furibundæ destructioni variarum vetustissimarum Sacrosanctarum Ecclesiarum, quæ hic nostris temporibus Antichristianissimâ, seu potiùs prorsùs Atheâ, insolentissimorum Gallorum rabie, omnium divinarum atque Humanarum legum ac consuetudinum bonarum contemptrice, plusquàm barbarè ac belluinè perpetrata est. Dicamus igitur & hic:* Δόξα τῷ Θεῷ τῷ ἀνεχομένῳ· *hoc est: Gloria Deo, hoc quidem in præsens toleranti; sed suo tandem tempore futuro tàm horrendorum scelerum Justissimo & severissimo Vltori.*

virtutibus insignem ab omni Populo Constantinopolitano, simul etiam ab Imperatore & Clero, Patriarcha Vrbis Constantinopolitanæ declaratus est. Justinianus igitur Junior, filius Imp. Constantini cognomine Pogonati, tunc imperans, novisque rerum confusionibus adductus, cùm Ecclesiam, intra Palatium Imperatorium sitam, & Metropolitæ cognominatam, destruere vellet, (ut videlicet locus vacuus ad profanam aliquam Palatij structuram converteretur,) *& à Sanctissimo Callinico postularet, ut destructioni istius Templi solennem precationis formulam præmitteret, respondit Summus ille Sacerdos, se precationem sacram ordiendi destructionem Ecclesiarum ignorare, precationem autem ordiendi earum erectionem benè scire. Quo dicto, cùm Imperator nihilo minùs instaret, & precationem desideratam efflagitaret, dixit tandem Patriarcha: GLORIA DEO TOLERANTI; & statim destructio Templi inchoata est; atque* &c. Celebratur ejusdem Patriarchæ *Callinici* memoria etiam in *Menæis Græcorum*; sed die *vigesimo tertio* Augusti: inscribitúrq; ibi atque incipit ea de ipso Narratio his verbis: Τῇ *αὐτῇ τοῦ μηνὸς Αὐγούστου ἡμέρᾳ κγ΄.* Μνήμη τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν ΚΑΛΛΙΝΙ΄ΚΟΥ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως. ΚΑΛΛΙ΄ΝΙΚΟΣ *μισοῦσαν ἡδονὴν μισῶν, πρὸς τὴν τελευτὴν οὐκ ἀηδῶς ἦν ἔχων.* Οὗτος πρότερον μὲν ἦν Πρεσβύτερος καὶ Σκευοφύλαξ τοῦ ναοῦ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῶν Βλαχερνῶν· διὰ δὲ τὴν προσοῦσαν αὐτῷ ἀρετὴν, προεβλήθη Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, &c. Cæterùm quandoquidem Patriarcha iste *Callinicus* in suprà memoratâ Codicis hujus manuscripti Narratione aliquoties vocatur Ἁγιώτατος sive *Sanctissimus*, & in Menæis Græcorum ὁ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος sive *Homo Dei*, silentio haud prætereundum est, longè aliter de eo sentire Em. Card. *Baronium* Annalium Ecclesiasticorum Tomo octavo: utpote ubi A. C. 691, num. 5, sic de eo scribit: *Hoc pariter anno, ubi Paulus Constantinopolitanus Episcopus sedisset annis septem, moritur, & in locum ejus suffectus est CALLINICVS, homo novandarum rerum studiosissimus; de quo sequenti anno & alijs dicturi sumus. Fuerat iste Presbyter, vasorum ejusdem Ecclesiæ Custos.* Item A. 692, num. 9: *Fuit autem tàm insolentis conspirationis adversus Latinos antesignanus, & ejusmodi confusionis erectæ turris architectus CALLINICVS Constantinopolitanus Episcopus; quem Deus noluit inultum in aliorum exemplum ex hâc vitâ discessisse: nam, ut suo loco dicetur inferiùs, ab eodem Justiniano Imperatore oculis orbatus est, atque Romam in exilium missus:* Et porrò A. 703, num. 2: *Justo Dei judicio factum est, ut ille CALLINICVS Patriarcha,*

 qui

qui pollens numero Episcoporum, Orientalem fœdavit Ecclesiam, & in Romanam insurrexit, ab eodem Justiniano Imperatore vinctus, oculis orbatus fuerit, & Romam in exilium missus; ut qui adeò superbè in Romanum Pontificem caput extulerat, ab eodem vitæ stipem humiliatus acciperet. Habent hæc omnia idem Theophanes atque Græcorum Annales. Hæc dignè perpessus, qui primus ausus est absque consensu Romani Pontificis universale congregare (1) Concilium, centurias edere Canonum, solvere Ecclesiasticam disciplinam, traditiones acceptas à majoribus proculcare. Ista quidem quo magis considero, eo magis admirari non desino, quàm justâ vindictâ sit divinitus factum, ut qui adversus Romanam Ecclesiam adeò ardenti animo pellexerat Justinianum Augustum, & excitârat eundem adversus Romanum Pontificem, ab eodem talia tantáque passus sit, qualia nemo antè Constantinopolitanorum Antistitum à Christiano perpessus reperiatur Imperatore. Sublato igitur è medio novatore CALLINICO Patriarchâ, in locum ipsius subrogandum Justinianus curavit Cyrum quendam in Amastride Insulâ Monachum, eo quòd ipsi recuperationem Imperij prædixisset. Hucusque Card. *Baronius.*

(1) *Nempe* Quinisextum, *sub Imp. Justiniano Secundo sive Rhinotmeto.*

Sexagesimo secundò, & quidem à fol. 260 pag. 1 colum. 2 usque ad ejusdem folij pag. 2 colum. 1, *Martyrium Sancti Martyris Titionis Claudiopoli*; quod quia perbreve est, integrum hîc exhibeo: (2) Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Τοῦ ἁγίου Μάρτυρος ΤΙΤΙΩΝΟΣ ἐν (3) Κλαυδιουπόλει. Ὁ ἅγιος Μάρτυς ΤΙΤΙΩΝ ἦν ἐκ τοῦ (4) Μαντινίου, τοῦ ὑπὸ Κλαυδιούπολιν τὴν Μητρόπολιν τελοῦντος. συλληφθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν ἑλλήνων, παρέστη ἐν τῇ εἰρημένῃ Κλαυδιουπόλει Οὐρβανῷ τῷ Ἡγεμόνι. ἐρωτηθεὶς δὲ, καὶ Χριστιανὸν ἑαυτὸν ὁμολογήσας, βάλλεται ἐν φρουρᾷ· καὶ αὖθις ὁμολογήσας τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν, τύπτεται ξύλοις, καὶ ξέεται σιδήροις, λέγων πρὸς τὸν τύραννον· ὅσον ἂν ξέῃς τὸ σῶμά μου, τοσοῦτον πλείους ποιεῖς τοὺς στεφάνους μοι. καὶ αὖθις πάλιν δέρεται ξύλοις, καὶ σύρεται διὰ μέσης τῆς πόλεως· καὶ φθάσας τὴν πύλην, ἐσφράγισεν αὐτὴν τῷ τύπῳ τοῦ τιμίου σταυροῦ τῷ ἰδίῳ αἵματι. καὶ εὐξαμένου αὐτοῦ, ἦλθεν αὐτῷ φωνὴ ἐξ οὐρανοῦ, λέγουσα· Ἀθλοφόρε γενναῖε, ἀνέρχου εἰς τοὺς οὐρανούς· ἤδη γὰρ ἡτοίμασαί σοι ὁ παράδεισος τῆς τρυφῆς. καὶ οὕτως ἀπέδωκε τὸ πνεῦμα τοῖς Ἀγγέλοις, καὶ πρεσβεύει ὑπὲρ τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων· ὅτι τῷ Θεῷ ἡμῶν ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν. Celebratur ejusdem *S. Titionis* memoria etiam in *Menæis Græcorum*

&

(2) *Nempe d. 24 Augusti.*

(3) *Intelligitur hic* Claudiopolis *illa, quæ Metropolis est* Honoriadis *Regionis* Cappadociæ. *Vide* Menæa Græcorum *eodem die &* Abrahami Ortelij *Thesaurum Geographicum in explicatione nominis* Claudiopolis. *In Menæis tamen pro* ἐπαρχίας τῆς Ὀνοριάδος *perperàm legitur* Ὀνοδιάδος. (4) *Sic quoq; hic locus appellatur à* Socrate *Histor. Ecclesiast. lib. 2 cap. 38, nempe* Μαντίνιον: *sed ibi attribuitur* Paphlagoniæ. *A* Suidâ *autem vocatur* Μαντίνειον: *unde & in suprà citatis* Græcorum Menæis *pro* Μαντινίου *legendum est* Μαντινείου.

& in *Martyrologio Romano* eodem die vigeſimo quarto Auguſti; ſed utrobique appellatur Τατίων ſive *Tation*. Ipſa *Martyrologij Romani* verba ſunt hæc: *In Iſauriâ Sancti Tationis Martyris, qui in perſecutione Diocletiani ſub Vrbano Præſide gladio cæſus, martyrij coronam accepit.* Vide etiam Em. Card. *Baronij* Annal. Eccleſiaſt. Tomum ſecundum, A. C. 305, num. 16.

Sexageſimo tertiò, & quidem fol. 260 pag. 2 colum. 1 & 2, *Martyrium Sancti Martyris Georgij Limniotæ, ab Autore ſynchrono conſcriptum*, quod quia perbreve eſt, integrum hîc exhibeo: (1) Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Τοῦ ἁγίου Ὁσιο-μάρτυρος Γεωργίου τοῦ Λιμνιώτου. Οὗτος ὁ ὅσιος Γεώργιος ὑπῆρχεν ἐκ παλαιῶν τῶν χρόνων τὴν ἀσκητικὴν παλαίστραν ἐν τοῖς Ὀλυμπίοις ὄρεσι πηξάμενος, καὶ πολλοὺς ἀγῶνας καὶ ἱδρῶτας ἀσκητικοὺς ἐνδειξάμενος, ἄλλος Ἀντώνιος ἐν τοῖς ΚΑΘ' ἩΜΑ͂Σ χρόνοις ἀναδειχθείς. Ἐπὶ δὲ Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου, ἀρξαμένου τὰς ἐκκλησίας καταστρέφειν, καὶ τὰς εἰκόνας καὶ τὰ λείψανα τῶν ἁγίων πυρὶ καίειν, οὗτος παῤῥησιάμενος, καὶ ἐλέγξας τὴν ἀσέβειαν καὶ παρανομίαν τοῦ ἀλάστορος, καὶ τὴν ἀλήθειαν ἀριδήλως ἀνακηρύξας, πολυτρόπους αἰκίας ὑπέμεινεν, ἐν βαθυτάτῃ πολιᾷ ὑπάρχων, ὡς λόγος, ἐννενήκοντα πέντε. καὶ ῥινοκοπηθεὶς, καὶ τὴν κάραν καταφλεχθεὶς, καὶ πλεῖστα ἕτερα παθών, εὐχόμενος, τῷ Θεῷ τὴν ψυχὴν παραδέδωκε. ταῖς πρεσβείαις αὐτοῦ, Κύριε, σῶσον πάντας ἡμᾶς, ἀμήν. Vide *Menæa Græcorum* eodem die vigeſimo quarto Auguſti; ut & *Martyrologium Romanum*, ubi ejuſdem Sancti Martyris memoria celebratur his verbis: *Item Sancti Georgij Limniotæ Monachi; qui cùm impium Imperatorem Leonem Iſaurum reprehendiſſet, quòd ſacras Imagines frangeret, Sanctorúmque reliquias combureret, ejus juſſu* (2) *naribus abſciſſis, & capite incenſo, Martyr migravit ad Dominum.*

(1) *Nempe d. 24 Auguſti.*

(2) *In mendoſiſſimâ editione Pariſinâ A. 1645 in folio pro* naribus *legitur perperàm* manibus.

Sexageſimo quartò, & quidem à fol. 260 pag. 2 colum. 2 uſque ad fol. 263 pag. 1 colum. 1, *Vita S. Titi, S. Pauli Apoſtoli, cujus ad eum exſtat Epiſtola, diſcipuli & comitis, & ab eodem Epiſcopi Vrbis Gortynæ in Inſulâ Cretâ conſtituti:* conſcripta initiò à *Zenâ* illo Νομικῷ ſive *Legiſperito*, cujus *S. Paulus* in jam memoratâ ad *S. Titum* Epiſtolâ cap. 3 verſ. 13 meminit; poſteà autem ab anonymo quodam longè recentiori interpolatore redacta in compendium; cujus titulus & principium: (3) Μηνὶ Αὐγούστῳ κε'. Τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Τίτου, Ἐπισκόπου Γορτύνης τῆς Κρητῶν νήσου. (4) ΖΗΝΑ͂Σ Ὁ ΝΟΜΙΚΟ'Σ,

(3) *Menſis Auguſti die vigeſimo quinto.*

(4) *Addendus eſt hic* Zenas *Sanctis illis quinquaginta Juriſperitis, quorum Elogia contra populare commentum de ſolo* Ivone *publicavit R. P.* Joannes Roberti *S. I. Leodij typis Joan. Ouwer A. 1632 in 12mo.*

ΚΟ'Σ, οὗτινος μέμνηται ὁ ἅγιος Ἀπόστολος Παῦλος, οὗτος συνέγραψε τὸν βίον αὐτοῦ, τὴν ὑπόθεσιν ἔχοντος οὕτως. ΤΙ'ΤΟΣ ὁ ἁγιώτατος, ἐκ ΜΙ'ΝΩΟΣ τοῦ Βασιλέως Κρήτης κατῆγε τὸ γένος· ποθῶν δὲ τὰ τοῦ Ὁμήρου καὶ τῶν λοιπῶν φιλοσόφων ποιήματά τε καὶ δράματα, εἰκοσαετὴς γεγονὼς, &c. Vide *Menæa Græcorum* eodem die vigesimo quinto Augusti; ubi similis de *S. Tito* Narratio, sed valdè mutilè ac corruptè, inserta est. Nam statim in principio pro ἐκ ΜΙ'ΝΩΟΣ τοῦ Βασιλέως Κρήτης perperàm ibi legitur ἐκ ΜΥΡΩ'ΟΥ τοῦ Βασιλέως Κρήτης, & aliquanto pòst pro Ῥουτιλίου legitur mendosè Ῥουστίλου. In *Martyrologio* autem *Romano* celebratur memoria *S. Titi* die quarto Januarij; item in Actis Sanctorum RR. PP. *Joannis Bollandi* & *Godefridi Henschenij* S. I., Tomo primo mensis Januarij, pag. 163 & 164; sed & ibi *Minois* pro *Myroi*, & *Rutilio* pro *Rustilo* legendum est.

Sexagesimo quintò, & quidem à fol. 263 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 273 pag. 2 colum. 1, *Andreæ Archiepiscopi Cretensis Oratio encomiastica in Sanctum Apostolum Titum*; cujus titulus & principium: (1) Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἀνδρέου Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Ἀπόστολον Τίτον. Ἀποστολικῶν ἐγκωμίων ἐφάπτεσθαι μέλλοντι, &c. Vide *Andreæ* istius Opera, cum *Amphilochio* & *Methodio*, græcè & latinè Parisijs A. 1644 in folio edita, à pag. 155 usque ad pag. 175.

(1) Nempe d. 25 Augusti.

Sexagesimo sextò, & quidem à fol. 273 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 275 pag. 1 colum. 2, *Martyrium S. Adriani, ab uxore suâ Nataliâ plusquàm viriliter ad passionem corroborati, ut & aliorum viginti trium Sanctorum Martyrum, qui omnes sub Imp. Maximiano Nicomediæ passi sunt*; cujus titulus & principium: (2) Μηνὶ Αὐγούστῳ κς'. Τοῦ ἁγίου Μάρτυρος Ἀδριανοῦ, καὶ Ναταλίας, καὶ τῆς συνοδίας αὐτῶν. Ὁ ἅγιος Μάρτυς Ἀδριανὸς, καὶ Ναταλία ἡ σύμβιος αὐτοῦ, ἡ καὶ ἐπαλείψασα αὐτὸν πρὸς τοὺς ἀγῶνας, ὑπῆρχεν ἐπὶ Μαξιμιανοῦ τοῦ Βασιλέως ἐν Νικομηδείᾳ τῇ πόλει. ἐν τῇ δευτέρᾳ οὖν περιόδῳ τοῦ Μαξιμιανοῦ, συλληφθέντων ἀνδρῶν Χριστιανῶν τὸν ἀριθμὸν εἴκοσι τριῶν, &c. Vide *Menæa Græcorum* eodem die vigesimo sexto Augusti; ubi ejusdem Martyrij exstat Epitome. In *Martyrologio* autem *Romano* agitur de ijsdem Sanctis Martyribus *die quarto Martij* & *die octavo Septembris*. Exstant etiam eorundem Sanctorum Martyrum Acta, ex antiquis Codicibus manuscriptis deprompta, apud *Laurentium Surium*, Tomo quinto de Probatis Sanctorum Historijs, d. 8 Septembris; sed stylo, ut ipse ait, passim à se nonnihil expolito; hoc est, corrupto ac depravato.

(2) Mensis Augusti die vigesimo sexto.

Sexa-

Sexagesimo septimò, & quidem à fol. 275 pag. 1 colum. 2 usque ad fol. 276 pag. 1 colum. 2, *Martyrium S. Adriani, filij Imp. Probi, sub Licinio passi*; cujus titulus & principium; (1) Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Τοῦ ἁγίου Μάρτυρος Ἀδριανοῦ, ἐπὶ Λικινίου μαρτυρήσαντος. Οὗτος ὁ ἅγιος Μάρτυς Ἀδριανὸς, ὁ ἐπὶ Λικινίου μαρτυρήσας, υἱὸς ὑπῆρχε Πρόβου τοῦ βασιλεύσαντος Ῥώμης· ὅστις Πρόβος δύο ἔσχεν υἱοὺς, αὐτόν τε τὸν Ἀδριανὸν καὶ Δομέτιον· οἵτινες μετὰ τὴν τελευτὴν τοῦ πατρὸς αὐτῶν γεγόνασι Χριστιανοὶ, καταλιπόντες τὴν πολιτείαν Ῥωμαίων. ὁ δὲ Δομέτιος καὶ χειροτονίας Ἐπισκόπου ἠξιώθη τῆς τοῦ Βυζαντίου μετὰ τελευτὴν Τίτου, Ἐπισκόπου τῆς αὐτῆς τῶν Βυζαντίων πόλεως· ὅστις Δομέτιος καὶ αὐτὸς δύο υἱοὺς ἔσχεν, Μητροφάνην τε καὶ Πρόβον. τοῦ δὲ Βασιλέως Κάρου τελευτήσαντος, &c. Hoc est: *Eodem die vigesimo sexto Augusti. Martyrium Sancti Martyris Adriani, qui sub Licinio martyrium consummavit. Hic Sanctus Martyr Adrianus, qui sub Licinio Martyrium consummavit, filius fuit Probi Imperatoris Romani. Hic enim Probus duos habuit filios, illum nempe ipsum Adrianum, & Domitium: qui post patris sui interitum facti Christiani, Rempublicam Romanam deseruerunt; eorúmque unus, nempe Domitius, etiam Episcopalem dignitatem Byzantij nactus est post obitum Titi, qui ejusdem Byzantinæ Vrbis Episcopus fuerat. Habuit autem hic quoque Domitius duos filios, Metrophanem & Probum. Mortuo igitur Imperatore Caro*, &c. Celebratur ejusdem *S. Adriani* Martyris memoria etiam in *Menæis Græcorum* eodem die vigesimo sexto Augusti his verbis: Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη ἑτέρου Μάρτυρος Ἀδριανοῦ. Οὗτος ἦν ἐπὶ Λικινίου ἐν Βυζαντίῳ, υἱὸς ὑπάρχων Πρόβου τοῦ Βασιλέως μεθ' ἑτέρου ἀδελφοῦ Δομετίου, τοῦ μετὰ Τίτον Ἐπισκόπου Βυζαντίου. ὁ μακάριος τοίνυν Ἀδριανὸς &c. Item in *Martyrologio Romano*; sed ibi *Domitius*, Byzantij Episcopus, non *filius Imp. Probi*, verùm *frater*, nec *frater S. Adriani*, verùm *patruus* fuisse traditur. Ipsa Martyrologij verba sunt hæc: *Nicomediæ passio Sancti Hadriani, filij Probi Cæsaris; qui Licinio persecutionem in Christianos commotam exprobrans, ab eodem jussus est occidi: cujus corpus Domitius Byzantij Episcopus, ejus PATRVVS, Argyropoli sepelivit.* Adstipulatur huic traditioni etiam *S. Nicephorus* Patriarcha Constantinopolitanus in Catalogo Episcoporum & Archiepiscoporum Byzantinorum, qui Chronographiæ ejus compendiariæ insertus est, his verbis: κ'· Τίτος ἔτη λέ, μῆνας ς'. κά· ΔΟΜΕΤΙΟΣ Ὁ ἈΔΕΛΦΟΣ ΠΡΟΒΟΥ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ἔτη (2) κδ', μῆνας

(1) *Nempe d. 26 Augusti.*

(2) *Ita ex duobus pervetustis Augustissimæ Bibliothecæ Cæsareæ Codicibus manuscriptis membranaceis indubitatè hîc legendum est, nempe* κδ', *hoc est, 24, non autem* κα', *hoc est. 21; ut perperàm legitur in editione Parisinâ. Eandem veram ac genuinam lectionem* κδ' *sive 24 reperit etiam* Joachimus Camerarius *in antiquo illo Codice manuscripto, ex quo eandem* S. Nicephori *Chronographiam cum amplissimo Commentario suo latinè edidit Basileæ typis Joannis Oporini A. 1561 in folio. Eandem quoque lectionem confirmat Em. Card.* Baronius *Annal. Ecclesiast, Tom. III, A. C. 314, num. 94, 95, 96.*

μῆνας ς'. κβ'· ΠΡΟΒΟΣ υἱὸς τοῦ αὐτοῦ Δομετίου ἔτη ιβ'. Οὗτοι πάντες ἐπεσκόπευσαν πρὸ τῆς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἀναδείξεως ἐν Βυζαντίῳ. αὐτοῦ δὲ παραγενομένου ἐν Βυζαντίῳ διὰ τὸν πρὸς Λικίνιον πόλεμον, εὗρεν Ἐπίσκοπον Μητροφάνην. κγ'· ΜΗΤΡΟΦΑΝΗΣ υἱὸς τοῦ προγεγραμμένου Δομετίου, ἀδελφὸς δὲ Πρόβου, καὶ ἀδελφόπαις Πρόβου τοῦ Βασιλέως, ἔτη ι'. Hoc est secundùm versionem latinam editionis Regiæ Parisinæ A. 1652 in folio, pag. 413: *XX; Titus annis triginta quinque, mensibus sex. XXI; DOMITIVS, FRATER PROBI IMPERATORIS, annis viginti quatuor, mensibus sex. XXII; PROBVS, ejusdem Domitij filius, annis duodecim. Isti omnes fuerunt Episcopi Byzantij, antequam Constantinus Magnus Imperator declararetur. Is verò Byzantium, belli in Licinium suscepti causâ profectus, invenit Episcopum Metrophanem. XXIII; METROPHANES, prænominati Domitij filius, Probi frater, & Imperatoris Probi nepos, annis decem.* Notabilis ergò est hic locus de *Imp. Probi posteris* propter *Flavium Vopiscum*, Scriptorem ethnicum, qui in ipsius Vitâ, cap. 24, de ijsdem sic scribit: *Posteri Probi, vel* (1) *odio invidiæ, vel timore,* (2) *Romanam rem fugerunt; & in Italiâ circa Veronam ac Benacum & Larium, atque in his regionibus, larem locaverunt. Sanè, quòd præterire non potui, cùm imago Probi in Veronensi ita fulmine icta esset, ut ejus prætexta colores mutaret, aruspices responderunt, hujus Familiæ posteros tantæ in Senatu claritudinis fore, ut omnes summis honoribus fungerentur. Sed* (3) *adhuc neminem vidimus. Posteri autem videntur æternitatem habere.* Hæc Flavius Vopiscus: quibus illustrandis nunc mihi non licet diutiùs immorari.

Sexagesimo octavò, & quidem à fol. 276 pag. 1 colum. 2 usque ad fol. 277 pag. 1 colum. 2, *Vita Sancti Menæ seu Mennæ, Patriarchæ Constantinopolitani sub Imp. Justiniano Primo sive Magno*; cujus titulus & principium: (4) Μηνὶ Αὐγούστῳ κζ'. Τοῦ ὁσίου Μηνᾶ, Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως. Οὗτος ὁ ἀοίδιμος Μηνᾶς ὑπῆρχεν ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ Βασιλέως, Πρεσβύτερος τῆς κατὰ Κωνσταντινούπολιν ἐκκλησίας, ἐνάρετον βίον καὶ εὐλάβειαν κεκτημένος· ὅθεν διὰ τὴν αὐτοῦ ἔνθεον πολιτείαν, καὶ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν, προεχειρίσθη Ἀρχιερεὺς καὶ ποιμὴν τῶν λογικῶν προβάτων τοῦ Χριστοῦ ἔτη ἐννέα· χειροτονηθεὶς ὑπὸ Ἀγαπητοῦ Πάπα Ῥώμης, ἀνελθόντος ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ διορθώσει τῶν ἐκκλησιῶν, καὶ καθαιρέσει Ἀνθίμου. οὗτος γὰρ ὁ Ἄνθιμος, πρότερον μὲν ἦν Ἐπίσκοπος Τραπεζοῦντος, μεταθεὶς δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἠλέγχθη

(1) *Imò verò etiam amore Religionis Christianæ.*
(2) *Eodem sensu suprà græcè legitur:* καταλιπόντες τὴν πολιτείαν Ῥωμαίων.
(3) *Nempe* sub Imp. Constantio Chloro, *Imp. Constantini Magni patre.*
(4) *Mensis Augusti die vigesimo septimo.*

ἐλέγχθη αἱρετικὸς, τῶν Εὐτυχοῦς καὶ Διοσκόρου καὶ Σεβήρου φρενῶν. διὸ &c. Celebratur ejuſdem Sancti *Mennæ* memoria etiam in *Martyrologio, Romano*, ſed *die vigeſimo quinto Auguſti*; ibidémque conſulenda eſt Em. Card. *Baronij* erudita annotatio. Vide quoque ejuſdem Annalium Eccleſiaſticorum Tomum ſeptimum, & quidem in primis A. C. 536, ubi agitur de *Concilio Conſtantinopolitano*, quod ſub eodem Patriarchâ *Mennâ* contra *Anthimum, Severum*, alioſque Acephalorum principes celebratum eſt.

Sexageſimo nonò, & quidem à fol. 277 pag. 2 colum. 1 uſque ad fol. 278 pag. 2 colum. 2, *Commemoratio Sancti Hoſij, Epiſcopi Cordubæ in Hiſpaniâ*; cujus titulus & principium: (1) Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ὁσίου Ἐπισκόπου (2) Κουδρούβης τῆς Ἰσπανίας. Οὗτος ὁ ὅσιος Ἐπίσκοπος ἀνὴρ ἦν ἀσκητικώτατος, γνώσει θείᾳ καὶ ἀρεταῖς ἐνθέοις καταλαμπόμενος, ζηλωτής τε τῆς ὀρθῆς πίστεως καὶ διδακτικὸς πρᾳότατος ὁμοῦ &c. Obitûs autem ejus fit ibidem in fine mentio his verbis: ὁ δὲ Ὅσιος ὁ Ἐπίσκοπος Κουδρούβης, ὁ καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ συνόδῳ διαπρέψας, καὶ τῶν ἐν Σαρδικῇ συνεληλυθότων πρωτεύσας, (3) ἐν ἐξορίᾳ τὸν βίον κατέλυσεν, πολλὰ θαυματουργήσας καὶ μετὰ θάνατον. ταῖς πρεσβείαις, Κύριε, τοῦ εὐγενεστάτου καὶ ἀξιαγάστου Πατρὸς ἡμῶν Ὁσίου, τοῦ ἐν τῇ ἀρχιερατικῇ τάξει διαπρέψαντος, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ὁμογολητῶν, ῥῦσαι ἡμᾶς ἐκ πάσης αἱρετικῆς βλάβης, ὅτι ἅγιον ὑπάρχει τὸ ὄνομά σου εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die vigeſimo ſeptimo Auguſti; ut & *Iſidori Hiſpalenſis Epiſcopi* Librum de Scriptoribus Eccleſiaſticis capite primo. Quæ autem poſteriori hoc Iſidori loco de horrendo *Hoſij* obitu narrantur, ea à *Marcellino* quodam Presbytero Italico Sectæ Luciferianæ, qui ſub *Imp. Theodoſio* vixit, conficta ſunt; & ab Em. Card. *Baronio* in Annalium Eccleſiaſticorum Tomo tertio, A. C. 357, num. 29, 30, & deinceps, egregiè refelluntur, ac teſtimonijs *SSS. Athanaſij, Hilarij* atque *Auguſtini* falſa demonſtrantur. Multa inſuper alia lectu digniſſima de eodem *S. Hoſio* exſtant apud Virum doctiſſimum *Bernardum Aldretum* Libri primi Antiquitatum variarum Hiſpanicarum & Africanarum, Hiſpanicè ſcriptarum, & Antverpiæ A. 1614 in quarto editarum, capite tertio, quod inſcribitur: *Del gran OSIO, ſancto Obiſpo de Cordoua.*

(1) *Nempe d. 27 Auguſti.*

(2) *Ita ibi perperàm ſcriptum eſt pro* Κορδούβης. *In Menæis quoque Græcorum perperàm legitur* Κορδρούβης.

(3) Hoc eſt: in exilio vitam finivit, multa miracula edens etiam poſt obitum.

Septuageſimò, & quidem à fol. 278 pag. 2 colum. 2 uſque ad fol. 280 pag. 1 colum. 2, *Vita Sancti Pœmenis, Anachoretæ & Abbatis in Thebaide*; cujus titulus & principium: (4) Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ.

(4) *Nempe d. 27 Auguſti.*

Τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Ἀββᾶ Ποιμένος. Ὁ ὅσιος Πατὴρ ἡμῶν Ποιμὴν, Αἰγύπτιος ἦν τῷ γένει· ὅστις λαβὼν σὺν ἑαυτοῦ ἀδελφοὺς, ἀναχωρήσας, γέγονε μετ᾽ αὐτῶν μοναχός. μετὰ οὖν χρόνους πολλοὺς &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* & *Martyrologium Romanum* eodem die vigeſimo ſeptimo Auguſti; item *Vitas Patrum*, à R. P. Heriberto Rosweydo S. I. Antverpiæ typis Plantinianis A. 1628 in folio editas, pag. 497 & deinceps.

Septuageſimo primò, & quidem à fol. 280 pag. 1 colum. 2 uſque ad fol. 282 pag. 1 colum. 2, *Vita Sancti Moyſis Æthiopis*, qui circa annum Chriſti 340 claruit, & ex inſigni latrone inſignis evaſit anachoreta, multóſque latrones convertens, ſecum duxit ad monaſterium; deſumpta ex *Hiſtoriâ Lauſiacâ Palladij Epiſcopi Helenopoleos*. Inſcribitur autem hîc Vita illa atque incipit hoc modo: (1) Μηνὶ Αὐγούστῳ κή. Τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Μωσέως τοῦ Αἰθίοπος. Οὗτος ὁ μακάριος Μωσῆς τῷ μὲν γένει ἦν Αἰθίοψ, τῇ χροιᾷ μέλας ἀκριβῶς· οἰκέτης πολιτευομένου τινός· ὃν διὰ πολλὴν δυσεργίαν καὶ λῃστρικὴν αἰτίαν ἔρριψεν ὁ ἴδιος δεσπότης, ὡς ἀνδροφόνον. διηγοῦντο δέ τινες, ὅτι &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* & *Martyrologium Romanum* eodem die vigeſimo octavo Auguſti; nec non ſuprà citatas *Vitas Patrum*, lib. 8 cap. 22, ubi eadem Narratio, à (2) Palladio Epiſcopo Helenopoleos græcè ſcripta, ſecundùm Gentiani Herveti verſionem latinam incipit his verbis: *Fuit quidam Moyſes nomine, Æthiops genere, niger, ſervus cujuſdam, qui gerebat rempublicam; quem propter morum improbitatem & latrocinij crimen projecit ejus dominus. Dicebatur enim* &c.

Septuageſimo ſecundò, & quidem à fol. 282 pag. 1 colum. 2 uſque ad fol. 294 pag. 1 colum. 1, *Andreæ Archiepiſcopi Cretenſis Oratio in Decollationem S. Joannis Baptiſtæ, Præcurſoris Chriſti*; cujus titulus & principium; (3) Μηνὶ Αὐγούστῳ κθ΄. Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἀνδρέου, Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης, ἐγκώμιον εἰς τὴν ἀποτομὴν τοῦ πανευφήμου Προφήτου, Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου. Πηδᾷ καὶ γῆρας ὡς τὰ πολλὰ προθυμίας τόνοις νευρούμενον, καὶ λόγος ἀσθενὴς &c. Exſtat hæc Oratio græcè & latinè in Magnæ Bibliothecæ Veterum Patrum Auctario novo Combefiſiano, Tom. I colum. 1327, 1328, & deinceps uſque ad colum. 1364.

Septuageſimo tertiò, & quidem à fol. 294 pag. 1 col. 1 uſq; ad fol. 305 pag. 1 col. 2, *Michaelis Pſelli Oratio in Decollationem S. Joannis Baptiſtæ*;

(1) *Menſis Auguſti die vigeſimo octavo.*

(2) Palladij *hujus* Hiſtoriam *de* *Vitis Sanctorum quorundam Patrum*, Lauſiacam *dictam, quia* Lauſo *Præpoſito Sacri* Cubiculi *Imp. Theodoſij Junioris dedicata eſt, primus græcè in lucem edidit* Joannes Meurſius *Lugduni Batavorum A.* 1616 *in 4to. Gentiani autem Herveti Verſio latina ejuſdem Hiſtoriæ prodijt apud Bernardum Turiſanum A.* 1555 *in 4to; & ſecundâ vice ibidem apud Gulielmum Chaudiere A.* 1570 *in 4to.* (3) *Menſis Auguſti die vigeſimo nono.*

Baptistæ; quæ ibi absque ullâ Autoris ejus mentione inscribitur atque incipit hoc modo: (1) Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Ἐγκώμιον εἰς τὴν ἀποτομὴν τοῦ πανευφήμου Προφήτου, Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου. Λύει κἀμοὶ τὴν γλῶσσαν ὁ Βαπτιστὴς, οὐχ' ἧττον τὴν πατρῴας ἐκεχημυθίαν, καὶ τὸν λελυκότα τῷ δώρῳ δωροῦμαι, πολλοῦ τὸ εὐγνωμονεῖν πεφειμένος· ἀνή-πλο γάρ μοι καὶ πρὶν ἡ καρδία &c. Vide Librum *quintum* horum Commentariorum pag. 18, ubi eadem Oratio inscribitur his verbis: Τοῦ μακαριωτάτου καὶ σοφωτάτου ΨΕΛΛΟΥ ἐγκώμιον εἰς τὸν τίμιον Πρόδρομον.

(1) *Nempe d. 29 Augusti.*

Septuagesimo quartò, & quidem à fol. 305 pag. 2 colum. 1 usque ad fol. 308 pag. 2 colum. 2, *S. Basilij, Seleuciæ in Isauriâ Episcopi, Oratio in Decollationem S. Joannis Baptistæ;* cujus titulus & principium: (2) Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου (3) Ἀρχιεπισκόπου Σελευκείας ἐγκώμιον εἰς τὴν ἀποτομὴν τοῦ πανευφήμου Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου. Τὴν τῆς Ἡρωδιάδος ὄρχησιν ὁ τῶν εὐαγγελίων σήμερον ἡμῖν στηλιτεύει φωνὴ, καὶ τὴν ἄθεον τῶν γυναικῶν ἐκείνων ἐκπομπεύει μανίαν &c. Vide ejusdem *S. Basilij Seleuciensis* Opera, græcè typis Commelinianis A. 1596 in octavo edita, pag. 160; sed ibi hæc Oratio inscribitur Εἰς τὴν Ἡρωδιάδην, sive, *In Herodiadem*.

(2) *Nempe d. 29 Augusti.*

(3) *Vocatur is aliàs tantùm* Episcopus, *non autem* Archiepiscopus.

Septuagesimo quintò, & quidem à fol. 309 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 313 pag. 1 colum. 1, *Vita & obitus S. Joannis Baptistæ & Præcursoris Christi;* cujus titulus & principium: (4) Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Βίος καὶ τελευτὴ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ πανευφήμου Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ. Πληρωθέντων ἐτῶν πενταχιλίων πεντακοσίων τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως παρὰ μῆνας ἓξ τίκτεται ὁ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς ἐξ ἐπαγγελίας Πνεύματος ἁγίου, πλήρωμα τοῦ νόμου καὶ τῶν Προφητῶν, καὶ κῆρυξ &c.

(4) *Nempe d. 29 Augusti.*

Septuagesimo sextò, & quidem fol. 313 pag. 1 & 2, *Martyrium S. Stephani, primi ejus nominis Pontificis Romani, qui (5) A. C. 257, Impp. Valeriano IV & Gallieno III Consulibus, die secundo Augusti, dum Sacrum Missæ perageret, supervenientibus militibus, ante altare intrepidus & immobilis capta Mysteria perficiens, in sede suâ decollatus, martyrium gloriosissimè consummavit.* Inscribitur illud atq; incipit his verbis: (6) Μηνὶ Αὐγούστῳ λ'. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Ἱερομάρτυρος Στεφάνου Πάπα Ῥώμης, καὶ τῶν ιβ' μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ λοιπῶν ἁγίων μαρτύρων μαρτυρησάντων ἐν Ῥώμῃ. Οὗτος ὁ ἅγιος

(5) *Sequor hic Chronologiam accuratissimam RR.* PP. Dionysii Petavij *&* Philippi Labbæi *S. I. Nam R. P.* Joan. Bapt. Ricciolius *S. I. refert hoc* S. Stephani I Papæ *Martyrium ad annum Christi* 258; *Cardinalis autem* Baronius *ad A. C.* 260. (6) *Hoc est: Mensis Augusti die trigesimo.*

καὶ ἐνδόξος τοῦ Χριστοῦ Ἱερομάρτυς Στέφανος ἦν ἐπὶ Βαλεριανοῦ καὶ Γαλλιηνοῦ τῶν Ὑπάτων ἐν τῇ Ῥώμῃ. ὅστις &c. Eſt autem hoc Martyrium ibi mutilum propter defectum ultimorum aliquot ejuſdem præſtantiſſimi Codicis manuſcripti foliorum, injuriâ temporis, quod valdè dolendum eſt, deperditorum; deſinitque nunc his verbis: ἀναζητούμενος δὲ καὶ ὁ μακάριος καὶ ἅγιος Ἱερομάρτυς ΣΤΕ'ΦΑΝΟΣ ὑπ' αὐτῶν τῶν πονηρῶν Ὑπάτων, καὶ μὴ εὑρεθεὶς· ἀπεκρύβη γὰρ πρὸς βραχὺ διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν δι' αὐτοῦ πιστευόντων εἰς Χριστόν· κατεσχέθησαν ἀντ' αὐτοῦ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, τὸν ἀριθμὸν δώδεκα· ὧν καὶ τὰ ὀνόματα εἰσὶν ταῦτα. Βόνος, Φαῦστος, Μαῦρος, Πριμίπβος, Καλωμιίωσος, Ἰωάννης, Ἐξυπεράντζιος, Κύριλλος, Ὀνώρατος, Θεοδόσιος, Βασίλειος, καὶ Κάστος· οἵτινες αὐτίκα τὰς κεφαλὰς ἀπετμήθησαν, καὶ ἐκηδεύθησαν παρὰ Τερτύλλου, τινὸς Χριστιανοῦ ὄντινα Πρεσβύτερον κεχειροτόνηκεν ὁ - - -. Reliqua folia totius iſtius eximij Codicis manuſcripti in præſens deſunt, neque hoc primùm, ſed jam ſuperioribus, ut videtur, ſeculis perierunt. Plura de jam memorati *S. Stephani I Papæ* martyrio vide apud *Laurentium Surium* Tomo quarto de Probatis Sanctorum Hiſtorijs, die ſecundo menſis Auguſti, ubi exſtant Acta ejus græca, in latinam linguam translata, quæ tribuuntur Symeoni Metaphraſtæ; ut & apud Em. Card. *Baronium* in Annotationibus ad Martyrologij Romani diem ſecundum Auguſti, & Tomo ſecundo Annalium Eccleſiaſticorum, A. C. 260.

XV.

(1) *Fuit is olim inter Codices manuſcriptos Theologicos Græcos* centeſimus vigeſimus quartus.

Decimus quintus, (1) Codex manuſcriptus *Hiſtoricus Græcus* eſt *membranaceus* pervetuſtus in *folio*, conſtátque nunc folijs *ducentis quinquaginta quinque*, paginatim in binas columnas diviſis, & ad *Joannem Sambucum*, ut ipſe ſolitâ propriæ manûs inſcriptione teſtatur, olim pertinuit. Continentur eo hæc:.

Primò, & quidem fol. 1 pag. 1 colum. 1, *Commemoratio S. Symeonis Stylitæ Senioris* his paucis verbis: Μηνὶ Σεπτεμβρίῳ εἰς τὴν α'. Λόγος εἰς τὸν ὅσιον Συμεῶνα τὸν Στυλίτην. Ζήτει εἰς τι ἕτερον βιβλίον. Hoc eſt: *Menſis Septembris die primo: Sermo in Sanctum Symeonem Stylitam. Hunc autem quære in aliquo alio Libro.* Reliqua igitur huc pertinentia, Deo volente, poſthac indicabo in recenſione proximè ſequentis Codicis manuſcripti *Hiſtorici Græci decimi ſexti*; quippe qui *Magni Menologij Græcorum Menſem Septembrem* continet. Ibi enim jam memorati *S. Symeonis Vita* exſtat integra, inſcribitúrque ac incipit his verbis: Μηνὶ Σεπτεμβρίῳ α'. Βίος καὶ πολιτεία

τοῦ

τ̃ ὁσίε Πατρὸς ἡμῶν Συμεὼν τ̃ ἐν τῇ μάνδρᾳ. Συμεώνην τὸν πάνυ, τὸ μέγα θαῦμα τ̃ οἰκεμένης, &c. Interim vide RR. PP. *Joannis Bollandi* & *Godefridi Henſchenij* S. I. Acta Sanctorum die quinto menſis (1) Januarij; ubi de eodem *S. Symeone Stylitâ Seniore* fusè accuratéque agunt, & contra Em. Card. *Baronij* Annotationes in Martyrologium Romanum rectè demonſtrant, *Symeonem* hunc *Stylitam Seniorem* eundem eſſe atque Symeonem illum, cujus memoriam Græci celebrant die primo Septembris; *Symeonem* autem *Stylitam Juniorem*, cujus mentio fit in Martyrologio Romano die tertio Septembris, eundem eſſe atque Symeonem illum, cujus memoriam Græci celebrant die vigeſimo quarto Maij; hiſque duobus Symeonibus Stylitis addendum quoque eſſe *tertium ejuſdem nominis Stylitam*, qui à Græcis celebratur die vigeſimo ſexto Julij.

(1) Tom. I pag. 261.

Secundò, & quidem à fol. 1 pag. 1 colum. 1 uſq; ad fol. 10 pag. 1 colum. 2, *Martyrium S. Martyris Mamantis*; cujus titulus & principium: (2) Μηνὶ τῷ αὐτῷ εἰς τὴν β΄. Μαρτύριον τ̃ ἁγίε Μάμαντος. Τοὺς τῶν ἁγίων Μαρτύρων πόνους, ἐκκλησίαν οἰκοδομοῦντες Θεῷ, καὶ πρὸς τὸν ὅμοιον τ̃ φιλοχρίςε αὐτῶν μαρτυρίας ζῆλον σὺν σπουδαίοις ἕλκοντες, ἀναγκαίως τῇ θεωρίᾳ τ̃ Θεῦ λαῷ ἀναγινώσκωμεν, &c. Vide de eodem S. Martyre *Menæa Græcorum* eodem die ſecundo Septembris; *Martyrologium* autem *Romanum* die decimo ſeptimo Auguſti, ubi hæc leguntur: *Cæſareæ in Cappadociâ natalis Sancti Mamantis Martyris; qui à pueritiâ ad ſenectutem uſque longum martyrium duxit, & tandem imperante Aureliano, ſub Alexandro Præſide, illud feliciter conſummavit:* quem (3) *SS. Patres Baſilius Magnus & Gregorius Nazianzenus ſummis laudibus celebrârunt.*

(2) Menſis Septembris die ſecundo.

(3) Vide Libri III & IVti horum Commentariorum Indicem primum lit. B & G. & Indicem tertium lit. S. ſub titulo: Sanctorum Sanctarúmque Encomia & Vitæ.

Tertiò, & quidem à fol. 10 pag. 1 colum. 2 uſque ad fol. 14 pag. 2 colum. 2, *Martyrium S. Martyris Nicetæ, filij Imp. Maximiani:* cujus titulus & principium: Μαρτύριον τ̃ ἁγίε Μάρτυρος Νικήτα. Ἐγένετο ἐν τοῖς καιροῖς ἐκείνοις βασιλεύοντος Μαξιμιανοῦ τοῦ Βασιλέως, ὢν ὁ υἱὸς αὐτοῦ θεοσεβὴς καὶ ἠγαπημένος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. κατελθὼν δὲ ἐν τῇ νυκτὶ ὁ Κύριος μετὰ τῶν Ἀγγέλων αὐτοῦ τῶν ἁγίων, ἦλθεν ἐν τῷ κοιτῶνι αὐτοῦ, &c. In fine autem legitur, *eum decollatum eſſe die decimo quinto Septembris.* Ipſa verba ſunt hæc: Ὁ δὲ μάρτυς τοῦ Χριςοῦ, κλίνας τὰ γόνατα καὶ τὸν αὐχένα, τῷ ξίφει ἀπετμήθη. ἐτελειώθη δὲ ὁ ἅγιος Μάρτυς τοῦ Χριςοῦ Νικήτας ἐν καλῇ ὁμολογίᾳ μηνὶ Σεπτεμβρίῳ ΠΕΝΤΕΚΑΙΔΕΚΑΤΗ, βασιλεύοντος Μαξιμιανοῦ· κατὰ δὲ ἡμᾶς βασιλεύοντος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριςοῦ· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ

κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν. Plura de hoc Martyrio aliàs. In præsens enim nondum mihi satis liquet; sed hoc tantum in antecessum indico, in *Magni Menologij Græcorum mense Septembri*, qui in proximè sequenti Codice manuscripto Historico Græco *decimo sexto* exstat, ut & in *Menæis Græcorum* & *Martyrologio Romano*, jam memorati mensis die decimo quinto celebrari memoriam *S. Martyris Nicetæ Gotthi*, qui ab *Athanarico* Rege ob Catholicam fidem igne combustus est.

Quartò, & quidem à fol. 15 pag. 1 colum. 1 usq; ad fol. 20 pag. 2 colum. 1, *Martyrium Sanctæ Martyris Euphemiæ*; cujus titulus & principium: (1) Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιϛ΄. Μαρτύριον τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μάρτυρος Εὐφημίας τῆς πανευφήμου. Ἐπὶ Διοκλητιανοῦ Βασιλέως, ἀνθυπατεύοντος κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν Πρίσκου &c. Vide *Menæa Græcorum* & *Martyrologium Romanum* eodem die decimo sexto Septembris: item *Surij* de Probatis Sanctorum Historijs Tomum quintum eodem die; ubi ejusdem *S. Euphemiæ* Acta Græca integra exstant latinè, & attribuuntur *Symeoni Metaphrastæ*.

(1) *Mensis Septembris die decimo sexto.*

Quintò, & quidem à fol. 20 pag. 2 colum. 1 usque ad fol. 27 pag. 1 colum. 1, *Georgij Rhetoris*, (2) *qui idem est atque Georgius Chartophylax Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ, ac posteà, Metropolita sive Archiepiscopus Nicomediæ, Oratio in Conceptionem S. Joannis Baptistæ, & in S. Zachariam atque S. Elisabetham ejus parentes*; cujus titulus & principium: (3) Μηνὶ τῷ αὐτῷ κγ΄. Λόγος ε΄. Γεωργίου Ῥήτορος ἐγκώμιον εἰς τὸν προφήτην Ζαχαρίαν καὶ εἰς Ἐλισάβετ τὴν προφῆτιν, ὅτε συνέλαβεν Ἰωάννην τὸν Πρόδρομον καὶ Βαπτιστήν. Ἀρχὴ τῷ κόσμῳ χαρᾶς ἡ πρὸς τὸν Ζαχαρίαν τοῦ Ἀγγέλου Γαβριὴλ εὐαγγέλια, καὶ πρώτη πιστοῖς ἀγαλλίασις τὸ τοῦ μεγάλου Προδρόμου γενέθλιον· ἤδη γὰρ &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die vigesimo tertio Augusti; ubi similiter celebratur ἡ σύλληψις τοῦ τιμίου ἐνδόξου Προφήτου, Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου. Notandum hîc quoque obiter est, in *Leonis Allatij* Diatribâ de Georgijs, pag. 312, 313 & 314, ubi de suprà memorato *Georgio Rhetore, Chartophylace, & Archiepiscopo Nicomediæ*, ejúsque scriptis ex professo agitur, Orationem illam *in* Σύλληψιν, *sive Conceptionem S. Joannis Baptistæ* omissam esse, quòd ea ipsi fuerit incognita.

(2) *Vide Librum* quintum *horum Commentariorum pag.* 144, *ubi is vocatur* Γεώργιος Ἀρχιεπίσκοπος Νικομηδείας καὶ Ῥήτωρ, *& pag.* 277, *ubi appellatur* Γεώργιος Ἀρχιεπίσκοπος Νικομηδείας, ὁ Ῥήτωρ.

(3) *Mensis Augusti die vigesimo tertio.*

Sextò, & quidem à fol. 27 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 35 pag. 1 colum. 1, *Martyrium Sancti Martyris Dionysij Areopagitæ, conscriptum à Symeone Metaphraste*; cujus titulus & principium: (4) Μηνὶ

(4) *Mensis Octobris die tertio.*

Ὀκτωβρίῳ

Ὀκτωβρίῳ εἰς τὴν γ΄. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Ἱερομάρτυρος Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου. Πάλαι μὲν ἐν τύποις ἦν τὰ τῆς πίστεως καὶ αἰνίγμασι, καὶ τὸ τῆς ἀληθείας φέγγος τῷ τῆς σκιᾶς νέφει συνεκαλύπτετο· ἐπεὶ δὲ &c. Exſtat hoc Martyrium Tomo ſexto *Aloyſij Lipomani*, Epiſcopi Veronenſis, de Vitis Sanctorum, eodem die tertio Octobris, fol. 309, 310, 311 & 312 editionis Romanæ A. 1558 in quarto, ſed tantùm *latinè*; incipitque illud ibi his verbis: *Olim quidem fides ſita erat in figuris & ænigmatibus, & nube umbræ tecta erat lux veritatis. Poſtquam autem* &c. Meminit ejuſdem Narrationis etiam *Leo Allatius* in Diatribâ de Symeonum Scriptis pag. 128, atque eam ibi refert inter Vitas Sanctorum, de quibus ait neminem dubitare poſſe, quin ab ipſo *Symeone Metaphraſte* conſcriptæ ſint. Vide quoque *Menæa Græcorum* eodem die tertio Octobris; *Martyrologium* autem *Romanum* die nono ejuſdem menſis.

Septimò, & quidem à fol. 35 pag. 1 colum. 1 uſque ad fol. 37 pag. 2 colum. 1, *Martyrium Sanctæ Virginis ac Martyris Charitines, conſcriptum à Symeone Metaphraſte*; cujus titulus & principium: (1) Μηνὶ Ὀκτωβρίῳ ε΄. Μαρτύριον τῆς ἁγίας Μάρτυρος Χαριτίνης. Ἐκράτει ποτὲ τὰ τῆς ἀσεβείας, καὶ Βασιλεῖς ἐπὶ τοὺς τὰ Χριστιανῶν φρονοῦντας ἐξεμαίνοντο· ὑπερασπισταὶ δὲ &c. Exſtat hæc Narratio apud ſuprà memoratum *Aloyſium Lipomanum* latinè eodem die quinto Octobris, atque incipit ibi his verbis: *Dominatum aliquando obtinuit impietas, & Imperatores furore concitavit adverſus eos, qui Chriſtianorum tenebant opinionem. Satellitum autem* &c. Vide quoque *Leonis Allatij* Diatribam de Symeonum Scriptis pag. 126; atque inſuper conſule *Menæa Græcorum* & *Martyrologium Romanum* eodem die. (1) Menſis Octobris die quinto.

Octavò, & quidem à fol. 37 pag. 2 colum. 1 uſque ad fol. 42 pag. 1 colum. 2, *Vita & Pœnitentia Sanctæ Pelagiæ Antiochenæ, conſcripta à Symeone Metaphraſte*; cujus titulus & principium: (2) Μηνὶ τῷ αὐτῷ η΄. Βίος καὶ μετάνοια τῆς ὁσίας καὶ μακαρίας Πελαγίας. Γυναικείαν ἀρετὴν τῆς τῶν ἀνδρῶν οὐδὲν ἀπολειφθεῖσαν πᾶσι διεξιέναι, λυσιτελὲς καὶ ὀφέλιμον· καὶ τοσούτῳ μᾶλλον &c. Exſtat hæc Narratio apud ſuprà memoratum *Lipomanum* latinè eodem die octavo Octobris, incipitque ibi hoc modo: *Mulierum virtutem fortitudine virorum nihilo inferiorem eſſe, omnibus narrare eſt utile; eòque magis* &c. Vide quoque *Leonis Allatij* Diatribam de Symeonum Scriptis pag. 125; atque inſuper conſule *Menæa Græcorum* & *Martyrologium Romanum* eodem die. (2) Menſis Octobris die octavo.

Nonò,

Nonò, & quidem à fol. 42 pag. 1 colum. 2 usque ad fol. 47 pag. 1 colum. 2, *Martyrium Sanctorum Martyrum Eulampij & Eulampiæ, conscriptum à Symeone Metaphraste*; cujus titulus & principium: (1) Μηνὶ τῷ αὐτῷ ι'· Μαρτύριον τῶν ἁγίων Μαρτύρων Εὐλαμπίου καὶ Εὐλαμπίας. Ἄρτι τῆς θεογνωσίας εἰς πάντα τὸν κόσμον διατρεχούσης, καὶ τοῦ Σωτῆρος μὲν Χριστοῦ τοῦ μόνου Θεοῦ ἡμῶν τοὺς ἑαυτοῦ μάρτυρας ἐπιρρωννύντος καὶ ἐπαλείφοντος, &c. Exstat hæc Narratio apud suprà memoratum *Lipomanum* latinè eodem die decimo Octobris, incipitq; ibi his verbis: *Jam Dei cognitione totum Orbem pervadente, & Salvatore quidem Christo Jesu, qui solus est Deus noster, suos Martyres confirmante ac corroborante*, &c. Vide quoque *Leonis Allatij* Diatribam de Symeonum Scriptis pag. 125; atque insuper consule *Menæa Græcorum* eodem die; nec non *Martyrologium Romanum*, ubi de ijsdem Sanctis Martyribus hæc leguntur: *Nicomediæ Sanctorum Martyrum Eulampij & Eulampiæ Virginis, ejus sororis; quæ cùm audisset fratrem pro Christo torqueri, exsiliens in mediam turbam, eúmque amplexata, sociam se illi adjunxit; atque ambo in ollam ferventis olei conjecti; sed nullâ ex parte læsi, unà cum alijs ducentis, qui eo miraculo permoti crediderunt in Christum, obtruncatione capitis martyrium compleverunt.*

(1) Mensis Octobris die decimo.

Decimò, & quidem à fol. 47 pag. 1 colum. 2 usque ad fol. 52 pag. 1 colum. 1, *Martyrium S. Longini Centurionis, conscriptum à Symeone Metaphraste*; cujus titulus & principium: (2) Μηνὶ τῷ αὐτῷ ις'· Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Λογγίνου τοῦ Ἑκατοντάρχου. Τοῦ Θεοῦ Λόγου, διὰ τὴν ἐκ τῆς παρακοῆς ἐπενεχθεῖσαν ἡμῖν τῶν ἀγαθῶν ἔκπτωσιν, γενέσθαι καθ' ἡμᾶς εὐδοκήσαντος, καὶ σταυρὸν ἑκούσιον &c. Exstat hæc Narratio apud suprà memoratum *Lipomanum* latinè eodem die decimo sexto Octobris, atque ibi sic incipit: *Cùm Deo Verbo, propter eam, quæ ex inobedientiâ nobis fuit importata, à bonis prolapsionem, visum esset fieri, sicut nos, & voluntariâ cruce* &c. Vide quoque *Leonis Allatij* Diatribam de Symeonum Scriptis pag. 127: atque insuper consule *Menæa Græcorum* eodem die decimo sexto Octobris; *Martyrologium* autem *Romanum* die decimo quinto Martij.

(2) Mensis Octobris die decimo sexto.

Vndecimò, & quidem à fol. 52 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 56 pag. 2 colum. 2, *Symeonis Metaphrastæ Commentarius in Sanctum Apostolum & Evangelistam Lucam*; cujus titulus & principium: (3) Μηνὶ Ὀκτωβρίῳ ιη'· Ὑπόμνημα εἰς τὸν ἅγιον Ἀπόστολον καὶ Εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν. Εἰ καὶ δικαίως μνήμην μετ' ἐγκωμίων τελεῖσθαι, θεῖο-

(3) Mensis Octobris die decimo octavo.

θεῖ☉ τις ἀνὴρ καὶ σοφὸς τὰ θεῖα νομοθετεῖ, πόσον ἄρα τῷ Ἀποςόλῳ συνεισενεγκεῖν Χριςῦ πρέπονκει τὴν εὐφημίαν. τῦτον γδ &c. Exstat hic *Commentarius* græcè & latinè Tomo secundo Operum *Oecumenij*, cum *Arethæ* Episcopi Cæsareæ Cappadociæ Explanationibus in Apocalypsin, Lutetiæ Parisiorum A. 1631 à *Joanne Hentenio* duobus Tomis in folio editorum, à pag. 853 usque ad pag. 860. Vide etiam *Leonis Allatij* Diatribam de Symeonum Scriptis pag. 125; & *Menæa Græcorum* atque *Martyrologium Romanum* eodem die decimo octavo Octobris.

Duodecimò, & quidem à fol. 56 pag. 2 colum. 2 usque ad fol. 62 pag. 2 colum. 2, *Martyrium Sancti Martyris Demetrij, conscriptum à Symeone Metaphraste*; cujus titulus & principium: (1) Μηνὶ Ὀκτωβρίῳ κς΄. Μαρτύριον τῦ ἁγίυ Μεγαλομάρτυρ☉ Δημητρίυ. Εἶχε μὲν τὰ τῶν Ῥωμαίων σκῆπτρα Μαξιμιανὸς ὁ Ἑρκύλι☉, πολὺς κῷ Χριςιανῶν πνέων τε καὶ φερόμεν☉, &c. Exstat hæc Narratio apud suprà citatum *Lipomanum* latinè eodem die vigesimo sexto Octobris, atque ibi incipit his verbis: *Tenebat quidem Romanorum sceptra Maximianus, qui etiam Herculius, magnóque impetu & spiritu, ferebatur in Christianos*; &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die vigesimo sexto Octobris, & *Leonis Allatij* Diatribam de Symeonum Scriptis pag. 126.

(1) *Mensis Octobris die vigesimo sexto.*

Decimo tertiò, & quidem à fol. 63 pag. 1 col. 1 usque ad fol. 70 pag. 1 colum. 1, *Vita S. Luciani Martyris, conscripta à Symeone Metaphraste*; cujus titulus & principium: (2) Μηνὶ Ὀκτωβρίῳ ιε΄. Βί☉ καὶ πολιτεία τῦ ἁγίυ καὶ ἐνδόξυ Μάρτυρ☉ Λυκιανῦ. Σαμόσατα, πόλις τῆς Συρίας ἐςὶν Εὐφράτης τῇ πόλει παραῤῥεῖ. πατρὶς ἡ πόλις Λυκιανῷ. ἦτ☉ τῶν εὐγεγονότων ἀνὴρ, &c. Exstat hæc Narratio apud suprà laudatum *Lipomanum* latinè eodem die decimo quinto Octobris; atque ibi incipit hoc modo: *Samosata est civitas Syriæ, quam præterfluit Euphrates. Ea civitas fuit patria Luciani; ubi fuit honesto loco natus*, &c. Vide etiam *Leonis Allatij* Diatribam de Symeonum Scriptis pag. 128.

(2) *Mensis Octobris die decimo quinto.*

Decimo quartò, & quidem à fol. 70 pag. 1 colum. 2 usque ad fol. 105 pag. 1 colum. 2, *Vita & Martyrium Sancti Stephani Junioris, Abbatis Montis S. Auxentij, è regione Byzantij circa Bythyniam siti, qui A. C. 767 sub sceleratissimo Imperatore Iconomacho, Constantino Copronymo sive Stercorario, ob sanctarum Imaginum cultum crudelissimè occisus est, & veritatem Catholicam sanguine suo invictissi-*

(1) *Mensis Novembris die vigesimo octavo.*

mè atque gloriosissimè obsignavit; cujus titulus & principium: (1) Μηνὶ Νοεμβρίῳ κη'. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Στεφάνου τοῦ νέου. Θεῖόν τι χρῆμα ἡ ἀρετὴ, καὶ πολλῶν ἀξία τῶν ἐγκωμίων, οὐ μόνον ὅτι φιλοτίμως οἶδε τοῖς ἐρασταῖς ἀμείβεσθαι, ἀλλ' ὅτι καὶ &c. Exstat hæc Narratio Vitæ & Martyrij *S. Stephani Junioris* inter Opera *S. Joannis Damasceni*, à *Jacobo Billio* edita, post tres ejus Orationes de Imaginibus, sed tantùm *latinè*, incipitque ibi his verbis: *Divina quædam res est virtus, ac digna, quæ plurimis laudibus efferatur; non eo tantùm nomine, quòd amplissimam ijs, à quibus amatur, mercedem rependit, sed etiam quia* &c. Hinc igitur vulgò (2) *S. Joannes Damascenus* Narrationis hujus autor esse creditur: quod tamen manifestè falsum est; utpote cùm ipse in ijsdem Actis non solùm citetur, verùm etiam non mediocriter laudetur, cúmque *Billius* ibidem in Præfatiunculâ suâ expressè indicet, Martyrium S. Stephani Junioris contigisse *non multo post S. Joannis Damasceni obitum.* Obijt enim ille circa annum Christi 750; jam memoratus autem *S. Stephanus* martyrium consummavit A. C. 767. Assentior itaque *Leoni Allatio*, qui in Diatribâ de Symeonum Scriptis pag. 126 Vitam illam *S. Stephani Junioris* refert inter eas Magni Menologij Græcorum Vitas, quæ indubitatè ab ipso *Symeone Metaphraste* conscriptæ sunt. Vide etiam *Menæa Græcorum* & *Martyrologium Romanum* eodem die vigesimo octavo Novembris.

(2) *Vide* Em. Card. Baronij *Annal. Ecclesiast.* Tom. IX, A. C. 726 num. 4, A. 755 num. 61, A. 767 num. 38. *& in Indice lit. I & S., ubi agitur de S.* Joanne *Damasceno & de S.* Stephano *Juniore.*

Decimo quintò, & quidem à fol. 105 pag. 1 colum. 2 usque ad fol. 115 pag. 2 colum. 1, *Martyrium S. Catharinæ Virginis & Martyris, conscriptum à Symeone Metaphraste;* cujus titulus & principium: (3) Μηνὶ Νοεμβρίῳ κε'. Μαρτύριον τῆς ἁγίας Μεγαλο-μάρτυρος τοῦ Χριστοῦ (4) Αἰκατερίνης. Βασιλεύοντος τοῦ ἀσεβεστάτου Μαξεντίου, πᾶσα ἡ τῶν Ῥωμαίων ἀρχὴ τῆς βδελυρᾶς τῶν δαιμόνων ἀντεποιεῖτο θρησκείας· οὗτος γὰρ &c. Exstat hæc Narratio apud *Laurentium Surium* Tomo sexto de Probatis Sanctorum Historijs eodem die vigesimo Novembris; sed tantùm *latinè;* atque sic incipit: *Imperante impio Maxentio, universum Imperium Romanorum amplectebatur impium cultum dæmonum. Is enim* &c. Vide *Leonis Allatij* Diatribam de Symeonum Scriptis pag. 125; ut & *Menæa Græcorum* & *Martyrologium Romanum* eodem suprà memorato die. Consule insuper Em. Card. *Baronij* Tomum tertium A. C. 307 num. 31 & deinceps.

(3) *Mensis Novembris die vigesimo quinto.*

Decimo sextò, & quidem à fol. 115 pag. 2 colum. 1 usque ad fol. 124 pag. 1 colum. 1, *Vita S. Ambrosij, Episcopi Mediolanensis,* con-

(4) *Absurdè derivatur hoc nomen proprium ab* Hecate, *quasi* Ἡκατερίνη. *Re verà autem* Αἰκατερίνη *vocabulum corruptum est pro* ἡ Καθαρίνη, *quasi* ἡ Καθαρὰ, *hoc est, Pura. Cùm enim* η *græcum respondeat* e *latino, sæpè in Codicibus manuscriptis Græcis pro* η *scriptum legitur* αι *propter confusionem literarum* e *&* æ.

conscripta à Symeone Metaphraste; cujus titulus & principium: (1) Μηνὶ Δεκεμβρίῳ ζ΄· Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Ἀμβροσίου. Οὐαλεντινιανὸς μετὰ τὴν τελευτὴν Ἰουλιανοῦ τὰ σκῆπτρα τῆς βασιλείας διαδεξάμενος, τὸν ἴδιον ἀδελφὸν Οὐαλεντα &c. Meminit hujus Vitæ *Leo Allatius* in Diatribâ de Symeonum Scriptis pag. 128. Vide etiam *Menæa Græcorum* & *Martyrologium Romanum* eodem die septimo Decembris; atque insuper consule RR. PP. *Godefridi Henschenij* & *Danielis Papebrochij* S.I. Tomum primum de Actis Sanctorum mensis Aprilis, pag. XXXVIII, ubi exstat Exercitatio singularis de anno & die mortis S. Ambrosij, & pag. 320, ubi Acta ejusdem *S. Ambrosij* à die *quarto Aprilis* reijciuntur in diem *septimum Decembris*.

(1) *Mensis Decembris die septimo.*

Decimo septimò, & quidem à fol. 124 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 144 pag. 2 colum. 1, *Martyrium Sanctorum Martyrum Menæ, Hermogenis, & Eugraphi, conscriptum à Symeone Metaphraste*; cujus titulus & principium: (2) Μηνὶ Δεκεμβρίῳ ι΄· Μαρτύριον τῶν ἁγίων Μαρτύρων, Μηνᾶ, καὶ Ἑρμογένους, καὶ Εὐγράφου. Μετὰ τὴν ἐπὶ γῆς τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ παρουσίαν, πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι πρὸς ἀγῶνας ἑαυτοὺς μαρτυρικοὺς ἀπεδύσαντο· ἀποδύεται δὲ καὶ ὁ μέγας Μηνᾶς μετὰ πάντων. ἐπεὶ γὰρ &c. Exstat hoc Martyrium apud *Laurentium Surium* Tomo sexto de Probatis Sanctorum Historijs, eodem die decimo Decembris, sed tantùm *latinè*, incipitque ibi his verbis: *Post Servatoris Christi in terram adventum, multi quidem etiam alij se ad martyrica certamina exuerunt, cum omnibus autem se quoque magnus exuit Menas. Postquam enim* &c. Vide *Leonis Allatij* Diatribam de Symeonum Scriptis pag. 127: ut & *Menæa Græcorum* atque *Martyrologium Romanum* eodem die decimo Decembris.

(2) *Mensis Decembris die decimo.*

Decimo octavò, & quidem à fol. 144 pag. 2 colum. 1 usque ad fol. 160 pag. 2 colum. 2, *Martyrium Sanctorum Martyrum Eustratij, Auxentij, Eugenij, Mardarij, & Orestis, conscriptum à Symeone Metaphraste*; cujus titulus & principium: (3) Μηνὶ Δεκεμβρίῳ ιγ΄· Μαρτύριον τῶν ἁγίων μεγάλων Μαρτύρων Εὐστρατίου, Αὐξεντίου, Εὐγενίου, Μαρδαρίου, καὶ Ὀρέστου. Βασιλεύοντος Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ πᾶσα ἡ τῶν Ῥωμαίων ἀρχὴ τῆς ἀθέου τῶν εἰδώλων ἐπεπλήρωτο λατρείας, καὶ πάντες ἄνθρωποι &c. Exstat hoc Martyrium Tomo sexto suprà citati Syntagmatis *Suriani* de Probatis Sanctorum Historijs, eodem die decimo tertio Decembris, sed tantùm *latinè*; atque incipit ibi hoc modo: *Imperante Diocletiano & Maximiano,*

(3) *Mensis Decembris die decimo tertio.*

universum Romanorum Imperium completum fuerat cultu simulacrorum, & omnes homines &c. Vide *Leonis Allatij* Diatribam de Symeonum Scriptis pag. 125; item *Menæa Græcorum* & *Martyrologium Romanum* eodem die; suntque, ipsa jam memorati Martyrologij verba hæc: *In Armeniâ passio Sanctorum Martyrum, Eustratij, Auxentij, Eugenij, Mardarij, & Orestis, in persecutione Diocletiani; ex quibus Eustratius primò sub Lysiâ, deinde Sebastæ sub Agricolao Præside unà cum Oreste exquisitis tormentis cruciatus, in fornacem missus reddidit spiritum: Orestes autem in stratum ferreum ignitum positus migravit ad Dominum. Cæteri apud Arabracos sævissimis agitati supplicijs sub Lysiâ Præside diversimodè martyrium consummârunt. Eorum corpora postmodùm Romam translata, in Ecclesiâ S. Apollinaris honorificè sunt collocata.*

Decimo nonò, & quidem à fol. 161 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 167 pag. 1 colum. 2, *S. Joannis Chrysostomi, Archiepiscopi Constantinopolitani, Oratio panegyrica in* (1) *S. Philogonium, ex Causidico Episcopum Antiochenum, & acerrimum Arij hæresiarchæ antagonistam*; quæ incipit his verbis: Ἐγὼ μὲν καὶ σήμερον παρεσκευαζόμην πρὸς τὰ τῶν αἱρετικῶν παλαίσματα ἀποδύεσθαι, καὶ τὸ λειπόμενον ὑμῖν &c. Vide de eâdem Oratione Librum *quartum* horum Commentariorum pag. 114, & Librum quintum pag. 19. Ejusdem Orationis fit quoque mentio in Martyrologio Romano die vigesimo Decembris his verbis: *Antiochiæ natalis Sancti PHILOGONII Episcopi; qui* (2) *ex CAUSIDICO ad eam Ecclesiam regendam Dei nutu accersitur, adversus Arium unà cum Sancto Alexandro Episcopo & socijs primum pro fide Catholicâ certamen inijt, clarúsque meritis quievit in Domino; cujus annuam festivitatem S. JOANNES CHRYSOSTOMUS PRÆCLARO ENCOMIO celebravit.* Hæc Martyrologium Romanum. Consule insuper R.P. *Joannis Roberti* S. I. Elogia Sanctorum Quinquaginta Jurisperitorum, Leodij A. 1632 in 12mo edita, pag. 43, 44, 45.

(1) *Memoria hujus* S. Philogonij *celebratur tàm in Menæis Græcorum, quàm in Martyrologio Romano die vigesimo Decembris.*

(2) *Græcè* ἀπὸ δικολόγου.

Vigesimò, & quidem à fol. 167 pag. 2 colum. 1 usque ad fol. 172 pag. 2 colum. 2, *Vita S. Joannis, cognomine Calybitæ seu potiùs Calybetæ*, hoc est, *Sub tugurio habitantis, ab anonymo quodam Autore synchrono conscripta*; cujus titulus & principium: (3) Μηνὶ Ἰανουαρίῳ ιε'. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ ἐπιλεγομένου (4) Καλυβίτου. Βίον καλὸν βούλομαι διηγήσασθαι ἀνδρὸς ἁγίου, ὅστις γέγονεν ἘΝ ΤΟΙ͂Σ ΧΡΟΝΟΙΣ ἩΜΩ͂Ν. ἦν γάρ τις ἐν τῇ νέᾳ

(3) *Mensis Januarij die decimo quinto.*

(4) *Appellatur is in Menæis Græcorum etiam alio cognomine* ὁ διὰ Χριστὸν πτωχὸς, *hoc est*, Propter Christum Mendicus.

νέα Ῥώμῃ πλούσιος σφόδρα, στρατηγὸς τὸ ἀξίωμα· ὄνομα αὐτῷ Εὐτρόπιος· τῇ δὲ γυναικὶ αὐτοῦ Θεοδώρα· ἀμφότεροι &c. Vide *Leonis Allatij* Diatribam de Symeonum Scriptis pag. 119 & 120; ubi hanc Vitam refert inter eas, quæ Autorum *incertorum*, non autem *Symeonis Metaphrastæ* sunt. Consule quoque *Menæa Græcorum* eodem die decimo quinto Januarij; ut & *Martyrologium Romanum*, ubi hæc leguntur: *Romæ Sancti Joannis Calybitæ, qui aliquamdiu in angulo domûs paternæ, deinde in tugurio in Insulâ Tiberinâ ignotus parentibus habitavit, à quibus in morte agnitus, clarus miraculis in eodem loco sepultus est; ubi posteà in ejus honorem Ecclesia constructa fuit.* Hæc Martyrologium Romanum. Illustrantur autem ea, & fusè atque accuratè explicantur à RR. PP. *Bollando* & *Henschenio* S. I. in Actis Sanctorum mensis Januarij, Tomi primi paginâ 1029 & deinceps; ubi etiam *alia* ejusdem *S. Joannis* exstat *Vita*, ex *Græco Bibliothecæ Vaticanæ* Codice manuscripto in *Latinum sermonem* translata, quæ sic incipit: *Res est sanè tyrannica parentum amor, & vincula naturæ insolubilia, ac desiderium semper ardens, quod restingui nunquam potest. Sed tamen Dominus, ut hæc promptè contemnamus, hortatur*, &c. Diversa ergò & hæc est Vita à *tertiâ* illâ ejusdem *S. Joannis Vitâ*, quæ itidem *latinè* tantùm exstat apud *Laurentium Surium* Tomo primo de Probatis Sanctorum Historijs, eodem die decimo quinto Januarij, quæque ibi perperàm *Symeoni Metaphrastæ* attribuitur, atque incipit his verbis: *Viri justi & perfecti vitam, honestè, purè & cum virtute actam, vobis, qui concordes in hunc locum convenistis, narrare in animo habeo. Vixit enim ille* (1) *TEMPORIBVS NOSTRIS. Qui cùm hujus vitæ negotia singulari sapientiâ & in Christum fide ac pietate contempsisset, cœlestia bona consecutus est. Res ipsa cujusmodi sit, narratione hâc explicabitur. Fuit in Vrbe Româ Vir quidam valdè dives, & dignitate illâ præditus, quâ ij sunt, qui exercitus ducunt. Nomen Viro illi erat Eutropius; ejus autem conjux Theodora vocabatur. Is habuit tres filios*, &c.

Vigesimo primò, & quidem à fol. 173 pag. 1 col. 1 usque ad fol. 177 pag. 2 colum. 2, *Martyrium S. Blasij, Episcopi Sebastiæ in Cappadociâ*; cujus titulus & principium: (2) Μηνὶ Φευρουαρίῳ ιαʹ. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Ἱερομάρτυρος Βλασίου. Ἡνίκα ὁ καιρὸς τῶν εἰδώλων ἐπεκράτει, καὶ πολλοὶ ἄνθρωποι πλάσμασι καὶ κτίσεσι προσεκύνουν, τότε ἤνθει καὶ ἡ πίστις μετὰ πάντων τῶν ἁγίων καὶ ἡ τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου Ἱερομάρτυρος Βλασίου. οὗτος οὖν ὁ ἅγιος &c. Exstat hoc Martyrium apud *Laurentium Surium* Tomo primo de Probatis Sanctorum Historijs, sed, secundùm

 Marty-

(1) *Natus fuit* S. Joannes Calybita *sub Imp.* Theodosio Juniore, *& sub eodem atq;* Imp. Marciano *potissimùm vixit; obiit autem initio Imperij* Leonis Thracis, *nempe circa annum Christi* 457 *vel* 458, *cùm vixisset annos circiter viginti duos.*

(2) *Mensis Februarij die undecimo.*

Martyrologium Romanum, die tertio Februarij, & tantùm *latinè*; attribuitúrque ibi *Symeoni Metaphrastæ*, & incipit his verbis: *Quo tempore vigebat cultus simulacrorum, & multi homines adorabant figmenta & res creatas, tunc etiam florebat fides omnium Sanctorum, cum quibus fides quoque sancti & gloriosi Martyris Blasij. Hic ergò sanctus* &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die undecimo Februarij; *Martyrologium* autem *Romanum* die tertio ejusdem mensis; ubi hæc leguntur: *Sebastæ in Armeniâ passio S. Blasij Episcopi & Martyris; qui multorum patrator miraculorum, sub Agricolao Præside post diutinam cæsionem, atque in ligno suspensionem, ubi ferreis pectinibus carnes ejus diruptæ sunt; post teterrimum carcerem, & in lacum demersionem, unde salvus exivit, jubente eodem Judice, unà cum duobus pueris capite truncatur. Ante eum verò septem mulieres, quæ guttas sanguinis ejus defluentes, dum torqueretur, colligebant, deprehensæ, quòd essent Christianæ, post dira tormenta gladio percussæ sunt.* Hæc Martyrologium. Plura de his Sanctis Martyribus, & de varijs eorum *Actis Græcis ac Latinis*, si quis scire cupiat, is consulat RR. PP. *Bollandi* & *Henschenij* Tomum primum mensis Februarij, jam memorato die tertio.

Vigesimo secundò, & quidem à fol. 177 pag. 2 colum. 2 usque ad fol. 181 pag. 1 col. 1, *S. Joannis Chrysostomi Oratio in Zacchæum*; quæ incipit his verbis: Οἱ τῶν καλῶν ἐρῶντες, οὐδὲν ἀπέχουσι τῶν διψώντων· ὅσον γὰρ &c. Plura de hâc Oratione vide Libri *quarti* horum Commentariorum pag. 92, 93 & 107.

Vigesimo tertiò, & quidem à fol. 181 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 184 pag. 1 colum. 1, *S. Joannis Chrysostomi Oratio in Pharisæum & in Publicanum*; quæ, post ipsa S. Evangelij verba, Ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν usque ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται., incipit his verbis: Καθάπερ, ἀδελφοί, νεφῶν συνδρομὴ &c. Vide Librum *quartum* horum Commentariorum pag. 93, & Librum quintum pag. 26.

Vigesimo quartò, & quidem à fol. 184 pag. 2 colum. 1 usque ad fol. 187 pag. 2 colum. 2, *S. Joannis Chrysostomi Oratio in Vanitatem vitæ & Mortuos*: quæ incipit: Ὅσοι τὰ τοῦ βίου μάταια &c. Vide Librum *quartum* horum Commentariorum pag. 94.

Vigesimo quintò, & quidem à fol. 188 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 194 pag. 2 colum. 2, *S. Joannis Chrysostomi Oratio de Consummatione seculi*; quæ incipit: Ὅτ' ἂν ἄρξωμαι περὶ τῆς συντελείας λαλεῖν; &c. Vide Librum *quartum* horum Commentariorum pag. 94.

Vigesimo

Vigesimo sextò, & quidem à fol. 194 pag. 2 colum. 2 usque ad fol. 200 pag. 1 colum. 1, *S. Basilij Magni, Cæsareæ in Cappadociâ Archiepiscopi, Oratio in Ingressum Jejuniorum*; cujus titulus & principium: Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου Ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας Καππαδοκείας λόγος εἰς τὴν παρείσβασιν τῶν νηστειῶν. Παρακαλεῖτε, φησιν, Ἱερεῖς τὸν λαόν μου· λαλήσατε εἰς τὰ ὦτα Ἱερουσαλήμ· &c. Vide Librum *quartum* horum Commentariorum pag. 95.

Vigesimo septimò, & quidem à fol. 200 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 208 pag. 2 colum. 2, *Nectarij Archiepiscopi Constantinopolitani Narratio, quam ob causam primo Sabbato sanctorum Jejuniorum celebremus memoriam Sancti Martyris Theodori, cognomine τοῦ Στρατηλάτου sive Ducis exercitûs; cum annexâ Admonitione de conjungendis Jejunio & Eleemosynâ*; quæ incipit his verbis: Ὡς πολὺ τὸ πλῆθος τῆς χρηστότητός σου Κύριε· &c. Vide Librum *quartum* horum Commentariorum pag. 97, & Librum hunc octavum suprà pag. 86.

Vigesimo octavò, & quidem à fol. 209 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 226 pag. 2 colum. 2, *Vita S. Mariæ Ægyptiacæ*; cujus titulus & principium: Βίος καὶ πολιτεία τῆς ὁσίας μητρὸς ἡμῶν Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας. Μυστήριον βασιλέως κρύπτειν, καλόν· τὰ δὲ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἀνακηρύττειν, ἔνδοξον. οὕτω γὰρ εἶπεν ὁ Ἄγγελος τῷ Τωβὴτ &c. Plura de hâc Vitâ vide Libri *quarti* horum Commentariorum pag. 128, ubi ea attribuitur *Sophronio Archiepiscopo Hierosolymitano*; quemadmodum etiam fit à *Leone Allatio* in Diatribâ de Symeonum Scriptis pag. 100. Sed contra hanc vulgarem opinionem vide dissentem R. P. *Danielem Papebrochium* S. I. in Actis Sanctorum Antverpiensibus, Tomo primo mensis Aprilis; nempe die (1) secundo ejusdem mensis, pag. 69 & 74. Ibidem quoque exstat eadem Vita *latinè* pag. 76 & deinceps; item *græcè* in Appendice pag. XIII & deinceps ex Codice manuscripto Regis Galliæ, collato cum Codice manuscripto Monachiensi Ducis Electoris Bavariæ.

(1) *Tunc enim celebratur ejus memoria in* Martyrologio Romano; *in* Menæis *autem* Græcorum *die primo ejusdem mensis Aprilis.*

Vigesimo nonò, & quidem à fol. 227 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 232 pag. 1 colum. 2, *Narratio S. Joannis cognomine* Ἐλεήμονος *sive Misericordis, Archiepiscopi Alexandrini, de Petro quodam divite & avaro Publicano, qui à summâ inhumanitate & truculentiâ ad summam erga pauperes misericordiam & sanctitatem vitæ divinitùs conversus est, desumpta ex Vitâ jam memorati S. Joannis Eleemosynarij, quam conscripsit græcè Leontius Neapoleos Cypri Episcopus*. Inscribitur atque incipit ea Narratio his verbis: Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου

Ἰωάννε τοῦ Ἐλεήμονος εἰς Πέτρον τὸν τελώνην. Ἄξιον καὶ ἁρμόζον τῷ προειρημένῳ κεφαλαίῳ ἐξηγεῖτο ἐπὶ πάντων ὁ ὅσιος. Εἶχον, φησὶν, τινὰ παραμονήτην εἰς τὴν ἐμὴν ἀποθήκην ἐν Κύπρῳ, &c. Plura de hâc Narratione vide Libri *quarti* horum Commentariorum pag. 104.

Trigesimò, & quidem à fol. 232 pag. 2 colum. 1 usque ad fol. 235 pag. 2 colum. 2, *S. Joannis Chrysostomi Oratio in Divitem & Lazarum;* quæ incipit: Μέγιστόν ἐστι διδασκάλιον τὸ τῆς ἐκκλησίας στάδιον· &c. Plura de hâc Oratione vide Libri *quarti* horum Commentariorum pag. 104 & 128.

Trigesimo primò, & quidem à fol. 236 pag. 1 col. 1 usq; ad fol. 204 pag. 1 colum. 1, *S. Joannis Chrysostomi Oratio in Sanctam Crucem;* quæ incipit: Τοῦτό ἐστιν, ἀδελφοὶ, τὸ σημεῖον, ὅπερ ὁ Δεσπότης &c. Plura de hâc Oratione vide Libri *quarti* horum Commentariorum pag. 106.

Trigesimo secundò, & quidem à fol. 240 pag. 1 colum. 2 usque ad fol. 245 pag. 2 colum. 2, *S. Joannis Chrysostomi Oratio de Pœnitentia & compunctione;* cujus titulus & principium: Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννε Ἀρχιεπισκόπε Κωνσταντινεπόλεως τοῦ Χρυσοστόμε λόγος περὶ μετανοίας καὶ κατανύξεως. Εἴδετε τῇ προτέρᾳ κυριακῇ πόλεμον καὶ νίκην· πόλεμον μὲν τοῦ διαβόλε, νίκην δὲ τοῦ Χριστοῦ· &c. Vide Operum *S. Joannis Chrysostomi* editionem Græcam Savilianam, Tomi sexti pag. 779.

XVI.

Decimus sextus (1) Codex manuscriptus *Historicus Græcus* est *chartaceus* antiquus & bonæ notæ in *folio*, constátque folijs *quadringentis & uno*, paginatim in binas columnas divisis, & olim quidem pertinuit ad (2) *Georgium Rhaulem*, ut ibi indicatur his verbis: Γεωργίε Ῥαὲλ βιβλίον ζ΄· posteà autem ab *Augerio Busbeckio*, ut ipse solitâ propriæ manûs inscriptione testatur, comparatus est *Constantinopoli*. Continentur eo *Magni Menologij Græcorum Menses duo, September & October*, hoc ordine:

Primò, & quidem fol. 1 pag. 1 & 2, *Index antiquus Græcus totius Mensis Septembris, cum principijs cujusque Vitæ, vel Martyrij, vel Encomij.*

Secundò, & quidem à fol. 13 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 32 pag. 2 colum. 1, *Vita S. Symeonis Stylitæ* (3) *Primi sive Senioris*, qui anno Christi quadringentesimo sexagesimo, currente anno Imperij *Leonis*

(1) *Fuit is olim inter Codices manuscriptos Theologicos Græcos* ducentesimus quadragesimus primus.

(2) *Vide Librum* quintum *horum Commentariorum pag.* 118.

(3) *De alijs duobus Symeonibus Stylitis, nempe* Secundo *&* Tertio, *vide suprà pag.* 221.

Leonis Magni quarto, centenario major obijt, *conſcripta à Symeone Metaphraſte*; cujus titulus & principium: (1) Μηνὶ Σεπτεμβρίῳ α'. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Συμεὼν τοῦ ἐν τῇ (2) μάνδρᾳ. Συμεὼνην τὸν πάνυ, τὸ μέγα θαῦμα τῆς οἰκουμένης, ἴσασι μὲν πάντες οἱ τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας ὑπήκοοι. ἔδραμε δὲ καὶ μέχρι Σκυθῶν τῶν Νομάδων τῇ φήμῃ. ἤδη δὲ καὶ Πέρσαι, καὶ Ἰνδοὶ, καὶ Αἰθιόπων ἔθνη, καὶ ὅσοι τῆς γῆς ἄλλο τι μέρος οἰκεῖν ἔλαχον· οἱ μὲν, ὄψει τὰ ἐκείνου· οἱ δὲ, ἀκοῇ παραλαβόντες, γλώττης τρυφὴν τὸν ἄνδρα πεποίηνται. μέγας τοίνυν οὗτος ὢν, καὶ πολὺς τὴν φήμην γενόμενος, πολλῶν ἔτυχε καὶ τῶν συγγραφέων· ἀλλ' οὐδεὶς οὐδέπω κατὰ μέρος τὰ κατ' αὐτὸν διεξῆλθεν, οὐδ' εἰς ἅπαντα καθῆκεν ἑαυτὸν, οὐδὲ ἀκριβῶς, ὅπως ἕκαστα εἶχεν, ἀνέγραψεν· ἀλλὰ τὰ κατὰ τοὺς ἄνω χρόνους ἐν κεφαλαιώδεσιν ἐπιτομαῖς εἰπόντες, ἔνιά τε τῶν ἐν μέσῳ παρέδραμον, καὶ οὐδὲ πρὸς αὐτὸ τὸ τέλος τῶν τούτου πράξεων ἦλθον. ἡμῖν δὲ χρήσιμος μάλιστα ὁ περὶ αὐτοῦ λόγος ἔσται, ἄνωθέν τε, ἀρχομένοις, καὶ ἐπὶ τὰ τελευταῖα τοῦ ἀνδρὸς καταβιβάζουσι τὴν διήγησιν· ἀλλὰ δέδοικα μὴ τοῖς μετὰ ταῦτα μῦθος εἶναι δόξῃ τῆς ἀληθείας γεγυμνωμένος· φιλοῦσι γὰρ οἱ ἄνθρωποι τῇ φύσει μετρεῖν τὰ γινόμενα· εἰ δέ τι τῶν αὐτῆς ὅρων ἐπέκεινα λέγοιτο, ψευδὴς τοῖς τῶν θείων ἀμυήτοις ὁ λόγος γνωρίζεται. ἐπειδὴ δὲ &c. Ediderunt hanc Vitam primi omnium in lucem RR. PP. *Joannes Bollandus* & *Godefridus Henſchenius* S.I., ex Codice manuſcripto Græco Bibliothecæ Regiæ Pariſinæ, Tomo primo de Actis Sanctorum menſis Januarij, die videlicet quinto iſtius menſis, à pag. 274 uſq; ad pag. 285; ſed tantùm *latinè*, interprete R. P. *Guilielmo Gratio* Brugenſi S.I.; incipitque ibi ea verſio hoc modo: *Symeonem, Virum famâ celeberrimum, magnúmque habitati Orbis miraculum, norunt omnes Romanorum Imperio ſubditi. Ejus nomen uſque ad Scythas & Nomadas pervolavit; Perſæ, & Indi, Æthiopúmque natio, & quicunque aliam Orbis plagam incolunt; alij oculis perſpicientes, nonnulli auditu ejus res geſtas cognoſcentes, eum laudibus prædicârunt. Magnus igitur adeò cùm eſſet ac celebris, multos quidem ſcriptores conſecutus eſt, qui tamen ejus virtutes hactenùs ſingulatim ſcripto complecteretur, exſtitit nemo, neque ullus ad ſingulas accuratè percenſendas animum applicuit. Verùm qui ſuperioribus temporibus brevi compendio de ejus vitâ diſſeruerunt, quædam, quæ mediam ejus ætatem continent, curſim perſtrinxerunt, neque tàm celebres ejus actiones ad finem perduxerunt.*

Gg *Quam-*

(1) *Menſis Septembris die primo.* *Vide etiam* Menæa Græcorum *eodem die;* Martyrologium *autem* Romanum *die quinto Januarij.*

(2) *Μάνδρα vocabulum græco-barbarum eſt, ſignificans* Monaſterium. *Vide* Joannis Meurſij *Gloſſarium Græco-barbarum in explicatione hujus vocis, ubi* ex Theodori Anagnoſtæ *Libro primo Excerptorum Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ exhibet hæc verba:* Δανιὴλ ὁ θαυμάσιος, ἐκ τῆς Συμεῶνος ΜΑΝΔΡΑΣ ἐλθὼν, τῷ ςύλῳ ἐπέβη τῷ ἐν τῷ ἀνάπλῳ. *Quæ Vir doctiſſimus* Henricus Valeſius *in ſuâ Scriptorum Græcorum Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ editione ſic vertit:* Daniel, vir planè admirandus, ex Symeonis MONASTERIO profectus, columnam, quæ eſt in Anaplo, conſcendit. *Vide etiam Librum* quintum *horum Commentariorum pag.* 156.

Quamobrem utilis maximè de hoc Viro nobis sermo futurus; remque à capite ordiemur, atque ad finem prosequemur. Sed vereor, ne posteris fabularum similior, & nuda à veritate narratio videatur. Consueverunt enim homines naturâ metiri res præteritas; ubi verò quippiam naturæ terminos excesserit, omnis de eo rerum divinarum imperitis falsus esse sermo existimatur. Quoniam verò &c. Cæterùm quòd etiam *Nicephorus Callisti* Vitæ hujus à *Symeone Metaphraste* conscriptæ in Historiâ suâ Ecclesiasticâ meminerit, indicant suprà laudati Reverendi Patres ibidem pag. 263 his verbis: *Demùm S. Symeonis Vitam optimè post magnum Theodoretum, ut scribit Nicephorus lib. 14 cap. 51, ei cognominis Symeon Metaphrastes conscripsit; novum quoddam & admirandum in eâ ex omnis generis cibarijs convivium omnibus proponens. Hanc Baronius in Notis ad Martyrologium Romanum, Raderus parte tertiâ Viridarij Sanctorum cap. 4, Molanus in Annotationibus ad Martyrologium Usuardi, Heribertus Rosweydus in Vitis Patrum, & Petrus Ribadineira in Flore Sanctorum, scribunt non exstare. Nos primi eam proferimus ex Manuscripto Græco Regis Galliæ, Latinè versam ab eodem Guilielmo Gratio nostro. Priora omnia ferè ad verbum è Theodoreti Philotheo cap. 26 descripta sunt, ut conferenti patebit.* Hucusque RR. PP. *Bollandus* & *Henschenius*. Ipsa autem ab ijs suprà citata *Nicephori* verba græca sunt hæc: Ὅσα δὲ (ὁ ἐπίγειος οὗτος Ἄγγελος Συμεώνης) κατὰ μέρος ἔπραξε τῶν ἔργων παράδοξα, καὶ ὡμίλει ἑκάστῳ τὰ πρόσφορα, τίς ἂν κατὰ μέρος ἐκδιηγήσαιτο; τῷ γε μὴν βουλομένῳ τῇ κατ' αὐτὸν ἹΣΤΟΡΙ'ΑΙ ἐντυχεῖν προτρεπόμεθα· ἣν ἄριστα μετὰ τὸν πολὺν ΘΕΟΔΩ'ΡΗΤΟΝ ὁ ὁμώνυμος αὐτῷ ΣΥΜΕΩ'Ν Ὁ ΜΕΤΑΦΡΑ'ΣΤΗΣ ἐπεξῆλθε, πᾶσι καινήν τινα καὶ ξένην πανδαισίαν τὰ ἐκείνου προθέμενος. Quod denique ad *Stylitas* seu *Cionitas* in genere attinet, de ijs vide singulares quasdam lectu dignissimas observationes capite primo Libri primi Rerum Variarum, quas ex Adversarijs R. P. *Jacobi Gretseri* R.P. *Georgius Stengelius* selegit, & Ingolstadij A. 1628 in octavo edidit.

Tertiò, & quidem à fol. 32 pag. 2 col. 1 usq; ad fol 39 pag. 1 col. 1, *Certamen S. Martyris Mamantis, conscriptum à Symeone Metaphraste;* cujus titulus & principium: (1) Μηνὶ τῷ αὐτῷ β'. Ἄθλησις τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου Μάρτυρος Μάμαντος. Μάμας ὁ μέγας οὗτος τοῦ Χριστοῦ μάρτυς, καὶ περιβόητος, πατρίδα μὲν ἔσχε Παφλαγονίαν, &c. Exstat hoc Martyrium apud *Aloysium Lipomanum* Tomo sexto de Vitis Sanctorum, eodem die secundo Septembris: apud *Surium* autem Tomo quarto,

(1) *Mensis Septembris die secundo. Vide etiam* Menæa Græcorum *eodem die.*

In Martyrologio *autem* Romano *celebratur ejusdem S. Martyris memoria die decimo septimo Augusti.*

quarto, die decimo ſeptimo Auguſti. Meminit quoque hujus Martyrij, tanquam à *Symeone Metaphraſte* indubitatè conſcripti, *Leo Allatius* in Diatribâ de Symeonum Scriptis pag. 127. Cæterùm diverſa eſt ab hâc Martyrij S. Mamantis Narratione Narratio illa altera, quæ exſtat in proximè præcedenti Codice XVto, num. 2.

Quartò, & quidem à fol. 39 pag. 1 col. 1 uſq; ad fol. 43 pag. 2 col. 2, *Certamen S. Martyris Anthimi, Epiſcopi Nicomediæ, qui A.C. 302 paſſus eſt, conſcriptum à* (1) *Symeone Metaphraſte*; cujus titulus & principium: Μηνὶ τῷ αὐτῷ γ'. Ἄθλησις τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν καὶ Ἱερομάρτυρος Ἀνθίμου, Ἐπισκόπου Νικομηδείας. Τίς οὐκ οἶδε τὴν Νικομήδους ὅπως μὲν θέσεώς τε καὶ μεγέθους, ὅπως δὲ λαμπρότητος καὶ ὅρων ἔχει, καὶ ὡς τῶν Βιθυνῶν πάσης πόλεως ἀκρόπολίς ἐστιν αὕτη; &c. Exſtat hoc Martyrium apud *Lipomanum* Tomo ſexto de Vitis Sanctorum eodem die tertio Septembris; apud *Surium* autem Tomo ſecundo die vigeſimo ſeptimo Aprilis, ut in Martyrologio Romano; ſed utrobique tantùm *latinè*; incipitque his verbis: *Quis neſcit, quàm pulchrè quidem ſita ſit* (2) *Nicomedia, & quanta ſit ejus magnitudo, quantúſq; ſit ejus ſplendor*, &c. Plura de *S. Anthimo* vide apud RR. PP. *Godefridum Henſchenium* & *Danielem Papebrochium* S.I. Tomo tertio Sanctorum menſis Aprilis, die vigeſimo ſeptimo, pag. 483, ubi exſtat eadem jam memorata Martyrij *verſio latina*, & in appendice ejuſdem Tomi pag. LX, ubi exhibetur ipſe ejuſdem Martyrij *contextus Græcus* ex Codice manuſcripto Bibliothecæ Regiæ Pariſinæ.

(1) *Vide* Leonis Allatij *Diatribam de Symeonum Scriptis pag.* 128.

(2) *Vide imaginem eius æri inciſam in Appendice Libri ſexti horum Commentariorum inter pag.* 256 *&* 257.

Quintò, & quidem à fol. 44 pag. 1 colum. 1 uſque ad fol. 49 pag. 1 colum. 1, *Martyrium S. Babylæ Epiſcopi Antiocheni, conſcriptum, ut Leo Allatius in Diatribâ de Symeonum Scriptis pag. 127 affirmat, à Symeone Metaphraſte*; cujus titulus & principium: (3) Μηνὶ τῷ αὐτῷ δ'. Ἄθλησις τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Βαβύλα, Ἀρχιεπισκόπου Ἀντιοχείας. Νουμεριανοῦ τὰ Ῥωμαίων σκῆπτρα παρὰ πατέρων ἐκδεξαμένου, κληρονόμου δὲ καὶ τῆς ἐκείνων ἀσεβείας γεγενημένου, &c. Exſtat hoc Martyrium apud *Lipomanum*, Tomo ſexto de Vitis Sanctorum eodem die quarto Septembris, ſed tantùm latinè: item apud RR. PP. *Bollandum* & *Henſchenium* in Magno Syntagmate de Vitis Sanctorum; ſed Tomo ſecundo menſis Januarij, die videlicet vigeſimo quarto iſtius menſis, ut in Martyrologio Romano. Incipit verò utrobique verſio illa latina hoc modo: *Cùm Numerianus ſceptra Romanorum accepiſſet à parentibus, fuiſſet autem hæres illorum impietatis*, &c.

(3) *Menſis Septembris die quarto. Vide etiam* Menæa Græcorum *eodem die; ſed ibi de* duobus *agitur* Sanctis Babylis: *nempe de* S. Babylâ Epiſcopo Antiocheno, *qui ſub* Imp. Numeriano *cum tribus pueris decollatus eſſe dicitur; & de* S. Babylâ Antiocheno ludimagiſtro, *qui traditur ſub* Imp. Maximiano *Nicomediæ decollatus eſſe cum octoginta quatuor pueris, quos literis & ſimul religione Chriſtianâ inſtituerat.*

Cæterùm de varijs arduis, & ijs quidem antiquis, ad Martyrium *S. Babylæ* pertinentibus controversijs: nempe utrum is sub *Imp. Numeriano*, ut in his Actis legitur, martyrium subierit, & truncato capite illud consummaverit, an verò, ut *Eusebius Pamphili* Historiæ Ecclesiasticæ lib. 6 cap. 39 testatur, post constantem Christi confessionem in carcere obierit; item, unúsne an plures fuerint *Babylæ*, quorum Acta, ut mihi quoque verisimile videtur, perperàm inter se confundantur; de his, inquam, controversijs vide in utramque partem differentes Em. Card. *Baronium* in Notis ad Martyrologij Romani diem vigesimum quartum Januarij, & suprà memoratos RR. PP. *Bollandum* atque *Henschenium* in Commentario peculiari, qui eodem die diversis S. Babylæ Actis præfixus est. Ipsa suprà citati Martyrologij Romani verba, inprimis consideratu digna, de S. Babylâ sunt hæc: *Antiochiæ S. Babylæ Episcopi, qui in persecutione DECII, posteaquam frequenter passionibus suis ac cruciatibus glorificaverat Deum, gloriosæ vitæ finem sortitus est in vinculis ferreis, cum quibus & suum corpus sepeliri mandavit. Referuntur etiam passi cum eo tres pueri, Vrbanus, Prolidianus, & Epolonius, quos ille in fide Christi instruxerat.*

Sextò & quidem à fol. 9 pag. 2 colum. 1 usque ad fol. 12 pag. 2 colum. 2, *Oratio Encomiastica in magnum Prophetam Zachariam, patrem S. Joannis Baptistæ*; cujus titulus & principium: (1) Μηνὶ τῷ αὐτῷ ε΄. Ἐγκώμιον εἰς τὸν μέγαν Προφήτην Ζαχαρίαν. Ὡς χρυσοῦν θυμιατήριον ἡμῖν ὁ περὶ τοῦ ἁγίου Προφήτου καὶ Ἀρχιερέως Ζαχαρίου κινείσθω σήμερον λόγος, καὶ ὀσμὴ θυμιάματος ἡ τῆς ἀναμνήσεως αὐτοῦ θεοκατευθύντος ἀναπεμπέσθω δοξολογία· &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die quinto Septembris; *Martyrologium* autem *Romanum* die sexto Novembris, atq; ibidem Notas Em. Card. *Baronij*.

(1) *Mensis Septembris die quinto.*

Septimò, & quidem à fol. 2 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 6 pag. 2 colum. 1, *Narratio Miraculi, à S. Michaele Archangelo Chonis sive Colossis in Phrygiâ editi, conscripta à* (2) *Symeone Metaphraste*; cujus titulus & principium: (3) Μηνὶ τῷ αὐτῷ ϛ΄. Διήγησις μερικὴ περὶ τοῦ γινομένου θαύματος παρὰ τοῦ πανενδόξου Μιχαὴλ τοῦ Ἀρχιστρατήγου, ἐν ταῖς Χώναις. Καὶ τὸ περὶ τῶν ἄλλων ἁγίων διεξιέναι, καὶ διὰ μνήμης τὰ ἐκείνων ποιεῖν, οὐ θεοφιλὲς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡμῖν λυσιτελὲς καὶ ὠφέλιμον· μνήμη γὰρ πάντως, πόθου σύμβολον. Μαρτύρων δὲ καὶ ὁσίων πόθος πρὸς αὐτὸν οἶδε διαβαίνειν τὸν κοινὸν Δεσπότην, ὃν &c. Exstat hæc Narratio apud *Lipomanum* Tomo sexto de Sanctorum Vitis, sed perperàm die quinto Septembris; nec nisi *latinè*: incipitque ibi versio

(2) *Vide* Leonis Allatij *Diatribam de Symeonum Scriptis pag.* 127.

(3) *Mensis Septembris die sexto. Vide etiam* Menæa Græcorum *eodem die.*

ista

ista his verbis: *De sanctis quidem* (1) *Viris narrare, & res illorum meminisse, non solùm est pium, sed etiam nobis utile & conducibile. Memoria enim est omninò signum desiderij. Martyrum autem & Sanctorum desiderium transit ad ipsum communem Dominum, quem* &c. Aliam de eodem Miraculo Narrationem *Archippi Eremitæ & Paramonarij* vide Libri *quarti* horum Commentariorum pag. 129.

Octavò, & quidem à fol. 6 pag. 2 col. 1 usq; ad fol. 8 pag. 1 col. 1, *Encomium Sanctorum Angelorum & Archangelorum*; cujus titulus & principium: (2) Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ καὶ αὖθις εἰς τὴν σύναξιν τῶν ἀσωμάτων καὶ ἁγίων Ἀγγέλων καὶ Ἀρχαγγέλων. Ἀγγέλους ἐγκωμιάζειν χρή· καὶ γὰρ αὐτοὶ τὸν Δημιουργὸν ὑμνοῦντες, ἵλεων αὐτὸν καὶ εὐμενῆ τοῖς ἀνθρώποις παρέχουσιν. Ἀγγέλους δὲ φημὶ, τοὺς ἡμετέρους συμμάχους, &c. Exstat hæc Oratio inter Opera *S. Joannis Chrysostomi* editionis græcè Savilianæ Tomo quinto pag. 997 & 998.

Nonò, & quidem à fol. 8 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 9 pag. 1 colum. 2, *Commentarius alius in Sanctos Angelos*; cujus titulus & principium: Ἕτερον ὑπόμνημα εἰς τοὺς ἀσωμάτους. Οὐκ εἰκῇ τοῖς Ἀγγέλοις πανηγυρίζομεν, γέρας αὐτοῖς καὶ μισθὸν τῆς εἰς ἡμᾶς ἀγαθοεργεσίας καταβαλλόμενοι· οὐ διαλιμπάνουσι γὰρ &c.

Decimò, & quidem à fol. 49 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 54 pag. 1 colum. 1, *Martyrium Sanctorum Eudoxij, Romuli, Zenonis & Macarij, conscriptum à* (3) *Symeone Metaphraste*; cujus titulus & principium: (4) Μηνὶ τῷ αὐτῷ ζ'. Μαρτύριον τῶν ἁγίων καὶ ἐνδόξων τοῦ Χριστοῦ μαρτύρων Εὐδοξίου, Ῥωμύλου, Ζήνωνος, καὶ Μακαρίου. Τραϊανοῦ τοῦ δυσσεβοῦς Βασιλέως πολλὴν μὲν περίνοιαν καὶ σπουδὴν &c. Exstat hoc Martyrium Tomo quinto Syntagmatis Suriani de Probatis Sanctorum Historijs, sed *die quinto Septembris*, & tantùm *latinè*; incipitque ibi hoc modo: *Trajano impio Imperatore in execrandum errorem simulacrorum magnum quidem studium conferente*, &c. Eodem enim die quinto Septembris agitur de ijsdem Sanctis Martyribus etiam in *Martyrologio Romano* his verbis: *Melitine in Armeniâ passio sanctorum militum Eudoxij, Zenonis, Macarij & sociorum mille centum & quatuor; qui abijcientes militiæ cingulum, in persecutione Diocletiani pro confessione Christi necati sunt.* In *Menæis* autem *Græcorum* celebratur eorundem Sanctorum Martyrum memoria die *sexto* Septembris.

Vndecimò, & quidem à fol. 54 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 56 pag. 1 colum. 1, *Martyrium S. Sozontis, conscriptum à Symeone Metaphraste*; cujus titulus & principium: (5) Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Ἄθλησις

(1) *Hinc apparet, autorem hujus versionis latinæ in Codice suo manuscripto græco, pro* τῶν ἌΛΛΩΝ ἁγίων, *vel legisse, vel perperàm legendum existimasse,* τῶν ἈΝΔΡΩ͂Ν ἁγίων. *At enimverò lectio hujus Codicis manuscripti Cæsarei vera & genuina est, eámque etiam* Leo Allatius *in suo Codice manuscripto reperit, ut videre est in suprà citatâ Diatribâ ejus de Symeonum Scriptis pag. 127.*

(2) *Nempe ejusdem mensis Septembris die sexto.*

(3) *Vide* Leonis Allatij *Diatribam de Symeonum Scriptis pag. 129.*

(4) *Mensis Septembris die septimo.* (5) *Nempe die septimo Septembris.*

τȣ̃ ἁγίȣ καὶ ἐνδόξȣ Μάρτυρος Σώζοντος, ἀποθανόντος ἐν Κιλικίᾳ. Μαξιμιανȣ̃ τῆς Κιλικίας ἡγεμονεύοντος, καὶ τὰ τῆς ἀσεβείας αὔξειν τε καὶ ἐπὶ μέγα αἴρειν κατὰ τὸ πονηρὸν τῶν Αὐτοκρατόρων ἐπίταγμα διὰ σπȣδῆς τιθεμένȣ, &c. Exstat hoc Martyrium apud *Surium* eodem die septimo Septembris, sed tantùm *latinè*; atque incipit ibi hoc modo: *Cùm Maximianus esset Præses Ciliciæ, & impietatem augere & extollere, convenienter edicto Imperatorum, magno studio contenderet*, &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die; ut & *Martyrologium Romanum*, ubi hæc leguntur: *Pompejopoli in Ciliciâ sancti Sozontis Martyris; qui sub Maximiano Imperatore in ignem injectus, reddidit spiritum.* Meminit quoque ejusdem Martyrij *Leo Allatius* in Diatribâ de Symeonum Scriptis pag. 127 inter eas Vitas, quæ sine dubio ab ipso *Symeone Metaphraste* conscriptæ sint; sed ibi statim in principio, pro Μαξιμιανȣ̃ τῆς ΚΙΛΙΚΙ´ΑΣ ἡγεμονεύοντος, legitur perperàm Μαξιμιανȣ̃ τῆς ΒΑΣΙΛΕΙ´ΑΣ ἡγεμονεύοντος.

Duodecimò, & quidem à fol. 56 pag. 1 colum. 2 usq; ad fol. 61 pag. 1 colum. 1, *Martyrium S. Severiani, conscriptum à Symeone Metaphraste*; cujus titulus & principium: (1) Μηνὶ τῷ αὐτῷ θ´. Μαρτύριον τȣ̃ ἁγίȣ μάρτυρος Σευηριανȣ̃. Λικινίȣ τȣ̃ δυσσεβȣ̃ς βασιλεύοντος, Λυσίας τὸ τηνικαῦτα Δοὺξ ὢν, ἐκ Καισαρείας γίνεσθαι κατὰ τὴν Σεβάστειαν ἔσπευδεν· ἐκάλει γὰρ αὐτὸν &c. Exstat hoc Martyrium apud *Surium* eodem die nono Septembris, sed tantùm *latinè*; atque incipit ibi hoc modo: *Licinio impio imperante, Lysias, qui tunc erat Dux, properabat è Cæsareâ venire Sebasten. Eum enim vocabat* &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die; ut & *Martyrologium Romanum*, ubi hæc leguntur: *Sebastæ Sancti Severiani militis Licinij Imperatoris; qui cùm quadraginta Martyres, in carcere detentos, frequens visitaret, jussu Lysiæ Præsidis saxo ad pedes ligato suspensus, ac verberibus cæsus, & flagris laniatus, in tormentis reddidit spiritum.* Consule quoque *Leonis Allatij* Diatribam de Symeonum Scriptis pag. 127.

(1) *Mensis Septembris die nono.*

Decimo tertiò, & quidem à fol. 61 pag. 1 colum. 1 usq; ad fol. 65 pag. 2 colum. 1, *Martyrium sanctarum Martyrum Menodoræ, Metrodoræ & Nymphodoræ, conscriptum à Symeone Metaphraste*; cujus titulus & principium: (2) Μηνὶ τῷ αὐτῷ ι´. Μαρτύριον τῶν ἁγίων γυναικῶν, Μηνοδώρας, Μητροδώρας, καὶ Νυμφοδώρας. Οὐδὲ γυναιξὶν, ȣ̉δὲ κόραις τὸ τȣ̃ τῆς μαρτυρίας ἀποκέκλεισαι στάδιον· ἀλλὰ καὶ αὗται θανάτȣ καταφρονȣ̃σι, καὶ &c. Exstat hoc Martyrium apud *Surium* eodem

(2) *Mensis Septembris die decimo.*

eodem die decimo Septembris, sed tantùm *latinè*; atque incipit ibi hoc modo: *Nec mulieribus quidem, nec puellis clausum est stadium martyrij, sed & ea mortem contemnunt*, & &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die; ut & *Martyrologium Romanum*, ubi hæc leguntur: *In Bithyniâ Sanctarum Virginum Menodoræ, Metrodoræ, & Nymphodoræ sororum; quæ sub Maximiano Imperatore & Frontone Præside martyrio coronatæ, pervenerunt ad gloriam.* Consule quoque *Leonis Allatij* Diatribam de Symeonum Scriptis pag. 130.

Decimo quartò, & quidem à fol. 65 pag. 2 colum. 2 usque ad fol. 75 pag. 1 colum. 2, *Vita S. Theodoræ Alexandrinæ, conscripta à Symeone Metaphraste*; cujus titulus & principium: (1) Μηνὶ τῷ (1) Mensis Septembris die undecimo.
αὐτῷ εἰς τὴν ια΄. Βίος καὶ πολιτεία τῆς ὁσίας Θεοδώρας, τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Ζήνων μὲν ἤδη τὴν αὐτοκράτορα Ῥωμαίοις διεῖπεν ἀρχήν. Γρηγόριος δὲ &c. Exstat hæc Vita apud *Surium* eodem die undecimo Septembris, sed tantùm *latinè*; incipitque ibi hoc modo: *Zeno quidem Romanum jam tenebat Imperium, Gregorius autem* &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die; ut & *Martyrologium Romanum*, ubi hæc leguntur: *Alexandriæ Sanctæ Theodoræ, quæ cùm incautè deliquisset, facti pœnitens, mirâ abstinentiâ & patientiâ in habitu sancto (virili) incognita perseveravit usque ad mortem.* Consule quoque *Leonis Allatij* Diatrabam de Symeonum Scriptis pag. 126.

Decimo quintò, & quidem à fol. 75 pag. 1 colum. 2 usque ad fol. 78 pag. 1 colum. 1, *Martyrium S. Autonomi Episcopi & Martyris, conscriptum à Symeone Metaphraste*; cujus titulus & principium: (2) (2) Nempe Mensis Septembris die duodecimo.
Τῷ αὐτῷ μηνὶ ιβ΄. Ἄθλησις τοῦ ἁγίου Ἱερομάρτυρος Αὐτονόμου. Τῆς ἴσης ἀτοπίας εἶναι νομίζω, τό, τε φθέγγεσθαι τὰ μὴ δέοντα, καὶ τὸ τὰ καλὰ διδόναι σιγῇ· καὶ γὰρ &c. Exstat hoc Martyrium apud *Surium* eodem die duodecimo Septembris, sed tantùm *latinè*; incipitque ibi hoc modo: *Æquè esse absurdum existimo, & loqui ea, quæ non oportet, & quæ sunt pulchra & honesta, mandare silentio. Quantum enim* &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die; ut & *Martyrologium Romanum*, ubi hæc leguntur: *In Bithyniâ S. Autonomi Episcopi & Martyris; qui ex Italiâ, Diocletiani persecutionem declinans, illuc profectus, cum plurimos convertisset ad fidem, à furentibus Gentilibus, dum sacra mysteria perageret, ad altare mactatus, hostia Christi effectus est.* Consule quoque *Leonis Allatij* Diatribam de Symeonum Scriptis pag. 129.

Decimo sextò, & quidem à fol. 78 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 84 pag. 2 colum. 1, *Res gestæ S. Cornelij Centurionis, con-*

(1) *Mensis Septembris die decimo tertio.* *conscripta à Symeone Metaphraste;* cujus titulus & principium: (1) Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιγ΄. Πράξεις καὶ τελείωσις τοῦ ἁγίου Κορνηλίου τοῦ Ἑκατοντάρχου. Μετὰ τὴν σωτήριον ἐπὶ γῆς τοῦ Λόγου ἐπιδημίαν, τὸν ἑκούσιόν τε σταυρὸν, καὶ τὸν ὑπὲρ ἡμῶν θάνατον, καὶ &c. Exstant hæc Acta apud *Surium* eodem die decimo tertio Septembris, sed tantùm *latinè;* incipiúntque ibi hoc modo: *Post salutarem Verbi in terram adventum, crucémque & mortem pro nobis suâ sponte ab eo susceptam, &* &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die; ut & *Martyrologium Romanum*, ubi hæc leguntur: *Cæsareæ in Palæstinâ S. Cornelij Centurionis, quem Beatus Petrus Apostolus baptizavit, & apud præfatam Vrbem Episcopali honore sublimavit.* Ad quæ verba operæ pretium est legere eruditam Em. Card. *Baronij* annotationem, & locum Annalium Ecclesiasticorum, ibidem ab ipso citatum. Consule quoque *Leonis Allatij* Diatribam de Symeonum Scriptis pag. 127. Cæterùm nusquam de eodem hoc *S. Cornelio* accuratiùs agitur, quàm à RR. PP. *Bollando* & *Henschenio* Tomi primi de Actis Sanctorum mensis Februarij die secundo, pag. 279 & deinceps, ubi eadem suprà memorata Acta itidem *latinè* exhibentur; simul etiam Commentario prævio, & intermixtis Notis illustrantur.

Decimo septimò, & quidem à fol. 84 pag. 2 colum. 1 usque ad fol. 87 pag. 2 colum. 1, *Martyrium S. Nicetæ Gotthi, qui ab Athanarico Rege ob Catholicam fidem igne combustus est, conscriptum à Sy-*
(2) *Mensis Septembris die decimo quinto.* *meone Metaphraste;* cujus titulus & principium: (2) Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιε΄. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Νικήτα. Νικητικοὺς ἀγῶνας τοῦ μάρτυρος Νικήτα πανηγυρίζομεν σήμερον οὐχ᾽ ὃν, ὁ τῶν Ἀποστόλων κορυφαῖος Πέτρος ἐπαιδαγώγησε, καὶ Κλήμης &c. Plura huc pertinentia vide Libri *quarti* horum Commentariorum pag. 62, & suprà Libri hujus *octavi* pag. 221. Consule quoque *Leonis Allatij* Diatribam de Symeonum Scriptis pag. 127.

Decimo octavò, & quidem à fol. 87 pag. 2 colum. 1 usque ad fol. 95 pag. 1 colum. 2, *Martyrium S. Euphemiæ, conscriptum à Sy-*
(3) *Mensis Septembris die decimo sexto.* *meone Metaphraste;* cujus titulus & principium: (3) Μηνὶ τῷ αὐτῷ ις΄. Μαρτύριον τῆς ἁγίας καὶ πανευφήμου Μάρτυρος Εὐφημίας. Διοκλητιανοῦ τὰ Ῥωμαίων σκῆπτρα διέποντος, Πρίσκου τε περὶ τὴν Ἀσίαν ἀνθυπατεύοντος, ὁ κατὰ Χριστιανῶν διωγμὸς δεινὸν ἔπνει, &c. Exstat hoc Martyrium apud *Surium* eodem die decimo sexto Septembris, sed tantùm *latinè;* atq; incipit hoc modo: *Diocletiano tenente sceptra Romani Imperij, Prisco autem Asiæ Proconsule, adversùs Christianos gravis spirabat persecutio*, &c. Vide *Menæa Græcorum* eodem die;

ut

ut & *Martyrologium Romanum*, ubi hæc leguntur: *Chalcedone natalis Sanctæ Euphemiæ, Virginis & Martyris, quæ sub Diocletiano Imperatore & Prisco Proconsule, tormenta, carceres, verbera, argumenta rotarum, ignes, pondera lapidum, bestias, plagas virgarum, serras acutas, sartagines ignitas pro Christo superavit; sed rursùs in theatrum ad bestias ducta, cùm orâsset ad Dominum, ut jam spiritum suum susciperet, unâ ex ijs morsum sancto corpori infigente, cæteris pedes ejus lambentibus, immaculatum spiritum Deo reddidit.* Consule quoque *Leonis Allatij* Diatribam de Symeonum Scriptis pag. 125, & suprà Librum hunc *octavum* pag. 222.

Decimo nonò, & quidem à fol. 95 pag. 1 colum. 2 usque ad fol. 101 pag. 2 colum. 1, *Martyrium S. Sophiæ & filiarum ejus Pisteos, Elpidis, & Agapes, hoc est, Fidei, Spei, & Charitatis, conscriptum à Symeone Metaphraste;* cujus titulus & principium: (1) Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιζ΄. Μαρτύριον τῶν ἁγίων γυναικῶν, Σοφίας, καὶ τῶν θυγατέρων αὐτῆς, Πίστεως, Ἐλπίδος, καὶ Ἀγάπης. Μετὰ τὸ διαγγελθῆναι πανταχοῦ τὸ σωτήριον κήρυγμα, πληρωθῆναί τε τὰ πάντα τοῦ γνῶναι τὸν Κύριον, &c. Exstat hoc Martyrium apud *Surium*; sed secundùm Martyrologium Romanum, die primo Augusti, & tantùm *latinè*; incipitq; ibi versio ista hoc modo: *Postquam fuisset salutaris prædicatio ubique annunciata, & omnia essent repleta cognitione Domini*, &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die decimo septimo Septembris, & *Leonis Allatij* Diatribam de Symeonum Scriptis pag. 127. (1) *Mensis Septembris die decimo septimo.*

Vigesimò, & quidem à fol. 101 pag. 2 colum. 1 usque ad fol. 108 pag. 1 colum. 1, *Martyrium Sanctorum Martyrum Trophimi, Sabbatij, & Dorymedontis, conscriptum à Symeone Metaphraste;* cujus titulus & principium: (2) Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιη΄. Μαρτύριον τῶν ἁγίων μαρτύρων Τροφίμου, Σαββατίου, καὶ Δορυμέδοντος. Πρόβου τοῦ δυσσεβοῦς τὰ βασίλειον σκῆπτρον Ῥωμαίοις διέποντος, τὴν τῶν Βικαρίων ἀρχὴν κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν Ἀττικὸς ἤνυσεν· ὃν &c. Exstat hoc Martyrium apud *Surium*; sed, secunduùm *Menæa Græcorum* & *Martyrologium Romanum*, die decimo nono Septembris, & tantùm latinè; incipitque ibi hoc modo: *Impio Probo tenente sceptra Imperij Romanorum, Vicarij magistratu Antiochiæ fungebatur Atticus*, &c. Ipsa suprà citati Martyrologij Romani verba sunt hæc: *Eodem die decimo nono Septembris Sanctorum Martyrum Trophimi, Sabbatij & Dorymedontis sub Probo Imperatore: quorum Sabbatius Antiochiæ jussu Attici Præsidis tàm diu flagris cæsus est, donec emitteret spiritum; Trophimus verò Synnadam ad Perennium Præsidem missus, post multos* (2) *Mensis Septembris die decimo octavo.*

cruciatus cum Dorymedonte Senatore capitis decollatione martyrium consummavit. Hucusq; Martyrologium. Vide quoque *Leonis Allatij* Diatribam de Symeonum Scriptis pag. 128.

Vigesimo primò, & quidem à fol. 108 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 123 pag. 2 colum. 1, *Martyrium S. Eustathij, & uxoris ejus Theopistes, & duorum filiorum Agapij & Theopisti, conscriptum à Symeone Metaphraste*; cujus titulus & principium: (1) Μηνὶ τῷ αὐτῷ κ'. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος τοῦ Χριστοῦ ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ, καὶ Θεοπίστης, καὶ τῶν δύο τέκνων αὐτῶν Ἀγαπίου καὶ Θεοπίστου. Τραϊανοῦ τὰ Ῥωμαίων σκῆπτρα διέποντος, καὶ τῆς εἰδωλικῆς λύσσης τὴν οἰκουμένην πᾶσαν ἐπιδραμούσης, ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ ὁ μέγας ἄρχων τῶν στρατιωτικῶν ἐγνωρίζετο καταλόγων, ΠΛΑΚΙΔΑΣ τὸ τηνικαῦτα καλούμενος. ταύτῃ δὲ &c. Exstat hoc Martyrium apud *Surium*; sed die secundo Novembris, & tantùm *latinè*; incipitque ibi hoc modo: *Trajano tenente sceptra Imperij Romanorum, cùm rabies cultûs simulacrorum totum Orbem terræ pervasisset, magnus ille EVSTATHIVS erat Dux exercitûs, & vocabatur tunc PLACIDAS. Hoc autem* &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die vigesimo Septembris; ut & *Martyrologium Romanum*, ubi hæc leguntur: *Romæ passio Sanctorum Martyrum* (2) *EVSTACHII, & Theopistes uxoris ejus, cum duobus filijs Agapio & Theopisto; qui sub Hadriano Imperatore damnati ad bestias, sed Dei ope ab ijs nil læsi, in bovem æneum candentem inclusi, martyrium consummârunt.* Ad quæ verba vide Em. Card. *Baronij* annotationem; atque insuper consule ejusdem Annalium Ecclesiasticorum Tomum secundum A. C. 103 num. 4, & A. 120 num. 6. Ejusdem hujus Martyrij, à *Symeone Metaphraste* conscripti, meminit *Leo Allatius* in Diatribâ de Symeonum Scriptis pag. 129. Idem quoq; ibidem pag. 108 facit mentionem alterius cujusdam *Vitæ S. Eustathij & filiorum*, quam ait incipere his verbis: Πρόκειται μὲν τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἐπὶ φύσεως &c; scriptam autem eam esse *ante Symeonem Metaphrasten* ab autore anonymo, *qui S. Eustathio fuerit synchronus*; idq; colligi ex ejus Proœmio, in quo legitur: Οὐδὲν οὖν ἧττον προσήκειν προσθεῖναι ταῖς τῶν ἀρχαίων ἀνδρῶν ἐγγραφοῖς ἀνδραγαθίαις, καὶ τὰ ΝΥΝ ἐν τοῖς καιροῖς ΗΜΩΝ κατορθωθέντα, πρὸς εὐεργεσίαν μὲν τῶν ἀκουόντων, ἐπιστροφὴν δὲ τῶν φασκόντων, μὴ δύνασθαι ΝΥΝ τοιαῦτα κατορθῶσαι, οἷα ἐν τοῖς παλαιοῖς χρόνοις· ἵνα γνῶσιν πάντες, πῶς οὔτε καιρῶν δυσχέρεια, οὐδὲ ἀναστροφὴ ἀπηγορευομένης βίου ἐμπόδιον γίνεται πρὸς κατόρθωσιν ἔργων.

Hoc

(1) *Mensis Septembris die vigesimo.*

(2) Eustachij *perperàm pro* Eustathij.

Hoc eſt, ipſo *Allatio* interprete: *Pari itaque ratione mihi propoſitum, antiquorum hominum rectè geſtis facinoribus & ſcriptioni demandatis, &, quæ NUNC NOSTRA HAC ÆTATE rectè perfecta ſunt, addere, ut benè fiat ijs, qui audiunt, & convertantur illi, qui aſſerunt, non poſſe HOC TEMPORE laudabiliter perfici, quæ antiquo ævo abſolvebantur; & agnoſcant omnes, neque annos, neque temporum difficultates, neque vitæ deteſtandæ conſuetudinem impedimento eſſe rerum optimarum ac facinorum abſolutioni.* Addenda porrò jam memoratis *duabus Vitæ & Martyrij S. Euſtathij Deſcriptionibus* etiam *tertia* illa ejuſdem argumenti Narratio eſt, de quâ agitur Libri *quarti* horum Commentariorum paginâ centeſimâ trigeſimâ in recenſione Codicis manuſcripti Theologici Græci centeſimi quinquageſimi primi, num. 27.

Vigeſimo ſecundò, & quidem à fol. 123 pag. 2 colum. 1 uſque ad fol. 126 pag. 2 colum. 2, *S. Aſterij Epiſcopi Amaſeni Oratio encomiaſtica in Sanctum Martyrem Phocam*; cujus titulus & principium: (1) Μηνὶ τῷ αὐτῷ κβ'. Ἀστερίου Ἐπισκόπου Ἀμασείας ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον καὶ ἔνδοξον ἱερομάρτυρα τοῦ Χριστοῦ Φωκᾶν. Ἱερὸς μὲν καὶ θεσπέσιος ἅπας ὁ τῶν γενναίων Μαρτύρων κατάλογος, πάθει &c. Exſtat hæc Oratio *græcè* & *latinè* in Magnæ Bibliothecæ Sanctorum Patrum græco-latinæ Pariſinæ Auctario Novo Combefiſiano Tomo primo columnâ 169 & deinceps; ſed ibi ea in principio eſt aliquanto auctior, atque incipit hoc modo: Καλὴ καὶ συμφέρουσα τοῖς ἀσκουμένοις· ἡ σπουδαία τῶν ἁγίων ἡ μνήμη· οὐ τῷ λόγῳ παιδεύει μόνον &c. Vide etiam RR. PP. *Godefridi Henſchenij* & *Danielis Papebrochij* S. I. Acta Sanctorum menſis Martij die quinto, pag. 366 & 367, ubi de diverſis Sanctis *Phocis* faciunt mentionem, & pleniorem de ijs diſſertationem in diem decimum quartum Julij & diem vigeſimum ſecundum Septembris reijciunt.

(1) *Menſis Septembris die vigeſimo ſecundo.*

Vigeſimo tertiò, & quidem à fol. 126 pag. 2 colum. 2 uſque ad fol. 136 pag. 2 colum. 1, *Martyrium S. Theclæ Virginis & Martyris, conſcriptum à Symeone Metaphraſte*; cujus titulus & principium: (2) Μηνὶ τῷ αὐτῷ κδ'. Ἄθλησις τῆς ἁγίας ἐνδόξου καὶ καλλινίκου πρωτομάρτυρος τοῦ Χριστοῦ Θέκλης. Ἄρτι τοῦ μεγάλου τῆς ἀληθείας εὐαγγελιστοῦ τε καὶ κήρυκος, Παύλου φημὶ, τῆς πολυφθόγγου τοῦ Χριστοῦ σάλπιγγος, ἀπὸ Ἀντιοχείας τῆς ἐν Συρίᾳ ἐπὶ τὸ Ἰκόνιον ἀφικομένου, καὶ &c. Vide *Menæa Græcorum* eodem die vigeſimo quarto Septembris; *Martyrologium* autem *Romanum* die vigeſimo tertio Septembris, ubi hæc leguntur: *Iconij in Lycaoniâ Sanctæ Theclæ Virginis & Martyris;*

(2) *Menſis Septembris die vigeſimo quarto.*

ris; quæ à Sancto Paulo Apostolo ad fidem perducta, sub Nerone Imperatore in confessione Christi ignes ac bestias devicit, & post plurima ad doctrinam multorum superata certamina, Seleuciam veniens, ibi requievit in pace: quam Sancti Patres summis laudibus celebrârunt. Consule quoque *Leonis Allatij* Diatribam de Symeonum Scriptis pag. 130.

Vigesimo quartò, & quidem à fol. 136 pag. 2 colum. 1 usque ad fol. 143 pag. 1 colum. 1, *Vita S. Euphrosynæ Virginis Alexandrinæ, conscripta à Symeone Metaphraste;* cujus titulus & principium: (1) Μηνὶ τῷ αὐτῷ κε'. Βίος καὶ πολιτεία καὶ ἀγῶνες τῆς ἁγίας μητρὸς ἡμῶν Εὐφροσύνης, τῆς ἐν Ἀλεξανδρείας. Ἄρτι τὰ Ῥωμαίων σκῆπτρα Θεοδοσίου τοῦ παιδὸς Ἀρκαδίου εὐσεβῶς διϊθύνοντος, ἀνήρ τις Παφνούτιος ὄνομα &c. Exstat hæc Vita apud *Surium;* sed die primo Januarij, & tantùm *latinè;* incipitque ibi hoc modo: *Cùm Romanorum sceptra Theodosius Arcadij filius regeret, vir quidam nomine Paphnutius* &c. Vide *Menæa Græcorum* die vigesimo quinto Septembris; *Martyrologium* autem *Romanum* die primo Januarij, ubi hæc leguntur: *Alexandriæ depositio Sanctæ Euphrosynæ Virginis, quæ in Monasterio virtute abstinentiæ ac miraculis claruit.* Consule etiam *Leonis Allatij* Diatribam de Symeonum Scriptis pag. 125. Præ cæteris autem omnibus de eâdem hâc *S. Euphrosynâ* accuratè agunt RR. PP. *Bollandus* & *Henschenius* in Actis Sanctorum mensis Februarij, Tomi secundi pag. 535 & deinceps, ubi quoque suprà memoratam ejus Vitam, à *Symeone Metaphraste* conscriptam, itidem *latinè* tantùm exhibent.

(1) *Mensis Septembris die vigesimo quinto.*

Vigesimo quintò, & quidem à fol. 143 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 151 pag. 1 colum. 2, *Symeonis Metaphrastæ Commentarius in S. Joannem Apostolum & Evangelistam;* cujus titulus & principium: (2) Μηνὶ τῷ αὐτῷ κϛ'. Ὑπόμνημα εἰς τὸν ἅγιον καὶ ἔνδοξον Ἀπόστολον τοῦ Χριστοῦ καὶ Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην τὸν Θεολόγον. Ὅτι μὴ πολὺ τῶν Ἀγγέλων ἀφέστηκεν ἄνθρωπος, καὶ ὅτι δυνατὸν αὐτῷ &c. Exstat hic Commentarius apud *Surium;* sed die vigesimo septimo Decembris, & tantùm *latinè;* incipitque ibi hoc modo: *Quàm parum absit homo ab Angelis, quódque ipsi possibile sit cum illis versari,* &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die vigesimo sexto Septembris; *Martyrologium* autem *Romanum* die vigesimo septimo Decembris, ubi hæc leguntur: *Apud Ephesum natalis Sancti Joannis Apostoli & Evangelistæ; qui post Evangelij scriptionem, post exilij relegationem, & Apocalypsin divinam, usque ad Trajani Principis tempora perseverans, totius Asiæ fundavit rexitque Ecclesias, confectus senio, sexagesimo*

(2) *Mensis Septembris die vigesimo sexto.*

ſimo octavo poſt paſſionem Domini anno mortuus, juxta eandem Vrbem ſepultus eſt. Ad quæ verba vide Card. *Baronij* annotationem, & alia variorum Autorum loca ibidem citata. Conſule quoque *Leonis Allatij* Diatribam de Symeonum Scriptis pag. 128.

Vigeſimo ſextò, & quidem à fol. 151 pag. 1 colum. 2 uſque ad fol. 157 pag. 2 colum. 2, *Martyrium S. Calliſtrati & ſociorum, à Symeone Metaphraſte conſcriptum;* cujus titulus & principium: (1) Τῷ αὐτῷ μηνὶ κζ΄. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Μάρτυρος Καλλιστράτου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἀθλησάντων. Τὴν τοῦ Χριστοῦ ποίμνην, ὅσαι ἡμέραι πληθυνομένην, ὁ δυσμενὴς καθορῶν, πολλῇ κατ' αὐτῆς ὥρμησε τῇ μανίᾳ, &c. Exſtat hoc Martyrium apud *Surium* eodem die vigeſimo ſeptimo Septembris, ſed tantùm *latinè*; atque incipit ibi hoc modo: *Cùm Chriſti gregem in dies multiplicari videret inimicus, in eum magno irruit furore*, &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die vigeſimo ſeptimo Septembris; *Martyrologium* autem *Romanum* ejuſdem menſis die vigeſimo ſexto, ubi hæc leguntur: *Romæ Sancti Calliſtrati Martyris, & aliorum quadraginta novem militum, qui in perſecutione Diocletiani, cùm Calliſtratus inſutus culeo, & in mare demerſus, Dei ope evaſiſſet incolumis, converſi ad Chriſtum, cum eo pariter martyrium ſubierunt.* Conſule quoque *Leonis Allatij* Diatribam de Symeonum Scriptis pag. 129.

(1) *Menſis Septembris die vigeſimo ſeptimo.*

Vigeſimo ſeptimò, & quidem à fol. 157 pag. 2 colum. 2 uſque ad fol. 165 pag. 2 colum. 1, *Vita S. Charitonis Confeſſoris, conſcripta à Symeone Metaphraſte;* cujus titulus & principium: (2) Μηνὶ τῷ αὐτῷ κη΄. Βίος καὶ πολιτεία καὶ ἀγῶνες τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Χαρίτωνος. Πολλοὶ τῆς διδασκαλίας τῶν ἐν καὶ ὡς Θεῷ φίλον βεβιωκότων &c. Exſtat hæc Vita apud *Surium* eodem die vigeſimo octavo Septembris, ſed tantùm *latinè*; atque incipit ibi hoc modo: *Multa ſunt exempla doctrinæ eorum, qui vitam benè & , ut Deo placet, egerunt*, &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die, & *Leonis Allatij* Diatribam de Symeonum Scriptis pag. 128.

(2) *Menſis Septembris die vigeſimo octavo.*

Vigeſimo octavò, & quidem à fol. 165 pag. 2 colum. 1 uſque ad fol. 173 pag. 2 colum. 2, *Vita S. Cyriaci Anachoretæ, conſcripta à Symeone Metaphraſte;* cujus titulus & principium: (3) Μηνὶ τῷ αὐτῷ κθ΄. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Κυριακοῦ τοῦ ἀναχωρητοῦ. Τοὺς εὐλογοῦντάς σε, φησὶ πρὸς τὸν Ἀβραὰμ ὁ Θεὸς, εὐλογήσω καὶ σοῦ &c. Exſtat hæc Vita apud *Surium* eodem die vigeſimo nono Septembris, ſed tantùm *latinè*; atque incipit ibi hoc modo: *Eis, qui te benedicunt, inquit Deus Abrahæ, benedicam,*

(3) *Menſis Septembris die vigeſimo nono.*

& ijs, &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die; ut & *Martyrologium Romanum*, ubi hæc leguntur: *In Palæstinâ Sancti Quiriaci Anachoretæ.* Ad quæ verba consule Card. *Baronij* annotationem; atque insuper *Leonis Allatij* Diatribam de Symeonum Scriptis pag. 129.

Vigesimo nonò, & quidem à fol. 173 pag. 2 colum. 2 usque ad fol. 195 pag. 1 colum. 2, *Vita & Martyrium S. Gregorij, Episcopi Magnæ Armeniæ, conscriptum à Symeone Metaphraste*; cujus titulus & principium: (1) Μηνὶ τῷ αὐτῷ λ'. Βίος καὶ πολιτεία καὶ μαρτύριον τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Γρηγορίου τῆς μεγάλης Ἀρμενίας. Τῆς τῶν Περσῶν ἀρχῆς εἰς Πάρθους διαλυθείσης, καὶ τῆς τῶν Πάρθων ἐπικρατείας εἰς τοῦτο δυνάμεως ἀφιγμένης, ὡς &c. Exstat hoc Martyrium apud *Surium* eodem die trigesimo Septembris, sed tantùm *latinè*; atque incipit ibi hoc modo: *Cùm Persarum Imperium redijsset ad Parthos, & Parthorum Dominatio ad tantam venisset potentiam, ut* &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die trigesimo Septembris; ut & *Martyrologium Romanum*, ubi hæc leguntur: *Eodem die Sancti Gregorij, Episcopi Magnæ Armeniæ, qui sub Diocletiano multa passus, tandem in pace quievit.* Consule quoque *Leonis Allatij* Diatribam de Symeonum Scriptis pag. 129; sed ibi statim in principio pro εἰς Πάρθους perperàm legitur εἰς Πέρσας.

(1) *Mensis Septembris die trigesimo.*

Trigesimò, & quidem à fol. 195 pag. 1 colum. 2 usque ad fol. 197 pag. 2 colum. 2, *Martyrium S. Apostoli & Martyris Ananiæ, conscriptum à Symeone Metaphraste*; cujus titulus & principium: (2) Μηνὶ Ὀκτωβρίῳ α'. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου Ἀποστόλου καὶ Μάρτυρος Ἀνανίου. Λουκιανοῦ τοῦ δυσεβοῦς κατὰ τὰ τῆς ἑώας μέρη (3) ἐν Βηθαγαβρῇ τῆς Ἐλευθεροπόλεως παρὰ τῶν τηνικαῦτα τῆς εἰδωλικῆς μανίας οὐδὲν ἧττον ἢ τῶν σκήπτρων ἐπειλημμένων ἀπεσταλμένου &c. Exstat hoc Martyrium apud *Surium* eodem die primo Octobris, sed tantùm *latinè*; ut & in RR. PP. *Bollandi* & *Henschenij* Actis Sanctorum, sed die vigesimo quinto Januarij; incipitque ibi posterior hæc editio latina his verbis: *Cùm impius LVCIANVS ad partes Orientis in Betagauren Eleutheropoleos ab ijs, qui non minùs idolorum vesaniam, quàm Imperij sceptra susceperant, missus esset*, &c. Legenda quoque ibidem sunt plura alia de eodem *S. Ananiâ*, ejúsque Actis, observatu dignissima, quæ hîc repetere longum & superfluum est. Consule etiam *Menæa Græcorum* die primo Septembris: & *Leonis Allatij* Diatribam de Symeonum Scriptis pag. 127, ubi tamen principium istius Narrationis legitur hoc modo: Λουκιανοῦ τοῦ δυσεβοῦς κατὰ τῆς ἑώας μέρη ἐν

(2) *Mensis Octobris die primo.*
(3) *Hoc est*: in Bethagabre Eleutheropoleos.

ἐν ΒΗΘΑΓΑΒΗ͂ ΤΗ͂Σ ἹΕΡΑΠΟΛΕΩΣ &c. Cæterùm *Martyrologij Romani* verba, huc pertinentia, die vigesimo quinto Januarij sunt hæc: *Octavo Kal. Februarij Conversio Sancti Pauli Apostoli, quæ fuit secundo ab ascensione Domini anno. Eodem die apud Damascum natalis Sancti ANANIÆ, qui eundem Apostolum baptizavit. Hic cùm Damasci & Eleutheropoli, alibique, Evangelium prædicâsset, sub* (1) *LICINIO Judice nervis cæsus & laniatus, demùm lapidibus oppressus martyrium consummavit.*

Trigesimo primò, & quidem à fol. 197 pag. 2 colum. 2 usque ad fol. 209 pag. 2 colum. 2, *Vita & Martyrium Sanctorum Martyrum Cypriani & Justinæ Virginis, conscriptum à* (2) *Symeone Metaphraste*; cujus titulus & principium: (3) Μηνὶ τῷ αὐτῷ β'. Βίος καὶ πολιτεία καὶ μαρτύριον τῶν ἁγίων Κυπριανοῦ καὶ Ἰουστίνης. Πολλὰ καὶ μεγάλα, μὲ τὴν Ἀντιόχου θαυμάζειν παρακαλοῦσιν· ὅτι τε τῆς οἰκουμένης ἐπίπροσθεν &c. Exstat hoc Martyrium apud *Surium*; sed, secundùm Martyrologium Romanum, die vigesimo sexto Septembris, & tantùm latinè; incipitque ibi hoc modo: *Multa quidem, eáque magna, me adhortantur, ut admirer Antiochiam, nempe quòd & ante Orbem terræ* &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die secundo Octobris; *Martyrologium* autem *Romanum* suprà memorato die vigesimo sexto Septembris, ubi hæc leguntur: *Nicomediæ natalis Sanctorum Martyrum Cypriani & Justinæ Virginis, quæ sub Diocletiano Imperatore & Eutolmio Præside multa pro Christo perpessa, ipsum quoque Cyprianum, qui erat Magus, & suis magicis artibus eam dementare conabatur, convertit ad Christum; cum quo posteà martyrium sumpsit. Horum corpora, feris objecta, noctu quidam nautæ Christiani rapuerunt, & Romam detulerunt; quæ postmodùm in Basilicam Constantinianam translata, prope Baptisterium condita sunt.* Ad quæ verba vide Card. *Baronij* lectu dignissimam annotationem; ubi rectè monet, *Cyprianum* hunc in Actis istis Græcis à *Symeone Metaphraste* perperàm confundi cum *S. Cypriano Episcopo Carthaginensi & Martyre*, cujus memoria in Martyrologio Romano celebratur die decimo quarto Septembris.

Trigesimo secundò, & quidem à fol. 210 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 216 pag. 2 colum. 2, *Symeonis Metaphrastæ Martyrium S. Dionysij Areopagitæ die tertio Octobris*; incipiens his verbis: Πάλαι μὲν ἐν τύποις &c. Plura de eodem Martyrio vide in recensione proximè præcedentis Codicis *decimi quinti*, num. 6.

Trigesimo tertiò, & quidem à fol. 217 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 219 pag. 1 colum. 2, *Symeonis Metaphrastæ Martyrium S. Charitines*

(1) *In suprà memoratis Actis Græcis appellatur is* ΛΟΥΚΙΑΝΟΣ *sive* LVCIANVS. *In Chronico autem* Dextri, *à Francisco* Bivario *edito, & dubiæ fidei à plerisque viris doctis habito, vocatur idem* A.C. 70 LVCILIVS Bassus. *Quâ de re alias plura.*

(2) *Vide* Leonis Allatij *Diatribam de Symeonum Scriptis pag.* 130.

(3) *Mensis Octobris die secundo.*

ritines Virginis & Martyris die (1) *quarto Octobris;* incipiens his verbis: Ἐκράτει ποτὲ ἡ τῆς ἀσεβείας &c. Plura de eodem Martyrio vide in recensione proximè præcedentis Codicis XVti, num. 7.

Trigesimo quartò, & quidem à fol. 219 pag. 1 colum. 2 usque ad fol. 224 pag. 1 colum. 2, (2) *Symeonis Metaphrastæ Commentarius in Sanctum Apostolum Thomam;* cujus titulus & principium: (3) Μηνὶ τῷ αὐτῷ ϛ'. Ὑπόμνημα εἰς τὸν ἅγιον καὶ ἔνδοξον Ἀπόστολον τοῦ Χριστοῦ Θωμᾶν. Πάλαι μὲν τὰς κατὰ γῆν διατριβὰς ἀνύοντες οἱ Ἀπόστολοι, &c. Exstat hic Commentarius apud *Surium;* sed, secundùm Martyrologium Romanum, die vigesimo primo Decembris, & tantùm *latinè;* incipitque ibi hoc modo: *Olim quidem in terrâ versantes Apostoli* &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die sexto Octobris; *Martyrologium* autem *Romanum* die vigesimo primo Decembris, ubi hæc leguntur: *Calaminæ natalis Beati Thomæ Apostoli; qui Parthis, Medis, Persis, & Hyrcanis Evangelium prædicavit, ac deniùm in Indiam perveniens, cùm eos populos in Christianâ religione instituisset, Regis jussu lanceis transfixus occubuit; cujus reliquiæ primò ad Vrbem Edessam, deinde Orthonam translatæ sunt.*

(1) *Imò* die quinto; *ut rectè legitur in proximè præcedenti Codice XVto, num. 7, & in proximè sequenti Codice XVIImo, num. 4.*
(2) *Vide* Leonis Allatij *Diatribam de Symeonum Scriptis pag.* 128.
(3) *Mensis Octobris die sexto.*

Trigesimo quintò, & quidem à fol. 224 pag. 1 colum. 2 usque ad fol. 234 pag. 1 colum. 2, *Martyrium Sanctorum Martyrum Sergij & Bacchi, conscriptum à* (4) *Symeone Metaphraste;* cujus titulus & principium: (5) Μηνὶ τῷ αὐτῷ ζ'. Μαρτύριον τῶν ἁγίων καὶ ἐνδόξων Μαρτύρων τοῦ Χριστοῦ Σεργίου καὶ Βάκχου. Μαξιμιανοῦ βασιλεύοντος τοῦ τυράννου, καὶ τῆς οἰκουμένης σχεδὸν ἁπάσης ὑπὸ βάθει σκότῳ τῆς ἀσεβείας κειμένης, &c. Exstat hoc Martyrium apud *Surium* eodem die septimo Octobris, sed tantùm *latinè;* incipitque ibi hoc modo: *Cùm Maximianus tyrannus imperaret, & universus ferè Orbis terræ jaceret in profundis tenebris* (6) *ignorantiæ*, &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die; ut & *Martyrologium Romanum*, ubi hæc leguntur: *In Provinciâ, quæ nuncupatur Augusta Euphratesia Sanctorum Martyrum Sergij & Bacchj nobilium Romanorum, sub Maximiano Imperatore: quorum Bacchus tàm diu nervis crudis cæsus est, quoadusque toto corpore discissus in confessione Christi emitteret spiritum; Sergius verò clavatis cothurnis pedes indutus, cùm in fide fixus maneret, latâ sententiâ, jussus est decollari; cujus nomine locus, ubi quiescit, Sergiopolis appellatus, ob præclara miracula frequenti Christianorum concursu honoratur.*

(4) *Vide* Leonis Allatij *Diatribam de Symeonum Scriptis pag.* 127.
(5) *Mensis Octobris die septimo.*
(6) *Græcè* ἀσεβείας, *hoc est*, impietatis.

Trigesimo

Trigeſimo ſextò, & quidem à fol. 234 pag. 1 colum. 2 uſque ad fol. 238 pag. 2 colum. 1, *Symeonis Metaphraſtæ Vita S. Pelagiæ Antiochenæ die octavo Octobris*; incipiens his verbis: Γυναικείαν ἀρετὴν ꝼ τῶν ἀνδρῶν ὐδὲν ἀπολειφθεῖσαν &c. Plura de eâdem Vitâ vide in recenſione proximè præcedentis Codicis XVti, num. 8.

Trigeſimo ſeptimò, & quidem à fol. 238 pag. 2 colum. 2 uſque ad fol. 243 pag. 2 colum. 1, *Symeonis Metaphraſtæ Martyrium SS. Eulampij & Eulampiæ die decimo Octobris*; incipiens his verbis: Ἄρτι ꝼ θεογνωσίας &c. Plura de eodem Martyrio vide in recenſione proximè præcedentis Codicis XVti, num. 9.

Trigeſimo octavò, & quidem à fol. 243 pag. 2 colum. 1 uſque ad fol. 248 pag. 2 colum. 2, *Martyrium Sanctorum Martyrum Probi, Tarachi, & Andronici, conſcriptum à* (1) *Symeone Metaphraſte*; cujus titulus & principium: (2) Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιβ΄. Μαρτύριον τῶν ἁγίων καὶ ἐνδόξων τῦ Χριςῦ Μαρτύρων Πρόβυ, Ταράχυ, καὶ Ἀνδρονίκυ. Διοκλητιανὸς τὴν αὐτοκράτορα Ῥωμαίοις διέπων ἀρχὴν, ἀνὴρ σφόδρα περὶ τὴν δεισιδαίμονα πλάνην ἐπτοημένος, &c. Exſtat hoc Martyrium apud *Surium* eodem die duodcimo Octobris, ſed tantùm *latinè*; incipitque ibi hoc modo: *Diocletianus tenens Romanorum Imperium, Vir, qui errori cultûs dæmonum erat mirum in modum addictus*, &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die; *Martyrologium* autem *Romanum* ejuſdem menſis Octobris die undecimo, ubi hæc leguntur: *Tarſi in Ciliciâ natalis Sanctorum Martyrum Tarachi, Probi, & Andronici; qui in perſecutione Diocletiani longo tempore carceris ſqualore afflicti, & tertiò diverſis tormentis & ſupplicijs examinati, in confeſſione Christi triumphum gloriæ abſciſſis cervicibus ſunt adepti.*

(1) Vide Leonis Allatij Diatribam de Symeonum Scriptis pag. 125.
(2) Menſis Octobris die duodecimo.

Trigeſimo nonò, & quidem à fol. 349 pag. 1 colum. 1 uſque ad fol. 357 pag. 2 colum. 1, *Martyrium Sanctorum Martyrum Carpi Epiſcopi Thyatirenſis, Papyli Diaconi, & ſociorum, conſcriptum à* (3) *Symeone Metaphraſte*; cujus titulus & principium: (4) Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιγ΄. Μαρτύριον τῶν ἁγίων καὶ ἐνδόξων ꝼ Χριςῦ Μαρτύρων Κάρπυ καὶ Παπύλυ, καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς. Μεμνῆσθαι τῶν ὑπὲρ Χριςῦ παθόντων, εἴπερ ἄλλό τι λυσιτελὲς καὶ ὠφέλιμον. ἱκανὴ γὰρ καὶ μόνη Μαρτύρων μνήμη πρὸς Θεῦ ἔρωτα ψυχὴν διαγεῖραι, καὶ &c. Exſtat hoc Martyrium apud *Surium*; ſed, ſecundùm Martyrologium Romanum, die decimo tertio Aprilis, & tantùm *latinè*; incipitque ibi hoc modo: *Meminiſſe eorum, qui pro Chriſto ſunt paſſi, eſt plurimùm utile & conducibile.*

(3) Vide Leonis Allatij Diatribam de Symeonum Scriptis pag. 127.
(4) Menſis Octobris die decimo tertio.

Sufficit enim vel sola Martyrum memoria, ut ad Dei amorem excitet animum, &c. Vide etiam RR. PP. *Henschenij* & *Papebrochij* Acta Sanctorum ejusdem decimi tertij diei mensis Aprilis à pag. 120 usque ad pag. 125; ubi non solùm eadem suprà memorata *Symeonis Metaphrastæ* Narratio exhibetur latinè, secundùm novam quandam versionem incipiens hoc modo: *Vtile & expediens imprimis est meminisse eorum, qui pro Christo sunt passi; potest enim vel sola (Martyrum) memoria ad Dei amorem excitare animum, &c;* verùm etiam ipse ejusdem Narrationis *contextus græcus* publicatur à pag. 968 usque ad pag. 973 ex Codice manuscripto Medicæo Regis Franciæ, collato, ut ibidem expressè additur: cum alio Codice manuscripto *Bibliothecæ Cæsareæ*. Sed quis ibi intelligatur Augustissimæ istius Bibliothecæ Codex, nondum mihi liquet. Nam quòd ijdem RR. Patres ejusdem Tomi pag. 120 colum. 2 aliquanto clariùs & expressiùs scribunt, *se ea Acta græcè nactos esse ex Codice manuscripto Bibliothecæ Cæsareæ, unde Viennæ anno M DC LXVIII sumptibus suis illa describenda curaverint*, id mihi prorsùs est incognitum; nec satis mirari possum, quomodo descriptio ista me inscio fieri potuerit. Quod superest, consulenda quoque sunt de ijsdem Sanctis *Menæa Græcorum* die decimo tertio Octobris; *Martyrologium* autem *Romanum* die decimo tertio Aprilis, ubi hæc leguntur: *Pergami in Asiâ natalis Sanctorum Martyrum Carpi Episcopi Thyatirensis, Papyli Diaconi, & Agathonicæ sororis ejus optimæ fœminæ; Agathodori quoque eorum famuli, aliorúmque multorum, qui post varios cruciatus pro beatis confessionibus martyrio coronati sunt in persecutione Marci Antonini Veri & Lucij Aurelij Commodi.* Ita quidem Martyrologium Romanum. In suprà memoratis autem Actis Græcis dicuntur ijdem Sancti Martyres passi sub *Imp. Decio.*

Quadragesimò, & quidem à fol. 257 pag. 2 colum. 1 usque ad fol. 262 pag. 2 colum. 1, *Vita & certamen Sanctorum Martyrum Nazarij, Gervasij, Protasij & Celsi, conscriptum à* (1) *Symeone Metaphraste*; cujus titulus & principium: (2) Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιδ΄. Πολιτεία καὶ ἄθλησις τῶν ἁγίων καὶ ἐνδόξων τοῦ Χριστοῦ Μαρτύρων Ναζαρίου, Γερβασίου, Προτασίου, καὶ Κελσίου. Νέρωνος ἄρτι τὰ Ῥωμαίων σκῆπτρα διέποντος, ὁ θαυμαστὸς Ναζάριος, οἷά τις τῶν διαφανῶν ἀστέρων ἐν τῇ οἰκείᾳ πατρίδι ἐξέλαμπεν· εἶχε γὰρ τοῦτον ἡ Ῥώμη &c. Exstat hoc Martyrium apud *Surium*; sed die decimo nono Junij, & tantùm *latinè*, atque incipit ibi hoc modo: *Nerone tenente sceptra Imperij Romanorum, Nazarius admirabilis, tanquam stella quadam lucida, fulgebat in suâ patriâ. Eum enim habebat Roma &c.* Vide

(1) *Vide* Leonis Allatij *Diatribam de Symeonum Scriptis* pag. 130; *sed ibi statim in principio pro* Νέρωνος ἄρτι *perperàm legitur* Νέρωνος αὖθις.

(2) *Mensis Octobris die decimo quarto.*

Vide etiam *Menæa Græcorum* die decimo quarto Octobris; *Martyrologium* autem *Romanum* die decimo nono Junij, ubi hæc leguntur: *Mediolani Sanctorum Martyrum Gervasij & Protasij fratrum: ex quibus priorem tamdiu jussit Astasius Judex plumbatis cædi, quousque spiritum exhalaret; sequentem verò fustibus cæsum capite truncari. Horum corpora, Domino revelante, B. Ambrosius sanguine conspersa, & ita incorrupta reperit, ac si eo die fuissent interempti; in quorum translatione cæcus feretri tactu lumen recepit, & plurimi vexati à dæmonibus liberati sunt.* Item ibidem die vigesimo octavo Julij: *Mediolani natalis Sanctorum Martyrum Nazarij & Celsi pueri; quos Anolinus seu Anulinus sub rabie persecutionis; quæ per Neronem excitata est, diu maceratos, & afflictos in carcere, gladio feriri jussit.* Ad quæ Martyrologij Romani loca consule Card. *Baronij* eruditas Annotationes, & Autores ab eo ibidem citatos.

Quadragesimo primò, & quidem à fol. 262 pag. 2 colum. 1 usq; ad fol. 269 pag. 2 colum. 1, *Symeonis Metaphrastæ Vita & Martyrium S. Luciani die decimo quinto Octobris*; incipiens his verbis: Σαμόσατα πόλις τῆς Συρίας ἐστίν· &c. Plura de eodem Martyrio vide in recensione proximè præcedentis Codicis XVti, num. 13.

Quadragesimo secundò, & quidem à fol. 269 pag. 2 colum. 1 usque ad fol. 274 pag. 1 colum. 2, *Symeonis Metaphrastæ Martyrium S. Longini Centurionis die decimo sexto Octobris*; incipiens his verbis: Τοῦ Θεοῦ Λόγου διὰ τὴν ἐκ τῆς ἀρχαιῆς &c. Plura de eodem Martyrio vide in recensione proximè præcedentis Codicis XVti. num. 10.

Quadragesimo tertiò, & quidem à fol. 274 pag. 1 colum. 2 usq; ad fol. 280 pag. 2 colum. 2, *Martyrium S. Andreæ in Crisi, conscriptum à* (1) *Symeone Metaphraste*; cujus titulus & principium: (2) Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιζ΄. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Μάρτυρος Ἀνδρέου τοῦ ἐν τῇ (3) Κρίσει. Πολλὴ κατὰ τῶν τοῦ Χριστοῦ Μαρτύρων τοῦ διαβόλου ἡ κακουργία· καὶ μάλιστα &c. Exstat hoc Martyrium apud *Surium* eodem die decimo septimo Octobris, sed tantùm *latinè*; incipitque ibi hoc modo: *Est magna diaboli malitia adversùs Christi Martyres; & maximè* &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die; ut & *Martyrologium Romanum*, ubi hæc leguntur: *Constantinopoli S. Andreæ Cretensis monachi, qui ob cultum sacrarum Imaginum sub Constantino Copronymo sæpiùs verberatus, tandem amputato altero pede, reddidit spiritum.*

Quadragesimo quartò, & quidem à fol. 280 pag. 2 colum. 2 usq; ad fol. 285 pag. 1 colum. 1, *Symeonis Metaphrastæ Commentarius in Sanctum Apostolum & Evangelistam Lucam die decimo octavo Octobris*;

(1) *Vide* Leonis Allatij *Diatribam de Symeonum Scriptis pag.* 128.

(2) *Mensis Octobris die decimo septimo.*

(3) Crisis *est hîc nomen loci sacri Urbis Constantinopolitanæ, ubi corpus istius sancti Martyris, postquam à duodecim dæmoniacis viris miraculosè fuit inventum, debito honore sacrosanctè depositum est.*

bris; incipiens his verbis: Ἐι καὶ δικαίως μνήμην μετ' ἐγκωμίων τελειῶς &c. Plura de eodem Commentario vide in recensione proximè præcedentis Codicis XVti, num. 11.

Quadragesimo quintò, & quidem à fol. 285 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 292 pag. 1 colum. 2, *Martyrium Sancti Vari & sociorum, conscriptum à* (1) *Symeone Metaphraste*; cujus titulus & principium: (2) Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιθ'. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Μάρτυρος Οὐάρου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ. Μαξιμιανοῦ τοῦ τυράννου τὸ δυσεβὲς ἀνὰ πᾶσαν σχεδὸν τὴν οἰκουμένην ἐκδόντος διάταγμα· πέμψαντος δὲ καὶ &c. Exstat hoc Martyrium apud *Surium* eodem die decimo nono Octobris, sed tantùm *latinè*; incipitque ibi hoc modo: *Cùm Maximianus Tyrannus per universum ferè Orbem terræ impium edidisset edictum, misissétque etiam* &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die; ut & *Martyrologium Romanum*, ubi hæc leguntur: *In Ægypto Sancti Vari militis, qui sub Maximiano Imperatore, dum sanctos septem Monachos in carcere detentos visitaret atque reficeret, uno ex ipsis defuncto, in ejus locum subrogari voluit, & cum illis sævissima passus, martyrij palmam adeptus est.*

Quadragesimo sextò, & quidem à fol. 292 pag. 1 colum. 2 usq; ad fol. 312 pag. 2 colum. 2, *Martyrium Sancti Artemij, conscriptum à* (3) *Symeone Metaphraste*; cujus titulus & principium: (4) Μηνὶ τῷ αὐτῷ κ'. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Ἀρτεμίου. Μετὰ τὴν τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν εἰς οὐρανοὺς ἀνάληψιν, τῶν αὐτοῦ μαθητῶν &c. Exstat hoc Martyrium apud *Surinm* eodem die vigesimo Octobris, sed tantùm *latinè*; incipitque ibi hoc modo: *Post Domini & Salvatoris nostri in Cœlos ascensum, cùm ejus discipuli* &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die; ut & *Martyrologium Romanum*, ubi hæc leguntur: *Antiochiæ Sancti Artemij Ducis sive Præfecti Augustalis; qui sub Constantino Magno præclaris militiæ honoribus functus, à Juliano Apostatâ, quem sævitiæ in Christianos arguerat, fustibus cædi, alijsque tormentis affligi, ac demùm capite truncari jubetur.*

Quadragesimo septimò, & quidem à fol. 312 pag. 2 colum. 2 usque ad fol. 330 pag. 2 col. 1, *Vita & Conversatio Sancti Hilarionis, conscripta à* (4) *Symeone Metaphraste*; cujus titulus & principium: (5) Μηνὶ τῷ αὐτῷ κα'. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Ἱλαρίωνος. Ἐν Παλαιστίνῃ πόλις ἐστὶν, οὐκ ἔλαττον ἢ πέντε καὶ τεσσαράκοντα σταδίους ἀπέχουσα Γάζης· αὕτη &c. Exstat hæc Vita apud *Aloysium*

(1) *Vide* Leonis Allatij *Diatribam de Symeonum Scriptis pag.* 127. (2) *Mensis Octobris die decimo nono.*

(3) *Vide* Leonis Allatij *Diatribam de Symeonum Scriptis pag.* 127. (4) *Mensis Octobris die vigesimo.*

(5) *Vide* Leonis Allatij *Diatribam de Symeonum Scriptis pag.* 126. (6) *Mensis Octobris die vigesimo primo.*

ſium Lipomanum eodem die vigeſimo primo Octobris, ſed tantùm *latinè*; atque incipit ibi hoc modo: *In Palæſtinâ eſt* (1) *VICVS THABATHA, qui non minùs quàm quadraginta quinque ſtadia diſtat à Gazâ. Is* &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die; ut & *Martyrologium Romanum*, ubi hæc leguntur: *In Cypro natalis Sancti Hilarionis Abbatis; cujus Vitam virtutibus atque miraculis plenam Sanctus Hieronymus ſcripſit.*

Quadrageſimo octavò, & quidem à fol. 330 pag. 2 colum. 1 uſq; ad fol. 344 pag. 2 colum. 2, *Vita S. Abercij, Epiſcopi Hierapoleos in Phrygiâ, conſcripta à* (2) *Symeone Metaphraſte*; cujus titulus & principium: (3) Τῷ αὐτῷ μηνὶ κβ'. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἀβερκίου Ἐπισκόπου Ἱεραπόλεως. Μάρκου Ἀντωνίνου καὶ Λουκίου Βήρου τὴν αὐτοκράτορα Ῥωμαίοις διεπόντων ἀρχὴν, δόγμα ἐπὶ πᾶσαν ἐφοίτα τὴν γῆν, &c. Exſtat hæc Vita apud *Surium* eodem die vigeſimo ſecundo Octobris, ſed tantùm *latinè*; atque incipit ibi hoc modo: *Marco Antonino & Lucio Vero Romanum obtinentibus Imperium, pervaſit decretum in univerſam terram*, &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* & *Martyrologium Romanum* eodem die; atque inſuper conſule Librum hunc *octavum* Commentariorum ſuprà pag. 63 & 64.

Quadrageſimo nonò, & quidem à fol. 344 pag. 2 colum. 2 uſq; ad fol. 351 pag. 1 colum. 1, (4) *Symeonis Metaphraſtæ Commentarius in Sanctum Apoſtolum Jacobum, cognominatum Fratrem Domini*; cujus titulus & principium: (5) Μηνὶ τῷ αὐτῷ κγ'. Ὑπόμνημα εἰς τὸν ἅγιον Ἰάκωβον τὸν Ἀπόστολον καὶ Ἀδελφόθεον. Οὐχ οὕτως ἡδύ τι τῷ φιλαρέτῳ, καὶ κόρῳ μηδενὶ λυμαινόμενον, ὡς μνήμη δικαίου, &c. Exſtat hic Commentarius apud *Surium*; ſed die primo menſis Maij, & tantùm *latinè*; incipitque ibi hoc modo: *Nihil eſt viro bono & virtutis amatori æquè jucundum, & quod nulla minùs ſatietate offendatur, atque juſti memoria*, &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* die vigeſimo tertio Octobris; *Martyrologium* autem *Romanum* ſuprà memorato die primo Maij, ubi hæc leguntur: *Natalis Beatorum Apoſtolorum Philippi & JACOBI; ex quibus Philippus, poſtquam omnem pœnè Scythiam ad fidem Chriſti convertiſſet, apud Hierapolim Aſiæ civitatem cruci affixus, & lapidibus obrutus, glorioſo fine quievit; JACOBVS verò, qui & FRATER DOMINI legitur, & primus Hieroſolymorum Epiſcopus, à pinnâ Templi præcipitatus, confractis cruribus, ac fullonis fuſte in cerebro percuſſus interijt, ibiq; non longè à Templo ſepultus eſt.*

(1) *Hinc apparet, in* Codice *manuſcripto Græco, quo* Lipomanus *uſus eſt, ſcriptum fuiſſe*: Ἐν Παλαιστίνῃ ΚΩΜΗ ἐστὶν ΘΑΒΑΘΑ, ἀπὲχ &c.

(2) *Vide* Leonis Allatij *Diatribam de Symeonum Scriptis pag.* 130.

(3) *Menſis Octobris die vigeſimo ſecundo.*

(4) *Vide* Leonis Allatij *Diatribam de Symeonum Scriptis pag.* 128.

(5) *Menſis Octobris die vigeſimo tertio.*

Quin-

Quinquagesimò, & quidem à fol. 351 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 367 pag. 1 colum. 1, *Martyrium Sancti Arethæ & sociorum, conscriptum à* (1) *Symeone Metaphraste;* cujus titulus & principium: (2) Μηνὶ τῷ αὐτῷ κδ'. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Ἀρέθα καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἀθλησάντων ἁγίων Μαρτύρων· καὶ ἱστορία τῶν κατὰ χώρας τότε πραχθέντων. Ἔτος μὲν ἤδη πέμπτον ἐνειστήκει τῷ εὐσεβεῖ Ἰουστίνῳ, τὸ Ῥωμαίων ἀρχῆς τῶν σκήπτρων ἐνειλημμένῳ, ἡνίκα &c. Exstat hoc Martyrium apud *Surium* eodem die vigesimo quarto Octobris, sed tantùm *latinè;* incipitque ibi hoc modo: *Instabat jam quintus annus, ex quo Justinus acceperat sceptra Romani Imperij; quo quidem tempore* &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die; ut & *Martyrologium Romanum*, ubi hæc leguntur: *Apud* (3) *Homeritas in civitate Nagran passio Sanctorum ARETHÆ & sociorum trecentorum & quadraginta tempore Justini Imperatoris, sub Dunaan Judæo tyranno; post quos Christiana mulier incendio tradita est, cujus filius annorum quinque, cùm balbutiendo Christum confiteretur, nec blanditijs nec minis retineri posset, in ignem, ubi mater ardebat, se præcipitem dedit.* Hucusque *Martyrologium Romanum.* Plura autem de *S. Arethâ* ejúsque passione, quæ A. C. 522 contigit, vide Libri *quarti* horum Commentariorum pag. 130, 132, 133 & 134.

(1) *Vide* Leonis Allatij *Diatribam de Symeonum Scriptis pag.* 126.
(2) *Mensis Octobris die vigesimo quarto.*
(3) *Vide Librum quartum horum Commentariorum pag.* 127, 128, 129, 130, *ubi de iisdem* Homeritis *fusiùs agitur.*

Quinquagesimo primò, & quidem à fol. 367 pag. 1 colum. 2 usque ad fol. 368 pag. 2 colum. 1, *Martyrium SS. Marciani & Martyrij Notariorum, conscriptum à* (4) *Symeone Metaphraste;* cujus titulus & principium: (5) Μηνὶ τῷ αὐτῷ κε'. Μαρτύριον τῶν ἁγίων μαρτύρων Μαρκιανοῦ καὶ Μαρτυρίου τῶν (6) Νοταρίων. Ἐπεχωρίαζε μὲν καὶ πρότερον ἤδη τὸ τῶν Ἀρειανῶν δόγμα τῇ Ῥωμαίων ἐπικρατείᾳ, &c. Exstat hoc Martyrium apud *Surium* eodem die vigesimo quinto Octobris, sed tantùm *latinè;* atque incipit ibi hoc modo: *Versabatur quidem jam quoque priùs dogma Arianum in ditione Romanorum*, &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die; ut & *Martyrologium Romanum*, ubi hæc leguntur: *Constantinopoli passio Sanctorum Martyrij Subdiaconi, & Marciani Cantoris, qui ab hæreticis sub Constantio Imperatore necati sunt.*

(4) *Vide* Leonis Allatij *Diatribam de Symeonum Scriptis pag.* 126.
(5) *Mensis Octobris die vigesimo quinto.*
(6) *Nempe Notariorum Patriarchalium Constantinopolitanorum; de quibus vide plura Libri septimi horum Commentariorum pag.* 132 & 133.

Quinquagesimo secundò, & quidem à fol. 368 pag. 2 colum. 2 usque ad fol. 374 pag. 2 colum. 2, *Symeonis Metaphrastæ Historia Martyrij Sancti Martyris Demetrij die vigesimo sexto Octobris;* incipiens his verbis: Ἔτυχε μὲν τὰ Ῥωμαίων σκῆπτρα Μαξιμιανὸς &c. Plura de hoc Martyrio vide in recensione proximè præcedentis Codicis XVti, num. 12.

Quin-

Quinquagesimo tertiò, & quidem à fol. 374 pag. 2 colum. 2 usque ad fol. 380 pag. 2 colum. 1, *Vita & Martyrium Sanctæ Martyris Anastasiæ Romanæ, conscriptum à* (1) *Symeone Metaphraste*; cujus titulus & principium: (2) Μηνὶ τῷ αὐτῷ κη΄. Βίος καὶ πολιτεία καὶ μαρτύριον τῆς ἁγίας ὁσιομάρτυρος Ἀναστασίας τῆς Ῥωμαίας. Διττὰς ἡμῖν ὁ λόγος Ἀναστασίας οἶδε γνωρίζειν· ἐπιφανεῖς μὲν ἄμφω τὸ κατὰ σάρκα γένος, ἐπιφανεστέρας δὲ πολλῷ τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως· καὶ &c. Exstat hoc Martyrium apud *Surium* eodem die vigesimo octavo Octobris, sed tantùm *latinè*; incipitque ibi hoc modo: *Literis mandatum est, duas fuisse Anastasias, ambas quidem genere claras, longè autem clariores confessione fidei, &* &c. Vide etiam *Menæa Græcorum*; sed die vigesimo nono Octobris; *Martyrologium* autem *Romanum* eodem suprà memorato die vigesimo octavo Octobris, ubi hæc leguntur: *Romæ Sanctæ ANASTASIÆ Senioris, Virginis, & Cyrilli martyrium. Illa in persecutione Valeriani sub Probo Præfecto vinculis constricta, colaphis cæsa, igne & verberibus cruciata, cùm in confessione Christi immobilis permaneret, abscissis mammillis, evulsis unguibus, dentibus comminutis, manibus pedibúsque præcisis, truncata capite, tot passionum monilibus ornata migravit ad Sponsum; Cyrillus autem ei petenti aquam propinans, martyrium pro mercede accepit.*

(1) *Vide* Leonis Allatij *Diatribam de Symeonum Scriptis pag.* 125.

(2) *Mensis Octobris die vigesimo octavo.*

Quinquagesimo quartò, & quidem à fol. 380 pag. 2 colum. 1 usque ad fol. 393 pag. 2 colum. 2, *Vita Sancti Abramij Eremitæ, & Sanctæ Mariæ neptis ejus, conscripta à* (3) *Symeone Metaphraste*; cujus titulus & principium; (4) Μηνὶ τῷ αὐτῷ κθ΄. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Ἀβραμίου. Ἀνδρῶν φιλαρέτων βίος, καὶ ἡ τῆς αὐτῶν πολιτείας διήγησις, &c. Exstat hæc Vita apud *Lipomanum* eodem die vigesimo nono Octobris; apud *Surium* autem, secundùm *Martyrologium Romanum*, die decimo sexto Martij; sed utrobique tantùm *latinè*; incipitque ibidem hoc modo: *Virorum virtutis studiosorum vita, & eorum, quæ ab eis gesta fuerunt, narratio*, &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* die vigesimo nono Octobris; *Martyrologium* autem *Romanum* die decimo sexto Martij, ubi hæc leguntur: *In Syriâ Sancti Abrahæ Eremitæ; cujus res gestas Beatus Ephræm Diaconus conscripsit.* Consule quoque RR. PP. *Henschenij* & *Papebrochij* Acta Sanctorum eodem die decimo sexto Martij; ubi, præter eruditissimum Commentarium prævium, exstant Acta ejusdem *S. Abramij*, autore *S. Euphræmo* synchrono: & quidem *latinè*, Tomi secundi mensis Martij pag. 436 atque deinceps; *græcè* autem ex Codice manuscripto Bibliothecæ Vaticanæ ibidem pag. 741 ac deinceps.

(3) *Vide* Leonis Allatij *Diatribam de Symeonum Scriptis pag.* 124.

(4) *Mensis Octobris die vigesimo nono.*

Quin-

Quinquagesimo quintò, & quidem à fol. 394 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 397 pag. 2 colum. 1, *Martyrium SS. Zenobij & sororis ejus Zenobiæ, conscriptum à* (1) *Symeone Metaphraste;* cujus titulus & principium: (2) Μηνὶ τῷ αὐτῷ λ΄. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Ζηνοβίου καὶ Ζηνοβίας τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ. Αἰγαὶ πόλις ἐστὶν, ἐπὶ κόλπῳ μὲν τῷ Ἰονίῳ κειμένη, ὑπὸ Κιλίκων δὲ οἰκουμένη· ἧς τὸ μὲν πρὸς ἤπειρον, οὐ πολύ· πλατεῖαν δὲ καὶ ἱκανῶς εἰς μῆκος διήκουσαν, ὁ τῆς γείτονος θαλάσσης ὅρμος ἐκδέχεται. αὕτη τὸν μακάριον Ζηνόβιον ἤνεγκε, &c. Exstat hoc Martyrium apud *Surium* eodem die trigesimo Octobris, sed tantùm *latinè;* incipitque ibi hoc modo: *Æga est civitas, quæ sita quidem est in sinu Jonico, habitatur autem à Cilicibus; cujus ea pars quidem, quæ vergit ad continentem, non est magna, latam autem & porrectam in satis magnam latitudinem propinqui maris portus excipit. Ea tulit Beatum Zenobium*, &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die; ut & *Martyrologium Romanum*, ubi hæc leguntur: *Ægeæ in Ciliciâ passio Sanctorum Zenobij Episcopi & Zenobiæ sororis ejus, sub Diocletiano Imperatore & Lysiâ Præside.*

(1) *Vide* Leonis Allatij *Diatribam de Symeonum Scriptis pag.* 124. (2) *Mensis Octobris die trigesimo.*

Quinquagesimo sextò, & quidem à fol. 397 pag. 2 colum. 2 usque ad fol. 400 pag. 1 colum. 2, *Martyrium Sancti Epimachi, conscriptum à* (3) *Symeone Metaphraste;* cujus titulus & principinm: (4) Μηνὶ τῷ αὐτῷ λα΄. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἐπιμάχου. Ἄρτι μὲν ἡ τῆς ἀσεβείας ἀχλὺς ἀνὰ πᾶσαν διεχεῖτο τὴν οἰκουμένην, &c. Exstat hoc Martyrium apud *Surium* eodem die trigesimo primo Octobris, sed tantùm *latinè;* incipitque ibi hoc modo. *Olim profectò impietatis caligo per totum Orbem terrarum diffusa erat*, &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die; *Martyrologium* autem *Romanum* die duodecimo Decembris, ubi hæc leguntur: *Alexandriæ Sanctorum Martyrum EPIMACHI & Alexandri; qui sub Decio Imperatore, cùm fuissent multo tempore in vinculis, & diversis supplicijs affecti, perdurâssent in fide, ignibus tandem consumpti sunt.*

(3) *Vide* Leonis Allatij *Diatribam de Symeonum Scriptis pag.* 124. (4) *Mensis Octobris die trigesimo primo.*

Quinquagesimo septimò, & quidem fol. 400 pag. 1 colum. 2, *Subscriptio Græca, quâ indicatur, à quo & quando Codex ille fuerit scriptus.* Ea autem est hæc: Ὦ Χριστέ μου σῶσόν με τὸν ἀχρεῖον σου δοῦλον ΓΕΩΡΓΙΟΝ, τλήμονα τάχα καὶ θύτην. Δόξα ὁ Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι. Τέλος μηνὸς Ὀκτωβρίου ἔτει ,ϛϡζ΄, Ἰνδ. ζ΄, ἐν μηνὶ Ἰουνίῳ, δεκάτῃ. Hoc est: *O Christe mi salva me inutilem tuum servum GEORGIVM, miserum* (5) *Tachygraphum sive Notarium, & Sacerdotem. Finis mensis Octobris* (6) *anno 6907, Indictione*

(5) *De hoc vocabulo* Ταχυγράφος *vide plura Libri* quarti *horum Commentariorum pag.* 124 *in margine.* (6) *Nempe anno à creatione Mundi secundùm vulgarem seu communem supputationem Ecclesiæ Constantinopolitanæ. Vide* Leonis Allatij *Dissertationem de Dominicis & Hebdomadibus recentiorum Græcorum colum.* 1494 & 1521.

Indictione septimâ, mensis Junij die decimo. Hucusque Subscriptio illa. Ex quâ indubiè patet, Codicem hunc scriptum esse anno Æræ Christianæ vulgaris *millesimo trecentesimo nonagesimo nono.*

Quinquagesimo octavò, & quidem à fol. 400 pag. 2 colum. 1 usque ad fol. 401 pag. 1 colum. 2, *Index antiquus græcus Vitarum, Martyriorum, & Encomiorum totius mensis Octobris*, ut ea suprà enumerata sunt.

XVII.

Decimus septimus, (1) Codex manuscriptus *Historicus Græcus* est *membranaceus* pervetustus, elegans, & optimæ notæ in folio, sed in fine uno aut duobus folijs mutilus, constátque nunc folijs *ducentis quinquaginta septem*, paginatim in binas columnas divisis, & ad *Joannem Sambucum*, ut ipse solitâ propriæ manûs inscriptione testatur, olim pertinuit. Continetur eo *Magni Menologij Græcorum mensis Octobe*r hoc ordine:

(1) *Fuit is olim inter Codices manuscriptos Theologicos Græcos* centesimus vigesimus tertius.

Primò, & quidem à fol. 1 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 3 pag. 2 colum. 2, *Symeonis Metaphrastæ Martyrium Sancti Apostoli Ananiæ die primo Octobris;* incipiens his verbis: Λουκιανοῦ τοῦ δυσσεβοῦς κατὰ τὰ τῆς ἑώας μέρη &c. Plura de eodem Martyrio vide in recensione proximè præcedentis Codicis XVIti, num. 30.

Secundò, & quidem à fol. 4 pag. 1 colum. 1 usq; ad fol. 17 pag. 2 colum. 1, *Symeonis Metaphrastæ Martyrium SS. Cypriani & Justinæ die secundo Octobris;* incipiens his verbis: Πολλὰ καὶ μεγάλα μετὰ τὴν Ἀντιόχου &c. Plura de eodem Martyrio vide in recensione proximè præcedentis Codicis XVIti, num. 31.

Tertiò, & quidem à fol. 17 pag. 2 col. 2 usque ad fol. 25 pag. 2 colum. 2, *Symeonis Metaphrastæ Martyrium S. Dionysij Areopagitæ die tertio Octobris;* incipiens his verbis: Πάλαι μὲν ἐν τύποις &c. Plura de eodem Martyrio vide suprà in recensione Codicis XVti, num. 6, & Codicis XVIti, num. 32.

Quartò, & quidem à fol. 26 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 28 pag. 2 colum. 2, *Symeonis Metaphrastæ Martyrium Sanctæ Charitines die* (2) *quinto Octobris;* incipiens his verbis: Ἐκράτει ποτὲ τὰ τῆς ἀσεβείας &c. Plura de eodem Martyrio vide suprà in recensione Codicis XVti, num. 7, & XVIti, num. 33. Sed in posteriori illo Codice refertur idem Martyrium perperàm ad diem *quartum* Octobris.

(2) *Ita ibi clarè & expressè legitur; nempe* Μηνὶ τῷ αὐτῷ ε΄. *Hoc est:* Mensis ejusdem die quinto.

Quintò, & quidem à fol. 29 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 35 pag. 1 colum. 1, *Symeonis Metaphrastæ Commentarius in S. Apostolum Thomam die sexto Octobris;* incipiens his verbis: Πάλαι μὲν

Kk τὰς

τὰς κτῆ γῆν διατριβὰς &c. Plura de eodem Commentario vide in recensione proximè præcedentis Codicis XVIti, num. 34.

Sextò, & quidem à fol. 35 pag. 1 colum. 2 usque ad fol. 47 pag. 2 colum. 1, *Symeonis Metaphrastæ Martyrium SS. Sergij & Bacchi die septimo Octobris;* incipiens his verbis: Μαξιμιανοῦ βασιλεύοντος τοῦ τυράννου, &c. Plura de eodem Martyrio vide in recensione proximè præcedentis Codicis XVIti, num. 35.

Septimò, & quidem à fol. 47 pag. 2 colum. 2 usque ad fol. 53 pag. 1 colum. 2, *Symeonis Metaphrastæ Vita S. Pelagiæ Antiochenæ die octavo Octobris;* incipiens his verbis: Γυναικείαν ἀρετὴν &c. Plura de eâdem Vitâ vide in recensione Codicis XVti, num. 8, & XVIti, num. 36.

Octavò, & quidem à fol. 53 pag. 2 colum. 1 usque ad fol. 59 pag. 2 colum. 1, *Symeonis Metaphrastæ Martyrium SS. Eulampij & Eulampiæ die decimo Octobris;* incipiens his verbis: Ἄρτι τῆς θεογνωσίας &c. Plura de eodem Martyrio vide in recensione Codicis XVti, num. 9, & XVIti, num. 37.

Nonò, & quidem à fol. 59 pag. 2 colum. 2 usque ad fol. 66 pag. 1 colum. 2, *Symeonis Metaphrastæ Martyrium SSS. Probi, Tarachi, & Andronici die duodecimo Octobris;* incipiens his verbis: Διοκλητιανὸς τὴν αὐτοκρατορίαν Ῥωμαίοις διέπων ἀρχὴν, &c. Plura de eodem Martyrio vide in recensione proximè præcedentis Codicis XVIti, num. 38.

Decimò, & quidem à fol. 66 pag. 2 colum. 1 usque ad fol. 77 pag. 1 colum. 1, *Symeonis Metaphrastæ Martyrium Sanctorum Carpi, Papyli, & sociorum, die decimo tertio Octobris;* incipiens his verbis: Μεμνῆσθαι τῶν ὑπὲρ Χριστοῦ παθόντων &c. Plura de eodem Martyrio vide in recensione proximè præcedentis Codicis XVIti, num. 39.

Vndecimò, & quidem à fol. 77 pag. 1 colum. 2 usque ad fol. 82 pag. 1 colum. 1, *Symeonis Metaphrastæ Martyrium Sanctorum Nazarij, Gervasij, Protasij, & Celsi, die decimo quarto Octobris;* incipiens his verbis: Νέρωνος ἄρτι τὰ Ῥωμαίων σκῆπτρα διέποντος, &c. Plura de eodem Martyrio vide in recensione proximè præcedentis Codicis XVIti, num. 40.

Duodecimò, & quidem à fol. 82 pag. 1 colum. 2 usque ad fol. 91 pag. 1 colum. 2, *Symeonis Metaphrastæ Martyrium Sancti Luciani die decimo quinto Octobris;* incipiens his verbis: Σαμόσατα πόλις τῆς Συρίας ἐστὶν &c. Plura de eodem Martyrio vide suprà in recensione Codicis XVIti, num. 13, & XVIti, num. 41.

Decimo

Decimo tertiò, & quidem à fol. 91 pag. 1 colum. 2 uſque ad fol. 97 pag. 1 colum. 2, *Symeonis Metaphraſtæ Martyrium S. Longini Centurionis die decimo ſexto Octobris*; incipiens his verbis: Τοῦ Θεοῦ Λόγου διὰ τὴν ἐκ τῆς παρακοῆς &c. Plura de eodem Martyrio vide ſuprà in recenſione Codicis XVti, num. 10, & XVIti, num. 42.

Decimo quartò, & quidem à fol. 97 pag. 2 colum. 1 uſque ad fol. 103 pag. 1 colum. 1, *Symeonis Metaphraſtæ Commentarius in Sanctum Apoſtolum & Evangeliſtam Lucam die decimo octavo Octobris*; incipiens his verbis: Εἰ καὶ δικαίου μνήμην &c. Plura de eodem Commentario vide ſuprà in recenſione Codicis XVti, num. 11, & XVIti, num. 44.

Decimo quintò, & quidem à fol. 103 pag. 1 colum. 1 uſq; ad fol. 112 pag. 2 colum. 1, *Symeonis Metaphraſtæ Martyrium S. Vari & ſociorum die decimo nono Octobris*; incipiens his verbis: Μαξιμιανοῦ τοῦ τυράννου τὸ δυσσεβὲς &c. Plura de eodem Martyrio vide in recenſione proximè præcedentis Codicis XVIti, num. 45.

Decimo ſextò, & quidem à fol. 112 pag. 2 colum. 1 uſq; ad fol. 120 pag. 2 colum. 1, *Symeonis Metaphraſtæ Martyrium Sancti Andreæ in Criſi eodem die decimo nono Octobris*; incipiens his verbis: Πολλὴ κατὰ τῶν τοῦ Χριστοῦ μαρτύρων &c. Plura de eodem Martyrio vide in recenſione proximè præcedentis Codicis XVIti, num. 43; ſed ibi illud refertur ad diem *decimum ſeptimum* Octobris.

Decimo ſeptimò, & quidem à fol. 120 pag. 2 col. 1 uſq; ad fol. 147 pag. 2 colum. 2, *Symeonis Metaphraſtæ Martyrium S. Artemij die vigeſimo Octobris*; incipiens his verbis: Μετὰ τὴν τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν εἰς οὐρανοὺς ἀνάληψιν &c. Plura de eodem Martyrio vide in recenſione proximè præcedentis Codicis XVIti, num. 46.

Decimo octavò, & quidem à fol. 147 pag. 2 col. 2 uſq; ad fol. 170 pag. 1 colum. 2, *Symeonis Metaphraſtæ Vita S. Hilarionis die vigeſimo primo Octobris*; incipiens his verbis: Ἐν Παλαιστίνῃ πόλις ἐστὶ, οὐκ ἔλαττον ἢ &c. Plura de eâdem Vitâ vide in recenſione proximè præcedentis Codicis XVIti, num. 47.

Decimo nonò, & quidem à fol. 170 pag. 1 colum. 2 uſq; ad fol. 189 pag. 1 colum. 2, *Symeonis Metaphraſtæ Vita S. Abercij, Hierapoleos in Phrygiâ Epiſcopi, die vigeſimo ſecundo Octobris*; incipiens his verbis: Μάρκου Ἀντωνίνου καὶ Λουκίου Βήρου &c. Plura de eâdem Vitâ vide in recenſione proximè præcedentis Codicis XVIti, num. 48.

Vigeſimò, & quidem à fol. 189 pag. 1 col. 2 uſq; ad fol. 197 pag. 1 col. 2, *Symeonis Metaphraſtæ Commentarius in S. Apoſtolum Jacobum,*

cognominatum Fratrem Domini, die vigesimo tertio Octobris; incipiens his verbis: Ὀυχ' ὅτως ἡδύ τι τῷ φιλαρέτῳ &c. Plura de eodem Commentario vide in recensione proximè præcedentis Codicis XVIti, num. 49.

Vigesimo primò, & quidem à fol. 197 pag. 1 col. 2 usq; ad fol. 217 pag. 1 colum. 2, *Symeonis Metaphrastæ Martyrium Sancti Arethæ & sociorum, die vigesimo quarto Octobris*; incipiens his verbis: Ἔτος μὲν ἤδη πέμπτον &c. Plura de eodem Martyrio vide in recensione proximè præcedentis Codicis XVIti, num. 50.

Vigesimo secundò, & quidem à fol. 217 pag. 1 colum. 2 usque ad fol. 219 pag. 1 colum. 2, *Symeonis Metaphrastæ Martyrium Sanctorum Marciani & Martyrij Notariorum, die vigesimo quinto Octobris*; incipiens his verbis: Ἐπεχωρίαζε μὲν καὶ πρότερον &c. Plura de eodem Martyrio vide in recensione proximè præcedentis Codicis XVIti, num. 51.

Vigesimo tertiò, & quidem à fol. 219 pag. 1 col. 2 usq; ad fol. 226 pag. 1 colum. 1, *Symeonis Metaphrastæ Martyrium S. Demetrij, die vigesimo sexto Octobris*; incipiens his: Εἶχε μὲν τὰ Ῥωμαίων σκῆπτρα Μαξιμιανὸς &c. Plura de eodem Martyrio vide suprà in recensione Codicis XVti, num. 12, & XVIti, num. 52.

Vigesimo quartò, & quidem à fol. 226 pag. 1 colum. 2 usque ad fol. 233 pag. 2 col. 1, *Symeonis Metaphrastæ Martyrium S. Anastasiæ Romanæ Senioris, die vigesimo octavo Octobris*; incipiens his verbis: Διττὰς ἡμῖν ὁ λόγος Ἀναςασίας &c. Plura de eodem Martyrio vide in recensione proximè præcedentis Codicis XVIti, num. 53.

Vigesimo quintò, & quidem à fol. 233 pag. 2 colum. 2 usq; ad fol. 252 pag. 1 colum. 1, *Symeonis Metaphrastæ Vita S. Abramij Eremitæ, die vigesimo nono Octobris*; incipiens his verbis: Ἀνδρῶν φιλαρέτων βίος &c. Plura de eâdem Vitâ vide in recensione proximè præcedentis Codicis XVIti, num. 54.

Vigesimo sextò, & quidem à fol. 252 pag. 1 col. 1 usq; ad fol. 257 pag. 1 colum. 1, *Symeonis Metaphrastæ Martyrium SS. Zenobij & Zenobiæ, die trigesimo Octobris*; incipiens his verbis: Αἰγαὶ πόλις ἐςὶν, ἐπὶ κόλπῳ μὲν τῷ Ἰονίῳ &c. Plura de eodem Martyrio vide in recensione proximè præcedentis Codicis XVIti, num. 55.

Vigesimo septimò, & quidem fol. 257 pag. 2 colum. 2, *Fragmentum Martyrij S. Epimachi, à Symeone Metaphraste conscripti, & principio atq; fine mutili*; quod exstat integrum in proximè præcedenti Codice XVIto, num. 56. Incipit autem illud Fragmentum in hoc Codice

his

his verbis : - - - *αν᾽ πάσῃ δὲ λοιπὸν* &c; pertingit autem ibidem uſque ad hæc verba : *τότε τοίνυν οὐχ ἦν ἔτι ἀνεκτὸν Ἐπιμάχῳ ἡ ἐρημία* - - - &c.

XVIII.

Decimus Octavus (1) Codex manuſcriptus *Hiſtoricus Græcus* eſt *membranaceus* pervetuſtus & optimæ notæ in *folio*, & magnâ ex parte *aureis literis* magnificentiſſimè atque elegantiſſimè exaratus. conſtátque folijs *trecentis quadraginta uno*, paginatim in binas columnas diviſis; & olim quidem ad ipſam *Bibliothecam Imperatoriam Conſtantinopolitanam* pertinuit, poſteà autem ab *Augerio Busbeckio*, ut ipſe ſolitâ propriæ manûs inſcriptione teſtatur, *Conſtantinopoli* comparatus eſt. Continetur eo *Magni Menologij Græcorum Menſis October* hoc ordine:

(1) *Fuit is olim inter Codices manuſcriptos Theologicos Græcos* centeſimus vigeſimus ſextus.

Primò, & quidem à fol. 1 pag. 2 uſq; ad fol. 3 pag. 1 colum. 1, *Index antiquus Græcus totius menſis Octobris, cum principijs cujuſque Vitæ, vel Martyrij, vel Encomij.*

Secundò, & quidem fol. 3 pag. 2, *Tabula elegantiſſima, exhibens Imagines pictas inauratas omnium Sanctorum totius menſis Octobris;* quarum generalis Inſcriptio aurea eſt hæc: ΟἹ ἍΓΙΟΙ ΤΟΥ͂ ὈΚΤΩΒΡΊΟΥ ὍΛΟΥ ΜΗΝΌΣ. Sunt autem in univerſum *Imagines triginta ſex*; & ſingularum magnitudo patet ex *primâ* earum, quæ *S. Ananiam* repræſentat, & pro ſpecimine hîc appoſita eſt.

Tertiò, & quidem à fol. 4 pag. 1 colum. 1 uſq; ad fol. 341 pag. 2 colum. 2, menſis Octobris die Imo *Symeonis Metaphraſtæ Martyrium S. Ananiæ;*

S. Ananiæ; d. IIdo ejuſdem Symeonis *Martyrium SS. Cypriani & Juſtinæ*; d. IIItio ejuſdem Symeonis *Martyrium S. Dionyſij Areopagitæ*; d. Vto ejuſdem Symeonis *Martyrium S. Charitines*; d. VIto ejuſdem Symeonis *Commentarius in S. Apoſtolum Thomam*; d. VIImo ejuſdem Symeonis *Martyrium SS. Sergij & Bacchi*; d. VIIIvo ejuſdem Symeonis *Vita S. Pelagiæ Antiochenæ*; d. Xmo ejuſdem Symeonis *Martyrium SS. Eulampij & Eulampiæ*; d. XIImo ejuſdem Symeonis *Martyrium SSS. Probi, Tarachi, & Andronici*; d. XIIItio ejuſdem Symeonis *Martyrium SS. Carpi & Papyli*; d. XIVto ejuſdem Symeonis *Martyrium Sanctorum Nazarij, Gervaſij, Protaſij, & Celſi*; d. XVto ejuſdem Symeonis *Martyrium S. Luciani*; d. XVIto ejuſdem Symeonis *Martyrium S. Longini Centurionis*: d. XVIIIvo ejuſdem Symeonis *Commentarius in S. Lucam*; d. XIXno ejuſdem Symeonis *Martyrium S. Vari*; eodem die XIXno, ejuſdem Symeonis *Martyrium S. Andreæ in Criſi*; d. XXmo ejuſdem Symeonis *Martyrium S. Artemij*; d. XXImo ejuſdem Symeonis *Vita S. Hilarionis*; d. XXIIdo ejuſdem Symeonis *Vita S. Abercij*; d. XXIIItio ejuſdem Symeonis *Commentarius in S. Apoſtolum Jacobum Fratrem Domini*; d. XXIVto ejuſdem Symeonis *Martyrium S. Arethæ*; d. XXVto ejuſdem Symeonis *Martyrium SS. Marciani & Martyrij*; d. XXVIto ejuſdem Symeonis *Martyrium S. Demetrij*; d. XXVIIIvo ejuſdem Symeonis *Martyrium S. Anaſtaſiæ Romanæ Senioris*; d. XXIXno ejuſdem Symeonis *Vita S. Abramij*; d. XXXmo ejuſdem Symeonis *Martyrium SS. Zenobij & Zenobiæ*; d. XXXImo ejuſdem Symeonis *Martyrium S. Epimachi*. Plura de hiſce Vitis, Martyrijs & Encomijs Sanctorum menſis Octobris, à *Symeone Metaphraſte* conſcriptis, vide ſuprà in recenſione Codicum XVti, XVIti, & XVIImi.

XIX.

(1) *Fuit is olim inter Codices manuſcriptos Theologicos Græcos* centeſimus trigeſimus ſecundus.

Decimus nonus (1) Codex manuſcriptus *Hiſtoricus Græcus* eſt pervetuſtus, elegans, & optimæ notæ in *folio*, ſed in principio & fine mutilus; conſtátque nunc folijs *trecentis viginti quatuor*, paginatim in binas columnas diviſis, & ad *Joannem Sambucum*, ut ipſe ſolitâ propriæ manûs inſcriptione teſtatur, olim pertinuit. Continetur eo *Magni Menologij Græcorum Menſis November* hoc ordine:

Primò, & quidem à fol. 1 pag. 1 colum. 1 uſque ad fol. 10 pag. 1 colum. 1, *Vita, rerúmque geſtarum, ac Miraculorum Sanctorum Confeſſorum Aſianorum Anargyrorum Coſmæ & Damiani, filiorum Theodotes, quorum memoria in Menæis Græcorum celebratur die primo Novembris, particula extrema perexigua, octodecim tantùm verſibus*

ſibus ſive lineis conſtans; quæ deſinit his verbis: Ταῦτα αὐτοὶ διὰ τὴν πίστιν αὐτοῦ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντες ἐφιλοτιμήσαντο, ἀληθῶς ἀγαθοῦ Δεσπότου διάκονοι δαψιλεῖς, τοιαῦτα χαριζόμενοι, καὶ τοσαύτας ἐπιτελοῦντες θεραπείας ἐν ὀνόματι καὶ εἰς δόξαν τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν. Dolendum profectò eſt, totam præcedentem ejuſdem Vitæ & Narrationis Miraculorum partem injuriâ temporis ibi perijſſe. Quamvis enim Hiſtoria hæc videatur eſſe eadem, cujus mentio facta eſt Libri *quarti* horum Commentariorum paginâ 133 & 134, quæque ibi inſcribitur & incipit his verbis: Βίος καὶ πολιτεία ἐν ἐπιτόμῳ καὶ μερικὴ θαυμάτων διήγησις τῶν ἁγίων Ἀναργύρων καὶ θαυματουργῶν Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ, ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ Α΄. Τῆς ἑλληνικῆς μανίας ἄρτι καταπαυσάσης, καὶ τῆς δαιμονικῆς λατρείας καταλυθείσης διὰ τῆς τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἐν σαρκὶ παρουσίας, &c; certò tamen id non poſſum affirmare, quia nunc primùm, ubi ſuperioris iſtius Narrationis finem cum præſentis hujus Narrationis fine volui conferre, præter opinionem animadverti, etiam ſuperiorem iſtam Narrationem, quæ in Codice manuſcripto Theologico Græco *centeſimo quinquageſimo primo* num. 35 exſtat, pluſquàm dimidiâ parte poſteriori mutilam eſſe, ideóque & fine ſuo carere; ejúſque loco ibidem fol. 190 & 191 exſtare etiam quandam imperfectam & principio carentem Narrationem de quodam *S. Zoſimo, Anachoretâ & Martyre*, nondum mihi ſatis cognito. De tribus autem Sanctorum Anargyrorum *Coſmæ* & *Damiani* Paribus, *Aſiamo* ſcilicet, *Romano*, & *Arabico*, vide plura ſuprà citato loco Libri *quarti* horum Commentariorum.

Secundò, & quidem à fol. 1 pag. 1 colum. 1 uſq; ad fol. 10 pag. 1 colum. 1, *Autoris cujuſdam anonymi Narratio quatuor Miraculorum, à Sanctis Anargyris Coſmâ & Damiano Aſianis, quorum memoria die primo Novembris colitur, editis*; quæ inſcribitur atque incipit his verbis: Θαύματα ἕτερα τῶν ἁγίων καὶ ἐνδόξων τοῦ Χριστοῦ Ἀναργύρων Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ. (1) Εὐχαριστεῖν ὀφείλομεν τῷ Θεῷ καὶ τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ θεράπουσι Κοσμᾷ καὶ Δαμιανῷ πάντες ἄνθρωποι, μάλιστα δὲ οἱ ἐν ἀσθενείαις προσφυγόντες καὶ τῆς ἰάσεως τυχόντες. μεγάλα γὰρ &c. Finito hoc *Proœmio*, ſequuntur ipſa illa *Miracula* hoc modo: Θαῦμα α΄, περὶ τοῦ στομαχικοῦ. (2) Ἐν πρώτοις οὖν ἀνήρ τις, λαμπρός τε καὶ περιφανὴς, τῷ Θεῷ ἀνακείμενος, καὶ τοῖς ἁγίοις (3) προσφεύγων, διηγήσατο, ὡς ἐκπαιδόθεν &c. Θαῦμα β΄, περὶ τοῦ τὴν

(1) *Vide Syntagma* Wangnereckianum *de Tribus SS. Anargyrorum* Coſmæ *&* Damiani *Paribus pag.* 452. (2) *Vide idem ſuprà citatum Syntagma pag.* 456. (3) *Ibidem legitur* προσφοιτῶν.

τὴν σύειγγα ἔχοντ☉. Ἕτερός τις ἀνὴρ, ἐπιεικὴς σφόδρα, σύειγγα ἐσχηκὼς ἐν τῇ κοτύλῃ, &c. Θαῦμα γʹ, περὶ τοῦ τὴν κεδραίαν πιόντ☉. (1) Συνέβη τινα ἄνδρα, φιλητὴν ὑπάρχοντα τῆς θέας τοῦ ἱπποδρομίου, ἀπόστημα περὶ τὸ μέρ☉ τοῦ στήθους ἔχειν, &c. Θαῦμα δʹ, περὶ τοῦ πεμφθέντ☉ ὑπὸ τῶν ἐλλήνων ἔλλην☉. (2) Ἕτερός τις ἀνὴρ ἀσθενῶν τὴν ἁγίαν σκηνὴν (3) ταύτην κατέλαβεν· τὸ δὲ συμπαθητικὸν &c. Clauditur deniq; Narratio illorum quatuor Miraculorum hoc *Epilogo:* (4) Ὅθεν φιλόχριστοι παρακαλῶ πάντας ὑμᾶς, διεγείρωμεν τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς εἰς πλείονα εὐχαριστίαν καὶ αἴνεσιν τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρ☉ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, (5) ἵνα θεραπεύσῃ τὰ τραύματα τῶν ψυχῶν ἡμῶν ἅμα καὶ τῶν σωμάτων, ὁ μόν☉ σοφὸς καὶ εὔσπλαγχν☉ ἰατρὸς, (6) &c; ἀσθενοῦντα ἐπισκεψώμεθα, τὸν τὰς ἀσθενείας ἡμῶν λαβόντα, καὶ τὰς νόσους βαστάσαντα, καὶ ὑπὲρ ἡμῶν ὀδυνηθέντα, ἵνα τοῖς οἰκείοις μώλωψιν πάντας ἡμᾶς ἰάσηται, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἀξίους ποιήσῃ· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτ☉ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν. Exſtat quidem hæc Miraculorum iſtorum Narratio in RR.PP. *Simonis Wangnereckij* & *Reinoldi Dehnij* S.I. Parte ſecundâ Syntagmatis Hiſtorici de Tribus Sanctorum Anargyrorum *Coſmæ* & *Damiani* Paribus, ex Codicibus manuſcriptis Bibliothecæ *Vaticanæ* & *Allatianæ* collecto, & græcè ac latinè Vindobonæ ſive Wiennæ in Auſtriâ typis Coſmerovianis A. 1660 in quarto edito; ſed valdè mutilè, confusè, & interpolatè, ut ex collatione primo ſtatim intuitu apparebit. Præterea quoque attribuuntur ibi hæc Miracula *SS. Anargyris Coſmæ & Damiano ex Arabiâ*, cùm contrà in hoc Codice manuſcripto Cæſareo attribuantur *SS. Anargyris Coſmæ & Damiano ex Aſiâ.*

Tertiò, & quidem à fol. 10 pag. 1 colum. 1 uſq; ad fol. 20 pag. 2 colum. 1, *Anonymi cujuſdam Autoris ſynchroni Martyrium Sanctorum Acindyni, Pegaſij, Anempodiſti, Aphthonij, & Elpidephori;* cujus titulus & principium: (7) Μηνὶ Νοεμβρίῳ βʹ. Μαρτύριον τῶν ἁγίων καὶ ἐνδόξων τοῦ Χριστοῦ μαρτύρων Ἀκινδύνου, Πηγασίου, Ἀνεμποδίστου, Ἀφθονίου, καὶ (8) Ἐλπιδηφόρου. Κατὰ τοὺς καιροὺς ἐκείνους βασιλεύοντ☉ κατὰ συγχώρησιν Θεοῦ Σαβωρίου τινὸς τῶν Περσῶν, καὶ αὐτοῦ ὑπάρχοντ☉ πλήρεις ἀνομίας, &c. Quod autem hoc Martyrium ab Autore non ſolùm ſynchrono, verùm etiam præſente, conſcriptum ſit, indicat ipſe ibi his verbis: (9) καὶ ἐφάνη τοῖς ΠΑΡΕΣΤΩ͂ΣΙΝ ἩΜΙ͂Ν

(1) *Vide idem ſuprà citatum Syntagma pag. 368.* (2) *Vide idem ſuprà citatum Syntagma pag. 346.* (3) *Videtur intelligendum eſſe Templum* Conſtantinopolitanum, *in honorem SS.* Coſmæ *&* Damiani *exſtructum.* (4) *Vide idem ſuprà citatum Syntagma pag. 368, & videbis notabilem lectionis differentiam.* (5) *In eodem ſuprà citato Syntagmate deeſt hîc integra pagina in folio, in duas columnas diviſa.* (6) *Hîc propter nimiam prolixitatem de induſtriâ omiſi integram illam paginam in folio, in duas columnas diviſam, quæ in ſuprà citato Syntagmate deſideratur.* (7) *Menſis Novembris die ſecundo.* (8) *Malim* Ἐλπιδιφόρου, *ut legitur in* Menæis Græcorum. (9) *Vide etiam* Leonis Allatij *Diatribam de Symeonum Scriptis pag. 98.*

ἩΜΙ͂Ν πλῆθος ςρατιᾶς Ἀγγέλων, δεχομένων αὐτὰς ἐν τῷ καμινῳ· τότε ὑμνῦντες καὶ δοξάζοντες οἱ ἅγιοι καὶ τρισμακάριοι Μάρτυρες τὸν Θεὸν, ἀφῆκαν μετ᾽ εἰρήνης τὰς μακαρίας καὶ θεολόγους αὐτῶν ψυχάς. καὶ ἑςώτων ἩΜΩ͂Ν καὶ ΘΕΩΡΟΥ͂ΝΤΩΝ, ἠκούοντο ἩΜΙ͂Ν φωναὶ ἀναριθμήτων Ἀγγέλων, λεγόντων· Δόξα σοι ὁ Θεὸς &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die secundo Novembris; ut & *Martyrologium Romanum*, ubi hæc leguntur: *In Perside Sanctorum Martyrum Acindyni, Pegasij, Aphthonij, Elpidephori, & Anempodisti, cum plurimis socijs.*

Quartò, & quidem à fol. 20 pag. 2 colum. 1 usque ad fol. 32 pag. 2 colum. 2, *Anonymi cujusdam Autoris synchroni Martyrium Sanctorum Martyrum Persarum Acepsimæ Episcopi, Josephi Presbyteri, & Aeithalæ Diaconi*; cujus titulus & principium: (1) Μηνὶ Νοεμβρίῳ γ᾽. Μαρτύριον τῶν ἁγίων καὶ ἐνδόξων τοῦ Χριςοῦ μαρτύρων Ἀκεψιμᾶ Ἐπισκόπου, Ἰωσὴφ Πρεσβυτέρου, καὶ Ἀειθαλᾶ Διακόνου. Ἐν ἔτει τριακοςῷ ἑβδόμῳ τοῦ διωγμοῦ ἩΜΩ͂Ν τεσσαράγμα σκληρὸν ἐξῆλθεν, καὶ ἐξουσία τοῖς ἀσεβέσιν ἀρχιμάγοις ἐδόθη κατὰ παντὸς τοῦ γένους τῶν Χριςιανῶν, ὅπως &c. Vide *Menæa Græcorum* eodem die tertio Novembris; *Martyrologium* autem *Romanum* die vigesimo secundo Aprilis, ubi hæc leguntur: *Eodem die commemoratio Sanctorum plurimorum Martyrum, qui sequenti anno post obitum Sancti Symeonis, Episcopi Seleuciæ & Ctesiphontis, annuo item die, quo Passionis Dominicæ memoria celebratur, per totam Persidis Regionem pro Christi nomine sub Rege Sapore gladio cædi jussi sunt. In quo fidei certamine passus est Azades, Eunuchus Regi charissimus; Milles Episcopus, sanctitate & miraculorum gloriâ insignis; ACEPSIMAS Episcopus, cum Presbytero suo Jacobo; item AITHALA & JOSEPHO Presbyteris; Azadane & Abdieso Diaconis, & compluribus alijs Clericis; Mareas quoque & Bicor Episcopi, cum alijs viginti Episcopis, & Clericis ferè ducentis quinquaginta; Monachis etiam & sacris Virginibus plurimis; inter quas & Sancti Symeonis Episcopi soror nomine Tarbula cum pedissequâ suâ; quæ stipitibus alligatæ, serrâque scissæ, crudelissimè necatæ sunt.* Hucusque Martyrologium Romanum. Eodem die vigesimo secundo Aprilis agitur etiam de ijsdem Sanctis Martyribus à RR.PP. *Godefrido Henschenio* & *Daniele Papebrochio* in Tomo tertio de Sanctis mensis Aprilis pag. 19 & deinceps; ubi Martyrium hoc refertur ad annum Christi *trecentesimum quinquagesimum*, & Acta ejus Græca,

(1) *Mensis Novembris die tertio.*

à (1) *Symeone Metaphraste* conscripta, latinè exhibentur cum eruditis annotationibus, his incipientia verbis: *Furebat in Christianos Saporius Rex Persarum, & Magis, qui erant pars Persarum jussit, ut eos persequerentur. Qui etiam acriùs invadentes,* &c. Item in ejusdem Tomi tertij Appendice paginâ secundâ & deinceps, ubi eadem *Symeonis Metaphrastæ* Acta exhibentur *græcè* ex Codice manuscripto Bibliothecæ Regiæ Parisinæ, atque incipiunt hoc modo: Ἐλύττα κατὰ Χριστιανῶν Σαβώριος ὁ Περσῶν Βασιλεὺς, τοῖς Μάγοις τε, μέρος οὖσι Περσῶν, τὸν κατ᾽ αὐτῶν ἐπέτρεπε διωγμόν. οἳ καὶ ἰταμώτερον &c. Cæterùm ex solâ principiorum collatione satis supérque patet, Acta illa suprà memorata, quæ in præsenti Codice manuscripto Cæsareo exstant, à jam memoratis *Symeonis Metaphrastæ* Actis diversa esse, &, ut indubiè antiquiora, sic etiam majoris fidei & autoritatis. Verisimilimum quoque videtur, ex ijsdem antiquioribus Actis Cæsareis excerptam esse Narrationem istam Latinam de Martyrio *S. Pherbutæ* seu *Tarbulæ* Virginis, & ejus Sororis viduæ, atque ancillæ, quæ ex Codice manuscripto *Bibliothecæ Vaticanæ* deprompta, exstat suprà citati Tomi tertij pag. 21, & ibi incipit his verbis: *Tempore persecutionis* (2) *NOSTRÆ subitò Regina ipsa ægrotare cœpit. Quoniam verò ejus animus in Judæos, Crucis Christi inimicos, admodùm erat propensus,* &c.

Quintò, & quidem à fol. 32 pag. 2 colum. 2 usq; ad fol. 64 pag. 2 colum. 2, *Sabæ, Monachi synchroni, Historia Vitæ, rerum gestarum, & miraculorum S. Joannicij Anachoretæ & Abbatis*, (3) *ex Bithyniæ pago Marycato, ad borealem partem Paludis Apolloniadis sito, oriundi;* cujus titulus & principium: (4) Μηνὶ τῷ αὐτῷ δ'. Ἐπίγραμμα, ἤτοι Βίος καὶ πολιτεία καὶ θαύματα τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν ἸΩΑΝΝΙΚΊΟΥ, συγγραφεὶς παρὰ (5) ΣΑ'ΒΑ Μοναχοῦ. Τὰ ψυχωφελῆ καὶ θεάρεστα τῶν ἁγίων Πατέρων ἀνδραγαθήματα τοὺς εἰδότας λόγῳ καὶ γραφῇ ἄξιόν ἐστι ἐνσημαίνειν μετὰ τὸ ζηλοῦν τοῖς ἀγνοοῦσι, ὅπως &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die quarto Novembris; ut & *Martyrologium Romanum*, ubi hæc leguntur: *In Bithyniâ S. Joannicij Abbatis.* Ad quæ verba vide ibidem Card. *Baronij* annotationem; simul etiam consule Annalium ejusdem Ecclesiasticorum Tomum nonum A. C. 782, ubi refert, *S. Joannicium* tunc egisse annum ætatis suæ quinquagesimum tertium, utpote natum A. C. 729; item Tomum decimum A. C. 846, quo refert eundem *S. Joannicium* obijsse, natum annos centum ac quindecim. Acta autem, à (6) *Symeone Metaphraste* conscripta,

(1) *Vide* Leonis Allatij *Diatribam de Symeonum Scriptis pag.* 126.

(2) *Sic & suprà in Codice manuscripto Cæsareo legitur* τοῦ διωγμοῦ ἩΜΩ͂Ν.

(3) *Ipsa verba græca, quibus patria ejus ibi indicatur sunt hæc:* ὃς χώρας μὲν ἔφυ Βιθυνῶν ἐπαρχίας, κώμης δὲ τῶν ΜΑΡΥΚΑ'ΤΟΥ, πρὸς τὸ βορείῳ μέρει τῆς Ἀπολλωνιάδος λίμνης παρακειμένης.

(4) *Mensis Novembris die quarto.* (5) *Vide* Leonis Allatij *Diatribam de Symeonum Scriptis pag.* 110, *ubi ejusdem Vitæ fit mentio.* (6) *Vide eandem* Allatij *Diatribam pag.* 129.

conſcripta, quæ jam citatis locis ab eodem Em. Cardinale allegantur, exſtant quidem apud *Surium* eodem die quarto Novembris, ſed tantùm *latinè*; & diverſa ſunt ab Actis illis, à *Sabâ Monacho ſynchrono* conſcriptis, de quibus in præſens ex profeſſo agitur, quæque reſpectu antiquitatis & aliarum circumſtantiarum multò probatiora ſunt.

Sextò, & quidem fol. 65 pag. 1 colum. 1, poſt magnum defectum foliorum neſcio quot, *Finis Martyrij S. Severiani die nono Novembris* his verbis: - - - αὐτῶν ὑπέρμαχος καὶ βοηθὸς ἀσφαλής· καὶ καταίσχυνον καὶ ὤλεσον πάντας τοὺς ἐπανισαμένους τῇ ἁγίᾳ σου ποίμνῃ· ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν. καὶ πληρώσας τὴν εὐχὴν, παρέδωκεν τὸ πνεῦμα αὐτοῦ τῷ Κυρίῳ. τῇ δὲ ἐπαύριον συναχθέντες ἄνδρες εὐλαβεῖς, οἷς καὶ περιεῖπεν ὁ ἅγιος, συνέστειλαν τὸ τίμιον καὶ ἅγιον αὐτοῦ λείψανον. Ἐμαρτύρησεν δὲ ὁ ἅγιος τοῦ Χριστοῦ ΣΕΒΗΡΙΑΝΟ'Σ μηνὶ Νοεμβρίῳ θ', βασιλεύοντος Λικινίου, κατὰ δὲ ἡμᾶς βασιλεύοντος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν. Diverſum autem hoc *S. Severiani Martyrium* eſt ab altero illo *S. Severiani Martyrio*, quod exſtat ſuprà in Codice decimo ſexto, num. 12, & refertur ad diem nonum menſis Septembris. Memoratur etiam in *Martyrologio Romano* die octavo Novembris *S. Severianus Martyr*, qui unus eſt *Sanctorum quatuor Coronatorum*; qui ſub *Imp. Diocletiano* ictibus plumbatarum uſque ad mortem cæſi ſunt.

Septimò, & quidem à fol. 65 pag. 1 colum. 1 uſque ad fol. 67 pag. 2 colum. 1, *Martyrium Sancti Oreſtis Tyanæ in Cappadociâ ſub Imp. Diocletiano*; cujus titulus & principium: (1) Μηνὶ τῷ αὐτῷ ι'. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος τοῦ Χριστοῦ Ὀρέστου. Βασιλεύοντος Διοκλητιανοῦ τοῦ ἀσεβεστάτου καὶ παρανόμου ἐγένετο διωγμὸς μέγας τῶν Χριστιανῶν καθ' ὅλης τῆς οἰκουμένης. ἐξαπέστειλεν γὰρ εἰς πᾶσαν τὴν ὑποτεταγμένην αὐτῷ βασιλείαν ἄρχοντας &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die decimo Novembris; *Martyrologium* autem *Romanum* ejuſdem menſis die nono, ubi hæc leguntur: *Tyanæ in Cappadociâ paſſio Sancti ORESTIS ſub Diocletiano Imperatore.* Exſtat quoque Martyrium hoc apud *Surium*, ſed ſimiliter die nono Novembris, & tantùm *latinè*, mutatóque nomine *Oreſtis* perperàm in nomen ARESTÆ. Attribuitur illud ibi *Symeoni Metaphraſtæ*, atque incipit his verbis: *Imperatore Diocletiano, magna quædam perſecutio adversùs Chriſtianos commota eſt. Miſit enim ille Magiſtratus ſuos in omne ſibi ſubjectum Imperium*, &c.

(1) *Menſis Novembris die decimo.*

Octavò, & quidem à fol. 67 pag. 2 colum. 2 usq; ad fol. 77 pag. 2 colum. 2, *Vita, Conversatio, & Miracula Sancti Martini Episcopi Turonensis in Galliâ, ab (1) anonymo quodam Autore incerto conscripta*; cujus titulus & principium: (2) Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Βίος καὶ πολιτεία, καὶ θαύματα τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν ΜΑΡΤΙΝΟΥ Ἐπισκόπου Φραγγίας. Κατὰ τοὺς καιροὺς Γρατιανοῦ καὶ Οὐαλεντινιανοῦ τῶν Αὐτοκρατόρων Ῥώμης συνέβη ἀθροισθῆναι ἄπειρον πλῆθος βαρβάρων, ὡς ὀφειλόντων πορθῆσαι τὴν οἰκουμένην ὅλην. ταραχθέντων δὲ πάντων καὶ συζητούντων, τὸ τίς ἂν εἴη ὁ δυνάμενος παρασταπαντῆσαι πρὸς τὴν τοῦ πολέμου ὀξύτητα· τέλος συμβούλιον ποιησάμενοι οἵτε Βασιλεῖς καὶ πᾶσα ἡ τῶν Ῥωμαίων Σύγκλητος, ἐψηφίσαντο ΜΑΡΤΙΝΟΝ τινα ἄνδρα (3) τετορνευμένον καὶ ἀσκηθέντα εἰς τὴν τῶν πολεμίων γυμνασίαν Κόμης δὲ οὗτος τὴν τύχην ἔτυγχανεν. ἐπιβάντος δὲ τοῦ πλήθους τῶν βαρβάρων, &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die decimo Novembris, ubi Commemoratio ejusdem *S. Martini* absque ullâ aliâ Narratione exstat hoc modo: Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, μνήμη τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν ΜΑΡΤΙΝΟΥ Ἐπισκόπου. Στίχοι

Βίου διαστὰς, οὐ βραχύς τις ὁ δρόμος,
Τὸν πρὸς πόλον ΜΑΡΤΙΝΟΣ ἔδραμε δρόμον.

In *Martyrologio* autem *Romano* celebratur ejusdem S. Martini memoria die undecimo Novembris; ubi hæc de eo leguntur: *Turonis in Galliâ natalis Beati MARTINI Episcopi & Confessoris, cujus vita tantis exstitit miraculis gloriosa, ut trium mortuorum meruerit esse suscitator.* Hæc Martyrologium Romanum. Prætereà quoque in primis legendus est *Sulpicij Severi elegantissimus Liber de Vita Sancti Martini*; quam ipse præ cæteris omnibus optimè nosse potuit, quia ipsius fuit discipulus. Consulendæ insuper sunt ejusdem *Sulpicij Epistolæ & Dialogi*; quibus itidem multiplex ejusdem *S. Martini* mentio inserta est. Quod restat, nec silentio prætermittendum videtur, *Urbem Turonensem*, seu, ut *Gregorius Turonensis* loqui amat, *Turonicam*, in ijsdem Actis Græcis appellari (4) *Constantianam*, his verbis: Τότε τοίνυν ὁ μακάριος ΜΑΡΤΙΝΟΣ, τὰ μὲν ὑπάρχοντα αὐτοῦ ἅπαντα διαπωλήσας, δέδωκεν τοῖς δεομένοις· μεταβαλὼν δὲ καὶ τὸν τρόπον, τὸν μονήρη βίον ἠγάπησεν, ἔτεσιν ἑπτὰ καθ' ἑαυτὸν συστρεφόμενος, ὥστε κατωρθωσεν εἰς ἄκρον πᾶσαν ἀρετήν. ὃν ὕστερον κρα-

(1) *Vide* Leonis Allatij *Diatribam de Symeonum Scriptis pag.* 122; *ubi hæc Vita refertur inter eas Narrationes, quæ Autorum incertorum, non autem* Symeonis Metaphrastæ *sunt.* (2) *Nempe eodem die decimo Novembris. Hinc etiam circa finem ejusdem Narrationis expressè legitur:* Καὶ ταῦτα εἰπὼν καὶ παραθέμενος αὐτοὺς τῷ Κυρίῳ, ἐν εἰρήνῃ ἐκοιμήθη μηνὶ Νοεμβρίῳ δεκάτῃ. (3) *Per* ἄνδρα τετορνευμένον *significatur hoc loco* Vir in Torneamentis, sive Equestribus ludis, exercitatissimus. *Vide* Joannis Meursij *Glossarium Græco-barbarum in explicatione vocabuli* Τόρνε *pro* Torneamento *seu* Tornamento. (4) *Addendum ergò est hoc nomen Thesauro Geographico* Abrahami Ortelij, *ubi illud omninò deest.*

κρατήσαντες Ἐπίσκοποι κατὰ ἀποκάλυψιν τοῦ Χριστοῦ, ἐχειροτόνησαν αὐτὸν Ἐπίσκοπον, τοῦ κατὰ ΓΑΛΛΙ'ΩΝ κλίματος, ΠΟ'ΛΕΩΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΑΝΗ͂Σ. ὅθεν &c.

Nonò, & quidem à fol. 77 pag. 2 colum. 2 usque ad fol. 82 pag. 1 colum. 1, *Martyrium Sancti Martyris Menæ seu Mennæ, qui martyrium subijt in Urbe Phrygiæ, Regionis Asiæ Minoris, Cotyaeio, ab* (1) *anonymo Autore incerto conscriptum*; cujus titulus & principium: (2) Μηνὶ τῷ αὐτῷ ια'. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος τοῦ Χριστοῦ Μηνᾶ, τοῦ μαρτυρήσαντος ἐν τῷ (3) Κοτυαίῳ. Ἔτους δευτέρου τῆς βασιλείας Διοκλητιανοῦ, καὶ ἔτους πρώτου Γαΐου Οὐαλερίου Μαξιμιανοῦ, μετὰ τὴν ἀναίρεσιν Νουμεριανοῦ &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die undecimo Novembris; ut & *Martyrologium Romanum*, ubi hæc leguntur: (4) *Cotyæi in Phrygiâ insignis passio Sancti Mennæ Ægyptij militis; qui in persecutione Diocletiani, postquam, abjecto militiæ cingulo, meruit cœlesti Regi secretâ conversatione in eremo militare, procedens in publicum, & se Christianum liberâ voce declarans, primò diris cruciatibus examinatur; novissimè fixis in oratione genibus, Domino Jesu Christo gratias agens, gladio cæsus est, ac multis post mortem miraculis claruit.*

Decimò, & quidem à fol. 82 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 85 pag. 2 colum. 2, *Martyrium Sancti Victoris & Sanctæ Stephanidis*; cujus titulus & principium: (5) Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Μαρτύριον τῶν ἁγίων καὶ ἐνδόξων τοῦ Χριστοῦ μαρτύρων Βίκτορος καὶ Στεφανίδος. Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἐν αἷς ἐδιώκοντο οἱ Χριστιανοὶ ὑπὸ τοῦ τότε Βασιλέως τῶν Ῥωμαίων Ἀντωνίνου, ἐθνικοῦ τυγχάνοντος, καὶ Σεβαστιανοῦ τοῦ τότε Δουκός, ἦν τις ἀνὴρ ἀπὸ Ἰταλίας στρατιώτης Χριστιανός, εὐλαβὴς πάνυ, καὶ φοβούμενος τὸν Θεόν, ὀνόματι Βίκτωρ. τούτῳ ὁ Δοὺξ εἶπεν· γράμματά μοι ἠνέχθησαν παρὰ τοῦ Βασιλέως, κελεύοντα &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die undecimo Novembris; *Martyrologium* autem *Romanum* die decimo quarto Maij, ubi hæc leguntur; *In Syriâ Sanctorum Martyrum Victoris & Coronæ, sub Antonino Imperatore: ex quibus Victor à Sebastiano Judice varijs & horrendis affectus est cruciatibus; quem Corona uxor cujusdam militis cùm cœpisset beatum prædicare ob martyrij constantiam, vidit duas coronas de Cœlo lapsas, unam Victori, & alteram sibi missam; cúmque hoc audientibus cunctis testaretur, ipsa quidem inter arbores scissa, Victor verò decollatus est.* Exstat quoque Martyrium hoc apud *Surium*; sed similiter die decimo quarto Maij, & tantùm *latinè*; attribuitúrq; ibi

(1) *Vide* Leonis Allatij *Diatribam de Symeonum Scriptis pag.* 121; *sed ibi statim in principio perperàm legitur:* Ἔτους δευτέρου τῆς βασιλείας Γαΐου Γαλλερίου Διοκλητιανοῦ *&c.*

(2) *Mensis Novembris die undecimo.*

(3) Κοτυαίῳ *perperàm pro* Κοτυαείῳ. *Vide* Stephanum de Urbibus *in explicatione vocis* Κοτυάειον. *In Menæis autem Græcorum multo etiam corruptiùs legitur* ἐν τῷ Σκοτυαείῳ.

(4) Cotyæi *pro* Cotyaeij *sive* Cotyaei.

(5) *Nempe die undecimo Novembris.*

Symeoni Metaphrastæ, & incipit hoc modo: *Quo tempore Antoninus, Gentium superstitionem sequens, Romanum tenebat Imperium, Sebastiano Duce, persecutio adversùs Christianos homines commota est. Erat autem miles quidam genere Italus, & Christianus, qui Deum valdè reverebatur ac metuebat, huicq; nomen erat Victor. Eum virum Dux ille, quem suprà diximus, sic affatus est: Venerunt ad nos literæ ab Imperatore, quæ jubent* &c.

Vndecimò, & quidem à fol. 85 pag. 2 colum. 2 usque ad fol. 95 pag. 1 colum. 1, *Martyrium Sancti Martyris Vincentij Archidiaconi Cæsaraugustani*; cujus titulus & principium: (1) Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου ἱερομάρτυρος τοῦ Χριστοῦ Βικεντίου. Ἱκανὸν καὶ τοῦτο δοκιμῆς τῷ ἁγιωτάτῳ Μάρτυρι Βικεντίῳ εἰς τὴν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ μεγίστην νίκην, τὸ τὴν μνήμην τῶν ἀγώνων αὐτοῦ, καὶ τοῦ πάθους τὸ ἀοίδιμον ἐθελῆσαι τὸν μισόκαλον τῇ σιωπῇ ταμιεύσασθαι· ἀλλ' ἡμεῖς οὖν εἰς τοὐμφανὲς ἕκαστα κατὰ τάξιν ἐκδόσωμεν, συμπληρεστάτῃ πίστει &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die undecimo Novembris; *Martyrologium* autem *Romanum* die vigesimo secundo Januarij, ubi hæc leguntur: *Valentiæ in Hispaniâ Tarraconensi Sancti VINCENTII, Levitæ & Martyris; qui sub* (2) *Daciano impijssimo Præside carceres, famem, equuleum, distorsiones membrorum, laminas candentes, cratem ferream ignitam, aliáque tormentorum genera perpessus, ad martyrij præmium evolavit in Cœlum; cujus passionis nobilem triumphum Prudentius luculenter versibus exsequitur, & Beatus Augustinus, ac Sanctus Leo Papa summis laudibus commendant.* Hucusque Martyrologium Romanum. Exstat quoque Martyrium hoc apud *Surium*; sed similiter die vigesimo secundo Januarij, & tantùm *latinè*; attribuitúrque ibi *Symeoni Metaphrastæ*, & incipit hoc modo: *Victoriam, quam Sanctissimus Martyr Vincentius de hoste reportavit, maximè probatam fuisse, ex hoc ipso intelligi potest, quòd bonarum rerum inimicus diabolus eorum certaminum, quæ Martyr ille sustinuit ac perpessus est, venerandam memoriam silentio interim obruendam curavit. Sed nos ordine singulas res, ut gestæ sunt, in apertum proferemus, certissimámque earum rerum fidem sequentes*, &c. Alia ejusdem Martyrij Acta, & diversas Narrationes de ejusdem *Sancti Vincentij Reliquijs & Miraculis*, cum eruditis Annotationibus, vide apud RR. PP. *Bollandum* & *Henschenium* Tomi secundi de Sanctis mensis Aprilis pag. 393, & deinceps usque ad pag. 414.

(1) *Nempe die undecimo Novembris.*

(2) *In suprà memoratis Actis Græcis vocatur* Δαπανὸς *per* π *sive* Datianus *non autem* Δακιανὸς *per* κ *sive* Dacianus.

Duodecimò, & quidem à fol. 95 pag. 1 colum. 1 usq; ad fol. 134 pag. 2 colum. 2, *Leontij, Neapoleos in Insulâ Cypro Episcopi, Vita S. Joannis Eleemosynarij, Patriarchæ Alexandrini in Ægypto*; cujus titulus

titulus & principium: (1) Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιβ΄. Λεοντίου (2) Ἀρχιεπισκόπου Νεαπόλεως τῆς Κυπρίων νήσου (3) εἰς τὰ λειπόμενα τοῦ Βίου τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν καὶ Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος. Ὁ μὲν σκοπὸς εἷς ἐστιν, ἡμῶν τε καὶ τῶν πρὸ ἡμῶν φιλοπόνων καὶ ὁσίων ἀνδρῶν ὁ ἐπὶ τῇ παρούσῃ τοῦ ἀοιδίμου ἀνδρὸς τοῦ βίου διηγήσει· τοῦτ᾽ ἐστι, τὸ πᾶσιν μὲν μίμησιν θεοφιλῆ καὶ ὠφέλειαν προσγενέσθαι, δόξαν τε καὶ μεγαλοπρέπειαν τῇ ἁγίᾳ καὶ προσκυνητῇ Τριάδι ἀναπέμψαι, καὶ &c. Transtulit hanc Vitam ex Græco in Latinum sermonem *Anastasius, S. Romanæ Ecclesiæ Bibliothecarius*, Abbas Romanus Ordinis S. Benedicti, & Presbyter Cardinalis Tituli S. Marcelli jussu *Papæ Nicolai Primi*, qui A. C. 858 electus est, & A. 867 obijt; eáque *versio latina*, post alias varias editiones impressas, optimè edita est à R. P. *Heriberto Rosweydo* S. I. in Libro primo de Vitis Patrum, & à RR. PP. *Bollando* & *Henschenio* in Tomo secundo de Sanctis mensis Januarij, d. 23; atque incipit utrobique post Præfationem ad *Papam Nicolaum I.* his verbis: *Intentio quidem una est, nostra quoque & eorum, qui ante nos fuerunt, studiosorum & sanctorum virorum, super præsenti memorabilis Viri Vitæ narratione; id est, ut ex hoc omnibus quidem imitatio pia & utilitas fiat, gloria autem & magnificentia Sanctæ & adorandæ Trinitati referatur;* & &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* suprà memorato die duodecimo Novembris; *Martyrologium* autem *Romanum* die vigesimo tertio Januarij, ubi hæc leguntur: *Alexandriæ commemoratio S. Joannis Eleemosynarij, ejusdem Urbis Episcopi, misericordiâ in pauperes celeberrimi.* Multo plura huc pertinentia, cùm de ipso (4) *S. Joanne Eleemosynario*, tùm de *Leontio* & *Anastasio*, suggerunt suprà laudati RR. PP. *Bollandus* & *Henschenius* loco jam citato. Vide tamen etiam Librum *quartum* horum Commentariorum pag. 104, Librum *quintum* pag. 137, & suprà Librum hunc *octavum* pag. 99.

Decimo tertiò, & quidem à fol. 135 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 235 pag. 1 colum. 1, *Georgij Archiepiscopi Alexandrini*, qui suprà memorato *S. Joanni Eleemosynario*, A. C. 620 d. 23 Januarij defuncto, in Archiepiscopatu seu Patriarchatu successit, *Vita S. Joannis Chrysostomi Archiepiscopi Constantinopolitani*, ex *S. Cyrilli Archiepiscopi Alexandrini*, (5) *Palladij Episcopi Helenopolitani*, *Socratis Scholastici*,

(1) *Mensis Novembris die duodecimo.* (2) *Ita ibi scriptum est, nempe* Ἀρχιεπισκόπου, *non autem* Ἐπισκόπου, *ut aliàs ordinariè.* (3) *Subaudiendum hic est vocabulum* Ὑπόμνημα, *ita ut sensus integer sit:* Comentarius in Residua Vitæ S. Joannis Eleemosynarij. *Ipse enim* Leontius *in Proœmio suo expressè indicat,* Joañem Moschum & Sophronium, *Autores Prati Spiritualis, quod Syntagmatis de Vitis Patrum Liber decimus est, ante se Vitam quidem ejusdem* S. Joannis Eleemosynarij *conscripsisse, sed, tanquam in uberi vindemiâ, etiam nolentes, nonnulla omisisse.* (4) *Exstat enim ibidem etiam alia* S. Joannis Eleemosynarij *Vita, Autore* Symeone Metaphraste, *interprete autem* Gentiano Herveto; *quæ ibi tantùm latinè exhibetur, atque incipit his verbis:* Bonorum Virorum scriptis mandare actiones, & memoriam eorum tradere posteris, conciliat magnam vitæ utilitatem. Quendam enim zeli stimulum &c. (5) Palladius *hic*, Episcopus Helenopolitanus, S. Joannis Chrysostomi *discipulus, scripsit, ut vulgò creditur, Vitam ejusdem* Chrysostomi græcè *formâ* Dialogi *inter se &* Theodorum *Romanæ Ecclesiæ Diaconum. Eum primus* latinè *vertit & edidit* Ambrosius Monachus Camaldulensis *Venetijs A.* 1533; *sed absque ipso contextu* græco, *qui ab* Henrico Savilio & R. P. Frontone Ducæo, *Operum* S. Joannis Chrysostomi *editoribus, summoperè desideratus, sed frustrà quæsitus est.*

lastici, Hermiæ Sozomeni & *Theodoreti Episcopi Cyri* Scriptis collecta; cujus titulus & principium: (1) Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιγ΄. Γεωργίου Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας Ἐξήγησις ἤτοι Βίος καὶ πολιτεία καὶ θαύματα τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν, καὶ οἰκουμενικοῦ Διδασκάλου, καὶ Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Πάντες οἱ παλαιοὶ Ἱστοριογράφοι, τὰ μὲν ἐκ πρεσβυτέρων αὐτῶν συγγραφῶν ἐκδέδωκαν, τὰ δὲ ἀπ᾽ ἀκοῆς, τὰ δὲ καὶ αὐτόπται τῶν πραγμάτων γεγονότες. Μωυσῆς γὰρ ὁ μέγας &c. Meminit hujus *Vitæ S. Joannis Chrysostomi Photius Patriarcha Constantinopolitanus* in recensione Codicis nonagesimi sexti Bibliothecæ suæ his verbis: ΓΕΩΡΓΙΟΥ, Ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας, εἰς τὸν βίον τοῦ Χρυσοστόμου. Ἀνεγνώσθη βιβλίον, ΤΑ ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ἐπιγραφὴν ἔχον, ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας. ὅστις ὁ ἐστιν οὗτος, οὐκ ἔχω σαφές τι παραστῆσαι. ἔστι μὲν τοι τὴν φράσιν ἁπλοῦς, καὶ εἰς πολλὴν χυδαιότητα κατενηνεγμένος· μηδὲ τοῦτο δὴ, παρὰ τοῖς γραμματικοῖς κατὰ χεῖρας, τὴν τῶν ὀνομάτων καὶ ῥημάτων σύνταξιν ἠκριβωμένος. λέγει δὲ ἔκ τε ΠΑΛΛΑΔΙΟΥ· Ἐπίσκοπος δὲ ὁ ΠΑΛΛΑΔΙΟΣ, καὶ διαλογικῷ τύπῳ καλῶς τε καὶ ἐσπουδασμένως τὰ περὶ τὸν Χρυσόστομον ἀνεγράψατο· ἔκ τε οὖν τούτου, φησὶ, καὶ Σωκράτους, καὶ διαφόρων ἄλλων, τὴν ἱστορίαν ἀναλεξάμενον, εἰς ἓν συναθροῖσαι. Φησὶν οὖν, τὸν μέγαν Ἰωάννην παῖδα γενέσθαι Σεκούνδου καὶ Ἀνθούσης· ἐπιφανεῖς δὲ οὗτοι τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ· ἕλληνας δὲ αὐτοὺς τὴν θρησκείαν ὄντας, ὁ δὲ Ἀρμενίας Μελέτιος &c. Sequuntur hinc porrò ibi *amplissima Excerpta ex eâdem Vitâ*, quæ integris aliquot constant folijs, & tandem terminantur hâc sub obscurâ clausulâ; καὶ ταῦτα μὲν ὧδε. ὁ δὲ συγγραφεὺς οὗτος οὐκ ὀλίγα ΦΑΙΝΕΤΑΙ ΠΑΡΙΣΤΟΡΩΝ. ἀλλ᾽ οὐδὲν κωλύει τοὺς ἀναγινώσκοντας ἐκλεγομένους τὰ χρήσιμα, τὰ λοιπὰ παρατρέχειν. Hoc est: *GEORGII, Episcopi Alexandrini, in Vitam Chrysostomi. Lectus est Liber GEORGII Episcopi Alexandrini, RES CHRYSOSTOMI inscriptus. De eo autem Georgio, quis sit, nihil habeo certi, quod addam. Est equidem dictione simplex, & in multam vulgaris sermonis humilitatem delabitur; neque hoc saltem, quod Grammaticis in promptu est, nominum & verborum constructionem satis observat: dicit autem, se & ex PALLADIO, qui Episcopus fuit, & Dialogi formâ eleganter ac studiosè Res Chrysostomi conscripsit, & ex Socrate, atque diversis alijs, Historiam istam excerpsisse, & in unum collegisse. Ait igitur, Magnum Joannem filium fuisse*

(1) *Mensis Novembris die decimo tertio.*

fuiſſe Secundi & Anthuſæ, nobilium Antiochiæ; eos autem gentili ſuperſtioni addictos, à Meletio Armeno &c. Hinc porrò, ut ſuprà jam indicavi, ſequuntur ibidem ampliſſima excerpta ex eâdem Vitâ, quæ integris aliquot conſtant folijs, & tandem terminatur hâc ſub obſcurâ clauſulâ. *Et hæc quidem hactenùs. VIDETVR autem Scriptor hic non pauca OBITER NARRARE; ſed nihil prohibet, lectores utilia eligentes, reliqua præterire.* Hæc *Photius.* Vbi in primis valdè mirandum eſt, quòd ipſe ultrò tàm apertè fatetur, ſe ignorare ſeriem *Patriarcharum Alexandrinorum,* qui *ducentis* tantùm *& triginta octo annis* ante ætatem ſuam vixerint. Nam non plus temporis interceſſit inter annum Chriſti 620, quo *Georgius* iſte *S. Joanni Eleemoſynario* ſucceſſit, & annum 858, quo ipſe *Photius,* loco *S. Ignatij,* per fraudem & vim ejecti, Patriarchalem Sedem Conſtantinopolitanam occupavit. *Stylus* quoque *Georgij* nimis ſeverè ibi perſtringitur, quòd (1) Atticorum nominum, verborum, & conſtructionum affectatione & delectu careat. Hæc enim eloquentiæ oſtentatio non fuit *Georgio* propoſita in conſcribendâ iſtâ *S. Joannis Chryſoſtomi* Vitâ, ſed potiùs fidelis tantùm & perſpicua expoſitio ipſarum rerum geſtarum, quas ab alijs antiquioribus acceperat. Et certè, ſi quis totam illam Vitam abſque præconceptâ ſiniſtrâ opinione ſuis oculis perluſtrare dignabitur, deprehendet re ipsâ, eam non adeò contemptibilem & uſquequaq; aſpernandam eſſe, ut *Photius* nobis conatur perſuadere. Conſideratu denique digniſſima etiam eſt, & maximè neceſſariâ explicatione indiget ſub oſcurâ illâ clauſulâ, quâ idem *Photius* ampliſſima illa *Excerpta,* quæ ex eâdem *S. Joannis Chryſoſtomi* Vitâ ibidem exhibet, tandem ſic terminat: Καὶ ταῦτα μὲν ὧδε. ὁ δὲ συγγραφεὺς οὗτος οὐκ ὀλίγα ΦΑΙ'ΝΕΤΑΙ ΠΑΡΙΣΤΟΡΩ͂Ν· ἀλλ' οὐδὲν κωλύει τοὺς ἀναγινώσκοντας ἐκλεγομένους τὰ χρήσιμα, τὰ λοιπὰ παρορᾷν. Horum enim verborum verum ſenſum R. P. *Andreas Schottus* S.I. in verſione latinâ Bibliothecæ Photianæ; *Henricus Savilius,* Eques Anglus, in Diſſertatione de Scriptoribus Vitæ Chryſoſtomi, Tomo octavo editionis græcæ Operum Chryſoſtomi columnâ 941 ſubjunctâ; *Leo Allatius* in Diatribâ de Georgijs pag. 317; *Gerardus Joannes Voſſius* Lib. 4 de Hiſtoricis Græcis cap. 18; & alij plures doctiſſimi Viri non ſunt aſſecuti; exiſtimantes videlicet, *Georgium* à *Photio* his verbis reprehendi, quaſi is NON PAVCA VIDEATVR NARRARE PRÆTER HISTORIÆ FIDEM; ideóque etiam ſuprà memoratus *Savilius* falsò credidit, ac temerè aſſeruit, per παριστορούμενα illa ſignificari *Miracula,* quæ Vitæ iſti S. Joannis Chryſoſtomi inſerta ſunt, &

(1) *Intelligit enim ibi* Photius τὴν ἐκλογὴν τῶν Ἀττικῶν ῥημάτων, *qualem ſcripſit* Phrynichus; *eodémque ſenſu idem* Photius *in Epiſtolâ* 156 *ad* Georgium *Metropolitam Nicomediæ de* S. Petro *Apoſtolorum Principe ſcribit:* Ὁ μὲν γὰρ μακάριος καὶ κορυφαῖος Πέτρος οὐδὲν περὶ τὴν ἐκλογὴν τῶν Ἑλληνικῶν ὀνομάτων σπουδάζων, &c.

& ab illo per contemptum appellantur *faces*, & *fabulosa miraculorum assumenta*. Verumenimverò non animadverterunt Viri illi, alioqui doctissimi, *ἀνιστορεῖν* & *ἀνιστορησίαν* aliud esse, quàm *παριστορεῖν* & *παριστορησίαν*. *Ἀνιστορεῖν* enim est *præter veritatem aliquid narrare falsi*; *παριστορεῖν* autem est *præter necessitatem aliquid narrare superflui*. Hoc igitur posteriori sensu *Photius* verbo *παριστορεῖν* ibi utitur; æquè ac *Cicero* in Epistolis suis prudentissimis ad *Atticum*, ubi lib. 6 ep. 1 sic scribit: *Hæc te volui παριστορῆσαι: sumus enim ambo bellè curiosi.* Quamobrem *Henricus Stephanus* Ciceronianum illud *παριστορεῖν*, itidem ut ego hîc facio, rectè interpretatur, *obiter narrare*. Quod superest, ut ex diverticulo in viam regrediar, indicandum porrò est, *Vitam* illam *S. Joannis Chrysostomi à Georgio Archiepiscopo seu Patriarchâ Alexandrino conscriptam*, exstare (1) *græcè* in suprà memorato *Henrici Savilij* Tomo octavo sive ultimo Operum S. Joannis Chrysostomi, Etonæ in Angliâ A. 1613 in folio editorum, à pag. 157 usque ad pag. 290; & quidem desumptam ex duobus Codicibus manuscriptis Græcis *Bavarico* & *Palatino*: simul etiam necessariò monendum est, inter jam memoratos duos Codices & præsentem hunc Codicem *Cæsareum* magnam aliquam esse differentiam, quia Vita illa hîc tantùm pertingit usque ad editionis Savilianæ versum 23 paginæ 247, atque desinit hoc modo: *αὐτὸς δὲ εἰς τὴν ἀγήρω μετετέθη ζωὴν, προστεθεὶς πρὸς τοὺς ἁγίους πάντας τοὺς τῷ Θεῷ εὐαρεστηκότας Πατέρας, Πατριάρχας, Ἀποστόλους τε καὶ Μάρτυρας, τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός· ὅτε καὶ τὸ τίμιον ξύλον τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ὑψοῦται, εἰς σωτηρίαν μὲν τῶν ὀρθῶς πιστευόντων εἰς τὸν ἐν αὐτῷ τανυσθέντα, (2) ὄλεθρον δὲ τῶν βλασφημούντων αὐτὸν, ἐν αὐτῷ Χριστῷ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ ἀνάρχῳ Πατρὶ καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.* Vide etiam *Menæa Græcorum* die decimo tertio Novembris, quo Græci celebrant *Festum Revocationis S. Joannis Chrysostomi à primo exilio*; *Martyrologium* autem *Romanum* die vigesimo septimo Januarij, ubi hæc leguntur: *Constantinopoli Sancti Joannis Episcopi, propter aureum eloquentiæ flumen cognomento Chrysostomi; qui verbo & exemplo Christianæ Religioni plurimùm profuit, & post multos labores, in exilio vitam finivit. Ejus sacrum corpus sub Theodosio Juniore hâc die Constantinopolim, indè posteà Romam translatum, in Basilicâ Principis Apostolorum conditum fuit.*

(1) Latinè *autem eandem Vitam à se versam edidit* Godefridus Tilmannus, *Carthusiæ Parisiensis Monachus, Parisijs apud Audoenum Parvum A.* 1537, *ut testatur* Leo Allatius *in Diatribâ de Georgijs pag.* 316, 317 & 318, *ubi de eodem* Georgio Archiepiscopo Alexandrino *satis fusè agit.*

(2) *In editione Savilianâ pro ὄλεθρον legitur ὀλέτην.*

Decimoquartò, & quidem à fol. 235 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 245 pag. 1 colum. 2, *Acta & Martyrium Sancti Apostoli Philippi, ab Autore* (1) *incerto conscripta*; cujus titulus & principium: (2) Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιδʹ. Πράξεις καὶ μαρτύριον τοῦ ἁγίου καὶ πανευφήμου Ἀποστόλου Φιλίππου. Κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, Τραϊανοῦ τοῦ Βασιλέως παρειληφότος τὴν τῶν Ῥωμαίων ἀρχὴν, μετὰ τὸ μαρτυρῆσαι ἐν ὀγδόῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ Σίμωνα τὸν τοῦ Κλωπᾶ, Ἐπίσκοπον ὄντα Ἱεροσολύμων &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die decimò quartò Novembris; *Martyrologium* autem *Romanum* die primò Maij; ubi hæc leguntur: *Natalis Beatorum Apostolorum PHILIPPI & Jacobi; ex quibus PHILIPPUS, postquam omnem penè Scythiam ad fidem Christi convertisset, apud Hierapolim Asiæ civitatem cruci affixus, & lapidibus obrutus, glorioso fine quievit; Jacobus verò, qui & Frater Domini legitur, & primus Hierosolymorum Episcopus, è pinnâ templi præcipitatus, confractis cruribus, ac fullonis fuste in cerebro percussus interijt, ibique non longè à Templo sepultus est.*

(1) Vide Leonis Allatij Diatribam de Symeonum Scriptis pag. 122.

(2) Mensis Novembris die decimo quarto.

Decimoquintò, & quidem à fol. 245 pag. 1 colum. 2 usque ad fol. 254 pag. 1 colum. 1, *Vita, Res gestæ & Martyrium S. Hypatij Episcopi Gangrensis in Paphlagoniâ*; cujus titulus & principium: (3) Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Βίος καὶ πολιτεία καὶ ἄθλησις τοῦ ἁγίου Ἱερομάρτυρος Ὑπατίου Ἐπισκόπου πόλεως Γαγγρῶν τῆς τῶν Παφλαγόνων ἐπαρχίας. Ὁ πᾶσι τοῖς περάσεσι τῆς γῆς γινωσκόμενος ἐκ τῶν ἄθλων καὶ τῶν θαυμάτων γενναῖος πρόμαχος τῆς εὐσεβείας Καλλίνικος &c. Vide *Martyrologium Romanum* eodem die decimo quarto Novembris, ubi hæc leguntur: *Gangris in Paphlagoniâ Sancti Hypatij Episcopi; qui à magnâ Nicænâ Synodo rediens, à Novatianis hæreticis in viâ lapidibus impetitus, martyr occubuit.* In *Menæis* autem *Græcorum* celebratur ejusdem *S. Hypatij* memoria die trigesimo primo Martij, & die decimo quinto Novembris.

(3) Nempe mensis Novembris die decimo quarto.

Decimosextò, & quidem à fol. 254 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 261 pag. 2 colum. 2, *Martyrium Sanctorum Martyrum Guriæ & Samonæ*; cujus titulus & principium: (4) Μηνὶ Νοεμβρίῳ ιεʹ. Μαρτύριον τῶν ἁγίων καὶ ἐνδόξων τοῦ Χριστοῦ μαρτύρων Γουρία καὶ Σαμωνᾶ. Ἔτους ἑξακοσιοστοῦ Ἀλεξάνδρου τοῦ τῶν Μακεδόνων, ἐννάτῳ δὲ Διοκλητιανοῦ, τοῦ τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν ἀσεβῶς παρελαύνοντος, ἐν ὑπατείᾳ Μαξιμίνου τὸ ἕκτον, (5) Ἀγαύρου τοῦ Ζωορᾶ στρατηγοῦντος· ἐν οἷς χρόνοις Κογνάτος ὁ τιμιώτατος τὴν τῶν Ἐδεσσηνῶν ἐπεσκόπει πόλιν, διωγμὸς

(4) Mensis Novembris die decimo quinto.

(5) Malim legi Αὐγάρου sive Ἀβγάρου: de quo nomine Edesseno jam suprà annotavi plura.

διωγμὸς κατὰ τῶν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν ἐκεκίνητο, &c. Exſtat hoc Martyrium apud *Surium* eodem die decimo quinto Novembris; ſed tantùm *latinè*, attribuitúrque ibi (1) *Symeoni Metaphraſtæ*, & incipit hoc modò: *Agebatur quidem ſexcenteſimus annus ab Imperio Alexandri Macedonis; novem autem annos jam tranſegerat Diocletianus, ſceptra tenens Romanorum; & ſextum jam Conſulatum obtinebat Maximianus; Augarus autem Zoaræ filius his temporibus erat Prætor, & Cognatus erat Epiſcopus Edeſſenorum, & magna excitabatur perſecutio adverſus Dei Eccleſias*,&c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die; ut & *Martyrologium Romanum*, ubi hæc leguntur: *Edeſſæ in Syriâ Sanctorum Martyrum Guriæ & Samonæ ſub Diocletiano Imperatore & Antonino Præſide. Ibidem paſſio Sancti Abibi Diaconi, qui ſub Licinio Imperatore & Lyſaniâ Præſide unguibus laceratus, in ignem conjectus eſt.*

Decimo ſeptimò, & quidem à fol. 261 pag. 2 colum. 2 uſque ad fol. 265 pag. 2 colum. 1, *Martyrium S. Abibi*, *conſcriptum à THEOPHILO quodam ſynchrono & præſente*; cujus titulus & principium: (2) Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου Ἱερομάρτυρος τοῦ Χριστοῦ Ἀβίβου. Ἔτους εἰκοστοῦ ἑξακοσιοστοῦ τῆς βασιλείας Ἀλεξάνδρου τοῦ τῶν Μακεδόνων Βασιλέως, ἐν ὑπατείᾳ Λικινίου καὶ Κωνσταντίνου, &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* & *Martyrologium Romanum* eodem die. Cæterùm quòd THEOPHILUS quidam *ſynchronus ac præſens* Martyrium hoc conſcripſerit, indicat ipſe ibi in fine his verbis, ἘΓῺ δὲ ΘΕΟ'ΦΙΛΟΣ, ἀξιωθεὶς τὴν καλὴν κληρονομίαν τοῦ ἑλληνισμοῦ τῶν ἐμῶν πατέρων καὶ γονέων, ἜΓΡΑΨΑ μετὰ σπουδῆς καὶ πίστεως κατὰ ἀκρίβειαν πάντα τὰ πραχθέντα ἐπὶ τοῦ ἁγίου Μάρτυρος ἈΒΙ'ΒΟΥ, εἰς δόξαν Θεοῦ παντοκράτορος καὶ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

Decimo octavò, & quidem à fol. 265 pag. 2 colum. 1 uſque ad fol. 274 pag. 2 colum. 1, *Anonymi cujuſdam Autoris Oratio de magno quodam Miraculo paulo antè à Sanctis Martyribus Guriâ, Samonâ & Abibo Edeſſæ edito, & à Presbytero quodam ſynchrono & præſente, Eulogij Epiſcopi Edeſſeni juſſu, literis mandato*; cujus titulus & principium: Θαῦμα γενόμενον ἐν Ἐδέσσῃ τῇ πόλει ὑπὸ τῶν ἁγίων καὶ ἐνδόξων τοῦ Χριστοῦ μαρτύρων Γουρία, Σαμωνᾶ καὶ Ἀβίβου. Νῦν καιρὸς εὔκαιρος μετὰ τοῦ πνευματοφόρου Προφήτου Δαβὶδ ψάλλοντας εἰπεῖν· ἐγγὺς Κύριος τοῖς συντετριμμένοις τῇ καρδίᾳ, &c. Verba autem, quibus

(1) *Vide* Leonis Allatij *Diatribam de Symeonum Scriptis pag. 129, ubi Acta ejuſdem Martyrij, quæ* Symeoni Metaphraſtæ *attribuuntur, incipiunt hoc modo:* Ἔτος, μὲν ἀπὸ τῆς Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος ἀρχῆς ἑξακοσιοστὸν ἦν *&c.*

(2) *Nempe die decimo quinto Novembris.*

quibus Autor indicat, Miraculum illud *paulo antè* contigisse, & à *Presbytero* quodam *synchrono* conscriptum fuisse, sunt hæc: Μέγα τοίνυν καὶ παράδοξον θαῦμα ἐπετελέσθη ἐν Ἐδέσσῃ τῇ πόλει ΠΡΟ' ΧΡΟ'ΝΟΥ ΒΡΑΧΕ'ΩΣ, ὅπερ ἐξαπλοῦμεν ἐφ' ὑμᾶς, ἀδελφοί μου πιστότατοι καὶ τρόφιμοι τῆς ἐκκλησίας· ὅπερ πρεσβύτης τις θαυμαστὸς τῇ πολιτείᾳ καὶ τῇ πολιᾷ, καὶ πᾶσιν αἰδέσιμος, καὶ πάσῃ κεκοσμημένος ἀρετῇ· Πρεσβύτερος δὲ τοῦ κλήρου τῆς εἰρημένης πόλεως ὑπάρχων, προσεδρεύων δὲ τῷ εὐκτηρίῳ οἴκῳ τῶν ἁγίων ὁμολογητῶν, τῷ διακειμένῳ περὶ τῶν αὐτῆς τειχῶν, οἷον πρὸς τοῦτο παρὰ τοῦ ΤΗΝΙΚΑΥ'ΤΑ θεοφιλοῦς Ἐπισκόπου τοῦ ἐν ἁγίοις ΕΥ'ΛΟΓΙ'ΟΥ ἀφωρισμένος, μαθὼν τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν ἐκ στόματος πιστοτάτης γυναικὸς καὶ θυγατρὸς ὁμοτρόπου, τὴν τοῦ πράγματος διήγησιν καταλέλοιπεν τοῖς μετέπειτα γνωστοῖς ἤγουν πιστοῖς ἀνθρώποις· φόβου γὰρ καὶ κινδύνου νενόμικεν ἄξιον, τὴν θαυμαστὴν ταύτην ἱστορίαν παρασιωπῆσαι, καὶ μὴ δήλην διὰ τῆς ἐκθέσεως ταῖς ἐπερχομέναις καταστῆσαι γενεαῖς, ἡ γὰρ &c. Ejusdem Miraculi narratio, sed à *Symeone Metaphraste* interpolata, exstat etiam latinè apud *Surium* in fine suprà memorati Martyrij eorundem *Sanctorum Guriæ, Samonæ* & *Abibi*.

Decimo nonò, & quidem à fol. 274 pag. 2 colum. 1 usque ad fol. 277 pag. 2 colum. 1, *Martyrium Sancti Barlaami Cæsareæ in Cappadociâ;* cujus titulus & principium: (1) Μηνὶ Νοεμβρίῳ ιϛ'. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου Μάρτυρος τοῦ Χριστοῦ Βαρλαάμ. Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν πολλῶν συναρπαζομένων Χριστιανῶν, καὶ ταῖς τιμωρίαις παραδιδομένων ὑπὸ τῶν ἀθέων ἑλλήνων καὶ τυράννων, &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die decimo sexto Novembris; *Martyrologium* autem *Romanum* ejusdem mensis Novembris die decimo nono, ubi hæc leguntur: *Cæsareæ in Cappadociâ Sancti Barlaam Martyris; qui agrestis licet & rudis, Christi sapientiâ munitus, tyrannum vicit, & ignem ipsum fidei constantiâ superavit: in cujus die natali S. Basilius Magnus celebrem habuit Orationem.*

(1) Mensis Novembris die decimo sexto

Vigesimò, & quidem à fol. 277 pag. 2 colum. 2 usque ad fol. 279 pag. 2 colum. 2, *S. Basilij Magni Cæsareæ in Cappadociâ Archiepiscopi, Oratio encomiastica in Sanctum Martyrem Barlaamum;* cujus titulus & principium: Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου, Ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας Καππαδοκίας, ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Μάρτυρα τοῦ Χριστοῦ Βαρλαάμ. Πρότερον μὲν τῶν ἁγίων οἱ θάνατοι κοπετοῖς ἐκοσμοῦντο καὶ δάκρυσι· &c. Vide Librum *tertium* horum Commen-

tariorum pag. 113, 129, 134 & 140; & *Surij* Syntagma de Probatis Sanctorum Historijs die decimo nono Novembris, ubi eadem *S. Basilij Magni Homilia* exstat latinè.

Vigesimo primò, & quidem à fol. 279 pag. 2 colum. 2 usque ad fol. 289 pag. 2 colum. 2, *Acta & Martyrium Sancti Apostoli & Evangelistæ Matthæi eodem die decimo sexto Novembris*; cujus titulus & principium: Πρᾶξις καὶ μαρτύριον τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου. Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἦν ἐν τῷ ὄρει καταμόνας ἡσυχάζων ὁ ἅγιος Ἀπόστολος καὶ Εὐαγγελιστὴς τοῦ Χριστοῦ Ματθαῖος, καὶ εὐχόμενος ἐν τῷ χιτῶνι &c. Vide *Menæa Græcorum* eodem die decimo sexto Novembris; *Martyrologium* autem *Romanum* die vigesimo primo Septembris, ubi hæc leguntur: *Natalis Sancti Matthæi Apostoli & Evangelistæ, qui in Æthiopiâ prædicans, martyrium passus est. Hujus Evangelium Hebræo sermone conscriptum, ipso revelante, inventum est unà cum corpore B. Barnabæ Apostoli tempore Zenonis Imperatoris.*

Vigesimo secundò, & quidem à fol. 289 pag. 2 colum. 2 usque ad fol. 315 pag. 2 colum. 2, *S. Gregorij Nysseni Episcopi, Oratio de Vitâ, Rebus gestis, & Miraculis S. Gregorij, Neocæsareæ in Ponto Episcopi, cognomine Thaumaturgi*; cujus titulus & principium: (1) Μηνὶ τῷ αὐτῷ. ιζ'. Βίος καὶ πολιτεία καὶ θαύματα τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν καὶ Ἀρχιεπισκόπου Νεοκαισαρείας Γρηγορίου τοῦ Θαυματουργοῦ, συγγραφεὶς παρὰ Γρηγορίου Ἐπισκόπου Νύσσης. Ὁ μὲν σκοπὸς εἷς ἐστιν, τοῦ τε ἡμετέρου λόγου, καὶ τοῦ παρόντος συλλόγου· Γρηγόριος γὰρ ὁ μέγας &c. Vide *Menæa Græcorum* eodem die decimo septimo Novembris; ut & *Martyrologium Romanum*, ubi hæc leguntur: *Neocæsareæ in Ponto natalis Sancti Gregorij Episcopi; qui doctrinâ & sanctitate illustris, propter signa atque miracula, quæ cum multâ Ecclesiarum gloriâ perpetravit, Thaumaturgus est appellatus.* Consule etiam Librum *quartum* horum Commentariorum pag. 28, & ipsius *S. Gregorij Thaumaturgi Opera*, græcè & latinè à *Gerardo Vossio*, Præposito Tungrensi, Moguntiæ A. 1604 in quarto edita, à pag. 234 usque ad pag. 327, ubi eadem exstat Vita cum eruditis Annotationibus.

Vigesimo tertiò, & quidem à fol. 315 pag. 2 colum. 2 usque ad fol. 323 pag. 2 colum. 2, *Martyrium Sancti Martyris Platonis, conscriptum à (2) Symeone Metaphraste, sed hîc in fine mutilum*; cujus titulus & principium: (3) Μηνὶ Νοεμβρίῳ ιη'. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου καὶ

(1) *Mensis Novembris die decimo septimo.*

(2) *Vide* Leonis Allatij *Diatribam de Symeonum Scriptis pag.* 128; *sed incipit ibi illud Martyrium hoc modo*: Οὐ ξένα Γαλατῶν τὰ παρόντα, οὐδὲ ὁμολογητοῦ τῆς ἀληθείας ἀλλότρια, *&c.* (3) *Mensis Novembris die decimo octavo.*

καὶ ἐνδόξου Μεγαλομάρτυρος Πλάτωνος· Οὐ ξένα Γαλατῶν ἐστιν, ἃ μέλλω λέγειν, οὐδὲ τῶν τὴν Ἄγκυραν οἰκούντων ἀλλότρια, οὐδὲ ὁμολογητοῦ καὶ Θεοῦ λόγον πεπιστευμένου ἄπιστα ἐρῶ· &c. Exſtat hoc Martyrium apud *Surium;* ſed die vigeſimo ſecundo Julij, & tantùm *latinè*, atque incipit ibi his verbis: *Non ſum nova dicturus de Galatis, neque aliena ab ijs, qui Ancyram habitant; nec dicam incredibilia de Confeſſore, & eo, cui verbum Dei fuerat commiſſum:* &c. Vide etiam *Martyrologium Romanum* eodem die vigeſimo ſecundo Julij, ubi hæc leguntur: *Ancyræ in Galatiâ natalis Sancti Platonis Martyris, qui ſub Agrippino Vicario verberibus cæſus, uncis ferreis laniatus, alijſq; immaniſſimis tormentorum generibus cruciatus, demùm abſciſſo capite, invictam animam Deo reddidit; cujus miracula in ſubveniendis captivis Acta ſecundæ Synodi Nicenæ teſtantur.* Hæc Martyrologium Romanum. In *Menæis* autem *Græcorum* celebratur ejuſdem Sancti Martyris memoria eodem ſuprà memorato die decimo octavo Novembris.

In fine demùm totius iſtius præſtantiſſimi Codicis manuſcripti Hiſtorici Græci exſtat hæc latina ſubſcriptio: *Nicolaus Engelhartus Argentoratenſis memoriæ ergò ſcribebat; qui omnium Græcorum Librorum ex SAMBVCI Bibliothecâ profectorum Catalogum ſummâ, quâ potuit, diligentiâ ac induſtriâ conſcripſit A. M D LXXIX. Virtute & Labore.* Scriptum igitur hoc eſt ſuperſtite adhuc ipſo *Joanne Sambuco;* quippe qui A. 1584, Idibus Junij, apoplexiâ Vindobonæ obijt, ut jam pridem fuſiùs indicavi Libri *primi* horum Commentariorum pag. 40, 41 & 42. In præſens autem Auctarij ſeu Corollarij loco exhibeo hîc ejuſdem *Joannis Sambuci*, frequentiſſimè in his Commentariorum meorum Libris memorati, *veram Effigiem*, cum adjuncto anonymi cujuſdam Autoris Epigrammate, ut ea exſtat in fine *Iconum Illuſtrium aliquot veterum & recentium Medicorum & Philoſophorum*, quas ipſe æri inciſas, & appoſitis Epigrammatibus ſuis illuſtratas, A. C. 1574 Antverpiæ typis Chriſtophori Plantini in folio edidit, & *Joanni Henrico Herwarto*, Patricio Auguſtano, peculiari Præfatione, Vindobonæ ſive Wiennæ ipſis Kalendis Januarij jam memorati anni 1574 datâ, dedicavit. Exſtat etiam nunc in *Auguſtiſſimâ Bibliothecâ Cæſareâ* primæ iſtius editionis earundem *Iconum* exemplar, quod ipſe *Sambucus* Kalendis Januarij anni 1575 *Imp. Maximiliano II* obtulit, & ad perpetuam memoriam inſignivit hoc propriâ manu ſcripto Carmine ſuo:

A.

A. M D LXXV KAL. JANVARII.

Mille Kalendarum vires, vegetámque salutem,
Consilia, eventus, Sceptra quieta precor.
Nulla Tuos artus labes offendat; in hostem
Sed potiùs firmet robur, alátque DEVS.
Vota movent Cœlum; PVER annuit, ecce, REDEMPTOR;
Quo nunquam melior prodijt orbe puer.
Vive, Vale longùm; minimi memor esto clientis
Sambuci, qui aurâ navigat usque Tuâ.
Hæc simul ut placeat TIBI supplex strenula, CÆSAR
Commendans orat, séque suósque dicat.

V.M. infimus subditus & clientulus Joannes Sambucus.

Exstat in eâdem Augustissimâ Bibliothecâ etiam *altera earundem Iconum recentior editio,* cum Brevi Explicatione & Encomijs diversis, impressa typis Plantinianis Raphelengij A. 1603 itidem in folio; ubi de ipso *Joanne Sambuco,* jam ante octodecim annos mortuo, hæc, ab anonymo quodam, addita leguntur: *JOANNES SAMBVCVS, Tirnaviensis Pannonius, Cæsareæ Majestatis Historicus, Consiliarius, & Comes Palatinus, qui primus hunc Iconum Librum collegit, & è quàm plurimis Nummis, Statuis & Membranis antiquis recentioribúsque depingi curavit A. 1574, quid ni & hunc numerum doctissimorum hominum augeat, quorum plerorum eruditionem solus ipse æquavit? Medicus ille etiam fuit, nec uno solùm studio Apollini notus, sed & altero, Poetices scilicet. Multa ab eo eruditè scripta; plurima aliorum rara & inventu difficilia, maximis laboribus & sumptibus ab ipso collecta, in lucem prodierunt; quorum pleraque recenset Gesnerus. Aliqua indicabo saltem; inter quæ primum locum tenet Emblematum Liber, ducentis quinquaginta Imaginibus, præter Nummos antiquos, constans: Cæsarum Romanorum Vitæ: Chorographia Hungariæ: Rerum Hungaricarum Continuatio: Sententiæ & Regulæ vitæ: ut omittam Diogenem Laertium, & alios innumeros Autores, partim ab ipso emendatos, partim in Latinum conversos. Obijt Viennæ Austriæ A. 1584 in Junio, ab apoplexiâ, ætatis anno 54. Ea autem Clarissimi hujus Viri diligentia & studium in colligendis veteribus Libris, eâque in ijs edendis liberalitas exstitit, ut maximis Principibus, qui hâc re laudem consecuti sunt, meritò queat conferri.* Hæc ibi anonymus ille de *Joanne Sambuco.*

XX.

XX.

Vigesimus (1) *Codex* manuscriptus *Historicus Græcus* est *membranaceus* pervetustus & optimæ notæ in *folio*, sed in principio & fine injuriâ temporis mutilus, constátque nunc foliis *centum nonaginta duobus*, paginatim in binas columnas divisis, & ab *Augerio Busbeckio*, ut ipse solitâ propriæ manûs inscriptione testatur, olim fuit comparatus *Constantinopoli*. Continentur eo hæc:

Primò, & quidem à fol. 1 pag. 1 colum. 1 usque ad fol. 8 pag. 1 colum. 2, *Pars posterior Orationis anonymi cujusdam Autoris de magno quodam Miraculo, paulo antè à Sanctis Martyribus Guriâ, Samonâ, & Abibo Edessæ edito*, incipiens ab his verbis: - - - (2) φόβον τῆς ἰδίας ἐξεώσας διανοίας, ἐπανίσαται σὺν ὠμότητι πολλῇ καὶ ἀπανθρωπίᾳ τῇ κόρῃ, &c. Plura de eâdem Oratione vide in recensione proximè præcedentis Codicis *decimi noni*, num. 18.

Secundò, & quidem à fol. 8 pag. 1 colum. 2 usque ad fol. 13 pag. 2 colum. 2, *S. Joannis Chrysostomi Commentarius in Sanctum Apostolum & Evangelistam Matthæum*; cujus titulus & principium: (3) Μηνὶ Νοεμβρίῳ ις'. Ἔδει μὲν ἡμᾶς μηδὲ δεῖσθαι τῆς ἀπὸ τῶν γραμμάτων βοηθείας, ἀλλ' οὕτω βίον παρέχεσθαι καθαρὸν, ὡς &c. Plura de eodem Commentario, qui ex (4) S. Joannis Chrysostomi Homiliis sive Orationibus nonaginta in Evangelium S. Matthæi prima est, vide Libri *quarti* horum Commentariorum pag. 77 & 78.

Tertiò, & quidem à fol. 13 pag. 2 colum. 2 usq; ad fol. 42 pag. 2 colum. 1, *S. Gregorij Nysseni Oratio de Vitâ & Miraculis S. Gregorij Thaumaturgi*, pertinens ad diem decimum septimum Novembris atq; incipiens his verbis: Ὁ μὲν σκοπὸς εἷς ἐστιν, &c. Plura de eâdem Oratione vide in recensione proximè præcedentis Codicis XIXni, num. 22.

Quartò, & quidem à fol. 42 pag. 2 colum. 1 usque ad fol. 48 pag. 2 colum. 2, *Martyrium Sancti Martyris Platonis, conscriptum à Symeone Metaphraste*, quod pertinet ad diem decimum octavum Novembris, atque ibi incipit his verbis: Οὐ ξένα Γαλατῶν τὰ παρόντα, οὐδὲ ὁμολογητοῦ τῆς ἀληθείας ἀλλότρια· Γαλάται μὲν ἔπραξαν ἀνοήτως, ἃ σύνηθες πράττειν αὐτοῖς, &c. Plura de eodem Martyrio vide in proximè præcedenti Codice XIXno, num. 23.

Quintò, & quidem à fol. 49 pag. 1 colum. 1 usq; ad fol. 70 pag. 2 colum. 1, *Vita & Res gestæ Sancti Gregorij Episcopi Agrigentini in Siciliâ*; cujus titulus & principium: Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου Ἐπισκόπου Ἀκραγαντίνων. Οὗτος ὁ μακάριος καὶ μέγας Γρηγόριος, ὁ τῆς Ἀκραγαντίνων Ἐκκλησίας Ἐπίσκο-

(1) *Fuit is olim inter Codices manuscriptos Theologicos Græcos* centesimus trigesimus.

(2) *Vide proximè præcedentem Codicem manuscriptum Historicum Græcum* decimum nonum *fol. 267 pag. 2 columm. 1 vers. 22.*

(3) *Mensis Novembris die decimo sexto.*

(4) *Illius tamen in Inscriptione hujus Homiliæ nulla hîc fit mentio.*

πῳ, γίνεται μὲν ἐν κώμῃ τινὶ λεγομένῃ Πρετωρίᾳ. Χαρίτων αὐτῷ ὁ πατὴρ· μήτηρ Θεοδότη. οὗτοι ἐν εὐπορίᾳ πολλῇ ὑπάρχοντες καὶ ἐν φόβῳ Θεοῦ, &c. Vide *Menæa Græcorum* die vigesimo tertio Novembris, ubi commemoratio ejusdem *S. Gregorij* incipit his verbis: Οὗτος ὁ ἅγιος ὑπῆρχεν ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἰουστινιανοῦ τοῦ Ῥινοτμήτου, ὁρμώμενος ἐκ πόλεως Ἀκραγάντου τῆς Σικελῶν ἐπαρχίας, Χαρίτωνος καὶ Θεοδότης γέννημα, ἀνδρῶν εὐσεβῶν, &c. Consule etiam *Martyrologium Romanum* eodem die, ubi hæc pauca leguntur: *Agrigenti depositio Sancti Gregorij Episcopi.* Ad quæ verba vide Card. *Baronij* annotationem; ubi monet *duos* fuisse ejusdem nominis Episcopos Agrigentinos, quorum prior claruerit sub *Imp. Mauricio* & Summo Pontifice *Gregorio Magno*, posterior autem annis octoginta pòst sub Papâ *Agathone*, tempore Synodi Romanæ tunc celebratæ; cui & subscripserit. Quâ de re aliàs plura; nunc enim non vacat accuratiùs eam expendere. Id tantùm adhuc addo, exstare etiam apud *Surium* eodem die vigesimo tertio Novembris *Vitam S. Gregorij Episcopi Agrigentini latinè*, quæ attribuitur *Symeoni Metaphrastæ*, & incipit his verbis: (1) *Pulcherrima res est virtus, quæ maximam gloriam & altissimum ornatûs cumulum sui amatoribus affert; siquidem illos non solùm post mortem remuneratur, sed vivos atq; præsentes illustres efficit. Hanc cùm Gregorius* &c.

(1) *Vide* Leonis Allatij *Diatribam de Symeonum Scriptis pag.* 127, *ubi similiter eadem Vita tribuitur* Symeoni Metaphrastæ, *& incipit græcè hoc modo:* Κάλλιστόν τι χρῆμα ἡ ἀρετὴ, καὶ δόξαν ὅσην ἐγκώμιόν τι καὶ ὑπερκόσμιον &c. *Memorantur quoque ibidem aliæ* duæ Vitæ S. Gregorij Episcopi Agrigentini *pag.* 109 *&* 113, Marco Monacho *&* Leontio Presbytero *autoribus.*

Sextò, & quidem à fol. 70 pag. 2 colum. 1 usque ad fol. 81 pag. 2 colum. 2, *Martyrium S. Catharinæ Virginis & Martyris, conscriptum à Symeone Metaphraste*, quod pertinet secundùm *Menæa Græcorum* & *Martyrologium Romanum* ad diem vigesimum (2) quintum Novembris, & incipit his verbis: Βασιλεύοντος τοῦ ἀσεβεστάτου Μαξεντίου, πᾶσα ἡ τῶν Ῥωμαίων ἀρχὴ τῆς βδελυρᾶς τῶν δαιμόνων ἀντεποιεῖτο θρησκείας· οὗτος γὰρ &c. Plura de eodem Martyrio vide suprà in recensione Codicis XVti, num. 14.

Septimò, & quidem à fol. 81 pag. 2 colum. 2 usque ad fol. 125 pag. 2 colum. 1, *S. Clementis, primi ejus nominis Pontificis Romani,* qui A. C. 100 Martyr obijt, *Epitome supposititia de Gestis & Peregrinationibus Sancti Petri, Apostolorum Principis, ad S. Jacobum Episcopum Hierosolymorum; quâ simul etiam ipsius S. Clementis Vita comprehenditur.* Inscribitur ibi ea *Epitome* atque incipit hoc modo: (3) Μηνὶ

τῷ

(2) *In hoc tamen Codice refertur idem Martyrium ad diem* vigesimum quartum *his verbis:* Ταῦτα προσευξαμένη, σὺν στρατιώταις ποιεῖν τὸ κελευσθὲν προσεταξε· καὶ τούτων εἰς τὸ ξίφος ἀνατεινάμενος, τὴν μακαρίαν αὐτῆς κεφαλὴν ἀπετέμνει ΤΕΤΑΡΤΗΝ ἐπὶ εἰκάδι τοῦ Νοεμβρίου μηνὸς ἄγοντος. (3) *Hoc est, Mensis Novembris die vigesimo quinto.* *In* Menæis *autem* Græcorum *celebratur memoria* S. Clementis *die vigesimo quarto ejusdem mensis Novembris; & in* Martyrologio Romano *die vigesimo tertio, ubi hæc leguntur:* Natalis Sancti CLEMENTIS Papæ, qui tertius post Beatum Petrum Apostolum Pontificatum tenuit, & in persecutione Trajani apud Chersonesum relegatus, ibi alligatâ ad collum ejus anchorâ in mare præcipitatus, martyrio coronatur; cujus corpus Nicolao Primo Pontifice Romam translatum, in Ecclesiâ, quæ ejus nomine anteà fuerat exstructa, honorificè reconditum est.

τῷ αὐτῷ κέ. Κλήμεντος Ἐπισκόπου Ῥώμης Ἰακώβῳ Ἐπισκόπῳ Ἱεροσολύμων περὶ τῶν πράξεων καὶ περιόδων τοῦ ἁγίου καὶ κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων Πέτρου· (1) αἷς καὶ ὁ αὐτοῦ βίος συμπεριείληπται. Κλήμης Ἰακώβῳ τῷ Κυρίῳ καὶ Ἐπισκόπῳ, καὶ Ἐπισκόπων Ἐπισκόπῳ, διέποντι δὲ τὴν Ἱερουσαλὴμ ἁγίαν τῶν Χριστιανῶν ἐκκλησίαν καὶ τὰς πανταχῆ Θεοῦ προνοίᾳ ἱδρυθείσας καλῶς Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐκκλησίας, σύν τε Πρεσβυτέροις καὶ Διακόνοις, καὶ τοῖς λοιποῖς ἅπασιν ἀδελφοῖς, εἰρήνη εἴη πάντοτε. Γνώριμον ἔστω σοι, Κύριέ μου, ὅτι ἐγὼ Κλήμης, Ῥωμαίων πολίτης ὤν, καὶ τὴν πρώτην ἡλικίαν δυνηθεὶς ζῆσαι σωφρόνως, λογισμόν τε δεξάμενος, οὐκ οἶδα πόθεν ἐπεισελθόντα μοι, καὶ περὶ θανάτου πυκνὰς ποιούμενον ὑπομνήσεις, &c. Definit autem eadem *Epitome* ibidem his verbis: Ὅθεν ἐγὼ, Κύριέ μου Ἰάκωβε, τοῦ διδασκάλου Πέτρου ταῦτά μοι ἐπισκήψαντος, οὐκ ὤκνησα τὸ κελευσθὲν ἐκπληρῶσαι, καὶ ὡς ἐν ἐπιτομῇ σοι πάντα γνώριμα καταστῆσαι, ἐπιγράψας τὴν ὑπόθεσιν οὕτως· Κλήμεντος τῶν Πέτρου ἐπιδημιῶν κηρυγμάτων Ἐπιτομή· ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν. Exstat *Clementina* hæc *de Gestis S. Petri Epitome* inter Sanctorum Patrum *Barnabæ, Hermæ, Clementis, Ignatij,* & *Polycarpi* Opera, à *Joanne Baptistâ Cotelerio*, Inclytæ Societatis Sorbonicæ Theologo doctissimo, Lutetiæ Parisiorum A. 1672 græcè & latinè pereleganter in folio edita, & eruditissimis Annotationibus illustrata, à pag. 749 usque ad pag. 814 vers. 8. Sed ibi post verba, κηρυγμάτων Ἐπιτομή., continuatur *Vita S. Clementis* hoc modo: Αὕτη μὲν οὖν ἡ πλήρης τοῦ ἄνωθεν χάριτος τοῦ Κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων Πέτρου ἐπιδημιῶν διήγησις, &c. Cæterùm quid jam memoratus doctissimus Vir de eâdem *Epitome* sentiat, indicat is ibidem in Notis suis columnâ 431 his verbis: *Ex Homilijs Clementinorum, & Recognitionum Libris, tùm ex Epistolâ Clementis ad Jacobum, Clementis Martyrio, atque Narratione Ephraimi, composita fuit ista EPITOME, per eos homines, qui doctrinæ ac pietatis suæ esse duxerunt, quidquid superfluum, falsum, periculosum videbatur, id omne aut tollere, aut mutare & corrigere.* Hæc ille, ingeniosè profectò ac verè.

(1) *Ita ibi scriptum est; nempe* αἷς, *non autem* ἧ *vel* ἐν ᾗ. *Respicitur enim ad verba* πράξεων καὶ περιόδων.

Octavò, & quidem à fol. 125 pag. 2 colum. 2 usque ad fol. 137 pag. 1 colum. 1, *Vita Sancti Alypij Stylitæ, conscripta à* (2) *Symeone Metaphraste;* cujus titulus & principium: (3) Μηνὶ τῷ αὐτῷ κϛ΄. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Ἀλυπίου τοῦ Στυλίτου. Καλοὶ

(2) *Vide* Leonis Allatij *Diatribam de Symeonum Scriptis pag.* 127. (3) *Mensis Novembris die vigesimo sexto.*

μὲν καὶ τὸ τῶν Μαρτύρων ἆθλοι, καὶ πολλὴν δυνάμεσι τοῖς φιλαρέτοις ἐμποιεῖν τὴν ὠφέλειαν, &c. Vide *Menæa Græcorum* eodem die vigesimo sexto Novembris, ubi Commemoratio ejus incipit his verbis: (1) Οὗτος ἦν ἐπὶ Ἡρακλείου τοῦ Βασιλέως, ἐξ Ἀδριανουπόλεως τῆς Παφλαγόνων χώρας, &c; item *Martyrologium Romanum* eodem die, ubi perperàm vocatur *Sanctus Stylianus.* Ipsa verba sunt hæc: *Hadrianopoli in Paphlagoniâ Sancti STYLIANI Anachoretæ, miraculis clari.* Exstat quidem etiam apud *Surium* eodem die vigesimo sexto Novembris *Vita* ejusdem *S. Alypij Stylitæ sive Cionitæ*, ex Græco in Latinum translata, quæ incipit: *Si multi sæpè, qui Vitam scripserunt Sanctorum Patrum, innumerabiles traducendo ad æmulandam eorum vitæ rationem, eos affecerunt beneficio*, &c; sed ea ab ipsius *S. Alypij discipulo synchrono* conscripta est, ut liquet ex ejus fine, ubi hæc leguntur: *Porrò autem EGO quoque, qui sum TUÆ plantationis vilissima, ò Pater, & tarda propago, hanc FUNEBREM ORATIONEM ausus sum TIBI dedicare, cùm selegissem paucas ex multis tuis actionibus*, &c. Ad quæ verba *Surius* perperàm annotat, *Symeonem Metaphrasten fuisse S. Alypij discipulum.* Diversa enim ab hâc Oratione funebri est Vita illa, quam conscripsit multo recentior *Symeon Metaphrastes*, ut manifestè apparet ex suprà exhibito ejus principio.

(1) *Hoc est:* Hic erat sub Heraclio Imperatore, ex Adrianopoli Paphlagonum regionis, *&c.*

Nonò, & quidem à fol. 137 pag. 1 colum. 2 usque ad fol. 144 pag. 2 colum. 1 *Martyrium Sancti Jacobi Persæ, conscriptum à* (2) *Symeone Metaphraste*; cujus titulus & principium: (3) Μηνὶ τῷ αὐτῷ κζ'. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου μάρτυρος Ἰακώβου τοῦ Πέρσου. Ἀρκαδίου τὰ Ῥωμαίων διέποντος σκῆπτρα, ᾧ πατὴρ μὲν ἦν Θεοδόσιος ὁ ἐξ Ἰσπανίας, ἀδελφὸς δὲ Ὁνώριος· Ἰσδιγέρδου δὲ τότε τὴν τῶν Περσῶν ἀρχὴν διιθύνοντος, &c. Vide *Menæa Græcorum* eodem die vigesimo septimo Novembris; ut & *Martyrologium Romanum*, ubi hæc leguntur: *In Persiâ Sancti Jacobi Intercisi, Martyris conspicui; qui tempore Theodosij Junioris, cùm in gratiam Isdegerdis Regis Christum negâsset, & propterea mater ejus & uxor ab ipsius consuetudine se subtraxissent, in se reversus, pro Christi confessione Regem adijt, à quo irato membratim jussus est concidi, & capite obtruncari; quo tempore innumeri alij Martyres ibidem passi sunt.*

(2) *Vide* Leonis Allatij *Diatribam de Symeonum Scriptis pag.* 124.

(3) *Mensis Novembris die vigesimo septimo.*

Decimò, & quidem à fol. 144 pag. 2 colum. 1 usque ad fol. 182 pag. 2 colum. 1, *Vita & Martyrium Sancti Stephani Junioris, conscriptum à Symeone Metaphraste*, quod pertinet ad diem vigesimum octavum

octavum Novembris, & incipit his verbis: Θεῖόν τι χρῆμα ἡ ἀρετὴ &c. Plura de eodem Martyrio vide suprà in recensione Codicis XVti, num. 14.

Vndecimò, & quidem à fol. 182 pag. 2 colum. 2 usque ad fol. 192 pag. 1 colum. 1, (1) *Symeonis Metaphrastæ Commentarius in Sanctum Apostolum Andream*; cujus titulus & principium: (2) Μηνὶ τῷ αὐτῷ λ'. Ὑπόμνημα εἰς τὸν ἅγιον τοῦ Χριστοῦ Ἀνδρέαν τὸν Ἀπόστολον καὶ πρωτόκλητον. Ἄρτι τοῦ παιδὸς Ζαχαρίου, Ἰωάννου φημὶ τοῦ πάνυ, τὰς ἐρήμους ἀπολιπόντος, καὶ &c. Vide *Menæa Græcorum* eodem die trigesimo Novembris; ut & *Martyrologium Romanum*, ubi hæc leguntur: *Apud Patras Achaiæ natalis Sancti Andreæ Apostoli, qui in Thraciâ & Scythiâ Christi Evangelium prædicavit. Is ab Ægeâ Proconsule comprehensus, primò in carcere clausus est, deinde gravissimè cæsus, ad ultimum in cruce suspensus, in eâ populum docens biduo supervixit, &, rogato Domino, ne eum sineret de cruce deponi, circumdatus magno splendore de Cœlo, abscedente postmodùm lumine, emisit spiritum.*

(1) *Vide* Leonis Allatij *Diatribam de Symeonum Scriptis pag.* 125.
(2) *Mensis Novembris die trigesimo.*

XXI.

Vigesimus primus (3) Codex manuscriptus *Historicus Græcus* est *membranaceus* pervetustus & bonæ notæ in *folio*, constátque nunc folijs *ducentis quadraginta*, & ad *Joannem Sambucum*, ut ipse solitâ propriæ manûs inscriptione testatur, olim pertinuit. Continentur eo hæc:

Primò, & quidem à fol. 1 pag. 1 usque ad fol. 94 pag. 2, *Clementina Epitome de Gestis S. Petri, Apostolorum Principis, cum insertâ Vitâ ipsius S. Clementis, & subjunctâ ejusdem Vitæ Continuatione.* Inscribitur atque incipit ea ibi his verbis: (4) Βίος τοῦ ἁγίου Ἱερομάρτυρος Κλήμεντος Ἐπισκόπου Ῥώμης, μαθητοῦ τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Πέτρου. (5) Κλήμης Ἰακώβῳ τῷ Κυρίῳ καὶ Ἐπισκόπῳ καὶ Ἐπισκόπων Ἐπισκόπῳ, διέποντι δὲ τὴν ἐν Ἱερουσαλὴμ ἁγίαν τῶν Χριστιανῶν ἐκκλησίαν, καὶ τὰς πανταχῇ &c. Desinit autem prior ejus Pars *de Gestis S. Petri* hoc modo: (6) Ὅθεν ἐγὼ, Κύριέ μου Ἰάκωβε, αὐτοῦ ταῦτα εἰπόντος ὑποσχόμενος, οὐκ ὤκνησα, ὡς ἐκελεύσθην, τὸ πολὺ τῶν κατὰ πόλιν λόγων, τῶν ἤδη σοι προγραφέντων; καὶ ὑπ' αὐτοῦ διαπεμφθέντων, ἐν βίβλοις ἐπὶ κεφαλαίων ποιῆσαι, ὥσπερ σημείου χάριν, καὶ οὕτως διαπέμψαι σοι, ἐπιγράψας Κλήμεντος τῶν Πέτρου ἐπιδημιῶν κηρυγμάτων Ἐπιτομή. Sequitur deinde immediatè Pars altera ejusdem Epitomes, sive *Continuatio Vitæ Sancti Clementis*, his

(3) *Fuit is olim inter Codices manuscriptos Theologicos Græcos* centesimus vigesimus octavus.
(4) *Eundem titulum vide in suprà citatæ editionis Coteleriane Notis columm.* 431.
(5) *Vide idem principium in proximè præcedenti Codice* XXmo, *num.* 7, *& in editione Coteleriana.* (6) *Vide notabilem differentiam in proximè præcedenti Codice, & in editione Coteleriana pag.* 814.

his verbis: (1) Ἀλλὰ αὕτη μὲν ἡ (2) πλήρωσις οὐρανίου καὶ πνευματικῆς σοφίας διήγησις τῶν τοῦ Κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων Πέτρου ἐπιδημιῶν (3) διδαγμάτων ἐπιτομή, περιέχουσα τοῦ πανασιδίμου τὸν βίον Κλήμεντος, ὡς ἐν πίνακι διαζωγραφοῦσα τῷ λόγῳ, πᾶσιν παρατίθησιν τό τε ἄπλαστον ἤθος αὐτοῦ, καὶ τὸ τῆς γνώμης ἀκέραιον, καὶ τὸν πρὸς πάντας συμπαθῆ τρόπον τοῦ ἀληθῶς ἀγαθοῦ Ποιμένος ἐπισημαίνεται, δείκνυσιν δὲ τὸν διάπυρον πρὸς Θεὸν ἔρωτα, καὶ τὸν ζῆλον τῆς εὐσεβείας τὸ διὰ μαρτυρίου τέλος. Τέταρτος γὰρ ἀπὸ Πέτρου τοῦ Κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων τῆς Ῥωμαίων Ἐκκλησίας ἀριθμούμενος Πρόεδρος, τὴν τοῦ διδασκάλου ἐπιστήμην ἀκριβωσάμενος, καὶ τοῖς αὐτοῦ ἴχνεσι ἀπαρατρέπτως ἑπόμενος, &c. Desinit denique ibi tota illa *Epitome* hoc modo: (4) Οὕτω τιμᾶν οἶδεν ὁ κοινὸς ἁπάντων Δεσπότης Χριστὸς τοὺς δι' αὐτὸν παθόντας τῶν οἰκετῶν, καὶ τοσοῦτον κίνδυνον ἀναδεξαμένους, τοιαύτῃ θαυμάτων ὑπερβολῇ, τοιαύταις λαμπρότησιν· ὧν γένοιτο καὶ ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ δόξα ἅμα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν. Plura de eâdem *Clementinâ Epitome* vide in recensione proximè præcedentis Codicis XXmi, num. 7.

Secundò, & quidem à fol. 50 pag. 1 usque ad fol. 67 pag. 2, *Martyrium S. Irenæ*; cujus titulus & principium: (5) Μηνὶ Μαΐῳ έ. Μαρτύριον τῆς ἁγίας καὶ ἐνδόξου Μάρτυρος Εἰρήνης. Κατὰ τοὺς παρειληφότας χρόνους ὑπῆρχεν Βασιλεὺς ὀνόματι Λικίνιος, καὶ τὸ ὄνομα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Λικινία. ἦν δὲ αὐτοῖς θυγάτριον μονογενὲς ὀνόματι Πηνελόπη. ἀσεβὴς δὲ ὄντος τοῦ παιδὸς, &c. Vide *Menæa Græcorum* eodem die quinto Maij.

Tertiò, & quidem à fol. 67 pag. 2 usque ad fol. 81 pag. 2, *Martyrium Sanctæ Febroniæ Virginis & Martyris, conscriptum à* (6) *Thomaide, Virgine Sanctimoniale, synchronâ & præsente*; cujus titulus & principium: (7) Μηνὶ Ἰουνίῳ κέ. Μαρτύριον τῆς ἁγίας καὶ ἐνδόξου Μάρτυρος Φεβρωνίας. Ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Διοκλητιανοῦ τοῦ Βασιλέως Ἄνθιμος ὁ Ἔπαρχος ἀῤῥωστίᾳ κατακείμενος, καὶ προσκαλεῖται Σέληνον τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτῷ· ἐγὼ, Κύριέ μου ἀδελφὲ, τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ὑπεξέρχομαι, Λυσίμαχον δὲ τὸν υἱόν μου εἰς χεῖρας σου παραδίδωμι &c. In fine autem est illud ibi unico folio mutilum, & pertingit tantùm usque ad hæc verba: οὐαὶ ἡμῖν, ὅτι σήμερον θλῖψις καὶ ὀρφανία τῷ μοναστηρίῳ - - -.

Exstat

(1) Vide suprà citatam editionem Coteleriani pag. 814, & invenies magnam lectionis varietatem.
(2) Malim πλήρης, ut in editione Coteleriana.
(3) Videtur legendum: διδαγμάτων ἐπιτομή τι περιέχουσα τοῦ πανασιδίμου Κλήμεντος τὸν βίον, ὡς ἐν πίνακι διαζωγραφοῦσα τῷ λόγῳ· ἣ πᾶσιν παρατίθησιν &c.
(4) Vide suprà citatam editionem Coteleriani pag. 827.
(5) Mensis Maij die quinto.
(6) Vide Leonis Allatij Diatribam de Symeonum Scriptis pag. 86.
(7) Mensis Junij die vigesimo quinto. Vide etiam Menæa Græcorum & Martyrologium Romanum eodem die.

Exſtat idem *S. Februniæ* Martyrium apud *Surium*, ſed tantùm *latinè*, & refertur perperàm ad diem (1) *decimum quintum* Junij. Incipit ibi ea verſio latina hoc modo: *Quo tempore Diocletianus Romanis imperabat, accidit ut Anthimus Præſes morbo laboraret, & in lecto jaceret. Selenum igitur fratrem ad ſe accerſitum, his verbis affatus eſt: Ego, mi frater, ex rebus humanis excedo; itàque Lyſimachum filium meum in manus tuas trado;* &c. Vide *Menæa Græcorum* eodem die vigeſimo quinto Junij; ut & *Martyrologium Romanum*, ubi hæc leguntur: *Sibapoli in Syriâ Sanctæ FEBRONIÆ Virginis & Martyris; quæ in perſecutione Diocletiani ſub Lyſimacho Præſide, ob fidem & pudicitiam ſervandam, primò virgis cæſa, & equuleo torta; deinde pectinibus laniata, atque igne ſuccenſa; demùm excuſſis dentibus, mammiſq; abſciſſis, capitis damnata, tot paſſionum ornata monilibus migravit ad Sponſum.* Hucuſque *Martyrologium Romanum*. Cæterùm quòd *Thomais ſynchrona & præſens* Martyrium iſtud ſcripſerit, indicat quidem ipſa ibidem in fine; ſed quoniam ea verba ob ſuprà memoratum unius folij defectum in præſenti hoc Codice manuſcripto *Cæſareo* deſunt, exhibeo eadem hîc, ut à *Leone Allatio* Diatribæ de Symeonum Scriptis pag. 86 inſerta ſunt. Ibi igitur illa ſe habent hoc modo: Ἐγὼ δὲ ΘΩΜΑΪΣ, μετὰ τὴν κοίμησιν Βρυέννης, ἐδεξάμην αὐτῆς τὴν διακονίαν· καὶ πάντα ἐξ ἀρχῆς ἐπισαμένη τὰ συμβεβηκότα τῇ ΦΕΒΡΩΝΙΑ· ἔπειτα δὲ καὶ τὰ λοιπὰ διδαχθεῖσα, παρὰ τοῦ κυροῦ Λυσιμάχου, ἅπαντα τὸν Βίον καὶ τὰ Ὑπομνήματα, αὐτῆς ΣΥΝΕΓΡΑΨΑΜΗΝ εἰς ἔπαινον καὶ δόξαν τῆς ἀθλοφόρου καὶ Μάρτυρος ΦΕΒΡΩΝΙΑΣ, προθυμία δὲ τῶν ἀκουόντων, τοῦ διεγείρειν αὐτοὺς εἰς προσκύνησιν καὶ δόξαν τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Hoc eſt, eodem *Allatio* interprete: *EGO porrò THOMAIS, poſt Bryennæ obitum, in me illius miniſterium accepi, &, cùm exactè tenerem, quæcunque FEBRONIÆ acciderunt; cùm etiam reliqua à Domino Lyſamocho edocta eſſem; univerſam illius Vitam & res memoratu dignas in laudem & gloriam Virginis & Martyris FEBRONIÆ SCRIPTO CONSIGNAVI, cupiens verò audientium animos excitare in adorationem & gloriam Patris & Filij & Spiritûs Sancti.*

(1) Corrigendum ergò etiam eſt Ger. Joan. Voſſij Opus de Hiſtoricis Græcis lib. 3 pag. 419, ubi idem Surij error repetitur.

Quartò, & quidem à fol. 83 pag. 1 uſque ad fol. 88 pag. 1, *Symeonis Metaphraſtæ Narratio Miraculi, à S. Michaele Archangelo Chonis ſive Coloſſis in Phrygiâ editi*, pertinens ad diem ſextum Septembris, atque incipiens his verbis: Καὶ τὸ περὶ τῶν ἄλλων ἁγίων

διε-

διεξιέναι, καὶ διὰ μνήμης τὰ ἐκείνων ποιεῖν, &c. Plura de eâdem Narratione vide suprà in recensione Codicis XVIti, num. 7.

Quintò, & quidem à fol. 88 pag. 1 usque ad fol. 94 pag. 2, *Andreæ Archiepiscopi Cretensis Oratio in Nativitatem Sanctissimæ Virginis Deiparæ*; cujus titulus & principium: (1) Μηνὶ τῷ αὐτῷ η΄. Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἀνδρέου Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης, τοῦ Ἱεροσολυμίτου, εἰς τὸ Γενέσιον τῆς ἁγίας ὑπερενδόξου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας. Ἀρχὴ μὲν ἡμῖν ἑορτῶν ἡ παροῦσα πανήγυρις· πρώτη δὲ &c. Vide Operum ejus editionem græco-latinam Parisinam Combefisianam A. 1644 in folio, pag. 1 & deinceps.

(1) *Nempe mensis Septembris die octavo. Vide etiam* Menæa Græcorum *eodem die.*

Sextò, & quidem à fol. 94 pag. 2 usque ad fol. 103 pag. 2, *Andreæ Archiepiscopi Cretensis Oratio in Exaltationem Sanctæ Crucis*; cujus titulus & principium: (2) Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιδ΄. Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἀνδρέου Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης, τοῦ Ἱεροσολυμίτου, εἰς τὴν παγκόσμιον Ὕψωσιν τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ. Σταυροῦ πανήγυριν ἄγομεν, καὶ τὸ τῆς ἐκκλησίας ἅπαν κατασεμνύνεται πλήρωμα· &c; definit autem hoc modo: ἡμεῖς δὲ, ὅσοι τῷ φωτὶ αὐτοῦ ἐπορεύθημεν, σὺν αὐτῷ δοξασθησόμεθα, καὶ συμβασιλεύσομεν τῷ Θεῷ, τῇ Τριάδι σὺν Ἀγγέλοις περιχορεύοντες· τῇ ἐν Πατρὶ, καὶ Υἱῷ, καὶ ἁγίῳ Πνεύματι προσκυνουμένῃ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν. Exstat hæc Oratio græcè & latinè in suprà citatâ Operum *Andreæ Cretensis* editione Parisinâ Combefisianâ à pag. 96 usque ad pag. 114; sed ibi ea perperàm divisa est in *duas Orationes*, quarum *prima* pag. 108 definit his verbis: ὅτι μέγας εἶ σὺ, καὶ ποιῶν θαυμάσια· σὺ εἶ ὁ Θεὸς μόνος. *Secunda* incipit eâdem paginâ 108 his verbis: Κινήσωμεν, ἀγαπητοὶ, σήμερον ὡς κινύραν τὰ χείλη· ἀναλάβωμεν ψαλτήριον &c. Non solùm enim ex præstantissimo hoc Codice manuscripto *Cæsareo*, verùm etiam ex ipso verborum sensu satis clarè patet, *unam* illam atq; eandem Orationem esse.

(2) *Nempe mensis Septembris die decimo quarto. Vide etiam* Menæa Græcorum *eodem die.*

Septimò, & quidem à fol. 104 pag. 1 usque ad fol. 116 pag. 2, *Symeonis Metaphrastæ Narratio Vitæ, Rerum gestarum & Miraculorum S. Nicolai, Myrensis in Lyciâ Episcopi*, pertinens ad diem sextum Decembris, atque incipiens his verbis: Σοφόν τι χρῆμα ζωγράφων χεὶρ, &c. Plura de eâdem *S. Nicolai* Vitâ vide Libri *quarti* horum Commentariorum pag. 122, nempe in recensione Codicis manuscripti Theologici Græci CLmi, num. 4.

Octavò,

Octavò, & quidem à fol. 117 pag. 1 usque ad fol. 120 pag. 1, *Symeonis Metaphrastæ Martyrium S. Nicetæ Gotthi*, pertinens ad diem decimum quintum Septembris, atque incipiens his verbis: Νικητικοὺς ἀγῶνας τοῦ μάρτυρος Νικήτα πανηγυρίζομεν σήμερον· &c. Plura de hoc Martyrio vide suprà in recensione Codicis XVIti, num. 17.

Nonò, & quidem à fol. 121 pag. 1 usque ad fol. 130 pag. 2, *Symeonis Metaphrastæ Martyrium S. Euphemiæ Virginis*, pertinens ad diem decimum sextum Septembris, atq; incipiens his verbis: Διοκλητιανοῦ τὰ Ῥωμαίων σκῆπτρα διέποντος, Πρίσκου τε περὶ τὴν Ἀσίαν ἀνθυπατεύοντος &c. Plura de eodem Martyrio vide suprà in recensione Codicis XVIti, num. 18.

Decimò, & quidem à fol. 131 pag. 1 usque ad fol. 240 pag. 2, *Historia de Sanctis Barlaamo Eremitâ & (1) Joasapho Rege Indiæ*, qui vulgò perperàm *Josaphat* appellatur, conscripta & *Hierosolymam* allata à *Joanne Damasceno*, *Monacho Lauræ sive Monasterij S. Sabæ*, (2) quod à *Sanctâ Urbe Hierosolymitanâ* meridiem versùs stadijs octoginta, sive duobus milliaribus Germanicis communibus cum dimidio dissitum est. Inscribitur ibi ea Historia atque incipit hoc modo: Ὁ ΒΑΡΛΑΑ'Μ. Ἱστορία ψυχωφελὴς ἐκ τῆς ἐνδοτέρας τῶν Αἰθιόπων χώρας, τῆς Ἰνδῶν λεγομένης, πρὸς τὴν ἁγίαν πόλιν μετενεχθεῖσα διὰ Ἰωάννου Μοναχοῦ, ἀνδρὸς τιμίου καὶ ἐναρέτου μονῆς τοῦ ἁγίου Σάβα· ἐν ᾗ ὁ βίος Βαρλαὰμ καὶ Ἰωάσαφ τῶν ἀοιδίμων καὶ μακαρίων Πατέρων. Ὅσοι Πνεύματι Θεοῦ ἄγονται, οὗτοί εἰσιν υἱοὶ Θεοῦ, φησὶν ὁ θεῖος Ἀπόστολος· τὸ δὲ Πνεύματος ἁγίου ἀξιωθῆναι, καὶ υἱοὺς Θεοῦ γενέσθαι, τῶν ὀρεκτῶν ὑπάρχει τὸ ἔσχατον, καὶ, οὗ γενομένου, πάσης θεωρίας ἀνάπαυσις, καθὼς γέγραπται. τὸ οὖν &c. Definit autem his verbis: καὶ πάντες οἱ ὁρῶντες καὶ ἀκούοντες τὴν ἀγγελομίμητον τοῦ ἸΩΑ'ΣΑΦ πολιτείαν, καὶ τὸν ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων διάπυρον αὐτοῦ πρὸς Θεὸν πόθον ἐθαύμαζον, δοξάζοντες ἐν πᾶσι τὸν Θεὸν, τὸν ἀεὶ συνεργοῦντα τοῖς ἀγαπῶσι αὐτὸν, καὶ μεγίσταις οὕτως ἀμειβόμενον δωρεαῖς. Ἕως ὧδε τὸ πέρας τοῦ παρόντος λόγου, ὃν κατὰ δύναμιν ἐμὴν γεγράφηκα, καθὼς ἀκήκοα παρὰ τῶν ἀψευδῶς παραδεδοκότων μοι τιμίων ἀνδρῶν· γένοιτο δὲ ὑμᾶς, σὺν ἀναγινώσκοντάς τε καὶ ἀκούοντας τὴν ψυχωφελῆ διήγησιν ταύτην, τῆς μερίδος ἀξιωθῆναι τῶν ἀπ' αἰῶνος εὐαρεστησάντων τῷ Κυρίῳ, εὐχαῖς καὶ πρεσβείαις ΒΑΡΛΑΑ'Μ καὶ ἸΩΑ'ΣΑΦ, τῶν μακα-

Oo

(1) *Sic enim is, nempe* Ἰωάσαφ, *constanter appellatur in omnibus istius Historiæ antiquis Codicibus manuscriptis Græcis, qui adservantur in* Augustissimâ Bibliothecâ Cæsareâ; *ut & in* Menæis Græcorum *die vigesimo sexto Augusti, ubi hæc leguntur:* Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τοῦ ὁσίου Ἰωάσαφ, υἱοῦ Ἀβεννὴρ τοῦ Βασιλέως. *Sed, ut tota* Menæa *passim mendis typographicis scatent, sic quoque ibi perperàm impressum est* Ἰωσάσαφ *pro* Ἰωάσαφ.

(2) *Vide Librum tertium horum Commentariorum pag.* 140.

μακαρείων, περὶ ὧν ἡ παροῦσα διήγησις, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ πρέπει τιμὴ καὶ κράτος, μεγαλωσύνη τε καὶ μεγαλοπρέπεια, σὺν Πατρὶ καὶ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν. Exſtat quidem hæc Hiſtoria inter Opera *S. Joannis Damaſceni*, à *Jacobo Billio* Pariſijs A. 1619 in folio edita à pag. 828 uſque ad pag. 911, ſed tantùm *latinè*; inſcribitúrque ibi ac incipit hoc modo: *S. Joannis Damaſceni de Barlaam & (1) Joſaphat Hiſtoria. Quicunque Spiritu Dei aguntur, hi ſunt filij Dei, ut ait (2) Apoſtolus. Illud porrò Spiritu ſancto donari, & filios Dei fieri, expetendorum omnium extremum eſt, &, quò cùm ventum fuerit, conquieſcit omnis contemplatio, quemadmodum Divinis literis proditum eſt. Hanc igitur* &c. Definit autem his verbis: *Atque omnes, qui ipſius (3) Joſaphat vitam ad Angelorum imitationem expreſſam, atque à teneris unguibus ardentem ipſius erga Deum amorem cernentes atque audientes, admiratione corripiebantur, Deum in omnibus celebrantes, qui ſe amantibus opem atque auxilium nunquam ferre deſinit, eóſque ampliſſimis beneficijs remuneratur. Hic præſentis Libri finis eſt, quem pro mea virili conſcripſi, quemadmodum à præclaris viris, qui mihi hæc haud falsò tradiderunt, accepi. Vtinam autem vos, qui hanc animis utilem Hiſtoriam legitis atque auditis, ad eorum partem adſciſcamini, qui Deo vitæ ſuæ rationes probaverunt, per orationes & interceſſiones beatorum Virorum Barlaam & (4) Joſaphat, de quibus hæc Hiſtoria contexta eſt, in Chriſto Jeſu Domino noſtro: quem decet honor, imperium, majeſtas, & magnificentia, cum Patre & Spiritu Sancto, nunc & ſemper, & in ſecula ſeculorum, Amen.* Cæterùm quandoquidem de AVTORE & VERITATE hujus Hiſtoriæ non exigua controverſia eſt, neceſſarium arbitror, hîc exhibere ipſam *Jacobi Billij* lectu digniſſimam Diſſertationem, quam eidem hâc de causâ præfigendam eſſe cenſuit. Ea igitur eſt hæc: *Jacobus Billius Lectori ſalutem. (5) De ſequentis Hiſtoriæ Autore à quibuſdam dubitari video. Quidam enim Damaſcenum verum ipſius autorem eſſe cenſent; quidam autem eam falsò ipſi tribui contendunt. Ac certè in clariſſimi Viri Fumæi codice* JOANNI SINAITÆ *adſcribitur. Ego verò etſi Lectoris non ita multum intereſſe puto, utrius ea ſit, modò pia & lectu digna ſit, quemadmodum re verâ eſt, tamen ſi mihi judicium meum interponere liceat, verum* DAMASCENI *fœtum eam eſſe affirmare non dubitem.*

(1) *Imò* Joaſaph.

(2) S. Paulus *Epiſt. ad Rom. cap.* 8 *verſ.* 14.

(3) *Imò* Joaſaph.

(4) *Imò* Joaſaph.

(5) *De ijſdem circa hanc Hiſtoriam controverſijs vide etiam* Card. Bellarminum *in Libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis. ubi agitur de S. Joanne Damaſceno; item* R. P. Heribertum Rosweydum *S. I. in Annotationibus ad Librum primum de Vitis Patrum; &* Ger. Joan. Voſſium *de Hiſtoricis Græcis Lib.* 2 *cap.* 24. *Conſulendum inſuper eſt* Martyrologium Romanum *die vigeſimo ſeptimo Novembris, ubi hæc leguntur:* Apud Indos Perſis finitimos Sanctorum Barlaam & Joſaphat (*imò Joaſaph*); quorum actus mirandos Sanctus Joannes Damaſcenus conſcripſit. *Quæ Martyrologij Romani verba aliàs accuratiùs expendentur.*

bitem. Nam ut omittam, quod Trapezuntius, vir natione Græcus, & magni non inter suos tantùm, sed etiam inter nostros nominis, non alium quàm Damascenum ejus autorem protulit, primum ipsa phrasis, reliquis ejus Operibus quàm simillima, Damascenum autorem testatur. Deinde ad eam opinionem confirmandam illud mihi magni momenti est, quòd, ut in Libris de Orthodoxâ Fide, ac reliquis pœnè omnibus, Damascenus multa è Basilio, Gregorio Nazianzeno, alijsque ejusdem notæ Patribus, libenter corrogat, atque integros sæpè versus, imò etiam totas periodos ab ipsis mutuatur, eodem modo in hâc quoque Historiâ multa ex iisdem Autoribus, suppresso interim nomine, produci animadverti, ac præsertim ex Nazianzeno; ut cap. 7, 8, 10, 11, 15, 17, 20, 24, ac plerisque alijs locis. Adde quòd non solùm ab illis lubenter mutuò sumit, sed etiam multa quoque affert ex Libris de Orthodoxâ Fide ad verbum transcripta, ut ea omnia, quæ cap. 15 de Arbitrij libertate disputat. Quod quidem, ut opinor, non tàm apertè faceret, nisi tanquam suo jure ijs, ut suis, uteretur. Denique cap. 19 disputatio ea de Imaginibus, quæ Damasceni ætate fervebat, in eâdem sententiâ non parùm me confirmat. Vt autem hæc omnia pro DAMASCENO faciunt, ita hanc Historiam JOANNIS SINAITÆ minimè esse apertissimè convincunt. Nam cùm ille Senioris Theodosij tempore fuerit, ut patet ex lib. 13 Historiæ Miscellæ Pauli Diaconi, quonam pacto in hâc Historiâ, quam Autor ex Indiâ transvectam testatur, Nazianzenum, cujus Scripta vixdum in hominum manibus versabantur, citare potuisset, atque etiam eo antiquiorem Episcopum, ac Valentis tempore vitâ functum, Basilium, suppresso licet nomine, cap. 19, ubi de Imaginibus tractat, & cap. 34, ubi (1) Josaphat eam ad Deum orationem habet, quam ex Constitutionibus Basilij cap. 1 perspicuè hausit? Quonam item modo Barlaam de Imaginibus ad Regis filium disserentem induceret, cùm ea quæstio nondum eo tempore excitata fuisset? Quod autem ad ipsam Historiæ VERITATEM attinet, ob quasdam causas, quas nihil hoc loco commemorare attinet, videri fortasse nonnullis potuisset hoc Opus non tàm veram Historiam esse, quàm sub Historiæ specie tacitam Vitæ monasticæ, atque ad Christianam perfectionem exactæ, collaudationem, nisi Autor sub finem eam se ab hominibus à mendacij crimine alienis accepisse testaretur. Ei ergò, præsertim asseveranti, diffidere, hominis esse mibi videretur, plus suis suspicionibus, quàm Christianæ charitati, quæ omnia credit, tribuentis. Hæc ibi Vir doctissimus *Jacobus Billius.* Quibus etiam ipse alio posthac commodiori tempore plura additurus sum. Interim autem hoc tantùm nunc moneo, benè notandum esse, quòd non solùm in præstantissimo

(1) *Imò* Joasaph.

ſimo illo Codice manuſcripto *membranaceo*, de quo in præſens ex profeſſo agitur, verùm etiam in alijs *duobus* ejuſdem *Auguſtiſſimæ Bibliothecæ Cæſareæ* Codicibus manuſcriptis Græcis, Autor ejuſdem Hiſtoriæ *Joannes* expreſsè appellatur *Monachus Monaſterij Sancti Sabæ*, quódque non minùs clarè ibidem additur, *Hiſtoriam illam ab eo fuiſſe allatam in Sanctam Vrbem Hieroſolymitanam;* nempe priuſquam is ſe conferret in jam memoratum Monaſterium, octoginta ſtadia, ſive duo milliaria Germanica communia cum dimidio, *Hieroſolymis* diſſitum. De hâc enim *S. Joannis Damaſceni profectione in Sanctam Vrbem Hieroſolymitanam*, & de ſubſequenti ejuſdem receſſu in *Lauram* ſive *Monaſterium Sancti Sabæ* præclarum exſtat teſtimonium in Vitâ ipſius, à *Joanne Patriarchâ Hieroſolymitano* conſcriptâ, quam *Jacobus Billius*, ex Græco in Latinum translatam, Operibus ejus præfixit; ſuntque ibi verba, ad rem præſentem maximè pertinentia, hæc: *Cúmque duæ ipſi Dominicæ ſententiæ propoſitæ eſſent, altera, quæ hoc ſtatueret, ut facultates ſuas venderet, ac pauperibus diſtribueret, altera, ut domos & agros, aliáque omnia Domini causâ relinqueret, ita ſe comparavit, ut nec in priori temporis aliquid ſibi terendum putaret, ne fortaſſe ea res ipſi moram afferret, nec item in ſecundâ, ne ſi facultates ſuas temerè relinqueret, inter eos, qui ſanguine ipſi conjuncti erant, lites atq; conflictationes orirentur, alijs nimirùm aliud quoddam hæreditatis capeſſendæ jus proferentibus. Verùm inter utrumque graditur, atque confeſtim bonis ſuis in pauperes, captivos, ſervos ſuos, quos etiam libertate donaverat, & cognatos diſtributis, atque divinis Templis conſecratis, quemadmodum ex matris ſuæ utero nudus exiverat, ſic etiam, neceſſarijs indumentis exceptis, nudus è Mundo exceſſit; ac HIEROSOLYMAM profectus, cùm in his venerandis locis adorationis munere, ut par erat, perfunctus fuiſſet, tanquam cervus divinâ ſiti flagrans, in ſolitudinem contendit, atque ad divini Viri SABÆ LAVRAM ſe confert, comitem ac ſocium, non itineris duntaxat, ſed inſtituti etiam, Coſmam habens, qui eandem cum ipſo educationem ac diſciplinam habuerat. Diceres eſſe ſacrum quoddam par, ac ſub Chriſti jugum currere, ut illud cervicibus ſuis tollerent. JOANNES itaque, de quo nobis oratio inſtituta eſt, divinum illud Monaſterium ingreſſus, ad Paſtoris pedes ſe abijcit, majorem in modum eum obſecrans, ut ſe in ovium earum, quæ illic verſabantur, numerum adſcriberet, perditum ſeſe appellans, atque è ſolitarijs montibus ad Paſtorem Chriſtum converſum. Quâ quidem re ovilis Præfectus magnam animo voluptatem cepit, eúmque hujuſce animi inductionis nomine beatum prædicavit. Cúmque ipſi propter vitæ ſplendorem doctrináque præſtantiam*

faci-

faciendum visum esset, ut novitium illum uni è magnis senibus traderet, cujus ductu ac magisterio per Dei viam sine ullo errore incederet, eum, quem inter monachos omni virtutum genere maximè insignem existimabat, primum accersit, eique JOANNEM committere conatur. Ille autem id recusavit, regendo tanto Viro, tantâque eruditionis gloriâ prædito, imparem se esse affirmans. Hoc igitur sene prætermisso, Antistes alterum ad se vocat. Qui cùm etiam ijsdem, quibus prior, verbis uteretur, tertius posteà introducitur; ac post hunc item alij non pauci: cœperúntque omnes ad unum JOANNIS instituendi curam deprecari, atque à se reijcere. Post multos autem senex alius admittitur, moribus quidem simplex, at doctrinâ minimè parvâ. Qui cùm prompto animo promptum JOANNEM suscepisset, in cellam suam unà cum eo abscedit. Ac præclarum istud fundamentum primò ipsi subijcit, nempe, Ne quid suo arbitratu faceret: ut Deo &c. Hucusque testimonium illud *Joannis Patriarchæ Hierosolymitani.*

XXII.

Vigesimus secundus (1) Codex manuscriptus *Historicus Græcus* est *chartaceus* antiquus & bonæ notæ in *quartò*, constátq; folijs *centum quinquaginta tribus*, & olim pertinuit ad (2) *Arsenium* Archiepiscopum Monembasiæ in Peloponneso atque (3) *Georgium Comitem Corinthium*, ut ipsi proprijs inscriptionibus testantur; posteà autem à *Joanne Sambuco* in *Italiâ* emptus est. Continetur eo *Sancti Joannis Damasceni Historia de Sanctis Barlaamo & Joasapho*; quæ ibi inscribitur atque incipit hoc modo: Βιβλίον, ὁ Βαρλαάμ. Διήγησις ὠφέλιμος ἐκ τῆς ἐνδοτέρας τῶν Αἰθιόπων χώρας, τῆς Ἰνδῶν λεγομένης, πρὸς τὴν ἁγίαν πόλιν μετενεχθεῖσα διὰ Ἰωάννου Μοναχοῦ, ἀνδρὸς τιμίου καὶ ἐναρέτου Μονῆς τοῦ ἁγίου Σάβα. Ὅσοι Πνεύματι Θεοῦ ἄγονται, οὗτοι εἰσὶν υἱοὶ Θεοῦ, &c. Desinit autem ijsdem verbis, ut in recensione proximè præcedentis Codicis XXImi jam indicatum est. Vide ibidem etiam plura de eâdem Historiâ.

XXIII.

Vigesimus tertius (4) Codex manuscriptus *Historicus Græcus* est *chartaceus* mediocriter antiquus & bonæ notæ in *folio*, constátque folijs *centum quinquaginta*. Continetur eo *S. Joannis Damasceni Historia de Sanctis Barlaamo & Joasapho*; quæ ibi inscribitur atque incipit hoc modo: Ἱστορία ψυχωφελὴς ἐκ τῆς ἐνδοτέρας τῶν Αἰθιόπων χώρας, τῆς Ἰνδῶν λεγομένης, πρὸς τὴν ἁγίαν Πόλιν μετενεχθεῖσα διὰ Ἰωάννου Μοναχοῦ ἀνδρὸς τιμίου καὶ ἐναρέτου Μονῆς τοῦ ἁγίου Σάβα·

(1) *Fuit is olim inter Codices manuscriptos Theologicos Græcos* ducentesimus sexagesimus quartus.

(2) *Vide Librum* tertium *horum Commentariorum pag.* 48 & 200; *item Librum septimum pag.* 180, 181, 235, 236, 237, 238.

(3) *Vide Librum* tertium *horum Commentariorum pag.* 134, & *Librum* quintum *pag.* 51; *item Librum* septimum *pag.* 236 & 237; & *Librum hunc octavum suprà pag.* 1.

(4) *Fuit is olim inter Codices manuscriptos Historicos Græcos* ducentesimus sexagesimus tertius.

ἐν ᾗ ὁ βίος Βαρλαὰμ καὶ Ἰωάσαφ, τῶν ἀοιδίμων, δικαίων καὶ μακαρίων. Ὅσοι Πνεύματι Θεοῦ ἄγονται, οὗτοι εἰσὶν υἱοὶ Θεοῦ, &c. Desinit autem similiter, ut in superioribus Codicibus XXImo & XXIIdo.

XXIV.

(1) Fuit is olim inter Codices MStos Historicos Græcos decimus nonus.

Vigesimus quartus (1) Codex manuscriptus *Historicus Græcus* est *chartaceus* antiquus & bonæ notæ in *folio*, sed in principio & fine paucis aliquot folijs mutilus, constátque nunc folijs *centum quinquaginta quatuor*, & ab *Augerio Busbeckio*, ut ipse solitâ propriæ manûs inscriptione testatur, olim fuit comparatus *Constantinopoli*. Continetur eo *S. Joannis Damasceni Historia de Sanctis Barlaamo & Joasapho*; de quâ in superioribus Codicibus XXImo, XXIIdo, & XXIIItio pluribus actum est.

XXV.

(2) Fuit is olim inter Codices manuscriptos Theologicos Græcos centesimus sexagesimus septimus.

Vigesimus quintus (2) Codex manuscriptus *Historicus Græcus* est *membranaceus* antiquus & bonæ notæ in *folio*, sed injuriâ temporis in principio & fine aliquot folijs mutilus, constátque nunc folijs *ducentis viginti sex*, & ab *Augerio Busbeckio*, ut ipse solitâ propriæ manûs inscriptione testatur, olim fuit comparatus *Constantinopoli*. Continentur eo hæc:

Primò, & quidem à fol. 1 pag. 1 usque ad fol. 95 pag. 1, suprà memorata *S. Joannis Damasceni Historia de Sanctis Barlaamo & Joasapho*, quæ ibi in principio quidem aliquot folijs mutila est; desinit autem similiter, ut suprà in Codicibus XXImo, XXIIdo, & XXIIItio. Ibidem quoque in fine, nempe fol. 95 pag. 1 colum. 2, expressè annotatum est, *Codicem hunc scriptum esse* (3) *ante annos 532*, nempe anno Mundi secundùm vulgarem Ecclesiæ Orientalis supputationem ,ϛχνδʹ sive 6654; cui ex parte majori, nempe ab initio Januarij usque ad finem Augusti, respondet annus Æræ Christianæ vulgaris *millesimus centesimus quadragesimus sextus*, currente *Indictione nonâ*, *decimâ* autem incipiente à Calendis Septembris, ejusdem anni.

(3) Nempe respectu præsentis anni 1678.

Secundò, & quidem à fol. 96 pag. 1 usque ad fol. 220 pag. 2, *Sancti Theodori, Hegumeni sive Præpositi Monasterij Studitarum Constantinopoli*, qui anno Christi 826 die undecimo Novembris obijt, *Sermones Catechetici breves centum triginta quatuor*; quorum primus inscribitur atq; incipit his verbis: Περὶ τοῦ ἐναγωνίως διανύειν τὸν ὅλον ἡμῶν βίον. Ἀδελφοὶ καὶ Πατέρες, ἐπειδὴ ἠξιώθημεν χάριτι τοῦ Θεοῦ τὸ ἅγιον Πάσχα ἀποπληρῶσαι, &c; ultimus autem sive centesimus trigesimus quartus desinit hoc modo: Περὶ τοῦ μὴ ξενοπαθεῖν ἐν ταῖς περὶ τοῦ καθηγουμένου ἐπιπλήξεσι, καὶ ὅτι διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ

ἡμᾶς

ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· λόγος ρλδ'. Ἀδελφοὶ καὶ Πατέρες, τῆς θεοπνεύστου γραφῆς λόγος ἐστὶν οὕτως· ἐγὼ τοὺς ἐμὲ φιλοῦντας ἀγαπῶ, &c. In fine porrò ejuſdem ultimi Sermonis exſtat majuſculis literis hæc obſervatu digna ſubſcriptio: ἘΠΛΗΡΩ'ΘΗ Ὁ ἈΡΙΘΜΟ'Σ ΤΩ͂Ν ΡΛΔ ΚΕΦΑΛΑΙ'ΩΝ· Ἡ ΛΥ'ΡΑ ΤΩ͂Ν ΔΟΓΜΑ'ΤΩΝ. Hoc eſt. *Impletus eſt Numerus centum triginta quatuor Capitum, quæ vocantur LYRA DOGMATUM.* Ijdem enim Sermones appellantur aliàs PARVA CATECHESIS, ut expreſsè indicatur in *Vitâ S. Theodori Studitæ*, à *Michaele Monacho ſynchrono græcè* conſcriptâ, quæ Card. *Baronij* Annalium Eccleſiaſticorum (1) Tomo nono per partes latinè inſerta eſt, his verbis: *Compoſuit* (S. Theodorus) *& Libros alios, quos propriâ linguâ dictavit; quorum ſenſus manifeſtam quandam Divinæ Gratiæ vim oſtendunt. In his primum locum tenet, qui PARVA dicitur CATECHESIS,* (2) *QVATVOR ET TRIGINTA SVPRA CENTVM DISTINCTA SERMONIBVS, quos quidem fratribus ipſe pronunciavit, congruentes cuique diei ſingulos, lectiſſimis ſententijs, verbiſque ornatiſſimis ſcitè admodùm pertractans nunc de animi fortitudine adverſorúmque contemptu, de monaſticæ obſervationis perſeverantiâ, & membrorum mortificatione; nunc de conſtantiâ in quotidianis certaminibus, & præſtanti adverſus caſus omnes animi contentione. Ex hoc Libro tres Sermonum particulæ primâ quâque die hebdomadis apud nos in Eccleſiâ recitari conſueverunt. Alterum deinde Librum elaboravit, MAGNVM CATECHISTICVM, tribus Membris ſeu Partibus comprehenſum, qui egregia Cœnobij Inſtituta ſingillatim declarat, diſciplinam tradens ſuprà quàm dici queat utiliſſimam. Quantum verò VTRIQVE inſit gratiæ cœleſtiſque Philoſophiæ, cuivis notum eſt, qui eorum lectionem vel leviter attigerit. Etenim multi ſanè Libros multos, eóſque utiles elucubrârunt elegantiâ & ſermonis ornatu excellentes; mihi tamen ſic perſuadeo, nullo ex alio tantum lucis tantúmque compunctionis haurire animam, quantum ex Patris CATECHESIBVS, quæ ſingularem cum ſuavitate perſuadendi vim habent, & conjunctam cum utili gratiam præ ſe ferunt.* Hæc Monachus ille *Michael*, ipſius *S. Theodori* diſcipulus. Exſtant quidem *Sermones* illi *Catechetici centum triginta* (3) *quatuor* in Magnæ Bibliothecæ Veterum Patrum Pariſinæ, A. 1654 in folio editæ, Tomo ſecundo à columnâ 603 uſque ad columnam 764; ſed *latinè* tantùm, interprete *Joanne Lævinejo Belgâ*, Canonico Antver-

(1) *Vide ibi pag.* 494 & 495 *editionis Plantinianæ Antverpienſis.*

(2) *Hinc certò & manifeſtè apparet, eoſdem* centum triginta quatuor Sermones *in antiquo imperfecto & confuſo Auguſtiſſimæ Bibliothecæ Cæſareæ Catalogo, à* Sebaſtiano Tengnagelio *compoſito, perperàm attribui* Naucratio Monacho, S. Theodori Abbatis diſcipulo, *cum ij reverâ & indubitatè ſint ipſius* S. Theodori. (3) Centeſimus trigeſimus quintus *Sermo, qui ibidem exſtat, eſt ſupernumerarius.*

Antverpiensi; cujus etiam *Notæ & Observationes* ibidem additæ sunt. Quod autem versio illa latina multis laboret erroribus, abundè demonstratur capite secundo Libri primi Rerum Variarum, quas ex Adversarijs R. P. *Jacobi Gretseri*, Societatis Jesu Theologi, R. P. *Georgius Stengelius* ejusdem Societatis selegit, & Ingolstadij A. 1628 in octavo edidit. Plura de *S. Theodoro Studitâ ejúsque Scriptis* vide apud Card. *Baronium* Annalium Ecclesiasticorum Tomo nono ab anno Christi 795 usque ad annum 826 inclusivè; ubi ex suprà memoratâ *S. Theodori Vitâ*, à *Michaele* Monacho synchrono conscriptâ, quæ *Romæ* in Bibliothecâ Vaticanâ adservatur manuscripta & hactenùs inedita, aliquot magna fragmenta exhibentur. Vide etiam *Menæa Græcorum* die undecimo Novembris; *Martyrologium* autem *Romanum* die duodecimo ejusdem mensis, ubi hæc leguntur: *Constantinopoli Sancti Theodori Studitæ, qui pro Fide Catholicâ adversùs Iconoclastas strenuè pugnans, factus est in universâ Ecclesiâ Catholicâ celebris.* Hæc Martyrologium Romanum. Consulendus quoque est R. P. *Philippi Labbæi* S. I. Tomus secundus Dissertationis Historicæ de Scriptoribus Ecclesiasticis lit. T. pag. 402 & deinceps.

Tertiò, & quidem à fol. 220 pag. 2 usque ad fol. 226 pag. 2, *Naucratij Monachi Studitæ, qui suprà memorati S. Theodori Præpositi seu Abbatis fuit* (1) *Oeconomus, & posteà ejusdem in Præpositurâ Monasterij Studitarum Successor, Epistola Encyclica sive Circularis ad Fratres Patrésque Spirituales ab Iconomachis persecutionem sustinentes, & ubique dispersos, de Obitu S. Theodori Abbatis, cum subjuncto ejusdem Testamento.* Inscribitur ea atque incipit his verbis: ΝΑΥΚΡΑΤΙΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ, ΣΥΝ ΤΗ ΔΙΑΘΗΚΗ. *Τοῖς διὰ Κύριον δεδιωγμένοις, καὶ πανταχοῦ διεσπαρμένοις πνευματικοῖς ἀδελφοῖς καὶ πατράσι Ναυκράτιος ἁμαρτωλὸς* (2) *Μοναχὸς, χωρὶς τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ρλδ' λόγων.* Ἕως (3) *μέχρι τοῦ παρόντος, ἀδελφοί μου τιμιώτατοι καὶ πατέρες ἀνεβαλλόμην τὸ ταπεινὸν γράμμα, ἡμέραν ἐξ ἡμέρας διερχόμενος*, &c. In fine autem est eadem Epistola ibi injuriâ temporis mutila, & pertingit tantùm usque ad hæc verba inclusivè: (4) *προσθεὶς καὶ τοῦτο, ὁ τῆς εἰρήνης ὄντως καὶ τῆς* ‑ ‑ ‑. Reliqua igitur Epistolæ istius pars deest; simul etiam totum *S. Theodori Testamentum*; quod olim quidem, ut ex suprà exhibito Titulo apparet, in eodem Codice manuscripto exstitit, sed nunc ibidem desideratur. Quod superest, exstat hæc *Naucratij Epistola græcè & latinè* in Magnæ Bibliothecæ Veterum Patrum Græco-Latinæ Parisinæ Auctario Novo Combefisiano, Tomi secundi columnâ 855 & deinceps, cum

(1) Vide Card. Baronij *Annal. Ecclesiast. Tom. IX A. C.* 826, *pag.* 778 *editionis Antverpiensis.*

(2) In editione Combefisianâ desunt hæc verba: Μοναχὸς, χωρὶς τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ρλδ' λόγων.

(3) Ibidem pro μέχρι *legitur* μὴν *& paulò pòst pro* διερχόμενος *legitur ibidem* διεξερχόμενος.

(4) *Vide suprà citatam editionem Combefisianam colum.* 876 *verf.* 11 *&* 12.

cum Notis. *Testamentum* autem *S. Theodori* exstat quidem in Magnæ Bibliothecæ Veterum Patrum Parisinæ, A. 1654 in folio editæ, Tomo secundo à columna 736 usque ad colum. 739, sed tantùm *latinè*.

XXVI.

Vigesimus sextus (1) Codex manuscriptus *Historicus Græcus* est *membranaceus* antiquus in *folio*, sed diversis locis pravâ foliorum transpositione laborans, & in fine atque passim alibi mutilus, constátq; nunc folijs *triginta tribus*, & ad *Joannem Sambucum*, ut ipse solitâ propriæ manûs inscriptione testatur, olim pertinuit. Continetur eo *Vita S. Joannis Chrysostomi, Archiepiscopi Constantinopolitani;* cujus titulus & principium: (2) Μηνὶ τῷ αὐτῷ ιγ΄. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ Χρυσοστόμου. Καὶ πάντων μὲν τῶν κατὰ Θεὸν πολιτευσαμένων ὁ βίος τοῖς εὐσεβέσιν ὠφελιμώτατος, &c. Cùm igitur nulla ibi fiat mentio *Autoris*, à quo Vita illa sit conscripta, perperàm *Joannes Sambucus* conjectavit, eum esse *Palladium Episcopum Helenopolitanum*, ideóque in exteriori Codicis istius compacturâ etiamnunc propriâ ipsius manu scriptum cernitur: *Palladij Vita Chrysostomi;* & folij primi paginâ primâ: *Palladius de Vitâ Chrysostomi.* Quo *Sambuci* errore etiam R. P. *Antonius Possevinus* S. I. deceptus, in Catalogo Codicum manuscriptorum Theologicorum Augustissimæ Bibliothecæ Cæsareæ, qui Apparatui ejus Sacro subjunctus est, nimis credulè affirmat, exstare in jam memoratâ Augustissimâ Bibliothecâ *PALLADII Episcopi Commentarium de Vitâ Joannis Chrysostomi.* Quamvis enim ipse egomet, non minùs quàm celeberrimi duo *Operum S. Chrysostomi* editores, Vir Illustris *Henricus Savilius* Eques Anglus, & R. P. *Fronto Ducæus* Societatis Jesu Theologus doctissimus, optaverim, ut in suprà memoratâ Augustissimâ Bibliothecâ *græcum Vitæ S. Joannis Chrysostomi, Palladio attributæ, exemplar* reperiretur, hactenùs tamen id ibi omni & illorum & meâ quærendi diligentiâ nondum repertum est. Exstat itaque ea *Vita*, quæ *Palladio* vulgò attribuitur, in *Operum S. Joannis Chrysostomi*, à R. P. *Frontone Ducæo* A. 1609 Parisijs in folio editorum, Tomo secundo etiamnunc tantùm *latinè*, quemadmodum ab *Ambrosio Monacho Camaldulensi* Venetijs A. 1533 primùm fuit edita. Composita autem ea est *formâ Dialogi* inter ipsum *Palladium* & *Theodorum* Romanæ Ecclesiæ Diaconum, incipitque versio ista latina his verbis: *Cùm venisset aliquando Romam PALLADIVS, Helenopolitanæ Ecclesiæ venerandus Antistes, Joannis illius sanctissimi Viri, Constantinopolitani Episcopi, jam vitâ functi discipulus, susceptúsque*

Pp fuisset

(1) *Fuit is olim inter Codices manuscriptos Theologicos Græcos* trigesimus sextus.

(2) *Nempe Mensis Novembris die decimo tertio, quo Græci celebrant* Festum Revocationis S. Joannis Chrysostomi à primo exilio. *Vide suprà Recensionem Codicis decimi noni, num. 13, pag. 271.*

fuisset cùm honorificè à Pontifice Romanæ Sedis Zosimo beatissimo, tùm à Clero universo devotissimè, inter cæteros, quibus ille familiariùs est usus, THEODORVS fuit Ecclesiæ Romanæ Diaconus. Is enim sancti Viri doctrinâ castâ & vitæ sanctitate delectatus, frequens illi aderat, imò, quoad licebat, nunquam à latere ipsius discedebat. Quâdam autem die dum essent ambo simul, otiúmque à curis omnibus mortalibus agerent, ortâ ex more collatione spirituali, hoc sermoni suo initium dedit Episcopus. PALLADIVS: Divina, inquit, munera, THEODORE charissime, partim communia sunt & inseparabilia, partim communia quidem, sed separationem admittentia. Tertio ab his loco sunt, quæ neque communia, neque separabilia, seu inseparabilia, sed propria sunt, his, qui digni fuerint gratiæ privilegio singularis, indulta. THEODORVS: Perge, ut cœpisti, Pater, & nobis edisserere cujusque generis ordinem; neque enim, ut abs te impetrem, altiore utar exordio. PALLADIVS: Quæ per naturam bona sunt &c. Ex hoc igitur principio luculentissimè patet, Vitam hanc *S. Joannis Chrysostomi*, quæ *Palladio* vulgò attribuitur, prorsùs diversam esse ab eâ, quæ in Codice manuscripto *Sambuciano*, de quo in præsens ex professo agitur, exstat *sine nomine Autoris*. Similiter quoque notandum est, eandem illam, *nomine Autoris carentem*, *S. Joannis Chrysostomi Vitam* in antiquo imperfecto & confuso Augustissimæ Bibliothecæ Cæsareæ Catalogo, à *Sebastiano Tengnagelio* composito, perperàm attribui *Georgio Archiepiscopo Alexandrino*. Hoc enim manifestissimè apparet ex ijs, quæ suprà in recensione Codicis *decimi noni*, num. 13, pag. 271 & deinceps, de *Georgij Archiepiscopi Alexandrini* verâ *S. Joannis Chrysostomi* Vitâ memorata sunt. Quod ergo restat, minimè dubitandum est, quin verus istius anepigraphæ Vitæ Autor sit SYMEON METAPHRASTES; utpote cui ea expressè attribuitur *in duobus Codicibus manuscriptis Bibliothecæ Regiæ Parisinæ*, ex quibus illam *Henricus Savilius* edidit in Tomo octavo Operum *S. Joannis Chrysostomi* à pag. 373 usque ad pag. 428, sed tantùm *græcè*. Inscribitur ea ibi atque incipit hoc modo: ΣΥΜΕΩΝΟΣ ΤΟΥ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΟΥ Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Χρυσοστόμου. Καὶ πάντων μὲν τῶν κατὰ Θεὸν πολιτευσαμένων ὁ βίος τοῖς εὐσεβέσιν ὠφελιμώτατος, οὐχ ὑπόδειγμα μόνον καὶ τύπος, &c. Vide etiam ibidem *Savilij Notas* columnâ 967 & deinceps.

XXVII.

XXVII.

Vigesimus septimus (1) Codex manuscriptus *Historicus Græcus* est *chartaceus* mediocriter quidem antiquus, sed optimæ notæ, in *folio*; constans *septuaginta octo* folijs, & totus propriâ ipsius *Joannis Sambuci* manu scriptus, ut ipse folij primi paginâ primâ testatur his verbis: *Ex Michaelis Sophiani Codice vetustissimo descriptum Patavij A. 1557 per Sambucum.* Deinde autem pervenit hic Codex, quâ nescio ratione, in potestatem *Sebastiani Tengnagelij*, & post illius obitum in *Augustissimam Bibliothecam Cæsaream.* Continetur eo *Anonymi cujusdam antiqui Autoris Vita S. Joannis Chrysostomi*; cui *Index vetustiorum Autorum* de Vitâ ejusdem Sancti Patris, ex quibus ipse Narrationem suam excerpsit & adornavit, præfixus est hoc modo:

(1) *Fuit is olim extra numerum.*

ὍΣΟΙ ΕἸΣ ΤῸΝ ΒΊΟΝ ΤΟΥ͂ ΧΡΥΣΟΣΤΌΜΟΥ ΣΥΝΕΓΡΆΨΑΝΤΟ.

α΄. Ἐν πρώτοις, Σωκράτης ὁ ἐκκλησιαστικὸς ἱστοριογράφος.

β΄. Ἔπειτα, (2) Παλλάδιος Ἐπίσκοπος Ἑλενουπόλεως.

γ΄. Εἶτα, Πρόκλος ὁ ἐν ἁγίοις Κωνσταντινουπόλεως.

δ΄. Μετὰ τούτους, ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, μετὰ τὴν ὀπτασίαν ἐκείνην, ἣν περὶ αὐτοῦ ἐθεάσατο· οὗ τὰ σχέδη μετὰ πολλὰ

ε΄. ἔτη εὑρὼν ὁ Πάπας Ἀλεξανδρείας Γεώργιος, καὶ ἑτέρων συλλεξάμενος συγγραφέων πονήματα, τὸ διὰ πλάτους ἀπετέλεσε βιβλίον.

(2) *Vide suprà pag. 297 & 298.*

ϛ΄. Μετὰ τοῦτο, Σωφρόνιος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων.

ζ΄. Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός.

η΄. Μαρτύριος Πατριάρχης Ἀντιοχείας.

θ΄. Κοσμᾶς, ὁ ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Χρυσοστόμου Διάκονος (3) Ἀποσολιτῶν.

ι΄. Θεοδώρητος Ἐπίσκοπος Κύρου.

ια΄. Νεῖλος ὁ μέγας.

ιβ΄. Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης.

ιγ΄. Εὐάγριος ἀσκητής.

ιδ΄. Κοσμᾶς Βεστήτωρ.

ιε΄. Λέων Βασιλεύς.

ιϛ΄. Νικήτας Σκευοφύλαξ.

ιζ΄. Νικήτας ὁ Παφλαγών.

ιη΄. Εὐστάθιος Πρέσβυς.

(3) *Ita quidem ibi perperàm est scriptum; sed reverà legendum est* Ἀποσολο-πολιτῶν. *Plura eâ de re vide paulo pòst in Notis marginalibus ad versionem latinam ejusdem Indicis.*

ιθ΄. Βασίλειος ὁ πρωτόθρονος· ἐγκώμιον.

κ΄. Κωνσταντῖνος Βασιλεὺς ὁ Πορφυρογέννητος· ἐγκώμιον.

Ἐκ πάντων οὖν τούτων τὰ καιριώτερα καὶ κάλλιστα συλλεξάμενοι ἡμεῖς, ὧν θάτερος θατέρου ἐκείνων μὴ ἔχει τὴν εἴδησιν, τὸ παρὸν τοῖς φιλοθέοις συνετάξαμεν σύγγραμμα, εἰς δόξαν τοῦ Θεοῦ καὶ μνήμην τοῦ Ἁγίου.

Hoc est:

RECENSIO EORVM, QVI SCRIPSERVNT DE VITA S. JOANNIS CHRYSOSTOMI.

1. *In primis*, (1) *Socrates Historiographus Ecclesiasticus.*
2. *Deinde*, (2) *Palladius Episcopus Helenopoleos.*
3. *Porrò, Sanctus Proclus Archiepiscopus Constantinopolitanus.*
4. *Post hos, S. Cyrillus Archiepiscopus Alexandrinus, propter visionem illam, quam de ipso vidit: cujus schedas post multos an-*
5. *nos inveniens* (3) *Papa Alexandriæ Georgius, & aliorum quoque Scriptorum de eodem S. Chrysostomo labores colligens, amplum illum ejusdem argumenti Librum composuit.*
6. *Posteà, Sophronius Patriarcha Hierosolymitanus.*
7. (4) *Joannes Damascenus.*
8. *Martyrius Patriarcha Antiochiæ.*
9. *Cosmas, qui temporibus Chrysostomi fuit Diaconus* (5) *Apostolopolitarum.*
10. *Theodoretus, Episcopus Cyri.*
11. *Nilus cognomine Magnus.*
12. *Isidorus Pelusiota.*
13. *Evagrius Monachus.*
14. (6) *Cosmas Vestitor.*
15. (7) *Leo Imperator.*
16. *Nicetas Sceuophylax.*
17. *Nicetas Paphlago.*

18.

(1) *Vide suprà Cod. XIX, num. 13.* (2) *Vide suprà ibidem, & Cod. XXVI pag. 297.* (3) *Vide suprà Cod. XIX, num. 15, & Cod. XXVI pag. 297.* (4) *Titulum & principium Orationis hujus encomiasticæ* S. Joannis Damasceni, *nunquam adhuc editæ, exhibet* Henricus Savilius *in Notis suis, Tomo octavo Operum* S. Joannis Chrysostomi *subjunctis, columnâ 943 hoc modo:* Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον, οὗ ἡ ἀρχή. Ἔδει μὲν, ἔδει, ὦ Ἰωάννη πάγχρυσε, σὺν τῶν σῶν ἐγκωμίων πειρωμένους ἐφάπτεσθαι, γλώσσης χρυσῆς ἐυμοιρηκότας *&c.* (5) *Ita ibi re verâ græcè legendum est; nempe* Ἀποστολοπολιτῶν, *non autem* Ἀποστολιτῶν *sive* Apostolitarum. *Significatur enim* Ἀποστολόπολις *sive* Apostolopolis, *cujus* Abrahamus Ortelius *in Thesauro suo Geographico meminit his verbis:* Apostolopolis, loci nomen in Synodo Nicænâ Secundâ, nescio ubi locorum. (6) *Titulum & principium istius Orationis* Cosmæ Vestitoris *in reditum Reliquiarum* S. Chrysostomi *exhibet* Savilius *suprà citato loco hoc modo:* Τοῦ μακαρίου Κοσμᾶ τοῦ Βεστήτορος εἰς τὴν ἐπάνοδον τοῦ λειψάνου τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Ἤκουσαι πάντως ὑμῖν, ὦ φιλόχριστος πανήγυρις καὶ φιλάγιον ἄθροισμα, τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ, καὶ σὺν λίθους αὐτοὺς *&c.* (7) *Integram illam* Imp. Leonis Philosophi *seu* Sapientis *Orationem encomiasticam edidit* Savilius *græcè in Tomo octavo Operum S. Joannis Chrysostomi à pag. 267 usque ad pag. 291. Vide etiam ejusdem* Notas *columnâ 959.*

18. Eustathius Primi.

19. Basilius Prothronus; Encomium.

20.(1)*Constantinus Imperator, cognomine Porphyrogenitus; Encomium.*

Ex omnibus igitur hisce præcipua & optima nos colligentes, quorum alter illorum præ altero non habuit notitiam, præsens Dei amantibus composuimus Syngramma, ad Gloriam Dei & memoriam Sancti.

Sequitur deinde ipsius *Vitæ Inscriptio cum principio* his verbis: Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν καὶ οἰκουμενικοῦ Διδασκάλου Ἰωάννου Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Χρυσοστόμου. Ἀγαθὸν ὡς ὄντως καὶ δίκαιον τοῦ ἀγαθοὺς καὶ ἀγαθῶν αἰτίους ἐξυμνεῖν καὶ θαυμάζειν εἰς δύναμιν, οὐ μόνον &c. Edidit primus hanc Vitam græcè ex eodem hoc Codice manuscripto *Cæsareo Henricus Savilius* in Operum *S. Joannis Chrysostomi* Tomo octavo à pag. 293 usq; ad pag. 371; idque ex *Augustissimâ Bibliothecâ Cæsareâ* impetratum beneficium, ipse in *Notis* suis columnâ 963 prædicat hoc publico testimonio: *Hujus Libelli VNICVM invenimus exemplar in Bibliothecâ Cæsareâ Viennæ, transcriptum ex Codice vetustissimo Michaelis Sophiani operâ Sambuci anno 1557 Patavij; itaque nihil hîc à nobis Lector exspectet, præter conjecturas, vel domi natas, vel ex Georgij & Symeonis comparatione collectas. De Autore nihil habeo certi, quod dicam, nisi eum Constantino Porphyrogennetâ Imperatore, hoc est,* (2) *anno Domini 950, posteriorem fuisse; ut ex præfixo Autorum Indice statim patet. Multa certè habet communia cum Metaphraste, non dico, in re ipsâ & argumento operis, (hoc enim necesse est, cùm utrique eadem sit subjecta materia) sed etiam in verbis. Autor certè, quisquis est, non aspernandus: Metaphraste uberior & copiosior; Georgio certè multo* γραμματικώτερος.

(1) *Titulum & principium istius Orationis* Imp. Constantini Porphyrogeniti *de Translatione Corporis S.* Chrysostomi *in Urbem Constantinopolitanam exhibet* Savilius *in Notis, Tomo octavo subjunctis, columnâ 943 hoc modo:* Κωνσταντίνου ἐν Χριστῷ τῷ αἰωνίῳ Βασιλεῖ Βασιλέως, υἱοῦ Λέοντος τοῦ σοφωτάτου ἀειμνήστου Βασιλέως, Λόγος ἡνίκα τὸ τοῦ σοφοῦ Χρυσοστόμου ἱερὸν καὶ ἅγιον σκῆνος ἐκ τῆς ὑπερορίας ἀνακομισθὲν, ὥσπερ τις πολύολβος καὶ πολυέραστος ἀνεπετάσθη θησαυρὸς τῇ βασιλίδι ταύτῃ καὶ ὑπερλάμπρα τῶν πόλεων. Τί τερπνότερον τοῦ νῦν ὁρωμένου θαύματος; ἢ τί λαμπρότερον τῆς παρούσης ἡμέρας; ἰδοὺ λαὸς ἔκκλητος, Θεῷ μόνῳ καὶ ἀρετῇ ἀνακείμενος &c. (2) *Imò* anno Domini 959; *quippe quo certò constat* Imp. Constantinum Porphyrogenitum *die nono Novembris obijsse.* (3) *Fuit is olim inter Codices manuscriptos Theologicos Græcos* centesimus vigesimus quintus. (4) *Vide ibi fol. 15 pag. 2.*

XXVIII.

Vigesimus octavus (3) Codex manuscriptus *Historicus Græcus* est *membranaceus* pervetustus & optimæ notæ in *folio*, constátque nunc folijs *centum septuaginta quator*, & ab *Augerio Busbeckio*, ut ipse solitâ propriæ manûs inscriptione testatur, olim fuit comparatus *Constantinopoli.* Continentur eo hæc:

Primò, & quidem à fol. 1 pag. 1 usque ad fol. 17 pag. 1, *anonymi cujusdam Autoris* (4) *synchroni Vita Sancti Antonij, cognomine Junioris,*

nioris, *primùm quidem Monachi Monasterij S. Sabæ*, *posteà autem Eremitæ*; cujus titulus & principium: Ἀντώνιος ὁ μέγας, ὁ τῆς ἐρήμου &c. Cæterùm quod ad ætatem attinet, quo *Antonius* hic *Junior* claruit, notabile est, quòd ibi fol. 12 pag. 1 expressè memoratur, *Jacobum*, *ex Episcopo Anchiali Anachoretam*, *ab ipso fuisse inventum tempore S.* (1) *Tarasij Patriarchæ*. Ipsa verba, quibus id refertur, sunt hæc: Εὑρὼν δὲ (ὁ Ἀντώνιος) αὐτόθε ἀναχωροῦντα τὸν ἐν ἁγίοις Ἰάκωβον, τὸν γεγονότα Ἐπίσκοπον τῆς Ἀγχιάλου, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἁγιωτάτου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως ΤΑΡΑΣΙΟΥ· ὑπ' αὐτοῦ ἐκδιδάσκεται τὸν κανόνα τῆς ἀκροτάτης ἡσυχίας καὶ ἀναχωρήσεως· &c. Quòd autem usque ad tempora *Imp.* (2) *Theophili*, *filij Imp. Michaelis Balbi*, pervenerit indicatur ibidem fol. 13 pag. 1 his verbis: Ἤδη δὲ τοῦ Ἄνακτος ΘΕΟΦΙΛΟΥ μετὰ θάνατον ΜΙΧΑΗΛ αὐτοκρατορήσαντος, προσῆλθον αὐτῷ δ' τῷ μανέντι συναποστατήσαντες Θωμᾷ. &c. Circa finem ejusdem Narrationis, nempe fol. 17 pag. 1, traditur idem *S. Antonius* obijsse τῇ πρὸ τριῶν εἰδῶν νοεμβρίων, sive *tertio Idus Novembris*: Autor autem, qui eam composuit, indicat se ibidem ipsi *S. Antonio synchronum* fol. 15 pag. 2 his verbis: Ἔλεγε τοίνυν περὶ τοῦ ἀοιδίμου τούτου Ἰακώβου Ὁ ΠΑΤΗΡ ἩΜΩΝ ἈΝΤΩΝΙΟΣ, ὅτι &c.

(1) *Cœpit is esse Patriarcha Constantinopolitanus A.C. 784, & A. 806 obijt. Plura de eo vide suprà pag. 92.*

(2) *Successit is patri suo* Imp. Michaeli Ballio *A.C.* 829, *& A.* 842 *obijt.*

Secundò, & quidem à fol. 17 pag. 1 usque ad fol. 20 pag. 2, *anonymi cujusdam* (3) *incerti Autoris Martyrium S. Barbaræ*, *Virginis & Martyris*; cujus titulus & principium: (4) Μηνὶ τῷ αὐτῷ δ'. Μαρτύριον τῆς ἁγίας Βαρβάρας. Κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς βασιλεύοντος Μαξιμιανοῦ τοῦ παρανόμου καὶ ἀσεβεστάτου, ἡγεμονεύοντος δὲ Μαρκιανοῦ, &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* eodem die quarto Decembris; *Martyrologium* autem *Romanum* die tertio ejusdem mensis, ubi hæc leguntur: *Nicomediæ passio Sanctæ Barbaræ*, *Virginis & Martyris*, *quæ in persecutione Maximini*, *post diram carceris macerationem*, *lampadarum adustionem*, *mammillarum præcisionem*, *atque alia tormenta*, *gladio martyrium consummavit*.

(3) *Vide* Leonis Allatij *Diatribam de Symeonum Scriptis pag.* 122.

(4) *Nempe mensis Decembris die quarto.*

Tertiò, & quidem à fol. 20 pag. 2 usque ad fol. 74 pag. 2, *Vita Sancti Sabæ*, *celeberrimi in Palæstinâ Abbatis*, qui A.C. 531 die quinto Decembris obijt, à *Cyrillo Monacho*, qui adhuc puer, uno circiter anno ante *S. Sabæ* mortem, ipsius cœpit esse discipulus, studiosissime conscripta, divisáque in *Capita nonaginta*, & *Georgio Abbati Lauræ Novæ* dedicata. Inscribitur atque incipit ea ibi hoc modo: (5) Μηνὶ τῷ

αὐτῷ

(5) *Nempe mensis Decembris die quinto. Vide etiam Surianum Syntagma de Probatis Sanctorum Historijs Tom. VI, eodem die; ubi exstat eadem* S. Sabæ Vita, *à* Symeone Metaphraste *mutilata & interpolata; sed tantùm* latinè.

αὐτῷ ε΄. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν ΣΑ΄ΒΑ. Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ διεγείρας τὴν ὑμετέραν ἐπ᾽ ἀρετῇ τελειότητα ἐπιτάξαι τῇ ἐμῇ οὐδενίᾳ, ἀναγράπτως αὐτῇ ἀποστεῖλαι τὰς θεαρέστους τῶν προσοδευκότων ἁγίων Πατέρων ἡμῶν ΕΥΘΥΜΙ΄ΟΥ καὶ ΣΑ΄ΒΑ ἀναστροφάς. ὃς καὶ ἐμοὶ τῷ ἐλεεινῷ κατὰ τὴν ἄφατον αὐτοῦ εὐσπλαγχνίαν σταγόνα λόγου δι᾽ αὐτῶν ἐπιστάξας ἐν ἀνοίξει τοῦ στόματός μου πρὸς τὸ ὑπουργῆσαι τῇ τοιαύτῃ ὀνησιφόρῳ ἐπιταγῇ. Ἤδη μὲν οὖν εἴρηταί μοι περὶ ΕΥΘΥΜΙ΄ΟΥ τοῦ σεβασμίου Πατρὸς μικρά τινα πάνυ καὶ τῆς ἐκείνου μεγαλονοίας ἀνάξια· οὔτε γὰρ ἀνευρεῖν πλείονα ἠδυνήθην, ΟΓΔΟΗΚΟΣΤΟΥ΄ ΧΡΟ΄ΝΟΥ ἤδη παρεληλυθότος τῆς ἐκείνου πρὸς Θεὸν ἀναλύσεως· ὥστε καὶ αὐτὰ τὰ ὀλίγα συνεραντάμενος μόλις, ὧδέ τε κἀκεῖσε περιθέων καὶ περιαθροίζων αὐτὰ, καὶ συλλέγων, ὥσπερ ἔκ τινος βυθοῦ τοῦ μακροῦ χρόνου καὶ τῆς λήθης ἀναλεγόμενος, ἵνα μὴ ἐξίτηλα γένηται ἡμῖν τῷ χρόνῳ τὰ περὶ ἐκείνου ψυχωφελῆ διηγήματα. Νυνὶ δὲ κέκληκέν με ὁ καιρὸς εἰς πέρας ἀγαγεῖν τὸ ἐλλεῖπον τοῖς παρ᾽ ἡμῶν ἐπιταχθεῖσι, καὶ ὀλίγα τινὰ καὶ περὶ τοῦ πολυθρυλλήτου Πατρὸς ἡμῶν ΣΑ΄ΒΑ συγγράψασθαι, ἅπερ φροντίσας καὶ πονήσας ἀνελεξάμην παρὰ ἀληθευόντων ἀνδρῶν, φοιτητῶν τε αὐτοῦ καὶ συναγωνιστῶν γεγονότων, καὶ ΜΕ΄ΧΡΙ ΤΟΥ΄ ΝΥ΄Ν τὴν ἐκείνου μιμουμένων πολιτείαν, καὶ φωτιζόντων ἡμῖν τὰ κατὰ Θεὸν δραμήματα. τοῦτο γὰρ πεποιηκέναι ἤδη ἐν τῷ προλαβόντι ὑπεσχόμην λόγῳ· πλὴν ὅτι τὴν μὲν ἐμαυτοῦ ἰδιωτείαν καὶ ἀναξιότητα οὐκ ἀγνοῶ, μείζοσι δὲ ἐμβατεύω, οὐ θρασείᾳ χρώμενος γνώμῃ, ἀλλὰ τὸν τῆς παρακοῆς κίνδυνον ὑφορώμενος, καὶ τὴν φοβερὰν ἐκείνου ἀπειλὴν τὴν λέγουσαν· δοῦλε πονηρὲ καὶ ὀκνηρὲ, ἔδει σε βαλεῖν τὸ ἀργύριόν μου τοῖς τραπεζίταις. Δυσωπῶ οὖν σοῦ ἐντευξομένους τοῖσδε τοῖς πόνοις, καὶ τὴν ὁσιότητα τὴν σὴν, ὦ Πατέρων ἄριστε καὶ φιλοτεκνότατε ΓΕΩ΄ΡΓΙΕ, πρῶτον μὲν τὸν Δεσπότην δυσωπῆσαι Χριστὸν συγγνώμης ἀξιωθῆναί με τὸν ἐλεεινὸν ἐπὶ τῷ πεφαυλισμένῳ μου βίῳ, καὶ τοῖς πολλοῖς μου ἁμαρτήμασιν· ἔπειτα δὲ μηδὲν ἀπιστεῖν τῶν τε ἤδη προλεχθέντων, καὶ τῶν νυνὶ ῥηθησομένων· διὰ γὰρ τοῦτο καὶ χρόνων ἀκριβείας, καὶ τόπων, καὶ προσώπων, καὶ ὀνομάτων ἐμνημόνευσα, πρὸς τὸ ἐγγύθεν ἔχειν τε καὶ ποιεῖσθαι τὴν τῆς ἀληθείας περὶ τούτων ἐξέτασιν. Τοιγαροῦν ἐντεῦθεν βοηθοῦντα καὶ συνεργοῦντα τὸν Θεὸν ἔχειν πιστεύσας τοῦ περὶ ΣΑ΄ΒΑ λόγου ποιήσομαι τὴν ἀρχήν. Οὗτος ὁ τῆς ἐπουρανίου μητρο-

μητροπόλεως γεγονὼς πολίτης ΣΑ'ΒΑΣ, πατρίδ☉ μὲν ὑπῆρχεν τ Καππαδοκῶν χώρας, ΜΟΥΤΑΛΑ'ΣΚΗΣ τ κώμης, ὑπὸ μητρόπολιν τελέσης τὴν Καισαρέων, ἀγνῶς μὲν τὸ πρὶν ὤσης διὰ σμικρότητα καὶ ταπεινότητα· πᾶσι δὲ περιφανεςάτης γενομένης διὰ &c. Hoc est: *Ejusdem mensis Decembris die quinto. Vita & Conversatio Sancti Patris nostri SABÆ. Benedictus Deus & Pater Domini nostri Jesu Christi, qui excitavit vestram in virtute Perfectionem ad injungendum meæ tenuitati, ut ipsi mitterem sanctorum nostrorum Patrum EVTHYMII & SABÆ, qui hinc jam præmigrârunt, scriptis mandatas conversationes; quique & mihi misero secundùm ineffabilem misericordiam suam guttam sermonis per eosdem ipsos in apertione oris mei instillavit ad exsequendum hoc tàm utile mandatum. Jam igitur à me de venerando Patre EVTHYMIO quædam prorsùs pauca, & magnanimitate ejus indigna, narrata sunt. Plura enim invenire non potui, utpote cùm jam* (1) *OCTOGESIMVS ANNVS ab ejus ad Deum transitu præterierit; ideóque etiam illa pauca vix collegi, hinc inde circumcursando, conquirendo, coacervando, & tanquam ex profundo longi temporis & oblivionis gurgite in lucem protrahendo, ne animæ utiles de ipso narrationes injuriâ temporis omninò exolescerent. Nunc autem tempus est pergendi ad reliqua, quæ à vobis mihi injuncta sunt, atque pauca quædam etiam de celeberrimo Patre nostro SABA conscribendi; quæ singulari curâ & studio colligens, accepi à veridicis Patribus, qui ipsius fuerunt discipuli & socij certaminum, & VSQVE IN PRÆSENS ejusdem vivendi rationem imitantur, & nobis prælucent cursus actionum secundùm Deum. Hoc enim jam præcedenti Libro facere promisi; non quidem, quòd meam simplicitatem & indignitatem non ignorem, quòdque majora viribus meis aggrediens, temerariâ utar opinione, sed quòd inobedientiæ periculum metuens, terribilem illam considerem comminationem: Serve male & piger, oportuit te committere pecuniam meam nummularijs. Rogo igitur eos, qui in hosce labores inciderint, & præcipuè Sanctitatem tuam, ò Patrum optime & filiorum amantissime GEORGI, primùm quidem, ut à Christo Domino pro me misero venia exoretur pravæ vitæ meæ & multorum meorum peccatorum; deinde autem, ut de veritate earum rerum, quæ jam narratæ sunt, quæque deinceps narrabuntur, haud dubitetur. Propterea enim & temporum, & locorum, & personarum, & nominum accuratam feci mentionem, ut videlicet in promptu sint hujusmodi circumstantiæ, quibus veritas narrationis possit comprobari. Hinc ergò Deum adjutorem &*

(1) Nempe *ab anno Christi* 473, *quo* S. Euthymius *d.* 20. *Januarij obijt, usque ad annum* 553, *quò concilium Constantinopolitanum* II *sive Vniversale V celebratum est, &* Cyrillus Monachus *ex Monasterio S. Euthymij discessit in Lauram Novam.*

& socium operis mihi fore credens, narrationis de SABA faciam principium. Hic itaque cœlestis Metropoleos civis SABAS patriam habuit in Cappadocum Regione MVTALASCAM vicum, ad Metropolim Cæsareensem pertinentem; qui olim quidem propter parvitatem & humilitatem fuit incognitus, notissimus autem omnibus evasit per &c. Hucusque integrum illud (1) *Proœmium Vitæ S. Sabæ,* cum ipsius *Narrationis initio.* Vbi primò notandum est, quòd autor ejus *Cyrillus Monachus* expresse memorat, ad conscribendas Sanctorum *Euthymij* & *Sabæ* Vitas miraculoso quodam Divino auxilio per illos ipsos jam memoratos Sanctos guttam sermonis aperto ori suo fuisse instillatam. Hoc enim miraculum ipse in fine Vitæ *S. Euthymij* fusiùs narrat, secundùm Gentiani Herveti versionem latinam, his verbis: (2) *Cùm autem incidissem in multos ex Patribus, qui erant in solitudine, qui partim quidem rectè audierant res EVTHYMII, partim autem cum ipso quoque B. SABA conversati fuerant, quæcunque unusquisque eorum de utrovis eorum mihi narravit, omnia quidem conscripsi accuratissimè, confusè tamen & inordinatè. Cùm procedente autem* (3) *tempore posteà congregata fuisset Constantinopoli Quinta sancta Synodus, & Origenis & Nestorij dogmata fuissent ab eâ percussa anathemate, & qui Novam Lauram tenuerant Origenistæ, illinc essent expulsi, & orthodoxi Patres rursùs in eam migrâssent, permittente mihi admirabili Joanne Silentiario, eo, inquam, qui erat Episcopus, discedo à Cœnobio, & ipse quoque versor in hâc Laurâ. Cùm autem ad eam transijssem, secutus paternas literas, quæ à me portabantur, ut componerem HISTORIAM BEATORVM EVTHYMII ET SABÆ, duos quidem annos deinceps continuos quievi in Laurâ, & cœptum opus sum persecutus. Cùm verò non possem orationis facere principium, ut qui non sim in externâ versatus eruditione, non cessabam lachrymari, & vehementissimè rogare & precari. Jam autem cogitabamus desistere à cœpto adeò difficili, & quod nostris erat viribus superius. Cùm itaque essem aliquando animi dubius & perplexus, & sederem in solitâ cathedrâ, habens chartam in manu & cogitabundus, circa secundam horam diei me somnus opprimit, & statim magnus EVTHYMIVS & divinus SABAS apparent, vestiti ita ut consueverant, & mihi videbar eos audire disserentes, venerando SABA primùm incipiente sermonem, & dicente magno EVTHYMIO: Ecce CYRILLVS TVVS manu quidem tenet chartam*

Qq Com-

(1) *Idem Proœmium, sed abbreviatum & interpolatum, ex veteri quodam Codice manuscripto Latino exhibent RR. PP.* Bollandus & Henschenius *Tomi secundi de Actis Sanctorum mensis Januarij pag.* 301 & 302. *Incipit illud ibi hoc modo:* Venerabili atq; magnifico Viro, Patri meo spirituali, GEORGIO videlicet Presbytero, nec non & Hegumeno, CYRILLVS, indignus Presbyter & Monachus, in Domino salutem: Quia mihi, venerande Pater, tuâ præceptione de magnorum Virorum actibus, hoc est, EVTHYMII ac Beatissimi SABÆ, aliquid disserere jussisti, &c. (2) *Vide RR. PP.* Bollandi & Henschenij *Acta Sanctorum Mensis Januarij, die* 20; *nempe Tomi secundi pag.* 328. (3) *Concilium Constantinopolitanum secundum, Oecumenicum autem sive Vniversale quintum, celebratum est A. C.* 553.

Commentariorum; cùm autem magnum adhibuerit studium & diligentiam, nondum potuit orationi ne principium quidem imponere. Cùm autem dixisset EVTHYMIVS: Et quomodo hæc potuerit facere, si non eum superna adjuverit gratia? Divinus SABA, At tu ei da gratiam Sancte Pater, respondens inquit. Et simul divinus EVTHYMIVS annuenti similis, cùm manum suam in sinum immisisset, argenteam quandam mellis pyxidem illinc sumit; in quâ cùm scalpellum intinxisset, in os mihi ter immisit. Illius autem species quidem erat similis oleo, gustus verò (ô quæ illic sunt gratiæ) reverà explicari & verbis exprimi non potest; & id quidem cum melle conferre, esset planè eam rem afficere injuriâ. Nam mihi etiam expergefacto propter voluptatem, quæ narrari non potest, ejus adhuc in ore remanebant reliquiæ. Et sic expletus divinâ hâc suavitate, præsens Opus sum aggressus, in alio quoque Opere conatus SABÆ res gestas scribere. Hæc de se ipso ipsemet *Cyrillus*. Secundò notandum est, *Vitam* illam *S. Sabæ* esse *Librum secundum magnæ* istius HISTORIÆ EVTHYMIACÆ *Cyrilli Monachi*, cujus jam suprà in eodem hoc Libro Commentariorum pag. 172 & 173 est facta mentio. Quod enim tunc temporis mihi nondum certò ac plenè erat cognitum, id nunc demùm animadverti; nempe jam memoratam *Historiam tribus* constitisse *Libris*, quorum *primus* fuit *de Vitâ* ipsius *S. Euthymij*, secundus verò *de Vitâ S. Sabæ*, *tertius* denique *de Vitâ S. Joannis Silentiarij*; *Euthymiacam* autem fuisse appellatam, non solùm quia præcipuè in eâ actum est de *S. Euthymio*, verùm etiam quia ipse *Cyrillus* fuit *Monachus Monasterij S. Euthymij*, atque ibi inprimis hausit maximæ partis rerum à se conscriptarum notitiam. Tertiò notandum est, meminisse ejusdem *Vitæ S. Sabæ* etiam *Leonem Allatium* in Diatribâ de Symeonum Scriptis pag. 93 hoc modo: Ἐυλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν. *Cyrilli Monachi & Presbyteri Scythopolitani* πρὸς Γεώργιον Ἡγούμενον περὶ τοῦ βίου τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Σάβα ἐν κεφαλαίοις ὀγδοήκοντα. Hæc *Allatius*. Quartò notandum est, *Georgium Præpositum Lauræ Novæ*, cui *Cyrillus Monachus* Vitam illam *S. Sabæ* dedicavit, prorsùs diversum esse ab altero illo *Georgio*, ejusdem *Lauræ Præposito*, qui ab *Origenistis* in Thronum *S. Sabæ* per vim intrusus, & post septem mensium Præposituram propter libidinem turpiter inde expulsus est, quique ab ipso *Cyrillo* in capite octogesimo septimo suprà memoratæ Vitæ *S. Sabæ* vocatur Ὁ ὩΡΙΓΕΝΙΑΣΤῊΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, hoc est, ORIGENIANISTA GEORGIVS; & Ὁ ΒΑΡΥΤΑΤΟΣ ΛΥΚΟΣ ΓΕORGIVS, hoc est, SÆVISSIMVS

SIMVS LVPVS GEORGIVS. Primus enim præfuit Lauræ Novæ ante Concilium Constantinopolitanum secundum sive Oecumenicum quintum, quod A. C. 553 celebratum est; alter autem præfuit eidem Lauræ post idem Concilium, cùm jam *Origenistæ* jussu *Imperatoris Justiniani Magni* inde ejecti, & in eorum locum ibidem substituti essent *Monachi orthodoxi*, inter quos etiam ipse fuit *Cyrillus*. Quintò notandum est, *obitum S. Sabæ* ab Em. Card. *Baronio* Annal. Ecclesiast. Tom. VII, pag. 175 edit. Plant., à R. P. *Dionysio Petavio* S. I. in Magno Opere de Doctrinâ Temporum Libri decimi tertij pag. 843, & à R. P. *Philippo Labbæo* S. I. in Chronologiæ Historicæ Parte primâ, verè ac rectè referri ad annum Christi *quingentesimum trigesimum primum*, die quinto Decembris, Indictione decimâ, anno Mundi secundùm vulgarem Ecclesiæ Orientalis supputationem 6039, anno ætatis ipsius *nonagesimo secundo*, anno *primo* post Consulatum Lampadij & Orestis, anno *quinto* Imperij Justiniani Primi sive Magni. Hinc enim patet, quomodo corrigendum sit *Cyrilli caput quinquagesimum septimum de Vitâ S. Sabæ*, ubi is, secundùm *S. Hippolyti* Episcopi Portuensis & Martyris, *S. Epiphanij* Constantiæ sive Salaminis in Cypro Insulâ Episcopi, & *Heronis* Philosophi atque Confessoris Chronologiam, traditur obijsse die quinto Decembris, Indictione decimâ, anno à creatione Mundi *sexies millesimo vigesimo quarto*, anno ab Incarnatione & Nativitate Christi *quingentesimo vigesimo quarto*, anno ætatis suæ *nonagesimo quarto*, anno post Lampadij & Orestis Consulatum *secundo*, anno Imperij Justiniani Primi sive Magni *sexto*. Ipsa *Cyrilli* verba græca sunt hæc: Οὕτως ὁ πατὴρ ἡμῶν ΣΑ'ΒΑΣ τὸν καλὸν ἀγῶνα ἀγωνισάμενος, τόν τε δρόμον τελέσας, καὶ τὴν πίστιν τηρήσας, τῷ τῆς δικαιοσύνης κατεκοσμήθη στεφάνῳ· καὶ ἡ μὲν τελείωσις αὐτοῦ γέγονεν κατὰ τὴν πέμπτην τοῦ δεκεμβρίου μηνὸς τῆς δεκάτης Ἰνδικτιῶνος· ἀπὸ μὲν κτίσεως κόσμου, ἀφ' οὗπερ ἤρξατο ὁ χρόνος τῇ τοῦ ἡλίου φορᾷ μετρεῖσθαι, ἔτους τετάρτου εἰκοστοῦ ἑξακισχιλιοστοῦ· ἀπὸ δὲ τῆς τοῦ Θεοῦ Λόγου ἐκ παρθένου ἐνανθρωπήσεως καὶ κατὰ σάρκα γεννήσεως ἔτους τετάρτου εἰκοστοῦ πεντακοσιοστοῦ, κατὰ τοὺς συγγραφέντας χρόνους ὑπὸ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν ἹΠΠΟΛΥ'ΤΟΥ τε τοῦ παλαιοῦ καὶ γνωρίμου τῶν Ἀποστόλων, καὶ ἘΠΙΦΑΝΙ'ΟΥ τοῦ τῶν Κυπρίων Ἀρχιεπισκόπου, καὶ ἩΡΩΝΟΣ τοῦ Φιλοσόφου καὶ Ὁμολογητοῦ. ὁ δὲ χρόνος τῆς αὐτοῦ ἐν σαρκὶ ζωῆς, οὗτός ἐστιν· ἦλθεν μὲν ἐν Παλαιστίνῃ, δέκα καὶ ὀκτὼ ὑπάρχων ἐτῶν, καὶ ἔμεινεν ἐν τῷ κοινοβίῳ ἔτη δεκαεπτά· καὶ ἐν ταῖς ἐρήμοις καὶ τῇ μεγίστῃ Λαύρᾳ ἐποίησεν ἔτη πεντήκοντα καὶ ἐννέα· τελευτᾷ δὲ τῷ ἐν-

νενηκοστῷ τετάρτῳ τῆς ἑαυτοῦ ἡλικίας χρόνῳ, μετὰ τὴν ὑπατείαν Λαμπαδίου καὶ Ὀρέστου τὸ δεύτερον· τῷ ἕκτῳ ἔτει τῆς παρούσης θεοφυλάκτου βασιλείας.

Quartò, & quidem à fol. 74 pag. 2 usq; ad fol. 79 pag. 2, *anonymi cujusdam Autoris Narratio Miraculi, à S. Nicolao, Myrensi in Lyciâ Episcopo, editi, quo Imp. Constantini Magni tres innocentes Stratopedarchæ, Nepotianus, Vrsus, & Erpylio seu Erpelio, ab injusto supplicio liberati sunt.* Inscribitur ea ibi atque incipit hoc modo: (1) Μηνὶ τῷ αὐτῷ ς'. Πράξεις ἤτοι θαύματα τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Νικολάου Ἀρχιεπισκόπου γενομένου Μύρων τῆς Λυκίας. Ἐν τοῖς καιροῖς Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου καὶ πιστοτάτου Βασιλέως ἐγένετο ἀκαταστασία ἐν τῇ Φρυγίᾳ ὑπὸ τοῦ (2) νουμέρου τῶν (3) Ταϊφαλῶν, καὶ ἀπηνέχθη τῷ Βασιλεῖ τὰ περὶ αὐτῶν· καὶ προσκαλεσάμενος τὴν σύγκλητον &c. Plura de hâc Narratione vide Libri *quarti* horum Commentariorum pag. 122.

(1) *Mensis Decembris die sexto.*

(2) *Vide suprà pag.* 110.

(3) *Vide* Abrahami Ortelij *Thesaurum Geographicum in explicatione nominis* Taiphali *seu* Thaiphali.

Quintò, & quidem à fol. 79 pag. 2 usque ad fol. 83 pag. 1, *Andreæ Archiepiscopi Cretensis Encomium in S. Nicolaum, Myrensem in Lyciâ Episcopum;* cujus titulus & principium: Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἀνδρέου Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης, τοῦ Ἱεροσολυμίτου, ἐγκώμιον εἰς τὸν ὅσιον Πατέρα ἡμῶν καὶ θαυματουργὸν Νικόλαον. Ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ καὶ πιστὲ θεράπον, &c. Exstat hæc Oratio encomiastica inter Opera *Andreæ Archiepiscopi Cretensis*, cum *Amphilochio* & *Methodio* græcè & latinè Parisijs A. 1644 in folio edita, pag. 188 & deinceps.

Sextò, & quidem à fol. 83 pag. 2 usque ad fol. 93 pag. 1, *Narratio Vitæ, Conversationis, & Miraculorum S. Nicolai, Myrensis in Lyciâ Episcopi;* cujus titulus & principium: Βίος καὶ πολιτεία, καὶ μερικὴ θαυμάτων ἐξήγησις τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν καὶ Ἀρχιεπισκόπου γενομένου Μύρων τῆς Λυκίας. Ὄρθρος ἡμῖν φαεινότατος εὐσεβείας, καὶ λαμπρῶν θαυμάτων περιοχή· ὁ θεῖος Ἱεράρχης τοῦ Χριστοῦ ἀναφανεὶς Νικόλαος &c. Meminit hujus *Vitæ S. Nicolai* etiam *Leo Allatius* in Diatribâ de Symeonum Scriptis pag. 103, ibique attribuit eam *Michaeli Archimandritæ.*

Septimò, & quidem à fol. 93 pag. 1 usque ad fol. 100 pag. 2, *Vita S. Ambrosij Episcopi Mediolanensis, à Symeone Metaphraste conscripta,* cujus titulus & principium: (4) Μηνὶ τῷ αὐτῷ η'. Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἀμβροσίου, Ἐπισκόπου Μεδιολάνων. Οὗτος ὁ ἐν ἁγίοις Ἀμβρόσιος ἀνὴρ ἦν ἀξιέπαινος ἐν τῇ τῆς Ῥώμης Συγκλήτῳ, ἐν πλείστοις ἀξιώμασι διαπρέψας· ὃς καὶ τὴν ἡγεμονίαν ἐμπεπίστευτο

(4) *Ejusdem mensis Decembris die septimo.*

πάσης

πάσης τῆς Ἰταλίας παρὰ τῶν εὐσεβῶν Βασιλέων Κωνσαντίνε καὶ Κώνσα, υἱῶν τοῦ μεγάλε Κωνσαντίνε, ἀμύντωρ μὲν τοι τοῦ θείε βασιλίσματος ὑπῆρχε, βίον δὲ καθαρώτατον καὶ ἐνάρετον ἐκέκτητο· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ θεία σοφία καὶ συνέσει τῆς γνώσεως τῶν γραφῶν, τῆς τε ἔξω παιδείας καὶ τῆς θεοπνεύσε γραφῆς ἔμπειρος ἦν· δικαιοκρίτης ἢ καὶ ἀπροσωπόληπτος δικαστὴς ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ἡγεμονίας γινόμενος, καὶ πᾶσαν ποιηρὰν πρᾶξιν καὶ παράνομον ψῆφον διαλέγχων καὶ διορθούμενος· ὅπως δὲ εἰς τὴν τῆς Ἐπισκοπῆς ἀρχὴν προεχειρίσθη θεία ψήφῳ, ἐρῶ. Ὀυαλεντινιανὲ τοίνυν μετὰ τελευτὴν ΙΟΥΒΙΑΝΟΥ τὰ σκῆπτρα τῆς βασιλείας δεξαμένε, τὸν ἴδιον ἀδελφὸν Ὀυάλην ἐκ (1) Παιονίας ἀγαγὼν, κοινωνὸν ποιεῖται τῆς βασιλείας· καὶ τῆς Ἀσίας αὐτῷ παραδοὺς τὰ σκῆπτρα, καὶ μὲν τοι καὶ τῆς Αἰγύπτε, ἑαυτῷ τὴν Εὐρώπην ἀπένειμεν. καὶ τὴν Ῥώμην καταλαβὼν, πᾶσαν τὴν δύσιν εὐνομίαν ἐξεπαίδευσεν, ἀπὸ τῶν τῆς εὐσεβείας κηρυγμάτων ἀρξάμενος. Ἀυξεντίε γὰρ, ὃς &c. Plura de eâdem *S. Ambroſij* Vitâ vide ſuprà in recenſione Codicis decimi quinti, num. 16; ſed ibi in principio omnia deſunt uſque ad hæc verba: Ὀυαλεντινιανὲ τοίνυν &c. Incipit enim ea ibi hoc modo: Ὀυαλεντινιανὸς μετὰ τὴν τελευτὴν Ἰουλιανὲ τὰ σκῆπτρα τῆς βασιλείας διαδεξάμενος, τὸν ἴδιον ἀδελφὸν Ὀυαλεντα &c. Vbi minimè dubium eſt, quin pro μετὰ τὴν τελευτὴν Ἰελιανὲ legendum ſit Ἰεβιανὲ ſeu potiùs Ἰοβιανὲ.

(1) Παιονίας perperàm pro Παννονίας. Vide ſuprà pag. 207.

Octavò, & quidem à fol. 100 pag. 2 uſq; ad fol. 105 pag. 2, *Martyrium Sanctorum Martyrum Menæ ſeu Mennæ, Hermogenis & Eugraphi;* cujus titulus & principium: (2) Μηνὶ τῷ αὐτῷ ι'. Μαρτύριον τῶν ἁγίων Μηνᾶ, Ἑρμογένες, καὶ Εὐγράφε. Τῆς τοῦ Χριςοῦ χάριτος ἀυξανομένης, καὶ τῆς ἐκκλησίας πληθυνομένης, τοῦτε θανάτε καταργηθέντος, καὶ τῆς ἀναςάσεως φανερωθείσης, τῶν τῆς ἀληθείας μάρτυρες &c. Aliam ejuſdem Martyrij eorundem Sanctorum Martyrum Narrationem à *Symeone Metaphraſte* conſcriptam, vide ſuprà in recenſione Codicis decimi quinti, num. 17.

(2) Eiuſdem menſis Decembris die decimo.

Nonò, & quidem à fol. 105 pag. 2 uſque ad fol. 136 pag. 1, *anonymi cujuſdam Autoris ſynchroni Vita Sancti Danielis Stylitæ;* cujus titulus & principium: (3) Πρέγε πάντων, ἀγαπητοὶ, δίκαιόν ἐςιν ἡμᾶς δοξάζειν τὸν δι' ἡμᾶς ἐνανθρωπήσαντα Θεὸν καὶ Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριςὸν, καὶ οἰκονομικῶς διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν πάντα ὑπομείναντα·

(3) Pertinet hæc Vita ad diem undecimum Decembris, & eſt diverſa ab alterâ illâ ejuſdem S. Danielis Stylitæ *Vitâ*, à Symeone Metaphraſte *conſcriptâ*, *quæ exſtat latinè apud* Surium *eodem die undecimo Decembris.*

ναντα· δι' ὃν καὶ Προφῆται κηρύσσοντες ἀνῃρεῖτο, καὶ Μάρτυρες ὁμολογήσαντες ἐθανατώθησαν, καὶ δίκαιοι ἄνδρες, διὰ τὴν εἰς αὐτὸν πίστιν, ἑαυτοὺς σαυρώσαντες, καὶ τοῦ κόσμου ξενώσαντες, διὰ τῆς ὑπομονῆς τὸν στέφανον τῆς κατὰ τοῦ ἀοράτου ἐχθροῦ νίκης ἐκομίσαντο. εὔλογον οὖν ὑπάρχει ἄρξασθαι ἡμᾶς τῶν ἐξηγήσεων τῶν πολλῶν τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν ΔΑΝΙΗ'Λ· τήν τε ἐκ παιδὸς ἀγωγὴν, καὶ πῶς τε ἤρξατο τῆς ἀσκήσεως. ταῖς οὖν ὑμετέραις εὐχαῖς σομωθεὶς, πάντα λέξομαι τὰ ἀληθείας, ἅπερ παρὰ τῶν περὶ ἐμοῦ αὐτῷ μαθητευθέντων ἀκήκοα, καὶ ὅσα δὲ 'ΑΥΤΑΙ'Σ 'ΕΓΩ' 'ΟΨΕΣΙΝ 'ΕΘΕΑΣΑ'ΜΗΝ, ἀψευδῶς διηγήσομαι. παρακαλῶ οὖν τὴν ὑμετέραν φιλοθείαν χαρίσασθαί μοι τὰς εὐμενεῖς ὑμῶν ἀκοάς. Οὗτος ὁ ἐν ἁγίοις Πατὴρ ἡμῶν ΔΑΝΙΗ'Λ, πατρὸς μὲν ἐγένετο ὀνόματι Ἠλία, μητρὸς δὲ Μάρθας· ὑπῆρχον δὲ ἐκ τῆς Μεσοποταμίας &c. Vide etiam *Menæa Græcorum* & *Martyrologium Romanum* eodem die undecimo Decembris.

Decimò, & quidem à fol. 136 pag. 2 usq; ad fol. 161 pag. 2, *Vita S. Spyridonis Episcopi Vrbis Trimithuntis in Insulâ Cypro, conscripta à Theodoro Episcopo Vrbis Paphi;* cujus titulus & principium: Βίος τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν καὶ θαυματουργοῦ Σπυρίδωνος, Ἐπισκόπου γενομένου πόλεως Τριμιθοῦντος, συναχθεὶς ὑπὸ Θεοδώρου Ἐπισκόπου πόλεως Πάφου. Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, φησὶν Ἰωάννης ὁ Εὐαγγελιστὴς &c. Meminit hujus Vitæ etiam Leo Allatius in Diatribâ de Symeonum Scriptis pag. 89. Vide quoque *Menæa Græcorum* die duodecimo Decembris; *Martyrologium* autem *Romanum* die decimo quarto ejusdem mensis, ubi hæc leguntur: *In Cypro Insulâ natalis Beati Spyridonis Episcopi, qui unus fuit ex illis Confessoribus, quos Galerius Maximianus dextro oculo effosso, & sinistro poplite succiso, ad metalla damnaverat. Hic prophetiæ dono, & signorum gloriâ inclytus fuit, & in Nicæno Concilio Philosophum Ethnicum Christianæ Religioni insultantem devicit, & ad fidem perduxit.* Hucusque *Martyrologium Romanum*. Cœterùm silentio haud prætereundum est, quòd *Suidas Lexicographus* refert, ejusdem *S. Spyridonis* seu *Spiridionis* Vitam primò scriptam fuisse *versibus Jambicis* ab ipsius discipulo *Triphyllio, Episcopo Callinicensi*. Ipsa ejus verba sunt hæc: ΤΡΙΦΥ'ΛΛΙΟΣ Ἐπίσκοπος, μαθητὴς ΣΠΥΡΙ'ΔΩΝΟΣ τοῦ Κυπρίου, καὶ θαυματουργοῦ· ὃς ἔγραψε τὰ θαύματα τοῦ ὁσίου καὶ τερατουργοῦ Πατρὸς ἡμῶν ΣΠΥΡΙ'ΔΩΝΟΣ, ὡς γέγραπται ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ, δι' ἰάμβων· ἃ χρὴ ἐκζητῆσαι ὡς λίαν ὠφέλιμα. Hoc est: *TRIPHYL-*

PHYLLIUS, Episcopus, discipulus SPYRIDONIS Cyprij, miraculis clari; qui sancti istius & admirandi Patris nostri SPYRIDONIS, ut in ejus Vitâ scriptum est, Miracula conscripsit, versibus Jambicis. Quod quidem Opus quæsitu dignum est, tanquam valdè utile. Hæc *Suidas*. Ejusdem *Vitæ S. Spyridonis, versibus Jambicis compositæ*, meminit quidem etiam suprà memoratus *Episcopus Paphi Theodorus*, eâque se usum esse ingenuè fatetur; sed ita, ut suppositititiam eam, & falsò *Triphyllij* nomine majoris autoritatis gratiâ insignitam existimet. Ipsa ejus verba fol. 155 pag. 1 sunt hæc: Ταῦτα μὲν ἘΝ ΤΗ͂Ι ΒΙ'ΒΛΩι ΤΗ͂Ι ΔΙΑ' ἸΑ'ΜΒΩΝ ἐκτεθείσῃ εὗρον· ἥν τινα ΒΙ'ΒΛΟΝ λέγουσιν ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πατρὸς ἡμῶν ΤΡΙΦΥΛΛΙ'ΟΥ ΤΟΥ͂ ΜΑΘΗΤΟΥ͂ ἈΥΤΟΥ͂ τοῦ γενομένου Ἐπισκόπου τῆς Καλλινικησέων πόλεως, ἤτοι Λευκῶν Θεῶν ἁγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας, ἀναγεγράφθαι. ἘΓΩ' δὲ οὐκ οἶμαι τοῦ προρρηθέντος ἁγίου Πατρὸς ΤΡΙΦΥΛΛΙ'ΟΥ εἶναι τὸ τοιοῦτον Σύγγραμα, ἀλλά τινος μετασχόντος ὀλίγης προπαιδείας ποίημα ὑπολαμβάνω εἶναι· ὅπερ Σύγγραμμα εἴτε ἐπὶ ζωῆς, εἴτε μετὰ θάνατον, ἐκ πολλῆς πρὸς τὸν ἅγιον ΤΡΙΦΥ'ΛΛΙΟΝ τὸν Ἐπίσκοπον ἄγαν ἀγάπης ὁ ποιήσας τόδε τὸ Σύγγραμμα, ὡς ἐξ αὐτοῦ γενόμενον αὐτὸ ἐπέγραψε. ταῦτα δὲ εὑρήσει τις εἰς τὸν Βίον τοῦ ἀοιδίμου Πατρὸς ΣΠΥΡΙ'ΔΩΝΟΣ συγγεγραμμένα διὰ Ἰάμβων, συνεχῶς ἀναγινώσκων τὰ τούτου τοῦ Βιβλίου κεφάλαια· ἅτινα ἘΓΩ' ἐξ ὀλίγου πλατύνας ἀνεγραψάμην ἐν τούτῳ τῷ παρ' ἘΜΟΥ͂ μεταβληθέντι λόγῳ. ἴσως δὲ καὶ ΤΡΙΦΥ'ΛΛΙΟΣ ἐκέκλητο ὁ ταῦτα συγγραψάμενος· καὶ ταῦτα μὲν εἰρήσθω περὶ τοῦ ΒΙΒΛΙ'ΟΥ ΔΙΑ' ἸΑ'ΜΒΩΝ, τῷ ὀνόματι τοῦ ἁγίου ΤΡΙΦΥΛΛΙ'ΟΥ ἐπιγεγραμμένον. ἅπερ δὲ ἘΓΩ' παρά τινων διηγησαμένων μοι μεμαθηκὼς προσέθηκα ταύτῃ μου τῇ διηγήσει, μετὰ τὴν ΣΩΚΡΑ'ΤΟΥΣ τοῦ Σχολαστικοῦ συγγραφὴν ἱστορήσω πρὸς ὠφέλειαν τῶν ἐντυγχανόντων. ΣΩΚΡΑ'ΤΗΣ γὰρ Σχολαστικὸς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν συγγραφὴν ἱστορήσας, ἐμνημόνευσε τοῦ ἁγίου Πατρὸς ἡμῶν ΣΠΥΡΙ'ΔΩΝΟΣ, λέγων οὕτως· (1) περὶ δὲ ΣΠΥΡΙ'ΔΩΝΟΣ τί χρὴ καὶ λέγειν; τοσαύτη γὰρ τῷ ποιμένι τούτῳ ὑπῆρχεν ὁσιότης, ὡς καὶ ἀξιωθῆναι αὐτὸν καὶ ἀνθρώπων ποιμένα γενέσθαι· &c. Quod deniq; ad *Theodori Episcopi Paphi ætatem* attinet, de eâ licet jam nonnulla indicia ibi observaverim, adhuc tamen non omninò mihi liquet, ideóque ampliandum censeo.

(1) Vide Socratis Scholastici Historiam Ecclesiasticam lib. 1 cap. 12. In hoc autem Codice manuscripto Cæsareo exstant notabiles quædam lectiones variæ.

Vndecimò,

Vndecimò, & quidem à fol. 161 pag. 2 uſque ad fol. 174 pag. 2, *Symeonis Metaphraſtæ Martyrium Sanctorum Martyrum Euſtratij, Auxentij, Eugenij, Oreſtis, & Mardarij*, pertinens ad diem decimum tertium Decembris, atque incipiens his verbis: Βασιλεύοντος Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ πᾶσα ἡ τῶν Ῥωμαίων ἀρχὴ τῆς ἀθέου τῶν εἰδώλων ἐπεπλήρωτο λατρείας, &c. Plura de eodem Martyrio vide ſuprà in recenſione Codicis decimi quinti, num. 18, pag. 227 & 228.

XXIX.

Vigeſimus nonus (1) Codex manuſcriptus *Hiſtoricus Græcus* eſt *membranaceus* pervetuſtus, elegans, & optimæ notæ in *quarto*, conſtátque folijs *centum viginti quatuor*, & ad *Joannem Sambucum*, ut ipſe ſolitâ propriæ manûs inſcriptione teſtatur olim pertinuit. Continetur eo *Palladij, natione Galatæ, Helenopolitani in Cappadociâ Epiſcopi, Hiſtoria de Vitis Sanctorum Patrum ad Lauſum, Præpoſitum Sacri Cubiculi Imp. Theodoſij Junioris*; unde & vocatur *Lauſiaca*. Quæcunque autem narrat, ea vel ſemet occulatum teſtem vidiſſe, vel ab alijs fide dignis accepiſſe, ipſe expreſsè proteſtatur in *Præfatione* ad jam memoratum *Lauſum*; quæ fol. 1 pag. 1 inſcribitur atque incipit his verbis: Ἀντίγραφον Ἐπιστολῆς γραφείσης ΛΑΥΣΩ τῷ Πραιποσίτῳ παρὰ ΠΑΛΛΑΔΙΟΥ Ἐπισκόπου περὶ βίου διαφόρων Ἀσκητῶν καὶ ὁσίων Πατέρων. Μακαρίζω σοῦ τὴν προαίρεσιν, (2) ὅτι πάντων εἰς τὰ μάταια κεχηνότων, ἐξ ὧν οὐκ ὠφεληθήσονται, αὐτὸς λόγους (3) οἰκοδομῆς διδάσκεσθαι θέλεις· ἀδίδακτος γὰρ μόνος &c. *Finis* autem ejuſdem *Præfationis* cum principio ipſius *Narrationis* eſt ibi talis: (4) Ἄρξωμαι δέ σοι τῶν ἐξηγήσεων τοῦ βίου τῶν ἁγίων Πατέρων τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν ἢ κώμαις, ἔν τε σπηλαίοις καὶ ἐρημίαις· περιαθεὶς δὲ καὶ τοὺς ἐν κοινοβίοις τὴν ἀρετὴν κατορθωκότας· οὐ γὰρ ὁ τόπος μᾶλλον, ἀλλ' ὁ τρόπος τῆς ὀρθῆς προαιρέσεως τῇ τοῦ Χριστοῦ συνεργίᾳ· δι' ἧς τὴν ἀγγελικὴν πολιτείαν τῇ τοῦ Χριστοῦ συμμαχίᾳ ἐξήσκησαν. Περὶ Ἰσιδώρου τοῦ ξενοδόχου. Πρῶτον τοίνυν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ γέγονα ἐν τῇ δευτέρᾳ ὑπατείᾳ Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου Βασιλέως, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ πόλει περιέτυχον ἀνδρὶ θαυμασίῳ τὸν τρόπον, πανταχόθεν καὶ κοσμημένῳ

ὄντε

(1) *Fuit is olim inter Codices MStos Hiſtoricos Græcos* vigeſimus.

(2) *Poſt vocem* προαίρεσιν *ſequuntur in ejuſdem* Hiſtoriæ Lauſiacæ *editione græco-latinâ R. P.* Frontonis Ducæi *hæc verba, tanquam in parentheſi:* ἄξιον γὰρ ἀπὸ μακαρισμοῦ ἄρξασθαι τῆς ἐπιστολῆς.

(3) *In jam memoratâ editione Frontonianâ perperàm legitur*, αὐτὸς λόγους οἰκοδομεῖς. καὶ διδάσκεσθαι θέλεις· *hoc eſt, ut ibi æquè malè vertitur:* Ipſe libros ædificas, & vis doceri. *Sed corrigenda ſunt verba illa græca ſecundùm præſentem Codicem manuſcriptum* Cæſareum, *& indubitatè legendum eſt* αὐτὸς ΛΟΓΟΥΣ ΟἸΚΟΔΟΜΗ͂Σ διδάσκεσθαι θέλεις· *hoc videlicet ſenſu:* Ipſe vis doceri SERMONES ÆDIFICATIONIS, *id eſt*, narrationes ad profectum in verâ pietate faciendum utiles. *Eodem enim ſenſu vox* οἰκοδομὴ *ſive* ædificatio *ſæpè uſurpatur in Novo Teſtamento, ut in Concordantijs ejus videre eſt.* (4) *Confer hæc cum ſuprà memoratâ editione Frontonianâ, & videbis magnam differentiam.*

ἔντε ἤθει καὶ λόγῳ καὶ γνώσει, Ἰσιδώρῳ τῷ Πρεσβυτέρῳ, ξενοδόχῳ ὄντι τῆς Ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας, ὃς &c. Clauditur denique tota illa Historia (quæ, quod valdè notandum est, ibi appellatur *Epistola*) hoc modo: (1) Ἡμεῖς δὲ μεγάλῃ τῇ φωνῇ ἐκραυγάσαμεν· Χριστὲ βοήθει. ὧν οἱ θῆρες, ὡς ὑπὸ Ἀγγέλων ἀποστραφέντες, ἑαυτοὺς εἰς τὸ ὕδωρ ἠκόντισαν, καὶ ἡμεῖς δρόμῳ ἐπὶ τὰς Νητρίας ἀπεληλύθαμεν, εὐχαριστοῦντες τῷ Κυρίῳ, ἐκ τοσούτων κινδύνων ἡμᾶς ῥυσαμένῳ, καὶ μεγάλας θεωρίας ἡμῖν ἐπιδείξαντι· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν. ΤΈΛΟΣ ΤΗ͂Σ ΤΟΥ͂ ΠΑΛΛΑΔΊΟΥ ΠΡῸΣ ΛΑΥ͂ΣΟΝ ἘΠΙΣΤΟΛΗ͂Σ. Primus hanc Historiam, ex Græco in *Latinum* sermonem translatam, edidit *Gentianus Hervetus Aurelianensis* Parisiis A. 1555 in quarto; *Græcè* autem *Joannes Meursius* ex Codice manuscripto Bibliothecæ Palatinæ Heidelbergensis Lugduni Batavorum typis Elzevirianis A. 1616 itidem in quarto. Conjunctim verò, nempe *græcè* simul atque *latinè*, exstat eadem Historia in Magnâ Bibliothecâ Veterum Patrum Parisinâ anni 1654 in folio, & quidem Tomi decimi tertij paginâ 893 atque deinceps usque ad paginam 1055; nec solùm ex duabus suprà memoratis editionibus impressis, verùm etiam ex duobus Codicibus manuscriptis Græcis Bibliothecæ Regiæ Parisinæ adornata, & eruditis R. P. *Frontonis Ducæi* Notis illustrata. Sed & ab istâ *tertiâ* editione præsens exemplar manuscriptum *Cæsareum* valdè discrepat, ut ex solâ suprà exhibiti principij & finis collatione, & adjunctis marginalibus meis annotationibus, luculenter apparet. Cæterùm, qualis iste fuerit *Palladius*, & quòd Scripta ejus cautè legenda sint, solicitè ac rectè monet R. P. *Fronto Ducæus* S. I. in Prolegomenis suprà memoratæ græco-latinæ editionis *Historiæ Lausiacæ* in Magnâ Bibliothecâ Veterum Patrum Tom. XIII pag. 893 & 894 his verbis: *Vt probè noscas, Lector, quisnam PALLADIVS fuerit, accipe judicia Patrum de ipso. S. Hieronymus, cujus in hâc re judicium probat S. Gelasius I, in Præfatione in Libros adversus Pelagianos ait: PALLADIVS, servilis nequitiæ, hæresin PELAGIANAM instaurare conatus est. S. Epiphanius in Epistolâ ad Joannem Hierosolymitanum sic inquit; PALLADIVM verò Galatam, qui quondam nobis charus fuit, & nunc misericordiâ Dei indiget, cave, quia ORIGENIS hæresin prædicat & docet, ne fortè aliquos de populo tibi credito ad perversitatem sui inducat erroris. Hæc S. Epiphanius. At*

(1) *Hæc sunt ultima verba* Capitis centesimi quinquagesimi *secundùm editionem Latinam* Gentiani Herveti; *ubi ea exstant hoc modo:* Nobis autem magnâ voce Dominum nominantibus, Christe adjuva nos, statim belluæ (*sc. crocodili*) tanquam ab Angelo aversæ, se ipsas in aquam sunt jaculatæ. Nos autem Nitreas magno cursu contendimus, illam vocem Job meditantes, ubi dicit: Septies ex necessitatibus liberabit te, in octavo autem non te attinget malum. Deo ergò agimus gratias, qui nos ex tot liberavit periculis, & nobis magna ostendit spectacula. *In editione autem græco-latinâ* R. P. Frontonis Ducæi *idem Caput centesimum quinquagesimum deest totum* græcè. *Desunt ergò illud in Codicibus istis manuscriptis Bibliothecæ Regiæ Parisinæ, quibus is usus est.*

At res Palladij gestas, vafritiem & odium in S. Hieronymum pluribus exponunt Annales Ecclesiastici Card. Baronij (1) *Tomo quinto. Ex quibus omnibus disces, quæ fides adhibenda sit hæretico homini ORIGENISTÆ & PELAGIANO, in his præsertim, quæ de quibusdam sui similibus Monachis, eâdem fuligine tinctis, in hoc Opere prodit; ac maximè verendum, ne aliquos pro Sanctis venditet, qui fuerunt Origenistæ vel Pelagiani. Sagaci conjecturâ suis locis in Opere quosdam istius furfuris indicabimus. Vt magis autem faciem & intima PALLADII introspicias, scito ipsum fuisse discipulum Evagrij Pontici, Origenistæ hæretici, toties ab Ecclesiâ damnati, de quo plura annotavimus initio Libri Evagrij. Hoc de se testatur PALLADIVS in hâc Lausiacâ, cùm ait: Respondi me esse peregrinum, & de Galatiæ partibus venire, & unum ex Evagrij fratribus esse confessus sum. Idem affirmârunt Socrates lib. 4 cap. 18 & Nicephorus lib. 11 cap. 44; ut nihil mirum sit, si eodem luto errorum, quo magister, tinctus PALLADIVS fuerit. Quocirca, etsi hoc Opus laudârunt Socrates & Nicephorus, ut non imus inficias multa illi inesse utilia & recta, ita certum est, illos, qualis PALLADIVS fuerit, non penitùs perspectum habuisse.* Hucusque R. P. *Fronto Ducæus.*

(1) *Vide ibi inprimis annum Christi* 400.

XXX.

Trigesimus (2) Codex manuscriptus *Historicus Græcus* est *membranaceus* pervetustus & optimæ notæ in *quarto*, constátque folijs *centum septuaginta duobus*, & ad *Joannem Sambucum*, ut ipse solitâ propriæ manûs inscriptione testatur, olim pertinuit. Continentur eo hæc:

(2) *Fuit is olim inter Codices manuscriptos Theologicos Græcos* ducentesimus sexagesimus.

Primò, & quidem à fol. 1 pag. 1 usque ad fol. 156 pag. 2, *Theodoreti, Cyri* Vrbis in Provinciâ Syriæ *Augustâ Euphratesiâ* dictâ, *Episcopi*, qui A. C. 431 Concilio Generali Ephesino interfuit, nec multo post Concilium Generale Chalcedonense, A. 451 celebratum, obijt, *Historia* Φιλόθεος *sive Religiosa de Vitâ & Conversatione Sanctorum Dei-amantium Patrum Ascetarum*; cujus titulus & principium: Θεοδωρήτου Φιλόθεος Ἱστορία, ἢ Ἀσκητῶν πολιτεία. Τῶν ἀρίστων ἀνδρῶν καὶ τῆς ἀρετῆς ἀθλητῶν καλὸν μὲν ἰδεῖν τοὺς ἀγῶνας, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς τὴν ὠφέλειαν ἀρύσασθαι· ὁρώμενα γὰρ τὰ ἐπαινούμενα &c. Primus hanc *Theodoreti* Historiam in lucem edidit *Gentianus Hervetus* Aurelianensis Parisijs apud Bernardum Turrisanum A. 1555 in quarto, sed tantùm *latinè*, mutatóque titulo Φιλόθεος in Θεοφιλής. Quamvis autem utrumq; adjectivum φιλόθεος & θεοφιλής ejusdem significationis, & tàm fœminini quàm masculini generis sit, rectiùs tamen hæc Historia appellatur φιλόθεος, quia ipse *Theodoretus* eam sic

ſic inſcripſit; ut videre eſt in ejuſdem *Hiſtoriâ Eccleſiaſticâ*, ubi eam aliquoties citat, & genuinum ſuum eſſe fœtum publicè profitetur. Nempe Lib. 1 cap. 7: Ἰάκωβος μὲν γὰρ ὁ Ἀντιοχείας τῆς Μυγδονίας (Σύροι δὲ αὐτὴν καὶ Ἀσσύριοι Νίσιβιν ὀνομάζουσι) καὶ νεκροὺς ἀνέστησε καὶ ἐν τοῖς ζῶσι συνέταξε, καὶ ἄλλα μυρία εἰργάσατο θαύματα· ἃ περιττὸν ἡγοῦμαι τῆδε πάλιν ἐνθεῖναι τῇ συγγραφῇ, ἘΝ ΤΗ͂Ι ΦΙΛΟΘΕΏ ταῦτα διηγησάμενος ἹΣΤΟΡΊᾼ. Hoc eſt: *Jacobus enim Epiſcopus Antiochiæ Mygdoniæ, quam Syri vulgò & Aſsyrij Niſibim appellant, & mortuos ſuſcitavit vitáque reſtituit, & alia plurima fecit miracula; quæ quidem ſuperfluum exiſtimo huic Operi denuò intexere, cùm in HISTORIA, quæ* ΦΙΛΟΘΕΟΣ *ſive PHILOTHEA inſcribitur, jam ſint à me commemorata.* Item Lib. 2 cap. 30: Ταύτης Ἐπίσκοπος ἦν καὶ πολιοῦχος καὶ στρατηγὸς Ἰάκωβος, οὗ καὶ πρόσθεν ἐμνήσθην· τῆς δὲ Ἀποστολικῆς χάριτος τὰς ἀκτῖνας οὗτος ἠφίει. τούτου τὰς ἀξιαγάστους καὶ πολυϋμνήτους θαυματουργίας ἘΝ ΤΗ͂Ι ΦΙΛΟΘΕΏ ἹΣΤΟΡΊᾼ συγγράψας, περιττὸν οἶμαι καὶ παρέλκον αὖθις ταύτας ἀπαριθμήσασθαι. Hoc eſt: *Hujus* (ſc. Antiochiæ Mygdoniæ) *Epiſcopus & Servator & Dux erat Jacobus, cujus anteà memini; qui Apoſtolicæ gratiæ radijs coruſcabat. Cujus ſtupenda & celeberrima miracula, cùm jam anteà in PHILOTHEA HISTORIA expoſuerim, ſuperfluum nunc arbitror & minimè neceſſarium, eadem denuò commemorare.* Adhæc Lib. 3 cap. 24: Καὶ ὁ τῶν ἀσωμάτων δὲ τὸν βίον ἐν σώματι μιμησάμενος, Ἰουλιανὸν λέγω, τὸν Σάββαν ἐπίκλην τῇ Σύρων φωνῇ προσαγορευόμενον, οὗ τὴν πολιτείαν ἘΝ ΤΗ͂Ι ΦΙΛΟΘΕΏ συνεγράψαμεν ἹΣΤΟΡΊᾼ, αὐτοδαιότερον τῷ Θεῷ τῶν ὅλων τὴν ἱκετείαν προσέφερε, τὰς τοῦ δυσσεβοῦς ἐκείνου μεμαθηκὼς ἀπειλάς. Hoc eſt: *Sed & is, qui Angelorum corporis expertium vitam in corpore imitatus eſt Julianus, qui Syrorum linguâ Sabba appellabatur, cujus vitam & converſationem in HISTORIA PHILOTHEA conſcripſimus, cùm minas impij illius* (ſc. Imperatoris Juliani Apoſtatæ) *accepiſſet, Deum omnium moderatorem intentiùs orare cœpit.* Porrò quoque Lib. 4 cap. 25: Συνηγωνίζετο δὲ τούτοις καὶ Ἀφραάτης ἐκεῖνος, οὗ τὴν πολιτείαν ἘΝ ΤΗ͂Ι ΦΙΛΟΘΕΏ συνεγράψαμεν ἹΣΤΟΡΊᾼ. Hoc eſt: *His commilitonem ſeſe adjunxit Aphraates ille, cujus vitam & converſationem in HISTORIA PHILOTHEA deſcripſimus.* Denique & ejuſdem Libri quarti capite vigeſimo ſeptimo: Κατὰ τοῦτον

δὲ τὸν καιρὸν καὶ Ἰουλιανὸς ἐκεῖνος ὁ πολυύμνητος, οὗ καὶ πρόσθεν ἐμνήσθην, καταλιπεῖν μὲν τὴν ἔρημον, εἰς δὲ τὴν Ἀντιόχειαν εἰσελθεῖν ἠναγκάσθη. ἐπειδὴ γὰρ οἱ τῷ ψεύδει συντεθραμμένοι, καὶ τὰς συκοφαντίας μάλα ῥᾳδίως ὑφαίνοντες, οἱ τὰ Ἀρείου λέγω φρονοῦντες, τὸν μέγαν ἄνδρα ἐκεῖνον διϊσχυρίζοντο τῆς αὐτῶν εἶναι συμμορίας, ἀπέστειλαν οἱ τῆς ἀληθείας φωστῆρες Φλαβιανὸς καὶ Διόδωρος καὶ Ἀφραάτης ἄνδρα ἀρετῆς ἀθλητὴν, Ἀκάκιον φημὶ, τὸν χρόνῳ ὕστερον μάλα σοφῶς τὴν Βεῤῥοιέων ἐκκλησίαν ἰθύναντα, πρὸς τὸν πανεύφημον ἄνδρα ἐκεῖνον, ἀντιβολοῦντες πολλὰς ἀνθρώπων μυριάδας οἰκτεῖραι, καὶ τὴν μὲν ἐναντίων τὴν ψευδολογίαν ἐλέγξαι, τὰ δὲ τῆς ἀληθείας κηρύγματα βεβαιῶσαι. καὶ ὅσα μὲν οὗτος καὶ ἀπιὼν, καὶ ἐπανιὼν, καὶ ἐν αὐτῇ δὲ τῇ μεγίστῃ πόλει τεθαυματούργηκεν, ἘΝ ΤΗ͂Ι ΦΙΛΟΘΕΏΙ ἩΜΙ͂Ν συγγέγραπται ἹΣΤΟΡΊΑΙ· ἣ ῥᾴδιον ἐντυχεῖν τοῖς ταῦτα βουλομένους μαθεῖν. ὅτι δὲ ἅπαν τὸ τῆς πόλεως πλῆθος εἰς τὸν ἡμέτερον συνήθροισε σύλλογον, οὐδένα ἐνδοιάζειν οἶμαι τὴν τὴν ἀνθρωπείαν φύσιν ἐπεσκεμμένον. πέφυκε γὰρ τὰ παράδοξα ἕλκειν ἅπαντας ὡς ἔπιπαν πρὸς ἑαυτά. ὅτι δὲ καὶ μεγάλα εἰργάσατο θαύματα, μαρτυροῦσι καὶ οἱ τῆς ἀληθείας πολέμιοι. Hoc est: *Per idem tempus Julianus* (sc. Sabba) *quoque ille celeberrimus, cujus anteà mentionem feci, solitudinem relinquere, & Antiochiam venire compulsus est. Nam cùm mendaciorum alumni, & texendarum calumniarum miri artifices, Arianos intelligo, eximium illum Virum à suis partibus stare asseverarent, Flavianus, Diodorus, & Aphraates, veræ fidei lumina, Acacium strenuum virtutis athletam, qui posteà Berœensem Ecclesiam sapientissimè gubernavit, ad præstantissimum illum Virum miserunt, rogantes ut tot hominum millia misereretur; & adversariorum quidem mendacium refutare, veritatis autem præconium confirmare vellet. Porrò quot & quanta inter eundum ac redeundum, & in ipsâ Antiochensium Civitate ediderit miracula, in HISTORIA PHILOTHEA jam retulimus; quam adire licet ijs, qui hæc cupiunt cognoscere. Quòd verò universam civium multitudinem ad nostros conventus exciverit, neminem ex ijs, qui ingenium hominum consideraverint, dubitaturum puto. Res enim admirabiles, & præter opinionem omnium gestæ, cunctos ad se pertrahere solent. Quòd verò maxima ab illo edita sint miracula, ipsi quoque veritatis hostes testantur.* Hæc ipse *Theodoretus* de *Historiâ* suâ *Philotheâ* sive *Religiosâ*; cujus *Prœmium* secundùm suprà memoratam *Gentiani Herveti* editionem latinam incipit hoc modo: *Optimorum virorum, & qui in virtute*

virtute præclarè se exercuere, pulchrum quidem videre certamina, & oculis haurire utilitatem. Quæ enim laudantur, dum cernuntur, &c. Quo finito *Proœmio* sequitur ipsa *Historia*, divisa in *Capita triginta*; quorum *viginti* prioribus agitur de Sanctis Patribus jam defunctis; posterioribus autem *decem*, de ijs, qui eo tempore, cùm ipse Historiam istam scriberet, adhuc fuerunt superstites. Hoc enim in principio Capitis *vigesimi primi* clarè & expressè indicatur. Ad posteriorem igitur illam Classem Sanctorum Patrum adhuc superstitum pertinet etiam *S. Symeon Stylita Primus* sive *Senior*, de quo agitur Capite *vigesimo sexto*, quod incipit his verbis: Συμεώνην τὸν πάνυ, τὸ μέγα θαῦμα τῆς οἰκουμένης, &c. Verus autem istius Capitis finis, quatenus illud ab ipso *Theodoreto* compositum est, pertingit tantùm usque ad hæc verba: Ἀλλ' οὐ πάντα ἔγωγε συγγράφειν (1) ἐπαγγέλομαι, ἀλλὰ δι' ὀλίγων τῆς (2) αὐτοῦ πολιτείας ἐπιδεῖξαι τὸν χαρακτῆρα· συγγράψουσι δὲ, ὡς εἰκὸς, καὶ ἄλλοι (3) τούτων εἰ καὶ πολλῷ πλείονα. Hoc est, secundùm *Gentiani Herveti* versionem: *Sed non sum omnia scribere pollicitus, sed paucis ejus vitæ instituti ostendere formam & characterem. Conscribent autem, ut est consentaneum, alij quoque his longè plura.* Hucusque *Theodoretus*; satis perspicuè indicans, se Narrationem illam de *S. Symeone Stylitâ*, ipso adhuc superstite, scribere desijsse. Reliqua verò, quæ ibidem deinceps sequuntur de (4) *obitu* ejusdem *S. Symeonis Stylitæ*, ea non sunt ipsius *Theodoreti*, sed alterius alicujus incerti Autoris, qui rectè ac piè se facturum credidit, si Narrationem istam *Theodoreti*, secundùm ipsius prædictionem, suppleret. In præsenti itaque Codice manuscripto Cæsareo exstat Supplementum illud græcè hoc modo: Πολλοῖς δὲ καὶ ἐπιβιοὺς θαύμασί τε καὶ πόνοις, ἡλίου τε φλοξὶ καὶ χειμερίας κρυμοῖς καὶ ἀνέμων σφοδρῶν ἐμβολαῖς, καὶ τῇ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἀσθενείᾳ, μόνος τῶν πώποτε μείνας ἀκαταγώνιστος, ἐπειδὴ λοιπὸν αὐτὸν ἔδει συνεῖναι Χριστῷ, καὶ τοὺς τῶν ἀμετρίτων ἀγώνων στεφάνους κομίσασθαι, τὸ μὲν ἄνθρωπος εἶναι τῷ θανάτῳ τοῖς οὐ πιστεύουσιν ἐβεβαίωσεν· ἔμεινε δὲ καὶ μετὰ τελευτὴν ἀκλινὴς, καὶ τὸν μὲν οὐρανὸν ἡ ψυχὴ κατειλήφει· τὸ δὲ σῶμα πεσεῖν οὐδ' οὕτως ἠνέσχετο, ἀλλ' ὄρθιον ἐν τῷ τῶν ἀγωνισμάτων εἱστήκει τόπῳ ὥσπερ ἀήττητος ἀθλητὴς, μηδενὶ τῶν μελῶν μέρει τῇ γῇ προσψαῦσαι φιλονεικῶν. οὕτως τοῖς κατὰ Χριστὸν ἀγωνισταῖς μένει συνοῦσα καὶ ἀποθανοῦσα ἡ νίκη. ἰάσεις γοῦν παντοίων παθῶν καὶ θαύματα καὶ θείων δυνάμεις ἐνεργειῶν, ὥσπερ ἡνίκα περιῆν, ἐπιτελοῦνται καὶ νῦν, οὐ παρὰ τὰς θήκας τῶν ἁγίων λειψάνων μόνον, ἀλλὰ καὶ παρὰ τὸ τῆς ἀριστείας

(1) Ἐπαγγέλομαι, pro ἐπάγγελμαι, ut rectè legitur in editione græco-latinâ R. P. Jacobi Sirmondi S. I.
(2) In jam memoratâ R. P. Sirmondi editione pro αὐτοῦ perperàm legitur ἑκάστ.
(3) In jam memoratâ Sirmondi editione pro τούτων legitur τοσαῦτα, & ibidem εἰ καὶ deest.
(4) Obijt is anno Christi 460. Quâ de re vide plura suprà pag. 232 & 233.

ϰ̀ ἀθλήσεως τ͂ πολυχρονίε μνημόσυνον, τὸν μέγαν λέγω ϰ̀ ἀοίδιμον κίονα, τέτε δὴ τ͂ δικαίε ϰ̀ πολυϋμνήτε Συμεὼν· ȣ̃ ταῖς ἁγίαις πρεσβείαις κᾀμὲ βοηθέμενον, τοῖς ἀγαθοῖς τέτοις πόνοις ἐπιμεῖναι ϰ̀ ποθῶ καὶ πρὸς τὴν ἐυαγγελικὴν πολιτείαν κατευθυνθῆναι. Hoc est, *Gentiano Herveto* interprete: *Cùm posthac autem diu vixisset, & multis miraculis & laboribus, ardoréque Solis, & hibernâ glacie, & vehementibus ventorum insultibus, & humanæ naturæ imbecillitate, solus ex omnibus, qui unquam fuerunt, mansisset inexpugnabilis, postquam eum deinceps oportuit esse cum Christo, & immensorum certaminum coronas accipere, quod homo quidem esset, morte confirmavit ijs, qui non credebant; mansit autem etiam post mortem immobilis; & in Cœlum quidem anima pervenerat, corpus autem ne sic quidem cadere sustinuit, sed rectum stetit in loco certaminum, tanquam invictus athleta, nullâ parte membrorum volens terram tangere. Sic Christi Athletis manet etiam post mortem cum eis simul versans victoria. Variorum certè morborum curationes, & miracula, & divinarum virtutes operationum, sicut quando erat superstes, ita nunc quoque fiunt, non solùm apud loculos sanctarum reliquiarum, sed etiam apud summæ ejus virtutis & diuturnæ decertationis monimentum, magnam, inquam, illam & celebratam columnam, hujus justi & laudibus celebrandi Symeonis. Cujus sanctis intercessionibus cupio ut ego adjutus, in his sanctis perseverem laboribus; (1) Deúmque precor, qui est communis ornatus, & est splendor pietatis & veræ religionis, ut & mea vita corrigatur, & ad Evangelicam vitæ formam dirigatur.* Hucusq; versio illa latina *Gentiani Herveti*. Cæterùm cùm hæc jam scripsissem, peropportunè *ex Bibliothecâ Francisci, quondam Comitis Nadasdi*, cum alijs aliquot ratis Libris *in Augustissimam Bibliothecam Cæsaream* tandem aliquando pervenit omnium *Theodoreti* Operum editio græco-latina R.P. *Jacobi Sirmondi* S.I., Parisijs A. 1642 apud Sebastianum & Gabrielem Cramosios fratres quatuor Tomis in folio impressa, & multos jam annos vehementer à me desiderata.

In

(1) *In ipso suprà exhibito contextu græco desunt hæc verba:* Deúmq; precor, qui est communis ornatus, & est splendor pietatis & veræ religionis, ut & mea vita corrigatur. *Est autem ibi illa clausula aliquanto brevior, & latinè se habet hoc modo:* Cujus sanctis intercessionibus etiam cupio, ut & ego adjutus, in his bonis laboribus perseverem, & ad Evangelicam conversationem dirigar. *Ex hâc autem clausulâ verisimiliter colligi potest, quòd Autor istius Appendicis Vitæ* S. Symeonis Stylitæ *fuerit & ipse* Asceta *sive* Monachus. *Videtur enim per* Πολιτείαν Ἐυαγγελικὴν *sive* Conversationem Evangelicam *hoc loco significari* Vita ascetica *sive* monastica, *& sic appellari propter verba* Christi *in Evangelio* S. Matthæi *cap.* 19 *vers.* 21 *&* S. Lucæ *cap.* 18 *vers.* 22, *ubi ait, eum, qui vult perfectus esse, & vitam æternam possidere, debere omnia vendere, quæ habet, & dare pauperibus, & se sequi. Ita certè illa verba interpretatur* Joannes Patriarcha Hierosolymitanus *in Vitâ* S. Joannis Damasceni, *pag.* 15 *editionis Parisinæ Billianæ, ubi de transitu ejus ad vitam monasticam scribit hoc modo:* Cúmque duæ ipsi Dominicæ sententiæ propositæ essent, altera, quæ hoc statueret, ut facultates suas venderet ac pauperibus distribueret, altera ut domos & agros aliáque omnia Domini causâ relinqueret, ita se comparavit, ut *&c. Vide etiam suprà Cod. XXI, num.* 10, *pag.* 292 *&* 293.

In hujus igitur editionis Tomo tertio exſtat etiam græcè & latinè *Hiſtoria* ejus Φιλόθε☉ ſive *Religioſa*; ſed, quod valdè dolendum eſt, culpâ bibliopolæ, qui illud exemplar *Comiti Nadaſdo* olim vendidit, deſunt ibi in principio iſtius Hiſtoriæ ſex folia, nempe à pag. 757 uſque ad pag. 768 incluſivè, ideóque ignoro, quomodo prior illa Hiſtoriæ pars, quæ ibi deeſt, tùm græcè, tùm latinè, ſe habeat. In Capite autem ejuſdem Hiſtoriæ vigeſimo ſexto, quo de *S. Symeone Stylitâ* agitur, præter opinionem & ſingulari cum admiratione deprehendi, finem ejus tàm à præſenti Codice manuſcripto *Cæſareo*, quàm à *Gentiani Herveti* editione valdè diſcrepare: & nonnulla quidem verba, quæ re verâ *Theodoreti* non ſunt, ita eſſe mutata, ac ſi *Theodoreti* eſſent; reliqua autem, de miraculis & cultu *S. Symeonis Stylitæ* poſt obitum, quæ, ut nimis manifeſtè aliena, non æquè facilè mutari potuerunt, omninò omiſſa eſſe. Quis autem hujus interpolationis autor ſit, & an ea antiqui alicujus Codicis manuſcripti autoritate nitatur, id mihi prorsùs eſt incognitum. Deſinít itaque ibi iſtud Caput hoc modo: Ἀλλ' οὐ πάντα ἔγωγε συγγράφειν ἐπήγγελμαι, ἀλλὰ δι' ὀλίγων τῆς ἙΚΑ'ΣΤΟΥ πολιτείας ἐπιδεῖξαι τὸν χαρακτῆρα. συγγράψουσι δὲ, ὡς εἰκὸς καὶ ἄλλοι ΤΟΥΤΩΝΙ' πολλῷ πλείονα· ἘΙ δὲ καὶ ἘΠΙΒΙΩ'Η, ΚΑΙ' ΜΕΙ'ΖΩΝΑ ΤΥΧΟ'Ν ΠΡΟΣΘΗ'ΣΟΥΣΙ ΘΑΥ'ΜΑΤΑ. ἘΓΩ' ΔΕ' ΚΑΙ' ἈΥΤΟ'Ν ΤΑΙ͂Σ ἘΟΙΚΕΙ'ΑΙΣ ΠΡΟΣΕΥΧΑΙ͂Σ βοηθέμενον, τοῖς ἀγαθοῖς τέτοις πόνοις ἐπιμεῖναι καὶ ποθῶ, ΚΑΙ' ΤΟ'Ν ΘΕΟ'Ν ἹΚΕΤΕΥ'Ω, ΚΟ'ΣΜΟΝ ὌΝΤΑ ΚΟΙΝΟ'Ν, ΚΑΙ' ΤΗ͂Σ ἘΥΣΕΒΕΙ'ΑΣ ἈΓΛΑ'Ι͂ΣΜΑ, ΚΑΙ' ΤΟ'Ν ἘΜΑΥΤΟΥ͂ ῬΥΘΜΗΘΗ͂ΝΑΙ ΒΙ'ΟΝ, καὶ πρὸς τὴν Ἐυαγγελικὴν πολιτείαν κατευθυνθῆναι. Hoc eſt, ſecundùm verſionem latinam, ibidem è regione appoſitam: *Sed omnia ego conſcribenda non ſuſcepi, ſed ex paucis ejus in omnibus inſtituti formam demonſtrare. Scribent autem, ut veriſimile eſt, & alij multo plura: quòd ſi vitam produxerit, majora etiam fortaſſe addent miracula. Ego verò & ipſum proprijs orationibus adjutum, in bonis iſtis laboribus perſeverare cupio, & Deum oro, cùm ſit commune decus & ornamentum religionis, & meam ipſius vitam corrigi, atque ad Evangelicam normam dirigi.* De hâc igitur editionis iſtius græco-latinæ magnâ lectionis varietate quilibet ſuo arbitratu judicet. Ego verò hoc tantùm nunc addo, in eodem præſtantiſſimo Codice manuſcripto *Cæſareo*, de quo hucuſque ex profeſſo egi, digniſſimum deniq; obſervatu eſſe, quod folij centeſſimi ſeptuageſimi

primi paginâ primâ expresse indicatur, eum scriptum esse MANV cujusdam PACHOMII. Ipsa illa verba græca sunt hæc: ΠΟΝΗΜΑ ΧΕΙΡΟΣ ΤΑΠΕΙΝΟΥ ΠΑΧΩΜΙΟΥ. Hoc est: LABOR MANVS HVMILIS PACHOMII. Sed quis ille fuerit PACHOMIVS, & quo tempore vixerit, nondum mihi liquet, cùm permulti fuerint ejus nominis, nec ullum addatur differentiæ indicium. Si quis fortè etiam conjecerit, *Pachomium* illum, qui Codicem hunc manu suâ scripsit, autorem esse suprà memorati *Supplementi Capitis vigesimi sexti de S. Symeone Stylitâ*, parum abest, quin ei haud dubitanter assentiar.

Secundò, & quidem à fol. 156 pag. 2 usque ad fol. 171 pag. 1, *ejusdem Theodoreti Oratio de Divinâ Charitate*; cujus titulus & principium: Περὶ τῆς θείας ἀγάπης λόγος λα΄. Ἡλίκοι μὲν οἱ τῆς ἀρετῆς ἀθληταὶ, καὶ ὅσοι, καὶ οἵοις στεφάνοις λαμπρύνονται, σαφῶς διδάσκει τὰ περὶ αὐτῶν συγγραφέντα ΗΜΙ͂Ν διηγήματα· εἰ γὰρ καὶ μὴ πάντας αὐτῶν περιέχει τοὺς ἄθλους, ἀλλὰ ἀπόχρη καὶ τὰ ὀλίγα παντὸς τοῦ βίου δεῖξαι τὸν χαρακτῆρα. καὶ γὰρ τὸν χρυσὸν οὐχ ἅπαντα &c. Edidit hanc *Orationem latinè Gentianus Hervetus* in fine suprà memoratæ Historiæ de Vitis Sanctorum Patrum Ascetarum, in triginta Capita divisæ, cujus & ipse *Theodoretus* in principio hujus Orationis meminit; inscribitúrque ac incipit ea versio hoc modo: *Ejusdem Theodoreti Oratio de Charitate. Quanti quidem sint virtutis athletæ, quàm multisque & qualibus coronis decorentur, apertè docent quæ à NOBIS de eis scriptæ sunt Narrationes. Nam etsi non continent omnia eorum certamina; sufficiunt tamen vel pauca ad ostendendam totius vitæ formam. Etenim non totum aurum* &c. Est itaque hæc Oratio ibi *Appendix* suprà memoratæ Historiæ Asceticæ sive Religiosæ; inter Opera autem omnia *Theodoreti*, à R.P. *Jacobo Sirmondo* græcè & latinè edita, exstat ea in Tomo quarto pag. 680 & deinceps.

XXXI.

(1) *Fuit is olim inter Codices manuscriptos Theologicos Græcos* nonagesimus septimus.

Trigesimus primus (1) Codex manuscriptus *Historicus Græcus* est *chartaceus* antiquus & bonæ notæ in *folio*, constátque folijs *quadringentis quinquaginta quinque*, & ad *Joannem Sambucum*, ut ipse solitâ propriæ manûs inscriptione testatur, olim pertinuit. Continentur eo hæc:

Primò, & quidem à fol. 1 pag. 1 usque ad fol. 11 pag. 2, *Symeonis Metaphrastæ Vita S. Theodoræ Alexandrinæ, pertinens ad diem undecimum Septembris*; cujus titulus & principium: Ἐκ τοῦ Μεταφραστοῦ, Βίος τῆς ὁσίας μητρὸς ἡμῶν Θεοδώρας, τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ,

ἐν

ἐν τῇ ια΄ τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός. Ζήνων μὲν ἤδη τὴν αὐτοκράτορα Ῥωμαίοις διεῖπεν ἀρχήν· Γρηγόριος δὲ &c. Plura de eâdem Vitâ vide suprà in recensione Codicis *decimi sexti*, num. 14. pag. 239.

Secundò, & quidem à fol. 12 pag. 1 usq; ad fol. 34 pag. 2, *Vita S. Silvestri, primi ejus nominis Papæ Romani*, qui electus est Kalendis Februarijs A. C. 314, & die ultimo Decembris anni 335 obijt, ab anonymo quodam (1) *incerto Autore* conscripta; cujus Titulus cum Prooemio & principio est talis: Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Σιλβέστρου Πάπα Ῥώμης· (2) Ἰανουαρίῳ β΄. Ὁ (3) ἡμέτερος ἱστοριογράφος ΕΥΣΕΒΙΟΣ, ἡνίκα τὴν Ἐκκλησιαστικὴν ἔγραφεν Ἱστορίαν, παραλέλοιπεν ἐκεῖνα, ὧν μνήμην ἐποιήσατο ἐν ἑτέροις αὐτοῦ πονήμασι. καὶ γὰρ ἘΝ ἘΙΚΟΣΙ ΛΟΓΟΙΣ, τουτέστιν ἘΝ ΔΥΟΔΕΚΑΣΙ, σχεδὸν τῶν ἐν ἁπάσαις ἐπαρχίαις Μαρτύρων, Ἐπισκόπων, Ὁμολογητῶν, καὶ ἁγίων γυναικῶν καὶ παρθένων, παρεσκεύασε τὰ πάθη φέρεσθαι. τοιγαροῦν μόνος αὐτὸς εὑρίσκεται κατὰ τάξιν συγγράψας πάντων ἀνθρώπων τῶν Ἐπισκόπων λέγω τὰ κατορθώματα, ἀπὸ τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Πέτρου, ἐκείνων τῶν πόλεων, αἵτινες τὸ ἀκρότατον τῆς ἱερωσύνης διὰ τῶν Ἀποστολικῶν θρόνων ἐπέχουσι· τουτέστι, Ῥώμης, Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων, Ἐφέσου, καὶ Ἀλεξανδρείας, τῶν παρεληλυθότων πόλεων ἄχρι τῶν ἰδίων χρόνων τὰ κατορθώματα ἑλληνικῇ γλώσσῃ συνέγραψεν, ἀπαριθμηθέντων αὐτῷ πάντων τῶν τοιούτων Ἐπισκόπων. Τὸν δὲ τῆς Ῥώμης Ἐπίσκοπον ΣΙΛΒΕΣΤΡΟΝ ἐκ τῆς ἙΛΛΗΝΙΔΟΣ συγγραφῆς μεταθεῖναί με κελεύσας, ἁγιώτατε Δέσποτα, καὶ μακαριώτατε, τοῦτο παρακαλῶ τὰς σὰς ἁγίας εὐχὰς συμπράξαι μοι καὶ ἐπιτυχεῖν, ὅπως μή τινι ἁμαρτίᾳ ἢ καταφρονήσει παραλειφθέντων τινῶν, δόξω ἐπιτρέχειν τὰ τῆς ἑρμηνείας, καὶ μέμψεως ἄξιον γένηται τοῦτο τῆς ἐμῆς προπετείας. ὅμως διὰ τῶν σῶν τιμίων εὐχῶν ἀρχὴν ὧδε ποιοῦμαι τοῦ λόγου. Ὁ Σίλβεστρος οὗτος ἐν νηπίᾳ ὢν ἡλικίᾳ, Κυρίνῳ τινὶ Πρεσβυτέρῳ παρηκολούθησεν· οὗτινος καὶ τὸν λόγον καὶ τὰ ἔργα ὠφεληθεὶς, &c. Definit autem eadem *Vita S. Silvestri* Narratio hoc modo: Οὕτως οὖν ποιῶν καὶ διδάσκων αὐτοὺς ὁ μακάριος ΣΙΛΒΕΣΤΡΟΣ, μετὰ χρόνον τινὰ πρὸς Κύριον ἐξεδήμησε, ΜΗΝΙ ἸΑΝΟΥΑΡΙῼ ΔΕΥΤΕΡᾼ, τὸν δρόμον τελέσας, τὴν πίστιν τηρήσας· λοιπὸν δὲ καὶ τὸν στέφανον τῆς δικαιοσύνης ἀπολαβὼν, καὶ πρεσβεύων ὑπὲρ ἡμῶν πάντοτε πρὸς Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν ἡμῶν· ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις σὺν τῷ ἀνάρχῳ αὐτοῦ Πατρὶ καὶ τῷ

(1) *Vide* Leonis Allatij *Diatribam de Symeonum Scriptis pag.* 122.
(2) *Hoc est*: Mensis Januarij die secundo. *Vide etiam* Menæa Græcorum *eodem die*; Martyrologium *autem* Romanum *d.* 31 *Decembris. Consule quoque Librum quintum horum Commentariorum pag.* 275.
(3) *Hoc est*, Noster; *nempe ut* Christianus.

παναγίῳ καὶ ζωοποιῷ αὐτοῦ Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν. Secundùm igitur Narrationis suprà exhibitum *Proœmium*, scripsit *primus græcè S. Silvestri Papæ Vitam Eusebius Pamphili*, Cæsareæ Palæstinæ Episcopus, in Magno aliquo *Opere viginti Librorum* de omnium ferè Provinciarum Martyribus, Episcopis, Confessoribus, & sanctis Mulieribus atque Virginibus, eámque Vitam posteà incertus aliquis anonymus interpres in *Latinam linguam* transtulit; & porrò ex antiquâ istâ *Latinâ Versione* prodijt denuò hæc ejusdem Vitæ *nova editio Græca*, ut ex collatione utriusq; Procemij luculenter apparet. Exstat enim vetusta illa istius Vitæ *Translatio Latina* in *Augustissimæ Bibliothecæ Cæsareæ* antiquo Codice manuscripto membranaceo, inter Codices manuscriptos Historicos Latinos *quarto*, à fol. 123 pag. 2 usque ad fol. 155 pag. 1, estq; ibi divisa in *Libros duos*; quorum *primo* præfixa est hæc Præfatio: *INCIPIT PROLOGVS IN VITAM SANCTI SILVESTRI PAPÆ. Historiographus noster EVSEBIVS, Cæsareæ Palæstinæ Vrbis Episcopus, cùm Historiam Ecclesiasticam scriberet, prætermisit ea, quæ in alijs Opusculis sunt, vel quæ se meminit retulisse. Nam VIGINTI LIBROS, id est, DVAS DECADAS, omnium pœnè Provinciarum Passiones Martyrum, & Episcoporum & Confessorum, & sacrarum Virginum ac Mulierum, continere fecit. Deinde secutus, & ab Apostolo Petro omnium Episcoporum Nomina & Gesta conscripsit; & earum Vrbium, quæ arcem Pontificatûs per Apostolicas Sedes tenere noscuntur, ut Vrbs Roma, Antiochia, Hierosolyma, Ephesus, & Alexandria, harum Vrbium Episcoporum omnium præteritorum Nomina usque ad tempus suum & Gesta græco sermone conscripsit. Ex quo numero unum Episcoporum Vrbis Romæ Sanctum SILVESTRVM me de GRÆCO in LATINVM transferre præcepisti, Domine Sancte ac Beatissime Pater. Et quia exiguum me ad TRANSLATIONEM hanc esse considero, elegi hoc detegere, quòd sim parvi sermonis & inertis ingenij. Vnde obsecro, ut per me tuis orationibus impetres, ne, qui culpam contemptoris fugio, præsumptoris noxam incurram. Sed tuis orationibus veniam me consequi non dubito, credens, quòd orando implere facias, quod me arripere jubendo fecisti. Nam certus sum, quod in hoc transferendi studio, si quid vituperationis exstiterit, merita sint audaciæ meæ, tuæ verò orationis, si evasero culpam.* Sequitur deinde initium *Libri primi* hoc modo: *EXPLICIT PROLOGVS; INCIPIT VITA. SILVESTER igitur, Vrbis Romæ Episcopus, cùm esset infantulus, à viduâ matre, Justâ nomine & opere, traditus est Cirino Presbytero; cujus & vitam imitatus & mores*, &c. Definit

autem

autem *Liber* ille *primus*, atque incipit *secundus* his verbis: *Horum itaque duorum ita assertio, id est, Cratonis Philosophi & Zenophili Illustris, pro lege habebatur; nec, ut assolet, inveniebatur quispiam, qui in ambiguo poneret, quod eorum fuisset judicio terminatum; unde etiam cum omnium voluntate majorum minorúmque hos Cognitores Augusti altercationibus Judaicis & Christianis defensionibus posuerunt. Quod verò initium disputationis exstiterit, qui ordo sermonum fuerit, quis verò finis evenerit, SECVNDI LIBRI textus ostendit, in quo Fidei Trophæum erigitur, & adversus pugnas Judaicæ superstitionis Domini nostri Jesu Christi pars accepit palmam. EXPLICIT LIBER PRIMVS; INCIPIT LIBER SECVNDVS: Priori Libello hic finis occurrit, qui promitteret secundum hunc Librum; Judæorum contentiones Christianorum defensionibus obviantes, datis ab Augusto Constantino Judicibus, eas usque prostratas, ut victoria Christi ab his sumeret palmam;* &c. Definit denique totus ille Liber secundus hoc modo: *Intereà Constantinus pietate fretus, armis Gothos aliásque barbaras nationes, nisi quæ vel amicitijs vel deditatione sui pacem præbuerant, in solo proprio edomuit: & quanto magis religiosus & humiliùs Deo se subjecerat, tanto ampliùs & Deus universa ipsi subdebat; & ad Antonium quoq; primum eremi habitatorem, velut ad unum ex Prophetis, literas suppliciter mittit, ut pro se ac liberis suis Dominum supplicaret; adeò non solùm meritis suis ac religione morum, sed & intercessione omnium Sanctorum commendabilem Deo fieri gestiebat. Et quoniam cupientes nosse ejus insignia, Historia, quæ à sancto Eusebio scripta est græco sermone, poterit edocere, in hoc loco translationi nostræ finem imponat.* Hucusque Vita illa *S. Silvestri*, in Libros duos divisa. Verumenimverò, quantum ea, quæ ibi de *Imp. Constantini Magni Baptismo* referuntur, à relatione *Eusebij Pamphili* in Libro quarto de Vitâ ejusdem Imperatoris discrepent, vide in Appendice Libri *quinti* horum Commentariorum pag. 398 & deinceps.

Tertiò, & quidem à fol. 35 pag. 1 usque ad fol. 41 pag. 2, *S. Basilij Magni, Cæsareæ in Cappadociâ Archiepiscopi, Oratio encomiastica in S. Gordium Martyrem*, pertinens ad diem tertium Januarij, atque incipiens his verbis: Νόμ☉ ἐςὶ φύσεως ταῖς μελίσσαις &c. Plura de eâdem Oratione vide Libri *tertij* horum Commentariorum paginâ 113.

Quartò, & quidem à fol. 41 pag. 2 usque ad fol. 49 pag. 2, *ejusdem S. Basilij Magni Oratio exhortatoria ad Baptismum*, incipiens his verbis: Ὁ μὲν σοφὸς Σολομὼν &c. Plura de eâdem Oratione vide Libri *tertij* horum Commentariorum pag. 113.

Quintò, & quidem à fol. 50 pag. 1 usque ad fol. 62 pag. 2, *S. Joannis Chrysostomi Homilia quarta in Lazarum & Divitem*; cujus titulus & principium: Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Χρυσοστόμου Λόγος εἰς τὸν πλούσιον καὶ εἰς τὸν Λάζαρον τέταρτος· καὶ τίνος ἕνεκεν οὐκ εἶπεν ἔλαβες τὰ ἀγαθά σου, ἀλλ' ἀπέλαβες· καὶ διατί οἱ μὲν δίκαιοι κινδύνοις περιπίπτουσι πολλάκις, οἱ δὲ ἁμαρτωλοὶ τούτους διαφεύγουσι. Ὀυ τὰ τυχόντα ὑμᾶς ὤνησεν ἡ κατὰ τὸν Λάζαρον παραβολὴ &c. Plura de eâdem Homiliâ vide Libri *quarti* horum Commentariorum pag. 121: sed ibi ea numeratur ejus argumenti *tertia*, non autem *quarta*; & pro ὑμᾶς legitur ἡμᾶς.

Sextò, & quidem à fol. 62 pag. 2 usque ad fol. 71 pag. 2, *ejusdem S. Joannis Chrysostomi Oratio quinta in Lazarum & Divitem*; cujus titulus & principium: Τοῦ αὐτοῦ Λόγος εἰς τὴν κατὰ τὸν πλούσιον καὶ τὸν Λάζαρον παραβολήν· καὶ ὅτι τὸ συνειδὸς εἴωθεν ἡμᾶς ἀναμιμνήσκειν παλαιὰ ἁμαρτήματα· καὶ εἰς τὸν Ἰωσήφ. Λόγος ε΄. Τῆς τοῦ Λαζάρου παραβολῆς τὸ τέλος &c. Plura de eâdem Oratione vide Libri *quarti* horum Commentariorum pag. 121; sed ibi ea numeratur ejus argumenti *quarta*, non autem *quinta*.

Septimò, & quidem à fol. 72 pag. 1 usque ad fol. 78 pag. 1, *ejusdem S. Joannis Chrysostomi Expositio Orationis Dominicæ*; cujus principium: Πάσης μὲν θεοπνεύστου γραφῆς ἡ ἀνάγνωσις &c. Vide Operum S. Chrysostomi editionem græcam Savilianam Tomi quinti pag. 183.

Octavò, & quidem à fol. 78 pag. 1 usque ad fol. 89 pag. 2, *ejusdem S. Joannis Chrysostomi Oratio in Inscriptionem Psalmi quinquagesimi*; cujus principium: Οἱ ζωγράφοι μιμοῦνται τῇ τε τέχνῃ τὴν φύσιν, καὶ &c. Plura de eâdem Oratione vide suprà Libri *quarti* horum Commentariorum pag. 101.

Nonò, & quidem à fol. 89 pag. 2 usque ad fol. 92 pag. 2, *ejusdem S. Joannis Chrysostomi Oratio de Pœnitentiâ*; cujus principium: Διαγεγράφαμεν, ἀγαπητοί, τὰ τῆς μετανοίας φάρμακα, &c. Vide Operum S. Chrysostomi editionem græcam Savilianam Tomi sexti pag. 924.

Decimò, & quidem à fol. 92 pag. 2 usque ad fol. 104 pag. 1, *ejusdem Chrysostomi Oratio secunda in Psalmum quinquagesimum*; quæ incipit his verbis: Τὰ λείψανα τῆς χθεσινῆς τραπέζης &c. Plura de eâdem Oratione vide Libri *quarti* horum Commentariorum pagina 101.

Vndecimò, & quidem à fol. 104 pag. 2 uſque ad fol. 107 pag. 2, *ejuſdem Chryſoſtomi Oratio de Vanitate vitæ & in Mortuos*; cujus principium: Ὅσοι τὰ τοῦ βίου μάταια &c. Vide Librum *quartum* horum Commentariorum pag. 94.

Duodecimò, & quidem à fol. 108 pag. 1 uſque ad fol. 111 pag. 2, *Hiſtoria Miraculi*, quod A. C. 765 ſub *Imp. Conſtantino Copronymo*, cùm quæſtio de ſacrarum Imaginum cultu quàm maximè agitaretur, opportuniſſimè contigit *Beryti per Imaginem Chriſti*, quæ cùm à Judæis ad imitationem Paſſionis Dominicæ per ludibrium crucifixa eſſet, verum ex latere ſuo emiſit ſanguinem & aquam. Attribuitur quidem ea in hoc Codice *S. Athanaſio Archiepiſcopo Alexandrino*, ſed perperàm; verúſque Hiſtoriæ iſtius autor eſt *Athanaſius* aliquis, *Magno illo Athanaſio integris ferè quadringentis annis junior*, utpote qui ipſe expreſsè indicat, ſe eodem tempore vixiſſe, quo Miraculum illud contigit. Inſcribitur ibi ea Hiſtoria atque incipit hoc modo: Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας διήγησις περὶ τοῦ γεγονότος θαύματος ἐν Βηρυτῷ παρὰ τῆς ἁγίας εἰκόνος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐικῇ τῇ παιδείᾳ ἄμοιρος καὶ ἀμέτοχος ὁ τάλας ἐγὼ, &c. Plura de hâc Miraculi iſtius Berytienſis Narratione græcâ, ejúſque antiquiſſimâ *verſione latinâ*, vide Libri *primi* horum Commentariorum paginâ 123 & deinceps uſque ad pag. 132; item Libri *quarti* pag. 67, 68, 100, 101 & 201. Conſule inſuper Operum *S. Athanaſij Magni* editionem græco-latinam Pariſinam anni 1627 in folio Tomi ſecundi pag. 627.

Decimo tertiò, & quidem à fol. 111 pag. 2 uſque ad fol. 126 pag. 2, *Anonymi alicujus incerti Autoris Commentarius hiſtoricus de Imagine Beatiſſimæ Virginis Deiparæ, quam S.* (1) *Germanus Patriarcha Conſtantinopolitanus in ſacro ſuo Itinere Hieroſolymitano ex ejuſdem Sanctiſſimæ Virginis archetypâ Imagine non-manufactâ, columnæ Templi, à Sanctis Apoſtolis Petro & Joanne Lyddæ ſive Dioſpoli in Palæſtinâ in honorem Ipſius adhuc ſuperſtitis exſtructi, vivis coloribus* (2) *divinitùs impreſſâ, curavit in tabulâ quâdam depingi; quæque circa finem Imperij Leonis Iſaurici, cùm à ſuprà laudato S. Germano, jam morti vicino, ob perſecutionem Iconomachicam alto mari impoſita eſſet, miraculo prorsùs ſtupendo Conſtantinopoli Romam transnatans, pervenit ad Papam* (3) *Gregorium Tertium; & ſimiliter poſt*

(1) *Tranſlatus is eſt ab Epiſcopatu Cyziceno ad Patriarchatum Conſtantinopolitanum A. C. 714; anno autem 730 propter defenſionem cultûs ſacrarum Imaginum partim ſponte abdicavit, partim ab impio Imperatore* Leone Iſaurico *ignominiosè depoſitus eſt, & circa annum 740 obijt. Vide Card.* Baronij *Annal. Eccleſiaſt. Tom.* IX *annis ſuprà memoratis, & R. P.* Philippi Labbæi *Tom. 1 de Scriptoribus Eccleſiaſticis.* (2) *Hæc ea ibi fol. 113 pag. 2 appellatur* Εἰκὼν οὐ χειρόγραφος, ἀλλὰ θεόγραφος *hoc eſt, Imago non manu, ſed à Deo picta.* (3) *Electus is eſt die 16 Februarij A. C. 731; obijt autem d. 28 Novembris A. 741.*

post integros (1) centum annos, cùm suprà memorata persecutio cessâsset, sub Imperatrice Theodorâ, Imp. Theophili viduâ, eodem miraculoso transnatationis modo ultrò ac sponte suâ remigravit Româ Constantinopolim; ideóque ibi in celeberrimo Beatissimæ Dei-Genitricis Templo (2) Chalcopratiano collocata, & ῬΩΜΑΪ́Α sive ROMANA cognominata, summam venerationem & solennem memoriæ reditûs sui celebrationem quotannis die octavo Septembris promeruit. Titulus istius Commentarij cum initio Proœmij est talis: Ὑπόμνημα εἰς τὴν ἐπωνυμίαν τῆς ἀχράντου καὶ προσκυνητῆς εἰκόνος τῆς παναμώμου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας τῆς ῬΩΜΑΪ́ΑΣ. Καὶ πάντα μὲν ὁ χρόνος, ὅσα ὑπὸ χρόνον κατὰ γένεσιν καὶ γένεσιν γινόμενα, ῥέων ἀεὶ καὶ φθειρόμενος δαπανᾶν οἶδε καὶ φθείρειν, καὶ πολλὰ τούτων καὶ εἰς τὸ μὴ ὂν ἀναλύειν· ἀλλὰ τὰ σιωπῆς ἄξια, εὐλόγως· ὧν γὰρ τὸ εἶναι φθορὰ καὶ λύμη, τούτοις τὸ μὴ εἶναι, φθορᾶς καὶ λύμης ἀναίρεσις. ὅσα δὲ τῆς μνήμης ὀφείλει μετέχειν διηνεκοῦς καὶ γνώσεως ἀλήκτου, καὶ μάλιστα δόξαν Θεοῦ ἀναγγέλλοντα, καὶ τὸ πρῶτον ἀξίωμα καὶ μέγα καὶ ἴδιον τῶν λογικῶν φύσεων τὴν πίστιν εἰς αὔξησιν κινοῦντα καὶ βελτίωσιν, οὐ δίκαιον ἐπικαλύπτειν καὶ σβεννύειν, καὶ τῆς ἐξ αὐτῶν ὠφελείας ἀποστερεῖν, τοὺς μεγάλα κερδαίνειν ἐκ τούτων ὀφείλοντας. ὅθεν καὶ ὁ πάντα πρὶν γενέσεως αὐτῶν ἐπιστάμενος Θεός, παραγαγὼν τὸν χρόνον οὐκ ὄντα, παρήγαγε καὶ τὴν ἐκ τοῦ λόγου βοήθειαν τοῖς φύσει τῷ χρόνῳ βαρυνομένοις, δύναμιν ἀντίρροπον εἰς τὸ ἀναθάλλειν, ταῖς ἐξ αὐτοῦ τὴν ἄγνοιαν ἀποκαθαίροντος ἐπιρροαῖς, καὶ τῷ οἰκείῳ φωτὶ τὴν λήθην ἐξαίροντος, καὶ διατηροῦντος τῶν ἀξιομνημονεύτων τὴν γνῶσιν τῷ ἀφθόρῳ τῆς ἰδίας φύσεως ἀδιαφθόρως. ἐπεὶ οὖν τῇ συνήθει χρώμενος ὁ χρόνος φθορᾷ, καὶ τὸ μέγα καὶ παράδοξον θαῦμα τῆς Θεομήτορος, ὃ τῇ παναχράντῳ καὶ σεβαστῇ καὶ προσκυνητῇ ταύτῃ εἰκόνι ἐκεκλήρωτο, ἥτις τό, ῬΩΜΑΪ́Α καλεῖσθαι λαχοῦσα, τήν τε τοῦ Κωνσταντίνου καὶ πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν, ὅσην τὰ Χριστιανῶν πρεσβεύει ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου μέχρι δυσμῶν, καὶ κατακοσμεῖ καὶ δοξάζει, κατακαλύπτειν ἔμπαλιν ἐπειρᾶτο &c. Quo finito *Proœmio*, incipit ipsa Narratio; & primò quidem refertur, quòd Beatissima Virgo Deipara post Ascensionem Christi in Cœlum, præcipuè commorata sit apud Sanctos duos Apostolos *Petrum* & *Joannem:* apud illum videlicet, tanquam FVNDAMENTVM ECCLESIÆ FILII SVI CHRISTI; apud hunc autem, tanquam FILIVM SVVM SECVNDV'M GRATIAM, & cui specialiter à Christo moribundo commendata esset. Ipsa verba græca sunt hæc:

Ἄρτι

(1) *Nempe ab A.* 740, *circa quem suprà memoratus* S. Germanus *obijt, usque ad annum* 842, *quo* Imp. Theophilus *die* 20 *vel* 30 *Januarij obijt, &* Imp. Michael, *cognomine* Methysta *sive* Potor, *patri successit sub tutelâ matris* Theodoræ, *quæ cum* Methodio *Patriarchâ Constantinopolitano, in locum* Joannis *Patriarchæ hæretici substituto, cultum sacrarum Imaginum Constantinopoli feliciter ac constanter restituit.*

(2) *Vide suprà pag.* 164 & 166.

Ἄρτι οὖν ὁ δι' ἡμᾶς ἐξ οὐρανοῦ καταβὰς Θεὸς ἀναληφθεὶς εἰς οὐρανοὺς, ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τῆς μεγαλοσύνης τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός· ἡ μήτηρ δὲ καὶ παρθένος Μαρία, ἡ τῷ μεγάλῳ τούτῳ καὶ φρικτῷ μυστηρίῳ τῆς θείας σαρκώσεως ὑπηρετῆσαι καταξιωθεῖσα, ἡ κυρίως καὶ ἀληθῶς Θεοτόκος καὶ γενομένη καὶ ὀνομαζομένη καὶ ὁμολογουμένη, ἔτι ἐπὶ τῆς γῆς ἐποιεῖτο τὰς διατριβὰς, καὶ συνοῦσα διαπαντὸς τοῖς ἁγίοις μαθηταῖς καὶ Ἀποστόλοις τοῦ ἑαυτῆς Υἱοῦ καὶ Θεοῦ· οὐ τοῖς δώδεκα μόνον καὶ κορυφαίοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν· εἴκοσι γὰρ πρὸς τοῖς ἑκατὸν ὁμοθυμαδὸν ὄντες, ἐν τῷ ὑπερῴῳ ἐκείνῳ τὴν παρουσίαν τοῦ εὐλογημένου Παρακλήτου πάντες ἐξεδέχοντο. παρῆν οὖν καὶ αὐτὴ σὺν ταῖς γυναιξὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς τοῦ Κυρίου καὶ Υἱοῦ αὐτῆς, ὡς υἱοῖς τοῦ Ἰωσὴφ, νομιζομένου πατρὸς τοῦ Ἰησοῦ, τῆς Μαρίας δὲ ταύτης ἀνδρός. ἀφ' οὗ δὲ ἡ κατὰ τὸν πρωτομάρτυρα Στέφανον παρὰ τῶν Ἰουδαίων ἐπηνέχθη βιαιφονία, καὶ συναπηρέθησαν αὐτῷ χιλιάδες δύο τῶν πεπιστευκότων ὡς λόγος, καὶ μέγας ἐγένετο διωγμὸς ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις, πάντες δὲ διεσπάρησαν κατὰ τὰς χώρας τῆς Ἰουδαίας καὶ Σαμαρείας, πλὴν τῶν Ἀποστόλων, τουτέστι τῶν δώδεκα, ΠΕΤΡΩ καὶ ἸΩΑΝΝΗ τοῖς Θεολόγοις καὶ κορυφαίοις τῶν Ἀποστόλων συνδιῆγε τῷ μὲν, ὡς ΘΕΜΕΛΙΩ ΤΗΣ ἘΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΟΥ ΥἹΟΥ ἈΥΤΗΣ, τῷ δὲ, ὡς ΥἹΩ ἈΥΤΗΣ ΚΑΤΑ ΧΑΡΙΝ, ἡ ἀειπάρθενος τῷ παρθένῳ· ᾧ ἀποθνήσκων ὑπὲρ τῆς τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς τοῦ κόσμου σωτηρίας, ὁ ταύτης Υἱὸς καὶ Θεὸς παρέθετο ταύτην ὡς ἀπερίστατευτον.
Deindè autem narratur, quòd non multo pòst *S. Lucas Evangelista* pinxerit in tabulâ Imaginem Beatissimæ Virginis Deiparæ, quódque Ipsa eidem Imagini, à *S. Lucâ* sibi ostensæ, singularem impertiverit gratiam hís verbis: Ἡ ΧΑΡΙΣ ΜΟΥ ΜΕΤ' ἈΥΤΗΣ· hoc est: GRATIA MEA CVM IPSA. Integra illa verba, quibus id ibi refertur, sunt hæc: Χρόνος τοιγαροῦν οὐ πολὺς μετὰ ταῦτα παρῆλθε, καὶ ΛΟΥΚΑΣ ὁ θεσπέσιος Ἀπόστολος, οὗ ὁ ἔπαινος ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ, πᾶσαν σοφίαν καὶ παιδείαν, καὶ τὸ, ζωγραφεῖν αὐτὸ, εὐφυῶς ἠσκημένος, ἔγραφει ἐν πίνακι τὸν χαρακτῆρα τῆς παναχράντου ταύτης Δεσποίνης ἡμῶν καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, ἄρισα τὴν ἰδέαν αὐτῆς ἐξομοιωσάμενος ἠκριβωμένην τὴν ἡλικίαν, τοῦ μέσου μέτρου μικρὸν ἔχουσαν τὸ κεχαριτωμένον ἐκεῖνο καὶ ἅγιον πρόσωπον, βραχὺ τοῦ στρογγύλου μηκυνόμενον τὴν ῥῖνα, εὖ ὁμαλῶς κειμένην ἐπὶ τὸ εὐθὲς τῶν ὀφθαλμοὺς, λίαν καλοὺς,

καὶ

καὶ σεμνότητι κεχρωσμένους, θειοτέρα, κυαναῖς δὲ καθωραϊσμένους κόραις, καὶ βλεφαρίσι φαιδροπρεπῶς ὅτι μάλιστα· κυανὰς ὡσαύτως καὶ τὰς ὀφρύας· τὰ χείλη δὲ τὰ πανάμωμα, τῷ ἐρυθρῷ κοσμίως γανύμενα· τοὺς δακτύλους τῶν θεοδόχων χειρῶν, λεπτότητι τετορευμένους ἐν συμμέτρῳ τῷ μήκει· καὶ τῆς θεολαμποῦς κεφαλῆς τὰς τρίχας, τῷ ξανθῷ πραότερον ἠγλαϊσμένας· καὶ τὴν εἰκόνα τελείαν ἀπαρτίσας, προσάγει τῇ ἀρχετύπῳ Κυρίᾳ καὶ τοῦ παντὸς Βασιλίδι· ἡ δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπιβαλοῦσα ταύτῃ, καὶ τῆς ἰδίας ἐπιμνησθεῖσα προφητείας, ἣν ἐξεφώνησε, κυοφορεῖν ἀρχομένη τὸν Θεόν, Ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσί με πᾶσαι αἱ γενεαί, ἠγαλλίασε, καὶ λέγει πρὸς αὐτὸν εὐλαβῶς ὁμοῦ καὶ ἐξουσιαστικῶς· Ἡ ΧΑΡΙΣ ΜΟΥ ΜΕΤ' ΑΥΤΗΣ. καὶ γέγονεν ὁ λόγος ἔργον τῇ εἰκόνι διαμένον αἰώνιον, τέρατα καὶ σημεῖα καὶ μυρία θαύματα τῆς ἀχράντου ταύτης ἐνεργούσης ἀεννάως εἰκόνος τῆς Μητρὸς τοῦ Θεοῦ· καὶ ἡ εἰκὼν καὶ φωνὴ, καὶ ἡ πάντα νῦν ὑπερέχουσα χάρις. Hæc videlicet est illa Beatissimæ Virginis Deiparæ à *S. Lucâ* picta Imago, cujus *in trium Patriarcharum, Jobi Alexandrini, Christophori Antiocheni*, & *Basilij Hierosolymitani, Epistolâ Synodali ad Imp. Theophilum Iconomachum pro cultu sacrarum Imaginum fit* mentio his verbis: Καὶ γὰρ ὁ θεσπέσιος Ἀπόστολος καὶ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς τὸν θεῖον καὶ σεβάσμιον χαρακτῆρα τῆς παναγνοῦ Θεομήτορος Μαρίας, ἔτι ἐν σαρκὶ αὐτῆς ζώσης ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ τὰς διατριβὰς ποιουμένης ἐν τῇ ἁγίᾳ Σιὼν, ζωγραφικαῖς τε μίξεσι τὴν τῆς παναγνοῦ στήλην ἐν πίνακι διεχάραξε, ὡς ἐν κατόπτρῳ τῇ μετέπειτα γενεᾷ ἐγκαταλελοιπώς· καὶ ταύτην αὐτῇ ὑποδείξαντος, εἶπεν αὐτῷ· Ἡ ΧΑΡΙΣ ΜΟΥ ΜΕΤ' ΑΥΤΗΣ (1) ἜΣΤΑΙ. Hoc est: *Etenim divinus Apostolus ac Evangelista Lucas divinam & venerandam castissimæ Dei Genitricis Mariæ, adhuc in carne Hierosolymis viventis, atque in sanctâ Sione commorantis, Imaginem pictorijs (colorum & ceræ) mixturis in tabulâ formavit, velut in speculo eam relinquens contuendam posteris. Cúmque hanc Ipsi ostendisset, Ipsa ei dixit: GRATIA MEA CVM ILLA ERIT.* Hæc tres illi Patriarchæ nomine totius Synodi Orientalis. Nec alia, quàm hæc, intelligenda est Imago Beatissimæ Virginis Deiparæ, à *S. Lucâ* picta, cujus mentio fit apud *Nicephorum Callisti* Historiæ Ecclesiasticæ Lib. 15 cap. 14; ubi refert, eam ab Imperatrice *Pulcheriâ* fuisse collocatam *Constantinopoli* in Templo Mariano, ab ipsâ exstructo, & τῶν Ὁδηγῶν sive *Via Ducum* nuncupato.

(1) *Verbum hoc* ἔσται *videtur esse Grammatici alicujus marginale vel interlineare glossema.*

Ipsa

Ipsa *Nicephori* verba græca, quæ suprà quidem pag. 164 jam aliâ de causâ semel citata sunt, hîc autem ob præsentem alterius materiæ respectum necessariò repetenda videntur, sunt hæc: Δεύτερος (τῆς τοῦ Θεοῦ Μητρὸς δόμος) ὁ τῶν Ὁδηγῶν ἐστίν· ἐν ᾧ (ἡ αὐτὴ Πουλχερία) τὴν ἐξ Ἀντιόχου σταλεῖσαν εἰκόνα τῆς τοῦ Λόγου Μητρὸς ἐνετίθει. ἣν Λουκᾶς ὁ θεῖος Ἀπόστολος χερσὶ καθιστόρει, ζώσης ἔτι, καὶ τὸν τύπον ὁρώσης, καὶ ΤΗ'Ν ΧΑ'ΡΙΝ ΤΗ͂Ι ΜΟΡΦΗ͂Ι 'ΕΝΙΕΙ'ΣΗΣ· ἡ δή τις εἰκὼν ἐν τῷ Τριβουναλίῳ λεγομένῳ πρώτως τὸ εἰς δεῦρο τελούμενον αὐτῇ διεπράξατο· ἐφ' ᾧ καὶ κατὰ τὴν τρίτην τῶν ἡμερῶν τὴν παννυχίδα καὶ τὴν λιτὴν ἐνομοθέτει τελεῖσθαι· ὃ δὴ καὶ ἐς δεῦρο ὁρᾶται τηρούμενον. Hoc est: *Secundum (Sanctissimæ Dei-Genitricis) Templum, (ab Imperatrice Pulcheriâ ex ipsis fundamentis erectum) Viæ-Ducum est: in quo eadem Pulcheria collocavit, Antiochiâ sibi missam, Matris Dei Verbi Imaginem; quam divinus Apostolus Lucas suis manibus pinxerat, Ipsâ adhuc vivente, & effigiem illam suam non solùm vidente, verùm etiam singularem gratiam eidem impertiente. Hæc Imago primùm collocata fuit in loco, qui Tribunal vocatur; ibiq; ea, quæ nunc quoque fiunt, miracula edita sunt. In hoc etiam Templo ut tertio quoque hebdomadis die pervigilium & supplicatio fieret, eadem Pulcheria instituit: quod & ad hunc usq; diem servari cernitur.* Hæc *Nicephorus Callisti*. Huc quoq; pertinent *Symeonis Metaphrastæ* in Commentario de Vitâ *S. Lucæ* hæc verba: Ὃ δὲ τῶν ἄλλων ἐστὶ χαριέστατον, ὅτι καὶ αὐτὸν τὸν τοῦ προσλήμματος τοῦ ἐμοῦ Χριστοῦ τύπον, τόν τε τῆς αὐτὸν τεκούσης καὶ δούσης τὸ πρόσλημμα χαρακτῆρα, πρῶτος οὗτος ΚΗΡΩ͂Ι ΚΑΙ' ΧΡΩΜΑΣΙ (1) ΓΡΑ'ΨΑΣ ἐν εἰκόσι τιμᾶσθαι μέχρι καὶ νῦν παραδέδωκεν, ὥσπερ οὐκ ἀρκοῦν εἶναι νομίζων, εἰ μὴ καὶ δι' εἰκόνος καὶ (2) τύπου ἐντυγχάνει τοῖς ποθουμένοις, ὅπερ φιλίας θερμοτάτης ἐστὶ τεκμήριον. Hoc est: *Hoc autem inter cætera gratissimum est, quòd (idem S. Lucas) ipsum quoque typum assumptæ humanitatis Christi mei, ac signum ejus, quæ illum pepererat, & assumptam humanitatem dederat, primus* CERA AC COLORIBVS PINGENS, *ut ad hæc usque tempora in Imagine honorarentur, tradidit; tanquam non satis esse existimans, nisi etiam (quod ferventissimi amoris indicium est) per Imaginem ac typum versaretur cum ijs, quos diligit.* Ejusdem *Imaginis* fit etiam mentio in *Menæis Græcorum* die

Tt

(1) *Ita ibi re verâ legendum est; nempe* γράψας, *hoc est,* pingens: *quemadmodum etiam in suprà memoratis Augustissimæ Bibliothecæ Cæsareæ tribus Codicibus manuscriptis Historicis Græcis, XVto num. 11, XVIIto num. 44, & XVIIImo num. 14, rectè & constanter scriptum cernitur. Vulgò autem in impressâ editione Græcâ perperàm legitur* βάψας, *& in versione Latinâ æquè malè legitur* tingens. Χρώμασι, *etiam sive* Colores *minùs rectè ibidem appellantur* Lineamenta. (2) *In duobus suprà memoratis Codicibus manuscriptis pro* τύπου *legitur* τύπων.

die decimo Octobris, ubi de *S. Lucâ* agitur, his verbis: Φασὶ δὲ αὐτὸν πρῶτον τὴν εἰκόνα τῆς ἁγίας Θεοτόκου, ἐν ἀγκάλαις φέρουσαν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, διὰ ζωγραφικῆς τέχνης ἘΚ ΚΗΡΟΥ, καὶ ἑτέρας δύο ζωγραφῆσαι· προσφέρειν τε αὐτὰς τὸν Ἀπόστολον τῇ Μητρὶ τοῦ Κυρίου, εἰ ἀρεστόν ἐστι αὐτῇ· καὶ αὐτὴν φάναι καὶ εἰπεῖν, τὸ, ἩΧΆΡΙΣ ΤΟΥ͂ ἘΞ ἘΜΟΥ͂ ΤΕΧΘΈΝΤΟΣ ΔΙ' ἘΜΟΥ͂ ΜΕΤ' ἈΥΤΩ͂Ν. Hoc est: *Ajunt autem, ipsum primum Imaginem Sanctissimæ Deiparæ, in ulnis Dominum nostrum Jesum Christum gestantis, pictoriâ arte EX CERA formâsse, & eodem modo deinceps etiam alias duas ejusdem Imagines pinxisse; cúmque eas idem Apostolus ipsi Matri Domini obtulisset, ut cognosceret, an hoc factum suum illi placeret, ipsam dixisse: GRATIA EJVS, QVI EX ME NATVS EST, SIT PER ME CVM ILLIS.* Meminit quoque ejusdem Imaginis *Theophanes Cerameus, Archiepiscopus Tauromenitanus*, in Homiliâ vigesimâ in Dominicam Orthodoxiæ de sanctis Imaginibus hoc modo: Καὶ μὴν καὶ Λουκᾶς, ὁ γλαφυρὸς Εὐαγγελιστὴς, τὴν εἰκόνα τῆς Θεομήτορος ΚΗΡΩ͂ ΚΑΙ͂ ΧΡΩ΄ΜΑΣΙΝ ἐζωγράφησεν, ἐν ταῖς ἱεραῖς ὠλέναις ἀγκαλιζομένην τὸν Κύριον ἥτις ἐν τῇ (1) Μεγαλοπόλει νῦν διασώζεται. Hoc est: *Quin etiam Lucas, elegans ille Evangelista, Deiparæ Imaginem CERA ET COLORIBVS pinxit, sacris ulnis Dominum gestantem; quæ usque ad hodiernum diem Constantinopoli adservatur.* Hucusque *Theophanes*. Quæ duo posteriora *Menæorum* & *Theophanis* loca citat quidem R.P. *Jacobus Gretserus* capite decimo octavo Syntagmatis sui de Imaginibus Non-manufactis, deq; alijs à S. Lucâ pictis, sed à vero utriusque sensu longè aberrat. Ita enim scribit: *Illud non probo, quod in Menæo 18 die Octobris, quo anniversaria memoria S. Lucæ colitur, proditum est, hanc Imaginem à D. Lucâ FACTAM FVISSE EX CERA. Repugnant Græci Historici, qui consensu tradunt, FVISSE IMAGINEM PICTAM IN TABVLA. Et si EX CERA fuisset, S. Lucas potiùs hìc PLASTEN, quàm PICTOREM egisset; cùm tamen Scriptores S. Lucam non plastis, sed pictoribus annumerent. Quanquam video, Theophanem Cerameum Homiliâ de Imaginum restitutione ejusdem sententiæ esse cum Menæo, dum ita scribit: Imò & Lucas, disertus ille Evangelista Imaginem Deiparæ CERA ET COLORIBVS depinxit, sacris brachijs tenentem Dominum, quæ usq; ad hodiernum diem Constantinopoli asservatur.* Hucusq; R.P. *Gretserus*.

(1) *Μεγαλόπολις sive* Magna Vrbs *per excellentiam hic usurpatur pro* Constantinopoli; *ut rectè observat ac monet* R.P. Franciscus Scorsus *S.I. in Annotationibus suis ad hunc locum.*

Verum-

Verumenimverò, quamvis expressâ ibi fiat mentio *ceræ*, non tamen intelligenda est Imago talis, quales nunc finguntur ex *cerâ* vel *plenâ* vel *semiplenâ*, sed re verâ significatur *Imago picta penicillo & ceris discoloribus igne liquefactis*; quod genus κηρογραφίας sive *pingendi cerâ*, antiquitùs usitatissimum, nunc omninò exolevit. Hinc igitur suprà citato Menæorum loco Imago illa non simpliciter dicitur fuisse ἐκ κηρῶ sive *ex cerâ*, sed expressè additur διὰ ζωγραφικῆς τέχνης, sive, *arte pictoriâ*: & apud *Theophanem* expressè legitur, eandem Imaginem fuisse *pictam* κηρῷ καὶ χρώμασι, hoc est, *cerâ & coloribus*; ideoque valdè miror, R. P. *Franciscum Scorsum* Panormitanum S. I. in suis ad *Theophanem* Notis pag. 503 & 504 hoc non animadvertisse, sed ad solvendam illam difficultatem conjectare, *quòd forsan utrumq; præstiterit S. Lucas, & ex cerâ finxerit Imaginem Deiparæ, & coloribus pinxerit.* Addit tamen hanc clausulam: *Quanquam illæ remanserunt, quæ & hodie visuntur Imagines, solùm, quæ coloribus in tabulâ depictæ fuerunt.* Cui conjecturæ manifestè repugnant ipsa *Theophanis* verba, quia tàm apud hunc, quàm apud *Symeonem Metaphrastem*, sine ullâ distinctione legitur, & reverà legendum est, κηρῷ καὶ χρώμασι, hoc est, *cerâ & coloribus*, non autem κηρῷ, καὶ χρώμασι: simul etiam quia verbum γράφειν, quo *Symeon Metaphrastes* utitur, & verbum ζωγραφεῖν, quo *Theophanes* utitur, non minùs ad vocem κηρῷ, quàm ad vocem χρώμασι pertinent. Eodem etiam sensu suprà *in trium Patriarcharum Epistolâ Synodali ad Imp. Theophilum* eadem Beatissimæ Virginis Deiparæ Imago dicitur facta fuisse ζωγραφικαῖς μίξεσι, hoc est, *pictorijs mixturis, colorum* videlicet *& ceræ*; atque itidem suprà pag. 97, in Historiâ Vitæ & Martyrij *S. Pancratij, Josephus pictor*, jussu *S. Petri* Apostoli Imaginem Domini nostri Jesu Christi picturus, dicitur sumpsisse ἘΓΚΗΡΩ´ΤΑΤΑ ΧΡΩ´ΜΑΤΑ, hoc est, COLORES (1) CERATISSIMOS. Cæterùm quandoquidem nunc mihi non licet huic argumento diutiùs immorari, si quis tamen de eo plura scire desideret, is consulat præ cæteris R. P. *Julij Cæsaris Bulengeri* S. I. Opusculum de Picturâ & Plastice sive Statuariâ Libri primi cap. 6 & 7, atque Viri doctissimi *Claudij Salmasij* Exercitationum Plinianarum in Caij Julij Solini Polyhistora Tomum primum pag. 231 & 232. Quod restat, postquam in suprà memorato Commentario historico de *primâ Imagine Beatissimæ Virginis Deiparæ*, à *S. Lucâ* pictâ, jam indicato modo actum est, sequitur statim narratio de aliâ quâdam ejusdem *Sanctissimæ Dei-*

(1) *Ejusmodi picturam etiam S.* Joannes Chrysostomus *in Homiliâ. Quod Veteris & Novi Testamenti unus sit Legislator, eleganter vocat* κηρόχυτον γραφὴν, *hoc est,* picturam cerâ perfusam. *Vide Concilium Nicænum II sive Oecumenicum VII, Actione IV, editionis Conciliorum Parisinæ Labbeanæ Tom. VII colum.* 201 *&* 202.

Genitricis Imagine Non-manufactâ, quæ uni ex columnis Templi, à Sanctis Apostolis Petro & Joanne Lyddæ sive Diospoli in Palæstinâ in honorem Ipsius exstructi, divinitùs fuit impressa, quámq; *Imp. Julianus Apostata* frustrà tentavit eradere & abolere. Ipsa verba græca sunt hæc: Πάλιν μετὰ ταῦτα ΠΕΤΡΟΣ καὶ ΙΩΑΝΝΗΣ οἱ κορυφαῖοι, καὶ τὰ θεῖα μυστήρια μᾶλλον τῶν ἄλλων πεπιστευμένοι, οἷς καὶ τὰ βάθη τῆς σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ ἀπεκαλύφθη, οἱ συμπροσευχόμενοι, καὶ ὧν μόνον διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐδίδοτο τοῖς πιστεύσασι καὶ βαπτισθεῖσιν ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων, καὶ ταῦτα τῶν ποιούντων σημεῖα καὶ θαύματα, οὗτοι ἐν ΛΥΔΔΗ τῇ καλουμένῃ ΔΙΟΣΠΟΛΕΙ χρονοτριβήσαντες, ἡμερησίαν ἀνδρὸς πεζεύοντος ἀπεχούσῃ τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ τὸν ἐν αὐτῇ λαὸν εἰς τὴν ἀληθινὴν μεταστήσαντες πίστιν, ἣν ἐκήρυττον, ναὸν οἰκοδομοῦσιν ἐπὶ ταύτης τῆς πόλεως ἐπὶ τῷ ὀνόματι τῆς Θεομήτορος, καὶ ἀξιοῦσι τὴν πανάχραντον παραγενέσθαι τε ἐπὶ τὴν τοῦ ναοῦ τούτου θέαν, καὶ καθαγίσαι καὶ τῇ παρουσίᾳ τοῦτον καὶ ταῖς εὐλογίαις, ὅπως ἂν τῶν ἐν αὐτῷ προσευχομένων αἵ τε δεήσεις, αἵ τε προσευχαὶ τῷ λατρευομένῳ αὐτῆς Υἱῷ καὶ Θεῷ εὐπρόσδεκτοι γίνονται δι' αὐτῆς εἰς τὸν αἰῶνα. ᾔδεισαν καὶ γὰρ ὡς ἀμήχανον, νοῦν οὐ βοηθούμενον τῷ θείῳ φωτὶ τῆς χάριτος, καθὼς δεῖ καὶ ὑπὲρ ὧν δεῖ δυνατόν ποτε τὸ παράπαν προσεύχεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἐπὶ τῇ ταύτης οἶκον κλήσει τοῦτον γενέσθαι πλήρη δόξης βουλόμενοι, καὶ τὴν παρουσίαν αὐτῆς ἐπ' αὐτὸν ᾐτήσαντο. ἀνοίξασα δὲ τὸ στόμα αὐτῆς τὸ πανάχραντον, λέγει πρὸς αὐτούς· ἄπιτε χαίροντες· ἐκεῖ γὰρ εἰμὶ κἀγὼ μεθ' ὑμῶν. οἱ δὲ ἀπελθόντες, θέαμα εἶδον, ὀφθαλμῶν ἐκείνων οὕτως ἄξιον. εὑρίσκουσι γὰρ ἐφ' ἑνὶ τῶν ὑποστηριζόντων τὰ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ κιόνων, ΟΥ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟΝ, ἀλλὰ ΘΕΟΓΡΑΦΟΝ ΕΙΚΟΝΑ ταύτης, πάντα σώζουσαν ἀνελλιπῆ τε καὶ ἄρτια διαφανέσι καὶ ἀνθηροῖς τοῖς χρώμασι κεκαλλωπισμένην, καὶ ἀναλόγοις εὐφυῶς ἑκάστῳ, τῶν τε θεοειδῶν μελῶν, καὶ τῶν τῆς καταστολῆς ἐπιβλημάτων καὶ προσφυῶν· καὶ ἰδόντες, κύψαντες προσεκύνησαν, καὶ τῷ σαρκωθέντι ἐξ αὐτῆς Θεῷ καὶ Λόγῳ ηὐχαρίστησαν, τῷ ποιοῦντι πάντα ὑπὲρ λόγον ἐν λόγῳ, ᾧ αὐτὸς ἐπίσταται μόνος. ἐπεὶ δὲ καὶ αὐτὴ μετ' ὀλίγον παρεγένετο, καὶ τὸν ἑαυτῆς τοῦτον ἐθεάσατο χαρακτῆρα, ἀπηκριβωμένως αὐτὴν εἰκονίζοντα, τῇ ἐν αὐτῇ θεϊκῆς τούτῳ μετέδωκε καὶ χάριτος καὶ δυνάμεως, μεγάλα θαυμάσια καὶ ἐξαίσια χαριζομένην τοῖς ἐπικαλουμένοις μετὰ πίστεως ἐν αὐτῷ ἀδιαλείπτως τὸ ὄνομα αὐτῆς τὸ ἅγιον. ἀπὸ ὕστερον ἀκη-

κοινῶς ὁ ἀποστάτης Θεοῦ καὶ τύραννος βασιλεὺς καὶ παραβάτης ἸΟΥΛΙΑΝΟΣ, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρωποκτόνου διαβόλου, ἄλλον Ἰουλιανὸν, συναποστάτην αὐτοῦ καὶ συγγενῆ, ἐκπέμψας, ἀλλοιωθῆναι τὸν χαρακτῆρα πολλὴν ποιεῖται σπουδήν· ἀλλ᾽ ἠκολούθει τῷ μεγάλῳ θαύματι μεῖζον ἕτερον θαῦμα. ἐφ᾽ ὅσον γὰρ οἱ λατόμοι ξέοντες ἦσαν τὴν ἈΧΕΙΡΟΠΟΙΉΤΟΝ ταύτην ἘΙΚΟΝΑ, ἐπὶ τοσοῦτον ἑώρων τῷ βάθει τοῦ κίονος πεπερασμένα τὰ χρώματα· ὅμως ἐπὶ τὸ ἀνείδειον δόξαντες θέασθαι τὴν μορφὴν, ἅτε δὴ τῶν γραμμάτων διαγίσαντες τὴν εὐταξίαν, ἀφέντες ἀπῆλθον. ἀλλ᾽ αὖθις τὰ κατατετμημένα τοῖς τῶν ἀσεβῶν λαξευτηρίοις, χεῖρες εὐσεβῶν ἐξομαλίσασαι λιθοξόων, ἄσπιλον τῆς ἀσπίλου τὸν παράδοξον ἐκεῖνον χαρακτῆρα εἰς τιμὴν καὶ δόξαν καὶ καύχημα τῶν ὀρθοδόξων ἀνεκάλυψαν· τῇ φήμῃ τοῦ μεγάλου θαύματος τούτου ἀπὸ περάτων ἕως περάτων τῆς οἰκουμένης τὰ πλήθη τῶν πιστῶν ἐπισπώμενον εἰς θέαν καὶ προσκύνησιν. Subjungitur porrò ibidem, quòd, secundùm veterem aliquam traditionem, etiam *Æneas* ille *paralyticus*, quem, ut in Actis Apostolum capite nono legitur, *S. Petrus* Apostolus sanavit, *Templum* prope *Lyddam* exstruxerit, *in honorem Beatissimæ Virginis Deiparæ*, quòdq; tàm *Ethnici*, quàm *Judæi*, cùm *Christianis* illud præripere, & mutuâ inter se contentione apud Præsidem Provinciæ sibi arrogare conarentur, per *Non-manufactam Imaginem Sanctissimæ Dei-Genitricis*, quæ in eo miraculosè apparuit, utrique præter opinionem ignominiosè superati fuerint. Ipsa verba græca sunt hæc: Ἀλλὰ καὶ Αἰνέαν, τόν ποτε παράλυτον, ὃν ἡ δύναμις τῆς φωνῆς τοῦ κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων Πέτρου ἀνήγειρε κατακείμενον, εἰπόντος αὐτῷ· Αἰνέα ἰᾶταί σε ὁ Χριστός· λόγος καὶ τοῦτον ναὸν ἐπὶ τῷ ὀνόματι δείμασθαι τῆς Θεοτόκου, ἐγγύς που Λύδδης τῆς πόλεως κείμενον, καὶ τούτῳ φασὶ γεγονέναι σημεῖον παραπλήσιον τοῦ προτέρου. ἰδόντες γὰρ Ἰουδαῖοι καὶ Ἕλληνες τελούμενον, ἐφιλονείκουν ζήλῳ τῶν οἰκιῶν καταπιπλουσῶν καὶ καταλυομένων· οἱ μὲν τῷ ὑψίστῳ Θεῷ, καίπερ οὐκ ἐφειμένον αὐτοῖς ἔξω τῶν Ἱεροσολύμων· οἱ δὲ, τοῖς ἑαυτῶν θεοῖς τε καὶ δαίμοσι τοῦτον ἀφορίσαι. καὶ δὴ προσίασι πάντες τῷ τηνικαῦτα τῆς ἐπαρχίας Ἄρχοντι, ὁ οἰκοδομήσας δὲ τὸν ναὸν ΑΙΝΕΑΣ, οἱ ζῆλόν τε Θεοῦ μὴ κατ᾽ ἐπίγνωσιν ἔχοντες Ἰουδαῖοι, καὶ τὸν ναὸν οἰόμενοι σκάνδαλον, καὶ οἱ μωροὶ καὶ τυφλώττοντες Ἕλληνες, ὁμολογήσαντες ὅ, τι ἂν δόξῃ τῇ αὐτοῦ κρίσει χώρας ἀντιλογίας καταδέξασθαι. ὁ δὲ διαπορηθεὶς, μᾶλλον δὲ καὶ τῇ ἄνωθεν ἄκων ἀγόμενος ψήφῳ, ἥτις καὶ εἰς

μάντιν καὶ εἰς ὄνοι δι' ὑπερβολὴν φιλανθρωπίας ἠνέσχετο ἐνεργῆσαι σωτηρίας ἕνεκα παραδοξοποιΐαν, παραπέμπει τὴν χεῖρα· καὶ κελεύει κλεισθῆναι μὲν τὸν ναὸν, καὶ σφραγῖσι τὰ κλεῖθρα σημειωθῆναι· ἧς δ' ἂν θρησκείας φανείη σημεῖον τῷ ναῷ τούτῳ δηλούμενον τῶν τριῶν, ἐκείνοις τοῦτο καὶ λατρευταῖς εἶναι παραχωρήσει. ἐτηρεῖτο μὲν οὖν εἰς τρίτην ἡμέραν κατὰ τὸ πρόσταγμα τοῦ Ἄρχοντος ὁ ναός· εἶτα αὐτὸς ὁ Ἄρχων μετὰ Χριστιανῶν καὶ Ἰουδαίων καὶ Ἑλλήνων ἄπεισι, τὸ ἀποβησόμενον ὀψόμενος· λύει τὰς σφραγίδας· ἀνοίγει τὰ κλεῖθρα· γίνεται μετὰ πάντων ἔνδον· καὶ περιβλεψάμενοι τοῖς ὄμμασιν ἕκαστος ἄνω τε καὶ κάτω τοῦ ναοῦ, βλέπουσιν ἐπὶ τῷ δυτικῷ μέρει γυναικὸς ἐπίδηλον εἰκονισμένον χαρακτῆρα τὴν ἡλικίαν σύμμετρον τὴν ἀναβολὴν, ὡς ἐκ πορφύρας ἔντιμον· καὶ τὴν ἐπιγραφὴν αὐτῷ, γλυφίδι διασεσημασμένην, ΜΑΡΙ'Α Η' ΜΗΤΗΡ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕ'ΩΣ ΧΡΙΣΤΟΥ ΤΟΥ ΝΑΖΩΡΑΙ'ΟΥ· καὶ δείξας ἅπασι δακτύλῳ τὴν εἰκόνα, καί τινος ἔτι διερωτήσας, εἶδεν Ἰουδαίους καταισχυνομένους, καὶ Ἕλληνας καταγελωμένους, Χριστιανοὺς δὲ καὶ σκιρτῶντας καὶ ἀγαλλιωμένους, καὶ ὑπὸ πάντων μετ' εὐλαβείας τιμωμένους, καὶ τὸν νέον τοῦτον ναὸν μετὰ δόξης κατὰ πᾶσαν αὐτοῖς ἐπέτρεπεν ἐξουσίαν. Additur deinde ibidem expresse, veritatem jam memoratarum narrationum de Beatissimæ Dei-Genitricis Imagine à *S. Lucâ* pictâ, & de duabus alijs ejusdem *Imaginibus Non-manufactis*, partim *antiquâ* niti *traditione*, partim *testimonio trium Patriarcharum in Epistolâ seu Tomo Synodali ad Imp. Theophilum Iconomachum.* Ipsa clausulæ istius verba sunt hæc: Καὶ ταῦτα μὲν Ἡ ΠΑΡΑ'ΔΟΣΙΣ ἕως τῆς καθ' ἡμᾶς γενεᾶς εἵλκυσεν ΟΥΚ ἈΜΑ'ΡΤΥΡΟΣ· καὶ εἴτις τὸν πολύστιχον ἐκεῖνον διέλθοι ΤΟ'ΜΟΝ, ὃν οἱ ἁγιώτατοι Πατριάρχαι πρὸς ΘΕΟ'ΦΙΛΟΝ, τὰ Ῥωμαίων σκῆπτρα παρὰ τοῦ πατρὸς κλῆρον εἰληφότα, συνελθόντες ὁμοῦ μετὰ τῶν κατ' αὐτοὺς συνόδων ἔγραψαν συναλικὸν ἐκ περιουσίας τυγχάνοντα τῆς τῶν ἁγίων εἰκόνων τιμῆς τε καὶ προσκυνήσεως, ἱκανὴν ἕξει τῶν εἰρημένων τὴν πίστιν· ὅ, τε γὰρ ἈΛΕΞΑΝΔΡΕΙ'ΑΣ ΧΡΙΣΤΟΦΟ'ΡΟΣ, καὶ ἸΩ'Β ἈΝΤΙΟΧΕΙ'ΑΣ, καὶ ΒΑΣΙ'ΛΕΙΟΣ ἹΕΡΟΣΟΛΥ'ΜΩΝ, ἐν αὐτῷ ἀπογράψαντες, καὶ ΠΕΝΤΗ'ΚΟΝΤΑ ΠΕ'ΝΤΕ ΠΡΟ'Σ ΤΟΙ'Σ ΧΙΛΙ'ΟΙΣ ΚΑΙ' ΤΕΤΡΑΚΟΣΙ'ΟΙΣ ἑτέρους συνυπογεγραφότας ἔχουσιν, οὓς εἰς μίαν συνῆξαν ὁμόνοιαν. Meminit ejusdem *Epistolæ* seu *Tomi Synodalis trium illorum Patriarcharum* etiam *Imp. Constantinus Porphyrogenitus* in Oratione

tione Historicâ *de Imagine Christi Edessenâ Non-manufactâ*, paginâ primâ folij ducentesimi primi (1) suprà laudati pervetusti Codicis manuscripti membranacei; inter Historicos Græcos decimi quarti; ubi post narrationem miraculosæ liberationis Vrbis *Edessenæ* ab obsidione *Persarum*, sic scribit: Ταῦτα οὐκ ἀμάρτυρός ἐστιν λόγος εἰς ἡδονὴν ἀκοῆς ἢ ἀπάτην παρ' ἡμῶν συμπλασθεὶς, ἀλλὰ τρεῖς ὁμοῦ Πατριάρχαι, ἸΩΒ ἈΛΕΞΑΝΔΡΕΙ'ΑΣ, ΧΡΙΣΤΟΦΟ'ΡΟΣ ἈΝΤΙΟΧΕΙ'ΑΣ, καὶ ΒΑΣΙ'ΛΕΙΟΙΣ ἹΕΡΟΣΟΛΥ'ΜΩΝ, ἀνέγραψαν, καὶ οὕτως ἔχειν ταῦτα ἐγνώρισαν, ΘΕΟΦΙ'ΛΩ γράφοντες τῷ Βασιλεῖ εἰς τὰς ἱερὰς εἰκόνας ἐξυβρικότι· ὅτε διὰ πολλῶν ἀποδείξεων ἀποδεικνύντες τὸ τῶν θείων εἰκόνων ἱερὸν καὶ σεβάσμιον, καὶ περὶ τούτου διέλαβον· καὶ ἔξεστι τῷ βουλομένῳ τὴν πολύστιχον ἐκείνην ἘΠΙΣΤΟΛΗ'Ν ἀναλέξασθαι, καὶ περὶ τούτων μαθεῖν. Notandum autem est, inter hunc *Imp. Constantini Porphyrogeniti* locum & alterum illum superiùs exhibitum, ubi eorundem Patriarcharum fit mentio, differentiam hanc esse observatu dignam, quòd ab *Imp. Constantino Porphyrogenito* Patriarcha iste Alexandrinus appellatur *Job*, & Patriarcha Antiochenus *Christophorus*, cùm contrà ab altero illo Autore anonymo idem Patriarcha Alexandrinus vocetur *Christophorus*, & Patriarcha Antiochenus *Job*. Exstat etiamnunc *græcè* integra illa *trium Patriarcharum Epistola Synodalis*, eámq; *Franciscus Combefis* Monachus Dominicanus, in plagiario suo, ex meis potissimùm laboribus corraso, Originum Rerúmq; Constantinopolitanarum Manipulo, Parisijs A. 1664 in quarto impresso, cum versione suâ latinâ, more solito passim ineptâ & vitiosâ, edidit. Ibi igitur pag. 114 & 115 testimonium illud *de Non-manufactâ Sanctissimæ Dei-Genitricis Imagine Lyddanâ sive Diospolitanâ* legitur græcè hoc modo: Καὶ ἕτεροι δὲ παραδοξότεροι· οἱ θεόπται κορυφαῖοι Ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Ἰωάννης ἐν Λύδδῃ τῇ καλουμένῃ Διοσπόλει, περὶ μιλίων δεκαοκτὼ τῆς Ἱερουσαλὴμ τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, εὐκτήριον οἶκον ἐπ' ὀνόματι τῆς Μητρὸς τοῦ Κυρίου καὶ Θεομήτορος οἰκοδομήσαντες, καὶ ταύτην παραγγείλαντες εἰς τὴν τοῦ ναοῦ ἐνθρονίασιν ἐκλιπαροῦντες, ἔφησε πρὸς αὐτούς· Καὶ αὐτόθι μεθ' ὑμῶν εἰμί. καὶ δὴ θείᾳ τινὶ καὶ ἀοράτῳ ἐνεργείᾳ ὁ χαρακτὴρ αὐτῆς κίονι ἐνὶ καθίδρυσο· ἐν ᾧ καὶ αὐτὴ ἡ Θεομήτωρ παραγγελομένη, καὶ θεασαμένη τὸ ἴδιον ἐκτύπωμα, χαρᾶς

Τε

(1) *Vide eundem hunc Librum octavum suprà pag.* 195. *Monendum autem hîc obiter est, quòd ibi tunc indicare omisi,* Orationem *hanc* Imp. Constantini Porphyrogeniti de Imagine Christi Edessenâ Non-manufactâ *editam quidem esse* à Francisco Combefis *in plagiario ipsius Originum Rerúmque Constantinopolitanarum Manipulo græcè & latinè pag.* 75 *& deinceps; sed non solùm interpretationem ejus latinam passim absurdam esse, verùm etiam ipsum contextum græcum beneficio Codicis istius manuscripti Cæsarei suppleri posse; ut exempli gratiâ pag.* 90, *ubi hæc lacuna,* κατ' αὐτῶν γενέσθαι ἡ τοῦ συμμάχου θείας εἰκόνος … ὡς γὰρ ἄνωθεν ἔφη, *supplenda est hoc modo:* κατ' αὐτῶν γενέσθαι ἡ τοῦ συμμάχου θείας εἰκόνος ΠΕΠΟΙ'ΗΚΕ ΔΥ'ΝΑΜΙΣ. ὡς γὰρ ἄνωθεν ἔφη.

τε καὶ θάμβους ἀναπλησθεῖσα, θαυμάσαι δὲ καὶ ἐκπλαγῆναι ἐπὶ τῇ τοῦ ἐξ αὐτῆς ἐνανθρωπήσαντος μητρικῇ εὐκλείᾳ καὶ εὐκληρίᾳ τὸ σέβας ἀπονείμαντος. ὅνπερ χαρακτῆρα μέχρι Ἰουλιανοῦ τοῦ παραβάτου ἀποσωζόμενον, Ἑβραίους τινὰς ζωγράφους ἀποστείλας καὶ διὰ τὸ, (1) τὸ ἐκτύπωμα ἐφ' ἑνὶ τῶν κιόνων τοῦ ναοῦ καθιδρυμένον ὁρῶντες, ὅλην ἐκτετυπωμένην τὴν ἡλικίαν ἥ τε πορφύρα καὶ ὁ στολισμὸς, ὡς ἤδη ἐρῶσαν καὶ φθεγγομένην βλέποντες, μαρμαρικοῖς τεχνάσμασι ταύτην κατορύξαι πειρώμενοι, ἔτι μᾶλλον λαμπροτέραν καὶ ἀπαράλλακτον ἐν τῷ βάθει τοῦ κίονος ἐφεύρισκον. Hæc ibi *tres* illi *Patriarchæ*; sed adeò obscurè, imperfectè & mendosè, ut ea non possint rectè intelligi, nisi altera illa ejusdem miraculi narratio, quæ in præsenti Codice manuscripto Græco Cæsareo exstat, commentarij loco adjungatur. Cæterùm quod ad reliquam illam Anonymi Narrationem attinet, subjunguntur ibidem varia lectu ac scitu digna de *S. Germani Patriarchæ Constantinopolitani Peregrinatione Hierosolymitanâ, & depictione Lyddanæ Imaginis Non-manufactæ Sanctissimæ Dei-Genitricis;* ut & de ejusdem *S. Germani Eunuchismo, Patriarchatu, Scriptis, Certamine pro cultu sacrarum Imaginum,* & *amicitiâ cum Papâ Gregorio III, natione Syro,* qui d. 16 Februarij A. 731 electus est, & d. 28 Novembris A. 741 obijt. Cognominatur is à plerisque Græcis perperàm *Dialogus;* quia videlicet ab ijs malè confunditur cum *S. Gregorio Primo* sive *Magno,* qui scripsit *Libros quatuor* (2) *Dialogorum de Vitâ & Miraculis Patrum Italicorum, & de æternitate animarum* anno Pontificatûs sui quarto, qui in annum Christi 593 incidit. Idem error exstat etiam in hâc Anonymi Narratione fol. 117 pag. 1 his verbis: Ὡς δὲ καὶ πρὸς τὸν τῆς ἐξορίας τόπον περαιωθῆναι ηὐτρέπιστο, γράμματα πρὸς τὸν τηνικαῦτα τῆς Ῥώμης προεδρεύοντα Πάπαν ἐκτίθησιν. ὁ ἱερώτατος δὲ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ οὗτος ἦν, ὁ τὰς ψυχωφελεῖς ἐκείνας καὶ πολλῶν ἀγαθῶν πεπλησμένας ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ πρὸς τὸν οἰκεῖον μαθητὴν καὶ Διάκονον Πέτρον εἰς κοινὴν ὠφέλειαν τοῖς εὐσεβέσι λιπών· πάντα σαφῶς δηλώσας, &c. Narratur deinceps ibidem satis prolixè, quomodo Imago illa Sanctissimæ Dei-Genitricis, à *S. Germano Lyddæ* depicta, circa finem Imperij *Leonis Isaurici,* cùm à jam memorato *S. Germano,* morti vicino, ob persecutionem Iconomachicam alto mari imposita esset, miraculo prorsùs stupendo *Constantinopoli Romam* transnatans, pervenerit ad Papam *Gregorium Tertium;* & quomodo eadem Imago post integros *centum* annos, cùm suprà memorata persecutio cessâsset, sub Imperatrice *Theodorâ, Imp. Theophili* viduâ,

(1) *Verba hæc,* τὸ ἐκτύπωμα ἐφ' ἑνὶ τῶν κιόνων τοῦ ναοῦ καθιδρυμένον, *non sunt vertenda,* effigies in unâ è Templi columnis ERECTA, *sed* effigies uni è Templi columnis IMPRESSA. *Id enim manifestè apparet ex totius narrationis sensu.*

(2) *Vide Librum quartum horum Commentariorum pag. 208 & 209.*

viduâ, simili miraculosâ transnatatione ultrò ac sponte suâ remigraverit *Româ Constantinopolim*, atque ibi in celeberrimo Beatissimæ Dei-Genitricis Templo *Chalcopratiano* collocata, summam venerationem & solennem memoriæ reditûs sui celebrationem quotannis *die octavo Septembris* promeruerit. Clauditur denique totus ille Commentarius Historicus *Encomio Sanctissimæ Dei-Genitricis* & *Apologiâ cultûs sacrarum Imaginum;* incipitque *Epilogus* iste his verbis: Ἀλλὰ δεῦτε καὶ ἡμεῖς δῶρον μεγαλοπρεπῆ τῇ Θεοτόκῳ κατὰ δύναμιν μεγάλη γὰρ ἡ δόξα αὐτῆς, &c.

Decimo quartò, & quidem à fol. 127 pag. 1 usque ad fol. 135 pag. 2, *S. Joannis Chrysostomi Homilia Catechetica in illud Evangelij S. Matthæi cap. 20: Simile est Regnum Cœlorum homini patrifamilias, qui manè exijt ad conducendum operarios in vineam suam*, &c; cujus principium: Ὁρῶ τῇ ποίμνῃ τῶν εὐσεβῶν μεμιγμένα πρόβατα ξένα· &c. Vide Operum *S. Chrysostomi* editionem græcam Savilianam Tomi quinti pag. 708; sed ibi ea refertur inter λόγους ἀμφιβαλλομένους sive Orationes dubiæ fidei.

Decimo quintò, & quidem à fol. 136 pag. 1 usque ad fol. 165 pag. 2, *Vita S. Joannis Eleemosynarij Patriarchæ Alexandrini in Ægypto, à Symeone Metaphraste conscripta;* cujus titulus & principium: Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας, τοῦ Ἐλεήμονος. Τὰς τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἀναγράφειν πιθανὰς πράξεις, &c. Plura huc pertinentia vide suprà pag. 271 in margine. Vide etiam *Leonis Allatij* Diatribam de Symeonum Scriptis pag. 129.

Decimo sextò, & quidem à fol. 166 pag. 1 usque ad fol. 171 pag. 2, *Symeonis Metaphrastæ Historia Martyrij S. Polyeucti Militis & Martyris*, qui secundùm Card. *Baronium* in Annalibus Ecclesiasticis anno *Imp. Decij* secundo, sive anno Christi 254, at secundùm RR. PP. *Bollandum & Henschenium* A. C. 254 sub *Impp. Valeriano & Gallieno*, *Melitenæ* in *Armeniâ* passus est; cujúsque memoria in *Martyrologio Romano* celebratur d. 13 Februarij, in *Menologio* autem & *Menæis Græcorum* d. 9 Januarij. Inscribitur atque incipit illud Martyrium in præsenti Codice hoc modo: Ἐν τῇ ἐνάτῃ τοῦ Ἰανουαρίου μηνός, Μαρτύριον τοῦ ἁγίου μάρτυρος Πολυεύκτου. Εἴπερ τις ἄλλη καλλίστη τῶν διηγήσεων, &c. Plura de eodem Martyrio vide Libri *quarti* horum Commentariorum pag. 62, & apud suprà laudatos RR. PP. *Bollandum & Henschenium* Tomo secundo de Actis Sanctorum mensis Februarij pag. 650 & deinceps.

Decimo septimò, & quidem à fol. 171 pag. 2 usque ad fol. 181 pag. 2, *Martyrium S. Neophyti sub Impp. Diocletiano & Maximiano Nicææ in Bithyniâ*; qui, ut in Martyrologio Romano die vigesimo Januarij legitur, *quintum decimum annum ætatis agens, flagris cæsus, in fornacem immissus, feris objectus, cùm permaneret illæsus, & Christi fidem constanter profiteretur, gladio tandem occisus est.* Refertur illud Martyrium tàm in his Actis, quàm in Menæis Græcorum, non ad diem *vigesimum* Januarij, ut Card. *Baronius* in Notis ad Martyrologium & RR. PP. *Bollandus & Henschenius* Tomo secundo de Actis Sanctorum mensis Januarij pag. 297 asserunt, sed ad ejusdem mensis diem *vigesimum primum*, inscribitúrque & incipit hoc modo: Ἐν τῇ κά τοῦ Ἰανουαρίου μηνός. Ἀνατροφὴ καὶ βίος καὶ θαύματα καὶ μαρτύριον τοῦ ἁγίου μάρτυρος Νεοφύτου. Κατὰ τοὺς καιροὺς τῆς παρανόμου αὐτοκρατορείας τῶν τυραννικῶν βασιλέων Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ τῆς εἰδωλολατρείας ἐπικρατούσης, &c. In fine autem repetitur mentio diei *vigesimi primi* Januarij his verbis: ἐτελειώθη δὲ ὁ τρισόλβιος καὶ γενναιότατος μάρτυς Χριστοῦ, ὁ φερώνυμος Νεόφυτος, ἐν τῇ Νικαιέων πόλει τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας, πεντεκαιδέκατον ἔτος ἄγων τῆς ἡλικίας αὐτοῦ πρὸς μησὶ τέταρσι, μηνὶ Ἰανουαρίῳ ΕΙΚΟΣΤΗ͂ ΠΡΩ͂ΤΗ. Subjungitur deinde ibidem, eos, qui Acta hujus Martyrij initiò conscripserunt, ipsius rebus gestis præsentes interfuisse, & ipsius *S. Neophyti* exhortationibus ab Ethnicismo ad Christianismum fuisse conversos. Ipsa illa totius Narrationis ultima verba sunt hæc: Οἱ δὲ τὰ παρόντα ὙΠΟΜΝΉΜΑΤΑ τῶν μεγίστων αὐτοῦ θαυμασίων, ἀγώνων τε γενναίων καὶ λαμπρῶν ἄθλων ΣΥΓΓΡΑΨΆΜΕΝΟΙ, πρώην μὲν ἙΛΛΗΝΙΚΩ͂Σ βιοῦντες, ἑλληνικὸν ἔχοντες τρόπον καὶ σέβας· ἔπειτα δὲ τῇ ἐκείνου καλλίστῃ προτροπῇ καὶ παραινέσει πιστεύσαντες εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, καὶ βαπτισθέντες εἰς τὸ πολυύμνητον ὄνομα τῆς ὑπερουσίου Θεότητος Πατρὸς, Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος διὰ τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος καὶ ἡ προσκύνησις ὑπὸ πάσης τῆς κτίσεως προσφέρεται διὰ παντὸς, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν. Meminit eorundem veterum Actorum synchronorum etiam *Leo Allatius* in Diatribâ de Symeonum Scriptis pag. 100, ubi testatur, principium eorum esse tale: Νεόφυτός τις δοῦλος Θεοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ γένους Χριστιανῶν ὑπῆρχεν: in fine autem expressè indicari, quòd à *præsente & vidente* scripta fuerint, his verbis: Ταῦτα δὲ μὲν γεγράφαμεν παρατυχόντες

ἐντυχόντες τῷ κατ' ἐκεῖνο καιρῷ· πρότερον μὲν ἝΛΛΗΝΕΣ τυγχάνοντες, μετέπειτα δὲ πιστεύσαντες τῇ ἐκείνου προτροπῇ. Sed ex ipsis verbis græcis clarissimè patet, ea non ab uno aliquo præsente & vidente fuisse conscripta, sed conjunctim à pluribus *præsentibus & videntibus*. Idem quoque *Allatius* in eâdem Diatribâ de Symeonum Scriptis pag. 105 facit mentionem *Orationis historicæ & encomiasticæ Constantini Acropolitæ Magni Logothetæ in eundem Sanctum Martyrem Neophytum*; quam ait incipere his verbis: *Παραδόξων πραγμάτων δυσπαραδέκτος ἡ διήγησις, ἀλλ' οὐ τοῖς τῷ ἡμετέρῳ καὶ θείῳ πνεύματι* &c. Cæterùm neque silentio hîc prætereundum est, celebrari in *Menæis Græcorum* etiam *alium S. Neophytum Martyrem in mare præcipitatum*; de quo ibi die septimo Decembris leguntur hæc pauca: *Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἑβδόμῃ ὁ ἅγιος ΝΕΟΦΥΤΟΣ, ἐν τῇ θαλάσσῃ βληθεὶς, τελειοῦται.*

Θανὼν ὁ ΝΕΟΦΥΤΟΣ ὑδάτων μέσον,
Παρ' ὑδάτων ζῇ μυστικῶν διεξόδους.

Decimo octavò, & quidem à fol. 182 pag. 1 usque ad fol. 192 pag. 2, *S. Anastasij Sinaitæ, Patriarchæ Antiocheni, Homilia in Psalmum sextum, & in ingressum Jejuniorum*; cujus titulus & principium: *Ἀναστασίου, μοναχοῦ τοῦ Σινᾶ ὄρους, ὁμιλία ῥηθεῖσα εἰς τὸν ἕκτον ψαλμὸν, καὶ εἰς τὴν εἴσβασιν τῶν νηστειῶν. Πρέπουσαν τῇ τῶν νηστειῶν ἀρχῇ ἡλικιωτοῦ μετανοίας ὑπόθεσιν τῇ ἐκκλησίᾳ παρέχει ἐν τῷ ἕκτῳ ψαλμῷ ἡ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου παραίνεσις. ἐν γὰρ τούτῳ τῷ ψαλμῷ* &c. Plura de eâdem Psalmi sexti Expositione vide Libri *quarti* horum Commentariorum pag. 96 & 124, atque Libri *quinti* pag. 142.

Decimo nonò, & quidem à fol. 192 pag. 2 usque ad fol. 203 pag. 1, *Joannis, Monachi & Presbyteri Damasceni, Oratio de in fide mortuis, quomodo juventur Missis & eleemosynis vivorum*; cujus titulus & principium: *Ἰωάννου, Μοναχοῦ καὶ Πρεσβυτέρου τοῦ Δαμασκηνοῦ, περὶ τῶν ἐν πίστει κεκοιμημένων, ὅπως αἱ ὑπὲρ αὐτῶν γινόμεναι λειτουργίαι καὶ ἐλεημοσύναι τούτους ὀνίνησιν. Τὰ τῶν βρωμάτων ἡδέα καὶ τίμια περιτιθέμενα πολλάκις* &c. Plura de eâdem Oratione vide Libri *quarti* horum Commentariorum pag. 103 & 137, atque Libri *quinti* pag. 276.

Vigesimò, & quidem à fol. 203 pag. 1 usque ad fol. 226 pag. 1, *Vita S. Athanasij Magni, Archiepiscopi Alexandrini, ab Autore incerto conscripta*, quæ pertinet ad diem secundum Maij, & inscribitur

atque incipit his verbis; Βίος ϰ πολιτεία τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου, Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας. Ἄλλοι μὲν ἄλλα τῶν μακαρίων ἀνδρῶν ὑπομνήματα πρὸς ἀρετῆς ὑπόδειγμα &c. Exstat hæc Vita *græcè* & *latinè* in Appendice Tomi secundi Operum *S. Athanasij*, Parisijs A. 1627 in folio editorum, pag. 26 & deinceps.

Vigesimo primò, & quidem à fol. 227 pag. 1 usque ad fol. 237 pag. 1, *Martyrium S. Catharinæ Virginis & Martyris, conscriptum à Symeone Metaphraste*, quod pertinet ad diem vigesimum quintum Novembris, & incipit his verbis: Βασιλεύοντος τοῦ ἀσεβεστάτου Μαξεντίου, πᾶσα ἡ τῶν Ῥωμαίων ἀρχὴ τῆς βδελυρᾶς τῶν δαιμόνων ἀντεποιεῖτο θρησκείας· οὗτος γὰρ &c. Plura de eodem Martyrio vide suprà pag. 226 & 282.

Vigesimo secundò, & quidem à fol. 237 pag. 2 usque ad fol. 247 pag. 1, *Vita & Conversatio S. Pauli Thebæi, primi Eremitæ in Ægypto;* cujus titulus & principium: Βίος ϰ πολιτεία τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Παύλου τοῦ Θηβαίου. Καὶ ζωγράφοις τῶν ἀρχετύπων ἐκεῖνα πρὸς μίμησιν ἀρεστότερα, ὅσα μετὰ τῆς ἀκριβείας καὶ ἀρχαιότερα· καὶ βίων δὲ παραδείγματα ἐκεῖνα μᾶλλον τοῖς φιλοκάλοις ἀξιοζήλωτα, ὅσα μετὰ τοῦ καλοῦ καὶ τῆς ἀρετῆς κατὰ χρόνον εἰσὶ πρεσβύτερα. νέμει γάρ τινα καὶ ὁ χρόνος οὐκ ὀλίγην μοῖραν τοῖς καλοῖς εἰς τιμὴν, καθὰ καὶ εἶναι λέγεται τῇ ἀρχαιότητι διαφέρειν αἰδεσιμότερα. διὰ ταῦτα γοῦν &c. Plura de hoc *S. Paulo Thebæo* vide apud RR. PP. *Bollandum* & *Henschenium* in Actis Sanctorum diei decimæ mensis Januarij: ubi, præter *Vitam* ejus à *S. Hieronymo* conscriptam, exhibetur ex Codice quodam manuscripto Græco *Bavarico* etiam alia ejus *Vita, Hieronymianâ illâ antiquior;* utpote cujus Autor expresse indicat, sibi nonnulla narrata fuisse ab ipso *S. Antonio* Abbate, qui *S. Paulum Thebæum* sepelivit. Quamvis autem jam memorata ex Codice manuscripto Græco *Bavarico* desumpta Vita huic, quæ in præsenti Codice manuscripto Græco *Cæsareo* exstat, sit persimilis, multo tamen brevior est, atque nonnullis locis mutila, &, quod præcipuè dolendum est, tantùm latinè edita; ob quem ipsius authentici contextûs græci defectum haud plenè ac certò cognosci potest, quantùm ac quomodo ea beneficio hujus Codicis manuscripti *Cæsarei* possit suppleri. Principium ejus secundùm latinam versionem est ibi tale: *Vixit Beatus Paulus Decij & Valeriani persecutorum temporibus, ortus in Ægypto ex Inferiore Thebaide, eâ tempestate, quâ Romæ martyrium subijt Cornelius, in Vrbe Cypri. Excitatâ verò à prædictis Tyrannis persecutione* &c.

Vbi

Vbi certè ultima illa verba, *in Vrbe Cypri*, mendosa sunt; & sic emendanda: *& in Vrbe Carthagine Cyprianus*. Eodem enim sensu in Codice Græco *Cæsareo* legitur: Ὅτε δὴ καὶ Κορνήλιος μὲν ἐν Ῥώμῃ, ΚΥΠΡΙΑΝΟΣ δὲ ἘΝ ΚΑΡΘΑΓΕΝΗ μακαρίως ἐτελειοῦτο. Καρθαγένη quippe idem ibi est atque Καρχηδών. Similiter quoq; apud *S. Hieronymum* legitur: *Sub Decio & Valeriano persecutoribus, quo tempore Cornelius Romæ, CYPRIANVS CARTHAGINE, felici cruore damnati sunt, multas apud Ægyptum* &c. Cæterùm quod ad Autorem Vitæ, in præsenti Codice manuscripto Græco *Cæsareo* exstantis, attinet, notabile inprimis est, quòd ipse clarè testatur, *discipulos S. Antonij Abbatis*, *Amatham* videlicet & *Macarium*, qui ipsum A. C. 306 defunctum sepeliverunt, *suo adhuc tempore fuisse superstites*, & testimonio suo confirmâsse, quòd *Paulus Thebæus* primus in Thebaide Eremita fuerit. Ipsa ejus verba græca sunt hæc: ἈΝΤΩΝΙΟΥ γὰρ ἜΤΙ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΟΝ ΟἹ ΦΟΙΤΗΤΑΙ ΠΕΡΙΟΝΤΕΣ, ὑφ' ὧν ἐκεῖνος καὶ τάφου ἔτυχεν, αὐτοὶ βεβαιοῦσι, Παῦλόν τινα Θηβαῖον τοῦ πράγματός τε ἄρξαι. Quod superest, ut *græcam* hanc *S. Pauli Thebæi* Vitam cum alterâ illâ *latinâ*, à *S. Hieronymo* conscriptâ, quilibet pro lubitu possit conferre, exhibeo hîc utriusq; *Prologum* cum parte priori dimidiâ *Capitis primi*. In græcâ igitur hâc Vitâ, post suprà exhibitum generale Exordium, Καὶ ζωγράφοις &c. usque αἰδεσιμότερον, de habendo videlicet respectu vetustatis in eligendâ scribendi materiâ, quod apud *S. Hieronymum* omninò deest, sequitur deinde ibidem speciale Exordium de *primâ Origine Vitæ Eremiticæ sive Anachoreticæ* his verbis: Διὰ ταῦτα γοῦν εἴπερ τινὸς ἄλλου, καὶ τὰ ΠΑΥΛΟΥ ΤΟΥ ΘΗΒΑΙΟΥ εἰς διήγησίν τε καὶ μίμησιν ἐγχειρητέον, καὶ οὐ παροπτέον ἄνδρα τοιόνδε οὐ μόνον τῶν νῦν εὐδοκιμότατόν τε καὶ ἀκριβέστατον, ἀλλὰ καὶ τῷ χρόνῳ τῆς μοναδικῆς πολιτείας καὶ τῆς ἐν ἐρημίᾳ φιλοσοφίας πρῶτον προτεθεῖσαν δ' ὅτι καὶ μόνον σχεδὸν εἰς παράδειγμα. ὅσοι μὲν γὰρ τῆς τοιαύτης διαγωγῆς Ἠλίαν καὶ Ἰωάννην ἄρξαι λέγουσιν, οὐ πάνυ μοι δοκοῦσι τῆς ἀκριβείας ἐπιτυγχάνειν. τύποι γὰρ ἐκεῖνοι μόνον καὶ οἱονεὶ προχαράγματά τε καὶ σπέρματα μοναδικῆς ἀγωγῆς, εἰ καὶ τὸν βίον ἦσαν ἐξαίρετοι καὶ μόνοι ἢ κατὰ μοναχοὺς ζήσαντες, πολλῷ τῷ χρόνῳ προτερήσαντες, καὶ οὐκ ἀκολουθοῦντας μετ' ἐκείνους εὐθὺς ἔχοντες, σὺν τῷ σχήματί τε καὶ τὸν βίον τῆς μοναχικῆς ζηλώσαντας εὐκοσμίας. ὅσοι δὲ τὴν τῶν πολλῶν δόξαν διώκουσι, Ἀντώνιον οὗτοι πρότερον τῆς κατὰ μοναχοὺς πολι-

τείας ἀρχηγὸν εἶναι νομίζουσιν· οὐ μὴν οὐδ' αὐτοὶ πάνυ τὴν τοῦ πράγματος ἀλήθειαν ἀκριβοῦσιν. Ἀντωνίου γὰρ ἔτι καὶ σήμερον οἱ φοιτηταὶ περιόντες, ὑφ' ὧν ἐκεῖνος καὶ ταφῆς ἔτυχεν, αὐτοὶ βεβαιοῦσι, Παῦλόν τινα Θηβαῖον τοῦ πράγματός τε ἄρξαι. ἐπεὶ οὖν περὶ Ἀντωνίου οὐχ ἡ Ἑλληνικὴ μόνον, ἀλλ' ἤδη καὶ ἡ Ῥωμαϊκὴ φωνὴ μαρτυρεῖ, βραχέα καὶ ΗΜΕΙΣ περὶ Παύλου, τά τε τῆς ἀρχῆς φημὶ καὶ τοῦ τέλους διαλαβεῖν ἐσπουδάσαμεν. ὅπως γὰρ ἐν μέσῃ τῇ ἡλικίᾳ διέζησε, καὶ τίνας ὑπὸ τοῦ πάντων ἐχθροῦ πειρασμοὺς ὑπέστησε, τὴν ὑμετέραν, οἶμαι δὲ οὐδὲ τὴν τῶν πολλῶν διαφεύγει γνῶσιν. Quo finito *Proœmio*, ſequitur ipſa Narratio Vitæ hoc modo: Ἦν τοίνυν, ὅτε Δέκιος μὲν καὶ Βαλλεριανὸς πολλῷ τῷ θυμῷ κατὰ τῆς ἀσεβείας ἐχώρουν πολλοῖς δὲ ἡ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία κατ' Αἴγυπτόν τε καὶ Θηβαΐδα τοῖς πειρασμοῖς ἐκυμαίνετο· πᾶς δὲ θεοφιλῶς ζῶν, καὶ Χριστιανὸς ἀψευδὴς ὑπάρχων, πρόθυμος πρὸς βασάνους ἤγετο καὶ σφαγήν· ὅτε δὴ καὶ Κορνήλιος μὲν ἐν Ῥώμῃ, Κυπριανὸς δὲ ἐν Καρθαγένῃ, μακαρίως ἐτελειοῦντο. ὁ δὲ κοινὸς ἐχθρὸς περιφανῶς ἡττᾶτο καὶ κατεβάλλετο· οὗ δὴ καὶ μίαν τῶν πολλῶν ἧτταν ὁ λόγος ἐν βραχεῖ κατὰ πάροδον διαλαβεῖν βούλεται· ἑνός ποτε τῶν ἁγίων τῷ ξύλῳ προσηλωμένου, καὶ μηδὲν μηδαμῶς τῶν κολάσεων ἐπιστρεφομένου, ἀλλὰ γενναῖον ὅ, τι μάλιστα τὴν ἔνστασιν ἐπιδεικνυμένου, μέλιτι προσέταττον οἱ τῆς ἀληθείας ἐχθροὶ δι' ὅλου τοῦ σώματος αὐτὸν χρίσασθαι· εἶτα τοῦ ἡλίου διακαῶς φλέγοντος, ὑπὸ δριμυτάτην ἀγαγόντες ἀκτῖνα, καταθεῖναι, μηδὲ τὸ λοιπὸν σῶμα ἐάσαντες ἔχειν ἐλευθερίως, ἀλλὰ τὰς χεῖρας ἀπηγκωνισμένον, καὶ δεσμοῖς αὐτὰς περιβεβλημένας ἔχοντα, ἵνα μὴ δὲ τῶν μυιῶν τε καὶ τῶν μελισσῶν τὰ σμήνη δυνατὸς εἴη ἀποσοβεῖν. ὁ δὲ, καὶ οὕτως ἔχων, καὶ τοῦτο μὲν ὑπὸ τῶν μυιῶν δακνόμενος, τοῦτο δὲ τοῖς κέντροις τῶν σφηκῶν βαλλόμενος, καθάπερ ἐρεθισμὸν αὐτὰ τοῦ πρὸς Χριστὸν πόθου ποιούμενος, δῆλος ἦν πρὸς μὲν αὐτὸν πλέον ἀνατεινόμενος, τῶν δηγμάτων τε καὶ πληγῶν ὀλίγα φροντίζων. Καὶ ταῦτα νεότητος εὖ ἔχων, καὶ ἡλικίας ἄνθει καὶ ὥρᾳ κεκοσμημένος· ὃ καὶ ὕλην κακίας οἱ πονηροὶ εὑρόντες, καὶ βουληθέντες οὐ τῷ σώματι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ ψυχῇ λυμήνασθαι τοῦ γενναίου, τί ποιοῦσι; καὶ ποίαν πρὸς τοῦτο μηχανὴν ἐξευρίσκουσιν; ἀγαγόντες αὐτὸν ἐν κήπῳ μαλακῷ τινὶ καὶ καλῷ ἀνθοῦντι, ἔνθα ῥοδωνιαὶ καὶ κρίνων χάριτες ἐπεφύκεσαν, καὶ εὐωδία τις ἐπέπνει χαριεστάτη· παρέρρει δὲ καὶ ὕδωρ ἡσύχως διαυγὲς ὂν καὶ ποτι-

μόνατον· τότε φύλλα τῶν δένδρων λεγομένων ὑπήχειτο ζεφύρῳ κινούμενα, καὶ καρπῷ τὰ δένδρα βεβριθότα ἦν, ἰδεῖν μὲν ἥδιστα, καὶ γεύσασθαι γλυκύτατα, καὶ ὅλως ὀφθαλμῶν ἦν ὁ κῆπος τρυφὴ καὶ ψυχῆς ἄνεσις. ἐνταῦθα καὶ στρωμνὴ μαλακὴ, καὶ ἁβρῶς τὸ σῶμα διαναπαύουσα, παρ' αὐτῶν τέθειται. ἐνταῦθα τὸν ἀθλητὴν ὕπνον ἀνακλῖναντες, καὶ μηδὲ τὰς χεῖρας τῶν δεσμῶν ἀφέντες, λείπουσι μόνον. ἐτελεύτα δὲ αὐτοῖς ἡ ἐπίνοια εἰς πρᾶγμα κομιδῆ βέβηλον καὶ μίσους μεστόν. εἰσήγετο μὲν γὰρ μετ' τὴν ἐξέλευσιν αὐτῶν ἐκείνων, κόρη τις, τὸ εἶδος μὲν εὐπρεπὴς, τὴν ψυχὴν δὲ, καὶ λίαν δυσειδὴς καὶ ἀκόλαστος· ἥτις τῷ γενναίῳ ἐκείνῳ φιλοῦ συναναχλιθεῖσα, τὰ πάντων ἐπραττε μιαρώτατα· περιεφύετο αὐτῷ· συνεπλέκετο περιέργως, κατέψα, ἠσπάζετο· ὦ μιαρῶν χειρῶν αἰδοῦς ἥπτετο, διὰ πάντων ὅλως ἐκκαλουμένη πρὸς ἡδονήν· τί οὖν ἔδει ποιεῖν τὴν σώφρονα ψυχὴν ἐκείνην; τί ἔδει, ἀπορεῖται πρὸς τοσούτου κακοῦ λύσιν, καὶ δηώσασθαι τὴν μιαρὰν μὴ δυνάμενον; εὗρεν ἐκεῖνος καὶ οὐκ ἠπόρησε, λίαν μισοπόνηρος ὤν. ἔρωτι γὰρ ἀντιστήσας ἔρωτα, τῷ ἀκολάστῳ τὸν θεῖον, καὶ δεῖξαι θελήσας, ὅτι ῥᾷον ἂν ὁ καθαρὸς καὶ φιλόθεος οὐδὲ μέρους ἢ μέλους σαρκὸς φείσαιτο, ἵνα μόνον ἑαυτῷ τὸ σῶφρον διαφυλάξῃ, δήγματι τὴν ἑαυτοῦ γλῶτταν ἐκκόψας, καὶ διαμασησάμενος, ἀντὶ φιλήματος τῇ ὄψει τῆς πόρνης προσπτύει πάθει πάθος, καὶ ἡδονὴν ὀδύνῃ σβέσαι καλῶς διανοησάμενος, καὶ ὑποδεῖξαι τοῖς σωφρονεῖν βουλομένοις, ἐάν τινα τοιοῦτον συμβαίη παθεῖν πρᾶγμα, θαυμάσαι μὲν ῥᾴδιον, μιμήσασθαι δὲ χαλεπὸν· πλὴν ἀλλὰ τούτων ἅλις· ἐπείγεται γὰρ ὁ λόγος ἐπὶ τὸν θεῖον ἤδη μεταβῆναι Παῦλον, ὥσπερ ὑπέσχετο. ὅτε γοῦν ταῦτα κατὰ τὰς Αἰγυπτίους ἐπράττετο Θήβας, τότε καὶ ὁ μέγας οὗτος ἐν ἐκείνοις ἐπίδηλος ἦν, οὐδὲν ἐν νυκτὶ τῆς πλάνης &c.

Hæc Anonymus ille *Græcus* Autor; *S. Antonij* Abbatis discipulus synchronus. Audiamus nunc quoque *S. Hieronymum*, qui secundùm RR. PP. *Bollandi* & *Henschenij* editionem, eadem *latinè* scribit his verbis: *PROLOGVS. Inter multos sæpè dubitatum est, à quo potissimùm Monachorum eremus habitari cœpta sit. Quidam enim altiùs repetentes, à Beato Eliâ & Joanne sumpsere principium. Quorum & Elias plus nobis Prophetâ videtur fuisse quàm Monachus, & Joannes antè prophetare cœpisse, quàm natus est. Alij autem (in quam etiam opinionem vulgus omne consentit) asserunt Antonium hujus propositi caput; quod ex parte verum est. Non enim tàm ante omnes fuit, quàm ab eo omnium incitata sunt studia. Amathas verò & Macarius, discipuli Antonij, quorum superior corpus magistri sepelivit,*

ETIAM

ETIAM NUNC affirmant, Paulum quendam Thebæum principem istius rei fuisse. Quod, non tàm nomine quàm opinione, nos quoq; comprobamus. Nonnulli & hæc & alia, prout voluntas tulit, jactitant: subterraneo specu crinitum calcaneo tenùs hominem, & multa, quæ persequi otiosum est, incredibilia fingentes. Quorum quia impudens mendacium fuit, ne refellenda quidem sententia videtur. CAPUT I. Sub Decio & Valeriano persecutoribus, quo tempore Cornelius Romæ, Cyprianus Carthagine, felici cruore damnati sunt, multas apud Ægyptum & Thebaidem Ecclesias tempestas sæva populata est. Voti tunc Christianis erat, pro Christi nomine gladio percuti. Verùm hostis callidus tarda ad mortem supplicia conquirens, animas cupiebat jugulare, non corpora; &, ut ipse, qui ab eo passus est, Cyprianus ait, volentibus mori, non permittebatur occidi. Cujus ut crudelitas notior fiat, duo memoriæ causâ exempla subjecimus. Perseverantem itaque quendam in fide Martyrem, & inter eculeos laminásque victorem, jussit melle perungi, & sub ardentissimo sole, religatis post tergum manibus, resupinari; scilicet ut muscarum aculeis cederet, qui ignitas sartagines antè superâsset. Alium juvenili ætate florentem, in amœnissimos hortulos præcepit abduci, ibique inter candentia lilia & rubentes rosas, cùm leni murmure aquarum juxtà serperet rivus, & molli sibilo arborum folia ventus præstringeret, super exstructum plumis lectum resupinari jussit, &, ne se inde posset excutere, blandis sertorum nexibus irretitum relinqui. Quò cùm, recedentibus cunctis, meretrix speciosa venisset, cœpit delicatis stringere colla complexibus, &, quod dictu quoq; scelus est, manibus attrectare virilia, ut corpore in libidinem concitato, se victrix impudica superjaceret. Quid ageret miles Christi, &, quò se conferret, nesciebat. Quem tormenta non vicerant, superabat abominata voluptas. Tandem cœlitùs inspiratus, præcisam morsu linguam, in osculantis se faciem exspuit, ac sic libidinis sensum succedens doloris magnitudo superavit. Per idem ergò tempus, quo talia gerebantur apud Inferiorem Thebaidem, &c. Notandum porrò est, pro eo, quod *S. Hieronymus* ibidem mox subjungit, *S. Paulum Thebæum eo tempore, quo, cum sorore jam viro traditâ, post mortem amborum parentum, in hæreditate locupleti relictus est, fuisse ANNORUM CIRCITER QUINDECIM*, legitur in suprà memorato Codice Græco Cæsareo, *eum fuisse ANNORUM SEDECIM.* Ipsa verba græca sunt hæc: Ὁ δὲ, καὶ μόνος καὶ κομιδῆ νέος ἀπολειφθεὶς, ἔτη οὐ πλείω ἢ ἙΚΚΑΙΔΕΚΑ γεγονὼς, &c. Prætereà quoque valdè notandum est, pro eo, quod *S. Hieronymus* initio Capitis secundi scribit, *S. Paulum Thebæum eo tempore, quo S. Antonius ipsum invisit,*

jam CENTUM ET TREDECIM ANNOS vitam cælestem in terris egisse, non mediocri differentiâ in suprà memorato Codice Græco Cæsareo legi, *eum tunc jam fuisse annorum CENTUM ET TRIGINTA.* Ipsa verba græca sunt hæc : Παῦλος ἐν ὁ θεῖος ΤΡΙΑΚΟΝΤΑ ἬΔΗ ΚΑΙ ἙΚΑΤΟΝ ἜΤΗ γενόμενος, τὴν ἀγγελικὴν ἀληθῶς ἐπὶ γῆς ἤνυε διαγωγήν· τηλικαῦτα καὶ Ἀντώνιος ὁ πάνυ ἘΝΝΕΝΗΚΟΣΤΟΥ καὶ αὐτὸς ἤδη τοῦ ἔτους ἀπτόμενος, κατὰ τὴν ἑτέραν ἔρημον αὐλιζόμενος ἦν. τοῦτον δὴ &c. Desinit denique tota illa *Anonymi* Narratio græca in eodem jam memorato Codice *Cæsareo* hâc clausulâ: Οὕτω δὲ τὸν Παῦλον Ἀντώνιος διὰ τιμῆς ἦγε, καὶ στέφανον ἡγεῖτο δόξης καὶ περιφανὲς καύχημα, ὡς ἐν ταῖς μεγίσταις τῶν ἑορτῶν, κατ' αὐτήν τε τὴν κυριακὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα τὸν ἱερὸν ἐκείνου χιτῶνα φορεῖν, καὶ πλέον ἐπὶ τούτῳ φρονεῖν, ἢ ἐπὶ πορφύρᾳ βασιλικῇ, ὁ κοσμεῖος ταύτῃ φιλοτιμούμενος, καὶ τὸ τοῦ θείου Ἡσαΐου φάναι, χιτῶνα εὐφροσύνης τὸν χιτῶνα τοῦτον ἡγούμενος. Ὁ δὲ καὶ Παῦλον φημὶ καὶ Ἀντώνιον οὕτω λάμψαι διὰ βίου καταξιώσας, αὐτὸς καὶ ἡμῖν παράσχοι μιμητὰς ἐκείνων κατὰ μικρὸν γενέσθαι, καὶ τῆς μερίδος καὶ τῶν ἀντιδόσεων κοινωνούς· ὅτι αὐτῷ πρέπει δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας, τῶν αἰώνων ἀμήν.

Vigesimo tertiò, & quidem à fol. 248 pag. 1 usque ad fol. 455 pag. 1, *S. Ephræm* sive *Ephraim*, cognomine *Syri*, *Nisibi* in *Mesopotamiâ* nati, *Edessæ* autem, quæ ejusdem Regionis Urbs est, *Diaconi*, qui A.C. 378 obijt, *Opuscula varia triginta quatuor*: nempe Imò, Τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν ἘΦΡΑΙΜ τοῦ Σύρου λόγος περὶ ἀρετῶν καὶ κακιῶν. Μακαρίζω τὴν ζωὴν ἡμῶν ὦ φιλόχριστοι, &c. fol. 248 pag. 1; cujus Sermonis, *de Virtutibus & Vitijs* generaliter inscripti, capita separata specialiter inscribuntur: Περὶ φόβου Θεοῦ, Περὶ ἀφοβίας, Περὶ ἀγάπης, Περὶ τῶν μὴ ἐχόντων τὴν ἀγάπην, Περὶ μακροθυμίας, Περὶ τοῦ μὴ ἔχοντος μακροθυμίαν, Περὶ ὑπομονῆς, Περὶ τοῦ μὴ ἔχοντος ὑπομονήν, Περὶ ἀοργησίας, Περὶ ἐξυχολίας, Περὶ πραότητος, Περὶ πονηρίας, Περὶ ἀληθείας, Περὶ ψεύδους, Περὶ ὑπακοῆς, Περὶ ἀνυποταξίας καὶ γογγυσμοῦ, Περὶ τοῦ μὴ ἔχειν ζῆλον ἢ φθόνον; Περὶ φθόνου καὶ ζήλου, Περὶ τοῦ μὴ εἶναι λοίδορον, Περὶ λοιδορίας καὶ λοιδόρων, Περὶ ἐγκρατείας, Περὶ ἀκρασίας: IIdò, Ejusdem Ἔλεγχος αὐτῷ καὶ ἐξομολόγησις. Ἀδελφοὶ συμπαθήσατέ μοι &c. fol. 258 pag. 2; IIItiò, Ejusdem Πρὸς καθαίρεσιν ὑπερηφανείας.

Ματαία πᾶσα ἄσκησις, πᾶσα ἐγκράτεια, &c. fol. 261 pag. 2; IVtò, Ejusdem Λόγος κατανυκτικός. Δεῦτε ἀγαπητοὶ, δεῦτε πατέρες καὶ ἀδελφοί μου, &c. fol. 265 pag. 1; Vtò, Ejusdem Λόγος ἀσκητικός. Ὁ πόνος τοῦ λέγειν ἀναγκάζει με &c. fol. 273 pag. 1; VItò, Ejusdem Κατὰ μίμησιν τῶν παροιμιῶν. Ὁ πιστεύων εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ἔχει ζωὴν αἰώνιον· ὁ πιστεύων &c. fol. 290 pag. 1; VIImò, Ejusdem Πρὸς διόρθωσιν τῶν ἐμπαθῶς διαγόντων καὶ τιμὰς ἀπαιτούντων. Ἀγωνιῶ ἀδελφοί μου καὶ φείδομαι &c. fol. 319 pag. 2; VIIIvò, Ejusdem Ἔλεγχος καὶ ἐξομολόγησις. Ἐν πολλοῖς ὑμῖν ἀδελφοὶ δοκῶν χρησιμεύειν, ὀφείλω καὶ ἐμαυτῷ &c. fol. 325 pag. 1; IXnò, Ejusdem Περὶ τῶν παθῶν. Θέλω εἰπεῖν ἐνώπιον τῆς δόξης σου Χριστὲ &c. fol. 344 pag. 1; Xmò, Ejusdem Περὶ μετανοίας. Ὁ κατελθὼν Κύριος ἐκ τοῦ κόλπου τοῦ πατρικοῦ &c. fol. 346 pag. 2; XImò, Ejusdem Περὶ χαλινώσεως. Δοτὴρ πάντων τῶν ἀγαθῶν καὶ πηγὴ ἰαμάτων, &c. fol. 351 pag. 2; XIImò, Ejusdem Ἕτερος λόγος χαλινωτικός. Ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν &c. fol. 355 pag. 1; XIIItiò, Ejusdem Λόγος ἕτερος χαλινωτικός. Κατανένυχθι ψυχή μου &c. fol. 356 pag. 2; XIVtò, Ejusdem Λόγος παραινετικός. Πρόσεχε σεαυτῇ ὦ νεότης ποθοῦσα ἀσκῆσαι, &c. fol. 361 pag. 1; XVtò, Ejusdem Εἰς πατέρας τελειωθέντας. Τὴν καρδίαν μου ἀλγῶ, &c. fol. 362 pag. 1; XVItò, Ejusdem Λόγος ἕτερος εἰς πατέρας τελειωθέντας. Ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ καὶ εὐσήμῳ &c. fol. 364 pag. 2; XVIImò, Ejusdem Λόγος τετρασύλλαβα. Κοινωθεὶς δὲ κατὰ κράτος ὁ πονηρὸς διάβολος, &c. fol. 369 pag. 1; XVIIIvò, Ejusdem Λόγος ἑπτασύλλαβα. Οἰδότες ἐν ἀδελφοὶ τὴν ἀσθένειαν ἡμῶν &c. fol. 369 pag. 2; XIXnò, Ejusdem Περὶ φόβου ψυχῆς. Ἐγὼ Ἐφραὶμ ὁ ἁμαρτωλὸς, ὁ χαῦνος καὶ ῥάθυμος εἰς ἀγῶνα πνευματικὸν, &c. fol. 370 pag. 1; XXmò, Εὐχὴ ἐκ τοῦ τοῦ ἁγίου Ἐφραὶμ διδασκαλίας. Ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου Κύριε ὁ Θεὸς &c. fol. 373 pag. 1; XXImò, Ejusdem Ὑπομνηστικόν. Πᾶσαν ὥραν ἐν νοὶ ἔχων τὴν ὀπτασίαν, ἥν μοι &c. fol. 373 pag. 2; XXIIdò, Ejusdem Περὶ ψυχῆς, ὅταν πειράζηται ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ, πῶς ὀφείλει μετὰ δακρύων τῷ Θεῷ προσεύχεσθαι. Ψυχὴ τεθλιμμένη προσέρχεταί σοι ἅγιε Δέσποτα, &c. fol. 378 pag. 1; XXIIItiò, Ejusdem Περὶ κρίσεως καὶ κατανύξεως. Δεῦτε πάντες ἀδελφοὶ, ἀκούσατε συμβουλῆς ἐμοῦ &c. fol. 381 pag. 2; XXIVtò, Ejusdem Λόγος περὶ ὑπομονῆς. Ὁ βουλόμενος

λόμδυ Θεῷ εὐαρεστῆσαι &c. fol. 387 pag. 1; XXVto, Ejusdem Περὶ μακαρισμῶν καὶ ταλανισμῶν. Μακάριοι οἱ τὸν Θεὸν ἀγαπήσαντες, &c. fol. 392 pag. 1; XXVIto, Ejusdem Ἐξομολόγησις ἤγουν Προσευχὴ πρὸς Θεόν. Ἴασαί με Κύριε καὶ ἰαθήσομαι, &c. fol. 393 pag. 2; XXVIImò, Ejusdem Sermo sine inscriptione, incipiens: Προσέλθετε καὶ δράμετε υἱοὶ φωτός &c. fol. 395 pag. 1; XXVIIIvò, Ejusdem Περὶ πίστεως. Ὁ Κύριος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοὺς ἑαυτοῦ μαθητὰς εἰς πίστιν ἀγαγεῖν βουλόμενος, &c. fol. 399 pag. 1; XXIXnò, Ejusdem Παράκλησις καὶ προτροπὴ πρὸς μετάνοιαν, καὶ ἀνάμνησις περὶ τῶν δακρύων Δαβίδ, καὶ τῆς μελλούσης κρίσεως. Δεῦτε πάντες ἀδελφοί ἀκούσατε καλλίστης συμβουλίας ἐμοῦ &c. fol. 402 pag. 1; XXXmò, Ejusdem Λόγος περὶ μετανοίας καὶ ἀγάπης, καὶ περὶ τοῦ ἐν τῷ βαπτίσματι ὁμολογίας, καὶ περὶ τῆς μελλούσης δικαίας τοῦ Θεοῦ ἡμῶν κρίσεως. Μηδὲν προτιμήσωμεν ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ τῆς ἀνυπερβλήτου ἀγάπης· πολλὰ γὰρ &c. fol. 409 pag. 1; XXXImò, Ejusdem Λόγος Περὶ τῆς θείας ἀνταποδόσεως, καὶ Ὑπομνηστικὸν τῆς ἑαυτοῦ ἁγίας ψυχῆς. Τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ ἀγαθότητος τὴν ἐπί σοι γινομένην ὦ ψυχή μου καταμαθοῦσα, &c. fol. 323 pag. 2; XXXIIdò, Ejusdem Ἀσκητικὸν κατὰ στίχον πρὸς τοὺς κατ' Αἴγυπτον μοναχούς. Ἀρχὴ ἀποταγῆς μοναχοῦ, φοβεῖσθαι τὸν Κύριον· ἄφοβος δὲ μοναχὸς &c. fol. 426 pag. 1; XXXIIItiò, Ejusdem Λόγος κατὰ αἱρετικῶν· ἐν ᾧ καὶ ἀπόδειξις ἐκ φανερῶν ὑποδειγμάτων, τοῦ, τε μαργαρίτου, καὶ τῶν λοιπῶν, συνάγουσα καὶ φανεροῦσα, ὅτι δίχα τῶν φυσικῶν νόμων ἡ ἁγία Θεοτόκος τὸν Κύριον ἡμῶν καὶ Θεὸν ἐπὶ σωτηρίᾳ τοῦ κόσμου καὶ συνέλαβε καὶ ἐκύησεν. Φιλῶ σου τὸ εὐαγγέλιον Δέσποτα, ὅτι &c. fol. 432 pag. 1; XXXIVtò, Ejusdem Περὶ ὑπομονῆς καὶ συντελείας τοῦ αἰῶνος τούτου, καὶ τῆς τῶν θείων γραφῶν μελέτης, καὶ τί τὸ τῆς ἡσυχίας ὠφέλιμον. Λαμπρὸς ὁ βίος τῶν δικαίων· πῶς δὲ λαμπρύνεται; &c. fol. 446 pag. 2. Plura de Operum *S. Ephræmi* exemplaribus manuscriptis & editionibus impressis vide ijs locis, quæ Libri *tertij* horum Commentariorum paginâ 232, Libri *quarti* pag. 230, Libri *quinti* pag. 322, & alibi sæpiùs jam indicata sunt.

XXXII.

Trigesimus secundus (1) Codex manuscriptus *Historicus Græcus* est *chartaceus* antiquus in *quarto majori*, sed vitiosissimè scriptus, & in medio mutilus, constátque nunc folijs *centum sexaginta quinque*. Continentur eo hæc:

(1) Fuit & olim inter Codices manuscriptos Theologicos Græcos ducentesimus decimus sextus.

Primò, & quidem à fol. 1 pag. 1 usque ad fol. 6 pag. 1, *Anonymi cujusdam Autoris Historia Martyrij Sanctorum Quadraginta Martyrum Sebastenorum*; cujus principium: Κατὰ τὸν χρόνους Λικινίου τοῦ Βασιλέως ἦν διωγμὸς μέγας κατὰ τῶν Χριστιανῶν, καὶ πάντες οἱ εὐσεβῶς ζῶντες ἐν Χριστῷ, ἠναγκάζοντο θύειν τοῖς εἰδώλοις, &c. Plura de eodem Martyrio vide Libri *quarti* horum Commentariorum pag. 74 & 101. Eorundem Sanctorum Quadraginta Martyrum *Testamentum* vide ibidem græcè pag. 97, 98, 99 & 100, latinè autem in Appendice Libri *quinti* pag. 410, 411, 412 & 413.

Secundò, & quidem à fol. 6 pag. 1 usque ad fol. 18 pag. 1, *Martyrium S. Georgij, à Symeone Metaphraste conscriptum*; cujus titulus & principium: Μηνὶ Ἀπριλλίῳ κγ'. Μαρτύριον τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου Μεγαλομάρτυρος τοῦ Χριστοῦ Γεωργίου. Διοκλητιανὸς ὁ Ῥωμαίων Αὐτοκράτωρ ἀναξίως τῶν σκήπτρων ἐπιλαβόμενος, &c. Meminit hujus Martyrij *Leo Allatius* in Diatribâ de Symeonum Scriptis pag. 125, ibique illud refert inter eas Sanctorum Vitas, quas indubitatè ipsius *Symeonis Metaphrastæ* esse, asseveranter affirmat. Mentionem quoque ibidem facit alterius Martyrij S. Georgij, ab eodem *Symeone Metaphraste* conscripti, quod ait incipere his verbis: Ἄρτι τοῦ τῆς εἰδωλομανίας νέφους τὴν οἰκουμένην ὅλην διαλαβόντος, &c. Exstat utrumque Martyrium græcè editum in RR. PP. *Godefridi Henschenij* & *Danielis Papebrochij* S. I. Appendice Tomi tertij de Actis Sanctorum Mensis Aprilis pag. IX & XV; sed ibi tantùm posterius *Symeoni Metaphrastæ* attribuitur. Cæterùm quod ad prioris Martyrij tres lacunas, literis *a*, *b*, & *c* notatas attinet, eæ ex præsenti hoc Codice manuscripto Cæsareo supplendæ sunt hoc modo: a ὑπέρτιμα δὲ μᾶλλον τῶν ἄλλων καὶ ἐξαίρετον ὡς μαντικώτατον τὸν Ἀπόλλωνα, καί ποτε &c; b τῶν δὲ τὸν Χριστὸν ὁμολογούντων Θεὸν καὶ Σωτῆρα πληρέστατα ἦν ἰδεῖν &c; c ἢ ἐμμένων τῇ πρώτῃ μανίᾳ, τοῦ ζῆν ἀπαλλαγήσῃ. Plura de *S. Georgio*, & de varijs Martyrij ejus antiquis Actis græcis & latinis, vide apud suprà laudatos doctissimos Patres *Henschenium* & *Papebrochium*, eruditissimè & accuratissimè de hoc argumento disserentes in jam citato Tomo tertio Mensis Aprilis à pag. 100 usque ad pag. 163.

Tertiò, & quidem à fol. 18 pag. 1 usque ad fol. 20 pag. 2, *Vita & Conversio S. Taisiæ seu Thaisiæ meretricis, ab anonymo quodam Autore conscripta*; cujus titulus & principium: Βίος καὶ μετάνοια τῆς ὁσίας Ταισίας τῆς πόρνης. Ἀγαπητοί μου ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, βούλομαι διηγήσασθαι ὑμῖν τὴν φαιδρὰν καὶ θαυμαστὴν μετάνοιαν τῆς μακαρίας

καείας Ταϊσίας, &c. Ejuſdem memoria celebratur etiam in *Menæis* Græcorum die octavo Octobris; ubi ſimiliter nomen Ταϊσία per T in primâ ſyllabâ; at in Vitis Patrum, à R. P. *Heriberto Rosweydo* S. I. editis, ubi ejuſdem Sanctæ Vita Libri primi pag. 374 & 375 *latinè* exſtat, ſcribitur nomen *Thaiſia*, per Th, ac ſi græcè ſcriptum fuerit Θαϊσία.

Quartò, & quidem à fol. 20 pag. 2 uſque ad fol. 29 pag. 2, *Andreæ, Archiepiſcopi Cretenſis, cognomento Hieroſolymitani, Oratio in Dormitionem ſive Aſſumptionem Beatiſſimæ Virginis Deiparæ*; cujus principium: Ὅσοι τὸ σεπτὸν τοῦτο τῆς Θεοτόκου κατειλήφατε τέμενος, δεῦρό μοι λιπαρῶ &c. Plura de hâc Oratione vide ſuprà pag. 130.

Quintò, & quidem à fol. 30 pag. 1 uſque ad fol. 32 pag. 2, *S. Joannis Chryſoſtomi Oratio in Publicanum & Phariſæum*; cujus principium: Καθάπερ, ἀδελφοί, νεφῶν συνδρομὴ &c. Plura de hâc Oratione vide ſuprà pag. 230.

Sextò, & quidem à fol. 33 pag. 1 uſque ad fol. 39 pag. 1, *S. Joannis Chryſoſtomi Homilia ſive Oratio in Parabolam de filio prodigo*; cujus principium: Ἀεὶ μὲν τὴν τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν κηρύττειν ὀφείλομεν· &c. Plura de hâc Oratione vide Libri *quinti* horum Commentariorum pag. 25.

Septimò, & quidem à fol. 39 pag. 1 uſque ad fol. 57 pag. 2, *S. Joannis Chryſoſtomi Oratio in principium ſanctæ Quadrageſimæ, & in expulſionem Adami ex Paradiſo, & de bonis atque malis mulieribus*; cujus principium: Πρόκειται ἡμῖν, ἀγαπητοί, πνευματικὴ τράπεζα &c. Plura de eâdem Oratione vide Libri *quinti* horum Commentariorum pag. 114.

Octavò, & quidem à fol. 58 pag. 1 uſque ad fol. 60 pag. 1, *ejuſdem S. Joannis Chryſoſtomi Oratio de Jejunio*; cujus principium: Σήμερον, ἀγαπητοί, τὸν ἰατρὸν προσκυνήσωμεν· &c. Plura de eâdem Oratione vide Libri *quinti* horum Commentariorum pag. 142.

Nonò, & quidem à fol. 60 pag. 2 uſque ad fol. 69 pag. 1, *Nectarij Archiepiſcopi Conſtantinopolitani Narratio, quam ob cauſam primo Sabbato ſanctorum Jejuniorum celebremus memoriam Sancti Martyris Theodori*; cujus principium: Ὡς πολὺ τὸ πλῆθος τῆς χρηστότητός σου Κύριε· &c. Plura de eâdem Oratione vide ſuprà pag. 231.

Decimò, & quidem à fol. 69 pag. 1 uſque ad fol. 82 pag. 1, *Narratio de ſanctis & venerandis Imaginibus, & cur primâ Dominicâ Quadrageſimæ annua earum celebretur memoria*; cujus titulus & principium: Διήγησις διαλαμβάνουσα περὶ τῶν ἁγίων καὶ σεπτῶν εἰκόνων,

καὶ δι' ὃ παρέλαβεν ἡ ἁγία τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία ἐτησίως ποιεῖν τὴν ὀρθοδοξίαν τῇ πρώτῃ κυριακῇ τῶν ἁγίων νηστειῶν. Τοῦ Βασιλέως Θεοφίλου κατ' ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ, κατὰ συγχώρησιν Θεοῦ, τὴν αὐτοκρατορικὴν διέποντος ἀρχὴν, &c. Plura de eâdem Narratione vide Libri *quarti* horum Commentariorum pag. 127.

Vndecimò, & quidem à fol. 82 pag. 1 usque ad fol. 85 pag. 1, *Historia Miraculi Imaginis Christi, à Judæis in Vrbe Beryto A.C. 765 per ludibrium crucifixæ, ab Athanasio quodam synchrono conscripta*; cujus titulus & principium: Κυριακῇ πρώτῃ τῶν νηστειῶν. Θαῦμα γενόμενον ἐν εἰκόνι τοῦ Χριστοῦ ἐν Βηρύτῳ. Ἀκούσατε πνευματικοί μου πατέρες καὶ ἀδελφοί· νουνεχῶς ἀκούσατε ξένου καὶ παραδόξου θαύματος· μᾶλλον δὲ γεγονότος ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν, καὶ δοξάσατε &c. Plura de eâdem Historiâ vide suprà in recensione Codicis trigesimi primi, num. 12, pag. 325; sed ibi ea in principio est multo auctior, atque incipit his verbis: Ἐικαὶ τῇ παιδείᾳ ἄμοιρος καὶ ἀμέτοχος ὁ τάλας ἐγὼ, &c.

Duodecimò, & quidem à fol. 85 pag. 2 usque ad fol. 87 pag. 1, *Anonymi cujusdam Autoris Oratio historica, habita in memoriam ingentis Miraculi, quod Constantinopoli contigit per Imaginem quandam Salvatoris nostri Jesu Christi, in Puteo Magnæ Ecclesiæ S. Sophiæ collocatam, quæ à Judæo gladio icta, copiosum effudit sanguinem.* Inscribitur ea atque incipit hoc modo: Κυριακῇ β'. Τῆς ὀρθοδοξίας β'. Θαῦμα γενόμενον ἐν τῇ Κωνσταντίνου πόλει ἐν εἰκόνι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Δεσποτικῶν καὶ παραδόξων θαυμάτων ἀνάμνησιν μέλλων διηγήσασθαι ὑμῖν πνευματικοί μου ἀδελφοί, παρακαλῶ πάντας, εὐγνωμόνως μοι παρασχεῖν τὰς ἀκοάς· καὶ γὰρ μετὰ πίστεως πολλῆς πολλοὶ τῶν Πατέρων φιλοπονήσαντες περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως σποράδην τινὰ συνεγράψαντο ἄτινα καὶ ἡμεῖς ἐν πολλῇ θερμότητι συνεξελθόντες, οὐδὲν τῶν αὐτοῖς ἐπιλελυσμένον εὑρεῖν ἠδυνήθημεν· ἃ δὲ αὐτοὶ ἐν ἐπιτόμῳ ἐξέθεντο, ταῦτα ὑμῖν μετὰ πίστεως μικρόν τι ἐπὶ πλατείας διηγήσομαι. Ἐν τῇ βασιλευούσῃ τῶν πόλεων Νέα Ῥώμη, ἥν τινα Ἑπτάλοφον ὀνομάζουσιν, ὁ ἐν ὁσίᾳ τῇ μνήμῃ Ἰουστινιανὸς ὁ μέγας ναοὶ περίβλεπτοι καὶ πανθαύμαστοι καὶ πάνυ μέγιστοι πεποίηκεν, &c. Alia ejusdem Miraculi Narratio exstat in *Francisci Combefis* Tomo secundo Novi Auctarij Bibliothecæ Patrum græco-latinæ, quæ ibi columnâ 647 inscribitur atque incipit his verbis: Περὶ τοῦ ἐν τῷ ἁγίῳ φρέατι τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας μεγίστου θαύματος, γενομένου παρὰ τῆς ἁγίας καὶ σεβασμίας εἰκόνος τοῦ Κυρίου ἡμῶν

ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· καὶ περὶ τοῦ Πατρικίου, καὶ τοῦ φιλοχρίστου Νοταρίου. Οὐδὲν οὕτως εὐφραίνειν οἶδεν ἀνδρὸς φιλοθέου ψυχὴν, ὡς ἔργον Θεοῦ παραδόξως τῷ βίῳ ἐπιτελεσθὲν, λόγοις τῷ χρόνῳ παραδοθὲν, καὶ τούτοις ἑκάστοτε διακηρυττόμενον· ψυχὴ γὰρ &c. Cæterùm quæ jam memoratus *Franciscus Combefis* in suis ad hanc Narrationem Notis contra Eminentissimos & doctissimos S. R. E. Cardinales *Baronium* & *Bellarminum* solitâ virulentiâ suâ & malignâ calumniandi libidine deblaterat, dum lectori frustrà persuadere conatur, quòd Historiæ (1) Miraculi Dominicæ Imaginis Berytiensis Autor sit ipse *Magnus S. Athanasius Archiepiscopus Alexandrinus*, non autem *Athanasius aliquis Junior*, ea, ut ipsius verbis utar, sunt adeò futilia, seu potiùs ridicula, ut ullâ refutatione indigna sint.

(1) *Vide suprà pag. 325.*

Decimo tertiò, & quidem à fol. 87 pag. 2 usque ad fol. 89 pag. 2, *S. Joannis Chrysostomi Oratio de Charitate*, ob defectum unius vel plurium foliorum in fine mutila; cujus titulus & principium: Λόγος τοῦ αὐτοῦ Χρυσοστόμου περὶ ἀγάπης. Καλῶς εἶπεν ὁ Κύριος, ὅτι τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐστι &c. Vide Operum *S. Joannis Chrysostomi* editionem græcam Savilianam Tom. VII pag. 522; ubi ea Oratio refertur inter Scripta suppositítia. In margine autem indicat *Savilius* ibidem expressè, se eam accepisse ex Codice manuscripto *Cæsareo*.

Decimo quartò, & quidem à fol. 90 pag. 1 usque ad fol. 95 pag. 1, *Vita S. Petri Principis Apostolorum*, ob unius vel plurium foliorum defectum in principio mutila usque ad hæc verba: - -, ὅπη τὴν φιλόπτωχον Δορκάδα θανοῦσαν ἀνέστησεν· ἐν Καισαρείᾳ τὸν ἑκατόνταρχον Κορνήλιον ἐθνικὸν ὄντα πρὸς τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν ἐξεκαλέσατο &c. De *Dorcade*, à *S. Petro* in *Joppe* resuscitatâ, cujus hîc fit mentio, vide Acta Apostolorum cap. 9; de *Cornelio* autem Centurione, ab eodem *Cæsareæ* baptizato, vide ibidem cap. 10.

Decimo quintò, & quidem à fol. 95 pag. 2 usq; ad fol. 106 pag. 1, *S. Joannis Chrysostomi Oratio de Patientiâ, & de mortuis non amarè deflendis*; cujus titulus & principium: Σαββάτῳ πρὸ τῆς ν'. Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Χρυσοστόμου λόγος περὶ ὑπομονῆς καὶ περὶ τοῦ μὴ πικρῶς πενθεῖν τοὺς τελευτῶντας. Φέρε σήμερον μάλιστα τῶν προτέρων ἡμερῶν &c. Vide Operum *S. Joannis Chrysostomi* editionem græcam Savilianam Tom. VI pag. 943; ubi ea Oratio refertur inter Scripta ἀμφιβαλλόμενα sive dubiæ fidei.

Decimo

Decimo sextò, & quidem à fol. 106 pag. 1 usque ad fol. 114 pag. 1, *S. Ephræmi Syri Oratio de Pœnitentiâ & de Judicio extremo*; cujus titulus & principium: Τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου λόγος περὶ μετανοίας καὶ κρίσεως, καὶ εἰς τὴν δευτέραν παρουσίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἀγαπητοὶ, νυκτὸς καὶ ἡμέρας πρὸς τὴν ἐσχάτην ἀποβλέποντες ὥραν, &c.

Decimo septimò, & quidem à fol. 114 pag. 2 usque ad fol. 119 pag. 1, *ejusdem S. Ephræmi alia Oratio de Pœnitentiâ & Judicio, & de separatione animæ & corporis*; cujus titulus & principium: Τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Ἐφραὶμ Λόγος ὠφέλιμος περὶ μετανοίας καὶ κρίσεως, καὶ περὶ χωρισμοῦ ψυχῆς καὶ σώματος. Ἀγαπητοὶ, τί ὄφελος εὑρομὲν ἐν τῷ ματαίῳ βίῳ τούτῳ; &c.

Decimo octavò, & quidem à fol. 119 pag. 1 usque ad fol. 121 pag. 1, *Danielis Abbatis Narratio, à Joanne Diacono quodam accepta, de puero aliquo Hebræo, à pueris Christianis per lusum baptizato*; cujus titulus & principium: Ἐκ τοῦ Ἀββᾶ Δανιὴλ λόγος περὶ τῶν παιδίων τῶν χριστιανῶν, πῶς ἐβάπτισαν τοῦ Ἑβραίου τὸ παιδίον. Ἰωάννης τις Διάκονος διηγήσατό μοι, λέγων ὅτι &c.

Decimo nonò, & quidem à fol. 121 pag. 1 usque ad fol. 123 pag. 1, *Narratio quædam ex Opere de Vitis Sanctorum Patrum*, cujus titulus & principium: Ἐκ τοῦ Πατερικοῦ λόγος περί τινος μεγάλου γέροντος ζητοῦντος χάρισμα παρὰ Θεοῦ, καὶ ὅτι κερδαλεωτέρα ἐστὶ πρᾶξις ὑπὲρ σημείων καὶ θαυμάτων. Γέρων τις ἐκάθητο ἐν ἀναχωρητικῷ τόπῳ χρόνους ἑβδομήκοντα, &c.

Vigesimò, & quidem à fol. 123 pag. 1 usque ad fol. 128 pag. 2, *Hesychij Presbyteri Hierosolymitani Oratio in Lazarum quatriduanum*, hactenùs, quod sciam, nondum edita; cujus titulus & principium: Ἡσυχίου Πρεσβυτέρου Ἱεροσολύμων λόγος εἰς τὸν τετραήμερον Λάζαρον. Δεῖπνον ἡμῖν πολυτελὲς Λάζαρος σήμερον παρατίθησιν· δεῖπνον, ἐν ᾧ πάντα θαυμαστὰ, πολυανθῆ καὶ λαμπρὰ θείας &c. Meminit hujus *Hesychij Photius* Patriarcha Constantinopolitanus in Bibliothecâ suâ, sive, Recensione Librorum à se lectorum: quippe ubi capite ducentesimo sexagesimo nono refert, lectum à se esse *Encomium ejus in S. Apostolum Thomam*; & capite ducentesimo septuagesimo quinto, ubi similiter indicat, lectam à se esse *ejusdem Orationem in Jacobum fratrem Domini & Davidem, tanquam Christi patrem, dictum* Θεοπάτορα.

Vigesimo

Vigesimo primò, & quidem à fol. 128 pag. 2 usque ad fol. 133 pag. 2, *S. Joannis Chrysostomi Oratio in Festum Palmarum;* cujus titulus & principium: Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννε Ἀρχιεπισκόπε Κωνσαντινεπόλεως τοῦ Χρυσοστόμε λόγος εἰς τὰ βάϊα. Ἐκ θαυμάτων ἐπὶ θαύματα τοῦ Κυρίε ἡμῶν ἴωμεν ἀδελφοί· ἴωμεν δὲ ὡς ἐκ δυνάμεως εἰς δύναμιν. καθάπερ γὰρ ἐν ἁλύσει χρυσῇ &c. Plura de eâdem Oratione vide Libri *quarti* horum Commentariorum pag. 128, ubi mentio fit istius exemplaris manuscripti Cæsarei, quo se usum esse indicat *Savilius* Tom. V pag. 882 in margine. Hoc autem exemplar manuscriptum, de quo in præsens agitur, non vidit *Savilius;* alioqui enim non præterijsset silentio notabilem lectionis varietatem in ipso Orationis istius principio. Nam ibi incipit ea hoc modo: Ἐκ θαυμάτων ἐπὶ θαύματα τοῦ Κυρίε βαδίσωμεν ἀδελφοὶ, καὶ φθάσωμεν, ὡς ἐκ δυνάμεως εἰς δύναμιν. καθάπερ γὰρ &c, & refertur à *Savilio* inter Scripta dubia.

Vigesimo secundò, & quidem à fol. 133 pag. 2 usque ad fol. 144 pag. 2, *S. Joannis Chrysostomi Oratio in proditionem Judæ & in traditionem Mysteriorum;* cujus principium: Ὀλίγα ἀνάγκη σήμερον πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀγάπην εἰπεῖν &c. Plura de eâdem Oratione vide Libri *quarti* horum Commentariorum pag. 108, 109 & 129.

Vigesimo tertiò, & quidem à fol. 144 pag. 2 usque ad fol. 149 pag. 1, *S. Joannis Chrysostomi Oratio in Beatum & justum Job;* cujus titulus & principium: Τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ β΄. Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννε Ἀρχιεπισκόπε Κωνσαντινεπόλεως τοῦ Χρυσοστόμε λόγος εἰς τὸν μακάριον καὶ δίκαιον Ἰώβ. Τὰ μεγάλα τῶν πραγμάτων μεγάλων δεῖται διηγημάτων, καὶ αἱ λαμπραὶ τῶν δικαίων ἱστορίαι λαμπρᾶς δέονται καὶ γλώττης καὶ διανοίας· διανοίας μὲν &c. Vide Operum *S. Chrysostomi* editionem græcam Savilianam Tom. V pag. 953; ubi ea refertur inter Scripta dubia.

Vigesimo quartò, & quidem à fol. 149 pag. 2 usque ad fol. 162 pag. 1, *S. Epiphanij, Constantiæ sive Salaminis in Cypro Insulâ Episcopi, Oratio in Sepulturam Christi & in Josephum ab Arimathæâ;* cujus principium: Τί τοῦτο σήμερον; σιγὴ πολλὴ ἐν τῇ γῇ· &c. Plura de eâdem Oratione vide Libri *quarti* horum Commentariorum pag. 70 & 129.

Vigesimo quintò, & quidem à fol. 162 pag. 2 usque ad fol. 165 pag. 1, *Amphilochij, Iconiensis in Lycaoniâ Episcopi, qui S. Basilio Magno synchronus, circa annum Christi 393 obijt, Oratio hactenùs*

inedita de Virtute, & de malis hominibus atque Diabolis; cujus titulus & principium: Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἀμφιλοχίου Ἐπισκόπου Ἰκονίου περὶ ἀρετῆς, καὶ περὶ πονηρῶν ἀνδρῶν καὶ διαβόλων. Καλὸς ὁ βίος τῶν ἐναρέτων πάντοτε καθέστηκεν· τερπνὴ ἡ τῶν ἀγωνιζομένων κατάστασις &c. Edidit quidem *Franciscus Combefis* Lutetiæ Parisiorum A. 1644 græcè & latinè in folio Opera omnia Amphilochij, quæ reperiri potuerunt; ea tamen Oratio, de quâ in præsens hîc agitur, ibi omninò deest.

XXXIII.

(1) *Fuit is olim inter Codices manuscriptos Theologicos Græcos ducentesimus.*

Trigesimus tertius (1) Codex manuscriptus *Historicus Græcus* est *membranaceus* antiquus in *quarto*, sed vitiosissimè scriptus, & nonnullis locis mutilus, ac perperàm compactus, constátque nunc folijs *centum quatuordecim,* atque olim ad quendam *Joannem Corinthium* pertinuit. Continentur eo hæc:

Primò, & quidem à fol. 1 pag. 1 usque ad fol. 4 pag. 1, *Vita S. Alexij, ab anonymo quodam Autore conscripta;* cujus titulus & principium: Βίος καὶ πολιτεία τοῦ μακαρίου καὶ ὁσιωτάτου Ἀλεξίου, ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ. Ἐγένετο ἀνὴρ ἐν τῇ πόλει ὀνόματι Εὐφημιανὸς, (2) ἐπίσκοπος Μαρκιανοῦ καὶ Ἀρκαδίου, τῶν θειοτάτων Βασιλέων Ῥώμης, μέγας γενόμενος τῆς Συγκλήτου. ὑπῆρχον δὲ αὐτῷ τρισχίλιοι παῖδες χρυσοζώνοι &c. Plura de eâdem *S. Alexij* Vitâ vide in Appendice Libri *sexti* horum Commentariorum pag. 305 & 306.

(2) *In altero illo Codice manuscripto, cujus mentio fit in Appendice Libri sexti horum Commentariorum, pag. 306, legitur πατὴρ γενόμενος Ὀνορίου καὶ Ἀρκαδίου τῶν θειοτάτων Βασιλέων, &c.*

Secundò, & quidem à fol. 4 pag. 1 usque ad fol. 19 pag. 2, *anonymi cujusdam Autoris Narratio apocrypha & fabulosa de Vitâ & conversatione Adami & Evæ, quæ falsò attribuitur Moysi, ac si ea jussu Dei per Michaelem Archangelum tempore Legislationis divinæ in monte Sinai illi fuerit revelata.* Inscribitur ea atque incipit hoc modo: Διήγησις καὶ πολιτεία Ἀδὰμ καὶ Εὔας, ἀποκαλυφθεῖσα ὑπὸ Θεοῦ Μωσεῖ τῷ θεράποντι αὐτοῦ, διδαχθεῖσα ὑπὸ Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ. Αὕτη ἡ διήγησις Ἀδὰμ καὶ Εὔας. Μετὰ τὸ ἐξελθεῖν αὐτοὺς ἐκ τοῦ παραδείσου &c. Plura de eâdem Narratione vide Libri *quinti* horum Commentariorum pag. 28.

Tertiò, & quidem à fol. 19 pag. 2 usque ad fol. 24 pag. 2, *anonymi cujusdam Autoris Narratio Miraculi, editi tempore Imp. Theodosij Magni à S. Georgio Martyre; quomodo is Theopisto agricolæ ejúsque uxori Eusebiæ, non solùm restituerit perditos boves, verùm etiam eosdem, tanquam conviva, invisere dignatus sit, & ex pauperrimis reddiderit valdè divites.* Inscribitur ea ibi atq; incipit his verbis:

Θαῦμα

Θαῦμα παράδοξον γινόμενον ὑπὸ τοῦ ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου. Ἀκούσατε ἀδελφοὶ παράδοξον θαῦμα. Ἐν τοῖς καιροῖς τοῦ εὐσεβεστάτου Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου ἦν τις ἄνθρωπος ἐν Καππαδόκοις ὀνόματι Θεόπιστος, καὶ ἡ σύμβιος αὐτοῦ Εὐσέβεια ἐκαλεῖτο· εὐσεβεῖς δὲ οἱ δύο ἐτύγχανον· τέκνον δὲ αὐτοῖς οὐχ ὑπῆρχεν. ἔσχεν δὲ αὐτὴ ἔτη ἑπτὰ ἀπὸ τῆς παρθενίας αὐτῆς, μὴ ποιήσασα (1). ἐξῆλθεν δὲ ὁ ἄνθρωπος &c. Exstat eadem Narratio græcè in RR. PP. *Henschenij* & *Papebrochij* Appendice Tomi tertij de Actis Sanctorum Mensis Aprilis à pag. XXXIX usque ad pag. XLII, desumpta ex Codice quodam manuscripto *Bibliothecæ Ambrosianæ Mediolanensis*, & jam memorati *P. Papebrochij* eruditis Annotationibus illustrata. Differt autem editio illa impressa non solùm magnâ & multiplici lectionum varietate ab hoc exemplari manuscripto *Cæsareo*, verùm etiam in fine non mediocri laborat defectu, qui ex eodem Codice *Cæsareo* potest suppleri. Initium istius Narrationis est ibi tale: Ἐν τοῖς καιροῖς ἐκείνοις τοῦ μεγάλου καὶ εὐσεβεστάτου Βασιλέως ἡμῶν Θεοδοσίου ἦν τις ἄνθρωπος ἐν Καππαδόκοις ὀνόματι Θεόπιστος, ἡ δὲ σύμβιος αὐτοῦ ὀνόματι Εὐσέβεια· ἦσαν γὰρ ἀμφότεροι εὐσεβεῖς καὶ φοβούμενοι τὸν Θεόν· τέκνον δὲ αὐτοῖς οὐκ ὑπῆρχει. Τῷ οὖν ἔτει ἑβδόμῳ ἀπὸ τῆς παρθενίας τῆς αὐτοῦ συζύγου, ἐξῆλθεν ὁ Θεόπιστος &c. Cæterùm quid suprà laudatus R. P. *Papebrochius* de hâc Narratione judicet, indicat is suprà citati Tomi tertij paginâ 143 his verbis: *Potuisset ex præcitato Manuscripto Bibliothecæ Ambrosianæ Mediolani, cujus facta est superiùs mentio, Miraculum addi de Theopisto & Eusebiâ agricolis, tempore Theodosij Magni: quorum boves cùm die XX Maij perijssent, eorum alterum (si perditos reperisset) Georgiano convivio, convicaneis suis præbendo, devovens Theopistus, & votum exsolvere tenuitatis suæ prætextu detrectans, multiplici apparitione & graviorum malorum comminatione coactus fidem præstare, habuerit ipsum Sanctum convivam; ab eodémque, post restaurata mirabiliter omnia, quæ usque ad ossa absumpta fuerant, suprà modum crescente substantiâ locupletatus, anno à patratione miraculi (2) vigesimo secundo cum uxore obierit, jam attonsus in Clericum, & deserviens Templo, quod in honorem Sancti exstruendum curârat, in quo etiam fuerit tumulatus: hæc, inquam, fusiùs addi ex dicto Manuscripto potuissent, nisi quæ ibidem habentur, de fabulositate nobis suspecta redderentur, tùm propter Codicis illius exiguam antiquitatem, tùm propter adjunctam de Dracone narrationem, quæ facit ut collectionis istius autorem non tantùm novum*

(1) Scilicet τέκνον.

(2) In Codice manuscripto Cæsareo pro κβ' legitur κε' sive vigesimo quinto.

vum esse judicemus, sed etiam incuriosum veritatis à falsitate secernendæ. Plura de eâdem re vide in Appendice ejusdem Tomi paginâ XLI.

Quartò, & quidem à fol. 24 pag. 2 usque ad fol. 50 pag. 2, *Variorum Autorum Quæstiones, Responsiones & Definitiones Theologicæ miscellaneæ de Fide;* quarum titulus & principium: Ἐρώτησις περὶ πίστεως. Τί πιστεύεις Χριστιανὲ καὶ πῶς; Ἀπόκρισις· Πιστεύω Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα, τρία πρόσωπα, &c. Nominatim autem ibi nonnullæ sunt (1) *S. Joannis Damasceni;* (2) *S. Anastasij Sinaitæ, Patriarchæ Antiocheni:* (3) *S. Clementis, primi ejus nominis Pontificis Romani;* (4) *S. Cyrilli Patriarchæ Alexandrini & Nestorij Hæresiarchæ;* (5) *S. Damasi I Papæ;* (6) *S. Basilij Magni, Cæsareæ in Cappadociâ Archiepiscopi;* & (7) *S. Maximi, Monachi ac Confessoris vel Martyris.*

Quintò, & quidem à fol. 50 pag. 2 usque ad fol. 62 pag. 2, *Sententiæ variæ Politicæ, Ethicæ, & Asceticæ, ex variorum Autorum Scriptis collectæ; præcipuè autem ex Operibus Philonis Judæi, ut fol. 56 pag. 1 nominatim indicatur.* Titulus earum Sententiarum generalis cum principio est talis: Γνῶμαι διάφοροι ἐκ διαφόρων ἐξηγητῶν καὶ λογογράφων. Περὶ τῆς ἐξουσιῶν. Πρέπει τοὺς ἡγεμόνας σωφρονεστέρους τῶν ὑπηκόων καὶ εἶναι καὶ λέγεσθαι, ἵνα &c.

Sextò, & quidem à fol. 62 pag. 2 usque ad fol. 74 pag. 2, *anonymi cujusdam Autoris Græci Dissertatio contra Latinos de Azymis, Jejunio Sabbati, Conjugio Sacerdotum, Oblatione Eucharistiæ & Quadragesimâ;* cujus titulus & principium: Πρὸς Λατίνους περὶ ἀζύμων, σαββάτων νηστείας, γάμου ἱερέων, καὶ τελείας ἀναφορᾶς ἐπὶ τῆς μεγάλης τεσσαρακοστῆς. Εἰ σάρκα Θεοῦ &c.

Septimò, & quidem à fol. 74 pag. 2 usque ad fol. 79 pag. 1, *S. Joannis Chrysostomi Oratio de Jejunio;* cujus principium: Σάλπιγγος ὑψηλότερα βοῶ τὴν φωνὴν ἀνυψῶν, &c. Vide Operum *S. Chrysostomi* editionem græcam Savilianam Tom. VII pag. 428; ubi *Savilius* in margine expressè indicat, se Orationem hanc accepisse ex Codice quodam manuscripto *Cæsareo.*

Octavò,

(1) *Vide ibi fol. 25 pag. 2.*
(2) *Vide ibi fol. 26 pag. 2, ubi hæc leguntur:* Ἀναστασίου Πατριάρχου Θεουπόλεως τῆς μεγάλης Ἀντιοχείας Ὅροι κατ' ἐπιτομὴν περὶ πίστεως. *Plura de iisdem Definitionibus vide in Indice primo Libri tertij horum Commentariorum.*
(3) *Vide ibi fol. 29 pag. 2.*
(4) *Vide ibi fol. 41 pag. 1.*
(5) *Vide ibi fol. 43 pag. 1, ubi* Anathematismi *illius adversus diversas hæreses inscribuntur atque incipiunt hoc modo:* Δαμάσου Ἐπισκόπου Ῥώμης. Ἀναθεματίζομεν τοὺς μὴ μετὰ πάσης ἐλευθερίας κηρύττοντας, σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῆς αὐτῆς οὐσίας ὑπάρχειν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. Ἀναθεματίζομεν *&c. Vide etiam* Severini Binij *Syntagma Conciliorum Tom. 1 Part. 1 pag. 515.* (6) *Vide ibi fol. 43 pag. 2.* (7) *Vide ibi fol. 44 pag. 1, ubi Fragmentum ejus* περὶ Πίστεως *sive* de Fide *inscribitur atque incipit hoc modo:* Τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Μαξίμου περὶ Πίστεως. Χρὴ πάντα Χριστιανὸν ὁμολογεῖν καρδίᾳ καὶ στόματι *&c; item fol. 49 pag. 2 & fol. 50 pag. 1 & 2, ubi exstant* Fragmenta quædam Disputationis ipsius cum Pyrrho Monotheletâ, quondam Patriarchâ Constantinopolitano, in Africâ habitæ. *Integram autem eam Disputationem vide inter* S. Maximi *Opera, græcè & latinè Parisiis A. 1675 in folio edita, Tom. II pag. 159 & deinceps.*

Octavò, & quidem à fol. 79 pag. 1 usque ad fol. 81 pag. 1, *ex ejusdem S. Joannis Chrysostomi Oratione in Sanctum Pascha, & ex aliâ quâdam ejusdem Oratione, Fragmenta de Jejunio.*

Nonò, & quidem à fol. 81 pag. 1 usque ad fol. 82 pag. 1, *S. Basilij Magni & S. Athanasij Magni Fragmenta duo de Jejunio;* quorum posterius inscribitur: Τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου ἐκ τῆς πρὸς νέους διδασκαλίας περὶ νηστείας.

Decimò, & quidem à fol. 82 pag. 1 usque ad fol. 85 pag. 1, *S. Ephræmi Syri Oratio de Continentiâ;* quæ inscribitur atque incipit his verbis: Τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Ἐφραὶμ περὶ ἐγκρατείας λόγος. Μακάριος ἀληθῶς καὶ τρισμακάριος ὁ ἐγκράτειαν φυλάξας, &c.

Undecimò, & quidem à fol. 85 pag. 1 usque ad fol. 86 pag. 1, *ejusdem S. Ephræmi Oratio de Correctione virtutis;* cujus titulus & principium: Τοῦ αὐτοῦ περὶ κατορθώσεως ἀρετῆς. Πάντες οἱ τρόποι &c.

Duodecimò, & quidem à fol. 86 pag. 1 usque ad fol. 88 pag. 1, *S. Nili, discipuli S. Joannis Chrysostomi, & ex Præfecto Urbis Constantinopolitanæ Monachi sive Ascetæ, qui circa A. C. 400 obijt, Sententiæ de Temperantiâ;* quarum titulus & principium: Τοῦ ὁσίου Νείλου περὶ σωφροσύνης. Σωφροσύνην τίκτει ἐγκράτεια· γαστριμαργία δὲ μήτηρ ἀκολασίας. Ἔλαιον τρέφει λαμπάδα λύχνου, &c.

Decimo tertiò, & quidem à fol. 88 pag. 1 usque ad fol. 90 pag. 2, *ex Athanasij cujusdam Junioris, qui vulgò cum S. Athanasio Magno, Archiepiscopo Alexandrino perperàm confunditur, Quæstionibus ad Antiochum Quæstiones & Responsiones quinq; de Adulterio & Scortatione;* quarum prima inscribitur atq; incipit hoc modo: Τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου περὶ πορνείας κεφάλαιον (1) ϙεʹ, Ἐρώτησις. Πόσαι μοιχεῖαί εἰσιν; Ἀπόκρισις· δύο· καὶ γὰρ ἡ γυνὴ ἡ ὕπανδρος &c. Plura de his *Quæstionibus ad Antiochum* vide Libri *tertij* horum Commentariorum pag. 96 & 97.

(1) In Operum S. Athanasij editione Parisinâ græco-latinâ Tom. II pag. 368 legitur 4ᵗ sive 94, non autem 4ᵗ sive 95.

Decimo quartò, & quidem à fol. 90 pag. 2 usque ad fol. 95 pag. 2, *S. Eusebij Archiepiscopi Alexandrini Responsum ad cujusdam Alexandri Interrogationem de causâ colendi diem Dominicum abstinentiâ à laboribus eo die prohibitis;* quod inscribitur atque incipit his verbis: Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Εὐσεβίου Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας, ὅτι οὐ δεῖ ἐργάζεσθαι τῇ ἡμέρᾳ τῆς Κυριακῆς οἱονοῦν ἔργον. Καθεζομένου τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Εὐσεβίου Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας ἐν ἡμέρᾳ τῆς ἁγίας Κυριακῆς μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς ἐκκλησίας,

ἀνήρ τις ὀνόματι Ἀλέξανδρος, ὁ δὲ αὐτοῦ ἐπιστρέψας πρὸς Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν, προσελθὼν λέγει αὐτῷ· Δέομαί σου κύριε, τίνος ἕνεκεν ἐστὶν ἡμῖν ἐπ' ἀνάγκαις φυλάσσειν τὴν ἡμέραν τῆς κυριακῆς, καὶ μὴ ἐργάζεσθαι, ἢ ποῖον ἐκ τούτου ἔχομεν κέρδος; Ὁ δὲ μακάριος Ἐπίσκοπος ἤρξατο λέγειν· Ἄκουσον τέκνον, καὶ ἐγὼ σοι περὶ πάντων τῶν γινομένων ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κυριακῆς, &c. Plura de eodem *Eusebio* vide Libri *quinti* horum Commentariorum pag. 22, ubi fit mentio Orationis ejus *de Jejunio quadragesimali*, & pag. 24, ubi fit mentio Orationis ejusdem *de Memoriâ sive Commemoratione Sanctorum.* Posteriori autem illo loco post verba hæc marginalia: Vide suprà num. 15; adde: & Magnæ Bibliothecæ Veterum Patrum græco-latinæ Parisinæ Tomum XVtum pag. 826 & 827, ubi eadem Oratio exstat tantùm *latinè*, atque incipit his verbis: *Quâdam die Sanctorum in Urbe commemorationes celebrabantur*, &c.

Decimo quintò, & quidem à fol. 95 pag. 2 usque ad fol. 111 pag. 2, *S. Anastasij, Monachi sancti Montis Sinai, Homilia in Psalmum sextum de Pœnitentiâ*; cujus titulus & principium: Ὁμιλία Ἀναστασίου Μοναχοῦ τοῦ ἁγίου ὄρους Σινᾶ εἰς τὸν ς' ψαλμὸν περὶ μετανοίας. Πρέπουσαν τὴν τῶν νηστειῶν ἀρχὴν εἰλικρινοῦς μετανοίας ὑπόθεσιν τῇ ἐκκλησίᾳ παρέχει ἡ ἐν τῷ ἕκτῳ ψαλμῷ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου παραίνεσις. ἐν γὰρ τούτῳ διδασκόμεθα &c. Plura de eâdem Homiliâ vide Libri *quarti* horum Commentariorum pag. 96.

Decimo sextò, & quidem à fol. 111 pag. 2 usque ad fol. 114 pag. 2, *ex S. Ephræmi Syri Doctrinâ Oratio de Pœnitentiâ, & futuro Judicio, & abstinentiâ à voluptariâ vitâ*; cujus titulus & principium: Ἐκ τῆς διδασκαλίας τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Ἐφραὶμ, καὶ περὶ μετανοίας, καὶ τῆς μελλούσης κρίσεως, καὶ ἀποχῆς τρυφερᾶς βίου. Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ Θεὸς ἡμῶν λέγει ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις· γρηγορεῖτε, ὅτι, ἣ ὥρᾳ οὐ δοκεῖτε, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται· &c.

XXXIV.

(1) *Fuit is olim inter Codices manuscriptos Theologicos Græcos* ducentesimus quinquagesimus primus.

Trigesimus quartus (1) Codex manuscriptus *Historicus Græcus* est *chartaceus* antiquus in *quarto majori*, sed vitiosissimè scriptus, constátque nunc folijs *centum triginta quatuor*. Continentur eo hæc:

Primò, & quidem à fol. 1 pag. 1 usque ad fol. 12 pag. 2, *Vita & Conversatio S. Onuphrij Anachoretæ celeberrimi,* (2) *qui A.C. 370 obijt, & aliorum quorundam Patrum, eodem tempore eandem vastam Ægypti eremum solitariè incolentium, conscripta à S. Paphnutio, Anacho-*

(2) *Vide* R. P. Heriberti Rosweydi *S. I. Notas ad ejusdem Vitæ* S. Onuphrij *antiquam versionem latinam, quæ exstat in Libro primo de Vitis Patrum à pag. 99 usque ad pag. 105.*

Anachoretâ ſynchrono, qui ipſum S. Onuphrium ſepelivit. Inſcribitur ea ibi atque incipit his verbis: Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν Ὀνουφρίου τοῦ Ἐρημίτου, καὶ ἄλλων Πατέρων, ὃν ἐγὼ Παφνούτιος Ἀναχωρητὴς γνῶναι κατ᾽ οἰκονομίαν Θεοῦ ἀξιωθεὶς, φιλοθέοις ἀφηγησάμην ἀδελφοῖς, καὶ ἱστορεῖν ταῦτα τολμῶ. Ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν σπουδὴν ἐποιησάμην (1) εἰς τὴν ἐσωτέραν ἐλθεῖν ἔρημον, καὶ θεάσασθαι, εἰ ἔστιν ἄλλος ἀδελφὸς μοναχὸς ἔσωθεν, μοῦ δουλεύων τῷ Κυρίῳ· καὶ ἀναστὰς &c. Exſtat eadem Vita apud *Laurentium Surium* Tomo tertio de probatis Sanctorum Hiſtorijs die undecimo Junij, ſed tantùm *latinè*, & inſcribitur atque incipit hoc modo: *Vita Sancti Honofrij Eremitæ & aliorum Patrum, quos ego Paphnutius Anachoreta, Dei providentiâ, ut cognoſcerem, dignus fui habitus, & quorum audeo pijs ac religioſis fratribus narrare hiſtoriam. Quodam die ſtudium adhibui, ut in interiorem venirem ſolitudinem, & viderem, an eſſet ullus alius frater monachus, qui interiùs ſerviret meo Domino. Cùmque ſurrexiſſem,* &c. In *Menæis* autem *Græcorum* colitur memoria *S. Onuphrij* die duodecimo Junij; ut & in *Martyrologio Romano*, ubi hæc leguntur: *In Ægypto Sancti Onuphrij Anachoritæ, qui in vaſtâ eremo ſexaginta annis vitam religioſè peregit, & magnis virtutibus ac meritis clarus, migravit in Cœlum: cujus inſignia geſta Paphnutius Abbas conſcripſit.*

(1) *Meminit ejuſdem Vitæ etiam* Leo Allarius *in Diatribâ de Symeonum Scriptis pag.* 89; *ſed ibi poſt* ἐποιησάμην *additur* ἐγὼ ὁ ἐλάχιστος Παφνούτιος.

Secundò, & quidem à fol. 12 pag. 2 uſque ad fol. 38 pag. 1, *Vita & Converſatio S. Baſilij Junioris, Aſcetæ, conſcripta à Gregorio, ipſius diſcipulo*; cujus titulus & principium: Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου τοῦ Νέου, συγγραφεῖσα παρὰ Γρηγορίου ταπεινοῦ καὶ φιλοχρίστου μαθητοῦ. Τῆς ἀκαταλήπτου Θεοῦ περὶ τὸ βρότειον γένος ὑπεραγάθου φιλανθρωπίας καὶ ἀγαθότητος σαφῶς καὶ βαθέως ᾠκονομούσης, &c. Venit is *Conſtantinopolim* circa finem ſeculi poſt Chriſtum noni ſub *Imp. Baſilij Macedonis* filijs *Leone Philoſopho & Alexandro*, ut apparet ex his verbis: Κατὰ τοὺς καιροὺς τῆς βασιλείας τῶν υἱῶν τοῦ μεγάλου Βασιλέως κυροῦ Βασιλείου τοῦ Μακέδονος, Λέοντός φημι καὶ Ἀλεξάνδρου, τῷ (2) δεκάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτῶν, ἀπεστάλησαν Μαγιστριανοί τινες πρὸς τὴν Ἀσιάτιδα χώραν προστάξει βασιλικῇ περί τινων ὑποθέσεων, καὶ κατέλαβον διερχόμενοι ἐν ὄρει τινὶ δυσβάτῳ τὸν αὐτὸν ὁσιώτατον Βασίλειον, καὶ (3) δηλάτορα τοῦτον τυγχάνειν ὑποτυπώσαντες, κατέσχον τε αὐτὸν, ὀξέως αὐτοὺς φεύγοντα, καὶ πρὸς τὴν

(2) *Cœpit* Imp. Leo Philoſophus ſeu Sapiens *imperare* A.C. 886, *ideóque hîc intelligitur annus Chriſti* 896. (3) Δηλάτωρ *vocabulum græco-barbarum pro* Delator. *Plura de eo vide apud* Joannem Meurſium *in Gloſſario Græco-barbaro. Hîc autem ſignificat* Exploratorem.

τὴν βασιλεύουσαν δεσμότην ἐκεῖθεν εἰσῆγον. ἐμφανισθέντος τοίνυν τῷ Βασιλεῖ &c. Ejuſdem Vitæ fit etiam mentio Libri *quarti* horum Commentariorum pag. 200. Cùm jam hæc ſcripſiſſem, incidi peropportunè in RR.PP. *Godefridi Henſchenij* & *Danielis Papebrochij* Tomum tertium de Actis Sanctorum Menſis Aprilis, ac vidi, eos ibi ſub die vigeſimo ſexto jam memorati menſis de eodem *S. Baſilio Juniore*, non ſolùm doctè & accuratè agere, verùm etiam integram ejus Vitam, à *Gregorio ipſius diſcipulo* conſcriptam, ibidem exhibere in *latinum* ſermonem translatam, & *Annotationibus* neceſſarijs illuſtratam, à pag. 667 uſque ad pag. 681. Ipſe autem ejuſdem Vitæ contextus *græcus*, ex Codice quodam manuſcripto Eminentiſſimi Cardinalis *Julij Mazarini* deſumptus, exſtat in Appendice ejuſdem Tomi tertij à pag. 24 uſque ad pag. 39, atque incipit hoc modo: Ὁ θειότατος καὶ προφητικώτατος Δαβὶδ ἔλεξε φάσκων· &c. Ex ſolo igitur iſtius Vitæ principio luculenter ac primo intuitu apparet, eam Vitam diverſam eſſe ab alterâ ſuprà memoratâ, quæ exſtat in Codice hoc manuſcripto *Cæſareo*. Scripſit enim *Gregorius* Magiſtri ſui *Baſilij* Vitam bis; nempe primùm quidem *imperfectè*, ut ipſe indicat num. 55 his verbis: Ἀλλ' οὐκ εἴασεν αὐτὸν τοῦτο εἰς ἔργον ἀγαγεῖν Ἰωάννης ἐκεῖνος, οὗ ΠΑ'ΛΑΙ 'ΕΝ ΤΟΙ͂Σ ΤΟΥ͂ 'ΟΣΙ'ΟΥ ΠΑΤΡΟ'Σ 'ΗΜΩ͂Ν ΜΕΡΙΚΟΙ͂Σ ΘΑΥ'ΜΑΣΙΝ 'ΑΠΕΜΝΗΜΟΝΕΥ'ΣΑΜΕΝ, πῶς αὐτὸν τῆς δαιμονικῆς μανίας ἀπήλλαξεν, ἐκ περιεργίας τῆς οἰκείας δούλης αὐτῷ προσγινομένης: ſecundùm autem *auctiùs & perfectiùs*. Hanc itaque ob cauſam valdè neceſſarium eſt, ut ſuprà memorata editio impreſſa ex Codice MSto Card. *Mazarini* cum præſenti Codice manuſcripto *Cæſareo* à capite ad calcem diligenter & accuratè conferatur, ut hinc utriuſque Narrationis plena pateat differentia.

Tertiò, & quidem à fol. 38 pag. 2 uſque ad fol. 39 pag. 2, *S. Ephræmi Syri Oratio de Pœnitentiâ & Compunctione*; cujus titulus & principium: Τοῦ ὁσίου Ἐφραὶμ περὶ μετανοίας καὶ κατανύξεως. Ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ, ἕως καιρὸν ἔχομεν, κλαύσωμεν &c.

Quartò, & quidem à fol. 39 pag. 2 uſque ad fol. 42 pag. 2, *S. Euſebij Archiepiſcopi Alexandrini Encomium diei Dominicæ*; cujus titulus & principium: (1) Τοῦ ἁγίου Εὐσεβίου Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας ἐγκώμιον εἰς τὴν ἁγίαν κυριακήν. Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς ἁγίας ἐκκλησίας ἐν ἡμέρᾳ κυριακῇ καθεζομένου τοῦ ἁγιωτάτου Ἐπισκόπου Εὐσεβίου, προσελθὼν Ἀλέξανδρος, λέγει αὐτῷ· κύριε τίνος

(1) Vide etiam ſuprà pag. 357 & 358.

ἕνεκεν ἡμῖν ἐςὶν ἀναγκαῖον φυλάττειν τὴν κυριακὴν, καὶ μὴ ἐργάζεσθαι, &c. Plura de eodem *Diei Dominicæ Encomio* vide in recensione proximè præcedentis Codicis trigesimi tertij, num. 14.

Quintò, & quidem à fol. 42 pag. 2 usque ad fol. 45 pag. 1, *S. Joannis Chrysostomi Oratio de Eleemosynâ*; cujus principium: Φησὶν ἡ θεία γραφή· ὁ ἐλεῶν πτωχὸν, δανίζει Θεῷ· &c. Vide Operum *S. Chrysostomi* editionem græcam Savilianam Tom. VII pag. 520; ubi ipse *Savilius* in margine expressè testatur, se eam Orationem accepisse ex Codice quodam manuscripto *Cæsareo*.

Sextò, & quidem à fol. 45 pag. 1 usq; ad fol. 50 pag. 1, *anonymi cujusdam Autoris Descriptio qualitatum boni Sacerdotis*; cujus titulus & principium: Περὶ καταςάσεων Ἱερέων. Δεῖ γὰρ πάντα Ἱερέα, σπουδαῖον εἶναι καὶ ἄοκνον ἐν τοῖς θείοις μαθήμασιν, ἵνα &c.

Septimò, & quidem fol. 50 pag. 2 & fol. 51 pag. 1, *anonymi cujusdam Autoris Narratio de Exaltatione Sanctæ Crucis sub Imp. Constantino Magno per matrem ipsius S. Helenam*; cujus titulus & principium: Ἡ ἀνύψωσις τοῦ Σταυροῦ. Δειμαμένη τινὰ ἡ μακαριωτάτη Ἑλένη ναὸν περικαλλῆ ἐν τῷ ἁγίῳ Γολγοθᾷ, &c.

Octavò, & quidem à fol. 51 pag. 2 usque ad fol. 55 pag. 2, *anonymi cujusdam Autoris Narratio fabulosa græco-barbara de Actis & Visionibus quibusdam admirandis, quas vidit S. Joannes Apostolus & Evangelista, cùm primùm Christus Petro & Jacobo apparuit.* Inscribitur ea atque incipit his verbis: Διήγησις θαυμαςὴ περὶ τὰς πράξεις καὶ ὀπτασίας, ἃς εἶδεν ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος παρὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριςοῦ, πῶς ἐφάνη ἀπ' ἀρχῆς Πέτρῳ καὶ Ἰακώβῳ, καὶ ὅπως διηγεῖται τοῦ ςαυροῦ τὸ μυςήριον. Ἐζήτησαν οὖν οἱ παρόντες τὴν αἰτίαν, &c.

Nonò, & quidem à fol. 56 pag. 1 usque ad fol. 65 pag. 1, *anonymi cujusdam Autoris synchroni Narratio admiranda Miraculi à Sancto Magno-Martyre Georgio editi in puerum Paphlagonem captivum, nomine Georgium, qui beneficio illius præter omnem spem servatus, & à captivitate Bulgaricâ liberatus est.* Inscribitur ea ibi atque incipit his verbis: Διήγησις θαυμαςὴ περὶ τοῦ τερατουργηθέντος τῷ ἁγίῳ Μεγαλομάρτυρι Γεωργίῳ εἰς τὸν αἰχμαλωτισθέντα παῖδα Γεώργιον, καὶ ἐκ τοῦ παραδόξου ἀοράτως ἁρπαθέντα, τῇ αὐτοῦ πατρίδι ἀποκαταςήσαντι. Οἱ τῶν τοῦ Θεοῦ δωρεῶν ἀξιωθῆναι ἐπιποθοῦντες, τὰς τῶν ἁγίων μνήμας &c. Exstat hæc Narratio *græcè* in RR. PP. *Henschenij* & *Papebrochij* Appendice Tomi tertij de Actis Sanctorum Mensis

 Aprilis

Aprilis pag. XXXV, desumpta ex Codice manuscripto *Bibliothecæ Vaticanæ*, & collata cum alio Manuscripto *Bibliothecæ Ambrosianæ Mediolanensis*, atque insuper subjunctis Annotationibus illustrata. *Latinè* autem exstat eadem Narratio in eodem Tomo tertio sub die vigesimo tertio Aprilis, pag. 136 & deinceps, R.P. *Petro Possino* S.I. interprete, cum Annotatis itidem subjunctis; ubi inprimis observatu dignum est, quòd R.P. *Daniel Papebrochius* pag. 141 monet, *scriptam esse hanc Narrationem seculo post Christum decimo circa annum 960 aut 970, cùm adhuc viveret senex, cui adolescenti anno 918 contigerant, quæ narrantur.*

Decimò, & quidem à fol. 65 pag. 2 usque ad fol. 68 pag. 2, *anonymi cujusdam Autoris Narratio de quodam Principe Judæorum, nomine Theodosio, qui tempore Imp. Justiniani Magni, argentario cuidam Christiano, nomine Philippo, patefecit vetustissimum & à Judæis summo studio occultatum Templi Hierosolymitani Testimonium publicum de Servatore nostro Jesu Christo, quod is filius fuerit Dei viventis & Mariæ, ante & post partum Virginis.* Inscribitur ea ibi atque incipit hoc modo: Κατάθεσις Ἰουδαίου τινὸς σοφοῦ, ὁμολογήσαντος, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος εἶναι καὶ τῆς ἀχράντου Θεοτόκου καὶ ἀεὶ παρθένου Μαρίας, καὶ μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν πάλιν παρθένου μεινάσης. Ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ εὐσεβεστάτου Βασιλέως Ἰουστινιανοῦ γέγονέν τις ἄνθρωπος Ἀρχηγὸς τῶν Ἰουδαίων Θεοδόσιος ὄνομα αὐτῷ· τοῖς πλείστοις τῶν Χριστιανῶν γνωστὸς ὑπάρχων, &c. Plura de eâdem Narratione vide Libri *quarti* horum Commentariorum pag. 158 & 175.

Vndecimò, & quidem à fol. 68 pag. 2 usque ad fol. 72 pag. 2, *anonymi cujusdam Autoris Narratio de Melchisedecho & Loto*; cujus titulus & principium: Περὶ τοῦ Μελχισεδὲκ καὶ περὶ τοῦ Λώτ. Οὗτος ὁ Μελχισεδὲκ λέγεται ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος, ἀφομοιωμένος τῷ Υἱῷ τοῦ Θεοῦ. ἡ γὰρ μήτηρ αὐτοῦ ὀνόματι Σαλὴμ κατ' ὄνομα τῆς πόλεως αὐτῶν· ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ Ἰωσεδὲκ ἐγέννησεν υἱοὺς δύο, &c. Vide Operum *S. Anastasij Magni*, Archiepiscopi Alexandrini, editionem græco-latinam Parisinam A. 1627 in folio, Tom. II pag. 7, ubi eadem Narratio de Melchisedecho perperàm jam memorato *S. Athanasio Magno* attribuitur. Potest autem ea rectiùs attribui *Athanasio* illi *Juniori*, cujus exstant *Quæstiones ad Antiochum*; præcipuè cùm ea ibi inscribatur interrogativè: Διά τι ἐκλήθη ὁ Μελχισεδὲκ ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, καὶ ἀγενεαλόγητος; hoc est: *Quare dictus sit Melchisedech*

ſedech ſine patre, ſine matre, & ſine generatione. Vide etiam Librum *quartum* horum Commentariorum pag. 202.

Duodecimò, & quidem à fol. 73 pag. 1 uſque ad fol. 79 pag. 1, *Martyrium Sanctæ Paraſceves, Virginis & Martyris, ab anonymo quodam Autore conſcriptum*; cujus titulus & principium: Μαρτύριον τῆς ἁγίας Μεγαλομάρτυρος Παρασκευῆς. Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, τοῦ ἑλληνισμοῦ σφοδρῶς κραταιοῦντος, κατῴκει ἐν κώμῃ τινὶ ἀνὴρ θεοσεβὴς, ὀνόματι Ἀγάθων, &c. In fine autem eorundem Actorum legitur, eam decollatam fuiſſe die decimo quarto Octobris ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἀσκληπίου. Ipſa illa verba ſunt hæc: Ἐκρούσθη τῷ ξίφει ὑπὸ τοῦ σπεκουλάτορος καὶ ἀπετμήθη τὴν ἁγίαν αὐτῆς κάραν μηνὶ Ὀκτωβρίῳ ἐν τεσσαρεσκαιδεκάτῃ. Et paulo poſt: Ἐμαρτύρησεν δὲ ἡ ἁγία Μεγαλο-μάρτυς Παρασκευὴ ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἀσκληπίου· κατὰ δὲ ἡμᾶς βασιλεύοντος τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ: ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν. In *Martyrologio Romano* nulla hujus Sanctæ Martyris *Paraſceves* fit mentio. *Paraſceve* enim illa, quæ ibi die vigeſimo Martij memoratur cum S. *Photinâ* ſorore, prorsùs diverſa eſt. In *Menæis* autem *Græcorum* colitur ejus memoria die vigeſimo ſexto Julij, incipitque Commemoratio illa his verbis: Μηνὶ τῷ αὐτῷ κϛ´ τῆς ὁσιομάρτυρος Παρασκευῆς. Αὕτη ἦν ἐπὶ τῆς βασιλείας (1) Ἀντωνίου ἐκ κώμης τινὸς ἐν ὁρίοις τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, γέννημα χριστιανῶν γονέων, Ἀγάθωνος καὶ Πολιτίας προσαγορευομένων· οἵτινες &c. Vide etiam *Philippi Ferrarij* Catalogum Generalem Sanctorum, qui in Martyrologio Romano non ſunt, ſed *die vigeſimo ſeptimo Julij*; ubi ejus fit mentio his verbis: *Romæ Sanctæ Paraſceves Martyris ſub Antonino.*

(1) Ita quoq; perperàm legitur in Actis Codicis hujus manuſcripti Cæſarei; nempe Ἀντωνίου, non autem Ἀντωνίνου.

Decimo tertiò, & quidem à fol. 79 pag. 1 uſq; ad fol. 92 pag. 1, *anonymi cujuſdam Autoris, ſynchroni ſive coævi Hiſtoria Vitæ & Martyrij S. Euſtathij, aliàs Placidi vel Placidæ dicti, & filiorum ejus Agapij & Theopiſti, atque uxoris ejuſdem Theopiſtes*, quæ inſcribitur atque incipit hoc modo: Βίος καὶ μαρτύριον τοῦ ἁγίου Εὐσταθίου, καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ Ἀγαπίου καὶ Θεοπίστου, καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Θεοπίστης. Πρόκειται ἡμῖν τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἐκ φύσεως οἰκεῖόν τι διδασκαλεῖον πρὸς τὴν τῶν ἀρετῶν κατόρθωσιν, &c. Plura de eodem Martyrio vide Libri *quarti* horum Commentariorum pag. 130, Libri *quinti* pag. 25, & ſuprà Libri hujus *octavi* pag. 242 & 243.

Decimo quartò, & quidem à fol. 92 pag. 1 uſque ad fol. 109 pag. 2, *S. Joannis Chryſoſtomi Oratio de Pſeudo-Prophetis, & falſis Doctoribus, & atheis hæreticis, & de ſignis conſummationis, paulò ante mortem habita;* cujus principium: Ὀδυνηρὸς ὁ λόγος, καθ' ὅτι καὶ ἔσχατος, ὡς (1) μηδὲ δήλωται, ἀλλὰ καὶ πολλῆς χαρᾶς γέμων. ὀδυνηρὸς μὲν, &c. Plura de eâdem Oratione vide Libri *quarti* horum Commentariorum pag. 86.

Decimo quintò, & quidem à fol. 109 pag. 2 uſque ad fol. 112 pag. 1, *ejuſdem S. Joannis Chryſoſtomi Oratio in ſecundum Adventum Chriſti;* cujus principium: Μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς οὐρανοὺς, &c. Plura de eâdem Oratione vide Libri *quarti* horum Commentariorum pag. 94.

Decimo ſextò, & quidem à fol. 112 pag. 1 uſque ad fol. 117 pag. 2, *ejuſdem S. Joannis Chryſoſtomi Oratio de Pœnitentiâ;* cujus principium: Εἴδετε τῇ προτέρᾳ κυριακῇ πόλεμον καὶ νίκην &c. Plura de eâdem Oratione vide ſuprà pag. 232.

Decimo ſeptimò, & quidem à fol. 117 pag. 2 uſque ad fol. 121 pag. 1, *ejuſdem S. Joannis Chryſoſtomi Oratio in vanitatem vitæ hujus Mundi;* cujus principium: Ὅσοι τὰ τοῦ βίου μάταια &c. Plura de eâdem Oratione vide ſuprà pag. 230.

Decimo octavò, & quidem à fol. 121 pag. 1 uſque ad fol. 125 pag. 2, *Chriſtophori Archiepiſcopi Alexandrini Parænesis aſcetica & parabolica de Vitâ humanâ;* cujus titulus & principium: Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Χριστοφόρου Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας Παραίνεσις ψυχωφελὴς, φανεροῦσα, τί ὁμοιῶται ὁ βίος οὗτος, καὶ εἰς ποῖον τέλος καταστρέφει. Πάντας μὲν, ἀγαπητοὶ, σὺν κατὰ καιροὺς Ἀρχιερεῖς τε καὶ Ποιμενάρχας ὁ δι' ἡμῶν καὶ ἐν ἡμῖν ἱεράρχων θεῖος λόγος εἰς νουθεσίαν ἡμῶν &c. In fine autem eſt hæc Parænesis uno aut altero folio mutila. Pertingit enim tantùm uſque ad hæc verba: ὅθεν ἀναστὰς ἐκ τῆς ἀρρωστείας καὶ ὑγιάνας, ἐπελάθετο τῆς ὑποσχέσεως τοῦ ὅρκου, ὃν δέδωκε τῷ Θεῷ, καὶ εἶπεν - - -. Hic videlicet *Chriſtophorus* eſt unus trium illorum Patriarcharum, de quorum Epiſtolâ ſeu Tomo Synodali ad *Imp.* (2) *Theophilum Iconomachum* pro cultu ſacrarum Imaginum ſuprà in recenſione Codicis trigeſimi primi, num. 13, pag. 334 & 335 prolixè actum eſt. In jam memorato enim Codice manuſcripto Cæſareo rectè is appellatur *Patriarcha Alexandrinus*, quemadmodum & hoc loco: contrà autem in (3) ibidem citatâ *Imp. Conſtantini Porphyrogeniti* Oratione

(1) *Ita quidem ibi perperàm eſt ſcriptum; re verâ autem legendum eſt,* ὥς μοι δεδήλωται.

(2) *Cœpit is imperare A.C. 829 Kal. Octobris; obiit autem A. 842 d. 20 vel ſecundùm alios, 30 Januarij.* (3) *Vide ſuprà pag. 334 & 335.*

tione Historicâ de Imagine Christi Edessenâ Non-manufactâ idem *Christophorus* perperàm vocatur *Patriarcha Antiochenus*.

Decimo nono, & quidem à fol. 126 pag. 1 usque ad fol. 133 pag. 1, *Vita & Conversatio S. Euphrosynæ Virginis, & sub ficto Smaragdi nomine Monachi, ac patris ejus Paphnutij*; cujus titulus & principium: Βίος καὶ πολιτεία τῆς ὁσίας μητρὸς ἡμῶν Εὐφροσύνης, καὶ τοῦ πατρὸς αὐτῆς Παφνουτίου. Ἐγένετο ἐν τῇ Ἀλεξανδρέων μεγαλοπόλει ἀνὴρ ἔνδοξος ὀνόματι Παφνούτιος, &c. Plura de eâdem Vitâ vide Libri *quarti* horum Commentariorum pag. 200 & 201.

Vigesimò, & quidem à fol. 133 pag. 2 usque ad fol. 134 pag. 2, *S. Joannis Chrysostomi Oratio in Sanctum Pascha*; cujus principium: Εἴ τις εὐσεβὴς καὶ φιλόθεος ἀπολαυέτω τῆς καλῆς ταύτης πανηγύρεως· εἴ τις δοῦλος &c. Vide Operum S. Chrysostomi editionem græcam Savilianam Tom. V pag. 916; ubi ea refertur inter Scripta ἀμφιβαλλόμενα sive dubiæ fidei. Cæterùm neque hoc silentio prætereundum est, quod In eodem Codice manuscripto, de quo in præsens ex professo agitur, partim fol. 133 pag. 1, partim fol. 134 pag. 2, expressè indicatur, Codicem hunc à *Joanne* quodam *Sacerdote*, auxilio cujusdam *Alexij*, fuisse scriptum & absolutum μηνὶ Αὐγούστῳ τοῦ ἔτους τρέχοντος ἑξακισχιλιοστοῦ σὺν τοῖς ἑκατὸν ὀκτάκις ποσουμένοις, hoc est, *anno Mundi, secundùm vulgarem supputationem Constantinopolitanam, sexiesmillesimo octingentesimo*, sive, (1) *anno Christi millesimo ducentesimo nonagesimo secundo*; ἱεραρχοῦντος δὲ τοῦ πάνυ ἱερωτάτου Μητροπολίτου Σωφρονίου, ἡγουν τῆς πάσης Γοτθίας, hoc est, *sub summo Pontificatu Sophronij, Metropolitæ universæ Gotthiæ*. Intelligitur autem hîc *Gotthia ad Danubium*; de quâ posthac alia mihi erit commodior disserendi occasio. Interim vide RR.PP. *Henschenij* & *Papebrochij* Tomum III de Actis Sanctorum Mensis Martij, d. 26, pag. 619, & Tomum II Mensis Aprilis, d. 12, pag. 86 & 87.

(1) Vide Leonis Allatij Dissertationem de Dominicis & Hebdomadibus recentiorum Græcorum colum. 1519.

XXXV.

Trigesimus quintus (2) Codex manuscriptus *Historicus Græcus* est *chartaceus* mediocriter antiquus in *quarto*, constâtque folijs *centum nonaginta sex*; & ad *Joannem Sambucum*, ut ipse solitâ propriæ manûs inscriptione testatur, olim pertinuit. Continentur eo hæc:

(2) Fuit à olim inter Codices manuscriptos Theologicos Græcos centesimus nonagesimus primus.

Primò, & quidem à fol. 1 pag. 1 usque ad fol. 73 pag. 1, *Amphilochij, Iconiensis in Lycaoniâ Episcopi, Narratio de Vitâ & Miraculis S. Basilij Magni, Cæsareæ in Cappadociâ Archiepiscopi*; cujus titulus & principium: Ἀμφιλοχίου, Ἐπισκόπου ἁγιωτάτου Ἰκονίου, Διήγησις περὶ

περί τε τοῦ βίου καὶ τῶν θαυμάτων τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Μεγάλου Βασιλείου, Ἀρχιεπισκόπου γενομένου τῆς Καισαρέων περιφανοῦς μεγαλοπόλεως τῆς Καππαδοκῶν ἐπαρχίας. Ἀγαπητοί, οὐκ ἦν ἀπεικός, εὐγνώμονας υἱοὺς τῇ τοῦ πατρὸς (1) ἀποσυγνάζειν ἀποβιώσει, καὶ δάκρυσι αὐτῇ χαρίζεσθαι δίκαιον, ὅπερ μέχρι τοῦ νῦν ἅπαντες συμπαθῶς πεπόνθαμεν. ὁπηνίκα δὲ τὴν τοῦ (2) πένθους ἀχλὺν, καὶ τὸ γεγραμμένον, ἀπεσεισάμεθα, καὶ πρὸς εὐχάριστον ἱκετίαν (3) πρὸς τὸν τῶν ὅλων Δεσπότην Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν ἡμῶν παρεκινήθημεν, ἀναγκαῖον ᾠήθημεν, τόν τε ἀοίδιμον αὐτοῦ βίον, καὶ τ' ἀληθῆ καὶ μεγάλα θαύματα τοῦ ἡμετέρου ποιμένος καὶ διδασκάλου Βασιλείου, (4) τοῦ τοῖς πέρασι σαλπίσαντος τῆς εὐσεβείας τὰ δόγματα, γραφῇ παραδοῦναι, ὅπως μὴ &c. Exstat quidem hæc *S. Basilij Vita* inter Opera *Amphilochij*, à *Francisco Combefis* Parisijs A. 1644 græcè & latinè in folio edita, à pag. 155 usque ad pag. 225; sed ab illâ editione impressâ præsens hoc manuscriptum Exemplar *Cæsareum*, non solùm *varietate lectionum*, ut ex solo suprà exhibito principio satis apparet, notabiliter discrepat, verùm etiam *magnitudine*; & quidem præcipuè in fine, ut ex subjuncto ejus apographo videre est: (5) Ἀκούσας δὲ καὶ Γρηγόριος, ὁ τῆς Ναζιανζοῦ ἐκκλησίας Ἐπίσκοπος, δρομαῖος καὶ αὐτὸς παρεγένετο, καὶ θεασάμενος αὐτοῦ τὸ τίμιον λείψανον, ἐπιπεσὼν ἐπ' αὐτῷ, καὶ θρηνήσας ἐπὶ πολὺ, (6) ταῦτα ἐν συμπαθείᾳ ἀπεφθέγξατο.

(7) Ἐπίγραμμα α'.

Σῶμα δίχα ψυχῆς ζώειν πάρος, ἢ ἐμὲ σεῖο,
Βασίλιε Χριστοῦ λάτρι φίλ', ᾠόμην.
Ἀλλ' ἔτλην, καὶ ἔμεινα. τί μέλλομεν; οὔ μ' ἀναείρεις,
Θήσεις εἰς μακάρων σὴν τὴν χοροστασίην;
Μή με λίπης μὴ, τύμβον ἐπόμνυμι· οὐ ποτε σεῖο
Λήσομαι, οὐδ' ἐθέλων. Γρηγορίοιο λόγος.

Ἐπίγραμμα β'.

Ἡνίκα Βασιλίοιο θεόφρονος ἥρπασε πνεῦμα,
Ἡ Τριὰς ἀσπασίως ἔνθεν ἐπειγομένου,

Πᾶσα

(1) In editione impressâ legitur ἀποσυγνάζειν.
(2) In edit. impressâ legitur πάθους.
(3) In edit. impressâ legitur τοῦ τῶν ὅλων δεσπότου Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν συνεκινήθημεν.
(4) Verba hæc, τοῦ τοῖς πέρασι σαλπίσαντος τῆς εὐσεβείας τὰ δόγματα, desunt in editione impressâ.
(5) Vide editionem impressam pag. 224, & 225; Codicem autem manuscriptum Cæsareum à fol. 66 pag. 1 usque ad fol. 73 pag. 1.
(6) *Omnia hæc à verbis* ταῦτα ἐν συμπαθείᾳ ἀπεφθέγξατο *inclusivè, usque ad verba* κατασείλας δὲ πάντας ἀπὸ τοῦ πένθους ὁ μέγας Γρηγόριος καὶ *itidem inclusivè, desunt in suprà memoratâ editione impressâ.*
(7) *Exstant quidem hæc* duodecim Epigrammata funebria *inter Opera* S. Gregorij Nazianzeni, *Lutetiæ Parisiorum typis* Claudij Morelli *A.* 1611 *græcè & latinè duobus Tomis in folio edita, nempe Tom. II pag.* 152 *&* 153; *sed tanquam unum ac indivisum Carmen, & absque interpretatione græcâ prosaicâ, quæ hîc illis annexa est, &* Amphilochio Iconiensi Episcopo *perperàm attribuitur. Vide etiam* Joannis Leunclavij *editionem latinam Operum* S. Gregorij Nazianzeni *Basileensem Hervagianam A.* 1571 *in folio, Tom. II pag.* 996 *&* 997, *ubi exstat eorundem duodecim Epigrammatum* versio latina prosaica, *itidem continua, & non interstincta.*

Πᾶσα μὲν οὐρανίη στρατιὴ γήθησεν ἰόντι·
Πᾶσα δὲ Καππαδοκῶν ἐστονάχησε πόλις,
Ὀυκ οἶον κόσμος δὲ μέγ' ἴαχεν, ὤλετο κῆρυξ·
Ὤλετο εἰρήνης δεσμὸς ἀριπρεπέος.
Κόσμος ὅλος μύθοισιν ὑπ' ἀπτάλοισιν ἀεικῶς·
Σείεται ὁ Τριάδος κλῆρος ὁμοσθενέος.

Ἐπίγραμμα γ'.

Αἲ αἲ Βασιλήϊοιο μεμυκότα χείλεα σιγῇ·
Ἔρχεο, καὶ σήτω σοῖσι λόγοισι σάλος,
Σαῖς τε θυηπολίῃσι· σὺ γὰρ μόνος ἶσον ἔφηνας,
Καὶ βίοτον μύθῳ, καὶ βιότητι λόγον.

Ἐπίγραμμα δ'.

Εἷς Θεὸς ὑψιμέδων, ἕνα δ' ἄξιον ἀρχιερῆα
Ἡμετέρη γενεὴ εἶδέ σε Βασίλιε,
Ἄγγελον ἀτρεκίης ἐριηχέα, ὄμμα φαεινὸν
Χριστιανοῖς, ψυχῆς κάλλεσι λαμπόμενον
Πόντου Καππαδοκῶν τε μέγα κλέος εἰσέτι καὶ νῦν
Λίσσομ' ὑπὲρ κόσμου ἵστασο δῶρ' ἀνάγων.

Ἐπίγραμμα ε'.

Ἐνθάδε Βασιλήϊοιο Βασίλειον ἀρχιερῆα
Θέντο με Καισαρέες, Γρηγορίοιο φίλον,
Ὃν περὶ κῆρι φίλησα· Θεὸς δέ οἱ ὄλβια δοίη,
Ἀλλά τε, καὶ ζωῆς ὡς τάχος ἀντιάσαι.
Ἡμετέρης· τί δ' ὄνειαρ ἐπὶ χθονὶ δηθυνόντα,
Τήκεσθ', οὐρανίης μνωόμενον φιλίης.

Ἐπίγραμμα ς'.

Τυτθὸν ἔτι πνείεσκες ἐπὶ χθονί, πάντα δὲ Χριστῷ
Δῶκας ἄγων, ψυχὴν, σῶμα, λόγον, παλάμας,
Βασίλιε Χριστοῖο μέγα κλέος, ἕρμ' ἱερήων,
Ἕρμα πολυσχίστου νῦν πλέον ἀτρεκίης.

Ἐπίγραμμα ζ'.

Ὦ λόγοι, ὦ ξυνὸς φιλίης δόμος, ὦ φίλ' Ἀθῆναι,
Ὦ θείου βιότου, πλῶθι συνθεσίαι·

Ἴςε τόδ', ὡς Βασίλειος ἐς οὐρανὸν, ὡς ποθέεσκε,
Γρηγόριος δ' ἐπὶ γῆς, χείλεσι δεσμὰ φέρων.

'Επίγραμμα η'·

Καισαρέων μέγ' ἄεισμα φαάντατε Βασίλειε,
Βροντὴ σεῖο λόγος, ἀστεροπὴ δὲ βίος.
'Αλλὰ καὶ ὡς ἕδρην ἱερὴν λίπες, ἤθελεν οὕτω
Χριςὸς, ὅπως μίξῃ σ' ὡς τάχος οὐρανίοις.

'Επίγραμμα θ'·

Βένθεα πάντ' εἰδάης τοῦ Πνεύματος, ὅσσα τ' ἔασι
Τῆς χθονίης σοφίης, ἔμπνοον ἱρὸν ἔης.
'Οκταετῆ λαοῖο θεόφρονος ἡνία τείνας·
Τοῦτο μόνον τὴν σῶν ὦ Βασίλει' ὀλίγον.

'Επίγραμμα ι'·

Χαίροις ὦ Βασίλειε, καὶ εἰ λίπες ἡμέας ἔμπης·
Γρηγορίου τόδε σοι γράμμ' ἐπιτυμβίδιον.

'Επίγραμμα ια'·

Μῦθος ὅδ', ὃν φιλέεσκες, ἔχεις χρέος ὦ Βασίλειε
Τῆς φιλίης, καί σοι δῶρον ἀπευκτότατον.

'Επίγραμμα ιβ'·

Γρηγόριος Βασίλειε τεῇ κονίῃ ἀνέθηκα
Τῶν ἐπιγραμματίων τήνδε δυωδεκάδα.

ἙΡΜΗΝΕΊΑ ΤΩ͂Ν ΔΩΔΕΚΑ ἘΠΙΤΑΦΊΩΝ ἘΠΙΓΡΑΜΜΆΤΩΝ, ΤΩ͂Ν ΠΑΡᾺ ΤΟΥ͂ ΘΕΟΛΟΓΟΥ ΓΡΗΓΟΡΊΟΥ ἘΚΤΕΘΈΝΤΩΝ ΕἸΣ ΤῸΝ ἍΓΙΟΝ ΚΑῚ ΜΈΓΑΝ ΒΑΣΊΛΕΙΟΝ.

'Ερμηνεία τοῦ α'. Ὦ φίλε Χριςοῦ καὶ λάτρη ἤτοι θεράπον Βασίλειε· ἐνόμιζον πρότερον, σῶμα χωρὶς τῆς αὐτῆς ψυχῆς ζῆν, ἢ ἐμὲ χωρὶς σοῦ· ἀλλ' ὅμως ἐκαρτέρησα καὶ ὑπέμεινα. τί οὖν μέλλομεν; τί βραδύνομεν; οὐκ ἄν με λάβοις ἐντεῦθεν, καὶ τῆς ἐν σαρκὶ ζωῆς ἄρας, εἰς τὴν μακαρίων καί σου αὐτοῦ χορεςασίαν καὶ τάξιν μεταθήσεις; μή με ἐπὶ πολὺ καταλίπῃς, μηδαμῶς ἐάσῃς ἐν γῇ· κατὰ τοῦ τύμβου ὁρκίζω σε τοῦδε. οὐδέποτε γάρ σου, ὦ μάκαρ, λήθην λαβεῖν δυνήσομαι, οὐδὲ θέλω. τοιοῦτος ὁ ἐμὸς λόγος.

Ἑρμηνεία τοῦ β΄. Ὅτε τοῦ θεόφρονος Βασιλείου, ἐντεῦθεν ἐκ τοῦ κόσμου ἐκδημοῦντος ἐν εὐφροσύνῃ, ἡ ἁγία Τριὰς ἀνέλαβε τὸ πνεῦμα, πᾶσα μὲν ἡ ἐπουράνιος ταξιαρχία εὐφράνθη διαβαίνοντος πρὸς αὐτήν· πᾶσα δὲ πόλις Καππαδοκίας ἐστέναξεν καὶ ἐθρήνησεν· οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ ὅλος ὁ κόσμος ἤχησε μεγάλως, καὶ εἴρηκεν· ὤλετο ὁ κῆρυξ· ἀπώλετο ὁ ἄγγελος τῆς εἰρήνης· ἀπανέστηκεν ἐκ γῆς ὁ τῆς μεγαλοπρεποῦς εἰρήνης καὶ Θεοῦ καὶ ἀγάπης δεσμός· ὅλος ὁ κόσμος καὶ ὁ τῆς ὁμοουσίου ἢ ὁμοδυνάμου Τριάδος ὑπὸ τῶν ἀντικειμένων λόγων, καὶ ἀπρεπῶς καὶ ἀβηρῶς ἐναντιουμένων αἱρετικῶν κατασείεται καὶ δονεῖται.

Ἑρμηνεία τοῦ γ΄. Οἴμοι, οἴμοι τοῦ Βασιλείου δὲ τὰ χείλη μέμυκε καὶ σιγᾷ. ἔγειρε καὶ γρηγόρησον ὦ μάκαρ, καὶ τοῖς σοῖς λόγοις, καὶ ταῖς σαῖς ἱερουργίαις παυθήτω ὁ τῶν ἐκκλησιῶν σάλος· καὶ γὰρ σὺ μόνος ἴσον καὶ ὁμοιότροπον, καὶ τὸν βίον τῷ λόγῳ, καὶ τὸν λόγον ἀπέφηνας τῷ βίῳ, οὔτε βίῳ ἀλόγῳ, οὔτε λόγῳ ἀπράκτῳ χρώμενος, ἀλλὰ καὶ τὴν πρᾶξιν διὰ θεωρίας, καὶ τὴν θεωρίαν διὰ πράξεως κατορθωσάμενος.

Ἑρμηνεία τοῦ δ΄. Εἷς μὲν ὁ παμβασιλεὺς Θεὸς καὶ ὕψιστος, ἕνα δὲ τούτου ἄξιον Ἀρχιερέα ἡ καθ᾽ ἡμᾶς γενεὰ σε, ὦ Βασίλειε, τεθέαται. εἶδέ σε κήρυκα μεγαλόφωνον τῆς ἀληθείας ὀφθαλμῶν φωτοφανῆ χριστιανῶν πάντων, νοεροῖς κάλλεσι λαμπόμενον τῆς ψυχῆς· εἶδέ σε τοῦ Πόντου καὶ Καππαδοκῶν πάντων μεγαλοπρεπῆ δόξαν. ἀλλ᾽ ἔτι καὶ νῦν ὑπὲρ παντὸς τοῦ κόσμου, δυσωπῶ, παρίστατο, δῶρα τῷ Δεσπότῃ ἀναφέρων.

Ἑρμηνεία τοῦ ε΄. Ἐνταῦθά με τοῦ Βασιλείου υἱὸν Βασίλειον τὸν Ἱεράρχην, τὸν τοῦ Γρηγορίου φίλον, ὃν περισσῶς ἐκ ψυχῆς ἠγάπησα, ὃ ἐμοὶ λαοὶ κατέθεντο Καισαρεῖς· Θεὸς δὲ, φησὶν, τῷ Γρηγορίῳ παράσχοι τά τ᾽ ἄλλα ἀγαθὰ, καὶ ὅτι τάχιστα τῆς ἡμετέρας ἐπιλάβεσθαι ζωῆς· καὶ τίς γὰρ ὠφέλεια ἐπὶ γῆς χρονίζοντι ταῖς θλίψεσι θήκεσθαι τῆς ἑταιρίας καὶ κατὰ Θεὸν φιλίας μιμνησκόμενον.

Ἑρμηνεία τοῦ ς΄, Ἐπιμικρὰ πνέων ἐπὶ γῆς, πάντα φέρων ἐνεχείρησας τῷ Χριστῷ, τήν τε ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, τόν τε λόγον καὶ τὰς παλάμας, ἤτοι θεωρίαν καὶ πρᾶξιν αὐτῷ παρέσχες, ὦ Βασίλειε μεγάλη Χριστοῦ δόξα· ἔρεισμα καὶ στήριγμα τῶν ἱερέων· στήριγμα καὶ ἔρεισμα νῦν μᾶλλον τῆς ὑπὸ πολλῶν σχιζομένης καὶ μεριζομένης ἀληθείας.

Ἑρμηνεία τοῦ ζ΄. Ὦ λόγοι, οἷς ἄμφω συνεζήσαμεν· ὦ κοινὸς φιλότητος οἶκος, ἐν ᾧ πρῶτον συνῳκοῦμεν· ὦ προσφιλεῖς Ἀθῆναι, πόῤῥωθεν ἡμῖν ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας συντεθεῖσαι· γινώσκετε τοῦτο, ὅτι Βασίλειος μὲν, ὡς ἐπόθει, εἰς οὐρανοὺς μετέστη, Γρηγόριος δὲ ἔτι ἐπὶ γῆς σιωπῶν μένει.

Ἑρμηνεία τοῦ η΄. Φαεινότατε καὶ λαμπρότατε Βασίλειε, μέγα κλέος καὶ κῦδος Καισαρέων, ὁ σὸς λόγος οἷα βροντὴ ταῖς ἀκοαῖς τῶν ἀνθρώπων ἐνηχεῖ· ὁ βίος δὲ ὡς ἀστραπὴ τὰς ὄψεις καταλάμπει. ἀλλὰ καὶ ὅμως τὴν ἱερὰν κατέλιπες καθέδραν· πάντως, οὕτως ἤθελε Χριστὸς, ὅπως σε τάχιστα τοῖς οὐρανίοις νόοις ποιήσῃ συνόμιλον.

Ἑρμηνεία τοῦ θ΄. Πάντα τὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος βάθη, ὅσα εἰσὶ, καὶ πάντας τοὺς κρυφίους καὶ μυστηριώδεις τοῦ Θεοῦ λόγους, ἐν τῷ πνεύματι μυσταγωγούμενος ἔγνως· οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐπιγείου καὶ κοσμικῆς σοφίας ἔμψυχον ἱερὸν καὶ μέγα σκήνωμα καὶ τίμιον ἔφυς. ἐν ὀκτὼ μόνοις ἔτεσι τοῦ θεόφρονος λαοῦ καὶ πιστοῦ καὶ τῆς ἐκκλησίας τὰς ἡνίας καὶ τοὺς οἴακας ἰθύνας καὶ κατευθύνας, τοῦτο μόνον ὦ Βασίλειε τῶν σῶν καλορθωμάτων ἢ ὑψωμάτων ὀλίγον, ἡ ὀλιγότης δηλονότι τῆς ἀρχῆς.

Ἑρμηνεία τοῦ ι΄. Ἀσπάζομαί σε ὦ Βασίλειε, καὶ, εἰ κατέλιπες ἡμᾶς ἐπὶ γῆς, χαῖρε καὶ εὐφραίνου ἐν Κυρίῳ ἀεί. τοῦτό σοι παρὰ Γρηγορίου ἐπιτύμβιον γράμμα ἀνατίθεται·

Ἑρμηνεία τοῦ ια΄. Οὗτός σοι καὶ λόγος παρ' ἡμῶν, ὃν ἐφίλεις, τοῦτον ἔχεις ὦ Βασίλειε παρὰ τῆς φίλης σοι γραφόμενον ἐμῆς δεξιᾶς, καί σοι προσφερόμενον δῶρον, οὐκ εὐκταῖον οὐδὲ ἐράσμιον, ἀλλ' ἀπευκταῖον καὶ ἀθέλητον ἐμοί.

Ἑρμηνεία τοῦ ιβ΄. Θεῖε Βασίλειε, καὶ θεσπέσιε, καὶ θεόληπτε, ταύτην τῶν ἐπιγραμμάτων τὴν δωδεκάδα ἐγὼ Γρηγόριος τῇ σῇ σεβασμίᾳ κόνει καὶ ἱεροῖς λειψάνοις τοῖς σοῖς δῶρον ταπεινὸν φιλικῶς ἀνεθέμην.

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ συνεληλυθότες ἐν τῇ κηδίᾳ τοῦ θεσπεσίου ἀνδρὸς, κοπετὸν καὶ θρῆνον μέγαν ἐπὶ πολλαῖς ταῖς ὥραις ἐξετέλουν, ὡς δὲ τὸν ἦχον τῆς βοῆς αὐτῶν διαχεθεῖναι εἰς πᾶσαν τὴν περιοικίδα αὐτῶν. καταστείλας δὲ πάντας ἀπὸ τοῦ πένθους ὁ μέγας Γρηγόριος, καὶ (1) εἰς εὐχὴν προτρεψάμενος, ἐν ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς τὴν καθήκουσαν τιμὴν τῆς ἐνδόξου μνήμης τοῦ μεγάλου τοῦ Χριστοῦ Ἱεράρχου ἐποιήσατο, ἅμα τοῖς συνδραμοῦσιν δώδεκα Ἐπισκόποις καὶ παντὸς τοῦ

(1) Vide supra pag. 366.

πλήθους τῆς πόλεως· καταθέμενοι αὐτὸν ἐν λάρνακι ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου Μάρτυρος ΕΥΤΥΧΙΟΥ· ἔνθα καὶ Λεόντιος, ὁ πρὸ αὐτοῦ Ἐπίσκοπος μετὰ καὶ ἑτέρων ἱερῶν κεκοίμηνται· ἀνεπαύσατο δὲ τὸν ἀγγελικὸν βίον, ἐπὶ γῆς πολιτευσάμενος Βασίλειος μηνὶ Ἰανουαρίῳ πρώτῃ τοῦ πέμπτου ἔτους τῆς βασιλείας Οὐάλεντος καὶ Οὐαλεντίνου, μνήμην τοῦ καθαροῦ αὐτοῦ βίου καταλείψας τῇ ἐκκλησίᾳ, τὰς κατ' ἐνέργειαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος παρ' αὐτοῦ συγγραφείσας ἱερὰς βίβλους, εἰς δόξαν καὶ αἶνον τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἡ δόξα, ἅμα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

Γεγόνασι δὲ τούτου τρεῖς ἀδελφοὶ, Γρηγόριος ὁ Νύσσης, Πέτρος Σεβαστείας, Ναυκράτιος ἀσκητὴς γενόμενος καὶ διαπρέψας ἐν πᾶσιν, καὶ Μακρίνα ἡ παρθένος καὶ ἀσκητίς. Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ὀκτὼ χρόνους ἐπισκοπήσας, πρὸς Κύριον ἀπεδήμησεν, πᾶσαν αἱρετικῶν κακοδοξίαν ὡς ἀγρίους θῆρας ἀπελάσας ἐκ τῆς ἐνεγκαμένης αὐτόν. Χρὴ δὲ εἰδέναι, ὥς τε τοὺς ἐπιτυμβίους ἰάμβους ἐξέθετο ὁ θεολόγος Γρηγόριος οἳ ἄχρι τοῦ νῦν σώζονται εἰς τὸ μνῆμα αὐτοῦ ἐπιγεγραμμένοι, καὶ μετὰ ἀκριβείας τετορνευμένοι.

Hoc igitur modo *Vita* illa *S. Basilij Magni* desinit in eo Codice manuscripto *Cæsareo*, de quo in præsens ex professo agitur; nec dubitandum est, quin is sit ille ipse, cujus *Joannes Jacobus Frisius* in Bibliothecâ Gesnerianâ, à se auctâ, meminit his verbis: *De Vitâ & Miraculis Basilij Magni Libellus Amphilochij Episcopi Iconij in quarto exstat manuscriptus in Bibliothecâ Imperatoriâ.* Verumenimverò, quamvis & ibi *Vita* ista *S. Basilij Magni Amphilochio Iconiensi* expressè attribuatur, re verâ tamen non est illius, sed alterius alicujus Autoris recentioris, qui ex *S. Gregorij Nazianzeni*, *S. Gregorij Nysseni*, (1) *Helladij Cæsareensis in Cappadociâ Archiepiscopi*, & aliorum diversorum Scriptis *Vitam S. Basilij* collegit, & sub specioso *Amphilochij* nomine edidit, quoniam & is *S. Basilio Magno* fuit familiarissimus, ut ex *Libro de Spiritu Sancto*, quem *S. Basilius* ipsi dedicavit, & ex *Canonicis* ejusdem ad eundem *Epistolis* videre est. Hunc enim dolum Eminentissimi Cardinales *Cæsar Baronius* & *Robertus Bellarminus* jampridem rectè animadverterunt, & solidissimè demonstrârunt: ille quidem in Notis ad Martyrologij Romani Kalendas Januarias, quibus ejusdem *S. Basilij* celebratur *Depositio*, & in Tomo quarto Annalium

(1) *Fuit hic* Helladius, S. Basilij Magni discipulus, & successor in Archiepiscopatu Cæsareensi; *meminitq; Vitæ S. Basilij Magni ab eo conscriptæ* S. Joannes Damascenus *in Oratione primâ de Imaginibus pag. 756 editionis Parisinæ Billianæ. Sed illa S. Basilij Vita, ab* Helladio *composita, nunc desideratur, ejúsque loco exstat supposititia ista sub nomine* Amphilochij Iconiensis.

lium Ecclesiasticorum A. C. 363 pag. 136 & 143 editionis Plantinianæ Antverpiensis, A. 369 pag. 226, & A. 378 pag. 385; hic autem in Libro de Scriptoribus Ecclesiasticis A. C. 380. Cæterùm quæ *Franciscus Combefis* in Notis suis ad jam memoratam *S. Basilij Magni* supposititiam Vitam pag. 256 pro illius defensione contra suprà laudatos doctissimos duos Cardinales temerè effudit, ea æquè absurda & inepta sunt, quàm quod ibidem legitur *restaverint* pro *restiterint*. Si quis denique etiam *Vrsi S. R. E. Subdiaconi antiquam ejusdem Vitæ S. Basilij Magni Versionem latinam*, seculo post Christum nono compositam, videre ac legere desideret, is consulat *Vitas Patrum* à R. P. *Heriberto Rosweido* S. I. editas, & eruditis Notis illustratas, Lib. 1 pag. 151 & deinceps.

Secundò, & quidem à fol. 73 pag. 2 usque ad fol. 118 pag. 2, *Magni Logothetæ Constantinopolitani, Constantini Acropolitæ Oratio in Sanctam Martyrem Theodosiam, patriâ Constantinopolitanam, quæ sub Imp. Leone Isauro pro cultu sacrarum Imaginum Constantinopoli passa est;* cujus titulus & principium: Τοῦ σοφωτάτου μεγάλου Λογοθέτου κυροῦ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙ'ΝΟΥ ΤΟΥ͂ 'ΑΚΡΟΠΟΛΙ'ΤΟΥ Λόγος εἰς τὴν ἁγίαν ὁσιομάρτυρα Θεοδοσίαν. Γυναῖκα μὲν ἀνδρείαν &c. Plura de eâdem Oratione vide Libri *quarti* horum Commentariorum pag. 63.

Tertiò, & quidem à fol. 119 pag. 1 usque ad fol. 171 pag. 2, *Gregorij Cyprij, Patriarchæ Constantinopolitani, Oratio in Sanctum Magnum Martyrem Georgium;* cujus principium: Ἔθος τοῦτο τῶν λόγοις ἀγωνιζομένων &c. Plura de eâdem Oratione vide suprà Libri hujus octavi pag. 71. Quibus nunc addo, idem *S. Georgij Encomium, à Georgio sive Gregorio Cyprio compositum*, à RR. PP. *Henschenio* & *Papebrochio* ex Codice quodam manuscripto *Bibliothecæ Vaticanæ græcè* editum esse in Appendice Tomi tertij de Actis Sanctorum mensis Aprilis, pag. XXV & deinceps; versionem autem *latinam* ejusdem Encomij eidem Tomo insertam esse die vigesimo tertio Aprilis à pag. 123 usque ad pag. 131. Operæ pretium autem forsan fuerit editionem illam cum Codice manuscripto *Cæsareo*, de quo in præsens agitur, ut & cum altero isto, de quo suprà pag. 71 actum est, diligenter & accuratè conferri. Cæterùm observatu digna in primis sunt, quæ ibidem pag. 102 & 103 de Autore hujus Orationis encomiasticæ annotantur his verbis: *Hîc verò ex simili Manuscripto ejusdem Bibliothecæ Vaticanæ, post Acta Martyris jam sæpè dicta, exhibebimus Encomium multo recentius autore* GEORGIO *sive* GREGORIO CYPRIO.

Assumpsit

Assumpsit enim hoc posterius nomen cùm anno M CC LXXXIII, ita volente Andronico Imperatore, factus est è laico Monachus, è Monacho post sacrorum Ordinum gradariam susceptionem mox consecrandus Constantinopolitanus Patriarcha: quam tamen Dignitatem abdicavit paulo ante mortem, obitam anno M CC XC. Plura de eo videri possunt in Pachymeris Historiâ nuper vulgatâ per Possinum. Satis habemus ætatem ejus notâsse, ut duo jam dicta Encomia inter se atque cum Actis conferens Lector, certus sit, à seculo septimo usque ad seculum decimum quartum eadem & non alia fuisse apud Græcos credita de S. Georgio, quàm quæ ex Actis credenda proponimus. Hæc illi.

Quartò, & quidem à fol. 172 pag. 1 usque ad fol. 196 pag. 2, *Asterij, Amaseæ in Ponto Episcopi orthodoxi, qui post Imperium Juliani Apostatæ circa annum Christi quadringentesimum præcipuè floruit, Encomium in Sanctos Martyres*; cujus titulus & principium: Ἀστερίου Ἐπισκόπου Ἀμασείας Ἐγκώμιον εἰς τοὺς ἁγίους Μάρτυρας. Ἔστιν ὡς ἔοικεν καὶ παρὰ τῶν σφόδρα δυσμενῶν καὶ ἀδιαλλάκτων ἐχθρῶν ὠφεληθῆναι τὰ μέγιστα· καὶ τοῦτο δείκνυσιν &c, Edidit quidem hanc Orationem græcè & latinè *Franciscus Combefis* in Novi Auctarij Bibliothecæ Patrum græco-latinæ Tomo primo, à columnâ 181 usque ad columnam 208, desumptam ex *Bibliothecâ Cardinalis Columnæ*, exscribente ac communicante R P. *Jacobo Sirmundo* S. I; sed, dum arrogantissimus ille Criticomastyx *Combefis* duo ejus loca corrupta, sine ope aliorum veterum Codicum manuscriptorum, solis conjectationibus suis temerè præsumpsit emendare, multò etiam magis ea depravavit & polluit. Legitur videlicet columnâ 192: τὸ αὐτὸ δὴ καὶ ἐπὶ τοῖς μάρτυσι πέπονθεν, ὧν καταφρονοῦσι πολλοὶ ὑπὸ ἰδίας ἀνοίας, ἐξευτελίζοντες αὐτῶν τὸ ἀξίωμα. Vbi Combefis pro ὑπὸ ἰδίας ἀνοίας substituendum censuit ὑπουδαίας μνείας, ideóque eum locum sic vertit: *Hoc utique ipsum illi in Martyribus accidit, quorum plures SVBTERRANEAS MEMORIAS SPERNVNT, eorum elevantes ac vilipendentes dignitatem.* Sed re verâ ibi legendum est, ut in præsenti Codice Cæsareo scriptum cernitur: ΥΠΟ' ΙΔΙ'ΑΣ 'ΑΝΟΙ'ΑΣ: & vertendum est: *Hoc utique ipsum illi (scilicet Satanæ) & in Martyribus accidit; QVOS MVLTI SPERNVNT OB PROPRIAM AMENTIAM, eorum elevantes ac vilipendentes dignitatem.* Verbum enim καταφρονεῖν solùm genitivum adsciscit, non autem etiam accusativum; ut omnibus in Syntaxi Græcâ vel mediocriter exercitatis notissimum est.

Similiter columnâ 204, ubi legitur: *μεγάλη ἡ ὀργὴ, καὶ ὁ θυμὸς ἀπαραίτητος· ἀλλ' ὁ σοφὸς καὶ εὐμήχανος ἱκέτης, τὰ προσωπεῖα προθέμενος τῶν ἁγίων, καὶ τὰς ΠΟΛΛΑ'Σ τῶν γερόντων διὰ τῆς μνήμης τῷ Θεῷ ἀπορρίψας ---, ἔσβεσεν ὡς φλόγα τὴν τιμωρίαν*: perperàm idem *Combefis* censuit, vocem *πρεσβείας*, vel quid simile, adjectivo *πολλὰς* respondens, ibi deesse; ideóque vertit: *Erat grandis ira; furor indeprecabilis: ubi tamen sapiens ac industrius supplex Patrum personas adhibuisset, ac Senum MULTAS INTERCESSIONES ex memoriâ Deo objecisset, flammæ instar pœnam exstinxit.* Re verâ autem nihil ibi deficit, sed pro ΤΑ'Σ ΠΟΛΛΑ'Σ ΤΩ~Ν ΓΕΡΟ'ΝΤΩΝ scribendum est ΤΑ'Σ ΠΟΛΙΑ'Σ ΤΩ~Ν ΓΕΡΟ'ΝΤΩΝ, ut in præsenti Codice *Cæsareo* clarè & perspicuè scriptum cernitur; & vertendum: *ac SENUM CANOS PER COMMEMORATIONEM Deo objecisset.*

XXXVI.

(1) *Fuit is olim extra numerum.*

Trigesimus sextus (1) Codex manuscriptus *Historicus Græcus* est *chartaceus* antiquus & bonæ notæ in *quarto*, sed in principio & fine mutilus, constátque nunc folijs *centum triginta septem*, & ad *Sebastianum Tengnagelium*, ut ipse solitâ propriæ manûs inscriptione testatur, olim pertinuit. Continentur eo hæc:

Primò, & quidem à fol. 1 pag. 1 usq: ad fol. 2 pag. 2, *Fragmentum Martyrij S. Barbaræ*, principio & fine mutilum. Vide suprà pag. 302.

Secundò, & quidem à fol. 3 pag. 1 usque ad fol. 10 pag. 2, *Martyrium S. Nicetæ Gotthi, qui ab Athanarico Rege ob Catholicam fidem igne combustus est, cujúsque memoria celebratur die decimo quinto Septembris.* Deest autem in hoc Codice principium ejus ob defectum unius vel plurium foliorum. Plura de eo vide suprà pag. 240 & 289.

Tertiò, & quidem à fol. 10 pag. 2 usque ad fol. 18 pag. 1, *anonymi cujusdam Autoris Narratio fabulosa de Morte Abrahami Patriarchæ, & de corporali ejusdem Translatione in Cœlum per Michaelem Archangelum*; quæ inscribitur atque incipit hoc modo: Διήγησις περὶ τοῦ (2) θανῆς τοῦ Ἀβραὰμ, ὅτε ἀπέστειλεν Κύριος ὁ Θεὸς τὸν Ἄγγελον αὐτοῦ, καὶ ἦρεν αὐτὸν σωματικῶς εἰς τὰ ἐπουράνια. Ἐγένετο ἡνίκα ἔφθασεν ἡ θανὴ τοῦ Ἀβραὰμ, ἀπέστειλεν Κύριος ὁ Θεὸς Μιχαὴλ τὸν ἀρχιστρατηγὸν, καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἀνάστηθι καὶ πορεύθητι πρὸς Ἀβραὰμ, καὶ ἐρεῖς αὐτῷ, &c. Videtur autem Narratio illa desumpta

(2) Θανὴ, *Mors, græco-barbarè pro* Θάνατος. *Vide* Meursij *Glossarium Græco-barbarum.*

desumpta esse ex antiquo illo supposititio Libro, (1) ἈΝΑΛΗΨΙΣ ἈΒΡΑΑΜΟΥ sive ASSVMPTIO ABRAHAMI inscripto; cujus in Synopsi Sacræ Scripturæ, *S. Athanasio Archiepiscopo Alexandrino* vulgò attributâ, fit mentio: ubi recensetur inter Veteris Testamenti Scripta apocrypha, & meritò tanquam manifestè falsus improbatur ac reijcitur; quippe cùm ipsa Scriptura Sacra nugacissimo isti figmento apertè reclamet Geneseos cap. 25 vers. 8 & 9, ubi de morte & sepulturâ *Abrahami*, secundùm vulgatam versionem latinam, hæc leguntur: *Et deficiens mortuus est in senectute bonâ, provectâque ætatis, & plenus dierum: congregatúsque ad populum suum; & sepelierunt eum Isaac & Ismael, filij sui; & sepelierunt eum in speluncâ duplici*, &c. Ad quæ verba consulendus inprimis est R. P. *Benedicti Pererij* S. I. doctissimus Commentarius in Genesin. Vide etiam *Prodromum meum Historiæ Literariæ* lib. 1 cap. 6, pag. 50 & 51: ubi de Patriarchæ *Abrahami* Scriptis supposititijs ex professo prolixè agitur, atque obiter etiam indicatur, ex suprà memoratâ commentitiâ *Abrahami Analepsi* sive *Assumptione* desumptum videri, quod *Origines* in Homiliâ 35 in S. Lucam refert his verbis: *Legimus (si tamen cui placet hujuscemodi Scripturam recipere) justitiæ & iniquitatis Angelos super Abrahæ salute & interitu disceptantes, dum utræque turmæ suo eum volunt cœtui vendicare.*

(1) *Non est hic Liber confundendus cum altero Libro, æquè supposititio,* Ἀποκάλυψις Ἀβραάμου *sive* Revelatio Abrahami *inscripto, cujus in eádem Synopsi Sacræ Scripturæ fit mentio. Necessariò enim hoc monendum censeo propter ea, quæ in* Prodromo meo Historiæ Literariæ *pag.* 50 & 51, *atque in* Appendice Libri sexti horum Commentariorum *pag.* 304, *de* Apocalypsi Abrahami *à me scripta sunt.*

Quartò, & quidem à fol. 18 pag. 1 usque ad fol. 23 pag. 2, *anonymi cujusdam Autoris Narratio de S. Joanne Apostolo & Evangelistâ*; cujus titulus & principium: Εἰς τὴν μετάστασιν τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου. Βασιλεύοντος τῶν Ἰουδαίων Ἀγρίππου, ὃν, διὰ τὸ συμβουλεύειν εἰρήνην, λιθοβολήσαντες ἀπέκτειναν, ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ Οὐεσπασιανὸς Καῖσαρ ὑπάρχων, πολλῷ στρατεύματι &c.

Quintò, & quidem à fol. 23 pag. 2 usque ad fol. 38 pag. 2, *anonymi cujusdam Autoris Narratio de Martyrio & Manifestatione Resurrectionis Sanctorum Septem Puerorum, Ephesi dormientium*; cujus titulus & principium: Μαρτύριον καὶ φανέρωσις τῆς ἀναστάσεως τῶν ἁγίων ἑπτὰ παίδων, τῶν ἐν Ἐφέσῳ ὑπνωσάντων. Βασιλεύοντος Δεκίου ἐν Καρθαγένῃ, κατῆλθεν καὶ ἐν Ἐφέσῳ μετὰ θυμοῦ μεγάλου, καὶ ἐκέλευσεν συναχθῆναι πᾶσαν τὴν περίχωρον &c. Vide *Martyrologium Romanum* die 27 Julij, & ibidem Em. Cardinalis *Baronij* Notas.

Sextò, & quidem à fol. 39 pag. 1 usque ad fol. 48 pag. 1, *anonymi cujusdam Autoris Narratio de Captivitate Vrbis Hierosolymitanæ sub Rege Chaldæorum Nebucadnezare*; cujus titulus & principium:

Διήγησις

Διήγησις περὶ τῆς αἰχμαλωσίας τῆς Ἱερουσαλήμ. Ἐγένετο ἡνίκα ᾐχμαλωτίσθησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ὑπὸ τοῦ Βασιλέως τῶν Χαλδαίων, ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς πρὸς Ἱερεμίαν λέγων· Ἱερεμία, ὁ ἐκλεκτός μου, ἀνάστα καὶ ἔξελθε ἐκ τῆς πόλεως ταύτης, σὺ καὶ Βαρούχ &c.

Septimò, & quidem à fol. 48 pag. 1 usque ad fol. 56 pag. 1, *Martyrium S. Theodori* τοῦ Στρατηλάτου *sive Ducis exercitûs, conscriptum ab Abgaro Notario, qui rebus gestis interfuit;* cujus principium: Ὥσπερ φαίνει ὁ ἥλιος &c. Plura de eodem Martyrio vide suprà pag. 81.

Octavò, & quidem à fol. 56 pag. 1 usque ad fol. 65 pag. 1, *anonymi cujusdam Autoris Narratio alicujus Miraculi S. Theodori Tyronis;* cujus titulus & principium: Θαῦμα καὶ διήγησις τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου Μεγαλο-μάρτυρος Θεοδώρου τοῦ (1) Τύρωνος περὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, τῆς αἰχμαλωτισθείσης ὑπὸ τοῦ δράκοντος. Ὅσοι μὲν εἰς τὸν φιλάνθρωπον Θεὸν τὰς ἐλπίδας ἐκτιθέμενοι, &c.

(1) *Ita ibi clarè & expressè scriptum est; nempe Τύρωνος in primâ syllaba per υ, non autem Τήρωνος per η.*

Nonò, & quidem à fol. 65 pag. 1 usque ad fol. 75 pag. 2, *anonymi cujusdam Autoris Vita & Conversatio S. Nicolai, Myrensis in Lyciâ Episcopi;* cujus titulus & principium: Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἀρχιεράρχου καὶ θαυματουργοῦ Νικολάου Μύρων τῆς Λυκίας. Εὐλογητὸς εἶ Κύριε ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστὲ, ὁ θαυμαστὰ τέρατα καὶ ἀόρατα ἔργα ποιῶν, &c.

Decimò, & quidem à fol. 76 pag. 1 usque ad fol. 82 pag. 2, *anonymi cujusdam Autoris Narratio Miraculi à S. Nicolao, Myrensi in Lyciâ Episcopo, editi, quo Imp. Constantini Magni tres innocentes Stratopedarchæ ab injusto supplicio liberati sunt;* cujus principium: Ἐν τοῖς καιροῖς τῆς βασιλείας ἀναστασία ἐγένετο ἐν τῇ Φρυγίᾳ ὑπὸ τῶν Ταϊφαλῶν, καὶ ἀνηνέχθη τῷ εὐσεβεῖ Βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ περὶ αὐτῶν. εὐθέως οὖν ἐξαπέστειλεν τρεῖς στρατοπεδάρχας ἅμα τοῖς ὑπ' αὐτῶν στρατιώταις, Νεποτιανὸν, καὶ Οὖρσον, καὶ Ἐρπυλίωνα &c. Plura de eodem Miraculo vide suprà pag. 308, & simul ibidem notam varietatem lectionis.

Vndecimò, & quidem à fol. 83 pag. 1 usque ad fol. 94 pag. 1, *S. Jacobi Apostoli, cognomine Minoris & Fratris Domini, Protevangelium, sive Narratio suppostitia de Nativitate Beatissimæ Virginis Deiparæ;* cujus principium: Ἐν ταῖς ἱστορίαις τῶν δώδεκα φυλῶν τοῦ Ἰσραὴλ ἦν Ἰωακεὶμ, πλούσιος σφόδρα καὶ &c. Plura de eâdem Narratione vide suprà pag. 52.

Duode-

Duodecimò, & quidem à fol. 94 pag. 1 usque ad fol. 116 pag. 2. *Acta & Miracula Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, quomodo Romæ sub Imp. Nerone passi sint, ab anonymo quodam Autore conscripta, sed in fine ob defectum unius vel plurium foliorum mutila*; quorum titulus & principium: Πράξεις καὶ θαύματα τῶν ἁγίων καὶ πανευφήμων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, πῶς ἐν Ῥώμῃ ἐμαρτύρησαν ὑπὸ Νέρωνος. Ἐγένετο μετὰ τὸ ἐξελθεῖν τὸν ἅγιον Παῦλον ἀπὸ (1) Γαυδομελίτης τῆς νήσου, καὶ ἐλθεῖν αὐτὸν ἐπὶ Ἰταλίας, καὶ διδάσκοντος τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, &c.

(1) *Ita ibi perspicuè scriptum est; sed videtur legendum esse* ἀπὸ Γαύδου καὶ Μελίτης. *Vide Act. Apostol. cap. 27 vers. 16, ubi* Γαῦδος *appellatur* νησίον καλούμενον Κλαύδη, *& cap. 28 vers. 1, ubi fit mentio* Μελίτης τῆς νήσου.

Decimo tertiò, & quidem à fol. 117 pag. 1 usque ad fol. 126 pag. 1, *Martyrium S. Susannæ, filiæ Artemij Sacerdotis Idolorum, ab anonymo quodam incerto Autore conscriptum*; cujus titulus & principium: Βίος καὶ πολιτεία τῆς ἁγίας καὶ ἐνδόξου ὁσιομάρτυρος Σωσάννης. Κατὰ τοὺς καιροὺς τῆς βασιλείας Μαξίμου ἦν τις ἱερεὺς τῶν εἰδώλων ἐν τοῖς μέρεσι τῆς Παλαιστίνης ὀνόματι Ἀρτέμιος, &c. Vide *Martyrologium Romanum* d. 20 Septembris, & *Leonis Allatij* Diatribam de Symeonum Scriptis pag. 121; sed ibi pro ἱερεὺς τῶν εἰδώλων legitur ἱερεὺς τῶν Ἑλλήνων.

Decimo quartò, & quidem à fol. 126 pag. 1 usque ad fol. 137 pag. 2, *Martyrium S. Hypatij, Gangrensis in Paphlagoniâ Episcopi*; cujus titulus & principium: Μαρτύριον τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου Ἱερομάρτυρος Ὑπατίου Ἐπισκόπου Γαγγρῶν. Κατὰ τοὺς καιροὺς ἐκείνους βασιλεύοντος Θελκιανοῦ ἐν τῷ Βυζαντίῳ, συνεκράτει ὁ Ἰουδαισμὸς καὶ ἡ εἰδωλολατρεία κατὰ πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν. ἦν δὲ ἐν τῇ πόλει τῇ λεγομένῃ Γάγγρα εὐσεβὴς ἀνὴρ καὶ ὀρθόδοξος ὀνόματι Ὑπάτιος· ἦν δὲ οὗτος Ἀρχιεπίσκοπος τῆς αὐτῆς πόλεως, &c. Vide etiam suprà pag. 275.

XXXVII.

Trigesimus septimus (2) Codex manuscriptus *Historicus Græcus* est *chartaceus* antiquus & bonæ notæ in *quarto*, constátque folijs *centum viginti tribus*, & ad *Joannem Sambucum*, ut ipse solitâ propriæ manûs inscriptione testatur, olim pertinuit. Continentur eo hæc:

(2) *Fuit is olim inter Codices manuscriptos Theologicos Græcos* ducentesimus decimus tertius.

Primò, & quidem à fol. 1 pag. 1 usque ad fol. 95 pag. 2, *Vita & Conversatio S. Andreæ, cognomine* διὰ Χριστὸν σαλοῦ, *hoc est, propter Christum stulti, seu potiùs, stultum se simulantis, qui seculo post Christum quinto sub Impp. Leone Thrace & Zenone Isaurico claruit, amplissimè conscripta ab Autore synchrono, Nicephoro, Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ Sanctæ Dei Sophiæ sive Sapientiæ Presbytero*;

bytero; cujus titulus & principium: Βίος καὶ Πολιτεία τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Ἀνδρέου, τοῦ διὰ Χριστὸν σαλοῦ, συγγραφεὶς παρὰ Νικηφόρου Ἱερέως τῆς ἁγιωτάτης Μεγάλης Ἐκκλησίας τῆς ἐν τῇ Βασιλίδι τῶν πόλεων, τῆς ἐπωνύμου τοῦ Θεοῦ Θοφίας. Βίον θεάρεστον καὶ πολιτείαν ἄμεμπτον ἀνδρὸς ἐναρέτου, ὦ φίλτατοι, βούλομαι ὑμῖν διηγήσασθαι· ἀλλὰ συντείνατε ἑαυτοὺς παρακαλῶ εἰς τὴν τούτου ἀκρόασιν. ἔστι γὰρ τὸ πρᾶγμα μελίρρυτον εὐωδίαν ἀποστάζον καὶ ἡδονὴν θαυμαστήν. ὅθεν ἑτοιμάσθητε μεγαλόψυχοι πρὸς τὴν τοιαύτην ἀκρόασιν, ἵνα κἀγὼ αὐτὸς ἐπὶ πλεῖον διαναστῶ πρὸς τὴν τούτου ἐγχείρησιν, καὶ παραθῶ ὑμῖν τὰ πνευματικὰ τοῦ ἀνδρὸς ἀριστεύματα. Ἐπὶ τῆς βασιλείας Λέοντος τοῦ φιλοχρίστου καὶ μεγάλου ἦν τις ἀνὴρ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὄνομα αὐτῷ Θεόγνωστος, τῇ τοῦ Πρωτοσπαθαρίου τετιμημένος ἀξίᾳ παρὰ τοῦ εὐσεβοῦς Βασιλέως· ἔπειτα καὶ Στρατηλάτης ἐν τοῖς τῆς ἀνατολῆς μέρεσιν ἐχρημάτισεν. οὗτος οὖν ὁ ἀνὴρ, πολλοὺς μὲν καὶ ἄλλους οἰκέτας ἐκέκτητο, ἔσχατον δὲ ὠνήσατο καὶ ἑτέρους· ἐξ ὧν ὑπῆρχε καὶ οὗτος, ὁ νῦν παρὰ τῆς εὐτελείας ἡμῶν ὀνομαζόμενος. ἦν δὲ καὶ τῇ σωματικῇ ὁράσει περικαλλὴς, ὥστε &c. Finis autem est talis: Ἐτελειώθη δὲ ὁ χρυσοῦς ἥλιος καὶ οὐρανομήκης στύλος πυρὸς ὁ μακάριος Ἀνδρέας, ὁ διὰ Κύριον πένης καὶ ξένος, καταπεφρονημένος, καὶ ὑπὸ πάντων ἐξουθενημένος, (1) μηνὶ Μαΐῳ εἰκοστῇ ὀγδόῃ, ἑξήκοντα ἓξ ἔτεσι τὸν ἀγῶνα κρυπτῶς διατελέσας, Θεῷ δὲ ἐγνωσμένος ἀγωνισάμενος. Ἐγὼ δὲ ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ, ἐλέει Θεοῦ τοῦ παντοκράτορος ὑπάρχων κατηριθμημένος ἐν τοῖς Ἱερεῦσι ταύτης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας τῆς ἐν τῇ Βασιλίδι τῶν πόλεων, τῆς ἐπωνύμου τοῦ Θεοῦ Σοφίας, συνέγραψα τὸν θαυμαστὸν τοῦτον βίον καὶ πολυθρύλλητον τοῦ σεβασμίου Πατρὸς καὶ ἐν ἁγίοις Ἀνδρέου, ἃ μὲν καὶ οἰκείοις ὀφθαλμοῖς ἑώρακα, ἃ δὲ καὶ παρὰ τοῦ ἀοιδίμου (2) ΕΠΙΦΑΝΙΟΥ τοῦ γεγονότος ἐνθάδε Ἀρχιερέως, μεμάθηκα, καὶ τῷδε τῷ Συγγράμματι ἐνέταξα, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι δόξα, τιμὴ καὶ κράτος νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν. Cæterùm dignissima est hæc Historia, ut in latinum sermonem translata, græcè simul & latinè proferatur in publicum.

Secundò, & quidem à fol. 97 pag. 1 usque ad fol. 123 pag. 2, *Barlaami, Monachi Calabri, Demonstratio contra Legatos Pontificis Romani de Processione Spiritûs Sancti ex solo Patre, in Capita duodecim divisa*; cujus titulus & principium: Βαρλαὰμ μοναχοῦ πρὸς τοὺς

(1) *Notandus hic est* est obitus S. Andreæ, propter Christum Stulti, *die vigesimo octavo Maij.*

(2) Epiphanius *hic creatus est Patriarcha Constantinopolitanus A.* C. 520; *obiit autem A.* 535. *Ejusdem adhuc adolescentis pius monitor fuit ipse ille* S. Andreas, *de cujus Vitâ in præsens agitur.*

σὺν τοῦ Πάπα πρέσβεις ἀπόδειξις, ὅτι ὑποκειμένου ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεσθαι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὐδὲν ὅλως ἀδύνατον ἕπεται, οὐδέ τι τῶν ὁμολογουμένων τῇ ἐκκλησίᾳ ἀναιρεῖται δογμάτων. Ὁ θεῖος Ἀπόστολος ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας ἐπιστολῇ &c. Plura de eâdem Demonstratione, ut & de ipso *Barlaamo* & alijs ejus Scriptis, vide Libri *tertij* horum Commentariorum pag. 194, Appendicis Libri *quarti* pag. 326 & 327, atque Libri *quinti* pag. 181 & 182.

XXXVIII.

Trigesimus octavus (1) Codex manuscriptus *Historicus Græcus* est *chartaceus* antiquus in *folio*, constátque folijs *centum quinquaginta tribus*. Continentur eo hæc:

(1) *Fuit is olim inter Codices manuscriptos Theologicos Græcos* ducentesimus quinquagesimus quartus.

Primò, & quidem à fol. 1 pag. 1 usque ad fol. 6 pag. 2, *Archippi, Prosmonarij sive Custodis Templi S. Michaelis Archangeli Chonis sive Colossis in Phrygiâ, Narratio Miraculi, ab eodem Sancto Archangelo ibi editi*; cujus titulus & principium: Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἀρχίππου προσμοναρίου τοῦ πανσέπτου ναοῦ τοῦ Ἀρχιστρατήγου τοῦ ἐν ταῖς Χώναις. Ἡ ἀρχὴ τῶν ἰαμάτων καὶ τῶν δωρεῶν καὶ χαρισμάτων τῶν δοθέντων ἡμῖν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς χάριτος καὶ παρουσίας τοῦ Ἀρχιστρατήγου Μιχαήλ. Ἐξ ἀρχῆς μὲν ἐκηρύχθη ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων Φιλίππου καὶ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου &c. Plura de eâdem Narratione vide Libri *quarti* horum Commentariorum pag. 129.

Secundò, & quidem à fol. 6 pag. 2 usque ad fol. 14 pag. 2, *S. Jacobi Apostoli, cognomine Minoris & Fratris Domini, Protevangelium, sive Narratio supposititia de Nativitate Beatissimæ Virginis Deiparæ*; cujus principium: Ἐν ταῖς ἱστορίαις τῶν δώδεκα φυλῶν τοῦ Ἰσραὴλ &c. Plura de eâdem Narratione vide suprà pag. 52 & 376.

Tertiò, & quidem à fol. 14 pag. 2 usque ad fol. 19 pag. 2, *S. Joannis Chrysostomi Oratio in Beatam Susannam*; cujus titulus & principium: Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Χρυσοστόμου εἰς τὴν μακαρίαν Σωσάνναν. Ἥκομεν ὑμῖν εὐγνώμονες ὀφειλέται τοῦ λόγου· οὐχ᾽ ὅσον μὲν ὀφείλοντες ἀποπληροῦντες, ἀλλ᾽ ὅσον ἔχομεν ἀποδιδόντες. ἡ μὲν γὰρ προθυμία &c. Vide Operum *S. Chrysostomi* editionem græcam Savilianam Tom. V pag. 703; ubi ea Oratio à *Savilio* refertur inter Scripta ἀμφιβαλλόμενα sive dubia.

Quartò, & quidem à fol. 19 pag. 2 usque ad fol. 27 pag. 1, *Andreæ Archiepiscopi Cretensis Oratio in Nativitatem Beatissimæ Virginis*

ginis Deiparæ; cujus principium: Ἐι μετρεῖται γῆ σπιθαμῇ, &c. Plura de eâdem Oratione vide Libri *quarti* horum Commentariorum pag. 88.

Quintò, & quidem à fol. 27 pag. 1 usque ad fol. 39 pag. 2, *ejusdem Andreæ Archiepiscopi Cretensis Oratio in Exaltationem S. Crucis;* cujus titulus & principium: Τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Ἀνδρέου Κρήτης Λόγος εἰς τὴν ὕψωσιν τοῦ τιμίου σταυροῦ. Σταυροῦ πανήγυριν ἄγομεν, καὶ τῆς ἐκκλησίας &c. Plura de eâdem Oratione vide suprà pag. 288; simul etiam nota, eam eodem modo hîc exstare, quemadmodum ibi.

Sextò, & quidem à fol. 39 pag. 2 usque ad fol. 43 pag. 2, *ejusdem Andreæ Archiepiscopi Cretensis Oratio in Obitum & Assumptionem Beatissimæ Virginis Deiparæ;* cujus principium: Μυστήριον ἡ παροῦσα πανήγυρις &c. Plura de eâdem Oratione vide Libri *quarti* horum Commentariorum pag. 132 & 133, atque suprà Libri hujus *octavi* pag. 129.

Septimò, & quidem à fol. 43 pag. 2 usque ad fol. 46 pag. 2, *Martyrium S. Nicephori Martyris Antiochiæ in Syriâ, à Symeone Metaphraste conscriptum;* cujus principium: Ἦν τις πρεσβύτερος ὀνόματι Σαπρίκιος οὕτω καλούμενος, &c. Plura de eodem Martyrio vide suprà pag. 82.

Octavò, & quidem à fol. 46 pag. 2 usque ad fol. 51 pag. 1, *Symeonis Metaphrastæ Martyrium S. Blasij, Episcopi Sebastiæ in Cappadociâ;* cujus principium: Ἡνίκα ὁ καιρὸς τῶν εἰδώλων ἐπεκράτει &c. Plura de eodem Martyrio vide suprà pag. 83, 229 & 230.

Nonò, & quidem à fol. 51 pag. 1 usque ad fol. 55 pag. 1, *Symeonis Metaphrastæ Martyrium S. Nicetæ Gotthi;* cujus principium: Νικητικοὺς ἀγῶνας &c. Plura de eodem Martyrio vide suprà pag. 240 & 289.

Decimò, & quidem à fol. 55 pag. 1 usque ad fol. 60 pag. 1, *anonymi cujusdam Autoris Vita S. Alexij;* cujus principium: Ἐγένετο ἀνὴρ εὐσεβὴς ἐν Ῥώμῃ ὀνόματι Εὐφημιανὸς, (1) ἐπὶ Ὀνωρίου καὶ Ἀρκαδίου τῶν Βασιλέων Ῥώμης &c. Plura de eâdem Vitâ vide suprà in recensione Codicis XXXIII, num. 1, pag. 354.

Vndecimò, & quidem à fol. 60 pag. 2 usque ad fol. 63 pag. 1, *Symeonis Metaphrastæ Martyrium S. Ananiæ;* cujus principium: Λικιανοῦ τοῦ δυσσεβοῦς κατὰ τὰ ἑώας μέρη ἐν (2) Βηθαγάρρῃ τῆς Ἐλευθεροπόλεως &c. Plura de eodem Martyrio vide suprà pag. 246 & 261.

Duode-

(1) *Secundùm hunc locum corrigendus suprà est pag. 354. alter ille Codex manuscriptus, in quo perperàm legitur* ἐπὶ Σιμπλικίου Μαρκιανοῦ καὶ Ἀρκαδίου. (2) *Suprà pag. 246 legitur* Βηθαγάβρῃ.

Duodecimò, & quidem à fol. 63 pag. 2 uſque ad fol. 69 pag. 1, *Symeonis Metaphraſtæ Commentarius in S. Apoſtolum Thomam*; cujus principium: Πάλαι μὲν τὰς κατὰ γῆν διατριβὰς ἀνύοντες οἱ Ἀπόστολοι, &c. Plura de eodem Commentario vide ſuprà pag. 248.

Decimo tertiò, & quidem à fol. 69 pag. 2 uſque ad fol. 75 pag. 1, *anonymi cujuſdam Autoris Narratio Inventionis S. Crucis per S. Helenam Imp. Conſtantini Magni matrem*; cujus titulus & principium: Εὕρεσις τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ. Ἐν ἔτει ἑβδόμῳ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου βασιλέως συνήχθη πλῆθος βαρβάρων ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν καλούμενον Δανούβιν, ζητοῦντες περάσαι καὶ πορθῆσαι πᾶσαν τὴν χώραν τῆς ἀνατολῆς. μαθὼν δὲ ὁ Κωνσταντῖνος &c. Edidit hanc Narrationem R. P. *Jacobus Gretſerus* S. I. *græcè* ex Codice quodam manuſcripto *Bibliothecæ Auguſtanæ* in Magno Opere de Sanctâ Cruce Tomi ſecundi columnâ 1703 editionis Ingolſtadienſis Ederianæ A. 1616 in folio; ſed tantùm uſque ad hæc verba incluſivè: ἀπέστειλε τὴν ἰδίαν μητέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ, ἅμα στρατοπέδων, ἐπιζητῆσαι τὸν Σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ, καὶ οἰκοδομῆσαι εἰς τοὺς ἁγίους τόπους, - - -. Reliqua autem, quæ deinceps in hoc Codice manuſcripto *Cæſareo* ſequuntur, & integris ferè *quinque folijs* in folio conſtant, ea omnia ibi deſunt.

Decimo quartò, & quidem à fol. 75 pag. 1 uſq; ad fol. 82 pag. 1, *Symeonis Metaphraſtæ Martyrium S. Demetrij*; cujus principium: Εἶχε μὲν τὰ Ῥωμαίων σκῆπτρα Μαξιμιανὸς, ὁ καὶ Ἑρκούλιος, πολὺς κατὰ Χριστιανῶν πνέων τε καὶ φερόμενος, &c. Plura de eodem Martyrio vide ſuprà pag. 225 & 254.

Decimo quintò, & quidem à fol. 82 pag. 1 uſque ad fol. 85 pag. 1, *anonymi cujuſdam Autoris Acta Sanctorum Confeſſorum Aſianorum Anargyrorum Coſmæ & Damiani, filiorum Theodotes, quorum memoria in Menæis Græcorum celebratur die primo Novembris*. Inſcribuntur ea ibi atque incipiunt hoc modo: Μηνὶ Νοεμβρίῳ α΄. Πράξεις τῶν ἁγίων καὶ θαυματουργῶν Ἀναργύρων Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ. Τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ βασιλεύοντος, πᾶσα πλάνη καὶ δαιμονικὴ λατρεία ἐλύθη. ἐγένετο δὲ τοῖς καιροῖς ἐκείνοις, γυνή τις ἦν εὐλαβὴς καὶ φοβουμένη τὸν Θεὸν ὀνόματι Θεοδότη· αὕτη οὐ διέλειπε πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτῆς προσευχομένη &c. Plura de ijſdem *Aſianis Anargyris* vide Libri *quarti* horum Commentariorum pag. 133 & 134, atque ſuprà Libri hujus *octavi* pag. 262 & 263. Deſunt autem & hæc Acta in RR. PP. *Simonis Wangnereckij* & *Reinoldi Dehnij* S. I.

 ibidem

ibidem memorato Syntagmate Hiſtorico de Tribus Sanctorum Anargyrorum *Coſmæ* & *Damiani* Paribus.

Decimo ſextò, & quidem à fol. 85 pag. 2 uſque ad fol. 88 pag. 2, *anonymi cujuſdam incerti Autoris Martyrium S. Barbaræ*; cujus principium: Ἐν τοῖς καιροῖς ἐκείνοις, βασιλεύοντος Μαξιμιανοῦ, καὶ ἡγεμονεύοντος Μαρκιανοῦ, ἦν τις Τοπάρχης, ὀνόματι Διόσκορος, &c. Vide etiam ſuprà pag. 302 & 374.

Decimo ſeptimò, & quidem à fol. 89 pag. 1 uſque ad fol. 92 pag. 2, *Andreæ, Archiepiſcopi Cretenſis, Encomium in S. Nicolaum, Myrenſem in Lyciâ Epiſcopum*; cujus principium: Ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ καὶ πιστὲ θεράπον &c. Plura de eodem Encomio vide ſuprà pag. 308.

Decimo octavò, & quidem à fol. 93 pag. 1 uſque ad fol. 98 pag. 1, *S. Ephræmi Syri Oratio in Patriarchas Abrahamum, Iſaacum & Jacobum*; cujus titulus & principium: Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἐφραὶμ Λόγος εἰς τοὺς προπάτορας Ἀβραάμ, Ἰσαάκ, καὶ Ἰακώβ. Ἀποικίζει ὁ Θεὸς τὸν δίκαιον Ἀβραὰμ ἐκ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ, καὶ πάντων τῶν ἰδίων αὐτοῦ, &c.

Decimo nonò, & quidem à fol. 98 pag. 1 uſque ad fol. 106 pag. 1, *S. Gregorij Nazianzeni Oratio in Nativitatem Chriſti*; cujus principium: Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε· &c. Plura de eâdem Oratione vide Libri *tertij* horum Commentariorum pag. 179.

Vigeſimò, & quidem à fol. 106 pag. 2 uſque ad fol. 116 pag. 2, *ex Vitâ S. Baſilij Magni, quæ vulgò perperàm Amphilochio Iconienſi Epiſcopo attribuitur, Narrationes quorundam Miraculorum*; quarum *prima* inſcribitur atque incipit his verbis: Διήγησις τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Ἀμφιλοχίου, Ἐπισκόπου γενομένου τοῦ Ἰκονίου, περὶ τῶν θαυμάτων τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου, Ἀρχιεπισκόπου τῆς Καισαρέων περιφανοῦς μητροπόλεως. (1) Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν Ἰουλιανὸς ὁ ἐχθιστος Βασιλεὺς ὁρμήσας κατὰ Περσῶν, &c. *Secunda*: Περὶ Προτερίου τοῦ Συγκλητικοῦ, καὶ θυγατρὸς αὐτοῦ. (2) Ἑλλάδιος δὲ ὁ ἐν ὁσίᾳ τῇ μνήμῃ, αὐτόπτης καὶ ὑπηρέτης γενόμενος τῶν παρ' αὐτοῦ ἐπιτελεσθέντων θαυμάτων, ὃς καὶ διάδοχος τοῦ θρόνου γενόμενος μετὰ τὴν ἀποβίωσιν &c. *Tertia*: Περὶ Ἀναστασίου τοῦ Πρεσβυτέρου. (3) Διηγήσατό μοι καὶ τοῦτο ὁ προρρηθεὶς ἀοίδιμος ἀνὴρ Ἑλλάδιος, ὅτι ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν &c. *Quarta*: Περὶ τοῦ κυροῦ Ἐφραὶμ, καὶ πῶς ἐλάλησεν ἑλληνιστί. (4) Ἀδελφοὶ, διήγησιν βούλομαι ποιήσασθαι φημὶ δὴ, Βασιλείου τοῦ ἀοιδίμου καὶ Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου· καὶ τὰ μὲν &c. Plura de eâdem *S. Baſilij Magni* Vitâ vide ſuprà in recenſione Cod. XXXV, num. 1, pag. 365.

(1) *Vide Operum* Amphilochij *editionem græco-latinam Pariſienſem Combefiſianam pag.* 179.
(2) *Vide ibidem pag.* 188.
(3) *Vide ibidem pag.* 197.
(4) *Vide ibidem pag.* 202.

Vigeſimo

Vigesimo primò, & quidem à fol. 116 pag. 2 usque ad fol. 120 pag. 1, *S. Joannis Chrysostomi Oratio in Sanctum Christi Baptisma*; cujus titulus & principium: Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ Χρυσοστόμου Λόγος εἰς τὸ ἅγιον Βάπτισμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἡ πηγὴ τῶν εὐαγγελικῶν διδαγμάτων &c. Vide Operum *S. Joannis Chrysostomi* editionem græcam Savilianam Tom. VII pag. 350; sed ibi ea Oratio inscribitur Εἰς τὰ ἅγια Ἐπιφάνια, & refertur inter Scripta ψευδεπιγραφόμενα sive supposititia.

Vigesimo secundò, & quidem à fol. 120 pag. 1 usque ad fol. 125 pag. 2, *Amphilochij Episcopi Iconij Oratio in Occursum Christi*; cujus principium: Πολλοὶ τῶν μεγάλων ἀνθρώπων τὴν παρθενίαν θαυμάζουσιν &c. Plura de eâdem Oratione vide suprà pag. 73 & 74.

Vigesimo tertiò, & quidem à fol. 125 pag. 2 usque ad fol. 127 pag. 1, *S. Ephræmi Syri Oratio de Charitate & Pœnitentiâ*; cujus titulus & principium: Τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου Λόγος περὶ ἀγάπης καὶ μετανοίας. Ἀδελφοί, μηδὲν προτιμησώμεθα πλέον τῆς ἀνυποκρίτου ἀγάπης· πολλὰ γὰρ &c.

Vigesimo quartò, & quidem à fol. 127 pag. 1 usque ad fol. 128 pag. 2, *ex Joannis Moschi Limonario sive Prato spirituali Caput septuagesimum octavum, continens Narrationem stupendi Miraculi Puellæ mortuæ, quæ exspoliatorem suum detinuit, nec eum relaxare voluit, donec is promitteret, se monachum futurum*; cujus titulus & principium: Περὶ τοῦ τυμβορύχου λόγος ὠφέλιμος ἐκ τοῦ Γεροντικοῦ. Διηγήσατο ὁ Ἀββᾶς Ἰωάννης, ὅτι πρὸ ὀλίγων χρόνων ἦλθεν πρός με νεώτερός τις, λέγων μοι· ὅτι διὰ τὸν Θεὸν δέξαι με· &c. Vide *Vitas Patrum*, à R. P. *Heriberto Rosweido* S. I. editas, Lib. X pag. 83 & 84, ubi eadem Narratio, ab *Ambrosio Camaldulense* latinè versa, incipit hoc modo: *Aliud autem huic simile Abbas Joannes, Monasterij Gigantum Pater, cùm Theopolim venisset, narravit nobis dicens: Ante modicum temporis venit ad me adolescens quidam, & ait mihi: Amore Dei suscipe me*, &c.

Vigesimo quintò, & quidem à fol. 129 pag. 1 usque ad fol. 135 pag. 2, *S. Joannis Chrysostomi Oratio* εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς Θεοτόκου, καὶ κατὰ τοῦ δυσσεβοῦς Ἀρείου, *sive, in Annunciationem Beatissimæ Virginis Deiparæ, & contra impium Arium*; cujus principium: Τῇ προτέρᾳ κυριακῇ τὴν ὀρθόδοξον ταύτην ἐκκλησίαν &c. Vide Operum *S. Chrysostomi* editionem græcam Savilianam Tom. VII

pag.

pag. 515; ubi *Savilius* expresse indicat, se Orationem illam accepisse ex Codice quodam manuscripto *Cæsareo*, & ex alio aliquo Codice ejusdem *Bibliothecæ Cæsareæ* eandem emendâsse. Refert autem eam inter Scripta supposititia.

Vigesimo sextò, & quidem à fol. 135 pag. 2 usque ad fol. 139 pag. 1, *S. Joannis Chrysostomi Oratio* εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν, *sive, in Annunciationem Beatissimæ Virginis Deiparæ*; cujus principium: Πάλιν χαρᾶς εὐαγγέλια, &c. Vide suprà memoratam Operum *S. Chrysostomi* editionem græcam Savilianam Tom. VII pag. 537; ubi ea Oratio refertur inter Scripta supposititia.

Vigesimo septimò, & quidem à fol. 139 pag. 1 usque ad fol. 142 pag. 2, *ejusdem S. Joannis Chrysostomi Oratio* περὶ νηστείας καὶ ἐλεημοσύνης, *sive, de Jejunio & Eleemosynâ*; cujus principium: Καλὴ ἡ νηστεία, καλὴ καὶ ἡ τῶν θείων γραφῶν ἀνάγνωσις. καλὴ δέ ἐστιν, ὅταν &c. Vide suprà memoratam Operum *S. Chrysostomi* editionem græcam Savilianam Tom. VI pag. 883.

Vigesimo octavò, & quidem à fol. 143 pag. 1 usque ad fol. 145 pag. 2, *anonymi cujusdam Autoris, qui rebus gestis interfuit, Martyrium S. Theodori cognomine Tyronis vel Teronis*; cujus principium: Μαξιμιανὸς καὶ Μαξιμῖνος Βασιλεῖς ἐξαπέστειλαν εἰς πᾶσαν τὴν ἐπ' αὐτῶν βασιλείαν &c. In fine autem ob unius folij defectum pauca quædam desunt. Plura de eodem Martyrio vide suprà pag. 86.

Vigesimo nonò, & quidem à fol. 146 pag. 1 usque ad fol. 153 pag. 1, *Symeonis Metaphrastæ Vita S. Symeonis Stylitæ, Primi sive Senioris, ob unius folij defectum principio carens exclusivè usque ad hæc verba*. Καὶ ταῦτα ἀκούσας ὁ μακάριος, ἐξελθὼν ἐκ τῆς ἐκκλησίας, ἀπέρχεται εἰς ἔρημον τόπον, &c. Plura de eâdem Vitâ vide suprà pag. 220, 232, 233, 234.

Trigesimò, & quidem fol. 153 pag. 2, *ex Opere de Vitis Patrum Oratio de Charitate*; cujus titulus & principium: Ἐκ τοῦ Γεροντικοῦ λόγος ὠφέλιμος περὶ ἀγάπης. Φύγωμεν ἀδελφοὶ τὴν μνησικακίαν· οὐδὲν γὰρ χεῖρον &c.

XXXIX.

Trigesimus nonus (1) Codex manuscriptus *Historicus Græcus* est *chartaceus* antiquus in *octavo*, principio & fine mutilus, constátque nunc folijs *centum viginti*, & ab *Augerio Busbeckio*, ut ipse solitâ propriæ manûs inscriptione testatur, olim fuit comparatus *Constantinopoli*. Conti-

(1) *Fuit is olim quidem numero notatus, sed nunc laceratione primi folij deperditus.*

Continentur eo *Excerpta miscellanea ex diversis variorum Autorum Scriptis*: nempe *primò* à fol. 3 pag. 1 usq; ad fol. 9 pag. 1, *ex Sophronij Archiepiscopi Hierosolymitani Oratione in Annunciationem Sanctissimæ Deiparæ; secundò* à fol. 9 pag. 2 usque ad fol. 15 pag. 1, *ex Andreæ Archiepiscopi Cretensis Oratione in Nativitatem Sanctissimæ Deiparæ*, cujus principium: (1) Ἐι μετρεῖται γῆ σπιθαμῇ &c; *tertiò* à fol. 15 pag. 2 usque ad fol. 16 pag. 2, *ex S. Joannis Damasceni Oratione in Nativitatem Beatissimæ Virginis Deiparæ; quartò* à fol. 17 pag. 1 usque ad fol. 25 pag. 2, *ex Dialecticâ* (2) *Magistri Petri Hispani, interprete Georgio Scholario*, sub hoc titulo & principio: Ἐκ τῆς Διαλεκτικῆς τοῦ Μαΐστωρος Πέτρου τοῦ Ἰσπανοῦ, ἑρμηνευθὲν παρὰ τοῦ Σχολαρίου. Διαλεκτική ἐστι τέχνη τεχνῶν, καὶ ἐπιστήμη ἐπιστημῶν &c; *quintò* à fol. 25 pag. 2 usque ad fol. 46 pag. 1, *ex Boetij Philosophi Dialecticâ*, sub hoc titulo & principio: Βοετίου Φιλοσόφου περὶ τέχνης διαλεκτικῆς. Πρότασίς ἐστι λόγος &c; *sextò* à fol. 46 pag. 2 usque ad fol. 71 pag. 1, *ex Georgij Pachymeris Philosophicis*, sub hoc titulo & principio: (3) Γεωργίου Φιλοσόφου καὶ Διακόνου Κληρικοῦ, Ὑπομνηματογράφου καὶ Πρωτεκδίκου τῆς καθολικῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας τοῦ Παχυμέρους. Περὶ ὕλης καὶ εἴδους κεφ. β'. Ὁ μὲν οὖν Πλάτων ὕλην καὶ εἶδος &c; *septimò* à fol. 71 pag. 1 usque ad fol. 72 pag. 2, *ex S. Joanne Damasceno de Voluntate Christi* sub hoc titulo & principio: Τοῦ Ἀββᾶ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ περὶ θελήματος κατ' ἐπιδρομήν. Ἐπειδὴ μὲν οὖν δύο φύσεις τοῦ Χριστοῦ &c; *octavò* à fol. 73 pag. 1 usque ad fol. 92 pag. 2, *ex S. Thomâ Aquinate de differentiâ inter essentiam & esse, interprete Georgio Scholario*, sub hoc titulo & principio: Τοῦ Θωμᾶ περὶ διαφορᾶς οὐσίας καὶ τοῦ εἶναι, ἑρμηνευθὲν καὶ πρὸς τὴν ἑλλάδα μετενεχθὲν γλῶτταν παρὰ Γεωργίου τοῦ Σχολαρίου. Ἐπειδὴ ἡ μικρὰ πλάνη ἐν τῇ ἀρχῇ μεγάλη ἐστὶν τῷ τέλει, &c; *nonò* à fol. 93 pag. 1 usque ad fol. 104 pag. 1, *ex S. Joanne Damasceno de duabus Christi Naturis; decimò* à fol. 104 pag. 1 usq; ad ejusdem folij pag. 2, *ex Paulo Persâ* περὶ τοῦ ὄντος ἀγαθοῦ, sive, *de vero Bono; undecimò* à fol. 105 pag. 1 usque ad fol. 106 pag. 2, *ex S. Joanne Damasceno* περὶ τοῦ μνημονευτικοῦ, & quædam alia &c; *duodecimò* à fol. 107 pag. 1 usque ad fol. 112 pag. 2, *S. Cyrilli Archiepiscopi Alexandrini Homilia in Sanctissimam Virginem Deiparam, Ephesi contra Nestorium habita*; cujus titulus & principium: Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Κυρίλλου Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας ὁμιλία εἰς τὴν ὑπεραγίαν

(1) *Vide suprà pag. 379 & 380.*

(2) *Claruit circa annum Christi 1270, patriâ Ulyssiponensis, ac professione Medicus, Summulis Logicalibus, à se compositis clarissimus, atque tandem, ex S. R. E. Cardinale Episcopo Tusculano, Summus Pontifex sub nomine Joannis XXI, seu potiùs XIX, à die 13 Septembris A. 1276 usque ad diem 20 Maij anni 1277, quo obijt.*

(3) *De hujus Georgij Pachymeris Scriptis Philosophicis vide Libri septimi horum Commentariorum Indicem primum pag. 287.*

Δέσποιναν ἡμῶν Θεοτόκον ἐλέχθη δὲ ἐν Ἐφέσῳ κτ̄ Νεσορίε. Φαιδρὸς ἡμῖν ὁ λόγος καὶ χάριτος ἐμπεπλησμένος &c; *decimo tertiò* à fol. 113 pag. 1 usque ad fol. 117 pag. 2, *S. Joannis Damasceni Oratio in Obitum & Assumptionem B. Virginis Deiparæ;* cujus principium: (1) Ἔθος ἐςὶ τοῖς ἐρωτικῶς πρός τι διακειμένοις, &c; *decimo quartò* à fol. 118 pag. 1 usque ad fol. 120 pag. 2, *ex ejusdem S. Joannis Damasceni Operibus fragmentum;* cujus titulus & principium: Τοῦ σοφωτάτε καὶ οἰκεμενικοῦ φωςῆρος καὶ διδασκάλε Ἰωάννε τοῦ Δαμασκηνοῦ περὶ πάθες καὶ ἐνεργείας. Τὸ πάθος ὁμωνύμως λέγεται. λέγεται γὰρ &c.

(1) *Vide suprà pag.* 132.

XL.

Quadragesimus Codex (2) manuscriptus *Historicus Græcus* est *membranaceus* pervetustus in *quarto*, principio & fine, ac nonnullis alijs locis mutilus, constátque nunc folijs *ducentis viginti tribus* & ad *Joannem Sambucum*, ut ipse solitâ propriæ manûs inscriptione testatur, olim pertinuit. Continentur eo hæc:

(2) *Fuit is olim inter Codices manuscriptos Theologicos Græcos* quadragesimus tertius.

Primò, & quidem à fol. 1 pag. 1 usque ad fol. 7 pag. 2, *Joannis Monachi & Presbyteri Eubœæ, qui circa A. C. 744 claruit, Oratio historica in Annunciationem S. Joachimi & S. Annæ, & in Nativitatem Beatissimæ Virginis Deiparæ;* cujus principium: Ὁ μέγας Ἀπόςολος Παῦλος, ὁ τῶν μεγάλων μυςηρίων ἐξηγητὴς, &c. Desunt autem in initio integra tria folia exceptis tribus exiguis particulis, in quarum primâ adhuc satis clarè legitur: Ἰωάννε μοναχοῦ - - - λισμὸν - - - τῆς ἀγι- - - Ὁ μέγας - - -. Similiter etiam quædam desunt in fine. Plura de eâdem Oratione vide suprà Libri *quinti* horum Commentariorum pag. 22 & 23; simul etiam nota, ibi, pro Λόγος εἰς τὸ εὐαγγέλιον, reverà secundùm præsentem hunc Codicem legendum esse Λόγος εἰς τὸν εὐαγγελισμὸν τῶν &c.

Secundò, & quidem à fol. 9 pag. 1 usque ad fol. 19 pag. 1, *S. Jacobi Apostoli, cognomine Minoris & Fratris Domini, Protevangelium, sive Narratio supposititia de Nativitate Beatissimæ Virginis Deiparæ;* principio carens usque ad hæc verba: - - - (3) ἀπόςηθι ἀπ' ἐμοῦ, καὶ ταῦτα οὐ πεποίηκα, καὶ Κύριος ὁ Θεὸς ἐταπείνωσέν με σφόδρα· &c. Plura de eâdem Narratione vide suprà pag. 52 & 376.

(3) *Vide suprà Cod.* XXXVI *fol.* 83 *pag.* 2.

Tertiò, & quidem à fol. 19 pag. 1 usque ad fol. 22 pag. 1, *Pantaleonis Presbyteri Monasterij Byzantinorum Oratio in Exaltationem S. Crucis;* cujus titulus & principium: Παντολέοντος Πρεσβυτέρου

Μονῆς

Μονῆς τῶν Βυζαντίων, Λόγος εἰς τὴν ὕψωσιν τοῦ τιμίου Σταυροῦ. Πάλιν ὑψοῦται Σταυρός· πάλιν ἡ κτίσις ἀγάλλεται· &c. Edidit hanc Orationem græcè & latinè R. P. *Jacobus Gretserus* S. I. in secundo Tomo Magni Operis de Sanctâ Cruce columnâ 1233, desumptam ex duobus Codicibus manuscriptis *Bibliotheca Vaticana* & *Bibliotheca Maximi Margunij, Episcopi Græci.* Vide etiam ibidem ejusdem R. P. *Gretseri* doctissimas Notas in Appendice Tomi tertij, colum. 2717 suprà memoratæ editionis Ingolstadiensis in folio.

Quartò, & quidem à fol. 22 pag. 1 usque ad fol. 41 pag. 1, *Martyrium S. Aretha & sociorum ejus, ab anonymo quodam* (1) *incerto Autore conscriptum;* cujus titulus & principium: Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Ἀρέθα καὶ τῶν σὺν αὐτῷ μαρτυρησάντων. Ἔτους πέμπτου τῆς βασιλείας Ἰουστίνου τοῦ φιλοχρίστου βασιλεύσαντος Ῥωμαίων πολιτείας, ἐν ἰνδικτιῶνι δευτέρᾳ, κατὰ δὲ Ἀντιόχειαν τῆς Συρίας πέμπτου τριακοστοῦ ἑπτακοσιοστοῦ, μηνὸς Ὑπερβερεταίου, ὅ ἐστιν Ὀκτωβρίῳ πρώτῃ· ἐπισκοπατεύοντος τῆς Ἱερουσαλὴμ Ἰωάννου, Ἀλεξανδρείας Τιμοθέου, Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννου, Ἀντιοχείας Εὐφρασίου. τότε τῆς Αἰθιόπων χώρας ἐβασίλευσεν Ἐλεσβαὰμ ὁ δικαιότατος ἐν (2) Αὐξωμῇ τῇ πόλει τῆς αὐτῆς Αἰθιόπων χώρας. συνέβη δὲ τῷ τότε καιρῷ Βασιλέα εἶναι τῶν Ὁμηριτῶν Δουναὰν, Ἑβραῖον ὄντα καὶ &c. Plura de ejusdem *S. Aretha* Martyrio vide (3) Libri *quinti* horum Commentariorum pag. 130, 132, 133, 134, & suprà Libri hujus *octavi* pag. 254, 260 & 262; ubi agitur de aliâ ejusdem Martyrij Narratione, quæ conscripta est à *Symeone Metaphraste.* Illa autem, de quâ in præsens hîc agitur, desumpta esse videtur ex *Nonnosi Historiâ Legationis suæ sub Imp. Justiniano I sive Magno ad Homeritas;* cujus *Photius* Patriarcha Constantinopolitanus in recensione Codicis tertij Bibliothecæ suæ meminit, ut Libri *quinti* horum Commentariorum pag. 231 jam fusiùs indicatum est.

(1) *Vide* Leonis Allatij *Diatribam de Symeonum Scriptis pag.* 121.

(2) *Ita ibi scriptum est pro* Αὐξώμῃ, *ut legitur apud* Ptolemæum.

(3) *Suprà pag.* 254 *vers.* 19 *pro* Libri quinti *perperàm legitur* Libri quarti.

Quintò, & quidem à fol. 41 pag. 1 usq; ad fol. 47 pag. 1, *S. Germani Archiepiscopi Constantinopolitani, qui circa annum Christi 740 obijt, Oratio in Sanctissimæ Virginis Deiparæ Præsentationem in Templo Hierosolymitano;* cujus titulus & principium: Γερμανοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως; εἰς τὴν παναγίαν Θεοτόκον, ὅτε προσηνέχθη ἐν τῷ ναῷ τριετίζουσα. Ἰδοὺ πάλιν ἑτέρα πανήγυρις καὶ φαιδρὰ ἑορτὴ τῆς μητρὸς τοῦ Κυρίου· ἰδοὺ πρόοδος τῆς ἀμωμήτου νύμφης· ἰδοὺ &c. Plura de eâdem Oratione vide suprà pag. 52.

Sextò, & quidem à fol. 47 pag. 1 usque ad fol. 61 pag. 1, *Martyrium S. Catharinæ, Reginæ & Rhetoris, ab Athanasio ipsius servo conscriptum*; cujus titulus & principium: Μαρτύριον τῆς ἁγίας Μεγαλομάρτυρος Αἰκατερίνης, τῆς Βασιλείας καὶ ῥήτορος. Ἔτους τριακοστοῦ πέμπτου βασιλεύοντος τοῦ ἀσεβοῦς καὶ παρανόμου Μαξεντίου &c. Desinit autem illud ibi his verbis: ταύτης τῆς φωνῆς ἀκούσασα ἡ ἁγία, εἶπεν τῷ σπεκουλάτωρι· δεῦρο ἀδελφὲ, ποίησον τὸ κελευσθέν σοι ὑπὸ τοῦ Βασιλέως. προσελθὼν δὲ ὁ σπεκουλάτωρ, ἀπέτεμεν αὐτῆς τὸν αὐχένα, καὶ εὐθέως ἀντὶ τοῦ αἵματος, γάλα ἔβρυσεν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ κατελθόντες Ἄγγελοι, ἦραν τὸ σῶμα αὐτῆς, καὶ ἀπέθειτο ἐν τῷ ὄρει Σινὰ, καὶ πολλοὶ ἐπίστευσαν τῷ Χριστῷ. Ταῦτα ἘΓῺ ἈΘΑΝΆΣΙΟΣ συνέγραψα, ἅμα δοῦλος ὑπάρχων τῆς κυρίας μου Αἰκατερίνης. ἐτελειώθη δὲ ἡ κυρία μου Αἰκατερίνα μηνὶ Νοεμβρίῳ κε΄, εἰς δόξαν τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν. Meminit hujus Martyrij etiam *Leo Allatius* in Diatribâ de Symeonum Scriptis pag. 92 & 93; sed ibi ultima illa verba, quibus ipse *Athanasius* sui mentionem facit, leguntur hoc modo: Ταῦτα ἐγὼ Ἀθανάσιος ταχυγράφος ἅμα δοῦλος ὑπάρχων τῆς κυρίας μου Αἰκατερίνης, συνεγραψάμην τὰ ὑπομνήματα αὐτῆς ἐν πάσῃ σοφίᾳ. Aliam ejusdem Martyrij Narrationem, à *Symeone Metaphraste* compositam, vide suprà pag. 226 & 282.

Septimò, & quidem à fol. 61 pag. 1 usque ad fol. 66 pag. 1, *Andreæ, Archiepiscopi Cretensis, Encomium in S. Nicolaum, Myrensem in Lyciâ Episcopum*; cujus principium: Ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ καὶ πιστὲ θεράπον &c. Plura de eodem Encomio vide suprà pag. 308, & 382.

Octavò, & quidem à fol. 66 pag. 1 usque ad fol. 77 pag. 1, *S. Gregorij Nazianzeni Oratio in Nativitatem Christi*; cujus principium: Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε· &c. Plura de eâdem Oratione vide Libri *tertij* horum Commentariorum pag. 179, & suprà in recensione Codicis XXXVIII num. 19, pag. 382.

Nonò, & quidem à fol. 77 pag. 1 usque ad fol. 89 pag. 1, *S. Basilij Magni Oratio adhortatoria ad Baptismum*; cujus principium: Ὁ μὲν σοφὸς Σολομὼν &c. Plura de eâdem Oratione vide Libri *tertij* horum Commentariorum pag. 113.

Decimò, & quidem à fol. 89 pag. 2 usque ad fol. 107 pag. 2, *S. Joannis Chrysostomi Oratio in Psalmum quinquagesimum, & in Davi-*

Davidem, cùm ad eum accessit Propheta Nathan, & de Pœnitentiâ; cujus titulus & principium: Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου Λόγος εἰς τὸν πεντηκοστὸν Ψαλμὸν, καὶ εἰς τὸν Δαβὶδ, ὅτε εἰσῆλθεν πρὸς αὐτὸν Νάθαν ὁ Προφήτης, καὶ περὶ μετανοίας. Οἱ ζωγράφοι μιμοῦνται τῇ τέχνῃ τὴν φύσιν, &c. Plura de eâdem Oratione vide Libri *quarti* horum Commentariorum pag. 101.

Vndecimò, & quidem à fol. 108 pag. 1 usque ad fol. 124 pag. 2, *S. Joannis Chrysostomi Oratio in Incarnationem Christi, & quòd unicuique climati præsunt Sancti Angeli;* cujus titulus & principium: Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Χρυσοστόμου λόγος εἰς τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ εἰς τὸ, ὅτι ἑνὶ ἑκάστῳ κλίματι ἐφεστήκασιν ἅγιοι Ἄγγελοι. Ὄντως ἐπεφάνη ἡμῖν ἡ τοῦ Χριστοῦ χάρις, &c. Vide Operum *S. Chrysostomi* editionem græcam Savilianam Tom. V pag. 851, ubi ea Oratio à *Savilio* refertur inter Scripta dubiæ fidei. Consule etiam Librum *quartum* horum Commentariorum pag. 114.

Duodecimò, & quidem à fol. 124 pag. 2 usque ad fol. 135 pag. 2, *S. Joannis Chrysostomi Oratio in Mulieres, ad sepulchrum Christi unguenta afferentes, & quòd nulla inter Evangelistas sit discrepantia circa Resurrectionem Christi;* cujus principium: Φέρε δὴ περὶ τῆς τῶν Εὐαγγελιστῶν ἱστορίας &c. Vide Operum *S. Chrysostomi* editionem græcam Savilianam Tom. V pag. 740, ubi *Savilius* expressè indicat, se eam Orationem accepisse ex Codice quodam manuscripto *Cæsareo*. Refert autem eandem inter Scripta ἀμφιβαλλόμενα sive dubia.

Decimo tertiò, & quidem fol. 135 pag. 2 & fol. 136 pag. 1, *ex S. Epiphanij, Constantiæ sive Salaminis in Cypro Insulâ Episcopi, Panario, sive Opere adversus Hæreses, Fragmentum de Genealogiâ S. Josephi, sponsi Beatissimæ Virginis Deiparæ;* cujus titulus & principium: Ἐπιφανίου. Ὁ Ἰωσὴφ ἀδελφὸς ἦν τοῦ Κλωπᾶ. ἀμφότεροι γὰρ &c. Plura de eodem Fragmento vide Libri *tertij* horum Commentariorum pag. 197 & 198.

Decimo quartò, & quidem à fol. 136 pag. 1 usque ad fol. 137 pag. 1, *ex Severi Episcopi Antiocheni Monophysitæ Operibus Fragmentum de Triduanâ Christi Sepulturâ, quomodo videlicet ea intelligenda & supputanda sit;* cujus titulus & principium: Σεβήρου Ἀντιοχείας· Πῶς νοητέον τὴν τοῦ Κυρίου τριήμερον ταφήν. Ἑκάστην ἡμέραν ἀφ' ἑσπέρας &c. Plura de eodem *Severo Episcopo Aotiocheno, ejúsque ætate, hæresi, variâ fortunâ, & Scriptis*, vide Libri *tertij* horum

Commentariorum pag. 143, 144 & 145. Notandum quoque est idem *Severi Antiocheni* Fragmentum de Triduanâ Christi Sepulturâ exstare etiam inter *S. Anastasij Sinaitæ* Quæstiones & Responsiones sacras, & esse ibi in editione Gretserianâ Responsum centesimum quinquagesimum secundum.

Decimo quintò, & quidem fol. 137 pag. 1, *ex S. Joannis Chrysostomi Operibus Fragmentum de blasphemiâ in Spiritum Sanctum*; cujus principium: Πολλὰ γάρ, φησί, κατ' ἐμοῦ εἰρήκατε, ὅτι πλάνος εἰμὶ καὶ ἀντίθεος· ταῦτα οὖν ἀφίημι ὑμῖν, καὶ &c.

Decimo sextò, & quidem fol. 137 pag. 1 & 2, *anonymi cujusdam Autoris Annotatio historica de origine nominis Samaritarum*; cujus titulus & principium: Πόθεν οἱ Σαμαρεῖται τὴν προσηγορίαν ταύτην ἐσχήκασιν. Ἐκ τῆς προκειμένης ἱστορίας &c. Vide Operum *S. Epiphanij* editionem græco-latinam Parisiensem R. P. *Dionysij Petavij* S. I. Tom. 1 pag. 24, ubi in *Panario* agitur de Hæresi Samaritarum.

Decimo septimò, & quidem fol. 137 pag. 2 & 138 pag. 1, *anonymi cujusdam Autoris Expositio in illud Proverbiorum Salomonis cap. 9 vers. 1*: Ἡ Σοφία ᾠκοδόμησε ἑαυτῇ οἶκον &c; cujus principium: Χριστὸς ὁ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς σοφία καὶ δύναμις &c. Vide etiam Librum *tertium* horum Commentariorum pag. 99.

Decimo octavò, & quidem fol. 138 pag. 1 & 2, *ex Hippolyti, Episcopi Portuensis & Martyris Expositione in Canticum Canticorum Fragmentum de Scriptis Salomonis Regis Hebræorum*; quod quia lectu dignum, nec nimis prolixum est, integrum hîc exhibeo: ἹΠΠΟΛΥΤΟΥ ἐκ τοῦ εἰς τὰ Ἄσματα τῶν Ἀσμάτων. Καὶ ποῦ πᾶσα ἡ πλουσία αὕτη γνῶσις; ποῦ δὲ τὰ μυστήρια ταῦτα; καὶ ποῦ αἱ βίβλοι; ἀναφέρονται γὰρ μόναι αἱ Παροιμίαι, καὶ ἡ Σοφία, καὶ ὁ Ἐκκλησιαστής, καὶ τὸ Ἄσμα τῶν Ἀσμάτων. τί οὖν, ψεύδεται ἡ γραφή; μὴ γένοιτο· ἀλλὰ πολλὴ μέν τις ὕλη γεγένηται τῶν γραμμάτων, ὡς δηλοῖ τὸ λέγειν Ἄσμα Ἀσμάτων. σημαίνει γάρ, ὅτι, ὅσα περιεῖχον αἱ πεντακισχίλιαι ᾠδαί, ἐν τῷ ἑνὶ διηγήσατο. ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις Ἐζεκίου, τὰ μὲν τῶν βιβλίων ἐξελέγησαν, τὰ δὲ παρεώφθησαν. ὅθεν φησὶν ἡ γραφή· Αὗται αἱ Παροιμίαι Σολομῶντος αἱ ἀδιάκριτοι, ἃς ἐξεγράψαντο οἱ φίλοι Ἐζεκίου τοῦ Βασιλέως. πόθεν δὲ ἐξελέξαντο, ἀλλ' ἢ ἐκ τῶν βίβλων τῶν ἐγκειμένων, ἐν αἷς λέγει τρισχιλίας παραβολὰς καὶ πεντακισχιλίας ᾠδάς. ἐξ αὐτῶν οὖν τούτων οἱ φίλοι Ἐζεκίου, σοφοὶ ὑπάρχοντες,

χοντες, ἐξελέξαντο περὶ οἰκοδομῆς ἐκκλησίας. τὰς δὲ βίβλους τοῦ Σολομῶντος, τὰς περὶ τῶν παραβολῶν καὶ ᾠδῶν, ἐν αἷς περὶ φυτῶν καὶ παντοίων ζώων φυσιολογίας, χερσαίων, πετεινῶν τε καὶ νηκτῶν, καὶ ἰαμάτων πάθους, πάντως γραφείσας αὐτῷ, ἀφανεῖς ἐποίησεν Ἐζεκίας διὰ τὸ τὰς θεραπείας τῶν νοσημάτων ἔνθεν κομίζεσθαι τὸν λαὸν, καὶ περιορᾶν αὐτῶν παρὰ Θεοῦ τὰς ἰάσεις. Hucusque *Fragmentum* illud *S. Hippolyti Martyris de Scriptis Salomonis.* Cujus illustrandi causâ hoc addo, mentionem *distinctionis Parœmiarum Salomonis per amicos Regis Ezechiæ in selectas & promiscuas* exstare etiam nunc in principio Capitis vigesimi quinti Parœmiarum, secundùm Septuaginta Interpretes Græcos, his verbis: Αὗται αἱ παιδεῖαι Σολομῶντος αἱ ἀδιάκριτοι, ἃς ἐξεγράψαντο οἱ φίλοι Ἐζεκίου τοῦ Βασιλέως τῆς Ἰουδαίας. Hoc est ad verbum: *Hæ sunt disciplinæ Salomonis indistinctæ, quas descripserunt amici Ezekiæ Regis Judææ.* Secundùm vulgatam autem versionem: *Hæ quoque parabolæ Salomonis, quas transtulerunt viri Ezechiæ Regis Juda.* Plura de iisdem Parœmijs sive Proverbijs, in duas Classes divisis, vide Libri *tertij* horum Commentariorum pag. 18 & 19, ubi ex pervetusto quodam Codice manuscripto membranaceo Inscriptio utrarumque Parœmiarum exhibetur hoc modo: Παροιμίαι Σολομῶντος υἱοῦ Δαβίδ. Παροιμίαι ἕτεραι Σολομῶντος αἱ ἀδιάκριτοι, ἃς ἐγράψαντο οἱ φίλοι Ἐζεκίου τοῦ Βασιλέως τῆς Ἰουδαίας. Quod porrò ad reliqua in eodem *S. Hippolyti* Fragmento memorata *Salomonis Scripta* attinet, ea Libri tertij Regum cap. 4 vers. 32 & 33 recensentur à Septuaginta Interpretibus Græcis hoc modo: Καὶ ἐλάλησε Σαλωμὼν τρισχιλίας Παραβολάς, καὶ ἦσαν Ὠδαὶ αὐτοῦ πεντακισχίλιαι. Καὶ ἐλάλησεν ὑπὲρ τῶν ξύλων ἀπὸ τῆς κέδρου τῆς ἐν τῷ Λιβάνῳ, καὶ ἕως ὑσσώπου τῆς ἐκπορευομένης διὰ τοῦ τοίχου. Καὶ ἐλάλησε περὶ τῶν κτηνῶν, καὶ περὶ τῶν πετεινῶν, περὶ τῶν ἑρπετῶν, καὶ περὶ τῶν ἰχθύων. Hoc est ad verbum: *Et locutus est Salomon ter mille Parabolas, & fuerunt Cantica ejus quinquies mille. Et locutus est de lignis à cedro, quæ in Libano, & usque ad hyssopum egredientem per parietem. Et locutus est de pecoribus, & de volatilibus, & de reptilibus, & de piscibus.* Secundùm vulgatam autem versionem latinam: *Locutus est quoque Salomon tria millia Parabolas, & fuerunt Carmina ejus quinque millia. Et disputavit super lignis à cedro, quæ est in Libano, usque ad hyssopum, quæ egreditur de pariete. Et disseruit de jumentis & volucribus, & reptilibus & piscibus. Flavius* verò *Josephus* Antiquitatum Judaicarum lib. 8 cap. 2 idem aliquanto laxiùs interpretatur

hâc

(1) Imò πεντακισχίλια hâc paraphrasi: Συνετάξατο δὲ καὶ βιβλία Ὠδῶν καὶ Μελῶν (1) πέντε πρὸς τοῖς χιλίοις, καὶ Παραβολῶν καὶ Εἰκόνων βίβλους τρισχιλίας. καθ' ἕκαστον γὰρ εἶδος δένδρου παραβολὴν εἶπεν ἀπὸ ὑσσώπου ἕως κέδρου. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ περὶ κτηνῶν καὶ τῶν τ' ἐπιγείων ἁπάντων ζώων καὶ τῶν νηκτῶν, καὶ τῶν ἀερίων. οὐδὲ μίαν γὰρ τούτων φύσιν ἠγνόησεν, οὐδὲ παρῆλθεν ἀνεξέταστον· ἀλλ' ἐν πάσαις ἐφιλοσόφησεν, καὶ τὴν ἐπιστήμην τῶν ἐν αὐταῖς ἰδιωμάτων ἄκραν ἐπεδείξατο. παρέσχε δὲ αὐτῷ μαθεῖν ὁ Θεὸς καὶ τὴν κατὰ τῶν δαιμόνων τέχνην εἰς ὠφέλειαν καὶ θεραπείαν τοῖς ἀνθρώποις. Ἐπῳδάς τε συνταξάμενος, αἷς παρηγορεῖται τὰ νοσήματα, καὶ τρόπους ἐξορκώσεων κατέλειπεν, οἷς ἐνδούμενα τὰ δαιμόνια, ὡς μηκέτ' ἐπανελθεῖν ἐκδιώκουσι· καὶ αὕτη μέχρι νῦν παρ' ἡμῖν ἡ θεραπεία πλεῖστον ἰσχύει· ἱστόρησα γάρ τινα Ἐλεάζαρον τῶν ὁμοφύλων, Οὐεσπασιανοῦ παρόντος καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ χιλιάρχων καὶ ἄλλου στρατιωτικοῦ πλήθους, τοὺς ὑπὸ τῶν δαιμονίων λαμβανομένους ἀπολύοντα τούτων. ὁ δὲ τῆς θεραπείας τρόπος, τοιοῦτος ἦν. προσφέρων ταῖς ῥισὶ τοῦ δαιμονιζομένου τὸν δακτύλιον, ἔχοντα ὑπὸ τῇ σφραγῖδι ῥίζαν, ἐξ ὧν ὑπέδειξε Σολομὼν, ἔπειτα ἐξεῖλκεν ὀσφραινομένῳ διὰ τῶν μυκτήρων τὸ δαιμόνιον· καὶ πεσόντος εὐθὺς τοῦ ἀνθρώπου, μηκέτ' εἰς αὐτὸν ἐπανελθεῖν ὥρκου, Σολομῶνός τε μεμνημένος, καὶ τὰς ἐπῳδὰς, ἃς συνέθηκεν ἐκεῖνος ἐπιλέγων. βουλόμενος δὲ πεῖσαι καὶ παραστῆσαι τοῖς παρατυγχάνουσιν ὁ Ἐλεάζαρος, ὅτι ταύτην ἔχει τὴν ἰσχὺν, ἐτίθει μικρὸν ἔμπροσθεν ποτήριον πλῆρες ὕδατος ἢ ποδόνιπτρον, καὶ τῷ δαιμονίῳ προσέταττεν ἐξιόντι τοῦ ἀνθρώπου, ταῦτ' ἀνατρέψαι καὶ παρασχεῖν ἐπιγνῶναι τοῖς ὁρῶσιν, ὅτι καταλέλοιπε τὸν ἄνθρωπον. γινομένου δὲ τούτου, σαφὴς ἡ Σολομῶνος καθίστατο σύνεσις καὶ σοφία· δι' ἣν, ἵνα γνῶσιν ἅπαντες τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ τῆς φύσεως καὶ θεοφιλὲς, καὶ λάθῃ μηδένα τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον τοῦ βασιλέως περὶ πᾶν εἶδος ἀρετῆς ὑπερβολὴ, περὶ τούτων εἰπεῖν προήχθημεν.

Hoc est, *Sigismundo Gelenio* interprete: *Composuit (Salomon) etiam Libros* ODARUM *&* CARMINUM (2) *quinque supra mille, &* PARABOLARUM *ac* SIMILITUDINUM *Libros ter mille. Cuilibet enim speciei plantarum suam adhibuit Parabolam, ab hyssopo usque ad cedrum. Idem fecit de pecoribus, & cæteris terrestribus animantibus, natatilibúsq;, & quæ per aerem feruntur. Nullius enim horum naturam ignoravit, aut inscrutatam reliquit; sed circa omnes philosophatus est, & scientiam proprietatum earum summam præ se tulit. Quin & eam rem divinitùs consecutus est ad utilitatem & medelam hominum, quæ adversus dæmones est efficax.*

(2) Imò quinquies mille.

INCAN-

INCANTATIONES enim composuit, quibus morbi pelluntur, & CONJURATIONUM MODOS scriptos reliquit, quibus cedentes dæmones ita fugantur, ut in posterum nunquam reverti audeant: atque hoc sanationis genus nunc usque plurimùm apud nostrates pollet. Vidi enim ex popularibus meis quendam Eleazarum, in præsentiâ Vespasiani & filiorum, & Tribunorum reliquorúmque militum, à dæmonibus arreptos liberantem. Modus verò curationis erat talis. Admoto naribus dæmoniaci annulo, sub cujus sigillo inclusa erat radicis species à Salomone indicata, ad ejus olfactum per nasum extrahebatur dæmonium; & collapso mox homine, adjurabat id, ne ampliùs rediret, Salomonis interim mentionem faciens, & incantationes ab illo inventas recitans. Volens dein Eleazarus his, qui aderant, ostendere suæ artis efficaciam, non longè inde ponebat poculum aut pollubrum aquâ plenum, imperabâtque dæmonio homine exeunti, ut his subversis signum daret spectantibus, quòd reliquisset hominem: quo facto, nemini dubium erat, quanta fuisset Salomonis scientia & sapientia. Quamobrem libuit hoc quoque narrare, ut omnibus nota sit eximia Regis hujus natura; quámque charus Deo fuerit, & in omni genere virtutum excellentissimus. Hucusque *Flavius Josephus.* Cæterùm de *octodecim suppostitijs Salomonis Psalmis*, qui exstant in *Augustissima Bibliotheca Cæsarea* pervetusto quodam Codice manuscripto membranaceo, inter Theologicos Græcos *septimo*, vide Librum *tertium* horum Commentariorum pag. 19 & 20. De alijs autem ejusdem *Scriptis suppostitijs Medicis, Chymicis*, & *Magicis* consule *Prodromi mei Historiæ Literariæ* Librum secundum in Sciagraphiâ Capitis sexti, quo igitur de Scriptoribus Seculi ante Christum undecimi.

Decimo nonò, & quidem à fol. 138 pag. 2 usque ad fol. 143 pag. 2, *anonymi cujusdam incerti Autoris Narratio de Inventione S. Crucis & Clavorum Christi per S. Helenam Imp. Constantini Magni matrem*; cujus titulus & principium: *Ζήτησις καὶ εὕρεσις τοῦ τιμίου Σταυροῦ ἐν Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ Ἑλένης Βασιλίσσης. Ἐγένετο κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, βασιλεύοντος Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου Βασιλέως, ἦλθεν ἡ θεοφιλεστάτη Ἑλένη ἡ Βασίλισσα, ἡ τούτου μήτηρ· ἥτις καλῶς ἀνεζήτησεν τὸ πεποθημένον ξύλον, ἐφ' ᾧ ὁ Χριστὸς ἐσταυρώθη* &c. Exstat quidem in R. P. *Jacobi Gretseri* S.I. Tomo secundo Magni Syntagmatis de S. Cruce columnâ 1709 Narratio græca ejusdem argumenti & principij, ex *Bibliothecâ Augustanâ Vindeliâ* desumpta; sed de reliquo valdè diversa, ut ex subjunctâ particulâ videre est. *Ἐγένετο κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, βασιλεύοντος Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου Βασιλέως καὶ θεοσεβεστάτου*

σεβεςάτε ἀνδρὸς, ὃν ἔτεκεν ἡ θεοφιλεςάτη Ἑλένη ἡ Βαζίλισσα, τῷ ἑκκαιδεκάτῳ ἔτει τ̃ βασιλείας αὐτ̃, οἰκοδομήσαντ☉ πόλιν ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτ̃ ἐν τῷ Βυζαντίῳ, &c.

Vigesimò, & quidem à fol. 143 pag. 2 usque ad fol. 148 pag. 2, *S. Joannis Chrysostomi Oratio in Mesopentecosten*; cujus titulus & principium: Τ̃ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμ̃ Ἰωάννε Ἀρχιεπισκόπε Κωνςαντινεπόλεως τ̃ Χρυσοςόμε Λόγ☉ εἰς τὸν παραλυτικὸν ἐλέχθη δὲ τῇ ἁγίᾳ Μεσοπεντηκοςῇ εἰς τὸ, Μὴ κρίνετε κατ᾽ ὄψιν. Ὥσπερ ἡ φαεσφόρ☉ σελήνη &c. Vide Operum *S. Chrysostomi* editionem græcam Savilianam Tom. VII pag. 272; sed ibi ea Oratio à *Savilio* refertur inter Scripta ἐπιγραφόμενα sive supposititia, & inscribitur, Εἰς τὸ λέγειν τῶν Ἰεδαίων, Δαιμόνιον ἔχεις· καὶ εἰς τὸ, Μὴ κρίνετε κατ᾽ ὄψιν.

Vigesimo primò, & quidem à fol. 148 pag. 2 usque ad fol. 156 pag. 2, *ejusdem S. Joannis Chrysostomi Oratio in Ascensionem Christi*; cujus principium: Φαιδρόν μοι τὸ τ̃ ἐκκλησίας θέατρον &c. Vide Operum *S. Chrysostomi* editionem græcam Savilianam Tom. VII pag. 426; ubi *Savilius* expresse testatur, se eam Orationem accepisse ex Codice quodam manuscripto *Cæsareo*. Refert autem eam inter Scripta ἐπιγραφόμενα sive supposititia.

Vigesimo secundò, & quidem à fol. 156 pag. 2 usque ad fol. 167 pag. 1, *ejusdem S. Joannis Chrysostomi Oratio in Sanctam Pentecosten*; cujus principium: Μεγάλα, ἀγαπητοὶ, καὶ πάντα λογισμὸν ἀνθρώπινον ὑπερβαίνοντα τὰ σήμερον ἡμῖν δωρηθέντα παρὰ τ̃ φιλανθρώπε χαρίσματα. διὰ τ̃το &c. Vide Operum *S. Chrysostomi* editionem græcam Savilianam Tom. V pag. 610; sed ibi pro λογισμὸν legitur λόγον.

Vigesimo tertiò, & quidem à fol. 167 pag. 1 usque ad fol. 188 pag. 1, *Symeonis Metaphrastæ Martyrium S. Eustratij & sociorum*; cujus principium: Βασιλεύοντ☉ Διοκλητιαν̃ καὶ Μαξιμιαν̃, π̃ασα ἡ τ̃ Ῥωμαίων ἀρχὴ τ̃ ἀθέε τ̃ εἰδώλων ἐπεπλήρωτο λατρείας, &c. Plura de eodem Martyrio vide suprà pag. 227.

Vigesimo quartò, & quidem à fol. 188 pag. 1 usque ad fol. 194 pag. 2, *anonymi cujusdam Autoris Vita, Conversatio, & Miracula Sanctorum Anargyrorum Asianorum Cosmæ & Damiani, filiorum Theodotes*; quorum principium: Τοῦ Κυρίε ἡμ̃ Ἰησ̃ Χριστ̃ βασιλεύοντ☉, π̃ασα πλάνη καὶ δαιμονικὴ λατρεία ἐλύθη. ἐγένετο δὲ &c. Plura huc pertinentia vide suprà in recensione Codicis XXXVIII num. 15, pag. 381.

Vigesimo

Vigesimo quintò, & quidem à fol. 195 pag. 1 usque ad fol. 206 pag. 1, *Prophetia Danielis à Capitis tertij principio*: Ἔτους ὀκτωκαιδεκάτου Ναβουχοδονόσορ ὁ Βασιλεὺς ἐποίησεν εἰκόνα χρυσῆν, &c. *usque ad Capitis duodecimi ultima hæc verba*: τοὺς δὲ αἰτίους τῆς ἀπωλείας αὐτοῦ ἐνέβαλεν εἰς τὸν λάκκον, καὶ κατεβρώθησαν παραχρῆμα ἐνώπιον αὐτοῦ. Divisa autem est ibi Prophetia illa non in Κεφάλαια sive *Capita*, sed in Ὁράσεις sive *Visiones*; ita videlicet ut suprà memoratum Caput tertium inscribatur Ὅρασις τετάρτη sive *Visio quarta*; Ὅρασις autem ἐννάτη sive *Visio nona* incipiat his verbis: Καὶ ἦν δράκων μέγας, &c, Capitis duodecimi versu vigesimo secundo.

Vigesimo sextò, & quidem à fol. 206 pag. 1 usque ad fol. 212 pag. 1, *Vita S. Alexij*; cujus principium: Ἐγένετο ἀνὴρ εὐσεβὴς ἐν τῇ Ῥώμῃ, ὀνόματι Εὐφημιανὸς, ἐπὶ Ὀνωρίου καὶ Ἀρκαδίου τῶν θειοτάτων Βασιλέων Ῥώμης, &c. Plura de eâdem Vitâ vide suprà in recensione Codicis XXXIII num. 1, pag. 354, & Codicis XXXVIII num. 10, pag. 380.

Vigesimo septimò, & quidem à fol. 212 pag. 1 usque ad fol. 217 pag. 1, *Vita S. Joannis Calybitæ, ab anonymo quodam Autore synchrono conscripta*; cujus titulus & principium: Βίος Ἰωάννου τοῦ Καλυβίτου. Βίον καλὸν καὶ ἀμόλυντον καὶ ἐνάρετον ἀνδρὸς δικαίου καὶ τελείου βούλομαι διηγήσασθαι τῇ ὑμῶν ὁμονοίᾳ, γεγονότος ΕΝ ΤΟΙΣ ΧΡΟΝΟΙΣ ΗΜΩΝ· ἀνδρὸς καταφρονήσαντος τῶν τοῦ βίου πραγμάτων· &c. Plura de eâdem Vitâ vide suprà pag. 228 & 229.

Vigesimo octavò, & quidem à fol. 217 pag. 2 usque ad fol. 223 pag. 2, *S. Joannis Chrysostomi Oratio in Nativitatem S. Joannis Baptistæ*; cujus principium: Εὔκαιρος ἡμέρα ἑορτῆς καὶ πανδήμου χαρᾶς, ἐν ᾗ &c. Vide Operum *S. Chrysostomi* editionem græcam Savilianam Tom. VII pag. 389; sed ibi ea Oratio refertur inter Scripta supposititia.

XLI.

Quadragesimus primus (1) Codex manuscriptus *Historicus Græcus* est *membranaceus* pervetustus in *folio*, constátque nunc folijs *centum quinquaginta octo*. Continentur eo hæc:

Primò, & quidem à fol. 1 pag. 1 usq; ad fol. 141 pag. 2, *Apophthegmata & Acta Sanctorum Patrum ordine alphabetico secundùm ipsorum nomina ab* A *usque ad* Ω, *ita videlicet, ut primò agatur de Abbate Antonio, ultimo autem de Abbate Or.* Inscriptio hujus Operis est ibi duplex; nempe recentior in folio chartaceo, membranaceis

(1) Fuit & olim inter Codices manuscriptos Theologicos Græcos ducentesimus trigesimus nonus.

 præfixo,

præfixo, his verbis: Βίβλος περιέχουσα Ἀποφθέγματα καὶ Πράξεις ἁγίων Πατέρων, συναθροισθεῖσα ὑπὸ διαφόρων ἁγίων καὶ σοφῶν ἀνδρῶν· & antiqua, primi folij membranacei paginâ primâ, hoc modo: Βίβλος περιέχουσα Ἀποφθέγματα καὶ Πράξεις ἁγίων Πατέρων. Στοιχεῖον Α· Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἀντωνίου. Incipit deinde ipſa Narratio his verbis: Οὗτος ὁ Ἀββᾶς Ἀντώνιος, καθεζόμενός ποτε ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἐν ἀκηδίᾳ γέγονε, καὶ πολλῇ (1) διορθώσει λογισμῶν, καὶ ἔλεγε πρὸς τὸν Θεόν· Κύριε, θέλω σωθῆναι, &c. Vltima denique Litera inſcribitur atque incipit hoc modo: Στοιχεῖον Ω· Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ὤρ. Ἔλεγον περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ὢρ καὶ τοῦ Ἀββᾶ Θεοδώρου, ὅτι ἦσαν βάλλοντες πηλὸν εἰς κελλίον, &c. Edidit quidem hoc Opus Vir doctiſſimus *Joannes Baptiſta Cotelerius*, Societatis Sorbonicæ Pariſinæ Theologus, *græcè* ex Codice manuſcripto *Bibliotheca Regia Pariſina*, cum translatione ſuâ latinâ & ſubjunctis eruditis Notis, in Tomo primo Monumentorum Eccleſiæ Græcæ, Lutetiæ Pariſiorum græcè & latinè typis Franciſci Muguet A. 1677 edito in quarto; ſed operæ pretium tamen fuerit, eam editionem cum præſenti Codice manuſcripto *Cæſareo*, ut & altero proximè ſequenti, diligenter conferri, cùm propter multas notabiles lectiones variantes, tùm propter Additiones non exiguas, quibus eadem beneficio jam memoratorum Codicum poteſt augeri.

Secundò, & quidem à fol. 141 pag. 2 uſque ad fol. 158 pag 1, *Appendix ſuprà memorati Alphabeti Apophthegmatum & Actorum Sanctorum Patrum*; incipiens hoc modo: Διήγησις ἐκ τοῦ βίου τοῦ Ἀββᾶ Δανιήλ. Ἦν τις γέρων ἐν τῇ Σκήτῃ ὀνόματι Δανιήλ, καὶ εἶχεν μαθητὴν &c. In fine ejuſdem Appendicis exſtat hæc ſubſcriptio: Τέλος τῶν Ἀποφθεγμάτων καὶ Πράξεων τῶν ἁγίων Πατέρων.

XLII.

Quadrageſimus ſecundus (2) Codex manuſcriptus *Hiſtoricus Græcus* eſt *chartaceus* antiquus in *folio majori*, in principio & fine mutilus, conſtátque nunc folijs *ducentis triginta duobus*, & ad *Joannem Sambucum*, ut ipſe ſolitâ propriæ manûs inſcriptione teſtatur, olim pertinuit: Continentur eo hæc:

Primò, & quidem à fol. 1 pag. 1 uſque ad fol. 80 pag. 1, *Apophthegmata & Acta Sanctorum Patrum ordine alphabetico ſecundùm ipſorum nomina ab* A *uſque ad* Ω; quemadmodum in Codice proximè præcedente, præterquam quòd Litera A titulo & principio caret uſque ad hæc verba: - - - . (3) Ἀδελφὸς ἀποταξάμενος τῷ κόσμῳ, καὶ

(1) *Ita ibi clarè ac perſpicuè ſcriptum eſt nempe* διορθώσει *ſive* correctione, *recentiori, ut videtur, manu cujuſdam emendantis, pro* σκοτώσει *ſive* caligine, *ut legitur luculentiſſimè in ejuſdem Auguſtiſſimæ Bibliothecæ Codice manuſcripto Theologico Græco* CLXV, *num.* 13; *& in editione Cotelerianâ* pag. 340.

(2) *Fuit is olim inter Codices manuſcriptos Theologicos Græcos* centeſimus vigeſimus primus.

(3) *Vide proximè præcedentem Codicem XLI fol. 3 pag. 2 colum. 1 verſ. 23; & ſuprà memoratam editionem Pariſienſem Coteleriana pag. 347.*

καὶ διαδοὺς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ πτωχοῖς, &c. Similiter etiam Litera Ω caret fine, & pertingit tantum usque ad hæc verba inclusivè: (1) ἕως ἀπήνεγκεν αὐτὰ εἰς τὸν τόπον αὐτῶν. - - -. Plura huc pertinentia vide suprà in recensione proximè præcedentis Codicis XLI.

(1) *Vide proximè præcedentem Codicem fol. 140 pag. 2 colum. 2 vers. 18 & 19; & editionem Cotelerianam pag. 710.*

Secundò, & quidem à fol. 80 pag. 1 usque ad fol. 163 pag. 1, *Appendix suprà memorati Alphabeti Apophthegmatum & Actorum Sanctorum Patrum absque ordine alphabetico.* Quòd autem hæc *Appendix* sit æquè antiqua, quàm ipsa præcedens *Narratio alphabetica*, manifestè patet ex Præfationis græcæ, quæ editioni *Coteleriana* pag. 338 & 339 præfixa est, his verbis: Ἐπειδὴ δέ εἰσι καὶ ἕτεροι λόγοι Γερόντων ἁγίων καὶ Πράξεις, μὴ ἐμφαίνοντες τὰ ὀνόματα τῶν τε εἰρηκότων αὐτοὺς καὶ πραξάντων, τούτους μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν κατὰ στοιχεῖον, ἐν κεφαλαίοις ἐξεθέμεθα· πολλὰ δὲ ἐρευνήσαντες βιβλία καὶ ζητήσαντες, ὅσα εὑρεῖν ἠδυνήθημεν, ἐνετάξαμεν εἰς τὰ τέλη τῶν κεφαλαίων, ἵνα ἐκ πάντων ἐρανιζόμενοι τὴν τῆς ψυχῆς ὠφέλειαν, καὶ τὰ ὑπὲρ μέλι καὶ κηρίον γλυκέα τῶν Πατέρων λόγια ἐντρυφῶντες, ἀξίως τῆς κλήσεως, ἧς ἐκλήθημεν ὑπὸ Κυρίου πολιτευσάμενοι, τύχωμεν τῆς αὐτοῦ βασιλείας. Hoc est, ipso suprà memorato Cotelerio interprete: *Jam verò quia exstant alia quoq; Sanctorum Patrum effata, alia actiones, nec nominantur, qui ita locuti sunt atque egerunt, ea post completum Alphabetum disposuimus per Capita; atque investigatis conquisitisque libris pluribus, quotquot potuimus invenire, ad fines Capitum collocavimus, eâ gratiâ ut ex cunctis fructum animæ colligentes, ac in Patrum eloquijs, quæ super mel & favum dulcia sunt, delectati, viventes condignè vocatione, quâ à Domino vocati fuimus, Regnum ipsius consequamur.*

Tertiò, & quidem à fol. 163 pag. 1 usque ad fol. 230 pag. 2, *Palladij, natione Galatæ, Helenopolitani in Cappadociâ Episcopi, Historia de Vitis Sanctorum Patrum ad Lausum, Præpositum Sacri Cubiculi Imp. Theodosij Junioris; unde & vocatur, Lausiaca.* Præfatio ejus sive Epistola dedicatoria inscribitur atque incipit his verbis: Ἀντίγραφον ἐπιστολῆς γραφείσης ΛΑΥ'ΣΩ Πραιποσίτῳ παρὰ ΠΑΛΛΑΔΙ'ΟΥ Ἐπισκόπου. Μακαρίζω σου τὴν προαίρεσιν, ὅτι πάντων εἰς τὰ μάταια κεχηνότων, ἐξ ὧν οὐκ ὠφεληθήσονται, αὐτὸς λόγους ΟἸΚΟΔΟΜΗ͂Σ διδάσκεσθαι θέλεις· ἀδίδακτος γὰρ μόνος &c. Desinit autem ea Præfatio, & simul incipit ipsa Narratio hoc modo: Ἄρξομαι δέ σοι τῶν ἐξηγήσεων τοῦ βίου τῶν ἁγίων Πατέρων &c. Πρῶτον τοίνυν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ γέγονα ἐν τῇ δευτέρᾳ ὑπατείᾳ Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου

Βασι-

βασιλέως &c. Finis denique totius Historiæ est talis: Ἡμεῖς δὲ μεγάλῃ τῇ φωνῇ, Χριστὲ βοήθει, ἐκράξαμεν, καὶ τὰ θηρία, ὡς ὑπὸ Ἀγγέλου σπαραχθέντες, ἑαυτοὺς εἰς τὸ ὕδωρ ἠκόντισαν· ἡμεῖς δὲ δρόμῳ ἐπὶ τὰς Νιτρίας ἀπελύθημεν, εὐχαριστοῦντες τῷ Κυρίῳ, ἐκ τοσούτου κινδύνου ῥυσαμένῳ ἡμᾶς, καὶ μεγάλας θεωρίας ἡμῖν ὑποδείξαντι· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν. Plura de eâdem *Historiâ Lausiacâ*, ejúsque editionibus impressis, ut & de ipso *Palladio*, ejúsque *Origenianismo* & *Pelagianismo*, vide suprà in recensione Codicis XXIX, pag. 312, 313 & 314. Quibus nunc addo, præclaram ejúsdem *Lausi* exstare mentionem in *Georgij Codini* mei Libro de Signis, Statuis & alijs rebus Constantinopoli spectatu dignis, Lutetiæ Parisiorum typis Regijs græcè & latinè A. 1655 in folio edito, pag. 21 his verbis: Τὰ δὲ Λαύσου, οἶκος ἦν Λαύσου Πατρικίου καὶ Πραιποσίτου, ὅστις ἀρχὰς καὶ πολλὰς δόξας διήνυσεν ἐν τοῖς χρόνοις Ἀρκαδίου τοῦ υἱοῦ Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου. ἐκόσμησε δὲ αὐτὸν διὰ ποικίλων καὶ πολυτελῶν μικρῶν κιόνων καὶ μαρμάρων. οὗτος δὲ οἶκος ἐκ τῶν δώδεκα τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ὑπῆρχεν· ἐν ᾧ καὶ ἀετοὶ λίθινοι, καὶ φιάλαι, καὶ βαθμοὶ, καὶ βωμοὶ τετράγωνοι εἰς διακόσμησιν τῆς πόλεως ἵσταντο μέχρι τῆς σήμερον. Hoc est: *Ea, quæ vocantur Lausi, domus erant Lausi, Patricij & Præpositi, qui multos gessit magistratus, magnósque adeptus est honores, sub Arcadio Theodosij Magni filio. Exornavit autem istam domum varijs pretiosisque columnis & marmoribus. Hæc una erat ex* (1) *duodecim illis, quas exstruxit Constantinus Magnus; quare etiam usque ad nostra tempora aquilæ lapideæ, & phialæ, & gradus, & aræ quadratæ pro ornamento Urbis inibi supersunt.*

(1) Vide ibidem Animadversiones meas pag. 160.

Quartò, & quidem à fol. 230 pag. 2 usque ad fol. 232 pag. 2, *anonymi cujusdam Autoris Oratio ascetica*, cujus principium: Ἀκούσατε ἀδελφοὶ μου εὐλογημένοι τοῦ Κυρίου λέγοντος· ὅστις ἀφῆκε πατέρα καὶ μητέρα &c.

XLIII.

Quadragesimus tertius (2) Codex manuscriptus *Historicus Græcus* est *membranaceus* pervetustus & optimæ notæ in *folio*, sed in principio & fine mutilus, constátque nunc folijs *centum quinquaginta duobus*, & ad *Joannem Sambucum*, ut ipse solitâ propriæ manûs inscriptione testatur, olim pertinuit. Continentur eo hæc:

(2) Fuit is olim inter Codices manuscriptos Theologicos Græcos trecentesimus trigesimus primus.

Primò, & quidem à fol. 1 pag. 1 usque ad fol. 124 pag. 2, *Syntagma collatitium de Vitis & Apophthegmatibus Sanctorum Patrum ascetarum, à varijs collectum, & secundum diversitatem materiarum*

in

in Capita seu Locos communes divisum. Inscribitur illud atque incipit primo folio chartaceo recentiori, loco membranacei pervetusti substituto, his verbis: Ἔρανος, καὶ Σύνταγμα, καὶ Βίοι τῶν ἁγίων Γερόντων τῶν ἐν ἀσκήσει ἀσκησάντων, καὶ Ἀποφθέγματα πρὸς μοναχοὺς, συναθροισθέντα ὑπὸ διαφόρων. Α'. Ἐρωτήθη ὁ Πατὴρ ἡμῶν ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος ὁ Ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας πῶς ἴσος ὁ Υἱὸς τῷ Πατρί; &c.

Secundò, & quidem à fol. 124 pag. 2 usque ad fol. 152 pag. 2, *Joannis Moschi, Presbyteri & Monachi*, qui, secundùm Em. Cardinalem *Bellarminum* in Libro de Scriptoribus Ecclesiasticis, circa annum Christi 630 floruit, *Opus de Vitis & Apophthegmatibus Sanctorum Patrum*, quod *Novus Paradisus*, nec non *Limonarium* sive *Pratum spirituale* appellatur; cujúsque prima Præfatio, *ipsius Joannis Moschi Vitam, ab anonymo quodam Autore conscriptam*, continens, inscribitur atque incipit hoc modo: Πρόλογος τῆς Βίβλου τοῦ ΝΕΟΥ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΥ, τῆς ἐπονομαζομένης τοῦ ΛΕΙΜΟΝΑΡΙΟΝ. Συνεγράφη ἡ Βίβλος αὕτη τοῦ ΛΕΙΜΩΝΟΣ, ἤτοι αἱ Πολιτεῖαι τῶν ἁγίων καὶ ἐναρέτων καὶ θεαρέστων Πατέρων, τῶν αὐτῇ ἐμφερομένων, καὶ τὰ λοιπὰ ψυχωφελῆ Διηγήματά τε καὶ Ἀποφθέγματα ὁσίων καὶ δικαίων καὶ φιλοχρίστων Πατέρων τε καὶ ἀδελφῶν, ὑπὸ ΙΩΑΝΝΟΥ, τοῦ ἐν ὁσίᾳ τῇ μνήμῃ Πρεσβυτέρου γενομένου καὶ Μοναχοῦ, ἐπίκλην τοῦ ΜΟΣΧΟΥ ἐπονομαζομένου· ὃς καταρχὰς μὲν &c. Secunda autem Præfatio, quæ est ipsius *Jonnis Moschi* ad *Sophronium*, inscribitur atque incipit his verbis: Ἀρχὴ τῶν Διηγήσεων. Τῶν ἐαρινῶν λειμώνων τὴν θέαν, ἀγαπητὲ, πολλῆς ἐνέχειν τέρψεως γέμουσαν &c. Plura de eodem *Limonario* sive *Prato spirituali*, ejúsque Autore *Joanne Moscho*, vide apud *Photium* Patriarcham Constantinopolitanum in recensione Codicis centesimi nonagesimi noni suæ Bibliothecæ, & apud R. P. *Heribertum Rosweydum* S. I. in Vitis Patrum, ab ipso Antverpiæ typis Plantinianis A. 1628 *latinè* in folio editis, & eruditis Annotationibus illustratis, Capite duodecimo Prolegomenon & toto Libro decimo: item in Magnâ Bibliothecâ Veterum Patrum Græco-latinâ Parisinâ anni 1654 in folio, Tomi XIII pag. 1053 & deinceps, ubi idem *Limonarium* exstat *græcè & latinè* cum *Aloysij Lipomani* Episcopi Veronensis Præfatione & Notis ad finem singulorum Capitum; nec non in R. P. *Philippi Labbæi* S. I. Dissertatione Historicâ de Scriptoribus Ecclesiasticis Tom. I pag. 594 & 595.

XLIV.

XLIV.

Quadragesimus quartus (1) Codex manuscriptus *Historicus Græcus* est *membranaceus*, pervetustus, elegans, & optimæ notæ in *folio*, constátque folijs *ducentis octo*, & ab *Augerio Busbeckio*, ut ipse solitâ propriæ manûs inscriptione testatur, olim fuit comparatus *Constantinopoli*. Continentur eo *Acta & Canones variorum Conciliorum Generalium & Provincialium, cum subjunctis nonnullis diversorum Sanctorum Patrum Scriptis Canonicis*, hoc ordine:

Primò, & quidem fol. 1 pag. 1 & 2, *Index antiquus græcus totius Syntagmatis*; cujus titulus & principium: (2) Ἐκ ποίων Συνόδων τε καὶ Προσώπων, καὶ πόσων Κανόνων τὸ παρὸν ἠθροίσθη Σύνταγμα. Οἱ λεγόμενοι τῶν ἁγίων Ἀποστόλων διὰ Κλήμεντος Κανόνες πε΄. &c. Quo finito Indice, sequitur observatu digna *Annotatio, quòd nonnulla illorum Conciliorum non sint collocata ordine chronologico, sed potiùs respectu dignitatis & aliarum quarundam circumstantiarum*. Ipsa verba græca, quibus id præmonetur, sunt hæc: Ἰστέον, ὅτι ἡ ἔκθεσις τῶν προκειμένων Συνόδων οὐ γέγονε πρὸς τὴν τάξιν τῶν χρόνων, καθὼς συνῆλθον. ἡ μὲν γὰρ ἐν Νικαίᾳ, μεταγενεστέρα κατὰ τὸν χρόνον οὖσα τῆς τε ἐν Ἀγκύρᾳ καὶ τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ, διὰ τὸ τῆς τιμῆς ἐξαίρετον προτέτακται· ἡ δὲ ἐν Σαρδικῇ καὶ ἐν Καρθαγένῃ, τῷ χρόνῳ τινῶν τῶν λοιπῶν Συνόδων προτερεύουσαι, μετ' αὐτὰς ἐτέθησαν, διὰ τὸ πολλὰ περί τινων ἐπιχωρίων ἤγουν τῶν δυτικῶν μερῶν διορίσασθαι. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ ἐπὶ Ἀρκαδίου καὶ Ὁνωρίου τῶν Βασιλέων ἐν Κωνσταντινουπόλει συνελθοῦσα, μεταγενεστέραν ἔλαχεν τάξιν, διὰ τὸ μὴ ζητήσεως ἐκκλησιαστικῆς, ἀλλ' ἐγκαινίων χάριν τοῦ ἐν Ῥουφινιαναῖς εὐκτηρίου οἴκου τῶν ἁγίων Ἀποστόλων αὐτοὺς συνελθεῖν· οὕτω τέ τινων παρεμπεσουσῶν ἀμφισβητήσεων τὴν τομὴν ποιήσασθαι.

Secundò, & quidem à fol. 2 pag. 1 usque ad fol. 7 pag. 1, *Canones Sanctorum Apostolorum, anonymi cujusdam antiqui Scholiastæ græci Annotationibus marginalibus & interlinearibus illustrati*; quorum titulus & principium: Κανόνες τῶν ἁγίων Ἀποστόλων. Α΄. Ἐπίσκοπος χειροτονείσθω &c. Supplendus autem est hic Titulus ex suprà memorato Indice; quippe ubi non simpliciter legitur, Κανόνες τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, sed Οἱ ΛΕΓΟΜΕΝΟΙ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ΔΙΑ ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ Κανόνες. Hoc est: *Canones, QVI DICVNTVR Sanctorum Apostolorum, per S. Clementem, discipulum S. Petri, & primum ejus nominis Pontificem Romanum.*

Sunt

(1) *Fuit is olim inter Codices manuscriptos Theologicos Græcos* centesimus vigesimus nonus.

(2) *Idem* antiquus Index græcus *cum eâdem subjunctâ* Annotatione græcâ *de vero ordine Conciliorum chronologico, exstat in* Guilielmi Voëlli & Henrici Justelli *Bibliothecâ Juris Canonici Veteris, Parisijs A.* 1662 *duobus Tomis græcè & latinè in folio editâ, Tomi secundi pag.* 793, 794, 795. *& quidem ante* Photij *Patriarchæ Constantinopolitani Nomocanonem.*

Sunt autem *octoginta quinque*; eorúmque ultimo, quo Libri Veteris & Novi Testamenti recensentur, subjunctus est hic Epilogus: Ταῦτα καὶ περὶ κανόνων διατετάχθω ὑμῖν παρ᾽ ἡμῶν, ὦ Ἐπίσκοποι. ὑμεῖς δὲ ἐμμένοντες αὐτοῖς &c. Plura de his *Canonibus*, eorúmque Autore & autoritate, vide inprimis ac præcipuè Tomo primo Conciliorum editionis ultimæ Parisinæ græco-latinæ R.P. *Philippi Labbæi* S.I. A. 1671 in folio, columnâ 25 & deinceps; item in *Joannis Baptistæ Cotelerij*, Societatis Sorbonicæ Theologi doctissimi, editione Parisinâ græco-latinâ Operum Sanctorum Patrum, qui temporibus Apostolicis floruerunt, *Barnabæ, Clementis, Hermæ, Ignatij* & *Polycarpi*, pag. 126 & 375; nec non in R.P. *Francisci Turriani* S.I. Proœmio, Scholijs & Observationibus ad *S. Clementis* Apostolicarum Constitutionum Libros octo, & in *Joannis Cabassutij* Notitiâ Conciliorum Sanctæ Ecclesiæ cap. 4. Huc quoque pertinent *Joannis Zonaræ* & *Theodori Balsamonis* Syntagmata Canonum, cum eorum Commentarijs græcis, Lutetiæ Parisiorum typis Regijs A. 1618 & 1620 græcè & latinè duobus Tomis in folio edita; sed ea propter varios Græcorum errores cautè legenda sunt.

Tertiò, & quidem à fol. 7 pag. 2 usque ad fol. 10 pag. 1, *Concilij Nicæni Oecumenici sive Generalis Primi*, quod A. C. 325 *Nicææ in Bithyniâ*, præsente ipso *Imp. Constantino Magno*, à *trecentis octodecim* Patribus præcipuè adversus (1) *Arium* hæresiarcham, Presbyterum Alexandrinum, Christi Divinitatem impugnantem, celebratum est, *Canones viginti*, ab anonymo quodam antiquo *Scholiaste* græco (2) Annotationibus marginalibus & interlinearibus illustrati; quorum titulus & principium: Κανόνες τῶν τιη´ ἁγίων Πατέρων, τῶν ἐν Νικαίᾳ συνελθόντων ἐν ὑπατείᾳ Παυλίνου καὶ Ἰουλιανοῦ τῶν λαμπροτάτων, ἔτους χλς´ ἀπὸ Ἀλεξάνδρου μηνὶ Δεσίῳ ἐννεακαιδεκάτῃ, πρὸ ιγ´ καλανδῶν Ἰουλίων. Α´. Εἴ τις ἐν νόσῳ ὑπὸ ἰατρῶν ἐχειρουργήθη, ἢ &c. Plura de eodem Concilio ijsdémque Canonibus vide Tomo secundo suprà citatæ editionis Conciliorum Parisinæ Labbæanæ à columnâ 1 usque ad col. 410.

Quartò, & quidem à fol. 10 pag. 2 usque ad fol. 12 pag. 2, *Concilij Ancyrani*, A. C. 314 *Ancyræ in Galatiâ* Asiæ Regione ab *octodecim* Episcopis in causâ lapsorum celebrati, *Canones viginti quinque*, ab anonymo quodam antiquo *Scholiaste græco* Annotationibus marginalibus & interlinearibus illustrati; quorum titulus & principium:

(1) *Hujus exsecranda in Christum blasphemia fuit talis*: Erat, quando non erat: &, Priusquam nasceretur, non erat; &, ex non existentibus factus est, non autem de Patris substantiâ genitus; ex tempore, non autem ab æterno: haudquaquam Deus verus de Deo vero; sed ex nihilo creatus; minor Patre; voluntate naturâque mutabilis. (2) *Citatur ibi fol.* 10 *pag.* 1 Διονυσίου ἐκ τῆς πρὸς Κόνωνα ἐπιστολῆς, *sive*, Fragmentum ex Dionysij Epistolâ ad Cononem.

Κανόνες τῶν ἐν Ἀγκύρᾳ συνελθόντων μακαρίων Πατέρων, ὅπινες πρεσβύτεροι μέν εἰσι τῶν ἐν Νικαίᾳ ἐκτεθέντων κανόνων· δευτερεύουσι δὲ διὰ τὴν τῆς οἰκουμενικῆς Συνόδου αὐθεντίαν. Α'. Πρεσβυτέρους τοὺς ἐπιθύσαντας &c. Plura de eodem Concilio ijſdémque Canonibus vide Tomo primo ſuprà citatæ editionis Conciliorum Pariſinæ Labbæanæ à columnâ 1455 uſque ad colum. 1480.

Quintò, & quidem fol. 13 pag. 1 & 2, *Concilij Neocæſareenſis*, A.C. 314, vel proximo ſequente, *Neocæſareæ in Cappadociâ* à *tredecim* Epiſcopis celebrati, *Canones quatuordecim*, anonymi cujuſdam antiqui *Scholiaſtæ græci* Annotationibus marginalibus illuſtrati; quorum titulus & principium: Κανόνες τῶν ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνελθόντων ἁγίων Πατέρων, οἵτινες δεύτεροι μέν εἰσι τῶν ἐν Ἀγκύρᾳ, τῶν δὲ ἐν Νικαίᾳ πρεσβύτεροι· διὰ δὲ σεβασμιότητα προτέτακται αὐτῶν ἡ ἐν Νικαίᾳ. Α'. Πρεσβύτερος ἐὰν γήμῃ, &c. Plura de eodem Concilio ijſdémq; Canonibus vide Tomo primo ſuprà citatæ editionis Conciliorum Pariſinæ Labbæanæ à columnâ 1480 uſq; ad colum. 1490.

Sextò, & quidem à fol. 14 pag. 1 uſque ad fol. 16 pag. 1, *Concilij Gangrenſis*, poſt Concilium Nicænum, vel anno Chriſti 326, vel non multo pòſt, (1) *Gangræ in Paphlagoniâ* à *quindecim* Patribus adverſus *Euſtathium, Sebaſtianenſem in Armeniâ Epiſcopum*, vel, ut *Card. Baronius* & *Severinus Binius* arbitrantur, contra *Eutactum Monachum Armenum*, nuptias damnantem, celebrati, *Canones viginti*; quorum titulus & principium: Κανόνες τῶν ἐν Γάγγρᾳ συνελθόντων ἁγίων Πατέρων, οἵτινες μετὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ Σύνοδον ἐξετέθησαν. Κυρίοις τιμιωτάτοις ἐν Ἀρμενίᾳ συλλειτουργοῖς Εὐσέβιος, Αἰλιανὸς, Εὐγένιος, Ὀλύμπιος, Βιθυνικὸς, Γρηγόριος, Φιλητὸς, Πάππος, Εὐλάλιος, Ὑπάτιος, Προαιρέσιος, Βασίλειος, Βάσσος, οἱ συνελθόντες εἰς τὴν κατὰ Γάγγραν ἁγίαν Σύνοδον ἐν Κυρίῳ χαίρειν. Ἐπειδὴ συνελθοῦσα ἡ ἁγιωτάτη Σύνοδος τῶν Ἐπισκόπων ἐν τῇ κατὰ Γάγγραν ἐκκλησίᾳ διά τινας ἐκκλησιαστικὰς χρείας, ζητουμένων καὶ τῶν κατ' Εὐστάθιον, εὕρισκεν πολλὰ ἀθέσμως γινόμενα ὑπὸ τούτων αὐτῶν τῶν περὶ Εὐστάθιον· ἀναγκαίως ὥρισεν &c. Plura de eodem Concilio ijſdémque Canonibus vide Tomo ſecundo ſuprà citatæ editionis Conciliorum Pariſinæ Labbæanæ à columnâ 414 uſque ad colum. 434.

(1) *Vtrumque rectè dicitur, nempe ἡ Γάγγρα numero ſingulari θηλυκῶς ſive fœminino genere, & τὰ Γάγγρα plurali numero οὐδετέρως ſive neutro genere; ut exemplis veterum Scriptorum demonſtrat* Stephanus de Vrbibus.

Septimò, & quidem à fol. 16 pag. 2 uſque ad fol. 20 pag. 1, *Concilij Antiocheni primi*, A. C. 341 *Antiochiæ in Syriâ* à *triginta* Epiſcopis celebrati, *Canones viginti quinque*, anonymi cujuſdam antiqui *Scho-*

Scholiastæ græci Annotationibus marginalibus & interlinearibus illustrati; quorum titulus & principium: Κανόνες τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ συνελθόντων ἁγίων Πατέρων. Ἡ ἁγία καὶ εἰρηνικωτάτη Σύνοδος ἡ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ συγκροτηθεῖσα ἐν Ἀντιοχείᾳ &c. Ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια Ἰησοῦ Χριστοῦ &c. Α'. Πάντας τοὺς τολμῶντας παραλύειν &c. Plura de eodem Concilio, ijsdémque Canonibus, vide Tomo secundo suprà citatæ editionis Conciliorum Parisinæ Labbæanæ à columnâ 559 usq; ad colum. 598.

Octavò, & quidem à fol 20 pag. 2 usq; ad fol. 23 pag. 2, *Concilij Laodiceni*, seculi post Christum *quarti* anno incerto *Laodiceæ in Phrygiâ Pacatianâ* à *Nunechio* Phrygiæ Metropolitano & *triginta duobus* Episcopis ad collapsam Ecclesiæ disciplinam restaurandam celebrati, *Canones quinquaginta novem*, ab anonymo quodam antiquo *Scholiaste græco* Annotationibus marginalibus & interlinearibus illustrati; quorum titulus & principium: Κανόνες τῶν ἐν Λαοδικείᾳ τῆς Φρυγίας συνελθόντων μακαρίων Πατέρων. Ἡ ἁγία Σύνοδος, ἡ κατὰ Λαοδικείαν τῆς Φρυγίας (1) Πακτιανῆς συγκροτηθεῖσα ἐκ διαφόρων ἐπαρχιῶν τῆς Ἀσιανῆς, ὅρους ἐξέθετο ἐκκλησιαστικοὺς, ὡς ὑποτέτακται. Α'. Περὶ τοῦ, δεῖν κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν κανόνα τοὺς ἐλευθέρως καὶ νομίμως συναφθέντας δευτέροις γάμοις, &c. Plura de eodem Concilio, ijsdémque Canonibus, vide Tomo primo suprà citatæ editionis Conciliorum Parisinæ Labbæanæ à columnâ 1495 usque ad col. 1528.

(1) *Ita ibi clarè & expressè scriptum est pro* Πακατιανῆς. *Vide* Abrahami Ortelij *Thesaurum Geographicum in explicatione loci in Mauritaniâ Cæsareensi, dicti* Pactianæ Matidiæ.

Nonò, & quidem à fol. 24 pag. 1 usque ad fol. 26 pag. 2, *Concilij Constantinopolitani primi, Oecumenici autem sive Generalis secundi*, A. C. 381 *Constantinopoli in Thraciâ* sub *Imp. Theodosio Magno* à *centum quinquaginta* Patribus præcipuè adversus *Macedonium*, Patriarchum Constantinopolitanum, Divinitatem Spiritûs Sancti impugnantem, celebrati, *Canones septem*, ab anonymo quodam antiquo *Scholiaste græco* Annotationibus marginalibus & interlinearibus illustrati; quorum titulus & principium: Κανόνες τῶν ἁγίων Πατέρων τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει συνελθόντων ἐν ὑπατείᾳ Φλαβίου Εὐχερίου καὶ Φλαβίου Εὐαγρίου τῶν λαμπροτάτων πρὸ ἑπτὰ εἰδῶν Ἰουλίων. Προσφωνητικὸς τῆς αὐτῆς ἁγίας Συνόδου πρὸς τὸν εὐσεβέστατον Βασιλέα Θεοδόσιον τὸν μέγαν, ᾧ ὑπέταξαν τοὺς παρ' αὐτῶν ἐκτεθέντας κανόνας. Τῷ θεοφιλεστάτῳ &c. Ἀρχὴ μὲν ἡμῖν τοῦ πρὸς τὴν σὴν εὐσέβειαν γράμματος &c. Τάδε ὥρισαν οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει χάριτι Θεοῦ συνελθόντες Ἐπίσκοποι ἐκ διαφόρων ἐπαρχιῶν κατὰ κλῆσιν τοῦ εὐσεβεστάτου Βασιλέως Θεοδοσίου. Α'. Μὴ ἀθετεῖσθαι τὴν πίστιν τῶν Πατέρων τῶν τιη'

τῶν ἐν Νικαίᾳ τῆς Βιθυνίας συνελθόντων, ἀλλὰ &c. Plura de eodem Concilio Oecumenico, ijsdémque Canonibus, vide Tomo secundo suprà citatæ editionis Conciliorum Parisinæ Labbæanæ à columnâ 911 usque ad colum. 978.

Decimò, & quidem à fol. 26 pag. 1 usque ad fol. 29 pag. 2, *Concilij Ephesini, Oecumenici sive Generalis tertij*, A. C. 431 *Ephesi in Joniâ* Asiæ Minoris Regione ab Episcopis *plusquam ducentis* adversus (1) *Nestorium* Patriarcham Constantinopolitanum celebrati, *Canones novem*; quorum titulus, principium, & ordo est talis: Κανόνες τῶν ἁγίων Πατέρων τῶν ἐν Ἐφέσῳ συνελθόντων μετὰ τὴν ὑπατείαν Φλαβίου Θεοδοσίου τὸ ιγ´ καὶ Φλαβίου Οὐαλεντινιανοῦ τὸ γ´ τῶν αἰωνίων Αὐγούστων πρὸ ι´ καλανδῶν Ἰουλίων. Ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἡ ἐν Ἐφέσῳ συγκροτηθεῖσα ἐκ θεσπίσματος τῶν εὐσεβεστάτων Βασιλέων τοῖς καθ᾽ ἑκάστην ἐπαρχίαν τε καὶ πόλιν Ἐπισκόποις, Πρεσβυτέροις, Διακόνοις, καὶ παντὶ τῷ λαῷ. Συναχθέντων ἡμῶν κατὰ τὸ εὐσεβὲς γράμμα ἐν τῇ Ἐφεσίων μητροπόλει, &c. Κανὼν α´· Ἐπειδὴ δὲ ἐχρῆν &c. Κανὼν β´· Εἰ δέ τινες ἐπαρχιῶται Ἐπίσκοποι &c. Κανὼν γ´· Εἰ δέ τινες καὶ τῶν ἐν ἑκάστῃ πόλει ἢ χώρᾳ κληρικῶν &c. Κανὼν δ´· Εἰ δέ τινες ἀποστατήσαιεν τῶν κληρικῶν &c. Κανὼν ε´· Ὅσοι δὲ ἐπὶ ἀτόποις πράξεσι &c. Κανὼν ϛ´· Ὁμοίως δὲ καὶ εἴτινες βουληθεῖεν &c. Κανὼν ζ´· Διαλαλιὰ τῆς αὐτῆς ἁγίας Συνόδου, ἐκφωνηθεῖσα μετὰ τὸ ἀναγνωσθῆναι τὴν ἔκθεσιν τῶν τιη´ ἁγίων Πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ καὶ τὸ δυσσεβὲς σύμβολον τὸ ὑπὸ Θεοδώρου τοῦ Μοψουεστίας παραπλασθὲν, καὶ ὑπὸ Χαρισίου πρεσβυτέρου Φιλαδελφείας ἐπιδοθὲν τῇ αὐτῇ κατὰ Ἔφεσον ἁγίᾳ Συνόδῳ. Τούτων τοίνυν ἀναγνωσθέντων, ὥρισεν ἡ ἁγία Σύνοδος, ἑτέραν πίστιν μηδενὶ ἐξεῖναι προφέρειν &c. Κανὼν η´· Ψῆφος τῆς αὐτῆς ἁγίας Συνόδου, ἐκφωνηθεῖσα ἐκ προσελεύσεως γενομένης αὐτῇ παρὰ τῶν Κυπρίων Ἐπισκόπων. Πρᾶγμα παρὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς θεσμοὺς καὶ τοὺς κανόνας &c. Κανὼν θ´· Ἐπιστολὴ τῆς αὐτῆς ἐν Ἐφέσῳ ἁγίας Συνόδου πρὸς τὴν ἐν Παμφυλίᾳ εὐαγῆ Σύνοδον περὶ Εὐσταθίου τοῦ γενομένου αὐτῶν Μητροπολίτου. Μετὰ βουλῆς πάντα ποίει, τῆς θεοπνεύστου λεγούσης γραφῆς, (2) χρὴν δεῖ μάλιστα τοὺς ἱερατείας λαχόντας &c. Plura de eodem Concilio, ijsdémque Canonibus, vide Tomo tertio suprà citatæ editionis Conciliorum Parisinæ Labbæanæ à columnâ 1 usque ad colum. 1257; præcipuè autem colum. 445, 690, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807 & 808.

(1) *Is, negatâ communicatione idiomatum, duas in Christo constituit personas; nempe unam* Filij Dei, *alteram autem* filij Mariæ; *idedque Christum non* Deum, *vel* Θεάνθρωπον, *hoc est*, Deum simul & Hominem, *sed tantùm* Hominem θεοφόρον, *sive* Deifetum *appellandum esse asseruit, nec matrem ipsius Mariam vocandam esse* Θεοτόκον *sive* Deiparam, *sed tantùm* Χριστοτόκον *sive* Christiparam.

Vndecimò,

(2) *In editione Parisinâ Labbæanâ columnâ 806 legitur* χρὴ δὴ μάλιστα *&c.*

Undecimò, & quidem à fol. 29 pag. 2 usque ad fol. 34 pag. 2, *Concilij Chalcedonensis, Oecumenici sive Generalis quarti*, A. C. 451 sub *Imp. Marciano* in Ecclesiâ S. Euphemiæ *Chalcedone in Bithyniâ* à *sexcentis triginta Episcopis* adversus *Eutychen* Archimandritam sive Abbatem Constantinopolitanum & *Dioscorum* Patriarcham Alexandrinum, (1) duas in Christo naturas confundentes, celebrati, *Canones triginta*, ab anonymo quodam antiqno *Scholiaste græco* Annotationibus marginalibus & interlinearibus illustrati; quorum titulus & principium: Κανόνες τῶν χλ' ἁγίων Πατέρων τῶν ἐν Χαλκηδόνι συνελθόντων ὑπατείᾳ Μαρκιανοῦ τοῦ αἰωνίου Αὐγούστου καὶ τοῦ δηλωθησομένου τῇ πρὸ ὀκτὼ (2) Καλανδῶν Νοεμβρείων. Κανὼν α'· Τοὺς παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων καθ' ἑκάστην Σύνοδον ἄχρι τοῦ νῦν ἐκτεθέντας κανόνας κρατεῖν ἐδικαιώσαμεν. Κανὼν β'· Εἴ τις Ἐπίσκοπος ἐπὶ χρήμασι χειροτονίαν ποιήσαιτο, &c. Plura de eodem Concilio, ijsdémque Canonibus, vide Tomo quarto suprà citatæ editionis Conciliorum Parisinæ Labbæanæ à columnâ 1 usque ad colum. 1007; sed præcipuè colum. 77 & 755.

Duodecimò, & quidem à fol. 35 pag. 1 usque ad fol. 40 pag. 1, *Concilij Sardicensis*, A. C. 347 *Sardicæ in Thraciâ* à *trecentis septuaginta sex* Episcopis in causâ præcipuè *S. Athanasij* Archiepiscopi Alexandrini celebrati, *Canones viginti unus*, ab anonymo quodam antiquo *Scholiaste græco* Annotationibus marginalibus & interlinearibus illustrati; quorum titulus & principium: Κανόνες τῶν ἐν Σαρδικῇ συνελθόντων ἁγίων Πατέρων. Ἡ ἁγία Σύνοδος ἡ ἐν Σαρδικῇ συγκροτηθεῖσα ἐκ διαφόρων ἐπαρχιῶν ὥρισεν τὰ ὑποτεταγμένα. Κανὼν α'· Ὅσιος Ἐπίσκοπος πόλεως Κουρδόβης εἶπεν· οὐ τοσοῦτον ἡ φαύλη συνήθεια &c. Plura de eodem Concilio, ijsdémque Canonibus, vide Tomo secundo suprà citatæ editionis Conciliorum Parisinæ Labbæanæ à columnâ 623 usque ad colum. 713; sed præcipuè columnâ 627.

Decimo tertiò, & quidem à fol. 40 pag. 2 usque ad fol. 89 pag. 2, *Concilij Carthaginensis*, A. C. 418, 419 & 423 sub Pontificibus Romanis *Zosimo, Bonifacio I* & *S. Cælestino I*, Præside *Aurelio* Episcopo Carthaginensi, celebrati, & *ducentorum septendecim* Episcoporum subscriptionibus confirmati, *Canones decem*; quorum titulus & principium: Κανόνες τῶν ἐν Καρθαγένῃ συνελθόντων σιζ' μακαρίων Πατέρων. (3) Μετὰ τὴν ὑπατείαν τῶν ἐνδοξοτάτων Βασιλέων (4) Ὀνω-

(1) *Docuerunt enim, ex Deitate & carne humanâ unam factam esse naturam, ita ut caro in Deitatem fuerit conversa, secundùm hanc confessionis ipsius Eutychis formulam:* E duabus naturis genitum Christum ante unionem profiteor; sed post unionem non agnosco nisi Divinam naturam, Divinúmque ejus corpus, nec nobis consubstantiale, nec ijsdem passionibus, quibus nos, obnoxium confiteor. (2) *In editione Parisinâ Labbeanâ columnâ 78 legitur* τῇ πρὸ ὀκτὼ ἰδῶν ὀκτωβρίων. (3) *Vide* Joannis Zonaræ *Syntagma Canonum, Commentarijs ipsius græcè illustratum, & Parisijs A. 1618 græcè & latinè à Joanne Quintino in folio editum pag. 385.* (4) *A. C. 419.*

εἰς τὸ δωδέκατον καὶ Θεοδοσίου τὸ ὄγδοον τῶν Αὐγούστων τῇ πρὸ ὀκτὼ καλανδῶν Ἰουνίων ἐν Καρχηδόνι εἰς τὸ σηκρῆτον τῆς ἐκκλησίας Φαύστου συνελθόντων Αὐρηλίου τοῦ Πάπα ἅμα Βαλεντίνῳ τῆς πρώτης καθέδρας τῆς Νουμιδικῆς χώρας, &c. Κανὼν α΄. Αὐρήλιος Ἐπίσκοπος εἶπεν· Μετὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ἡμέραν τῆς Συνόδου, ὡς μέμνησθε ἀδελφοὶ μακαριώτατοι, &c. Clauduntur autem hi Canones *Symbolo Nicano*; cui porrò subjunguntur hæc verba: (1) Ὁμοίως δὲ οἱ ὅροι τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου ἐν κ΄ κεφαλαίοις ἀνεγνώσθησαν· ἔπειτα τὰ ἐν ταῖς Συνόδοις τῆς Ἀφρικῆς νομοθετηθέντα τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ἐντεθέμενα γινώσκονται. Ὥστε τὰ ἐν τῇ Νικαέων Συνόδῳ ὁρισθέντα παντὶ τρόπῳ παραφυλαχθῆναι. Sequuntur deinde alia *Capitula centum triginta octo*; quorum *primum* incipit hoc modo: (2) Αὐρήλιος Ἐπίσκοπος εἶπεν· ταῦτα οὕτως παρ' ἡμῖν ἔχονται τὰ ἴσα τῶν ὁρισθέντων, &c. Vltimum autem eorundem Capitulorum est *Epistola Concilij Africani ad S. Cælestinum I Papam*, quæ inscribitur atque incipit his verbis: (3) Ἄρχεται ἡ ἐπιστολὴ τῆς ἐν Ἀφρικῇ Συνόδου πρὸς Κελεστῖνον τὸν Πάπαν, τῆς Ῥωμαίων πόλεως Ἐπίσκοπον. Δεσπότῃ ἀγαπητῷ καὶ τιμιωτάτῳ ἀδελφῷ Κελεστίνῳ Αὐρήλιος, Παλατῖνος, Ἀντώνιος, Τοῦτος, Σέρβους Δέї, Τερέντιος, Φορτουνᾶτος, Μαρτῖνος, Ἰανουάριος, Ὀπτᾶτος, Κελτίκιος, Δονᾶτος, Θεάσιος, Βιγκέντιος, Φορτουνατιανὸς, καὶ οἱ λοιποὶ οἱ ἐν πάσῃ τῇ Συνόδῳ τῆς Καρχηδόνος εὑρεθέντες. Ηὐχόμεθα, (4) ἵνα ὃν τρόπον ἡ σὴ ἁγιωσύνη περὶ τῆς παρουσίας τοῦ Ἀπιαρίου &c. Plura de eodem Concilio ijsdémque Canonibus & Capitulis vide Tomo secundo suprà citatæ editionis Conciliorum Parisinæ Labbæanæ à columnâ 1576 usque ad colum. 1676; sed præcipuè columnâ 1589.

Decimo quartò, & quidem à fol. 89 pag. 2 usq; ad fol. 90 pag. 2, *ex Actis Concilij Constantinopolitani, A.C. 394 in causâ Agapij & Bagadij, eundem Episcopatum Bostrensem sibi vendicantium, celebrati, Excerpta nonnulla*; quorum titulus & principium: Ἐκ τῶν πραχθέντων ὑπομνημάτων ἐν Κωνσταντινουπόλει περὶ Ἀγαπίου καὶ Βαγαδίου, ἑκατέρου ἀντεχομένου τῆς Ἐπισκοπῆς (5) Βόστρης. Ὑπατείᾳ τῶν εὐσεβεστάτων καὶ θεοσεβεστάτων Βασιλέων ἡμῶν, Φλαβίου Ἀρκαδίου Αὐγούστου τὸ τρίτον καὶ Ὁνωρίου τὸ δεύτερον, τῇ πρὸ τριῶν καλανδῶν Ὀκτωβρίων ἐν τῷ φωτιστηρίῳ τῆς κατὰ Κωνσταντινούπολιν ἁγιωτάτης καθολικῆς

(1) Vide idem suprà citatum Zonaræ Syntagma pag. 391.

(2) Vide idem Zonaræ Syntagma ibidem.

(3) Vide idem Zonaræ Syntagma pag. 521.

(4) Ἵνα perperàm deest apud Zonaram, ejúsque defectus sensum reddit obscurum.

(5) In editione Parisinâ Labbæanâ legitur Βόστρων. Ibidem legitur Ἐπὶ ὑπατείας, & paulo post θεοφιλεστάτων pro θεοσεβεστάτων. Item τοῦ τρίτου pro τὸ τρίτον, & τοῦ δευτέρου pro τὸ δεύτερον, atque τοῦ πρὸ τριῶν pro τῇ πρὸ τριῶν.

λικῆς Ἐκκλησίας καθεσθέντων τῶν ἁγίων Ἐπισκόπων, Νεκταρίου τῆς αὐτῆς Κωνσταντινουπόλεως, Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας, Φλαβιανοῦ Ἀντιοχείας, &c. Plura de eodem Concilio vide Tomo ſecundo ſuprà citatæ editionis Conciliorum Pariſinæ Labbæanæ colum. 1151, 1152 & 1153; item in ſuprà citato Syntagmate Canonico *Joannis Zonaræ* à pag. 525 uſque ad pag. 528. & in Syntagmate Canonum, à *Theodoro Balſamone*, Patriarchâ Antiocheno, collecto, & *Commentarijs* illuſtrato, quod Pariſijs græcè cum interpretatione latinâ Gentiani Herveti A. 1620 in folio impreſſum eſt, pag. 761, 762 & 763.

Decimo quintò, & quidem à fol. 91 pag. 1 uſque ad fol. 120 pag. 1, *Pſeudo-Concilij* (1) *Conſtantinopolitani Oecumenici ſive Generalis ſexti*, quòd A. C. 692, vel ſecundùm alios 707, ſub *Imp. Juſtiniano Secundo ſive Rhinotmeto*, *Conſtantinopoli in Trullo Imperatorij Palatij* celebratum fuit, & vulgò Σύνοδος Πενθέκτη ſive *Synodus Quinti-Sexta* appellatur, *Canones centum & duo*, ab anonymo quodam antiquo *Scholiaſte græco* Annotationibus marginalibus & interlinearibus illuſtrati; quorum titulus & principium: Κανόνες τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν τῷ Τρούλλῳ (2) τοῦ βασιλικοῦ παλατίου συνελθόντων ἁγίων Πατέρων ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ φιλοχρίστου ἡμῶν Βασιλέως. Προσφωνητικὸς τῆς αὐτῆς ἁγίας Συνόδου πρὸς τὸν εὐσεβέστατον Βασιλέα Ἰουστινιανὸν, ᾧ ὑπέταξαν τοὺς ὑπ᾽ αὐτῶν ἐκτεθέντας κανόνας. Τῷ εὐσεβεστάτῳ καὶ φιλοχρίστῳ Βασιλεῖ Ἰουστινιανῷ ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ἡ κατὰ θεῖον νεῦμα καὶ θέσπισμα τοῦ εὐσεβεστάτου Ὑμῶν Κράτους συναθροισθεῖσα κατὰ ταύτην τὴν θεοφύλακτον καὶ Βασιλίδα Πόλιν. Τῆς ἀῤῥήτου καὶ θείας χάριτος τοῦ Λυτρωτοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πᾶσαν περιλαβούσης τὴν γῆν, &c. Κανὼν α᾽· Τάξις ἀρίστη παντὸς ἀρχομένου, καὶ λόγου καὶ πράγματος, ἐκ Θεοῦ τε ἄρχεσθαι, καὶ εἰς Θεὸν ἀναπαύεσθαι, &c. Finito autem centeſimo ſecundo ſive ultimo Canone, ſequuntur Ὑπογραφαὶ ſive *Subſcriptiones*, majuſculis literis pereleganter exaratæ, hoc ordine: Φλάβιος Ἰουστινιανὸς, πιστὸς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Θεῷ Βασιλεὺς Ῥωμαίων, στοιχήσας ἅπασι τοῖς ὁρισθεῖσι, καὶ ἐμμένων, ὑπέγραψα. Παῦλος, ἀνάξιος Ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης, ὁρίσας ὑπέγραψα. Πέτρος, ἀνάξιος Ἐπίσκοπος τῆς Ἀλεξανδρέων μεγαλοπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα. Γεώργιος &c. Vltima autem earundem Subſcriptionum eſt talis: Μαριανὸς, ἀνάξιος Ἐπίσκοπος Κιθα-

(1) *Verum enim & genuinum* Concilium Conſtantinopolitanum Tertium, Oecumenicum autem ſive Generale ſextum, *celebratum fuit à menſe Novembri A. C.* 680 *uſque ad d. 16 Septembris A. 681 ſub* Imp. Conſtantino Pogonato *à 289 Epiſcopis contra hæreſin Monotheletarum.*

(2) *In editione Conciliorum Pariſinâ Labbeanâ perperàm legitur* ἐν τῷ Τρούλλῳ βασιλικῷ παλατίῳ. Trullus *enim, ſeu potiùs* Trullum *pars fuit Palatij Imperatorij, ita dicta, quòd faſtigium ejus tectum & ornatum fuerit* trullo, *ſive fornice hemicyclico, qui vulgò Italicè dicitur* Cupola. *Vide Librum* quintum *horum Commentariorum pag.* 129.

Κιθαριζῶν τῆς πρώτης τῶν Ἀρμενίων ἐπαρχίας, ὁρίσας ὑπέγραψα. Plura de eodem Concilio ijsdémque Canonibus vide Tomo sexto suprà citatæ editionis Conciliorum Parisinæ Labbæanæ à columnâ 1123 usque ad colum. 1204, & à colum. 1316 usque ad colum. 1324: item in suprà citato Syntagmate Canonum *Joannis Zonaræ* pag. 124 ac deinceps, & in Syntagmate Canonum *Theodori Balsamonis* pag. 355 ac deinceps. Quod superest, obiter hâc occasione moneo, me nuper in *Augustissimâ Bibliothecâ Cæsareâ* inter *Joannis Sambuci* schedas fortuitò invenisse notabile aliquod *Fragmentum Subscriptionum quarundam Synodalium*, vel ab ipsius amanuensi, vel ab aliquo alio ita descriptum, ut optimâ fide hîc à me exhibetur.

Ex vetustissimâ Chartâ Niliacâ
aliquot Nomina Patrum Synodi (1) *Nicanæ, ut creditur,*
secundæ reliqua. Joannis Sambuci.

- - - - ἐπαρχίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ἰουστῖνος, (2) ἐλέει Θεοῦ Ἐπίσκοπος τῆς Τυανέων μητροπόλεως τῆς δευτέρας Καππαδοκίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

(3) Ὀλύμπιος, ἐλέει Θεοῦ Ἐπίσκοπος τῆς Γαγγρέων μητροπόλεως τῆς Παφλαγόνων ἐπαρχίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Κυπριανὸς, ἐλέει Θεοῦ Ἐπίσκοπος τῆς (4) Κλαυδιουπολιτῶν μητροπόλεως τῆς (5) Ὁνωριέων ἐπαρχίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ἰωάννης, ἐλέει Θεοῦ Ἐπίσκοπος τῆς (6) Πισινύντων μητροπόλεως τῆς δευτέρας τῶν Γαλατῶν ἐπαρχίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Πολύευκτος, ἐλέει Θεοῦ Ἐπίσκοπος τῆς Μυρέων μητροπόλεως τῆς Λυκίων ἐπαρχίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Θεόδωρος, ἐλέει Θεοῦ Ἐπίσκοπος τῆς (7) Σταυροπολέων μητροπόλεως τῆς (8) Ἥβρων ἐπαρχίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Τιβέριος, ἐλέει Θεοῦ Ἐπίσκοπος τῆς Λαοδικέων μητροπόλεως τῆς (9) Φρυγῶν ἐπαρχίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Κοσμᾶς,

(1) *Imò* Synodi Constantinopolitanæ Tertiæ, Oecumenicæ autem sive Generalis sextæ. (2) *Vtrumque rectè dicitur,* ἐλέει, *ut hîc, &* ἐλεῷ, *ut in editione* Conciliorum *Parisinâ Labbæanâ; quæ videlicet utrumque æquè in usu est, &* ὁ ἔλεος ἐλέου, *&* τὸ ἔλεος ἐλέους. (3) *In editione Conciliorum Parisinâ Labbæanâ pro* Ὀλύμπιος *legitur* Ἀλύπιος. (4) Joannes Sambucus *pro* Κλαυδιουπολιτῶν *perperàm legit* Ἡμυδιοσπολιτῶν, *& latinè vertit* Hemydiospolitarum. (5) *In jam memoratâ editione Parisinâ legitur* Ὀνωριατῶν. (6) *In edit. Parif. Labb. legitur* Πισινυντίων. *Sed malim* Πεσσινουντίων. *Vide* Stephanum de Vrbibus *in explicatione nominis* Πεσσινοῦς. *Dicitur tamen etiam rectè* Πισινοῦς *&* Πισσινοῦς. (7) *Imò* Σταυροπολιτῶν. (8) *Pro* Ἥβρων *sine ullo dubio hîc legendum est* Καρῶν, *ut in suprà citatâ editione Parisinâ Labbæanâ ter rectè editum est. Meminit Stauropoleos in Cariâ etiam* Abr. Ortelius *in Thesauro Geographico his verbis:* Stanropolis, Cariæ urbis. Hujus meminit Synodus Constantinopolitana VI sub Constantino Magno habita. *Sed ibi pro,* Synodus Constantinopolitana VI sub Constantino Magno, *scribendum est,* Synodus Constantinopolitana III, Oecumenica autem VI, sub Constantino Pogonato. *Similiter etiam in illo ipso Codice manuscripto Cæsareo, de quo in præsens ex professo agitur, fol. 114 pag. 2, in suprà memoratis subscriptionibus Concilij Quini sexti expressè ac clarè legitur:* Σισίννιος Ἀλύχιος Ἐπίσκοπος τῆς Σταυροπολιτῶν μητροπόλεως τῆς Καρῶν ἐπαρχίας. *Perperàm igitur* Joannes Sambucus *in translatione istius Fragmenti latinâ corruptum & nullius significationis nomen* HBPΩN, *pro* KAPΩN, *vertit* Hebrorum. (9) *In suprà citatâ editione Conciliorum Parisinâ Labbæanâ post* Φρυγῶν *rectè additur* Πακατιανῶν.

Κοσμᾶς, ἐλέει Θεοῦ Ἐπίσκοπος τῆς (1) Συμβαδίων μητροπόλεως τῆς Σαλουταρίων ἐπαρχίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Κωνσταντῖνος, ἐλέει Θεοῦ Ἐπίσκοπος τῆς (2) Βηρ- - - μητροπόλεως τῆς Λυκαόνων ἐπαρχίας, ὁρίζας ὑπέγραψα.- - - - ἐπέχων Παύλου τοῦ ἁγιωτάτου μου Μητροπολίτου τῆς Ἰκονιέων μητροπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Στέφανος, ἐλέει Θεοῦ Ἐπίσκοπος τῆς Ἀντιοχέων μητροπόλεως τῆς Πισιδῶν ἐπαρχίας, ὁρίζας ὑπέγραψα.

Ἰωάννης, ἐλέει Θεοῦ Ἐπίσκοπος τῆς (3) Ἀργέων μητροπόλεως τῆς Παμφυλίων, ὁρίζας ὑπέγραψα.

Θεόπεμπτος, ἐλέει Θεοῦ Ἐπίσκοπος τῆς Ἰουστινιανουπολιτῶν ἤτοι (4) Μωκρεσηνῶν μητροπόλεως τῆς δευτέρας τῆς Καππαδόκων ἐπαρχίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

(5) Ἰσίδωρος, ἐλέει Θεοῦ Ἐπίσκοπος τῆς Ῥουγίων μητροπόλεως, (6) ὁρίσας ὑπέγραψα.

Σισίνιος, ἐλέει Θεοῦ Ἐπίσκοπος, τῆς Ἱεραπολιτῶν μητροπόλεως τῆς Φρυγῶν (7) Πακατέων, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Θεόδωρος, ἐλέει Θεοῦ Ἐπίσκοπος τῆς Ταρσέων μητροπόλεως τῆς πρώτης τῶν Κιλίκων ἐπαρχίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Στέφανος, ἐλέει Θεοῦ Ἐπίσκοπος τῆς Ἀναζαρβέων μητροπόλεως τῆς δευτέρας τῶν Κιλίκων ἐπαρχίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Μακρόβιος, ἐλέει Θεοῦ Ἐπίσκοπος τῆς (8) Σελονέων μητροπόλεως τῆς Ἰσαύρων ἐπαρχίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ἰωάννης, ἐλέει Θεοῦ Ἐπίσκοπος Ἀθηνῶν, καὶ Ληγάτος τῆς ἁγίας Συνόδου τοῦ Ἀποστολικοῦ Θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, ὁρίσας ὑπέγραψα. (9)

(1) *Neque hunc locum* Joannes Sambucus *rectè legere potuit, ideoq; ex* Synnadensibus *perperàm fecit* Symbadios; *Reverà enim hîc legendum est:* τῆς Συνναδέων μητροπόλεως τῆς Φρυγῶν Σαλουταρίων ἐπαρχίας: *ut etiam in suprà memoratâ editione Parisinâ Labbeanâ rectè editum est.* (2) *Hic locus secundùm suprà citatam editionem Conciliorum Parisinam Labbeanam legendus & supplendus est hoc modo:* ὁμοίως δὲ τὸν τόπον ἐπέχων καὶ ἀναπληρῶν Παύλου τοῦ ἁγιωτάτου Ἐπισκόπου τῆς Ἰκονιέων μητροπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα. (3) *Neque hunc locum* Sambucus *rectè legere potuit, sed conjecturâ suâ depravavit, ex* Pergensibus *faciens* Argenses. *Reverà enim legendum est, ut in suprà memoratâ editione Parisinâ Labbeanâ:* τῆς Περγέων μητροπόλεως. (4) *Sic* Sambucus; *qui, cùm veram lectionem assequi non potuerit, ex* Mocisenis *seu* Mocissenis *perperàm fecit* Mocresenos. *Reverà enim legendum est, ut in editione Parisinâ Labbeanâ* Μωκισσηνῶν *vel* Μωκισηνῶν. *Vide* Ortelij *Thesaurum Geographicum in explicatione* Μώκισος *vel* Μωκισσός. (5) *Ita perperàm* Sambucus; *nempe* Ἰσιόδωρος *pro* Ἰσίδωρος: *&* Ῥουγίων, *quod ille vertit* Rugiorum, *pro* Ῥοδίων *sive* Rhodiorum. (6) *In editione Conciliorum Parisinâ Labbeanâ post* τῆς Ῥοδίων μητροπόλεως *additur* τῶν Κυκλάδων νήσων, *hoc est;* Cycladum insularum. *Videtur autem* Joannes Sambucus, *hæc verba, cùm ea legere non potuerit, de industriâ omisisse, ut alia plura, haud ampliùs legibilia.* (7) Πακατέων *pro* Πακατιανῶν, *ut suprà.* (8) *Ita* Joannes Sambucus *perperàm legit; nempe* Σελονέων, *quod ille vertit* Selonensium, *pro* Σελευκέων *sive* Seleuciensium; *ut rectè legitur in suprà citatâ editione Parisinâ Labbeanâ.* (9) *Hic* quatuor *desunt* subscriptiones; *quæ videntur injuriâ temporis prorsùs fuisse corrupta aut deperdita. Sunt autem illæ in editione Conciliorum Parisinâ Labbeanâ tales:* Ἰωάννης, ἐλέῳ Θεοῦ Ἐπίσκοπος τῆς Σιφνίων πόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα. Ἰωάννης, ἐλέῳ Θεοῦ Ἐπίσκοπος τοῦ Ἄργους, ὁρίσας ὑπέγραψα. Θεοδόσιος ἐλέῳ Θεοῦ Ἐπίσκοπος τῆς Λακεδαιμονίων πόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα. Γρηγόριος ἐλέῳ Θεοῦ Ἐπίσκοπος Καντάνου τῆς Κρητῶν νήσου, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Γεώργι☉, (1) χρηστότητι Θεοῦ Ἐπίσκοπ☉ τῆς Βιζυηνῶν πόλεως τῆς Θρακῶν χώρας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Θεόδωρ☉, ἐλέει Θεοῦ Ἐπίσκοπος τῆς Πομπηϊουπολιτῶν πόλεως τῆς Παφλαγόνων ἐπαρχίας, ὁρίσας ὑπέγραψα. (2)

Ζαχαρίας, ἐλέει Θεοῦ Ἐπίσκοπος Λεοντοπολιτῶν τῆς Ἰσαύρων χώρας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Γρηγόριος, ἐλέει Θεοῦ Ἐπίσκοπος τῆς Μιτυληναίων πόλεως τῆς Λεσβίων νήσου, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Σέργιος, ἐλέει Θεοῦ Ἐπίσκοπος τῆς (3) Σηλυμβριανῶν πόλεως τῆς Εὐρώπης νεάνων Θρακῶν ἐπαρχίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ἀνδρέας, ἐλέει Θεοῦ Ἐπίσκοπος τῆς Μεθυμναίων πόλεως τῆς Λεσβίων νήσου, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Θεόγνιος, ἐλέει Θεοῦ Ἐπίσκοπος τῆς (4) Νεάνων πόλεως τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ἀλέξανδρος, ἐλέει Θεοῦ Ἐπίσκοπος πόλεως (5) Κορεδδῶν τῆς Ἰσαύρων χώρας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ἐπιφάνιος ἀνάξιος Ἐπίσκοπος τῆς Εὐχαϊτῶν πόλεως τῆς (6) Ἐλελιωτῶν ἐπαρχίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

(7) Πέτρος, χρηστότητι τοῦ Χριστοῦ Θεοῦ ἡμῶν Ἐπίσκοπος τῆς (8) Μεσομβρίων φιλοχρίστου πόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Πέτρος, ἐλέει Θεοῦ Ἐπίσκοπος (9) Σωζοπολέων ἐπαρχίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

(10) - - -, ἐλέει Θεοῦ Ἐπίσκοπος πόλεως Πτόβαν, ὁρίσας ὑπέγραψα.

(11) - - -, ἐλέει Θεοῦ Ἐπίσκοπος πόλεως τῆς τῶν Κυπρίων ἐπαρχίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Τύχων, ἐλέει Θεοῦ Ἐπίσκοπος πόλεως Κιτίου τῆς Κυπρίων νήσου, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Cætera

(1) *Aliàs* χάριτι Θεοῦ.

(2) *Hîc quoq; deest* una subscriptio, *quæ in suprà citatâ editione Labbeanâ est talis:* Γεώργιος, ἐλέῳ Θεοῦ Ἐπίσκοπ☉ τῆς Μιλησίων πόλεως τῆς Καρῶν ἐπαρχίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

(3) Joannes Sambucus *perperàm legerat* Σιλεμβρίων. *Vide* Stephanum de Vrbibus *in explicatione nominis* Σηλυμβρία. *In editione autem Conciliorum Parisinâ Labbeanâ legitur:* τῆς Σηλυβρηνῶν πόλεως τῆς Εὐρωπαίων ἐπαρχίας. (4) *Ita quidem* Sambucus, *nempe* Νεάνων; *sed perperàm. Reverà enim legendum est* τῆς Κιανῶν πόλεως, *ut in editione Parisinâ Labbeanâ.* (5) *Ita perperàm* Sambucus, *nempe* Κορεδδῶν: *in editione autem Labbeanâ legitur* Κορρίδων. *Sed reverà legendum est* τῆς Κατζαδεωτῶν πόλεως. *Vide* Stephanum de Vrbibus *in explicatione nominis* Κορρίδης. (6) *Ita legit* Sambucus, Ἐλελιωτῶν *vertens* Eleliotarum; *sed perperàm. Reverà enim legendum est, ut in editione Parisinâ Labbeanâ:* τῆς Εὐχαϊτηνῶν πόλεως τῆς Ἑλενοποντίων χώρας, *vel* ἐπαρχίας. (7) *Deest hæc subscriptio græcè in editione Conciliorum Parisinâ Labbeanâ; latinè autem collocata ea est post subscriptionem* Petri Episcopi Sozopolitani. (8) *Ita perperàm legit* Sambucus, Μεσομβρίων *vertens* Mesombniorum; *sed reverà legendum est* Μεσημβριανῶν *sive* Mesembrianorum. *Vide* Stephanum de Vrbibus *in explicatione nominis* Μεσημβρία. (9) *Legendus & supplendus est hic locus hoc modo:* Ἐπίσκοπ☉ Σωζοπολιτῶν τῆς Θρακῶν ἐπαρχίας. (10) *Tota hæc subscriptio græcè simul & latinè deest in editione Conciliorum Parisinâ Labbeanâ.* Sambucus *simpliciter vertit:* - - - misericordiâ Dei Episcopus Vrbis Ptoban. *Mihi autem pro corrupto vocabulo* Πτόβαν *verisimiliter legendum esse videtur* Τιβάτων, *ita videlicet, ut intelligatur* Paphlagoniæ Vrbs Τίβατα, *cujus* Ptolemæus *Geographiæ lib.* ς *cap.* 6 *expressè meminit.* (11) *Hæc subscriptio secundùm editionem Parisinam Labbeanam legenda & supplenda est hoc modo:* Στρατήγι☉, ἐλέῳ Θεοῦ Ἐπίσκοπ☉ τῆς Σολέων πόλεως τῆς Κυπρίων νήσου, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Cætera in extremo, & plura ab initio tineæ corrupere. Vel ex hoc Indice apparet, Legatum Romanum in Synodis non semper primum locum in sessionibus tenuisse, uti non diffitentur orthodoxi. Nota etiam, majusculis characteribus hæc nomina esse exarata sine accentibus & spiritibus; Ravennati in Ecclesiâ parochiali olim reperta à Bartolomæo Bembo, avo Petri Bembi; nunc Sambuci; A. 1553 Patavij à Torquato Bembo Abbate comparata & empta.

Hucusque Fragmentum illud Subscriptionum Synodalium, quod *Joannes Sambucus*, in *vetustissimâ Chartâ Niliacâ* scriptum, *Patavij* A. 1553 sibi comparavit; quódque post ipsius mortem, quæ in annum Christi 1584 incidit, translatum quidem fuit in *Augustissimam Bibliothecam Cæsaream Vindobonensem*, sed posteà A. 1596 *Imp. Rudolpho II*, ejusdem videndi cupido, authenticum sive originale *Pragam* missum est. Quò autem deinde illud pervenerit, & an in rerum naturâ adhuc supersit, & alicubi latitet, hoc mihi prorsûs est incognitum. Ne igitur apographo quoque accidat, quod authentico sive originali jam accidit, curavi illud *Codici manuscripto Historico Græco quadragesimo quarto*, de quo in præsens ex professo agitur, in fine adglutinari, &, quantum humanitùs fieri potest, conservationi ejus provideri. Quandoquidem etiam suprà expresse indicatur, *Subscriptiones istas Synodales* fuisse exaratas *majusculis literis absque accentibus & spiritibus*, idcirco necessarium fuerit, ut consulatur Liber *secundus* horum Commentariorum pag. 521, 522 & 523, pag. 590 & 591, pag. 800 & 801, atque pag. 1008 & 1009; nec non Liber *tertius* à pag. 2 usque ad pag. 15: quippe ubi de vetustissimo illo Græcorum scribendi modo non solùm accuratè agitur, verùm etiam nonnulla ejusdem antiquissimæ scripturæ specimina, æri incisa, fideliter exhibentur. Quibus nunc hîc addo, æquè diligenter delineata & æri incisa, alia *tria Fragmenta* vel Sacrorum Bibliorum, vel alterius alicujus materiæ Theologicæ, *simili scripturâ græcâ in cortice exarata*; quæ ante me in *Augustissimâ Bibliothecâ Cæsareâ* adeò indignè ac miserè habita fuerunt, ut reliqua omnia eò pertinentia omninò perierint, ideóque nullus congruus sensus nunc inde possit elici. Quod superest, quemadmodum suprà in margine jam luculenter demonstravi, *Joannem Sambucum* in assequendâ suprà exhibitarum *Subscriptionum Synodalium* verâ lectione & sententiâ sæpè ac graviter errâsse, sic æquè certò constat, eas non pertinere, ut idem falsò credidit, ad *Concilium Nicænum Secundum, sive Oecumenicum Septimum*, quod A. C. 787 celebratum est, sed ad *Concilium Constantinopolitanum Tertium, sive Oecumenicum Sextum*, quod, ut suprà jam monui, sub *Imp. Constantino Pogonato* cœpit mense

Fff 2 Novem-

Novembri anni 680, & d. 16 Septembris anni 681 absolutum est. Hoc enim quilibet suis deprehendet oculis, si Tomum sextum suprà citatæ editionis Conciliorum Parisinæ Labbæanæ inspexerit à columnâ 1031 usque ad colum. 1034, à colum. 1059 usque ad colum. 1062, & à colum. 1079 usque ad colum. 1084. Nota etiam *differentiam* inter jam memoratas Subscriptiones *veri Concilij Oecumenici Sexti* & inter Subscriptiones *Pseudo-Concilij Quini-Sexti*; de quo ibidem agitur à columnâ 1131 usque ad colum. 1204.

Decimo sextò, & quidem à fol. 120 pag. 1 usq; ad fol. 131 pag. 1, *Concilij Nicani Secundi, Oecumenici autem sive Generalis Septimi*, A. C. 787 sub *Imp. Constantino VI & matre ejus Irene Nicaa in Bithyniâ* à *trecentis quinquaginta* Episcopis adversus *Iconomachorum* hæresin celebrati, *Canones viginti duo*, ab anonymo quodam antiquo *Scholiaste Graco* Annotationibus marginalibus & interlinearibus illustrati; quorum titulus & principium: Κανόνες τῶν ἐν Νικαίᾳ Πατέρων συνελθόντων τὸ δεύτερον (1) ἔτει ͵ϛσϟϛʹ τῆς τοῦ κόσμου κτίσεως, Ἰνδ. ιαʹ, εὐσεβῶς βασιλευόντων Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς αὐτοῦ μητρός. Κανὼν αʹ. Ὅτι δεῖ τοὺς θείους κανόνας κατὰ πάντα φυλάττειν. Τοῖς τὴν ἱερατικὴν λαχοῦσι ἀξίαν, &c. Vigesimus autem secundus sive ultimus desinit his verbis: ὡς τῆς χρείας κατεπειγούσης. Hinc sequitur fol. 127 pag. 1 *Tarasij Patriarcha Constantinopolitani Epistola ad S. Hadrianum I Papam contra Simoniam, cum subjunctis eò pertinentibus decem Testimonijs*; cujus titulus & principium: Τῷ τὰ πάντα ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ κυρίῳ Ἀδριανῷ, Πάπᾳ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, Ταράσιος ἀνάξιος Ἐπίσκοπος ἐν Κυρίῳ χαίρειν. Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως εὐαγγελικῶς ἀποστολικῶς τε καὶ πατρικῶς διδασκόμεθα, ἀφιλάργυρον τὸν τρόπον ἔχειν ἐν τῇ τῆς ἱερωσύνης ἁγιστείᾳ, &c. Vltimum autem suprà memoratorum decem Testimoniorum desinit his verbis: καὶ ἀκηράτου ζωῆς κληρονόμους ἀναδεικνύοντες. Plura de eodem Concilio, ijsdémque Canonibus, vide Tomo septimo suprà memoratæ editionis Conciliorum Parisinæ Labbæanæ à columnâ 1 usque ad colum. 936; sed præcipuè colum. 593 & 629.

(1) *Anno à creatione Mundi secundùm vulgarem supputationem Ecclesie Constantinopolitane 6296, Indict. 11; anno autem Christi 787 d. 24 Septembris.*

Decimo septimò, & quidem à fol. 131 pag. 1 usque ad fol. 136 pag. 2, *Pseudo-Concilij Constantinopolitani, in duas Actiones divisi, ideóque vulgo Primi & Secundi appellati*, in quo machinatione scelestissimi *Photij*, qui, eunuchus & laicus existens, Patriarchatum Constantinopolitanum per fraudem & vim invaserat, *trecenti octodecim* Episcopi

Epiſcopi A. C. 861, *Conſtantinopoli in Templo Sanctorum Apoſtolorum, S. Ignatij*, veri & legitimi Patriarchæ Conſtantinopolitani, injuſtiſſimam depoſitionem, ſimul & *Photij* illegitimam intruſionem irritè confirmârunt, *Canones ſeptendecim*; quorum titulus & principium: Κανόνες ἐκτεθέντες παρὰ τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης ἐν Κωνσταντινουπόλει α′ καὶ β′ Συνόδου, τῆς συστάσης ἐν τῷ πανσέπτῳ ναῷ τῶν ἁγίων καὶ πανευφήμων Ἀποστόλων. Κανὼν α′· Πρᾶγμα σεμνὸν οὕτω καὶ τίμιον καὶ τοῖς μακαρίοις καὶ ὁσίοις πατράσιν ἡμῶν πάλαι καλῶς ἐπινοηθὲν, &c. Plura de eodem Pſeudo-Concilio ijſdémque Canonibus vide in *Joannis Zonaræ* Syntagmate Canonum pag. 238 ac deinceps, & in *Theodori Balſamonis* Syntagmate Canonum pag. 549 ac deinceps; atque in Tomo octavo editionis Conciliorum Pariſinæ Labbæanæ col. 735, 736, & à columnâ 1511 uſque ad colum. 1524.

Decimo octavò, & quidem à fol. 136 pag. 2 uſque ad fol. 137 pag. 2, *Pſeudo-Concilij Photiani, Oecumenici Quaſi* (1) *Octavi, A. C. 879 à 383 Epiſcopis Conſtantinopoli in Magnâ Eccleſiâ Sanctæ Sophiæ ſive Sapientiæ Dei Verbi celebrati*, in quo tempore *Papæ Joannis Octavi*, poſt obitum *S. Ignatij*, veri & legitimi Patriarchæ Conſtantinopolitani, reſtitutio *Photij* confirmata, *verum & genuinum Concilium Oecumenicum octavum* abrogatum, Autoritas S. Sedis Apoſtolicæ ſuppreſſa, & è Symbolo Fidei particula illa, *Filióque*, ſublata eſt, *Canones tres*; quorum titulus & principium: Κανόνες ἐκτεθέντες παρὰ τῆς ἁγίας Συνόδου τῆς ἐν τῷ περιωνύμῳ ναῷ καὶ ἐπωνύμῳ (2) τοῦ Θεοῦ Λόγῳ συστάσης τὴν ἑβδόμην καὶ οἰκουμενικὴν Σύνοδον ἐπιβεβαιωσάσης, πᾶσαν δὲ σχισματικὴν καὶ αἱρετικὴν πλάνην ἀπελασάσης. Κανὼν α′· Ὥρισεν ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ὥστε εἴ τινες τῶν ἐξ Ἰταλίας κληρικῶν ἢ λαϊκῶν ἢ Ἐπισκόπων ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἢ Εὐρώπῃ ἢ Λιβύῃ διατρίβοντες ὑπὸ δεσμὸν, &c. Plura de eodem Pſeudo-Concilio Oecumenico *Quaſi-Octavo*, ijſdémque Canonibus, vide in *Joannis Zonaræ* Syntagmate Canonum pag. 260 ac deinceps, & in *Theodori Balſamonis* Syntagmate Canonum pag. 583 ac deinceps; ut & in Tomo octavo editionis Conciliorum Pariſinæ Labbæanæ columm. 1525, 1526, & in Tomo nono à columnâ 324 uſque ad col. 331.

Decimo nonò, & quidem à fol. 137 pag. 2 uſq; ad fol. 139 pag. 2, *S. Dionyſij Archiepiſcopi Alexandrini*, qui A. C. 265 obijt, *Epiſtola reſponſoria ad Baſilidem de diverſis Capitibus Canonicis*; cujus titulus & principium: Τοῦ μακαρίου Διονυσίου Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας.

(1) *Verum & legitimum* Concilium Conſtantinopolitanum Quartum, Oecumenicum autem ſive Generale Octavum, *celebratum à centum & duobus Epiſcopis à d. 5 Octobris A. 869 uſque ad diem ultimum Februarij A.* 870, *eſt illud, in quo* S. Ignatius, *verus & legitimus Patriarcha Conſtantinopolitanus, ab exilio cum dignitate revocatus, Sediq; Conſtantinopolitanæ reſtitutus,* Photius *autem cum ſuis Photianis exautoratus & anathemate damnatus eſt.* (2) *Ita quidem ibi ſcriptum eſt, ſed reverà legendum:* τοῦ τοῦ Θεοῦ Λόγου Σοφίας.

Διονύσιῳ Βασιλείδῃ τῷ ἀγαπητῷ μου υἱῷ καὶ ἀδελφῷ συλλειτουργῷ καὶ θεοπρεπεῖ. Ἐπέστειλάς μοι πιστότατε καὶ λογιώτατε υἱέ μου, πυνθανόμενος, καθ' ἣν ὥραν ἀπονηστίζεσθαι δεῖ τῇ τοῦ Πάσχα περιλύσει· τινὰς μὲν γὰρ &c. Eadem Epiſtola exſtat græcè & latinè in *Theodori Balſamonis* ſuprà citato Syntagmate Canonum, Pariſijs A. 1620 in folio edito, cum adjunctâ ejuſdem Theodori Ἑρμηνείᾳ ſive Expoſitione græcâ, pag. 879 & deinceps; ſed ibi ſtatim in principio pro Ἐπέστειλας legitur Ἀπέστειλας, & pro τῇ τοῦ Πάσχα περιλύσει legitur τὴν τοῦ Πάσχα ἡμέραν. Vide etiam editionem Conciliorum Pariſinam Labbæanam Tom. I colum. 831.

Vigeſimò, & quidem à fol. 139 pag. 2 uſque ad fol. 145 pag. 1, *S. Petri, Archiepiſcopi Alexandrini & Martyris*, qui A. C. 310 paſſus eſt, *Canones quindecim*; quorum *quatuordecim priores* deſumpti ſunt ex *Sermone ipſius de Pœnitentiâ*, & inſcribuntur atq; incipiunt hoc modo: Τοῦ ἁγίου Πέτρου, Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας καὶ Μάρτυρος, Κανόνες φερόμενοι ἐν τῷ περὶ μετανοίας αὐτοῦ λόγῳ. Κανὼν α'. Ἐπεὶ τοίνυν τέταρτον ἤδη Πάσχα ἐπικατείληφε τὸν διωγμὸν &c. *Decimus quintus* autem ſive ultimus Canon, *ex ejuſdem Sermone in Sanctum Paſcha* deſumptus, inſcribitur ſeparatim ac incipit his verbis: Κανὼν ιε'. Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Λόγου τοῦ εἰς τὸ Πάσχα. Οὐκ ἐγκαλέσει τις ἡμῖν παρατηρουμένοις τετράδα καὶ παρασκευήν, &c. Ijdem Canones exſtant græcè & latinè in ſuprà memorato *Theodori Balſamonis* Syntagmate Canonum Pariſino, cum ipſius Expoſitione græcâ, à pag. 887 uſque ad pag. 902. Vide etiam Librum *quintum* horum Commentariorum pag. 156, & editionem Conciliorum Pariſinam Labbæanam Tom. I à colum. 955 uſque ad colum. 968. Cæterùm tàm in editione Syntagmatis Canonum *Theodori Balſamonis* Pariſinâ, quàm in editione Conciliorum Pariſinâ Labbæanâ, deeſt hic titulus, Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Λόγου τοῦ εἰς τὸ Πάσχα, & annectitur Canon decimus quintus præcedentibus quatuordecim Canonibus immediatè, tanquam ex eodem ſuprà memorato *Sermone de Pœnitentiâ* deſumptus. Prætereà etiam notandum eſt, eundem Canonem in ijſdem duabus editionibus mutilum eſſe, &, nonnullis verbis omiſſis, ſic legi: τὴν δὲ παρασκευήν, ---- χαρμοσύνης ἡμέραν ἄγομεν. Ea igitur lacuna ex præſenti præſtantiſſimo Codice manuſcripto *Cæſareo* ſupplenda eſt hoc modo: τὴν δὲ παρασκευήν, διὰ τὸ πεπονθέναι αὐτὸν ὑπὲρ ἡμῶν· τὴν γὰρ κυριακὴν χαρμοσύνης ἡμέραν ἄγομεν.

Vigeſimo

Vigesimoprimò, & quidem à fol. 145 pag. 2 usq; ad fol. 147 pag. 1, *S. Gregorij Episcopi Neocæsareensis, cognomine Thaumaturgi, Epistola Canonica de ijs, qui in Barbarorum incursione idolothyta comederant, & alia quædam peccata commiserant*; cujus titulus & principium: Ἐπισολὴ Κανονικὴ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Ἐπισκόπου Νεοκαισαρείας τοῦ Θαυματουργοῦ περὶ τῶν ἐν τῇ καταδρομῇ τῶν Βαρβάρων εἰδωλόθυτα φαγόντων, ἢ καὶ ἕτερά τινα πλημμελησάντων. Οὐ τὰ βρώματα ἡμᾶς βαρεῖ, &c. Eadem Epistola, in Canones undecim divisa, exstat græcè & latinè in suprà memorato *Theodori Balsamonis* Syntagmate Canonum Parisino, cum ipsius Expositione græcâ, à pag. 902 usque ad pag. 916. Vide etiam editionem Conciliorum Parisinam Labbæanam Tom. I à columnâ 837 usque ad colum. 842.

Vigesimo secundò, & quidem à fol. 147 pag. 1 usque ad fol. 150 pag. 1, *S. Athanasij Magni, Archiepiscopi Alexandrini, Epistola Canonica ad Ammun Monachum*, cujus titulus & principium: Τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου Ἐπισολὴ πρὸς Ἀμμοῦν μονάζοντα. Πάντα μὲν καλὰ καὶ καθαρὰ τὰ τοῦ Θεοῦ ποιήματα, &c: & *ex ejusdem S. Athanasij Epistola festali trigesimâ nonâ Fragmentum Canonicum*, quod inscribitur atque incipit his verbis: Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς λθ' ἑορτασικῆς Ἐπισολῆς. Ἀλλ' ἐπειδὴ περὶ μὲν τῶν αἱρετικῶν ἐμνήσθημεν ὡς νεκρῶν &c. Vtrumque Scriptum exstat græcè & latinè in suprà memorato *Theodori Balsamonis* Syntagmate Canonum Parisino, cum ipsius Expositione græcâ, à pag. 916 usque ad pag. 922; & in editionis Conciliorum Parisinæ Labbæanæ Tomo secundo à columnâ 1703 usque ad colum. 1712.

Vigesimo tertiò, & quidem à fol. 150 pag. 1 usque ad fol. 164 pag. 1, *S. Basilij Magni, Cæsareæ in Cappadociâ Archiepiscopi, ad Amphilochium Iconiensem in Lycaoniâ Episcopum Epistolæ tres Canonicæ*; ab anonymo quodam antiquo *Scholiaste Græco* Annotationibus marginalibus & interlinearibus illustratæ; quarum prima inscribitur atque incipit his verbis: Τοῦ ἁγίου Βασιλείου Ἐπισκόπου Καισαρείας Καππαδοκίας Ἀμφιλοχίῳ Ἐπισκόπῳ Ἰκονίου περὶ κανόνων Ἐπισολὴ πρώτη. Ἀνοήτῳ, φησὶν, ἐπερωτήσαντι σοφίαν &c; secunda: Τοῦ αὐτοῦ περὶ κανόνων Ἐπισολὴ δευτέρα. Πάλαι πρὸς τὰς παρὰ εὐλαβείας σου προτεθείσας ἡμῖν ἐρωτήσεις &c; tertia: Τοῦ αὐτοῦ περὶ κανόνων Ἐπισολὴ τρίτη. Ἀπὸ ὁδοῦ μακρᾶς ἐπανελθὼν &c. Eædem tres Epistolæ, in octoginta quinque Canones divisæ, exstant græcè & latinè in suprà memorato *Theodori Balsamonis* Syntagmate Canonum Parisino, cum ipsius Expositione græcâ, à pag. 925 usque ad pag. 1016; & in editionis Concilio-

Conciliorum Parisinæ Labbæanæ Tomo secundo à columnâ 1715 usque ad colum. 1758.

Vigesimo quartò, & quidem fol. 164 pag. 1 & 2, *ex ejusdem S. Basilij ad eundem Amphilochium Epistolâ, inter Epistolas miscellaneas Tomi secundi Operum ipsius exstantes trecentesimâ nonagesimâ primâ, Fragmentum Canonicum de differentiâ ciborum contra Encratitas*; quod in præstantissimo hoc Codice manuscripto Cæsareo inscribitur atque incipit his verbis: Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς πρὸς τὸν αὐτὸν μακάριον Ἀμφιλόχιον γραφείσης ἐπιστολῆς περὶ τοῦ (1) ἀγνοεῖν τὸν Κύριον τὴν ἡμέραν τοῦ τέλους καὶ τὴν ὥραν. Τοῖς δὲ κομψοῖς Ἐγκρατίταις πρὸς τὸ σεμνὸν αὐτῶν πρόβλημα, διὰ τί καὶ ἡμεῖς οὐχὶ πάντα ἐσθίομεν; &c. Vide Operum *S. Basilij Magni*, Lutetiæ Parisiorum typis Nivellianis A. 1618 græcè & latinè duobus Tomis in folio editorum, Tomum secundum pag. 780, ubi, post tres suprà memoratas ejusdem Epistolas Canonicas, etiam hoc exstat Fragmentum, inscriptum Περὶ τῆς τῶν σιτίων διαφορᾶς, sive, *De ciborum differentiâ*; ut & à pag. 1167 usque ad pag. 1173, ubi eadem satis prolixa Epistola, numero *trecentesima nonagesima prima*, exstat integra, continens Responsiones ad varias Quæstiones sacras, ab *Amphilochio* ipsi propositas: quarum prima fuit de verbis *Christi* apud *S. Matthæum* cap. 24 vers. 36: Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ τῆς ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ Ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν, εἰ μὴ ὁ Πατήρ μου μόνος· hoc est: *De die autem illâ & horâ nemo scit, neq; Angeli Cœlorum, nisi solus Pater meus*: & apud *S. Marcum* cap. 13 vers. 32: Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ τῆς ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ Ἄγγελοι οἱ ἐν οὐρανῷ, οὐδὲ ὁ Υἱός, εἰ μὴ ὁ Πατήρ· hoc est: *De die autem illo vel horâ nemo scit, neque Angeli in Cœlo, neque Filius, nisi Pater.* Incipit igitur ibi Epistola illa his verbis: Τὸ ἐζητημένον ἤδη παρὰ πολλοῖς τὸ εὐαγγελικὸν ῥητὸν, περὶ τοῦ ἀγνοεῖν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὴν ἡμέραν τοῦ τέλους καὶ τὴν ὥραν, καὶ μάλιστα συνεχῶς προβαλλόμενον παρὰ τῶν Ἀνομοίων ἐπὶ καθαιρέσει τῆς δόξης τοῦ μονογενοῦς εἰς ἀπόδειξιν τοῦ, κατὰ τὴν οὐσίαν, ἀνομοίου, καὶ τῆς, κατὰ τὴν ἀξίαν, ὑφέσεως· ὡς οὐ δυναμένου οὔτε τὴν αὐτὴν ἔχειν φύσιν, οὔτε ἐν ὁμοιότητι μιᾷ νοεῖσθαι τοῦ μὴ πάντα εἰδότος πρὸς τὸν ἐμπεριλαβόντα τὴν εἴδησιν τῶν ὅλων τῇ προγνωστικῇ ἑαυτοῦ καὶ ἐπιβλητικῇ τῶν μελλόντων δυνάμει. τοῦτο νῦν παρὰ τῆς συνέσεως ἡμῖν, ὡς καινὸν, προεβλήθη. ἃ τοίνυν &c. Hoc est, *Godefrido Tilmanno* interprete: *Dictum illud Evangelicum, multorum quæstione exagitatum,* de-

(1) *Notandum obiter est, in ipso Codice manuscripto ante verbum* ἀγνοεῖν *recentiori manu interlineariter additam esse particulam negativam* μή; *quia videlicet* S. Basilius *responso suo affirmat & demonstrat,* Christum *diem & horam consummationis Mundi non ignorare, tanquam ejusdem cum Patre substantiæ.*

de Domino Jesu Christo nimirum ignorante diem & horam consummationis Mundi; quod ipsum ante alia Anomœis hæreticis frequentissimè est in ore omnibus ad convellendam gloriam Unigeniti, ad probandam essentiæ dissimilitudinem, & dignitatis diminutionem, quasi non posset aut deberet ejusdem naturæ particeps esse, aut in eâdem similitudine subintelligi is, qui nequaquam res omnes cognitione suâ complectebatur, cum eo, qui per vim & potentiam suam res universas prævidendi, & futura assequendi facultatem, ad omnia pertingeret cognoscenda: hoc ipsum, inquam, dictum à Prudentiâ tuâ tanquam novum nobis proponitur. Quocirca quæ &c.

Vigesimo quintò, & quidem à fol. 164 pag. 2 usque ad fol. 166 pag. 2, *ejusdem S. Basilij Magni Epistola ad Diodorum Episcopum Tarsensem adversus eos, qui duas sorores ducunt in matrimonium, & adversus eas, quæ duobus nubunt fratribus*; cujus titulus & principium: Τοῦ αὐτοῦ πρὸς Διόδωρον τὸν Ταρσοῦ κατὰ τῶν β' ἀδελφὰς γαμούντων, ἢ ἀδελφοῖς δυσὶ γαμουμένων. Ἀφίκετο ἡμῖν γράμματα τὴν ἐπιγραφὴν ἔχοντα Διοδώρου, τὰ δὲ ἐφεξῆς &c. Eadem Epistola exstat græcè & latinè in suprà memorato *Theodori Balsamonis* Syntagmate Canonum, cum ipsius Expositione græcâ, à pag. 1017 usque ad pag. 1022, & in editionis Conciliorum Parisinæ Labbæanæ Tomo secundo à colum. 1759 usque ad colum. 1766.

Vigesimo sextò, & quidem à fol. 166 pag. 2 & fol. 167 pag. 1, *ejusdem S. Basilij Magni Epistola ad Gregorium Presbyterum, ut mulierem cohabitantem à se dimittat*; cujus titulus & principium: Τοῦ αὐτοῦ πρὸς Γρηγόριον πρεσβύτερον, ὥστε χωρισθῆναι αὐτὸν τοῦ συνοίκου γυναικός. Ἐνέτυχόν σου τοῖς γράμμασι &c. Eadem Epistola exstat græcè & latinè in suprà memorato *Theodori Balsamonis* Syntagmate Canonum, cum ipsius Expositione græcà, à pag. 1022 usque ad pag. 1026, & in editionis Conciliorum Parisinæ Labbæanæ Tomo secundo colum. 1765 & 1766.

Vigesimo septimò, & quidem fol. 167 pag. 1 & 2, *ejusdem S. Basilij Magni Admonitio ad Chorepiscopos, ne sine ipso fiant ministri præter canones*; cujus titulus & principium: Τοῦ αὐτοῦ Χωρεπισκόποις, ὥστε μὴ γίνεσθαι χωρὶς αὐτοῦ ὑπηρέτας παρὰ τοὺς κανόνας. Πάνυ με λυπεῖ, &c. Eadem Admonitio exstat græcè & latinè in suprà memorato *Theodori Balsamonis* Syntagmate Canonum, cum ipsius Expositione græcâ, pag. 1026 & 1027, & in editionis Conciliorum Parisinæ Labbæanæ Tomo secundo colum. 1767 & 1768.

Vigesimo octavò, & quidem fol. 167 pag. 2 & fol. 168 pag. 1, *ejusdem S. Basilij Magni Epistola ad Episcopos sibi subjectos, ne pecunijs ordinent*; cujus titulus & principium: Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τοὺς ὑφ' ἑαυτὸν Ἐπισκόπους, ὥστε μὴ χειροτονεῖν ἐπὶ χρήμασι. Τὸ τοῦ πράγματος ἄτοπον &c. Eadem Epistola exstat græcè & latinè in suprà memorato *Theodori Balsamonis* Syntagmate Canonum, cum ipsius Expositione græcâ, pag. 1028, 1029, & in editionis Conciliorum Parisinæ Labbæanæ Tomo secundo colum. 1769 & 1770.

Vigesimo nonò, & quidem à fol 168 pag. 1 usque ad fol. 169 pag. 2, *ex ejusdem S. Basilij Magni Capite vigesimo septimo & vigesimo nono Operis de Spiritu Sancto ad Amphilochium Fragmenta duo*; quorum primum inscribitur atque incipit hoc modo: Τοῦ ἁγίου Βασιλείου ἐκ τοῦ κζ' κεφαλαίου τῶν περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος πρὸς τὸν μακάριον Ἀμφιλόχιον γεγραμμένων. Τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πεφυλαγμένων δογμάτων καὶ κηρυγμάτων &c; alterum autem: Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ κθ' κεφαλαίου τῆς αὐτῆς πραγματείας. Πρός γε μὴν τὸ ἀμάρτυρον &c. Exstant duo hæc Fragmenta græcè & latinè in suprà memorato *Theodori Balsamonis* Syntagmate Canonum, cum ipsius Expositione græcâ, à pag. 1029 usq; ad pag. 1036, & in Editionis Conciliorum Parisinæ Labbæanæ Tomo secundo à col. 1771 usq; ad col. 1776.

Trigesimò, & quidem à fol. 169 pag. 2 usque ad fol. 171 pag. 1, *Theophili Archiepiscopi Alexandrini* Προσφώνησις sive *Edictum, cum Theophania die Dominico instarent*; cujus titulus & principium: Θεοφίλου Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας, τῶν Θεοφανίων ἐπιστάντων ἐν κυριακῇ, Προσφώνησις. Καὶ τὸ ἔθος καὶ τὸ πρέπον &c: *ejusdem Commonitorium ad Ammonem, in Canones decem divisum*; cujus titulus & principium: Τοῦ αὐτοῦ Ὑπομνηστικὸν, ὅπερ ἔλαβε Ἀμμῶν διὰ τὴν Λυκώ. Περὶ τῶν κοινωνησάντων τοῖς Ἀρειανοῖς &c: *ejusdem Responsum Canonicum ad Aphyngium de Catharis hæreticis*; cujus titulus & principium: Τοῦ αὐτοῦ (1) ἈΦΥΓΓΙΏ περὶ τῶν λεγομένων Καθαρῶν. Δεδήλωκέ μοι ἡ σὴ εὐλάβεια, ὥς τινες &c: *ejusdem Responsum Canonicum ad Agathum Episcopum*; cujus titulus & principium: Τοῦ αὐτοῦ (2) ἈΓΆΘΩ Ἐπισκόπῳ. Ἀγνοοῦσι τοὺς τῆς ἐκκλησίας νόμους ὁ Μάξιμος &c: *ejusdem Responsum Canonicum ad Menam Episcopum*; cujus titulus & principium: Τοῦ αὐτοῦ Μηνᾷ Ἐπισκόπῳ. Νόμιμον πρᾶγμα πεποιήκασιν &c. Eadem ejusdem *Theo-*

phili

(1) Tàm in Theodori Balsamonis *Syntagmate Canonum pag.* 1073, *quàm in editione Conciliorum Parisinâ Labbæanâ Tom. II colum.* 1801, *pro* ἈΦΥΓΓΙΏ *perperàm & corruptè legitur* ἈΦΗΓΗΣΙΣ.

(2) *In ijsdem suprà memoratis editionibus pro* ἈΓΆΘΩ *legitur* ἈΓΆΘΩΝΙ.

phili Scripta Canonica exſtant græcè & latinè in ſuprà memorato *Theodori Balſamonis* Syntagmate Canonum, cum ipſius Expoſitione græcâ, à pag. 1067 uſque ad pag. 1075, & in editionis Conciliorum Pariſinæ Labbæanæ Tomo ſecundo à colum. 1797 uſque ad col. 1804.

Trigeſimo primò, & quidem à fol. 171 pag. 1 uſque ad fol. 172 pag. 1, *Reſponſa Canonica Timothei Archiepiſcopi Alexandrini, qui unus fuit trecentorum quinquaginta Sanctorum Patrum Concilij Conſtantinopolitani primi ſive Oecumenici ſecundi, ad varias Interrogationes à quibuſdam Epiſcopis & Clericis ipſi propoſitas*; quorum titulus & principium: Ἀποκρίσεις κανονικαὶ Τιμοθέου τοῦ ἁγιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας, ἑνὸς τῶν ρν' ἁγίων Πατέρων τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει, πρὸς τὰς προσενεχθείσας αὐτῷ ἐπερωτήσεις παρά τινων Ἐπισκόπων καὶ Κληρικῶν. Ἐρώτησις α'. Ἐὰν παιδίον κατηχούμενον &c. Eædem Interrogationes & Reſponſiones Canonicæ exſtant græcè & latinè in ſuprà memorato *Theodori Balſamonis* Syntagmate Canonum, cum ipſius Expoſitione græcâ, à pag. 1059 uſque ad pag. 1067, & in editionis Conciliorum Pariſinæ Labbæanæ Tomo ſecundo à col. 1791, uſq; ad col. 1798. Sunt autem ibi tantùm quindecim; quarum ultima eſt hæc: ΙΕ'. Ἐάν τινος γυνὴ πνεῦμα ἔχῃ καὶ σίδηρα φορῇ, ὁ ἀνὴρ δὲ λέγῃ, ὅτι οὐ δύναμαι ἐγκρατεύσασθαι, καὶ θέλῃ λαβεῖν ἄλλην, εἰ ὀφείλει λαβεῖν ἄλλην ἢ οὔ; Ἀπόκρισις· Μοιχεία μεσολαβεῖ τὸ πρᾶγμα, καὶ περὶ τούτου τί ἀποκρίνασθαι οὐχ εὑρίσκω. Sed notandum obiter eſt, in *Theodori Balſamonis* Syntagmate pro μεσολαβεῖ τὸ πρᾶγμα perperàm legi μεταλαβεῖ τῷ πράγματι, & in editione Conciliorum Labbæanâ pro μεσολαβεῖ τὸ πρᾶγμα ſimiliter perperàm legi μεσολαβεῖ τῷ πράγματι. Verbum enim μεσολαβεῖν accuſativum adſciſcit, non autem dativum.

Trigeſimo ſecundò, & quidem à fol. 172 pag. 1 uſque ad fol. 173 pag. 2, *S. Athanaſij Magni, Archiepiſcopi Alexandrini, Epiſtola Canonica ad Ammun Monachum*; de quâ vide plura ſuperiùs in eodem hoc Codice num. 22, pag. 415.

Trigeſimo tertiò, & quidem fol. 173 pag. 2 & fol. 174 pag. 1, *ejuſdem S. Athanaſij Magni Epiſtola ad Rufinianum Epiſcopum*; cujus titulus & principium: Τοῦ αὐτοῦ Ἐπιστολὴ πρὸς Ῥουφινιανὸν Ἐπίσκοπον. Κυρίῳ υἱῷ καὶ ποθεινοτάτῳ συλλειτουργῷ Ῥουφινιανῷ Ἀθανάσιος ἐν Κυρίῳ χαίρειν. Σὺ μὲν, ὡς υἱῷ ἠγαπημένῳ πρέποντα, πρὸς πατέρα γράφεις· ἐγγίσαντα γοῦν σε &c. Eadem Epiſtola exſtat græcè & latinè in ſuprà memorato *Theodori Balſamonis* Syntagmate

Canonum, cum ipsius Expositione græcâ, à pag. 923 usque ad pag. 925, & in editionis Conciliorum Parisinæ Labbæanæ Tomo secundo à col. 1711 usque ad colum. 1716.

Trigesimo quartò, & quidem à fol. 174 pag. 1 usque ad fol. 176 pag. 1, *S. Cyrilli Archiepiscopi Alexandrini Epistolæ quatuor Canonicæ;* quarum *prima ad Maximum Diaconum Antiochenum* inscribitur atque incipit hoc modo: Τοῦ ἁγίου Κυρίλλου Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας Μαξίμῳ Διακόνῳ Ἀντιοχείας ὑπομνηστικόν. Ἔμαθον παρὰ τοῦ ἀγαπητοῦ μονάζοντος Παύλου, ὅτι &c; *secunda ad Gennadium Presbyterum & Archimandritam:* Τοῦ αὐτοῦ πρὸς Γεννάδιον Πρεσβύτερον καὶ Ἀρχιμανδρίτην. Τὸ μὲν εὔτονον εἰς εὐλάβειαν τῆς σῆς θεοσεβείας οὐ νῦν ἔγνων, &c; *tertia ad Domnum Episcopum Antiochenum:*. Τοῦ αὐτοῦ πρὸς Δόμνον Ἀντιοχείας. Ἕκαστα τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων, &c; *quarta ad Episcopos in Lybiâ & Pentapoli:* Τοῦ αὐτοῦ τοῖς κατὰ Λιβύην καὶ Πεντάπολιν Ἐπισκόποις. Παντὸς τοῦ χρησίμου καὶ ἀναγκαίου πρὸς οἰκοδομὴν τῶν λαῶν &c. Eædem quatuor Epistolæ exstant græcè & latinè in Parte secundâ Tomi quinti Operum *S. Cyrilli*, à *Joanne Auberto*, Ecclesiæ Laudunensis Canonico doctissimo, Parisijs A. 1638 in folio editorum, pag. 191, 192, 209, 211. Duæ autem posteriores exstant etiam in suprà memorato *Theodori Balsamonis* Syntagmate Canonum, cum ipsius Expositione græcâ, à pag. 1076 usque ad pag. 1081; & in editionis Conciliorum Parisinæ Labbæanæ Tomo tertio à colum. 1487 usque ad colum. 1492.

Trigesimo quintò, & quidem à fol. 176 pag. 1 usque ad fol. 178 pag. 1, *Gennadij Patriarchæ Constantinopolitani, qui A.C. 471 obijt, & Concilij Constantinopolitani septuaginta trium Episcoporum* (1) *A.C. 459 cum ipso contra Simoniacas corruptelas celebrati, Epistola Encyclica sive Circularis ad omnes Metropolitanos;* cujus titulus & principium: Ἐγκύκλιος Ἐπιστολὴ Γενναδίου τοῦ ἁγιωτάτου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τῆς σὺν αὐτῷ ἁγίας Συνόδου, πρὸς ἅπαντας τοὺς ὁσιωτάτους Μητροπολίτας. Τῷ θεοφιλεστάτῳ καὶ ὁσιωτάτῳ Συλλειτουργῷ τῷ δεσπότῃ --- Γεννάδιος καὶ ἡ ἐνδημοῦσα τῇ φιλοχρίστῳ καὶ βασιλίδι Κωνσταντινουπόλει Νέᾳ Ῥώμῃ ἁγία Σύνοδος. Ὁ Δεσπότης ἡμῶν καὶ Θεὸς καὶ Σωτὴρ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐγχειρίσας τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ μαθηταῖς τοῦ Εὐαγγελίου τὸ κήρυγμα, &c. Eadem *Epistola Synodica & Circularis* exstat in suprà memorato *Theodori Balsamonis* Syntagmate Canonum à pag. 1084 usque ad pag. 1087, & in editionis Conciliorum Parisinæ Labbæanæ Tomo quarto à colum. 1025 usque ad

(1) *Tempore* S. Leonis I Papæ; *qui electus est d.* 10 *Maij A. C.* 440, *& d.* 11 *Aprilis A.* 461 *obijt.*

ad colum. 1030. Sed utrobique in Inſcriptione ſive Titulo iſtius Epiſtolæ poſt verba hæc, πρὸς ἅπαντας τοὺς ὁσιωτάτους Μητροπολίτας, perperàm ab aliquo interpolatore additum eſt, καὶ πρὸς τὸν Πάπαν Ῥώμης, hoc eſt, & ad Papam Vrbis Romæ. Hoc enim gloſſema ſeu additamentum in præſtantiſſimo hoc Codice manuſcripto Cæſareo rectè deeſt. Quandoquidem etiam eidem Epiſtolæ in fine annexa ſunt hæc verba: Τούτῳ τῷ ἐπιστολιμαίῳ λόγῳ σὺν αὐτῷ δὴ τῷ Γενναδίῳ ὑπέγραψαν καὶ οἱ ἑβδομήκοντα τρεῖς· hoc eſt: *Huic epiſtolari ſermoni cum ipſo Gennadio ſubſcripſerunt etiam illi ſeptuaginta tres Epiſcopi, qui cum eo convenerant;* notandum eſt, eas ſubſcriptiones in *Theodori Balſamonis* Syntagmate Canonum omninò deeſſe, quia illas, tanquam ſuperfluas, de induſtriâ omiſit, & generalem earum mentionem ſufficere cenſuit. In editione autem Conciliorum Pariſinâ Labbæanâ ſuperſunt ex iiſdem ſubſcriptionibus tantùm hæ quinque:

Gennadius, Epiſcopus Conſtantinopolis Novæ Romæ;
Joannes, Epiſcopus Metropolis Heracleæ;
Anaſtaſius, Epiſcopus Metropolis Ancyræ;
Eunomius, Epiſcopus Metropolis Nicomediæ;
Petrus, Epiſcopus Metropolis Nicææ.

Quibus ſubjungitur hæc clauſula:

Et alij, quorum nomina exciderunt injuriâ temporum.

Atenimverò beneficio præſtantiſſimi iſtius Codicis manuſcripti Cæſarei, de quo in præſens ex profeſſo agitur, conſervatæ adhuc ſuperſunt non ſolùm omnes *ſeptuaginta tres* ſubſcriptiones, unà cum ſubſcriptione ipſius *Gennadij*, quæ eſt *prima* & ſimul *ſeptuageſima quarta*, verùm etiam prætereà aliæ *ſeptem*, ita videlicet, ut in univerſum ſint *ſubſcriptiones octoginta una*, unâ & eâdem pervetuſtâ manù eleganter exaratæ, & ipſi Epiſtolæ Synodicæ ac Circulari ſubjunctæ hoc ordine & modo:

Ἐρρωμένος ἐν Κυρίῳ ὑπερεύχου ἡμῶν θεοφιλέστατε ἀδελφέ.

ΑΙ ὙΠΟΓΡΑΦΑΙ.

Γεννάδιος, Ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ῥώμης, ὑπέγραψα·
Ἰωάννης, Ἐπίσκοπος Μητροπόλεως Ἡρακλείας, ὑπ·
Ἀναστάσιος, Ἐπίσκοπος Μητροπόλεως Ἀγκύρας, ὑπ·
Εὐνόμιος, Ἐπίσκοπος Μητροπόλεως Νικομηδείας, ὑπ·
Πέτρος, Ἐπίσκοπος Μητροπόλεως Νικαίας, ὑπ·
Περγάμιος, Ἐπίσκοπος Μητροπόλεως Ἀντιοχείας Πισιδῶν, ὑπ·

Παῦλος, Ἐπίσκοπος Μητροπόλεως Μαριανουπολιτῶν, ὑπ·
Νουνέχιος, Ἐπίσκοπος Μητροπόλεως Λαοδικείας, ὑπ·
Πέτρος, Ἐπίσκοπος Μητροπόλεως Γαγγρῶν, ὑπ·
Καρτέριος, Ἐπίσκοπος Μητροπόλεως Κλαυδιουπολιτῶν, ὑπ·
Ἀγαπητὸς, Ἐπίσκοπος Μητροπόλεως Ῥόδων, ὑπ·
Ἐλευθέριος, Ἐπίσκοπος Μητροπόλεως Χαλκηδόνος, ὑπ·
Στέφανος, Ἐπίσκοπος Μητροπόλεως Ἱεραπόλεως Εὐφρατησίας, ὑπ·
Γρηγόριος, Ἐπίσκοπος Μητροπόλεως Ἀδριανουπολιτῶν, ὑπ·
Λουκιανὸς, Ἐπίσκοπος Μητροπόλεως Βύζης, ὑπ·
Εὐνόϊος, Ἐπίσκοπος Μητροπόλεως Μυτιλήνης, ὑπ·
Θαλάσσιος, Ἐπίσκοπος Μητροπόλεως Παρίου, ὑπ·
Μάξιμος, Ἐπίσκοπος Μητροπόλεως Λαοδικείας Συρίας, ὑπ·
Γερόντιος, Ἐπίσκοπος Μητροπόλεως Σελευκείας, ὑπ·
Εὐστάθιος, Ἐπίσκοπος Παρνασοῦ, ὑπ·
(1)Νετίρας, Ἐπίσκοπος Γάζης, ὑπ·
Θεοδόσιος, Ἐπίσκοπος Κανώθας, ὑπ·
Ἀνατόλιος, Ἐπίσκοπος Ἀθηνῶν, ὑπ·
Στέφανος, Ἐπίσκοπος Προυσαέων, ὑπ·
Κυριακὸς, Ἐπίσκοπος Ἀπολλωνιατῶν, ὑπ·
Ἀκάκιος, Ἐπίσκοπος Αντάνδρων, ὑπ·
Πλουτάρχος, Ἐπίσκοπος Πλαταιῶν, ὑπ·
Κυριακὸς, Ἐπίσκοπος Καρφίων, ὑπ·
Ἀφόβιος, Ἐπίσκοπος Κορωνείας, ὑπ·
Μακεδὼν, Ἐπίσκοπος Μαγυδῶν, ὑπ·
Ῥουφῖνος, Ἐπίσκοπος Αἰγαίων, ὑπ·
Παλλάδιος, Ἐπίσκοπος Ἄνδρου, ὑπ·
Φωτεινὸς, Ἐπίσκοπος Ὄτρου, ὑπ·
Εὐτρόπιος, Ἐπίσκοπος Αὐρηλιουπόλεως, ὑπ·
Ἰωάννης, Ἐπίσκοπος Ἐχελισηνῆς, ὑπ·
Φωτεινὸς, Ἐπίσκοπος τῶν Θερμῶν, ὑπ·
Ὑπάτιος, Ἐπίσκοπος Γερμηνῶν, ὑπ·
Σαββάτιος Ἐπίσκοπος ὑπ·
Εὐδόξιος, Ἐπίσκοπος Βοασόρου, ὑπ·
Βασίλειος, Ἐπίσκοπος Ναυκλέων, ὑπ·
Ποιμὴν, Ἐπίσκοπος Κλύσματος, ὑπ:

(1) Is in subscriptione Concilij Ephesini Oecumenici III appellatur Νετόρας. Vide edit. Concil. Paris. Labb. Tom. III colum. 542 & 692.

Ἀπόλλων,

Ἀπόλλων, Ἐπίσκοπος Πιθανίας, ὑπ·
Ἡσαΐας, Ἐπίσκοπος Ναυκρατιτῶν, ὑπ·
Ἰσαὰκ, Ἐπίσκοπος Θύνεως, ὑπ·
Ἐλπίδιος, Ἐπίσκοπος Ταμιάθεως, ὑπ·
Μαρίων, Ἐπίσκοπος Κυνῶν, ὑπ·
Θεότεκνος, Ἐπίσκοπος Ἀσινῆς, ὑπ·
Ἀπλικὸς, Ἐπίσκοπος Μαληνῶν, ὑπ·
Θεόπιμος, Ἐπίσκοπος Ἀκμονείας, ὑπ·
Χαρίτων, Ἐπίσκοπος Ἀππίας, ὑπ·
Σεκῖνος, Ἐπίσκοπος Μητροπόλεως Μαξιμιανουπόλεως, ὑπ·
Μάξιμος, Ἐπίσκοπος Ζαγυλέως, ὑπ·
Ἀθανάσιος, Ἐπίσκοπος τῶν Ξοϊτῶν, ὑπ·
Πλουσάμμων, Ἐπίσκοπος τῶν Νικιωτῶν, ὑπ·
Πάπας, Ἐπίσκοπος τῶν Ἐλεϊτῶν, ὑπ·
Θεωνᾶς, Ἐπίσκοπος Βουτῶν, ὑπ·
Ἀπόλλων, Ἐπίσκοπος Ἀντίφρων, ὑπ·
Ἄγαθος, Ἐπίσκοπος Πεκιοικίδος, ὑπ·
Πέτρος, Ἐπίσκοπος Ἡφαίστου, ὑπ·
Ἀπολλώνιος, Ἐπίσκοπος Ἀθρίβεως, ὑπ·
Πέτρος, Ἐπίσκοπος Θύθεως, ὑπ·
Ἁρποκρᾶς, Ἐπίσκοπος Τάνεως, ὑπ·
Παῦλος, Ἐπίσκοπος Σεβεννυτοῦ, ὑπ·
Ἀριστοτέλης, Ἐπίσκοπος Ἐχινεατῶν, ὑπ·
Φώτιος, Ἐπίσκοπος Βαβυλῶνος, ὑπ·
Αὐγουστῖνος, Ἐπίσκοπος Νέας Μαρκιανῆς, ὑπ·
Ἰωάννης, Ἐπίσκοπος Νικοπόλεως Ἀρμενίας, ὑπ·
Ἰουλιανὸς, Ἐπίσκοπος Κῶου, ὑπ·
Σαββάτιος, Ἐπίσκοπος Ἀγχιάλου, ὑπ·
Στρατοκλῆς, Ἐπίσκοπος Προκοννήσου, ὑπ·
Ἰωάννης, Ἐπίσκοπος Τρανουπόλεως, ὑπ·
Μάξιμος, Ἐπίσκοπος Λιβύης, ὑπ·
Θεοδόσιος, Ἐπίσκοπος Τραϊανουπόλεως, ὑπ·
Μαρῖνος, Ἐπίσκοπος Ἐπιφανείας, ὑπ·
Βασίλειος, Ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας, ὑπ·
Ἰωάννης, Ἐπίσκοπος Γερμανικείας, ὑπ·

Ἴνδιμος,

Ἴνδιμος, Ἐπίσκοπος Εἰρηνουπόλεως, ὑπ·
Τιμόθεος, Ἐπίσκοπος Δολίχης, ὑπ·
Φοντιανὸς, Ἐπίσκοπος Σαγαλασοῦ, ὑπ·
Δοκιμάσιος, Ἐπίσκοπος Μαρωνείας, ὑπ·
Ἰοβῖνος, Ἐπίσκοπος Διβελτοῦ, ὑπέγραψα.

Trigeſimo ſextò, & quidem fol. 178 pag. 1 & 2, *Epiſtola Conſtantinopoli ſcripta ad Martyrium, Epiſcopum Antiochenum, quomodo recipiendi ſint hæretici ad Catholicam Eccleſiam ſe convertentes;* cujus titulus & principium: Ἐπιστολὴ γραφεῖσα ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως Μαρτυρίῳ Ἐπισκόπῳ Ἀντιοχείας περὶ τοῦ, ὅπως χρὴ δέχεσθαι τοὺς αἱρετικοὺς προσερχομένους τῇ ἁγίᾳ καὶ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ. Τινὰ διελέχθη μοι ὁ θεοφιλέστατος Πρεσβύτερος Ἀντώνιος περὶ τῶν προστιθεμένων τῇ ὀρθοδοξίᾳ &c. Plura de eodem argumento vide Libri *quinti* horum Commentariorum pag. 119 & deinceps.

Trigeſimo ſeptimò, & quidem à fol. 178 pag. 2, uſque ad fol. 183 pag. 1, *S. Gregorij, Nyſſeni in Cappadociâ Epiſcopi, Epiſtola Canonica ad Letoium Epiſcopum Melitenæ in Cappadociâ;* cujus titulus & principium: Ἐπιστολὴ Κανονικὴ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Ἐπισκόπου Νύσσης πρὸς τὸν ἐν ἁγίοις Λητόϊον Ἐπίσκοπον Μελιτηνῆς. Ἓν καὶ τοῦτο τῶν εἰς τὴν ἁγίαν ἑορτὴν συντελούντων &c. Eadem Epiſtola exſtat græcè & latinè in ſuprà memorato *Theodori Balſamonis* Syntagmate Canonum, cum ipſius Expoſitione græcâ, à pag. 1036 uſque ad pag. 1059, & in editionis Conciliorum Pariſinæ Labbæanæ Tomo ſecundo à colum. 1775 uſque ad colum. 1792.

Trigeſimo octavò, & quidem fol. 183 pag. 1 & 2, *ex S. Gregorij Nazianzeni Carminibus Fragmentum de Libris Canonicis Sacræ Scripturæ Veteris & Novi Teſtamenti;* cujus titulus & principium: Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ἐκ τῶν ἐμμέτρων αὐτοῦ ποιημάτων. Ὄφρα δὲ μὴ ξείνῃσι νόον κλέπτοιο βίβλοισι &c. Vide editionis Operum *S. Gregorij Nazianzeni* Pariſinæ græco-latinæ A. 1611 in folio Tomum ſecundum pag. 98; ubi illud Carmen incipit his verbis: Θείοις ἐν λογίοισιν ἀεὶ &c.

Trigeſimo nonò, & quidem à fol. 183 pag. 2 uſque ad fol. 184 pag. 2, *ex Amphilochij, Iconienſis in Lycaoniâ Epiſcopi, Epiſtola Jambicâ ad Seleucum Fragmentum de Libris Canonicis Scripturæ Sacræ Veteris & Novi Teſtamenti;* cujus titulus & principium: Τοῦ ἐν ἁγίοις Ἀμφιλοχίου Ἐπισκόπου τοῦ Ἰκονίου ἐκ τῶν πρὸς Σέλευκον Ἰάμβων.

Πλὴν

Πλίω ἀλλ' ἐκεῖνο ϖεοσμαθεῖν μάλιςά σοι Πεοσῆκον &c. Vide Operum *Amphilochij* editionem græco-latinam Parisiensem A. 1644 in folio pag. 116 & 130; ut & Librum *quartum* horum Commentariorum pag. 8 & 9.

Quadragesimò, & quidem à fol. 183 pag. 1 usque ad fol. 184 pag. 2, recentiori manu in margine, *S. Cyrilli Archiepiscopi Alexandrini Capita sive Anathematismi duodecim contra Nestorium hæresiarcham;* quorum titulus & principium: Τοῦ μακαριωτάτου Κυρίλλου, Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας, Κεφάλαια ιβ' κατὰ Νεςορίου τοῦ δυσσεβοῦς καὶ τῶν ὁμοφρονούντων αὐτῷ, ἅπερ ὡς κανόνες ἐμφέρεται ἐν τῇ ἁγίᾳ τρίτῃ καὶ οἰκουμενικῇ Συνόδῳ. Κεφάλαιον α'. Εἴ τις οὐχ' ὁμολογεῖ Θεὸν εἶναι κατ' ἀλήθειαν τὸν Ἐμμανουὴλ, &c. Vide Partem secundam Tomi quinti Operum *S. Cyrilli Alexandrini*, à *Joanne Auberto* Parisijs A. 1638 in folio editorum, pag. 76, ubi ijdem Anathematismi *Epistolæ S. Cyrilli ad Nestorium* in fine adjuncti sunt; ut & editionis Conciliorum Parisinæ Labbæanæ Tomum tertium columnâ 811 ac deinceps, ubi ijdem exstant *Anathematismi* cum eorum *Declarationibus, Objectionibus*, & *Defensionibus*.

Quadragesimo primò, & quidem à fol. 184 pag. 2 usq; ad fol. 185 pag. 1, *S. Anastasij Sinaitæ, Patriarchæ Antiocheni, Demonstratio historica, magnam & Angelicam esse Summi Sacerdotis dignitatem, nec Sacerdotem judicari posse à laico, sed tantùm ab alio majori Sacerdote.* Ipsa tituli græci verba cum principio Narrationis sunt hæc: Τοῦ ἁγιωτάτου Ἀναςασίου, Πατριάρχου Ἀντιοχείας, Ἀπόδειξις, ὅτι μέγα καὶ Ἀγγελικὸν τὸ Ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα· ὅτι καὶ ἀδύνατον ἀνακρίνεσθαι Ἱερέα ὑπὸ λαϊκοῦ, ἀλλ' ὑπὸ μείζονος Ἀρχιερέως, καθὼς καὶ οἱ κανόνες φασίν. Ἐν τῇ Ἐκκλησιαςικῇ Ἱςορίᾳ Φίλωνος τοῦ Φιλοσόφου εὑρὼν τι τοιοῦτον· ὅτι περὶ ἐν τῷ καιρῷ τοῦ διωγμοῦ Ἐπίσκοπός τις; &c. Vide etiam Librum *tertium* horum Commentariorum pag. 196, atque Librum *quartum* pag. 65, 168 & 169.

Quadragesimo secundò, & quidem fol. 185 pag. 2, *ejusdem S. Anastasij Narratio sacra de S. Gregorio Magno, primo ejus nominis Papâ Romano, qui* (1) *ob quatuor Libros Dialogorum, quos de Vitâ & Miraculis Patrum Italicorum, & de æternitate animarum composuit, vulgò cognominatur Dialogus.* Inscribitur ea atque incipit hoc modo: Τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Ἀναςασίου Διήγησις ἱερὰ περὶ τοῦ Πάπα Ῥώμης Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου καὶ θαυματουργοῦ. Διηγήσατο ἡμῖν τις Πρεσβύ-

(1) Vide Librum quartum horum Commentariorum pag. 208 & 209; & suprà pag. 336.

Πρεσβύτερος ὀνόματι Πέτρος, ἐλθὼν ἀπὸ Ῥώμης περὶ τοῦ ἐν ἁγίοις Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου τοῦ Πάπα τῆς αὐτῆς πόλεως, ὅτι &c.

Quadragesimo tertiò, & quidem à fol. 186 pag. 1 usque ad fol. 200 pag. 2, *S. Joannis Damasceni Epitome Panarij sive Operis* (1) *S. Epiphanij, Constantiæ in Cypro Episcopi, adversus Octoginta Hæreses, cum Continuatione usque ad suam* (2) *ætatem*. Inscribitur ea ibi atque incipit hoc modo: Τοῦ μακαρίου ΕΠΙΦΑΝΙΟΥ Ἐπισκόπου Κύπρου Διήγησις σύντομος τῶν ἐκτεθεισῶν αἱρέσεων πασῶν ἤτοι δογμάτων, ὧν μητέρες τε καὶ πρωτότυποι καὶ ὀνομασαὶ τέσσαρες, ἐξ ὧν αἱ ἄλλαι πᾶσαι ἐφύησαν. Α΄. Βαρβαρισμός· ὅστις καθ' ἑαυτὸν διήρκεσεν ἀπὸ ἡμερῶν τοῦ Ἀδὰμ ἐπὶ δέκα γενεὰς ἕως τοῦ Νῶε. Βαρβαρισμὸς δὲ κέκληται, ἀπὸ τοῦ τοὺς μὴ τότε ἀνθρώπους ἀρχηγόν τινα ἔχειν ἢ μίαν συμφωνίαν, ἀλλ' ὅτι &c. Ultimum autem ejusdem Epitomes Historiæ Hæresceum Caput, quod Περὶ Ἀποσχιστῶν, οἳ καὶ Δοξάριοι λέγονται, inscriptum est, definit his verbis; καὶ ἀπέσω ἐξ ἴσου καὶ ἡ τῶν εἰκονοκλαστῶν παράνοια, καὶ ἡ τῶν Ἀποσχιστῶν παραφροσύνη, τὰ ἐκ διαμέτρου κατὰ καὶ ὁμότιμα τὴν ἀσέβειαν. Edidit quidem hunc *S. Joannis Damasceni* Librum doctissimus Societatis Sorbonicæ Theologus *Joannes Baptista Cotelerius* Lutetiæ Parisiorum A. 1677 græcè & latinè in quarto, in Tomo primo Monumentorum Ecclesiæ Græcæ à pag. 278 usque ad pag. 337; operæ pretium tamen fuerit, eam editionem cum pervetusto hoc & spectatu dignissimo Exemplari manuscripto *Cæsareo* à capite ad calcem diligentissimè conferri. Consule etiam suprà laudati *Cotelerij* ad eundem Librum pereruditas Notas à columnâ 757 usque ad colum. 793. Quandoquidem autem is ibi mentionem quoque facit aliorum duorum ejusdem Libri veterum manuscriptorum Exemplarium, in Augustissimæ Bibliothecæ Cæsareæ Codicibus manuscriptis Theologicis Græcis *ducentesimo secundo* & *ducentesimo quadragesimo septimo* exstantium, de quibus Libri *quinti* horum Commentariorum pag. 2 & 126 obiter egi; simul etiam ibidem optat, ut *Epilogus* posterioris istius Exemplaris, cujus non nisi principium & finem olim exhibui, integer tunc à me fuisset exhibitus, libentissimè nunc illi gratificabor, ideóque totum jam memoratum *Epilogum* optimâ fide hîc subjungo: Καὶ ταῦται μὲν αἱρέσεις αἱ προγραφεῖσαι ἐγράφησαν κατ' ἐπιτομήν, διὰ τὸ εἶναι ταύτας τῶν λοιπῶν γεννητικάς, ἐπεὶ πᾶσαι εἰσὶ τὸν ἀριθμὸν ρ΄. Τούτων ἁπάντων ὥσπερ τινῶν βόθρων ἡ ἁγία καὶ καθολικὴ ἐκκλησία ἐκφεύγουσα, καὶ ὑπὸ τῆς ἁγίας Τριάδος σοφιζομένη, ἐκδιδάσκει ὀρθῶς τε καὶ εὐσεβῶς,

(1) *Floruit ab A. C.* 361 *usque ad A.* 403, *quo valdè senex obijt.*

(2) *Fuit is strenuus Catholicæ Fidei propugnator & defensor adversus* Imp. Leonem Isaurum *ejúsque filium* Constantinum Copronymum, *atque alios hæreticos* Iconoclastas, *& circa annum Christi* 750 *obijt.*

καὶ

καὶ βοᾷ· Πιστεύομεν εἰς Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα τρισὶ ὑποστάσεσι μίαν Θεότητα, μίαν θέλησιν, μίαν ἐνέργειαν, μίαν καὶ ὁμοίαν ἐν τρισὶ προσώποις, ἀσώματον σοφίαν, ἄκτιστον, ἀθάνατον, ἀκατάληπτον, ἄναρχον, ἀνίκητον, ἀπαθεῖ, ἄποσον, ἄποιον, ἄρρητον, ἄτρεπτον, ἀναλλοίωτον, ἀπερίγραπτον, ὁμόδοξον, ὁμοδύναμον, ὁμόθρονον, ἰσοθεϊνῆ, ἰσοφυῆ, ὑπερούσιον, ὑπεράγαθον, τρισαυγῆ, τρισήλιον, τριλαμπῆ· Φῶς ὁ Πατὴρ, Φῶς ὁ Υἱὸς, Φῶς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. Σοφία ὁ Πατὴρ, Σοφία ὁ Υἱὸς, Σοφία τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. εἷς Θεὸς, καὶ οὐ τρεῖς Θεοί· εἷς Κύριος, ἡ ἁγία Τριὰς, ἐν τρισὶ ὑποστάσεσι γνωριζομένη. Πατὴρ ὁ Πατὴρ, καὶ ἀγέννητος· Υἱὸς ὁ Υἱὸς, γεννητὸς, καὶ οὐκ ἀγέννητος· ἐκ τοῦ Πατρὸς γάρ· Πνεῦμα ἅγιον, οὐ γεννητὸν, ἀλλ᾽ ἐκπορευτόν· ἐκ τοῦ (1) Πατρὸς γάρ· οὐδὲν κτιστὸν, οὐδὲν πρωτοδεύτερον, οὐδὲν κυριόδουλον, ἀλλὰ Μονὰς καὶ Τριάς ἐστιν, καὶ ἦν καὶ ἔστι καὶ ἔσται εἰς τοὺς αἰῶνας· πίστει νοουμένη καὶ προσκυνουμένη· πίστει, οὐ ζητήσει, οὐδὲ ἐξερευνήσει, οὐ φανερώσει· ὅσῳ γὰρ ἐρευνᾶται, τοσούτῳ πλεῖον ἀγνοεῖται· καὶ ὅσῳ πολυπραγμονεῖται, ἐπιπλέον κρύπτεται. Ἀπεριέργῳ τοίνυν λόγῳ προσκυνείσθω καὶ πιστευέτω Θεὸς ὑπὸ τῶν πιστῶν· καὶ, ὅτι μὲν ἐστι Θεὸς ἐν τρισὶ ὑποστάσεσι, πίστευε· πῶς δὲ ἐστι, μὴ ἐξέταζε· μὴ εἴπης ἐν ἑαυτῷ, ποῦ ἐστι Θεός; πανταχοῦ γὰρ ὁ Θεός· μὴ εἴπης, καὶ πῶς ἐστι; ὑπὲρ τὸ πῶς ἐστι· ἀκατάληπτος γὰρ ὁ Θεός· μὴ εἴπης, πῶς ἡ Τριὰς ὑπάρχει Τριάς; ἀνεξερεύνητος γάρ ἐστιν ἡ Τριάς. εἰ δὲ Θεὸν πολυπραγμονεῖς, πρῶτον εἰπέ μοι σαυτὸν καὶ περὶ σαυτόν· πῶς ὑπάρχει σου ἡ ψυχή; πῶς κινεῖται σου ὁ νοῦς; πῶς γεννᾷς τὸν λόγον; πῶς θνητὸς καὶ ἀθάνατος ὑπάρχεις; εἰ δὲ ταῦτα, ἐντὸς σεαυτοῦ ὄντα ἀγνοεῖς, πῶς τὰ ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν οὐ φρίττεις ἐκζητῶν; Πηγὴν ζωῆς νόησον τὸν Πατέρα, ὡς ποταμὸν γεννῶντα τὸν Υἱὸν θάλασσαν, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· καὶ γὰρ ἡ πηγὴ, καὶ ὁ ποταμὸς, καὶ ἡ θάλασσα, μία φύσις ἐστί. Ῥίζαν νόησον τὸν Πατέρα, κλάδον τὸν Υἱὸν, καρπὸν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· μία γὰρ ἐν τοῖς τρισὶ ἡ οὐσία. Ἥλιος ὁ Πατὴρ, ἀκτῖνα ἔχων τὸν Υἱὸν, θέρμον τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. πολὺ ὑπὲρ πᾶσαν εἰκόνα καὶ τύπον ἡ ἁγία Τριάς· μὴ τόκον ἀκούων ἐκ Πατρὸς, σωματικὸν τόκον νοήσης· μήδ᾽, ὅτι Λόγον ἀκούων, λόγον σωματικὸν ὑπολάβης· μηδὲ Πνεῦμα Θεοῦ ἀκούων, ἄνεμον ἢ ἀναπνοὴν νοήσης· ἀλλὰ πίστει μόνῃ ἀπεριέργῳ δόξαζε. ἐκ γὰρ τῶν κτισμάτων αὐτοῦ ἀναλόγως ὁ Δημιουργὸς νοεῖται. τὴν δὲ ἔνσαρκον οἰκονομίαν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἐκ παρθένου ἁγίας ἀσπόρως ἀφθάρτως γεγεννῆσθαι τὸν αὐτὸν ἀσυγχύτως

(1) Notabilis locus de processione Spiritûs Sancti ex solo Patre.

ἀτρέπτως Θεὸν καὶ ἄνθρωπον, πιστεύων δόξαζε, τὸν διά σε πάντα οἰκονομήσαντα, καὶ αὐτῷ προσκύνησιν καὶ λατρείαν δι' ἔργων ἀγαθῶν ἀπόνεμε· τὴν ὑπερευλογίαν Θεοτόκον καὶ ἀειπάρθενον Μαρίαν, ὡς ἀληθῆ Μητέρα Θεοῦ, προσκυνῶν καὶ σεβόμενος, καὶ πάντας τοὺς Ἁγίους, ὡς αὐτοῦ θεράποντας. οὕτως ποιῶν, (1) ὑπάρχεις ὀρθότομος λάτρης τῆς ἁγίας καὶ ἀσυγχύτου Τριάδος, Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος, τῆς μιᾶς Θεότητος· ᾗ ἡ δόξα, ἡ τιμὴ καὶ ἡ προσκύνησις εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

Quadragesimo quartò, & quidem à fol. 200 pag. 2 usque ad fol. 207 pag. 2, *Timothei, Presbyteri Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ, Liber de Differentiâ Hæreticorum ad orthodoxam Fidem Catholicam se convertentium*; cujus titulus & principium: Τιμοθέου Πρεσβυτέρου τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως περὶ διαφορᾶς τῶν προσερχομένων τῇ ἀμωμήτῳ ἡμῶν πίστει. Τρεῖς τάξεις εὑρίσκομεν τῶν προσερχομένων τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ καθολικῇ καὶ Ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ· καὶ πρώτη μὲν τάξις ἐστὶ τῶν δεομένων τοῦ ἁγίου βαπτίσματος· δευτέρα δὲ &c. Plura de eodem Libro vide Libri *quinti* horum Commentariorum pag. 122, 123, 124. Quemadmodum autem superius illud Exemplar ita etiam hoc, de quo in præsens agitur, ab omnibus ejusdem Libri editionibus impressis adeò multipliciter discrepat, ut ex istis duobus Codicibus manuscriptis *Cæsareis* integra nova editio utilissimè possit concinnari.

Quadragesimo quintò, & quidem fol. 207 pag. 2 & fol. 208 pag. 1, *ex S. Gregorij, Nysseni in Cappadociâ Episcopi, Operibus Fragmentum contra Manichæos*; cujus titulus & principium. Πρὸς Μανιχαίους Γρηγορίου Νύσσης. Τί ἂν κακὸν κολασέον; &c.

XLV.

Quadragesimus quintus (2) Codex manuscriptus *Historicus Græcus* est *membranaceus* pervetustus, elegans, & optimæ notæ in *folio majori*, constátque folijs *ducentis triginta duobus*, & ab *Augerio Busbeckio*, ut ipse solitâ propriæ manûs inscriptione testatur, olim fuit comparatus *Constantinopoli*. Continentur eo *Acta & Canones variorum Conciliorum Generalium & Provincialium, cum adjunctis alijs variorum Autorum diversis Scriptis, ad eandem materiam pertinentibus*, hoc ordine:

Primò, & quidem à fol. 1 pag. 1 usque ad fol. 3 pag. 1, *Constitutionum Apostolicarum S. Clementis, primi ejus Nominis Papæ Romani, Liber octavus sive ultimus*; cujus titulus & principium:

Διδα-

(1) Libri quinti horum Commentariorum pag. 126, ubi idem hujus Epilogi finis exhibetur, pro ὑπάρχεις perperàm legitur ὑπάρχων & pro λάτρης itidem perperàm impressum est λάτρεις. Cujusmodi errores merè typographicos quivis candidus Lector benevolè ac libenter solet per se corrigere, inprimis si vera lectio & scriptura ex ipso sensu satis clarè pateat.

(2) Fuit is olim quidem numero notatus; sed is nunc injuriâ temporis incertus est.

Διδασκαλία τῶν ἁγίων Ἀποστόλων περὶ Χαρισμάτων. Τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τὸ μέγα· τῆς εὐσεβείας ἡμῖν παραδιδόντος μυστήριον, &c. Pertingit autem is ibi tantùm uſque ad finem capitis ſecundi incluſivè. Plura de ijſdem Conſtitutionibus vide apud illos Autores, qui in recenſione proximè præcedentis Codicis *quadrageſimi quarti*, num. 2, pag. 401, citati ſunt.

Secundò, & quidem à fol. 3 pag. 1 uſque ad fol. 4 pag. 2, *Conſtitutiones Sanctorum Apoſtolorum per HIPPOLYTUM;* quarum titulus & principium: Διατάξεις τῶν ἁγίων Ἀποστόλων. διὰ ἹΠΠΟΛΥΤΟΥ. Ἅμα τοίνυν ὑπάρχοντες ἡμεῖς οἱ δώδεκα τοῦ Κυρίου Ἀπόστολοι τὰς δὲ τὰς θείας ὑμῖν ἐντελλόμεθα διατάξεις περὶ παντὸς ἐκκλησιαστικοῦ τύπου, συμπαρόντος ἡμῖν &c. Πρῶτος οὖν ἐγώ φημι Πέτρος· Ἐπίσκοπον χειροτονεῖσθαι διατάσσομαι, ὡς ἅμα πάντες &c. Vide ſuprà memoratarum Conſtitutionum Apoſtolicarum *S. Clementis* Librum octavum cap. 4, 16, & deinceps.

Tertiò, & quidem à fol. 4 pag. 2 uſq; ad fol. 7 pag. 2, *Conſtitutiones & Canones Sanctorum Apoſtolorum per S. Clementem;* quorum titulus & principium: Αἱ Διαταγαὶ αἱ διὰ Κλήμεντος, καὶ Κανόνες ἐκκλησιαστικοὶ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων. Χαίρετε υἱοὶ καὶ θυγατέρες ἐν ὀνόματι Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἰωάννης καὶ Ματθαῖος, καὶ Πέτρος, καὶ Ἀνδρέας, καὶ Φίλιππος, καὶ Σίμων, καὶ Ἰάκωβος, καὶ Ναθαναὴλ, καὶ Θωμᾶς, καὶ Κηφᾶς, καὶ Βαρθολομαῖος, καὶ Ἰούδας Ἰακώβου. Κατὰ κέλευσιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Σωτῆρος συναθροισθέντων ἡμῶν, καθὼς διέταξε, &c. Ἰωάννης εἶπεν. Ἄνδρες ἀδελφοὶ εἰδότες, ὅτι λόγον ὑφέξωμεν περὶ τῶν διατεταγμένων ἡμῖν, &c.

Quartò, & quidem à fol. 7 pag. 2 uſque ad fol. 8 pag. 1, *Simonis Cananæi Canones Eccleſiaſtici;* quorum titulus & principium: Περὶ Κανόνων ἐκκλησιαστικῶν Σίμωνος τοῦ Καναναίου. Κανὼν α'. Ἐπίσκοπος εὐλογεῖ, οὐκ εὐλογεῖται· χειροτονεῖται· προσφέρει &c. Vide Conſtitutionum Apoſtolicarum *S. Clementis* Librum octavum cap. 27 & 28.

Quintò, & quidem à fol. 8 pag. 1 uſque ad fol. 12 pag. 1, *Conſtitutiones quædam Sanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli;* quarum prima inſcribitur atque incipit hoc modo: Κανὼν α'. Περὶ ἐργασιῶν δούλων Πέτρου καὶ Παύλου Διατάξεις. Ἐγὼ Πέτρος καὶ Παῦλος διατάσσομαι ἐργάζεσθαι τοὺς δούλους πέντε ἡμέρας· τὸ σάββατον δὲ καὶ τὴν κυριακὴν &c. Vide Conſtitutionum Apoſtolicarum *S. Clementis* Librum octavum cap. 33.

 Sextò,

Sextò, & quidem fol. 12 pag. 2 & fol. 13 pag. 1, *S. Pauli Apostoli Constitutio Ecclesiastica, in Canones septendecim divisa*; cujus titulus & principium: Παύλου Ἀποστόλου Διάταξις περὶ ἐκκλησιαστικῶν. Κἀγὼ Παῦλος ὁ τῶν Ἀποστόλων ἐλάχιστος τάδε διατάσσομαι ὑμῖν τοῖς Ἐπισκόποις καὶ Πρεσβυτέροις περὶ κανόνων. Κανὼν α΄, περὶ τῶν πρώτως προσερχομένων τῷ μυστηρίῳ. Οἱ πρώτως προσιόντες τῷ μυστηρίῳ τῆς εὐσεβείας, διὰ τῶν Διακόνων προσαγέσθωσαν &c. Vide Constitutionum Apostolicarum *S. Clementis* Librum octavum cap. 32.

Septimò, & quidem fol. 13 pag. 1 & 2, *Definitio Canonica Sanctorum Apostolorum, in Canones octodecim divisa*; cujus titulus & principium: Ὅρος κανονικὸς τῶν ἁγίων Ἀποστόλων. Κανὼν α΄. Εἴ τις τὴν ἑβδομάδα τῆς λαμπροφόρου ἀναστάσεως, ἤγουν τῆς διακαινισίμου, σμικρύνει &c.

Octavò, & quidem à fol. 13 pag. 2 usque ad fol. 14 pag. 2, *Excerpta triginta & unum ex Capitulis Constitutionis de Episcopis*; quorum titulus & principium: Ἐκ τῶν κεφαλαίων τῆς Διατάξεως περὶ Ἐπισκόπων. Α΄. Ὅτι ἔοικεν ἡ Ἐκκλησία νηΐ. ὁ μὲν κυβερνήτης ἐστὶν ὁ Χριστός· ὁ δὲ πρωρεὺς &c. Vide Constitutionum Apostolicarum *S. Clementis* Librum secundum cap. 58.

Nonò, & quidem à fol. 14 pag. 2 usque ad fol. 16 pag. 2, *Excerptum ex Constitutionibus Apostolicis*; cujus titulus & principium; Ἐκ τῶν Ἀποστολικῶν διαταγμάτων. Χρὴ τὸν Ἐπίσκοπον εἰδέναι, τίνων ὀφείλει δέχεσθαι καρποφορίαν, &c. Vide Constitutionum Apostolicarum *S. Clementis* Librum quartum cap. 5.

Decimò, & quidem fol. 17 pag. 1 & 2, *Photij Patriarchæ Constantinopolitani Præfatio in Syntagma Canonum, à se compositum*; quod licet Opus sit à *Nomocanone* diversum, eandem tamen præfixam habet *Præfationem*, quæ in *Gulielmi Voelli* & *Henrici Justelli* Tomo secundo Bibliothecæ græco-latinæ Juris Canonici Veteris, secundùm Codicem manuscriptum Bibliothecæ *Oxoniensis*, ex quo ea primùm eruta est, inscribitur atque incipit hoc modo: Φωτίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὸν Νομοκάνονα (1) Πρόλογος. Τὰ μὲν σώματα καταλλήλως ὕλης μεταλαμβάνοντα τροφῆς, ἀκμάζει τε καὶ θάλλει &c. In præsenti autem Codice manuscripto *Cæsareo* ob unius folij defectum caret eadem *Præfatio* majori parte priori usque ad hæc verba: - - - καὶ Συνόδους ἱερὰς ἐπὶ διαφόροις αἰτίαις τὴν σύστασιν λαβούσας ἀνέδειξε, τῶν μὲν παλαιῶν ἀνδρῶν τοῖς πόνοις οὐ λυμανό-

(1) *Cùm ex ipsis Præfationis istius verbis clarissimè appareat, eam non solùm ad* Nomocanonem, *verùm etiam* ad Syntagma Canonum, *ab eodem Photio compositum, æquè pertinere, minimè dubium videtur, quin hîc post verba*, εἰς τὸν Νομοκάνονα, *addendum sit*, καὶ τὸ Σύνταγμα τῶν Κανόνων. *Plura de eadem re vide paulò pòst.*

μανόμθμοι, &c. Ab his enim verbis reliqua tota istius Præfationis pars posterior superest usque ad finem; ubi ipse *Photius* luculenter & expressè testatur, se *Syntagma* illud *Canonum* unà cum *Nomocanone* absolvisse & publicâsse anno Mundi secundùm Ecclesiæ Constantinopolitanæ supputationem 6391, hoc est, (1) anno Æræ Christianæ vulgaris 883. Ipsa illa ultima Præfationis verba græca sunt hæc: Ἵνα δὲ καὶ τὸν χρόνον τις εἰδείη, ὃς τοῖς φθάσασι τὸν παρόντα συνεμέσατο, ἔτι μὲν κατὰ χιλιάδα ἐτῶν μετρούμενος, εἰς τὸ ἑξαπλάσιον ταύτης ἀναβαίνων, ὑπερβάλλων δὲ καὶ ταῦτα, καὶ μηδὲ μέχρι τῶν τριακοσίων ἐτῶν τὸν δρόμον ἱστῶν, εἰς τὸ ἐννενηκοστὸν πρῶτον ἔτος ἐλαύνων, ὑπ' αὐγὰς ἡλίου τὴν προκειμένην (2) τάξιν προήνεγκεν. Cæterùm, quòd jam memorata Præfatio non solùm ad *Nomocanonem*, tanquam Opus secundarium, sed præcipuè ad ipsum *Syntagma Canonum*, tanquam Opus primarium, pertineat, manifestissimè elucet ex eo, quòd ibi compositionis Syntagmatis Canonum ante Nomocanonem expressa fit mentio his verbis: Προθύμως ἐνεχείρησα τοὺς ὑπὸ τῶν ἐν χρόνοις διαφόροις γεγενημένων ἁγίων ΔΕΚΑ ΣΥΝΟΔΩΝ ἐπὶ βεβαιώσει τοῦ σωτηρίου δόγματος, καὶ χρηστῇ διδασκαλίᾳ πάντων ἀνθρώπων ἐκτεθέντας θεοπρεπεῖς ΚΑΝΟΝΑΣ ΕΙΣ ΤΑΥΤΟΝ ΣΥΝΑΓΑΓΕΙΝ, ἑκάστης Συνόδου τῇ προσηγορίᾳ τοὺς αὐτῆς ἐχομένους ὑποτιθείς. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοὺς λεγομένους τῶν ἁγίων Ἀποστόλων· εἰ καί τινες &c. Hoc est: *Quotquot à sanctis DECEM SYNODIS, diversis temporibus ad salutaris Doctrinæ confirmationem, bonámque omnium hominum institutionem habitis, editi sunt CANONES, eos omnes IN VNVM CORPVS COLLIGENDOS magnâ animi alacritate suscepi, ita ut uniuscujusque Synodi appellationi ac titulo sui Canones proximè subjecti sint: nec non etiam eos Canones, qui Sanctorum Apostolorum esse dicuntur, eodem Opere complexus sum; quamvis nonnulli* &c. Sequitur deinde ibidem mentio compositionis *Nomocanonis* hoc modo: Πάντων δὲ τῶν συνειλεγμένων τὴν δύναμιν εἰς ΤΙΤΛΟΥΣ ΔΕΚΑ ΠΡΟΣ ΤΕΤΡΑΣΙ συνελὼν, καὶ τούτων ἕκαστον εἰς διάφορα ΚΕΦΑΛΑΙΑ διελὼν εἶτα τοὺς πρὸς ἑκάστην ζήτησιν ἁρμόζοντας ὅρους ὑποθεὶς, &c. Hoc est: *Horum autem omnium ita collectorum vi in TITVLOS QVATVORDECIM contractâ, ac unoquoque horum Titulorum in varia Capita distributo, deinde unicuique Quæstioni convenientibus Definitionibus subjectis*, &c. Compoſuit ergò *Photius* Syntagma Canonum ante Nomocanonem; respectu tamen methodi præpo-

(1) *Notandum hoc præcipuè est propter* Jacobi Gothofredi *Manuale Iuris, ubi Partis secundæ capite sexto, pag. 78, nimis generaliter scribit*, Nomocanonem *à* Photio *Patriarchâ* CPno *compositum fuisse* circa annum Domini octingentesimum octagesimum.

(2) *In Codice manuscripto Bibliothecæ* Oxoniensis *scriptum fuit* πρᾶξιν, *ut ediderunt suprà memorati Voellus & Iustellus. Sed mihi Codicis hujus* Cæsarei *lectio videtur melior & convenientior.*

præpoſuit Nomocanonem Syntagmati Canonum, ut videre eſt in Auguſtiſſimæ Bibliothecæ Cæſareæ Codicibus manuſcriptis Juridicis Græcis *decimo quinto* & *decimo ſexto*, de quibus in Parte primâ Libri *ſexti* horum Commentariorum à pag. 51 uſque ad pag. 54 actum eſt; item in editione græco-latinâ Pariſinâ Commentariorum *Theodori Balſamonis, Patriarchæ Antiocheni*, in idem Photianum Syntagma Canonum: ideóque idem *Nomocanon* aliàs etiam appellatur *Procanon*, quia, ut jam dixi, præpoſitus eſt ipſi Canonum Syntagmati.

Vndecimò, & quidem à fol. 17 pag. 2 uſque ad fol. 20 pag. 2, *Principium Syntagmatis Canonum, à Photio Patriarchâ Conſtantinopolitano compoſiti, ſive, Index Materiarum, quæ continentur octoginta quinque Canonibus illis, qui dicuntur Sanctorum Apoſtolorum.* Inſcribitur is ibi atque incipit hoc modo: Κανόνες ἐκκλησιαστικοὶ ὀγδοήκοντα πέντε τῶν ἁγίων καὶ πανευφήμων Ἀποστόλων. Κανὼν α΄. Περὶ χειροτονίας Ἐπισκόπων, καὶ πόσοι χειροτονοῦσι Ἐπίσκοπον. Plura de iiſdem Canonibus vide ſuprà in recenſione proximè præcedentis Codicis XLIV, num. 2; ſed ibi Canones illi exſtant integri, hîc autem tantùm eorum Argumenta.

Duodecimò, & quidem à fol. 20 pag. 2 uſque ad fol. 21 pag. 2, *Canones Concilij Nicæni Oecumenici Primi*; de quibus vide plura in recenſione præcedentis Codicis XLIV, num. 3. Sed ibi exſtant illi integri; hîc autem tantùm eorum Argumenta.

Decimo tertiò, & quidem fol. 21 pag. 2 & fol. 22 pag. 1, *Argumenta Canonum Concilij Ancyrani.* Plura huc pertinentia vide in recenſione proximè præcedentis Codicis XLIV, num. 4.

Decimo quartò, & quidem fol. 22 pag. 1 & 2, *Argumenta Canonum Concilij Neocæſareenſis.* Plura huc pertinentia vide in recenſione præcedentis Codicis XLIV, num. 5.

Decimo quintò, & quidem à fol. 22 pag. 2, uſq; ad fol. 24 pag. 1, *Argumenta Canonum Concilij Sardicenſis.* Plura huc pertinentia vide in recenſione præcedentis Codicis XLIV, num. 12.

Decimo ſextò, & quidem à fol. 24 pag. 1 uſque ad fol. 25 pag. 2, *Argumenta Canonum Concilij Gangrenſis.* Plura huc pertinentia vide in recenſione præcedentis Codicis XLIV, num. 6.

Decimo ſeptimò, & quidem à fol. 25 pag. 2 uſq; ad fol. 26 pag. 2, *Argumenta Canonum Concilij Antiocheni primi.* Plura huc pertinentia vide in recenſione præcedentis Codicis XLIV, num. 7.

Decimo octavò, & quidem à fol. 26 pag. 2 uſq; ad fol. 28 pag. 2, *Argumenta Canonum Concilij Laodiceni.* Plura huc pertinentia vide in recenſione præcedentis Codicis XLIV, num. 8.

Decimo

Decimo nonò, & quidem à fol. 28 pag. 2 usque ad fol. 29 pag. 2, *Argumenta Canonum Concilij Constantinopolitani primi sive Oecumenici secundi.* Plura huc pertinentia vide in recensione præcedentis Codicis XLIV, num. 9.

Vigesimò, & quidem à fol. 29 pag. 2 usque ad fol. 31 pag. 2, *Argumenta Canonum Concilij Ephesini Oecumenici tertij.* Plura huc pertinentia vide in recensione præcedentis Codicis XLIV, num. 10.

Vigesimo primò, & quidem à fol. 31 pag. 2 usque ad fol. 37 pag. 1, *Argumenta Canonum Concilij Chalcedonensis Oecumenici quarti, & alia varia Excerpta ex Actis ejusdem Concilij.* Plura huc pertinentia vide in recensione præcedentis Codicis XLIV, num. 11.

Vigesimo secundò, & quidem fol. 39 pag. 2, *Theophili Archiepiscopi Alexandrini diversa Scripta Canonica; nempe de Theophanijs, ad Ammonem, ad* (1) *Aphyngium, ad Agathum, & ad Menam*; de quibus vide plura in recensione præcedentis Codicis XLIV, num. 30.

(1) *Quemadmodum in proximè præcedenti, ita etiam in hoc Codice perspicuè scriptum est* Ἀφυγγίῳ.

Vigesimo tertiò, & quidem à fol. 39 pag. 2 usq; ad fol. 48 pag. 2, *S. Dionysij Archiepiscopi Alexandrini Epistola ad Basilidem de diversis Capitibus Canonicis, & S. Petri Archiepiscopi Alexandrini Canones quindecim*; de quibus vide plura in recensione præcedentis Codicis XLIV, num. 19 & 20.

Vigesimo quartò, & quidem à fol. 48 pag. 2 usq; ad fol. 50 pag. 2, *S. Gregorij Episcopi Neocæsareensis, cognomine Thaumaturgi, Epistola Canonica*; de quâ vide plura in recensione præcedentis Codicis XLIV, num. 21.

Vigesimo quintò, & quidem à fol. 50 pag. 2 usque ad fol. 53 pag. 2, *S. Athanasij Magni, Archiepiscopi Alexandrini, Epistola Canonica ad Ammun Monachum, & ex ejusdem S. Athanasij Epistolâ festali trigesimâ nonâ Fragmentum*; de quibus vide plura in recensione præcedentis Codicis XLIV, num. 22.

Vigesimo sextò, & quidem à fol. 53 pag. 2 usque ad fol. 70 pag. 2, *S. Basilij Magni, Cæsareæ in Cappadociâ Archiepiscopi, diversa Scripta Canonica*; de quibus vide plura in recensione præcedentis Codicis XLIV, num. 23, 24, 25, 26, 27, 28 & 29.

Vigesimo septimò, & quidem à fol. 70 pag. 2 usque ad fol. 77 pag. 1, *S. Gregorij, Nysseni in Cappadociâ Episcopi, Epistola Canonica ad Letoium*; de quâ vide plura in recensione præcedentis Codicis XLIV, num. 37.

Vigesimo octavò, & quidem à fol. 77 pag. 1 usque ad fol. 78 pag. 2, *S. Gregorij Nysseni & S. Amphilochij Iconiensis Fragmenta metrica de Libris Canonicis Veteris & Novi Testamenti*; de qui-

bus vide plura in recensione præcedentis Codicis XLIV, num. 38 & 39.

Vigesimo nonò, & quidem à fol. 78 pag. 2 usque ad fol. 80 pag. 2, *S. Cyrilli, Archiepiscopi Alexandrini, Epistola duæ Canonicæ ad Domnum & ad Episcopos in Lybiâ & Pentapoli*; de quibus vide plura in recensione præcedentis Codicis XLIV, num. 34.

Trigesimò, & quidem à fol. 80 pag. 2 usque ad fol. 82 pag. 1, *Gennadij Patriarchæ Constantinopolitani, & Synodi cum ipso congregatæ, Epistola circularis ad omnes Metropolitanos*; de quâ vide plura in recensione præcedentis Codicis XLIV, num. 35. In hoc autem posteriori Codice Subscriptiones omnes Synodicæ prorsùs desunt.

Trigesimo primò, & quidem fol. 82 pag. 1 & 2, *Epistola Constantinopoli scripta ad Martyrium Episcopum Antiochenum*; de quâ vide plura in recensione præcedentis Codicis XLIV, num. 36.

Trigesimo secundò, & quidem à fol. 82 pag. 2 usque ad fol. 84 pag. 2, *Timothei Archiepiscopi Alexandrini Responsa Canonica*; de quibus vide plura in recensione præcedentis Codicis XLIV, num. 31. Subjuncta autem illis in posteriori hoc Codice est *Appendix* Περὶ τῶν κανονικῶν βαθμῶν τῶν μετανοούντων, cujus principium: Οἱ κανονικοὶ βαθμοὶ τῶν μετανοούντων εἰσὶν οὕτως· α', Πρόσκλαυσις· β', Ἀκρόασις· γ', Ὑπόπτωσις· δ', Σύστασις. Πρόσκλαυσίς ἐστιν, ἡνίκα ἱστάμενος ἔξω τοῦ πυλῶνος τῆς ἐκκλησίας ὁ ἁμαρτήσας, &c.

Trigesimo tertiò, & quidem à fol. 84 pag. 2 usque ad fol. 86 pag. 1, *Concilij Constantinopolitani secundi, Oecumenici autem sive Generalis quinti, A.C. 553 sub Imp. Justiniano Primo sive Magno Constantinopoli à centum sexaginta quinque Patribus contra Origenem, Theodorum Episcopum Mopsuestenum, Ibam Episcopum Edessenum, & Theodoretum Episcopum Cyrensem celebrati, Canones quindecim adversus* (1) *Origenis & sectatorum ejus hæretica dogmata*; qui cùm ab Origenistis summâ industriâ malitiosè suppressi fuerint, ideóque in omnibus Actorum istius Concilij editionibus, ne ultimâ quidem illâ Parisinâ Labbæanâ exceptâ, etiamnunc desiderentur, dignissimi profectò sunt, ut ex præstantissimo hoc Codice manuscripto *Cæsareo* tandem aliquando iterùm in lucem proferantur. In jam memoratæ enim editionis Conciliorum Parisinæ Labbæanæ Tomo quinto, columnâ 732, & quidem in *Severini Binij* eruditissimis ad idem Concilium Notis, de ijsdem Canonibus, tanqnam deperditis, leguntur hæc: *Decurtationem & mutilationem Actorum indicant illa fragmenta, quæ in fine hujus Synodi subjungi curavimus; quódque vel nulla levis*

(1) *Vide* Nicephori Callisti *Histor. Ecclesf. lib.* 17 *cap.* 27, *&* Card. Baronij *Annal. Ecclesiast. Tom. VII A.* 533, *edit. Plantin. pag.* 462 *& deinceps.*

levis tantùm mentio reperiatur de condemnatis erroribus ORIGENIS, quos cum ORIGENE, ejúsque sectarijs Didymo & Evagrio, hâc Synodo condemnatos esse testantur Acta Septimæ Synodi actione primâ, & Nicephorus Histor. Ecclesiast. lib. 17 cap. 27. Item ibidem columnâ 738: *In hoc Concilio de ORIGENE, ejúsque Scriptis primo loco actum fuisse colligitur ex Synodalibus Actis. Origenistarum autem fraude ac dolo contigit, ea omnia IN ACTIS QVINTÆ SYNODI DESIDERARI, quæ contra ORIGENEM ejúsque sectarios gesta fuerunt.* Hæc *Binius* in suis illis suprà citatis Notis. Ipsos igitur illos *Canones quindecim*, hactenùs pro deperditis habitos, ita, ut in præsenti Codice manuscripto conservati exstant, optimâ fide hîc exhibeo.

ΤΩ͂Ν ἉΓΊΩΝ ΡΞΕ ΠΑΤΈΡΩΝ ΤΗ͂Σ ἘΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΌΛΕΙ ἉΓΊΑΣ ΠΕΜΠΤΗ͂Σ ΣΥΝΌΔΟΥ ΚΑΝΌΝΕΣ ΔΕΚΑΠΈΝΤΕ.

ΚΑΝΏΝ Α'.

Εἴ τις τὴν μυθώδη προΰπαρξιν τῶν ψυχῶν, καὶ τὴν ταύτῃ ἑπομένην τερατώδη ἀποκατάστασιν πρεσβεύει· ἀνάθεμα ἔστω.

ΚΑΝΏΝ Β'.

Εἴ τις λέγει, πάντων τῶν λογικῶν τὴν παραγωγὴν νόας ἀσωμάτους καὶ ἀΰλους γεγονέναι δίχα παντὸς ἀριθμοῦ καὶ ὀνόματος, ὡς ἑνάδα πάντων τούτων γενέσθαι τῇ ταυτότητι τῆς οὐσίας καὶ δυνάμεως καὶ ἐνεργείας, καὶ τῇ πρὸς τὸν Θεὸν Λόγον ἑνώσει τε καὶ γνώσει· κόρον δὲ αὐτὸν λαβεῖν τῆς θείας θεωρίας, καὶ πρὸς τὸ χεῖρον τραπῆναι κατὰ τὴν ἑκάστου ἀναλογίαν τῆς ἐπὶ τοῦτο ῥοπῆς, καὶ εἰληφέναι σώματα λεπτομερέστερα ἢ παχύτερα, καὶ ὄνομα κληρώσασθαι, διὰ τὸ, ὡς ὀνομάτων, οὕτω καὶ σωμάτων διαφορὰς εἶναι τῶν ἄνω δυνάμεων· καὶ ἐντεῦθεν, τοὺς μὲν Χερουβὶμ, τοὺς δὲ Σεραφὶμ, τοὺς δὲ Ἀρχὰς καὶ Ἐξουσίας, ἢ Κυριότητας, ἢ Θρόνους καὶ Ἀγγέλους, καὶ ὅσα ἐστὶν οὐράνια τάγματα, γεγονέναι τε καὶ ὀνομασθῆναι· ἀνάθεμα ἔστω.

ΚΑΝΏΝ Γ'.

Εἴ τις λέγει, τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας, καὶ αὐτὰ τῆς αὐτῆς τῶν λογικῶν ἑνάδος ὄντα ἐκ παρατροπῆς τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον γεγονέναι τοῦτο, ὅπερ ἐστίν· ἀνάθεμα ἔστω.

ΚΑΝΩΝ Δ'.

Εἴ τις λέγει, τὰ λογικὰ τὰ τῆς θείας ἀγάπης ἀποψυγέντα σώμασι παχυτέροις τοῖς καθ' ἡμᾶς ἐνδεθῆναι, καὶ ἀνθρώπους ὀνομασθῆναι· τὰ δὲ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς κακίας ἐληλακότα, ψυχροῖς καὶ ζοφεροῖς ἐνδεθῆναι σώμασι, καὶ δαίμονας ἢ πνευματικὰ τῆς πονηρίας εἶναί τε καὶ καλεῖσθαι· ἀνάθεμα ἔστω.

ΚΑΝΩΝ Ε'.

Εἴ τις λέγει, ἐξ Ἀγγελικῆς καταστάσεως καὶ Ἀρχαγγελικῆς ψυχικὴν κατάστασιν γίνεσθαι, ἐκ δὲ ψυχῆς δαιμονιώδη καὶ ἀνθρωπίνην· ἐκ δὲ ἀνθρωπίνης, Ἀγγέλους πάλιν καὶ δαίμονας γίνεσθαι, καὶ ἕκαστον τάγμα τῶν οὐρανίων δυνάμεων, ἢ ὅλον ἐκ τῶν κάτω, ἢ ἐκ τῶν ἄνω, ἢ ἐκ τῶν ἄνω καὶ τῶν κάτω συνεστηκέναι· ἀνάθεμα ἔστω.

ΚΑΝΩΝ ϛ'.

Εἴ τις λέγει, διττὸν πεφηνέναι τὸ γένος τῶν δαιμόνων, συγκείμενον ἔκ τε ψυχῶν ἀνθρωπίνων καὶ ἐκ κρειττόνων καταπιπτόντων εἰς τοῦτο πνευμάτων· ἕνα δὲ νοῦν ἐκ πάσης τῆς δῆθεν ἑνάδος τῶν λογικῶν ἀκίνητον μεῖναι τῆς θείας ἀγάπης καὶ θεωρίας· ὃν Χριστὸν καὶ Βασιλέα γεγονότα πάντων τῶν λογικῶν παραγαγεῖν πᾶσαν τὴν σωματικὴν φύσιν, οὐρανόν τε καὶ γῆν καὶ τὰ ἐν μέσῳ· καὶ ὅτι ὁ κόσμος πρεσβύτερα τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ στοιχεῖα ἔχων ἐνυπόστατα, ξηρὸν, ὑγρὸν, θερμὸν, ψυχρὸν καὶ τὴν ἰδέαν, πρὸς ἣν ἀπετυπώθη οὕτως γέγονε· καὶ ὅτι οὐχ ἡ παναγία καὶ ὁμοούσιος Τριὰς ἐδημιούργησε τὸν κόσμον, καὶ διὰ τοῦτό ἐστι γενητὸς, ἀλλ' ὁ νοῦς, ὅν φασι δημιουργικὸν, προϋπάρχων τοῦ κόσμου, καὶ τὸ εἶναι αὐτῷ τῷ κόσμῳ παρέχων, γενητὸν ἀνέδειξεν· ἀνάθεμα ἔστω.

ΚΑΝΩΝ Ζ'.

Εἴ τις λέγει, Χριστὸν λεγόμενον ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχειν, καὶ πρὸ πάντων τῶν αἰώνων ἑνωθέντα τῷ Θεῷ Λόγῳ, ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν κενῶσαι ἑαυτὸν πρὸς τὸ ἀνθρώπινον, ἐλεήσαντα τὴν ὥς φασι γενομένην πολυσχεδῆ κατάπτωσιν τῶν τῆς αὐτῆς ἑνάδος, καὶ ἐπαναγαγεῖν αὐτοὺς βουλόμενον διὰ πάντων γενέσθαι, καὶ σώματα διάφορα μεταμφιάσασθαι, καὶ ὀνόματα κληρώσασθαι, πάντα πᾶσι γεγενημένον, ἐν Ἀγγέλοις, Ἄγγελον, ἀλλὰ καὶ ἐν Δυνάμεσι, Δύναμιν, καὶ ἐν ἄλλοις τάγμασιν ἢ εἴδεσι τῶν λογικῶν ἁρμοδίως ἑκάστοις μεταμορφωθῆναι· εἶτα παραπλησίως ἡμῖν μετεσχηκέναι σαρκὸς καὶ αἵματος, καὶ γεγονέναι καὶ τοῖς ἀνθρώ-

ἀνθρώποις ἄνθρωπον καὶ μὴ ὁμολογεῖ, τὸν Θεὸν Λόγον κενωθῆναί τε καὶ ἐνανθρωπῆσαι· ἀνάθεμα ἔστω.

ΚΑΝΩ'Ν Η'.

Εἴ τις μὴ λέγει, τὸν Θεὸν Λόγον τὸν ὁμοούσιον τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ καὶ ἁγίῳ Πνεύματι, τὸν σαρκωθέντα καὶ ἐνανθρωπήσαντα, τὸν ἕνα τῆς ἁγίας Τριάδος, κυρίως Χριστὸν, ἀλλὰ καταχρηστικῶς, διὰ τὸν, ὥς φασι, κενώσαντα ἑαυτὸν νοῦν, ὡς συνημμένον αὐτῷ τῷ Θεῷ Λόγῳ, καὶ κυρίως λεγόμενον Χριστόν· ἀλλ᾽ ἐκεῖνον διὰ τοῦτον Χριστὸν, καὶ τοῦτον δι᾽ ἐκεῖνον Θεόν· ἀνάθεμα ἔστω.

ΚΑΝΩ'Ν Θ'.

Εἴ τις λέγει, ὅτι οὐχ ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ σαρκωθεὶς σαρκὶ ἐμψυχωμένῃ, ψυχῇ λογικῇ καὶ νοερᾷ κατελήλυθεν εἰς τὸν ᾅδην, καὶ πάλιν εἰς τὸν οὐρανὸν ὁ αὐτὸς ἀναβέβηκεν, ἀλλ᾽ ὁ παρ᾽ αὐτοῖς λεγόμενος νοῦς, ὃν ἀσεβοῦντες λέγουσι κυρίως Χριστὸν, τῇ τῆς μονάδος γνώσει πεποιημένον· ἀνάθεμα ἔστω.

ΚΑΝΩ'Ν Ι'.

Εἴ τις λέγει, ὡς τὸ τοῦ Κυρίου ἐξαναστάσεως σῶμα αἰθέριόν τε καὶ σφαιροειδὲς τῷ σχήματι, καὶ ὅτι τὰ τοιαῦτα καὶ τὰ τῶν λοιπῶν ἐξαναστάσεως ἔσται σώματα· καὶ ὅτι αὐτοῦ τοῦ Κυρίου πρῶτον ἀποτιθεμένου τὸ ἴδιον αὐτοῦ σῶμα, καὶ πάντων ὁμοίως εἰς τὸ ἀνύπαρκτον χωρήσει ἡ τῶν σωμάτων φύσις· ἀνάθεμα ἔστω.

ΚΑΝΩ'Ν ΙΑ'.

Εἴ τις λέγει, ὅτι ἡ μέλλουσα κρίσις ἀναίρεσιν παντελῆ τῶν σωμάτων σημαίνει, καὶ ὅτι τέλος ἐστὶ τοῦ μυθευομένου ἡ ἄϋλος φύσις, καὶ οὐδὲν ἐν τῷ μέλλοντι τῶν τῆς ὕλης ὑπάρξει, ἀλλὰ γυμνὸς ὁ νοῦς· ἀνάθεμα ἔστω.

ΚΑΝΩ'Ν ΙΒ'.

Εἴ τις λέγει, ὅτι ἑνοῦνται τῷ Θεῷ Λόγῳ οὕτως ἀπαραλλάκτως αἵ τε ἐπουράνιαι δυνάμεις, καὶ πάντες οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὁ διάβολος, καὶ τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας, ὡς αὐτὸς ὁ νοῦς ὁ λεγόμενος παρ᾽ αὐτῶν Χριστὸς, καὶ ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, καὶ κενώσας ὥς φασιν ἑαυτὸν, καὶ πέρας ἔσεσθαι τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ· ἀνάθεμα ἔστω.

ΚΑΝΩ'Ν ΙΓ'.

Ἔι τις λέγει, ὡς οὐδὲ μίαν παντελῶς ἕξει ὁ Χριστὸς πρὸς οὐδὲ ἓν τῶν λογικῶν διαφορὰν, οὐδὲ τῇ οὐσίᾳ, οὐδὲ τῇ γνώσει, οὐδὲ τῇ ἐφ' ἅπαντα δυνάμει ἢ ἐνεργείᾳ, ἀλλὰ πάντες ἐκ δεξιῶν ἔσονται τοῦ Θεοῦ, καθάπερ ὁ παρ' αὐτοῖς Χριστὸς, ὡς καὶ ἐν τῇ παρ' αὐτῶν μυθευομένῃ προϋπάρξει ἐντυγχάνων· ἀνάθεμα ἔστω.

ΚΑΝΩ'Ν ΙΔ'.

Ἔι τις λέγει, ὅτι πάντων τῶν λογικῶν ἑνὰς μία ἔσται τῶν ὑποστάσεων καὶ τῶν ἀριθμῶν, συναναιρουμένων τοῖς σώμασι· καὶ ὅτι τῇ γνώσει τῇ περὶ τῶν λογικῶν ἕπεται κόσμων τε φθορὰ καὶ σωμάτων ἀπόθεσις, καὶ ὀνομάτων ἄιρεσις, ταυτότης ἔσται τῆς γνώσεως καθάπερ καὶ τῶν ὑποστάσεων· καὶ ὅτι ἐν τῇ μυθευομένῃ ἀποκαταστάσει ἔσονται μόνοι γυμνοὶ, καθάπερ καὶ ἐν τῇ παρ' αὐτῶν ληρωδουμένῃ προϋπάρξει ἐτύγχανον· ἀνάθεμα ἔστω.

ΚΑΝΩ'Ν ΙΕ'.

Ἔι τις λέγει, ὅτι ἡ ἀγωγὴ τῶν νοῶν, ἡ αὐτὴ ἔσται τῇ προτέρᾳ, ὅτε οὔπω ὑποβεβήκεσαν ἢ καταπεπτώκεισαν, ὡς τὴν ἀρχὴν τὴν αὐτὴν εἶναι τῷ τέλει, καὶ τὸ τέλος τῆς ἀρχῆς μέτρον εἶναι· ἀνάθεμα ἔστω.

Hucuſque *Concilij Conſtantinopolitani ſecundi, Oecumenici autem quinti, Canones quindecim, antehac inediti, contra Origenem & Origeniſtas.* Quibus in Latinam linguam vertendis, &, prout illorum obſcuritas requirit, neceſſariâ expoſitione illuſtrandis, cùm ego in præſens ob reſiduam elaborationis Libri hujus *octavi* amplitudinem non poſſim immorari, hoc tantùm in anteceſſum moneo, de *Origenis* Scriptis & erroribus, quatenùs hæc controverſia ad Concilij Conſtantinopolitani ſecundi ſive Oecumenici quinti tempus pertinet, conſulendum præcipuè eſſe ipſius *Imp. Juſtiniani Magni* peculiarem & inſignem *Tractatum ad Mennam Patriarcham Conſtantinopolitanum adverſus Origenis errores*, qui, cum alijs ejuſdem argumenti Scriptis, exſtat in editionis Conciliorum Pariſinæ Labbæanæ Tomo quinto à colum. 635 uſque ad colum. 682, & incipit his verbis: Ἡμῖν μὲν ἀεὶ σπουδὴ γέγονέ τε καὶ ἔστι, τὴν ὀρθὴν καὶ ἀμώμητον πίστιν τῶν Χριστιανῶν, &c. Ibidem enim de Concilio Conſtantinopolitano ſecundo ſive Oecumenico quinto à columnâ 399 uſque ad columnam 787 ex profeſſo fusè & accuratè agitur.

Trigeſimo quartò, & quidem à fol. 86 pag. 1 uſq; ad fol. 91 pag. 2, *S. Leonis I Papæ Epiſtola dogmatica ad Flavianum Archiepiſcopum* Conſtan-

Conſtantinopolitanum contra Eutychen Hæreſiarcham ejúſque ſectatores; cujus principium: Ἀναγνόντες τὰ γράμματα τῆς ἀγάπης τῆς σῆς, ἅπερ &c. Vide Librum *tertium* horum Commentariorum pag. 159, & editionis Conciliorum Pariſinæ Labbæanæ Tomum quartum, columnâ 343 & deinceps. Inſcribitur ea Epiſtola in præſenti Codice Cæſareo his verbis: Τοῦ μακαριωτάτου Πάπα Λέοντος τῆς Πρεσβυτέρας Ῥώμης, τοῦ Μεγάλου, Ἐπιστολὴ δογματικὴ, πεμφθεῖσα πρὸς τὸν ἐν ἁγίοις Φλαβιανὸν, Ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως, κατὰ Εὐτυχοῦς τοῦ ματαιόφρονος καὶ τῶν ὁμοφρόνων αὐτοῦ. Definit autem hoc modo: ὅταν καὶ παρὰ τῶν τῆς δυσσεβείας ἐξάρχων ἡ οἰκεία κακοδοξία καταδικάζηται. Vide ſuprà citatam Conciliorum editionem Labbæanam Tom. IV colum. 358; ſed ibi pro ὅταν legitur ὅτε, & pro καταδικάζηται legitur καταδικάζεται.

Trigeſimo quintò, & quidem à fol. 91 pag. 2 uſque ad fol. 135 pag. 1, *Concilij Carthaginenſis ducentorum ſeptendecim Patrum Canones centum triginta ſeptem*; quorum titulus & principium: Κανόνες τῶν ἐν Καρθαγένῃ συνελθόντων σιζʹ μακαρίων Πατέρων ρλζʹ, Μετὰ τὴν ὑπατείαν τῶν ἐνδοξωτάτων Βασιλέων Ὁνωρίου τὸ δωδέκατον καὶ Θεοδοσίου τὸ ὄγδοον &c. Plura de eodem Concilio ijſdémque Canonibus vide ſuprà in recenſione Codicis XLIV, num. 13. In præſenti autem Codice *Cæſareo* eſt Concilium illud diviſum in Πράξεις ſive *Actiones ſex*, quarum prima incipit fol. 91 pag. 2; ſecunda fol. 101 pag. 2; tertia fol. 108 pag. 2; quarta fol. 111 pag. 2; quinta fol. 117 pag. 1; & tandem ſexta fol. 121 pag. 1; nec dubium eſt, quin totum hoc exemplar manuſcriptum ſit collatu digniſſimum.

Trigeſimo ſextò, & quidem à fol. 136 pag. 1 uſq; ad fol. 143 pag. 2, *Concilij Carthaginenſis tertij, A.C. 256 à S. Cypriano Epiſcopo Carthaginenſi & Martyre cum Epiſcopis octoginta quatuor in Urbe Carthaginenſi contra Baptiſmum ab hæreticis collatum celebrati, ſed ab Eccleſiâ Catholicâ reprobati, Acta, cum adjunctis Canonibus octoginta quatuor*; quorum titulus & principium: Τῆς γενομένης Συνόδου ἐπὶ Κυπριανοῦ τοῦ ἁγιωτάτου Ἐπισκόπου Καρχηδόνος Ἐπισκόπων πδʹ συναχθέντων εἰς αὐτὴν Καρχηδόνα, περὶ τοῦ δεῖν βαπτίζεσθαι τοὺς αἱρετικούς· ἥτις Σύνοδος πρεσβυτέρα μέν ἐστι τῆς ἐν Νικαίᾳ, δευτερεύει δὲ διὰ τὴν τῆς οἰκουμενικῆς Συνόδου αὐθεντίαν. Κανόνες πδʹ. Ἀπόφασις Ἐπισκόπων τὸν ἀριθμὸν ὀγδοήκοντα τεσσάρων, ἑρμηνευθεῖσα ἑλληνιστὶ ἐκ τῶν Ῥωμαϊκῶν, περὶ τοῦ δεῖν βαπτίζεσθαι τοὺς αἱρετικούς συναχθέντων εἰς Καρχηδόνα

δόνα καλάνδαις σεπτεμβρίαις ἀπὸ Ἀφρικῆς, καὶ Νουμιδίας, καὶ Μαυριτανίας, μετὰ Πρεσβυτέρων καὶ Διακόνων, παρόντος καὶ τοῦ πλείονος μέρους τοῦ λαοῦ· ἀναγνωσθέντων γραμμάτων Ἰοβιανοῦ Ἐπισκόπου πρὸς Κυπριανόν, καὶ Κυπριανοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν Ἰοβιανόν, περὶ τοῦ δεῖν βαπτίζεσθαι τοὺς αἱρετικούς. Ἀναγκαῖον δὲ ἡγησάμην, ὦ Θεόφιλε, δηλῶσαί σοι, οὐ μόνον ὡς ὁ μακάριος ἀπεκήρυξε τοὺς σχισματικούς, καὶ τὸ βάπτισμα αὐτῶν ἀνεθεμάτισεν, ἀλλά γε καὶ οἱ ἐξ ἀρχαίων ἱκανοὶ τέλειοι καὶ ἔμφρονες Ἐπίσκοποι περὶ τούτου συνελθόντες, καὶ κοινῇ σκεψάμενοι, ὥρισαν τοὺς σχισματικοὺς ἐρχομένους εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἀναβαπτίζεσθαι, ἀκυροῦντες καὶ ἀναθεματίζοντες τὸ παρὰ τῶν αἱρετικῶν ἤτοι σχισματικῶν διδόμενον βάπτισμα. καὶ περὶ τούτου Σύνοδον συνεκάλεσαν εἰς τὴν Καρχηδόνα Ἐπισκόπων τὸν ἀριθμὸν ὀγδοήκοντα τεσσάρων· μεθ' ὧν καὶ Κυπριανὸς ὁ ἀρχαῖος, καὶ διάσημος Ἐπίσκοπος· καὶ τὰς ἀποφάσεις ἑκάστου, δηλῶσαί σοι ἐσπούδασα οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν Ἐπισκόπων ἐπιστολὴν, γραφεῖσαν παρ' αὐτῶν περὶ τοῦ βαπτίσματος· ἔτι δὲ, καὶ τοῦ μεγάλου Κυπριανοῦ ἀποστεῖλαί σοι ἐσπούδασα.

Ἐπιστολὴ γραφεῖσα παρά τινων Ἐπισκόπων, ὧν εἷς ἦν Κυπριανὸς ὁ ἀρχαῖος καὶ διάσημος Ἐπίσκοπος, πρὸς ἑτέρους Ἐπισκόπους, περὶ τοῦ δεῖν βαπτίζεσθαι τοὺς αἱρετικούς.

Κυπριανὸς, Λιβεράλιος, Καλδώνιος, (1) Ἰουλιανὸς, Πρίμος (2) καὶ Κιλίκιος, Πολύκαρπος, Νικόδημος, Φῆλιξ, Μαρούκιος, Σούκεσσος, Λουκιανὸς, Ὁνωρᾶτος, Φορτουνᾶτος, Οὐίκτωρ, Δωνάτος, Λούκιος, Ἡρκουλάνεθος, Πόμπιος, Δημήτριος, Κουίντος, Σατουρνίλος, Ἰανουάριος, Μάρκος, ἄλλος Σατουρνίλος, ἄλλος Δωνάτος, Ῥογατιανὸς, Σηδᾶτος, (3) Οὐανουαρίῳ, Μαξιμίνῳ, (4) Σατουρνίλῳ, (5) Μαξιμιανῷ, Οὐίκτωρι, (6) Κασίῳ, Προκούλῳ, (7) Μολιανῷ, Γαργιλίῳ, ἄλλῳ (8) Σατουρνίλῳ, Νεμεσιανῷ, Ναμπούλῳ, Ἀντωνιανῷ, Ῥογατιανῷ, Ὁνωράτῳ, ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς, χαίρειν. Ἐν κοινοβουλίῳ ὄντες, ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ, ἀνέγνωμεν γράμματα ἀφ' ὑμῶν ἀποσταλέντα περὶ τῶν παρὰ τοῖς αἱρετικοῖς ἢ σχισματικοῖς δοκούντων βεβαπτίσθαι, ἐρχομένων πρὸς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν, &c. Ὅρος πρῶτος.

Κυπριανὸς

(1) In antiquis ejusdem Epistolæ editionibus latinis pro Julianus legitur Junius; & reliqua omnia nomina, usque ad Σηδᾶτος sive Sedatus inclusivè, desunt.

(2) Pro καὶ Κιλίκιος videtur legendum esse Καικίλιος. (3) Pro Οὐανουαρίῳ indubiè hîc legendum videtur Ἰανουαρίῳ sive Januario; ut in omnibus ejusdem Epistolæ antiquis editionibus latinis constanter legitur. (4) In edit. lat. Saturnino. (5) In edit. lat. Maximo. (6) In edit. lat. Casſio. (7) In edit. lat. Modiano. (8) In edit. lat. Saturnino. Plura huc pertinentia vide in Inscriptionibus Epiſtolarum S. Cypriani & ad S. Cyprianum, quæ ipsius Operibus unà cum Actis ejusdem Concilij Carthaginensis, inserta sunt.

Κυπριανὸς εἶπεν· Ἠκούσατε, ἀγαπητοὶ Συνεπίσκοποι, τί μοι ἔγραψεν Ἰοβιανὸς &c. Octogesimus autem quartus sive ultimus Canon definit his verbis: ἵνα δυνηθῶσι χρείας αὐτὶ ἐχθρῶν φίλοι, καὶ ἐξ Ἀντιχρίστων Χριστιανοί. Ἀπόφασις Ἐπισκόπων ὀγδοήκοντα τεσσάρων, τῶν ἐπὶ τοῦ ἁγίου Κυπριανοῦ. Exstant quidem ejusdem Concilij Carthaginensis Acta & Canones in Syntagmatibus Canonum *Joannis Zonaræ* pag. 271 ac deinceps, & *Theodori Balsamonis* pag. 587 ac deinceps; ut & in editionis Conciliorum Parisinæ Labbæanæ Tomo primo à columnâ 761 usque ad colum. 818; nec non in ipsis *S. Cypriani* Operibus, à *Jacobo Pamelio* & diversis alijs aliquoties editis; sed omnes illæ editiones impressæ varias ob causas valdè indigent, ut cum præstantissimo hoc Codice manuscripto *Cæsareo* diligenter conferantur.

Trigesimo septimò, & quidem à fol. 144 pag. 1 usque ad fol. 145 pag. 1, *ex Actis Concilij Constantinopolitani, A. C. 394 in causâ Agapij & Bagadij, eundem Episcopatum Bostrensem sibi vendicantium, celebrati, Excerpta nonnulla*; quorum titulus & principium: Συνόδου Κωνσταντινουπόλεως, τῆς ἐγερθείσης ἐν τοῖς πραχθεῖσιν ὑπομνήμασι περὶ Ἀγαπίου καὶ Βαγαδίου, ἑκατέρου ἀντεχομένου τῆς Ἐπισκοπῆς Βόστρης. Περὶ τοῦ ἀπὸ τριῶν Ἐπισκόπων καὶ χειροτονείας καὶ καθαιρέσεως Ἐπίσκοπον· μᾶλλον δὲ, ἐκ πάντων τῶν τῆς ἐπαρχίας· καὶ μὴ ἀπόντα, ἀλλὰ παρόντα. Ὑπατείας τῶν εὐσεβεστάτων καὶ θεοφιλεστάτων Βασιλέων ἡμῶν Φλαβίου Ἀρκαδίου Αὐγούστου τρίτον καὶ Ὀνωρίου δεύτερον, &c. Plura de eodem Concilio vide suprà in recensione proximè præcedentis Codicis XLIV, num. 14.

Trigesimo octavò, & quidem à fol. 145 pag. 1 usque ad fol. 166 pag. 2, *Pseudo-Concilij Constantinopolitani Oecumenici sive Generalis sexti, quod A. C. 692, vel secundùm alios 707, sub Imp. Justiniano II sive Rhinotmeto, Constantinopoli in Trullo Imperatorij Palatij celebratum fuit, & vulgò* Σύνοδος Πενθέκτη *sive Synodus Quini-Sexta appellatur, Canones centum & duo*; quorum titulus & principium: Σύνοδος ς'. Κανόνες τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν τῷ Τρούλλῳ τοῦ βασιλικοῦ παλατίου συνελθόντων ἁγίων ρο' Πατέρων ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ φιλοχρίστου ἡμῶν Βασιλέως, ρβ'. Προσφωνητικὸς τῆς αὐτῆς ἁγίας Συνόδου &c. Plura de eodem Pseudo-Concilio vide suprà in recensione proximè præcedentis Codicis XLIV, num. 15.

Trigesimo nonò, & quidem à fol. 166 pag. 2 usque ad fol. 175 pag. 1, *Concilij Nicæni secundi, Oecumenici autem septimi, A. C. 787 sub Imp. Constantino VI & matre ejus Irene Nicææ in Bithyniâ à tre-*

centis quinquaginta Episcopis adversus Iconomachorum hæresin celebrati, Canones viginti duo; quorum titulus & principium: Σύνοδος Οἰκουμενικὴ ζ΄. Κανόνες τῆς ἐν Νικαίᾳ τι΄ ἁγίων Πατέρων, συνελθόντων τὸ δεύτερον ἐν ἔτει ,σσϛς΄ τῆς Κόσμου κτίσεως &c. Κανὼν α΄. Τοῖς τὴν ἱερατικὴν λαχοῦσιν ἀξίαν &c. Plura de eodem Concilio ijsdémque Canonibus vide in recensione proximè præcedentis Codicis XLIV, num. 16.

Quadragesimò, & quidem à fol. 175 pag. 1 usque ad fol. 177 pag. 2, *Tarasij Patriarchæ Constantinopolitani Epistola ad S. Hadrianum I Papam;* de quâ vide plura in recensione proximè præcedentis Codicis XLIV, num. 16.

Quadragesimo primò, & quidem à fol. 178 pag. 1 usq; ad fol. 183 pag. 1, *Pseudo-Concilij Constantinopolitani Photiani, anno Christi 861 in Templo Sanctorum Apostolorum celebrati, & in duas Actiones divisi, ideóque vulgò Primi & Secundi appellati, Canones septendecim,* ob unius folij defectum in principio mutili; de quibus vide plura in recensione proximè præcedentis Codicis XLIV, num. 17.

Quadragesimo secundò, & quidem fol. 183 pag. 1 & 2, *Pseudo-Concilij Constantinopolitani Photiani, A. C. 879 in Templo Sanctæ Dei Sapientiæ celebrati, Canones tres;* de quibus vide plura in recensione proximè præcedentis Codicis XLIV, num. 18.

Quadragesimo tertiò, & quidem fol. 183 pag. 2 & fol. 184 pag. 1, *S. Athanasij Magni, Archiepiscopi Alexandrini Epistola ad Rufinianum Episcopum;* de quâ vide plura in recensione proximè præcedentis Codicis XLIV. num. 33.

Quadragesimo quartò, & quidem à fol. 184 pag. 1 usq; ad fol. 187 pag. 2, *anonymi cujusdam Autoris Notitia septem Conciliorum Oecumenicorum sive Generalium, ex varijs Scriptis collecta;* cujus titulus & principium: Εἴδησις συντεθεῖσα ἐκ διαφόρων συγγραμμάτων περὶ τῶν ἑπτὰ ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν Συνόδων· τὸ πότε καὶ διατί, καὶ ἐν ποίοις τόποις συνηθροίσθησαν, καὶ τίνας ἀνεθεμάτισαν. Ἀπὸ τῆς Χριστοῦ ἐνανθρωπήσεως ἕως τῆς πρώτης Συνόδου ἔτη (1) τιη΄· καὶ κόσμου ,εωιη΄. Πρώτη Σύνοδος. Ἡ πρώτη καὶ οἰκουμενικὴ ἁγία Σύνοδος γέγονεν ἐν Νικαίᾳ, συνελθόντων τιη΄ ἁγίων Πατέρων, ἐπὶ τοῦ ἐν ἁγίοις Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου Βασιλέως, &c. Septimi autem Concilij Notitia, simul & totum illud Opusculum desinit his verbis: ὥρισε παραπλησίως τῷ τύπῳ τοῦ τιμίου σταυροῦ τὰς εἰκονικὰς ἀνατυπώσεις τὴν ἐκκλησίαν ἔχειν, καὶ προσκυνεῖν, καὶ σχετικῶς ἀσπάζεσθαι. Cæterùm notabilis inprimis in eodem Opu-

(1) *Quomodo hæc Chronologia corrigenda sit, vide in recensione proximè præcedentis Codicis XLIV num. 3.*

Opuſculo eſt *Notitia Concilij Conſtantinopolitani ſecundi ſive Oecumenici quinti, A. C. 533 ſub Imp. Juſtiniano Magno celebrati*; de quo ſuprà pag. 434 & deinceps jam fuſiùs actum eſt.

Quadrageſimo quintò, & quidem à fol. 187 pag. 2 uſque ad fol. 193 pag. 2, *Anaſtaſij cujuſdam Sinaitæ, qui circa annum Chriſti 685 vixit, Narratio compendiaria de Hæreſibus ab initio Religionis Chriſtianæ, & de Concilijs adverſus eas celebratis*; cujus titulus & principium: Τοῦ ἁγίου Ἀναστασίου τοῦ Σιναΐτου Κεφάλαιον, ἐν ᾧ κατ' ἐπιτομὴν διὰ βραχέων περὶ τῶν ἐξ ἀρχῆς αἱρέσεων, καὶ τῶν Συνόδων, τῶν γενομένων κατ' αὐτῶν. Ἤδη μὲν οὐ βραχεῖς, οὐδὲ ἐξαρίθμητοι ἐκ ἄνωθέν τε καὶ ἐξ ἀμνημονεύτων τῶν χρόνων φερεπονότεροι σὺν ἀκριβείᾳ πάσῃ τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀναταξάμενοι ἱστορίας· ἐν αἷς ἐκ φιλοπονότερον ἐγκεκυφότες, ἴσασιν ἐξ αὐτῶν τὰ περὶ πάσης αἱρέσεως καὶ παντὸς αἱρεσιάρχου· πόθεν τε καὶ πότε, καὶ πῶς, καὶ κατὰ ποίους χρόνους καὶ τόπους, καὶ ἐκ ποίας αἰτίας, ἐξέφυ τε καὶ προέκυψεν, καὶ &c. Pertingit autem hæc Narratio uſque ad (1) *genuinum Concilium Conſtantinopolitanum tertium, ſive Oecumenicum ſextum, A. C. 680 & 681 ſub Imp. Conſtantino Pogonato contra Monotheletas celebratum, & deſinit ſub Imp.* (2) *Juſtiniano Rhinotmeto* his verbis: Διάδοχος δὲ τοῦ Κωνσταντίνου εὐσεβείας τε καὶ βασιλείας Ἰουστινιανὸς ὁ τούτου υἱὸς γίνεται· ὃς αἰσθόμενός τινας περὶ τῆς τοιαύτης θρυλλοῦντας Συνόδου, συναθροίζει μέχρι που ρλ' Ἐπισκόπους, καὶ πολλῆς ἀνακρίσεως γενομένης, ἐπισφραγίζας βεβαιοῖ καὶ τῶν ὀρθῶν πολύς ἐστιν ἀντιποιούμενος δογμάτων, καὶ τῆς τῶν ἐκκλησιαστικῶν εἰρηνικῆς προμηθούμενος εὐσταθείας, ἐν πᾶσι τε συνιὼν καὶ κατευοδούμενος, καὶ τῷ τῆς θείας χάριτος φωτὶ ὁδηγούμενος. De reliquo notandum eſt, contineri eâ Narratione quædam ſingularia & obſervatu digna, ad Concilia duo *Oecumenicum quintum* & *Oecumenicum ſextum* pertinentia, quæ alibi, vix reperiuntur; *Anaſtaſium* autem, ejuſdem Narrationis Autorem diverſum eſſe à *duobus Anaſtaſijs, Patriarchis Antiochenis*, quorum prior, (3) in his Commentarijs jam ſæpè memoratus, anno Chriſti 599 obijt, poſterior autem A. 608 à Judæis occiſus eſt: item à *duobus* illis *Anaſtaſijs, S. Maximi diſcipulis*, quorum unus A. 662, alter autem 666 obijt; & quorum amborum in illo ipſo de Hæreſibus & Synodis Opuſculo fol. 192 pag. 2 fit mentio his verbis: Μάξιμος δὲ Μαρτίνου ἐφάμιλλος, μονάζων τὸ σχῆμα, λόγιος καὶ πρακτικώτατος, ἅμα δυσὶ μαθηταῖς, ΑΝΑΣΤΑΣΙΌΙΣ τὴν προσηγορίαν, διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ἐπὶ τὸ Βυζάντιον ἄγονται,

(1) *Vide ſuprà pag.* 407 & 411.

(2) *Succeſſit is defuncto patri* Conſtantino *in Imperio A. C.* 685: *naſo autem amputato, relegatus eſt à* Leontio *Patricio A. C.* 695. *Recuperavit deinde Imperium ope Bulgarorum A. C.* 705. & *tandem juſſu* Philippici Bardanis *cum filio interfectus eſt A.* 711.

(3) *Vide ejus* Ὁδηγὸν *ſive* Ducem Viæ *adverſus Acephalos cap.* 5; *ubi agitur de Concilijs uſque ad quintum Oecumenicum incluſivè.*

καὶ τὸν Μαρτῖνον κλῆρον δέχονται, ἀξίως τῆς τε γνώσεως καὶ πράξεως· ἐν ὀφθαλμοῖς μὲν ἀφρόνων ἀποθανεῖν δόξαντες, ἐν χειρὶ δὲ Θεοῦ τὰς ψυχὰς, ὥσπερ οὖν καὶ τὴν ἐν τῷ βίῳ ζωὴν, παραθέμενοι. τὸν μὲν γὰρ Μάξιμον &c.

Quadragesimo sexto, & quidem fol. 193 pag. 2 & fol. 194 pag. 1, *anonymi cujusdam Autoris Recensio compendiaria Conciliorum ab Orthodoxis & ab Hæreticis celebratorum, in duas Classes distincta, & circa annum Christi 652, quo ipse vixit, desinens*; quæ cùm hactenùs nondum edita, nec nimis prolixa sit, haud gravatim hîc à me exhibetur integra:

Κεφάλαιον περὶ τοῦ, πόσαι καὶ ποῖαι γεγόνασι Σύνοδοι
Ὀρθοδόξων τε καὶ Αἱρετικῶν Διάληψις
σύντομος.

Ὀρθοδόξων Οἰκουμενικαί. Α΄· Ἡ ἐν Νικαίᾳ τῶν τιη΄ ἁγίων Πατέρων. Β΄· Ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει τῶν ρν΄. Γ΄· Ἡ ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρώτερον, διακοσίων. Δ΄· Ἡ ἐν Χαλκηδόνι τῶν χλ΄. Ε΄· Ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει τῶν ρξ΄. ς΄· Ἡ αὖθις ἐν Κωνσταντινουπόλει τῶν ρο΄.

Καὶ Τοπικαὶ αὗται. Α΄· Ἡ ἐν Σαρδικῇ· ἣν Οἰκουμενικὴν καλεῖ ἐν οἰκείῳ ἰνδίκτῳ Ἰουστινιανὸς ὁ Βασιλεὺς, διὰ τὸ, ὀκτὼ ἐπαρχιῶν Ἐπισκόπους ἐν αὐτῇ συνελθεῖν. Β΄· Ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας. Γ΄· Ἡ ἐν Ἀγκύρᾳ τῆς Γαλατίας. Δ΄· Ἡ ἐν Γάγγραις. Ε΄· Ἡ ἐν Νεοκαισαρείᾳ. ς΄· Ἡ ἐν Λαοδικείᾳ. Ζ΄· Ἡ ἐν Καρθαγένῃ τῆς τῶν Ἀφρῶν χώρας ἐπὶ Κυπριανοῦ. Η΄· Ἡ ἐν Ἰταλίᾳ ἤγουν ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ Ὁρμίσδα. Θ΄· Ἡ ἐν Γαλλίᾳ. Ι΄· Ἡ ἐν Μεδιωλάνῳ. ΙΑ΄· Ἡ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. ΙΒ΄· Ἡ (1) ἐν Ῥώμῃ αὖθις ἐπὶ Μαρτίνου τοῦ ἁγίου Μάρτυρος. Γίνονται ὅλαι ὁμοῦ Οἰκουμενικαί τε καὶ Τοπικαὶ, ιη΄.

(1) Concilium hoc Romanum Lateranense sub S. Martino I Papâ contra Monothelitas celebratum est A.C. 649.

Αἱρετικαὶ δὲ, αὗται. Ἡ ἐν Τυάνοις· Ἡ ἐν Ἀγκύρᾳ· Ἡ ἐν Λαμψάκῳ· Ἡ ἐν Κυζίκῳ· Ἡ ἐν Σελευκείᾳ· Ἡ ἐν Ζήλῳ· Ἡ ἐν Ἀριμίνῳ· Ἡ ἐν τῷ Σιρμίῳ· Ἡ ἐν Νίκῃ τῆς Θρᾴκης· Ἡ ἐν Ἰσαυρίᾳ· Ἡ ἐν Βυζαντίῳ ἐπὶ Εὐδοξίου τοῦ Ἀρειανοῦ· Ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ τὸ δεύτερον· Ἡ ἐν αὐτῇ πάλιν τὸ τρίτον ἡ μὲν ἐπὶ Κωνσταντίου τοῦ Ἀρειανοῦ· ἡ δὲ ἐπὶ Οὐάλεντος· ἡ μὲν ἐπὶ παρασιωπήσει τοῦ ὁμοουσίου καὶ ἐκδιώξει τοῦ ἁγίου Εὐσταθίου ἡ δὲ ἐπὶ - - - τοῦ μακαρίου Μελετίου, χειροτονήσασα ἀντ' αὐτοῦ Παυλῖνον τὸν αἱρετικόν. Ἡ ἐν Ἐφέσῳ τὸ δεύτερον ἐπὶ Διοσκόρου καὶ Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ· Ἡ ἐν Τύρῳ· Ἡ ἐν Φιλιππουπόλει· Ἡ ἐν Βερσάφοις· ἐν ᾗ καὶ Βαρσανούφιος εὑρέθη ὁ αἱρετικὸς, συνῳδῶν

κατ'

τῆς τῆς ἁγίας Συνόδου Χαλκηδόνος· Ἡ ἐν (1) Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ Σεργίου ὑπὲρ τῆς ἐκθέσεως Ἡρακλείου· Ἡ ἐν τῇ αὐτῇ ἐπὶ Πύρρου ὁμοίως· Ἡ ἐν αὐτῇ ἐπὶ Πέτρου, τοῦ ἀληθῶς Ἰακωβίτου, μᾶλλον δὲ θεομισήτου καὶ τῶν ἁγίων Πατέρων, Ἀναστασίου τοῦ Πρεσβυτέρου καὶ Ἀποκρισιαρίου Ῥώμης, Μαξίμου τε καὶ Ἀναστασίου τοῦ αὐτοῦ μαθητοῦ· καὶ αὗται γίνονται ὁμοῦ κ΄.

Quadragesimo septimò, & quidem à fol. 194 pag. 1 usq; ad fol. 196 pag. 1, *alia anonymi alicujus Autoris Notitia Sanctorum Conciliorum Generalium & Provincialium usq; ad Concilium Oecumenicum sive Generale quintum inclusivè*; quæ inscribitur atque incipit hoc modo: Ἑτέρα εἴδησις περὶ τῶν ἁγίων Συνόδων Οἰκουμενικῶν τε καὶ Τοπικῶν. Ἐγένοντο Σύνοδοι πρὸ τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου αὗται. Α΄. Ἐν τοῖς χρόνοις Αὐρηλιανοῦ τοῦ Ῥωμαίων Βασιλέως Παῦλος ὁ Σαμοσατεὺς τῆς Θεοπολιτῶν Ἐπίσκοπος ἤγουν τῆς Ἀντιοχέων, ποινηρᾶς αἱρέσεως ἀρχηγὸς γέγονε· Χριστὸν γὰρ τὸν ἀληθινὸν Θεὸν ἡμῶν &c. Clauditur autem ea Notitia notabili & lectu digno Epilogo, cujus principium: Ἐπειδὴ δὲ πολλῶν μνησθέντες Συνόδων, ΠΕ´ΝΤΕ μόνας Οἰκουμενικὰς ὠνομάσαμεν, τοῦτ᾽ ἔστι, τὴν ἐν Νικαίᾳ &c; δεῖ εἰδέναι τοὺς ἐντυγχάνοντας, ὅτι καὶ αἱ λοιπαὶ Σύνοδοι, αἱ παρ᾽ ἡμῶν ἐξονομασθεῖσαι, ὁμοίως ταύταις δεκταὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ ὑπάρχουσι, καὶ &c; finis autem: ἢ περὶ κανόνων καὶ ζητημάτων εἰς ἐκκλησιαστικὴν ὁρώντων εὐταξίαν, τὰ δόξαντα καλῶς ἔχειν διατυπώσασθαι.

Quadragesimo octavò, & quidem fol. 196 pag. 1 & 2, *Epitome Doctrinæ hæreticæ Nestorij*; cujus titulus & principium: Περὶ τῆς πίστεως Νεστορίου, μᾶλλον δὲ κακοδοξίας. Ἡ Νεστορίου πίστις, μᾶλλον δὲ κακοδοξία, ταύτην ἔχει τὴν δύναμιν. Φησί, ὅτι ὁ Θεὸς Λόγος προεγνωκώς, ὅτι ὁ ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου γεννώμενος ἅγιος ἔσται καὶ μέγας, εἰς τοῦτο ἐξελέξατο ἑαυτόν· καὶ &c.

Quadragesimo nonò, & quidem fol. 196 pag. 2 & fol. 197 pag. 1, *S. Cyrilli Archiepiscopi Alexandrini Anathematismi duodecim contra hæresin Nestorij*; de quibus vide plura in recensione proximè præcedentis Codicis XLIV, num. 40.

Quinquagesimò, & quidem à fol. 197 pag. 1 usque ad fol. 198 pag. 1, *S. Maximi Abbatis & Confessoris Liber de duabus Christi Naturis, in Capita decem divisus*; cujus titulus & principium: Τοῦ μακαρίου Μαξίμου περὶ τῶν δύο φύσεων τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Α΄. Ὁ Ἄρειος τὰς τρεῖς ὑποστάσεις ὁμολογεῖ, ἀλλὰ τὴν Μονάδα ἀρνεῖται καὶ &c.

(1) *Tres illi Patriarchæ Constantinopolitani, quorum hic fit mentio, nempe* Sergius, Pyrrhus *&* Petrus *fuerunt* Monotheletæ; *eorúmque ultimus, nempe* Petrus, *Patriarchatum adeptus est A. C.* 652, *& A.* 656 *obijt.*

Vide Operum *S. Maximi* editionem græco-latinam Parisinam Tom. II pag. 76.

Quinquagesimo primò, & quidem fol. 198 pag. 1 & 2, *S. Damasi I Papæ Professio Fidei Catholicæ & Anathematismi duodecim adversus Apollinaris, Arii, Sabellii, Macedonii, Eunomii, & Photini hæreses, ab ipso missi ad Paulinum Episcopum Antiochenum*; quorum titulus & principium: Ὁμολογία πίστεως καθολικῆς, ἥντινα ὁ μακαριώτατος Πάπας Δάμασος ἀπέστειλε πρὸς Παυλῖνον τὸν Ἀντιοχείας Ἐπίσκοπον. Μετὰ τὴν Σύνοδον τὴν ἐν Νικαίᾳ συνηχθείσῃ Σύνοδος ἐν τῇ Ῥώμῃ παρὰ τῶν τῆς καθολικῆς πίστεως Ἐπισκόπων ... καὶ προσετέθηκαν περὶ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου. Ἐπειδὴ αὕτη ἡ πλάνη μετὰ ταῦτα ἀνεφάνη, ὅτινες στόματι μιαρῷ ἐτόλμησαν εἰπεῖν, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον γεγενῆσθαι διὰ τοῦ Υἱοῦ. Α', Ἀναθεματίζομεν τούτους τοὺς μὴ μετὰ πάσης παῤῥησίας κηρύττοντας Αὐτὸ μετὰ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ μιᾶς ἐξουσίας ὑπάρχειν καὶ οὐσίας. Β', Ἀναθεματίζομεν τούτους τοὺς τῇ Σαβελλίου ἀκολουθοῦντας πλάνῃ &c. *Duodecimus* autem sive *ultimus Anathematismus* incipit ac desinit ibi hoc modo: ΙΒ', Τοὺς δὲ ἀπὸ ἐκκλησίας εἰς ἐκκλησίαν μετελθόντας &c, ἕως ὅτου ὁ διάδοχος αὐτοῦ ἀναπαύσηται ἐν Κυρίῳ. Plura de eâdem Professione Fidei iisdémque Anathematismis vide in editionis Conciliorum Parisinæ Labbæanæ Tomo secundo columnâ 864, 865, & à columnâ 900 usque ad colum. 904; sed invenies ibi notabilem & non exiguam variarum lectionum & ordinis differentiam.

Quinquagesimo secundò, & quidem à fol. 198 pag. 2 usque ad fol. 201 pag. 1, *Expositio sive Commemoratio Concilii, Constantinopoli in causâ unitionis Ecclesiæ circa quartas aliásque illicitas Nuptias celebrati sub Imp. Constantino Porphyrogenito, ejúsque socero Romano Lecapeno, Dignitate & titulo* Βασιλεοπάτορος *sive Patris Imperatoris prædito, anno Mundi secundùm supputationem Ecclesiæ Constantinopolitanæ 6428, Æra autem Christianæ vulgaris 920, Indictione octavâ.* Inscribitur ea ibi atque incipit hoc modo: (1) Ἔκθεσις ἤτοι ἀνάμνησις τῆς γενομένης Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας ἑνώσεως ἐν Κωνσταντινουπόλει περὶ τῶν γάμων ἐπὶ Κωνσταντίνου καὶ Ῥωμανοῦ τοῦ μὲν, βασιλεύοντος τοῦ δὲ, τῷ τηλικαῦτα τῷ τοῦ Βασιλεοπάτορος ἀξιώματι διαπρέποντος. Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ Θεὸς τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς καὶ Ἀποστόλοις, καὶ τοῖς ὅσοι μετ᾽ ἐκείνων ἄξιοι γεγόνασι τῆς κληρονομίας αὐτοῦ, &c. Exstat quidem hæc Constitutio græcè & latinè in

(1) *Vide etiam Libri sexti bonorum Commentariorum Partem primam pag. 55.*

Joannis

Joannis Leunclavij & *Marquardi Freberi* Tomo primo Juris Græco-Romani à pag. 103 uſque ad pag. 109; ſed deeſt ibi ejuſdem Epilogus, qui in præſtantiſſimo hoc Codice manuſcripto *Cæſareo* eſt talis: Τούτων οὕτως διωρισμένων πρὸς ἀσφάλειαν τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας, καὶ τοῦ ἀμέτοχον εἶναι τὸ εὐσεβὲς πλήρωμα τῶν ἐξαθεμίτων γάμων ῥύπων, δεόμεθα τῆς σῆς ἀγαθότητος Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ ἔτι διὰ παντὸς, πᾶν σκάνδαλον, πᾶσαν διαμερισμοῦ αἰτίαν τῆς σῆς ἐξελαύνειν Ἐκκλησίας, καὶ συντηρεῖν αὐτῇ τὴν εἰρηναίαν κατάστασιν· πρεσβείαις τῆς ὑπερενδόξου Δεσποίνης ἡμῶν καὶ ἀχράντου Μητρός σου, τῶν πανιέρων μαθητῶν σου καὶ Ἀποστόλων δι' ὧν ἐν πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ τὴν σὴν κατεφύτευσας εἰρήνην· καὶ πάντων οἷς ἐξ αἰῶνος εὐαρεστούμενος ὤφθης Ἁγίοις· ἀμήν.

Quinquageſimo tertiò, & quidem fol. 201 pag. 1 & 2, *Metrophanis Archiepiſcopi Conſtantinopolitani Sanctio quædam matrimonialis*; cujus titulus & principium: Τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Μητροφάνους, Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως περὶ τριγάμων· περὶ ποιησάντων ἀνομίαν μετὰ μοναζουσῶν· καὶ περὶ τοῦ διαζεύγνυσθαι τὸν συγγενικῷ προσώπῳ συναφθέντα, καὶ συνάπτεσθαι ἑτέρᾳ γυναικί. Ὡρίσθη, ἵνα τοὺς μὲν τριγαμήσαντας &c.

Quinquageſimo quartò, & quidem à fol. 201 pag. 2 uſque ad fol. 204 pag. 1, *Joannis, Monachi Sancti Montis Sinai, Quæſtiones Eccleſiaſticæ viginti una ad Nicolaum Patriarcham Conſtantinopolitanum cum ejuſdem Reſponſis*. Inſcribuntur illæ ibi atq; incipiunt hoc modo: Κεφάλαια ἐκκλησιαστικὰ πάνυ ἀναγκαῖα καὶ ὠφέλημα κατὰ πεῦσιν καὶ ἀπόκρισιν ζητηθέντα παρὰ τοῦ μοναχοῦ Ἰωάννου τοῦ ἡσυχαστοῦ, τοῦ ἐν τῷ ἁγίῳ ὄρει, τῷ μακαρίῳ Πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως Κυρῷ Νικολάῳ. Πρώτη ἐρώτησις. Τὸ γὰρ καταλύειν τὴν νηστείαν ἐν ταῖς τῶν μεγάλων Ἁγίων καὶ Ἀποστόλων ἑορταῖς, εὑρίσκομεν ἐν τοῖς τυπικοῖς συναξαρίοις, τοῦ τε ἁγίου Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, καὶ τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου, καὶ ἄλλων πολλῶν· ἅπερ οὐ διαλανθάνει τὴν σὴν Ἁγιωσύνην &c. Eſt autem hic ſinè dubio idem ille *Joannes Monachus*, cujus mentio jam facta eſt Libri *ſexti* horum Commentariorum Parte primâ, pag. 56; nec per *Nicolaum Patriarcham Conſtantinopolitanum* alius hîc videtur intelligendus eſſe, quàm *tertius* ejus nominis Patriarcha, qui A. C. 1084 ſub *Imp. Alexio Comneno* Patriarchatum adeptus eſt, ut jampridem monui in ſuprà memorati Libri *ſexti* horum Commentariorum Parte primâ, pag. 52.

Quin-

Quinquagesimo quintò, & quidem fol. 204 pag. 1 & 2, *ejusdem Nicolai Patriarchæ Constantinopolitani Sanctio quædam ecclesiastica de Oblationibus Liturgicis*; cujus titulus & principium: Τοῦ αὐτοῦ Νικολάου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως περὶ τοῦ, πῶς ὀφείλει ποιεῖν ὁ Ἱερεὺς τὴν προσκομιδήν. Ἡ μὲν πρώτη προσφορὰ ἐστὶν ἡ Δεσποτική· καὶ ὀφείλει ποιεῖν σαυρὸν ὁ προσκομίζων διὰ τῆς λόγχης ἐπάνω τῆς προσφορᾶς, &c. Plura huc pertinentia vide apud *Joannem Meursium* in Glossario Græco-barbaro, ubi agitur de voce Προσφορὰ, & apud R. P. *Jacobum Goar* Dominicanum in Notis ad Euchologium sive Rituale Græcorum, Parisijs A. 1647 græcè & latinè in folio editum, pag. 16 & 116, ubi *S. Joannis Chrysostomi Liturgiam sive Missam* pereruditè explicat, & adjunctis elegantibus figuris æri incisis illustrat.

Quinquagesimo sextò, & quidem à fol. 204 pag. 2 usque ad fol. 207 pag. 2, *ex Nicetæ, cognomine Stethati sive Pectorati, Monachi & Presbyteri Monasterij Constantinopolitani Studitarum, qui circa annum Christi 1054 claruit, Centuriâ tertiâ Epistolarum, Epistolæ tres de Canonibus Ecclesiasticis*. Earum *prima* est ipsius *Nicetæ ad Athanasium quendam Abbatem*; quæ inscribitur atque incipit hoc modo: Ἀπὸ τῆς τρίτης ἑκατοντάδος τῶν ἐπιστολῶν Νικήτα τοῦ Στηθάτου. Ἀθανασίῳ Ἡγουμένῳ τῆς μονῆς τοῦ Παναγίου, περὶ κανόνων. Φασί τινες τῶν ἀνηκόντων σοφῶν, εἰδέναι καλῶς καὶ νοεῖν τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ νόμων τῆς ἐκκλησίας, μὴ δεῖν οἰκονομεῖσθαι τὴν τῶν μετανοούντων μετάνοιαν κατὰ τοὺς κειμένους νόμους &c; *secunda* est jam memorati *Athanasij Responsio*; cujus titulus & principium: Ἀντιῤῥητικὴ εἰς αὐτό· Ἀθανάσιος Νικήτᾳ. Εἰκαῖα καὶ μάλιστα, σεβασμιώτατε Πάτερ, ἀνεπιτήδειοι πρὸς τὸ δογματίζειν ἡμεῖς καὶ ἀγύμνασοι, ἀλλάγε διὰ τὴν ἀγάπην, ἣ πάντα &c; *tertia* iterum est *Nicetæ*, inscribitúrque ac incipit his verbis: Νικήτας Ἀθανασίῳ περὶ κανόνων οἰκονομίας. Ἃ διεπεράνωσεν ἡμῖν ἡ σὴ ὁσιότης περὶ τῶν παρ' ἡμῶν ζητηθέντων &c. Plura de eodem *Nicetâ Stethato* vide Libri *quinti* horum Commentariorum pag. 102.

Quinquagesimo septimò, & quidem à fol. 207 pag. 2 usque ad fol. 209 pag. 1, *S. Nili Ascetæ, discipuli S. Joannis Chrysostomi, Epistola ad Characletum Presbyterum, peccantes nimis severè tractantem, & confessionem ad pœnitentiam non satis esse asserentem*; cujus titulus & principium: Τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Νείλου Ἀσκητοῦ ἐπιστολὴ πρὸς Χαράκλητον Πρεσβύτερον, αὐστηρῶς καὶ ἀποτόμως ἐξεταζόμενον τοῖς πταίουσι, καὶ φάσκοντος, μὴ ἀρκεῖν τὴν διὰ τῶν λόγων ἐξομολόγησιν πρὸς μετάνοιαν.

Πάνυ

Πάνυ μοι δοκεῖς τὴν θείαν ἠγνοηκέναι γραφὴν, &c. Exſtat ea inter *Epiſtolas S. Nili*, à *Leone Allatio* Romæ A. 1668 typis Barberinis græcè & latinè in folio editas, & eſt *Libri tertij ducenteſima quadrageſima tertia*; ſed ibi pro Χαριχλήτῳ legitur Χαριχλεῖ.

Quinquageſimo octavò, & quidem à fol. 209 pag. 1 uſque ad fol. 210 pag. 1, *Coſmæ cujuſdam Sermo paræneticus ſive admonitorius ad peccatorem quendam contumacem*; cujus titulus & principium: Τῷ ἐκ δυστροπίας ἀποστατήσαντι ἀπόλυσις Κοσμᾶ. Ὅσα σοι πεπλημμέληται εἰς ἡμᾶς ὦ ταλαίπωρε καὶ ὕβριν, κατ' ἐπιβουλὴν, κατ' ἐπανάστασιν, καὶ λοιδορίαν, &c.

Quinquageſimo nonò, & quidem à fol. 210 pag. 1 uſque ad fol. 211 pag. 2, *anonymi cujuſdam Autoris Epiſtola ad Lucam neſcio quem, quâ demonſtrare annititur, Nomocanonem illum, qui Joanni, cognomine Neſteutæ ſive Jejunatori, Patriarchæ Conſtantinopolitano, attribuitur, non eſſe ipſius, ſed cujuſdam alterius.* Inſcribitur ea atque incipit hoc modo: Ἀπόδειξις, ὅτι τὸ λεγόμενον τοῦ Νηστευτοῦ Νομοκάνονον οὐκ ἔστι τοῦ Νηστευτοῦ, ἀλλὰ γέροντός τινος, γινόμενον πρὸς τὸν ἑαυτοῦ μαθητήν. Ἔγραψάς μοι πνευματικὲ ἀδελφὲ κύριε Λουκᾶ, ἵνα σοι γράψω εἴδησίν τινα περὶ τοῦ λεγομένου Νομοκανόνου τοῦ Νηστευτοῦ· καὶ ἴσω εἰδὼς, ὅτι πολλὰ περὶ τούτου ἐξερευνήσας, οὐκ ἠδυνήθην εὑρεῖν ἐν ἀληθείᾳ, τίνος ἐστίν. οὐ γὰρ συμφωνοῦσιν ἀλλήλοις τὰ ἀντίγραφα· ἀλλὰ τινὰ μὲν τοιάνδε φέρουσι τὴν ἐπιγραφήν· ΝΟΜΟΚΑ'ΝΟΝ ἸΩΑ'ΝΝΟΥ ΠΑΤΡΙΑ'ΡΧΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟ'ΛΕΩΣ ΤΟΥ͂ ΝΗΣΤΕΥΤΟΥ͂· ἄλλα, ΚΑΝΟΝΙΚΟ'Ν ἸΩΑ'ΝΝΟΥ, ΜΟΝΑΧΟΥ͂ ΚΑΙ' ΔΙΑΚΟ'ΝΟΥ, ΜΑΘΗΤΟΥ͂ ΤΟΥ͂ ἉΓΙ'ΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙ'ΟΥ, ΟὙ ἘΠΩΝΥΜΙ'Α, (1) ΤΕ'ΚΝΟΝ ὙΠΑΚΟΗ͂Σ. ἐν ἑτέροις δὲ πάλιν δείκνυται τις χαρακτὴρ, ὅτι ΓΕ'ΡΟΝΤΟΣ ἐστι τινος πρὸς τὸν ἑαυτοῦ μαθητήν· τὸ, λέγειν, ὅτι ταῦτά σοι γράφω, καὶ οὕτως ποίει, ἕως ἂν σε συντύχω ἀπὸ στόματος. καὶ ἐκ τοῦ λέγειν, ὅτι ταῦτα πάντα ἔμαθον ἐκ τοῦ ἐμὲ ἀναθρέψαντος λύχνου τῆς διακρίσεως· τῷ τε ἔχειν προλόγους δύο, καὶ ἐξ ἄλλων πολλῶν δείκνυται, ὅτι ΓΕ'ΡΟΝΤΟ'Σ ἐστι τινος πρὸς τὸν ἑαυτοῦ μαθητήν. Ὁ γὰρ μέγας ἸΩΑ'ΝΝΗΣ Ὁ ΝΗΣΤΕΥΤΗ'Σ ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ Βασιλέως ἦν· ὁ δὲ μέγας ΒΑΣΙ'ΛΕΙΟΣ ἐπὶ Οὐάλεντος, πολλῷ πρότερον αὐτοῦ βασιλεύσαντος· καὶ ὅλως ἐστὶν ἀσύμφωνον. τοίνυν τοσαύτης ἀνισότητος ἐν τοῖς ἀντι-

(1) Cognomen hoc, Τέκνον ὑπακοῆς, ſive Filius obedientiæ, attributum etiam fuit ipſi Joanni Jejunatori, ut videre licet Libri quinti horum Commentariorum pag. 236.

γεάφοις ἐυρισκομθμής, ἀναγκάθην ᾗ ἄκων ζητῆσαι ᾗ ἐξερευνῆσαι τὸν βίον αὐτοῦ· ὃ ᾗ πεποίηκα. ἀλλ' ἐδὲ ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ ἐμφέρεται, ὅτι γέγονέ τινος μαθητὴς, ἢ ἴδιον δήποτε σύγγραμμα ἐξέθετο πώποτε, καὶ μάλιστα Νομοκάνονον· ἀλλ' ἐδὲ περὶ ἐξαγορεύσεων μαθητῶν, ὅπως δήποτε περιέχει, ἢ ὅλως περὶ ἐπιςολῆς ὡς πρὸς μαθητήν τινα διαλαμβάνει, ὥσπερ &c. Subjunguntur deinde ibidem quædam obſervatu digna de *Concilio Oecumenico ſexto* ſub *Imp. Conſtantino Pogonato;* nec non de Concilio Conſtantinopolitano unitionis Eccleſiæ ſub *Imp. Conſtantino Porphyrogenito & Romano Baſileopatore*, cujus (1) ſuprà in recenſione ejuſdem Codicis num. 52 jam eſt uberior facta mentio. Plura de *Joanne Neſteutâ ſive Jejunatore ejúſque Scriptis* vide Libri *quarti* horum Commentariorum pag. 196, & Libri *quinti* pag. 236. Cæterùm quod in præſenti Codice manuſcripto anonymus ille Autor tradit, jam memoratum *Joannem Jejunatorem* vixiſſe ſub *Imp. Juſtiniano Primo ſive Magno*, id non ita accipiendum eſt, quaſi is ſub eo jam fuerit *Patriarcha Conſtantinopolitanus.* Obijt enim *Imp. Juſtinianus* A. C. 565; *Joannes* autem ille Monachus, cognomine *Jejunator*, electus eſt Patriarcha Conſtantinopolitanus A. 586, & ineunte A. 596 obijt; ut fuſiùs refert ac demonſtrat Card. *Baronius* Annalium Eccleſiaſticorum Tomo VII in actis A. 586, pag. 655, & Tomo VIII in actis A. 596, pag. 102.

(1) *Vide ſuprà pag. 446.*

Sexageſimò, & quidem fol. 211 pag. 2, *ex Opere de Vitis Patrum notabile Excerptum de ſeptem hebdomadibus Pentecoſtes;* cujus titulus & principium: Ἐκ τοῦ Γεροντικοῦ, περὶ τῶν ἑπτὰ ἑβδομάδων τῆς Πεντηκοςῆς. Εἰπέν τις τῶν Πατέρων περὶ τῆς ἁγίας Πεντηκοςῆς καὶ τῶν ἁγίων νηςειῶν· ὅτι προπύλαιόν ἐςι τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ἡ πάνσεμνος αὕτη νηςεία, &c.

Sexageſimo primò, & quidem fol. 212 pag. 1, *Anaſtaſij Epiſcopi Cæſareæ Palæſtinæ fragmentum de ſeptem hebdomadibus Jejuniorum;* cujus titulus & principium: Ἀναςασίου Ἐπισκόπου Καισαρείας Παλαιςίνης περὶ τῶν ἑπτὰ ἑβδομάδων τῶν νηςειῶν. Ὅτε δὲ λοιπὸν ἐτελεσιουργήθη ἡ τούτων ἕνωσίς τε ᾗ συνάφεια, &c.

Sexageſimo ſecundò, & quidem à fol. 212 pag. 1 uſque ad fol. 213 pag. 2, *anonymi cujuſdam Autoris Reſponſum epiſtolare de Jejunio in honorem Beatiſſimæ Virginis Deiparæ, ab initio menſis Auguſti uſq; ad Feſtum Aſſumptionis Ipſius in Cœlum, legitimè ſervando;* cujus titulus & principium: Περὶ τῆς νηςείας τῆς ὑπερενδόξου Θεοτόκου, καὶ ὅτι χρὴ ταύτην φυλάττειν, ὡς ἔνθεσμον. Ἐπειδήπερ ἡ εἰς ἐμέ σου ἄπορις,

πνευμα-

πνευματικῷ ἀδελφῷ, περὶ τῆς νηστείας τῆς ὑπερενδόξου Θεοτόκου ἦν, &c. Plura de eodem Jejunio vide in R. P. *Jacobi Goar* Notis ad suprà memoratum Euchologium sive Rituale Græcorum pag. 207.

Sexagesimo tertiò, & quidem fol. 213 pag. 2, *S. Athanasij Magni, Archiepiscopi Alexandrini, fragmentum de abstinendo à concubitu cum propriâ uxore ante sacram Communionem*; cujus titulus & principium: Τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου, Πάπα Ἀλεξανδρείας, περὶ τοῦ μὴ κοινωνεῖν ἀνεξετάστως τοῖς θείοις μυστηρίοις τοὺς ταῖς ἰδίαις γυναιξὶ μιγνυμένους. Ἐπειδή τινες μετὰ τὸ συγγένεσθαι ταῖς ἰδίαις γυναιξὶν, αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ, ἀπαρατηρήτως τῶν φρικτῶν μυστηρίων τοῦ ἀχράντου σώματος καὶ τοῦ ζωοποιοῦ αἵματος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν μετέχουσιν, &c.

Sexagesimo quartò, & quidem fol. 214 pag. 1, *ex S. Anastasij Sinaitæ Quæstionibus & Responsionibus sacris centesima decima quinta*; cujus titulus & principium: Ἐκ τῶν κεφαλαίων τοῦ ἁγίου Ἀναστασίου τοῦ Σιναΐτου περὶ τῆς μεταλήψεως τῶν θείων μυστηρίων. Ἐρώτησις ριε΄. Ἆρα ἀπαιτεῖται Χριστιανὸς τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἐν ᾗ μέλλει μεταλαμβάνειν, παραφυλάξασθαι ἐκ τῆς ἰδίας γυναικὸς, καὶ μὴ προσεγγῆσαι αὐτῇ; Ἀπόκρισις· Ὅτε ἤμελλεν ὁ Δαβὶδ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἐσθίειν τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως, ὅστινες &c.

Sexagesimo quintò, & quidem fol. 214 pag. 1, *ex Definitionibus S. Theodori Studitæ Excerptum de Hebdomade, quæ à Latinis Quinquagesima, à Græcis autem ob esum casei* ἡ Τυροφάγος *appellatur*. Inscribitur illud atque incipit hoc modo: Ἐκ τῶν ὅρων τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Θεοδώρου καὶ Ὁμολογητοῦ, τοῦ Στουδίτου, περὶ τῆς ἑβδομάδος τῆς Τυροφάγου· ὅτι ἐν ταύτῃ οἱ μὴ μετέχοντες τυροῦ, ἀναθέματι καθυποβάλλονται. Δεῖ δὲ εἰδέναι, ὅτι εἰσί τινες τῶν μοναχῶν, οἳ οὔτε τυροῦ, οὔτε ὠοῦ, &c. Plura huc pertinentia vide apud *Leonem Allatium* in Dissertatione de Dominicis & Hebdomadibus recentiorum Græcorum § XI, colum. 1422, & in *Joannis Meursij* Glossario Græco-barbaro sub titulo Τυροφάγος.

Sexagesimo sextò, & quidem fol. 214 pag. 1, *S. Nicephori Patriarchæ Constantinopolitani Canon quintus de eâdem suprà memoratâ Hebdomade* τῇ Τυροφάγῳ; cujus titulus & principium: Τοῦ ἁγίου Νικηφόρου Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως περὶ τῆς τετράδος καὶ παρασκευῆς τῆς τυροφάγου Κανὼν πέμπτος. Ὅτι δεῖ τοὺς μοναχοὺς νηστεύειν τε τῇ τετράδι καὶ τῇ παρασκευῇ τῆς τυροφάγου &c. Vide suprà citatum *Leonis Allatij* locum columnâ 1423.

Sexagesimo septimò, & quidem à fol. 214 pag. 1 usq; ad fol 215 pag. 1, *ex S. Anastasij Sinaitæ Quæstionibus & Responsionibus sacris octogesima quarta, centesima, centesima vigesima tertia, centesima vigesima quarta, centesima quadragesima, & centesima quadragesima prima.* Plura de eodem Quæstionum & Responsionum Syntagmate *Anastasiano* vide Libri *tertij* horum Commentariorum pag. 197.

Sexagesimo octavò, & quidem fol. 215 pag. 1 & 2, *ex S. Joannis Chrysostomi Oratione in Vitam humanam, & de mortuis non nimiùm deflendis, Excerptum de ritibus funebribus, ipsius ætate in sepeliendis mortuis observari solitis*; cujus titulus & principium: Τοῦ Χρυσοστόμου ἐκ τοῦ Λόγου εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον, καὶ περὶ ὑπομονῆς, καὶ τοῦ μὴ πικρῶς κλαίειν τοὺς τελευτῶντας, ὅτι δεῖ ἐπὶ τῶν τεθνεώτων ἐπιχέειν ἔλαιον ἐν τῷ ἐνταφιάζειν αὐτούς· καὶ διατί πρὸς ἀνατολὰς τὴν σορὸν σχηματίζομεν. Εἰ μὲν οὖν ἡμεῖς ἐνταῦθα ἐμμένομεν, δικαίως τοὺς τεθνεῶτας ἐκλαίομεν· εἰ δὲ πάντες &c.

Sexagesimo nonò, & quidem fol. 215 pag. 2, *ex S. Dionysij Areopagitæ Capite septimo de Cæremonijs funeralibus in exequiis piè defunctorum usitatis Excerptum*; cujus titulus & principium: Τοῦ ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου ἐκ τοῦ ἑβδόμου κεφαλαίου περὶ τῶν ἐπὶ τοῖς κεκοιμημένοις τελουμένων. Μυστήριον ἐπὶ τῶν ἱερῶς κεκοιμημένων. Συναγαγὼν ὁ θεῖος Ἱεράρχης ἱερὸν χορὸν, εἰ μὲν ἱερατικῆς ἐγεγόνει τάξεως ὁ κεκοιμημένος, &c.

Septuagesimò, & quidem à fol. 216 pag. 1 usq; ad fol. 230 pag. 1, *Novellarum Constitutionum Imp. Justiniani Primi sive Magni Epitome Canonica, à Theodoro Balsamone composita, & in Capita octoginta septem divisa*; de quâ vide plura Libri *sexti* horum Commentariorum Part. 1 pag. 54 & 55. Inscribitur atque incipit ea hîc, itidem ut ibi: Ἐκ τῶν μετὰ τὸν Κώδικα θείων νεαρῶν διατάξεων τοῦ τῆς θείας λήξεως Ἰουστινιανοῦ διάφοροι διατάξεις, συνάδουσαι ἐξαιρέτως τοῖς θείοις καὶ ἱεροῖς κανόσι, καὶ &c.

Septuagesimo primò, & quidem à fol. 230 pag. 1 usq; ad fol. 231 pag. 1, *Imp. Justiniani I sive Magni Novella Constitutio septuagesima septima*; quæ inscribitur atque incipit hoc modo; Διάταξις οζ΄, διὰ τοὺς παρὰ τὴν φύσιν ἀσελγαίνοντας, καὶ τοὺς ὀμνύοντας κατὰ τριχός τε καὶ κεφαλῆς (1) καὶ τῶν τοιούτων· κελεύει ταῖς ἐσχάταις ὑποβάλλεσθαι τιμωρίαις. Πᾶσιν ἀνθρώποις τοῖς εὖ φρονοῦσι πρόδηλον εἶναι νομίζομεν, ὅτι &c. Vulgò autem in impressis editionibus inscribitur eadem Novella

(1) *Subaudiendum hîc est* τοῦ Θεοῦ.

vella græcè his verbis: Διάταξις περὶ τοῦ τὸν ὁμινύοντας κατὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸν βλασφημοῦντας τιμωρεῖσθαι. Latinè autem sic: *Ut non luxurientur homines contra naturam, nec jurent per capillos Dei, aut aliquid hujusmodi, neque blasphementur in Deum.*

Septuagesimo secundò, & quidem fol. 231 pag. 1, *Formula sponsionis publicæ, quam præstare debet is, qui ordinandus est Episcopus.* Inscribitur ea atque incipit hoc modo: Ἡ ἀσφάλεια καὶ τὸ ἅγιον σύμβολον, ὅπερ γράφει ὁ μέλλων χειροτονεῖσθαι Ἐπίσκοπος. Ὁ δεῖνα, ἐλέῳ Θεοῦ Πρεσβύτερος καὶ ὑποψήφιος τῆς θεοσώστου πόλεως τῆσδε. Πιστεύω εἰς ἕνα Θεὸν, Πατέρα παντοκράτορα, καὶ τὰ ἑξῆς. Πρὸς δὲ τούτοις ἀποδέχομαι τὰς ἁγίας καὶ οἰκουμενικὰς ἑπτὰ Συνόδους, αἵτινες ἐπὶ φυλακῇ &c. Vide Jus Græco-Romanum Tom. I pag. 440.

Septuagesimo tertiò, & quidem fol. 231 pag. 1 & 2, *Symbolum Fidei, compositum à Photio Patriarchâ Constantinopolitano pro ijs, qui ordinandi sunt Episcopi.* Inscribitur illud atque incipit hoc modo: Ἔκδοσις Φωτίου τοῦ ἁγιωτάτου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως. Σύμβολον πίστεως πρὸς τοὺς μέλλοντας χειροτονεῖσθαι Ἐπισκόπους. Πιστεύω εἰς ἕνα Θεὸν Πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ τὰ ἑξῆς. Οὕτω φρονῶν καὶ ὁμολογῶν τὴν ἐν τῇ καθολικῇ τε καὶ ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ ἐφιδρυμένην τε καὶ κηρυττομένην πίστιν τὰς ἁγίας καὶ οἰκουμενικὰς ἑπτὰ Συνόδους ἀποδεχόμενος, ἅπαντά τε τὰ ὑπ' αὐτῶν &c.

Septuagesimo quartò, & quidem fol. 232 pag. 1 & 2, *Fragmenta quædam nonnullorum Canticorum Ecclesiasticorum Græcorum cum antiquis Notis Musicis.* Quod ultimum folium est tantùm adscititium, & tegumenti loco in fine totius Codicis.

XLVI.

Quadragesimus sextus, (1) Codex manuscriptus *Historicus Græcus Ecclesiasticus* est *membranaceus* pervetustus & optimæ notæ in *quarto*, constátque folijs *centum nonaginta quinque*, & ab *Augerio Busbeckio*, ut ipse solitâ propriæ manûs inscriptione testatur, olim fuit comparatus *Constantinopoli*. Continentur eo hæc:

(1) Fuit is olim inter Codices manuscriptos Theologicos Græcos centesimus sexagesimus nonus.

Primò, & quidem à fol. 1 pag. 1 usque ad fol. 184 pag. 2, *Constitutionum Apostolicarum, quæ vulgò S. Clementi, primo ejus nominis Papæ Romano, & S. Petri Principis Apostolorum discipulo, attribuuntur, Libri octo*; quibus folij 1 pag. 1 & 2, sine ullo alio Titulo, tanquam Proœmium, præfixa est *Comparatio elegantissima & convenientissima Sanctæ Ecclesiæ Catholicæ cum Navi, ex Capite XIV & XV Epistolæ S. Clementis ad S. Jacobum Fratrem Domini desumpta;*

quæ absque ullâ inſcriptione incipit his verbis: (1) Ἔοικε τὸ πρᾶγμα τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ μεγάλῃ, διὰ σφοδροῦ χειμῶνος ἄνδρας φερούσῃ ἐκ πολλῶν τόπων ὄντας, &c. Definit autem hoc modo: οἱ δὲ πάντες Θεῷ περὶ (2) τὰ οὔρια πλέειν προσευχέσθωσαν, (3) ὡς Δεσπότῃ καὶ τῷ υἱῷ καὶ τῷ Κυβερνήτῃ Πατρί. Ejuſdem folij primi paginâ primâ exſtat manu multò recentiori ſcripta hæc annotatio marginalis: Ἡ βίβλος ἥδε τῆς Μονῆς τοῦ Βόλακος τῆς ἀμολύντου Παρθένου Θεοτόκου. Secundâ autem ejuſdem folij primi paginâ exſtat itidem manu recentiori ſcriptus hic Titulus: Διαταγαὶ τῶν Ἀποστόλων, συγγραφεῖσαι διὰ Κλήμεντος, Πάπα Ῥώμης, καὶ μαθητοῦ Πέτρου τοῦ Ἀποστόλου. Hinc ſequitur ipſe *Liber primus*; cujus titulus & principium: Καθολικὴ διδασκαλία περὶ λαϊκῶν· Βιβλίον α΄. Οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ Πρεσβύτεροι πᾶσι τοῖς ἐξ ἐθνῶν &c; finis autem: δι' ὧν δυνήσεσθε τῆς τοῦ Κυρίου (4) ἐγγίσαι βασιλείας εὐαρέστως, καὶ ἀναπαύσεως. (5) Καθολικὴ διδασκαλία περὶ λαϊκῶν τετέλεσαι. *Liber ſecundus* incipit fol. 10 pag. 2, hoc modo: Περὶ Ἐπισκόπων, Πρεσβυτέρων τε καὶ Διακόνων· Βιβλίον β΄. Περὶ δὲ τῶν Ἐπισκόπων &c; definit autem: ἀργὸς γὰρ εἶναι οὐκ ὀφείλει οὐδεὶς τῶν Θεῷ προσανεχόντων. Περὶ Ἐπισκόπων Βιβλίον δεύτερον. *Liber tertius* incipit fol. 61 pag. 1 hoc modo: Περὶ χηρῶν Βιβλίον γ΄. Χήρας δὲ καθιστᾶτε &c; definit autem: οὐ μὴν καὶ τὰ λοιπὰ (6) ἐνεργεῖν. Περὶ χηρῶν ἐπληρώθη Βιβλίον γ΄. *Liber quartus* incipit fol. 72 pag. 1 hoc modo: Περὶ ὀρφανῶν Βιβλίον δ΄. Ὀρφανοῦ δέ τινος γινομένου χριστιανοῦ, &c; definit autem: καὶ μάλιστα τῶν ἀσέμνων. Περὶ ὀρφανῶν ἐπληρώθη Βιβλίον δ΄. *Liber quintus* incipit fol. 78 pag. 1 hoc modo: Περὶ Μαρτύρων. Εἴ τις χριστιανὸς διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ &c; definit autem: εὐφρανθῆναι γὰρ δεῖ ἐν (7) ταύταις, ἀλλ' οὐ πενθῆσαι. *Liber ſextus* incipit fol. 98 pag. 2 hoc modo: Περὶ χαρισμάτων Βιβλίον ς΄. Πρὸ πάντων φυλάττεσθε ὦ Ἐπίσκοποι, &c; definit autem: ὡς Ἀρχιερέα πάντων τῶν λογικῶν ταγμάτων· (8) αὐτῷ τὸ σέβας, καὶ ἡ μεγαλωσύνη, καὶ ἡ δόξα, σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ συναϊδίῳ Πνεύματι; εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν. *Liber ſeptimus* incipit fol. 125 pag. 2, hoc modo: Περὶ πολιτείας, καὶ τῆς κατὰ Χριστὸν μυήσεως καὶ εὐχαριστίας Βιβλίον ζ΄. Τοῦ νομοθέτου Μωσέως εἰρηκότος τοῖς Ἰσραηλίταις· ἰδοὺ &c; definit autem: προσκυνῶμεν εἰς

πᾶν

(1) *Vide Operum* S. Clementis *editionem græco-latinam Pariſinam* Coteleriam *A.* 1672 *in folio, pag.* 538 *&* 539. *Vide etiam ſuprà pag.* 430.

(2) *Idem hîc eſt* περὶ τὰ οὔρια πλέειν, *atque* περὶ τοῦ ἐξ οὐρίας πλεῖν. *In ſuprà citatâ autem editione impreſſâ pro* οὔρια *minùs rectè legitur* ὄρια.

(3) *Hæc verba,* ὡς Δεσπότῃ *&c. deſunt in jam memoratâ editione impreſſâ.*

(4) *In editione Pariſinâ Coteleriana additur* ἡμῶν.

(5) *Ibidem poſt* ἀναπαύσεως *additur* εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

(6) *In edit. Pariſ. Coteleriana legitur* διενεργεῖν.

(7) *In eâdem editione pro* ταύταις *legitur* αὐταῖς.

(8) *In eâdem editione Coteleriana legitur:* δι' οὗ τὸ σέβας, καὶ ἡ μεγαλοσύνη, καὶ ἡ δόξα τῷ παντοκράτορι Θεῷ, καὶ νῦν, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν.

πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, (1) μεθ' οὗ σοι δόξα, τιμὴ καὶ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν. Διαταγαὶ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων διὰ Κλήμεντος, ἀποσταλεῖσαι τοῖς ἔθνεσιν· Βιβλίον ζ'. *Liber octavus* incipit fol. 156 pag. 1 hoc modo: Περὶ χαρισμάτων καὶ χειροτονιῶν, καὶ κανόνων ἐκκλησιαστικῶν Βιβλίον η'. Κεφάλαιον α'. (2) Ὅτι τὰ χαρίσματα τῶν ἰαμάτων καὶ τῶν λοιπῶν σημείων ἐχὶ δι' ὠφέλειαν τῶν ἐνεργούντων δίδοται, ἀλλὰ πρὸς πληροφορίαν τῶν ἀπίστων· καὶ ὅτι οὐκ ἀνάγκη πάντα πιστὸν σημεῖα ποιεῖν. Τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τὸ μέγα τῆς εὐσεβείας ἡμῖν παραδιδόντος μυστήριον, &c; desinit autem: ἀλλ' ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ προεχειρίσθησαν τοῦ Ἀρχιερέως, τοῦ ἀσυγκρίτου Θεοῦ. Quod porrò attinet ad *Canones Ecclesiasticos Sanctorum Apostolorum*, qui, ut suprà ex titulo istius Libri apparet, olim illi in fine fuerunt annexi, ij nunc desunt ob defectum aliquot foliorum, injuriâ temporis deperditorum. Cæterùm est profectò exemplar hoc manuscriptum *Constitutionum Apostolicarum* ob venerandam vetustatem suam dignissimum, ut editiones impressæ cum eo à capite ad calcem accuratè conferantur; & quidem imprimis propter ea, quæ ibi majusculis literis in margine annotata sunt. Vt, exempli gratiâ, fol. 59 pag. 2, exstat *Argumentum Capitis ultimi Libri secundi* adscriptum in margine hoc modo: Ὅτι ἀργὸν οὐ χρὴ ἐσθίειν τινὰ τῶν πιστῶν· ὡς ὁ περὶ Πέτρον ἁλιεῖς, καὶ οἱ λοιποὶ Ἀπόστολοι· οἱ δὲ περὶ Παῦλον καὶ Ἀκύλαν, σκηνοποιοί· οἱ δὲ περὶ Ἰούδαν Ἰακώβου, γῆς ἐργάται. ἱστορεῖ ΗΓΗΣΙΠΠΟΣ καὶ ΤΕΡΤΥΛΛΙΑΝΟΣ Ὁ ΡΩΜΑΙΟΣ. Hoc est: *Quòd nemo fidelium, qui otiosus fuerit, comedere debeat; quemadmodum nec Petrus cum suis, quippe qui fuit piscator; nec reliqui Apostoli. Sic enim etiam Paulus & Aquila fuerunt opifices tabernaculorum; Judas verò Jacobi cum suis fuit agricola. Referunt enim hoc HEGESIPPUS & TERTULLIANUS ROMANUS.* In editione autem suprà memoratâ Parisinâ desunt ultima illa verba: Ἱστορεῖ Ἡγήσιππος καὶ Τερτυλλιανὸς ὁ Ῥωμαῖος. Similiter quoque fol. 160 pag. 2, ad Capitis quarti Libri octavi hæc verba, Πρῶτος οὖν ἐγώ φημι Πέτρος &c, adscriptum ibi est in margine majusculis literis hoc Scholion: Πέτρος, ὁ τῶν Ἀποστόλων ΠΡΟΚΡΙΤΟΣ, ἐκήρυξεν τὸ εὐαγγέλιον Πόντῳ, Γαλατίᾳ, Καππαδοκίᾳ, Ἀσίᾳ, Βιθυνίᾳ, καὶ τελευταῖον ἐν Ῥώμῃ· ἐν ᾗ καὶ ἐσταυρώθη ὑπὸ Ἀγρίππα Πραιφέκτου, βασιλεύοντος Νέρωνος· εἰς ὃν καὶ θάπτεται. Plura de ijsdem *Constitutionibus*

Apo-

(1) In eadem editione Coteleriana legitur δὲ ὁ.

(2) In eadem editione legitur: Κεφάλαιον α'. Τίνων χάριν ἐπιτελοῦνται αἱ τῶν σημείων δυνάμεις. Τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν &c.

Apostolicis, & de ipso *S. Clemente*, vide suprà in recensione Codicis XLIV num. 2 & in recensione Codicis XLV num. 1 & deinceps usq; ad num. 9.

Secundò, & quidem à fol. 185 pag. 1 usque ad fol. 191 pag. 2, *Constantinopolitanæ Ecclesiæ Gratiarum actio annua ob Catholicæ Fidei restitutionem, & eversionem hæreseos Iconomachicæ*; cujus titulus & principium: Ἐποφειλομένη πρὸς Θεὸν ἐπίσης Εὐχαριστία, καθ' ἣν ἡμέραν ἀπελάβομεν τὴν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν, σὺν ἀποδείξει τῶν τῆς Ἐκκλησίας δογμάτων, καὶ καταστροφῇ τῶν τῆς Ἐκκλησίας δυσσεβημάτων. Προφητικαῖς ἑπόμενοι ῥήσεσιν, &c. Scriptura hujus *Gratiarum actionis* antiqua quidem est, recentior tamen illâ, quâ suprà memoratæ *Constitutiones Apostolicæ* exaratæ sunt. Continetur autem eâ Gratiarum actione multiplex variorum nominum propriorum notitia, quæ Historiæ Ecclesiasticæ Orientali, simul & Historiæ Imperij Constantinopolitani, multum lucis afferre potest.

Tertiò, & quidem à fol. 192 pag. 1 usque ad fol. 193 pag. 1, *S. Theodori Studitæ Ordo asceticus de quantitate & qualitate ciborum*; cujus titulus & principium: Τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου περὶ τῆς τῶν ἐν βρώμασι ποσότητος καὶ ποιότητος. Χρὴ γινώσκειν, ὅτι τῇ παχαλίᾳ μέχρι τῶν Ἁγίων πάντων &c.

Quartò, & quidem à fol. 193 pag. 2 usque ad fol. 194 pag. 2, *Precationes sacræ octo*; quarum *prima* incipit: Κύριε ὁ Θεὸς τῆς σωτηρίας ἡμῶν, ὁ ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων, &c. In fine autem earundem Precationum exstat cujusdam *Theodosij Principis*, ad quem Codex ille olim pertinuit, hæc subscriptio: Ὅστις ἂν ἀφέληται τὸ παρὸν βιβλίον τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἀπὸ τοῦ τόπου, ἔνθα κεῖται τὸ ταπεινὸν σῶμα ἐμοῦ ΘΕΟΔΟΣΙΟΥ ΤΟΥ (1) ΠΡΙΓΚΙΠΟΣ, ἔστω ἀφορισμῷ ἀλύτῳ καθυποβεβλημένος ἀπὸ Πατρὸς, Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος· καὶ ἡ μερὶς αὐτοῦ μετὰ Ἰούδα τοῦ προδότου. Hoc est: *Quisquis abstulerit præsentem Librum Sanctorum Apostolorum ab eo loco, in quo situm est humile corpus meum THEODOSII PRINCIPIS, is excommunicationi insolubili subjectus sit à Patre, & Filio, & Spiritu Sancto; atque pars ejus sit cum Judâ proditore.*

XLVII.

Quadragesimus septimus (2) Codex manuscriptus *Historicus Græcus Ecclesiasticus* est *chartaceus* mediocriter antiquus in *quarto*, sed principio mutilus, constátque nunc folijs *centum quinquaginta tribus*,

(1) Πρίγκιψ, vocabulum græco-barbarum pro Princeps. De quo vide plura in Joannis Meursij Glossario Græcobarbaro; ubi inter alia monet, datum hunc Titulum fuisse hereditarium Peloponnesi Regulo ab Imp. Constantino Magno, teste Nicephoro Gregorâ lib. 7. (2) Fuit is olim extra numerum.

tribus, & ad *Sebastianum Tengnagelium*, ut ipse solitâ propriæ manûs inscriptione testatur, olim pertinuit. Continentur eo hæc:

Primò, & quidem à fol. 1 pag. 1 usque ad fol. 124 pag. 2, *Constitutiones Apostolicæ per S. Clementem, principio & fine mutilæ*; de quibus in recensione proximè præcedentis Codicis XLVI jam fusiùs actum est.

Secundò, & quidem à fol. 125 pag. 1 usque ad fol. 153 pag. 1, *Nicolai*, (3) *Notarij Patriarchalis Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ, & Protoproëdri Syncellorum, simul etiam Nomophylacis Imperij Romanorum, cognomine Doxapatri, Expositio in S. Gregorij Nazianzeni Tetrasticha Jambica, & alia nonnulla ejusdem Carmina.* Inscribitur ea atque incipit hoc modo: Νικολάου τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Θεοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας Πατριαρχικοῦ Νοταρίου, καὶ Πρωτοπροέδρου τῶν Συγκέλλων, καὶ Νομοφύλακος τῆς τῶν Ῥωμαίων Βασιλείας, τοῦ Δόξα πατρί, Ἐξήγησις τῶν Τετραστίχων ἰαμβικῶν παραινετικοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου. Τὸ ἐπίγραμμα τῶν στίχων. Γρηγορίου πόνος εἰμί, τετραστίχων δὲ φυλάσσων &c. Quo finito *Proœmio*, sequitur initium ipsorum *Testrastichorum*: Γνώμη α'. Πρᾶξιν προτιμήσειας ἢ θεωρίαν; &c. *Expositio* autem subjuncta incipit his verbis: Διττῆς οὔσης τῆς ἀληθοῦς φιλοσοφίας, ἣν ὁ Χριστὸς καὶ οἱ Ἀπόστολοι ἡμῖν παραδεδώκασιν ἐν εὐαγγελίοις, καὶ ταῖς λοιπαῖς ἱεραῖς βίβλοις τῶν πράξεων καὶ τῶν ἐπιστολῶν καὶ τῆς πρακτικῆς οὔσης, τῆς δὲ θεωρητικῆς &c. Plura de his Tetrastichis, alijsque *S. Gregorij Nazianzeni* Carminibus vide in Tomo secundo Operum ipsius, Parisijs à Federico Morello A. 1611 græcè & latinè in folio editorum; & quidem in primis pag. 156, ubi ipsa illa exstant *Tetrasticha*, & columnâ 1405 atque deinceps, ubi *Nicetæ, Episcopi Dadybrensis, Commentarius in eadem Tetrasticha* latinè exhibetur, cum insertis *Jacobi Billij* Scholijs. Sed *de Nicolai* istius Expositione, quæ in præsenti Codice manuscripto *Cæsareo* exstat, nulla prorsùs ibi fit mentio, quia & *Billio* & *Morello* fuit incognita.

(3) *Plura de his* Notarijs Patriarchalibus *vide Libri septimi horum Commentariorum pag.* 132 & 133.

XLVIII.

Quadragesimus octavus (2) Codex manuscriptus *Historicus Græcus Ecclesiasticus* est *chartaceus* pervetustus in *quarto*, sed injuriâ temporis ruinosus, mutilus, ac propter evanidam nimiúmque abbreviatam scripturam lectu difficillimus, constátque nunc folijs *trecentis sedecim*, & ab *Augerio Busbeckio*, ut ipse solitâ propriæ manûs inscriptione testatur, olim fuit comparatus *Constantinopoli*. Continentur eo hæc:

(2) *Fuit is olim inter Codices manuscriptos Theologicos Græcos* ducentesimus octogesimus septimus.

Primò, & quidem à fol. 1 pag. 1 usque ad fol. 16 pag. 2, *Theodori Balsamonis, Patriarchæ Antiocheni, Epitome Canonica sive Ecclesiastica Novellarum Constitutionum Imp. Justiniani I*; de quâ vide plura superiùs in recensione Codicis XLV, num. 70. Principium ejus est: Ἐκ τῶν μετὰ τὸν Κώδικα θείων νεαρῶν διατάξεων τοῦ τῆς θείας λήξεως Ἰουστινιανοῦ &c. In præsenti autem Codice additæ ibi sunt anonymi cujusdam Autoris amplissimæ *Annotationes marginales*, cum nonnullis alijs *Observationibus Ecclesiasticis* in fine subjunctis.

Secundò, & quidem à fol. 17 pag. 1 usque ad fol. 21 pag. 1, *Index antiquus græcus in Photij Patriarchæ Constantinopolitani Nomocanonem & Syntagma Canonum*; de quibus vide plura in Libri sexti horum Commentariorum Parte primâ, pag. 51 & 52, atque suprà in recensione Codicis XLVti, num. 10, pag. 430.

Tertiò, & quidem fol. 20 pag. 2 in margine, anonymi cujusdam Autoris Annotatio notabilis de Titulo & Dignitate *Chartophylacis*.

Quartò, & quidem fol. 21 pag. 1 & 2, *Index Officiorum Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ, cum anonymi cujusdam Autoris Annotationibus marginalibus.* Inscribitur atque incipit is hoc modo: Τὰ Ὀφφίκια τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. Ὁ μέγας Οἰκονόμος κρατεῖ τῶν κτημάτων τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ μέγας Σακελλάριος &c.

Quintò, & quidem à fol. 21 pag. 2 usque ad fol. 22 pag. 2, *Photij Patriarchæ Constantinopolitani Annotatio historica de Patriarchis, Sede suâ injustè pulsis*; cujus titulus & principium: Φωτίου Πατριάρχου. Πόσων ἐκβληθέντων Πατριαρχῶν τῇ τῶν κρατούντων πρὸς αὐτοὺς Βασιλέων ἀπεχθείᾳ, ὧν μετ' αὐτοὺς ὀρθόδοξοι ἀποδέχονται. Ἀναστασίου ἐκβληθέντος τοῦ θαυμαστοῦ, ὁ θαυματουργὸς Γρηγόριος ἐκράτησε τὴν τῶν Ἀντιοχέων ἐκκλησίαν &c.

Sextò, & quidem à fol. 23 pag. 1 usque ad fol. 29 pag. 2, & à fol. 38 pag. 1 usque ad fol. 83 pag. 1, *Joannis Scholastici, Ecclesiæ Antiochenæ Presbyteri, & posteà ab A. C. 564 usque ad A. 578 Patriarchæ Constantinopolitani, Collectio Canonum ecclesiasticorum, in quinquaginta Titulos divisa*; cujus inscriptio & principium: Συναγωγὴ κανόνων, εἰς πεντήκοντα τίτλους διῃρημένη παρὰ τοῦ κυροῦ Ἰωάννου, τοῦ (1) ἀπὸ Σχολαστικῶν. Τίτλος α'. Περὶ τῆς ὁρισθείσης τοῖς Πατριάρχαις ἐκ τῶν κανόνων τιμῆς, &c. Plura de eâdem Collectione Canonum vide Libri *sexti* horum Commentariorum Part. I pag. 55, 56 & 66. In præsenti autem Codice adjunctæ sunt isti Collectioni anonymi cujusdam Autoris amplissimæ *Annotationes marginales*.

Septimò,

(1) *Verba hæc*, ἀπὸ Σχολαστικῶν, *interpretatur Vir doctissimus* Christophorus Justellus *in Præfatione, editioni hujus Collectionis præfixâ, hoc modo:* Qui primùm in foro ex Scholasticorum, hoc est Advocatorum, numero fuerat.

Septimò, & quidem à fol. 30 pag. 1 uſque ad fol. 34 pag. 1, *Conſtantini Harmenopuli, Nomophylacis & Judicis Theſſalonicenſis, qui circa annum Chriſti 1345 floruit, Leges Georgicæ ſive Ruſticæ, ex Jure Juſtinianeo excerptæ, & anonymi cujuſdam antiqui Scholiaſtæ Græci Annotationibus marginalibus illuſtratæ;* quarum titulus & principium: Νόμος γεωργικὸς κατ' ἐκλογὴν ἐκ τῶν Ἰουστινιανοῦ. Χρὴ τὸν γεωργὸν, τὸν ἐργαζόμενον τὸν ἴδιον ἀγρὸν &c. Plura de iiſdem Legibus Ruſticis vide Libri *ſexti* horum Commentariorum Parte primâ, pag. 14, 19, 31, 37 & 45.

Octavò, & quidem à fol. 34 pag. 2 uſque ad fol. 37 pag. 2, *ex Imperatorum Baſilij Macedonis, Leonis Philoſophi ſive Sapientis & Alexandri, Delectu Legum compendiariò excerpta quædam;* quorum titulus & principium: Βασιλείου, Λέοντος καὶ Ἀλεξάνδρου. Νόμος ἐστὶ κοινὸν παράγγελμα, &c. Vide *Joannis Leunclavij* & *Marquardi Freheri* Jus Græco-Romanum Tom. II pag. 82.

Nonò, & quidem à fol. 83 pag. 1 uſque ad fol. 86 pag. 2, *anonymi cujuſdam Autoris Epitome Hiſtoriæ Conciliorum;* cujus principium: Χρὴ γινώσκειν πάντα χριστιανὸν, ὅτι ἑπτὰ εἰσὶν αἱ ἅγιαι οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι· καὶ ἡ μὲν πρώτη γέγονεν ἐν Νικαίᾳ &c. Plura de eâdem Epitome vide Libri *quinti* horum Commentariorum pag. 46 & 47.

Decimò, & quidem à fol. 87 pag. 1 uſque ad fol. 90 pag. 1, *Expoſitio ſive Commemoratiò Concilij, Conſtantinopoli in cauſâ unitionis Eccleſiæ circa quartas aliáſque illicitas nuptias celebrati A. C. 920 ſub Imp. Conſtantino Porphyrogenito & ſocero ejus Romano Lacapeno;* cujus titulus & principium: Ἔκθεσις ἤτοι ἀνάμνησις τῆς γενομένης τῇ ἐκκλησίᾳ ἑνώσεως ἐπὶ Κωνσταντίνου καὶ Ῥωμανοῦ· τοῦ μὲν βασιλεύοντος, τοῦ δὲ τηνικαῦτα τοῦ Βασιλεοπάτορος ἀξιώματι διαπρέποντος. Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ Θεὸς τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς &c. Plura huc pertinentia vide ſuprà in recenſione Codicis XLV, num. 52, pag. 446.

Vndecimò, & quidem à fol. 90 pag. 1 uſque ad fol. 92 pag. 2, *Excerpta quædam ex Actis Concilij Epheſini Oecumenici ſive Generalis tertij, A. C. 431 contra Neſtorium celebrati:* nempe primò, *S. Cæleſtini Papæ Epiſtola ad S. Cyrillum Archiepiſcopum Alexandrinum;* quæ incipit, Τῇ ἡμετέρᾳ συγνώμῃ τὰ διὰ τοῦ υἱοῦ ἡμῶν Ποσειδωνίου &c, & exſtat integra græcè ac latinè in editionis Conciliorum Pariſinæ Labbæanæ Tomo III à columnâ 345 uſque ad colum. 350:

Mmm 2 ſecundò,

secundò, *Theodoreti Episcopi Cyrensis contra S. Cyrilli Alexandrini Anathematismum nonum* Μέμψις *sive Reprehensio nona*, incipiens: Ἐνταῦθα σαφῶς, οὐ τοὺς νῦν εὐσεβοῦντας μόνον &c; & *S. Cyrilli* Ἀντίθεσις *sive Responsio*; cujus principium: Φθάσας ἔφην, ὅτι τοῖς Νεστορίου βαττολογισμοῖς &c; de quibus vide plura in suprà citato Conciliorum Tomo tertio à columnâ 891 usque ad colum. 944.

Duodecimò, & quidem à fol. 92 pag. 2 usque ad fol. 94 pag. 2, *Manuelis* (1) *Patriarchæ Constantinopolitani Literæ, datæ tribus Monachis Marco, Nectario & Isaacio, qui ad ipsum ex Calabriâ venerant, petituri, ut sibi liceret Sacerdotale officium, quod per triennium interdictum fuerat, iterùm exercere.* Inscribuntur illæ atque incipiunt hoc modo: Τοῦ ἁγιωτάτου Πατριάρχου Κυροῦ Μανουὴλ γράμμα ἐκδοθὲν αὐτῷ διὰ τοῦ Σεναχηρεὶμ ἐκείνου τοῦ Πρωτασηκρήτης ἐκχωροῦν τοῖς ἀπὸ τῆς Καλαβρίας ἐλθοῦσι πρὸς αὐτὸν Ἱερομονάχοις Μάρκῳ, Νεκταρίῳ καὶ Ἰσαακίῳ, ἐπὶ τρισὶ μόνοις χρόνοις παυσαμένοις τοῦ ἱερᾶσθαι, διὰ τὸ τὴν ἱερωσύνην δέξασθαι οὐκ ἐν τῷ νενομισμένῳ χρόνῳ, &c. Ἔφθασαν μὲν οἱ ἀπὸ τῆς Καλαβρίας Ἱερομόναχοι, ὁ Μάρκος δηλαδὴ, ὁ Νεκτάριος, καὶ ὁ Ἰσαάκιος ἐπιχειθῆναι συνοδικὸν παρὰ τῆς ἡμετέρας μετριότητος τοῦ ἱερουργεῖν, διὰ τὸ &c.

(1) Nondum mihi satis liquet, utrum hic intelligendus sit Manuel ille, primus ejus nominis Patriarcha, cognomine Philosophus, qui Patriarchatum tenuit ab A. 1216 usq. ad A. 1222; an verò Manuel secundus, qui Patriarcha fuit ab A. 1240 usque ad A. 1254.

Decimo tertiò, & quidem à fol. 95 pag. 1 usque ad fol. 128 pag. 2, *Photij Patriarchæ Constantinopolitani Nomocanon, in Titulos quatuordecim divisus; & Theodori Balsamonis Scholijs, atque alterius cujusdam anonymi Autoris Annotationibus marginalibus illustratus*; cujus titulus & principium: Οἱ ιδʹ Τίτλοι, οἱ συναχθέντες παρὰ τοῦ Πατριάρχου κυροῦ Φωτίου. Τίτλος πρῶτος περὶ Θεολογίας καὶ ὀρθοδόξου πίστεως. Τῶν ἁγίων Ἀποστόλων κανὼν μθʹ καὶ νʹ, &c.

Decimo quartò, & quidem à fol. 129 pag. 1 usque ad fol. 131 pag. 2, *Lucæ Chrysobergæ, Patriarchæ Constantinopolitani ab A.C. 1148 usque ad A. 1166, Poema versibus politicis de Diætâ moderatâ respectu Festorum & Jejuniorum totius anni*; quod inscribitur atque incipit hoc modo: Τοῦ μακαριωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κυροῦ Λουκᾶ τοῦ Χρυσοβέργου περὶ Διαίτης (2) κοσμίας τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ, ἐξ αἰτήσεως τινὸς γυναικὸς προσγενοῦς αὐτοῦ· ταῦτα δὲ ἐξέθετο πρὸ τοῦ εἰς τὸ Πατριαρχεῖον ἀνελθεῖν. Δεῦρο ψυχὴ βασίλισσα, ψυχὴ φιλοσοφοῦσα, &c. Composuit autem is illud Poema *rogatu cujusdam Fœminæ, prinsquam fieret Patriarcha*; ut liquet ex verbis suprà exhibiti Tituli.

(2) Vox hæc, abbreviatè ibi scripta, dupliciter legi potest, nempe κοσμίας & κοσμίων. Eodem sensu legitur apud Platonem in Epistolâ septimâ: δίαιτα ἡ καθ' ἡμέραν πρέπουσα, ἡ κοσμία πράγματι.

Plura

Plura de eodem *Lucâ Chrysoberge* vide apud Card. *Baronium* Annalium Ecclesiasticorum Tomo XII, in actis anni 1148, ubi de electione ejus agitur, & anni 1166, quo paulo post Concilium, Constantinopoli habitum, obijt. Consule etiam Librum *quintum* horum Commentariorum pag. 228 & 248.

Decimo quintò, & quidem à fol. 131 pag. 2 usque ad fol. 133 pag. 2, *Annotationes quædam miscellaneæ Historicæ & Canonicæ*; inter quas primum obtinet locum *Narratio* aliqua; cujus principium: Ὅτι Σεραπίων τις ἦν γέρων τὰ μὲν ἄλλα τίμιος ἀνὴρ, &c.

Decimo sextò, & quidem à fol. 133 pag. 1 usque ad fol. 316 pag. 2, *Joannis Zonaræ, ex Aulæ Imperialis Constantinopolitanæ Magno Drungario Vigiliæ & Protosecretario Ascetæ sive Monachi, qui circa annum Christi 1120 claruit, Syntagma sacrorum Canonum cum Expositione suâ græcâ*; cujus titulus & principium: Ἐξήγησις τῶν ἱερῶν κανόνων, τῶν τε ἁγίων Ἀποστόλων, καὶ τῶν οἰκουμενικῶν Συνόδων, ἀλλὰ μὴν καὶ τῶν τοπικῶν ἤτοι μερικῶν, καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων Πατέρων, πονηθεῖσα τῷ Μοναχῷ ἸΩΑ'ΝΝΗ ΤΩ͂ ΖΩΝΑΡΑ͂, τῷ γεγονότι Μεγάλῳ Δρουγγαρίῳ τῆς Βίγλας καὶ Πρωτοασηκρῆτις. Ἡ δήλωσις τῶν λόγων σου φωτιεῖ καὶ συνετιεῖ νηπίους, &c. Optima hujus Operis editio est græco-latina illa in folio, quæ studio & curâ *Joannis Quintini* Lutetiæ Parisiorum A. 1618 typis Regijs, & ex Codice manuscripto Bibliothecæ Regiæ, primùm in lucem prodijt.

Notandum denique est, in folio quodam *membranaceo*, quod huic Codici chartaceo tegumenti instar præfixum est, exstare *Indicem antiquum græcum Summorum Pontificum Romanorum*; qui inscribitur atque incipit hoc modo: Πάπαι τῆς παλαιᾶς Ῥώμης. Πέτρος Ἀπόστολος ἔτη κβ'. Λῖνος &c.

XLIX.

Quadragesimus nonus (1) Codex manuscriptus *Historicus Græcus Ecclesiasticus* est *chartaceus* pervetustus & optimæ notæ in *folio*, sed injuriâ temporis ruinosus, & in principio ac fine mutilus, constátq; nunc folijs *ducentis octoginta duobus*, & ad *Joannem Sambucum*, ut ipse solitâ propriæ manûs inscriptione testatur, olim pertinuit. Continentur eo hæc:

(1) *Fuit is olim inter Codices manuscriptos Theologicos Græcos* centesimus trigesimus quartus.

Primò, & quidem à fol. 1 pag. 1 usque ad fol. 8 pag. 1, *Photij Patriarchæ Constantinopolitani Nomocanon; sed absq; Scholijs Theodori Balsamonis.*

Secundò, & quidem à fol. 9 pag. 1 usque ad fol. 282 pag. 2, *Syntagma sacrorum Canonum, cum Expositione græcâ Joannis Zonaræ*;

(1) *Vide suprà pag. 400 & 461.*

cui præfixus est (1) *Index antiquus græcus* hoc modo: Ἔκθεσις τῶν ἐν τῇ παρούσῃ βίβλῳ συνθήκης τῶν ἱερῶν κανόνων, τῶν τε ἁγίων Ἀποστόλων, καὶ τῶν οἰκουμενικῶν Συνόδων· ἀλλὰ μὴν καὶ τῶν μερικῶν ἤτοι τοπικῶν, καὶ τῶν παρά τινων ἁγίων Πατέρων ἰδιαζόντως γενομένων κανόνων. Α'. Τῶν ἁγίων καὶ πανευφήμων Ἀποστόλων Κανόνες &c. *Expositio* autem *Joannis Zonaræ* itidem, ut in proximè præcedenti Codice XLVIII, inscribitur atque incipit his verbis: Ἐξήγησις τῶν ἱερῶν κανόνων, τῶν τε ἁγίων Ἀποστόλων, καὶ τῶν οἰκουμενικῶν Συνόδων· ἀλλὰ μὴν καὶ τῶν τοπικῶν ἤτοι μερικῶν, καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων Πατέρων· ποιηθεῖσα τῷ Μοναχῷ Ἰωάννῃ τῷ Ζωναρᾷ, τῷ γεγονότι Μεγάλῳ Δρουγγαρίῳ τῆς βίγλας καὶ Πρωτασηκρήτῃς. Ἡ δήλωσις τῶν λόγων σου φωτιεῖ καὶ συνετιεῖ νηπίους, &c. Præstantissimus profectò est hic Codex, & collatione dignissimus.

L.

(2) *Fuit is olim inter Codices manuscriptos Theologicos Græcos trecentesimus trigesimus sextus.*

Quinquagesimus (2) Codex manuscriptus *Historicus Græcus Ecclesiasticus* est *chartaceus* antiquus & bonæ notæ in *quarto*, constátque folijs *ducentis quinquaginta tribus*, & ab *Augerio Busbeckio*, ut ipse solitâ propriæ manûs inscriptione testatur, olim fuit comparatus *Constantinopoli*. Continentur eo hæc:

Primò, & quidem à fol. 1 pag. 1 usque ad fol. 237 pag. 1, *idem suprà memoratum Syntagma sacrorum Canonum cum Expositione græcâ Joannis Zonaræ*; quæ inscribitur atque incipit hoc modo: Ἐξήγησις τῶν ἱερῶν καὶ θείων κανόνων, τῶν τε ἁγίων καὶ σεπτῶν Ἀποστόλων, καὶ &c. Ἡ δήλωσις τῶν λόγων σου φωτιεῖ καὶ συνετιεῖ νηπίους &c.

Secundò, & quidem à fol. 238 pag. 1 usque ad fol. 244 pag. 1, *anonymi cujusdam incerti Autoris Narratio de Structurâ maximi Templi Constantinopolitani Sanctæ Sophiæ*; cujus titulus & principium: Περὶ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ μεγίστου ναοῦ τῆς ἁγίας Σοφίας. Ἡ μεγάλη Ἐκκλησία, ἡ ἁγία Σοφία, οὕτως ἐκτίσθη. Πρῶτον μὲν ἀνήγειρεν αὐτὴν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος δρομικήν, ὁμοίαν τοῦ ἁγίου Ἀγαθονίκου καὶ τοῦ ἁγίου Ἀκακίου· καὶ ἐπλήρωσεν αὐτὴν, καὶ ἔστησε στήλας πολλάς· διήρκεσε δὲ τὸ κτίσμα ἐκεῖνο ἐπὶ χρόνους ἑβδομήκοντα τέσσαρας. ἐν δὲ τοῖς χρόνοις Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου &c. Edidit quidem *Franciscus Combefis* eandem ejusdem Anonymi Narrationem, cum Notis suis, in plagiario suo Originum Rerúmq; Constantinopolitanarum Manipulo, Parisijs apud Simeonem Piget A. 1664 græcè & latinè in quarto, à pag. 243 usque ad pag. 283; sed adeò depravatè & imperfectè, ut ea editio beneficio hujus antiqui Codicis, in ipsâ *Vrbe Constantinopolitanâ*

litanâ olim exarati, atque ibidem à *Busbeckio* comparati, plurimis locis, perperàm lectis, & multo adhuc pejùs in latinam sermonem translatis, non solùm possit emendari ac corrigi, verùm etiam suppleri & augeri. Quamvis autem in præsens plenam hujus rei demonstrationem hîc non possim obiter ac cursim inserere, sed reservanda ea sit, *secundæ editioni meæ Excerptorum Georgij Codini & alterius cujusdam Anonymi de Antiquitatibus Constantinopolitanis*, quæ olim Parisijs è Typographiâ Regiâ A. 1655, me absente, cum Animadversionibus meis primùm græcè & latinè in folio in lucem prodijt, exiguum tamen præmittam specimen, ex quo, tanquam ex ungue, de reliquo additamento possit judicari. *Primò* videlicet notandum est, suprà memoratam editionem Combefisianam in ipso statim principio mutilam esse, & post prima verba: Ἡ μεγάλη Ἐκκλησία, ἡ ἁγία Σοφία: ex præstantissimo hoc Codice manuscripto *Cæsareo* addendum esse hoc supplementum: οὕτως ἐκτίσθη. Πρῶτον μὲν &c. *Secundò* notandum est, pag. 243 & 244 ejusdem editionis Combefisianæ in supputatione annorum *ab Imp. Constantino Magno & Imp. Theodosio Magno usque ad Imp. Justiniani Magni annum quintum*, *sive annum Christi quingentesimum trigesimum secundum*, omnia adeò obscura, corrupta & confusa esse, ut ipse arrogantissimus alienorum laborum obtrectator, seu potiùs, ut ipse thrasonicè loqui amat, *Exsufflator*, *Franciscus Combefesis* palàm fateri cogatur, sibi non liquere, nec certi quidquam occurrere. Conjectura autem ejusdem de *Imp. Theodosio Juniore* prorsùs absurda est, & ipsis istius Narrationis verbis manifestè adversatur. Beneficio igitur præstantissimi istius Codicis manuscripti *Cæsarei*, de quo in præsens ex professo agitur, est totus ille locus corrigendus ac supplendus hoc modo: Ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία, ἡ Ἁγία Σοφία, οὕτως ἐκτίσθη. Πρῶτον μὲν ἀνήγειρεν αὐτὴν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος δρομικὴν, ὁμοίαν τοῦ ἁγίου (1) Ἀγαθονίκου καὶ τοῦ ἁγίου Ἀκακίου· καὶ ἐπλήρωσεν αὐτὴν, καὶ ἔστησε στήλας πολλάς. διήρκεσε δὲ τὸ κτίσμα ἐκεῖνο ἐπὶ χρόνους ἑβδομήκοντα τέσσαρας. ἐν δὲ τοῖς χρόνοις Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου Βασιλέως, εἰς τὴν δευτέραν Σύνοδον, τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει γενομένην, στασιάσαντες οἱ Ἀρειανοὶ, κατέφλεξαν τὴν μεγάλην τῆς αὐτῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας στέγην, ὄντος Πατριάρχου τοῦ ἁγιωτάτου Νεκταρίου, ἐν τῇ ἁγίᾳ Εἰρήνῃ τῇ παλαιᾷ καθεζομένου· ἣν καὶ αὐτὴν ὁ μέγας ἀνήγειρε Κωνσταντῖνος. διῆλθον δὲ δύο χρόνοι, καὶ ἵστατο ἀσκεπής. προστάξας δὲ Θεοδόσιος ὁ Βασιλεὺς Ῥουφῖνον τὸν Μάγιστρον αὐτοῦ, ἐστέγασεν αὐτὴν διὰ κυλινδρικῶν καμάρων.

(1) In editione Combefisianâ pro Ἀγαθονίκου perperàm legitur Ἀνδρονίκου.

μὲν

μετὰ δὲ (1) ἑκατὸν τριάκοντα ἑπτὰ χρόνους ἀπὸ τῆς τελευτῆς τοῦ αὐτοῦ Θεοδοσίου, διακοσίων δὲ καὶ εἴκοσι πέντε ἐτῶν παρελθόντων ἀπὸ τῆς πρώτης οἰκοδομήσεως ἐπὶ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου εἰς τὸν πέμπτον χρόνον τῆς βασιλείας Ἰουστινιανοῦ τοῦ μεγάλου, μετὰ τὸ γενέσθαι τὴν σφαγὴν ἐν τῷ ἱππικῷ, τῶν τριάκοντα πέντε χιλιάδων ἐκεῖσε ἀναιρεθέντων, διὰ τὸ ἀναγορευθῆναι ὑπὸ τῶν (2) δύο δημοτικῶν μερῶν Ὑπάτιον, Πατρίκιον καὶ Δήμαρχον μέρους Βενέτου, ἐνέπνευσεν ὁ Θεὸς εἰς τὴν διάνοιαν τοῦ αὐτοῦ Ἰουστινιανοῦ Βασιλέως τὸ οἰκοδομῆσαι ναὸν, οἷος οὐδέποτε ἐκτίσθη ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ. Ἔγραψε δὲ &c. Hoc est, ut ego interpretor: *Magna Ecclesia, sive Sancta Sophia, condita fuit hoc modo. Primùm quidem exstruxit eam Magnus Constantinus instar Circi oblongam, similem S. Agathonici & S. Acacij, & in eâ, cùm jam absoluta esset, multas collocavit statuas. Duravit verò structura illa annos SEPTUAGINTA QUATUOR. Temporibus autem Imp. Theodosij Magni, cùm Synodus Oecumenica secunda Constantinopoli haberetur, & Ariani tumultuarentur, combusserunt ij magnum ejusdem Magnæ Ecclesiæ tectum, existente Patriarchâ Sanctissimo Nectario, & Patriarchalem Sedem habente apud Sanctæ Irenæ Ecclesiam veterem; quam & ipsam Magnus Constantinus exstruxerat. Ex eo igitur tempore duos annos Magna Ecclesiâ tecto caruit. Theodosius autem Imperator, Rufinum Magistrum operi præficiens, operuit eam iterùm fornicibus cylindricis. Cæterùm post CENTUM TRIGINTA SEPTEM annos ab obitu ejusdem Imp. Theodosij Magni, DUCENTIS autem ET VIGINTI QUINQUE annis à primâ ejusdem Magnæ Ecclesiæ exstructione sub Imp. Constantino Magno usque ad QUINTUM Imp. Justiniani Magni annum elapsis, post cædem tricies quinquies mille hominum, eo quòd duæ Factiones populares Hypatium, Patricium, & Tribunum Factionis Venetæ, Imperatorem salutaverant, in Circo perpetratam, inspiravit Deus menti ejusdem Imp. Justiniani, ut ædificaret Templum, quale nunquam fuisset conditum inde ab Adamo. Scripsit autem &c.* Hæc Anonymus ille secundùm veram ejus loci lectionem & scripturam. Unde patet, Templum istud S. Sophiæ ab *Imp. Constantino Magno* cœptum fuisse exstrui anno Christi 307, currente adhuc Imperij ejus anno primo à die 25 Julij præcedentis anni 306; quippe cùm inter jam memoratum annum Christi 307 & annum 381, quo primum Concilium Constantinopolitanum, secundum autem Oecumenicum sive Generale, Constantinopoli sub *Imp. Theodosio Magno* celebratum est, *septuaginta quatuor anni* intercesserint. Ab obitu autem ejusdem *Imp. Theodosij Magni*, sive ab anno Christi

(1) In editione Combefisianâ perperàm legitur, μετὰ δὲ λδ' χρόνους τοῦ Θεοδοσίου, πέντε διελθόντων τῶν ἀπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου &c.

(2) In editione Combefisianâ deest δύο.

Christi 395, usque ad *annum quintum Imperij Justiniani Magni*, quo is post sedatam ingentem seditionem Constantinopolitanam ad ædificationem Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ animum seriò appulit, anni numerantur *centum triginta septem*, quorum ultimus respondet anno Christi 532; simul etiam supputatio annorum *ducentorum viginti quinque* ab anno Christi 307, quo *Imp. Constantinus Magnus* idem Sanctæ Sophiæ Templum cœpit condere, usque ad eundem suprà memoratum *Imp. Justiniani Magni annum quintum*, eodem anno Christi 532 terminatur; ut ex subjuncto apparet diagrammate:

Annus Christi 307, quo *Imp. Constantinus Magnus* Magnam Ecclesiam Constantinopolitanam S. Sophiæ primùm cœpit exstruere, currente adhuc anno Imperij ejus primo à die 25 Julij præcedentis anni 306.

74

Annus Christi 381, quo Concilium Constantinopolitanum primum, Oecumenicum autem sive Generale secundum, sub *Imp. Theodosio Magno* celebratum; & Magnæ Ecclesiæ S. Sophiæ tectum ab Arianis combustum est.

14

Annus Christi 395, quo *Imp. Theodosius Magnus* die 17 Januarij obijt.

137

Annus Christi 532, quo *Imp. Justinianus Magnus* decrevit Magnam Ecclesiam Constantinopolitanam S. Sophiæ à fundamentis secundò exstruere, currente à primâ ejusdem ædificatione per *Imp. Constantinum Magnum* anno 225.

Tertiò, notandum est, paginâ 248 suprà memoratæ editionis Combefisianæ, pro βάρα, ut *Combefis* falsò legendum censuit, re verâ legendum esse βάθρα, ut in præstantissimo hoc Codice *Cæsareo* perspicuè scriptum est; ubi totus ille locus legitur hoc modo: Τὸ δὲ ἐπίπεδον τοῦ ναοῦ, καὶ αἱ τέσσαρες νάρθηκες, καὶ ὁ λουτὴρ, καὶ τὰ πέριξ αὐτῶν, ὑπῆρχον οἰκήματα (1) Μαμιανοῦ Πριμικερίου Σελευκείας· ἅπερ ἀπετιμήθη λιτρῶν (2) ἐνενήκοντα· ὃς μετὰ πολλῆς προθυμίας δέδωκε ταῦτα τῷ

(1) *In editione Combefisianâ, ut & apud* Georgium Codinum, *legitur* Δαμιανοῦ Πατρικίου Σελευκείας. (2) *Apud* Georgium Codinum *perperam legitur* ς' *pro* ϟ', *hoc est*, sex *pro* nonaginta.

τῷ Βασιλεῖ. ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς τὸν τόπον καταμετρήσας, καὶ εὑρὼν (1) στεφαναίαν πέτραν ἀπό τε τοῦ θυσιαστηρίου μέχρι τῆς κάτω ἀψῖδος, ἐκεῖσε γύρωθεν τὰ βάθρα τοῦ μεγάλου τρούλλου; ἀπὸ δὲ τῶν ναρθήκων τῶν ἔξω, καὶ μέχρι τῶν ἀψίδων, εἰς χαῦνον καὶ ἀλσῶδες ἐθεμελίωσεν. *Quartò* notandum est, paginâ 252 ejusdem suprà memoratæ editionis Combefisianæ, ubi *secundorum Catechumenorum* seu potiùs *Catechumeniorum* fit mentio his verbis: Φθασάντων δὲ τῶν οἰκοδόμων εἰς τὰ δεύτερα Κατηχούμενα, καὶ ἐγειράντων &c; locum illum in Codice hoc manuscripto *Cæsareo* legi hoc modo: Φθασάντων δὲ τῶν οἰκοδόμων εἰς τὰ δεύτερα ὙΠΕΡΩ͂Α, καὶ ἐγειράντων τοὺς ἐπάνω κίονας καὶ τὰς καμάρας, καὶ σκεπασάντων τὰ πέριξ, ἠθύμει ὁ Βασιλεὺς διὰ τὸ μὴ ἔχειν ποσότητα χρυσίου χαράγματος. ἱσταμένου οὖν αὐτοῦ εἰς τὰ ὑπέρωα τῶν κτισμάτων, καὶ τῶν οἰκοδόμων μελλόντων τὸν τροῦλλον ἐγείρειν κατὰ τὸ σάββατον εἰς ἤδη βαθέως ἀρίστου ὥραν, καὶ τοῦ Βασιλέως ἀδημονοῦντος, ὤφθη αὐτῷ λευκοφόρος ἐν εἴδει εὐνούχου, εἰρηκὼς αὐτῷ· &c. Ex hoc igitur & alijs suprà exhibitis speciminibus satis, ut opinor, in præsens apparet, quàm necessarium sit, ut ejusdem Narrationis editio impressa Parisina Combefisiana cum eximio hoc Codice manuscripto *Cæsareo* à capite ad calcem diligenter & accuratè conferatur. Quod quidem ipse alio posthac commodiori tempore facturus sum; cùm videlicet *Georgij Codini & alterius cujusdam Anonymi Excerpta de Antiquitatibus Constantinopolitanis*, Deo volente, *secundùm* edidero. Interim tamen etiam nonnulla huc pertinentia in antecessum præmittam, cùm in horum Commentariorum proximè sequenti *Libro nono*, quo *de Codicibus manuscriptis Historicis Græcis profanis* agetur, pervenero ad *Scriptores Historiæ Byzantinæ sive Constantinopolitanæ.*

(1) *Ita etiam ibi clarè atque expressè scriptū est; nempe* στεφαναίαν, *non autem* στερεὰν, *ut legendum censet Combefis.*

Tertiò, & quidem fol. 244 pag. 1, *Joannis Philæ Tetrasticha duo in Beatissimam Virginem Deiparam & in S. Joannem Chrysostomum*; quorum *primum* inscribitur atque incipit hoc modo: Τοῦ σοφωτάτου Φιλῆ τετράστιχον εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον. Ἁγνὴ κόρη ζῆς &c. Plura de eodem *Joanne Phile* vide Libri *quinti* horum Commentariorum pag. 117 & 336.

Quartò, & quidem à fol. 245 pag. 1 usq; ad fol. 253 pag. 2, *Fragmenta quædam Evangelij S. Matthæi, & alia nonnulla miscellanea; inter quæ etiam est Fragmentum aliquod Canonicum de gradibus nuptiarum.*

LI.

Quinquagesimus primus (2) Codex manuscriptus *Historicus Græcus Ecclesiasticus* est *chartaceus* antiquus & bonæ notæ in *folio*, constátque folijs *septingentis quinquaginta octo*. Continentur eo hæc:

(2) *Fuit is olim extra numerum.*

Primò,

Primò, & quidem à fol. 1 pag. 1 uſque ad fol. 11 pag. 1, *Expoſitio nova, quomodo Patriarcha Conſtantinopolitanus ſcribat ad Papam & reliquos Patriarchas, Archiepiſcopos & Metropolitas, nec non ad Reges & alios ſecularibus Dignitatibus præditos; & quomodo ijdem viciſſim ſcribant ad Patriarcham Conſtantinopolitanum & alios: ſimul etiam quem ordinem ſive locum teneant Metropoles, quæ Patriarchali Throno Conſtantinopolitano ſubjectæ ſunt; conſcripta anno Mundi ſecundùm Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ ſupputationem ſexies milleſimo octingenteſimo nonageſimo quinto, ſive anno Chriſti milleſimo trecenteſimo octogeſimo ſeptimo, die primo Septembris, ineunte Indictione decimâ; cùm jam Conſtantinopoli, poſt Imp. Joannis Cantacuzeni* (1) *depoſitionem, imperaret Joannes Palæologus, vulgò Calo-* (1) Contigit ea depoſitio A. C. 1355.
Joannes dictus, Romæ autem Pontificatum obtineret Urbanus VI, qui ſedit à d. 7 vel 8 Aprilis A. 1378 uſque ad d. 15 Octobris A. 1389, quo obijt. Integer ille Expoſitionis iſtius titulus græcus cum principio eſt talis: Ἔκθεσις νέα, ὅπως γράφει νῦν ὁ Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχης τῷ Πάπᾳ καὶ τοῖς λοιποῖς Πατριάρχαις καὶ Ἀρχιεπισκόποις, ναὶ μὴν καὶ τοῖς Μητροπολίταις, καὶ Βασιλεῦσι, καὶ τοῖς κοσμικὰς ἀρχὰς διϊθύνουσι· ὅπως τε νῦν ἔχουσι τάξεως αἱ ὑποκείμεναι Θρόνοι τῷ Πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως· καὶ ποῖαι Ἀρχιεπισκοπαὶ καὶ Ἐπισκοπαὶ ἐπιμήθησαν εἰς Μητροπόλεις· ὅπως τε οἱ Μητροπολίται γράφουσι πρός τε αὐτὸν τὸν Πατριάρχην, καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς Πατριάρχας· ἔτι τε πρὸς τοὺς Βασιλεῖς, καὶ πρὸς ἑτέρους τινάς. ἐγράφη δὲ ἡ παροῦσα Ἔκθεσις Σεπτεμβρίου α′ ἐν ἔτει ,ϛωϟε′ Ἰνδ. ι′. Ὅπως ὁ Πατριάρχης νῦν γράφει τῷ Πάπᾳ. Τῷ μακαριωτάτῳ Δεσπότῃ, τῷ Πάπᾳ ΟΥΡΒΑΝΩ, Ἄκρῳ Ἀρχιερεῖ ἀξιωτάτῳ ΝΕΙΛΟΣ ἐλέῳ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης. Ἐν τῷ τέλει. Ἔῤῥωσο ἐν Κυρίῳ μακαριώτατε Δέσποτα. Ὅπως γράφει τῷ Ἀλεξανδρείας. Ἁγιώτατε Δέσποτα, Πάπα καὶ Πατριάρχα Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Αἰγύπτου, Πενταπόλεως, Λιβύης καὶ Αἰθιοπίας, ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ποθεινότατε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ εὔχομαι τῷ Θεῷ ὑγιαίνειν τὴν ἁγιωσύνην σου καὶ σωματικῶς εἰς σύστασιν καὶ ὠφέλειαν τοῦ ὑπ' αὐτὴν χριστωνύμου πληρώματος. Ὅπως γράφει τῷ Ἀντιοχείας. Ἁγιώτατε Δέσποτα, Πατριάρχα Θεουπόλεως Μεγάλης Ἀντιοχείας, καὶ πάσης Ἀνατολῆς, &c. Exſtat quidem eadem literarum ſcribendarum *Expoſitio græcè & latinè* in R. P. *Jacobi Goar* Ord. Prædicat. Appendice ad *Georgij Codini Curopalatæ* Librum de Officijs & Officialibus

Aulæ & Ecclesiæ Constantinopolitanæ in Magno Corpore Historiæ Byzantinæ Parisino in folio, à pag. 410 usque ad pag. 419; discrepat tamen ea editio impressa multipliciter & non mediocriter à præsenti Codice manuscripto *Cæsareo*, ut aliquatenùs ex ipso jam exhibito titulo & principio videre est.

Secundò, & quidem à fol. 11 pag. 1 usque ad fol. 13 pag. 2, *Expositio Imp. Andronici Palæologi Senioris, quem ordinem sive locum tunc tenuerint Metropoles, Patriarchali Throno Constantinopolitano subjectæ.* Inscribitur ea atque incipit hoc modo: Ἔκθεσις νεωτέρα ἐπὶ τῆς βασιλείας τυπωθεῖσα τοῦ Βασιλέως Κυροῦ Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου τοῦ Γέροντος, ὅπως νῦν ἔχουσι τάξεως αἱ ὑποκείμεναι Μητροπόλεις τῷ Πατριαρχικῷ Θρόνῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Α', Ὁ Καισαρείας· β', Ὁ Ἐφέσου· γ', Ὁ Ἡρακλείας· δ', Ὁ Ἀγκύρας· ε', Ὁ Κυζίκου· ϛ', Ὁ Σάρδεων· ζ', Ὁ Νικομηδείας· η', Ὁ Νικαίας· &c. Exstat quidem etiam hæc *Expositio græcè & latinè* in suprà memoratâ R.P. *Goar* Appendice ad *Georgij Codini* Librum de Officijs Aulæ & Ecclesiæ Constantinopolitanæ à pag. 400 usque ad pag. 405; sed valdè discrepanter, ut satis apparet ex solo jam exhibito titulo & principio.

Tertiò, & quidem fol. 13 pag. 2 & fol. 14 pag. 1, *Recensio Chronologica Regum Hebræorum, simul & Prophetarum, qui sub ijs floruerunt.* Incipit ea his verbis: Α', Σαοὺλ, φυλῆς Βενιαμὶν, ἔτη μ'. β', Δαβὶδ, φυλῆς Ἰούδα, &c.

Quartò, & quidem à fol. 14 pag. 1 usq; ad fol. 22 pag. 2, *Ecloge Legis, à Deo per Moysen Israelitis data, divisa in Capita quinquaginta;* cujus titulus & principium: Ἐκλογὴ τοῦ παρὰ Θεοῦ διὰ Μωσέως δοθέντος νόμου τοῖς Ἰσραηλίταις, ἐν κεφαλαίοις πεντήκοντα. Περὶ κρίματος καὶ δικαιοσύνης, κεφάλαιον α'. Τῆς Ἐξόδου καὶ τοῦ Δευτερονομίου κεφ: ξγ'. Οὐ παραλήψῃ ἀκοὴν ματαίαν· &c; finis autem: καὶ ἀνὴρ ἢ γυνὴ, ὃς ἂν γένοιτο αὐτῶν ἐγγαστρίμυθος ἢ ἐπαοιδὸς, θανάτῳ θανατούσθωσαν· λίθοις λιθοβολήσατε αὐτούς· ἔνοχοί εἰσιν. Eandem *Eclogen* edidit primus *græcè & latinè* cum eruditis Notis doctissimus *Joannes Baptista Cotelerius* ex Codice quodam manuscripto *Bibliothecæ Regiæ Parisinæ* in Tomo primo Monumentorum Ecclesiæ Græcæ à pag. 1 usque ad pag. 27, & à columnâ 713 usque ad colum. 717.

Quintò, & quidem à fol. 23 pag. 1 usque ad fol. 27 pag. 2, *anonymi cujusdam Autoris Recensio Chronologica Regum Assyriorum, Persarum, & Ægyptiorum; simul etiam Imperatorum Romanorum ethnicorum & Christianorum usque ad Imp. Constantinopolitanum Joannem*

annem Palæologum, vulgò dictum Calo-Joannem, qui A. C. 1391 obijt: item Patriarcharum Constantinopolitanorum, Summorum Pontificum Romanorum, Patriarcharum Alexandrinorum, Patriarcharum Antiochenorum, & Patriarcharum Hierosolymitanorum.

Sextò, & quidem à fol. 27 pag. 2 usque ad fol. 30 pag. 1, *Matthæi Hieromonachi Carmina duo versibus politicis de Officijs Magnæ Ecclesiæ & Aulæ Constantinopolitanæ*; quorum *primum*, quod *expositionem prosaicam* subjunctam habet, inscribitur atque incipit hoc modo:

'Οικτρȣ͂ Μοναςȣ͂ ταυτὶ ΜΑΤΘΑΙ'ΟΥ θύτȣ.
Τῆς Ἐκκλησίας τὰς τιμὰς κ̀ τὰς διακονίας,
Ἃι διαρῥȣ͂νται Πνεύματι κτ̀ τὸν μέγαν Παῦλον,
Ἀπαριθμεῖ πρὸς ὄνομα νῦν μοναχὸς ΜΑΤΘΑΙ'ΟΣ.
Πεντάδ۞ πρώτης πέφυκεν ὁ μέγας Ὀικονόμ۞·
Ὁ μέγας Σακελλάριος, καὶ &c.

Alterum autem ita:

'Οικτρȣ͂ Μοναςȣ͂ ταυτὶ ΜΑΤΘΑΙ'ΟΥ θύτȣ.
Ἀξιωμάτων ἀριθμὸν τῶν ἐν τοῖς Βασιλείοις
Ὀνομαςὶ σκοπήσωμεν τὴν τάξιν τε τὴν τȣ́των.
Μετὰ τὸν Ἀυτοκράτορα πρῶτός ἐςι Δεσπότης·
Σεβαςοκράτωρ μετ' αὐτὸν, καὶ &c.

Utrumque illud Carmen edidit quidem *græcè & latinè* ex Codice quodam manuscripto Bibliothecæ Eminentissimi Cardinalis *Mazarini* R. P. *Jacobus Goar* Ord. Præd. in Notis suis ad *Georgij Codini* Librum de Officijs Magnæ Ecclesiæ & Aulæ Constantinopolitanæ pag. 8, & pag. 38, 39, 40; sed culpâ Codicis, quo ipse usus est, mendosè ac mutilè. Nam pag. 8 & 38 pro 'Οικτρȣ͂ Μοναχȣ͂ ταυτὶ Ματθαίȣ Θύτȣ, hoc est, *Miseri Monachi hæc sunt Matthæi Sacerdotis*, bis perperàm legitur: Ἰατρȣ͂ Μοναχȣ͂ ταυτὶ Ματθαίȣ Θύτȣ, hoc est, *Medici Monachi hæc sunt Matthæi Sacerdotis*. Quapropter etiam ibidem pag. 43 ejusdem R. P. *Goar* ad eundem versum annotatio corrigenda est, utpote ubi sic scribit: *Jambo sequenti nomen suum hujusce Opusculi prodit Author; qui gente, non professione*, (1) Ἰατρὸν *se celebrat. Vitæ forma fuit Monastica, cui Sacerdotium honorem adjunxit. Hinc* Μοναχὸς Θύτης *scribitur, qui vulgò* Ἱερομόναχ۞, *sicut Diaconus Monachus* Ἱεροδιάκον۞ *audit; relictâ seculari Sacerdoti vel Diacono solitariâ* Ἱερέως *vel* Διακόνȣ *appellatione. Non adeò notus hic*

(1) Minimè verò Ἰατρὸν sive Medicum, sed οἰκτρὸν sive miserum.

MATTHÆVS, ut patriam, parentes, socios laudatiores reddat; ætatem conjicimus, & ob memoratos Imperatorem & Imperatricem nondum captâ à Turcis Urbe. Ob laudatum etiam Chumnum & Metochiten, post Andronicum Seniorem, cujus hi fuere Ministri, scripsisse, vitâq; functum esse constat. Præsens Opusculum versibus politicis composuit, in quibus numerus syllabarum ad cantum, non ad exacta Poëtices prosodiam observatur. Octava syllaba, ubi cæsura est, medium versûs tenet; reliqua septem perficiunt. His recentiores ὁμοιοτέλευτα, *pariter cadentium exitum, quem rhythmum dicimus, addidere. Politicos vocatos arbitror, quòd vulgò Constantinopoli per compita canerentur.* Πόλιν *enim* κατ' ἐξοχὴν, *& sermonis constructionem, Constantinopolin appellant:* πολιτικὰ, *quæcunque ibi nata, vel inde asportata:* πολίτην *tamen, virum ex eâ ortum: vel certè quòd amatoriæ meretriciæve cantilenæ hujusmodi compositionem habuerint,* ἀπὸ τῆς πολιτικῆς *denominatione deductâ, quæ mulierem per Urbem suo corpore quæstum facientem sonat.* Hæc R. P. *Goar.* Vbi omnia benè se habent, præterquam quòd pro Ἰατρὸν sive *Medicum* legendum sit οἰκτρὸν sive *miserum.* Cæterùm in fine Carminis secundi, quod secundùm editionem Goarianam pag. 40 desinit hoc versu; Τοῦ κάστρου Περκαθήμενος, Δρουγγάριος τοῦ στόλου, sequuntur in præsenti Codice *Cæsareo* integri *triginta* alij versus, ad idem Carmen pertinentes, quorum primus:

Ταύταις ἐκτόπως ταῖς τιμαῖς κεχήναμεν ὦ πλεῖσοι,

ultimus autem:

Τῆς τε παρούσης τῆς φθαρτῆς καὶ τῆς προσδοκωμένης.

Septimò, & quidem à fol. 30 pag. 2 usque ad fol. 33 pag. 2, *ex anonymi cujusdam Chronographi Opere Historico Excerpta à creatione Mundi usque ad mortem Josuæ*; quorum titulus & principium: Ἐκ τοῦ Χρονογράφου. Ὅτι ἐν τῷ Μαρτίῳ μηνὶ ἤγουν ἐν τῷ ἔαρι ἐκτίσθη τὸ πᾶν τόδε ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ τῶν ὅλων Θεοῦ, καὶ μᾶλλον ἐν τῇ κε' τούτου τοῦ μηνὸς ἐδημιουργήθη τὸ κοσμικὸν φῶς. Ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ καὶ Γαβριὴλ τὸν ἀσπασμὸν τῇ Θεοτόκῳ ἐφθέγξατο. Ἐν ταύτῃ καὶ ὁ Κύριος ἐκ νεκρῶν ἀνέστη, &c. Huc separatim in fine accedit *Recensio miraculorum, quæ excidium Urbis Hierosolymitanæ per Titum Imp. Vespasiani filium antecesserunt.*

Octavò, & quidem à fol. 33 pag. 2 usque ad fol. 42 pag. 1, *Joannis Zonaræ Monachi, qui anteà Magnus Drungarius Vigiliæ & Protosecre-*

to secretarius fuerat, Oratio ad eos, qui naturalem seminis fluxum immunditiem esse existimant, & eos qui illud patiuntur, non solùm sacrâ Divinorum Mysteriorum participatione frui prohibent, verùm etiam ob eandem causam ne sacras quidem Imagines attingere permittunt. Inscribitur is atque incipit hoc modo: Ἰωάννου Μοναχοῦ τοῦ Ζωναρᾶ, τοῦ γεγονότος Μεγάλου Δρουγγαρίου τῆς Βίγλης καὶ Πρωτοασηκρῆτις, Λόγος περὶ τῶν τὴν φυσικὴν τῆς γονῆς ἐκροὴν μίασμα ἡγουμένους, καὶ κωλύοντας τοὺς παθόντας σπέρματος ἔκκρισιν, οὐ μόνον τῆς ἁγίας τῶν θείων μυστηρίων μετέχειν μεταλήψεως, ἀλλὰ μηδὲ τῶν θείων θίγειν εἰκόνων διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. Μὴ γίνου δίκαιος πολὺ, μηδὲ γίνου τοῦ κανόνος εὐθύτερος· γνῶμαι ταῦτα τῆς εὐγενεστέρας σοφίας καὶ ἡμετέρας εἰσίν. εἰ δὲ δεῖ παρενεῖραι τούτοις τί καὶ τῶν ἔξωθεν· οὐδὲ γὰρ πάντα τὰ ἐκείνων ἀπόβλητα· μηδὲν ἄγαν. ἐφ' ᾧ δέ μοι ταῦτα προανακέκρουσται, αὐτίκα δὴ μάλα ῥηθήσεται. Πολλοὶ τῶν ἀκριβέστερον τάχα μετιέναι δοκούντων τὴν μοναχικὴν πολιτείαν, καὶ ῥεπόντων οἷον πρὸς τὸ πνευματικώτερον, ὡς μίασμά τι τὴν φυσικὴν τῆς γονῆς νομίζουσιν ἐκροὴν, &c. Vide *Joan. Leunclavij* & *Marquardi Freheri* Jus Græco-Romanum, ubi eadem *Zonaræ* Oratio exstat græcè & latinè Tom. I pag. 351 & deinceps.

Nonò, & quidem à fol. 42 pag. 1 usque ad fol. 44 pag. 1, *Anastasij Patriarchæ Antiocheni, & Cyrilli Patriarchæ Alexandrini Expositio compendiaria Fidei orthodoxæ*; cujus titulus & principium: Ἀναστασίου Πατριάρχου Θεουπόλεως καὶ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας Ἔκθεσις σύντομος τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Ποίας θρησκείας εἶ ἄνθρωπε; Χριστιανός εἰμι &c.

Decimò, & quidem à fol. 45 pag. 1 usque ad fol. 264 pag. 1, *Matthæi Hieromonachi Syntagma Juris Canonici, sive omnium Argumentorum seu Materiarum, sacris Canonibus comprehensarum, compositum ordine alphabetico, & insignitum hoc titulo:* Σύνταγμα κατὰ στοιχεῖον τῶν ἐμπεριειλημμένων ἁπασῶν ὑποθέσεων τοῖς ἱεροῖς καὶ θείοις κανόσι, πονηθέν τε ἅμα καὶ συνταχθὲν τῷ ἐν Ἱερομονάχοις κυρῷ ΜΑΤΘΑΙ'Ω. Incipit deinde Protheoria sive Præfatio his verbis: Προθεωρία. Τὸ τῶν ἱερῶν καὶ θείων χρῆμα κανόνων, ἤνθησε μὲν ἀπ' αὐτῆς, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τῆς θεανδρικῆς ἐν τῷ κόσμῳ πολιτείας τοῦ Λόγου· ἀφ' οὗ δὴ καὶ τὸ τῶν Χριστιανῶν σεβάσμιον δόγμα &c. Quâ finitâ *Protheoriâ*, sequitur *Historia succincta omnium Conciliorum, aliarúmque nonnullarum Notitiarum, ad Jus Canonicum pertinentium*; incipiens hoc modo:

modo: Περὶ τῶν κανόνων τῶν ἁγίων Ἀποστόλων. Πρῶτοι τοίνυν ἐπ' ὀνόματι τῶν ἁγίων Ἀποστόλων πέντε πρὸς τοῖς ὀγδοήκοντα κανόνες &c. Huic *Historiæ Synodali* subjungitur porrò *Index omnium Capitum totius Syntagmatis Canonici alphabetici*; cujus titulus & principium:

ΜΑΤΘΑΙ˘ΟΣ, οἰκτρὸς ἀρετῆς πάσης ξένος,
Πίνακα τοῦτον ὠργάνωσε κανόνων.

Ὁ Πίναξ τῶν κεφαλαίων. Ἀρχὴ σὺν Θεῷ τοῦ Ἄλφα στοιχείου. Προοίμιον περὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Κεφάλαιον α΄. Περὶ τῶν ἀρνησαμένων τὴν ἀμώμητον ταυτηνὶ τῶν Χριστιανῶν πίστιν, καὶ ὅπως; &c. Vbi in primis notandum est, quòd ex primo versu, Indici huic præfixo, luculenter apparet, quo sensu idem *Matthæus* etiam suprà simpliciter se cognominet οἰκτρὸν sive *miserum*. Plura de eodem Syntagmate vide in R. P. *Philippi Labbai* S. I. Novâ Bibliothecâ Manuscriptorum Librorum, Parisijs apud Joannem Hænault A. 1653 in quarto editâ, pag. 130, & nonnullis alijs locis, pag. 481 in Indice notatis. Vocatur autem ibi Autor istius Syntagmatis *Matthæus BLASTARES Hieromonachus*.

Vndecimò, & quidem à fol. 265 pag. 1 usque ad fol. 270 pag. 1, *Matthæi Hieromonachi Synopsis* (1) *Nomocanonis S. Joannis Nesteutæ sive Jejunatoris, Patriarchæ Constantinopolitani*; quæ inscribitur atque incipit hoc modo: Κανονικὸν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ. Ἤμειψε πρὸς Σύνοψιν ΜΑΤΘΑΙ˘ΟΣ ταῦτα. Πρόλογος. Ἀλλὰ γὰρ κατὰ τὸν Νηστευτὴν θεῖον Ἰωάννην, τὴν θεραπείαν τῶν ἡμῖν συμβαινόντων θεωρητέον παθῶν, καλῶς ἔχειν δοκιμάσαντα ὡς οἷόν τε ταύτην ἐπιτεμεῖν, &c. Περὶ τῶν ἑκουσίως ἀρνησαμένων τὸν Χριστόν. Ὁ τοίνυν ἀλογίστως ἠρνημένος ἑκοντὶ τὸν Χριστὸν, &c.

(1) Vide suprà Cod. XLV num. 59.

Duodecimò, & quidem fol. 270 pag. 1 & 2, *Nicetæ Metropolitæ Heracleæ Responsiones ad Interrogationes cujusdam Episcopi Constantini*; quorum titulus & principium: Τοῦ μακαριωτάτου Μητροπολίτου Ἡρακλείας Νικήτα ἀποκρίσεις πρὸς τινα Κωνσταντῖνον Ἐπίσκοπον περὶ ὧν ἠρωτήθη, κεφάλαια θ΄. Κεφάλαιον α΄ περὶ διγάμων. Ἡ μὲν ἀκρίβεια τοῦ διγάμους οὐκ εἴωθε στεφανοῦν· ἡ δὲ &c. Vide Jus Græco-Romanum, à *Joanne Leunclavio* & *Marquardo Frehero* editum, Tom. I pag. 310.

Decimo tertiò, & quidem à fol. 271 pag. 1 usq; ad fol. 272 pag. 2, *S. Nicephori, Patriarchæ Constantinopolitani, Canones triginta sex, ex Ecclesiasticis ipsius Constitutionibus desumpti*; quorum titulus & principium: Τοῦ ἐν ἁγίοις Νικηφόρου Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ Ὁμολογητοῦ,

Κανόνες

Κανόνες ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν αὐτοῦ συντάξεων, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἁγίων Πατέρων. Κανὼν α΄· Ἐὰν κατὰ ἄγνοιαν πλυθῇ ἀντιμίνσιον, &c. Vide *Joannis Meursij* Glossarium Græco-barbarum in explicatione vocis Ἀντιμίνσιον; sed ibi pro πλυθῇ perperàm legitur πλωυθῇ. Multo etiam corruptiùs in *Joan. Leunclavij* & *Marquardi Freheri* Jure Græco-Romano, Tom. I pag. 96, pro πλυθῇ legitur πληθωυθῇ, & ibidem in adjunctâ versione latinâ, pro *lotum sit*, æquè malè legitur *impletum sit*.

Decimo quartò, & quidem à fol. 272 pag. 2 usque ad fol. 278 pag. 1, *ex Joannis Episcopi Citri Responsis Canonicis ad Episcopum Dyrrachij Constantinum Cabasilam Capita triginta duo, collecta & disposita à Matthæo Hieromonacho*; quorum titulus & principium: Ἐκ τῶν ἀποκρίσεων Ἰωάννου τοῦ ἱερωτάτου Ἐπισκόπου (1) Κίτρους (2) πρὸς τὸν ἱερώτατον Ἐπίσκοπον Δυρραχίου τὸν Καβάσιλαν κεφάλαια ιβ΄. ΜΑΤΘΑΙ͂ΟΣ ἔγνω ταυτὶ συντεταχέναι. Κεφάλαιον α΄. Τὰ ἀντιμίνσια τῆς ἁγιαστικῆς μετέχοντα δυνάμεως &c. Notabile autem ibi inprimis est, Capiti vigesimo octavo insertam esse observatione dignam Recensionem Officiorum Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ; cujus titulus & principium: Περὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ὀφφικιων. Τῶν τῆς Ἐκκλησίας Ἀρχόντων, ὡς ἡ παλαιὰ ἔχει παράδοσις, πρῶτος ἐστὶν ὁ Μέγας Οἰκονόμος· δεύτερος, ὁ ἐπὶ τῆς μεγάλης Σακέλλης, ἤως ὁ Μέγας Σακελλάριος· τρίτος, &c. Vide suprà citatum Jus Græco-Romanum Tom. I pag. 323 & 330; sed ibi illarum Interrogationum & Responsionum alius est ordo, quàm hîc.

(1) *Ita ibi constanter scriptum est; nempe* Κίτρους, *non autem* Κίτρου, *ut in Jure Græco-Romano.*
(2) *In Jure Græco-Romano legitur* πρὸς Κωνσταντῖνον Ἀρχιεπίσκοπον Δυῤῥαχίου τὸν Καβάσιλαν.

Decimo quintò, & quidem à fol. 278 pag. 1 usque ad fol. 288 pag. 2, *Interrogationes quorundam Monachorum, extra urbem spiritualiter se exercentium, & Responsiones ijs datæ à Sanctâ Constantinopolitanâ Synodo tempore Sanctissimi Patriarchæ Nicolai, sub Imp. Alexio Comneno*; quorum titulus & principium: Ἐρωτήσεις τινῶν Μοναχῶν ἔξω τῆς πόλεως ἀσκουμένων, καὶ ἀποκρίσεις ἐπ᾽ αὐταῖς γινόμεναι παρὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἁγίας Συνόδου, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἁγιωτάτου κυροῦ Νικολάου, βασιλεύοντος τοῦ ἀοιδίμου Βασιλέως κυροῦ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ. Ἐρώτησις α΄. Εἰ χρὴ μοναχὸν εἰσιέναι εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον· κωλύει γὰρ τοῦτο &c. Vide *Theodori Balsamonis, Patriarchæ Antiocheni*, Syntagma Canonum, cum ipsius Commentarijs Lutetiæ Parisiorum typis Regijs A. 1620 græcè & latinè in folio editum, à pag. 227 usque ad pag. 232; ubi eædem exstant Interrogationes

& Responsiones; sed beneficio hujus Codicis manuscripti circa finem supplendæ. Consule etiam Libri *sexti* horum Commentariorum Partem primam pag. 52.

Decimo sextò, & quidem à fol. 289 pag. 1 usq; ad fol. 310 pag. 2, *Marci Patriarchæ Alexandrini Quæstiones Canonicæ sexaginta sex cum Responsis Patriarchæ Antiocheni, Theodori Balsamonis*; quarum titulus & principium: Ἐρωτήσεις τοῦ ἁγιωτάτου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κυροῦ Μάρκου, καὶ Ἀποκρίσεις ἐπ' αὐταῖς τοῦ ἁγιωτάτου Πατριάρχου κυροῦ Θεοδώρου. Προοίμιον. Ὁ μὲν θεόπτης Μωσῆς καὶ Προφήτης, Ἐρώτησον, φησὶ, τὸν πατέρα σου, καὶ ἀναγγελεῖ σοι· &c. Plura de ijsdem Quæstionibus & Responsis vide Libri *sexti* horum Commentariorum Part. I pag. 48 & 49. Quibus nunc addo, notandum inprimis esse, quòd Quæstiones illæ *Theodoro Balsamoni* propositæ fuerint A. C. 1203, Indictione 13, ut expressè ibi indicatur his verbis: Ἐν ὀνόματι τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ἐρωτήματα, ἅπερ χρήζουσιν οἱ Χριστιανοὶ, οἱ κατοικοῦντες ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Σαρακηνῶν, καὶ ἐν ταῖς ἐξουσίαις αὐτῶν· ἐρωτηθέντα παρὰ Μάρκου τοῦ ἐλαχίστου ἐν τοῖς Πατριάρχαις Ἀλεξανδρείας, ἐν ἡμέραις τῆς βασιλείας τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ φιλοχρίστου Βασιλέως ἡμῶν κυρίου Ἰσαακίου τοῦ Ἀγγέλου καὶ ἐπὶ τοῦ ἁγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κυρίου Γεωργίου· ὧν τὰ ἔτη αὐξανεῖ ὁ Θεὸς εἰς μακρότητα ἡμερῶν· μηνὶ Φεβρουαρίῳ, ἐπινεμήσεως ιγ', καὶ ἐτῶν μετὰ τὴν σάρκωσιν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ,ασγ'. Hoc est: *In nomine Patris & Filij & Spiritûs Sancti. Interrogationes, ad quas responderi desiderant Christiani, qui Saracenorum regionem, & sub eorum ditione habitant, factæ à Marco, minimo inter Patriarchas Alexandrino, in diebus imperij pijssimi & Christi studiosissimi Imperatoris nostri, Domini Isaacij Angeli, & tempore Sanctissimi atque Oecumenici Patriarchæ Domini Georgij, (quorum annos augeat Deus in dierum longitudinem), mense Februario, Indictione decimâ tertiâ, anno post incarnationem Domini & Dei & Servatoris nostri Jesu Christi 1203.*

Decimo septimò, & quidem à fol. 311 pag. 1 usque ad fol. 312 pag. 1, *Theodori Balsamonis, Patriarchæ Antiocheni Meditatum sive Commentatio de convocatione ad sacras Monasteriorum Ædes per tria signa, & de usu campanarum*; cujus titulus & principium: Τοῦ ἁγιωτάτου Πατριάρχου Ἀντιοχείας κυροῦ Θεοδώρου μελέτη χάριν τῆς εἰς τοὺς θείους ναοὺς τῶν μοναστηρίων γινομένης μετακλήσεως διὰ σημαντήρων τριῶν. Βλέπων ἀπειροκάλους τινὰς, &c. Vide Jus Græco-Romanum Tom I pag. 476 & deinceps.

Decimo

Decimo octavò, & quidem à fol. 312 pag. 1 usque ad fol. 314 pag. 2, *S. Nicephori, Patriarchæ Constantinopolitani, Observationes & Constitutiones Canonicæ de varijs argumentis*; quarum titulus & principium: Περὶ διαφόρων ὑποθέσεων τοῦ ἐν ἁγίοις Νικηφόρου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Ὁμολογητοῦ. Περὶ τοῦ μικροῦ ἁγιασμοῦ. Ἰστέον ὅτι παρελάβομεν ὑπὸ τῶν ἁγίων καὶ θεοφόρων Πατέρων ἡμῶν, &c.

Decimo nonò, & quidem à fol. 314 pag. 2 usque ad fol. 315 pag. 1, *S. Cyrilli Archiepiscopi Alexandrini Anathematismi duodecim contra Nestorium hæresiarcham*; quorum jam suprà aliquoties est facta mentio.

Vigesimò, & quidem à fol. 316 pag. 1 usque ad fol. 317 pag. 1, *ex Libro tertio Institutionum Justinianearum Excerptum de Gradibus Cognationis*; quod inscribitur atque incipit hoc modo: Περὶ τῶν τῆς συγγενείας βαθμῶν ἐκ τοῦ τρίτου βιβλίου τῶν Ἰνστιτούτων ἤτοι τῶν Περισαμένων. Ἡ συγγένεια γενικόν ἐστι ὄνομα· διαιρεῖται δὲ εἰς τάξεις τρεῖς· εἰς ἀνιόντας &c; desinit autem his verbis: κατὰ τὸ παρὸν τῆς γραφῆς σχῆμα. Sequitur deinde ibi ipsum illud (1) *Schema Graduum Cognationis græcum*, sine dubio ex vetustioribus Institutionum exemplaribus manuscriptis descriptum; quod fidelissimè delineatum, & æri incisum, hìc è regione exhibeo; & quidem eo lubentiùs, quo certiùs creditur, verum & genuinum Schema, ab ipso *Imp. Justiniano* compositum, & Institutionibus olim insertum, injuriâ temporum perijsse.

(1) *Vide etiam Libri sexti horum Commentariorum Partem primam pag.* 32 & 47.

Vigesimo primò, & quidem à fol. 318 pag. 1 usque ad fol. 321 pag. 1, *Observationes & Sanctiones matrimoniales decem*: quarum *prima* inscribitur atque incipit hoc modo: Περὶ τοῦ ἐξ αἵματος βαθμοῦ. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἁγιωτάτου ἐκείνου Πατριάρχου κυροῦ Ἀλεξίου γέγονεν ἀμφιβολία χάριν τοῦ ἑβδόμου βαθμοῦ τοῦ ἐξ αἵματος. τινὲς μὲν γὰρ &c; *secunda*: Χρυσόβουλλον τοῦ Βασιλέως κυροῦ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ. Τοιγάρτοι καὶ ἡ Βασιλεία ἡμῶν τὴν συνοδικὴν ταύτην &c; *tertia*: Ἰσαακίου τοῦ Ἀγγέλου. Γίνωσκε δὲ, ὅτι καὶ ὁ τοιοῦτος συνοδικὸς Τόμος &c; *quarta*: Περὶ τοῦ ϛ΄ βαθμοῦ τῆς ἀγχιστείας. Ἐπὶ δὲ τοῦ γάμου τῶν ἀπὸ ἀγχιστείας &c; *quinta*: Τοῦ κυροῦ Μιχαὴλ τοῦ Ψελλοῦ στίχοι πρὸς τὸν Βασιλέα κυρὸν Μιχαὴλ τὸν Δοῦκαν. Δισεξαδέλφου παῖδα &c; *sexta*: Ἀγχιστεία ἐστὶν, ὡς τῷ νόμῳ δοκεῖ, &c; *septima*: Περὶ συμβόλων πρωικὸς θαυμαστόν. Δηλοῖ βιβλίον πέμπτον τοῦ Κώδικος &c: *octava*: Συνοδικὴ διάγνωσις περὶ μνηστείας. Κόρη τὶς Εἰρήνη καλουμένη &c; *nona*: Συνοδικὴ διάγνωσις περὶ τοῦ ἐξ αἵματος

ἑβδόμου βαθμοῦ. Πρωκαθημένου Ἀλεξίου τοῦ ἁγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου &c; *decima:* Περὶ τῶν συντέκνων. Εἰ ὁ βαπτίσας ἀπηγόρευται συναφθῆναι τῇ μητρὶ τοῦ πνευματικοῦ υἱοῦ αὐτοῦ &c. Vide suprà citati Juris Græco-Romani Tomum primum; & quidem in primis libro octavo; quippe quo continentur *Matthæi Hieromonachi* Quæstiones & causæ matrimoniales.

Vigesimo secundò, & quidem fol. 321 pag. 2 & fol. 322 pag. 1, *Imp. Leonis Sapientis Rescriptum de ijs, qui Sacerdotio malè funguntur;* cujus titulus & principium: Τοῦ ἀοιδίμου Βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ. Περὶ τῶν ἀναξίως ἱερατευόντων. Ἠρώτησάς με καὶ πρότερον ἐν τῇ Λήμνῳ, &c.

Vigesimo tertiò, & quidem à fol. 321 pag. 2 usque ad fol. 322 pag. 2, *Canones quidam miscellanei cum Expositione græcâ Joannis Zonaræ;* qui ibi appellatur Μοναχὸς τῆς μονῆς τῆς ἁγίας Γλυκερίας.

Vigesimo quartò, & quidem à fol. 323 pag. 1 usque ad fol. 360 pag. 1, *Constantini Harmenopuli, Nomophylacis & Judicis Thessalonicensis Epitome sacrorum & divinorum Canonum;* cujus titulus & principium: Ἐπιτομὴ τῶν ἱερῶν καὶ θείων κανόνων. γέγονε δὲ παρὰ τοῦ πανσεβάστου Νομοφύλακος καὶ Κριτοῦ Θεσσαλονίκης Κωνσταντίνου τοῦ Ἀρμενοπούλου. Προθεωρία. Τῶν κανόνων, οἱ μὲν εἰσι τῶν Ἀποστόλων, οἱ δὲ, &c. Plura huc pertinentia vide Libri *quinti* horum Commentariorum pag. 160, & Partis primæ Libri *sexti* pag. 35.

Vigesimo quintò, & quidem fol. 360 pag. 2, & fol. 361 pag. 1, *ejusdem Constantini Harmenopuli Expositio Fidei orthodoxæ;* cujus titulus & principium: Τοῦ αὐτοῦ περὶ πίστεως ὀρθοδόξου. Πιστεύειν δεῖ τὸν ὄντως χριστιανὸν, &c. Vide Librum *quintum*, horum Commentariorum pag. 158, & Libri *sexti* Partem primam pag. 35.

Vigesimo sextò, & quidem à fol. 361 pag. 2 usque ad fol. 364 pag. 2, *ejusdem Constantini Harmenopuli Liber* περὶ Αἱρέσεων *sive de Sectis;* cujus principium: Οἱ περὶ τὸν Ἄρειον, κτίσμα τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ λέγοντες, &c. Vide Librum *quintum* horum Commentariorum pag. 158 & 159, & Libri *sexti* Partem primam pag. 36.

Vigesimo septimò, & quidem fol. 364 pag. 2 & fol. 365 pag. 1, *Imp. Leonis Sapientis Ordo Thronorum Ecclesiasticorum, Patriarchæ Constantinopolitano subjectorum;* de quo vide plura Partis primæ Libri *sexti* horum Commentariorum pag. 36.

Vigesimo octavò, & quidem à fol. 365 pag. 1 usque ad fol. 366 pag. 1, *Constantini Harmenopuli Catalogi duo Officiorum Magnæ Ec-*

clesiæ & Aulæ Constantinopolitanæ; de quibus vide plura Partis primæ Libri *sexti* horum Commentariorum pag. 36.

Vigesimo nonò, & quidem à fol. 366 pag. 2 usque ad fol. 368 pag. 1, *Timothei Archiepiscopi Alexandrini Responsa Canonica;* de quibus vide plura suprà pag. 419.

Trigesimò, & quidem à fol. 368 pag. 1 usque ad fol. 369 pag. 2, *Theophili Archiepiscopi Alexandrini Scripta quædam Canonica;* de quibus suprà pag. 418 & 419 jam fusiùs actum est.

Trigesimo primò, & quidem fol. 370 pag. 1 & 2, *anonymi cujusdam Autoris Glossæ Juridicæ Latino-Græcæ;* quarum titulus & principium: Λατινικαὶ Λέξεις. Ἀδνέμιον, κατ' ὄνομα διέρχεσθαι. Ἀκυΐλιος, ἀγωγὴ ἔχουσα καταδίκην. Βέβηλον, ἰδιωτικόν. Βία, ὁδός. Βικάριος, &c. Vide *Joannis Meursij* Glossarium Græco-barbarum in explicatione vocis Ἀδνέμιον, atque Partem primam Libri *sexti* horum Commentariorum pag. 15, 25, 32, 46, & 62.

Trigesimo secundò, & quidem à fol. 371 pag. 1 usque ad fol. 372 pag. 2, *Constitutiones & Sanctiones quædam Canonicæ miscellaneæ;* quarum *prima* inscribitur atque incipit hoc modo: Χρυσόβουλλον τοῦ ἀοιδίμου Βασιλέως κυροῦ Ἰσαακίου τοῦ Ἀγγέλου περὶ τῶν γυναικῶν, τῶν μελλόντων γίνεσθαι Ἐπισκόπων. Ἡ Βασιλεία μου παρ' αὐτὰ διωρίσατο &c; *secunda*: Ἐπιστολὴ κανονικὴ Πατριαρχικὴ περὶ παρθένων γυναικῶν συζευγνυμένων ἀνδράσι παρὰ γνώμην τῶν γονέων αὐτῶν. Ὀυ λανθάνει δέ που &c; *tertia*: Περὶ μεταθέσεως Ἐπισκόπων. Ἡ γοῦν μετριότης ἡμῶν &c; *quarta*: Περὶ παραιτήσεως Ἐπισκόπων. Ἡ μέν τοι παραίτησις τοῦ &c; *quinta*: Περὶ Ἐπισκόπου ἀποκάρεντος. Τοῦ δὲ χρηματίσαντος Ἐπισκόπου Ἀμικλέου κυροῦ Νικολάου τοῦ Μουζάλωνος, &c.

Trigesimo tertiò, & quidem à fol. 373 pag. 1 usque ad fol. 378 pag. 1, *anonymi cujusdam Autoris Tractatus matrimonialis de Cognatione, autoritate Hieremiæ Patriarchæ Constantinopolitani compositus, editus, atque Diagrammatibus varijs illustratus;* cujus titulus & principium: Ἔκθεσις ἁπλουστέρα τε καὶ συντομωτέρα, συντεθεῖσα παρ' ἡμῶν ἀρτίως καὶ ἐκδοθεῖσα ὁρισμῷ τοῦ παναγιωτάτου ἡμῶν Δεσπότου καὶ Αὐθέντου, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κυροῦ Ἱερεμίου. Ἐγγενέτο δὲ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον· ἐπειδὴ γὰρ οἱ πρὸ ἡμῶν περὶ τῶν τοιούτων συγγεγραφότες, διὰ τὸ ἀμφίγνωμον αὐτῶν, ἀσαφῆ τὰ τοιαῦτα κατέστησαν, ποῦ μὲν ἀλλήλους, ποῦ δὲ αὐτοὺς ἀντιλέγοντες, διὸ οὐδὲ ποικιλότητι φράσεως, ἀλλ' ἁπλότητι λέξεων, αὐτὰ συντεθήκαμεν· ὅθεν καὶ λέγομεν.

 Ἡ συγ-

Ἡ συγγένεια διαιρεῖται εἰς πέντε· πρώτην, τὴν ἐξ αἵματος· δευτέραν, τὴν ἐξ ἀγχιστείας, &c. Cæterùm quod ad ſuprà memoratum *Hieremiam* ſive *Jeremiam* attinet, is ex *Metropolitâ Sophiæ in Bulgariâ* electus fuit *Patriarcha Conſtantinopolitanus* poſt *Theoleptum* A.C. 1520, cùm jam eodem anno *Solimannus*, ſecundus ejus nominis Tyrannus Turcarum, patri ſuo *Selimo I*, d. 21 Septembris defuncto, in Imperio ſucceſſiſſet. Sedit autem in Throno Patriarchali annos viginti tres & aliquot menſes, nempè uſque ad annum Chriſti 1544, quo *Tornobi* ſeu *Ternobi in Bulgariâ* obijt. Ita enim hoc memoriæ prodidit *Emanuel Malaxus Peloponneſius* in Hiſtoriâ Patriarchicâ ſeu Eccleſiaſticâ poſt Conſtantinopolin à Turcis expugnatam; quam *Martinus Cruſius*, in Academiâ Tybingenſi Græcæ & Latinæ Linguæ Profeſſor, Turco-Græciæ ſuæ, Baſileæ typis Sebaſtiani Henricpetri A. 1584 in folio impreſſæ, Libro ſecundo græcè & latinè inſeruit à pag. 153 uſque ad pag. 164.

Trigeſimo quartò, & quidem à fol. 379 pag. 1 uſque ad fol. 758 pag. 2, *Joannis Zonaræ, ex Aulæ Imperatoriæ Conſtantinopolitanæ Magno Drungario Vigiliæ & Proto-Secretario Aſcetæ ſive Monachi, Syntagma Sacrorum Canonum cum Expoſitione ipſius græcâ*; quod itidem, ut ſuprà jam aliquoties indicatum eſt, inſcribitur & incipit hoc modo: Ἐξήγησις τῶν ἱερῶν καὶ θείων κανόνων, τῶν τε ἁγίων καὶ σεπτῶν Ἀποστόλων, καὶ τῶν ἱερῶν οἰκουμενικῶν Συνόδων, ἀλλὰ μὴν καὶ τῶν τοπικῶν ἤτοι μερικῶν, καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων Πατέρων, πονηθεῖσα Ἰωάννῃ ἀσκητῇ τῷ Ζωναρᾷ, τῷ γεγονότι Μεγάλῳ Δρουγγαρίῳ τῆς Βίγλας καὶ Πρωτοασηκρῆτις. Ἡ δήλωσις τῶν λόγων σου φωτιεῖ καὶ συνετιεῖ νηπίους, &c. Vide etiam ſuprà pag. 461 & 462.

LII.

Quinquageſimus ſecundus (1) Codex manuſcriptus *Hiſtoricus Græcus Eccleſiaſticus* eſt *chartaceus* antiquus & bonæ notæ in *quarto*, conſtátque folijs *trecentis ſedecim*, & ab *Augerio Busbeckio*, ut ipſe ſolitâ propriæ manûs inſcriptione teſtatur, olim fuit comparatus *Conſtantinopoli*. Continentur eo hæc:

(1) *Fuit is olim inter Codices manuſcriptos Theologicos Græcos* centeſimus trigeſimus ſeptimus.

Primò, & quidem à fol. 1 pag. 1 uſque ad fol. 275 pag. 2, *Matthei Hieromonachi Syntagma Juris Canonici, ſive omnium Materiarum ſacris Canonibus comprehenſarum, ordine alphabetico*; quod inſcribitur atque incipit, ut in proximè præcedenti Codice LI, num. 10, niſi quòd pro τῷ ἐν Ἱερομονάχοις κυρῷ Ματθαίῳ, legitur ἐλαχίστῳ Ματθαίῳ.

Secundò,

Secundò, & quidem fol. 276, *Catalogus Officiorum Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ*; cujus titulus & principium: Τὰ τ̃ Μεγάλης Ἐκκλησίας Ὀφφίκια. Ὁ μέγας Οἰκονόμ☉· &c.

Tertiò, & quidem à fol. 276 pag. 1 usque ad fol. 281 pag. 2, *Matthæi Hieromonachi Synopsis Nomocanonis S. Joannis Nesteutæ sive Jejunatoris, Patriarchæ Constantinopolitani*; cujus titulus & principium:

Ἐκ τ̃ Κανονικ̃ τ̃ ἁγί̃ Ἰωάνν̃ τ̃ Νηστευτ̃
Ἤμεψε ταυτὴ πρὸς σύνοψιν Ματθαῖ☉.

Ἀλλὰ γ̃ καὶ κτ̃ τὸν Νηστευτὴν θεῖον Ἰωάννην, τὴν θεοχαρίταν &c. Vide etiam proximè præcedentem Codicem LI num. 11.

Quartò, & quidem fol. 282 pag. 1 & 2, *Nicetæ Metropolitæ Heracleæ Responsiones ad Interrogationes cujusdam Episcopi Constantini*; quæ inscribuntur atque incipiunt, ut in proximè dræcedenti Codice LI num. 12.

Quintò, & quidem à fol. 282 pag. 2 usque ad fol. 284 pag. 2, *S. Nicephori Patriarchæ Constantinopolitani Canones Ecclesiastici triginta sex*, ut in proximè præcedenti Codice LI num. 13.

Sextò, & quidem à fol. 285 pag. 1 usque ad fol. 292 pag. 1, *ex Joannis Episcopi Citri Responsis Canonicis ad Episcopum Dyrrachij Constantinum Cabasilam Capita viginti quatuor, collecta & disposita à Matthæo Hieromonacho*; quæ inscribuntur, incipiunt, ac desinunt, ut in proximè præcedenti Codice LI num. 14, nisi quòd ibi secundùm aliam divisionem numerantur *Capita triginta duo*.

Septimò, & quidem fol. 292 pag. 2 & fol. 293 pag. 1, *Imp. Leonis Sapientis Ordo Thronorum Ecclesiasticorum, Patriarchæ Constantinopolitano subjectorum*; ut in proximè præcedenti Codice LI num. 27.

Octavò, & quidem fol. 293 pag. 2 & fol. 294 pag. 1, *Glossæ Juridicæ Latino-Græcæ*; ut suprà in proximè præcedenti Codice LI num. 31.

Nonò, & quidem à fol. 294 pag. 2 usque ad fol. 295 pag. 2, *S. Cyrilli Archiepiscopi Alexandrini Anathematismi duodecim contra Nestorium hæresiarcham*; ut suprà in proximè præcedenti Codice LI num. 19. In hoc autem posteriori Codice subjuncta illis est *anonymi cujusdam Appendix de Opinionibus hæresiarcharum*; cujus titulus & principium: Δόξαι αἱρεσιαρχῶν. Ὁ Ἄρει☉ ὐχ ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ τὸν Υἱὸν καὶ τὸ Πνεῦμα ἔλεγε, &c.

Decimò, & quidem fol. 296 pag. 1, *Excerptum ex S. Basilij Magni Epistolâ ad S. Cæsarium, & de Sanctâ Communione*; cujus titulus

&

& principium: Ἐκ τ̃ περὶ Καισαρείαν ἐπιστολῆς τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, καὶ περὶ τ̃ ἁγίας κοινωνίας. Τὸ δὲ ἀναγκάζεσθαί τινα, μὴ παρόντος Ἱερέως τὴν κοινωνίαν τῇ ἰδίᾳ χειρὶ λαμβάνειν μηδαμῶς εἶναι βαρὺ, &c.

Vndecimò, & quidem fol. 296 pag. 2, *Nomina & ordo duodecim Mensium apud Athenienses, Græcos, Hebræos, Ægyptios, & Romanos.*

Duodecimò, & quidem à fol. 297 pag. 1 usque ad fol. 304 pag. 2, *Imp. Andronici Palæologi Senioris Expositio ordinis Metropolium, Patriarchali Throno Constantinopolitano subjectarum, simul & Thronorum Episcopalium, qui unicuique subjecti sunt.* Inscribitur ea atque incipit hoc modo: Νέα Ἔκθεσις τῶν ὑποκειμένων Μητροπόλεων τῷ Ἀποστολικῷ καὶ Πατριαρχικῷ Θρόνῳ τ̃ θεοφυλάκτου καὶ βασιλίδος τῶν πόλεων τ̃ Κωνσταντινουπόλεως. ἐξετέθη δὲ ἐπὶ τ̃ βασιλείας τοῦ Βασιλέως κυροῦ Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου τοῦ Γέροντος· α', Ὁ Καισαρείας β', Ὁ Ἐφέσου· γ', Ὁ Ἡρακλείας δ', Ὁ Ἀγκύρας &c. Ὅσοι ἑκάστῃ Μητροπόλει ὑπόκεινται Θρόνοι. α', Τῇ Καισαρείᾳ Καππαδοκίας· Ὁ Νύσσης· Ὁ τῶν Βασιλικῶν Θερμῶν· Ὁ Καμουλιανῶν· &c. Plura huc pertinentia vide suprà in recensione proximè præcedentis Codicis LI, num. 2.

Decimo tertiò, & quidem à fol. 305 pag. 1 usque ad fol. 313 pag. 2, *anonymi cujusdam Præpositi monastici Epistola ad perfectum quendam & sapientem Senem ascetam de Quæstionibus varijs monasticis, ad Jejuniorum præcipuè & Festorum annuorum observationem pertinentibus; simul & ejusdem Senis Responsio, cui integrum Calendarium Ecclesiasticum in fine insertum est.* Epistola interrogatoria inscribitur atque incipit hoc modo: Ἐπιστολὴ Προεστῶτος πρὸς Γέροντα τέλειον καὶ διακριτικὸν καὶ σοφὸν, ζητοῦσα περὶ δηλώσεως καὶ λύσεως ζητημάτων ἀναγκαίων εἰς ἀγωγὴν μοναχῶν καὶ καταστάσεων. Πάτερ ἅγιε, παρακαλῶ τὴν ἐν Κυρίῳ ἀγάπην σου, ὅπως δηλοποιήσῃς ἡμῖν ἐγγράφως καὶ ὑποδείξῃς τὸ βέβαιον περὶ νηστειῶν καὶ καταλύσεων, τήν τε τῶν Δεσποτικῶν ἑορτῶν, καὶ ἑορταζομένων Ἁγίων ἐν καταλύσει διαφοράν. Πολλὰ γὰρ ἀκούομεν λεγόμενα περὶ πολλῶν, καὶ μὴ συμφωνοῦντα. τινὲς μὲν γὰρ &c. Responsoriæ autem Epistolæ titulus cum principio est talis: Εὐσύνοπτος εἴδησις καὶ ἀπόκρισις περὶ τῶν ἐρωτηθεισῶν ὑποθέσεων. Προσήκει πάντα χριστιανὸν, τηρεῖν καὶ φυλάττειν τὰ ἐγγράφως παρὰ τῶν θεοκηρύκων Ἀποστόλων παραδεδομένους νόμους· ἐπ' ἴσης δὲ τούτοις, καὶ τὰ τῶν θεοφόρων ἁγίων Πατέρων ἡμῶν καὶ Ἱεραρχῶν κανόνας

καὶ

καὶ πνευματικοὺς ὅρους, &c. *Calendarium* porrò *Ecclesiasticum Græcorum* incipit fol. 313 pag. 2 hoc modo: Μὴν Σεπτέμβριος, ἔχων ἡμέρας λ'· ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας ιβ', καὶ ἡ νὺξ ἡμέρας ιβ'. α', ἀρχὴ τῆς Ἰνδίκτου, καὶ μνήμη τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Συμεὼν τοῦ Στυλίτου· &c. Clauditur denique idem *Calendarium* Ecclesiasticum in fine mensis Augusti hoc *Epilogo*; Ταῦτα πάντα ἀδελφὲ, οὐχ' ἁπλῶς, καὶ ὡς ἔτυχεν, ἐτέθησαν παρ' ἡμῶν, ὡς ἄν τις οἰηθείη· ἀλλὰ διαφόροις Τυπικοῖς ἐντυχόντες, τὴν πραγματείαν τοῦ λόγου διὰ τὴν ἀπακολὴν ἐποιήσαμεν· σὺ δὲ, τὰς συνήθεις εὐχὰς τῷ Θεῷ ὑπὲρ ἡμῶν προσάγων, μὴ διαλίπῃς.

LIII.

Quinquagesimus tertius (1) Codex manuscriptus *Historicus Græcus Ecclesiasticus* est antiquus & bonæ notæ in folio, constátque folijs *trecentis nonaginta duobus*, & ab *Augerio Busbeckio*, ut ipse solitâ propriæ manûs inscriptione testatur; olim fuit comparatus *Constantinopoli*. Continentur eo hæc:

(1) *Fuit hic olim inter Codices manuscriptos Theologicos Græcos* centesimus trigesimus sextus.

Primò, & quidem à fol. 1 pag. 1, usque ad fol. 164 pag. 1, *Matthæi Hieromonachi Syntagma Juris Canonici, sive omnium Materiarum sacris Canonibus comprehensarum, ordine alphabetico*; quod inscribitur atque incipit, ut suprà in Codicibus LI & LII.

Secundò, & quidem fol. 164 pag. 1 & 2, *Catalogus Officiorum Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ*; ut suprà in Codice LII num. 2.

Tertiò, & quidem à fol. 164 pag. 2 usque ad fol. 167 pag. 1, *Matthæi Hieromonachi Synopsis Nomocanonis S. Joannis Nesteutæ sive Jejunatoris*; ut suprà in Codice LII num. 3.

Quartò, & quidem fol. 167 pag. 1 & 2, *Nicetæ Metropolitæ Heracleæ Responsiones ad Interrogationes cujusdam Episcopi Constantini*; ut suprà in Codice LII num. 4.

Quintò, & quidem à fol. 167 pag. 2 usque ad fol. 168 pag. 2, *S. Nicephori Patriarchæ Constantinopolitani Canones Ecclesiastici triginta sex*; ut suprà in Codice LII num. 5.

Sextò, & quidem à fol. 168 pag. 2 usque ad fol. 172 pag. 2, *ex Joannis Episcopi Citri Responsis Canonicis ad Episcopum Dyrrachij Constantinum Cabasilam Capita viginti quatuor, collecta & disposita à Matthæo Hieromonacho*; ut suprà in Codice LII num. 6.

Septimò, & quidem fol. 172 pag. 2 & fol. 173 pag. 1, *Imp. Leonis Sapientis Ordo Thronorum Ecclesiasticorum, Patriarchæ Constantinopolitano subjectorum*; ut suprà in Codice LII num. 7.

Octavò, & quidem fol. 173 pag. 1, *Glossæ Juridicæ Latino-Græcæ*; ut suprà in Codice LII num. 8.

Nonò, & quidem fol. 173 pag. 2, *Matthæi Hieromonachi Explicatio Catalogi Officiorum Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ*; cujus titulus & principium: Τὰ Ὀφφίκια τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, καὶ αἱ ἐνέργειαι αὗται. Ὁ Μέγας Οἰκονόμος κρατεῖ τῶν κτημάτων τῆς ἐκκλησίας. Ὁ Μέγας Σακελλάριος &c.

Decimò, & quidem fol. 174 pag. 1 & 2, *Annotatio quædam Canonica, quòd ipsi Imperatori non liceat mutare Thronos Ecclesiasticos*; cujus titulus & principium: Ὅτι ὁ Βασιλεὺς οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ἀμείβειν τοὺς Θρόνους. Τοῦ Μητροπολίτου ἐκείνου τῆς Μητροπόλεως Ἀθηνῶν κυροῦ Νικολάου &c.

Undecimò, & quidem à fol. 174 pag. 2 usque ad fol. 176 pag. 1, *Observationes quædam Canonicæ de Privilegijs Imperatoris in rebus ecclesiasticis, & de Solutione matrimonij.*

Duodecimò, & quidem à fol. 177 pag. 1 usque ad fol. 310 pag. 1, *Constantini Harmenopuli, Nomophylacis & Judicis Thessalonicensis, Prochiron Legum, sive, Promptuarium Juris Civilis, in Libros sex divisum, ideóque vulgò appellatum* Ἑξάβιβλος; de quo vide plura Partis primæ Libri *sexti* horum Commentariorum pag. 34 & 35.

Decimo tertiò, & quidem fol. 310 pag. 2, *ejusdem Constantini Harmenopuli Epitome Decretorum Impp. Constantini Porphyrogeniti, Manuelis Comneni, & Michaelis Palæologi contra deficientes, &, affectatâ tyrannide, insidias vel mortem Imperatoribus molientes*; quæ sine ullâ Inscriptione incipit his verbis: Ἐπὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου Τόμος ἐξεφωνήθη, συμπράξαντος καὶ τοῦ τότε Πατριάρχου Ἀλεξίου καὶ τῆς Συνόδου, ἀναθεματίζων τοὺς ἐπιχειροῦντας ἀποστασίαν ἢ τυραννίδα κατὰ Βασιλέων ποιῆσαι, &c. Vide Jus Græco-Romanum Tom. I pag. 118; & Partem primam Libri *sexti* horum Commentariorum pag. 35.

Decimo quartò, & quidem à fol. 310 pag. 2 usque ad fol. 311 pag. 2, *Philothei Patriarchæ Constantinopolitani Commonitio de Anathematismis ad Constantinum Harmenopulum, quâ probat, Decreta illa de Tyrannis & insidias Imperatori struentibus excommunicandis esse abolita.* Inscribitur ea atque incipit hoc modo: Τοῦ Πατριάρχου κυροῦ Φιλοθέου περὶ ἀναθεματισμῶν. Ὁ περὶ τὰ τοιαῦτα σοφὸς σέβαστε Νομοφύλαξ καὶ καθολικὲ Κριτὰ ἈΡΜΕΝΌΠΟΥΛΕ, πῶς οὐ κἀκεῖνο τοῖς ἀναγεγραμμένοις προσέθηκας, ὅτι &c. Cæterùm quod ad

ad jam memoratum *Philotheum* attinet, is, ſecundùm *Marquardi Freberi* Chronologiam, Juri Græco-Romano præfixam, electus fuit Patriarcha Conſtantinopolitanus A. C. 1362, & ſedit annos tredecim cum ſex menſibus.

Decimo quintò, & quidem à fol. 311 pag. 2 uſque ad fol. 313 pag. 2, *Imp. Conſtantini Porphyrogeniti Argumentum Tomi Vnitionis Eccleſiæ in causâ quartarum nuptiarum; ſimul & Narratio, quomodo Imp. Leo Sapiens quartas nuptias contrahere auſus fuerit, & quâ ratione per Tomum Vnitionis eæ abolitæ ſint.* Incipit illud Argumentum his verbis: Λέων ὁ σοφώτατος εἶχε μὲν πρώτην γαμετὴν τὴν ἁγίαν Θεοφανώ· μεθ' ἧς &c. Sequitur deinde ipſe Tomus Vnitionis; cujus principium: Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ Θεὸς τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς καὶ Ἀποστόλοις &c. Vide Juris Græco-Romani Tomum primum à pag. 103 uſq; ad pag. 108, & ſuprà Librum hunc *octavum* pag. 446 & 447.

Decimo ſextò, & quidem à fol. 313 pag. 2 uſque ad fol. 317 pag. 1, *Imp. Andronici Palæologi Senioris Expoſitio Ordinis Metropolium, Patriarchali Throno Conſtantinopolitano ſubjectarum, ſimul & Thronorum Epiſcopalium, qui unicuique Metropoli ſubjecti ſunt.* Plura huc pertinentia vide ſuprà in recenſione Codicis LI num. 2, & Codicis LII num. 12.

Decimo ſeptimò, & quidem fol. 317 pag. 1 & 2, *Catalogi duo Officiorum Magnæ Eccleſiæ & Aulæ Conſtantinopolitanæ;* quorum jam ſuprà aliquoties eſt facta mentio.

Decimo octavò, & quidem à fol. 318 pag. 1 uſque ad fol. 320 pag. 2, *anonymi cujuſdam Autoris Gloſſæ Juridicæ Latino-Græcæ;* quarum titulus & principium: Λέξεων Ῥωμαϊκῶν Συναγωγὴ κατὰ ἀλφάβητον, Ἀιναλίων, λεγάτων ἐτησίων. Ἄκτος, πρᾶξις. Ἀρεδάτος, ὁ μὴ κληρονομῶν. &c. Plura huc pertinentia vide Partis primæ Libri *ſexti* horum Commentariorum pag. 25.

Decimo nonò, & quidem à fol. 320 pag. 2 uſq; ad fol. 322 pag. 2, *anonymi cujuſdam Autoris Recenſio virtutum, ijs, qui alijs præſunt, convenientium;* quæ incipit his verbis: Περιηγουμένως τὸ συμπαθητικόν· &c.

Vigeſimò, & quidem à fol. 322 pag. 2 uſque ad fol. 345 pag. 2, *Conſtantini Harmenopuli Epitome ſanctorum & divinorum Canonum;* quæ incipit his verbis: Τῶν κανόνων, οἱ μὲν εἰσι τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, οἱ δὲ, &c. Plura de eâdem Epitome vide ſuprà in recenſione Codicis LI num. 24.

Vigesimo primò, & quidem fol. 345 pag. 2 & fol. 346 pag. 1, *Petri Chartophylacis & Diaconi Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ Solutiones diversarum Quæstionum Canonicarum*; quæ incipiunt his verbis: Εἰς πόσον καιρὸν ὀφείλει βαπτίζεσθαι τὸ παιδίον; Ἀπόκρισις· Ἐὰν νοσῇ, ὅρον οὐκ ἔχει, ἀλλὰ &c.

Vigesimo secundò, & quidem à fol. 346 pag. 1 usque ad fol. 359 pag. 2, *Sisinnij, secundi ejus nominis Patriarchæ Constantinopolitani, qui A.C. 995 electus fuit & A. 999 obijt, Tomus synodalis, anno Mundi 6505 sive anno Christi 997 promulgatus, quo sancitur, ne duo fratres ducant duas consobrinas.* Inscribitur is atque incipit hoc modo: Σισίνιος ἐλέῳ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ῥώμης εἰς τὴν ἐπ' ὀλέθρῳ τοῦ γάμου ἐπεισφρήσασαν ἤδη τῇ Χριστοῦ ποίμνῃ ἀθεμιτογαμίαν, εἴτ' οὖν αἱμομιξίαν, καὶ πυρὸς δίκην πυρπολοῦσαν τὰ σύμπαντα· ἥτις Θεοῦ χάριτι νῦν κανονικῶς καὶ νομίμως συνοδικῇ ἀποφάσει ἐκωλύθη κατὰ τὴν εἰκάδα πρώτην τοῦ φεβρουαρίου μηνὸς τῆς ἐνεστώσης δεκάτης ἰνδικτιῶνος, ἐν ἔτει τῷ ,ςφε΄. Καὶ ἰατρὸς ἡδίων ἐκεῖνος, καὶ πολλοῦ ἄξιος πόλεσιν, ὅστις λοιμοῦ προβάλλειν ἐπερχομένου, &c. Eadem Sanctio synodalis exstat quidem in Juris Græco-Romani Tomo primo græcè & latinè à pag. 197 usque ad pag. 203; sed ex solo jam exhibito titulo & principio notabilis apparet differentia.

Vigesimo tertiò, & quidem fol. 349 pag. 2 & fol. 350 pag. 1, *Theodori Balsamonis Explicatio Canonis decimi sexti Synodi Antiochenæ secundæ de Episcopis & Ecclesijs vacantibus*; incipiens his verbis: Πολλάκις συνεζητήθη συνοδικῶς, τίς ἐστιν ὁ χολάζων, καὶ ποία ἐστὶν ἡ χολάζουσα; καὶ περὶ μὲν τῆς χολαζούσης οὐδεμία γέγονεν ἀμφιβολία· περὶ δὲ &c. Vide ipsius Syntagma Canonum, Parisijs græcè & latinè editum, pag. 824, 825 & 1125; sed ibi Explicatio ista exstat tantùm *latinè* inter Supplementa illa, quorum textus græcus in nullis Codicibus manuscriptis reperiri potuit. Consule etiam *Joannis Zonaræ* Syntagma Canonum pag. 332, ubi agitur de eodem Canone.

Vigesimo quartò, & quidem à fol. 350 pag. 1 usque ad fol. 353 pag. 1, *Nicetæ Metropolitæ Heracleæ Solutiones Quæstionum quarundam Canonicarum*; quarum titulus & principium: Τοῦ Μητροπολίτου Ἡρακλείας Νικήτα. Ἐάν τις γυνὴ τεκοῦσα παιδίον, διαβάλλῃ τὸν ἱερέα, ὡς ἐξ αὐτοῦ τεκοῦσα τοῦτο, &c.

Vigesimo quintò, & quidem à fol. 353 pag. 1 usque ad fol. 357 pag. 2, *Expositio nova, quomodo Patriarcha Constantinopolitanus scribat ad Papam & reliquos Patriarchas, Archiepiscopos & Metropolitas,*

nec

nec non ad Reges & alios ſecularibus Dignitatibus præditos; & quomodo ijdem viciſſim ſcribant ad Patriarcham Conſtantinopolitanum & alios. Inſcribitur ea atque incipit hoc modo: Ἔκθεσις νέα, ὅπως γράφει νῦν ὁ Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχης τῷ Πάπᾳ καὶ τοῖς λοιποῖς Πατριάρχαις καὶ Ἀρχιεπισκόποις· ναὶ μὴν καὶ τοῖς Μητροπολίταις, (1) καὶ τοῖς κοσμικὰς ἀρχὰς διϊθύνουσι. Ὅπως γράφει τῷ Πάπᾳ. Τῷ μακαριωτάτῳ Δεσπότῃ τῷ Πάπᾳ κυρῷ Οὐρβανῷ, ἄκρῳ Ἀρχιερεῖ ἀξιωτάτῳ Νεῖλος ἐλέῳ Θεοῦ &c. Plura huc pertinentia vide ſuprà in recenſione Codicis LI num. 1.

(1) Deeſt hic καὶ Βασιλεῦσι, ut ſuprà videre licet pag. 467.

Vigeſimo ſextò, & quidem fol. 357 pag. 2 & fol. 358 pag. 1, *S. Athanaſij Archiepiſcopi Alexandrini Epiſtola ad Rufinianum*, incipiens his verbis: Σὺ μὲν, τέκνῳ υἱῷ ἠγαπημένῳ πρέποντα &c. De quâ vide plura ſuprà pag. 419 in recenſione Codicis XLIV num. 33. Notandum autem eſt, in præſenti Codice LIII pro Ῥουφινιανὸν mendosè ſcriptum eſſe Ῥουφιανόν.

Vigeſimo ſeptimò, & quidem fol. 358 pag. 1, *ex Photij Patriarchæ Conſtantinopolitani Quæſtionibus Eccleſiaſticis neceſſarijs Interrogatio & Reſponſio: Quibus Antiſtitibus propter hæreſin damnatis, illi, qui ab ijs ordinati fuerant, nullum damnum paſſi ſint.* Inſcribitur ea atque incipit hoc modo: Φωτίου Πατριάρχου τοῦ ἁγιωτάτου ἐκ τῶν ἀναγκαίων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων. Ἐρώτησις. Τίνων καθαιρεθέντων, οἱ ὑπ' αὐτῶν χειροτονηθέντες, οὐδὲν ἐβλάβησαν; Ἀπόκρισις. Παύλου τοῦ ἐκ Σαμοσάτων καθαιρεθέντος, οὐδεὶς &c.

Vigeſimo octavò, & quidem fol. 358 pag. 2, *Epiſtolæ S. Theodori Studitæ ad Stephanum Lectorem Fragmentum de Ordinatione*; cujus titulus & principium: Τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, ἐκ τῆς πρὸς τὸν Στέφανον τὸν Ἀναγνώστην, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ, ἐπιστολῆς αὐτοῦ. Ἐκζητήσωμεν τοίνυν καὶ πολυπραγμονήσωμεν, παρ' οὗ ὀφείλομεν κοινωνῆσαι, &c.

Vigeſimo nonò, & quidem à fol. 358 pag. 2 uſque ad fol. 359 pag. 2, *Imp. Juliani Apoſtatæ Epiſtola ad S. Baſilium Magnum*; cujus titulus & principium: Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτου Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν μέγαν Βασίλειον. Τὸ ἔμφυτόν μοι ἐκ παιδὸς γαληνὸν καὶ φιλάνθρωπον, μέχρι τοῦ παρόντος πᾶσιν ἀνθρώποις ἐπιδεικνύμενος, &c; ſimul etiam *S. Baſilij Magni Reſcriptum*; quod inſcribitur atque incipit his verbis: Τοῦ μεγάλου Βασιλείου Ἐπιστολὴ πρὸς Ἰουλιανὸν τὸν Παραβάτην, τὸν ἀδικώτατον πάντων ἀνθρώπων. Ἃ ἀνέγνως, οὐκ ἔγνως· εἰ γὰρ

 ἔγνως,

ἔγνως, οὐκ ἂν κατέγνως. μικρά σου τὰ τῆς παρούσης τύχης ἀνδραγαθήματα καὶ φαῦλα τὰ τῆς ἀριστείας, ἥσπερ αὐτὸς ἠρίστευσας καθ' ἡμῶν· οὐ καθ' ἡμῶν δὲ, ἀλλὰ κατὰ τῆς ἑαυτοῦ κεφαλῆς. ἐγὼ δὲ &c. Plura huc pertinentia vide Libri *quinti* horum Commentariorum pag. 245, 246 & 248, nempe in recensione Codicis manuscripti Theologici Græci CCXCI num. 3; & in recensione Codicis manuscripti Theologici Græci CCXCII num. 6; quippe ubi jam olim monui, duas istas *Imp. Juliani* & *S. Basilij* Epistolas exstare græcè & latinè in Tomo secundo Operum *S. Basilij Magni* editionis græco-latinæ Parisinæ pag. 994, 995 & 996. Hoc tamen nunc addo, unam & eandem *S. Basilij* Epistolam ibi exstare bis; & primum quidem ejus exemplar incipere mutilè hoc modo: Ἀνέγνως, οὐκ ἔγνως· εἰ γὰρ ἔγνως, οὐκ ἂν κατέγνως. Μικρά σου τὰ τῆς παρούσης τύχης ἀνδραγαθήματα &c; secundum autem exemplar, omissâ perperàm primâ periodo, incipere itidem mutilè & mendosè his verbis: Μικρά σοι τὰ τῆς παρούσης ἀνδραγαθήματα &c. In primo igitur exemplari ante verbum Ἀνέγνως perperàm ibi omissus est articulus postpositivus Ἃ. Allùdit enim *S. Basilius* hoc epistolæ suæ principio ad præcedentis epistolæ *Imp. Juliani* finem, qui est talis: Ἃ γὰρ ἀνέγνων, ἔγνων, καὶ κατέγνων. hoc est: *Quæ enim legi, intellexi, & neglexi.* Appositè ergò *S. Basilius* responsum suum sic orditur: Ἃ ἀνέγνως, οὐκ ἔγνως· εἰ γὰρ ἔγνως, οὐκ ἂν κατέγνως. hoc est: *Quæ legisti, non intellexisti; si enim intellexisses, certè non neglexisses.* Vtrobique enim subaudiuntur τὰ ἱερὰ τῶν Χριστιανῶν γράμματα, sive, *Sacra Christianorum Scripta;* ut ipse *S. Basilius* in eâdem epistolâ expressè testatur his verbis: Ἐντεθύμημαι δὲ, (1) ὡς ἐγώ τε καὶ ἡ σὴ καλοκαγαθία κοινῶς μεμαθήκαμεν τὰ ἱεράτε καὶ βέλτιστα γράμματα· ἑκάτεροι δὲ διεξήλθομεν τὰς θεοπνεύστους γραφάς· ἐλάνθανε μέν σε τότε οὐδέν. ἐπὶ δὲ τοῦ παρόντος &c; hoc est, ut ego interpretor: *Recordatus autem sum, quomodo ego & tua (2) Probitas conjunctim didicerimus sacras pariter ac optimas literas. Ambo verò Divinam Scripturam pertractavimus; & te quidem tunc nihil ejus latebat. In præsens autem &c.* Hæc ipse *S. Basilius*. Fuit nempe *Julianus*, adhuc privatus, & Christianum se simulans, in Sacris Literis adeò exercitatus, ut publicè eas prælegerit, & in Ecclesiâ Nicomediensi *Anagnostæ* sive *Lectoris* munus sustinuerit. Hoc enim *Socrates Scholasticus* Libri tertij Historiæ Ecclesiasticæ capite primo clarè ac manifestè indicat his verbis: Τότε δὲ (Μά-

(1) Ita hic locus in præsenti Codice Cæsareo rectè scriptus est; in Parisinâ autem editione impressâ perperàm legitur, Ἐντεθύμημαι δὲ ἔγωγε καὶ ἡ σὴ καλοκαγαθία ὡς μεμαθήκαμεν κοινῶς τὰ &c. (2) Et Tua Probitas, pro, & tu, cùm, tanquam Christianus, adhuc probus & honestus esses. *Nam καλοκαγαθία Christiana opponitur ibi subsecuta ἀκοσμία ethnica sive pagana.*

(Μάξιμος Φιλόσοφος ὁ Ἐφέσιος), οὐ δι' ἕτερόν τι παρῆν εἰς τὴν Νικομήδειαν, ἀλλὰ Ἰουλιανοῦ φήμη ἦγεν αὐτόν. παρὰ τούτῳ δὴ φιλοσόφων λόγων γευσάμενος, εὐθὺς ἐμιμεῖτο καὶ τὴν θρησκείαν τοῦ παιδευτοῦ, τοῦ καὶ ἐπιθυμίαν τῆς βασιλείας ἐμβάλλοντος αὐτῷ. ἐπεὶ δὲ ταῦτα τὰς ἀκοὰς τοῦ κρατοῦντος (Κωνσταντίου) οὐκ ἐλάνθανεν, ἐν μέσῳ ἐλπίδος καὶ φόβου ὤν, τὴν ὑπόνοιαν ἐκφυγεῖν βουλόμενος, ὁ πρώην γνήσιος χριστιανός, τότε πλαστὸς ἐγένετο· ἐν χρῷ τε κειράμενος, τὸν τῶν μοναχῶν ὑπεκρίνετο βίον· καὶ λεληθότως μὲν ἠσκεῖτο τὰ φιλόσοφα, ἐν δὲ τῷ φανερῷ, ΤΑ' ἹΕΡΑ' ΤΩ͂Ν ΧΡΙΣΤΙΑΝΩ͂Ν ἈΝΕΓΙ'ΝΩΣΚΕ ΓΡΑ'ΜΜΑΤΑ· καὶ δὴ τῆς ἐν Νικομηδείᾳ ἐκκλησίας ἈΝΑΓΝΩ'ΣΤΗΣ καθίσταται· καὶ διὰ τοῦ τοιούτου προσχήματος τὴν τοῦ Βασιλέως ἐλάνθανεν ὁρμήν· καὶ διὰ μὲν τὸν φόβον ταῦτα ἔπραττεν. τῆς δὲ ἐλπίδος οὐκ ἀφιστάμενος, &c. Hoc eſt: *Tunc temporis verò Maximus Philoſophus Epheſius, nullam aliam ob cauſam, ſed ſolâ Juliani famâ impulſus, Nicomediam advenerat. Apud hunc igitur Julianus cùm Philoſophiæ rudimenta & quendam quaſi guſtum percepiſſet, ſtatim quoque religionem præceptoris imitari cœpit; qui etiam imperandi cupiditatem in ejus animum injecit, Cùm autem hæc ad Imperatoris Conſtantij aures perlata eſſent, Julianus inter ſpem ac metum conſtitutus, ut ſuſpicionem effugeret, qui priùs verus fuerat Chriſtianus, tunc repente falſus exſtitit, &, ad cutem uſque* (1) *tonſus, monaſticam vitam ſimulavit. Et clam quidem Philoſophiæ operam dabat; PALAM AVTEM SACROS CHRISTIANORVM LEGEBAT LIBROS. Quin etiam in Eccleſiâ Nicomedienſi LECTOR eſt conſtitutus. Hujuſmodi ſimulatione uſus, Imperatoris furorem effugit. Et iſta quidem metu adductus egit. Cæterùm ſpem animo conceptam minimè abijciens*, &c. Hucuſq; *Socrates.*

(1) Vide etiam Libri quinti horum Commentariorum pag. 248.

Notandum porrò eſt, in ſuprà memoratâ Operum *S. Baſilij Magni* editione Pariſinâ non modò ſecundum epiſtolæ iſtius exemplar in fine mutilum eſſe, ut jam olim in Libro *quinto* horum Commentariorum monui, verùm etiam ipſum exemplar primum verò ſuo carere fine. Deſinit enim illud ibi his verbis: καὶ τοῦτο ὀρθῶς κριθὲν παρ' ἡμῶν. Atenimverò ſecundùm præſentem Codicem manuſcriptum *Cæſareum* epiſtolæ iſtius finis aliquanto auctior eſt talis: Καὶ τοῦτο ὀρθῶς κριθὲν παρ' ὑμῖν, ξένον μοι πέφηνε· παντὸς γὰρ γέλωτος ἀνάμεσον τυγχάνει, πῶς τὰ μέγιστα τῶν τραυμάτων ἄλγη μικροῖς φαρμάκοις θεραπεύειν ἐπιχειρεῖς. Θεὸν γὰρ ἐνυβρίσας σύ, χηρῶν καὶ ὀρφανῶν μάτην προνοιαν ποιῇ· τὸ

μὲν

μὴ γὰρ, μανικὸν καὶ ἐπικίνδυνον· τὸ δὲ, φιλοικτίρμονος καὶ συμπαθοῦς. ἐπαχθὲς ἐν ἡμῖν ἔτι λέγειν πρὸς Βασιλέα, ἰδιώτας ἡμᾶς ὄντας· ἐπαχθέστερον δέ σοι φανήσεται λέγειν πρὸς Θεόν· τίς γὰρ μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων χρήσεται;

Trigesimò, & quidem à fol. 359 pag. 2 usque ad fol. 361 pag. 2, *anonymi cujusdam Autoris Narratio brevis de Septem Concilijs Oecumenicis: simul etiam de Pseudo-Concilio Oecumenico Octavo, Constantinopoli sub Imp. Basilio Macedone & Photio Patriarchâ habito; & de Pseudo-Concilio Constantinopolitano contra* (1) *Barlaamum & Acindynum sub Impp. Andronico & Joanne Palæologis A.C. 1341 celebrato;* cujus in editionis Conciliorum Parisinæ Labbæanæ Tomo undecimo à columnâ 1872 usque ad colum. 1873 accurata fit mentio, cum necessariâ annotatione de *Gregorij Palamæ*, Monachi primùm ac deinde Episcopi Thessalonicensis, erroribus, qui in eodem Pseudo-Concilio perperàm approbati sunt.

(1) *Vide* Libri quarti *horum Commentariorum Appendicem pag.* 326, 327, & *Librum* quintum *pag.* 202 *ac deincepi.*

Trigesimo primò, & quidem à fol. 361 pag. 2 usque ad fol. 371 pag. 1, *Canones sive Cantica duo sacra in Sancta Theophania cum Paraphrasi græcâ prosaicâ marginali;* quorum primum incipit his verbis: Ἐυεπίης μελέεσσιν ἐφύμνια ταῦτα λιγαίνει, &c; alterum autem: Σήμερον ἀχράντοιο βαλὼν θεοφεγγέϊ πυρσῷ &c. Quibus accedit *tertius Canon sive tertium Canticum in Sanctam Pentecosten, itidem paraphrasticè explanatum;* cujus initium: Θεογενὲς Λόγε, Πνεῦμα παράκλητον πάλιν ἄλλον &c.

Trigesimo secundò, & quidem à fol. 371 pag. 1 usque ad fol. 372 pag. 2, *anonymi cujusdam Autoris Canon Paschalis, sive Calendarium Ecclesiasticum Græcum* ab anno Mundi 6938 sive anno Christi 1430 usque ad annum Mundi 6981 sive annum Christi 1473.

Trigesimo tertiò, & quidem à fol. 372 pag. 2 usque ad fol. 374 pag. 1, *Imp. Constantini Magni Donatio, facta S. Silvestro Papæ;* cujus titulus & principium: Τὸ πρὸς τὸν ἅγιον Σίλβεστρον Πάπαν Ῥώμης θέσπισμα τοῦ μεγάλου Βασιλέως καὶ ἰσαποστόλου Κωνσταντίνου. Δέον ἐκρίναμεν μετὰ πάντων τῶν Σατραπῶν ἡμῶν καὶ πάσης τῆς Συγκλήτου, καὶ &c. Plura huc pertinentia vide Libri *quinti* horum Commentariorum pag. 237 & 244; atq; Partis primæ Libri *sexti* pag. 35. In præsens enim mihi non vacat amplissimæ huic atque controversiosissimæ materiæ diutiùs immorari; sed hoc tantùm moneo, valdè notabile esse, quod ibi in fine subjungitur: Παρεξεβλήθη ἀπὸ τοῦ ἁγιωτάτου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως κυροῦ Φωτίου ταῦτα.

Trigesimo

Trigesimo quartò, & quidem à fol. 374 pag. 1 usque ad fol. 375 pag. 1, *Joannis Phurnæ, Ascetæ sive Monachi, ad Monachum Gregorium Antigonitam Epistola, cur neque in Quadragesimâ, neque à Paschate usque ad Pentecosten, exceptis certis Sabbatis, defunctorum & Sanctorum memoriæ celebrentur.* Ipsa tituli græci verba cum principio sunt hæc: Ἐπιστολὴ τοῦ τιμιωτάτου Ἀσκητοῦ Ἰωάννου τοῦ Φουρνῆ πρὸς τὸν τιμιώτατον Μοναχὸν κυρὸν Γρηγόριον τὸν Ἀντιγονίτην περὶ τοῦ, διατὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ τεσσαρακοστῇ, καὶ τῇ μετ' αὐτὴν πεντηκοστῇ, ἄνευ τῶν ἀφορισμένων σαββάτων, μνημόσυνα νεκρῶν οὐ γίνονται, οὔτε μνῆμαι Ἁγίων ἐπιτελοῦνται καὶ περὶ τῆς προηγιασμένης. Ἐμοὶ δοκεῖ Πάτερ ἅγιε, μὴ δεῖν ὅλως ἐν ταῖς ἁγίαις τεσσαρακοσταῖς, καὶ ταῖς μετὰ ταύτας πεντηκοσταῖς, &c. Ejusdem *Joannis Phurnæ* mentionem vide Libri *quarti* horum Commentariorum pag. 150.

Trigesimo quintò, & quidem fol. 375, *Expositio Ordinis Thronorum Metropolitanorum, Throno Patriarchali Constantinopolitano subjectorum, sub Imp. Andronico Palæologo Seniore;* cujus suprà jam aliquoties facta est mentio.

Trigesimo sextò, & quidem à fol. 375 pag. 1 usque ad fol. 376 pag. 2, *Nicolai Cabasilæ Thessalonicensis Explicatio duplex sacrarum Vestium in divinâ Liturgiâ usitatarum, & eorum, quæ in S. Liturgiâ aguntur.* Earum prima inscribitur atque incipit hoc modo: Τοῦ σοφωτάτου κυροῦ Νικολάου τοῦ Καβάσιλα εἰς τὴν ἱερὰν στολήν. Ἡ μὲν τοῦ &c; altera autem: Τοῦ αὐτοῦ περὶ τῶν ἐν τῇ θείᾳ λειτουργίᾳ τελουμένων. Τὰ ἐν τῇ προθέσει γινόμενα &c. Plura huc pertinentia vide Libri *quinti* horum Commentariorum pag. 211, 216, 347, 348 & 349.

Trigesimo septimò, & quidem à fol. 377 pag. 1 usq; ad fol. 387 pag. 2, *Ecloge Novellarum Constitutionum Imp. Leonis Sapientis, divisa in Capita quinquaginta quinque;* quorum primum inscribitur atque incipit hoc modo: Ἐκλογὴ τῶν Νεαρῶν Λέοντος τοῦ εὐσεβοῦς Βασιλέως. Α'. Θεσπίζομεν ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον ἅπασιν, εἰς οὓς ἀνήρτηται τὰ τῆς δίκης ζυγὰ &c.

Trigesimo octavò, & quidem à fol. 388 pag. 1 usque ad fol. 390 pag. 2, *Observationes quædam Astronomicæ de Planetis;* quarum titulus: Σημεῖα, καὶ ὀνόματα, καὶ τάξεις τῶν ἑπτὰ πλανητῶν.

Trigesimo nonò, & quidem fol. 391 pag. 1, *anonymi cujusdam Autoris Oratio ad Deum pro salute & prosperitate Imperatorum Constantinopolitanorum;* cujus principium: Δέσποτα Κύριε Ὁ Θεὸς

 ἡμῶν,

ἡμῶν, ἡ πάσης ἀρχῆς καὶ βασιλείας ἄναρχος Βασιλεία καὶ Ἀρχὴ, δι' οὗ Βασιλεῖς καὶ Ἄρχοντες ἄρχουσι καὶ βασιλεύουσι, &c.

Quadragesimò, & quidem fol. 391 pag. 1 & 2, *anonymi cujusdam Diploma sacrum, datum anno Mundi 6937 sive anno Christi 1429*, cujus principium: Ἡ μετριότης ἡμῶν διὰ τοῦ παρόντος αὐτῆς γράμματος ἀνατίθησι τῷ εὐλαβεστάτῳ ἐν Ἱερομονάχοις &c.

Quadragesimo primò, & quidem fol. 392 pag. 1, *Excerptum ex Jure Justinianeo de his, qui ad Ecclesias confugiunt;* cujus titulus & principium: Ἐκ τῆς νομοθεσίας τοῦ τῆς θείας λήξεως Ἰουστινιανοῦ τῆς ἐκτεθείσης ὑπὸ τῶν προσφύγων τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἁπανταχοῦ τῆς οἰκουμένης θείων Ἐκκλησιῶν. Εἴ τις τῶν ἐν Θεῷ τετιμημένων τῇ μεγάλῃ τῆς ἀρχιερωσύνης τιμῇ προδῷ τινα τῶν προσφυγόντων τῇ κατ' αὐτὸν Ἐκκλησίᾳ, &c. Vide Libri *primi* Codicis Justinianei Titulum duodecimum *De his, qui ad Ecclesiam confugiunt.*

LIV.

(1) Fuit is olim inter Codices manuscriptos Theologicos Græcos centesimus octogesimus tertius.

Quinquagesimus quartus (1) Codex manuscriptus *Historicus Græcus Ecclesiasticus* est *chartaceus* antiquus & bonæ notæ in *folio*, principio & fine mutilus, constátque nunc folijs *quadringentis septendecim*, & ab *Augerio Busbeckio*, ut ipse solitâ propriæ manûs inscriptione testatur, olim fuit comparatus *Constantinopoli.* Continentur eo hæc:

Primò, & quidem à fol. 1 pag. 1 usque ad fol. 269 pag. 2, *Matthæi Hieromonachi Syntagma Juris Canonici alphabeticum;* de quo vide plura in proximè præcedenti Codice LIII num. 1.

Secundò, & quidem à fol. 269 pag. 2 usque ad fol. 304 pag. 2, *jam memorati Syntagmatis Juris Canonici Matthæi Hieromonachi Appendix;* quâ continentur *Synopsis Nomocanonis S. Joannis Nesteutæ; Nicetæ Metropolitæ Heracleæ Responsiones ad Interrogationes Episcopi Constantini; Nicephori Patriarchæ Constantinopolitani Canones Ecclesiastici; Joannis Episcopi Citri Responsa Canonica; Catalogus Officiorum Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ; Imp. Leonis Sapientis Ordo Thronorum Ecclesiasticorum, Patriarchatui Constantinopolitano subjectorum; Glossarium Juridicum Latino-Græcum, cujus principium:* Ἀδνούμιον, &c; *S. Cyrilli Anathematismi duodecim contra Nestorium; Matthæi Hieromonachi Catalogi duo Officiorum Magnæ Ecclesiæ & Aulæ Constantinopolitanæ;* de quibus omnibus suprà in recensione præcedentium Codicum manuscriptorum jam aliquoties actum est.

Tertiò,

Tertiò, & quidem fol. 289 pag. 1 & 2, *Tabula synoptica septem Conciliorum Oecumenicorum*, & *Excerptum de Gradibus Cognationis ex Institutionibus Justinianeis*, sed *absque Schemate*: quod, licet promissum, injuriâ temporis tamen deest. Vide autem illud suprà pag. 475.

Quartò, & quidem à fol. 290 pag. 1 usque ad fol. 417 pag. 2, *Canones variorum Conciliorum, aliáque varia Scripta Canonica*; quorum jam suprà facta est mentio in recensione eorum Codicum manuscriptorum, ubi de *Joanne Zonarâ* & *Theodoro Balsamone* actum est.

LV.

Quinquagesimus quintus (1) Codex manuscriptus *Historicus Græcus Ecclesiasticus* est *chartaceus* antiquus & bonæ notæ in *quarto*, constátque folijs *trecentis viginti uno*, & ab *Augerio Busbeckio*, ut ipse solitâ propriæ manûs inscriptione testatur, olim fuit comparatus *Constantinopoli*. Continentur eo hæc:

Primò, & quidem à fol. 1 pag. 1 usq; ad fol. 310 pag. 2, *Matthæi Hieromonachi Syntagma Juris Canonici alphabeticum, cum Appendice, continente S. Joannis Nesteutæ, Nicetæ Metropolitæ Heracleæ, S. Nicephori Patriarchæ Constantinopolitani, & Joannis Episcopi Citri Scripta quædam Canonica, nec non Imp. Leonis Sapientis Ordinem Thronorum Ecclesiasticorum, & Glossarium Juridicum Latino-Græcum, à voce* Ἀδνέμιον *incipiens, ac denique Catalogum Officiorum Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ*; de quibus omnibus in recensione præcedentium aliquot Codicum jam fusiùs actum est.

(1) Fuit hic olim inter Codices manuscriptos Theologicos Græcos centesimus octogesimus quartus.

Secundò, & quidem à fol. 310 pag. 2 usque ad fol. 314 pag. 1, *Athanasij cujusdam Junioris, qui vulgò creditur esse Magnus ille Athanasius Archiepiscopus Alexandrinus, Quæstiones & Responsiones quædam sacræ ad Antiochum*; quæ ibi inscribuntur atque incipiunt hoc modo: Ἀθανασίου τοῦ ἁγιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας πρὸς Ἀντίοχον Δοῦκα κατὰ πεῦσιν καὶ ἀπόκρισιν περὶ διαφόρων κεφαλαίων. Ἐρώτησις. Πιστεύσαντες καὶ βαπτισθέντες εἰς Τριάδα ὁμοούσιον &c. Vide etiam suprà pag. 357.

Tertiò, & quidem fol. 314 pag. 1, *S. Basilij Magni Præceptum ad Sacerdotem de divinâ Liturgiâ*; cujus titulus & principium: Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου παραγγελία πρὸς Ἱερέα περὶ τῆς θείας λειτουργίας. Σπούδασον ὦ Ἱερεῦ σαυτὸν παραστῆσαι ἐργάτην ἀνεπαίσχυντον, &c.

Quartò, & quidem fol. 315 pag. 1 & 2, *Timothei Archiepiscopi Alexandrini Fragmentum Canonicum;* cujus titulus & principium: Τοῦ ἁγίου Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας περὶ τοῦ, πότε ἡ τετραδοπαραστήρησις καταλύεται. Τὸ τῆς τετράδος καὶ παρασκευῆς ἰδίωμα, &c.

Quintò, & quidem à fol. 316 pag. 1 usq; ad fol. 321 pag. 1, *Patriarchæ Antiocheni, & quidem, ut videtur, Theodori Balsamonis, Rescriptio sive Epistola responsoria ad Archiepiscopum Gradensem sive Aquilejensem, quâ demonstrat, eum non esse appellandum Patriarcham; simul etiam agit de Azymis.* Ipsa tituli & principij verba sunt hæc: Τοῦ ἁγιωτάτου Πατριάρχου Ἀντιοχείας ἀντιγραφὴ πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Γραδαίνου ἤτοι Ἀκυληΐας περὶ τοῦ, μὴ εἶναι δεκτὸν, ὡς μηδὲ ἀκουσθέν ποτε τὸ ὀνομάζεσθαι Πατριάρχην τὸν τοιοῦτον Ἀρχιεπίσκοπον· καὶ ὑπὲρ τῶν ἀζύμων. Πολλῆς ἡμῖν εὐφροσύνης καὶ πνευματικῆς ἀγαλλιάσεως αἴτια, τὰ σὰ καθέστηκεν ἱερὰ γράμματα, ἱερώτατε καὶ θεοφιλέστατε πνευματικὲ ἀδελφὲ καὶ τίμιε δέσποτα. ἐχάρημεν γὰρ οὐ μικρῶς τῷ ὄντι, &c.

LVI.

(1) Fuit in olim inter Codices manuscriptos Theologicos Græcos trecentesimus decimus.

Quinquagesimus sextus (1) Codex manuscriptus *Historicus Græcus Ecclesiasticus* est *membranaceus* pervetustus & optimæ notæ in *quarto*, sed tribus folijs in principio mutilus, constátque nunc folijs *centum quinquaginta duobus*, & ad *Joannem Sambucum*, ut ipse solitâ propriæ manûs inscriptione testatur, olim pertinuit. Continentur eo hæc:

Primò, & quidem fol. 1 pag. 1 & 2, *Index antiquus græcus eorum, quæ continentur toto Codice.*

Secundò, & quidem à fol. 2 pag. 1 usque ad fol. 36 pag. 1, *ex Gelasij Cyziceni, Cæsareæ Palæstinæ Episcopi, qui sub Imp. Zenone Isaurico anno Christi 476 vixit, Libro secundo Historiæ Actorum Sancti Concilij Nicæni primi Fragmentum valdè notabile à Capite duodecimo usque ad Caput vigesimum tertium.* Et *Caput* quidem illud *duodecimum* in suprà memorato antiquo Indice græco inscribitur hoc modo: Περὶ τοῦ δεῖν τρεῖς ὑποστάσεις νοεῖν καὶ πιστεύειν ἀχωρίστως ἐπὶ τῆς μιᾶς ἀῤῥήτου Θεότητος τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος: Ἐκ τῶν κατὰ Νικαίαν πεπραγμένων. Desunt autem ibi injuriâ temporum tria priora folia usque ad hæc verba: - - - Θεὸν (2) συναΐδιον τῷ Πατρὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, κτίστην τε καὶ δημιουργὸν πάντων τῶν κτιστῶν φύσεων. ἐν μὲν βίβλῳ κτίσεως ἔχεις Μωσῆν &c. *Vigesimum* autem *tertium Caput* pertingit ibidem inclusivè usque ad hæc verba: λέγει γὰρ καὶ

(2) In editionibus impressis pro συναΐδιον perperam legitur ὡς αΐδιον.

καὶ περὶ τούτου Ἱερεμίας ὁ Προφήτης καὶ ἄνθρωπός ἐστι, καὶ τίς γνώσεται αὐτόν; Continentur insigni illo Fragmento *Disputationes à Leontio Cæsareæ in Cappadociâ Episcopo, Eupsychio Episcopo Tyanensi, Eusebio Cæsareæ in Palæstinâ Episcopo, Protogene Episcopo Sardicensi, & Macario Episcopo Hierosolymitano, cum Arianis, inter quos præcipuè Phædo Philosophus, palàm habitæ.* Vide Historiæ istius Gelasianæ editionem græco-latinam, curâ & studio *Roberti Balforei Scoti*, Aquitanici Collegij Burdegalæ Gymnasiarchæ, Lutetiæ Parisiorum typis Frederici Morelli A. 1599 in octavo impressam, à pag. 95 usque ad pag. 155; atque editionis Conciliorum Parisinæ Labbæanæ Tomum secundum à columnâ 109 usque ad colum. 284, sed præcipuè colum. 184 & 220.

Tertiò, & quidem à fol. 36 pag. 1 usque ad fol. 47 pag. 2, *ex Actis Concilij Ephesini primi, Oecumenici autem sive Generalis tertij, Epistola S. Cœlestini I Papæ ad Clerum & Populum Constantinopolitanum;* cujus titulus & principium: Ἐκ τῶν πεπραγμένων τῇ ἐν Ἐφέσῳ πρώτῃ Συνόδῳ, ἥτις ἐστὶ οἰκουμενικὴ τρίτη. Ἐπιστολὴ Κελεστίνου Ἀρχιεπισκόπου Ῥώμης πρὸς τὸν Κλῆρον καὶ τὸν λαὸν Κωνσταντινουπόλεως. Κελεστῖνος Ἐπίσκοπος Πρεσβυτέροις καὶ Διακόνοις, Κλήρῳ, Θεοῦ δήλοις, καὶ καθολικῷ λαῷ, διάγουσιν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀδελφοῖς ἀγαπητοῖς ἐν Κυρίῳ χαίρειν. Πρὸς τούτους μοι διαλεχθησομένῳ &c. Vide editionis Conciliorum Parisinæ Labbæanæ Tomum tertium, à columnâ 363 usque ad colum. 374.

Quartò, & quidem à fol. 47 pag. 2 usque ad fol. 60 pag. 1, *ex Actis Concilij Chalcedonensis Epistola S. Leonis I Papæ ad S. Flavianum Patriarcham Constantinopolitanum contra Eutychen hæresiarcham ejúsque hæresin, Columna Orthodoxiæ dicta;* cujus titulus & principium: Ἡ πρὸς τὸν ἐν ἁγίοις Φλαβιανὸν ἐπιστολὴ τοῦ ἁγίου Λέοντος Πάπα Ῥώμης, ἡ στήλη τῆς ὀρθοδοξίας· ἥτις καὶ περιέχει οὕτως. Τῷ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ Φλαβιανῷ Λέων. Ἀναγνόντες τὰ γράμματα τῆς ἀγάπης τῆς σῆς, ἅπερ οὕτω βραδύτατα γεγενῆσθαι θαυμάζομεν, &c. Vide editionis Conciliorum Parisinæ Labbæanæ Tomum quartum, columnâ 343 ac deinceps.

Quintò, & quidem à fol. 60 pag. 1 usque ad fol. 71 pag. 2, *Exemplar Epistolæ S. Leonis I Papæ ad Imp. Leonem Thracem, cognomine Magnum, Seniorem, & Macellarium;* cujus titulus & principium: Ἴσον ἐπιστολῆς τοῦ αὐτοῦ ἁγιωτάτου Λέοντος Πάπα Ῥώμης πρὸς Λέοντα Βασιλέα. Τῷ ὑπερενδόξῳ καὶ γαληνοτάτῳ υἱῷ Αὐγούστῳ Λέοντι

Λέων Ἐπισκόπῳ. Ὑποχόμενον ἑαυτὸν διαμέμνημαι, εὐαγέστατε Βασιλεῦ, ἐπὶ τῷ γράμματι τῷ τῆς πίστεως· ἧς οἶδα τὴν σὴν ἡμερότητα εὐσεβῶς ποιεῖσθαι τὴν μνείαν, &c; finis autem: Ὁ παντοκράτωρ Θεὸς τὴν βασιλείαν σου καὶ τὴν σωτηρίαν ἐπὶ μήκιστον ἐκνικῶν διαφυλάττοι ὑπερένδοξε καὶ ἡμερώτατε υἱὲ Βασιλεῦ σεβαστέ. Epiſtola hæc, quod ſciam, non exſtat in editione Conciliorum Pariſinâ Labbæanâ. Hactenùs enim eam ibi invenire non potui.

Sextò, & quidem à fol. 71 pag. 2 uſque ad fol. 75 pag. 2, *Exemplar Epiſtolæ Quintiani Epiſcopi Arculianorum ad Petrum Cnapheum ſive Fullonem, Epiſcopum Antiochenum*; cujus titulus & principium: Ἴσον ἐπιστολῆς Κυιντιανοῦ Ἐπισκόπου (1) Ἀρκουλιανῶν πρὸς Πέτρον Ἐπίσκοπον Ἀντιοχείας. Πολυτρόπως καὶ πολυμερῶς ἐξένευσας, ἀγαπητέ, τοῖς ἀληθείας, τἀναντία πράττων τοῦ δεσποτικοῦ μυστηρίου, &c; finis autem: καὶ παύσεται ἡ κατὰ σοῦ μελετωμένη ἐξενεχθῆναι ὀργή. Vide Syntagma Canonum cum *Joannis Zonaræ* Commentarijs Lutetiæ Pariſiorum A. 1618 græcè & latinè in folio editum, à pag. 553 uſque ad pag. 556, & editionis Conciliorum Pariſinæ Labbæanæ Tomum quartum à columnâ 1097 uſque ad colum. 1104.

Septimò, & quidem à fol. 75 pag. 2 uſque ad fol. 122 pag. 2, *ex Actis Concilij Conſtantinopolitani tertij, Oecumenici autem ſexti, Epiſtola Agathonis Papæ ad Imp. Conſtantinum Pogonatum, ejúſque filios Heraclium & Tiberium*; cujus titulus & principium: Ἐκ τῶν πεπραγμένων τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ ἕκτῃ Συνόδῳ ἐπιστολὴ Ἀγάθωνος Πάπα πρὸς Κωνσταντῖνον Βασιλέα. Τοῖς εὐσεβεστάτοις Δεσπόταις καὶ γαληνοτάτοις Νικηταῖς τροπαιούχοις, προσφιλεστάτοις τέκνοις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, Κωνσταντίνῳ μεγάλῳ Βασιλεῖ, Ἡρακλείῳ καὶ Τιβερίῳ Αὐγούστοις, Ἀγάθων Ἐπίσκοπος, δοῦλος τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ. Κατανοοῦντί μοι τοῦ ἀνθρωπίνου βίου τὰς διαφόρους ὀδύνας, &c. Vide editionis Conciliorum Pariſinæ Labbæanæ Tomum ſextum columnâ 629 ac deinceps.

Octavò, & quidem à fol. 122 pag. 2 uſque ad fol. 135 pag. 1, *Exemplar Epiſtolæ Synodalis ad eoſdem ſuprà memoratos Imperatores*; quorum titulus & principium: Ἴσον Συνοδικῆς ἐπιστολῆς, ἀποσταλείσης τοῖς αὐτοῖς Βασιλεῦσιν ἀπὸ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης. Τοῖς εὐσεβεστάτοις Δεσπόταις καὶ γαληνοτάτοις Νικηταῖς τροπαιούχοις, ποθεινοῖς τέκνοις τοῦ Θεοῦ καὶ Δεσπότου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, Κωνσταντίνῳ μεγάλῳ Βασιλεῖ, Ἡρακλείῳ καὶ Τιβερίῳ Αὐγούστοις, Ἀγάθων Ἐπίσκοπος, δοῦλος

(1) Ita ibi expreſsè ac luculenter ſcriptum eſt, nempè Ἀρκουλιανῶν, *& ſimiliter etiam legitur in editione Conciliorum Pariſinâ Labbæanâ colum.* 1153; *ubi tamen pro* Κυιντιανοῦ *legitur* Κοιντιανοῦ. *Infrà autem in Codice* LVIII *num. 3 pro* Ἀρκουλιανῶν *legitur* Ἐρκουλιανῶν. Severinus *verò* Binius *in editione ſuâ Conciliorum* Ἀρκουλιανῶν *vertit* Aſculanorum, *quaſi legendum cenſuerit* Ἀσκουλανῶν: *nec aliter tranſtulit Interpres Latinus Syntagmatis Canonum* Joannis Zonaræ *pag.* 553.

δοῦλος τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ, σὺν πάσαις ταῖς Συνόδοις, ταῖς ἀνηκούσαις τῇ Συνόδῳ τοῦ Ἀποστολικοῦ Θρόνου. Παύλων ἀγαθῶν ἐλπὶς ὑπάρχειν γνωρίζεται, ἡνίκα ἡ βασιλικὴ κορυφὴ &c. Vide editionis Conciliorum Parisinæ Labbæanæ Tomum sextum columnâ 678 ac deinceps.

Nonò, & quidem à fol. 136 pag. 1 usque ad fol. 152 pag. 2, *ex S. Joannis Chrysostomi Oratione quartâ de Incomprehensibili Ecloge de doctrinâ & correctione*; cujus titulus & principium: Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου λόγος περὶ διδαχῆς καὶ νουθεσίας, ἐκ τοῦ τετάρτου λόγου, τοῦ περὶ τοῦ ἀκαταλήπτου. Πρώην μὲν ἐγκαλέσαμεν τοῖς καταλιμπάνουσι τὴν εὐχὴν, &c. Vide Operum *S. Joannis Chrysostomi* editionem græcam Savilianam Tomi septimi pag. 743.

LVII.

Quinquagesimus septimus (1) Codex manuscriptus *Historicus Græcus Ecclesiasticus* est *membranaceus* vetustissimus & optimæ notæ in *folio*, constátque folijs *trecentis nonaginta duobus*, & ab *Augerio Busbeckio*, ut ipse solitâ propriæ manûs inscriptione testatur, olim fuit comparatus *Constantinopoli*. Continentur eo *Acta Concilij* (2) *Chalcedonensis, Oecumenici sive Generalis quarti*, dignissima profectò, quæ cum editionibus impressis à capite ad calcem diligentissimè accuratissiméque conferantur. Quod quidem ipse in præsens libentissimè præstarem, nisi ea collatio ob prolixitatem suam Librum requireret peculiarem; ideóque hoc saltem nunc moneo, incipere Acta illa Synodica fol. 1 pag. 1 hoc modo: Πρακτικὸν τῆς τετάρτης Συνόδου. Ἴσον Σάκρας ἀποσταλείσης παρὰ τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ φιλοχρίστου Βασιλέως Μαρκιανοῦ πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ θεοφιλεστάτους Ἐπισκόπους περὶ τοῦ συνελθεῖν ἅπαντας εἰς τὴν Νικαίαν. Νικηταὶ Οὐαλεντινιανὸς καὶ Μαρκιανὸς, ἔνδοξοι, τροπαιοῦχοι, ἀεισέβαστοι, Λέοντι καὶ Ἀνατολίῳ. Τῶν πραγμάτων ἁπάντων δεῖ προτιμᾶσθαι τὰ θεῖα· τοῦ Θεοῦ γὰρ τοῦ παντοκράτορος εὐμενοῦς καθεστῶτος, &c. Ἴσον δευτέρου βασιλικοῦ γράμματος, πεμφθέντος τῇ αὐτῇ ἁγίᾳ Συνόδῳ, τῇ ἐν Νικαίᾳ συνδραμούσῃ, περὶ τοῦ δεῖν μετελθεῖν εἰς τὴν (3) Χαλκηδονέων. Νικηταὶ Οὐαλεντινιανὸς καὶ Μαρκιανὸς, ἔνδοξοι, τροπαιοῦχοι, ἀεισέβαστοι, τῇ θεοφιλεῖ Συνόδῳ. Σπεύδοντας ἡμᾶς εἰς τὴν ἁγίαν παραγενέσθαι Σύνοδον, ἐπέσχε δημοσίων καὶ σφόδρα ἀναγκαιο-

τάτων

(1) *Fuit is olim inter Codices manuscriptos Theologicos Græcos centesimus trigesimus primus.*

(2) *Plura de eo vide suprà pag. 405.*

(3) *Ita ibi expressè, clarè ac constanter scriptum est; nempe* Χαλκηδονίων, *non autem* Καλχηδονίων. *Vtraq; tamen scriptura aequè potest tolerari & defendi,* Χαλκηδὼν *videlicet &* Καλχηδών; *quamvis ego malim uti scripturâ usitatiori* Chalcedon.

τάτων πραγμάτων αἰτία. ἔγνωμεν δὲ &c. Vide editionis Conciliorum Parisinæ Labbæanæ Tomum quartum colum. 65, 66, 67, 68, & 73, 74. Vltimum denique locum in Actis illis & toto isto Codice tenet *Exemplar Epistolæ Imperatricis Pulcheriæ ad Bassam Præfectam monasterij in Ælia sive Vrbe Hierosolymitanâ*; quod ibi fol. 391 pag. 2 inscribitur atque incipit hoc modo: Ἀντίτυπον βασιλικοῦ γράμματος, γραφέντος Βάσσῃ Ἡγουμένῃ ἀσκητείου ἐν Αἰλίᾳ παρὰ τῆς εὐσεβεστάτης καὶ φιλοχρίστου Αὐγούστης Πουλχερίας. Τὴν τῆς ἡμετέρας γαληνότητος περὶ τὴν εὐαγῆ καὶ ὀρθόδοξον πίστιν σπουδήν τε καὶ προθυμίαν, &c; desinit autem fol. 392 pag. 2 his verbis: εὐχέσθω ὑπὲρ ἡμῶν καὶ τῆς ἡμετέρας βασιλείας ἐκτενέστερον σπουδαζέτω. Vide suprà citatum editionis Conciliorum Parisinæ Labbæanæ Tomum quartum à columnâ 871 usque ad colum. 874; atque insuper consule Card. *Baronij* Annalium Ecclesiasticorum Tomum sextum A. C. 453, ubi agitur de eâdem *Imp. Pulcheriæ* epistolâ.

LVIII.

(1) *Fuit is olim inter Codices manuscriptos Theologicos Græcos* ducentesimus quadragesimus octavus.

Quinquagesimus octavus (1) Codex manuscriptus *Historicus Græcus Ecclesiasticus* est *chartaceus* antiquus & bonæ notæ in *folio*, constátque folijs *centum viginti uno*, & ad *Joannem Sambucum*, ut ipse solitâ propriæ manûs inscriptione testatur, olim pertinuit. Continentur eo *Acta Concilij Constantinopolitani contra Anthimum, Severum, Zoaram aliósque Acephalos celebrati A. C. 536 sub Imp. Justiniano Magno & Mennâ Patriarchâ Constantinopolitano, vacante S. Sede Apostolicâ post Agapeti I obitum.* Perperàm autem ibi istud Concilium in primâ hujus Codicis Inscriptione confunditur *cum Concilio Oecumenico sive Generali quinto, quod A. C. 553 itidem sub Imp. Justiniano Magno Constantinopoli, sed sub Vigilio Papâ Romano & Eutychio Patriarchâ Constantinopolitano, celebratum est, &, respectu Concilij Oecumenici II sive Constantinopolitani primi, vulgò appellatur Constantinopolitanum secundum.*

Primò igitur, & quidem fol. 1 pag. 1 exstat ipsa illa falsa Inscriptio his verbis: Πρακτικὰ τῆς ἁγίας πέμπτης Συνόδου, τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει πραχθείσης.

Secundò, & quidem à fol. 1 pag. 1 usque ad fol. 3 pag. 1, præmittuntur suprà memoratis Actis *quinque diversa Symbola Fidei; nempe* (2) *S. Gregorij Thaumaturgi, S. Basilij Magni, S. Concilij Nicæni primi, S. Concilij Constantinopolitani primi, & S. Concilij Chalcedonensis*; quorum primum inscribitur atque incipit hoc modo: Ἔκθεσις

πίστεως

(2) *Plura de hoc* Symbolo S. Gregorij Thaumaturgi *vide Libri* secundi *horum Commentariorum pag.* 270 *ac deinceps usque ad pag.* 274.

πίστεως καὶ ἀποκάλυψις Γρηγορίου Ἐπισκόπου Νεοκαισαρείας, ἐν ᾧ ἀπεκαλύφθη παρὰ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, καὶ ὑπὸ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου. Εἷς Θεὸς Πατὴρ Λόγου ζῶντος, &c; secundum: Βασιλείου Ἐπισκόπου Καισαρείας Καππαδοκίας ἐκ τοῦ περὶ Πίστεως λόγου. Ἡ ἄκτιστος φύσις, ἡ ἀκατάληπτος οὐσία, &c; tertium: Τὸ σύμβολον τῶν ἐν Νικαίᾳ τιη' ἁγίων Πατέρων. Πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεὸν Πατέρα παντοκράτορα, &c; quartum: Τὸ σύμβολον τῶν ἁγίων ρν' Πατέρων τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει συναχθέντων. Πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεὸν &c; quintum: Ἔκθεσις τῶν ἐν Χαλκηδόνι συνελθόντων Ἐπισκόπων. Ἤρκει μὲν οὖν εἰς ἀληθῆ τῆς εὐσεβείας ἐπίγνωσίν τε καὶ βεβαίωσιν τὸ σοφὸν καὶ σωτήριον τοῦτο τῆς θείας χάριτος σύμβολον &c.

Tertiò, & quidem à fol. 3 pag. 1 usque ad fol. 14 pag. 1, præmittuntur porrò ijsdem suprà memoratis Actis *Concilij Constantinopolitani*, sub *Mennâ* Patriarchâ celebrati, *novem Epistolæ diversorum Autorum ad Petrum Cnapheum sive Fullonem, Episcopum Antiochenum*; nempe *Antheonis Episcopi Arsinoes, Fausti Episcopi Apolloniadis, Pamphili Episcopi Abydi, Asclepiadis Episcopi Trallium, Justini Episcopi Siciliæ, Felicis III Papæ, Quintiani Episcopi Erculianorum seu Arculianorum, & Acacij Patriarchæ Constantinopolitani*; quarum *prima* inscribitur atque incipit hoc modo: Ἐπιστολὴ Ἀνθέωνος Ἐπισκόπου Ἀρσινόης πρὸς Πέτρον Ἐπίσκοπον Ἀντιοχείας, ὅτι οὐ δεῖ πάθος ἐν τῷ τρισαγίῳ συνάπτειν διὰ τῆς προσθήκης τῆς, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς· ἣν αἱρετικοὶ προσέθηκαν. Πάνυ εἰμὶ ἐστυγνακώς, &c; *secunda*: Φαύστου Ἐπισκόπου Ἀπολλωνιάδος πρὸς τὸν αὐτὸν Πέτρον. Ἐπειδήπερ ἐπιτέτραπται &c; *tertia*: Παμφίλου Ἐπισκόπου (1) Ἀβύδου πρὸς τὸν αὐτὸν Πέτρον. Τὸ πολύθρυπτον τῶν ἐμῶν παίδων &c; *quarta*: Ἀσκληπιάδου Ἐπισκόπου Τράλλεων πρὸς τὸν αὐτὸν Πέτρον. Ἰδοὺ ἀγαπητὲ, πεπλήρωται ὁ κόσμος &c; *quinta*: Ἐπιστολὴ (2) Ἰουστίνου Ἐπισκόπου Σικελίας πρὸς τὸν αὐτὸν Πέτρον, ὅτι οὐ δεῖ προσθήκην εἶναι ἐν τῷ τρισαγίῳ σταυροῦ, ἵνα μὴ δύο εἰσάξῃς υἱούς. Δεῖ τὸν στρατιώτην ὁπλίζεσθαι &c; *sexta*: Ἐπιστολὴ Φήλικος Ἐπισκόπου Ῥώμης πρὸς τὸν αὐτὸν Πέτρον, καθαιροῦσα αὐτόν. Ἐπειδὴ δυστυχῶς ἐξεμαγεύθης ἐν ἀσεβείᾳ λόγων, &c; *septima*: Ἐπιστολὴ Κυντιανοῦ Ἐπισκόπου Ἐρκουλιανῶν πρὸς Πέτρον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀντιοχείας. Πολυτρόπως καὶ πολυμερῶς ἐξένευσας, ἀγαπητὲ, τῆς ἀληθείας, &c; *octava*: Ἐπιστολὴ Ἀκακίου Ἀρ-

(1) *Apud* Zonaram *legitur* Ἀβύδων, *& in Notis* Severini Binij *ad Concilia* Amidanorum, *vel* Amydenorum. *Vide edit. Concilior. Paris.* *Labb. Tom. IV colum.* 1118 *& Tom. V colum.* 270. (2) *In* Severini Binij *Notis ad Concilia pro* Justini Episcopi Siciliæ *perperàm legitur* Justini Imperatoris. *Vide edit. Concilior. Paris. Labb. Tom. V colum.* 270.

χιεπισκόπε Κωνςαντινεπόλεως πρὸς Πέτρον Ἐπίσκοπον Ἀντιοχείας, ὅτι ἐ δεῖ ἐν τῷ τρισαγίῳ ἐντίθεσθαι, ὁ ςαυρωθεὶς δι' ἡμᾶς. Ἐξέςη ὁ ἐρανὸς, καὶ &c; *nona*: Ἐπιςολὴ Φήλικος Ἐπισκόπε Ῥώμης πρὸς Πέτρον Ἐπίσκοπον Ἀντιοχείας, παραινοῦσα, ὅτι ἐ δεῖ προστιθέναι ἐν τῷ τρισαγίῳ, ὁ ςαυρωθεὶς δι' ἡμᾶς. Τίς δώσει τῇ κεφαλῇ μου ὕδωρ, &c. Plura de his Epiſtolis vide in Syntagmate Canonum cum *Joannis Zonaræ* Commentarijs græcis à pag. 529 uſque ad pag. 556 editionis Pariſinæ græco-latinæ, quæ jam ſuprà ſæpiſſimè citata eſt; & in editionis Conciliorum Pariſinæ Labbæanæ Tomo quarto à columnâ 1057 uſq; ad colum. 1070, & à colum. 1097 uſque ad colum. 1122.

Quartò, & quidem à fol. 14 pag. 1 uſque ad fol. 15 pag. 2, *Felicis III Papæ Epiſtola ad Imp. Zenonem contra eundem Petrum Epiſcoſcopum Antiochenum; quâ ipſi nunciat, jam memoratum Petrum fuiſſe depoſitum, quòd Triſagio addidiſſet hæc verba: Qui crucifixus es pro nobis.* Inſcribitur ea atque incipit hoc modo: Ἴσον γράμματος, ἀποσταλέντος Ζήνωνι Βασιλεῖ παρὰ Φήλικος Ἐπισκόπε Ῥώμης, ἐν ᾧ σημαίνει Πέτρου Ἐπισκόπου Ἀντιοχείας τὴν καθαίρεσιν, διότι ἐν τῷ τρισαγίῳ ἐνέθετο τὸ, ὁ ςαυρωθεὶς δι' ἡμᾶς. Τῷ ἐνδοξοτάτῳ καὶ γαληνοτάτῳ υἱῷ Ζήνωνι Αὐγούςῳ Φήλιξ Ἐπίσκοπος ἐν Κυρίῳ χαίρειν. Πρέπει τῇ σῇ φιλανθρωπίᾳ ταῦτα, &c. Cæterùm quod attinet ad ſuprà memoratum *Triſagium* ſeu *Triſhagium*; nempe *Angelicum illum Hymnum in honorem Sanctiſſimæ Trinitatis: Sanctus Deus, Sanctus Fortis, Sanctus Immortalis, miſerere nobis*; de eo vide *Severini Binij* Notas ad Concilium Chalcedonenſe in editionis Conciliorum Pariſinæ Labbæanæ Tomo quarto columnâ 993 & 994; ſimul etiam conſule *Georgij Codini* mei Excerpta de Originibus & Antiquitatibus Conſtantinopolitanis pag. 12 editionis Pariſienſis Luparææ in Magno Corpore Hiſtoriæ Byzantinæ; ubi *Triſagium* illud exſtat his verbis: Ἅγιος ὁ Θεὸς, Ἅγιος Ἰσχυρὸς, Ἅγιος Ἀθάνατος, ἐλέησον ἡμᾶς. Inſigne autem iſtud Triſagij miraculum, quod ibi narratur, contigit A. C. 446 ſub *Imp. Theodoſio Juniore* & *Patriarchâ Conſtantinopolitano S. Proclo.* Omnium verò ampliſſimè & eruditiſſimè de hoc argumento agit R. P. *Matthæus Raderus* S. I. *in Aulâ Sanctâ Imp. Theodoſij Junioris*, Auguſtæ Vindelicorum apud Chriſtophorum Mangum A. 1608 in octavo impreſſâ, capite 14, à fol. 135 uſque ad fol. 155.

Quintò, & quidem à fol. 15 pag. 2 uſque ad fol. 99 pag. 2, ſequuntur demùm *ipſa Acta ſuprà memorati Concilij Conſtantinopolitani ſub Mennâ Patriarchâ Conſtantinopolitano; nec non acta Concilij Hiero-*

Hierosolymitani sub Petro Patriarchâ Hierosolymitano contra eosdem hæreticos Acephalos eodem anno Christi 536; inscribuntúrque ac incipiunt ibi hoc modo: Τάδε ἔνεστιν ἐν τῇ παρούσῃ βίβλῳ. Τὰ κατὰ Σεβήρου, καὶ Ζωαρᾶ, καὶ Πέτρου, καὶ Ἀνθίμου πεπραγμένα παρὰ Μηνᾶ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως· ἐν οἷς φέρονται α΄, Λίβελλος τῶν ἐν δευτέρᾳ Συρίᾳ Ἐπισκόπων πρὸς Ἰουστινιανὸν Βασιλέα· β΄, Λίβελλος τῶν μοναχῶν, τῶν τε ἐνταῦθα μοναστηρίων, καὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις, & cætera, quæ exstant græcè & latinè in editionis Conciliorum Parisinæ Labbæanæ Tomo quinto à columnâ 1 usque ad colum. 4. Τάδε ἔνεστιν ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ τῶν κατὰ Ἀνθίμου πεπραγμένων. Θεία διάταξις Ἰουστινιανοῦ Βασιλέως κατὰ Ἀνθίμου, Σεβήρου, Πέτρου καὶ Ζωαρᾶ, πρὸς Πέτρον Ἀρχιεπίσκοπον Ἱεροσολύμων. Πεπραγμένα ἐν Ἱεροσολύμοις παρὰ Πέτρου Ἀρχιεπισκόπου κατὰ Ἀνθίμου, ἐν οἷς. & cætera, quæ exstant græcè & latinè in suprà citato Conciliorum Tomo quinto à columm. 269 usque ad colum. 272. Μετὰ τὴν ὑπατείαν Φλαβίου Βελισαρίου τοῦ λαμπροτάτου, τῇ πρὸ μιᾶς νόνων Ἰουνίων, ἰνδικτιῶνος τεσσαρεσκαιδεκάτης, & cætera, quæ exstant in eodem jam memorato Tomo quinto columnâ 97 ac deinceps. Quemadmodum enim in Codicibus illis manuscriptis, quibus *Binius* & *Labbæus* usi sunt, Acta ista perperàm fuerunt transposita, ita etiam in præsenti Codice *Cæsareo* idem videre licet, quòd nempe *Actio quinta primo loco* ibi collocata sit. Reliqua huc pertinentia vide in sæpiùs memorato editionis Conciliorum Parisinæ Labbæanæ Tomo quinto à colum. 1 usque ad colum. 287.

Sextò, & quidem à fol. 99 pag. 2 usque ad fol. 121 pag. 2, *Imp. Justiniani Primi sive Magni Tractatus amplissimus ad Mennam Patriarcham Constantinopolitanum adversus Origenis errores*; cujus titulus & principium: Λόγος τοῦ εὐσεβεστάτου ἡμῶν Βασιλέως Ἰουστινιανοῦ, καταπεμφθεὶς πρὸς Μηνᾶν, τὸν ἁγιώτατον Ἀρχιεπίσκοπον τῆς εὐδαίμονος πόλεως καὶ Πατριάρχην, κατὰ Ὠριγένους τοῦ δυσσεβοῦς, καὶ τῶν ἀνοσίων αὐτοῦ δογμάτων. Ἡμῖν μὲν ἀεὶ σπουδὴ γέγονέ τε καί ἐστι, τὴν ὀρθὴν καὶ ἀμώμητον πίστιν τῶν Χριστιανῶν, καὶ &c. Exstat is græcè & latinè in editionis Conciliorum Parisinæ Labbæanæ Tomo quinto à columnâ 635 usque ad colum. 680.

LIX.

Quinquagesimus nonus (1) Codex manuscriptus *Historicus Græcus Ecclesiasticus* est *chartaceus* antiquus in *folio*, constátque folijs du-

(1) Fuit is olim extra numerum.

ducentis triginta quatuor, & olim pertinuit ad *Joannem Sambucum*; qui eum, ut ipse ibi propriæ manûs inscriptione testatur, *ex Epidauro sive Monembasiâ*, Peloponnesi urbe, vulgò *Malvasiâ* dictâ, ad se missum, A. C. 1563 viginti duobus aureis sibi comparavit. Continentur eo *Acta Concilij Constantinopolitani tertij, Oecumenici autem sive Generalis sexti, A. C. 680 & 681 sub Agathone Papâ & Imp. Constantino Pogonato ejúsque filijs contra Monotheletarum hæresin celebrati; collecta, disposita & edita ab AGATHONE Archi-Diacono & Chartophylace Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ, qui rebus gestis interfuit; simul etiam insignita & ornata* (1) *ANDREÆ Archiepiscopi Cretensis Carmine Jambico centum viginti octo versuum, quod ijs, à se recognitis, præfigere dignatus est.* Exstat illud folij primi pag. 1 & 2, inscribitúrque ac incipit hoc modo: Ἀ Ν Δ Ρ Έ Ο Υ τοῦ ἁγιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης Ἴαμβοι γραφέντες πρὸς τὸν ὁσιώτατον Ἀ Γ Ά Θ Ω Ν Α, Ἀρχιδιάκονον καὶ Χαρτοφύλακα τῆς ἐνταῦθα ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, ὅτε λαβὼν τὴν παροῦσαν βίβλον, μετέβαλε, καὶ πάλιν ἀπέστειλε.

> Ἐγὼ μὲν εἰ σ' ᾔτησα βίβλου τὴν χάριν,
> Λαβὼν πρὸς ὑμῶν οἷς θέμις τιμᾶν φίλους,
> Ὡς ηὐξάμην, ἔγραψα πᾶσαν εἰς τάχος,
> Ὡς ἦν ἐφικτὸν τῷ γραφεῖ τοῦ πυκτίου.
> Κάλλους γὰρ ἡμῖν γραμμάτων οὐδεὶς λόγος,
> Πλὴν τῆς κατὰ χρόνον τε καὶ προσῳδίας,
> Διαστολῆς τε καὶ σαφηνείας μόνης, &c.

Quo finito *Carmine Jambico*, sequuntur à fol. 2 pag. 1 usque ad fol. 6 pag. 1 hæc: ΠΟΙΉΜΑ ἈΓΆΘΩΝΟΣ ΔΙΑΚΌΝΟΥ. ΣΎΝΟΔΟΣ ἝΚΤΗ. ΑἹ ΠΡΆΞΕΙΣ. ΣΎΝΑΞΙΣ ἈΓΆΘΩΝΟΣ ΔΙΑΚΌΝΟΥ ΚΑῚ ΧΑΡΤΟΦΎΛΑΚΟΣ. Ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ἡ κατὰ Θεοῦ χάριν καὶ πανευσεβὲς θέσπισμα τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ πιστοτάτου μεγάλου Βασιλέως Κωνσταντίνου, συναχθεῖσα ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι Κωνσταντίνου πόλει, νέᾳ Ῥώμῃ, ἐν τῷ Σεκρέτῳ τοῦ θείου Παλατίου τῷ ἐπιλεγομένῳ Τρούλλῳ. Τῷ μακαριωτάτῳ καὶ ἁγιωτάτῳ Πάπᾳ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀγάθωνι ἐν Κυρίῳ χαίρειν. Τὰ μέγιστα τῶν νοσημάτων μειζόνων δεῖται βοηθημάτων, &c. Ἤδικτον τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ φιλοχρίστου Βασιλέως Κωνσταντίνου, ἀνατεθὲν ἐν τῷ τρίτῳ νάρθηκι τῆς ἁγιω-

τάτης

(1) Vide *Opera hujus* Andreæ, *Parisiis A.* 1644 *græcè & latinè in folio edita, pag.* 287; *ubi in Synaxario, istic insertо, expressè memoratur, eum adhuc Monachum à Patriarchâ Hierosolymitano* Theodoro *Constantinopolim ad* Sextam Synodum *subsidio fuisse missum, &, cùm ibi adversus* Monotheletas *fortiter decertasset*, Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ *Clero ad scriptum, & in eâ* Diaconum *atque* Orphanotrophum *sive* Curatorem pupillorum *constitutum; nec multo post* Archiepiscopum Cretensem *ordinatum esse.*

τάτης Μεγάλης Ἐκκλησίας πλησίον τῆς καλουμένης Δικυμβάλου. Ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου καὶ Δεσπότου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν, Αὐτοκράτωρ εὐσεβέστατος, εἰρηνικὸς, φιλόχριστος, Κωνσταντῖνος, πιστὸς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Θεῷ βασιλεὺς τοῖς τοῦ φιλοχρίστου ἡμῶν παντὸς λαοῦ, τοῦ οἰκοῦντος ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ ἡμῶν καὶ βασιλίδι πόλει. Στήριγμα καὶ θεμέλιος τῆς ἐκ τῆς ἄνωθεν ῥοπῆς πεπιστευμένης ἡμῖν χριστιανικωτάτης πολιτείας &c. Exſtant hæc duo Scripta ſynodica in editionis Conciliorum Pariſinæ Labbæanæ Tomo ſexto à colum. 1071 uſque ad colum. 1098, nempe in *Actione iſtius Concilij decimâ octavâ;* & ſimiliter quoque in hoc Codice manuſcripto *Cæſareo* eadem duo Scripta in eâdem *Actione decimâ octavâ* à fol. 208 pag. 1 uſque ad fol. 219 pag. 1 repetuntur. Hinc porrò à fol. 6 pag. 2 uſque ad fol. 231 pag. 1 ſequuntur *ipſa ejuſdem Concilij Generalis ſexti Acta integra, in octodecim Actiones diviſa*, & inſcribuntur atque incipiunt ibi hoc modo: Σύνοδος ἕκτη ἈΓΑΘΩΝΟΣ Διακόνου καὶ Χαρτοφύλακος τῆς Μεγάλης τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας. Πεπραγμένα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει γενομένης ἕκτης ἁγίας Συνόδου κατὰ τῶν δυσσεβῶς διδαξάντων ἓν θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν ἐπὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν, τοῦ ἑνὸς τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου Τριάδος. Τόμος πρῶτος. Ἀρχὴ σὺν Θεῷ· Τὰ Πρακτικὰ τῆς Ἕκτης Συνόδου. Πρᾶξις α'. Ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου καὶ Δεσπότου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν, βασιλείας τῶν θεοστέπτων καὶ γαληνοτάτων ἡμῶν Δεσποτῶν, Φλαβίου Κωνσταντίνου μὲν τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ θεοψηφίστου μεγάλου Βασιλέως, αἰωνίου Αὐγούστου καὶ Αὐτοκράτορος, ἔτους εἰκοστοῦ ἑβδόμου, καὶ &c. Vide ſuprà citatum editionis Conciliorum Pariſinæ Labbæanæ Tomum ſextum à colum. 605 uſque ad colum. 1122, ubi tota illa Acta, itidem atque in hoc Codice manuſcripto *Cæſareo*, deſinunt his verbis: Τὸ εὐσεβὲς τοῦ Δεσπότου κράτος ἡ οὐράνιος διαφυλάξῃ Χάρις, καὶ πάντων τῶν ἐθνῶν σοῦ αὐχένας ὑποτάξῃ. De-cætero præcipuè notandum eſt, in jam memoratâ iſtius Concilij Oecumenici ſexti editione Pariſinâ Labbæanâ nullam prorsùs fieri mentionem *Agathonis, Archidiaconi & Chartophylacis Magnæ Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ*, nec *Andreæ Archiepiſcopi Cretenſis;* ſimul etiam ibidem omninò deeſſe jam memorati *Agathonis in eadem ejuſdem Concilij Acta lectu & conſideratu digniſſimum Epilogum integrorum trium foliorum,* nempe à fol. 231 pag. 1 uſque ad fol. 234 pag. 1; cujus principium & finem optimâ fide hîc exhibeo. *Integra* enim ejuſdem *Editio* cùm *Verſione latinâ* & neceſſarijs *Annotationibus* in aliud commodius tempus differenda eſt. Inſcribitur ergò is atque incipit hoc modo:

 ἘΠΙ-

ἘΠΙ'ΛΟΓΟΣ

τοῦ τὴν παροῦσαν βίβλον ἰδιοχείρως ἀπογεγραφαμένου, ἐν ᾧ καὶ περὶ τῶν ὑπὸ Βαρδάνου τοῦ τυράννου καὶ παράφρονος κατὰ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἕκτης Συνόδου τετολμημένων ἐμφέρεται.

Ὁ ἁμαρτωλὸς ἐγὼ καὶ πάντων ἐλάχιστος ἈΓΑ'ΘΩΝ, ἀνάξιος Διάκονος καὶ Χαρτοφύλαξ τῆς ἐνταῦθα ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, καὶ τοῦ εὐαγοῦς Πατριαρχικοῦ Σεκρέτου Πρωτονοτάριος καὶ Καγκελλάριος δεύτερος περὶ τοῦ τῶν τριάκοντα δύο μικρῷ πλέον ἢ ἔλασσον χρόνων, ἔτι νέαν ἄγων τὴν ἡλικίαν. ἐν τῷ τοῦ Ἀναγνώστου βαθμῷ κατειλεγμένος ὤν, καὶ ἄρχειος Νοτάριος καθυπουργεῖσα τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ καὶ οἰκουμενικῇ ἕκτῃ Συνόδῳ πᾶσι τοῖς ἐν αὐτῇ βεβιωμένοις παρηκολουθηκὼς ἐφεξῆς ἅμα Παύλῳ τῷ ἐν ἁγίοις Ἀρχιεπισκόπῳ γενομένῳ τῶν ἐνταῦθα καὶ Πατριάρχῃ ἐν λαϊκοῖς ἔτι τελοῦντι, καὶ βασιλικῷ Ἀσηκρῆτις τυγχάνοντι σὺν καὶ ἑτέροις τισίν· ἅπαντας δὲ τῶν ἐν αὐτῇ πεπραγμένων τοὺς τόμους ἐν καθαρῷ δι' ἐκκλησιαστικῶν γραμμάτων οἰκείᾳ ἔγραψα χειρί· οἵτινες καὶ ἐν τῷ βασιλικῷ παλατίῳ σφραγισθέντες &c. *Finis* autem ejusdem *Epilogi* est talis: Πρὸς μὲν τοι περιοσοτέραν τῶν ὑπ' ἐμοῦ ἐνταῦθα προσγεγραμμένων πίστωσιν καὶ ἀσφάλειαν, καὶ τῶν ἐντυγχάνειν μελλόντων φιλοπονώτερον τῇ παρούσῃ βίβλῳ πληροφορίαν τε καὶ βεβαίωσιν, τὸ ἰσότυπον ἀπαραλείπτως τῆς ἀνωτέρω δηλουμένης, καὶ πρὸς τὸν ἁγιώτατον Πάπαν Ῥώμης Κωνσταντῖνον ἐκπεμφθείσης ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐπιστολῆς παρὰ τοῦ ἁγιωτάτου τοῦ ἐνταῦθα Πατριάρχου Ἰωάννου, τῇ παρούσῃ βίβλῳ συνεῖδον καθυποτάξαι· καὶ παρακαλῶ ἐξαιτῶ πάντας τοὺς ἐντυγχάνειν μέλλοντας, ἐν αὐτῇ τὸν μόνον εὐδιάλλακτον καὶ φιλάνθρωπον ἐξιλεοῦσθαι καὶ καθικετεύειν Θεὸν, πρωτοτύπως μὲν τὴν εἰρήνην καὶ ὁμόνοιαν τῶν ἁγίων αὐτοῦ ἐκκλησιῶν μέχρι τέλους φυλάττειν ἀκλόνητον καὶ παντοίως ἀσάλευτον· οὕτω τε κἀμοὶ τῷ ἁμαρτωλῷ καὶ ἐλαχίστῳ καὶ πάσης ἀπολογίας ἐστερημένῳ ἱλασμόν τε καὶ ἄφεσιν τῶν πολλῶν καὶ ἀνεικάστων μου δωρηθῆναι παραπτωμάτων ἐν τῇ μεγάλῃ καὶ φοβερᾷ τῆς δευτέρας παρουσίας αὐτοῦ τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, Κυρίου δὲ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡμέρᾳ, καὶ τῆς δικαίας τῶν ἑκάστῳ βεβιωμένων ἀνταποδόσεως. ἈΓΑ'ΘΩΝ Διάκονος καὶ Χαρτοφύλαξ τοῖς σπουδαίοις τῶν ἱερολογίων εὐπράττειν. Τέλος τῆς ἕκτης Συνόδου.

LX.

Sexagesimus (1) Codex manuscriptus *Historicus Græcus Ecclesiasticus* est *chartaceus* antiquus & bonæ notæ in *folio*, constátque folijs *ducentis*

(1) *Fuit is olim inter Codices manuscriptos Theologicos Græcos* centesimus nonagesimus sextus.

ducentis quinquaginta novem, & ab *Augerio Busbeckio*, ut ipſe ſolitâ propriæ manûs inſcriptione teſtatur, olim fuit comparatus *Conſtantinopoli*. Continentur eo *Acta Concilij Nicæni ſecundi, Oecumenici autem ſive Generalis ſeptimi, A. C. 787 ſub Imp. Conſtantino VI & matre ejus Irene Nicææ in Bithyniâ à trecentis quinquaginta Epiſcopis adverſus Iconomachorum hæreſin celebrati*; quorum *Actio prima* ibi inſcribitur atque incipit hoc modo:

IC	XC
NI	KA

ΤΑ' ΠΡΑΚΤΙΚΑ' ΤΗ῀Σ 'ΕΒΔΟ'ΜΗΣ ΣΥΝΟ'ΔΟΥ.

Ἀπολογητικὸς πρὸς τὸν λαὸν ἀρχεδιάσως λεχθεὶς ἐν τῇ ἡμέρᾳ, ᾗ ἐδήλωσαν οἱ Βασιλεύοντες τοῖς λαοῖς τοῦ γενέσθαι Πατριάρχην περὶ Ταρασίου, τοῦ καὶ προχειρισθέντος εἰς ἰνδικτιῶνα ὀγδόην, ἔτους ἀπὸ κτίσεως κόσμου ,ϛσϙγ΄.

Οἱ τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως τῶν Χριστιανῶν φύλακες καὶ ζηλωταὶ τῶν εἰς δόξαν τοῦ Θεοῦ γινομένων πιστοὶ Βασιλεῖς ἡμῶν, &c. *Octava* autem ſive *ultima Actio* deſinit ac clauditur his verbis: οἱ καὶ τὸν Θεὸν ἐδόξαζον, καὶ χαίροντες εὐχαρίστουν τῷ οὕτως εὐδοκήσαντι. Τέλος σὺν Θεῷ τῶν Πρακτικῶν τῆς ἑβδόμης Συνόδου. Vide editionis Conciliorum Pariſinæ Labbæanæ Tomum ſeptimum à colum. 1 uſque ad colum. 963; ſed præcipuè col. 33 & 593. Cæterùm digniſſimus profectò eſt hic Codex manuſcriptus *Cæſareus*, ut editio illa impreſſa cum eo à capite ad calcem diligentiſſimè conferatur.

LXI.

Sexageſimus primus (1) Codex manuſcriptus *Hiſtoricus Græcus Eccleſiaſticus* eſt *chartaceus* antiquus & bonæ notæ in *folio*, conſtâtque folijs *ducentis viginti ſex*, & ad *Joannem Sambucum*, ut ipſe ſolitâ propriæ manûs inſcriptione teſtatur, olim pertinuit. Eundem autem Codicem ante illum poſſedit *Arſenius, Metropolita Monembaſiæ in Peloponneſo*, ut ipſe folij 1 pag. 1 indicat his verbis: (2) Ἡ βίβλος αὕτη ὑπάρχει ἈΡΣΕΝΙΟΥ τοῦ Μονεμβασίας. Continentur eo hæc:

Primò, & quidem à fol. 1 pag. 1 uſque ad fol. 169 pag. 1, *Acta Concilij Ferrarienſis & Florentini, A. C. 1438 & 1439 concordiæ inter Eccleſiam Occidentalem & Orientalem conſtituendæ causâ celebrati, præſente Eugenio IV Papâ, unà cum Imperatore Conſtantinopolitano Joanne Palæologo & Patriarchâ Conſtantinopolitano Joſepho, alijſque circiter centum quadraginta uno Occidentis & Orientis Epiſcopis.* Inſcri-

(1) *Fuit is olim inter Codices manuſcriptos Theologicos Græcos* ducenteſimus quadrageſimus ſextus.

(2) *Similem inſcriptionem vide Libri* tertij *horum Commentariorum pag.* 48 & 200. *Plura etiam de eodem* Arſenio *vide Libri* ſeptimi *horum Commentariorum pag.* 235, 236, 237 & 238.

Inſcribuntur ea ibi atq; incipiunt hoc modo: Πρακτικὰ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἐν Φλωρεντίᾳ γενομένης Συνόδου. Τὴν μὲν ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Ἰταλίαν περίοδον, ὡς περιττὴν οὖσαν, &c; deſinunt autem his verbis: ἡμεῖς δὲ ἐξελθόντες ἀπὸ Φλωρεντίας, ἤλθομεν εἰς Βενετίαν, κἀκεῖθεν πάλιν εἰς τὰ ἴδια. Vide editionis Conciliorum Pariſinæ Labbæanæ Tomum decimum tertium à colum. 5 uſque ad colum. 528: item antiquam græcam eorundem Actorum editionem Romanam anni 1577, typis Franciſci Zaneti in folio, & recentiorem Romanam editionem græco-latinam typis Stephani Paulini duobus Tomis in quarto. Conſule inſuper (1) Acta ejuſdem Concilij, ab *Horatio Juſtiniano*, Bibliothecæ Vaticanæ Cuſtode primario collecta, & Romæ A. 1638 latinè in folio edita; quibus inter alia continentur *Diſputationes* ſeu Collationes inter Latinos & Græcos in eodem Concilio habitæ, & ab *Andreâ de S. Cruce*, Patricio Romano, & Apoſtolici Conſiſtorij Advocato, in modum Dialogi cum *Ludovico Pontano* conſcriptæ; quibus, quod maximè notandum eſt, pag. 70, 322, & 382 inſertæ ſunt *ſex Figuræ ari inciſæ*, deſumptæ *ex valvis æneis*, juſſu *Eugenij IV Papæ* in majori portâ Baſilicæ Vaticanæ S. Petri collocatis, quibus repræſentantur *ſex diverſi actus, ad jam memorati Concilij Hiſtoriam pertinentes, & veſtitum, aliáſq; varias illorum temporum circumſtantias, accuratè exhibentes*: nempe

I, Imperatoris Conſtantinopolitani *Joannis Palæologi* profectio *Conſtantinopoli Venetias*, & inde *Ferrariam* ad Concilium Oecumenicum, A. C. 1438;

II, Acceſſus ejuſdem Imperatoris Conſtantinopolitani *Ferrariæ* A. 1438 d. 4 Martij ad Summum Pontificem *Eugenium IV*, quem genu flexo veneratur;

III, Seſſio publica, præſentibus eodem Papâ & eodem Imperatore, *Florentiæ* habita A. 1439 d. 6 Julij, in quâ à *Juliano* Cardinale Presbytero Tituli *S. Sabinæ*, & à *Beſſarione* Archiepiſcopo Nicæno, legitur latinè & græcè Decretum Fidei ſynodicum;

IV, Diſceſſus ejuſdem Imperatoris *Florentiâ Venetias*; ubi triremem ingreditur, reverſurus *Conſtantinopolim*;

V, Ingreſſus *Legatorum Æthiopicorum* in Vrbem *Romam* A. C. 1441 d. 10 Octobris; quorum primarius fuit *Andreas Abbas S. Antonij in Ægypto*;

VI, Traditio Decreti Fidei per *Eugenium IV* Papam *Romæ* in Baſilicâ *S. Joannis Lateranâ* ijſdem ſuprà memoratis *Legatis Æthiopicis* A. C. 1442.

(1) *Exſtant præterea etiam* Acta ejuſdem Concilij hæretica, *ſub nomine* Sylveſtri Sguropuli, Magni Eccleſiarchæ, *à* Roberto Creyghtono Anglo *Hagæ Comitis in Hollandiâ græcè & latinè in folio edita; quæ cum ipſe hactenus nondum viderim, hoc ſaltem moneo, conſulendum de ijs eſſe R. P.* Philippum Labbæum *S. I. in Synopſi Hiſtoricâ omnium Conciliorum, Pariſijs A. 1661 in quarto editâ, pag. 248, 249 & 250. Vide etiam paulo pòſt Codicem LXIV.*

Quoniam

Quoniam autem Imaginum illarum exemplaria raro inveniuntur, curavi eas diligenter delineari, & æri incisas hic quoque inseri. Notandus verò ibi inprimis est *Pileus Imperatoris Constantinopolitani cornutus.* Nam ejus generis, vel omninò, vel ferè, fuisse videtur PILEVS CORNVTVS JVDÆORVM, *Vindobonæ* sive *Wiennæ Austriæ* ad differentiam *Christianorum* per ludibrium usitatus; cujus mentio exstat Libri *secundi* horum Commentariorum paginâ 66 in *Constitutionibus Concilij Provincialis Vindobonensis sive Wiennensis* anno Christi 1267.

Secundò, & quidem fol. 169 pag. 2, *Appendix prima suprà memoratorum Actorum Concilij Florentini*; quâ continetur *Descriptio solennitatis, quæ celebratur Florentiæ in Festo S. Joannis Baptistæ.* Inscribitur ea atque incipit hoc modo: Περὶ τῆς ἑορτῆς τοῦ Προδρόμου, πῶς τελεῖται παρὰ τῶν Φλωρεντίνων. Τῇ κγ' Ἰουνίου μηνὸς ποιοῦσι λιτανίαν καὶ πάνδημον ἑορτὴν, καὶ &c.

Tertiò, & quidem à fol. 170 pag. 1 usque ad fol. 176 pag. 2, *Georgij Scholarij Epistola ad Græcos Patres Concilij Florentini de Pace, dèque ferendo Patriæ auxilio*; cujus titulus & principium: Τοῦ σοφωτάτου Γεωργίου τοῦ Σχολαρίου ὑπὲρ εἰρήνης καὶ βοηθείας τῇ πατρίδι παράκλησις ἐν Φλωρεντίᾳ. Τῇ θείᾳ καὶ ἱερᾷ Συνόδῳ τῆς καθ' ἡμᾶς ἁγίας Ἐκκλησίας, ἀρέστοις καὶ τιμιωτάτοις Πατράσιν, Γεώργιος ὁ Σχολάριος τὴν ὀφειλομένην εὐλάβειαν. Ἡ μὲν κοινὴ τῶν σοφῶν ἁπάντων παραγγελία, μηδένα δεῖν φησι συμβουλεύειν, πρὶν ἂν κληθείη. ἐγὼ δὲ &c. Vide editionis Conciliorum Parisinæ Labbæanæ Tomum XIII à columm. 543 usque ad colum. 564.

Quartò, & quidem à fol. 176 pag. 2 usque ad fol. 216 pag. 1, *ejusdem Georgij Scholarij Orationes tres ad totum Concilium Florentinum*; quarum *prima, quâ demonstrat, quòd facienda sit unitio sive concordia dogmatica, & non pax, quæ præsenti tantùm rerum statui sit profutura, & quænam ea sit*, inscribitur atque incipit hoc modo: Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὴν οἰκουμενικὴν Σύνοδον ὑπὲρ εἰρήνης, ὅτι δογματικὴν ἕνωσιν δεῖ ποιεῖν, οὐκ εἰρήνην (1) οἰκονομικὴν, ὥς τινες βούλονται, καὶ τίς ἐστιν αὕτη. Παρακαλεῖν μὲν ἐπὶ τὴν εἰρήνην ὑμᾶς &c; *secunda, de tollendis talis pacis impedimentis*: Τοῦ αὐτοῦ Λόγος β', ἐν ᾧ ἀναιρεῖται τὰ κωλύματα τῆς τοιαύτης εἰρήνης. Πρῶτον μὲν, ὦ Πατέρες σεβάσμιοι, χάρις Θεῷ, &c; *tertia, de modo talis pacis conficiendæ*: Τοῦ αὐτοῦ Λόγος τρίτος, ἐν ᾧ τίθεται τὰ ποιήσοντα τὴν τοιαύτην εἰρήνην. Ἃ μὲν τοίνυν γενόμικα τῶν τῆς εἰρήνης ταυτησὶ κωλυμάτων

(1) In editione Parisinâ Labbæanâ pro εἰρήνην οἰκονομικὴν perperàm legitur εἰρήνην οἰκουμενικήν.

μέγιστα καὶ δυσχερέστατα δόξειν, &c. Vide suprà citatum editionis Conciliorum Parisinæ Labbæanæ Tomum decimum tertium à colum. 563 usque ad colum. 676.

Quintò, & quidem à fol. 216 pag. 1 usque ad fol. 219 pag. 2, *Nicolai V Papæ Epistola ad Constantinum Palæologum, ultimum Imperatorem Constantinopolitanum, data A. C. 1451 die 26 Septembris, & à Theodoro Gazâ ex latino in græcum sermonem translata*; cujus titulus & principium: Ἐπιστολὴ Νικολάου πέμπτου Ῥώμης Ἀρχιερέως μεγίστου πρὸς Κωνσταντῖνον Βασιλέα Ῥωμαίων, ἐκ τῆς λατίνης μεθερμηνευθεῖσα φωνῆς ὑπὸ Θεοδώρου τοῦ Γαζῆ. Νικόλαος Ἐπίσκοπος, δοῦλος τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ, τῷ προσφιλεστάτῳ ἐν Χριστῷ υἱῷ Κωνσταντίνῳ, Παλαιολόγῳ, Αὐτοκράτορι ἐπιφανεστάτῳ Ῥωμαίων, χαίρειν, καὶ ἀποστολικῆς ἀπολαύειν εὐλογίας. Ἀνδρόνικον Βρυέννιον Λεοντάριον, ἄνδρα τῶν εὐγεγονότων, ἐν πρεσβευτὴν πέπομφας ὡς ἡμᾶς, &c; finis autem: ὥστε φρονιμωτάτου καὶ εὐσεβεστάτου Αὐτοκράτορος ἔργον Θεῷ ἅμα καὶ ἀνθρώποις παρεσχηκὼς φανῆναι πανταπᾶσιν. ἔρρωσο, καὶ εὐτύχει. Ἐν Ῥώμῃ ἔτει τῆς τοῦ Κυρίου ἐνανθρωπήσεως ͵αυνα΄, πέμπτῃ πρὸ καλανδῶν Ὀκτωβρίων, ἐνιαυτῷ τῆς ἡμετέρας ἀρχιερατείας πέμπτῳ. Exstat hæc *Epistola* græcè & latinè inter *Opuscula aurea Theologica* quorundam clarissimorum Autorum Græcorum posteriorum circa Processionem Spiritûs Sancti, collecta, translata & edita à *Petro Arcudio Corcyræo* Romæ typis Sacræ Congregationis de Propagandâ Fide A. 1670 in quarto, pag. 685 & deinceps. Notandum autem est, pro πέμπτῃ πρὸ καλανδῶν Ὀκτωβρίων, hoc est, *quinto Calendas Octobris* sive *die 27 Septembris*, istîc legi πρώτῃ ἐπὶ δέκα Ὀκτωβρίου, hoc est, *die undecimo Octobris*. Quod porrò ad argumentum hujus Epistolæ attinet, adhortatur *Papa Nicolaus V Imp. Constantinum* pijssimo ferventissimóque zelo, ut Decretum Vnitionis sive Concordiæ, in Concilio Ferrariensi & Florentino sub fratre ipsius *Imp. Joanne Palæologo* factum, tandem aliquando absque longiori tergiversatione *Constantinopoli* & in reliquâ totâ *Græciâ* bonâ fide publicetur, & in perpetuum constanter observetur; si autem id non fiat, sed schisma obstinatè continuetur, prophetico spiritu eidem prædicit futurum proximo biennio vel triennio Imperij Constantinopolitani interitum; qui etiam re verâ contigit A. C. 1453 d. 29 Maij, quo Constantinopolis à Muhammede II Turcarum Imperatore capta est.

Sextò, & quidem à fol. 220 pag. 1 usq; ad fol. 226 pag. 1, *Bessarionis* (1) *Trapezuntini, S.R.E. Cardinalis, Episcopi Tusculani, & post captam*

(1) *Plura de eo vide in Appendice Libri sexti horum Commentariorum pag.* 274, 275 & 276.

captam Conſtantinopolim à Pio II Papâ Patriarchæ Conſtantinopolitani titulo ornati, Epiſtola exhortatoria generalis ad omnes Græcos, tàm Eccleſiaſticos quàm ſeculares, de præſtandâ obedientiâ Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ, & de ſuſceptione Synodi Florentinæ, & de electione ſuâ in Patriarcham Conſtantinopolitanum, data Viterbij ſexto Calendas Junias A.C. 1463; cujus titulus & principium: Ἐτέρα ἐπιστολὴ καθολικὴ πρὸς Γραικοὺς τοῦ σοφωτάτου κυροῦ Βησσαρίωνος, Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, Καρδηναλίου Ῥωμαίων, τοῦ κοινῶς λεγομένου Νικαίας. Βησσαρίων ἐλέῳ Θεοῦ τῆς ἱερᾶς Ῥωμαίων Ἐκκλησίας Καρδηνάλης, καὶ Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης Πατριάρχης, τοῖς τῷ Πατριαρχικῷ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Θρόνῳ ὁτοιδήποτε ὑποκειμένοις Ἀρχιερεῦσιν, Ἱερομονάχοις, Ἱερεῦσι, Μοναχοῖς τε καὶ λαϊκοῖς, ἠγαπημένοις ἐν πνεύματι ἀδελφοῖς καὶ υἱοῖς, χάριν, εἰρήνην καὶ εὐλογίαν ἀπὸ Θεοῦ παντοκράτορος, βουλομένοις τε καὶ τυχεῖν αὐτῶν ἐπιθυμοῦσι, καὶ τὰ πρὸς ἐκεῖνα φέροντα πάσῃ σπουδῇ διαπραττομένοις. Ἐβουλόμην μὲν ἄν, ἐν Θεῷ ἠγαπημένοι καὶ ἀδελφοί τε καὶ υἱοὶ, αὐτὸς ὑμῖν παρών, αὐτὸς ὑμῖν διαλεγόμενος, δοῦναί τε καὶ λαβεῖν λόγον περὶ τῶν τῇ ὑμετέρᾳ σωτηρίᾳ ἀνηκόντων, &c; finis autem: Τὰ ἀπὸ τοῦ, ἐδόθη ἐν Οὐιτερβίῳ μέχρι τῶνδε, οἰκείᾳ χειρὶ γεγραφόντες, ἔτι καὶ ὑπεγράψαμεν. Βησσαρίων Καρδηνάλης, ἐλέῳ Θεοῦ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης, οἰκείᾳ χειρὶ ὑπέγραψα. Edidit etiam hanc Epiſtolam *Petrus Arcudius Corcyræus* inter ſuprà memorata *Opuſcula Aurea Theologica* à pag. 327 uſque ad pag. 371; & quidem cum *duplici Verſione latinâ*, nempe *ſuâ*, & alterâ ipſiusmet *Beſſarionis*, quàm demùm poſt translationem ſuam reperit. Adjecit quoque eidem Epiſtolæ eruditas Notas à pag. 372 uſque ad pag. 398: in quarum primâ meritò valdè miratur, quòd in eo iſtius Epiſtolæ exemplari græco, quo ipſe uſus eſt, *Beſſarion* tàm in titulo, quàm in ſubſcriptione, non ſimpliciter appelletur Πατριάρχης ſive *Patriarchâ*, ſed Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, hoc eſt, *Oecumenicus ſive Vniverſalis Patriarcha;* ſimul etiam rectè ſuſpicatur, vanam illam & falſam appellationem à poſterioribus Græcis ſchiſmaticis additam eſſe; quippe à quâ ipſe *Beſſarion* ſine ullo dubio abſtinuit. Subjungit deinde idem *Arcudius* ibidem majoris probationis ergò hæc verba: *Quæ cauſa fuit, ut, cùm* (1) *Bibliotheca Beſſarionis dono ſit data Sereniſſimæ Reipublicæ Venetæ, per amicos inquireremus, utrum ea vox* Οἰκουμενικὸς *eſſet exarata in eâ epiſtolâ, vel in titulo, vel in ſubſcriptione. Negant eam reperiri, &, qui fidem non adhibet, adeat*

(1) *Vide Appendicem Libri* tertij *horum Commentariorum pag.* 380 & 381.

adeat ipsam Bibliothecam. Præterea Bessarion eam epistolam ipsemet in latinum vertit, ubi tamen nusquam invenitur in ejus personâ ea vox Oecumenicus. Hæc *Arcudius* verè & rectè. Accedat igitur illi inclytæ Bibliothecæ Venetæ testimonio etiam testimonium hoc præsentis Codicis manuscripti *Cæsarei*, in quo respectu Patriarchatûs Constantinopolitani Cardinalis *Bessarionis* titulus Oecumenici nusquam apparet.

LXII.

(1) *Fuit is olim extra numerum.*

Sexagesimus secundus (1) Codex manuscriptus *Historicus Græcus Ecclesiasticus* est *chartaceus centum septuaginta trium annorum* ac bonæ notæ in *folio*, sed unico folio in principio mutilus, constátque nunc folijs *ducentis quinquaginta quatuor*, & ad *Sebastianum Tengnagelium*, ut ipse solitâ propriæ manûs inscriptione testatur, olim pertinuit. Continentur eo *Acta Concilij Ferrariensis & Florentini*, de quo in recensione proximè præcedentis Codicis LXI jam prolixiùs actum est. Carent autem ea in posteriori hoc Codice initio suo usque ad hæc verba: - - - δεξιᾷ δὲ καὶ ἀριστερᾷ αὐτοῦ ἐκάθηντο δύο παῖδες, ἀγγελικὰ φοροῦντες, & cætera, quæ exstant in editionis Conciliorum Parisinæ Labbæanæ Tomo XIII, colum. 8 vers. 28. Cæterùm finitis illis *Actis*, sequitur, ut in proximè præcedenti Codice, *Descriptio solennitatis, quæ celebratur Florentiæ in Festo S. Joannis Baptistæ:* item *Georgij Scholarij Epistola ad Græcos Patres Concilij Florentini, & tres ejusdem Orationes ad totum Concilium Florentinum;* & tandem (2) *Cardinalis Bessarionis Epistola exhortatoria ad Græcos*, principio mutila usque ad hæc verba: εἶδόν γὰρ λέγω &c; de quibus omnibus similiter in recensione proximè præcedentis Codicis jam fusiùs actum est. Clauditur denique totus hic Codex subscriptione græcâ, quâ indicatur eum fuisse scriptum à quodam *Manuele Gregoropulo* A. C. 1506 mense Augusto.

(2) *Etiam in hujus exemplaris subscriptione deest vox* Οἰκουμενικὸς *ante titulum* Πατριάρχης.

LXIII.

(3) *Fuit is olim inter Codices manuscriptos Theologicos Græcos* centesimus septuagesimus quartus.

Sexagesimus tertius (3) Codex manuscriptus *Historicus Græcus Ecclesiasticus* est *chartaceus* antiquus in *quarto*, constátque folijs *triginta quatuor*, & ab *Augerio Busbeckio*, ut ipse solitâ propriæ manûs inscriptione testatur, olim fuit comparatus *Constantinopoli.* Continentur eo *Acta Concilij Ferrariensis & Florentini;* quorum principium, ut suprà in Codice LXI, est tale: Τὴν μὲν ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ Ἰταλίας πρόσοδον, ὡς πρώτην οὖσαν, &c. Finis autem aliquantum discrepat, & est talis: Ταῦτα καὶ ἄλλα ταῦτα εἰπόντος τοῦ Πάπα, ἡμεῖς πρὸς ταῦτα ὅπως δήποτε οὐκ ἀπολογησάμεθα, ἀλλ᾽ ἀναχωρήσομεν ἀπ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἀπήλθομεν ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια. Τέλος.

LXIV.

LXIV.

Sexagesimus quartus (1) Codex manuscriptus *Historicus Græcus Ecclesiasticus* est *chartaceus centum & sedecim annorum* in *quarto*, constátq; folijs *ducentis*, & ad *Joannem Sambucum*, ut ipse solitâ propriæ manûs inscriptione testatur, olim pertinuit. Continetur eo *Pseudo-Historia Concilij Ferrariensis & Florentini, à Gennadio Scholario,* (2) *Monacho schismatico Græco, & Ecclesiæ Occidentalis perpetuo ac infensissimo hoste, qui ante Monachatum Georgius Scholarius appellatus fuerat, & ante expugnationem Constantinopoleos per Turcas obijsse videtur, malignè atque injuriosè conscripta*; cujus titulus & principium: Γενναδίου Σχολαρίου τὰ ἐν τῇ Συνόδῳ πραχθέντα τῇ ὀγδόῃ ἰσορικῶς τῇ Φλωρεντίᾳ. Ἡ εἰς τὴν Φερράραν εἰσέλευσις, σὺν Θεῷ. Μετὰ δὲ τὸ σάββατον τοῦ τυροφάγου, εἰσῆλθεν ὁ Πατριάρχης εἰς τὴν Φερράραν μετὰ τοῦ Βασιλέως, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Γεωργίου· καὶ πρῶτον μὲν ἐξαντίζατο καὶ αὐτὸς καὶ ὁ Πατριάρχης διὰ τοῦ ῥαντιστηρίου. εἶτα ὑπέδειξαν αὐτῷ οἱ ἐκεῖσε λατινο-μόναχοι εὐμεγέθη καὶ εὐτραφῆ χεῖρα, τοῦ ἁγίου Γεωργίου λέγοντες εἶναι· ὑπὸ σανίδος κοιλανθείσης περιεχομένην, καὶ εὐφυῶς ἄγαν κατησφαλισμένην, καὶ ἐν κιβωτίῳ φυλαττομένην· ἣν καὶ κατησπάσατο ὁ Πατριάρχης. εἰπόντος δὲ αὐτῷ τοῦ μεγάλου Χαρτοφύλακος, ὡς οὐκ ἔστιν ἡ χεὶρ τοῦ μεγάλου Γεωργίου· τὸ γὰρ μαρτυρικὸν ἐκεῖνο ἅγιον σῶμα κατέκαυσαν, καὶ τὴν κόνιν ἐλίκμησαν· εἶπεν αὐτῷ σκωπτικῶς ὁ Πατριάρχης· σιώπα· οὐκ οἶδας τί λέγεις. ἔψαλλον δὲ τότε οἱ μοναχοὶ ἑσπερινὸν πολὺν καὶ φιλότιμον· εἰς ὃν καὶ ἵστατο ὁ Πατριάρχης καὶ ἩΜΕΙ͂Σ μετ' αὐτοῦ. εἶτα εἰσῆλθεν εἰς τὸ βῆμα, καὶ περιεσκόπει τὸ ἀλτάριον, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ· καὶ προσέταξε περιελεῖν τὰ σκιάδια ἐκ τῶν κεφαλῶν ἩΜΩ͂Ν, καὶ περιείλομεν. τότε ἐλθόντων &c. *Finis* autem Historiæ istius schismaticæ est talis: ἐξ ὧν πέπεισμαι, ὡς οὐ παραχωρήσει ποτὲ ὁ Θεὸς συστῆναι τὴν ἐν Φλωρεντίᾳ ΚΑΚΩ͂Σ γεγονυῖαν ἕνωσιν, οὐδὲ &c; ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος πρέπει εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας, ἀμήν. Sequitur deinde subscriptio græcâ, quâ indicatur, *Historiam hanc fuisse descriptam ex alio antiquo prototypo Libro manu Theodosij, Notarij Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ, anno Mundi 7071 sive anno Christi 1563.* Ipsa illa verba græca sunt hæc: Ἀντεγράφη τὸ παρὸν βιβλίον ἐκ πρωτοτύπου παλαιοῦ διὰ χειρὸς ἐμοῦ Θεοδοσίου, Νοταρίου τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἐν ἔτει ἀπὸ κτίσεως κόσμου ,ζοα', ἰνδικτιῶνος (3) ζ', μηνὶ Φεβρουαρίῳ ζ', ἡμέρᾳ δευτέρᾳ. Τῷ συντελεστῇ τῶν καλῶν Θεῷ δόξα.

(1) Fuit hic olim inter Codices manuscriptos Theologicos Græcos trecentesimus vigesimus nonus.

(2) Plura de eo vide Libri quinti horum Commentariorum pag. 223, 224 & 326.

(3) Secundùm supputationem Allatianam in Dissertatione de Dominicis & Hebdomadibus Recentiorum Græcorum pro Ἰνδικτιῶνος ζ' legendum hic est ἰνδικτιῶνος ς'.

LXV & LXVI.

Sexagesimus quintus & *sexagesimus sextus* (1) Codex manuscriptus *Historicus Græcus Ecclesiasticus* sunt *chartacei* antiqui & bonæ notæ in *folio*; eorúmque primus constat folijs *trecentis octo*, alter autem *ducentis viginti duobus*; atque ambo ab *Augerio Busbeckio*, ut ipse solitâ propriæ manûs inscriptione testatur, olim fuerunt comparati *Constantinopoli*. Continentur ijs *varia variorum Constantinopolitanorum aliorúmque Patriarcharum Græcorum recentiorum Synodica aliáque Diplomata*; quæ ego in præsens propter angustias temporis non possum debitâ diligentiâ satis accuratè considerare, nec propter multitudinem suam singulatim recensere. Fiet tamen hoc, volente Deo, aliàs; cùm mihi posthac fuerit plus otij. Sunt enim profectò hi duo Codices magni momenti ob multas autenticas & autographas Historiæ Ecclesiasticæ Orientalis notitias, quas vix alibi usquiam ampliùs reperiri existimo.

(1) *Fuerunt illi olim inter Codices manuscriptos Theologicos Græcos* ducentesimus quadragesimus nonus & ducentesimus quinquagesimus secundus.

LXVII.

Sexagesimus septimus (2) Codex manuscriptus *Historicus Græcus Ecclesiasticus* est *chartaceus* antiquus & bonæ notæ in *quarto*, sed negligentiâ eorum, qui ante me *Augustissimam Bibliothecam Cæsaream* administrârunt, aliquot folijs in principio mutilus, constátque nunc folijs *centum quadraginta octo*. Continentur eo *Gregorij Cyprij*, (3) *qui ante monachatum Georgius appellatus fuit, & A.C. 1283 circa initium Aprilis ab Imp. Andronico Palæologo Seniore Patriarcha Constantinopolitanus creatus est, atque in eâ Dignitate permansit usque ad annum Christi 1289, quo eam circa mensem Junium propter varias adversitates sponte suâ abdicavit, quique proximè sequenti anno 1290 obijt, Epistolæ centum nonaginta & una, cum incerti cujusdam Autoris synchroni, cujus nomen ob suprà memoratum aliquot foliorum defectum ignoratur, Præfatione, Vitam seu potiùs Laudationem ejus continente*; quæ mutila incipit hoc modo: - - - λόγων δὲ ἐπεθύμει μὲν· ἐπεστρέφετο δὲ, ὡς ἥκιστα &c: desinit autem his verbis: κἄν τις ἄρα περὶ τῶν ἐκείνου χρηστόν τι ἢ καὶ θάτερον μαρτυρῇ, εἰς τἀμαυτοῦ καὶ τὸ σκῶμμα, εἰς τἀμαυτοῦ καὶ τὸν ἔπαινον φέρειν φημὶ, ὥστε μοι γ' οὕτω τὰ πρὸς ἐκεῖνον ἔχοιεν, πρέπον ἂν εἴη σιγᾷν. ἡ δέ που πυκτὶς, ὅπερ καὶ ἄνωθεν ἔφην, καλῶς τὸν πατέρα τοῖς ἀναγνώσκουσι δείξει, ὥστε προσεκτέον αὐτῇ τοῦ λοιποῦ, καὶ ὡς ἂν αὐτῇ δώσει κρίνειν, οὕτω καὶ περὶ τῶν εἰρημένων τὴν ψῆφον ἐξενεκτέον. Sequuntur deinde ipsæ *Epistolæ*; quarum *prima ad Protosecretarium Manuelem Neocæsareensem* inscribitur atque incipit hoc modo: Ἐπιστολαὶ τοῦ ἁγιωτάτου καὶ οἰκου-

(2) *Fuit is olim inter Codices manuscriptos Theologicos Græcos* trecentesimus decimus octavus.

(3) *Vide* R.P. Petri Possini S.I. *Observationes Chronologicas in* Georgij Pachymeris *Historiam* Imp. Andronici Palæologi Senioris *pag.* 565. 566, 606. 607 & 608.

οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, κυρίου ΓΡΗΓΟΡΙ'ΟΥ. Α'. Τῷ (1) Νεοκαισαρείτῃ. Φασί τινες λόγον ἐκ τῆς πέραν ἠπείρου ἀφῖχθαι, ἀνδρὸς πόνημα οὐ πολὺ κλέος ἀρχῆθεν ἐν λόγοις· φασὶ καὶ τὸν λόγον εἶναι, οἷον ἀνανεῶσαι καὶ αὐξῆσαι τὸ τοῦ πατρὸς κλέος παλαιόθεν ἤδη, οὐκ ἐλαττῶσαι. οὔκουν ἐγὼ περὶ τοῦ προτέρου πυνθάνομαι, εἰ βεβαίως ἀφίκετο· ἀφίκετο γὰρ &c. *Centesima* autem *nonagesima prima* inscribitur atque incipit hoc modo: Τινὶ τῶν 'Αρχιερέων· ρλα'. 'Ως διετέθησαν οἱ πολεμοῦν ἀεὶ τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ καταστάσει τῶν πραγμάτων βουλόμενοι, καὶ ὡς αὔξει καθ' ἑκάστην ἐκ τῆς τούτων ἐπηρείας τὰ σφάλματα, περιττὸν ἴσως ἐν τοῖς νῦν διηγεῖσθαι· ἐπεὶ &c. Dignissimæ profectò sunt omnes illæ *Epistolæ*, ut tanquam eximium *Corporis Historiæ Byzantinæ* Supplementum græcè & latinè in lucem proferantur, & quidem præcipuè ob *Georgij Pachymeris Historiam Imperij Andronici Palæologi Senioris*, quippe quæ beneficio harum Epistolarum innumeris ferè locis potest illustrari. Sunt enim inter eas multæ ad ipsum illum *Imp. Andronicum*; item ad *Georgium Acropolitam*, quem suum appellat Διδάσκαλον sive *Magistrum*, ad *Meliteniotam Archidiaconum*, qui socius fuit Expatriarchæ *Joannis Becci* in carcere, ad *Holobolum Rhetorem*, qui Synodo contra *Beccum* interfuit, ad *Theodorum Muzalonem* Magnum Logothetam & Protovestiarium, ad *Nicephorum Chumnum* Muzalonis successorem, ad *Theodosium Saponopulum*, ad *Raulænam Protovestiarissam*, quæ ipsum, jam Expatriarcham, in Monasterio liberaliter sustentavit, & ad complures alios, quorum suprà memoratus *Pachymeres* in Historia suâ frequenter meminit. Reperi quoque ibi unam, nempe *sexagesimam nonam* ad ipsum illum *Georgium Pachymerem*, cujus titulus & principium: Τῷ Παχυμέρῃ. Δέσποτά μου σοφώτατε, ἀνέγνων τὸν λόγον πλεῖν ἢ τετράκις· ἔγνων δὲ οὐδ' εἰς ἅπαξ, &c. Varias etiam ob causas operæ pretium fuerit, omnes illarum *Epistolarum inscriptiones græcas* hîc singulatim exhibere unà cum earundem *initijs*; nec me pigebit istius laboris, utpote cum is quoque mihimet ipsi in sacrâ & profanâ eorum temporum Historiâ recognoscendâ & illustrandâ posthac possit esse usui. Earum igitur ordo est talis: Epistola prima Τῷ Νεοκαισαρείτῃ. Φασί τινες λόγον &c; secunda: Τῷ Λογοθέτῃ τῶν γενικῶν τῷ (2) 'Ακροπολίτῃ. 'Ο μὲν κανὼν &c; tertia: Τῷ μοναχῷ 'Ιασίτῃ. 'Ο ἐμὸς καὶ σὸς Κλήμης &c; quarta: Τῷ αὐτῷ. 'Ηδέως μὲν σοῦ ἰχθῦς εἴδομεν, &c; quinta: Τῷ (3) Μελιτηνιώτῃ. 'Εμὸν

(1) *Idem in inscriptione epistolæ trigesimæ primæ appellatur* ὁ Νεοκαισαρείτης κύριος Μανουὴλ ὁ Πρωτασηκρῆτις. *Vide etiam ibidem inscriptiones epistolarum trigesimæ tertiæ & trigesimæ quartæ; ubi is vocatur ipsius* φοιτητὴς *sive* discipulus.

(2) *Intelligendus hîc est* Constantinus Acropolita, Magni Logothetæ Georgij Acropolitæ filius; *cujus mentionem vide apud* Georgium Pachymerem *in Historiâ Imperij* Michaelis Palæologi *lib. 6 cap. 25 & 26. Vide etiam infrà epistolam 38.* (3) *Plura de eo vide apud* Pachymerem *in Historiâ Imp.* Andronici Palæologi Senioris *lib. 1 cap. 6, lib. 3 cap. 29, & lib. 7 cap. 31.*

Ἐμὸν πάθος &c; sexta: Τῷ Νεοκαισαρείτῃ. Ὑγιαίνειν σε &c; septima: Τῷ Θεσσαλονικείας Δημητρίῳ τῷ Βεάσκῳ. Ἐνέτυχον ἀδελφὲ &c; octava: Τῷ Μυστικῷ κυρῷ Ἰωάννῃ. Ἀδελφὲ ποθεινότατε, παρθιμιάζεσθαι &c; nona: Τῷ Προέδρῳ Ἐφέσου κυρῷ Ἰσαάκ. Ἡνίκα εἰς μνήμην ἔλθω, &c; decima: Τῷ Ξιφιλίνῳ. Μάνθανε τὸν ἡμέτερον &c; undecima: Τῷ Νεοκαισαρείτῃ. Ὡρμημένον τε τὴν χθὲς &c; duodecima: Τῷ Θεογνώσῳ κυρῷ Ἰωάννῃ τῷ ἰατρῷ. Στομάχου καθάψεξις &c; decima tertia: Τῷ αὐλῷ. Τάτε χρεωδέσατο, &c; decima quarta: Τῷ (1) Χαρτοφύλακι Θεσσαλονίκης τῷ Σταυρακίῳ. Εὔχομαι ὑγιαίνειν σε &c; decima quinta: Τῷ Θεογνώσῳ. Λευκὸς μὲν ὁ σὸς οἶνος, &c; decima sexta: Τῷ Νεοκαισαρείτῃ. Πρὸς ἄλλον μὲν &c; decima septima: Τῷ αὐτῷ. Δι' ἡμᾶς, οὐχ ἥκεις &c; decima octava: Τῷ αὐτῷ. Βιβλίον οὐκ ἔστι παρ' ἡμῖν, &c; decima nona: Τῷ αὐτῷ. Εἰ τοῖς πόθῳ κάμνουσιν ἡμέρα μία βίος ὅλος &c; vigesima: Τῷ (2) Σταυρακίῳ. Ἀλλά τι σιγᾷς &c; vigesima prima: Τῷ αὐτῷ. Καὶ πρώην μὲν ὁ Γεώργιος &c; vigesima secunda: Τῷ αὐτῷ. Μάνθανε, ὡς ὁ νεανίσκος οὗτος, ἡμέτερος, &c; vigesima tertia: Τῷ αὐτῷ. Ἐμὸς ὁ παρεστὼς σοι, καὶ ἥκει πρὸς σε, &c; vigesima quarta: Τῷ Νεοκαισαρείτῃ. Τετράμηνον ὅλον &c; vigesima quinta: Τῷ αὐτῷ. Ἰδίωμά σου, &c; vigesima sexta: Τῷ αὐτῷ. Εἴθε μήδε τὴν ἀρχὴν βιβλίων ὑπῆρξεν ἡμῖν Ἀρισείδου &c; vigesima septima: Τῷ Μελιτηνιώτῃ. Πολλὰ μὲν εἰ καυχᾷ &c; vigesima octava: Τῷ Σταυρακίῳ. Ἀντ' οὐδενὸς ἄλλου &c; vigesima nona: Ἀθανασίῳ τῷ Χαλζύκῃ. Τιμιώτατε, πολλάκις ἤτησας, ὅπερ ἤτησας &c; trigesima: Τῷ Σκουταριώτῃ. Τὴν βίβλον τῶν Προφητῶν ἀπαιτῶν νῦν ἤδη, &c; trigesima prima: Τῷ Νεοκαισαρείτῃ κυρῷ Μανουὴλ τῷ Πρωτασηκρήτῃ. Πάντες σε πλὴν ὀλίγων ἀξιοῦσι ἀληθεύειν ἐν λόγοις &c; trigesima secunda: Τῷ αὐλῷ. Ἦν ὅτε λέγων, &c; trigesima tertia: Ὁ Πατριάρχης τῷ αὐτοῦ φοιτητῇ Πρωτασηκρήτῃ κυρῷ Μανουὴλ τῷ Νεοκαισαρείτῃ, νέαν ἄγων τὴν ἡλικίαν, περὶ τοῦ τὸν μονήρη βίον ὑπελθεῖν. Εἰ μὲν κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν &c; trigesima quarta: Ὁ Πατριάρχης τῷ αὐτοῦ, ἔτι νέαν ἄγων τὴν ἡλικίαν, καὶ περὶ τοῦ μοναδικὸν ἐπαμφιάσασθαι σχῆμα. Ὡς ἡδὺς εἰ ὦ λῷστε ἐς τὸ ἔτιον θέρος, &c; trigesima quinta: Τῷ Πεδιασίμῳ, Χαρτοφύλακι Ἀχριδῶν. Καὶ φιλίαν οἶδα τιμᾶν ἐγώ, &c; trigesima sexta: Τῷ Νεοκαισαρείτῃ. Λόγος τὸν σοφώτατον Λογοθέτην &c; trigesima septima: Τῷ Ἐπισκόπῳ Πελάγης. Ὁ ποτὲ

(1) Plura de eo vide Libri quarti horum Commentariorum pag. 185, ubi praenomine appellatur Joannes.

(2) Ita quidem ibi perperàm scriptum est, nempe Σπουείῳ, cùm revera legendum sit Σταυρακίῳ.

Ὁ ποτὲ μὲν δεσπότης ἤτοι παπᾶς, νῦν δὲ ἰατρὸς, καὶ μικρὸν μετὰ τὴν νῦν ἀρχιατρός· &c; trigesima octava: Λογοθέτῃ τοῦ γενικοῦ τῷ Ἀκροπολίτῃ. Πολλὰ μὲν ἔχων &c; trigesima nona: Τῷ Νεοκαισαρείτῃ. Χάριτας οὐκ ἔτι μοι, &c; quadragesima: Τινὶ τῶν ὁμιλητῶν. Οὐ μέμφομαί σου τὴν περὶ ἐπιστολὰς &c; quadragesima prima: Τῷ αὐτῷ. Ἐμεμψάμην ὁμολογῶ· λεγέσθω γὰρ μέμψις &c; quadragesima secunda: Τῷ Κοιαίστορι κυρῷ (1) Νικηφόρῳ τῷ Χούμνῳ. Ὅτε συνταξόμενος ἡμῖν &c; quadragesima tertia: Τῷ Νεοκαισαρείτῃ. Ὡρμημένον με γράφειν πρὸς σε &c; quadragesima quarta: Τῷ αὐτῷ. Ἔοικεν ὁ τοῦ λόγου πατὴρ, Ἀριστοτέλει μὲν πλημμελῶς &c; quadragesima quinta: Τῷ αὐτῷ. Ἐγκαλεῖν οὐδέν σοι βούλομαι, &c; quadragesima sexta: Τῷ αὐτῷ. Ἐμέ τις πάλαι μὲν τῶν ὁμιλητῶν &c; quadragesima septima: Διακόνῳ τῷ Καλλίστῳ. Δέσποτά μου ποθεινότατε, πολλῶν ἤδη τῶν ἡμερῶν Ἀριστοτέλους Ἠθικὰ ζητοῦντί μοι, &c; quadragesima octava: Τοῦ αὐτοῦ πρὸς ἑαυτὸν ὡς ἀπ' ἄλλου. Λέγουσι μὲν ἡδὺ θήραμα, &c; quadragesima nona: Τῷ Νεοκαισαρείτῃ. Τί τοῦτο ἐπέστης &c; quinquagesima: Τοῦ αὐτοῦ ὡς πρὸς ἑαυτὸν ὑφ' ἑτέρου. Οἶδα καὶ τὴν ἐμαυτοῦ περὶ λόγους ἀσθένειαν. οἶδα καὶ τὴν σὴν περὶ τούτους ἀκρίβειαν· &c; quinquagesima prima: Τῷ Νεοκαισαρείτῃ. Τί μὲν τοῖς ἄλλοις &c; quinquagesima secunda: Τῷ Λογοθέτῃ τῶν (2) Ἀγελῶν τῷ Πεπαγομένῳ. Ἄλλων μὲν λόγους ἡγέμην τὰ πράγματα, &c; quinquagesima tertia: (3) Ὁ Μέγας Λογοθέτης τῷ Πατριάρχῃ. Ἐγὼ δὲ ἠχυνόμην ἐπιδέξειν, &c; quinquagesima quarta: Τῷ Μεγάλῳ Λογοθέτῃ. Οὐτ' ἐπαινεῖν κελεύω τὸν λόγον, &c; quinquagesima quinta: Τῷ αὐτῷ. Δέχου τὸν λόγον, πολλάκις ὑφ' ἡμῶν ἀναγνωσθέντα καὶ θαυμασθέντα, &c; quinquagesima sexta: Τῷ αὐτῷ. Ἐγώ σου τὸν λόγον ἀναγνοὺς &c; quinquagesima septima: Τῷ Νεοκαισαρείτῃ καὶ τῷ Χούμνῳ. Κακόπαιδας μὲν οἶδα &c; quinquagesima octava: Τῷ Σκουταριώτῃ. Ἐβουλόμην μὲν λέγειν &c; quinquagesima nona: Τῷ Νεοκαισαρείτῃ. Ὑπεσχόμενος ἀποστεῖλαι τὴν βίβλον, &c; sexagesima: Τῷ Μεγάλῳ Λογοθέτῃ. Ἄρτι πρῶτος ἡμᾶς ἡ περὶ τοῦ σοῦ φιλτάτου πικρὰ κατέλαβεν ἀγγελία, &c; sexagesima prima: Τῷ αὐτῷ. Νῦν ἡ χρεία κινεῖ· &c; sexagesima secunda: Τῷ Νεοκαισαρείτῃ. Ἐκ πολλοῦ σοι διανοούμενοι ἐπιστεῖλαι &c; sexagesima tertia: Τῷ (4) Σαπωνοπώλῳ.

Ttt Τοὺς

(1) *Plura de eo vide apud* Georgium Pachymerem *in Historiâ Imp.* Andronici Palæologi *lib.* 2 *cap.* 7 *&* 20. *Successit in* Theodoro Muzaloni *in Dignitate Magni Logothetæ.*

(2) *Sic à* Pachymere *in Historiâ Imperij* Andronici Palæologi *lib.* 3 *cap.* 5 *etiam* Theodorus Metochita *vocatur* ὁ τῶν Ἀγελῶν Λογοθέτης.

(3) *Intelligitur hîc* Theodorus Muzalo, *Magnus Logotheta loco mortui* Georgij Acropolitæ *ab* Imp. Michaele Palæologo *creatus, simul etiam posteà sub* Imp. Andronico Seniore Protovestiarius; *de quo vide plura apud* Pachymerem *in Historiâ Imperij* Andronici Palæologi Senioris *lib.* 1 *cap.* 1, *lib.* 2 *cap.* 18, *& sæpiùs alibi.*

(4) *Imò* Σαπωνοπώλῳ. *Vide de eo* Pachymerem *in Historiâ Imp.* Andronici Palæologi *lib.* 1 *cap.* 8; *ubi prænomine appellatur* Θεοδόσιος: *simul etiam additur, eum ex* Protonotario Imperatoris *factum fuisse* monachum.

Τοὺς ἐν χερσὶ τούσδε λόγους &c; sexagesima quarta: Τῷ αὐτῷ. Ὥσπερ ἀληθῶς οὕτω δή σοι καὶ πιστὰ λέξεως εἶδα, &c; sexagesima quinta: Τῷ αὐτῷ. Οὐ πόρρω τῆς τῶν σοφιστῶν πάθους &c; sexagesima sexta: Τῷ Μελιτηνιώτῃ. Καιρὸς ἦν ὅτε ὁ πολυθρύλλητος βασιλικὸς σῖτος &c; sexagesima septima: Τῷ Νεοκαισαρείτῃ. Ἴσως ζητεῖς τινα καιρὸν ἐλθεῖν πρὸς ἡμᾶς, &c; sexagesima octava: Τῷ αὐτῷ. Πρὸ πολλῶν ἡμερῶν &c; sexagesima nona: Τῷ Παχυμέρῃ. Δέσποτά μου σοφώτατε, ἀνέγνων τὸν λόγον πλεῖν ἢ τετράκις, &c; septuagesima: Τῷ Νεοκαισαρείτῃ. Ἀνὴρ ἐκεῖνος γράμματα ἔδοξε πέμπειν ἡμῖν, &c; septuagesima prima: Τῷ μοναχῷ Ἰασίτῃ. Ὅς σοι τὴν ἐπιστολὴν ἐγχειρίζει, &c; septuagesima secunda: Τῷ Μελιτηνιώτῃ. Εὔχομαι εἰς Θεὸν, ἵνα καὶ αὐτὸς ὑγιαίνοις, &c; septuagesima tertia: Τῷ μοναχῷ κυρῷ Μεθοδίῳ. Ἐρωτᾷς τί ἡμῖν ἡ ἀφέλεια τῆς πρός σε βούλεται γραμμάτων &c; septuagesima quarta; Τῷ κορέσῃ μοναχῷ Ἀγάθωνι. Ἔτι περιεπῶς ἔχομεν τῆς ἀναρῶν &c; septuagesima quinta: Τῷ Μελιτηνιώτῃ. Ἰδού σοι πέμπομφα καὶ τὸ ἕτερον Ἀριστείδου βιβλίον &c; septuagesima sexta: Τῷ Σταυρακίῳ. Ὁ μὲν καιρὸς ἐξότου σε τὴν σεβασμίαν ἐμοὶ κεφαλὴν &c; septuagesima septima: Τῷ αὐτῷ. Ἄνω καὶ κάτω σου τῶν ἐπιστολῶν, &c; septuagesima octava: Γεωργίῳ τῷ Μαρμαρᾷ. Ἐξότου τὰς βεμβράνας εἰλήφεις, &c; septuagesima nona: Τῷ Θεογνώστῳ κυρῷ Ἰωάννῃ τῷ Ἰατρῷ. Χρηστὰ ταῦτα ἢ ὅλως ἀνεκτά, &c; octogesima: Τὸ Σαπωνόπλῳ. Ἐπαινῶ καί σε τῆς ἐπιστολῆς, &c; octogesima prima: Τῷ Ξιφιλίνῳ. Τὸ μὲν βιβλίον ἰδού σοι εἰς χεῖρας, &c; octogesima secunda: Τῷ Χαρτοφύλακι Θεσσαλονίκης τῷ Σταυρακίῳ. Ὃν σὺ περὶ ἡμᾶς πόθον σαυτῷ μαρτυρεῖς, &c; octogesima tertia: Τῷ Θεογνώστῳ κυρῷ Ἰωάννῃ τῷ Ἰατρῷ. Ἐντιμότατε δέσποτα, οὐκ οἶμαί σε τὸν ἐμὸν ἀγνοεῖν τρόπον, &c; octogesima quarta: Τῷ μοναχῷ Θεοδοσίῳ. Παχὺς ὑμῖν ὁ πεμφθεὶς οἶνος, &c; octogesima quinta: Τῷ αὐτῷ. Οἷς μὲν ἐχρῆν αὐτίκα μετ' &c; octogesima sexta: Τῷ Σαπωνόπλῳ. Εἰ δεῖ τι ἀκοῦσαι ἡμᾶς παρά σου &c; octogesima septima: Τῷ Νεοκαισαρείτῃ. Τὸν μὲν καιρὸν, ὅτι χειμέριος, ὁρᾷς &c; octogesima octava: Τῷ Μελιτηνιώτῃ. Καινῶν τινων, ὅτι γεγόνασιν, ἀκουσθέντων μοι, &c; octogesima nona: Τῷ κορέσῃ μοναχῷ Ἀγάθωνι καὶ τῷ Νεοκαισαρείτῃ. Περὶ οὗ τὴν σήμερον εἰρήκατε βιβλίου εἶναι παρ' ὑμῖν &c; nonagesima: Τῷ Μελιτηνιώτῃ. Ὁ Ἀρχιδιάκονος, ὑγιαίνοις· τοῦ τ' ἔσω μοι τῆς ἐπιστολῆς

τὸ

τὸ προοίμιον· &c; nonagesima prima: Τοῖς ἑαυτοῦ ὁμιληταῖς, τῷ τε Μουζάλωνι κυρῷ Θεοδώρῳ, Λογοθέτῃ τῶν γενικῶν, καὶ τοῖς λοιποῖς. Ἄνδρες φίλοι, Ἑρμοῦ τρόφιμοι καὶ Μουσῶν· εἰ μὲν &c; nonagesima secunda: Ῥήτορι τῷ Ὁλοβόλῳ. Κόρος τῶν πάντων, &c; nonagesima tertia: Τῷ ἐπὶ τῶν δεήσεων. Πράττε ὡς ἂν ἐθέλῃς· &c; nonagesima quarta: Τῷ αὐτῷ. Χάριν οὐδὲ μίαν ἡ προτέρα σου τοῦ ἵππου εἶχεν ἀποστολή· &c; nonagesima quinta: Τῷ αὐτῷ. Ἔφαινε τὸ δεύτερον τοῦτο &c; nonagesima sexta: Ῥήτορι τῷ Ὁλοβόλῳ. Ὅπῃ μὴ φιλοτιμίας μέλει, βλὰξ ἐκεῖνος φασίν· &c; nonagesima septima; Τῷ Μελιτηνιώτῃ. Εἰ μέν τι νόσου μεταξὺ καὶ ὑγείας ἔχεις &c; nonagesima octava: Τῷ περὶ τῶν δεήσεων. Σήμερον ὀρθρίζοντί μοι &c; nonagesima nona: Τῷ Σταυρακίῳ. Τῦφον ἡμῖν ἐγκαλεῖς ὦ 'γαθὲ, καὶ &c; centesima: Τῷ μοναχῷ κυρῷ Μεθοδίῳ. Ὑγιαίνοις ἐν Χριστῷ τιμιώτατε· ἐξ εὐχῆς μοι τὸ τοῦ γράμματος ἔσω προοίμιον· ἃ δὲ &c; centesima prima: Τῷ αὐτῷ. Ἐπανήκαμεν ἐκ τῆς ἐκδημίας, &c; centesima secunda: Τῷ Φακρασῇ Ἰωάννῃ. Βαμβακίνας ἐκ μόνης θατέρας τῶν ἐπιφανειῶν γεγραμμένας πέπεισμαι οἴκοι σοι παρερρίφθαι πολλάς· αἱ δέ σοι μὲν εἰς οὐδὲν χρήσιμαι, εἰ μὴ ἄρα λέγεις εἰς ἔξαψιν φλογὸς ταμιεύειν αὐτάς· ἐμοὶ δ' εἰ πέμψεις &c; centesima tertia: Τῷ Μελιτηνιώτῃ. Ἴσως μὲν γράψεις· ἴσως δ' οὐ γράψεις &c; centesima quarta: Τῷ Δουκαίτῃ. Λόγος, ὅτι πλαίσματα ἐνῆσαν τῷ γράμματι, &c; centesima quinta: Τινὶ τῶν ὁμιλητῶν διά τινα αἰτιώμενον, ὅτι μὴ πρὸς ἡδονὴν γράφει. Ἐπικροτεῖν οὐκ οἶδα πρὸς ὀργάνων φωνεὺς, &c; centesima sexta: Τῷ Σταυρακίῳ. Τὸ μὲν πρὸς ἡμᾶς σου γράμμα, λακωνικόν· ἐγὼ δὲ ἄρα πολυλόγος τις, καὶ, ὡς Ὅμηρος εἴπῃ, ἀμετροεπὴς, &c; centesima septima: Τῷ Θεογνώστῳ. Εἴθε ὥσπερ ὀξύτατος εἶ πράξαι, &c; centesima octava: Τῷ ἐπὶ τῶν δεήσεων. Καλὲ κἀγαθὲ Μανουὴλ ὑγιαίνοις· τοῦτό μοι τῆς ὁμιλίας καὶ εὐχὴ καὶ προοίμιον· τὸ δὲ μετὰ τοῦτο, ὁ ἡμέτερος Γεώργιος &c; centesima nona: Τῷ σοφωτάτῳ Μεγάλῳ Λογοθέτῃ. Οἶμαι πολλούς τινας ἔχεις ἰδεῖν &c; centesima decima: Τῷ Μελιτηνιώτῃ. Ὅτι οὐδ' ἡντιναοῦν ἡμῖν χρείαν τὸ τοῦ Βαλανίτου παρεῖχε βιβλίον, &c; centesima undecima: Τῷ (1) Ἀκροπολίτῃ Μεγάλῳ Λογοθέτῃ κυρῷ Γεωργίῳ, διδασκάλῳ αὐτοῦ χρηματίσαντι.

(1) *His est Georgius Acropolita, Magnus Logotheta sub Imp. Michaele Palæologo; cujus jussu publicè docuit Rhetoricam in Scholâ Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ: ut testatur* Pachymeres *in Historiâ Imperii jam memorati Imperatoris* Michaelis *lib. 4 cap. 14. Successit ipsi in eâdem Professione publicâ* Holobolus Rhetor; *uti ibidem refertur fusiùs.*

σαντι. Κύριέ μου διδάσκαλε, ἐπεὶ πρὸς τὸ κρεῖττον ὁδηγηθεὶς ὑπέσχου δοῦναι τὴν βίβλον, &c; centesima duodecima: Τῷ Μεγάλῳ Λογοθέτῃ. Ὀυκ ὀλίγοι τῶν φίλων τὸν λόγον αἰτοῦσιν ἡμᾶς· τοῦτον δὴ λέγω τὸν προσφάτως ἡμῖν ἐπὶ τῷ μεγάλῳ συντεθειμένον Διονυσίῳ· &c; centesima decima tertia: Τῷ μοναχῷ Ἰαζίτῃ. Γινώσκεις τὸν ἐμὸν τρόπον; &c; centesima decima quarta: Τῷ Θεογνώστῳ κυρῷ Ἰωάννῃ τῷ Ἰητρῷ. Τροφῆς οἶμαι σοῦ οὐκ ἠψάμην τὴν χθὲς, &c; (1) centesima decima quinta: Τοῦ αὐτοῦ ἁγιωτάτου Πατριάρχου Ἐπιστολαὶ, ἐκδοθεῖσαι ἐν τῷ Πατριαρχείῳ. Τῷ Μεγάλῳ Λογοθέτῃ. Ἔιδες οἷα με ὁ θεολογίτης διέθηκεν Ἰωάννης, ὁ Μακεδονίας καὶ Θρᾴκης κατὰ μὲν τίνας ἄλλους ἀπογραφεύς· &c; centesima decima sexta: Ὁ Μέγας Λογοθέτης τῷ Πατριάρχῃ. Ἐγὼ δὲ καὶ χάριν ὁμολογῶ τῷ ταλαιπώρῳ Θεολογίτῃ· &c; centesima decima septima: Ὁ Πατριάρχης τῷ αὐτῷ. Τῆς ἀρετῆς τῆς χθές μοι πεμφθείσης ἐπιστολῆς &c; centesima decima octava: Ὁ Μέγας Λογοθέτης τῷ Πατριάρχῃ. Ἠσχύνθην ὑπὲρ ἐμαυτοῦ δεξάμενος τὴν ἐπιστολὴν, ὅ τι με τοσοῦτον ἐπῄνει &c; centesima decima nona: Ὁ Πατριάρχης τῷ αὐτῷ. Ἐβουλόμην ἐκ τῶν ἐπῶν Ὁμήρου τῶν ἐπιστολιμαίων τουτοὶ καταρξάσθαι συλλαβῶν, &c; centesima vigesima: Τῷ αὐτῷ. Οἱ γὰρ (2) Προυσαεῖς, πόσα δοκεῖς ἐνώπιον ἡμῶν πράττουσί τε καὶ λέγουσιν. ἐγὼ μὲν οὐδ' ἀκούειν ἀνέχομαι τῶν ἀνδρῶν. οἶμαι δὲ &c; centesima vigesima prima: Τοῖς ἐν τῷ (3) Ὀστρειδίῳ μοναχοῖς τῷ Χειλᾷ Ἰωάννῃ καὶ τῷ Δανιὴλ. Ἐυστράτιος τὸ ἀββάδιον, ἑαυτὸν δι' αἰτίαν, ἣν αὐτὸς εἰδείη, τῆς ὑμετέρας ἀδελφότητος ἀπορρήξας, ἧκε πρὸς ἡμᾶς &c; centesima vigesima secunda: Ῥήτορι τῷ (4) Ὀλοβόλῳ. Γένοιτό σοι, σοφώτατε καὶ τιμιώτατε, πᾶν ἐκ Θεοῦ ἀγαθὸν, &c; centesima vigesima tertia: Τῷ Μεγάλῳ Λογοθέτῃ. Ἡμῖν αὔξει τὴν ὑπέρθεσιν ἡμέρα ἑκάστη· &c; centesima vigesima quarta: Τῷ αὐτῷ. Πρὸς τὸν Ἀντιοχείας Πατριάρχην μὴ πέμπειν ἡμᾶς γράμμα &c; centesima vigesima quinta: Τῷ αὐτῷ. Ὁ παρὼν Ὑρτακηνὸς, οὐκ ὢν Ὑρτακηνὸς τὸ ἀνέκαθεν, ἀλλὰ Κύπριος, δεῆσαν αὐτῷ εἰς πόλιν περαιωθῆναι, ἧκε καὶ ἐς ἡμᾶς, &c; centesima vigesima sexta: Δανιὴλ τῷ Γλυκεῖ. Κατέλαβες ἐνταῦθα· &c; centesima vigesima septima: Τῷ Μεγάλῳ Λογοθέτῃ. Ὁ τῆς ἐν νήσῳ Χίῳ μονῆς, τῆς νέας λεγομένης, καθη-

(1) *Notandum hîc est, omnes præcedentes* centum & quatuordecim Epistolas *scriptas fuisse ante Patriarchatum; ab hâc autem* centesimâ decimâ quintâ *incipere Epistolas Patriarchales.*

(2) *Intelligitur hîc* Nicolaus, *monastico nomine dictus* Neophytus, Episcopus Prusæ in Bithyniâ; *de quo vide* Pachymerem *in Historiâ Imp.* Andronici Palæologi Senioris *lib.* 2 *cap.* 10.

(3) *Vide* Abrahami Ortelij *Thesaurum Geographicum in explicatione nominis* Ostriodes, *ubi ait locum esse prope* Byzantium, *quem excipit* Metopium *promontorium, teste* Petro Gyllio *ex* Dionysio Byzantino. *Forsan ergò ille locus idem est atq; hîc* Ostridium. (4) *Vide suprà Annotationem marginalem ad Epistolam centesimam undecimam.*

καθηγηςάμενος &c; centesima vigesima octava: Τῷ αὐτῷ. Οὐδ' ὁ τὸν βίον ἀπολιτῶν Χατζύκης &c; centesima vigesima nona: Τῷ αὐτῷ. Χρυσοκομητᾶς τις στρατιώτης, τὴν Παρασκάμανδρον χώραν οἰκῶν, υἱὸν ἔχων ἐκ πρώτης γυναικὸς, καὶ συνοικῶν δευτέρᾳ, ἐπειδὴ &c; centesima trigesima: Τῷ αὐτῷ. Ἔσαι μὲν ἀληθῶς κρίσις τοῦ Θεοῦ πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους κοινῶς, &c; centesima trigesima prima: Τῷ Σεβαςοκράτορι κυρίῳ Ἰωάννῃ. Πανευτυχέςατε Σεβαςοκράτορ, τέκνον ἐν Κυρίῳ τῆς ἡμῶν μετριότητος· καλοῦμεν γάρ σε καὶ ἐν τοῖς τοιούτοις ὀνόμασιν, εἰ καὶ τὰ προσφάτως παρὰ σοῦ γεγενημένα, καὶ εἰς ἀκοὰς τὰς ἡμετέρας ἐλθόντα, οὐχ οὕτως σε καλεῖν ἡμᾶς ἀναπείθειν. ἔδει σε χριστιανόν τε ὄντα, καὶ &c; centesima trigesima secunda: Τῷ Βασιλεῖ. Εἰκοςὴν εἶχεν ὁ Δεκέμβριος μὴν, καὶ ἡμεῖς τηνικαῦτα τὴν βασιλεύουσαν πόλιν κατελαμβάνομεν, ἐντὸς τῆς εἰς αὐτὴν εἰσόδου τυχόντες. καὶ μέχρι μὲν τούτων, προσῆλθεν ἡμῖν τὰ τερπνά. τὰ δὲ ἑξῆς, ὅσων ταραχῶν, ὅσων θορύβων καὶ ἰλίγγων μεστά. ἀνασεσυρμένους γὰρ τοὺς πλείους εὑρίσκομεν ὑπὸ τῆς ἐπιςολῆς, ἣν ὁ Βέκκος συνθέμενος, καὶ ἐγκύκλιον ὀνομάσας, εἰς πολλά τε ἐγγράψας, διαδοθῆναι πρὸς πάντας, εἰ δυνατὸν, ἐξαπέςειλε. καὶ εὑρίσκομεν εἰς δύο διῃρημένους· τοὺς μὲν, &c; centesima trigesima tertia: Τῷ Βασιλεῖ. Κράτιςε, θεόςεπτε, ἅγιέ μου Δέσποτα Βασιλεῦ· εἰσακούσοι Θεὸς τῆς φωνῆς τῆς δεήσεως σου, καὶ πάσας τὰς εὐχάς σου ἀποδοίη σοι εἰς σωτηρίαν. ἐχθρὸς νοητὸς καὶ υἱὸς ἀνομίας &c; centesima trigesima quarta: Τῷ αὐτῷ. Ἀλλ' ἡμεῖς γε, ἅγιέ μου Δέσποτα καὶ κράτιςε Βασιλεῦ, οὔτε τῶν πρώην ὀχλήσεων ἀπηλλάγημεν, &c; centesima trigesima quinta: Τῷ Μεγάλῳ Λογοθέτῃ. Περὶ τοῦ Ἀρχιερέως τοῦδε ἤδη ποτὲ καὶ ἄλλοτε ἀξιώσας οἶδα· καὶ νῦν δὲ πάλιν ἀξιῶ καὶ παρακαλῶ γε πρός. πτωχός ἐστιν αὐτός· μοναχὸς γὰρ ἄνωθεν &c; centesima trigesima sexta: Τῷ αὐτῷ. Ἡμεῖς ὡς τὴν Κωνςαντίνου κατελάβομεν πόλιν, ἀσθενείᾳ οὐ πάνυ τοι περιπεπτώκαμεν χαλεπῇ, οὐδ' &c; centesima trigesima septima: Τῷ Βασιλεῖ. Κράτιςε θεοςεφὲς ἅγιε Βασιλεῦ· νίκας κατὰ τῶν ἀφανῶς ἐπιτιθεμένων ἐχθρῶν, τρόπαια κατὰ τῶν ὁρωμένων, καὶ ἡμερῶν πλῆθος μετ' εὐφροσύνης ἀλήκτου, χαρίζοιτό σου τῇ ζωῇ Κύριος, ἵν' εἰ μήποτε πρότερον &c; centesima trigesima octava: Τῷ Βασιλεῖ. Ἐγώ σου τῶν καλῶν, ἅγιε Δέσποτα Βασιλεῦ, εἰς μνήμην ἥκω συνεχέστερον, &c; centesima trigesima nona: Τῷ Μεγάλῳ Λογοθέτῃ. Ὅτι πρὸ ἡμερῶν οὐκ ὀλίγων συγχωρηθῆναι ἡμῖν

 ἀπαί-

ἀπαίρειν ἐς Βυζάντιον ἐδεόμεθα, &c; centesima quadragesima: Τῷ αὐτῷ. Ὑγίαινέ μοι καὶ χαῖρε ὁ πολὺς τὴν κατὰ πᾶσαν ἀρετὴν εὐδοκίμησιν μέγας καὶ σοφὸς Λογοθέτης &c; centesima quadragesima prima: Τῷ Πρωτοβεστιαρίῳ. - - - ὁ ἡμέτερος θυγάτριον ἔχων ἐπίγαμον, καὶ ἄνδρα ῥαδίως αὐτῷ μὴ δυνάμενος ἐκ πενίας ἀγάγεσθαι, Ὄλυμπον ἄντικρυς ἢ Παριασὸν, ἤ τι τῶν μεγάλων ὀρῶν δοκεῖ φέρειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. τοῦτον &c; centesima quadragesima secunda: Τῷ Βασιλεῖ. Κράτιστε, ἅγιέ μου Δέσποτα Βασιλεῦ· ἄλλως μὲν ἄλλα τέρπει τῶν πραγμάτων· ἐμὲ δὲ τὸ τὰ μεγάλα σε συμμαχούμενον ἄνωθεν κατορθοῦν. ὅθεν &c; centesima quadragesima tertia: Τῷ Βασιλεῖ. Ἅγιέ μου Δέσποτα, κράτιστε Βασιλεῦ· ἐπὶ σοῦ θλίβοντας τὴν κληρονομίαν σου, ἢ θλίβειν διανοουμένους, τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπιβάλλοι Θεὸς, &c; centesima quadragesima quarta: Τῷ Μεγάλῳ Λογοθέτῃ. Ἔστι μὲν ἐν Θεσσαλονίκῃ τῇ πόλει, καὶ ἄλλα δή τινα μοναστήρια ὑπὸ τὴν Πατριαρχικὴν ἐξουσίαν τελοῦντα, ἔστι δὲ καὶ τὸ, τοῦ Γεροντίου λεγόμενον· οὐκ ἄνδρες ἐν αὐτῷ μοναχοὶ δὲ γυναῖκες οἰκοῦσιν. ἐκ δὴ τούτου πρό τινων οὐ πάνυ πολλῶν ἡμερῶν ἧκέ μοι γράμμα, ἔχον μὲν ἐπιγραφήν· Αἱ ἅπασαι μοναχαὶ τῷ Πατριάρχῃ. ἔχον δὲ καὶ τὴν κατηγορίαν ὅσην ἂν εἴποις κατὰ τῆς Ἡγουμένης πολλήν. τί οὖν &c; centesima quadragesima quinta: Τῷ αὐτῷ. Ὥσπερ κατὰ τῶν τοῦ Βέκκου ἀδολεσχιῶν ἢ ὑπνοσοῦν ἄλλον λόγον ἐνδεδοκέναι τὴν σὴν οἶδα σοφίαν, &c; centesima quadragesima sexta: Τῷ Βασιλεῖ. Παραδηλοῦν μὲν τῇ ἐκ Θεοῦ Βασιλείᾳ σου &c; centesima quadragesima septima; Τῷ μοναχῷ (1) Ἀθανασίῳ τῷ Λεπενδρηνῷ. Ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ θαυμαστὸν σπεύδοντά σε &c; centesima quadragesima octava: Τῷ αὐτῷ ἔτι ἱερευόντι. Προσφθέγγομαί σε καὶ πάλιν σεβασμιώτατε, &c; centesima quadragesima nona: Τῷ Μεγάλῳ Λογοθέτῃ. Σοφώτατε, γνῶναι παρέσω σοι, ὡς οἱ ἐν Πελοποννήσῳ Δωριεῖς τε καὶ Πελοποννήσιοι ἐς Βυζάντιον συνδεδραμηκότες, &c; centesima quinquagesima: Τῷ αὐτῷ. Ὁ τῆς Ἰκονιέων πόλεως Μητροπολίτης οὑτοσὶ &c; centesima quinquagesima prima: Τῷ αὐτῷ. Οἱ τὸ (2) Πευκίων ἐπίνειον οἰκοῦντες Παρδόπουλοι, ἐλεεινοὶ προσιδεῖν ἡμῖν, κλαίοντες ὁμοῦ, καὶ τὰς ἑαυτῶν ἀναγγέλλοντες συμφορὰς, &c; centesima quinquagesima secunda: Τῷ Μοναχῷ. Ἡμεῖς ὦ θεσπέσιε κατὰ τὸ δοκοῦν τῷ Θεῷ ταῖς κοιναῖς τῆς ἐκκλησίας παραδεδόμενοι φροντίσιν, &c; centesima quinquagesima tertia: Τῷ Μεγάλῳ Λογοθέτῃ. Οὐδὲν ἡμῖν

περὶ

(1) *Vide Georgii Pachymeris Historiam Imp. Andronici Palaeologi Senioris lib. 1 cap. 21.*

(2) Nicetas Choniates *in Historia Imperii Alexii Comneni, Manuelis filii, pag. 159 edit. Paris. vocat eum locum, plurali numero* τὰ Πεύκια, *additque,* locum esse supra Chalcedonem: τόπος δὲ, *inquit,* ἐστὶ ταύτῃ ἐν τοῖς ἄνω Χαλκηδόνος διακείμενος μέρεσι, καὶ οὕτως ὀνομαζόμενος.

περὶ τ̃ ϗ Πρωτέως ἀπατηλῆς ὁμιλίας τὴν παρελθοῦσαν ἑσπέραν δεδήλωται, &c; centesima quinquagesima quarta: Τῷ αὐτῷ. Ἄραγε πλατὺ γελάσεις, ἀκούσας, ἅπερ &c; centesima quinquagesima quinta: Τῷ αὐτῷ. Ἀκούσας οἶμαι ὅ, τι δὴ καὶ ποιῶν, φιλοπονίαν καλέσεις τὴν πρᾶξιν, &c; centesima quinquagesima sexta: Ὁ Μέγας Λογοθέτης τῷ Πατριάρχῃ. Ὁ συμβαίνει πάσχειν πολλάκις τοῦ ἀσθενῶς τῶν ὄψεων ἔχοντας &c; centesima quinquagesima septima: Ὁ Πατριάρχης τῷ αὐτῷ. Ἐβουλόμην μὲν ἐγὼ τὰς πάσας τῶν ἐπιστολῶν χάρτας ἀναπογράψάμενος, διαμένειν εἰς τὸν μετέπειτα βίον ἀφεῖναι, &c; centesima quinquagesima octava: Τῇ (1) Πρωτοβεστιαρίσσῃ, καὶ τῇ ἀδελφῇ αὐτῆς, παραμυθητική. Σὺ μὲν ἴσως κυρία καὶ θύγατερ ἐν Χριστῷ, οὐκ ἀπεικότως ἡμᾶς εἰ φίλους ἡγήσῃ, καὶ διαθέσεως τ̃ κατὰ πνεῦμα ἀμνήμονας, &c; centesima quinquagesima nona: Τῷ Μεγάλῳ Λογοθέτῃ. Τὰ τ̃ Πέρσου παιδία &c; centesima sexagesima: Τῷ αὐτῷ. Καὶ τὴν χθὲς καὶ τὴν νῦν οὖσαν ἡμέραν &c; centesima sexagesima prima: Τῷ Πρωτοσεβάστῳ καὶ Πρωτοβεστιαρίῳ. Τὸ τόδε τ̃ πέντε ἄιτημα, οὐκ Ἀρκαδία ἐστιν, ὅ φησιν ἡ παροιμία &c; centesima sexagesima secunda: Τῷ αὐτῷ. Τὸ ταλαίπωρον γύναιον ἡ Καρυστηνὴ, &c; centesima sexagesima tertia: Τῷ αὐτῷ. Τὸ ἐν Ῥόδῳ μοναστήριον Ῥοδίνην αὐτὸ ἐγχωρίως καλοῦσιν ὃ ἐξ Ἱεροσολύμων ἥκοντες οὗτοι ἠτήσαντο λαβεῖν εἰς μετόχιον, ὡς ὂν &c; centesima sexagesima quarta: Τῷ αὐτῷ. Συμεών τις, ἔμπορος ἄνθρωπος, Σύρος τὸ γένος, Πτολεμαΐδος τ̃ ἐν Παλαιστίνῃ πολίτης, φίλος ἐμός οὐ πάνυ δὲ παλαιός, ἀλλ' ἐξότουπερ ἐς Βυζάντιον ἧκε &c; centesima sexagesima quinta: Τῷ αὐτῷ. Ὅτι μὴ μόνον πρὸς Θεὸν τὴν εὐχὴν &c; centesima sexagesima sexta: Φραγγόπουλος, ὁ τὴν οἴκησιν &c; centesima sexagesima septima: Τῷ Ἰατρῷ Θεογνώστῳ. Τὸν περὶ μικροῦ κομήτην, νῦν δὲ ἄτιμον κουρᾷ ἀποβεβλημένον τὰς τρίχας, τὸν μαγιγίαν καὶ ἐκβεβοημένον Φραγγόπουλον, δεσπότην οἶδα &c; centesima sexagesima octava: Τῷ Πρωτοβεστιαρίῳ. Ἔστι τ' ἀληθές ἐστιν, ὅ φασί τινες, εἴτε καὶ μὴ, &c; centesima sexagesima nona: Τῷ Λογοθέτῃ τῶν γενικῶν τῷ Ἀκροπολίτῃ. Ὁπότε τὸν Ἀτζωνᾶν ἐκεῖνον εἶχε δεσπότην Ἀριστείδου βιβλίον νῦν δὲ σὸν εὐτυχῶς εὑρίσκεται κτῆμα &c; centesima septuagesima: Τῷ Μεγάλῳ Λογοθέτῃ. Ἑαυτῷ τι προσήκειν ὁ δεῖνα ῥητορικῆς εὐγλωττίας οἰόμενος, ἔργον τ̃ δοκούσης ποιεῖται δυνάμεως διὰ συχνῶν ἐμοῦ

(1) Παυλαίνῃ, seu, ut in hoc Codice scriptum est, Παυλάνῃ: de quâ vide plura paulo post.

ἐμοῦ καθάπτεσθαι τῶν ἐπιστολῶν, ὥσπερ οὐκ ἄλλοθεν ἔχων τοῖς ἑαυτοῦ λόγοις ὕλην, ἢ ἐκ τῶν ἡμετέρων ψόγων ὑποβαλεῖν &c; centesima septuagesima prima: Μοναχῷ τινι γνωρίμῳ. Πρώτην εἶχον τὴν εἰς ἀσθένειαν κατακλίσεως ἡμέραν, &c; centesima septuagesima secunda: Τῷ Μεγάλῳ Λογοθέτῃ. (1) Γεώργιόν τινα Ξιφιλῖνον, ἄνδρα θεῖον, καὶ ὑπὲρ τοῦ κατ' αὐτὸν ὄντα ἀρετὴν, ὅτι γέγονε Πατριάρχης, ἀκήκοας οἶμαι. γέγονε δὲ &c; centesima septuagesima tertia: Τῷ αὐτῷ. Ἀλλ' ἔμοιγε τοσοῦτον φέρει τὴν αἰσχύνην &c; centesima septuagesima quarta: Τῷ αὐτῷ. Εἴποι τις, μᾶλλον δὲ κατεῖπεν ἐπὶ τῆς σῆς τελειότητος, ὡς εἴη ὁ Πρέσβυς Ἄινου, τὰ καὶ τὰ ποιῶν &c; centesima septuagesima quinta: Τῷ αὐτῷ. Ἔοικεν ὁ θαυμάσιος τοῦ Φοσσάτου Κριτὴς ὁ Πανσέβαστος παλαιάν τινα πρὸς τὸν Τροπαιοφόρον τρέφειν δυσμένειαν, &c; centesima septuagesima sexta: Τινὶ γνωρίμῳ. Πανσέβαστε, ἄνθρωπος εἶ, καὶ ἀνθρώπου πατρὸς υἱός· γνῶθι τοίνυν σαυτὸν, καὶ μὴ φρόνει μεῖζον τῆς φύσεως. μικρᾶς &c; centesima septuagesima septima: Τῷ αὐτῷ Μεγάλῳ Λογοθέτῃ. Τέλος ἦν ἡ τῆς ἐνεστώσης ἑβδομάδος, &c; centesima septuagesima octava: Τῷ Ἐφέσου. Δεδήλωταί σου τῇ ἱερότητι, δεῦρο παραγγείλασθαι· καὶ ἐξ οὗπερ δεδήλωται, μῆνες εἰσί που τρεῖς τάχα δὲ &c; centesima septuagesima nona: Τῷ αὐτῷ. Ἔπρεπε πάντως σε θεσπέσιε Δέσποτα, &c; centesima octogesima: Τῷ Μεγάλῳ Λογοθέτῃ. Χαλεπόν φησιν ἡ παροιμία, κύων μαθοῦσα σκυτοτραγεῖν, οὐ μήνγε ὅσον ἀκειρεκόμης Φραγγόπουλος, ἐρώτων μανίαις ἁλοὺς ἐπήρα μὲν οὖν τινα παρθένον &c; centesima octogesima prima: Τῷ αὐτῷ. Διονύσιος οὑτοσὶ Ἀρκάς ἐστιν ἐκ Πελοποννήσου· ἡμέτερος δὲ, &c; centesima octogesima secunda: Τῷ αὐτῷ. Ὁ θαυμαστὸς ἐπὶ τῶν δεήσεων &c; centesima octogesima tertia: Ὁ Πατριάρχης τῷ Πρωτοβεστιαρίῳ. Ἐμοὶ μὲν τουτὶ τὸ πόνημα πεποίηκεν οἷον ὁρᾷς ἀφελὲς πάντη καὶ ταπεινὸν, &c; centesima octogesima quarta: Τῷ παρόντι νεανίᾳ, καὶ πένητι ὄντι καὶ ἡμετέρῳ, &c; centesima octogesima quinta: Τῷ αὐτῷ. Ἐπετράπη τῷ δεῖνι ὧδε ἰέναι, καὶ ἣν ἂν ἔτος ἓν ἀκριβῶς, &c; centesima octogesima sexta: Ὁ Πρωτοβεστιάριος τῷ Πατριάρχῃ. Παναγιώτατε καὶ θειότατε Δέσποτά μου, οἰκουμενικὲ Πατριάρχα· ἐγὼ δὲ τὴν ἐπὶ τὸν Ἄθω φυγὴν τοῦ πονηροῦ Θεοδοσίου μαθὼν, &c; centesima octogesima septima: Τῇ (2) Ῥαουλένῃ. Ἀφελῆ σοι τινὰ φῂς εἶναι γράμματα καὶ ἐκδήλως

πρεσβυ-

(1) Georgius hic Xiphilinus non est confundendus cum altero illo Georgio Xiphilino, qui fuit Patriarcha Constantinopolitanus ab anno Christi 1193 usq; ad annum 1200.

(2) Ita quidem ibi constanter scriptum est; nempe Ῥαουλένη per ε; rectius tamen scribendum videtur Ῥαουλαίνη, ut apud Georgium Pachymerem in Historiâ Imp. Andronici Senioris lib. 1 cap. 31 atque lib. 2 cap. 10 & 17. Eadem Πρωτοβεστιάρισσα Ῥαουλαινὰ appellatur ab eodem Pachymere lib. 3 cap. 12 nomine proprio Θεοδώρα.

πρεσβυτερικὰ, ἃ παρὰ ἡμῶν σοι πέμπεται γράμματα· εἴτ' οὐχ ἱκανῶς ἀρκεῖ τοῦδε τὸ πρᾶγμα, &c; centeſima octogeſima octava: Τῇ Ῥαουλαίνῃ. Ὅτι μὲν ἐγὼ ἀπὸ τῆς ἐν πατρίδι παλαιᾶς συνηθείας φίλην ἐμαυτῷ τὰ συκάμινα βρῶσιν &c; centeſima octogeſima nona: Τῇ Ῥαουλαίνῃ. Ἅπερ ὁρᾷς πεμπόμενά σοι συκάμινα, μὴ διά τινα φιλοτιμίαν πέμπεσθαι νόμιζε, ἀλλὰ &c; centeſima nonageſima: Τοῦ ἁγιωτάτου Πατριάρχου. Εἰ μὲν ἐκ τῆς ἐντεῦθεν ψήφου ἐβεβαιοῦτο &c; centeſima nonageſima prima: Τινὶ τῶν Ἀρχιερέων. Ὡς διετέθησαν (ꝗ) πολεμεῖν ἀεὶ τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ καταστάσει τῶν πραγμάτων βουλόμενοι, &c. Hucuſque igitur pertingunt *omnium illarum Gregorij Cyprij Epiſtolarum Inſcriptiones & Initia*; ex quibus, ut ego opinor, non minùs elegantia earum quàm varietas abundè apparet; ſimul etiam multiplex editionis earundem græco-latinæ utilitas. Certè ſi R. P. *Petrus Poſſinus* S. I., qui *utramque Georgij Pachymeris Hiſtoriam*, nempe *Imperij Michaelis Palæologi*, & *Imperij Andronici Palæologi Senioris*, ex Eminentiſſimi & Doctiſſimi Cardinalis *Franciſci Barberini* inſtructiſſimâ Bibliothecâ primùm Romæ typis Barberinis A. *1666* & *1669*, græcè & latinè, & cum eruditiſſimis Obſervationibus, duobus Tomis in folio edidit, harum *Epiſtolarum* notitiam & uſum habuiſſet, minimè dubium eſt, quin multa inde potuiſſet haurire neceſſaria, & tàm difficilis Operis obſcuritatem magis illuſtrare. Quòd etiam ipſe Monumentorum Græciæ recentioris curioſiſſimus & diligentiſſimus perſcrutator *Leo Allatius*, Primarius Bibliothecæ Vaticanæ Cuſtos, haud ſufficientem earundem Epiſtolarum habuerit notitiam, ipſe ſatis clarè indicat in ampliſſimâ Diatribâ ſuâ *de Georgijs*; ubi de eodem *Georgio*, ſive *Gregorio Cyprio* valdè prolixè agens, pag. 423 ſic ſcribit: *Epiſtolæ CCIII Gregorij Cyprij, partim ſcriptæ antequam onus Patriarchatûs ſuſcepiſſet, partim poſtquam illius cura ipſi commiſſa fuit, exſtabant in Bibliothecâ Antonij Auguſtini, Cod. 69; erántque in Lollianâ, & Monachij Bavariæ, ſed ſine titulis. In Ambroſianâ leguntur C L X V I. Robertus Conſtantinus in Bibliothecâ: Gregorij Patriarchæ de Vitâ ſuâ, & Epiſtolæ 166. In Ambroſianâ, licet paulo ſuprà in eodem Indice legatur, Gregorij Cyprij Epiſtolæ ſelectæ, aliud item exemplar; item de Vitâ ſuâ Epiſtolæ numero 166. An* (1) *opus hoc de Vitâ diverſum eſt ab Epiſtolis, vel Epiſtolis ipſis Vitam ſuam exprimit? Mihi adhuc incertum eſt.* Hæc ibi *Allatius*. Quod tandem reſtat, maximè notandum eſt, ſuprà enumeratis *Epiſtolis* in eodem Codice manuſcripto *Cæſareo*, à fol. 146 pag. 2 uſque ad fol. 148 pag. 2, inſtar Appendicis

(1) *Immò verò per* Vitam *illam intelligenda tantùm eſt anonymi alicujus Collectoris & Editoris* Præfatio encomiaſtica, *Epiſtolis iſtis præfixa; ut ſuprà pag. 510 jam fuſiùs indicavi.*

dicis ſubjungi ejuſdem Patriarchæ *Gregorij Cyprij Decretum aliquod Synodale*; cujus titulus & principium: Ἀπόφασις. Ἡ μετριότης ἡμῶν, σὺν ἅμα τῇ περὶ αὐτὴν ἱερότητι τῶν Ἀρχιερέων ὁμηγύρει, δῆλον ἅπασι διὰ τοῦ παρόντος καθίστησι γράμματος, ὅτι Ἐπισκόπους, Ἱερεῖς τε καὶ Διακόνους, τοὺς ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐκκλησιαστικῆς συγχύσεως διώκας ὁμολογουμένως ἀναφανέντας, ἢ &c. Quo finito Decreto, ſequitur *Formula ſolennis*, quâ eidem Patriarchæ *Gregorio* adverſarij ejus promiſerunt, ipſum publicè declaratum iri orthodoxum, & prorsùs liberum ab omni labe & ſuſpicione pravæ doctrinæ, ſi is priùs ſcripto polliceretur, ſe, poſt acceptum illud innocentiæ ſuæ teſtimonium publicum, ſine morâ Throno Patriarchali ſe abdicaturum eſſe. Narrat quidem totam illam rem prolixè & accuratè *Georgius Pachymeres* in Hiſtoriâ Imperij Andronici Palæologi Senioris Libri ſecundi quinque integris capitibus, nempe ſexto, ſeptimo, octavo, nono & decimo, adeò ut etiam integram *Formulam abdicationis*, à *Gregorio* conſcriptam, & adverſarijs traditam, jam memorato capiti nono ad verbum inſeruerit; *Formula* tamen *promiſſionis adverſariorum*, quæ in Codice hoc manuſcripto *Cæſareo* exſtat, ibi omiſſa eſt, ideóque ſupplendæ *Hiſtoriæ Pachymerianæ* cauſâ totam hîc publico. Ea igitur cum Inſcriptione ſuâ eſt talis: Ἀνακήρυξις τῆς εὐσεβείας αὐτοῦ παρὰ τῶν ὑπεχομένων αὐτῷ. Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὅτι οὐδέποτε κακὴν ὑπόληψιν ἔχομεν περὶ τοῦ Δεσπότου ἡμῶν τοῦ Πατριάρχου κυροῦ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ, ὡς ἔστι βλάσφημος, καθάπερ τοῦτο τινὲς τῶν ἀμυήτων ὑπέλαβον· ἀλλ' ὀρθοδοξότατον τοῦτον γινώσκομεν καὶ εὐσεβέστατον. μόνον δεόμεθα τοῦ Πατριαρχικοῦ παραιτήσασθαι Θρόνου διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων εἰρήνην, καὶ ἐπειδὴ παρ' ἡμῶν ζητεῖ τὴν τῆς εὐσεβείας αὐτοῦ ἀνακήρυξιν ἔγγραφον λέγεσθαι, καὶ αὐτίκα κελεύει τὸν Θρόνον παραιτήσασθαι, ζητοῦμεν καὶ ἡμεῖς τινὰ ἀσφάλειαν πρότερον γενέσθαι παρ' αὐτοῦ· καὶ εἰ τοῦτο γένοιτο, αὐτίκα καὶ ἡμεῖς πάντες ἕτοιμοι ἐν ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐγγράφως καὶ ἀγράφως παρρησίᾳ τε καὶ ἰδίᾳ τοῦτον, ὥσπερ καὶ τὸν ἅπαντα χρόνον ἦν, εὐσεβέστατον κηρύττειν καὶ ὀρθοδοξότατον, ἐπιτιμᾶν δὲ καὶ τοῖς ἀφρόνως καὶ ἀμαθῶς κατ' αὐτοῦ λέγουσιν. Hucuſque *Formula* iſta *promiſſionis*, quam, æquè ac *Formulam abdicationis*, ab (1) ipſo Gregorio compoſitam, & adverſarijs præſcriptam fuiſſe exiſtimo. Clauditur denique totus ille Codex hâc ſubſcriptione: Τέλος τῶν ἐπιστολῶν τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ Πατριάρχου· καὶ τῷ Θεῷ δόξα.

(1) *Vide ſuprà citatum* Pachymeris *caput nonum.*

LXVIII.

LXVIII.

Sexagesimus octavus (1) Codex manuscriptus *Historicus Græcus Ecclesiasticus* est *membranaceus* pervetustus & optimæ notæ in quarto, sed difficilis lectu, & in principio atq; alibi mutilus, constátque nunc folijs *ducentis triginta quinque*, & ab *Augerio Busbeckio*, ut ipse solitâ propriæ manûs inscriptione testatur, olim fuit comparatus *Constantinopoli.* Continentur eo *Diplomata ducenta & unum, pertinentia ad Originem, Incrementum, Privilegia, Donationes & Contractus* (2) *Liberi Imperialis Monasterij Beatissimæ Virginis Deiparæ, in monte* (3) *Lembo apud Urbem Smyrnam in Ioniâ ad Mare Ægæum siti, & τῆς Λέμβου vel τῆς Λέμβων, hoc est Lembi vel Lemborum cognominati;* quorum *primum*, in principio mutilum, est *Imp. Joannis Ducæ*, cognomine *Batatzæ*, datum anno Mundi 6736 sive anno Christi 1228, habétque hanc subscriptionem: ΙΩΑ'ΝΝΗΣ, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ πιστὸς Βασιλεὺς καὶ Αὐτοκράτωρ Ῥωμαίων Ὁ ΔΟΥΚΑ͂Σ. Dignissimus profectò est totus hic præstantissimus & rarissimus Codex, ut à capite ad calcem diligentissimè perlustretur, & omnia eo comprehensa Diplomata à verbo ad verbum studiosissimè perlegantur, & accuratè considerentur. Quod licet absque magni laboris tædiosâ longitudine non potuerit fieri, eam tamen molestiam utilitas inde proventura ubertim compensabit, postquàm res ipsa testabitur, tàm profanam quàm ecclesiasticam Imperij Romani Orientalis Historiam beneficio istorum Diplomatum incredibiliter illustratum iri; & quidem potissimùm respectu Chronologiæ aliarúmque historicarum circumstantiarum, quæ jam memoratis Diplomatibus fideliter insertæ sunt. Minimè etiam dubium est, quin hic ipse Codex olim in ipso illo *Monasterio apud Smyrnam* conscriptus, & ad perpetuam memoriam ibi adservatus fuerit; ut satis clarè apparet folij 87 pag. 1, ubi in Inscriptione Diplomatis *Metropolitæ Urbis Smyrnæ* legitur: Τὸ ἐκδόσεως ἔγγραφον, ὅπερ ἐγεγόνει τῇ (4) ΠΑΡΟΥ'ΣΗ βασιλικῇ μονῇ τῆς Λέμβων παρὰ τοῦ Μητροπολίτου Σμύρνης, &c.

LXIX.

Sexagesimus nonus (5) Codex manuscriptus *Historicus Græcus Ecclesiasticus* est *membranaceus* antiquus, elegans & authenticus in folio, constátque folijs *quinquaginta octo*, & ad *Joannem Sambucum*, ut

(1) *Fuit is olim inter Codices manuscriptos Philosophicos & Philologicos Græcos* centesimus quartus.

(2) *Vide ibi fol. 4 pag 1, ubi in principio Diplomatis secundi à* Michaele Phocâ, *qui ibi in subscriptione vocatur* Imp. Joannis Ducæ *Σύγγαμβρος, simul etiam* Stratopedarchâ Thematis Thracesiorum & Philadelphiæ, *A. M. 6743 sive A.C. 1235 dati, Monasterium illud appellatur ἡ σεβασμία αὐτοδέσποτος βασιλικὴ* μονὴ τῆς ὑπεραγίας Θεομήτορος τῶν Λέμβων. *In fine autem ejusdem Diplomatis legitur ἡ μονὴ τῶν Λέμβου. Vide etiam fol. 27 pag. 1, ubi legitur: ἡ σεβασμία βασιλικὴ μονὴ τῆς ὑπεραγίας Δεσποίνης καὶ Θεομήτορος ἡ τῶν Λέμβων ἐπικεκλημένη.* (3) *Vide ibi fol. 16 pag. 2 ubi legitur, ἡ κατὰ τὴν Σμύρνην ὄρος τὸ ἐπιλεγόμενον τοῦ Λέμβου, μονή. Item fol. 1 pag. 2, μονὴ κατὰ τὸ ὄρος τοῦ Λέμβου διακειμένη.* (4) *Hoc est,* PRÆSENTI. (5) *Fuit is olim inter Codices manuscriptos Philosophicos & Philologicos Græcos* trigesimus.

ut ipſe ſolitâ propriæ manûs inſcriptione teſtatur, olim pertinuit. Ante illum autem poſſedit eundem eximium Codicem doctiſſimus atque celeberrimus S. R. E. Cardinalis (1) *Beſſarion*, qui illum, ut etiamnunc videre licet, inſignivit tribus propriæ manûs inſcriptionibus. In ipſius enim compacturæ ligneæ paginâ internâ leguntur hæc verba: Τοῦ Πατριάρχου κυροῦ Ματθαίου διαθήκη· βιβλίον Βησσαρίωνος Καρδινάλεως τοῦ τῶν Τούσκλων. In primi autem folij membranacei vacui paginâ ſecundâ repetuntur ipſius manu eadem verba hoc modo: Ἡ διαθήκη τοῦ Πατριάρχου κυροῦ Ματθαίου· κτῆμα Βησσαρίωνος Καρδινάλεως τοῦ τῶν Τούσκλων. *Teſtamentum D. Matthæi Patriarchæ Conſtantinopolitani. Liber B. Card. Tuſculani.* Continentur itaque eo Codice hæc:

Primò, & quidem à fol. 1 pag. 1 uſque ad fol. 43 pag. 1, *Matthæi Patriarchæ Conſtantinopolitani Teſtamentum, ſive, Vltima Voluntas & Doctrina;* cujus titulus & principium: Ἐπιτελεύτιος βούλησις καὶ διδασκαλία τοῦ παναγιωτάτου ἡμῶν Δεσπότου, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, πρὸς τοὺς ὑπ᾽ αὐτὸν μοναχούς, περιλαμβάνουσα μὲν ἐξ ἀρχῆς μέχρι τέλους τὰ κατ᾽ αὐτὸν ἔχουσα δὲ καί τινα Ἔθεσιν, ἐν κεφαλαίοις διῃρημένην, τῶν ἐμπεριειλημμένων τῇ προγεγονυίᾳ Ὑποτυπώσει, παρὰ τοῦ καλογήρου αὐτοῦ τοῦ πανοσιωτάτου ἐν μοναχοῖς κυροῦ Μάρκου. Πολλῶν ὄντων, οἷς ὁ κατὰ Θεὸν χαρακτηρίζεται βίος, &c. In fine autem indicatur, *Teſtamentum hoc fuiſſe ſcriptum, & idiographâ ipſius Patriarchæ ſubſcriptione confirmatum menſe Septembri A. M. 6916 ſive A. C. 1408, Indictione primâ.* Ipſa illa verba græca ſunt hæc: Ἐγράφη καὶ ὑπεγράφη κατὰ μῆνα Σεπτέβριον τοῦ ,ϛϡιϛ′ ἔτους, ἰνδικτιῶνος α′. Sequitur deinde ipſa *Subſcriptio autographa*, à præcedenti ſcripturâ primo intuitu manifeſtiſſimè diverſa, his verbis: Ματθαῖος, ἐλέῳ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ῥώμης, καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης. Cæterùm inſeruit huic Teſtamento ſuo Patriarcha *Matthæus* etiam non pauca ad vitæ ſuæ & ſuorum temporum hiſtoricam notitiam pertinentia; ubi inter alia præcipuè notandum eſt, quod fol. 9 pag. 1 expreſsè refert, *ſe, cùm anteà* (2) *Metropolita Cyzicenus* fuiſſet, *Patriarchatum Conſtantinopolitanum adeptum eſſe poſt Patriarchas Antonium IV & Calliſtum II ſub Imp. Manuele Palæologo.* Ipſa ejus verba ſunt hæc: Μετὰ ξὺν τὴν τοιαύτην τῶν πραγμάτων φθοράς, ὁ μὲν Πατριάρχης (3) κύρις ἈΝΤΩΝΙΟΣ

(1) *De alijs Auguſtiſſimæ Bibliothecæ Cæſareæ Codicibus manuſcriptis, qui olim itidem ad Cardinalem* Beſſarionem *pertinuerunt, & ſimiliter proprijs ipſius Inſcriptionibus inſigniti ſunt, vide Librum* quartum *horum Commentariorum pag.* 84 *&* 139, *ubi agitur de Codicibus manuſcriptis Theologicis Græcis centeſimo trigeſimo quinto & centeſimo quinquageſimo quarto; item Librum* quintum *pag.* 47, *ubi agitur de Codice manuſcripto Theologico Græco ducenteſimo decimo nono.* (2) *Teſtatur hoc ibidem in margine hæc rubricata adnotatio:* Περὶ τοῦ εἰς Πατριαρχικὸν Θρόνον ἀνόδου ἀπὸ τοῦ ἁγιωτάτης Μητροπόλεως Κυζίκου. (3) Κῦρ, Κυρὸς, *&* Κύρις *græco-barbarè pro* Κύριος.

ΤΩ'ΝΙΟΣ μεταλλάττει τὸν βίον. εὐθὺς δὲ μετ' ἐκεῖνον Πατριάρχης χειροτονεῖται ὁ κύρις ΚΑ'ΛΛΙΣΤΟΣ· ὃς καὶ ΜΙΚΡΟ'Ν 'ΕΠΙΒΙΟΥ'Σ, πρὸς τὴν ἐκεῖθεν καὶ αὐτὸς διαβαίνει μακαριότητα. Τῆς τοίνυν Ἐκκλησίας χηρευούσης, καὶ νυμφίον ἐπιζητούσης πνευματικὸν, ψήφῳ τε πάσης τῆς Συνόδου καὶ προβλήσει τοῦ θειοτάτου (1) Βασιλέως, ἡ μετριότης ἡμῶν, κρίμασιν οἷς οἶδε Θεὸς, τὴν ταύτης ἐμπιστεύεται προστασίαν· καί τοιγε διαμέλλων περὶ τὴν τοῦ πράγματος αἵρεσιν, καὶ ἀναδυόμενος σφόδρα. τοῦτο δέ με φρονεῖν ἐποίει, τό τε πρὸς τὴν ἐμὴν ἐσχατιὰν ἀφορᾶν καὶ τὴν τοῦ πιστευομένου μεγαλότητα· ἀλλ' ὅμως τὰ κατ' ἡμᾶς τῇ ἄνωθεν ἀναθέντες προνοίᾳ, διεμένομεν ἐν αὐτῇ εἰρηνικῶς ἔχοντες τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι, τοῦ θειοτάτου Βασιλέως ἐν τῇ (2) Μεγαλοπόλει ταύτῃ εὑρισκομένου. Ἐπεὶ δ' ἐδέησεν ὑπὲρ τῆς τῶν Χριστιανῶν βοηθείας, τὸν μὲν Βασιλέα τὸν ἅγιον καὶ τοῦτον τὸν ἆθλον ὑπελθεῖν, καὶ πρὸς τὰ τῆς Ἰταλίας μέρη (3) ἀποδεδημηκέναι, σὺν ἐκεῖθεν πρὸς τὴν ἡμετέραν ἕξοντα συμμαχίαν· τὸν δ' οἰκεῖον ἀνεψιόν τε καὶ Βασιλέα μετὰ διαλλαγῶν προσκαλέσασθαι, καὶ τούτῳ τὴν πόλιν ὡς ἐπιτρόπῳ καταλιπεῖν, μέχρι μέν τινος καιροῦ, καὶ ἐπ' αὐτοῦ τὰ τῆς Ἐκκλησίας εἰρήνην ἦγε τινά. εἶτα κατὰ μικρὸν, ὥσπερ ἀπὸ σπινθῆρος ἀρχὴν τοῦ κακοῦ λαμβάνοντος, &c. Hinc igitur apparet, supplendam esse *Marquardi Freheri Chronologiam, Juri Græco-Romano præfixam,* quippe ubi Patriarcha iste *Matthæus* omninò omissus est; eodémque defectu etiam laborare *Catalogum Patriarcharum Constantinopolitanorum*, quem R. P. *Joannes Baptista Ricciolius* S. I. Chronologiæ suæ Reformatæ inseruit. Ibidem quoque *Patriarchæ Callisto II* perperàm attribuuntur anni regiminis *tredecim*, cùm is, ut suprà expressè indicatur, electioni suæ Patriarchali tantùm supervixerit μικρὸν, hoc est, *parumper;* nempe non nisi *menses tres:* quemadmodum videre est in *Catalogo Patriarcharum Constantinopolitanorum*, ex vetusto quodam Codice manuscripto Græco desumpto, qui exstat in R. P. *Philippi Labbæi* S. I. Protreptico Corporis Historiæ Byzantinæ pag. 36 & 37, ubi *decem posteriores Patriarchæ* enumerantur hoc modo: *CXL*, Ἰσίδωρος, *annos duos, menses septem & dies quindecim; CXLI*, Κάλλιστος, *sive Callistus primus, annos duodecim; CXLII*, Φιλόθεος, *annos tredecim, menses sex; CXLIII*, Μακάριος, *annos duos, menses septem, dies quindecim; CXLIV*, (4) Νεῖλος, *annos octo; CXLV*, Ἀντώνιος, *annos octo; CXLVI*,

 Κάλλιστος;

(1) *Nempe Imp. Manuelis Palæologi; ut ibidem in margine annotatur hâc rubricatâ annotatione:* Περὶ τοῦ Βασιλέως κυροῦ ΜΑΝΟΥΗ'Λ εἰς τὴν Ἰταλίαν ἀποδημίας, καὶ τῆς πρὸς τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ διαλλαγῆς.

(2) Μεγαλόπολις *pro* Κωνσταντινούπολις, *ut aliàs suprà.*

(3) *De hâc* Imp. Manuelis Palæologi profectione in Italiam, *vide* Ducæ *Historiam Byzantinam,* ab Ismaele Bullialdo *in corpore Historiæ Byzantinæ græcè & latinè, cum eruditissimis Annotationibus, in folio editam, capite decimo quarto, pag. 29 & 30.* R. P. Philippus Labbæus *S. I. in Chronologiâ suâ Historicâ refert illud iter ad annum Christi 1395. Consule etiam* Laonici Calcocondylæ Atheniensis *Historiam Rerum Turcicarum lib. 2, editionis græco-latinæ Parisinæ pag. 44 & deinceps,* (4) *Nilus hic à R. P.* Ricciolio *perperàm appellatur* Nicolaus.

Κάλλιστος, *sive Callistus secundus, menses tres; CXLVII,* Ματθαῖος, *annos tredecim; CXLVIII,* Εὐθύμιος, *annos quinque, menses totidem; CXLIX,* Ἰωσὴφ, *qui Florentiæ in Concilio generali A. 1439 d. 9. Junij obijt.*

Secundò, & quidem à fol. 43 pag. 2 usque ad fol. 55 pag. 2, *ejusdem Patriarchæ Matthæi Hypotyposis sive Informatio ad seipsum, & ad Episcopos sibi subjectos, & ad Clerum Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ, A. M. 6906 sive A. C. 1398.* Inscribitur ea atque incipit hoc modo: Ὑποτύπωσις γεγονυῖα παρὰ τοῦ παναγιωτάτου ἡμῶν Δεσπότου καὶ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κυροῦ Ματθαίου εἴς τε ἑαυτὸν, καὶ εἰς τοὺς ὑπ' αὐτὸν Ἐπισκόπους, καὶ εἰς τὸν Κλῆρον τῆς ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἐκτεθεῖσα κατὰ τὸ ,ϛϡϛ' ἔτος, ἰνδ. ϛ'. Καὶ πᾶσι μὲν ἄλλοις ἡ τάξις χρῆμα λυσιτελές· οὐχ ἥκιστα δὲ τοῦτο προσήκει τῇ Ἐκκλησίᾳ Χριστοῦ, ἧς ἄρα καὶ ἡμεῖς Προστάται κρίμασι θειοτέροις. εἰ γὰρ &c. In fine ejusdem *Hypotyposeos* exstat, ut suprà in fine *Testamenti*, hæc propriâ ipsius manu exarata subscriptio: Ματθαῖος, ἐλέῳ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ῥώμης, καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Tertiò, & quidem à fol. 56 pag. 1 usque ad fol. 58 pag. 1, *Nili, Archiepiscopi seu Patriarchæ Constantinopolitani, Oratio supplex ad Deum contra Barbarorum incursionem, bellum intestinum, famem, pestem, & mortem subitam;* cujus titulus & principium: Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Νείλου, Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ ἐλεήμονος, Εὐχὴ ἱκετήριος πρὸς Θεὸν, ἥτις προσήκει λέγεσθαι ἐπὶ βαρβάρων ἐπιδρομῇ, καὶ ἐμφυλίῳ πολέμῳ, καὶ λιμῷ, καὶ λοιμῷ, καὶ θανάτου πληγῇ. Δέσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὁ τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ Πατὴρ, ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀθανασίας &c, In margine autem ibidem *Joannes Sambucus* manu suâ annotavit, *se istam Orationem in latinum transtulisse sermonem, eámque versionem, sed absque contextu græco, A. 1555 Patavij in lucem edidisse.* Exstat ea editio impressa etiamnunc in *Augustissimâ Bibliothecâ Cæsareâ;* & quidem quinque folijs in *quarto*, non autem in *folio*, ut non solùm *in Bibliothecâ Conradi Gesneri, à Josiâ Simlero & Joanne Jacobo Frisio auctâ*, verùm etiam in R. P. *Philippi Labbæi* Dissertatione Historicâ de Scriptoribus Ecclesiasticis Tom. II pag. 126 perperàm legitur. Dedicavit *Sambucus* illam editionem *Nicolao Olaho*, Archiepiscopo Strigoniensi, Primati Hungariæ, Sanctæ Sedis Apostolicæ Legato nato, Summo Secretario & Cancellario Serenissimi Regis Romanorum Ferdinandi I; incipitque Præfatio, Patavij Calendis Augusti A. 1555 data,

hoc

hoc modo: *Incidi nuper, dum aliquot meos Codices perantiquos excutio, in Orationem planè divinam NILI ARCHIEPISCOPI CONSTANTINOPOLITANI. Quam quidem ego cùm aliquoties percurrissem, ita in animum ipsa meum irrepsit, ut, hoc præsertim tempore, quotidiè ipsam pronunciarem. Et quando videbam multis etiam alijs gratam fore, subtraxi mihi tantum à studijs otij, ut eam latinam reddiderim, vulgóque cognitam & repetitam fecerim. Hanc verò Tibi mittendam censui, quòd & ARCHIEPICOPVS ipse maximus es, & verò etiam non minùs omni vitâ commendabilis, quò agnosceres aliorum ejusdem Dignitatis pietatem; & in adversis erga Deum animum, atque memineris, quod facis, ad vos maximè pertinere precum & religionis cogitationes. Certè enim exemplo vestro plebeculam* &c. Ipsius porrò Orationis, in Latinam linguam translatæ principium est tale: *Omnipotens Domine Deus, Pater unigeniti Filij, autor vitæ ac etiam immortalitatis, qui unicum Natum Christum, Dominum nostrum, in hunc Mundum remedium peccatorum misisti, adeóque ob dignitatem sanguinis illius, penè intermortuam vitio naturam hominum, restituisti, pristinúmque decus & ornamentum imaginis reddidisti; Te rogamus, respice hoc etiam tempore famulos, tuáque constitutæ memineris hæreditatis, & citò nos, in extremum periculum adductos, eripito. Omnes discessimus à viâ, & inutiles facti sumus, tàm Sacerdotes quàm laici, tàm senes quàm juvenes, tàm Principes quàm subditi*, &c. Operæ pretium verò fuerit, totam illam versionem latinam cum ipso Codice manuscripto authentico, de quo in præsens ex professo agitur, denuò accuratè conferri, & *Supplemento Corporis Historiæ Byzantinæ* inseri. Valdè nimirùm errant, qui *Nilum, hujus Orationis Autorem*, eundem esse arbitrantur atque antiquum illum celeberrimum *Nilum, S. Joannis Chrysostomi discipulum, & ex Vrbis Constantinopolitanæ Præfecto Monachum atque Abbatem*, qui circa annum Christi 440 obijt. Hic enim *Nilus*, de cujus Oratione sacrâ in præsens agitur, *integris nongentis triginta octo annis junior* est; quippe qui *Patriarcha Constantinopolitanus* esse cœpit A. C. 1378 sub *Imp. Joanne Palæologo, Imp. Andronici Palæologi junioris filio*, vulgò *Calo-Joanne* dicto; quique Patriarchatum tenuit (1) octo annos, nempe usque ad annum Christi 1386, quo illi successit *Antonius IV*. Huic porrò, cùm itidem annos octo Patriarchatum administrâsset, nempe usque ad A. 1394, successit A. 1395 *Callistus II*. Qui cùm, tres tantùm menses Patriarchatu functus, eodem anno obijsset, currente jam Imperij (2) *Manuelis Palæologi*

(1) Vide suprà exhibitum fragmentum antiqui Catalogi Græci Patriarcharum Constantinopolitanorum. Istius enim hîc sequor chronologiam. Freheri *autem &* Ricciolij *Catalogi eorundem Patriarcharum corrupti & vitiosi sunt.* (2) *Cœpit is post mortem patris sui solus imperare A. C. 1391.*

gi à morte patris anno quarto, successit ei in Patriarchatu *Matthæus* ille, de cujus *Hypotyposi* sive *Informatione Patriarchali*, A.C. 1398 compositâ, paulo antè actum est. Tenuit autem is Patriarchatum annos tredecim, nempe ab A. 1395 usque ad A. 1408, quo suprà memoratum, in eodem hoc Codice exstans, *Testamentum* sive *Vltimam voluntatem suam* composuit ac edidit. Et certè si quis ea, quæ in jam memoratâ Archiepiscopi sive Patriarchæ *Nili* Oratione de incursione Barbarorum, nec non de bello intestino, fame, peste, & morte subitâ, deque gravissimis peccatis & sceleribus, hujusmodi malorum causis, accuratè & fideliter commemorantur, cum Historiâ Imperij suprà memorati *Calo-Joannis* ejúsque filij *Manuelis* diligenter contulerit, perspicuè deprehendet, quàm justam & gravem Patriarcha *Nilus* habuerit causam Orationem illam sacram & supplicem ad Deum ætate suâ componendi, & quàm convenienter ac congruè Patriarcha *Matthæus* eandem *Nili* Orationem etiam suo tempore Testamento suo subjunxerit. Necessariò itaq; corrigenda est R. P. *Philippi Labbæi* Dissertatio Historica de Scriptoribus Ecclesiasticis Tom. II. pag. 125 & 126, ubi omnia illa, quæ de eâdem Oratione, tanquam ad *S. Nilum, S. Joannis Chrysostomi discipulum* pertinente, referuntur, prorsùs delenda sunt, ne tàm magnus error ulteriùs propagetur, si posthac describatur ab alijs. Eodem modo corrigenda etiam est V. CL. *Leonis Allatij Diatriba de Nilis eorúmque Scriptis, S. Nili Asceta,* discipuli S. Joannis Chrysostomi, Epistolis, Romæ typis Barberinis A. 1668 græcè & latinè in folio editis, in fine annexa, ubi à pag. 7 usque ad pag. 35 de jam memorato *S. Nilo Ascetâ* doctè simul & prolixè agitur; sed paginâ tantùm decimâ septimâ hæc pauca delenda sunt verba: *Oratio (ejus) ad Deum contra Barbarorum incursiones, bella intestina, pestem, famem, & mortis vim præsentem, Joanne Sambuco Pannonio interprete; cujus principium: Omnipotens Domine Deus, Pater unigeniti Filij, &c; edita est latinè tantùm Patavij anno 1555, exstátque manuscripta in Bibliothecâ Imperatoris Viennæ.* Reverà enim pertinent ea verba ad ejusdem Dissertationis Allatianæ paginam quadragesimam, ubi agitur de *Nilo, Patriarchâ Constantinopolitano* inter *Macarium* & *Antonium quartum*.

Hucusq; igitur pertingit *Recensio Augustissimæ Bibliothecæ Cæsareæ Codicum manuscriptorum Historicorum Græcorum Ecclesiasticorum.* Cui quidem immediatè, & uno, ut ita loquar, halitu, etiam *Recensionem Codicum manuscriptorum Historicorum Græcorum Profanorum* subjungere constitueram; sed adeò jam me defatigatum sentio, ut, velim nolim, continuatio tanti laboris exiguæ respirationis causâ aliquantulùm differenda, atque interim *Libro* huic *Octavo* præmaturus imponendus sit.

FINIS.

LI-

LIBRI OCTAVI COMMENTARIORVM DE AVGVSTISSIMA BIBLIOTHECA CÆSAREA VINDOBONENSI

INDEX PRIMVS,

EXHIBENS ALPHABETICAM SERIEM ILLORVM AVTORVM, QVORVM OPERA, AD HISTORIAM ECCLESIASTICAM ET JVS CANONICVM PERTINENTIA, SVPRA' ENVMERATIS SEXAGINTA NOVEM CODICIBVS MANVSCRIPTIS HISTORICIS GRÆCIS ECCLESIASTICIS CONTINENTVR.

A.

ABGARVS vel AGBARVS, *Edeſſenorum Rex*; vide ANONYM. num. 130.

ABGARI ſeu AVGARI, *Tachygraphi ſive Notarij ſynchroni, Hiſtoria Martyrij S. Theodori* τ͂ Στρατηλάτȣ *ſive Ducis Exercitûs, qui ſub Imp. Licinio poſt multa tormenta capite truncatus eſt*, exſtat in Codice XImo, num. 13. *Idem Martyrium* exſtat in Codice XXXVIto, num. 7.

ACACIVS, *Patriarcha Conſtantinopolitanus*; vide lit. P, ubi agitur de PETRO *Cnapheo ſive Fullone*.

ACROPOLITA; vide CONSTANTINVS.

AGATHONIS *Papæ*, qui A. C. 678 electus eſt, & A. 682 obijt, *Epiſtola ad Imp. Conſtantinum Pogonatum ejúſque filios Heraclium & Tiberium, deſumpta ex Actis Concilij Conſtantinopolitani tertij, Oecumenici autem ſexti*, exſtat in Codice LVIto, num. 7. Vide etiam lit. C, ubi agitur de CONCILIO *Conſtantinopolitano tertio, Oecumenico autem ſexto* A. C. 680 & 681.

AGATHO, *Archidiaconus & Chartophylax Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ, collector, dispositor & editor Actorum Concilij Constantinopolitani tertij, Oecumenici autem sexti;* vide lit. C, ubi agitur de jam memorato CONCILIO.

AGBARVS; vide ABGARVS.

ALEXII, *Patriarchæ Constantinopolitani*, qui A. C. 1025 electus est, & A. 1043 obijt, *Cognitio synodalis de septimo gradu consanguinitatis* exstat in Codice LImo, num. 21.

AMPHILOCHII, *Iconij in Lycaoniâ Episcopi*, cui *S. Basilius Magnus* dedicavit Librum de Spiritu Sancto atque Ascetica, quiq; circa annum Christi 393 obijt, *Oratio in Occursum Christi, & Purificationem Beatissimæ Virginis Deiparæ, & in Symeonem Justum*, exstat in Codice XImo, num. 6. *Ejusdem Narratio suppostititia de Vitâ & Miraculis S. Basilij Magni, Cæsareæ in Cappadociâ Archiepiscopi*, exstat in Codice XXXVto, num. 1. *Ex eâdem suppostititiâ Vitâ S. Basilij Magni Narrationes quorundam Miraculorum* exstant in Codice XXXVIIIvo, num. 20. *Ejusdem Oratio in Occursum Christi* exstat ibidem num. 22. *Ex ejusdem Epistolâ Jambicâ ad Seleucum Fragmentum de Libris Canonicis Scripturæ Sacræ Veteris & Novi Testamenti* exstat in Codice XLIVto, num. 39; & in Codice XLVto, num. 28.

S. ANASTASII *Sinaitæ, Patriarchæ Antiocheni*, qui A. C. 599 obijt, *Oratio in Transfigurationem Christi* exstat in Codice XIVto, num. 15. *Ejusdem Demonstratio historica, magnam & Angelicam esse Summi Sacerdotis Dignitatem, nec Sacerdotem judicari posse à laico, sed tantùm ab alio majori Sacerdote*, exstat in Codice XLIVto, num. 41. *Ejusdem Narratio sacra de S. Gregorio Magno, primo ejus nominis Papâ Romano*, exstat ibidem num. 42.

ANASTASII cujusdam *Sinaitæ*, qui circa annum Christi 685 vixit, *Narratio compendiaria de Hæresibus ab initio Religionis Christianæ, & de Concilijs adversus eas celebratis*, exstat in Codice XLVto, num. 45.

ANDREÆ, *Archiepiscopi Cretensis*, patriâ quidem *Damasceni*, cognomine autem *Hierosolymitani*, ob monasticam vitam Hierosolymis initam, qui circa annum Christi 720 vel 723 obijt, *Oratio in Transfigurationem Christi*, exstat in Codice XIVto, num. 12. *Ejusdem Orationes tres in Dormitionem sive Assumptionem Beatissimæ Virginis Deiparæ* exstant ibidem num. 30, 31, 32. *Ejusdem Oratio encomiastica in Sanctum Apostolum Titum* exstat ibidem num. 65. *Ejusdem Oratio in Decollationem S. Joannis Baptistæ* exstat ibidem num. 72. *Ejusdem Oratio in Nativitatem Sanctissimæ Virginis Deiparæ* exstat in

in Codice XXImo, num. 5. *Ejusdem Oratio in Exaltationem Sanctæ Crucis* exstat ibidem num. 6. *Ejusdem Oratio encomiastica in S. Nicolaum, Myrensem in Lyciâ Episcopum*, exstat in Codice XXVIIIvo, num. 5. *Ejusdem Oratio in Dormitionem sive Assumptionem Beatissimæ Virginis Deiparæ* exstat in Codice XXXIIdo, num. 4. *Ejusdem Oratio in Nativitatem Beatissimæ Virginis Deiparæ* exstat in Codice XXXVIIIvo, num. 4. *Ejusdem Oratio in Exaltationem Sanctæ Crucis* exstat ibidem num. 5. *Ejusdem Oratio in Obitum & Assumptionem Beatissimæ Virginis Deiparæ* exstat ibidem num. 6. *Ejusdem Encomium in S. Nicolaum, Myrensem in Lyciâ Episcopum*, exstat ibidem num. 17. *Ex ejusdem Oratione in Nativitatem Sanctissimæ Deiparæ Excerptum* exstat in Codice XXXIXno, num. 2. *Ejusdem Oratio encomiastica in S. Nicolaum Myrensem* exstat in Codice XLmo, num. 7. *Ejusdem Carmen Jambicum centum viginti octo versuum in Acta Concilij Constantinopolitani tertij, Oecumenici autem sexti, ad Agathonem Archidiaconum & Chartophylacem Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ*, exstat in Codice LIXno.

Imp. ANDRONICI *Palæologi Senioris*, qui A.C. 1282 cœpit imperare, *Expositio ordinis Metropolium, Patriarchali Throno Constantinopolitano subjectarum*, exstat in Codice LImo, num. 25 & in Codice LIIdo, num. 12. Item in Codice LIIItio, num. 16 & 35.

1. ANONYMI cujusdam Autoris græco-barbari *Epitome Historiæ Veteris Testamenti à Creatione Mundi usque ad Regnum Davidis* exstat in Codice Vto, num. 1.

2. ANONYMI cujusdam Autoris *Narratio apocrypha & fabulosa de Vitâ & conversatione Adami & Evæ, quæ falsò attribuitur MOYSI, ac si ea jussu Dei per Michaelem Archangelum tempore Legislationis divinæ in monte Sinai illi fuerit revelata*, exstat in Codice XXXIIItio, num. 2.

3. ANONYMI cujusdam Autoris *Narratio fabulosa de Morte Abrahami Patriarchæ, & de corporali ejusdem translatione in Cœlum per Michaelem Archangelum*, exstat in Codice XXXVIto, num. 3.

4. ANONYMI cujusdam Autoris *Ecloge Legis, à Deo per Moysen Israelitis datæ, divisa in Capita quinquaginta*, exstat in Codice LImo, num. 4.

5. ANONYMI cujusdam Autoris *Narratio Vitæ & Miraculorum magni Prophetæ & Sacerdotis Samuelis* exstat in Codice XIVto, num. 51.

6. ANONYMI cujusdam Autoris *Recensio Chronologica Re-*

gum Hebræorum, simul & Prophetarum, qui sub ijs floruerunt, exstat in Codice LImo, num. 3.

7. ANONYMI cujusdam Autoris *Annotatio historica de origine nominis Samaritarum, desumpta ex S. Epiphanij Panario*, exstat in Codice XLmo, num. 16.

8. ANONYMI cujusdam Autoris *Narratio de Captivitate Vrbis Hierosolymitanæ sub Rege Chaldæorum Nebucadnezare* exstat in Codice XXXVIto, num. 6.

9. ANONYMI cujusdam Autoris *Recensio Chronologica Regum Assyriorum, Persarum & Ægyptiorum; simul etiam Imperatorum Romanorum ethnicorum & Christianorum usque ad Imp. CPnum Joannem Palæologum, vulgò dictum Calo-Ioannem, qui A. C. 1391 obijt; item Patriarcharum Constantinopolitanorum, Summorum Pontificum Romanorum, Patriarcharum Alexandrinorum, Patriarcharum Antiochenorum, & Patriarcharum Hierosolymitanorum*; exstat in Codice LImo, num. 5.

10. *Ex* ANONYMI cujusdam Chronographi *Opere Historico Excerpta à creatione Mundi usque ad mortem Josuæ; cum Appendice, continente Recensionem miraculorum, quæ excidium Vrbis Hierosolymitanæ per Titum Imp. Vespasiani filium antecesserunt*; exstant in Codice LImo, num. 7.

11. ANONYMI cujusdam Autoris *Narratio de quodam Principe Judæorum, nomine Theodosio, qui tempore Imp. Justiniani Magni argentario cuidam Christiano, nomine Philippo, patefecit vetustissimum, & à Judæis summo studio occultatum Templi Hierosolymitani testimonium publicum de Servatore nostro Jesu Christo, quòd is filius fuerit Dei viventis & Mariæ, ante & post partum Virginis*, exstat in Codice XXXIVto, num. 10.

12. ANONYMI cujusdam Autoris *Oratio de Beatissimæ Virginis Deiparæ Dormitione sive Assumptione* exstat in Codice XIVto, num. 29.

13. ANONYMI cujusdam Autoris *Officium Festi Beatissimæ Virginis Deiparæ, cognomine* τ᾽ Ἀκαθίςȣ, exstat in Codice VIto, num. 10.

14. ANONYMI cujusdam Autoris *Responsum epistolare de Jejunio in honorem Beatissimæ Virginis Deiparæ, ab initio mensis Augusti usque ad Festum Assumptionis Ipsius in Cœlum, legitimè servando*, exstat in Codice XLVto, num. 62.

15. ANONYMI cujusdam incerti Autoris *Commentarius historicus de Vrbis Constantinopolitanæ Imagine Beatissimæ Virginis Dei-*

Deipara, cognominatâ Romanâ, exstat in Codice XXXImo, num. 13.

16. ANONYMI cujusdam Autoris *Encomium Sanctorum Angelorum & Archangelorum* exstat in Codice XVIto, num. 8. *Commentarius alius in Sanctos Angelos* exstat ibidem num. 9.

17. ANONYMI cujusdam Autoris synchroni *Martyrium Sanctorum Martyrum Persarum Acepsimæ Episcopi, Josephi Presbyteri, & Aeithalæ Diaconi*, exstat in Codice XIXno, num. 4.

18. ANONYMI cujusdam Autoris synchroni *Martyrium Sanctorum Acindyni, Pegasij, Anempodisti, Aphthonij & Elpidiphori*, exstat in Codice XIXno, num. 3.

19. ANONYMI cujusdam Autoris *Martyrium S. Adriani, ab uxore suâ Nataliâ plusquam viriliter ad passionem corroborati, ut & aliorum viginti trium Sanctorum Martyrum, qui omnes sub Imp. Maximiano Nicomediæ passi sunt*, exstat in Codice XIVto, num. 66.

20. ANONYMI cujusdam Autoris *Martyrium S. Adriani, filij Imp. Probi, sub. Imp. Licinio passi*, exstat in Codice XIVto, num. 67.

21. ANONYMI cujusdam Autoris *Epitome Martyrij S. Agathonici & sociorum* exstat in Codice XIVto, num. 54.

22. ANONYMI cujusdam Autoris *Oratio encomiastica in S. Martyrem Agathonicum* exstat in Codice XIVto, num. 55.

23. ANONYMI cujusdam Autoris *Vita S. Alexij* exstat in Codice XXXIIItio, num. 1.

24. ANONYMI cujusdam Autoris *Vita S. Alexij* exstat in Codice XXXVIIIvo, num. 10.

25. ANONYMI cujusdam *Vita S. Alexij* exstat in Codice XLmo, num. 26.

26. ANONYMI cujusdam Autoris *Historia Martyrij trium puerorum ac fratrum Alphei, Philadelphi & Quirini*, exstat in Codice XIIItio, num. 2.

27. ANONYMI cujusdam Autoris *Epitome Martyrij Sancti Martyris Andreæ, Ducis exercitûs*, exstat in Codice XIVto, num. 48.

28. ANONYMI cujusdam Autoris *Epitome Martyrij Sanctorum Martyrum Aniceti & Photij vel Photini sub Imp. Diocletiano* exstat in Codice XIVto, num. 25.

29. ANONYMI cujusdam Autoris *Martyrium S. Martyris Anthusæ, & duorum servorum ejus Neophyti & Charesimi, ut & S. Athanasij, Episcopi Tarsensis in Ciliciâ, qui eos baptizaverat*, exstat in Codice XIVto, num. 59.

30. ANONYMI cujusdam Autoris synchroni *Vita S. Antonij*, cogno-

cognomine Junioris, primùm quidem Monachi Monasterij S. Sabæ, posteà autem Eremitæ, exstat in Codice XXVIIIvo, num. 1.

31. ANONYMI cujusdam Autoris *Narratio Martyrij S. Arethæ & sociorum ejus, quæ desumpta esse videtur ex Nonnosi Historiâ Legationis suæ sub. Imp. Justiniano I sive Magno ad Homeritas*, exstat in Codice XLmo, num. 4.

32. ANONYMI cujusdam incerti Autoris *Vita S. Athanasij Magni, Archiepiscopi Alexandrini*, exstat in Codice XXXImo, num. 20.

33. ANONYMI cujusdam Autoris synchroni *Vita & Miracula S. Auxentij Presbyteri & Archimandritæ sive Abbatis in Bithyniâ, qui sub Imp. Leone Thrace circa annum Christi 470 obijt*, exstat in Codice XImo, num. 22.

34. ANONYMI cujusdam Autoris *Vita S. Auxibij, Episcopi Soliorum in Cypro*, exstat in Codice XImo, num. 29.

35. ANONYMI cujusdam incerti Autoris *Martyrium S. Barbaræ Virginis* exstat in Codice XXVIIIvo, num. 2.

36. ANONYMI cujusdam Autoris *Fragmentum Martyrij S. Barbaræ* exstat in Codice XXXVIto, num. 1.

37. ANONYMI cujusdam Autoris *Martyrium S. Barbaræ* exstat in Codice XXXVIIIvo, num. 16.

38. ANONYMI cujusdam Autoris *Martyrium S. Barlaami Cæsareæ in Cappadociâ* exstat in Codice XIXno, num. 19.

39. ANONYMI cujusdam Autoris *Vita S. Basilij Magni sub specioso Amphilochij Iconiensis nomine* exstat in Codice XXXVto, num. 1.

40. ANONYMI cujusdam Autoris *Martyrium Sanctæ Martyris Bassæ & filiorum ejus Theognidis vel Theogonij, Agapij, & Pisti sive Fidelis*, exstat in Codice XIVto, num. 53.

41. ANONYMI cujusdam Autoris *Martyrium S. Blasij, Episcopi Sebastiæ in Cappadociâ*, exstat in Codice XVto, num. 21.

42. ANONYMI cujusdam Autoris *Commemoratio Callinici Patriarchæ Constantinopolitani, qui A.C. 691 electus, & A. 703 ab Imp. Justiniano Secundo sive Rhinothmeto, cùm is Constantinopolim recuperâsset, effossis oculis Romam in exilium missus est, ibique in aliquo muro inclusus, miserè obijt*, exstat in Codice XIVto, num. 61.

43. ANONYMI cujusdam Autoris *Martyrium S. Charalampij Presbyteri, qui A.C. 202 sub Imp. Septimio Severo Antiochiæ in Pisidiâ passus est*, exstat in Codice XImo, num. 17.

44. ANONYMI cujusdam Autoris *particula extrema perexigua*

gua Vitæ, rerumque gestarum, & Miraculorum Sanctorum Confessorum Asianorum Anargyrorum Cosmæ & Damiani, filiorum Theodotes, exstat in Codice XIXno, num. 1.

45. ANONYMI cujusdam Autoris *Narratio quatuor Miraculorum, à Sanctis Anargyris Cosmâ & Damiano Asianis, quorum memoria die primo Novembris colitur, editorum*, exstat in Codice XIXno, num. 2.

46. ANONYMI cujusdam Autoris *Acta Sanctorum Confessorum Asianorum Anargyrorum Cosmæ & Damiani, filiorum Theodotes*, exstant in Codice XXXVIIIvo, num. 15.

47. ANONYMI cujusdam Autoris *Historia Vitæ, Conversationis & Miraculorum Sanctorum Anargyrorum Asianorum Cosmæ & Damiani, filiorum Theodotes*, exstat in Codice XLmo, num. 24.

48. ANONYMI cujusdam Autoris *Narratio de Exaltatione Sanctæ Crucis sub Imp. Constantino Magno per matrem ipsius S. Helenam* exstat in Codice XXXIVto, num. 7.

49. ANONYMI cujusdam Autoris *Narratio Inventionis S. Crucis per S. Helenam, Imp. Constantini Magni matrem*, exstat in Codice XXXVIIIvo, num. 13.

50. ANONYMI cujusdam Autoris *Narratio de Inventione S. Crucis & Clavorum Christi per S. Helenam, Imp. Constantini M. matrem*, exstat in Codice XLmo, num. 19.

51. ANONYMI cujusdam Autoris *Vita S. Dalmati, seu potiùs Dalmatij, Archimandritæ sive Abbatis Constantinopolitani*, exstat in Codice XIVto, num. 7.

52. ANONYMI cujusdam Autoris synchroni *Vita S. Danielis Stylitæ* exstat in Codice XXVIIIvo, num. 9.

53. ANONYMI cujusdam Autoris *Certamen Sanctorum decem Martyrum, Gregorij, Juliani, Marciani, Joannis, Jacobi, Alexij, Demetrij, Leontij, Photij, Petri, & beatæ Mariæ Patriciæ, sub Imp. Leone Isauro, propter Imaginem Christi Constantinopoli in Portâ æneâ*, exstat in Codice XIVto, num. 16.

54. ANONYMI cujusdam Autoris *Oratio encomiastica in S. Martyrem Diomedem, professione Medicum, qui sub Imp. Diocletiano Nicææ in Bithyniâ pro fide Christi gladio cæsus est*, exstat in Codice XIVto, num. 41. *Item alia Epitome Martyrij ejusdem S. Martyris Diomedis* exstat ibidem num. 43.

55. ANONYMI cujusdam Autoris *Martyrium S. Dosæ Presbyteri & S. Iæ Virginis in Perside sub Rege Sapore* exstat in Codice XIVto, num. 8.

56. ANO-

56. ANONYMI cujusdam Autoris *Martyrium S. Eleutherij sub Imp. Maximiano* exstat in Codice XIVto, num. 9.

57. ANONYMI cujusdam Autoris *Martyrium Sanctorum Martyrum Eugenij & Macarij, fratrum germanorum*, exstat in Codice XImo, num. 32.

58. ANONYMI cujusdam Autoris *Martyrium S. Euphemiæ* exstat in Codice XVto, num. 4.

59. ANONYMI cujusdam Autoris *Vita & Conversatio S. Euphrosynæ Virginis, & sub ficto Smaragdi nomine Monachi, ac patris ejus Paphnutij*, exstat in Codice XXXIVto, num. 19.

60. ANONYMI cujusdam Autoris *Epitome Martyrij Sancti Martyris Eupli vel Euplij sub Impp. Diocletiano & Maximiano* exstat in Codice XIVto, num. 24.

61. ANONYMI cujusdam Autoris synchroni *Historia Vitæ & Martyrij S. Eustathij, aliàs Placidi vel Placidæ dicti, & filiorum ejus Agapii & Theopisti, atque uxoris ejusdem Theopistes*, exstat in Codice XXXIVto, num. 13.

62. ANONYMI cujusdam Autoris *Martyrium Sanctorum Flori & Lauri*, exstat in Codice XIVto, num. 46.

63. ANONYMI cujusdam Autoris *Narratio Miraculi, editi tempore Imp. Theodosij Magni à S. Georgio Martyre, quomodo is Theopisto agricolæ ejúsque uxori Eusebiæ, non sólùm restituerit perditos boves, verùm etiam eosdem, tanquam conviva, invisere dignatus sit, & ex pauperrimis reddiderit valdè divites*, exstat in Codice XXXIIItio, num. 3.

64. ANONYMI cujusdam Autoris synchroni *Narratio admirandi Miraculi, à Sancto Magno-Martyre Georgio editi in puerum Paphlagonem captivum, nomine Georgium, qui beneficio illius præter omnem spem servatus, & à captivitate Bulgaricâ liberatus est*, exstat in Codice XXXIVto, num. 9.

65. ANONYMI cujusdam Autoris synchroni *Martyrium Sancti Martyris Georgij Limniotæ Monachi sub Imp. Leone Isauro* exstat in Codice XIVto, num. 63.

66. ANONYMI cujusdam Autoris *Vita & Res gestæ S. Gregorij Episcopi Agrigentini in Siciliâ* exstant in Codice XXmo, num. 5.

67. ANONYMI cujusdam Autoris *Martyrium Sanctorum Guriæ & Samonæ* exstat in Codice XIXno, num. 16.

68. ANONYMI cujusdam Autoris *Oratio de magno quodam Miraculo, paulo ante ætatem suam à Sanctis Martyribus Guriâ, Samonâ & Abibo Edessæ edito, & à Presbytero quodam synchrono & præ-*

sente,

ſente, Eulogij Epiſcopi Edeſſeni juſſu, literis mandato, exſtat in Codice XIXno, num. 18, & in Codice XXmo, num. 1.

69. ANONYMI cujuſdam Autoris *Epitome Martyrij Sanctorum Martyrum Hermæ, Serapionis & Polyæni*, exſtat in Codice XIVto, num. 49.

70. ANONYMI cujuſdam Autoris *Commemoratio Sancti Hoſij vel Oſij, Epiſcopi Cordubæ in Hiſpaniâ, qui Sancto Concilio Nicæno primo A. C. 325 præfuit, & circa annum 359 mortuus eſt*, exſtat in Codice XIVto, num. 69.

71. ANONYMI cujuſdam Autoris *Vita, Res geſtæ & Martyrium S. Hypatij, Epiſcopi Gangrenſis in Paphlagoniâ*, exſtat in Codice XIXno, num. 15.

72. ANONYMI cujuſdam Autoris *Martyrium S. Hypatij, Gangrenſis in Paphlagoniâ Epiſcopi*, exſtat in Codice XXXVIto, num. 14.

73. ANONYMI cujuſdam Autoris *Narratio de ſanctis & venerandis Imaginibus, & cur primâ Dominicâ Quadrageſimæ annua earum celebretur memoria*, exſtat in Codice XXXIIdo, num. 10.

74. ANONYMI cujuſdam Autoris, *qui ſub Imp. Conſtantino Porphyrogenito vixit, Additamentum ad illius Orationem de Sanctæ Non-manufactæ Imaginis Chriſti Edeſſenæ translatione in Vrbem Conſtantinopolitanam; quo narratur, quibus cærimonijs jam memorata Sancta Imago, priuſquam ea Conſtantinopolim transferretur, ab incolis Vrbis Edeſſæ quotannis publicè culta fuerit*; exſtat in Codice XIVto, num. 40.

75. ANONYMI cujuſdam Autoris *Oratio hiſtorica, habita in memoriam ingentis Miraculi, quod Conſtantinopoli contigit per Imaginem quandam Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, in Puteo Magnæ Eccleſiæ S. Sophiæ collocatam, quæ à Judæo gladio icta, copioſum effudit ſanguinem*, exſtat in Codice XXXIIdo, num. 12.

76. ANONYMI cujuſdam Autoris *Vita & Obitus S. Joannis Baptiſtæ* exſtat in Codice XIVto, num. 75.

77. ANONYMI cujuſdam Autoris ſynchroni *Narratio ſecundùm traditionem cujuſdam MARCELLI, Monaſterij alicujus juxta Emeſenam Phœniciæ Vrbem Archimandritæ ſive Abbatis, de Inventione Capitis S. Joannis Baptiſtæ & Præcurſoris Domini Hieroſolymis, ejúſque Revelatione in jam memoratâ Vrbe Emeſenâ A. C. 453*, exſtat in Codice XImo, num. 34.

78. ANONYMI cujuſdam Autoris *Deſcriptio ſolennitatis, quæ celebratur Florentiæ in Feſto S. Joannis Baptiſtæ*, exſtat in Codice LXImo, num. 2; & in Codice LXIIdo.

79. ANONYMI cujuſdam Autoris *Narratio fabuloſa græco-barbara de Actis & Viſionibus quibuſdam admirandis, quas vidit S. Joannes Apoſtolus & Evangeliſta, cùm primùm Chriſtus Petro & Jacobo apparuit,* exſtat in Codice XXXIVto, num 8.

80. ANONYMI cujuſdam Autoris *Narratio de S. Joanne Apoſtolo & Evangeliſtâ* exſtat in Codice XXXVIto, num. 4.

81. ANONYMI cujuſdam antiqui Autoris *Vita S. Joannis Chryſoſtomi, Archiepiſcopi Conſtantinopolitani,* exſtat in Codice XXVIImo.

82. ANONYMI cujuſdam Autoris ſynchroni *Vita S. Joannis Calybetæ, hoc eſt, Sub tugurio habitantis,* exſtat in Codice XVto, num. 20.

83. ANONYMI cujuſdam Autoris ſynchroni *Vita S. Joannis Calybetæ* exſtat in Codice XLmo, num. 27. Eſt autem eadem atque præcedens.

84. ANONYMI cujuſdam Autoris *Martyrium S. Irenæ* exſtat in Codice XXImo, num. 2.

85. ANONYMI cujuſdam Autoris *Martyrium S. Irenæi, Epiſcopi Sirmij in Pannoniâ Inferiori,* exſtat in Codice XIVto, num. 57.

86. ANONYMI cujuſdam Autoris *Epitome Martyrij Sanctorum duorum Martyrum Irenæorum, nempe Sirmienſis in Pannoniâ & Lugdunenſis in Galliâ,* exſtat in Codice XIVto, num. 58.

87. ANONYMI cujuſdam Autoris *Martyrium Sanctorum Martyrum Leonis & Paregorij Pataris in Lyciâ* exſtat in Codice XImo, num. 28.

88. ANONYMI cujuſdam Autoris *Martyrium S. Lucij* exſtat in Codice XIVto, num. 56.

89. ANONYMI cujuſdam Autoris *Martyrium S. Martyris Mamantis* exſtat in Codice XVto, num. 2.

90. ANONYMI cujuſdam Autoris *Vita & Martyrium S. Marcelli Epiſcopi Apameæ in Syriâ* exſtat in Codice XIVto, num. 27.

91. ANONYMI cujuſdam Autoris *Martyrium S. Marini Senis, Anazarbo in Ciliciâ oriundi,* exſtat in Codice XIVto, num. 18.

92. ANONYMI cujuſdam Autoris incerti *Vita, Converſatio & Miracula S. Martini Epiſcopi Turonenſis in Galliâ* exſtant in Codice XIXno, num. 8.

93. ANONYMI cujuſdam Autoris ſynchroni *Vita S. Martiniani Eremitæ in Palæſtinâ, qui circa finem ſeculi poſt Chriſtum quarti ſub Imp. Theodoſio Magno ejúſque filijs Arcadio & Honorio floruit,* exſtat in Codice XImo, num. 21.

94. ANO-

94. ANONYMI cujuſdam Autoris *Oratio in S. Apoſtolum Matthæum* exſtat in Codice XIVto, num. 21.

95. ANONYMI cujuſdam Autoris *Acta & Martyrium S. Apoſtoli & Evangeliſtæ Matthæi* exſtant in Codice XIXno, num. 21.

96. ANONYMI cujuſdam Autoris *Martyrium S. Mauricij & ſeptuaginta cum eo militum ac diſcipulorum Apamææ in Syriâ* exſtat in Codice XImo, num. 31.

97. ANONYMI cujuſdam Autoris *Epitome Certaminis S. Maximi Monachi & Confeſſoris, qui cùm adverſus Monotheletas ſtrenuè decertaret, à Conſtante Imperatore hæretico, præciſis manibus ac linguâ, in Cherſoneſum relegatus, ſpiritum reddidit A. C. 662*, exſtat in Codice XIVto, num. 26.

98. ANONYMI cujuſdam Autoris *Vita S. Menæ ſeu Mennæ, Patriarchæ Conſtantinopolitani ſub Imp. Juſtiniano Primo ſive Magno*, exſtat in Codice XIVto, num. 68.

99. ANONYMI cujuſdam Autoris *Martyrium S. Menæ vel Mennæ Cotyææi in Phrygiâ* exſtat in Codice XIXno, num. 9.

100. ANONYMI cujuſdam Autoris *Martyrium Sanctorum Menæ ſeu Mennæ, Hermogenis & Eugraphi* exſtat in Codice XXVIIIvo, num. 8.

101. ANONYMI cujuſdam Autoris *Vita S. Myronis, Epiſcopi Rhauci ſeu Rhauciæ, Vrbis Inſulæ Cretæ*, exſtat in Codice XIVto, num. 20. *Eadem Narratio* exſtat etiam ibidem num. 44.

102. ANONYMI cujuſdam Autoris *Epitome Martyrij S. Martyris Myronis, Presbyteri Achæi*, exſtat in Codice XIVto, num. 45.

103. ANONYMI cujuſdam Autoris *Martyrium S. Neophyti* exſtat in Codice XXXImo, num. 17.

104. ANONYMI cujuſdam Autoris *Martyrium S. Nicetæ, filij Imp. Maximiani*, exſtat in Codice XVto, num. 3.

105. ANONYMI cujuſdam Autoris *Martyrium S. Nicetæ Gotthi* exſtat in Codice XXXVIto, num. 2.

106. ANONYMI cujuſdam Autoris *Narratio Miraculi cujuſdam, à S. Nicolao, Myrenſi in Lyciâ Epiſcopo, editi*, exſtat in Codice XXVIIIvo, num. 4.

107. ANONYMI cujuſdam Autoris *Narratio Vitæ, Converſationis, & Miraculorum S. Nicolai, Myrenſis in Lyciâ Epiſcopi*, exſtat in Codice XXVIIIvo, num. 6.

108. ANONYMI cujuſdam Autoris *Vita & Converſatio S. Nicolai, Myrenſis in Lyciâ Epiſcopi*, exſtat in Codice XXXVIto, num. 9.

109. ANONYMI cujusdam Autoris *Narratio Miraculi, à S. Nicolao, Myrensi in Lyciâ Episcopo, editi, quo Imp. Constantini Magni tres innocentes Stratopedarchæ ab injusto supplicio liberati sunt*, exstat in Codice XXXVIto, num. 10.

110. ANONYMI cujusdam Autoris *Martyrium S. Onesimi, Episcopi Ephesini, S. Apostoli Pauli discipuli, qui A. C. 109 Romæ lapidatus est*, exstat in Codice XImo, num. 23.

111. ANONYMI cujusdam Autoris *Martyrium Sanctæ Parasceves, Virginis & Martyris*, exstat in Codice XXXIVto, num. 12.

112. ANONYMI cujusdam Autoris *Vita S. Petri Principis Apostolorum* exstat in Codice XXXIIdo, num. 14.

113. ANONYMI cujusdam Autoris *Acta & Miracula Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, quomodo Romæ sub Imp. Nerone passi sint*, exstant in Codice XXXVIto, num. 12.

114. ANONYMI cujusdam Autoris ferè synchroni *Vita & Conversatio S. Pauli Thebæi, primi Eremitæ in Ægypto*, exstat in Codice XXXImo, num. 22.

115. ANONYMI cujusdam Autoris incerti *Acta & Martyrium S. Apostoli Philippi* exstant in Codice XIXno, num. 14.

116. ANONYMI cujusdam Autoris *Vita S. Pœmenis, Anachoretæ & Abbatis in Thebaide*, exstat in Codice XIVto, num. 70.

117. ANONYMI cujusdam Autoris *Index antiquus græcus Summorum Pontificum Romanorum* exstat in Codice XLVIIIvo, num. 17.

118. ANONYMI cujusdam Autoris *Historia Martyrij Sanctorum Quadraginta Martyrum Sebastenorum* exstat in Codice XXXIIdo, num. 1.

119. ANONYMI cujusdam Autoris *Martyrium S. Sadoth Episcopi & centum viginti octo ejus sociorum in Perside sub Rege Persarum Sapore Juniore A. C. 344* exstat in Codice XImo, num. 30.

120. ANONYMI cujusdam Autoris *Narratio de Martyrio & manifestatione Resurrectionis Sanctorum Septem Puerorum, Ephesi dormientium*, exstat in Codice XXXVIto, num. 5.

121. ANONYMI cujusdam Autoris *Martyrium Sanctorum Martyrum Severi & Memnonis in Vrbe Thraciæ Bizyâ, & aliorum quorundam Sanctorum Martyrum Philippopoli*, exstat in Codice XIVto, num. 60.

122. ANONYMI cujusdam Autoris *finis Martyrij S. Severiani* exstat in Codice XIXno, num. 6.

123. ANONYMI cujusdam incerti Autoris *Vita S. Silvestri, primi*

primi ejus nominis Papæ Romani, qui A. C. 314 Kal. Febr. electus est, & A. 335 d. ult. Decemb. obijt, exſtat in Codice XXXImo, num. 2.

124. ANONYMI cujuſdam Autoris *Epitome Martyrij Sanctorum Martyrum Xyſti ſive Sixti, ſecundi ejus nominis Papæ Romani, Laurentij Diaconi, & Hippolyti Tribuni*, exſtat in Codice XIVto, num. 19. *Item alia ejuſdem Certaminis Narratio* ibidem num. 22.

125. ANONYMI cujuſdam Autoris *Martyrium S. Stephani I Papæ, qui A. C. 257 paſſus eſt*, exſtat in Codice XIVto, num. 76.

126. ANONYMI cujuſdam Autoris *Martyrium Sanctorum Stratonis, Philippi, & Eutychiani*, exſtat in Codice XIVto, num. 47.

127. ANONYMI cujuſdam Autoris *Martyrium S. Suſannæ, filiæ Artemij Sacerdotis idolorum*, exſtat in Codice XXXVIto, num. 13.

128. ANONYMI cujuſdam Autoris *Commemoratio S. Symeonis Stylitæ Senioris* exſtat in Codice XVto, num. 1.

129. ANONYMI cujuſdam Autoris *Vita & Converſio S. Taiſiæ ſeu Thaiſiæ meretricis* exſtat in Codice XXXIIdo, num. 3.

130. ANONYMI cujuſdam Autoris *Acta & Obitus Sancti Apoſtoli Thaldæi, unius ex ſeptuaginta Chriſti diſcipulis, quibus etiam Epiſtola Abgari ad Chriſtum inſerta eſt*, exſtant in Codice XIVto, num. 52.

131. ANONYMI cujuſdam Autoris ſynchroni & præſentis *Martyrium S. Theodori cognomine Tironis vel Tyronis, qui ſub Imp. Maximiano A. C. 304 paſſus eſt*, exſtat in Codice XImo, num. 25.

132. ANONYMI cujuſdam Autoris ſynchroni & præſentis *Martyrium S. Theodori cognomine Tyronis vel Tironis* exſtat in Codice XXXVIIIvo, num. 28. Eſt autem illud idem atque præcedens.

133. ANONYMI cujuſdam Autoris *Narratio alicujus Miraculi S. Theodori Tyronis* exſtat in Codice XXXVIto, num. 8.

134. ANONYMI cujuſdam Autoris *Martyrium S. Titionis vel Tationis Martyris* exſtat in Codice XIVto, num. 62.

135. ANONYMI cujuſdam Autoris *Vita S. Tryphonis Campſadenſis* exſtat in Codice XImo, num. 2.

136. ANONYMI cujuſdam Autoris *Martyrium S. Vrſicini vel Vrſicij* exſtat in Codice XIVto, num. 23.

137. ANONYMI cujuſdam Autoris *Oratio encomiaſtica in S. Zachariam, patrem S. Joannis Baptiſtæ*, exſtat in Codice XVIto, num. 6.

138. ANONYMI cujuſdam Autoris *Notitia ſeptem Conciliorum Oecumenicorum, ex varijs Scriptis collecta*, exſtat in Codice XLVto, num. 44.

139. ANONYMI cujusdam Autoris *Recensio compendiaria Conciliorum ab Orthodoxis & ab Hæreticis celebratorum, in duas Classes distincta, & circa annum Christi 652, quo ipse vixit, desinens,* exstat in Codice XLVto, num. 46.

140. ANONYMI cujusdam Autoris *Notitia Sanctorum Conciliorum Generalium & Provincialium usque ad Concilium Oecumenicum quintum inclusivè* exstat in Codice XLVto, num. 47.

141. ANONYMI cujusdam Autoris *Epitome Historiæ Conciliorum* exstat in Codice XLVIIIvo, num. 9.

142. ANONYMI cujusdam Autoris *Narratio brevis de Septem Concilijs Oecumenicis; simul etiam de Pseudo-Concilio Oecumenico Octavo, Constantinopoli sub Imp. Basilio Macedone & Photio Patriarchâ habito; & de Pseudo-Concilio Constantinopolitano, contra Barlaamum & Acindinum sub Impp. Andronico & Joanne Paleologo A. C. 1341 celebrato;* exstat in Codice LIIItio, num. 30.

143. ANONYMI cujusdam Autoris *Tabula synoptica septem Conciliorum Oecumenicorum* exstat in Codice LIVto, num. 3.

144. ANONYMI cujusdam Autoris *Epistola, Constantinopoli scripta ad Martyrium Episcopum Antiochenum, quomodo recipiendi sint hæretici, ad Catholicam Ecclesiam se convertentes,* exstat in Codice XLIVto, num. 36; & in Codice XLVto, num. 31. *Martyrius* ille cœpit esse Episcopus Antiochenus A. C. 458, & A. 471 Episcopatu se abdicavit.

145. ANONYMI cujusdam Autoris *Epistola ad Lucam quendam, quâ demonstrare annititur, Nomocanonem illum, qui Joanni Nesteutæ sive Jejunatori, Patriarchæ Constantinopolitano, attribuitur, non esse ipsius, sed cujusdam alterius,* exstat in Codice XLVto, num. 59.

146. ANONYMI cujusdam Autoris *Annotationes quædam miscellaneæ Historicæ & Canonicæ, inter quas primum obtinet locum Narratio de Serapione quodam Sene,* exstat in Codice XLVIIIvo, num. 15.

147. ANONYMI cujusdam Autoris *Fragmentum aliquod Canonicum de gradibus nuptiarum* exstat in Codice Lmo, num. 4.

148. ANONYMI cujusdam *Præpositi monastici Epistola ad perfectum quendam & sapientem Senem ascetam de Quæstionibus varijs monasticis, ad Jejuniorum præcipuè & Festorum annuorum observationem pertinentibus; simul & ejusdem Senis Responsio, cui integrum Calendarium Ecclesiasticum in fine insertum est;* exstat in Codice LIIdo, num. 13.

149. ANONYMI cujusdam *Diploma sacrum, A. C. 1429 datum,* exstat in Codice LIIItio, num. 40.

150. ANO-

150. ANONYMI cujusdam Autoris *Canon Paschalis, sive Calendarium Ecclesiasticum Græcum ab A. C. 1430 usq; ad A. 1473,* exstat in Codice LIIItio, num. 32.

151. ANONYMI cujusdam Autoris *Epitome de Opinionibus Hæresiarcharum* exstat in Codice LIIdo, num. 9.

152. ANONYMI cujusdam Autoris *Narratio de Structurâ Magnæ Ecclesiæ, sive Templi Constantinopolitani S. Sophiæ* exstat in Codice Lmo, num. 2.

153. ANONYMI cujusdam Autoris *Catalogus Officiorum Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ* exstat in Codice LIIdo, num. 2; & in Codice LIIItio, num. 2.

154. ANONYMI cujusdam Autoris *Catalogi duo Officiorum Magnæ Ecclesiæ & Aulæ Constantinopolitanæ* exstant in Codice LIIItio, num. 17.

155. ANONYMI cujusdam Autoris *Annotatio de Titulo & Dignitate Chartophylacis* exstat in Codice XLVIIIvo, num. 3.

156. ANONYMI cujusdam Autoris *Expositio modi scribendarum literarum à Patriarchâ Constantinopolitano & ad Patriarcham Constantinopolitanum, simul etiam Ordinis Metropolium, Patriarchali Throno Constantinopolitano subjectarum, composita A. C. 1387,* exstat in Codice LImo, num. 1; & in Codice LIIItio, num. 25.

157. ANONYMI cujusdam Autoris *Oratio ad Deum pro salute & prosperitate Imperatorum Constantinopolitanorum* exstat in Codice LIIItio, num. 39.

158. ANONYMI cujusdam *Annotatio canonica, quòd ipsi Imperatori non liceat mutare Thronos Ecclesiasticos,* exstat in Codice LIIItio, num. 10.

159. ANONYMI cujusdam Autoris *Observationes quædam canonicæ de Privilegijs Imperatoris in rebus ecclesiasticis, & de solutione matrimonij,* exstant in Codice LIIItio, num. 11.

160. ANONYMI cujusdam Autoris *Epitome Historiæ obsidionis Vrbis Constantinopolitanæ per Persas & Abâres seu Abăros, atque liberationis ejusdem auxilio Beatissimæ Virginis Deiparæ,* exstat in Codice XIVto, num. 17.

161. ANONYMI cujusdam Autoris *Narratio de irritâ Constantinopoleos obsidione per Agarenos sive Saracenos sub Imperio Leonis Isauri, cognomine Cononis & Iconomachi,* exstat in Codice XIVto, num. 42.

ANTHEON, *Episcopus Arsinoes;* vide lit. P, ubi agitur de PETRO *Cnapheo sive Fullone.*

AN-

ANTIMACHVS; vide MARCVS ANTONIVS.

Imp. ANTONINVS *Philosophus;* vide MARCVS.

Sanctorum APOSTOLORVM *Canones octoginta quinque, cum antiquis Scholijs græcis,* exſtant in Codice XLIVto, num. 2. *Eorundem Constitutiones per S. Clementem* exſtant in Codice XLVto, num. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9. *Eorundem Constitutiones per Hippolytum* exſtant ibidem num. 2.

ARCHIPPI, *Prosmonarij ſive Custodis Templi S. Michaelis Archangeli Chonis ſive Coloſſis in Phrygiâ, Narratio Miraculi, ab eodem S. Archangelo ibi editi,* exſtat in Codice XXXVIIIvo, num. 1.

ASCLEPIADES, *Epiſcopus Trallium;* vide lit. P, ubi agitur de PETRO *Cnapheo ſive Fullone.*

S. ASTERII, *Amaſeæ in Ponto Epiſcopi,* qui circa annum Chriſti 400 potiſſimùm floruit, *Oratio encomiaſtica in S. Martyrem Phocam* exſtat in Codice XVIto, num. 22. *Ejuſdem Encomium in Sanctos Martyres* exſtat in Codice XXXVto, num. 4.

ATHANASII, *ſervi S. Catharinæ Virginis & Martyris, Martyrium jam memoratæ S. Catharinæ* exſtat in Codice XLmo, num. 6.

S. ATHANASII *Magni, Archiepiſcopi Alexandrini,* qui A. C. 373 obijt, *Fragmentum quoddam Canonicum de Jejunio* exſtat in Codice XXXIIItio, num. 9. *Ejuſdem Epiſtola Canonica ad Ammun Monachum* exſtat bis in Codice XLIVto, num. 22 & 32. *Ejuſdem Epiſtola ad Rufinianum Epiſcopum* exſtat ibidem num. 33. *Ejuſdem Epiſtola Canonica ad Ammun, & ex ejuſdem Epiſtolâ feſtali trigeſimâ nonâ fragmentum,* exſtant in Codice XLVto, num. 25. *Ejuſdem Epiſtola ad Rufinianum Epiſcopum* exſtat ibidem num. 43. *Ejuſdem Fragmentum Canonicum de abſtinendo à concubitu cum propriâ uxore ante ſacram Communionem* exſtat in Codice XLVto, num. 63. *Ejuſdem Epiſtola ad Rufinianum* exſtat in Codice LIIItio, num. 26.

ATHANASII *Junioris,* qui circa annum Chriſti 765 floruit, & vulgò cum *S. Athanaſio Magno,* Archiepiſcopo Alexandrino, perperàm confunditur, *Hiſtoria Miraculi, quod jam memorato A. C. 765 ſub Imp. Conſtantino Copronymo contigit Beryti per Imaginem Chriſti, quæ à Judæis per ludibrium crucifixa, verum ex latere ſuo emiſit ſanguinem & aquam,* exſtat in Codice XXXImo, num. 12; & in Codice XXXIIdo, num. 11. Ejuſdem *Narratio de Melchiſedecho & de Loto* exſtat in Codice XXXIVto, num. 11.

AVGARVS; vide ABGARVS vel AGBARVS.

BALSA-

B.

BALSAMO; vide THEODORVS.

S. BASILII *Magni*, *Cæsareæ in Cappadociâ Archiepiscopi*, qui A.C. 378 obijt, *Oratio in Ingressum Jejuniorum* exstat in Codice XVto, num. 26. *Ejusdem S. Basilij Oratio encomiastica in S. Martyrem Barlaamum* exstat in Codice XIXno, num. 20. *Ejusdem Oratio encomiastica in S. Gordium Martyrem* exstat in Codice XXXImo, num. 3. *Ejusdem Oratio exhortatoria ad Baptismum* exstat ibidem num. 4. *Ejusdem Quæstiones & Definitiones quædam Theologicæ* exstant in Codice XXXIIItio, num. 4. *Ejusdem Fragmentum quoddam de Jejunio* exstat ibidem num. 9. *Ejusdem Oratio adhortatoria ad Baptismum* exstat in Codice XLmo, num. 9. *Ejusdem Epistolæ tres Canonicæ ad Amphilochium Iconiensem* exstant in Codice XLIVto, num. 23. *Ex ejusdem S. Basilij ad eundem Amphilochium Epistolâ quâdam Fragmentum canonicum de differentiâ ciborum contra Encratitas* exstat ibidem num. 24. *Ejusdem Epistola ad Diodorum Episcopum Tarsensem* exstat ibidem num. 25. *Ejusdem Epistola ad Gregorium Presbyterum, ut mulierem cohabitantem à se dimittat*, exstat ibidem num. 26. *Ejusdem Admonitio ad Chorepiscopos, ne sine ipso fiant ministri*, exstat ibidem num. 27. *Ejusdem Epistola ad Episcopos sibi subjectos, ne pecunijs ordinent*, exstat ibidem num. 28. *Ex ejusdem Opere de Spiritu Sancto ad Amphilochium Fragmenta duo* exstant ibidem num. 29. *Eadem ejusdem diversa Scripta Canonica* exstant in Codice XLVto, num. 26. *Ex ejusdem Epistolâ ad S. Cæsarium, & de Sanctâ Communione, Excerptum* exstat in Codice LIIdo, num. 10. *Ejusdem S. Basilij Magni Rescriptum ad Imp. Juliani Apostatæ Epistolam* exstat in Codice LIIItio, num. 29. *Ejusdem Præceptum ad Sacerdotem de divinâ Liturgiâ* exstat in Codice LVto, num. 3. *Ejusdem Symbolum Fidei* exstat in Codice LVIIIvo, num. 2.

S. BASILII, *Seleuciæ in Isauriâ Episcopi*, qui A.C. 451 Concilio Generali Chalcedonensi interfuit, *Oratio in Transfigurationem Christi* exstat in Codice XIVto, num. 13. *Ejusdem Oratio in Decollationem S. Joannis Baptistæ* exstat ibidem num. 74.

BATATZES; vide *Imp.* JOANNES *Ducas*.

BLASTARES; vide MATTHÆVS.

BESSARIONIS *Trapezuntini*, *S. R. E. Cardinalis Episcopi Tusculani*, & *post captam Constantinopolim à Pio II Papâ Patriarchæ Constantinopolitani titulo ornati*, *Epistola exhortatoria generalis ad omnes Græcos, tàm ecclesiasticos quàm seculares, de præstandâ obedi-*

entiâ Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, & de susceptione Synodi Florentinæ, & de electione suâ in Patriarcham Constantinopolitanum, data Viterbij sexto Cal. Junij A.C. 1463, exstat in Codice LXImo, num. 6; & in Codice LXIIdo.

C.

CABASILAS; vide NICOLAVS.

S. CÆLESTINVS I *Papa*, qui A.C. 423 electus est, & A. 432 obijt; Vide lit. C, ubi agitur de CONCILIO *Ephesino Oecumenico tertio.*

CALENDARIVM *Ecclesiasticum Græcum totius anni ab initio Septembris usque ad finem Augusti* exstat in Codice LIIdo, num. 13.

CHRYSOBERGES; vide LVCAS.

S. CLEMENTIS, *primi ejus nominis Pontificis Romani*, qui A.C. 100 Martyr obijt, *Epitome supposititia de Gestis & Peregrinationibus Sancti Petri, Apostolorum Principis, ad S. Jacobum Episcopum Hierosolymitanum; quâ simul etiam ipsius S. Clementis Vita comprehenditur;* exstat in Codice XXmo, num. 7. *Eadem Clementina Epitome de Gestis S. Petri, cum insertâ Vitâ ipsius S. Clementis, & subjunctâ ejusdem Vitæ Continuatione,* exstat in Codice XXImo, num. 1. *Ejusdem Definitiones quædam Ecclesiasticæ* exstant in Codice XXXIIItio, num. 4. *Ejusdem Constitutiones Apostolicæ* exstant in Codice XLVto, num. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9. Item in Codice XLVIto, num. 1; ut & in Codice XLVIImo, num. 1.

1. CONCILII *Carthaginensis tertij, A.C. 256 à S. Cypriano Episcopo Carthaginensi & Martyre celebrati, Acta & Canones* exstant in Codice XLVto, num. 36.

2. CONCILII *Ancyrani, A.C. 314 celebrati, Canones* exstant in Codice XLIVto, num. 4; & in Codice XLVto, num. 13.

3. CONCILII *Neocæsariensis, A.C. 314 vel proximè sequente celebrati, Canones* exstant in Codice XLIVto, num. 5; & in Codice XLVto, num. 14.

4. CONCILII *Laodiceni, circa A.C. 319 vel 320 celebrati, Canones* exstant in Codice XLIVto, num. 8; & in Codice XLVto, num. 18.

5. CONCILII *Nicæni Oecumenici primi, A.C. 325 celebrati, Canones* exstant in Codice XLIVto, num. 3; & in Codice XLVto, num. 12. *Ejusdem Symbolum Fidei* exstat in Codice LVIIIvo, num. 2. Vide etiam lit. G, ubi agitur de GELASIO *Cyziceno.*

6. CON-

6. CONCILII *Gangrensis, A. C. 326, vel non multo pòst celebrati, Canones* exstant in Codice XLIVto, num. 6; & in Codice XLVto, num. 16.

7. CONCILII *Antiocheni primi, A. C. 341 celebrati, Canones* exstant in Codice XLIVto, num. 7; & in Codice XLVto, num. 17.

8. CONCILII *Sardicensis, A. C. 347 celebrati, Canones* exstant in Codice XLIVto, num. 12; & in Codice XLVto, num. 15.

9. CONCILII *Constantinopolitani primi, Oecumenici autem secundi, A. C. 381 celebrati, Canones* exstant in Codice XLIVto, num. 9; & in Codice XLVto, num. 19. *Ejusdem Symbolum Fidei* exstat in Codice LVIIIvo, num. 2.

10. *Ex Actis* CONCILII *Constantinopolitani, A. C. 394 in causâ Agapij & Bagadij celebrati, Excerpta nonnulla* exstant in Codice XLIVto, num. 14; & in Codice XLVto, num. 37.

11. CONCILII *Carthaginensis, A. C. 418, 419 & 423 celebrati, Canones & Capitula* exstant in Codice XLIVto, num. 13; & in Codice XLVto, num. 35.

12. CONCILII *Ephesini Oecumenici tertij, A. C. 431 celebrati, Canones* exstant in Codice XLIVto, num. 10; & in Codice XLVto, num. 20. *Ex ejusdem* CONCILII *Ephesini Oecumenici tertij Actis Excerpta quædam* exstant in Codice XLVIIIvo, num. 11: nempe *S. Calestini I Papæ Epistola ad S. Cyrillum Archiepiscopum Alexandrinum, & Theodoreti Episcopi Cyrensis Reprehensio nona noni Anathematismi S. Cyrilli Alexandrini, cum ejusdem S. Cyrilli Responsione. Ex ijsdem Actis Epistola S. Calestini I Papæ ad Clerum & Populum Constantinopolitanum* exstat in Codice LVIto, num. 3.

13. CONCILII *Chalcedonensis Oecumenici quarti, A. C. 451 celebrati, Canones* exstant in Codice XLIVto, num. 11; & in Codice XLVto, num. 21. *Ejusdem Concilij Acta integra* exstant in Codice LVIImo. *Ejusdem Symbolum Fidei* exstat in Codice LVIIIvo, num. 2.

14. CONCILII *Constantinopolitani, sub Gennadio Patriarchâ A. C. 459 à septuaginta tribus Episcopis celebrati, Epistola encyclica sive circularis & Subscriptiones* exstant in Codice XLIVto, num. 35; & in Codice XLVto, num. 30, sed absque Subscriptionibus.

15. CONCILII *Constantinopolitani, contra Anthimum, Severum, Zoaram aliósque Acephalos, A. C. 536 sub Imp. Justinianò Magno & Mennâ Patriarchâ Constantinopolitano celebrati, Acta integra* exstant in Codice LVIIIvo, num. 5. Ijsdem autem præmittuntur ibi *quinque diversa Symbola Fidei*: nempe *S. Gregorij Thaumaturgi,*

 S. Basilij

S. Basilij Magni, Concilij Nicani primi, Concilij Constantinopolitani primi, & Concilij Chalcedonensis.

16. CONCILII *Hierosolymitani, sub Petro Patriarchâ Hierosolymitano contra hæreticos Acephalos A. C. 536 celebrati, Acta* exstant in Codice LVIIIvo, num. 5.

17. CONCILII *Constantinopolitani secundi, Oecumenici autem quinti, A. C. 553 sub Imp. Justiniano I sive Magno celebrati, Canones quindecim adversus Origenis & sectatorum ejus hæretica dogmata* exstant in Codice XLVto, num. 33.

18. CONCILII *Constantinopolitani tertij, Oecumenici autem sexti, A. C. 680 & 681 sub Agathone Papâ & Imp. Constantino Pogonato ejúsque filijs contra Monotheletarum hæresin celebrati, Subscriptiones synodales* exstant in recensione Codicis XLIVti, num. 15. *Ejusdem Concilij Epistola synodalis ad Imp. Constantinum Pogonatum ejúsque filios Heraclium & Tiberium* exstat in Codice LVIto, num. 8. *Ejusdem Concilij Acta integra, ab AGATHONE Archidiacono & Chartophylace Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ, qui rebus gestis interfuit, collecta, disposita, & edita; simul etiam ab ANDREA Archiepiscopo Cretensi insignita & ornata Carmine Jambico centum viginti octo versuum, quod ijs, à se recognitis, præfigere dignatus est,* exstant in Codice LIXno.

19. Pseudo-CONCILII *Constantinopolitani Quini-sexti, A. C. 692, vel secundùm alios 707 celebrati, Canones* exstant in Codice XLIVto, num. 15; & in Codice XLVto, num. 38.

20. CONCILII *Nicæni secundi, Oecumenici autem septimi, A. C. 787 celebrati, Canones* exstant in Codice XLIVto, num. 16; & in Codice XLVto, num. 39. *Ejusdem Concilij Acta integra* exstant in Codice LXmo.

21. Pseudo-CONCILII *Constantinopolitani, A. C. 861 celebrati, & vulgò Primi & Secundi appellati, Canones* exstant in Codice XLIVto, num. 17; & in Codice XLVto, num. 41.

22. Pseudo-CONCILII *Constantinopolitani Quasi-Octavi, A. C. 879 celebrati, Canones* exstant in Codice XLIVto, num. 18; & in Codice XLVto, num. 42.

23. CONCILII *Constantinopolitani, in causâ unitionis Ecclesiæ circa quartas aliásque illicitas nuptias A. C. 920 celebrati, Expositio sive Commemoratio* exstat in Codice XLVto, num. 52; & in Codice XLVIIIvo, num. 10.

24. CONCILII *Ferrariensis & Florentini, A. C. 1438 & 1439 concordiæ inter Ecclesiam Occidentalem & Orientalem constituendæ*

tuendæ causâ celebrati, præsente Eugenio IV Papâ, unà cum Imperatore Constantinopolitano Joanne Palæologo & Patriarchâ Constantinopolitano Josepho, alijsque circiter centum quadraginta uno Occidentis & Orientis Episcopis, Acta integra cum Appendice exstant in Codice LXImo, num. 1, 2, 3, 4, 5, 6; item in Codicibus LXIIdo & LXIIItio. *Ejusdem Concilij Ferrariensis & Florentini Pseudo-Historia, à GENNADIO Scholario, Monacho schismatico Græco, & Ecclesiæ Occidentalis perpetuo ac infensissimo hoste, qui ante monachatum GEORGIVS Scholarius appellatus fuerat, & ante expugnationem Constantinopoleos per Turcas obijsse videtur, malignè atque injuriosè conscripta, & à Theodosio quodam, Notario Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ, A.C. 1563 ex antiquo prototypo exemplari descripta*, exstat in Codice LXIVto.

25. CONCILIA *varia*; vide lit. A, ubi agitur de ANONYMIS num. 138, 139, 140, 141, 142, 143; & lit. V, ubi agitur de VARIORVM *Constantinopolitanorum aliorúmque Patriarcharum Græcorum recentiorum varijs Synodicis alijsque Diplomatibus.*

26. CONCILIORVM *variorum Canones, aliáque varia Scripta Canonica*, exstant in Codice LIVto, num. 4.

Imp. CONSTANTINI *Magni Donatio, facta S. Silvestro Papæ*, exstat in Codice LIIItio, num. 33.

Imp. CONSTANTINI *Porphyrogeniti*, qui A.C. 912 cœpit imperare, & A. 959 obijt, *Oratio historica, narrationem continens de Non-manufactâ Imagine Christi Edessenâ, per quem, & quando, & quâ de causâ fuerit missa ad Abgarum, Edessenorum Regem & quomodo singulari Providentiâ Divinâ A.C. 944 d. 16 Augusti in Vrbem Constantinopolitanam translata sit*, exstat in Codice XIVto, num. 39. Vide etiam ANONYM. num. 74. *Ejusdem Imp. Constantini Porphyrogeniti Argumentum Tomi Vnitionis Ecclesiæ in causâ quartarum nuptiarum; simul & Narratio, quomodo Imp. Leo Sapiens quartas nuptias contrahere ausus fuerit, & quâ ratione per Tomum Vnitionis eæ abolitæ sint*, exstat in Codice LIIItio, num. 15. Vide etiam lit. C, ubi agitur de CONCILIO *Constantinopolitano, celebrato A.C. 920.*

CONSTANTINI *Acropolitæ, filij Georgij Acropolitæ Magni Logothetæ Constantinopolitani sub Imp. Michaele Palæologo I sive Seniore, Oratio in S. Martyrem Theodosiam, patriâ Constantinopolitanam, quæ sub Imp. Leone Isauro pro cultu sacrarum Imaginum Constantinopoli passa est*, exstat in Codice XXXVto, num. 2.

CONSTANTINI *Harmenopuli, Nomophylacis & Judicis Thessalonicensis*, qui circa A. C. 1345 floruit, *Epitome sacrorum & di-*

vinorum Canonum exstat in Codice LImo, num. 24. *Ejusdem Liber de Hæresibus sive Sectis* exstat ibidem num. 26. *Ejusdem Catalogi duo Officiorum Magnæ Ecclesiæ & Aulæ Constantinopolitanæ* exstant ibidem num. 28. *Ejusdem Epitome Decretorum Imppp. Constantini Porphyrogeniti, Manuelis Comneni, & Michaelis Palæologi contra deficientes, &, affectatâ tyrannide, insidias vel mortem Imperatoribus molientes*, exstat in Codice LIIItio, num. 13. *Ejusdem Epitome sacrorum & divinorum Canonum* exstat ibidem num. 20. Vide etiam lit. P, ubi agitur de PHILOTHEO *Patriarchâ Constantinopolitano.*

CONSTANTINOPOLITANI *Patriarchæ Stylus epistolaris*; vide ANONYM. num. 156.

CONSTANTINOPOLITANÆ *Magnæ Ecclesiæ Officiorum Index, cum Anonymi cujusdam Autoris Annotationibus marginalibus*, exstat in Codice XLVIIIvo, num. 4.

CONSTANTINOPOLITANÆ *Ecclesiæ Gratiarum actio annua ob Catholicæ Fidei restitutionem & eversionem hæreseos Iconomachicæ* exstat in Codice XLVIto, num. 2.

S. CYPRIANUS, *Episcopus Carthaginensis & Martyr*; vide CONCILIUM *Carthaginense tertium*,

S. CYRILLI, *Archiepiscopi Hierosolymitani, qui A.C. 386 obijt, Oratio in Occursum Christi & Purificationem Beatissimæ Virginis Deiparæ, & in Symeonem*, exstat in Codice XImo, num. 7.

S. CYRILLI *Archiepiscopi Alexandrini*, qui A.C. 431 S. Concilio Ephesino adversus Nestorium hæresiarcham nomine S. Cælestini Papæ præfuit, & A. 444, vel secundùm alios 445, obijt, *Homilia in Sanctissimam Virginem Deiparam, Ephesi contra Nestorium habita*, exstat in Codice XXXIXno, num. 12. *Ejusdem Epistolæ quatuor Canonicæ ad Maximum Diaconum Antiochenum, ad Gennadium Presbyterum & Archimandritam, ad Domnum Episcopum Antiochenum, & ad Episcopos in Libyâ & Pentapoli*, exstant in Codice XLIVto, num. 34. *Ejusdem Anathematismi duodecim contra Nestorium hæresiarcham* exstant ibidem num. 40. *Ejusdem Epistolæ duæ Canonicæ ad Domnum & ad Episcopos in Libyâ & Pentapoli* exstant in Codice XLVto, num. 29 *Ejusdem Anathematismi duodecim contra Nestorium* exstant ibidem num. 49. *Ejusdem Anathematismi duodecim contra Nestorium hæresiarcham* exstant in Codice LImo, num. 19; & in Codice LIIdo, num. 9, & quidem *cum Anonymi cujusdam Appendice de Opinionibus Hæresiarcharum.*

CYRILLI, *Monachi synchroni, Historia Vitæ S. Sabæ, celeberrimi in Palæstinâ Abbatis, qui A.C. 531 d. 5 Decembris obijt,* Ge-

Georgio Abbati Lauræ Novæ dedicata, exſtat in Codice XXVIIIvo num. 3.

CRISPINI *Lampſaceni Vita S. Parthenij, Epiſcopi Vrbis Lampſaci in Aſiâ ad Helleſpontum, qui ipſius fuit Magiſter, & ſub Imp. Conſtantino Magno floruit*, exſtat in Codice XImo, num. 14.

D.

DANIELIS *Abbatis Narratio, à Joanne Diacono quodam accepta, de puero aliquo Hebræo, à pueris Chriſtianis per luſum baptizato*, exſtat in Codice XXXIIdo, num. 18.

Ex Operibus S. DIONYSII *Areopagitæ*, qui A. C. 50 à *S. Paulo Apoſtolo* ad Chriſtianam religionem converſus, & *primus Athenienſis Epiſcopus* creatus eſt, *Excerptum de Cæremonijs funeralibus, in exſequijs piè defunctorum uſitatis*, exſtat in Codice XLVto, num. 69.

S. DIONYSII, *Archiepiſcopi Alexandrini, qui A. C. 265 obijt, Epiſtola reſponſoria ad Baſilidem de diverſis Capitibus Canonicis* exſtat in Codice XLIVto, num. 19; & in Codice XLVto, num. 23.

Ex DIONYSII *cujuſdam Epiſtolâ ad Cononem fragmentum* exſtat in Codice XLIVto, num. 3.

DIPLOMATA *ducenta & unum, pertinentia ad Originem, Incrementum, Privilegia, Donationes & Contractus Liberi Imperialis Monaſterij Beatiſſimæ Virginis Deiparæ, in monte Lembo apud Vrbem Smyrnam in Joniâ ad Mare Ægæum ſiti, & Lembi vel Lemborum cognominati, quorum primum ab Imp. Joanne Ducâ, cognomine Batatze, A. C. 1228 datum eſt*, exſtant in Codice XLVIIIvo.

DVCAS; vide *Imp.* JOANNES.

E.

S. EPHREM ſeu EPHRAIM *Syri*, qui A. C. 378 obijt, *Oratio in Patriarchas Abrahamum, Iſaacum & Jacobum* exſtat in Codice XXXVIIIvo, num. 18.

S. EPIPHANII, *Conſtantiæ ſive Salaminis in Cypro Inſulâ Epiſcopi, qui circa annum Chriſti 403 valdè ſenex obijt, Oratio in Sepulturam Chriſti, & in Joſephum ab Arimathæâ*, exſtat in Codice XXXIIdo, num. 24. *Ex ejuſdem Panario fragmentum de Genealogiâ S. Joſephi, ſponſi B. Virginis Deiparæ*, exſtat in Codice XLmo, num. 13. Vide etiam ANONYM. num. 7, & lit. I, ubi agitur de S. JOANNE *Damaſceno*.

EVAGRII *Hiſtoria ſuppoſititia Vitæ & Martyrij S. Pancratij, diſcipuli S. Petri Apoſtoli, & ab eodem ordinati Epiſcopi Tauromenij*

menij in Siciliâ, cujus discipulus & comes ipse Autor hujus Narrationis fuisse fingitur, exstat in Codice XImo, num. 38.

EVPSYCHII, *Episcopi Tyanensis, Disputatio cum Arianis in Concilio Nicæno primo habita* exstat in Codice LVIto, num. 2.

EVSEBII *Pamphili, Cæsareæ in Palæstinâ Episcopi, qui A. C. 340 obijt, Disputatio cum Arianis in Concilio Nicæno primo habita* exstat in Codice LVIto, num. 2. Vide etiam lit. S, ubi agitur de SYMEONE *Metaphraste.*

EVSTOCHII, *Diaconi Ecclesiæ Antiochenæ, Historia supposititia Martyrij S. Eusignij Antiocheni,* qui, cùm sub *Imp. Constantio Chloro,* ejúsque filio *Imp. Constantino Magno,* ac porrò sub hujus quoque filio *Imp. Constantio,* integros sexaginta annos cum singulari laude militâsset, & A. C. 362 centesimum decimum jam ætatis annum agens, *Imp. Julianum,* tanquam pietatis *Imp. Constantini Magni* atq; veræ Religionis desertorem, coram toto exercitu liberrimè redarguisset, ipsius jussu *Cæsareæ in Cappadociâ* decollatus est, cujúsque cognatus & comes ipse *Eustochius* fuisse fingitur, exstat in Codice XIVto, num. 10.

EVTYCHIANI, *Ecclesiæ Adanensis Clerici, Historia Pœnitentiæ & Conversionis S. Theophili, Oeconomi sive Vicedomini Ecclesiæ Episcopalis Adanensis in Ciliciâ Thracheâ sive Secundâ, cujus ipse Eutychianus perpetuus famulus ac comes fuit,* exstat in Codice XImo, num. 9. Contigit autem ea *S. Theophili* Pœnitentia sub *Imp. Justiniano Magno* circa A. C. 538.

F.

FAVSTVS, *Episcopus Apolloniadis;* vide lit. P, ubi agitur de PETRO *Cnapheo sive Fullone.*

FELIX II *Papa;* vide lit. P, ubi agitur de PETRO *Cnapheo sive Fullone.*

FLAVII JOSEPHI *Judæi, Hierosolymitani Sacerdotis, sectâ Pharisæi, Antiquitatum Judaicarum, viginti Libris comprehensarum, quas A. C. 93 vel 94 absolvit, Libri decem priores, cum Periochis Capitum cujusque Libri, & accuratâ supputatione temporis,* exstant in Codice IIdo. *Ejusdem Antiquitatum Judaicarum Libri viginti* exstant in Codice IIItio. *Ejusdem Historia Belli Judaici* exstat in Codice IVto. *Ejusdem Josephi Liber de Machabæis, sive de Imperio Rationis,* exstat in Codice XIVto, num. 4.

FORMVLA *sponsionis seu cautionis publicæ, quam præstare debet is, qui ordinandus est Episcopus,* exstat in Codice XLVto, num. 72.

GAZA;

G.

GAZA; vide THEODORVS.

Ex GELASII *Cyziceni, Cæsareæ Palæstinæ Episcopi*, qui sub Imp. Zenone Isaurico A. C. 476 vixit, *Libro secundo Historiæ Actorum Sancti Concilij Nicæni primi Fragmentum valdè notabile à capite duodecimo usque ad caput vigesimum tertium* exstat in Codice LVIto, num. 2.

GENNADII, *Patriarchæ Constantinopolitani*, qui A. C. 471 obijt, & *Concilij Constantinopolitani* septuaginta trium Episcoporum, A. C. 459 cum ipso contra Simoniacas corruptelas celebrati, *Epistola Encyclica sive Circularis ad omnes Metropolitanos* exstat in Codice XLIVto, num. 35; & in Codice XLVto, num. 30.

GENNADIVS *Patriarcha Constantinopolitanus*; vide GEORGIVS *Scholarius*.

GENNADII *Scholarij, Monachi schismatici Græci, & Ecclesiæ Occidentalis perpetui ac infensissimi hostis, qui ante Monachatum* GEORGIVS *Scholarius appellatus fuerat, & ante expugnationem Constantinopoleos per Turcas obijsse videtur, Pseudo-Historia Concilij Ferrariensis & Florentini, malignè atq; injuriosè conscripta, & à Theodosio quodam, Notario Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ, A. C. 1563 ex antiquo prototypo exemplari descripta*, exstat in Codice LXIVto.

GEORGII, *Archiepiscopi Alexandrini*, qui A. C. 620 d. 23 Januarij *S. Joanni Eleemosynario* in Archiepiscopatu seu Patriarchatu successit, *Vita S. Joannis Chrysostomi, Archiepiscopi Constantinopolitani*, exstat in Codice XIXno, num. 13.

GEORGII *Rhetoris, qui idem est atque Georgius Chartophylax Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ, ac posteà Metropolita sive Archiepiscopus Nicomediæ, qui circa A.C. 640 claruit, Oratio in Conceptionem S. Joannis Baptistæ, & in S. Zachariam atque S. Elisabetham ejus parentes*, exstat in Codice XVto, num. 5.

GEORGIVS *Cyprius*; vide GREGORIVS.

GEORGII *Scholarij, qui A. C. 1453 post expugnationem Vrbis Constantinopolitanæ, permissu Muhammedis IIdi, Patriarcha Constantinopolitanus electus, &* GENNADIVS *appellatus est, Epistola ad Græcos Patres Concilij Florentini de Pace deque ferendo Patriæ auxilio* exstat in Codice LXImo, num. 3. *Ejusdem Orationes tres ad totum Concilium Florentinum: quarum primâ demonstratur, quòd facienda sit unitio sive concordia dogmatica, & non pax, quæ præsenti*

tantùm rerum statui sit profutura, & quænam ea sit; secundâ agitur de tollendis talis pacis impedimentis; tertiâ, de modo talis pacis conficiendæ; exstant ibidem num. 4. *Eadem jam memorata ejusdem Georgij Scholarij Scripta* exstant etiam in Codice LXIIdo.

GEORGIVS *Scholarius;* vide GENNADIVS.

S. GERMANI, *Archiepiscopi Constantinopolitani*, qui circa annum Christi 740 obijt, *Oratio encomiastica in Sanctissimæ Virginis Deiparæ Præsentationem in Templo Hierosolymitano* exstat in Codice VIto, num. 3. *Ejusdem Oratio encomiastica in Obdormitionem Beatissimæ Virginis Deiparæ* exstat ibidem num. 6. *Ejusdem Orationes tres in Dormitionem sive Assumptionem Beatissimæ Virginis Deiparæ* exstant in Codice XIVto, num. 33, 34, 35. *Ejusdem Oratio in Sanctissimæ Virginis Deiparæ Præsentationem in Templo Hierosolymitano* exstat in Codice XLmo; num. 4.

GREGORAS; vide NICEPHORVS.

S. GREGORII, *Neocæsareæ in Ponto Episcopi*, cognomine *Thaumaturgi*, qui A. C. 265 obijt, *Epistola Canonica de ijs, qui in Barbarorum incursione idolothyta comederant, & alia quædam peccata commiserant*, exstat in Codice XLIVto, num. 21; & in Codice XLVto, num. 24. *Ejusdem Symbolum Fidei* exstat in Codice LVIIIvo, num. 2.

S. GREGORII *Nazianzeni*, sive *Nazianzi in Cappadociâ nati*, cognomine *Theologi*, primùm quidem *Episcopi Sasimorum*, posteà autem *Archiepiscopi Constantinopolitani*, qui A. C. 389 obijt, *Oratio in Nativitatem Christi* exstat in Codice VIto, num. 9. *Ejusdem Encomium in Sanctos Machabæos* exstat in Codice XIVto, num. 5. *Ejusdem Oratio in Nativitatem Christi* exstat in Codice XXXVIIIvo, num. 19; & in Codice XLmo, num. 8. *Ejusdem Fragmentum de Libris Canonicis Sacræ Scripturæ Veteris & Novi Testamenti* exstat in Codice XLIVto, num. 38. Vide etiam lit. N, ubi agitur de NICOLAO *Doxapatro*.

S. GREGORII, *Nyssæ in Cappadociâ Episcopi, S. Basilij*, Cæsareæ in Cappadociâ Archiepiscopi, fratris natu minoris, qui A.C. 395 vel 396 obijt, *Oratio in Festum Occursûs Christi & Purificationis Beatissimæ Virginis Deiparæ, & in Symeonem Justum*, exstat in Codice XImo, num. 5. *Ejusdem Encomium in S. Martyrem Theodorum Tironem* exstat ibidem num. 26. *Ejusdem S. Gregorij Oratio de Vitâ, Rebus gestis & Miraculis S. Gregorij, Neocæsareæ in Ponto Episcopi, cognomine Thaumaturgi*, exstat in Codice XIXno, num. 22; & in Codice XXmo, num. 3. *Ejusdem Epistola Canonica ad Letoium, Episcopum*

pum Melitenæ in Cappadociâ, exstat in Codice XLIVto, num. 37. *Ejusdem Fragmentum contra Manichæos* exstat ibidem num. 45. *Ejusdem Epistola ad Letoium, & Fragmentum de Sacræ Scripturæ Libris Canonicis*, exstant in Codice XLVto, num. 27 & 28.

GREGORII cujusdam *Historia Vitæ & Conversationis Magistri sui S. Basilij Junioris, Asceta, qui circa finem seculi post Christum noni sub Imp. Basilij Macedonis filijs Leone Philosopho & Alexandro Constantinopolim venit, atque ibi claruit*, exstat in Codice XXXIVto, num. 2.

GREGORII *Cyprij*, qui ante monachatum *Georgius* appellatus fuit, & A. C. 1283 circa initium Aprilis ab *Imp. Adronico Palæologo Seniore Patriarcha Constantinopolitanus* creatus est, atque in eâ Dignitate permansit usque ad annum Christi 1289, quo eam circa mensem Junium propter varias adversitates sponte suâ abdicavit, quiq; proximè sequenti anno 1290 obijt, *Oratio in Sanctum Magnum-Martyrem Georgium* exstat in Codice Xmo, num. 6. *Ejusdem Gregorij Oratio in Sanctam Martyrem Marinam* exstat ibidem num. 7. *Ejusdem Oratio in Sanctum Magnum-Martyrem Georgium* exstat in Codice XXXVto, num. 3. *Ejusdem Epistolæ centum nonaginta una, cum incerti cujusdam Autoris synchroni*, cujus nomen ob aliquot foliorum in principio defectum ignoratur, *Præfatione, Vitam seu potiùs Laudationem ejus continente*, exstant in Codice XLVIImo. *Ejusdem Decretum aliquod Synodale, & alia quædam Formulæ solennis de ipsius orthodoxiâ, adversarijs ejus præscripta*, exstant ibidem.

H.

HARMENOPVLVS; vide CONSTANTINVS.

HESYCHII, *Presbyteri Hierosolymitani, Oratio in Lazarum quatriduanum* exstat in Codice XXXIIdo, num. 20.

HIEREMIÆ, *Patriarchæ Constantinopolitani*, qui A. C. 1520 electus est, & A. 1544 obijt, *Tractatus matrimonialis de Cognatione, ab Anonymo quodam Autore ipsius jussu & autoritate compositus atque editus, & Diagrammatibus varijs illustratus*, exstat in Codice LVto, num. 33.

Ex S. HIPPOLYTI, *Episcopi Portuensis & Martyris, qui circa A. C. 230 sub Imp. Alexandro Severo passus est, Expositione in Canticum Canticorum Fragmentum de Scriptis Salomonis Regis Hebræorum* exstat in Codice XLmo, num. 18. *Ejusdem Constitutiones Sanctorum Apostolorum* exstant in Codice XLVto, num. 2.

Ex HIPPOLYTI *Thebani, qui circa finem seculi post Christum decimi claruit, Syntagmate Chronologico Narratio de Genealogiâ Sanctissimæ Virginis Deiparæ* exstat in Codice IXno, num. 1.

I.

S. JACOBI *Apostoli, cognomine Minoris & Fratris Domini, Protevangelium, sive Narratio supposititia de Nativitate Beatissimæ Virginis Deiparæ*, exstat in Codice VIto, num. 2. *Idem Protevangelium* exstat etiam in Codice XXXVIto, num. 11; ut & in Codice XXXVIIIvo, num. 2; & in Codice XLmo, num. 2.

JEREMIAS; vide HIEREMIAS.

IGNATII, primùm *Monachi*, deinde autem *Diaconi & Sceuophylacis Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ*, ac tandem *Metropolitæ Nicææ, Historia Vitæ & Miraculorum S. Tarasij Patriarchæ Constantinopolitani*, qui A. C. 784 d. 25 Decembris electus est, & A. 806 d. 25 Februarij obijt, & cui ipse, tanquam ejus *discipulus*, morienti adfuit, exstat in Codice XImo, num. 35.

S. JOANNIS *Apostoli & Evangelistæ Apocalypsis supposititia, in quâ etiam agitur de Anti-Christo*, exstat in Codice Vto, num. 4. Vide etiam lit. A, ubi agitur de ANONYM. num. 79 & 80.

S. JOANNIS *Chrysostomi, Patriarchæ Constantinopolitani, qui A. C 407 obijt, Oratio in circumcisionem Christi & in S. Symeonem* exstat in Codice VIto, num. 4. *Ejusdem Oratio in Annunciationem Beatissimæ Virginis Deiparæ* exstat ibidem num. 5. *Ejusdem Oratio in decollationem S. Joannis Baptistæ & in Herodiadem* exstat ibidem num. 7. *Ejusdem Oratio in Transfigurationem Christi* exstat ibidem num. 8. *Ejusdem Oratio in Festum Hypapantes sive Occursûs Christi & Purificationis Beatissimæ Virginis Deiparæ, & in Symeonem Justum*, exstat in Codice XImo, num. 4. *Ejusdem Oratio in laudem S. Meletij Archiepiscopi Antiocheni, qui A. C. 381 obijt*, exstat ibidem num. 19. *Ejusdem S. Joannis Chrysostomi Encomia tria sive Orationes tres encomiasticæ in Sanctos Machabæos* exstant in Codice XIVto, num. 1, 2, 3. *Ejusdem Oratio in Transfigurationem Christi in monte Tabor* exstat in Codice XIVto, num. 11. *Ejusdem Oratio alia in Transfigurationem Christi* exstat ibidem num. 14. *Ejusdem Oratio panegyrica in S. Philogonium, ex Causidico Episcopum Antiochenum, & acerrimum Arij hæresiarchæ antagonistam*, exstat in Codice XVto, num. 19. *Ejusdem Oratio in Zacchæum* exstat ibidem num. 22. *Ejusdem Oratio in Sanctam Crucem* exstat ibidem num. 31. *Ejusdem Commentarius in S. Evangelistam Matthæum* exstat in Codice

dice XXmo, num. 2. *Ejusdem Oratio in Beatum Job* exstat in Codice XXXIIdo, num. 23. *Ejusdem Oratio in Beatam Susannam* exstat in Codice XXXVIIIvo, num. 3. *Ejusdem Oratio in Sanctum Christi Baptisma* exstat ibidem num. 21. *Ejusdem Oratio in Annunciationem Beatissimæ Virginis Deiparæ, & contra impium Arium*, exstat ibidem num. 25. *Ejusdem Oratio alia in eandem Annuntiationem* exstat ibidem num. 26. *Ejusdem Oratio in Incarnationem Christi, & quòd unicuique climati præsunt Sancti Angeli*, exstat in Codice XLmo, num. 11. *Ejusdem Oratio in Mulieres, ad sepulchrum Christi unguenta afferentes, & quòd nulla inter Evangelistas sit discrepantia circa Resurrectionem Christi*, exstat ibidem num. 12. *Ejusdem Oratio in Ascensionem Christi* exstat ibidem num. 21. *Ejusdem Oratio in Nativitatem S. Joannis Baptistæ* exstat ibidem num. 28. *Ex ejusdem Oratione in Vitam humanam, & de mortuis non nimiùm deflendis, Excerptum de ritibus funebribus, ipsius ætate in sepeliendis mortuis observari solitis*, exstat in Codice XLVto, num. 68. *Ex ejusdem Oratione quartâ de Incomprehensibili Ecloge de doctrinâ & correctione* exstat in Codice LVIto, num. 9.

Ex JOANNIS *Episcopi Citri Responsis Canonicis ad Episcopum Dyrrachij Constantinum Cabasilam Capita triginta duo, vel secundùm aliam divisionem viginti quatuor, collecta & disposita à Matthæo Hieromonacho*, exstant in Codice LImo, num. 14; & in Codice LIIdo, num. 6. Item in Codice LIIItio, num. 6.

S. JOANNIS *Damasceni*, strenui Catholicæ Fidei propugnatoris & defensoris adversus *Imp. Leonem Isaurum* ejúsque filium *Imp. Constantinum Copronymum*, & alios hæreticos Iconoclastas, qui circa annum Christi 750 obijt, *Orationes tres in Dormitionem sive Assumptionem Beatissimæ Virginis Deiparæ* exstant in Codice XIVto, num. 36, 37, 38. *Ejusdem Historia de Sanctis Barlaamo Eremitâ & Joasapho Rege Indiæ* exstat in Codice XXImo, num. 10. *Eadem Historia* exstat in Codice XXIIdo; ut & in Codicibus sequentibus XXIIItio, XXIVto & XXVto. *Ex ejusdem Oratione in Nativitatem Beatissimæ Virginis Deiparæ Excerptum aliquod* exstat in Codice XXXIXno, num. 3. *Ejusdem Oratio in Obitum & Assumptionem B. Virginis Deiparæ* exstat ibidem num. 13. *Ejusdem Epitome Panarij sive Operis S. Epiphanij, Constantiæ in Cypro Episcopi, adversus Octoginta Hæreses, cum Continuatione usque ad suam ætatem*, exstat in Codice XLIVto, num. 43.

JOANNES *Diaconus*; vide DANIEL *Abbas*.

Imp. JOANNIS *Ducæ, cognomine Batatzæ, Diploma, datum A.C. 1228*, exstat in Codice LXVIIIvo.

JOANNIS *Monachi & Presbyteri Eubææ, qui circa A.C.*

744 claruit, Oratio historica in Annunciationem S. Joachimi & S. Annæ, & in Nativitatem Beatissimæ Virginis Deiparæ, exstat in Codice XLmo, num. 1.

Ex JOANNIS *Moschi, Presbyteri & Monachi, qui circa A. C. 630 claruit, Limonario sive Prato spirituali Caput septuagesimum octavum* exstat in Codice XXXVIIIvo, num. 24. *Ejusdem Joannis idem jam memoratum Opus de Vitis & Apophthegmatibus Sanctorum Patrum, quod Novus Paradisus, nec non Limoniarum sive Pratum spirituale appellatur*, exstat in Codice XLIIItio, num. 2. *Ejusdem Joannis Moschi Vita, ab Anonymo quodam Autore conscripta*, exstat ibidem in ejusdem Limonarij Præfatione primâ.

JOANNIS *Nesteutæ sive jejunatoris*, qui A.C. 586 Patriarcha Constantinopolitanus, electus est, & A. 596 obiit, *Nomocanon, à Matthæo Blastare Hieromonacho in Synopsin redactus*, exstat in Codice LImo, num. 11. Vide etiam ANONYM. num. 145.

JOANNIS *Philæ*, qui seculo post Christum decimo quarto sub *Imp. Joanne Cantacuzeno* floruit, *Tetrasticha duo in Beatissimam Virginem Deiparam & in S. Joannem Chrysostomum* exstant in Codice Lmo, num. 3.

JOANNIS *Phurnæ, Ascetæ sive Monachi, Epistola ad Gregorium Antigonitam, Monachum*, exstat in Codice LIIItio, num. 34.

JOANNIS *Scholastici, Ecclesiæ Antiochenæ Presbyteri*, & postea ab A. C. 564 usque ad A. 578 *Patriarchæ Constantinopolitani, Collectio Canonum ecclesiasticorum, in quinquaginta Titulos divisa*, exstat in Codice XLVIIIvo, num. 6.

JOANNIS, *Monachi Sancti Montis Sinai, Quæstiones Ecclesiasticæ viginti una ad Nicolaum III Patriarcham Constantinopolitanum, qui A. C. 1084 electus est, cum ejusdem Responsis*, exstant in Codice XLVto, num. 44.

JOANNIS *Zonaræ*, ex Aulæ Imperialis Constantinopolitanæ Magno Drungario Vigiliæ & Protosecretario Ascetæ sive Monachi, qui circa A. C. 1120 claruit, *Syntagma sacrorum Canonum cum Expositione ipsius græcâ*, exstat in Codice XLVIIIvo, num. 16; & in Codice XLIXno, num. 2. *Item* in Codice Lmo, num. 1. *Ejusdem Oratio ad eos, qui naturalem seminis fluxum immunditiem esse existimant, & eos, qui illud patiuntur, non solùm sacrâ divinorum Mysteriorum participatione frui prohibent, verùm etiam ob eandem causam ne sacras quidem Imagines attingere permittunt*, exstat in Codice LImo, num. 8. *Ejusdem Canones quidam miscellanei cum Expositione* exstant ibidem num. 23. *Ejusdem Syntagma sacrorum Canonum cum Expositione ipsius græcâ* exstat in Codice LImo, num. 34.

JOSE-

JOSEPHVS; vide FLAVIVS.

Imp. ISAACII *Angeli, qui A.C. 1185 cœpit imperare, Constitutio quædam ecclesiastica* exstat in Codice LImo, num. 21. *Ejusdem Imp. Isaacij Aurea quædam Bulla ecclesiastica, ut & aliæ quædam aliorum Constitutiones & Sanctiones Canonicæ* exstant ibidem num. 32.

Imp. JVLIANI *Apostatæ*, qui A. C. 361 cœpit imperare, & A. 363 perijt, *Epistola ad S. Basilium Magnum, cum ejusdem S. Basilij responso*, exstat in Codice LIIItio, num. 29.

Imp. JVSTINIANI I sive Magni *Novellarum Constitutionum Epitome Canonica, à Theodoro Balsamone, Patriarchâ Antiocheno composita*, exstat in Codice XLVto, num. 70. *Ejusdem Imp. Justiniani Novella Constitutio septuagesima septima* exstat ibidem num. 71. *Ex ejusdem Libro tertio Institutionum Excerptum de Gradibus Cognationis, cum adjuncto Schemate illuc pertinente*, exstat in Codice LImo, num. 20. *Excerptum ex Jure Justinianeo de his, qui ad Ecclesias confugiunt*, exstat in Codice LIIItio, num. 41. *Excerptum de Gradibus Cognationis ex Institutionibus Justinianeis* exstat in Codice LIVto, num. 3, *sed absque Schemate. Ejusdem Imperatoris Justiniani Tractatus amplissimus ad Mennam Patriarcham Constantinopolitanum adversus Origenis errores* exstat in Codice LVIIIvo, num. 6.

JVSTINVS, *Episcopus Siciliæ*; vide lit. P, ubi agitur de PETRO *Cnapheo sive Fullone*.

L.

S. LEONIS I *Papæ*, qui A. C. 440 electus est, & A. 461 obijt, *Epistola dogmatica ad Flavianum Archiepiscopum Constantinopolitanum contra Eutychen hæresiarcham* exstat in Codice XLVto, num. 34; & in Codice LVIto, num. 4. *Ejusdem Epistola ad Imp. Leonem Thracem* exstat ibidem num. 5.

Imp. LEONIS *Philosophi seu Sapientis*, qui A. C. 886 cœpit imperare, & A. 911 obijt, *Rescriptum de ijs, qui Sacerdotio malè funguntur*, exstat in Codice LImo, num. 22. *Ejusdem Ordo Thronorum Ecclesiasticorum, Patriarchæ Constantinopolitano subjectorum*, exstat ibidem num. 27; & in Codice LIIdo, num. 27. Item in Codice LIIItio, num. 7. *Novellarum Constitutionum ejusdem Imp. Leonis Ecloge, in Capita quinquaginta quinque divisa*, exstat ibidem num. 37.

LEONTII, *Cæsareæ in Cappadociâ Episcopi, Disputatio cum Arianis in Concilio Nicæno primo habita* exstat in Codice LVIto, num. 2.

LEONTII, *Neapoleos in Insulâ Cypro Episcopi*; qui circa annum

num Christi 620 vel 630 obijt, *Historia Vitæ S. Simeonis Abbatis, cognomine Sali, hoc est Stulti*, exstat in Codice XIIIItio, num. 1. *Ex ejusdem Leontij Vitâ S. Joannis Eleemosynarij, Patriarchæ Alexandrini, Narratio ipsius jam memorati S. Joannis de Petro quodam divite & avaro Publicano, ejúsque pœnitentiâ*, exstat in Codice XVto, num. 29. *Ejusdem Leontij Vita S. Joannis Eleemosynarij, Patriarchæ Alexandrini*, exstat in Codice XIXno, num. 12.

LVCÆ *Chrysobergæ, Patriarchæ Constantinopolitani ab A. C. 1148. usque ad A. 1166, Poema versibus politicis de Diætâ moderatâ respectu Festorum & Jejuniorum totius anni* exstat in Codice XLVIIIvo, num. 14.

M.

MACARII, *Episcopi Hierosolymitani, Disputatio cum Arianis in Concilio Nicæno primo habita* exstat in Codice LVIto, num. 2.

Ex Imp. MANVELIS *Comneni Aureâ Bullâ de septimo gradu consanguinitatis, A. C. 1166 promulgatâ, fragmentum* exstat in Codice LImo, num. 21. Vide etiam Jus Græco-Romanum Tom. 1 pag. 165 & 166.

MANVELIS, *Patriarchæ Constantinopolitani*, vel *primi*, vel *secundi*, qui Patriarchatum Constantinopolitanum tenuerunt ab A. C. 1216 usque ad A. 1222, & ab A. 1240 usque ad A. 1254, *Diploma datum tribus Monachis, Marco, Nectario & Isaacio, qui ad ipsum ex Calabriâ venerant, petituri, ut sibi liceret Sacerdotale officium, quod per triennium interdictum fuerat, iterùm exercere*, exstat in Codice XLVIIIvo, num. 12.

Imp. MARCI *Antonini Philosophi Epistola ad Euxinianum Pomplionem, Præsidem Phrygiæ Minoris, de S. Abercio Hierapoleos Episcopo* exstat in Codice IXno, num. 2.

MARCI *Diaconi, Vita Magistri sui S. Porphyrij, Episcopi Gazæ in Palæstinâ, qui A. C. 396. Episcopus creatus est, & A. 421 obijt*, exstat in Codice XImo, num. 36.

MARCI, *Patriarchæ Alexandrini, Quæstiones Canonicæ sexaginta sex cum Responsis Patriarchæ Antiocheni Theodori Balsamonis A. C. 1203* exstant in Codice LImo, num. 16.

MARCVS ANTONIVS ANTIMACHVS; Vide SIBYLLINA ORACVLA.

MATRIMONIALES *Observationes & Sanctiones diversæ decem* exstant in Codice LImo, num. 21.

MATTHÆI *Blastaris Hieromonachi Carmina duo versibus politicis*

liticis de Officijs Magnæ Ecclesiæ & Aulæ Constantinopolitanæ exstant in Codice LImo, num. 6. *Ejusdem Syntagma Juris Canonici ordine alphabetico, cum præfixâ Historiâ succinctâ omnium Conciliorum, aliarumque nonnullarum Notitiarum, ad Jus Canonicum pertinentium*, exstat ibidem num. 10. *Ejusdem Matthæi Synopsis Nomocanonis S. Joannis Nesteutæ sive Jejunatoris, Patriarchæ Constantinopolitani*, exstat ibidem num. 11. *Ejusdem Capita triginta duo, selecta ex Joannis Episcopi Citri Responsis Canonicis ad Episcopum Dyrrachij Constantinum Cabasilam*, exstant ibidem num. 14. *Ejusdem Syntagma Juris Canonici ordine alphabetico* exstat in Codice LIIdo, num. 1. *Ejusdem Synopsis Nomocanonis S. Joannis Nesteutæ* exstat ibidem num. 3. *Ejusdem Capita viginti quatuor ex Joannis Episcopi Citri Responsis Canonicis* exstant ibidem num. 6. *Ejusdem Syntagma Juris Canonici ordine alphabetico* exstat in Codice LIIItio, num. 1. *Ejusdem Synopsis Nomocanonis S. Joannis Nesteutæ* exstat ibidem num. 3. *Ejusdem Capita viginti quatuor ex Joannis Episcopi Citri Responsis Canonicis* exstant ibidem num. 6. *Ejusdem Explicatio Officiorum Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ* exstat in Codice LIIItio, num. 9. *Ejusdem Matthæi Syntagma Juris Canonici alphabeticum cum Appendice* exstat in Codice LIVto, num. 1 & 2; & in Codice LVto, num. 1.

MATTHÆI, *ex Metropolitâ Cyziceno Patriarchæ Constantinopolitani ab A. C. 1395 usque ad A. 1408, Testamentum, sive Ultima Voluntas & Doctrina, compositum & editum jam memorato anno 1408; ut & ejusdem Matthæi Hypotyposis sive Informatio ad seipsum, & ad Episcopos sibi subjectos, & ad Clerum Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ, composita A. C. 1398*; exstant in Codice LXIXno, num. 1 & 2.

MAXIMI *Planudis, Monachi Constantinopolitani*, qui circa annum Christi 1353 claruit, *Oratio in Sepulturam Christi, & in Beatissimæ Virginis Deiparæ Planctum funebrem*, exstat in Codice Xmo, num. 4. *Ejusdem Maximi Oratio in Sanctos Apostolos Petrum & Paulum* exstat ibidem num. 5.

METROPHANIS *Patriarchæ Constantinopolitani Sanctio quædam matrimonialis* exstat in Codice XLVto, num. 53.

S. MICHAEL *Archangelus*; vide literam A, ubi agitur de ANONYMIS, num. 3.

MICHAELIS *Pselli*, qui circa A. C. 1078 obijt, *Oratio encomiastica simul & historica de translatione venerandi Corporis Sancti Protomartyris Stephani in Urbem Constantinopolitanam* exstat in Codice XIVto, num. 6. *Ejusdem Oratio in Decollationem S. Joannis Baptistæ* exstat ibidem num. 73.

MOSCHVS; vide JOANNES.

MOYSES *Legislator divinus;* vide literam A, ubi agitur de ANONYMIS, num. 2 & 4.

MVZALO; vide THEODORVS.

N.

NAVCRATII, *Monachi Studitæ, qui S. Theodori Præpositi seu Abbatis fuit Oeconomus, & posteà ejusdem in Præpositurâ Monasterij Studitarum successor, Epistola Encyclica sive Circularis ad Fratres Patrésque Spirituales, ab Iconomachis persecutionem sustinentes, & ubique dispersos, de Obitu S. Theodori Abbatis, qui contigit A. C. 826, cum subjuncto ejusdem Testamento,* exstat in Codice XXVto, num. 3.

NECTARII, *Archiepiscopi Constantinopolitani, qui A. C. 397 obijt, Narratio, quamob causam in primo sabbato sanctorum Jejuniorum celebremus memoriam S. Theodori Martyris,* exstat in Codice XImo, num. 27. *Eadem ejusdem Narratio* exstat in Codice XVto, num. 27; & in Codice XXXIIdo, num. 9.

NESTORII *Hæresiarchæ, Patriarchæ Constantinopolitani,* adversus quem A. C. 431 Concilium Ephesinum Oecumenicum tertium celebratum est, *Doctrina hæretica secundùm epitomen* exstat in Codice XLVto, num. 48. Vide etiam lit. C, ubi agitur de S. CYRILLO *Archiepiscopo Alexandrino.*

NICEPHORI, *Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ S. Sophiæ Presbyteri, & Autoris synchroni, Vita & Conversatio S. Andreæ, cognomine Sali sive Stulti, qui seculo post Christum quinto sub Impp. Leone Thrace & Zenone Isaurico claruit, & propter Christum se stultum simulavit,* exstat in Codice XXXVIImo, num. 1.

NICEPHORI *Philosophi & Rhetoris synchroni Oratio funebris seu Narratio encomiastica Vitæ S. Antonij cognomento Cauleæ, Patriarchæ Constantinopolitani, qui A. C. 890 sub Imp. Leone Sapiente obijt,* exstat in Codice XImo, num. 20.

NICEPHORI *Gregoræ,* qui Historiam suam Byzantinam usq; ad obitum *Imp. Andronici Palæologi Junioris,* sive annum Christi 1341 perduxit, *Oratio de Beatissimæ Virginis Deiparæ Nativitate, Præsentatione in Templo & educatione,* exstat in Codice Xmo, num. 1. *Ejusdem Nicephori Oratio in Annunciationem Beatissimæ Virginis Deiparæ* exstat ibidem num. 2. *Ejusdem Nicephori Oratio encomiastica in Imp. Constantinum Magnum* exstat ibidem num. 3.

NICEPHORI, *Callisti filij,* cognomine *Xanthopuli,* qui initio

seculi post Christum decimi quarti floruit, *Historiæ Ecclesiasticæ Libri octodecim priores, Imp. Andronico Palæologo Seniori,* qui A. C. 1327 à nepote suo Andronico Juniore abdicare coactus est,& A. 1332 obijt, *dedicati,* exstant in Codice VIImo. *Ejusdem Nicephori Acoluthia sive Officium Festi Dedicationis Templi Beatissimæ Virginis Deiparæ, cognomine Fontis seu ad Fontem, uno circiter stadio à terrestribus Vrbis Constantinopolitanæ mœnibus dissiti,* exstat in Codice VIIIvo, num. 1; *cum inserto ejusdem Nicephori Synaxario sive Narratione succinctâ de Origine, Incremento & Miraculis ejusdem Templi. Ejusdem Nicephori Liber singularis de Origine, Structurâ & Miraculis jam memorati Templi Beatissimæ Virginis Deiparæ ad Fontem* exstat ibidem num. 2.

NICETÆ, *Metropolitæ Heracleæ Responsa canonica ad Interrogationes cujusdam Episcopi Constantini* exstant in Codice LImo, num. 12; & in Codice LIIdo, num. 4. Item in Codice LIIItio, num. 4. *Ejusdem Solutiones Quæstionum quarundam Canonicarum* exstant ibidem num. 24.

Ex NICETÆ, *cognomine Stethati sive Pectorati, Monachi & Presbyteri Monasterij Constantinopolitani Studitarum, qui circa A.C. 1054 claruit, Centuriâ tertiâ Epistolarum, Epistolæ tres de Canonibus Ecclesiasticis, quarum duæ sunt ipsius Nicetæ ad Athanasium quendam Abbatem, tertia autem ejusdem Athanasij ad Nicetam*, exstant in Codice XLVto, num. 56.

S. NICEPHORI, *Patriarchæ Constantinopolitani*, qui A. C. 828 obijt, *Canon de Hebdomade τυροφάγω, latinè Quinquagesimâ*, exstat in Codice XLVto, num. 66. *Ejusdem Canones triginta sex, ex Ecclesiasticis ipsius Constitutionibus desumpti*, exstant in Codice LImo, num. 13. *Ejusdem Observationes & Constitutiones Canonicæ de varijs argumentis* exstant ibidem num. 18. *Ejusdem Canones Ecclesiastici triginta sex* exstant in Codice LIIdo, num. 5; & in Codice LIIItio, num. 5.

NICOLAI III, *Patriarchæ Constantinopolitani, qui A.C. 1084 electus est, Responsa Ecclesiastica ad Joannem Monachum Sinaitam* exstant in Codice XLVto, num. 54. *Ejusdem Nicolai Sanctio quædam ecclesiastica de Oblationibus Liturgicis* exstat ibidem num. 55. *Interrogationes quorundam Monachorum, extra Vrbem spiritualiter se exercentium, & Responsiones ijs datæ à Constantinopolitanâ Synodo tempore Patriarchæ Nicolai sub Imp. Alexio Comneno*, exstant in Codice LImo, num. 15.

NICOLAI *Cabasilæ, Metropolitæ Thessalonicensis*, qui circa A.C.

A. C. 1350 floruit, *Explicatio duplex sacrarum vestium, in divinâ Liturgiâ usitatarum, & eorum, quæ in eâdem aguntur*, exstat in Codice LIIItio, num. 36.

NICOLAI V *Papæ Epistola ad Constantinum Palæologum, ultimum Imperatorem Constantinopolitanum, data A. C. 1451 d. 26 Septembris, & à THEODORO GAZA ex latino in græcum sermonem translata*, exstat in Codice LXImo, num. 5.

NILI, *Patriarchæ Constantinopolitani ab A. C. 1378 usque ad A. 1386, Oratio supplex ad Deum contra Barbarorum incursionem, bellum intestinum, famem, pestem, & mortem subitam*, exstat in Codice LXIXno, num. 3.

NONNOSVS; vide ANONYM. num. 31.

P.

PACHYMERES; vide GEORGIVS.

Ex PALLADII, *natione Galatæ, Helenopolitani in Cappadociâ Episcopi, Historiâ Lausiacâ, Vita Sancti Moysis Æthiopis, qui circa annum Christi 340 claruit, & ex insigni latrone insignis evasit anachoreta*, exstat in Codice XIVto, num. 71. *Ejusdem Palladij eadem jam memorata Historia de Vitis Sanctorum Patrum ad Lausum, Præpositum Sacri Cubiculi Imp. Theodosij Junioris*, exstat in Codice XXIXno; ut & in Codice XLIIdo. num. 3.

PAMPHILVS, *Episcopus Abydi*; vide lit. P, ubi agitur de PETRO *Cnapheo sive Fullone*.

PANTALEONIS *Presbyteri Monasterij Byzantinorum Oratio in Exaltationem S. Crucis* exstat in Codice XLmo, num. 3.

S. PAPHNVTII, *Anachoretæ synchroni, Vita & Conversatio S. Onuphrij Anachoretæ celeberrimi, qui A. C. 370 obijt, ut & aliorum quorundam Patrum, eodem tempore vastam Ægypti eremum solitariè incolentium*, exstat in Codice XXXIVto, num. 1.

Sanctorum PATRVM *Apophthegmata & Acta, partim ordine alphabetico, partim absque eo*, exstant in Codice XLImo, num. 1 & 2; & in Codice XLIIdo, num. 1 & 2. *Syntagma collatitium de Vitis & Apophthegmatibus Sanctorum Patrum Ascetarum, à varijs collectum, & secundùm diversitatem materiarum in Capita seu Locos communes divisum*, exstat in Codice XLIIItio, num. 1.

S. PAVLI *Apostoli Constitutiones quædam Ecclesiasticæ* exstant in Codice XLVto, num. 5 & 6.

Sanctorum Apostolorum PETRI & PAVLI *Constitutiones quædam Ecclesiasticæ* exstant in Codice XLVto, num. 5.

S. PETRI,

S. PETRI, *Archiepiscopi Alexandrini & Martyris, qui A. C. 310 passus est, Canones* exstant in Codice XLIVto, num. 20; & in Codice XLVto, num. 23.

PETRUS, *Patriarcha Hierosolymitanus;* vide lit. C, ubi agitur de CONCILIO *Hierosolymitano, A. C. 536 contra Acephalos celebrato.*

Ad PETRUM *Cnapheum sive Fullonem, Hæresiarcham Theopaschitam, qui A. C. 474 ab Imp. Zenone Isaurico in Sedem Patriarchalem Antiochenam intrusus est, novem Epistolæ diversorum Autorum, nempe Antheonis Episcopi Arsinoes una, Fausti Episcopi Apolloniadis una, Pamphili Episcopi Abydi una, Asclepiadis Episcopi Trallium una, Justini Episcopi Siciliæ una, Felicis III Papæ duæ, Quintiani Episcopi Arculianorum vel Asculanorum una, & Acacij Archiepiscopi Constantinopolitani una*, exstant in Codice LVIIIvo, num. 3. *Contra eundem Petrum Epistola Felicis III Papæ ad Imp. Zenonem* exstat ibidem num. 4.

PETRI, *Chartophylacis & Diaconi Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ, Solutiones diversarum Quæstionum Canonicarum* exstant in Codice LIIItio, num. 21.

PHÆDONIS, *Philosophi Ariani, Disputatio cum Orthodoxis in Concilio Nicæno primo A. C. 325 habita* exstat in Codice LVIto, num. 2.

PHILES; vide JOANNES.

PHILONIS *Judæi* sive *Hebræi,* patriâ *Alexandrini*, de genere Sacerdotum, qui legatus à suis Romam missus est ad *Imp. Cajum Caligulam* A. C. 40, & secundâ vice ad successorem ipsius ac patruum *Imp. Claudium, Libri tres de Vitâ Moysis* exstant in Codice Imo, num. 1. *Ejusdem Liber de Vitâ Viri civilis, sive Josephi Patriarchæ,* exstat ibidem num. 2. *Ejusdem Liber de Vitâ Abrahami, tanquam Viri per doctrinam perfecti, sive, de Legibus non scriptis*, exstat ibidem num. 3. *Quibus omnibus Philonis Libris accedunt ibidem anonymi cujusdam antiqui Autoris Annotationes quædam græcæ marginales. Ex ejusdem Philonis Operibus Sententiæ quædam* exstant in Codice XXXIIItio, num. 5.

PHILOTHEI, *Patriarchæ Constantinopolitani,* qui A. C. 1362 electus est, *Commonitio de Anathematismis ad Constantinum Harmenopulum, quâ probat, Decreta illa de Tyrannis & insidias Imperatori struentibus excommunicandis esse abolita*, exstat in Codice LIIItio, num. 14.

PHOTII, *Patriarchæ Constantinopolitani,* qui seculo post Chri-

 stum

ſtum nono ab A. C. 858 uſque ad A. 886 claruit, *Præfatio in Syntagma Canonum, à ſe compoſitum, & à Nomocanone diverſum*, exſtat in Codice XLVto, num. 10. *Ejuſdem jam memoratum Syntagma Canonum* exſtat ibidem num. 11 & deinceps; ut & in proximè præcedenti Codice XLIVto, num. 1 ac deinceps. *Ejuſdem Photij Symbolum Fidei, compoſitum pro ijs, qui ordinandi ſunt Epiſcopi*, exſtat in Codice XLVto, num. 73. *In ejuſdem Nomocanonem & Syntagma Canonum Index antiquus græcus* exſtat in Codice XLVIIIvo, num. 2. *Ejuſdem Photij Annotatio hiſtorica de Patriarchis, Sede ſuâ injuſtè pulſis*, exſtat ibidem num. 5. *Ejuſdem Nomocanon, in Titulos quatuordecim diviſus, & Theodori Balſamonis Scholijs, atque alterius cujuſdam anonymi Autoris Annotationibus marginalibus illuſtratus*, exſtat in Codice XLVIIIvo, num. 13. *Ejuſdem Nomocanon* exſtat in Codice XLIXno, num. 1; ſed *abſque Scholijs Theodori Balſamonis. Ex ejuſdem Photij Quæſtionibus Eccleſiaſticis neceſſarijs Interrogatio & Reſponſio: Quibus Antiſtitibus propter hæreſin damnatis, illi, qui ab ijs ordinati fuerant, nullum damnum paſſi ſint*, exſtat in Codice LIIItio, num. 27.

PHVRNES; vide JOANNES.

PLANVDES; vide MAXIMVS.

PROTOGENIS, *Epiſcopi Sardicenſis, Diſputatio cum Arianis in Concilio Nicæno primo A. C. 325 habita* exſtat in Codice LVIto, num. 2.

PSELLVS; vide MICHAEL.

Q.

QVINTIANI, *Epiſcopi Arculianorum vel Aſculanorum, Epiſtola ad Petrum Cnapheum ſive Fullonem, Epiſcopum Antiochenum*, exſtat in Codice LVIto, num. 6; & in Codice LVIIIvo, num. 3.

S.

SABÆ, *Monachi ſynchroni, Hiſtoria Vitæ, rerum geſtarum, & miraculorum S. Joannicij, Anachoretæ & Abbatis, ex Bithyniâ oriundi*, qui A. C. 846 obijt, natus annos centum & quindecim, exſtat in Codice XIXno, num. 5.

SCHOLARIVS; vide GEORGIVS.

Ex SEVERI, *Epiſcopi Antiocheni Monophyſitæ*, cui A. C. 518 ob nimiam S. Concilij Chalcedonenſis oppugnationem juſſu *Imp. Juſtini Thracis* lingua radicitùs exciſa eſt, *Operibus Fragmentum de Triduanâ Chriſti Sepulturâ, quomodo videlicet ea intelligenda & ſupputanda ſit*, exſtat in Codice XLmo, num. 14.

SI-

SIBYLLINORVM *Oraculorum Libri octo, cum Præfatione græcâ Marci Antonij Antimachi, natione Itali, qui A. C. 1544 Ferrariæ claruit,* exstant in Codice VIto, num. 1.

S. SIMONIS *Chananæi Canones Ecclesiastici* exstant in Codice XLVto, num. 4.

SISINNII, *secundi ejus nominis Patriarchæ Constantinopolitani,* qui A. C. 995 electus fuit, & A. 999 obijt, *Tomus synodalis A.C. 997 promulgatus, quo sancitur, ne duo fratres ducant duas consobrinas,* exstat in Codice LIIItio, num. 22.

SMYRNENSIS *in Asiâ Ecclesiæ Epistola encyclica de Martyrio S. Polycarpi Episcopi Smyrnensis A.C. 167* exstat in Codice XImo, num. 33.

SOPHRONII, *Patriarchæ Hierosolymitani,* qui *Modesto* Patriarchæ A. C. 633 successit, *Historia Vitæ S. Mariæ Ægyptiacæ* exstat in Codice XVto, num. 28. *Ex ejusdem Sophronij Oratione in Annunciationem Sanctissimæ Deiparæ Excerptum* exstat in Codice XXXIXno, num. 1.

SYMEONIS *cognomine Metaphrastæ, qui fuit Magister & Logothetes in Aulâ Constantinopolitanâ, decimóque post Christum seculo sub Imp. Leone Sapiente, Constantino Porphyrogenito, Romano Lecapeno & Romano II sive Juniore floruit, Vita S. Tryphonis Martyris, patriâ Campsadensis in Phrygiâ, Nicææ autem in Bithyniâ A.C. 250 sub Imp. Decio passi,* exstat in Codice XImo, num. 1. *Ejusdem Martyrium S. Isidori Alexandrini Martyris* exstat ibidem num. 10. *Ejusdem Martyrium S. Agathæ Virginis & Martyris* exstat ibidem num. 11. *Ejusdem Martyrium Sanctorum Martyrum Faustæ, Evelasij & Maximini,* exstat ibidem num. 12. *Ejusdem Vita Beati Eugenij & Mariæ ejus filiæ, in Cœnobio sub habitu virili dictæ Marini,* exstat ibidem num. 15. *Ejusdem Martyrium S. Nicephori Martyris Antiochiæ in Syriâ* exstat ibidem num. 16. *Ejusdem Vita & Martyrium S. Martyris Blasij, Episcopi Sebastiæ in Cappadociâ,* exstat ibidem num. 18. *Ejusdem Martyrium Sanctorum Martyrum Pamphili, Valentis, Pauli, Seleuci, Porphyrij, Theoduli, Juliani, & sociorum, initiò quidem ab Eusebio, ipsius S. Pamphili amico intimo, & Cæsareæ in Palæstinâ Episcopo conscriptum, multis autem post seculis à Symeone Metaphraste interpolatum,* exstat in eodem Codice XImo, num. 24. *Ejusdem Symeonis Metaphrastæ Vita S. Andronici & uxoris ejus Athanasiæ* exstat ibidem num. 37. *Ejusdem Symeonis Certamen Sancti Magni-Martyris Andreæ, Ducis exercitûs, & sociorum,* exstat in Codice XIVto, num. 50. *Ejusdem Martyrium S. Dionysij Areopagitæ* exstat in Codice

Codice XVto, num. 6. *Ejusdem Martyrium S. Virginis Charitines* exstat ibidem num. 7. *Ejusdem Vita & Pœnitentia S. Pelagiæ Antiochenæ* exstat ibidem num. 8. *Ejusdem Martyrium SS. Eulampij & Eulampiæ* exstat ibidem num. 9. *Ejusdem Martyrium Longini Centurionis* exstat ibidem num. 10 *Ejusdem Commentarius in S. Apostolum & Evangelistam Lucam* exstat ibidem num. 11. *Ejusdem Martyrium S. Demetrij* exstat ibidem num. 12. *Ejusdem Vita S. Luciani Martyris* exstat ibidem num. 13. *Ejusdem Vita & Martyrium S. Stephani Junioris, Abbatis Montis S. Auxentij, è regione Byzantij circa Bithyniam siti, qui A.C. 767 ob sanctarum Imaginum cultum sub Imp. Constantino Copronymo passus est,* exstat ibidem num. 14. *Ejusdem Martyrium S. Catharinæ Virginis* exstat ibidem num. 15. *Ejusdem Vita S. Ambrosij, Episcopi Mediolanensis,* exstat ibidem num. 16. *Ejusdem Martyrium Sanctorum Martyrum Menæ, Hermogenis & Eugraphi* exstat ibidem num. 17. *Ejusdem Martyrium Sanctorum Eustratij, Auxentij, Eugenij, Mardarij & Orestis* exstat ibidem num. 18. *Ejusdem Vita S. Symeonis Stylitæ Primi sive Senioris, qui A. C. 460 centenario major obijt,* exstat in Codice XVIto, num. 2. *Ejusdem Certamen S. Martyris Mamantis* exstat ibidem num. 3. *Ejusdem Certamen S. Martyris Anthimi, Episcopi Nicomediæ, qui A. C. 302 passus est,* exstat ibidem num. 4. *Ejusdem Martyrium S. Babylæ Episcopi Antiocheni* exstat ibidem num. 5. *Ejusdem Narratio Miraculi, à S. Michaele Archangelo Chonis sive Colossis in Phrygiâ editi,* exstat ibidem num. 7. *Ejusdem Martyrium Sanctorum Eudoxij, Romuli, Zenonis, & Macarij* exstat ibidem num. 10. *Ejusdem Martyrium S. Sozontis* exstat ibidem num. 11. *Ejusdem Martyrium S. Severiani* exstat ibidem num. 12. *Ejusdem Martyrium Sanctarum Martyrum Menodoræ, Metrodoræ & Nymphodoræ* exstat ibidem num. 13. *Ejusdem Vita S. Theodoræ Alexandrinæ* exstat ibidem num. 14. *Ejusdem Martyrium S. Autonomi Episcopi* exstat ibidem num. 15. *Ejusdem Res gestæ S. Cornelij Centurionis* exstant ibidem num. 16. *Ejusdem Martyrium S. Nicetæ Gotthi* exstat ibidem num. 17. *Ejusdem Martyrium S. Euphemiæ* exstat ibidem num. 18. *Ejusdem Martyrium S. Sophiæ & filiarum ejus Pisteos, Elpidis, & Agapes, hoc est, Fidei, Spei, & Charitatis,* exstat ibidem num. 19. *Ejusdem Martyrium Sanctorum Martyrum Trophimi, Sabbatij & Dorymedontis* exstat ibidem num. 20. *Ejusdem Martyrium S. Eustathij, & uxoris ejus Theopistes, & duorum filiorum Agapij & Theopisti,* exstat ibidem num. 21. *Ejusdem Martyrium S. Theclæ Virginis* exstat ibidem num. 23. *Ejusdem Vita S. Euphrosynæ, Virginis Alexandrinæ,* exstat ibidem num. 24. *Ejusdem Commentarius in*

S. Joannem

S. Joannem Apostolum & Evangelistam exstat ibidem num. 25. *Ejusdem Martyrium S. Callistrati & sociorum* exstat ibidem num. 26. *Ejusdem Vita S. Charitonis Confessoris* exstat ibidem num. 27. *Ejusdem Vita S. Cyriaci Anachoretæ* exstat ibidem num. 28. *Ejusdem Vita & Martyrium S. Gregorij Episcopi Magnæ Armeniæ* exstat ibidem num. 29. *Ejusdem Martyrium S. Apostoli & Martyris Ananiæ* exstat ibidem num. 30. *Ejusdem Vita & Martyrium Sanctorum Martyrum Cypriani & Justinæ Virginis* exstat ibidem num. 31. *Ejusdem Martyrium S. Dionysij Areopagitæ* exstat ibidem num. 32. *Ejusdem Martyrium S. Charitines Virginis* exstat ibidem num. 33. *Ejusdem Commentarius in S. Apostolum Thomam* exstat ibidem num. 34. *Ejusdem Martyrium Sanctorum Sergij & Bacchi* exstat ibidem num. 35. *Ejusdem Vita S. Pelagiæ Antiochenæ* exstat ibidem num. 36. *Ejusdem Martyrium SS. Eulampij & Eulampiæ* exstat ibidem num. 37. *Ejusdem Martyrium Sanctorum Probi, Tarachi & Andronici* exstat ibidem num. 38. *Ejusdem Martyrium Sanctorum Carpi Episcopi Thyatirensis, Papyli Diaconi, & sociorum,* exstat ibidem num. 39. *Ejusdem Vita & Certamen Sanctorum Martyrum Nazarij, Gervasij, Protasij & Celsi* exstat ibidem num. 40. *Ejusdem Vita & Martyrium S. Luciani* exstat ibidem num. 41. *Ejusdem Martyrium S. Longini Centurionis* exstat ibidem num. 42. *Ejusdem Martyrium S. Andreæ in Crisi* exstat ibidem num. 43. *Ejusdem Commentarius in S. Apostolum & Evangelistam Lucam* exstat ibidem num. 44. *Ejusdem Martyrium S. Vari & sociorum* exstat ibidem num. 45. *Ejusdem Martyrium S. Artemij* exstat ibidem num. 46. *Ejusdem Vita & Conversatio S. Hilarionis* exstat ibidem num. 47. *Ejusdem Vita S. Abercij* exstat ibidem num. 48. *Ejusdem Commentarius in S. Apostolum Jacobum, cognominatum Fratrem Domini,* exstat ibidem num. 49. *Ejusdem Martyrium S. Arethæ & sociorum* exstat ibidem num. 50. *Ejusdem Martyrium SS. Marciani & Martyrij Notariorum* exstat ibidem num 51. *Ejusdem Martyrium S. Demetrij* exstat ibidem num. 52. *Ejusdem Vita & Martyrium Sanctæ Martyris Anastasiæ Romanæ* exstat ibidem num. 53. *Ejusdem Vita S. Abramij & S. Mariæ neptis ejus* exstat ibidem num. 54. *Ejusdem Martyrium SS. Zenobij & sororis ejus Zenobiæ* exstat ibidem num. 55. *Ejusdem Martyrium S. Epimachi* exstat ibidem num. 56. *Ejusdem Symeonis Metaphrastæ Martyria, Vitæ & Encomia Sanctorum mensis Octobris* exstant in Codice XVIImo: nempe *Martyrium S. Ananiæ* num. 1; *Martyrium SS. Cypriani & Justinæ* num. 2; *Martyrium S. Dionysij Areopagitæ* num. 3; *Martyrium S. Charitines* num. 4; *Commentarius in S. Apostolum Thomam*

num. 5; *Martyrium SS. Sergij & Bacchi* num. 6; *Vita S. Pelagiæ Antiochenæ* num. 7; *Martyrium SS. Eulampij & Eulampiæ* num. 8; *Martyrium SSS. Probi, Tarachi & Andronici* num. 9; *Martyrium SS. Carpi, Papyli & sociorum* num. 10; *Martyrium Sanctorum Nazarij, Gervasij, Protasij & Celsi* num. 11; *Martyrium S. Luciani* num. 12; *Martyrium S. Longini Centurionis* num. 13; *Commentarius in S. Evangelistam Lucam* num. 14; *Martyrium S. Vari* num. 15; *Martyrium S. Andreæ in Crisi* num. 16; *Martyrium S. Artemij* num. 17; *Vita S. Hilarionis* num. 18; *Vita S. Abercij* num. 19; *Commentarius in S. Apostolum Jacobum, Fratrem Domini dictum*, num. 20; *Martyrium S. Arethæ* num. 21; *Martyrium SS. Marciani & Martyrij Notariorum* num. 22; *Martyrium S. Demetrij* num. 23; *Martyrium S. Anastasiæ Romanæ Senioris* num. 24; *Vita S. Abramij Eremitæ* num. 25; *Martyrium SS. Zenobij & Zenobiæ* num. 26; *Martyrium S. Epimachi* num. 27. *Eadem ejusdem Symeonis Metaphrastæ Martyria, Vitæ & Encomia Sanctorum mensis Octobris* exstant etiam in Codice XVIIIvo. *Ejusdem Martyrium S. Orestis Tyanæ in Cappadociâ sub Imp. Diocletiano* exstat in Codice XIXno, num. 7. *Ejusdem Martyrium S. Victoris & S. Stephanidis* exstat ibidem num. 10. *Ejusdem Martyrium S. Vincentij Archidiaconi Cæsaraugustani* exstat ibidem num. 11. *Ejusdem Narratio Miraculi, à Sanctis Martyribus Guriâ, Samonâ & Abibo Edessæ editi*, exstat ibidem num. 18. *Ejusdem Martyrium S. Platonis* exstat ibidem num 23; & in Codice XXmo, num. 4. *Ejusdem Martyrium S. Catharinæ Virginis* exstat in eodem Codice XXmo, num. 6. *Ejusdem Vita S. Alypij Stylitæ* exstat ibidem num. 8. *Ejusdem Martyrium S. Jacobi Persæ* exstat ibidem num. 9. *Ejusdem Vita & Martyrium S. Stephani Junioris* exstat ibidem num. 10. *Ejusdem Commentarius in S. Apostolum Andream* exstat ibidem num. 11. *Ejusdem Narratio Miraculi, à S. Michaele Archangelo Chonis sive Colossis in Phrygiâ editi*, exstat in Codice XXImo, num. 4. *Ejusdem Narratio Vitæ, Rerum gestarum, & Miraculorum S. Nicolai, Myrensis in Lyciâ Episcopi*, exstat ibidem num. 7. *Ejusdem Martyrium S. Nicetæ Gotthi* exstat ibidem num. 8. *Ejusdem Martyrium S. Euphemiæ Virginis* exstat ibidem num. 9. *Ejusdem Vita S. Joannis Chrysostomi, Archiepiscopi Constantinopolitani*, exstat in Codice XXVIto. *Ejusdem Vita S. Ambrosij Episcopi Mediolanensis* exstat in Codice XXVIIIvo, num. 7. *Ejusdem Martyrium Sanctorum Eustratij, Auxentij, Eugenii, Orestis, & Mardarij* exstat ibidem num. 11. *Ejusdem Vita S. Theodoræ Alexandrinæ* exstat in Codice XXXImo, num. 1. *Ejusdem Vita S. Joannis Eleemosynarij, Patriarchæ Alexandrini*,

exstat

exſtat ibidem num. 15. *Ejuſdem Hiſtoria Martyrij S. Polyeucti Militis & Martyris* exſtat ibidem num. 16. *Ejuſdem Martyrium S. Catharinæ Virginis* exſtat ibidem num. 21. *Ejuſdem Martyrium Sancti Magni-Martyris Georgij* exſtat in Codice XXXIIdo, num. 2. *Ejuſdem Martyrium S. Nicephori Martyris Antiochiæ in Syriâ* exſtat in Codice XXXVIIIvo, num. 7. *Ejuſdem Martyrium S. Blaſij* exſtat ibidem num. 8. *Ejuſdem Martyrium S. Nicetæ Gotthi* exſtat ibidem num. 9. *Ejuſdem Martyrium S. Ananiæ* exſtat ibidem num 11. *Ejuſdem Commentarius in S. Apoſtolum Thomam* exſtat ibidem num. 12. *Ejuſdem Martyrium S. Demetrij* exſtat ibidem num. 14. *Ejuſdem Vita S. Symeonis Stylitæ Primi ſive Senioris* exſtat ibidem num. 29. *Ejuſdem Martyrium S. Euſtratij & ſociorum* exſtat in Codice XLmo, num. 23.

T.

TARASII, *Patriarchæ Conſtantinopolitani, qui A.C. 784 electus eſt, & A. 806 obijt, Epiſtola ad S. Hadrianum I Papam* exſtat in Codice XLVto, num. 40.

THEOCTISTI *cujuſdam, & quidem, ut videtur, illius, qui S. Euthymij, Archimandritæ ſive Abbatis in Palæſtinâ, A.C. 472 mortui, ſocius fuit familiariſſimus, Canones ſive Cantica Sacra in Sanctos totius menſis Aprilis* exſtant in Codice XIImo.

THEODORETI, *Cyri Vrbis in Provinciâ Syriæ, Auguſtâ Euphrateſiâ dictâ, Epiſcopi, qui A.C. 431 S. Concilio Generali Epheſino interfuit, nec multo poſt S. Concilium Generale Chalcedonenſe, A. 451 celebratum, obijt, Expoſitio in S. Michæam Prophetam* exſtat in Codice XIVto, num. 28. *Ejuſdem Hiſtoria Philothea ſive Religioſa de Vitâ & Converſatione Sanctorum Patrum Aſcetarum* exſtat in Codice XXXmo, num. 1. *Ejuſdem Oratio de Divinâ Charitate* exſtat ibidem num. 2. Vide etiam lit. C, ubi agitur de CONCILIO *Epheſino Oecumenico tertio.*

THEODORI, *Epiſcopi Vrbis Paphi, Vita S. Spyridonis ſeu Spiridionis, Epiſcopi Vrbis Trimithuntis in Inſulâ Cypro,* exſtat in Codice XXVIIIvo, num. 10.

THEODORI *Balſamonis, Patriarchæ Antiocheni ab A.C. 1186 uſque ad A. 1214, Epitome Canonica Novellarum Conſtitutionum Imp. Juſtiniani I ſive Magni* exſtat in Codice XLVto, num. 70; & in Codice XLVIIIvo, num. 1, & quidem *cum Anonymi cujuſdam ampliſſimis Annotationibus marginalibus. Ejuſdem Theodori Scholia in Photij Nomocanonem* exſtant in Codice XLVIIIvo, num. 13.

Ejusdem Responsa Canonica sexaginta sex ad Marcum Patriarcham Alexandrinum A. C. 1203 exstant in Codice LImo, num. 16. *Ejusdem Meditatum sive Commentatio de convocatione ad sacras Monasteriorum Ædes per tria signa, & de usu campanarum*, exstat ibidem num. 17. *Ejusdem Explicatio Canonis decimi sexti Synodi Antiochenæ secundæ de Episcopis & Ecclesijs vacantibus* exstat in Codice LIIItio, num. 23. *Ejusdem Rescriptio sive Epistola responsoria ad Archiepiscopum Gradensem sive Aquilejensem, quâ demonstrat, eum non esse appellandum Patriarcham, simul etiam agit de Azymis*, exstat in Codice LVto, num. 5.

THEODORI *Muzalonis, in Aulâ Constantinopolitanâ loco mortui Georgij Acropolitæ ab Imp. Michaele Palæologo creati Magni Logothetæ, simul etiam posteà sub Imp. Andronico Palæologo Seniore Protovestiarij, Epistolæ aliquot ad Gregorium Cyprium Patriarcham Constantinopolitanum* exstant in Codice LXVIImo.

THEODORUS *Gaza;* vide lit. N, ubi agitur de NICOLAO V *Papâ.*

THEODOSIUS, *Notarius Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ A. C. 1563;* vide lit. C, ubi agitur de CONCILIO *Ferrariensi & Florentino*, & lit. G, ubi agitur de GENNADIO *Scholario, Monacho Græco schismatico.*

THEOPHILI, *Archiepiscopi Alexandrini, Edictum cùm Theophania die Dominico instarent; ut & alia quatuor ejusdem Scripta Canonica ad Ammonem, ad Aphyngium, ad Agathum, & ad Menam,* exstant in Codice XLIVto, num. 30; item in Codice XLVto, num. 22; & in Codice LImo. num. 30.

THEOPHILI *cujusdam synchroni & præsentis Martyrium S. Abibi* exstat in Codice XIXno, num. 17.

THOMAIDIS, *Virginis sanctimonialis, synchronæ & præsentis, Martyrium S. Febroniæ Virginis* exstat in Codice XXImo, num, 3.

TIMOTHEI, *Archiepiscopi Alexandrini, qui unus fuit trecentorum quinquaginta Patrum Concilij Constantinopolitani primi, sive Oecumenici secundi, A. C. 381, Responsa Canonica* exstant in Codice XLIVto, num. 31; & in Codice LImo, num. 29. *Ejusdem Fragmentum Canonicum* exstat in Codice LVto, num. 4.

TIMOTHEI, *Presbyteri Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ, Liber de differentiâ hæreticorum, ad orthodoxam Fidem Catholicam se convertentium,* exstat in Codice XLIVto, num. 44.

TIMOTHEI, *Presbyteri Hierosolymitani, Oratio in Prophetam*

tam Symeonem, Dei susceptorem, & in illud, Nunc dimittis servum tuum Domine secundùm verbum tuum in pace, exstat in Codice XImo, num. 8.

S. TRYPHONIS *Martyris Exorcismus supposititius Insectorum aliorúmque animalium, quæ vineis, agris & hortis noxam ac perniciem inferunt*, exstat in Codice XImo, num. 3.

V.

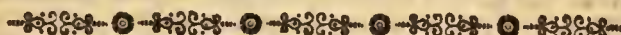
VARIORVM *Constantinopolitanorum aliorúmque Patriarcharum Græcorum recentiorum varia Synodica aliáque Diplomata* exstant in Codicibus LXVto & LXVIto.

Ex VITIS *Sanctorum Patrum Narratio quædam* exstat in Codice XXXIIdo, num. 19. *Ex ijsdem Oratio de Charitate* exstat in Codice XXXVIIIvo, num 30. *Ex ijsdem Excerptum de septem hebdomadibus Pentecostes* exstat in Codice XLVto, num. 60. Vide etiam lit. D, ubi agitur de DANIELE *Abbate*, & lit. P, ubi agitur *de Sanctorum Patrum Apophthegmatibus & Actis ordine alphabetico, & absque eo.*

Z.

ZENÆ *Legisperiti, cujus S. Paulus Apostolus in Epistolâ ad S. Titum meminit, Vita S. Titi, S. Pauli discipuli & comitis, & ab eodem Episcopi Vrbis Gortynæ in Insulâ Cretâ constituti, ab anonymo quodam longè recentiori interpolatore in compendium redacta*, exstat in Codice XIVto, num. 64.

ZONARAS; vide JOANNES.

EJVSDEM INDICIS PRIMI

Repetitio succincta *respectu temporis*, quo suprà memoratorum Operum manuscriptorum *Historicorum Græcorum Ecclesiasticorum & Juris Canonici* Autores vel floruerunt, vel obierunt.

Seculo post Christum Imo:

Abgarus vel *Agbarus*, Edessenorum Rex, *Christo* synchronus.

Philo Judæus, Alexandrinus, qui Legatus à suis Romam missus est ad Imp. C. Caligulam A. C. 40, & secundâ vice ad successorem ipsius ac patruum Imp. Claudium.

Sancti Apostoli & Discipuli Christi.

S. Jacobus Apostolus, cognomine *Minor* & *Frater Domini*, primus Episcopus Hierosolymitanus, qui passus est A. C. 61 vel 62.

S. Petrus Apostolus, qui jussu Imp. Neronis Romæ crucifixus est A. C. 67.

Evagrius, Autor ſuppoſititius Hiſtoriæ de Vitâ S. Pancratij, diſcipuli S. Petri Apoſtoli, cujus diſcipulus & comes fuiſſe fingitur.

S. Paulus Apoſtolus, qui juſſu Imp. Neronis Romæ decollatus eſt A.C.67.

S. Dionyſius Areopagita, qui A. C. 50 à S. Paulo Apoſtolo ad Chriſtianam religionem converſus, & primus Athenienſis Epiſcopus creatus eſt.

S. Zenas Legisperitus, S. Pauli Apoſtoli diſcipulus & comes, & ab eodem Epiſcopus Vrbis Gortynæ in Inſulâ Cretâ conſtitutus.

S. Simon Chananæus, Apoſtolus & Martyr, qui ſecundùm nonnullos A. C. 63, ſecundùm alios autem A. 68, in Perſide paſſus eſt.

Flavius Joſephus, Judæus Sacerdos, ſectâ Phariſæus, qui vixit atque ſcripſit uſque ad A. C. 95.

S. Joannes Apoſtolus & Evangeliſta, qui A. C. 99 obijt.

S. Clemens I Papa, qui A. C. 100 Martyr obijt.

Seculo poſt Chriſtum IIdo:

Anonymus Autor ſynchronus Vitæ & Martyrij S. Euſtathij, qui ſub Imp. Hadriano paſſus eſt A. C. 120.

Smyrnenſis in Aſiâ Eccleſiæ Epiſtola encyclica de Martyrio S. Polycarpi Epiſcopi Smyrnenſis A. 167.

Imp. Marcus Antoninus Philoſophus, qui cœpit imperare A.C. 161, & A. 180 obijt.

Seculo poſt Chriſtum IIItio:

S. Hippolytus, Epiſcopus Portuenſis & Martyr, qui circa A. C. 230 ſub Imp. Alexandro Severo paſſus eſt.

Concilium Carthaginenſe tertium ſub S. Cypriano A. C. 256.

S. Dionyſius, Archiepiſcopus Alexandrinus, qui A. C. 265 obijt.

S. Gregorius, Neocæſareæ in Ponto Epiſcopus, cognomine *Thaumaturgus*, qui A. C. 265 obijt.

Seculo poſt Chriſtum IVto:

Anonymus ſynchronus Autor Martyrij S. Theodori Tironis vel Tyronis, qui ſub Imp. Maximiano paſſus eſt A.C. 304.

Anonymus ferè ſynchronus Autor Vitæ S. Pauli Thebæi, primi Eremitæ in Ægypto, qui A. C. 306 obijt.

Athanaſius, ſervus S. Catharinæ Virginis & Martyris, quæ A. C. 307 paſſa eſt.

S. Petrus, Archiepiſcopus Alexandrinus & Martyr, qui paſſus eſt A. C. 310.

Thomais, Virgo ſanctimonialis, quæ S. Febroniæ Virginis Martyrium A. C. 311, cui ipſa præſens interfuit, conſcripſit.

Abgarus ſeu *Augarus*, Tachygraphus ſive Notarius S. Theodori Ducis exercitûs & Martyris, floruit initio ſeculi poſt Chriſtum quarti ſub Imp. Licinio.

Concilium Ancyranum A.C. 314.

Concilium Neocæſarienſe A. C. 314 vel proximè ſequenti.

Theophilus, Autor ſynchronus & præſens Martyrij S. Abibi, qui A. C. 316 ſub Imp. Licinio paſſus eſt.

Concilium Laodicenum circa A. C. 319 vel 320.

Concilium Nicænum Oecumenicum primum A. C. 325.

Euphychius, Epiſcopus Tyanenſis, qui interfuit Concilio Nicæno primo A. C. 325.

Leontius, Cæſareæ in Cappadociâ Epiſcopus, qui Concilio Nicæno I A. C. 325 interfuit.

Macarius, Epiſcopus Hieroſolymitanus, qui Concilio Nicæno primo A. C. 325 interfuit.

Protogenes, Epiſcopus Sardicenſis, qui Concilio Nicæno primo A. C. 325 interfuit.

Phædo, Philoſophus Arianus, qui Concilio Nicæno primo A. C. 325 interfuit.

Concilium Gangrenſe A. C. 326, vel non multo pòſt.

Imp.

Imp. Constantinus Magnus, qui cœpit imperare A. C. 306, & obijt A. 337.

Crispinus Lampsacenus, Autor synchronus Vitæ S. Parthenij, Episcopi Vrbis Lampsaci, qui ipsius fuit Magister, & sub Imp. Constantino Magno floruit.

Eusebius Pamphili, Cæsareæ in Palæstinâ Episcopus, qui A. C. 340 obijt.

Palladius, natione Galata, Helenopolitanus in Cappadociâ Episcopus, qui circa A. C. 340 claruit.

Concilium Antiochenum primum A. C. 341.

Concilium Sardicense A. C. 347.

Anonymus Autor synchronus Martyrij Sanctorum Martyrum Persarum Acepsimæ, Josephi, & Aeithalæ A. C. 350.

Eustochius, Diaconus Ecclesiæ Antiochenæ, Autor suppositicius Historiæ Martyrij S. Eusignij Antiocheni, qui A. C. 362 sub Imp. Juliano Apostatâ passus est.

Imp Julianus Apostata, qui cœpit imperare A. C. 361, & A. 363 perijt.

S. Paphnutius Anachoreta, Autor synchronus Vitæ S. Onuphrij Anachoretæ, qui A. C. 370 obijt.

S. Athanasius Magnus, Archiepiscopus Alexandrinus, qui A. C. 373 obijt.

S. Basilius Magnus, Cæsareæ in Cappadociâ Archiepiscopus, qui A. C. 378 obijt.

S. Ephram seu *Ephraim Syrus*, qui A. C. 378 obijt.

Concilium Constantinopolitanum primum, Oecumenicum autem secundum, A. C. 381.

Timotheus, Archiepiscopus Alexandrinus, qui unus fuit trecentorum quinquaginta Patrum Concilij Constantinopolitani primi, sive Oecumenici secundi, A. C. 381.

Theophilus, Patriarcha Alexandrinus A. C. 385.

S. Cyrillus, Archiepiscopus Hierosolymitanus, qui A. C. 386 obijt.

S. Gregorius Nazianzenus, cognomine *Theologus*, Archiepiscopus Constantinopolitanus, qui A. C. 389 obijt.

Amphilochius, Iconij in Lycaoniâ Episcopus, qui circa A. C. 393 obijt.

Concilium Constantinopolitanum in causâ Agapij & Bagadij A. C. 394.

S. Gregorius, Nyssæ in Cappadociâ Episcopus, qui A. C. 395 vel 396 obijt.

Nectarius, Archiepiscopus Constantinopolitanus, qui A. C. 397 obijt.

Anonymus Autor synchronus Vitæ S. Marciani Eremitæ in Palæstinâ, qui sub Imp. Theodosio Magno ejúsq; filijs Arcadio & Honorio circa finem seculi post Christum quarti floruit.

S. Asterius, Amascæ in Ponto Episcopus, qui circa A. C. 400 potissimùm floruit.

Seculo post Christum Vto:

S. Epiphanius, Constantiæ sive Salaminis in Cypro Insulâ Episcopus, qui circa A. C. 403 valdè senex obijt.

S. Joannes Chrysostomus, Patriarcha Constantinopolitanus, qui A. C. 407 obijt.

Concilium Carthaginense A. C. 418, 419 & 423.

Marcus Diaconus, Autor synchronus Vitæ magistri sui S. Porphyrij, Episcopi Gazæ in Palæstinâ, qui A. C. 396 Episcopus creatus est, & A. 421 obijt.

Concilium Ephesinum Oecumenicum tertium A. C. 431.

Nestorius Hæresiarcha, Patriarcha Constantinopolitanus, adversus quem A. C. 431 Concilium Ephesinum Oecumenicum tertium celebratum est.

S. Cælestinus I Papa, qui A. C. 423 electus est, & A. 432 obijt.

S. Leo I Papa, qui A. C. 440 electus est, & A. 461 obijt.

S. Cyrillus, Archiepiscopus Alexandrinus, qui A. C. 444 vel 445 obijt.

Concilium Chalcedonense Oecumenicum quartum A. C. 451.

Theodo-

Theodoretus, Cyri Vrbis in Provinciâ Syriæ, Augustâ Euphratesiâ dictâ, Episcopus, qui A. C. 431 Concilio Oecumenico Ephesino interfuit, nec multo post Concilium Oecumenicum Chalcedonense, A. 451 celebratum, obijt.

S. Basilius, Seleuciæ in Isauriâ Episcopus, qui A. C. 451 Concilio Oecumenico Chalcedonensi interfuit.

Anonymus Autor synchronus Narrationis de Inventione Capitis S. Joannis Baptistæ Hierosolymis, ejúsque Revelatione in Vrbe Emesenâ A. C. 453.

Anonymus Autor synchronus Vitæ S. Joannis Calybetæ, qui circa A. C. 457 vel 458 obijt.

Concilium Constantinopolitanum sub Gennadio Patriarchâ A. C. 459.

Anonymus Autor synchronus Vitæ S. Auxentij Abbatis, qui circa A. C. 470 obijt.

Gennadius, Patriarcha Constantinopolitanus, qui A. C. 471 obijt.

Anonymus Autor Epistolæ ad Martyrium Episcopum Antiochenum, qui A. C. 458 electus est, & A. 471 Episcopatu se abdicavit.

Theoctistus, S. Euthymij Archimandritæ in Palæstinâ celeberrimi, A. C. 472 mortui, socius familiarissimus.

Petrus Cnapheus sive *Fullo*, Hæresiarcha Theopaschita, qui A. C. 474 ab Imp. Zenone Isaurico in Sedem Patriarchalem Antiochenam intrusus est.

Acacius, Patriarcha Constantinopolitanus, *Petro Cnapheo* sive *Fulloni*, Patriarchæ Antiocheno, A. C. 474 synchronus.

Antheon, Episcopus Arsinoes, *Petro Cnapheo* sive *Fulloni*, Patriarchæ Antiocheno, A. C. 474 synchronus.

Asclepiades, Episcopus Trallium *Petro Cnapheo* sive *Fulloni*, Patriarchæ Antiocheno, A. C. 474 synchronus.

Faustus, *Episcopus Apolloniadis* Petro Cnapheo sive Fulloni, Patriarchæ Antiocheno, A. C. 474 synchronus.

Justinus, Episcopus Siciliæ, Petro Cnapheo sive Fulloni, Patriarchæ Antiocheno, A. C. 474 synchronus.

Pamphilus, Episcopus Abydi, Petro Cnapheo sive Fulloni, Patriarchæ Antiocheno, A. C. 474 synchronus.

Quintianus, Episcopus Arculianorum vel Asculanorum, Petro Cnapheo sive Fulloni, Patriarchæ Antiocheno, A. C. 474 synchronus.

Gelasius Cyzicenus, Cæsareæ Palæstinæ Episcopus, qui sub Imp. Zenone Isaurico A. C 476 claruit.

Anonymus Autor synchronus Vitæ S. Danielis Stylitæ, qui A. C. 489 obijt.

Felix III Papa, qui A. C. 483 electus est, & A. 492 obijt.

Nicephorus, Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ Presbyter, & Autor synchronus Vitæ S. Andreæ, cognomine Sali sive Stulti; sub Imp. Leone Thrace ab A. C. 457 usque ad A. 474 & Imp. Zenone Isaurico ab A. C. 474 usque ad A. 491.

Seculo post Christum VIto:

Severus, Episcopus Antiochenus Monophysita, cui A. C. 518 ob nimiam S. Concilij Chalcedonensis oppugnationem jussu Imp. Justini Thracis lingua radicitùs excisa est.

Cyrillus Monachus, Autor synchronus Vitæ S. Sabæ, qui A. C. 531 d. 5 Decembris obijt.

Concilium Constantinopolitanũ sub Imp. Justiniano Magno & Mennâ Patriarchâ A. C. 536.

Concilium Hierosolymitanum A. C. 536.

Petrus, Patriarcha Hierosolymitanus, sub quo A. C. 536 Concilium Hierosolymitanum contra Acephalos celebratum est.

Eutychianus, Ecclesiæ Adanensis in Ciliciâ Tracheâ Clericus, Autor Historiæ Conversionis S. Theophili Vicedomini, quæ A. C. 538 contigit.

Concilium

Concilium Constantinopolitanum secundum, Oecumenicum autem quintum, sub Imp. Justiniano Magno A. C. 553.

Imp. Justinianus Imus sive Magnus, qui cœpit imperare A.C. 527, & A. 565 obijt.

Joannes Scholasticus, ex Ecclesiæ Antiochenæ Presbytero Patriarcha Constantinopolitanus ab A. C. 564 usque ad A. 578.

Joannes Mesteuta sive *Jejunator*, qui A. C. 586 Patriarcha Constantinopolitanus electus est, & A. 596 obijt.

S. Anastasius Sinaita, Patriarcha Antiochenus, qui A. C. 599 obijt.

Seculo post Christum VIImo:

Georgius, Archiepiscopus Alexandrinus, qui S. Joanni Eleemosynario successit A. C. 620 d. 23 Januarij.

Leontius, Neapoleos in Insulâ Cypro Episcopus, qui circa A. C. 620 vel 630 obijt.

Joannes Moschus, Presbyter & Monachus, qui circa A. C. 630 claruit.

Sophronius, Patriarcha Hierosolymitanus, qui Modesto Patriarchæ successit A. C. 633.

Georgius Rhetor, Chartophylax Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ, & posteà Archiepiscopus Nicomediensis, qui claruit circa A. C. 640.

Anonymus Autor Recensionis compendiariæ Conciliorum, ab Orthodoxis & ab Hæreticis celebratorum usque ad A. C. 652, quo ipse vixit.

Agatho Papa, qui A.C.678 electus est, & A.682 obijt.

Concilium Constantinopolitanum tertium, Oecumenicum autem sextum, sub Imp. Constantino Pogonato A. C. 680 & 681.

Agatho, Archidiaconus & Chartophylax Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ, qui Concilio Constantinopolitano tertio, Oecumenico autem sexto, A. C. 680 & 681 celebrato, interfuit, ejúsque Acta collegit, dispposuit, & edidit.

Anastasius quidam *Sinaita*, qui vixit circa A. C. 685.

Pseudo-Concilium Constantinopolitanum Quini-sextum A. C. 692, vel secundùm alios 707.

Seculo post Christum VIIIvo:

Andreas, Archiepiscopus Cretensis, qui circa A. C. 720 vel 723 obijt.

Anonymus Autor synchronus Martyrij S. Georgij Limniotæ Monachi, qui sub Imp. Leone Isaurô passus est A. C. 735.

S. Germanus, Archiepiscopus Constantinopolitanus, qui circa A. C. 740 obijt.

Joannes, Monachus & Presbyter Eubœæ, qui circa A. C. 744 claruit.

S. Joannes Damascenus, qui circa A. C. 750 obijt.

Athanasius Junior, qui circa A. C. 765 floruit.

Concilium Nicænum secundum, Oecumenicum autem septimum, A. C. 787.

Seculo post Christum IXno:

Tarasius, Patriarcha Constantinopolitanus, qui A. C. 784 electus est, & A. 806 obijt.

Ignatius, ex Diacono & Sceuophylace Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ *Metropolita Nicænus*, Autor synchronus Historiæ de Vitâ & Miraculis S. Tarasij Patriarchæ Constantinopolitani, qui A. C. 784 electus est, & A. 806 obijt.

Naucratius, Monachus Studita, Autor synchronus Epistolæ Encyclicæ de Obitu S. Theodori, Præpositi seu Abbatis Monasterij Studitarum, qui A. C. 826 obijt.

S. Nicephorus, Patriarcha Constantinopolitanus, qui A. C. 828 obijt.

Anonymus Autor synchronus Vitæ S. Antonij Junioris sub Imp. Theophilo, qui cœpit imperare A. C. 829 & A. 842 obijt.

Saba Monachus, Autor synchronus Historiæ de Vitâ, rebus gestis, & miraculis *S. Joannicij*, Anachoretæ &

Abbatis, qui obijt A. C. 846, natus annos centum & quindecim.

Photius, Patriarcha Constantinopolitanus, qui Sedem Patriarchalem Constantinopolitanam per fraudem & vim primùm invasit A. C. 858.

Pseudo-Concilium Constantinopolitanum, vulgò appellatum Primum & Secundum, A. C. 861.

Pseudo-Concilium Constantinopolitanum Quasi-Octavum A. C. 879.

Nicephorus Philosophus & Rhetor, Autor synchronus Narrationis historicæ funebris Vitæ S. Antonij cognomento Cauleæ, Patriarchæ Constantinopolitani, qui A.C. 890 sub Imp. Leone Sapiente obijt.

Gregorius, Autor synchronus Historiæ de Vitâ & Conversatione Magistri sui S. Basilij Junioris, Asceteæ, qui circa finem seculi post Christum *noni* sub Imp Leone Sapiente Constantinopoli claruit.

Seculo post Christum Xmo:

Imp. Leo Philosophus seu *Sapiens*, qui A. C. 886 cœpit imperare, & A. 911 obijt.

Concilium Constantinopolitanum in causâ unitionis Ecclesiæ circa quartas aliásque illicitas nuptias A. C. 920.

Imp. Constantinus Porphyrogenitus, qui cœpit imperare A.C.912, & A.959 obijt.

Anonymus synchronus Autor Additamenti ad Imp. Constantini Porphyrogeniti Orationem de translatione Sanctæ Non-manufactæ Imaginis Christi Edessenæ in Vrbem Constantinopolitanam A C. 944.

Symeon, cognomine *Metaphrastes*, qui fuit Magister & Logothera in Aulâ Constantinopolitanâ, decimóque post Christum seculo sub Imp. Leone Sapiente, Constantino Porphyrogenito, Romano Lecapeno & Romano II sive Juniore claruit.

Anonymus Autor synchronus Narrationis magni cujusdam Miraculi, à S. Georgio Martyre editi; conscriptæ circa A. C. 960 vel 970.

Sisinnius, secundus ejus nominis Patriarcha Constantinopolitanus, qui A. C. 995 electus fuit, & A. 999 obijt.

Hippolytus Thebanus, qui circa finem seculi post Christum decimi claruit.

Seculo post Christum XImo:

Alexius, Patriarcha Constantinopolitanus, qui A. C. 1025 electus est, & A. 1043 obijt.

Nicetas, cognomine *Stethatus* sive *Pectoratus*, Monachus & Presbyter Monasterij Constantinopolitani Studitarum, qui circa A. C. 1054 claruit.

Michael Psellus, qui circa A.C. 1078 obijt.

Nicolaus III, Patriarcha Constantinopolitanus, qui A. C. 1084 electus est.

Joannes, Monachus Sancti Montis Sinai, synchronus Nicolao III Patriarchæ Constantinopolitano, qui A.C. 1084 electus est.

Seculo post Christum XIImo:

Joannes Zonaras, ex Aulæ Imperialis Constantinopolitanæ Magno Drungario Vigiliæ & Protosecretario Asceta sive Monachus, qui circa A.C. 1120 claruit.

Lucas Chrysoberges, Patriarcha Constantinopolitanus ab A. C. 1148 usque ad A. 1166.

Imp. Manuel Comnenus, qui Auream Bullam de septimo gradu consanguinitatis promulgavit A. C. 1166.

Imp. Isaacius Angelus, qui imperavit ab A. C. 1185 usque ad A. 1195, quo Imperio simul & oculis à fratre suo Alexio Angelo privatus est.

Seculo post Christum XIIItio:

Marcus, Patriarcha Alexandrinus, A. C. 1203.

Theodorus

Theodorus Balsamo, Patriarcha Antiochenus ab A. C. 1186 usque ad A. 1214.

Manuel, Patriarcha Constantinopolitanus, vel *primus*, vel *secundus*, qui Patriarchatum Constantinopolitanum tenuerunt ab A.C. 1216 usque ad A. 1222, & ab A. 1240 usque ad A. 1254.

Imp. Joannes Ducas, cognomine *Batatzes*, qui cœpit imperare A.C. 1222, vel secundùm R. P. Petri Possini S. I. Observationes Chronologicas Pachymerianas 1223, & A. 1255 obijt.

Constantinus Acropolita, filius Georgij Acropolitæ, Magni Logothetæ Constantinopolitani sub Imp. Michaele Palæologo I sive Seniore, qui A.C. 1282 obijt.

Gregorius Cyprius, ante monachatum *Georgius* appellatus, qui A.C. 1283 Patriarcha Constantinopolitanus creatus est; anno autem 1289 propter varias adversitates sponte suâ abdicavit, & sequenti anno 1290 obijt.

Seculo post Christum XIVto:

Nicephorus, Callisti filius, cognomine *Xanthopulus*, qui initio seculi post Christum decimi quarti floruit.

Imp. Andronicus Palæologus I sive Senior, qui A. C. 1282 d. 11 Decembris cœpit imperare; dejectus autem Imperio est à nepote suo Andronico Juniore A. 1328, & A. 1332 in monasterio obijt, cùm annum ageret ætatis septuagesimum quartum.

Theodorus Muzalo, Magnus Logotheta Constantinopolitanus sub Imp. Michaele Palæologo, simul etiam Protovestiarius sub Imp. Andronico Palæologo Seniore.

Nicephorus Gregoras, qui Historiam suam Byzantinam usq; ad A.C. 1341 perduxit.

Constantinus Harmenopulus, Nomophylax & Judex Thessalonicensis, qui circa A. C. 1345 floruit.

Nicolaus Cabasilas, Metropolita Thessalonicensis, qui circa A. C. 1350 floruit.

Maximus Planudes, Monachus Constantinopolitanus, qui circa A. C. 1353 claruit.

Philotheus, Patriarcha Constantinopolitanus, qui A. C. 1362. electus est.

Nilus, Patriarcha Constantinopolitanus ab A.C. 1378 usque ad A. 1386.

Anonymus Autor Expositionis modi scribendarum literarum Patriarchæ Constantinopolitani, compositæ A. C. 1387.

Joannes Philes, qui sub Imp. Joanne Cantacuzeno floruit.

Anonymus Chronologus num. 9.

Seculo post Christum XVto:

Matthæus, ex Metropolitâ Cyziceno Patriarcha Constantinopolitanus ab A.C. 1395 usque ad A. 1408.

Anonymus Autor Diplomatis cujusdam sacri, dati A. C. 1429.

Concilium Ferrariense & Florentinum A. C. 1438 & 1439.

Nicolaus V Papa, Autor Epistolæ ad Constantinum Palæologum, ultimum Imperatorem Constantinopolitanum, datæ A. C. 1451 d. 26 Septembris.

Gennadius Scholarius, Monachus schismaticus Græcus, ante monachatum *Georgius Scholarius* appellatus, qui paulo ante A. C. 1453, quo Constantinopolis à Turcis capta est, videtur obijsse.

Georgius Scholarius, qui A.C. 1453 post expugnationem Vrbis Constantinopolitanæ permissu Muhammedis II Patriarcha Constantinopolitanus electus, & *Gennadius* appellatus est.

Bessario Trapezuntinus, S. R. E. Cardinalis & Patriarcha Constantinopolitanus, qui A. C. 1472 obijt.

Anonymus Autor Canonis Paschalis ab A. C. 1430 usque ad A. 1473.

Seculo post Christum XVIto:

Hieremias, Patriarcha Constantinopolitanus

litanus, qui A. C. 1520 electus est, & A. 1544 obijt.

Marcus Antonius Antimachus, natione Italus, qui A. C. 1544 Ferrariæ claruit.

Theodosius, Notarius Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ A. C. 1563.

AVTORES INCERTÆ VEL DVBIÆ ÆTATIS.

Anonymi Autores num. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 32, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 62, 63, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 75, 76, 78, 79, 80, 81, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130. 133, 134, 135, 136, 137, 138, 140, 141, 142, 143, 145, 146, 147, 148, 151, 152, 153, 154, 155, 157, 158, 159, 160, 161.

Archippus, Eremita, & Prosmonarius sive Custos Templi S. Michaelis Archangeli Chonis sive Colossis in Phrygiâ.

Daniel Abbas.

Dionysius quidam, autor Epistolæ alicujus ad Cononem.

Hesychius, Presbyter Hierosolymitanus.

Joannes Episcopus Citri.

Joannes Diaconus.

Joannes Phurnes, Asceta sive Monachus.

Matthæus Blastares Hieromonachus.

Metrophanes, Patriarcha Constantinopolitanus.

Nicetas, Metropolita Heracleæ.

Pantaleon, Presbyter Monasterij Byzantini.

Petrus, Chartophylax & Diaconus Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ.

Theodorus, Episcopus Vrbis Paphi, Autor Vitæ S. Spyridionis vel Spiridonis, Episcopi Vrbis Trimithuntis in Insulâ Cypro.

Timotheus, Presbyter Hierosolymitanus.

Timotheus, Presbyter Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ.

INDEX

INDEX SECVNDVS,

EXHIBENS ALPHABETICAM SERIEM ILLORVM AVTORVM, QVORVM OPERA, NEC AD HISTORIAM ECCLESIASTICAM, NEC AD JVS CANONICVM PERTINENTIA, SVPRA' ENVMERATIS SEXAGINTA NOVEM CODICIBVS MANVSCRIPTIS HISTORICIS GRÆCIS ECCLESIASTICIS INSERTA SVNT.

A.

ÆSOPICÆ quædam *Fabulæ* exſtant in Codice IXno, num. 3.

Imp. ALEXANDER; vide lit. B, ubi agitur de *Imp.* BASILIO *Macedone.*

AMPHILOCHII, *Iconij in Lycaoniâ Epiſcopi*, qui circa A. C. 393 obijt, *Oratio de Virtute, & de malis hominibus atque diabolis*, exſtat in Codice XXXIIdo, num. 25.

S. ANASTASII *Sinaitæ, Patriarchæ Antiocheni*, qui A. C. 599 obijt, *Homilia in Pſalmum ſextum, & in ingreſſum Jejuniorum*, exſtat in Codice XXXImo, num. 18. *Ejuſdem Definitiones Theologicæ* exſtant in Codice XXXIIItio, num. 4. *Ejuſdem Homilia in Pſalmum ſextum de Pœnitentiâ* exſtat ibidem num. 15. *Ex ejuſdem Quæſtionibus & Reſponſionibus ſacris centeſima decima quinta* exſtat in Codice XLVto, num. 64. Item *octogeſima quarta, centeſima, centeſima vigeſima tertia, centeſima vigeſima quarta, centeſima quadrageſima, & centeſima quadrageſima prima*, exſtant ibidem num. 67. *Ejuſdem Expoſitio compendiaria Fidei orthodoxæ* exſtat in Codice LImo, num. 9.

ANASTASII *Epiſcopi Cæſareæ Palæſtinæ fragmentum de ſeptem hebdomadibus Jejuniorum* exſtat in Codice XLVto, num. 61.

1. ANONYMI cujuſdam Autoris *Expoſitio in illud Proverbiorum Salomonis: Sapientia ædificavit ſibi domum, &c;* exſtat in Codice XLmo, num. 17.

2. ANONYMI cujuſdam Autoris *Expoſitio quarundam Parabolarum Chriſti* exſtat in Codice Vto, num 3.

3 ANONYMI cujuſdam Autoris *Deſcriptio qualitatum boni Sacerdotis* exſtat in Codice XXXIVto, num. 6.

4. ANONYMI cujuſdam Autoris *Diſputatio inter Judæum & Chriſtianum* exſtat in Codice Vto, num. 2.

5. ANONYMI cujuſdam Autoris Græci *Diſſertatio contra Latinos de Azymis, Jejunio Sabbati, Conjugio Sacerdotum, Oblatione Euchariſtiæ & Quadrageſimâ*, exſtat in Codice XXXIIItio, num. 6.

6. ANONYMI cujuſdam Autoris *Canones ſive Cantica duo ſacra in Sancta Theophania, cum Paraphraſi græcâ proſaicâ marginali*, exſtant in Codice LIIItio, num. 31.

7. ANONYMI cujuſdam Autoris *Carmen græco-barbarum de ſecundo Chriſti Adventu* exſtat in Codice Vto, num 5.

8. ANONYMI cujuſdam incerti Autoris *Oratio Aſcetica* exſtat in Codice XLIIdo, num. 4.

9. ANONYMI cujuſdam *Precationes ſacræ octo* exſtant in Codice XLVIto, num. 4.

10. ANONYMI cujuſdam Autoris *Recenſio virtutum ijs, qui alijs præſunt, convenientium*, exſtat in Codice LIIItio, num. 19.

11. ANONYMI cujuſdam Autoris *Gloſſæ Juridicæ Latino-Græcæ* exſtant in Codice LImo, num. 31; & in Codice LIIdo, num. 8. Item in Codice LIIItio, num. 8. *Aliæ ejuſdem generis Gloſſæ Juridicæ Latino-Græcæ* exſtant ibidem num. 18.

12. ANONYMI cujuſdam Autoris *Index Nominum & Ordinis duodecim Menſium apud Athenienſes, Græcos, Hebræos, Ægyptios, & Romanos*, exſtat in Codice LIIdo, num. 11.

13. ANONYMI cujuſdam Autoris *Obſervationes quædam Aſtronomicæ de Planetis* exſtant in Codice LIIItio, num. 38.

Ex ATHANASII *Junioris*, qui circa A.C. 765 floruit, & vulgò cum *S. Athanaſio Magno*, Archiepiſcopo Alexandrino, perperàm confunditur, *Quæſtionibus ad Antiochum Quæſtiones & Reſponſiones quinque de Adulterio & Scortatione* exſtant in Codice XXXIIItio, num. 13. *Ejuſdem Quæſtiones & Reſponſiones quædam ſacræ ad Antiochum* exſtant in Codice LVto, num. 2.

ATHANASII *cujuſdam Abbatis Epiſtola ad Nicetam Stethatum ſive Pectoratum*, qui circa A. C. 1054 claruit, exſtat in Codice XLVto, num. 56. Vide etiam Indicis primi lit. N, ubi agitur de jam memorato NICETA.

B.

BARLAAMI, *Monachi Calabri, Demonſtratio contra Legatos Pontificis Romani de Proceſſione Spiritûs Sancti ex ſolo Patre, in Capita duodecim diviſa*, exſtat in Codice XXXVIImo, num. 2.

Ex

Ex Imperatorum BASILII *Macedonis*, LEONIS *Philosophi seu Sapientis*, & ALEXANDRI, *Delectu Legum compendiario excerpta quædam* exstant in Codice XLVIIIvo, num. 8.

Ex BOETII, qui A. C. 510 sub *Theodorico Ostro-Gotthorum in Italiâ Rege* solus Consulatum gessit, & ejusdem jussu A. 524 *Ticini* occisus est, *Dialecticâ Excerptum aliquod* exstat in Codice XXXIXno, num. 5.

C.

CANTICORUM *quorundam Ecclesiasticorum Græcorum fragmenta cum antiquis Notis Musicis* exstant in Codice LXVto, num. 74.

CHRISTOPHORI, *Archiepiscopi Alexandrini*, qui sub *Imp. Theophilo Iconomacho* inter A. C. 829 & 842 floruit, *Parænesis ascetica & parabolica de Vitâ humanâ* exstat in Codice XXXIVto, num. 18.

CONSTANTINI *Harmenopuli*, *Nomophylacis & Judicis Thessalonicensis*, qui circa annum Christi 1345 floruit, *Leges Georgicæ sive Rusticæ, ex Jure Justinianeo excerptæ, & anonymi cujusdam antiqui Scholiastæ Græci Annotationibus marginalibus illustratæ*, exstant in Codice XLVIIIvo, num. 7. *Ejusdem Expositio Fidei orthodoxæ* exstat in Codice LImo, num. 25. *Ejusdem Prochiron Legum, sive Promptuarium Juris Civilis, in sex Libros divisum*, exstat in Codice LIIItio, num. 12.

COSMÆ cujusdam *Sermo paræneticus sive admonitorius ad peccatorem quendam contumacem* exstat in Codice XLVto, num. 58.

S. CYRILLI, *Archiepiscopi Alexandrini*, qui A. C. 444 vel 445 obijt, *Quæstiones & Responsiones quædam Theologicæ* exstant in Codice XXXIIItio, num. 4. *Ejusdem Expositio compendiaria Fidei orthodoxæ* exstat in Codice LImo, num. 9.

D.

S. DAMASI I Papæ, qui A. C. 367 electus est, & A. 384 obijt, *Professio Fidei Catholicæ, & Anathematismi duodecim adversus diversas hæreses* exstant in Codice XXXIIItio, num. 45 & in Codice XLVto, num. 51.

DANIELIS *Prophetia à principio Capitis tertij usque ad finem Capitis duodecimi* exstât in Codice XLmo, num. 25.

E.

S. EPHREM seu EPHRAIM, cognomine *Syri*, *Nisibi* in Mesopotamiâ nati, *Edessæ* autem, quæ ejusdem Regionis Vrbs est, *Diaconi*, qui A. C. 378 obijt, *Opuscula varia triginta quatuor* exstant in Codice XXXImo, num. 23. *Ejusdem Oratio de Pœnitentiâ & de Judicio extremo* exstat in Codice XXXIIdo, num. 16. *Ejusdem Oratio alia de Pœnitentiâ & Judicio, & de separatione animæ & corporis,* exstat ibidem num. 17. *Ejusdem Oratio de Continentiâ* exstat in Codice XXXIIItio, num. 10. *Ejusdem Oratio de Correctione virtutis* exstat ibidem num. 11. *Ex ejusdem Doctrinâ Oratio de Pœnitentiâ, & futuro Judicio, & abstinentiâ à voluptariâ vitâ*, exstat ibidem num. 16. *Ejusdem Oratio de Pœnitentiâ & Compunctione* exstat in Codice XXXIVto, num. 3. *Ejusdem Oratio in Patriarchas Abrahamum, Isaacum & Jacobum* exstat in Codice XXXVIIIvo, num. 18. *Ejusdem Oratio de Charitate & Pœnitentiâ* exstat ibidem num. 23.

EVSEBII, *Archiepiscopi Alexandrini, Responsum ad cujusdam Alexandri Interrogationem de causâ colendæ diei Dominicæ abstinentiâ à laboribus, eo die prohibitis*, exstat in Codice XXXIIItio, num. 14. *Idem ejusdem Encomium diei Dominicæ* exstat in Codice XXXIVto, num. 4.

G.

Ex GEORGII *Pachymeris, Protecdici Magnæ Ecclesiæ & Dicæophylacis Aulæ Constantinopolitanæ*, qui circa A. C. 1340 obijt, *Scriptis Philosophicis Excerptum aliquod* exstat in Codice XXXIXno, num. 6.

Ex GEORGII *Scholarij Translatione græcâ Dialecticæ Petri Hispani Excerptum aliquod* exstat in Codice XXXIXno, num. 4. *Ejusdem Translatio græca cujusdam Fragmenti S. Thomæ Aquinatis de differentiâ inter essentiam & esse* exstat ibidem num. 8.

H.

HARMENOPVLVS; vide CONSTANTINVS.

I.

S. JOANNIS *Chrysostomi, Patriarchæ Constantinopolitani*, qui A. C. 407 obijt, *Oratio in Pharisæum & Publicanum* exstat in Codice XVto, num. 23. *Ejusdem Oratio in Vanitatem vitæ & mortuos* exstat

exstat ibidem num. 24. *Ejusdem Oratio de Consummatione seculi* exstat ibidem num. 25. *Ejusdem Oratio in Divitem & Lazarum* exstat ibidem num. 30. *Ejusdem Oratio de Pœnitentiâ & compunctione* exstat ibidem num. 32. *Ejusdem Homilia quarta in Lazarum & Divitem* exstat in Codice XXXImo, num. 5. *Ejusdem Oratio quinta in Lazarum & Divitem* exstat ibidem num. 6. *Ejusdem Expositio Orationis Dominicæ* exstat ibidem num. 7. *Ejusdem Oratio in Inscriptionem Psalmi quinquagesimi* exstat ibidem num. 8. *Ejusdem Oratio de Pœnitentiâ* exstat ibidem num. 9. *Ejusdem Oratio secunda in Psalmum quinquagesimum* exstat ibidem num. 10. *Ejusdem Oratio de Vanitate Vitæ & in Mortuos* exstat ibidem num. 11. *Ejusdem Homilia Catechetica in illud Evangelij S. Matthæi: Simile est Regnum Cœlorum homini patrifamilias, qui manè exijt &c;* exstat in Codice XXXImo, num. 14. *Ejusdem Oratio in Publicanum & Pharisæum* exstat in Codice XXXIIdo, num. 5. *Ejusdem Oratio in Parabolam de filio prodigo* exstat ibidem num. 6. *Ejusdem Oratio in principium sanctæ Quadragesimæ, & in expulsionem Adami ex Paradiso, & de bonis atq; malis mulieribus*, exstat ibidem num. 7. *Ejusdem Oratio de Jejunio* exstat ibidem num. 8. *Ejusdem Oratio de Charitate* exstat ibidem num. 13. *Ejusdem Oratio de Patientiâ, & de mortuis non amarè deflendis*, exstat ibidem num. 15. *Ejusdem Oratio in Festum Palmarum* exstat ibidem num. 21. *Ejusdem Oratio in proditionem Judæ, & in traditionem Mysteriorum*, exstat ibidem num. 22. *Ejusdem Oratio de Jejunio* exstat in Codice XXXIIItio, num. 7. *Ex ejusdem Oratione in Sanctum Pascha, & ex aliâ quâdam ejusdem Oratione, Fragmenta de Jejunio* exstant ibidem num. 8. *Ejusdem Oratio de Eleemosynâ* exstat in Codice XXXIVto, num. 5. *Ejusdem Oratio de Pseudo-Prophetis & falsis Doctoribus* exstat ibidem num. 14. *Ejusdem Oratio in secundum Adventum Christi* exstat ibidem num. 15. *Ejusdem Oratio de Pœnitentiâ* exstat ibidem num. 16. *Ejusdem Oratio in vanitatem vitæ hujus Mundi* exstat ibidem num. 17. *Ejusdem Oratio in Sanctum Pascha* exstat ibidem num. 20. *Ejusdem Oratio de Jejunio & Eleemosynâ* exstat ibidem num. 27. *Ejusdem Oratio in Psalmum quinquagesimum, & in Davidem, cùm ad eum accessit Prophetâ Nathan, & de Pœnitentiâ*, exstat in Codice XLmo, num. 10. *Ejusdem Fragmentum de blasphemiâ in Spiritum Sanctum* exstat ibidem num. 15. *Ejusdem Oratio in Mesopentecosten* exstat ibidem num. 20. *Ejusdem Oratio in Sanctam Pentecosten* exstat ibidem num. 22.

S. JOANNIS *Damasceni*, qui circa A. C. 750 obijt, *Oratio de in fide mortuis, quomodo juventur Missis & eleemosynis vivorum,*

exstat in Codice XXXImo, num. 19. *Ejusdem Definitiones quædam Theologicæ* exstant in Codice XXXIIItio, num. 4. *Ejusdem Fragmentum de Voluntate Christi* exstat in Codice XXXIXno, num. 7. *Ejusdem Fragmentum de duabus Christi Naturis* exstat ibidem num. 9. *Ejusdem Fragmentum* περὶ τοῦ μνημονευτικοῦ, *& quædam alia* exstant ibidem num. 11. *Ejusdem Fragmentum de significatione vocabuli Passionis* exstat ibidem num. 14.

L.

Imp. LEO *Philosophus* seu *Sapiens*; vide lit. B, ubi agitur de *Imp.* BASILIO *Macedone.*

M.

Evangelij S. MATTHÆI *Fragmenta quædam* exstant in Codice Lmo, num. 4.

S. MAXIMI, *Monachi ac Confessoris vel Martyris*, qui A. C. 662 obijt, *Fragmentum de Fide, & Fragmenta quædam Disputationis ejusdem, cum Pyrrho Monotheletâ, quondam Patriarchâ Constantinopolitano, in Africâ habitæ*, exstant in Codice XXXIIItio, num. 4. *Ejusdem Liber de duabus Christi Naturis, in Capita decem divisus*, exstat in Codice XLVto, num. 50.

Ex MICHAELIS *Pselli Synopsi Legum, ad Imp. Michaelem Ducam*, qui A. C. 1071 cœpit imperare & A. 1078 Imperio se abdicavit, *versibus politicis compositâ, Fragmentum aliquod* exstat in Codice LImo, num. 21. Vide etiam Libri *sexti* horum Commentariorum Partem primam pag. 46.

N.

NICOLAI, *Notarij Patriarchalis Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ, & Protoproedri Syncellorum, simul etiam Nomophylacis Imperij Romani, cognomine Doxapatri, Expositio in S. Gregorij Nazianzeni Tetrasticha Jambica, & alia nonnulla ejusdem Carmina*, exstat in Codice XLVIImo, num. 2.

S. NILI, *discipuli S. Joannis Chrysostomi, & ex Præfecto Urbis Constantinopolitanæ Monachi sive Ascetæ, qui circa A. C. 400 obijt, Sententiæ de Temperantiâ* exstant in Codice XXXIIItio, num. 12. *Ejusdem Epistola ad Characletum Presbyterum, peccantes nimis severè tractantem, & solam confessionem ad pœnitentiam non satis esse asserentem*, exstat in Codice XLVto, num. 57.

PAULI

P.

PAVLI *Persæ Fragmentum quoddam de vero Bono* exstat in Codice XXXIXno, num. 10.

Ex Magistri PETRI *Hispani*, qui A.C. 1276 Summus Pontifex electus est, assumpto nomine *Joannis XXImi*, seu potiùs *XIXni*, & A. 1277 obijt, *Dialecticâ Excerptum aliquod, interprete Georgio Scholario*, exstat in Codice XXXIXno, num. 4.

PSELLVS; vide MICHAEL.

S.

SALOMONIS, *Regis Hebræorum Proverbia aliáque Scripta*; vide ANONYM. num. 1; & lit. H, ubi agitur de S. HIPPOLYTO, *Episcopo Portuensi & Martyre*.

SCHOLARIVS; vide GEORGIVS.

T.

S. THEODORI, *Hegumeni sive Præpositi Monasterij Studitarum Constantinopoli, qui A.C. 826 d. 11. Novembris obijt, Sermones Catechetici breves centum triginta quatuor* exstant in Codice XXVto, num. 2. *Ex ejusdem S. Theodori Studitæ Definitionibus, Excerptum de Hebdomade Quinquagesimâ, quæ græcè ἡ Τυροφάγος appellatur*, exstat in Codice XLVto, num. 65. *Ejusdem Ordo asceticus de quantitate & qualitate ciborum* exstat in Codice XLVIto, num. 3. *Ex ejusdem Epistolâ ad Stephanum Lectorem fragmentum de Ordinatione* exstat in Codice LIIItio, num. 28.

Ex S. THOMÆ *Aquinatis Operibus Fragmentum aliquod de differentiâ inter essentiam & esse, interprete Georgio Scholario*, exstat in Codice XXXIXno, num. 8.

EJVSDEM INDICIS SECVNDI

Repetitio succincta *secundùm differentiam materiarum*, simul & *respectu temporis*, quo suprà memoratorum Operum manuscriptorum Græcorum, *nec ad Historiam Ecclesiasticam, nec ad Jus Canonicum pertinentium*, Autores vel floruerunt, vel obierunt.

Ex jam memoratis Autoribus
respectu Operum, *nec ad Historiam Ecclesiasticam, nec ad Jus Canonicum pertinentium*, pertinent

AD CLASSEM THEOLOGICAM

SALOMON, *Rex Hebræorum*, qui obijt seculo ante Christum *decimo*;

DANIEL, quartus quatuor Prophetarum Majorum, qui floruit & obijt *seculo ante Christum sexto.*

S. MATTHÆVS, *Apostolus & Evangelista*, qui passus est circa A. C. 60;

S. EPHRÆM seu EPHRAIM *Syrus*, qui A. C. 378 obijt;

S. DAMASVS I *Papa*, qui A. C. 367 electus est, & A. 384 obijt;

AMPHILOCHIVS, *Iconij in Lycaoniâ Episcopus*, qui circa A. C. 395 obijt;

S. NILVS *Asceta*, S. Joannis Chrysostomi discipulus, qui circa A. C. 400 obijt;

S. JOANNES *Chrysostomus*, Patriarcha Constantinopolitanus, qui A. C. 407 obijt;

S. CYRILLVS, *Archiepiscopus Alexandrinus*, qui A. C. 444 vel 445 obijt;

S. ANASTASIVS *Sinaita*, Patriarcha Antiochenus, qui A. C. 599 obijt;

S. MAXIMVS, *Monachus* ac *Confessor* vel *Martyr*, qui obijt A. C. 662;

S. JOANNES *Damascenus*, qui circa A. C. 750 obijt;

ATHANASIVS *Junior*, qui circa A. C. 765 floruit;

S. THEODORVS *Studita*, qui obijt A. C. 826;

CHRISTOPHORVS, *Archiepiscopus Alexandrinus*, qui sub *Imp. Theophilo* Iconomacho inter A. C. 829 & 842 claruit;

ATHANASIVS quidam Abbas, *Nicetæ Stethato* sive *Pectorato* circa A. C. 1054 synchronus.

S. THOMAS *Aquinas*, qui A. C. 1274 obijt.

BARLAAM, *Monachus Calaber*, qui seculo post Christum decimo quarto sub Impp. Andronico Palæologo Juniore & Joanne Cantacuzeno claruit;

ANASTASIVS, Episcopus Cæsareæ in Palæstinâ incertæ ætatis;

ANONYMI Autores ætatis incertæ num. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9;

CANTICORVM quorundam Ecclesiasticorum Græcorum cum antiquis Notis Musicis Autores incerti ætatis incertæ;

COSMAS quidam incertus ætatis incertæ;

EVSEBIVS, Archiepiscopus Alexandrinus ætatis incertæ;

NICOLAVS, Notarius Patriarchalis Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ, cognomine *Doxapater*, ætatis incertæ;

AD CLASSEM JVRIDICAM civilem.

Imp. BASILIVS Macedo, qui cœpit imperare A. C. 867, & A. 886 obijt;

Imp. LEO *Philosophus* seu *Sapiens*, qui cœpit imperare A. C. 886, & A. 911 obijt;

Imp. ALEXANDER, *Imp. Basilij Macedonis* filius, qui successit fratri suo *Imp. Leoni Sapienti* A. C. 911, & A. 912 obijt.

MICHAEL *Psellus*, qui claruit sub Imp. Michaele Ducâ inter A. C. 1071 & A. 1078;

CONSTANTINVS Harmenopulus, qui circa A. C. 1345 claruit.

ANONYMI Autores ætatis incertæ num. 10, 11;

AD

AD CLASSEM PHILOSOPHICAM *propriè dictam.*

BOETIVS, qui A. C. 510 sub *Theodorico* Ostro-Gotthorum in Italiâ Rege solus Consulatum gessit, & ejusdem jussu A. 524 Ticini occisus est;
PETRVS *Hispanus*, posteà Papa Joannes XXImus, seu potiùs XIXnus, qui A. C. 1276 electus est, & A. 1277 obijt;
GEORGIVS *Pachymeres*, qui circa A. C. 1340 obijt;
GEORGIVS *Scholarius*, Excerptor Dialectices Petri Hispani & S. Thomæ Aquinatis;
PAVLVS *Persa* ætatis incertæ;
ANONYMVS Autor ætatis incertæ num. 13;

AD CLASSEM HISTORICAM profanam.

ÆSOPVS *Phryx*, qui seculo ante Christum *sexto* floruit;
ANONYMVS Autor ætatis incertæ num. 12;

INDEX TERTIVS RERVM OBSERVATV DIGNARVM, QVÆ RECENSIONI SVPRA ENVMERATORVM SEXAGINTA NOVEM CODICVM MANVSCRIPTORVM HISTORICORVM GRÆCORVM ECCLESIASTICORVM SPARSIM INSERTÆ, AVT MARGINATIM ADNOTATÆ SVNT.

A.

Apollo,

C.

Cupola,

Idem

H.

Hamor-

Imaginum

Ioannis

M.

N.

politani,

Pan-

Q.

R.

S. *Am-*

S. *Laurentij*

S. *Natalia*

S. *Thomæ*

V.

W.

Wienna

INDICIS TERTII LIBRI OCTAVI COMMENTARIORUM DE AUGUSTISSIMA BIBLIOTHECA CÆSAREA VINDOBONENSI FINIS.

COLLA-

COLLATIO NOVI ET ANTIQVI NVMERI CODICVM MANVSCRIPTORVM GRÆCORVM SEXAGINTA NOVEM, AD HISTORIAM ECCLESIASTICAM ET JVS CANONICVM PERTINENTIVM, DE QVIBVS IN OCTAVO HOC COMMENTARIORVM LIBRO SECVNDV'M PRÆSENTEM COLLATIONIS EORVM ORDINEM SINGVLATIM ACTVM EST.

Numerus *novus:*	Numerus *antiquus:*	Numerus *novus:*	Numerus *antiquus:*
1	Philos.& Philol. 37.	29	Histor. 20.
2	Histor. 48.	30	Theol. 260.
3	Histor. 15.	31	Theol. 97.
4	Histor. 24.	32	Theol. 216.
5	Theol. 250.	33	Theol. 200.
6	Philos.& Philol. 150.	34	Theol. 251.
7	Histor. 1.	35	Theol. 191.
8	Theol. 168.	36	sine numero.
9	sine numero.	37	Theol. 213.
10	sine numero.	38	Theol. 254.
11	Theol. 120.	39	sine numero.
12	Theol. 282.	40	Theol. 43.
13	Theol. 244.	41	Theol. 239.
14	Theol. 122.	42	Theol. 121.
15	Theol. 124.	43	Theol. 331.
16	Theol. 241.	44	Theol. 129.
17	Theol. 123.	45	sine numero.
18	Theol. 126.	46	Theol. 169.
19	Theol. 132.	47	sine numero.
20	Theol. 130.	48	Theol. 287.
21	Theol. 128.	49	Theol. 134.
22	Theol. 264.	50	Theol. 336.
23	Histor. 263.	51	sine numero.
24	Histor. 19.	52	Theol. 137.
25	Theol. 167.	53	Theol. 136.
26	Theol. 36.	54	Theol. 183.
27	sine numero.	55	Theol. 184.
28	Theol. 125.	56	Theol. 310.

Numerus *novus:*	Numerus *antiquus:*	Numerus *novus:*	Numerus *antiquus:*
57	Theol. 131.	64	Theol. 329.
58	Theol. 248.	65	Theol. 249.
59	ſine numero.	66	Theol. 252.
60	Theol. 196.	67	Theol. 318.
61	Theol. 246.	68	Philoſ. & Philol. 104.
62	ſine numero.	69	Philoſ. & Philol. 30.
63	Theol. 174.		

Ex jam enumeratis

Codicibus manuſcriptis Hiſtoricis Eccleſiaſticis Græcis

ſunt,

Membranacei viginti octo:

nempe ſecundùm Numerum novum 2^dus, 7, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 25, 26, 28, 29, 30, 33, 40, 41, 43, 44, 45, 46, 56, 57, 68, 69;

Chartacei autem quadraginta unus:

1^mus, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 16, 22, 23, 24, 27, 31, 32, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 42, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67.

LIBRI

LIBRI OCTAVI COMMENTARIORVM DE AVGVSTISSIMA BIBLIOTHECA CÆSAREA VINDOBONENSI APPENDIX,

QVA CONTINENTVR ADDITAMENTA VARIA, NON SOLVM AD JAM MEMORATVM LIBRVM OCTAVVM, VERVM ETIAM AD PRIORES SEPTEM LIBROS PERTINENTIA.

ADDITAMENTVM I,

quo breviter demonstratur *Bibliothecæ Cæsareæ Vindobonensi meritò & rectè tribui Titulum superlativum AVGVSTISSIMÆ.*

QUandoquidem *Libri secundi horum Commentariorum Capite primo & secundo* satis, ut opinor, clarè ac solidè demonstravi, *Bibliothecam Cæsaream*, de quâ in ijs agitur, rectè à me fuisse cognominatam VINDOBONENSEM, breviter nunc addo, eandem quoque sine ullâ temeritate & arrogantiâ, non simpliciter AVGVSTAM, sed *superlativè* AVGVSTISSIMAM à me appellari; quia videlicet inde ab *Imp. Rudolphi Primi*, tanquam primi Fundatoris sui, temporibus, sequentium *tredecim*, ex unâ eâdem Inclytâ Domo Austriacâ oriundorum, *Imperatorum* continuatâ curâ & successivo studio adeò ubertim aucta & locupletata fuit, ut tandem in præsentem excreverit amplitudinem & majestatem, respectu multitudinis, varietatis, & præstantiæ ipsorum Librorum, tàm manuscriptorum quàm impressorum, tot AVGVSTIS dignissimam. Cæterùm quod ad *latinitatem superlativi Augustissimus* attinet, eam satis supérque tuetur autoritas *Publij Papinij Statij*, qui circa finem seculi post Christum primi sub *Imp. Domitiano* floruit,

& in Libri quarti Sylvarum Carmine octavo ad *Julium Menecratem*, qui à jam memorato Imperatore *Jus trium liberorum* acceperat, sic canit:

> *Ergò quòd Ausoniæ Pater* (1) *AVGVSTISSIMVS Vrbis*
> *Jus tibi tergeminæ dederat lætabile prolis,*
> *Omen erat*; &c.

Ubi sine ullâ controversiâ *Ausoniæ Pater AVGVSTISSIMVS Vrbis* idem est atque *Vrbis Romæ AVGVSTISSIMVS IMPERATOR*. Quâ loquendi formulâ expressè utitur *Publilius Optatianus Porphyrius* in Epistolâ dedicatoriâ (2) Carminis Panegyrici ad *Imp. Constantinum Magnum*, quod orditur his verbis: *Fateor Domine Constantine Invicte, & non minùs pietate quàm virtute Præcipue, quamvis avara atque ultra meritum cupida parvitatis meæ vota infatigabilis Clementiæ Tuæ dignatione superata; quippe cui satis abundéque suffecerit, Carmen, quod arctioribus Musarum illigaveram vinculis, &, quod priùs mihi sinceræ devotionis studium, quàm ingenij mei parvitas præstitit, in Tuas AVGVSTISSIME IMPERATOR, manus venisse victrices, legendum serenis oculis tuis. In quo mihi* &c. Item in fine ejusdem Epistolæ: *Denique oratus, AVGVSTISSIME DOMINE, temeritati meæ da veniam, &, quæ nunc quoque Pietatis Tuæ favore ausus sum versibus illigare, dignanter admitte. Audaciæ meæ fomitem Æternitatis Tuæ Clementia suscitavit.* Eodem superlativo utitur etiam *Nazarius Rhetor* in Orationis Panegyricæ de Laudibus ejusdem Imperatoris *Constantini Magni* hoc principio: *Dicturus Constantini AVGVSTISSIMAS Laudes, qui tantum ultra omnium seculorum Principes eminet, quantum à privatis cæteri Principes recesserunt*, &c.

ADDITAMENTVM II,

quo agitur de *Annulo Imp. Friderici Tertij* sive *Pulchri*, ex *Auro*, quod *Magi Christo* obtulerant, fabrefacto; de quo Libri *primi* horum Commentariorum paginâ 28 obiter fit mentio.

Cùm A. 1665 *primum* horum Commentariorum Librum in lucem ederem, mentionem quidem ibi pag. 28 obiter feci de *Annulo*

(1) *Similiter etiam comparativo utitur* T. Livius *in Præfatione generali ad Historiam suam Romanam his verbis*: Datur hæc venia antiquitati, ut miscendo humana divinis, primordia Vrbium AVGVSTIORA faciat; *& lib. 1 cap. 7, ubi de* Hercule *agens*, habitum ejus *inquit* formámque aliquantùm ampliorem AVGVSTIOREMq; fuisse humanâ. *Item* L. Annæus Florus *in Epitome Rerum Romanarum lib. 4 cap. 12, ubi de* Imp. Augusto *agens, scribit*, cum in bello Illyrico, saucium manibus ac cruribus, speciosiorem sanguine, & ipso periculo AVGVSTIOREM factum esse. (2) *Exstat illud inter Epigrammata & Poematia Vetera Latina, edita & excusa Parisiis à Dionysio Duvallio Typographo A. C. 1589 in duodecimo, pag. 215, 247, 248. De quâ editione vide plura Libri* primi *horum Commentariorum pag. 61. Prodiit deinde ejusdem Carminis Panegyrici etiam altera editio separata ex Codice manuscripto* Pauli Velseri *Patricij Augustæ Vindelicorum A. 1595 in folio; quæ ob elegantiam & variantes lectiones collatu dignissima est.*

nulo quodam *Imp. Friderici Tertij* ſive *Pulchri*, ex *Auro*, quod *Magi Chriſto* obtulerant, fabrefacto, qui A. 1323 ante infelicem ipſius pugnam cum *Imp. Ludovico Bavaro* in altari, cui ominis causâ impoſitus fuerat, ſupernaturaliter diſparuerit; ſed oblitus tunc ſum ibidem addere, unde eam hauſiſſem notitiam. Supplendi igitur iſtius defectûs gratiâ, neceſſariè nunc hîc addo, traditionem illam me accepiſſe ex Reverendiſſimi & Doctiſſimi Abbatis Zwethalenſis *Joannis Seifridi* Epiſtolâ dedicatoriâ ad *Imp. Matthiam*, (1) *Arbori Anicianæ* ſive *Genealogiæ Auguſtiſſimæ Domûs Auſtriacæ* præfixâ; ubi ſic ſcribit: *Sanè me felicem, me beatum reputo, qui tanto dignatus & ditatus ſum theſauro, tàm raro, tàm charo; Epiſtolis, inquam, Rudolphi Primi, quas in perſcrutandis veterum Manuſcriptorum Voluminibus in Bibliothecâ* (2) *Monaſterij S. Crucis manu vetuſtâ in membranâ exaratas, numero ſuprà centum & quinquaginta reperi. Crede mihi, MATTHIA Imperator Optime, majori exſulto lætitiâ ob repertas has Epiſtolas, quàm ſi reperiſſem ANNVLVM illum ex Auro, quod Magi obtulerant CHRISTO, fabrefactum; quo nempe inſolitùm radijs emicantibus ſplendeſcente, Progenitores Veſtri certæ victoriæ ſpem ac præſagium capere ſolebant: quem à Friderico III, Rudolphi Nepote, aræ impoſitum (dum coram ipſo res divina ageretur ante ineundum cum Ludovico Bavaro prælium) ex oculis omnium evanuiſſe, & tandem poſt multos annos in Auſtriâ repertum, & Alberto Contracto oblatum, ab eodem magno animi gaudio avidiſſimè acceptatum fuiſſe, vetus Chronicorum Liber manuſcriptus, ex eâdem Monaſterij S. Crucis Bibliothecâ à me erutus, planè atteſtatur. Verùm an hic præſagus & jure pretioſus Annulus inter vetera Sereniſſimæ Auſtriæ Domûs Monumenta adhuc exſtet & adſervetur, equidem ignoro;* (3) *de Epiſtolis verò Rudolphi Auguſti memoratis, tandem à blattis, tineis & pulvere ex diuturnis tenebris in lucem vendicatis, jure & merito nimium quantum gaudeo, mecúmque, ut confido, gaviſuri ſunt omnes rerum antiquarum ſtudioſi.* Hæc ibi laudatiſſimus Abbas *Seifridus*. Quæ quidem, tanquam incerta, in medio relinquens, nec affirmare nec refellere tutiſſimum exiſtimo; quippe qui jam memoratum Chronicon manuſcriptum ipſe meis oculis non viderim. Quid autem de eodem *Annulo* poſteà aliundè fortuitò cognoverim, optimâ fide breviter indicabo. Contigit nempe ſingulari quodam Providentiæ Divinæ ductu, paucis abhinc annis in amicitiam me venire Reverendiſſimi & Ampliſſimi Domini *Mauri, Abbatis Inclyti Monaſterij Benedictini Sancti Montis Andechs in Bavariâ Superiori*, cúmque is hâc occaſione *Libros ſeptem priores Commentariorum meorum de Augu-*

(1) *Plura de eâ vide Libri ſecundi horum Commentariorum cap. 6 à pag. 476 uſque ad pag. 493.*

(2) *De celeberrimo hoc Auſtriæ Inferioris Monaſterio vide plura in Diario meo Sacri Itineris Cellenſis, Segment. LXXVIII, LXXIX & LXXX à pag. 206 uſque ad pag. 214.*

(3) *Plura de his* Imp. Rudolphi I Epiſtolis *vide in* Catalogo *Librorum à me editorum & edendorum, Vindobonæ typ. Coſmerov. A. 1673 impreſſo in quarto, pag. 51 & 52.*

Augustissimâ Bibliothecâ Cæsareâ nactus, & eosdem eruditâ curiositate perlustrare dignatus, inter alia observatu digna in ijs etiam reperisset pag. 28 mentionem suprà memorati *Annuli*, proprio solitæ benignitatis motu mihi notificavit, eundem *Imp. Friderici Pulchri Annulum* adhuc exstare, & religiosè adservari in præclarissimo Monasterio Benedictino *Ettalensi* seu *Etalensi* in Bavariâ itidem Superiori; cui eum *Imp. Ludovicus Bavarus, cum reliquâ obtentæ victoriæ prædâ in potestatem suam redactum, piâ donatione obtulerit.* Ipsa ejus verba in literis, d. 12 Septembris A. 1677 datis, sunt hæc: *Cæterùm de celeberrimo illo Annulo, à sacris tribus Regibus CHRISTO oblato, olim apud Domum Austriacam existente, & ante conflictum Ampfinganum inter Fridericum ac Ludovicum Bavarum captandi ominis gratiâ in altari posito, ac amisso, cujus Clarissima Sua Dominatio in suis Commentarijs meminit, breviter monere volui, nuper à me visum esse in Monasterio nostri Ordinis, ETTAL dicto, ac à Ludovico Bavaro fundato. Ibi enim à Ludovico inter alias reliquias depositus fuit, postquam ipsi post victoriam illam, cum alijs pluribus pretiosissimis rebus, in spolium cessit. Ex auro est, ac Gemmam habet ovalis figuræ, instárque grandioris fabæ magnam. Fundus gemmæ nigricantis coloris est, habens eminentem faciem sculptam cujusdam Regis vel Imperatoris albi coloris; cujus formæ antiquas Gemmas me plures vidisse memini. Si plura circa hæc scire lubeat, perscribam lubens; nunc paucis solùm hujus meminisse volui, dubitans, ne fortè id jam aliunde notum sit.* Hucusque doctissimus Abbas *Maurus*. Cui cùm pro summâ istâ humanitate maximas egissem gratias, simul etiam indicâssem, gratissimum æquè ac optatissimum mihi fore, si totius illius *Annuli* & *Gemmæ* accuratum exemplar apographum secundùm veram utriusque magnitudinem verúmque colorem quamprimùm possem adipisci, secutæ sunt non multo pòst aliæ ejusdem suprà laudati Abbatis literæ, die septimo Decembris ejusdem anni 1677 datæ, quæ me incredibiliter exhilarârunt hoc desideratissimo principio: *Illustrissime ac Colendissime Domine; Mitto hisce inclusam figuram desideratam Annuli, secundùm veram magnitudinem & apparentiam depicti. Misi unum Religiosum ex meo proprio Monasterio, qui accuratè delinearet. Quod an ritè præstiterit, & desiderio Colendissimæ Suæ Dominationis plenè satisfecerit, nescio. Si quid ultrà desideret, porrò lubens inserviam. Dominus Abbas Monasterij ETTALENSIS, non solùm perbenignè licentiam dedit Annulum illum depingendi, sed & instanter rogavit, ut ipsi Commentarios procurarem, ac Colendissimæ Suæ Dominationi quàm possem enixissimè commendarem; valdè enim se*

desi-

desiderare Ipsi fieri notum. Cæterùm de fundatione illius Monasterij, à Ludovico Imperatore factâ, (1) Hundius & (2) Aventinus plura habent. Locus verò percelebris est ob peregrinationem, à multis toto fermè anno frequentatam ad Divæ Virginis devotissimam quandam Imaginem, ex ignoto lapide formatam, ac ab Angelo Ludovico Romæ oblatam. Dominus Prælatus, qui modò præest, ROMANVS vocatur, amicus meus ac vicinus optimus. Hucusque principium illud secundæ istius epistolæ Reverendissimi Domini Abbatis *Mauri*. In jam memoratorum igitur duorum præstantissimorum & omni laude dignissimorum Prælatorum debitum honorem & perpetuam memoriam curavi *exemplar Annuli*, ad me missum, summâ diligentiâ in æs incidi, uti hîc in præsens optimâ fide à me publicatur.

Annulus hic pertinet ad Libri octavi Commentariorum de Augustissimâ Bibliothecâ Cæsareâ Vindobonensi Appendicem pag. 639.

Quod superest, liberrimum cuique suum de hoc Annulo relinquo judicium, quia & ipse, priusquam aliquid certi de eodem pronunciem, aliquanto adhuc ampliùs deliberandum censeo.

(1) *Vide* Wigulei Hundij *Metropolim Salisburgensem, editionis Ingolstadiensis Sartorianæ A.* 1582 *in folio paginâ* 211, *ubi Monasterium illud vocatur* Etal *per unicum t.*
(2) *Vide* Joannis Aventini *Annalium Bojorum Librum septimum, editionis Francofurtensis Ludovici Regis A.* 1627 *in folio paginâ* 485, *ubi Monasterium illud vocatur* Ethala *per unicum t cum aspiratione.*

ADDITAMENTVM III,

de *Eusebij Pamphili, Cæsareæ in Palæstinâ Episcopi, Libris quatuor Eclogarum Propheticarum de Christo*, hactenùs ineditis, & in Augustissimâ Bibliothecâ Cæsareâ Vindobonensi adhuc exstantibus manuscriptis; quorum Libri *primi* horum Commentariorum pag. 139, 140, 141 & 142 prima facta est mentio.

QUod jam olim certò asserui, *Libros quatuor Eclogarum Propheticarum de Christo*, quorum jam memorato loco Libri *primi* horum Commentariorum prima facta est mentio, nullum alium sine ullâ controversiâ habere *autorem*, quàm *Eusebium Pamphili, Cæsareæ in Palæstinâ Episcopum Arianum*, idem etiam nunc constanter & asseveranter repeto, nec solidiori ac graviori id probare possum testimonio,

nio, quàm ipsius *Eusebij*; quod quidèm in fine capitis secundi Libri primi *Historiæ* ipsius *Ecclesiasticæ* satis clarè exstat, hactenùs tamen à Viris alioqui doctissimis, aut prorsùs non observatum, aut perperám & alieno sensu expositum est. Ipsa ejus verba græca, secundùm eruditissimi *Henrici Valesij* editionem Parisinam græco-latinam, sunt hæc: Ἀλλὰ γὰρ ἐν ΟἸΚΕΊΟΙΣ ὙΠΟΜΝΉΜΑΣΙ τὰς περὶ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ΠΡΟΦΗΤΙΚᾺΣ (1) ἘΚΛΟΓᾺΣ ΣΥΝΑΓΑΓΌΝΤΕΣ, ἈΠΟΔΕΙΚΤΙΚΩΤΕΡΌΝ τε τὰ περὶ αὐτοῦ δηλούμενα, ἐν ἙΤΈΡΟΙΣ συστήσαντες, τοῖς εἰρημένοις ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀρκεσθησόμεθα. Quæ ibidem latinè vertuntur hoc modo: *Sed cùm PROPHETARVM ORACVLA, de Domino nostro Jesu Christo edita, in PECVLIARIBVS jam COMMENTARIIS COLLEGERIMVS, & quæcunque de illo traduntur, firmissimis DEMONSTRATIONIBVS ALIBI ADSTRVXERIMVS, his, quæ dicta sunt, in præsentiâ erimus contenti.* Ad quæ verba suprà memoratus Dominus *Valesius* Annotationum suarum pag. 8 & 9 hoc addit Scholion: Ἐν οἰκείοις ὑπομνήμασι. *Intelligit Libros de Evangelicâ Demonstratione, ex quibus decem duntaxat ad nos pervenerunt. In vetustissimo Codice Mazariniano Scholiastes quidam notat, hîc intelligi Libros de Præparatione & Demonstratione Evangelicâ:* Σημείωσαι, ὅτι ὑπομνήματα τὴν Εὐαγγελικὴν Προπαρασκευὴν αὐτοῦ καὶ Ἀπόδειξιν καλεῖ· id est: *Nota, quod Commentarios vocat Libros suos de (2) Præparatione & Demonstratione Evangelicâ. Certè in Libris Demonstrationis nihil aliud agit Eusebius, quàm ut Testimonia Prophetarum ex eorum Libris colligat. Quibus deinde uberiorem expositionem ac demonstrationem adjecturum se esse promittit.* Hæc *Valesius*. Cujus opinionem sequitur etiam *Joannes Andreas Bosius*, celeberrimus quondam in Academiâ Jenensi Professor Historiarum, in Exercitatione Historico-Criticâ ad *Flavij Josephi* Testimonium de Christo, Jenæ typis Samuelis Krebsij A. 1673 in quarto impressâ, Capitis secundi § 5. Verumenimverò, quod absque ullâ injuriâ dictum sit, minùs rectè uterque Vir doctissimus ipsa *Eusebij* verba græca perspexit, ideóque *Commentaria Eclogarum Propheticarum de Christo* cum *Commentarijs Demonstrationum Evangelicarum* perperàm confudit.

Ipse

(1) *Verissima hæc est hujus loci lectio; nempe* Προφητικὰς ἘΚΛΟΓᾺΣ, *non autem* Προφητικὰς ἘΚΔΟΣΕΙΣ, *ut contra corruptos quosdam Codices manuscriptos rectè observat ac monet doctissimus* Valesius *his verbis:* Sic vocat Eusebius locos excerptos de Libris Prophetarum, in quibus agitur de vocatione Gentium & de adventu Christi. In proœmio Libri secundi vocat τὰς ἐκ τῶν Προφητικῶν φωνῶν μαρτυρίας. (2) *Valdè hîc errat antiquus ille Scholiastes græcus. Nam quod de* Præparatione Evangelicâ *scribit, manifestè falsum est, quoniam ea non* Propheticis Oraculis, *sed* meris Gentilium ac Judæorum testimonijs *nititur. Vera autem & primitiva Commentaria* Eclogarum Propheticarum de Christo, *ab* Eusebio *præviè collecta, & à Commentarijs* Demonstrationum Evangelicarum, *posteà fusiùs elaboratis, diversa, eidem omninò fuerunt incognita.*

Ipſe enim *Euſebius* duo diverſa ejuſdem argumenti Commentaria ſua accuratè ibi à ſe invicem diſtinguit, & primo quidem loco rectè collocat τὰ 'ΟΙΚΕΙ͂Α Ὑπομνήματα ſive *Commentaria PECVLIARIA*, ſolam Συναγωγὴν ſive *Collectionem Propheticorum Oraculorum de Christo* prævié comprehendentia; deinde autem τὰ ἝΤΕΡΑ Ὑπομνήματα ſive *ALIA Commentaria*, in quibus jam memoratas *Eclogas Propheticas de Christo* 'ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΩ'ΤΕΡΟΝ ſive *ampliori Probatione DEMONSTRATIVA* adſtruxit & illuſtravit. Horum igitur *duplicium* ejuſdem argumenti *Commentariorum poſteriora* ſunt, quæ adhuc vocantur τῆς Ἀποδείξεως Ἐυαγγελικῆς ſive *Demonſtrationis Evangelicæ*, quæque ſecundùm *S. Hieronymum* in Libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis olim quidem *viginti Libris* conſtiterunt, ex quibus tamen non niſi *decem Libri* ad noſtra tempora pervenerunt, qui jam ſæpiùs publicè impreſſi ſunt; *poſteriora* autem, *quatuor* tantùm *Libris* conſtantia, haud alia ſunt, quàm quæ in *Auguſtiſſimâ Bibliothecâ Cæſareâ Vindobonenſi* adhuc adſervantur *manuſcripta* & *inedita*, multáſque ob cauſas publicâ luce ſunt digniſſima. Locus igitur *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ*, ſuprà græcè exhibitus, re verâ vertendus & intelligendus eſt hoc modo: *Atenimverò cùm in PECVLIARIBVS COMMENTARIIS ea, quæ ad Servatorem noſtrum Jeſum Chriſtum pertinent, PROPHETICA EXCERPTA COLLEGERIMVS, & fuſiori DEMONSTRATIONE ea, quæ de Ipſo præſignificata ſunt, in ALIIS COMMENTARIIS adſtruxerimus, his, quæ jam dicta ſunt, in præſentiâ erimus contenti.* Corollarij demùm loco lubet mihi hîc adjungere notabilem quendam earundem *Eclogarum Propheticarum* locum, qui exſtat Libri primi paginâ ſeptimâ, ubi *Euſebius* de Benedictione Patriarchæ (1) *Judæ* agens Perſecutionis Eccleſiæ Chriſtianæ, quæ ſub Imperatoribus Romanis ethnicis *decima* ſive *ultima* fuit, tanquam ſui temporis, & omnium, quotquot unquam anteà fuerant, graviſſimæ, meminit his verbis: Καὶ τούτοις δὲ χρὴ προσέχοντας τοὺς ὡς θείοις καὶ ἀληθέσι τοῖς ἱεροῖς λόγοις πεπιστευκότας, μηδαμῶς θροεῖσθαι, μηδὲ μὴν σείεσθαι τὴν πίστιν ὑπὸ τῶν κατὰ καιροὺς διωγμῶν, καὶ μάλιστα τοῦ 'ΕΝΕΣΤΩ͂ΤΟΣ ὑπὲρ τοὺς πώποτε σφοδρότατα ΚΑΘ' ἩΜΩ͂Ν πνεύσαντος, καὶ τοιαῦτα ἐπιδειξαμένου κατά τε τῶν ἐκκλησιῶν καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ, ὁποῖα οὔτε ἀπὸ γραφῆς, οὔτε μὴν ἐκ παραδόσεως ἀρχαίων τὶς ἐμνημόνευσεν. ταῦτα δὲ φαμὲν, ἐπεὶ τάχα δόξειεν ἄντικρυς κατὰ τὸν 'ΕΝΕΣΤΩ͂ΤΑ διωγμὸν τἀναντία συμβε-

(1) Geneſ. cap. 49 verſ. 10: Οὐκ ἐκλείψει ἄρχων ἐξ Ἰούδα, καὶ ἡγούμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, ἕως ἂν ἔλθῃ τὰ ἀποκείμενα αὐτῷ, καὶ αὐτὸς προσδοκία ἐθνῶν.

συμβεβηκέναι τοῖς εἰρημένοις, διὰ τὸ μηδὲ ἄθροισμα νῦν συνεστάναι δοκεῖν, μήτε τὸν κανόνα τῶν τῆς ἐκκλησίας ἀρχόντων ἀψευδοῦς τοιγάρτοι τυγχανούσης τῆς θεοπνεύστου γραφῆς. πεπεῖσθαι χρὴ, ὅτι μὴ πάντως ἐξέλειπον οἱ προειρημένοι, εἰ καὶ δοκεῖεν τισὶν ἐκλελοιπέναι. ὁ γὰρ εἰπὼν τῷ Προφήτῃ Θεός· κατέλειπον ἐμαυτῷ ἑπτακισχιλίους ἄνδρας, οἵτινες οὐκ ἔκαμψαν γόνυ τῇ Βαάλ, ὑπειληφότι μόνον αὐτὸν περιλελεῖφθαι τῶν λοιπῶν ἀνῃρημένων· ὁ αὐτὸς καὶ νῦν τοὺς ἀξίους τῆς αὐτοῦ προνοίας ἐφωρᾷ λεῖμμα κατ' ἐκλογὴν χάριτος καὶ ἩΜΙ͂Ν διαφυλάττων τοὺς πρὸς αὐτοῦ φερομένους, καὶ πρὸς αὐτοῦ μόνου θεωρουμένους, περιὼν, εἴποιμεν ἂν καὶ αὐτοὶ τὸ, εἰ μὴ Κύριος Σαβαὼτ ἐγκατέλειπεν ἩΜΙ͂Ν σπέρμα, ὡς Σόδομα ἂν ἐγενήθημεν, καὶ ὡς Γόμορρα ἂν ὁμοιώθημεν. τὸ γάρτοι εἰς τὸ παντελὲς ἐκλελοιπέναι νομίζειν ΤΟΥ͂Σ ΤΟΥ͂ ΛΌΓΟΥ ΠΡΟΕΣΤΩ͂ΤΑΣ, ἌΡΧΟΝΤΑΣ καὶ ἩΓΟΥΜΈΝΟΥΣ ὑπὸ τῆς προφητείας ὠνομασμένους, ἕν τι τῶν ἀμηχάνων τυγχάνει διὰ καὶ ὅρον τεθεῖσθαι τοῦ μὴ ἐκλείψειν, ἕως ἂν ἔλθῃ τὰ ἀποκείμενα αὐτῷ· τοῦτ' ἔστι τὰ ὑπὸ τοῦ Πατρὸς ἐπηγγελμένα τῷ Χριστῷ, (1) φήσαντι πρὸς αὐτόν· κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου· ὅτε καὶ πᾶν γόνυ κάμψει ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται, ὅτι Κύριος Ἰησοῦς Χριστός. τηνικαῦτα γὰρ καὶ τῶν ἐθνῶν προσδοκία &c.

(1) Ita quidem ibi scriptum, sed re verâ legendum est φήσαντος.

Cœpta fuit ea Persecutio A. C. 302 sub *Impp. Diocletiano & Maximiano Herculio;* continuata autem sub Imperatoribus *Constantio Chloro*, *Maximiano Armentario*, *Maxentio*, *Severo*, *Maximino*, & *Licinio:* quorum ultimus eandem Persecutionem A. C. 315 instauravit odio *Imp. Constantini Magni;* à quo, cùm aliquoties ei rebellâsset, & sæpè ab eodem esset victus, anno demùm Christi 325, ob *Concilium Oecumenicum Nicænum* celeberrimo, occisus est, simúlque tota ista dira & diuturna Persecutio tandem aliquando omninò desijt. Quod porrò ad ipsum *Eusebium Pamphili* attinet, is creditur natus sub finem Imperij *Gallieni* circa annum Christi 265; creatus autem *Episcopus Cæsareæ in Palæstinâ* circa annum 315, & mortuus A. 340. Quâ de re præ cæteris consulenda est Clarissimi *Henrici Valesij* Dissertatio de Vitâ Scriptisque *Eusebij*, quæ Operibus ejus præfixa est. Mihi enim nunc non licet materiæ huic diutiùs immorari.

ADDI-

ADDITAMENTUM IV,

de Codice vetusto manuscripto membranaceo *Æthiopico* sive *Abessinico* in duodecimo, cujus mentio exstat Libri *primi* horum Commentariorum paginâ 175 sub hoc titulo: *Officium precum sacrarum linguâ & charactere Æthiopico sive Abyssino, seu potiùs Abessinico.*

ITa quidem in ipso illo Codice propriâ manu *Sebastiani Tengnagelij* scriptum est, nempe eo contineri *Officium precum sacrarum*. Atenimverò illæ re verâ non sunt *Precationes sacræ*, sed *superstitiosæ ac magicæ*, ut peropportunè mihi indicavit Amplissimus & Doctissimus Dn. *Jobus Ludolphus*, Serenissimi Principis *Friderici*, Ducis Saxo-Gothani, Consiliarius & Rationum Ducalium Director dignissimus; quo nemo hâc nostrâ ætate in Rebus Æthiopicis versatior est, & in ipsâ Linguâ exercitatior. Is enim cùm in Commentarijs meis Libelli istius invenisset mentionem, sequentes ad me misit humanissimas literas: *Nobilissime, Amplissime atque Celeberrime Vir; Nisi nominis tui fama per totam Europam dudum percrebuisset, vel solus Cancellarius noster Dn. Thomas, Amicus meus præcipuus, de eâ certiorem me facere potuisset. Insignem enim tuam eruditionem cum maximâ humanitate conjunctam mihi non semel prædicavit. Auxit encomium hocce Dn. Höferus, lator præsentium, qui certam mihi spem amicitiæ tuæ fecit. Quare illam nunc ambio, præmisso voto, ut rarâ doctrinâ & utilissimis laboribus tuis Imperatoris nostri, Principis Optimi, gratiâ frui, & publicum bonorum omnium applausum mereri pergas. Cæterùm celare Te nolo, me studia Æthiopica sive Regni Abessinorum; cujus Specimen Tibi hìc mitto, illúdque tuæ censuræ submitto, sperans, fore, ut, si Sciagraphia ista limatissimo tuo judicio sese probaverit, Opus ipsum alijs eruditis magnisque Viris non displiceat. Quandoquidem autem omnes illos, qui boni publici rationem habent, favore tuo dignari soles, non potui non peramicè à Te contendere, ut Dn. Höfero permittas, ex Libro Æthiopico, in Bibliothecâ Cæsareâ exstante, unum vel alterum folium depingere, quo argumentum Libri cognoscam. Nam licet ad Historiam fortè nihil fecerit, tamen ad perficiendam sive Grammaticam, sive Lexicon, secundæ editioni destinatam, utilis erit. Nullis quidem hucusque officijs tantum favorem apud Te meritus sum, si tamen occasio imposterùm se offerat, ut vel Tibi vel alijs, quos mihi commendaveris, aliquâ in re prodesse possim, nulli unquam tempori parcam nec labori. Ita vale Vir celeberrime, reique publicæ literariæ quàm diutissimè vive mihique fave. Dabam Altenburgi d. 14*

Februarij A. 1676 Nobilissimo atque Celeberrimo Tuo Nomini addictissimus Jobus Ludolphus, Consiliarius Saxonicus & Rationum Ducalium Director. Cùm igitur tanto Viro, & quidem in re mihi ipsi scitu necessariâ, lubentissimè gratificaturus, Specimen illud æri incisum, quod hîc è regione exhibetur, sine morâ misissem, accepi non multo pòst optatissimum ipsius responsum, quo post officiosam gratiarum actionem pro suprà memorato Specimine, benignè mihi indicavit, se eundem Libellum jam habere, eúmque nihil aliud continere, quàm *Historiam apocrypham de liberatione Matthiæ Apostoli Beryti è carcere & vinculis ferreis per Orationem quandam Beatissimæ Virginis Deiparæ Mariæ; simul etiam Colloquium Christi Servatoris nostri cum jam memoratâ Beatissimâ Matre suâ de multis superstitiosis & absurdis Nominibus, quibus virtus singularis adscribitur.* Præterea quoq; ultrò mihi obtulit integram totius istius Libelli *translationem latinam*, si ea desideraretur, atque interim prægustamenti loco misit versionem interlinearem solius principij, quod est tale: *In Nomine Patris & Filij & Spiritûs Sancti, unici Dei. Hæc Oratio Dominæ nostræ Mariæ Virginis, quam oravit in Vrbe Beryto, & soluta fuerunt omnia ferrea vincula, & liberavit Matthiam discipulum, & crediderunt cives Vrbis. Oratio ejus & preces ejus sint nobiscum & cum omnibus Christianis, Amen.* Consulenda insuper est ejusdem doctissimi *Ludolphi Sciagraphia Historiæ Æthiopicæ* sive Regni Abessinorum, quod vulgò perperàm *Presbyteri Joannis* vocatur, Deo volente, aliquando in lucem proditura, edita Jenæ typis Samuelis Krebsij A. 1676 in quarto; quippe ubi in fine capitis quarti Libri tertij, quod *de Libris sacris Abessinorum* inscribitur, ejusdem suprà memorati Libelli fit mentio his verbis: *Occurrunt etiam nonnulli SVPERSTITIOSI; qualis est Libellus ZALOTA RYKÊT, id est, Precationes superstitiosæ, fictis absurdisque nominibus, ceu divinis & angelicis, virtutem tribuens.* Ex jam dictis ergò satis apparet, quàm longè *Sebastianus Tengnagelius* circa titulum & argumentum istius Libelli à verâ opinione aberraverit, quòdq; suprà citato loco Libri *primi* horum Commentariorum pro *Officium precum sacrarum* legendum sit *Liber precum superstitiosarum seu magicarum.*

ADDI-

ADDITAMENTVM V,

de pervetusto quodam & rarissimo Codice manuscripto membranaceo *Bibliothecæ Privatæ sive Cubicularis Imp. Caroli Magni*, quem in *Augustissimâ Bibliothecâ Cæsareâ Vindobonensi* nondum repereram, cùm Libri *secundi* horum Commentariorum Capite quinto à pag. 261 usque (1) ad pag. 465 ejusdem *Bibliothecæ Carolinæ* aliquoties memini.

(1) *Vide ibi in primis pag.* 264 & 322.

JAm memoratus præstantissimus Codex manuscriptus membranaceus *Carolinus* est inter Codices manuscriptos Theologicos Latinos *sexcentesimus vigesimus quartus*, constátque folijs *septuaginta octo* in folio, quorum primum partim injuriâ temporis, partim negligentiâ eorum, qui *Augustissimam Bibliothecam Cæsaream* ante me administrârunt, lacerum est & aliquatenùs mutilum. Continetur eo *in S. Pauli Apostoli Epistolam ad Romanos Explanatio* ORIGENIS*:* quam CAROLVS MAGNVS, *nondum Imperator, sed tantùm adhuc Rex Francorum & Langobardorum,* à quodam WINIDHARIO curavit describi, posteà autem Ipse relegit, & propriâ manu emendavit. Præfatio ejus incipit ibi his verbis: *Principia rerum requirenda sunt, ut notitia earum possit haberi. Tunc demùm enim faciliùs poterit causæ ratio declarari, si ejus ordo discatur. Si ergò Epistolæ datæ modum ostenderimus, potest verum videri quod dicimus. Constat temporibus Apostolorum Judæos, propter quod sub Regno Romano agerent, Romæ habitâsse, &, quia hi, qui crediderunt, tradiderunt Romanis, ut Christum profitentes legem servarent,* &c; Explicatio deinde ipsa incipit hoc modo: *Paulus servus Jesu Christi*] *Ex Saulo Paulum se dicit, hoc est, immutatum, ut quia Saulus inquietudo seu temptatio interpretatur. Hic cùm ad fidem Christi accessit, Paulum se dicit,* &c. Cæterum in fine totius istius Codicis, nempe folij 78 pag. 2, exstant hæ, æquè antiquo charactere Gotthico sive Toletano exaratæ, & observatu dignissimæ subscriptiones:

INCIPIVNT (2) *VERSICVLOS.*

Codicis hujus ovans (3) *volui confringere pennâ*
(4) *Spinas, quas animo* (5) *scriptor congessit inerti;*

Mmmm 3 *Quique*

(2) Versiculos *pro* Versiculi, *nempe accusativus pro nominativo; ut passim alibi in pervetustis hujusmodi Codicibus manuscriptis Gotthicis seu Toletanis. Sic enim in* Codice Epistolari Carolino, *de quo Libri secundi horum Commentariorum pag.* 320 *& deinceps egi, statim in principio sive in ipsa interiori compacturâ ligneâ legitur:* Memento quæso quòd sim PVLVEREM, *pro* Memento quæso quòd sim PVLVIS. *similiter etiam in Codice* Glossatij Latino-Theotisci Rabani Mauri in tota Sacra Biblia Veteris & Novi Testamenti, *cujus pag.* 416 *ejusdem Libri secundi horum Commentariorum memini, legitur* In Nomine Dei Summi incipiunt GLOSAS *pro* incipiunt GLOSSÆ. (3) *In hoc Epigrammate, quod sine ullo dubio ipse* Carolus Magnus *composuit, nemo nisi Ipse de se & de emendatione suá hujus Codicis loquitur. Sequens autem Epigramma in ejusdem honorem & laudem, vel* Winidharius, *vel alius aliquis incognitus de suo addidit.* (4) *Hæ* spinæ *in proximè sequenti Epigrammate vocantur* sentes mendarum. (5) *Nempe* Winidharius.

Quique legis, precibus pro me pulsare Tonantem
Digneris, valeas (1) si Christi vivere Regno.

ITEM ALII.

Qui sternit per bella truces fortissimus Heros,
Rex CAROLVS, nulli cordis (2) flugore secundus;
Non passus (3) sentes mendarum serpere libris,
En bene correxit, studio sublimis in omni.

VVINIDHARIVS PECCATOR SCRIPSIT ISTVM LIBRVM, AMEN.

EXPLICIT LIBER, QVEM DICTAVIT (4) ORIGENIS.

In illis temporibus Christianus fuit; sed posteà
(5) deprevatum est mens ejùs post vana.
Sed vos, qui legitis, non dubitetis legere,
quia proficit vobis, si retinetis:
Et orate pro (6) Scriptore, (7) si habeatis Deum Adjutorem
in die Judicij. Sic fiat, fiat, fiat. Amen, am̄, am̄.

Ex his igitur Subscriptionibus sine ullâ controversiâ manifestissimè apparet, quæcunque in hoc Codice, vel in ipso contextu emendata, vel interlineàriter superscripta, vel ad marginem adnotata sunt, secundùm verba illa, EN BENE CORREXIT, propriâ ipsius CAROLI MAGNI manu scripta, ideóque Monumentum hoc literarium, ob venerationem tanto Monarchæ debitam, ferè inæstimabile esse. Huc quoque accedit, ex similitudine scripturæ certò cognosci posse, quænam idem Gloriosissimus Princeps, cùm in alijs varijs *Augustissimæ Bibliothecæ Cæsareæ Vindobonensis* Codicibus manuscriptis, tùm præcipuè in *Sacris Biblijs*, quorum Libri secundi horum Commentariorum capite quinto à pag. 402 usque ad pag. 409 facta est mentio, ipse suâ manu emendaverit. Habent itaque Critici, quo nomine meritò glorientur, nec nisi summè honorificum illis est, Carolum Magnum professionis suæ habere collegam. Quod denique restat, si quis ejusdem *Origenis Explanationem Epistolæ S. Pauli ad Romanos* impressam, sed ab eâ, quæ in jam memorato Codice manuscripto *Carolino* exstat, prorsùs diversam, videre desideret, is adeat *Origenis* Opera, Parisijs typis Petri l' Huillier A. 1574 in folio impressa, Partis secundæ paginâ 296 & deinceps, ubi Præfatio istius Explanationis, *S. Hieronymo* translatore, incipit his verbis: *Quòd cæteris Apostoli Pauli Epistolis difficilior putatur ad intelligendum hæc, quæ ad Romanos scripta est,* &c; Explanatio autem ipsa hoc modo: *Paulus servus*

Jesu

(1) Si *pro* ut.
(2) Flugore *pro* fulgore.
(3) *Sic suprà easdem* sentes mendarum *vocat* spinas.
(4) Origenis *perperàm pro* Origenes.
(5) Depravatum *perperàm pro* depravata.
(6) *Nempe* Winidhario.
(7) Si *pro* ut.

Jesu Christi.] *De Paulo jam diximus; requiramus nunc, cur servus dicatur is, qui alibi scribit: Non enim accepistis spiritum servitutis;* &c.

ADDITAMENTUM VI,

de *Mandragoris artificiosis sive fictis*, quarum Libri *secundi* horum Commentariorum capite septimo à pag. 567 usque ad pag. 569 ex *Petri Andreæ Matthioli* Commentario ad *Dioscoridis* caput septuagesimum sextum Libri quarti de Materiâ Medicâ fit mentio.

QUales sint *veræ & genuinæ Mandragoræ*, satis superque apparet ex figuris antiquissimi Codicis manuscripti *Dioscoridiani*, quæ suprà citato Libri secundi capite septimo inter pag. 566 & 567 atque inter pag. 568 & 569, fideliter depictæ & æri incisæ, olim exhibitæ sunt. In præsens autem exhibeo hîc etiam duas suppositias, nec solùm nudas, verùm etiam vestitas, quales ad *Pseudo-Chymiæ* aliarúmq; artium illicitarum usum ab impostoribus dolosè solent fingi, & impiè præparari. Adservantur nunc illæ curiositatis causâ in *Augustissimâ Bibliothecâ Cæsareâ Vindobonensi*, postquam paucis abhinc annis fortuitò in meam venerunt potestatem; superiori enim seculo pertinuerunt ad *Imp. Rudolphi II. Cimeliarchium Physicum.* Quod porrò ad earundem vestitum attinet, *interula* sive *subucula*, quæ vulgò *indusium* seu *camisia* vocatur, ex *subtilissimâ embryi humani pelliculâ* est, una cum *capitio* seu tegmine capitis; *tunica* autem ex *panno holoserico nigro.*

ADDITAMENTUM VII,

pertinens ad Libri *secundi* horum Commentariorum caput *octavum* pag. 725 & 726, ubi fit mentio (1) *Technothecæ Arcis Ambrasianæ apud Oenipontem.*

(1) *Technotheca*, germanicè eine Kunst-kammer.

INter insignes nonnullos atque raros Codices manuscriptos, quos A. 1665 in jam memoratæ *Technothecæ Ambrasianæ armario duodecimo* præter spem reperi, & posteà *Oeniponte* in *Augustissimam Bibliothecam Cæsaream Vindobonensem* transtuli, præcipuum ferè locum obtinet *Volumen aliquod pervetustum oblongum ex cortice arboris*, continens *Scripturam* quandam *antiquam*, & eam quidem *latinam*, sed adeò obscuram, intricatam & lectu difficilem, ut ipse hactenùs nec veram lectionem, nec verum sensum, ratiocinando, seu potiùs divinando, assequi potuerim. Ut igitur etiam quilibet alij in eâdem Scripturâ legendâ & interpretandâ perspicaciam & dexteritatem suam possint

poſſint experiri, exhibeo hîc (*) totum illud *Volumen*, ſummâ, quantum fieri potuit, diligentiâ & fidelitate depictum ac æri inciſum; ſimul etiam adjungo (**, ***) *ſpecimina duorum Privilegiorum latinorum*, quæ à *Dagoberto I* & *Carolo Magno*, Francorum Regibus, A. C. 633 & 779 *Imperiali Monaſterio S. Maximini juxta muros Trevirenſes* conceſſa fuerunt, & eodem ferè genere ſcribendi exarata ſunt. Deſumpſi autem ea ex R. P. *Danielis Papebrochij* S. I. doctiſſimâ Diſſertatione *de Diplomatibus antiquis diſcernendis*, quæ in Magno Syntagmate Antwerpienſi de Actis Sanctorum Tomo ſecundo Menſis Aprilis præfixa eſt. Cætera longè plura, quæ hîc addere conſtitueram, multas ob cauſas neceſſariò in aliud commodius tempus differenda ſunt.

ADDITAMENTVM VIII,

pertinens ad Libri *quinti* horum Commentariorum paginam 250, ubi agitur *de Logarithmomantiâ* prænoſcendi mortem cujuſcunq; ægroti, & de *Tabulâ Pſephophoriæ Indicæ*; ad Libri *ſexti* pag. 94 & 195, ubi agitur *de Petoſiri & Organo ejus Aſtrologico*, per quod de vitâ & morte ægrotantium poteſt judicari; ad Libri *ſeptimi* pag. 118 & 261, ubi itidem agitur *de Petoſiri*, & ad ejuſdem Libri ſeptimi pag. 91 & 92, ubi agitur *de Pythagoræ Divinatione per numeros*, & de Divinationibus quibuſdam ſuperſtitioſis de vitâ & morte ægroti; item pag. 250 & 251, ubi agitur de Methodo ſciendi, uter duorum conjugum prior moriturus ſit.

PLura huc pertinentia vide apud *Robertum Fluddum*, aliàs *de Fluctibus*, Armigerum Anglum & Medicinæ Doctorem Oxonienſem, in Tractatu ſecundo Tomi primi *Medicinæ Catholicæ*, & quidem in Sectione ſecundâ, quæ Καϑολικὸν Medicorum Κάτοπϑρον ſive *Speculum de Morborum Signis* inſcribitur, Partis ſecundæ Portionis primæ Membro ſecundo, ubi à pag. 84 & deinceps uſque ad pag. 92 peculiari Libro ſecundo agitur de *Nomandiâ* ſive *Onomantiâ*, & duæ ad idem argumentum pertinentes *Sphæræ Pythagoricæ* exhibentur æri inciſæ, cum adjunctis Explicationibus. Quoniam autem jam memorati *Roberti Fluddi* Opera omnia conjunctim valdè rara, & perpaucis plenè ac perfectè cognita ſunt, rem gratiſſimam Curioſo Lectori me facturum arbitror, ſi breviter recenſuero, quomodo ea ſe habeant, prout ipſe A. 1677, non abſque ſingulari quâdam fortunâ, Argentorati integra reperta, centum viginti quinque florenis Rhenanis, ſive octoginta tribus Imperialibus & triginta cruciatis, pro *Auguſtiſſimâ Bibliothecâ Cæſareâ Vindobonenſi* curavi comparari, & incompactè huc allata, *ſex Voluminibus in folio* compingi.

OPERA

OPERA ROBERTI FLUDDI, aliàs DE FLUCTIBUS, Armigeri Angli & Medicinæ Doctoris Oxoniensis, SEX VOLUMINIBUS in folio; quorum primus & universalis Titulus est talis:

Utriusque COSMI, MAJORIS scilicet & MINORIS, METAPHYSICA, PHYSICA, atque TECHNICA HISTORIA, in duos Tomos, secundùm COSMI differentiam, divisa.

Singulorum autem Voluminum Contenta sunt hæc.

VOLUMEN PRIMUM

continet TOMUM PRIMUM, sive MACROCOSMI HISTORIAM, in TRACTATUS DUOS divisam; quorum PRIMUS de METAPHYSICO MACROCOSMI & Creaturarum illius ortu; & de PHYSICO MACROCOSMI in generatione & corruptione progressu; impressus est Oppenhemij sumptibus Joan. Theodori de Bry, typis Hieronymi Galleri A. 1617 in folio, & multis figuris æri incisis exornatus:

SECUNDUS *de Arte, Naturæ Simiâ*, sive de TECHNICA MACROCOSMI Historiâ, in Partes undecim divisâ, quibus agitur *de Arithmeticâ, Musicâ, Geometriâ, Perspectivâ, Arte Pictoriâ, Arte Militari, Scientiâ Motûs & Temporis, Cosmographiâ, Astrologiâ, & Geomantiâ*; impressus est secundâ vice Francofurti ad Mœnum sumptibus hæredum Joannis Theodori de Bry, typis Caspari Rötelij A. 1624 in folio, & multis figuris æri incisis exornatus.

VOLUMEN SECUNDUM

continet TOMI SECUNDI, sive SUPERNATURALIS, NATURALIS, PRÆTERNATURALIS & CONTRANATURALIS HISTORIÆ MICROCOSMI, in TRACTATUS TRES distributæ, TRACTATUM PRIMUM, in *Sectiones duas* divisum; quarum *Primâ* agitur *de Metaphysicâ atque Physicâ Microcosmi, tàm Interni quàm Externi, Historiâ*;

Secundâ autem *de Technicâ Microcosmi Historiâ*, divisâ in *Portiones septem*: nempe de Mentis humanæ Scientiâ, hoc est, *de Vaticinio & Prophetiâ in genere & in specie*; de Animæ intellectualis Scientiâ, sive *de Geomantiâ* hominibus appropriatâ; de Animæ memorativæ Scientiâ, sive *de Arte memoriæ*;

 de

de Animæ vitalis cum intellectuali Scientiâ, sive *de Genethlialogiâ*; de Animæ animalis cum vitali Scientiâ, sive *de Astronomiâ Physiognomicâ*; de Scientiâ Animæ naturalis cum vitali, sive *de Astrologiâ Chiromanticâ*; de Speculativâ *Pyramidum* Metaphysicæ & Physicæ Scientiâ; Oppenhemij impensis Joannis Theodori de Bry, typis Hieronymi Galleri A. 1619 in folio.

VOLVMEN TERTIVM

continet TOMI SECVNDI TRACTATVM SECVNDVM *de Præternaturali Vtriusque Mundi Historiâ*, divisâ in *Sectiones tres*, quibus agitur *de METEORIS tàm Macro- quàm Micro-cosmicis* hoc ordine:

Sectio Prima de Theosophico, Cabalistico, & Physiologico Vtriusq; Mundi Discursu, divisa in *Portiones tres*; quarum duabus Prioribus in fine adjuncta est Appendix Analytica, cujus titulus est talis: *Veritatis Proscenium seu Demonstratio Analytica de Harmoniâ Mundanâ contra Joannem Kepplerum*; Francofurti ad Mœnum typis Erasmi Kempferi, sumptibus Joan. Theodori de Bry A. 1621 in folio.

Sectionis Primæ Portio Tertia de Anatomiâ Triplici, divisâ in *Partes tres*; quarum *Primâ* agitur DE ANATOMIA PANIS, tanquam Nutrimenti facilè principis; *Secundâ* autem & *Tertiâ* DE ANATOMIA HOMINIS, nutritu dignissimi, BIFARIA; *Vulgari* scilicet sive *Visibili*, & *Mysticâ* sive *Invisibili*: Francofurti ad Mœnum typis Erasmi Kempferi, sumptibus Joan. Theodori de Bry A. 1623 in folio.

Huic *Portioni Tertiæ* in fine adjuncta est Appendix, cujus titulus: *Monochordum Mundi Symphoniacum, seu Replicatio Roberti Fluddi de Harmoniâ Mundanâ ad Apologiam Joannis Keppleri contra suprà memoratam Demonstrationem Roberti Analyticam*; ibidem, iisdem typis, & eodem anno in folio.

Sectionis Primæ Portio Quarta, quæ inscribitur peculiari hoc atque separato Titulo: *Roberti Fluddi, aliàs de Fluctibus, Philosophia Sacra & verè Christiana, seu, METEOROLOGIA COSMICA*; Francofurti ad Mœnum in Officinâ Bryanâ A. 1626 in folio.

VOLVMEN QVARTVM

continet TOMI SECVNDI TRACTATVM TERTIVM, cujus Titulus: *MEDICINA CATHOLICA, seu MYSTICVM*

STICVM ARTIS MEDICANDI SACRARIVM, in Tomos duos divisum, quibus Metaphysica & Physica tàm Sanitatis tuendæ, quàm Morborum propulsandorum ratio pertractatur; Francofurti ad Mœnum typis Caspari Rötelij, impensis Wilhelmi Fitzeri A. 1629 in folio.

Tomus primus divisus est in *Tractatus duos*; quorum *Primus* peculiari Titulo inscribitur *SANITATIS MYSTERIVM Supercœleste, Cœleste, & Elementare, ejúsque tuendæ & conservandæ ratio.*

Primo huic Tractatui in fine adjuncta est *Appendix duplex contra Fr. Marinum Mersennum Monachum: nempe SOPHIÆ CVM MORIA CERTAMEN autore Roberto Fluddo; & SVMMVM BONVM, quod est Verum Veræ Magiæ, Cabalæ & Alchymiæ Subjectum, publicatum per Joachimum Frizium*; ibidem, iisdem typis, & eodem anno in folio.

Item CLAVIS PHILOSOPHIÆ ET ALCHYMIÆ FLVDDANÆ, sive, *Roberti Fluddi Responsum ad Petri Gassendi Exercitationem Epistolicam, Fr. Marini Mersenni Objectiones, & Francisci Lanovij de Fluddo Judicium*; Francofurti ad Mœnum apud Guilhelmum Fitzerum A. 1633 in folio.

VOLVMEN QVINTVM

continet TOMI PRIMI MEDICINÆ CATHOLICÆ TRACTATVM SECVNDVM, distributum in SECTIONES DVAS: quarum PRIMA describitur *Generalis Morborum Natura*; SECVNDA autem *Universale Medicorum sive Ægrotorum depingitur Catoptron de Meteororum morbosorum Signis, tàm Demonstrativis quàm Prognosticis*; Francofurti ad Mœnum typis Wolfgangi Hofmanni, sumptibus Wilhelmi Fitzeri A. 1631 in folio.

SECTIO SECVNDA hujus Tractatûs Secundi inscribitur peculiari hoc Titulo: ΚΑΘΟΛΙΚΟ'Ν ΜΕΔΙCORVM ΚΑ'ΤΟΠΤΡΟΝ, sive, SPECVLVM DE MORBORVM SIGNIS; ibidem, iisdem typis, & eodem anno in folio.

Eâdem Sectione Secundâ continentur sub peculiaribus suis Titulis: 'ΟΥΡΟΜΑΝΤΙ'Α, hoc est, *Divinatio per Urinam*

duplex; nempe Non-Visa sive Jatromathematica, & Visa sive Physiologica;

PVLSVS, seu NOVA ET ACCVRATA PVLSVVM HISTORIA; ibidem, iisdem typis & eodem anno in folio.

VOLVMEN SEXTVM

continet ejusdem *Roberti Fluddi* PHILOSOPHIAM MOSAICAM *de Sapientiâ & Scientiâ Creationis & Creaturarum*; Goudæ typis Petri Rammazenij A. 1638 in folio.

Huic Operi in fine annexa est ejusdem FLVDDI EXPRESSIO SPONGIÆ FOSTERIANÆ, sive, *Responsum pro Validitate Vnguenti Armarij contra M. Fosterum Presbyterum*; ibidem, iisdem typis, & eodem anno in folio.

ADDITAMENTVM IX,

de monstroso Dente vetustissimi Gigantis OG, Regis Basan, pertinens ad Libri *sexti* horum Commentariorum Appendicem à pag. 311 usque ad pag. 316.

QUandoquidem in Appendice Libri *sexti* horum Commentariorum æri incisum exhibui *Dentem molarem*, libras duas minus quatuor uncijs pendentem, qui in *Augustissimâ Bibliothecâ Cæsareâ Vindobonensi* adservatur, & secundùm antiquam ac vulgarem famam pro *Dente alicujus Gigantis* habetur, exhibeo nunc alium altero tanto majorem, nempe pendentem *libras quinque minus quadrante*. Missus is fuit mense Julio superioris anni 1678 *Constantinopoli Vindobonam* sive *Wiennam Austriæ* ad S. CÆS. MAJESTATEM, & vænalis EIDEM oblatus fuit pro *mille Aureis* sive *bis mille Imperialibus*, cùm alioqui non solùm ob stupendam magnitudinem, verùm etiam ob præsumptam rarissimam antiquitatem æstimatus esset *decem millibus Imperialium.* Traditur enim is inter fabricandum repertus fuisse in *Palæstinâ* apud *Vrbem Hierosolymitanam* in ingenti aliquâ subterraneâ speluncâ, unà cum *Sepulchro quodam Giganteo* & hâc Inscriptione *Chaldaicâ*: HIC JACET GIGAS OG. Quod si verum esse concedatur, sequitur, Dentem hunc esse celeberrimi istius (1) OG, REGIS BASAN, quem *Moyses* seculo ante Christum decimo quinto debellavit & occidit; ut ipse refert Numerorum cap. 21 vers. 33, 34, 35, & Deuteronomij cap. 3 vers. 1 ac deinceps usque ad vers. 11, ubi lecti ejus ferrei fit expressa mentio secundùm vulgatam versionem latinam

(1) *De Libro ejusdem* Gigantis OG, *ab heretic*is *confecto, & ab Ecclesiâ Catholicâ damnato, quomodo is post diluvium cum dracone pugnaverit*, *vide* S. Gelasium Papam distinct. 15 c. Sancta Romana, *& Prodromum meum Historiæ Literariæ lib. 2 cap. 2* § 6.

latinam his verbis: *Solus quippe* OG, REX BASAN, *restiterat de stirpe Gigantum. Monstratur* LECTVS EJVS FERREVS, *qui est in Rabbath filiorum Ammon*, NOVEM CVBITOS *habens* LONGITVDINIS, & QVATVOR LATITVDINIS *ad mensuram cubiti virilis manûs.* Quem *Moysis* locum quàm impudentibus & prodigiosis mendacijs *Rabbini Judæorum* exaggeraverint, breviter ac solidè indicat Vir doctissimus, *Gerardus Joannes Vossius* in Opere Incomparabili de Theologiâ Gentili, sive de Origine & Progressu Idololatriæ, lib. 1 cap. 26, ubi *Typhoëa* sive *Typhonem Ethnicorum* cum *Ogo Judæorum & Cananæorum* convenienter ac rectè comparans, sic scribit: *Dixeris hæc longè abire à* MOSE: *qui non tribuit* OGO *magnitudinem ampliorem, quàm hominum duorum; quippe qui dicat*, FERREVM *ejus* LECTVM *cubitorum fuisse duntaxat novem; proinde longè alium esse* TYPHOEA, *qui, ubi artus extendisset, tria vasta illius Siciliæ promontoria complecteretur. Sed facilè his occurrimus. Nec enim Poetæ solùm immensis sic follibus spirant mendacia de suo* TYPHOEO, *sed idem fabulatores Judæi de suo* OG *ausi sunt. Quippe ajunt Rabbini lectum illum Mosi memoratum, qui in Ramoth (Philadelphiam secundùm S. Hieronymum de Locis Sanctis posteà dixere) ostendi solet, nihil aliud fuisse, quàm cunas* OG: *posteà eum tanta cepisse incrementa, ut pes solus cubitorum esset centum viginti, non communium, sed giganteorum. Itaque, ubi adventare Israelitas cognosceret, vastissimum montem imposuisse capiti, eo animo, ut hoc in Hebræos conjecto, exercitum obtereret universum. Sed Deum, ut consilium ejus disturbaret, in monte illo produxisse ingentem formicarum vim, quæ sic medium exederent montem, ut is* OGO *caput per partem perforatam exerente, utrimque humeris incubaret. Sed quia sic quoque eum injicere in Israelitas valuisset, fecisse Deum, ut dentes ejus ad cubitos decem extra os excrescerent. Ita montem, ob dentium obstaculum, excuti nequîsse. Tùm* MOSEN *decem cubitos longum, arripuisse securim totidem cubitorum; hinc ad cubitos item decem subsilijsse, ac sic quoque non pertigisse ultra tibiæ cum pede juncturam. Ubi impactâ securi, mox prostratum tàm vastæ molis gigantem, monte etiam obrutum, quem gestârat. Compertum deinde, tibiam ejus tàm longam fuisse, ut cùm cervus fortè fugâ se in eum prorupisset, venatori dimidiatâ die fuerit insequendus, antequam capere posset. Hæc, qui volet, reperiet apud* NICOLAVM LIRANVM, *è Judæo Christianum, &* ALPHONSVM TOSTATVM, *Abulensem Episcopum, Quæst. XXVII. Num verò minus hæc portentosa sunt poeticis de* TYPHONE *delirijs? Quamobrem*

facilè in animum induco, Poetas in TYPHONE suo exprimere voluisse OGVM, non qualis describitur à MOSE, quem non legerant, sed quantus à fabulatoribus Judæis & Cananæis ferebatur. Nec enim à paucis retrò seculis fabulari cœpere Judæi, sed multo ante Christum: ut vel liquet ex Apocryphis Esdræ tributis. Cujusmodi si obtrudi potuere illis, qui Mosen haberent & Prophetas, quò non mendaciorum prolapsas putemus cæcas Palæstinorum & Phœnicum gentes? quarum notitia solâ constabat traditione: unde ubi semel ista mendacium admiserat, sic levitate hominum gliscebat, ut tandem in portenta exiret incredibilia. Hæc ibi de OGO doctissimus ille, & tàm de Vniversâ Re Literariâ, quàm in primis de Omnigenæ Historiæ Chronologiâ optimè meritus *Gerardus Joannes Vossius.* Cæterùm quid IPSA S. CÆS. MAJESTAS de suprà memorato *Dente* judicaverit, satis inde patet, quòd eum sine ullâ licitatione remiserit *Constantinopolim.*

ADDITAMENTVM X,

pertinens ad Libri *septimi* horum Commentariorum paginam 54, ubi agitur *de Hermiæ Philosophi Christiani Irrisione Philosophorum gentilium.*

EDidit hunc *Hermiæ* Libellum *græcè* cum *Raphaelis Seileri* Augustani, IC. & Cameræ Imperatoriæ Assessoris, Interpretatione *latinâ*, *Hieronymus Wolfius* in Appendice *Tabulæ compendiosæ* de Origine, successione, ætate & doctrinâ veterum Philosophorum, à *Guilhelmo Morellio* ex *Plutarcho, Laertio, Cicerone*, & alijs ejus generis Scriptoribus collectæ, & Basileæ typis Hervagianis per Eusebium Episcopium A. 1580 in octavo impressæ, eúmque doctis Annotationibus satis prolixè explanavit. Titulus græcus, Διασυρμὸς τῶν ἔξω Φιλοσόφων, vertitur ibi latinè: *Insectatio dissentientium inter se Philosophorum profanorum, qui contemptis Sacris Literis & Divinâ Patefactione, de Rebus Divinis & Principijs omnium rerum disputare non dubitant.*

ADDITAMENTVM XI,

pertinens ad Libri *septimi* horum Commentariorum pag. 85, 178, 179, 182, 183, ubi agitur *de Nicephori Blemmidæ seu Blemmydæ Logicâ.*

CÙm jamcitatis locis de hâc *Blemmidæ Logicâ* agererem, nondum in *Augustissimâ Bibliothecâ Cæsareâ Vindobonensi* inveneram *Joannis Wegelini* editionem Augustanam græcam, quæ hunc habet

Titulum

Titulum sive Inscriptionem: *Nicephori Blemmidæ Epitome Logicæ, ante annos circiter trecentos septuaginta in gratiam Joannis Ducæ Græcorum Imperatoris conscripta, è quatuor manuscriptis Codicibus Bibliothecæ Augustanæ inter se collatis summâ fide jamprimùm græcè edita; cum Tabulis synopticis plusquàm octoginta, & rerum verbo-rúmque Indice ad finem adjecto; operâ & studio Joannis Wegelini Augustani; Augustæ Vindelicorum typis Davidis Franci A. 1605 in octavo.* Operæ pretium itaque forsan fuerit, editionem illam *Augustanam* etiam cum Codicibus manuscriptis *Augustissimæ Bibliothecæ Cæsareæ* diligenter conferri.

ADDITAMENTVM XII.

pertinens ad Libri *septimi* horum Commentariorum pag. 240, 241, 242, 243, ubi agitur *de Georgij Chrysococcæ Expositione in Syntaxin Astronomicam Persarum.*

PLura de hâc *Georgij*, professione *Medici*, cognomine *Chrysococcæ*, *Expositione in Syntaxin Astronomicam Persarum, & de Tabulis eò pertinentibus*, vide apud Clarissimum atque excellentissimum Mathematicum *Ismaelem Bullialdum* in Opere ingeniosissimo, quod *Astronomiam Philologicam* inscripsit, & Parisijs sumptibus Simeonis Piget A. 1645 in folio edidit. Usus autem is fuit Codice manuscripto *Inclytæ Bibliothecæ Regiæ Parisinæ:* ex quo etiam in ejusdem Operis fine *Præfationem Georgij ad fratrem suum Joannem* (1) *Charsaniten* græcè & latinè exhibet, sed à Codicibus manuscriptis *Augustissimæ Bibliothecæ Cæsareæ Vindobonensis* aliquantùm discrepantem; ut alio commodiori tempore prolixiùs indicabo; ubi simul etiam opinionem meam aperiam de *magno* illo (2) *Comneno, Trapezunti* degente, cujus in eâdem *Præfatione* sive *Epistolâ dedicatoriâ* fit mentio. Nondum enim ipse mihi hâc in re plenè satisfacio.

(1) *Ita ibi in Codice isto manuscripto Cæsareo expressè ac claré legitur, nempe* Χαρσανίτην, *non autem* Χαρσιανίτην.

(2) *Vocatur is ibi per excellentiam* ὁ μέγας Κομνηνός.

ADDITAMENTVM XIII,

pertinens ad Appendicis Libri *septimi* horum Commentariorum paginam 397, ubi exhibentur æri incisa specimina duo *vestitûs Sinici virilis.*

CÙm jam memorato loco Appendicis Libri *septimi* horum Commentariorum æri incisa exhibuerim authentica duo specimina *vestitûs Sinici virilis*, addo nunc ex aliâ quâdam ejusdem Augustissimæ Bibliothecæ Cæsareæ elegantissimâ Tabulâ pictâ Sinensi; itidem authenticâ, etiam *Imaginem vestitûs Sinici muliebris*, quâ præsentatur

Fœmina

Fœmina aliqua illustris Sinensis, potionem ex herbâ Thée decoquens in vase aurei coloris, quod artificiosissimo Tripodi focario ejusdem coloris impositum est; adstante puellâ, & focum flabello excitante. Plurimum certè lucis hæc Imago afferet descriptioni coctionis *Thée*, quam celeberrimus Medicus *Nicolaus Tulpius Amstelodamensis* Observationibus suis Medicis inseruit Libri quarti capite sexagesimo; quod propterea hîc appono integrum. *Indiæ Orientali*, inquit, *nihil familiarius est potione decoctâ ex herbâ, quam Chinenses THE'E, ac Japonij T'chia vocant: cujus notitiam ab illis, qui cum summo imperio illic præfuere, mihi communicatam, equidem lubens posteritati tradam. Sunt itaque huic herbæ, ut folia oblonga, acuminata, & in ambitu crenata, sic radices fibrosæ, ac in minimas particulas dispersæ; crescitque tantùm non in Chinâ ac Japoniâ, verùm etiam in Chiam: at eo discrimine, quòd Chinensis folia sint ex nigro viridia, Japonensis verò colore dilutiore, ac sapore gratiore; unde quoque fit, quòd Japonensium T'chia longè pluris etiam æstimetur, quàm Chinensium Thée, vaneátq; non raro una ipsius libra centum argenti libris. Quippe creditur hîc passim nihil hâc herbâ salubrius, cùm ad vitam in extremam senectutem prorogandam, tùm ad impedienda quæcunque sanitatis incommoda; neque ipsam solùm corpora reddere vegeta, atque arcere calculi dolores, quibus hîc neminem dicunt obnoxium, verùm etiam tollere dolorem capitis, gravedinem, lippitudinem, destillationem, spiritûs difficultatem, ventriculi imbecillitatem, intestinorum tormina, lassitudinem, ac somnum; quem tàm evidenter compescit, ut sorbitionem hujus decocti assumentes, videas interdum integras noctes lucubrando consumere, ac sine ullâ molestiâ evincere inexpugnabilem cæteroquin dormiendi necessitatem. Calefacit enim modicè, & adstringendo ventriculi osculum refrænat, coercétque usque eò vaporum ad somnum conciliandum necessariorum adscensum, ut nihil impedimenti offeratur illis, qui scribendo aut meditando satagunt noctes transigere. Videtur autem hæc planta non longè cognita fuisse Chinensibus, neque admodum diu in usu: desunt enim ipsis avita, quibus eam designent, nomina, sive hieroglyphici illi characteres, (quales fermè sunt omnes Chinensium literæ) quibus exprimant ipsius naturam. Differúntque etiam haud parùm inter se discrepantes hæ Nationes circa utendi rationem; permiscentibus Japonijs pulverem hujus plantæ, in lapide ophitide contritum, aquæ calidæ, Chinensibus verò ipsam plantam cum paucis salis saccharive granis ex liquore aliquo decoquentibus. Quod decoctum deinde calefactum officiosissimè propinant cùm convivis invitatis, tùm quibuscunq; honoris causâ ipsos salutatum venientibus, idq; eâ animorum incli-*

inclinatione, ut Principes etiam Viri non detrectent, quin potiùs honori ducant, suis manibus hanc herbam vel amicis decoquere, vel alioquin ei miscendæ temperandæve operam suam impendere: exstructis propterea in Palatiorum suorum interioribus conclavibus ac foculis ex pretiosissimis lapidibus lignisve, isti operi speciatim dicatis; in quibus etiam curiosè asservantur ollæ, tripodes, infundibula, calices, cochlearia, aliáque perpolita hujus culinæ instrumenta, quæ aliquot aureorum millibus redempta, ac sericis integumentis involuta, intimis solummodò amicis ostendunt, neque minori habent loco, quàm apud nos adamantes, gemmas, ac baccata summi pretij monilia; uti videre est apud Joannem Maffæum Rerum Indicarum lib. VI & XII, & Ludovicum Almeydam select. epist. lib. IV, & Petrum Jatricum Tom. II lib. II cap. XVII, & Matthæum Ricium de Christian. expedit. apud Sinas lib. I cap. VII, & Aloisium Frois in Relat. Japonic., & Jacobum Bontium Dialog. VII Medic. Ind., & Joannem Linscotum cap. XXVI. Hucusque doctissimus *Tulpius*. Cæterùm quod ad *Flabellum* attinet, *quo puella Sinensis in hâc Imagine focum excitat*, illud non est artificiosum, sed merè naturale; nempe *Planta marina retiformis*, in Oceani Atlantici parte Sinensi & Americanâ potissimùm nascens; quam Clarissimus & experientissimus Medicus *Carolus Clusius* Exoticorum lib. 6 cap. 2 & 3 accuratissimè describit & adjectâ eleganti figurâ, ligno incisâ, illustrat. Ipsa verba capitis secundi, cujus Inscriptio, *Frutex marinus elegantissimus*, ad rem præsentem præcipuè pertinentia sunt hæc: *Elegantissimo huic Frutici marino secundum locum ab Arbusculâ marinâ in hoc Exoticorum Libro sexto dare, & ei quodammodò congenerem aliam marinam Plantam (de quâ proximo capite) præcedere volui. Videbam autem Amstelredami anno à Christi nativitate sexcentesimo tertio supra millesimum quaternos aut quinos ejusmodi frutices, magnitudine quidem dispares, sed omnes illo ipso anno à Batavis nautis ex Indiâ Orientali relatos. Eum porrò, qui inter illos omnium minimus, quòd integrâ & magis perfectâ formâ esset, & ad delineandum commodior videretur, mutuò mihi concedebat honestissimus vir Petrus Garetus, ut ejus iconem in ligneâ tabellâ exprimendam curare, & fruticis historiam describere possem; quam hîc propono. Pedem autem & septem uncias longus sive altus erat hîc frutex, & tredecim unciarum amplitudinem habebat, quâ parte latissimus; trium verò pedum & decem unciarum erat ejus ambitus; durus prorsùs & lignosus, atque valdè planus FLABELLI instar, in ternos aut quaternos crassiusculos ramos divisus; à quibus innumeri alij tenuiores ramusculi exoriebantur, in longum & latum se spargentes, adeò miro*

ordine, ut simul quodammodò coalescerent, vacuáque tantùm quadam spatia relinquerent, cribri aut reticuli maculas imitantia. Integer frutex purpurascente colore obductus fuisse videbatur; quem deinde salsuginosa candida materia obduxisset, ut ex infimâ fruticis parte & alijs quibusdam locis, à quibus salsugo detersa erat, apparebat. Illam verò salsuginem creberrimis ijsque valdè exiguis foraminulis tanquam acu impressis, tàm affabrè tantóque artificio elaboratam conspicere licebat, præsertim in minutioribus ramulis, ut nullum opificem imitari posse mihi persuadeam: sed cùm in adeò exiguo spatio, cujus capax est lignea tabella, illam elaboratam salsuginem pictor exprimere non posset, istum fruticem nudum & sine salsugine delineare coactus est, ut ramulorum tenuitas faciliùs observari, & conspici posset. Latam autem habebat sedem, quâ scopulo inhæserat sub marinis aquis; ex quâ binæ aut ternæ aliæ adnatæ plantæ, sive potiùs rami, abrupti fuisse videbantur. Ejus materies adeò dura, ut vix cultello scindi posset. Nautæ corallium appellabant; sed ad Palmæ marinæ, à Theophrasto descriptæ, genus aliquod veriùs referendum esse arbitror. Item capite tertio, cujus hæc Inscriptio: *Planta marina retiformis: Plantam quandam marinam ex Americâ advectam anno à nativitate Christi, nostri Redemptoris, nonagesimo septimo supra millesimum & quingentesimum mittebat ad me ornatissimus idémque humanissimus vir Simon Parduynus, Consul Medioburgensis in Walachriâ Zelandriæ, valdè raræ formæ. Nam instar virgulti lignosa erat, prorsùs tamen plana, in frequentes ramos, eósque etiam planos, sparsa, ex quibus in longitudinem & obliquè exibant multi nervi, retis instar ferè contexti, adeò firmi, ut ex æneo filo conflati viderentur; lumini tamen oppositi glutinis substantiam veriùs referrent. Tota planta cubito longior erat, prorsùs, ut dixi, plana, & multis maculis retis instar pertusa, subrubescens, quâdam tamen salsugine multis locis infecta, extimâ parte fermè pedem lata, intimâ verò palmum, sed eâ non integra; nam ex utroque latere plurimum abruptum fuisse apparebat: salsus ejus sapor. Cui rei innata fuerit, mihi non liquet, ut cujus infima pars confracta esset: verisimile tamen scopulo aut lapidi innatam, corallij modo. Nam triennio post similes conspiciebam Amstelredami in museo cujusdam civis, quarum infima pars plana erat, ut quæ scopulo adnata fuisset. In Americano autem Oceano natas ajebat.* Hucusque *Clusius.* Ejusdem *Plantæ marinæ retiformis* Descriptio, cum adjunctâ pereleganti figurâ æri incisâ, exstat etiam in *Museo celeberrimi Pharmacopœi Francisci Calceolarij Veronensis,* à *Benedicto Ceruto* & *Andreâ Chiocco*, eruditissimis Medicis Veronensibus, Veronæ apud Angelum Tamum A. 1622 in folio edito,

Sectionis

Sectionis primæ pag. 16 & 17 his verbis: *Ad easdemmet Plantas, quæ Coraliorum naturam & imaginem spirare videntur, abs re non erit, si & Planta illa subjungatur, quam rerum exoticarum ditissimus Sprecchius, non ambitionis, sed liberalitatis effectum exprimens, humanissimè ad Calceolarium misit, & cujus exemplar, in tabellâ incisum, ut quid rarum, & visui perjucundum Lectori attendendum speculandúmve, exhibetur. Est námque Planta ex Americano Oceano extracta, fruticosa satis, & virgulti modo lignosa, non secus ac Coraliorum frutices, ut plurimùm esse consuevere, cùm è mari intempestivè ac immaturè eximuntur. Foris illâ eâdem materiâ mucosâ & albâ est infecta, quâ Coraliorum ramulos è trunco frondescentes, sæpenumerò coopertos annotavi, & quos etiam in Museo nostro adhuc reservamus. Plantæ hujus forma, ut videre est, in summitate quasi semicircularis exstat; infima verò pars, etsi Coralij modo scopulo aut lapidi innatam esse dices, in acumen obtusum desinit; ut perpulchrè illud Trinachidij genus (vulgò Ventaline) imitari videatur, quo nostratæ Matronæ, æstuante Syrio, pro corpore ventillatione refrigerando, uti solent: facie námque est planâ, ad excitandum ventum apta; quæ postmodùm in frequentes ramos, eósque etiam planos spargitur. Ex quibus, ut firmissima maneat, & aeri comparando magis idonea sit, in longitudinem, & obliquè, multi nervi, retis instar contexti (ut Clusianis utar verbis) exeunt, adeò firmi, ac si ex cupreo filo essent conflati. Unde cùm Americanæ illæ mulieres (apud quas maximus est hujus plantæ proventus) hâc quoque præ manibus arreptâ, ad defugandos æstus, & vim caloris ambientis compescendam, FLABELLI vice uti sint assuetæ, summam Naturæ providentiam attestari quàm facillimè poterunt; quæ, arte deficiente illa omnia humano generi suppeditare soleat, quorum medio, ne quid detrimenti patiatur, præservari possit, & longævâ vitâ frui valeat. PLANTA RETIFORMIS à Cl. Carolo Clusio nominatur appositissimè, & sapienter deductâ similitudine ab instrumento illo, quod ob varietatem (ut Varroni placet) retis nomen est adeptum, & quo aves piscésve capiuntur.* Quo magis igitur ea confirmentur & illustrentur, quæ, ut jam ad verbum indicavi, in *Caroli Clusij* Exoticis & in Descriptione *Musei Calceolariani* de Plantâ marinâ Retiformi referuntur, exhibeo hic etiam ex *Augustissimâ Bibliothecâ Cæsareâ Vindobonensi tertiam* ejusmodi *Plantæ marinæ Retiformis Imaginem* secundùm veram suam magnitudinem verúmque conspectum, excepto solo colore, nonnullis locis *purpurascente*, qui à chalcographo non magis, quàm in alijs coloratis Imaginibus, potuit distinctè & ad vivum repræsentari.

Oooo 2 ADDI-

ADDITAMENTUM XIV,

de *Augustissimæ Bibliothecæ Cæsareæ Vindobonensis* eximio incremento superioris triennij per accessionem *Septem præstantissimorum Codicum manuscriptorum Persicorum, & unius incomparabilis Mexicani, literis picti Hieroglyphicis coloratis.*

INter varios ac multiplices raros Codices manuscriptos, quibus *Augustissima Bibliotheca Cæsarea Vindobonensis* proximi triennij spatio insigniter aucta fuit, memorabiles in primis sunt SEPTEM illi PERSICI, qui ex ipsâ *Regiâ Aulâ Persicâ* diversis temporibus & occasionibus pervenerunt *Constantinopolim*, ibique meo suasu ac hortatu *ducentis nonaginta duobus Aureis* coempti, & Anno 1677. huc translati sunt. Sunt enim ij non solùm ob *elegantiam scripturæ, compacturæ* & *Imaginum* adeò excellentes & magnifici, ut sine magnâ admiratione spectari nequeant, verùm etiam ob ipsa rerum argumenta valdè singulares & pretiosi: ut posthac alibi accuratiùs & fusiùs indicabo, cùm ex professo de singulis mihi agendum erit; & quidem præcipuè *de Gazophylacio Mysteriorum*, quod unà cum HISTORIA ALEXANDRI MAGNI, alijsque nonnullis diversis Opusculis Historicis exstat in Codice *tertio*. Quod porrò attinet ad suprà memoratum *Codicem manuscriptum Mexicanum*, quem summo jure appellavi *Incomparabilem*, is eodem anno 1677, tanquam rarissimum Novi Orbis Monumentum, & multas ob causas Augustissimæ Bibliothecæ Cæsareæ Vindobonensi maximè conveniens, S. CÆS. MAJESTATI humilimè oblatus fuit nomine Serenissimi Principis ac Domini, Domini JOANNIS GEORGII, Ducis Saxoniæ-Eisenacensis, à Domino *Joanne Jacobo Schmidt* IC., Serenitatis Ipsius Consiliario Aulico, & in Aulâ Cæsareâ Legato dignissimo. Continet autem ANTIQVOS ANNALES MEXICANOS PICTOS, meris *Literis Hieroglyphicis coloratis* constantes, & *sexaginta quinque unius oblongi Voluminis complicati Tabulis* comprehensos; quarum *primam* debitæ humilimæ gratiarum actionis loco ad perpetuam Serenissimi istius Principis memoriam pro specimine hîc æri incisam exhibeo. Cæterùm quâ ratione idem admirandus Codex tradatur initiò pervenisse *Romam*, quantóque in pretio is ibidem habitus esse dicatur, videre licet ex veteri Inscriptione, quæ ibi in folij secundi parte aversâ etiam nunc exstat his verbis:

Codex iste Hieroglyphicorum (1) *Indiæ Meridionalis*

dono

(1) India Meridionalis *perperàm pro* America; *quemadmodum ea etiam vulgò malè appellatur* West-Indien *sive* India Occidentalis; *nempe quia hæc eodem ferè tempore, quo India Orientalis in Asiâ detecta est, & utriusque incolæ eâdem ferè vivendi ratione utuntur.*

dono missus fuit (1) *CLEMENTI VII Pontifici ab EMANVELE Lusitaniæ Rege cum Tintinnabulis aliquot Indicis, & stragulâ ex plumis psittacorum contextâ. Codicem mortuo CLEMENTE accepit HIPPOLYTVS Cardinalis Medicæus, & hoc vitâ defuncto Cardinalis CAPVANVS; qui ante annos aliquot, ægrotante CLEMENTE, & de HIPPOLYTO solicito, ne post suum obitum egere cogatur, spontè ex suis reditibus AVREORVM DVO MILLIA detraxit, & HIPPOLYTO fruenda, ex nonnullis Ecclesiasticis beneficijs tradidit, petijt hunc Codicem sibi pro beneficio ex hæreditate Cardinalis HIPPOLYTI à Cardinale SALVIATO, testamenti ipsius executore, dari.*

Reliqua autem *Subscriptio* cum adjuncto *Sigillo* penitùs ibi erasa & deleta est. Quod restat, vide de ejusdem generis *Literis Hieroglyphicis Mexicanis Olaum Wormium* Musei Rerum Rariorum lib. 4 cap. 2, & *Georgium Hornium*, Originum Americanarum lib. 4 cap. 12 & 13. Quibus etiam ipse, volente Deo, multo plura addam, cumprimùm *Samuelis Purchasij Angli* Itineraria, Anglicè conscripta, sed hactenùs nondum mihi visa, quibus integrum tale *Chronicon Mexicanum* cum *Explicationibus* ejus insertum esse dicitur, in manus meas pervenerint.

(1) *Hoc manifestè falsum est, Nam* Emanuel *Rex Lusitaniæ obijt A. C. 1521 Idib. Decembris;* Clemens *autem* Septimus *electus est Pontifex d. 19 Novembris A. 1523. Verisimilimum igitur videtur,* Clementem Septimum *perperàm hic confundi cum* Leone Decimo, *quippe ad quem Rex* Emanuel *splendidissimam misit Legationem cum multis pretiosissimis muneribus A. 1513; ut testatur R. P.* Antonius Vasconcellius *S. I. in Anacephalæosi Historiæ Regum Lusitaniæ, Antverpiæ apud Petrum & Joannem Belleros A. 1621 editâ in quarto, pag. 267 & 268.*

APPENDICIS LIBRI OCTAVI COMMENTARIORVM DE AVGVSTISSIMA BIBLIOTHECA CÆSAREA VINDOBONENSI FINIS.

ERRATA ALIQVOT RESIDVA PRÆCEDENTIVM SEPTEM LIBRORVM.

Lib. I pag. 63 verſ. 2 & 3 pro, *& abſolutâ impreſſione in Bibliothecam Cæſaream rediit,* lege, *& poſt integros ferè duodecim annos in Bibliothecam Cæſaream rediit.*

Lib. III pag. 126 verſ. 2 pro *Agaremorum* lege *Agarenorum.*

Lib. IV pag. 129 verſ. 30 pro *Anonymi cujusdam Autoris Oratio,* lege, *S. Germani, Archiepiſcopi Conſtantinopolitani, Oratio.* Pag. 170 verſ. 30 pro καθεζόμενος ποτὲ ſcribe καθεζόμενός ποτε. Pag. 184 verſ. 33 & 34, & pag. 268 colum. 2 verſ. 23 pro *Anaſtaſiâ* & *Anaſtaſiæ* lege *Athanaſiâ* & *Athanaſiæ.* Pag. 232 verſ. 16 poſt nomen *S. GERMANI* omiſſa eſt mentio Orationis, de quâ agitur paginâ 129.

Lib. V pag. 22 verſ. 29 pro εἰς τὸ εὐαγγέλιον lege εἰς τὸν εὐαγγελισμόν. Pag. 69 verſ. 21 pro *Centenaria* lege *Centuria.* Pag. 142 verſ. 32 pro *Scytharum* lege *Abarorum.* Ibidem in margine verſ. penult. & ult. dele totam Annotationem tertiam: *Per Barbaros intelliguntur hîc Scythæ.* Pag. 144 verſ. 24 pro Γεωργίου Νικομηδείας lege Γεωργίου Ἀρχιεπισκόπου Νικομηδείας. Pag. 156 verſ. 27 pro φυλήταις ſcribe φοιτηταῖς. Pag. 246 verſ. 12 pro γνήσιος lege γνήσιος. Pag. 373 verſ. 31 pro, *circa annum Chriſti 1150,* lege, *circa annum Chriſti 1345.* Pag. 375 verſ. 19 & 20 pro CCXI lege CCXCI.

Lib VII pag. 247 verſ. 12 & 28 pro *Campſade* lege *Campſado.*

ERRATA

Libri *Octavi* Commentariorum de *Auguſtiſſimâ Bibliothecâ Cæſareâ Vindobonenſi,* quæ primâ vice inter relegendum obiter à me obſervata ſunt.

Pag. 17 verſ. 9 pro *labore* lege *laborare.* Pag. 20 verſ. penult. pro Πιλάλε lege Πιλάτε. Pag. 25 verſ. antepenult. pro *elliptiorum* lege *ellipticorum.* Pag. 43 in margine pro *decenteſimus* lege *ducenteſimus.* Pag. 63 in margine pro *Fuis* lege *Fuit,* & pro Ἀφροδιπαιὸς lege Ἀφροδισιαιός. Pag. 94 verſ. 2 pro *Pancratii* lege *Pancratij.* Pag. 98 verſ. 18 pro *Aabum* lege *Agabum.* Pag. 127 verſ. 19 pro *Monothelitas* lege *Monotheletas.* Pag. 150 in margine pro *tam* lege *jam.* Pag. 153 verſ. 23 & 31 pro *Monothelitarum* & *Monothelitas* lege *Monotheletarum* & *Monotheletas,* & ſic ubique. Pag. 164 verſ. 10 pro Θεομήτηρος lege Θεομήτορος, & verſ. 16 εἰκών. Pag. 169 verſ. 34 pro *ſupranaturali* lege *ſupernaturali.* Pag. 171 in margine pro *exſtat ad* lege *exſtat apud.* Pag. 195 verſ. 14 pro ἢ πάντα lege ἢ τὰ πάντα. Pag. 225 verſ. 35 pro *Bythyniam* ſcribe *Bithyniam.* Pag. 226. verſ. 30 & 31 pro *die vigeſimo Novembris* lege *die vigeſimo quinto Novembris.* Pag. 254 verſ. 19 pro *Libri quarti* lege *Libri quinti.* Pag. 255 verſ. penult. pro *Euphræmo* lege *Ephræmo.* Pag. 262 verſ. 30 & 31 pro *eſt pervetuſtus* lege *eſt membranaceus pervetuſtus.* Pag. 263 verſ. 29 pro *editis* lege *editorum.* Pag. 259 in margine pro Κολοχένον lege Κολυάεισν. Pag. 283 verſ. 23 pro κυρυγμάτων ſcribe κηρυγμάτων Pag. 287 verſ. 30 pro *Lyſamocho* lege *Lyſimacho.* Pag. 302 in margine pro *Ballio* lege *Balbo.* Pag. 322 verſ. 2 poſt *Narrationis* adde *iſtius.* Pag. 338 verſ. 21 pro *ipſius* lege *ipſis.* Pag. 343 verſ. 26 pro *diſcipulus* lege *diſcipulis.* Pag. 350 verſ. 1 & 2 pro ὀρθοξίαν lege ὀρθοδοξίαν. Pag. 362 verſ. 32 pro *Anaſtaſij* lege *Athanaſij.* Pag. 365 verſ. 9. poſt *pag. 200 & 201* adde: *Vide etiam ſuprà Librum hunc octavum pag. 244.* Pag. 373 verſ. 22 pro *Criticomaſtyx* ſcribe *Criticomaſtix.* Pag. 436 verſ. 5 pro *Lybia* ſcribe *Libya.* Pag. 448 verſu quarto ante finem pro *& confeſſionem* lege *& ſolam confeſſionem.* Pag. 554 verſ. 14 pro *num. 4* lege *num. 5.* Pag. 561 inter verſ. 36 & 37 inſere hæc, quæ ibi omiſſa ſunt: *MICHAELIS Archimandritæ Vita S. Nicolai, Myrenſis in Lyciâ Epiſcopi, exſtat in Codice XXVIIIvo, num. 6.*

ADMONITIO

ad *Bibliopegum* de ordine *ſedecim Tabularum æneärum,* quæ ad *Librum Octavum* Commentariorum de Auguſtiſſimâ Bibliothecâ Cæſareâ Vindobonenſi pertinent.

—1. Tabula, exhibens Imaginem *Imp. LEOPOLDI I,* collocanda eſt ante Præfationem ſive Epiſtolam Dedicatoriam, ita ut Titulum totius Libri reſpiciat.

2. Ta-

FINIS.

INSIGNIA GENTILITIA LAMBECIANA.

